

Yak'usda Ooghuni

Genesis Be 'Udustl'us

'Andidi Khuni Neba Lhaídinla-i

The Book of Genesis and the New Testament
in the Central Carrier language

[cyr]

Yak'usda Ooghuni

Genesis Be 'Udustl'us

'Andidi Khuni Neba Lhaídinla-i

The Book of Genesis and the New Testament
in the Central Carrier language
[cyr]

1st edition

©1995, International Bible Society

2nd edition

©2011, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3rd edition

©2019, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4th edition

©2024, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Order from

Carrier Linguistic Society

P.O. Box 667, Fort St. James, B.C. V0J 1P0

Visit www.ScriptureEarth.org/cyr for more Scripture
resources in the Central Carrier language.

Text licenced under:

Creative Commons (by-nc-nd)

Attribution-NonCommercial-No Derivatives

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

Contents

Genesis Be 'Udustl'us	Genesis	1
Yak'usda Ooghuni Unzoo-i Matthew		
'Uk'u Néyuzguz-i	Matthew	109
Yak'usda Ooghuni Unzoo-i Mark 'Uk'u		
Néyuzguz-i	Mark	195
Yak'usda Ooghuni Unzoo-i Luke 'Uk'u		
Néyuzguz-i	Luke	244
Yak'usda Ooghuni Unzoo-i John 'Uk'u		
néyuzguz-i	John	332
Whel'a'ne Bube 'Ut'en K'oh	Acts	393
Paul, Rome Whut'enne Buts'ó		
K'eyanguz-i	Romans	471
Paul, Corinth Whut'enne 'Udechoo		
'Udustl'us Buts'ó K'eyanguz-i .	1 Corinthians	511
Paul, Corinth Whut'enne Whulh Nat		
'Udustl'us Buts'ó K'eyanguz-i .	2 Corinthians	547
Paul, Galatia Whut'enne Buts'ó		
K'eyanguz-i	Galatians	571
Paul, Ephesus Whut'enne Buts'ó		
K'eyanguz-i	Ephesians	584
Paul, Philippi Whut'enne Buts'ó		
K'eyanguz-i	Philippians	597
Paul, Colossia Whut'enne Buts'ó		
K'eyanguz-i	Colossians	606
Paul, Thessalonica Whut'enne		
'Udechoo 'Udustl'us Buts'ó		
K'eyanguz-i	1 Thessalonians	615
Paul, Thessalonica Whut'enne		
Whulh Nat 'Udustl'us Buts'ó		
K'eyanguz-i	2 Thessalonians	623
Paul, 'Udechoo 'Udustl'us Timothy		
Ts'ó K'eyanguz-i	1 Timothy	628

Paul, Bulh Nanki 'Udustl'us Timothy Ts'ó K'eyanguz-i	2 Timothy	639
Paul, Titus Ts'ó K'eyanguz-i	Titus	647
Paul, Philemon Ts'ó K'eyanguz-i	Philemon	652
Hebrew K'uyalhdukne Buts'ó K'eyiguz-i	Hebrews	654
James, Ndi 'Udustl'us 'Uk'u Néyuzguz-i	James	687
'Udechoo 'Udustl'us Peter 'Uk'e Yánguz-i	1 Peter	697
Bulh Nanki 'Udustl'us Peter 'Uk'e Yánguz-i	2 Peter	708
'Udechoo 'Udustl'us John 'Uk'e Yánguz-i	1 John	715
Bulh Nanki 'Udustl'us John 'Uk'e Yánguz-i	2 John	724
Bulh Ta 'Udustl'us John 'Uk'e Yánguz-i	3 John	726
Jude, Ndi 'Udustl'us 'Uk'u Néyuzguz-i	Jude	728
Revelation Be 'Udustl'us	Revelation	732

Genesis Be 'Udustl'us

1 Soo 'udechoo whe' whudit'en whe Yak'usda (Elohim) ndi yun 'ink'ez yak'uz 'et 'uhóonla. ²Yun, ba ndo hoonli lhiloh 'ink'ez 'aw ook'ut 'et hooloh inle', yatoo k'ut tsaholhgus za hoonli inle'. Yak'usda (Elohim) ooyughi too k'ut nudults'ut.

³'Et Yak'usda (Elohim) 'en 'utni, “'Et njan be hoot'en-i hole'.” 'Et hoot'en whuzdli'.

⁴'Ink'ez Yak'usda (Elohim) be hoot'en-i yunilh'en, unzoo whe 'unt'oh 'ink'ez be hoot'en-i 'ink'ez tsaholhgus bulh lhulcho 'uyinla.

⁵Yak'usda (Elohim) ndi be hoot'en 'i dzin yulhni, 'ink'ez ndi tsalhghus, 'i 'ulhdzis yulhni, 'et whe hulhgha 'ink'ez bundada' 'et soo 'udechoo dzin whuzdli'.

⁶'Et Yak'usda (Elohim) ndutni, “Too toh yat hole' 'ink'ez ndo whutoo' 'ink'ez yun k'ut too cha lhulcho oole'.”

⁷'Et Yak'usda (Elohim) yat 'uhoonla, 'ink'ez ndi too lkh'eyalhdzo njan too 'ink'ez ndo yat cha, 'et ndúhooja.

⁸'Ink'ez Yak'usda (Elohim) ndo yat 'et yak'uz whulhni. 'Et hulhgha 'ink'ez bundada' 'et whulh nat dzin whuzdli'.

⁹'Et Yak'usda (Elohim) 'utni, “Ndi too yak'uz ba nyo 'i 'ilho oole', 'ink'ez 'et yun dizgi ha hoolts'it.” 'Et nduhóoja.

¹⁰'Ink'ez Yak'usda (Elohim) ndi yun dizgi 'i yun k'ut whulhni, 'ink'ez ndi too 'ilhoh nedimbun 'i yatoo' yulhni. 'Et Yak'usda (Elohim) ooba hoonzoo.

¹¹'Et Yak'usda (Elohim) 'utni, “Ndi yun k'ut 'et tl'o, ndai 'ut'an ha nuyeh ootse whulih. Mai chun oomai' whulih ts'iyawh dich'oh ooch'e' nawhudlih, 'i oole',” ni 'et whe nduhóoja.

¹²'Et ndi yun k'ut tl'o, ndai 'ut'an ha nuyeh ootse whulih whuk'un'a, 'ink'ez mai chun oomai' whulih ts'iyawh

---

1:1 Ndi boozi', “Elohim,” 'i whunénulhtun, Yak'usda 'en 'aw 'ilhoghun za unli íloh, 'et hoonts'i 'en 'ilhoghun unli whe 'unt'oh. 'Et whuz un'a ndi boozi' ni whe 'utni. 'Et tube neba whe' hoont'oh hooyoh.

dich'oh ootse nawhudlih. 'Et Yak'usda (Elohim) ooba
hoonzoo.

¹³ 'Et hulhgha 'ink'ez bundada' 'et whulh tat dzin.

¹⁴ 'Et Yak'usda (Elohim) 'utni, “Ndo yak'uz hoot'en oole', 'i be lhulhcho
lhts'e hozit whe dzin 'ink'ez 'ulhdzis, 'i be nts'oh hoozulh,
dzin 'ink'ez naoodizulh 'et cha.

¹⁵ 'Ink'ez 'et ndi yak'uz be hoot'en, 'i yun k'ut be hoot'en oole',”
'et nduhóoja.

¹⁶ 'Et Yak'usda (Elohim) 'en nanki be hoot'en-i cho whulhtsi. 'Et
ndi tube be hoot'en-i, 'i dzin huba sulí' 'ink'ez dzohyaz
be hoot'en-i, 'i 'ulhdzis huba sulí'. 'Ink'ez ndi sum 'i cha
'uyinla.

¹⁷ Yak'usda (Elohim) 'en ndo yak'uz ndi be hoot'en-i whulhtsi, 'i
ndi yun k'ut hukw'edodi huba.

¹⁸ 'Ink'ez 'owhi dzin 'ink'ez 'ulhdzis bulh k'une' hool'en ha.
'Ink'ez lhulcho 'uhoonla be hoot'en-i 'ink'ez tsalhgus
yo. 'Ink'ez Yak'usda (Elohim) whunilh'en 'ink'ez ooba
hoonzoo.

¹⁹ 'Et hulhgha 'ink'ez bundada' 'et whulh dit dzin whuzdli'.

²⁰ 'Et Yak'usda (Elohim) 'utni, “Too toh lhai cho lho ndunt'oh-i hole',
'ink'ez dut'ai yun ando yat ndulcho dut'ai be nuhoot'o”.

²¹ 'Et Yak'usda (Elohim) toot lho cho 'ink'ez 'usjiz-i nuhutnah-i
lhelhdoh didoh toot nuyeh-i 'ink'ez nut'o-i lhelhdoh
didoh-i 'inla. 'Ink'ez 'owhi yunilh'en, unzoo whe 'unt'oh.
'Et Yak'usda (Elohim) ooba hoonzoo sulí'.

²² 'Et Yak'usda (Elohim) soo hoonzoo-un hubúlhni, 'ink'ez njan
ndutni, “Lhk'uz whe lhai oohle' ndi too doolhbun yatoo'
tuz, 'ink'ez dut'ai cha ndi yun k'ut lhk'uz teh lhai oole'.”

²³ 'Et hulhgha 'ink'ez bundada' 'et kwulat dzin sulí'.

²⁴ 'Et Yak'usda (Elohim) 'utni, “Ndai la khuna-i dich'oh didoh-i, khuna-i,
musdoos te, yun nulh'as-i, 'uyoo khuna-i, ts'iyawh didutch'oh
dudun dot'en, yun ts'u halh'as,” 'et whuz un'a 'uhooja.

²⁵ 'Et Yak'usda (Elohim) khuna-i yun k'ut nulh'as 'ilhoh didoh-i,
musdoos 'ilhoh didoh-i 'ink'ez ts'iyai yun nulh'as-i,
'ilhoh didoh-i 'ink'ez Yak'usda (Elohim) yan'en, unzoo
whe 'unt'oh.

26 'Et Yak'usda (Elohim) 'utni, “Dune 'uts'ooleh, neundot'en-un, nek'un'a 'unt'oh-un, yatoo k'ut, lho, dut'ai ndo nudilh-i, musdoos, yun k'ut cha, yun k'ut nulh'as-i cha, 'owhi ts'iyawh yumoodih oole' sih”.

27 'Et Yak'usda (Elohim) dune 'inla, duk'un'a Yak'usda (Elohim) ndot'e', 'en dune 'ink'ez ts'ekoo cha 'en 'ubinla.

28 'Et Yak'usda (Elohim) soo hoonzoo-un 'ubulhni 'ink'ez Yak'usda (Elohim) njan ndubulhni, “Lhane cho nohuzkeh oole', ndi yun doolhbun 'ink'ez oomoodih uhli, lho, dut'ai, nudilh-i cha 'ink'ez ndi yun k'ut 'usjiz-i cha ts'iyawh”.

29 'Et Yak'usda (Elohim) 'utni, “Whunulh'en, yun ha nuyeh-i oomai' hoonli-i, 'ananukat-i yun k'ut hooni-i, duchun oomai' 'ananukat-i, nohni nohba 'ut'alh-i tileh.

30 'Ink'ez cha ndi yun k'ut 'usjiz-i, dut'ai ndo nudilh-i, 'ink'ez yun k'ut nulh'as-i cha, ndi yun k'ut ha nuyeh-i yuti'ulh huba bugha ínus'ai,” 'ink'ez whuz un'a 'uhooja.

31 Yak'usda (Elohim) yane' yalh'en-i yunilh'en, ts'iyawh 'uyinla-i 'ink'ez 'alha tube unzoo. 'Et hulhgha 'ink'ez bundada' 'et bulh lhk'u tat dzin. 'Et ts'iyawh whunalh'en whe tube ooba hoonzoo. 'Et hulhgha 'ink'ez bundada' 'et whulh lhk'u tat dzin sulì'.

2 'Awet yak'uz, yun k'ut, 'ink'ez ndai ts'iyawh 'uhoonla, 'i lhaoodinla.

2 'Et whulh lhtak'ant'it dzin sulì', 'et Yak'usda (Elohim) be 'ut'en, 'i lhaidinla 'ink'ez whulh lhtak'ant'it dzin 'et nalyiz. Ndi be 'ut'en 'i ts'iyawh lhaoodinla.

3 'Ink'ez Yak'usda (Elohim) whulh lhtak'ant'it dzin 'et soo hoonzoo-un whulh'tsi 'ink'ez 'udun duba neooninla. Njan whulh lhtak'ant'it dzin 'et nalyiz be 'ut'en 'i ts'iyawh lhaoodinla 'et huwa, Yak'usda (Elohim) ndi 'uyinla 'i lhaoodinla.

⁴Njan 'et soo 'udechoo whe' whudit'en hukw'elh'az yak'uz 'ink'ez yun k'ut njan dzin Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) 'en ndi yak'uz 'ink'ez yun k'ut 'uhoonla, ⁵'awhuz yun whut'an 'ink'ez oomai' hooni-i, 'ink'ez dilhtan-i cha yun k'ut ha lhusye whe, Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) nawhulhtih-un 'ink'ez dune yun gha oona' ha hooloh. ⁶'Et hoonts'i tootsul whuzdli' 'i be yun k'ut naooniltsul. ⁷'Ink'ez Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) yun lez 'i dune yulhtsi 'ink'ez be ts'ukhuna bulh yuni 'ainyulh 'ink'ez dune khuna sulii'.

Yak'usda (Elohim) ba ha' nuyeh k'et 'et dune nenin'az

⁸Eden huwun ndaz de 'et Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) 'en ha' nuyeh k'et newhunin'ai. 'Et 'a' nule 'ink'ez ndun dune yulhtsi, 'en 'et neiniilhti. ⁹Njan yun k'ut Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) ts'iyai duchun nul'en huba nzoo-i 'ink'ez 'ut'alh huba nzoo-i 'ainanla. Duchun oogha ts'ukhuna-i cha whuniz ha nuyeh yun 'et 'uyinla. 'Ink'ez ndi duchun be t'eeonudzun ndet hoonzoo 'ink'ez ndet hoonts'i 'et cha.

¹⁰'Et ndi took'oh Eden whuts'u hainli, 'i ha nuyeh k'et be nawhunultsul, 'et 'ukoh didun lhk'einli whuzdli'. ¹¹Soo 'udechoo whuts'u hainli, 'i Pishon huyulhni, ndi 'i yun k'ut Havilah ndulcho whunadzidli, 'et gold hooni. ¹²'Ink'ez njan yun k'ut gold 'i unzoo. Bdelium 'ink'ez onyx tse 'i 'et hooni. ¹³Njan whulh nat took'oh ye dinli, 'i Gihon hiyulhni, 'i 'unt'oh. Yun k'ut Cush, 'et ndulcho whunasuli. ¹⁴Bulh ta-i 'ukoh 'i Hiddekel huyulhni, 'i Assyria whanda' ts'e wheinli. Bulh dungghi 'ukoh 'i Euphrates 'unt'oh.

¹⁵'Et Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) ha nuyeh k'et Eden 'et dune neninilhti, yughole' 'ink'ez yot'e' ha. ¹⁶'Ink'ez Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) ndun dune khuni yutl'a dan'ai whe nduyulhni, "Ndi duchun ts'iyawh njan ha nuyeh 'i on'alh ndet hukwa' ninzin totsuk. ¹⁷Ndi

---

2:4 Ndi boozi' "Yahweh," 'i "Mbe 'usli, 'En 'Ust'oh," ni whe 'utni. Jesus Christ, 'en Yahweh 'unt'oh. 'Et whuz un'a 'et Jn 8:58 ndutni whe Jesus 'en ndunne Lizwifne budáni', "Soo ts'ih'un un'a nohdúsní, Abraham whutíleh whutsoda', 'et 'uda' si 'usli whe 'ust'oh." Ndi khuni 'i be whuts'odul'eh, 'oh da' Jesus Christ ndi yun k'ut nusuya whe 'et Abraham 'en 'uda' 2,000 be yus k'ut at'en ndi yun k'ut nusiya. 'Ink'ez Jesus Christ 'en ndunne Lizwifne 'ubulhni, "...Abraham whutíleh whutsoh da', 'et 'uda' 'usli whe 'ust'oh." Ndi khuni 'i be whuts'odul'eh Jesus Christ 'en Yahweh unli. Ex 3:14; Jn 8:24-25,58; 17:5,24; 1 Ti 1:17; 1 Jn 5:11-12.

duchun be t'oonudzun-i, ndet hoonzoo-un, 'ink'ez ndet hoontsi'-un, 'i oomai' 'aw lhuzon'al. Ndet dzin in'al-un, 'alha datantsah.”

¹⁸'Et Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) 'utni, “Dune dich'oh 'uhint'oh de 'aw lhe'hoozoo' whe' hoont'oh, yula' tit'elh-un yundult'oh-un ooba 'oosleh si.”

¹⁹Ndi yun k'ut 'et Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) ts'iyai khuna-i, dut'ai ndo yat nudilh, 'i ts'iyawh Adam ts'un nebuninla, 'et nts'en'a hubootazih ha. 'Ink'ez nts'en'a hubonzi', 'i huboozi sulil'. ²⁰'Et Adam 'en ndi musdoos, dut'ai ndo yat nudilh, 'ink'ez tl'o k'ut khuna-i, 'i ts'iyawh huboozi' whulhlsi. 'Et 'ink'ez Adam yulh ndult'oh 'en yula'oot'en hooloh.

²¹'Ink'ez 'et Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) Adam bulh cho yuk'edin'ai, 'et Adam nanisti 'ink'ez oocha 'ilhoghi Yak'usda yuts'u haídantan 'ink'ez yutsung lhst'un be naíyunilhni. ²²Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) ndi 'ucha dune ts'u ha idantan, 'i ts'eke yulhsti 'ink'ez dune yughi nilhti.

²³'Et Adam 'utni,

“Ndi 'andit sts'un oots'un 'unt'oh
'ink'ez stsung ootsung 'unt'oh.

Ts'eke boozi' oole' si,

dune ts'u halti 'et huwa”.

²⁴'Et huwa dune dubá 'ink'ez duloo bulh bula dootnih 'ink'ez du'at bulh oot'e 'ink'ez 'ilho yust'e hoole'.

²⁵'Ink'ez nahult'oh 'ust'et, dune 'ink'ez du'at bulh whe 'aw yooya cha lhuhiloh.

Dune ninta'ut'ih whuts'u nint'i

3 'Et tl'ughus 'i lhelhdoh didoh-i Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) 'uyinla-i unli 'ink'ez ts'eke 'ulhni, “Duchun yun k'ut whuduchun 'aw ts'iyawh lhuzooh'al, ni eh?”

²'Et ts'eke nyoon tl'ughus 'uyulhni, “Nyoo duchun mai' ha nuyeh-i, 'i ts'oo'alh huba' hoont'oh, ³'et hoontsi' ha nuyeh k'et whuduchun whuniz nadan'a-i, 'i Yak'usda (Elohim) 'utni, ‘Nyoo duchun mai' 'aw lhuzooh'al, k'us oot'a oohnalh junih, khun si daohtsah, ” ni.

⁴'Et ndi tl'ughus, ts'eke 'en 'uyulhni, “'Alha' 'aw daohtsah 'ait'oh.

⁵Yak'usda (Elohim) t'ooninzun ndet dzin uh'alh-un, hoo'h'en tihleh

'ink'ez Yak'usda (Elohim) bundutilh'elh, hoonzoo-un 'ink'ez hoontsi'-un cha t'ewhuntaizin.”

⁶'Et ts'eke duchun ts'u'alh huba unzoo, nul'en huba cha unzoo, duchun ts'uwhunih netilhtselh huba ooka' whuninzun, oomai' yilhchoot 'ink'ez yan'al, duki cha yuloh yutl'a nan'ai 'ink'ez 'en cha yan'al. ⁷'Et nahult'oh duna be huhon'en suli', 'ink'ez nahult'oh 'ust'et 'uhint'oh t'ehonanzin, mai “fig” huyulhni 'i oot'an lhuna' hidunilhka' 'i be be k'e'uzdla 'uhududulhtsi.

⁸'Et nawhudunik'az whe Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) ha nuyeh k'et 'oh nuya whe hidits'o 'ink'ez Adam du'at bulh ha nuyeh k'et duchun toh Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) hich'a untilh'i. ⁹'Et Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) Adam ha hizya 'ink'ez 'uyulhni, “Nts'e 'int'oh”.

¹⁰'Et 'utni, “Ha nuyeh k'ez nyudasts'o 'ink'ez whenuzjut, 'ust'et 'ust'oh 'et huwa untiz'i.”

¹¹'Ink'ez 'uyulhni, “Mbe 'unyulhni 'ust'et 'int'oh, duchun oomai' uh'alh junih nohdusni-i eh uh'al?”

¹²'Et dune 'utni, “Ts'eke sgha nilht'i-un duchun oomai' sgha inin'ai 'ink'ez 'i us'al.”

¹³'Ink'ez Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) ts'eke 'ulhni, “Dahoont'oh-un dainja?” 'Ink'ez ts'eke 'utni, “Tl'ughus nasunan'a 'ink'ez us'al.”

¹⁴'Et Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) tl'ughus 'ulhni,
 “Et ndinja huwa 'uyoo khuna-i anus nk'ehida whe 'int'oh,
 'ink'ez 'uyoo khuna-i chuntoh nulh'as-i anus,
 mbut tl'ah whe nukedutanzut,
 'ink'ez lhez za tan'ulh, yun ka tandalh nduwhulyiz whe.

¹⁵'Ink'ez nyun 'ink'ez ts'eke bulh lhazdatni nohtiselh,
 'ink'ez nyuzkeh 'ink'ez buzkeh.
 Ntsi yayindunta'us 'ink'ez ookentsul duntalhdah.”

¹⁶'Et ts'eke 'ulhni,
 “Ndzi unduda-un 'ink'ez datant'elh-un 'onus 'uwulcho whutiselh,
 nyulh 'ults'ulh whe nyuzkeh whutaleh,
 nki ooka' untanzilh 'ink'ez nyumoodih tileh.”

¹⁷'Et Adam 'ulhni,
 “N'at oozalhts'ai' 'et huwa 'ink'ez ndi duchun oomai',
 ‘On'alh junih,’ nyudusni,
 in'al 'et huwa, nyun mba ndi yun 'i ookehida,

'ut'en be oots'u huyukat-i tan'ulh yun ka tandalh ndwhulyiz whe.
¹⁸Whus cho 'ink'ez whusyaz bulh nankilt'oh ook'ut mba ha ntiyeh,
 'ink'ez yun ha nuyeh-i tan'ulh.
¹⁹Nyunin ts'u halhdzilh whe 'ut'alh-i on'alh,
 yun natandleh whuts'un.
 'I oots'u hainzut.
 Lhez 'int'oh 'ink'ez lhez 'i ts'un natandleh.”

²⁰'Ink'ez Adam du'at Eve be yoozi, khunane ts'iyawh buloo 'et huwa.

²¹'Ink'ez Adam oo'at bulh Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) 'en ndi zuz 'i buba 'uyinla hiye óoke' ha. ²²'Et Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) 'utni, “Nulh'en, dune Neundult'oh suli', hoonzoo-un 'ink'ez hoontsi'-un t'ewhunozin ha. 'Ink'ez 'andit doo ka si dula be ndi duchun oomai' yolhchoot 'ink'ez yoo'alh 'ink'ez 'ilhez whutinalh.” ²³'Et huwa Moodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) njan ha nuyeh k'et, Eden, 'et tenabunilh'a', 'ink'ez njan yun whut'as tileh 'i oots'u ha its'alhti 'et, oot'e' ha. ²⁴'Et dune teininyoot 'ink'ez Eden ndaz ts'e 'et lizasne, Cherubne hubulhni, 'et nebunilhti, 'ink'ez saluzti kwun dunukw dot'en lhelhts'un nadighus-i duchun oogha ts'ukhuna-i yughole' ha.

Cain 'en Abel yuzilhghi

4 'Et Adam du'at Eve, t'einanzin 'ink'ez oo'at ulchan 'ink'ez Cain 'en yulhtsi 'ink'ez 'utni, “Moodihti (Yahweh) ts'un dune sgha ninzut.”
²'Et doo cha Eve 'ulhtsi, 'andit 'et bulhutsin Abel 'en 'usbai ghunli unli, 'et Cain 'en yun ghana-un suli'.

³'Et whudizulh whutoh Cain yun whumai', Moodihti (Yahweh) gha italelh ha yughi ninla. ⁴Abel cha 'usbai 'udechoo whuzdli-i nilhk'a whe whuz wheyanla 'ink'ez Moodihti (Yahweh) Abel yudilhti' 'ink'ez yuba soo 'uja. ⁵'Et hoontsi' Cain yuba whusayanla-i ooba lhe'yizoo' 'ink'ez Cain tube hunilch'e 'ink'ez oonin ts'e 'uts'un un'a 'uja.

⁶'Et huwa Moodihti (Yahweh) 'en Cain 'uyulhni, “Ndet huwa hunilch'e 'ink'ez nyunin ts'e 'uts'un un'a 'inja? ⁷Soo 'ant'en, 'aw lakw 'uyoo neba lhe'hootazoo'? 'Et 'aw soo lhezint'en de, 'ut'en untsi'-i dati 'us'ai whe 'unt'oh. 'Ink'ez nka' ninzun whe 'unt'oh, 'et hoontsi' whuch'a whumoodih 'onle'.”

⁸'Et Cain dudulhutsin Abel yulh yailhduk, 'et 'uhooja nus tl'o k'ut 'uhint'oh whe, Cain dudulhutsin Abel yuch'az nedinja 'ink'ez yuzilghhi.

⁹'Et whe Moodihti (Yahweh) Cain 'uyulhni, “Nyulhutsin Abel daja?” Cain 'utni, “T'eoonuzuszun, si eh sulhutsin ghusli?”

¹⁰'Ink'ez 'utni, “Nts'en'a dainja? Yun whuts'un nyulhutsin buzkai' sts'un huyih. ¹¹'Andit 'awet ndi yun mba whutátsi'. Yun dizts'o nla k'ez nyulhutsin buzkai' ook'eijul 'et huwa. ¹²Yun gha itanalh te, daltus la hukw'un'a mba ook'ut ha lhe'untizye. Ndi yun k'ut tandalh whutoh nunul'i'-un 'ink'ez yoh lhuhoot'i'-un tanleh.”

¹³'Et Cain 'en Moodihti (Yahweh) uyúlhni, “Be sba nahisda-i 'onus sba hoondaz k'et 'aw whulh oost'e' 'ait'oh. ¹⁴'Alha 'andit dzin whuts'un ndi yun k'ut suntinyoot nyunin ba whu'iz 'utist'elh, ndi yun k'ut nunul'i'-un 'ink'ez yoh lhuhoot'i'-un tisleh, 'ink'ez mbe nasilhiti-un sutuzilghel'h whe 'unt'oh”.

¹⁵'Et Moodihti (Yahweh) 'uyulhni, “'Et huwa, mbe Cain silhghi-un lhtak'ant'it 'uwuhltsuk-un ooba k'utitnelh.” Doo ka si Moodihti (Yahweh) 'en Cain ye hoodalh'en khun nahiyilhti 'ink'ez hizoolhghel'h whuch'a.

Cain ts'u haindene

¹⁶'Et Cain Moodihti (Yahweh) ch'a suya 'ink'ez yun k'ut Nod huwhutni-un 'et nenina, ha' nuyeh k'et Eden 'on daz ts'e.

¹⁷'Ink'ez Cain du'at t'einanzin, ulchan 'ink'ez Enoch ooyaz whuzdli. 'Ink'ez keyoh whuti 'uhoonla 'ink'ez duye' boozi', Enoch be hoozi. ¹⁸Irada 'en Enoch ooye' sul'i' 'ink'ez Irada, Mehujael ooye' sul'i' 'ink'ez Mehujail 'en Methushael, 'ink'ez Methushael, Lamech ooye' sul'i'.

¹⁹'Et Lamech nane ts'ekoo ilhchoot, du'atke eni, 'ilhoghun oo'at, Adah boozi' 'ink'ez 'on 'at-un 'en Zillah huyulhni. ²⁰'Ink'ez Adah, 'en Jabal ooyaz sul'i'. 'En buzkehkene nimbali bet huwhut'i 'ink'ez khuna-i 'i nulhyeh. ²¹Bulhutsin boozi' Jubal, 'en ndi harp 'ink'ez flute hiyulhni 'i be hujun, 'enne ts'iyawh hube 'abá. ²²Zillah, 'en cha buzke hooni. 'Ilhoghun 'en Tubal-Cain hiyulhni. 'En mbe ndi 'utes 'ink'ez dulk'un te 'ink'ez lhuztih bulh yugha khuna 'enne ts'iyawh hubodulh'eh. 'Ink'ez Tubal-Cain bulhtus 'en Naamah ts'utni.

²³'Et Lamech du'atke 'ubulhni,
“Adah 'ink'ez Zillah, soo zulhts'ai,

dune ka sulhntsi huwa sisghi, chilh hoontsi'i sundilhda'
hukwa sisghi”.

²⁴ Cain k'utitnelh te, lhtak'ant'it tighan,
'et de Lamech lhtak'ant'it whunizyat 'on 'at
lhtak'ant'it 'uwuhultsuk-un.

Adam doo cha za ooye' hooni

²⁵ Adam doo cha du'at t'enanzin whe ooyaz dune sulii', 'en Seth yulhni. Eve 'utni, “Yak'usda (Elohim) 'uye' sgha nilhti, 'en Abel yuk'enaidalhti, Cain yuzilhghi-un.” ²⁶ Seth cha ooye' whuzdli', Enosh yulhni. 'Et ndoh dzin dunene Moodihti (Yahweh) boozii' be ka whehuninyih.

Adam Buzkehne

5 Ndi 'udustl'us, Adam ts'u haindene ghun 'unt'oh. Yak'usda (Elohim) ndet dzin 'uyinla dzin, Yak'usda (Elohim) ndot'en yulhntsi.

² Dune 'ink'ez ts'eke bulh 'ubinla 'ink'ez soo hoonzoo-un hubulhni 'ink'ez yun ka dune'ne 'ubinla, dzin 'ubinla-un.

³ 'Ink'ez Adam 'ilho whunizyat whunizyat 'on 'at tat whunizyat (130) yus k'ut khuna' 'ink'ez ooye' yundot'en-un ooye' sulii', Seth yulhni. ⁴ Seth ooye' sulii' hukw'elh'az, Adam lhk'u dit whunizyat whunizyai (800) be yus k'ut hukw'elh'az 'ink'ez ooye'ke, ootse'ke cha whuzdli. ⁵ Adam khuna' 'uwuhuldzoh hana'-un 'ilho hooloh whunizyat whunizyai 'on 'at tat whunizyat (930) yus k'ut khuna' 'et dazsai.

⁶ Seth 'en 'ilho whunizyat whunizyai 'ink'ez kwulat be yus k'ut (105) khuna' whe Enosh ooye' sulii'. ⁷ Enosh ooye' sulii' hukw'elh'az, Seth lhk'u dit whunizyai lhk'u dit 'on 'at lhtak'ant'it (807) be yus k'ut whe ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha whuzdli'. ⁸ Seth 'ilho hooloh whunizyat whunizyai 'on 'at 'ilho hooloh 'ink'ez 'on 'at nat be yus k'ut (912) whe dazsai.

⁹ Enosh 'ilho hooloh whunizyat (90) 'ink'ez Cainan ooye' sulii'. ¹⁰ Cainan ooye' sulii' hukw'elh'az lhk'u dit whunizyat whunizyai 'on 'at whunizyat 'on 'at kwulat (815) be yus k'ut 'ink'ez ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha whuzdli'.

¹¹ Enosh yinka inda' 'uwuhulyiz-un 'ilho hooloh whunizyat whunizyai 'ink'ez kwulai' (905) be yus k'ut whe dazsai.

¹² Cainan lhtak'ant'it whunizyat (70) khana' 'ink'ez Mahaleel ooye' suli'.
¹³ Maheleel whuzdli hukw'elh'az, Cainan lhk'u dit whunizyat whunizyai 'on 'at dit whunizyat (840) be yus k'ut 'ink'ez ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha whuzdli'.
¹⁴ 'Et Cainan 'ilho hooloh whunizyat whunizyai 'ink'ez whunizyat (910) be yus k'ut 'et dazsai.

¹⁵ Mahaleel lhk'u tat whunizyat 'on 'at kwulat (65) be yus k'ut, 'ink'ez Jared ooye' suli'.
¹⁶ Jared whuzdli hukw'elh'az Mahaleel lhk'u dit whunizyat whunizyai 'ink'ez tat whunizyai (830) be yus k'ut 'ink'ez ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha whuzdli'.
¹⁷ 'Et Mahaleel be yus k'ut lhk'u dit whunizyat whunizyai 'ink'ez 'ilho hooloh 'ink'ez kwulat (895) be yus k'ut 'et dazsai.

¹⁸ Jared yun ka inda' 'ilho whunizyat whunizyai 'ink'ez lhk'u tat whunizyat (162) be yus k'ut 'ink'ez nanki Enoch ooye' suli'.
¹⁹ Enoch whuzdli hukw'elh'az Jared lhk'u dit whunizyat whunizyai (800) be yus k'ut nahítna' 'ink'ez ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha whuhuzdli'.
²⁰ Jared be yus k'ut 'ilho hooloh whunizyat whunizyai 'ink'ez lhk'u tat 'ink'ez nat (962) be yus k'ut khana' 'ink'ez dazsai.

²¹ Enoch lhk'u tat whunizyat 'ink'ez kwulat (65) be yus k'ut khana' 'ink'ez Methuselah ooye' suli'.
²² Methuselah whuzdli hukw'elh'az Enoch Yak'usda (Elohim) bulh nusa'az tat whunizyat whunizyai (300) be yus k'ut 'ink'ez ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha whuzdli'.
²³ Enoch yun ka 'inda'-un tat whunizyat whunizyai 'on 'at kwulat (365) be yus k'ut 'et khana'.
²⁴ 'Ink'ez Enoch Yak'usda (Elohim) bulh nusa'az 'ink'ez hooloh, Yak'usda (Elohim) nayilhchoot huwa.

²⁵ Methuselah 'ilho hooloh whunizyai whunizyat 'ink'ez lhk'u dit whunizyat 'on 'at lhtak'ant'it (187) be yus k'ut khuna 'et Lamech ooye' whuzdli'.
²⁶ Lamech whuzdli hukw'elh'az, Methuselah lhtak'ant'it whunizyai whunizyat 'ink'ez lhk'u dit whunizyat 'on 'at nanki (782) be yus k'ut whe khuna 'ink'ez ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha whuzdli'.
²⁷ 'Et Methuselah 'ilho hooloh whunizyat whunizyai 'ink'ez lhk'u tat whunizyat whunizyai 'ink'ez lhk'u tat whunizyai 'on 'at 'ilho hooloh (969) be yus k'ut whe dazsai.

²⁸ Lamech 'en 'ilho whunizyai whunizyat 'ink'ez lhk'u dit whunizyat 'on 'at nanki (182) be yus k'ut suli' 'ink'ez 'ilhoghun ooye' suli'.
²⁹ 'Ink'ez, Nowe be yoozi 'ink'ez 'utni, "Ndun 'en si k'unenunoo'ah neye 'ut'en ha 'ink'ez neba be oogha ts'ana-i, yun Moodihti (Yahweh) ye k'ehanya 'et

huwa”. ³⁰Nowe yun ka neninya hukw'elh'az kwulat whunizyat whunizyai 'ink'ez 'ilho hooloh whunizyai 'ink'ez kwulat (595) be yus k'ut sulii' 'et ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha whuhuzdli'. ³¹Lamech khana' nduwhulyiz-un lhtak'ant'it whunizyai whunizyat 'ink'ez lhtak'ant'it whunizyat 'on 'at lhtak'ant'it (777) be yus k'ut 'et dazsai.

³²'Ink'ez Nowe kwulat whunizyai whunizyat (500) be yus k'ut whe Shem, Ham 'ink'ez Japheth 'enne ooye'ke sulii'.

Dune huye untsi'-i 'ink'ez be buba nahisda

6 'Et 'uhooja, ndi yun k'ut dune 'awet nus za 'uhuniltsuk whe 'ink'ez ts'ekoo bubuzkeh sulii'. ²Yak'usda (Elohim) ooye'ke 'enne ndunne ts'ekoo dune ootse'kene huhinzoo hubonilh'en. 'Ink'ez mbene la buka' huninzunne 'enne ts'ekoo bubu hilhchoot, bu'atke hole' ha. ³'Et Moodihti (Yahweh) 'utni, “Syoghi 'aw 'ilhiz wheni dune bulh buch'az dotni 'ait'oh. 'Alha ndi yun k'ut dune unli 'et hoonts'i whunizyat whunizyai 'ink'ez nat whunizyai (120) be yus k'ut tileh whe ndi yun k'ut tidalh.”

⁴'Et 'oh da' njan yun k'ut dunechone hanle'. 'Et hukw'elh'az Yak'usda (Elohim) ooye'ke 'enne ndi yun k'ut dune butse'ke buzisda 'ink'ez bubuzkehke yahonle'. 'Et ndunne dune whuzdli'ne, 'enne dune lhtuscho 'ink'ez nchane 'uhint'oh.

⁵'Et Moodihti (Yahweh) bunilh'en ndi yun k'ut dune huye untsi' tube ncha sulii'. Ts'iyawh 'ahoolhyiz wheni ndune bubeni untsi', 'et whunilh'en. ⁶'Et Moodihti (Yahweh) tube huwu dzi unduda ndi yun k'ut dune 'inla-un, oodzi yo tube whunduda sulii'. ⁷'Et Moodihti (Yahweh) 'utni, “Mbene la dune ndi yun k'ut wheni 'ubuslane, soo ts'iyawh gak hubutiselh. Ndi dune 'ink'ez khuna-i, yun k'ut nulh'as-i 'ink'ez ndo dut'ai nudilh-i cha, 'i ts'iyawh. 'Et tube huwu sdzi unduda 'ubusdla 'et huwa.” ⁸'Et hoonts'i Nowe 'en Moodihti (Yahweh) oonalh ndi ye nets'un unzoo-i 'et nahoon'ai.

Nowe 'en Yak'usda (Elohim) yuba soo nduja

⁹Nowe ts'u haindene hukw'eguz 'et 'uhoont'oh. Nowe 'en ts'ih'un dune unli, khuna da' whe 'aw ook'eholts'it hooloh. Nowe 'en Yak'usda (Elohim) bulh nuya inle'.

¹⁰Nowe tane ooye'ke sulii': Shem, Ham, 'ink'ez Japheth.

¹¹ Yak'usda (Elohim) oonalh ndi yun k'ut ndulcho dune ninta'honilh'en 'ink'ez dune lhezudla-un, dulcho whe whudizbun. ¹² 'Et Yak'usda (Elohim) njan yun k'ut 'et whunilh'en whe 'alha tube ninta'whunt'en. Dunene, 'enne ts'iyawh soo ts'ih'un 'ants'i halhjut le' hint'oh sulil'.

Ts'i cho 'ulya

¹³ Yak'usda (Elohim) 'en Nowe 'uyulhni, “Njan ts'iyawh ndai la 'usjiz-i, 'awet sba whula toh sulil'. Dunene 'enne bulagha ts'e ndi yun k'ut ts'iyawh be lhezudla-i be hodilhun. 'Et whunilh'en, ndi yun ndulcho whe ndi khuna ts'iyawh yun k'ut husjiz-i, ts'iyawh bulh gak whutiselh. ¹⁴ Ndi duchun gopher hiyulhni, 'i be ts'i cho 'ónleh. 'Ink'ez bez ts'e 'et lhelhdun whulai holhtselh. Dzeh 'i be bez ts'e 'ink'ez yoo 'az ts'e cha be ondzeh. ¹⁵ 'Ink'ez 'et ndiz un'a ndi ts'i cho 'i 'onleh: 450 feet 'et 'uhoolyiz, 'ink'ez 75 feet 'et 'uhooltel, 'ink'ez 45 feet naoodalhza'. ¹⁶ Dadint'az cho ooba 'onleh. 'Ilho cubit ndo ooban whuts'un, 'et nenin'a holhtselh. Oozih k'ut 'et dati-un 'onleh. 'Udeyo-un yun cha 'onleh 'ink'ez 'on do cha 'udun 'uhoonleh, 'ink'ez bulh tat-un yun 'et 'uhonleh. ¹⁷ 'Et whunilh'en 'et si 'utisnelh, yun k'ut ndulhcho too ha tadutisbilh. Yat whutah 'et gak whutiselh. Ts'iyawh ndai ndi 'usjiz be ts'ukhuna bulh 'unt'oh, 'i gak tileh. Ndi yun k'ut 'et ts'iyai yatadlah. ¹⁸ 'Et hoonts'i nyun nts'un sghuni ntl'a dutis'alh. 'Ink'ez ndi ts'i cho bez tonya', nyun, nye'ke, n'at, 'ink'ez nye'keh bu'atke cha, 'en dulh 'úbolneh. ¹⁹ 'Ink'ez ndai la ndi yun k'ut 'usjiz-i, lhawh didoh 'ilho whe nawh didoh-i, 'i ndi 'i ts'i cho be 'onlelh. 'Et ts'iyawh hutinalh wheni ts'eke cha 'ink'ez dune cha unli-i didoh-i ts'iyawh. ²⁰ Ndai la ndo nudilh-i dundult'oh-i, yun nulh'as-i dundult'oh-i cha, 'ink'ez yun nuts'eh-i dundult'oh-i cha, nanki dundult'oh-i ts'iyawh nts'un tidulh, hutinalh wheni. ²¹ 'Ink'ez ndai la 'ut'alh-i ts'iyawh, tan'ulh-i ts'iyawh be 'onlelh, 'i ts'iyawh 'ulhonlelh. 'I la ooh'alh nyun 'ink'ez ndi khuna-i cha.”

²² 'Et Nowe 'et nduja, nts'en'a Yak'usda (Elohim) yuba nahizya, 'et ts'iyawh nduja.

Dutadilt'o-un

7 'Et whe Moodihti (Yahweh) 'en Nowe 'uyulhni, “Nyuzkeh cha, nyunch'oh cha, mbene la nyoh whut'ine ts'iyawh ndi ts'i cho behdilh,

daint'oh la ts'ih'un dune inli, ndi 'andit dune toh ndoh whuya hoozulh dune toh daint'oh la ts'ih'un dune inli-un 'et whunus'en. ²Ndi yun k'ut khuna-i ootsun hooloh-i, lhtak'ant'i dune 'ink'ez ts'eke bulh 'ilhoh didoh-i nanki whe khuna-i ts'iyawh. Ndi khuna-i dutsun-i cha, dune cha ts'eke cha, 'ohwhi 'i ts'iyawh olhchoot. ³Ink'ez ndi yun k'ut ndai la nudilh-i dut'ai ts'iyawh cha lhtak'ant'i dune 'ink'ez ts'eke bulh cha, 'ohwhi ts'iyawh ndi yun k'ut khuna-i ndai la hutinalh-i. ⁴Lhtak'ant'i dzin hukw'elh'az 'et ndi yun k'ut dit whunizyat (40) dzin 'ink'ez dit whunizyat 'ulhdzis whuts'un nawhutilhtilh. N dai 'usla ndi yun k'ut 'usjiz-i ts'iyawh hooloh whutilhtselh.”

⁵Et Nowe nts'en'a Moodihti (Yahweh) yuba nahizya, ts'iyawh 'et nduja.

⁶Nowe 'en 600 be nawhudizut yun k'ut inda' whe ndi yun k'ut 'et dutadilt'o. ⁷Et Nowe ooye'ke oo'at cha, 'ink'ez ooye'ke bu'atke cha ts'iyawh 'i nyoo ts'i cho huye indil 'awet too ndo 'utinelh 'et huwa. ⁸Ndai la khuna-i lhditsun-i 'ink'ez khuna-i dutsun 'i cha, dut'ai cha 'ink'ez ndi yun k'ut nulh'as-i ts'iyawh. ⁹Nanki hinli whe ndi ts'i cho bez Nowe ts'un dahunilh'az, dune 'ink'ez ts'eke cha. 'Et nts'en'a Yak'usda (Elohim) 'en Nowe yuba nahizya, 'et nduhuja. ¹⁰Et hukw'elh'az lhtak'ant'i dzin inle' 'et 'awet ndi yun k'ut too whuzdli'.

¹¹Nowe be yus k'ut-un, whunizyat lhk'u tat whunizyat (600) 'et 'uhooja whulh nanki sanun (2) whunizyat 'on 'at lhtak'ant'it dzin (17) 'et 'uhooja ndi yun k'ut too ts'iyawh oodaha'dilts'ut, 'ink'ez ndo yak'uz whudadint'az cha whudaha'dankat. ¹²Dit whunizyat dzin 'ink'ez dit whunizyat 'ulhdzis 'et ndi yun k'ut yun chan honle'.

¹³Soo 'et dzin za Nowe ooye'ke cha, Shem, Ham 'ink'ez Japheth, 'ink'ez Nowe oo'at, 'ink'ez ooyas'atke cha ts'iyawh ndi ts'i cho huye indil. ¹⁴'Enne cha 'ink'ez ts'iyawh khuna-i lhelhtsun didoh, ts'iyawh musdoos lhelhtsun didoh, ts'iyai yun nulh'as lhelhtsun didoh, 'ink'ez yat whudut'ai lhelhtsun didoh cha, ts'iyai didoh lhelhch'a 'uwhut'en. ¹⁵Nanki whe ts'iyawh Nowe bulh ndi ts'i cho huye indil. N dai la khuna-i ndi yun k'ut ooyiz hoonli-i ts'iyawh. ¹⁶Et ndowhi ts'iyawh ts'eke dune tubulh. Ndi yun k'ut hoonli-i Yak'usda (Elohim) 'en yuba nahizya, whuz un'a ndi ts'i huye indil 'ink'ez buch'az na'din'ai.

¹⁷Ndi ha tadilt'o-i too dit whunizyat dzin (40) 'et 'ant'e' too ndo za lhe'inelh 'ink'ez ndi ts'i cho dudinat yun ando ts'e whuz dudinat. ¹⁸Too

'et za ndut'en 'ink'ez nus za lhe'iltus ndi yun k'ut, 'ink'ez ndi ts'i cho 'oh nulat. ¹⁹'Et ndi yun k'ut too tube takhulh sulil'. Dzulh 'owhi cha ts'iyawh ba ndo ha tadilt'o. ²⁰Ndo za 'ut'en (15 cubits) 'ink'ez ndi too dzulh ba ndo ha tadilt'o. ²¹'Et ndi yun k'ut khuna-i nuhutnah-i, dut'ai cha, 'ink'ez musdoos ndunt'i-i cha, yun nulh'as-i cha, ts'iyawh dune cha ts'iyawh hooloh huzdli'. ²²Mbene la ooyiz hoonline husjizne, 'ink'ez hoonli husjiz-i 'ohwhi ts'iyawh yun k'ut 'unt'oh-i, ts'iyawh yaidla. ²³'Et ndi yun k'ut hoonli khuna-i ts'iyawh gak whulhtsi. Yun nulh'as-i cha, dune cha, 'ink'ez khuna-i cha, dut'ai cha, ts'iyawh gak whulhtsi. Nowe 'ink'ez yulh 'ut'enne 'enne za ndi ts'i cho bet hukhuna.

²⁴'Et whunizyat whunizyat 'ink'ez kwulat whunizyat dzin (150) 'et 'uwhulhyiz whe ndi yun k'ut too honle'.

Too 'awet yo 'uja

8 'Et Yak'usda (Elohim) Nowe 'ink'ez khuna-i ndai la 'usjiz-i ts'i bet ts'iyawh yulh 'unt'ohne whunalnih, 'ink'ez Yak'usda nilhts'i 'i 'uyinla 'i ndi yun k'ut nalhts'i, 'et too yo 'uja. ²Ndi yun k'ut too ts'iyawh 'ink'ez ndo yak'uz whudadint'az cha ts'iyawh yudana'dinla 'ink'ez yak'uz ts'un chan 'etsul 'uyinla. ³'Ink'ez too ts'iyawh yo whe' ninle', whunizyat whunizyat 'ink'ez 'on 'at kwulat whunizyat dzin (150) 'et too yo 'uja. ⁴'Et ndi ts'i 'i nts'e ndi dzulh Ararat huyulhni 'unt'oh, 'i lhtak'ant'it sanun 'ink'ez whunizyat 'on 'at lhtak'ant'it dzin (17), 'i k'ut neninkez. ⁵'Ink'ez too yo 'uja 'ink'ez yo za lhe'inelh whunizyat sanun whuts'un, 'udechoo dzin 'et dzulh oolatos hooltsai.

⁶'Et 'uhooja dit whunizyat dzin (40) 'etsul 'uhooja whe Nowe dadint'az 'i daha' idantan. ⁷Datsancho 'i yula ditni 'az ndulcho 'awh nut'o za 'ut'en, too gak tileh whuts'un. ⁸'Et doo cha dut'aiyaz, 'imbin huyulhni, 'i yula ditni 'awet tila too yo 'uja ha. ⁹'Et ndi 'imbin 'aw noot'ah-un hooloh, 'et ka ndi ts'i cho yuts'un naost'o, 'awhuz ndi yun ndulcho too hoonli. 'Et huwa Nowe dula be yuba tedilni 'ink'ez 'et danainilhti. ¹⁰'Et doo cha lhtak'ant'i dzin 'et whubailh'e'. 'Et doo cha ndi 'imbin yula ditni. ¹¹'Et hulgha 'et ndi 'imbin whusanat'o 'ink'ez duchun, olive hiyulhni, oot'an 'andit ha nalhyai, 'i ooze yudiztan. 'Et 'awet Nowe t'ooninzin ndi yun k'ut 'awet too hooloh sulil'. ¹²'Et doo cha lhtak'ant'i dzin 'et huba 'ilh'e', 'et doo cha ndi 'imbin, 'i yula ditni 'ink'ez 'aw whusanalhit'oh.

¹³ 'Et 'uhooja lhk'u tat whunizyat yus k'ut 'ink'ez 'et 'udechoo yus k'ut (601), 'ink'ez 'udechoo sanun 'udechoo dzin sanun 'et yun k'ut naoodisgih. 'Ink'ez Nowe ndi ts'i ndo yudaha'dantan 'ink'ez whunilh'en ndulcho yun naoodisgih. ¹⁴ 'Et whulh nanki sanun nat whunizyat dzin 'on 'at lhtak'ant'i dzin sanun (27), 'et yun naoodisgih.

¹⁵ Yak'usda (Elohim) 'en Nowe yulh yailhduk 'uyulhni, ¹⁶ “Nyoo ts'i tenanindaih ndai la n'at cha 'ink'ez nyuzkehke, du'atke tubulh tenanuhdilh. ¹⁷ Ndai la tsi bet dalts'i'-i khuna-i 'usjiz-i ts'iyawh tenaninle, dut'ai cha 'ink'ez khuna-i 'ink'ez yun nulh'as-i cha, 'et si ndi yun k'ut lhai hoole'.”

¹⁸ 'Et Nowe teninya 'ink'ez buzke cha oo'at cha 'ink'ez bu'atke cha ts'iyawh bubulh. ¹⁹ Khuna-i ndai la yun nulh'as-i cha, dut'ai cha, ts'iyawh lhulhdidoh-i, 'i ts'iyawh ndi ts'i huye haindil.

Yak'usda (Elohim) 'en Nowe khuni 'inla

²⁰ 'Et Nowe 'en Moodihti (Yahweh) ts'un loodel 'uzdilhk'un k'ut, 'i 'inla, 'ink'ez ndai la khuna-i 'aw lhditsun-i, 'ink'ez ndai la dut'ai 'aw lhditsun-i cha, 'ohwhi 'i k'ut yudalhk'un. ²¹ 'Et Moodihti (Yahweh) ndi sooltsun-i yunahoolhtsun. 'Ink'ez Moodihti (Yahweh) didutch'oh dudzi yo 'utni, “'Aw 'on 'at ndi yun dune gha 'aw ook'ehoosyih 'ait'oh. Dahint'oh la dune budzi ntsi' hintsool whuts'un, 'et hoonts'i 'aw doo cha 'on 'at khuna-i ndi yun k'ut gak hooselh 'ait'oh.

²² Ndi yun hoonli whutoh 'a' nukat-un 'ink'ez ha' nukat-un,
whuzk'uz 'ink'ez whunulwus-un cha,
khit cha 'ink'ez shin cha.
'Ink'ez dzenis cha 'ink'ez 'ulhdzis cha hoonli-un,
'aw 'etsul lhe'whutasnel.”

9 'Et Yak'usda (Elohim) 'en Nowe 'ink'ez ooye'ke tucha ts'iyawh soo hoonzoo-un hubúlhni whe 'ubulhni, “Lhane cho oole' ndi yun doolhbun hubulhni. ² Ndi yun k'ut khuna-i ts'iyai huye ntiljut, dut'ai cha ndi yun nuhutnah-i 'ink'ez lho cha ts'iyawh nohla k'ez be huwant'ai. ³ Dant'i ts'iyawh 'usjiz 'i nukhutnah, 'i 'ut'alh-i nohba oole'. 'Et ndai ts'iyawh nohgha nusla, 'ut'an ha nuyeh ts'u'alh-i hoonts'i.

⁴ 'Et hoonts'i ndi khuna-i 'awhuz buz kai' be khuna bulh 'unt'oh, 'i 'aw lhuzon'al. Ndi 'be khutna', 'i buz kai' 'unt'oh ni whe 'utni. ⁵ 'Alha dune nyuzkai' ha whulhtsi de sbut hutiyin whe' hoont'oh. Khuna-i dune silhghi

'i hoontsi' whuz un'a za 'uhoont'oh. Dune 'uyoon dune silhghi-un mbe 'uja-un buzkai' ooka' nuszun.

⁶Mbe dune 'uyoon buzkai' whulhtsi-un,
 'uyoon dune ndun dune 'uja-un yuzkai' whutilhtselh
 whe' hoont'oh,

Yak'usda (Elohim) dune yulh ndult'oh yulhtsi 'et huwa.

⁷'Ink'ez nohni, lhane cho nohuzkeh oole'. Lhan'un cho ndi yun k'ut whut'enne lhane cho nohuzke' hoole'."

⁸'Et Yak'usda (Elohim) Nowe 'ink'ez ooye'ke te 'enne 'ubulhni, ⁹"'Et si whunulh'en sghuni 'i bulh 'i nohbulh lhadusla. Mbene la nohts'u haindene nohk'elh'az 'enne cha. ¹⁰'Ink'ez khuna-i ts'iyawh nohbulh 'unt'oh-i, dut'ai cha, musdoos cha, 'ink'ez khuna-i ts'iyawh ndi yun k'ut hoonli-i nohbulh 'unt'oh-i, 'i ts'iyawh ts'i cho be nohbulh dehailh'az, yun k'ut khuna-i ts'iyawh. ¹¹Whuz un'a sghuni 'i bulh 'i nohbulh lhadusla. 'Aw doo cha za ndi yun k'ut ndai la khuna-i ts'iyawh 'usjiz-i, ts'iyawh 'aw too be 'aw huboosghan 'ait'oh. 'Aw doo cha za dutadilt'o whe ndi yun gak ooselh 'ait'oh."

¹²'Ink'ez Yak'usda (Elohim) 'utni, "Njan 'et si whehoodalh'eh khuni nohts'un lhadusla-i, si 'ink'ez nohni nohbulh, ndai ndi yun k'ut 'usjiz-i hoonli-i ts'iyawh 'ilhiz wheni khuni 'unt'oh. ¹³Ditni na'anguz kw'us toh 'i 'usla. 'I gha whe hoodat'en tileh si 'ink'ez ndi yun k'ut-i bulh khuna-i 'usla-i. ¹⁴'Et 'uhot'e', ndet yun k'ut, kw'us whulhlih teh, 'et ditni na'anguz 'i ts'unoolh'en kw'us toh 'et. ¹⁵Ndai la nohni cha 'ink'ez khuna-i cha ts'iyawh 'i oonatiznih khuni nohts'un lhadusla-i, ts'iyawh 'aw doo cha 'on 'at too ndo ha tadilt'o, yun k'ut hoonli-i gak ooselh 'ait'oh. ¹⁶Ditni kwun 'i kw'us toh hoonli de 'i nus'en de 'et whunatiznih, 'ilhiz wheni ndi khuni Yak'usda (Elohim) 'ink'ez ndi yun k'ut hoonli-i 'usjiz-i ts'iyawh khuni nohba lhadusla, oonatiznih."

¹⁷'Et Yak'usda (Elohim) Nowe 'ulhni, "Njan whe hoodat'en-un 'uhoont'oh, 'uwhusla-un, njan khuni nohba lhadusla 'uhoont'oh, Si 'ink'ez ndi yun k'ut hoonli ts'iyawh 'usjiz-i bulh lheto khuni."

Nowe 'ink'ez buye'ke 'en hubulh dahooja

¹⁸'Andit 'et Nowe ooye'ke 'en ndi ts'i cho be ha handil, 'en Shem, Ham, 'ink'ez Japheth. 'Ink'ez Ham, 'en Canaan be oobá 'unt'oh. ¹⁹Ndunne tane

'enne Nowe ooye'ke hinle, 'enne butsu haidune. 'Enne bugha ndi yun k'ut whudizbun.

²⁰'Ink'ez Nowe ha nuyeh-i ghana-un suli', duchun oomai' hoonli-i 'et 'uhoonla. ²¹'Et ndi ts'ekoo too' 'uyinla-i yitnai' whe tanisnai' 'ink'ez ook'e'tizkat nimbali t'ah. ²²'Et Ham Canaan oobá 'en dubá ye 'ust'et yan'en 'ink'ez nane dulhusinke 'enne budani' 'az. ²³'Et Shem 'ink'ez Japheth bulh naih hihchoot 'ink'ez dut'a ts'e k'ehuyilhbal duwus k'ut 'ink'ez k'oh un'a hi'us whe dubá hik'ehuyin'oh 'aw dubá luhinilh'el, ye 'ust'et luhuyi'el.

²⁴'Et Nowe ts'ekoo too' 'utnai' whe ts'e ninzut, 'udek'oh-un duye' 'en dadudinla la 'et t'oonanzin. ²⁵'Ink'ez 'utni,

“Canaan ook'ehidih.

Dune ba 'ut'en-un 'enne buba' tit'elh 'et la dudulhutsinke cha buba' titelh.”

²⁶'Ink'ez 'utni,

“Moodihti (Yahweh) soo hoonzoo-un unli.

Shem ooYak'usda (Elohim) 'unt'oh. 'Ink'ez Canaan yunat ne'ut'en-un oole'.

²⁷Yak'usda (Elohim) Japheth ncha yoolhtselh,

Shem oonimbali t'ah 'oh hoot'e',

'ink'ez Canaan yunat ne'oot'en.”

²⁸'Ink'ez Nowe butadilt'o hukw'elh'az 'et whunizyat tat whunizyat 'ink'ez kwulat whunizyat yus k'ut (350) 'et nakhitna'. ²⁹'Et Nowe 'alghoh ndi yun k'ut 'inda'-un whunizyat 'ilho hooloh whunizyat 'ink'ez kwulat whunizyai yus k'ut (950) whe dazsai.

Nowe ts'u haidene

10 Nduune 'enne Nowe ooye'ke ts'u haidene Shem, Ham 'ink'ez Japheth, ts'iyawh buye'ke whuzdli' dutadilt'o hukw'elh'az.

²Japheth buzkeh dunene,

Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Meshech 'ink'ez Tiras.

³Gomaer buzkeh dunene,

Ashkenaz, Riphath, 'ink'ez Togarmah.

⁴Javan buzkeh dunene,

Elishah, Tarshish, Kittim, 'ink'ez Dodanim.

⁵Ndunne 'enne yatoo ba 'udun keyoh whut'enne buch'oh nehunindil didutch'oh duyun mbene la 'ilho khuni be za yalhdukne 'ink'ez dahint'oh la lhelhdoh hudidoh 'enne 'oh huwhut'i.

⁶Ham buzkeh 'enne dunene,

Cush, Misraim, Put, 'ink'ez Canaan 'uhant'e.

⁷Cush buzkeh 'enne dunene,

Seba, Havilah, Sabtah, Raamah, 'ink'ez Sabtechah.

Raamah buzkeh 'enne dunene,

Sheba 'ink'ez Dedan 'uhant'e.

⁸Cush 'en Nimrod ooye' suli', 'ink'ez Nimrod tube ulhtus ndi yun k'ut neninya. ⁹'En 'unt'oh Moodihti (Yahweh) bunalh soo tube cho 'uka' 'ut'en-un unli. 'Et huwa 'uwhutni, "Nimrod k'un'a Moodihti (Yahweh) bunalh soo tube cho 'uka' 'ut'en-un unli." ¹⁰'Udechoo whulerwe suli'-un, 'en Babel, Erech, Accad 'ink'ez Calneh, Shinar yun k'ut. ¹¹'Et yun whuts'un Assyria 'ink'ez Nineveh huwhutni-un 'et cha 'uhoonla, Rehoboth Ir 'ink'ez Calah. ¹²'Ink'ez Resen, Nineveh 'ink'ez Calah whulheguz, 'et 'udechoo keyoh whuti.

¹³Mizraim buye'ke, 'enne Lud whut'enne, Anam whut'enne,
Lehob whut'enne, Naphtu whut'enne,

¹⁴Pathrus whut'enne, 'ink'ez Casluh whut'enne, 'enne
Philistinene 'ink'ez Caphtor whut'enne ha hande.

¹⁵Canaan 'en Sidon, 'udechoo ooye' yuzdli', 'ink'ez Heth;

¹⁶Jebus whut'enne, Armor whut'enne, 'ink'ez
Girgash whut'enne cha,

¹⁷ndunne Hiv whut'enne, Ark whut'enne, 'ink'ez
Sin whut'enne cha,

¹⁸ndunne Arvad whut'enne, Zemar whut'enne, 'ink'ez
Hanath whut'enne cha. 'Et hukw'elh'az Canaan
ts'u haindene 'enne lhelhts'un yahandil.

¹⁹Canaan whut'enne whukeyoh whuban 'et Sidam, Girard ts'u wheti-un Gaza 'uwuhldzoh, Sodom ts'u wheti-un Gomorrah, Admah, Zeboim, Lasha ts'e 'uwuhldzoh.

²⁰Ndunne, 'enne Ham ooye'ke ts'u haindene cha 'ilho khuni be yahulhduk 'ink'ez duyun 'ink'ez 'ilhoh hudidoh.

²¹Shem 'en cha oobuzkeh whuzdli', Eber buzkeh, 'en ooba. Bulhutsin Japheth 'udetso whudilhduh-un.

- ²²Shem ooye'ke,
'enne Elam, Assur, Arphaxad, Lud, 'ink'ez Aram.
- ²³Aram ooye'ke,
'enne Uz, Hul, Gether, 'ink'ez Mash.
- ²⁴Arphaxad 'en Shelah ooye' 'unt'oh,
'ink'ez Shelah 'en ooye' Eber 'unt'oh.
- ²⁵Eber ooye'ke nane hinli.
'Ilhoghun boozi 'en Peleg. 'En khuna da' ndi yun k'ut lhts'e
hoolts'ut 'et huwa. 'Ink'ez bulhutsin, 'en Joktan ts'utni.
- ²⁶Joktan ooye'ke 'enne Almodad,
Sheleph, Hazarmaveth, Jerah,
²⁷Hadoram, Uzal, Diklah,
²⁸Obal, Abimael, Sheba,
²⁹Ophir, Havilah, 'ink'ez Jobab. 'En ts'iyawh Joktan
ooye'ke 'uhint'oh.
- ³⁰Ndet la huwhut'i-un, Mesha, Sephar ts'u wheti-un nda' dzulh hoonli
'et huwhut'i.
- ³¹'Enne Shem ooye'ke ts'u haindene cha, 'ilho khuni yahulhduk. 'Ilho
hudidoh whe 'ilhoh huwhut'i.
- ³²Ndunne 'enne Nowe ooye'ke ts'u haindene 'enne ts'iyawh lkh'ehidil
ndi yun k'ut too whuzdli' hukw'elh'az. 'Ink'ez 'ilhoh huwhut'i ndi yun
k'ut lhelhdoh 'uhoont'oh.

Babel whunedan'a

11 Ndi yun k'ut 'oh da' 'ilho khuni za hoonli ts'iyanne lkh'un'a
yahulhduk. ²'Et 'uhooja nda' ndaz de hutizdil whe yun, Shiner
huyulhni, 'i hik'eindil 'et 'uhoont'oh duchun hooloh-un nahuhoon'ai 'et
nehunina.

³'Et lhgha 'uhudutni, “Anih, tse tl'us 'i 'uts'ooleh, 'ink'ez soo cho
whe ts'oolht'es.” Tse tl'us 'i tse ba huyut'i 'ink'ez be ts'uwhudzeh, 'i hiye
whutl'us ba. ⁴'Et 'uhutni, “Anih njan keyoh whuti 'uts'odoolneh 'ink'ez
ndo yak'uz nain'a-i nyiz-i cho 'i 'uts'ooleh. 'Et wheni si neozi' hoonli
hole', ndi 'uts'inla da, doo ka si ndulcho whe ndi yun k'ut yats'odilh.”

⁵'Et whe Moodihti (Yahweh) ndus de hainya 'ink'ez nyo keyoh
whunilh'en 'ink'ez nyoo nain'a-i cho yoh huyulhshi, 'i cha 'uhuyinla-i

yunalh'en. ⁶'Et Moodihti (Yahweh) 'utni, "A 'ilhune za hinli dune 'ink'ez lkh'un'a za yahulhduk. 'Et njan 'et 'azi whe' honilh'en ndai la 'uhitilelh hukwa'huninzun-un ts'iyawh si 'uhuhooleh. ⁷'Anih butsun ts'utoodilh, 'ink'ez bughuni 'i buch'a lhtats'uholelh. 'Et si lhulh hoodosts'o."

⁸'Et whe Moodihti (Yahweh) lhch'a buninla, 'ink'ez njan yun k'ut ndulhcho nehunindil. 'Et whe dune whut'i whucho nehonin'ai 'et 'etsul 'uhuja. ⁹'Et huwa nyo nain'a-i cho, 'i Babal huyulhni, ndai la huye yalhdruk-i cha ts'iyawh Moodihti (Yahweh) lhelhtsun un'a yahulhduk hubulhtsi 'ink'ez ndulcho yahandil.

Shem ts'u haindene

¹⁰Shem huyulhni-un, 'en oots'u ha yandene ndi 'i 'unt'oh: whunizyat whunizyai 'et be yus k'ut (100) whe ooye' Arphaxad huyulhni, 'en ooye' suli' dutadilt'o hukw'elh'az nat yus k'ut 'et whuzdli'.

¹¹Arphaxad ook'elh'az whuzdli-un 'et Shem 500 yus k'ut 'et nahida' whe 'et ooye'ke cha 'ink'ez ootse'ke cha nahodle'.

¹²Arphaxad 'en tat whunizyai 'on 'at kwulat be yus k'ut whe 'et Shelah huyulhni, 'en ooyaz suli'. ¹³Shelah whuzdli hukw'elh'az Arphaxad 403 be yus k'ut whe dune cha 'ink'ez ts'ekoo cha 'enne buzkeh nasdli'.

¹⁴Shelah 'en tat whunizyat be yus k'ut (30) whe 'et ooye', Eber huyulhni, 'en ooye' suli'. ¹⁵Eber hukw'elh'az 'et Shelah 403 yus k'ut whe 'et 'uyoonne dune cha 'ink'ez ts'ekoo cha buzkeh nasdli'.

¹⁶Eber tat whunizyat 'on 'at dit be yus k'ut (34) whe 'et Peleg huyulhni, 'en ooye' suli'. ¹⁷'Et Peleg ook'elh'az 'et Eber 430 yus k'ut 'uyoonne dune cha, ts'ekoo cha buzkeh nasdli'.

¹⁸Peleg tat whunizyat be yus k'ut (30) whe 'et Reu huyulhni 'en ooye' suli'. ¹⁹Reu whuzdli hukw'elh'az whe 'et Peleg nat whunizyat nat 'ink'ez 'ilho hooloh be yus k'ut (209) whe 'et 'uyoonne dune cha 'ink'ez ts'ekoo cha nawhusdli'.

²⁰Reu tat whunizyat 'on 'at nat be yus k'ut (32) whe 'et ooye', Serug huyulhni, 'en ooye' suli'. ²¹Serug whuzdli hukw'elh'az Reu 207 be yus k'ut whe 'et 'uyoonne, dune cha ts'ekoo cha buzkeh nawhusdli'.

²²Serug tat whunizyat be yus k'ut (32) whe 'et Nahor huyulhni-un, 'en ooye' suli'. ²³Nahor whuzdli hukw'elh'az Serug 200 be yus k'ut 'et 'uyoonne dune cha ootse'ke cha nawhusdli'.

²⁴Nahor nat whunizyat 'on 'at 'ilho hooloh be yus k'ut (29) whe 'et Terah huyulhni-un 'en ooye' suli'. ²⁵Terah hukw'elh'az, Nahor 119 be yus k'ut ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha nawhuzdli'.

²⁶'Et Terah lhtak'ant'it whunizyat be yus k'ut (75) whe 'et Abram huyulhni-un, Nahor 'ink'ez Haran 'enne buzkeh suli'.

Terah ts'u haindene

²⁷'Et Terah ts'u haindene: 'enne Abram, Nahor 'ink'ez Haran. Haran 'en Lot ooye' suli'.

²⁸'Ink'ez Haran 'en dubá yutso dazsai, didutch'oh dukeyoh 'et Chaldeanne bukeyoh 'et. ²⁹'Et Abram 'ink'ez Nahor bulh bu'at whuzdli'. Abram oo'at, 'en Sarai huyulhni, 'ink'ez Nahor oo'at, 'en Milcah huyulhni, Haran ootse', Milcah oobá 'ink'ez Iscah oobá. ³⁰'Et Sarai 'en oochan danáwhudilts'ut, oobuzkeh hooloh.

³¹'Ink'ez Terah duye' Abraham, duchai Lot te, Haran ooye' 'ink'ez duyas'at, Sarai duye', Abram oo'at cha. Ur, Chaldean bukeyoh, 'et Canaan ts'e whehandil, keyoh Haran highu nindil 'ink'ez 'et huhoot'e'.

³²'Et whe Terah oodzin 'et 205 be yus k'ut yinka inda', 'ink'ez Terah 'en Haran keyoh ts'uwhutni, 'et dazsai.

Abram ooba hoonzoo oole' la

12 'Et Moodihti (Yahweh) Abram 'ulhni, “Nkeyoh cha whuch'a sinyai', nyunatneke cha whuch'a sinyai', 'ink'ez mbá ooyoh cha teninyai', 'ink'ez yun whununtistun-un hoonli.

²Tube didoh-un ncha-un nyutiselh,
soo hoonzoo-un nts'un tiszoo' 'ink'ez nyoozi' cha ncha tiselh.
'Ink'ez 'uyoonne ba soo hoonzoo-un bugha hóotalts'ulh
'int'oh nyutiselh.

³Mbene la mba soo hoonzoo-un ngha hóotalts'ulh,
'enne cha soo hoonzoo-un bugha hóotalts'ulh,
'ink'ez mbe la nk'ehiyihne cha buk'ehutisyih,
ndi yun k'ut dilhts'ine 'enne ts'iyawh nyun ngha soo
hoonzoo-un bugha hóotalts'ulh.”

⁴Et Abram Moodihti (Yahweh) daja la 'et nduja whe tizya Lot 'en yulh tiz'az 'ink'ez Abram 'en lhtak'ant'it whunizyat 'on 'at kwulat be yus k'ut (75) whe 'et njan Haran huwu tizya. ⁵Et Abram du'at yilhchoot 'ink'ez Lot oo'at cha hubilhchoot 'ink'ez ndai la huyut'i-i cha ts'iyawh nahuyalhdzoo 'ink'ez mbe la dune bugha nindene 'enne cha Haran, Canaan ts'e yun k'uz whehandil 'ink'ez Canaan nehunindil.

⁶Abram 'oh whuya keyoh lhusuya 'ink'ez keyoh Shechem huwhutni-un Moreh duchun Terabim huyulhni, 'i nadan'a 'et whuts'un 'ink'ez Canaan whut'enne 'enne nyo yun k'ut hudilhts'i. ⁷Et Moodihti (Yahweh) Abram yunalhts'et hainya 'ink'ez 'uyulhni, “Mbene la nts'u haindene 'enne ndi yun bugha ítas'alh.” 'Et Moodihti (Yahweh) yunalhts'et hainya-un 'en yuts'un loodel 'inla.

⁸Et whuts'un Bethel huwhutni-un dzulh hoonli 'on da' whuz wheinya, 'et nimbali nenin'ai ba noo' 'et. Bethel 'ink'ez 'on da' 'et Ai 'et loodel nenin'ai. Moodiht (Yahweh) ts'un 'ink'ez Moodihti (Yahweh) yoozi' 'i yuka' dani'. ⁹Abram 'et nyan za Negev lhoyalh.

¹⁰Et 'uhooja nyo keyoh dai whuzdli' 'inka Abram Egypt ts'e wheinya tube dai whuzdli' 'et huwa. ¹¹Et 'uhooja 'awet Egypt wheinghoh whe du'at Sarai 'uyulhni, “T'eoonuszun tube ts'eke 'inzoo' whe 'int'oh. ¹²Et huwa 'et la 'uhoneh Egypt nenit'az de nyo nilh'en whe 'et la 'uhudooni', ‘Ndun oo'at 'unt'oh,’ 'ink'ez la sozoolhghelh nyun 'aw nyozoolhghelh 'ait'oh. ¹³Et soo cho 'udoni' ndun 'en sulhutsin 'unt'oh 'et de la soo oost'e' nyun gha. 'Ink'ez la nyulh khoosna.”

¹⁴Et Abram Egypt neninya whe nyoonne Egypt whut'enne ts'eke hitilh'en whe tube ts'ekezo'. ¹⁵Lerwe ooye'ke Pharaoh 'enne cha hinilh'en 'ink'ez dubá 'en hidani', “Ndun 'en tube ts'ekezo’,” 'ink'ez nyoon ts'eke 'en Pharaoh ooyoh ts'e huyoolhti. ¹⁶Abram soo cho ne'huyulh'en nyoon oo'at 'en gha. 'Usbai cha musdoos dune cha donkey huyulhni, dune cha, ts'ekoo 'ink'ez dune cha hinat ne'ut'enne. Donkey ts'ekoo cha 'ink'ez camel huyulhni, 'i higha hininla.

¹⁷Et hoonst'i Pharaoh tube dada untsi'-i Pharaoh ooyoh cha 'et dinzut whulhtsi Sarai, Abram oo'at, 'en gha. ¹⁸Et Pharaoh Abram 'anilh yudani', “Dane 'inla whe ne'inla? 'Et di ha lhunedinelh, ndun ts'eke n'at 'unt'oh? ¹⁹Et di ha 'une'dini, ‘Ndun sulhtus 'unt'oh?’ Nedini s'at eni da' 'oschoot oole'. 'Et huwa ndun n'at nailhchoot 'ink'ez nts'e tanyalh ts'e inyalh.”

²⁰ 'Et Pharaoh dudune'ne 'ubulhni 'inka whenahuyalh'a' oo'at cha 'ink'ez ndai ts'iyawh yut'i cha.

Abram 'ink'ez Lot 'et lhch'a hust'az

13 'Et Abram Egypt whuch'a huzdil, oo'at cha 'ink'ez Lot cha bubulh tiz'az whe ts'iyawh huyut'i-i tubulh nda' hutizdil. ² Abram tube hoonzoo' 'unt'oh, khuna-i cha lhai yut'i 'ink'ez silver 'ink'ez gold tubulh lhai yut'i.

³ 'Et hutizdil Bethel whuts'un hutizdil ndet da' 'uda' nimbali nenin'ai inle' 'et 'udechoo whuts'un Bethel 'ink'ez Ai whulhetoh whuz hoozdil. ⁴ 'Udechoo loodel nenin'ai inle' 'et whuts'un 'et whuz hoozdil. 'Et Abram Moodihti (Yahweh) yuts'un tenadidli.

⁵ Lot 'en cha Abram bubulh tizya, khuna-i cha, musdoos cha, 'ink'ez nimbali cha, lhai cha 'ut'i. ⁶ Ndi yun 'aw soo lhe'ilcho hik'oh hutinalh huba 'aw lhzih huhoot'e' 'ait'oh, tube lhai hoonli ts'iyai hut'i k'et. ⁷ 'Et Abram bughunai' ghunline 'ink'ez Lot bughunai' ghunline 'enne 'aw 'ulhuholdzin 'ait'oh. 'Oh da' ndunne Canaan whut'enne 'ink'ez Periz whut'enne, 'enne cha njan yun k'ut huwhut'i.

⁸ 'Et Abram, Lot yulhni, " 'Aw hoonli huwun nyun 'ink'ez si bulh lhdulhyoh 'udotni' 'ait'oh. 'Ink'ez si skhunai-i ghunline, 'ink'ez nyun nghunai-i ghunline, lhulh dulhyoh hudotni 'ait'oh. Lhulhlhutsinke tsinli 'et huwa. ⁹ Nyoo yun lhe'ulcho-i nilh'en. Sch'a sinyai' 'intl'us ts'e whuz inyalh 'ink'ez si cha nailhni ts'e toosya', k'us nyun nailhni ts'e inyalh 'ink'ez si 'intl'us ts'e si toosya'."

¹⁰ 'Et Lot whunilh'en Jordon keyoh duchun hooloh-un ts'iyawh yunilh'en. Too cha lhai whe' hoont'oh, (Moodihti (Yahweh) Sodom 'ink'ez Gomorrah bulh gak whutilhtselh whuts'o), Moodihti (Yahweh) ha nuyeh k'et 'et nduhoont'oh inle', Egypt dahoont'oh la Zoar ts'u wheti ts'e, 'et nduhoont'oh. ¹¹ 'Et Lot nyo yun k'ut Jordan whunat ts'iyawh 'et 'utahaoodit'ai, 'ink'ez nda' wheinya 'et 'ink'ez 'et lhch'a hust'az. ¹² Abram 'en Canaan keyoh 'et nenina 'ink'ez Lot 'en keyoh whuti duchun hooloh-un 'ink'ez 'et nimbali nenin'ai Sodom whuts'un. ¹³ 'Et hoonts'i nyoonne Sodom dunene tube hintsi', 'ink'ez Moodihti (Yahweh) ch'az lubeshi 'uhulh'en.

¹⁴ 'Et Moodihti (Yahweh) 'en Abram 'uyulhni Lot bulh lhch'a hust'az hukw'elh'az whe, "Whunilh'en ndet sinyin 'et whuts'un whunilh'en, no

cha, nyan cha, nda' cha, 'ink'ez noo' cha. ¹⁵Ndai la yun nilh'en-i 'ilhiz wheni ts'iyawh nts'u haindene tubulh 'i nohgha nus'ai. ¹⁶'Ink'ez nts'u ha hande 'enne yun k'ut lhez k'un'a butiselh. 'Et whe dune yun k'ut lhez hodutilhto de, 'et si nts'u haindene 'enne cha si bulh olto. ¹⁷Dudinyaih 'ink'ez yun k'inyaih inyalh, dawhulhyiz la 'ink'ez dawhulhtel la ndi yun 'i ngha tis'alh 'et huwa.”

¹⁸'Et Abram dunimbali nanayan'ai 'ink'ez ndun Mamre ooduchun, Terebinth huyulhni, 'et nenina. Keyoh Hebron 'uhoont'oh 'ink'ez 'et loodel 'inla Yak'usda ts'un.

Lot huyilhchoot

14 'Et 'uhooja Amraphel huyulhni, yun k'ut Shinar whulerwe Arioch, keyoh Ellasar whulerwe, Chedorlaomer, yun k'ut Elam whulerwe 'ink'ez Tidal Goiim whut'enne whulerwe. ²Bera huyulhni, Sodom whulerwe, Birsha huyulhni Gomorrah whulerwe, Shinab Admah whulerwe, Shemeber Zeboim whulerwe, 'ink'ez Bela whulerwe, 'enne bubulh lhuwhehunigan. ³Ndunne ts'iyawh lhts'u nehudindil 'ink'ez Siddim wheguz ('et 'uhoont'oh, lisel yatoo'). ⁴Whunizyat 'on 'at nat yus k'ut (12) 'et ndun Chedorlaomer huyulhni 'en ba' hit'en 'ink'ez whulh whinizyat 'on 'at tat yus k'ut (13) 'et hich'az nedindil.

⁵Whulh whunizyat 'on 'at dunghi be yus k'ut (14) whe Chedorlaomer 'ink'ez nyoonne lerwe yulh 'ut'enne, 'enne hubulh whelhonigan, nyoonne Reph whut'enne, keyoh Ashteroth-Karnaim hudilhts'i, 'ink'ez nyoonne Zuz whut'enne, ndunne keyoh Ham hudilhts'i, 'ink'ez nyoonne Em whut'enne, 'enne keyoh Shaveh Kiriathaim hudilhts'i, ⁶'ink'ez ndunne Hor whut'enne, 'enne dudzulh k'ut dzulh Seir 'et El Paran whuts'un 'uhooldzoh, chuntoh 'uhoont'oh whenghoh 'et whuts'un. ⁷'Et lht'anahunisdil 'ink'ez keyoh Mishpat (Kadesh 'uhoont'oh) whuz hutizdil Amalek whut'enne bukeyoh 'ink'ez Amor whut'enne bukeyoh 'enne Hazazon Tamar huwhut'en, 'enne bubulh whelhonigan.

⁸'Ink'ez Sodom whulerwe, Gomorrah whulerwe, Admah whulerwe 'ink'ez Zeboi whulerwe 'ink'ez Bela whulerwe, Zoar huwhutni 'enne ts'iyawh lhts'u nehudindil 'ink'ez Sidom dzulh eguz whuz'ai-un 'et whelhonigan. ⁹'Et Chedorlaomer, Elam whulerwe, Tidal, 'udun keyoh whut'enne bulerwe, Amraphel, Shinar whulerwe, 'ink'ez Arioch, Ellasar

whulerwe, dine lerwe 'enne kwulane lerwe buch'az nehudindil. ¹⁰ 'Et njan Sidom dzulh eguz whuz'ai-un, asphalt huyulhni, lhai 'oh dunt'i 'ink'ez Sodom whulerwe 'ink'ez Gomorrah whulerwe bulh whe tse halhdil. Whulohne 'et yahadla, 'et mbene la lhch'u tizkatne 'enne ndo dzulh tuz whe tse halhdil. ¹¹ 'Et ndunne dine lerwene, 'enne Sodom 'ink'ez Gomorrah keyoh whuch'e' ts'iyawh huyilhchoot, ndai la hik'u huna-i cha 'ink'ez whe nahidil. ¹² Lot 'en cha huyilhchoot, Abram bulhutsin ooye' 'unt'oh. Sodom 'et whut'i, ndai la yut'i-i cha 'ink'ez ts'iyawh hiyulh whenadil.

¹³ 'Et 'ilhoghun nintanalgai-un whe Abram, Hebrew whut'en-un, ghu ninya 'ink'ez yulhni. Abram 'en njan duchun, oak hiyulhni, 'et whut'i. Ndi duchun 'i ndun Amor whut'en, Mamre 'int'oh, 'en ye 'unt'oh-i 'unt'oh. Boono Eshcol 'ink'ez boono Aner 'en, Abram hits'u dutni 'uhint'oh. ¹⁴ 'Et Abram bulhutsin Lot huyulhna huyulhni whe dudune'ne 318 'enne hodil'e'ne yuba 'ut'enne, Abram hiyoh whuzdline, 'enne buba untizyoot keyoh Dan whuts'un. ¹⁵ 'Enne ts'iyawh lkh'ebanla 'ink'ez 'ulhdzis whe yuba 'ut'enne tubulh ndunne bubulh whelhonigan Hobah whuts'un whenabonanyoot Damascus whano 'et 'uhoont'oh. ¹⁶ 'Et ndai la huyilhchoot-i cha 'ink'ez bulhutsin Lot cha, highu huyilhchoot-i cha, ts'ekoo cha 'ink'ez dunene ts'iyawh nabuhilhchoot.

¹⁷ 'Et Sodom whulerwe, Shaveh wheguz 'et, 'en Abram yududizya (Lerwe wheguz whuz'ai huwhutni), Chedorlaomer hich'a' nilhde hukw'elh'az 'ink'ez lerwe hiyulh 'ut'enne tubulh.

¹⁸ 'Et Melchizedek Salem whulerwe, 'ut'alh-i cha 'ink'ez ts'ekoo too' cha 'i bubut neininla, 'en Yak'usda 'uk'enus dizti'-un (El Elyon) 'en oolubret 'unt'oh. ¹⁹ Soo hoonzoo-un ubulh yalhduk whe 'utni

“Yak'usda 'uk'enus dizti'-un (El Elyon) yak'uz
 'ink'ez ndi yun k'ut cha ooch'e' hoonli-un 'en gha Abram
 soo hoonzoo-un oogha hootalts'ulh.

²⁰ Yak'usda 'uk'enus dizti'-un (El Elyon) 'en soo hoonzoo-un 'unt'oh,
 nch'az ditnine nlak'ebanla.”

'Ink'ez 1/10th yut'i ts'iyawh yugha ininla.

²¹ 'Et Sodom whulerwe Abram yulhni, “Dune 'enne sgha buninle 'ink'ez ndai la hoonli-i, 'i nyunch'oh ilhchoot.”

14:18 Ndi boozi' El Elyon, 'i “Yak'usda Soo 'Uk'enus Dizti' unli,” ni whe 'utni. 1 Ti 6:15 'Et Jesus Christ huwun ndutni, “...NeMoodihti 'en za k'une' 'ut'en-un unli. Lerwene ts'iyawh bulerwene unli. 'Ink'ez moodihne cha ts'iyawh buMoodihti unli.”

²² 'Et hoonts'i Abram Sodom whulerwe yulhni, “Ndi sla 'unt'oh Moodihti (Yahweh) Yak'usda 'uk'enus yoo do 'unt'oh (El Elyon) 'en oots'un duduzni, 'en yak'uz cha ndi yun k'ut cha ooch'e' hoonli. ²³ 'Aw hoonli lhituzaschulh 'ughabats'e' ntsool-iyaz k'us kenatl'oolh hoonts'i ndai la nch'e' 'aw hoschoot 'ait'oh, doo ka la 'udoni' ‘Abram hoonzoo' 'unt'oh susi doni' la.’ ²⁴ N dai la chilke hiyan'al-i 'ink'ez dune sulh tizdilne Aner, Eshcol 'ink'ez Mamre 'enne ooch'e' huyolhchoot dulhni.”

Yak'usda (Elohim) 'en Abram khuni ooba lhaidinla

15 'Et nduhooja hukw'elh'az Moodihti (Yahweh) ooghuni Abram hon'en whe nduyulhni,
 “Abram, wheniljut 'ilhoh.
 Nyun mba ne'i súbal 'usli,
 soo 'uk'enus mba k'elha whutale'-un.”

² 'Et hoonts'i Abram 'utni, “Moodihti Yak'usda (Adonai Yahweh) di sgha tan'alh? 'Aw suzkeh cha hooloh mbe la sk'edutiyalh 'en Eliezer Damascus whut'en-un eh 'unt'oh?” ³ 'Et Abram 'utni, “Whunilh'en 'aw suzkeh sghalhinlel. Mbe la syoh whuzdli-un 'en sk'edutiyalh-un tileh.”

⁴ 'Et whunilh'en, Moodihti (Yahweh) ooghuni weidilts'ut 'utni, “Ndun 'aw nk'elhdutisyal whe 'unt'oh nyust'e ts'u hainzut-un 'en nk'edutiyalh.” ⁵ 'Et n'az teinilhti 'ink'ez 'uyulhni, “Ndo yak'uz ts'e whunilh'en sum hoolhto hukwa soo tila holhto.” 'Ink'ez 'et 'uyulhni, “Mbene la nts'u haindene 'et 'uhutiltsuk.”

⁶ 'Et Moodihti (Yahweh) yuba 'alha 'udija, 'ink'ez “Ts'ih'un dune unli,” 'uyulhni.

⁷ 'Et 'uyulhni, “Si, Moodihti (Yahweh) 'ust'oh. Ndunne Chaldea whut'en, 'et buyun k'ut Ur, 'et whuch'a njan yun k'ut nch'e' whutileh ha.”

15:2 Ndi boozi Adonai 'i, “Moodih 'En neK'une'ul'en-un 'Unt'oh,” ni whe 'utni. Php 2:9-11 'I be whuts'odul'eh whe Jesus Christ 'en Moodih ndun neK'une'ul'en-un 'Unt'oh. Njan 'udustl'us 'et ndutni, “'Et huwa Yak'usda ts'iyaintsuk gha ndo yudálhti' 'ink'ez boozi' 'uk'enus hooncha hukw'un'a yoozi' whulhntsi. 'Et whuz un'a ndi Jesus boozi', 'i oogha ts'iyanne dugwutsi be hits'un nudútilyalh whe' hoont'oh. Yak'uz whut'enne 'ink'ez ndi yun k'ut whut'enne, 'ink'ez yun k'ut 'unt'ohne, 'enne cha ts'iyawh. 'Et ts'iyawh lhenyoo khuni be yalhdukne, 'enne ts'iyawh njan nduwhutanelh, Jesus Christ neMoodihti 'unt'oh. 'Et whuz un'a nduwútanelh, 'et Yak'usda neBá, 'en hidutálhti' whe' hutni.” 1 Ti 6:14-16; Rev 19:15-16.

⁸'Et 'uyulhni, “SMoodihti Yak'usda (Adonai Yahweh), nts'en'a t'ewhuntazin stl'a whutikulh 'et?”

⁹'Et nduyulhni, “Tat be yus k'ut-i musdoos ts'ekeyaz cha, tat be yus k'ut-i ts'eke 'usbai cha, 'ink'ez tat be yus k'ut-i dúbe cha, dut'ai 'imbin cha, turtle dove huyulhni, 'ink'ez dut'aiyaz cha, pigeon huyulhni, 'i ndiz sts'inlelh.”

¹⁰'Et ndokhi ts'iyawh yughi ninla, ts'iyawh lhk'eyant'az lhzih neininla, 'et nyoo dut'ai 'i 'aw yut'alhanal. ¹¹'Et whe dut'ai cho, vulture huyúlhni, 'i ndi khuna-i huyanghan, 'i yuk'endil whe Abram whenabunanyoot.

¹²'Et hulhgha sa nain'ai whe soo bulh cho 'i Abram ookw'eidilts'ut 'ink'ez whunulh'en soo wheioonujut-un 'ink'ez tsaholhgus-un 'et ookw'eoodilts'ut. ¹³'Et whe Yak'usda (Elohim) Abram 'uyulhni, “Soo soo cho t'eeononzeh, nts'u hainde 'en 'uyoo yun k'ut 'et 'aw t'elhonizun 'ink'ez 'aw hube' hoolhdzun chaíloh. 'Et ndunne yun k'ut whut'en, 'en dzoh ne'bulh'en 'ink'ez bunat ne'hoot'en whe 400 nawhudizut whuts'un buba' hutit'elh. ¹⁴'Et mbene la buba' hit'enne hukw'elh'az buba nahutisyeh soo lhai hut'i whe whusahutidulh. ¹⁵'Et hoonts'i, nyun mbákene soo ts'ih'un mba oodizghel le' hoont'oh 'et buts'un tanyalh. Soo yoo 'un inzulh whe 'et 'anyotilhtelh. ¹⁶'Et whulh dit dune nawhusdli-un, 'et ndiz nahutidulh. Amor whut'enne tank'us un'a 'uhut'en-un 'awhuz lhalhodusne.”

¹⁷'Et 'uhooja, hulhgha sa yo whein'ai whe tsaholhgus whuzdli'. Whunulh'en lhes 'utes-un lhut oots'a hadan'a 'ink'ez dalt'ai bulh 'i ndi khuna-i lhts'elt'az-i beguz lhuyuzkat. ¹⁸'Et dzin za Moodihti (Yahweh) Abram ts'un khuni ooba lhaidinla whe njan ndutni, “Nts'u haindene 'enne ndi yun bugha óonus'ai, Egypt whedinli ts'un 'ink'ez ndi 'ukoh whucho, 'et Euphrates 'ukoh whucho 'et. ¹⁹Ken whut'enne cha, Kenez whut'enne cha, 'ink'ez Kadmon whut'enne cha. ²⁰Hitt whut'enne cha, Periz whut'enne cha 'ink'ez Reph whut'enne cha. ²¹Amor whut'enne cha, Canaan whut'enne cha, Girgash whut'enne cha 'ink'ez Jebus whut'enne, 'enne cha.”

Hagar 'ink'ez Ishmael

16 'Et Sarai, Abram oo'at 'aw buzkeh hooloh inle', Egypt whut'en ts'eke yunat ne'ut'en-un Hagar huyulhni 'en yut'i. ²'Et Sarai Abram 'uyulhni, “Whunilh'en Moodihti (Yahweh) 'aw suzkeh hooloh

sulhtsi, ndun sba ne'ut'en-un 'en 'inleh 'ink'ez 'et de tila ts'oodunne oost'e'." 'Et Abram, Sarai yuk'un'a 'uja.

³'Et Sarai, Abram oo'at yuba ne'ut'en-un Hagar ilhchoot, Egypt whut'en-un unli 'ink'ez duki yugha inilhti, yu'at oole' ha. 'Et Abram whunizyat yus k'ut (10) 'et nyo Canaan keyoh inda'. ⁴'Et Hagar t'einanzin 'ink'ez ulchan. 'Et ulchan t'eeonanzin, nyoon ts'eke yuba 'ut'en-un ooba yintsi' suli'.

⁵'Et Sarai, Abram 'uyulhni, "Whe ninta'nust'en-un nk'eholts'it! Ndun ts'eke ngha nusti 'ink'ez ulchan t'eeonanzin whe, oosts'u dutni suli'. Moodihti (Yahweh) nyun, si bulh neba nahutiyeh."

⁶'Et Abram, Sarai 'uyulhni, "A, 'alha nyun mba 'ut'en-un nyun nlak'et 'uhoont'oh, nts'en'a hukwa' ninzun-un k'un'a 'inleh." 'Ink'ez Sarai yuba 'ut'en-un tubeh dzoh nayulhdzut, 'ink'ez Hagar yughu wheitselhya.

⁷'Et Moodihti (Yahweh) oolizas nyo too naindli-un, chuntoh 'et whuzih, 'et nayilhti, nyo too naindli-un whuzih, Shur ts'u wheti-un. ⁸'Ink'ez 'uyulhni, "Hagar, Sarai ba 'ut'en-un, nts'ez de hainya 'ink'ez nts'e tinya whe 'int'en?" 'Et 'utni, "Sarai smoodih ooba 'ust'en-un ooch'a ts'e tisy'a whe 'ust'en."

⁹'Et Moodihti (Yahweh) oolizas 'uyulhni, "Ooba 'int'en-un oost'un naindlih 'ink'ez nts'e hukwa' ninzun-un k'un'a ne'nyoolh'en si." ¹⁰'Et Yak'usda (Yahweh) oolizas 'uyulhni, "Nts'u haundene lhane ngha tislelh. Huldai k'et 'aw boots'olhto 'ait'oh tileh."

¹¹'Ink'ez Moodihti (Yahweh) oolizas, cha yulhni,
"Whunilh'en 'awet ts'oodun bulh 'int'oh suli'.

Dune nyaz tileh 'ink'ez boozi' Ishmael dutanelh.

Njan tene'nilh'zun Moodihti (Yahweh) nyudants'o.

¹²Tube dune nzoodil'i-un tileh,

ts'iyanne dune buch'az ditni tileh

'ink'ez ts'iyanne dune hich'az ditni tileh,

'ink'ez dulhutsinke butoh 'et dune tileh."

¹³'Et Moodihti (Yahweh) yuts'u huyih whe 'en dulh yailhduk, "Nyun 'int'oh, ndun Yak'usda-Ndun-Sunilh'en (El Roi)" 'Ink'ez 'utni, "Mbe la si'en-un, si cha tila 'us'en eh?" ¹⁴'Et huwa njan too diz'ai-un 'et 'uwuhutni Beer Lahai Roi. Whunulh'en Kadesh 'ink'ez Bered bulh whetoh 'uhoont'oh.

16:13 Ndi boozi' El Roi 'i "Yak'usda 'En Whunilh'en" ni whe 'utni. Jn 1:48 Nathanael 'en Jesus yughu ninya whe Jesus 'en Nathanael yulhni, "Mai chun t'ah sinda da', Philip 'anih nyudutanelh whutsoda', 'et nyunus'en." 'Et whuz un'a ndi boozi' "El Roi" ni whe 'utni.

¹⁵'Et Hagar duneyaz 'en Abram yughu sulhtsi 'ink'ez Abram duye' yoozi Ishmael yulhni. ¹⁶'Et 'oh whuya whudizulh Abram 'en lhk'u dit whunizyat 'on 'at lhk'u tat be yus k'ut (86) whe Ishmael yughu yulhtsi.

Yak'usda (Elohim) Abram ndi khuni 'i ooba lhaidinla

17 'Et Abram 'en 'ilho hooloh whunizyai 'on 'at 'ilho hooloh (99) nawhudizut whe, Moodihti (Yahweh) yunalhts'et hainya 'ink'ez 'uyulhni, “Yak'usda 'Uk'enus 'Ultus-un (El Shaddai) 'ust'oh, stso inyalh 'ink'ez 'aw hoonli nk'elhuholhts'it. ²'Ink'ez sghuni nyun, si bulh lhadutalneh 'ink'ez 'onus lhane cha tihleh.”

³'Et Abram yubut nachanitno 'ink'ez Yak'usda (Elohim) 'en yulh yalhdruk, njan 'uyulhni, ⁴“Et si whunilh'en, khuni nts'un lhadusla-i 'udun keyoh whut'enne dune lhane 'enne bubá tanleh. ⁵'Aw 'on 'un Abram lhunyodutasnelh, nyoozi' Abraham nyo dutanelh, lhelhts'un whut'enne didoh lhane 'enne bubá nyuzusi 'et huwa. ⁶Soo ts'ih'un lhane nts'u ha kedande nyutiselh, lhelhdoh didohne dune nyutiselh, lerwene 'enne hoonts'i nts'u ha hande tileh. ⁷'Ink'ez khuni nyun bulh lhadilya-i, 'i 'et duta'alh nts'u haindene 'enne lhan'un te, 'ilhiz wheni ndi khuni lhadutalneh, NYak'usda (Elohim) tisleh 'ink'ez nts'u haindene cha. ⁸'Ink'ez cha nyun cha 'ink'ez nts'u haindene nk'elh'az, ndi yun nohgha nus'ai, 'awhuz 'et t'enyuzinzun, Canaan yun ts'iyawh nohch'e' oole' 'ilhiz wheni, 'ink'ez buYak'usda tisleh.”

⁹'Ink'ez Yak'usda (Elohim) Abraham 'uyulhni, “Nyun ndi khuni nts'un lhadusla-i ootahtun, nts'u haindene tubulh lhan'un te ndi khuni ootahtun. ¹⁰Ndi 'i khuni nts'un lhadusla-i, 'i ootahtun, nyun 'ink'ez si bulh 'ink'ez nts'u haindene nk'elh'azne. Dune ts'oodunne whuzdline nohtoh 'enne ts'iyawh hika dune unli-un hubuhootat'us. ¹¹Nyunch'oh cha ooka dune inli-i nyo tit'us, 'et huwa t'entihdzeh ndi khuni lhadilya-i nyun, si bulh. ¹²Mbe la lhk'udidzin be yus k'ut sul'i-un, 'en cha hitit'us. Duneyaz 'andit whuzdline nyoh whuzdline, k'us sooniya be dune t'enzuhzun

---

17:1 Ndi boozii El Shaddai, 'i “Yak'usda 'Uk'enus 'Ultus-un,” ni whe 'utni. Whuz un'a Jn 2:19 'et Jesus ubúlhni, “Njan yoh whudífti'-un nohni musai whulhtsi 'ink'ez tat dzin inle' de, 'et dunaoodutás'alh.” Njan whuts'odul'eh neMoodihti Jesus Christ 'en duyust'e yughu yalhdruk whe ubudáni'. 'En soo 'ultus unli whe whulh tat dzin inle' de dunaoodutás'alh. 'Ink'ez 'et whuz un'a nduhooja. Tulalhk'us k'ut neba dazsai whe whulh tat dzin dunadija. Mt 28:18; Col 1:15-17.

ts'un 'ohket-un ts'oodun nts'u hainde lhilohne, 'en cha. ¹³Mbe la nyoh whuzdline 'ink'ez mbe la sooniya be ohketne, ts'iyawh ka dune unli-un hubotit'us, ndi sghuni nts'un lhadusla-i nus whe lkh'elh'az te 'et ndi 'i gha 'ilhiz wheni be hoodutaht'en. ¹⁴'Ink'ez dune ts'oodun 'aw lhuhuyit'us-un 'en 'udun nehuyolhtelh ndi khuni nts'un lhadusla-i k'eininyuz 'et huwa."

¹⁵'Et Yak'usda (Elohim) Abraham 'uyulhni, "N'at Sarai dini-un 'et 'etsul 'udonih 'ink'ez Sarah 'i boozit' tileh. ¹⁶'Ink'ez soo hoonzoo-un ooba whutiselh 'ink'ez duneyaz 'en mba nyaz tileh. 'Ink'ez 'en soo hoonzoo-un ooba whutiselh 'ink'ez ndoh hidoh 'enne buloo tileh, 'ink'ez lerwene cha hits'u ha tidoh."

¹⁷'Et Abraham yubut nachanitno 'ink'ez udloh 'ink'ez dudzi yo ts'e 'utni, "Dune 100 be yus k'ut soo toleh ooye' whutaleh? 'Ink'ez Sarah 'en cha 90 be yus k'ut soo tilah ooyaz hole?" ¹⁸'Ink'ez Abraham Yak'usda 'uyulhni, "Ishmael soo nyun ba khuna oole?"

¹⁹'Et Yak'usda (Elohim) 'utni, "Awundooh Sarah n'at nye' nghu tilhiti 'ink'ez Isaac dutanelh. Sghuni lhadusla-i 'ilhiz wheni 'en cha oots'un lhadutisleh, mbene la oots'u haindene hukw'elh'az 'enne cha. ²⁰'Ink'ez Ishmael 'en ghun nyudasts'o. Whunilh'en soo hoonzoo-un oogha whults'ut, 'ink'ez lhane oots'u hainde tileh. Whunizyane 'on 'at nane lerwe ye'ke oots'u ha tidoh 'ink'ez 'en didoh-un ncha tiselh. ²¹'Et hoonts'i ndi sghuni Isaac ts'un lhadutisleh. Sarah ndo whuya whudizulh nat de, 'et nye' tileh." ²²'Et yulh yalhduk-un 'etsul 'udija 'ink'ez Yak'usda (Elohim) ndo whe naja.

²³'Et Abraham duye' Ishmael yilhchoot 'ink'ez mbene la yuyoh whuzdline 'ink'ez mbene la sooniya k'elha bubonketne, dune ts'iyawh Abraham ooyoh dilhts'ine 'et dzin za yuka dune unli-un hubuhuzt'us Yak'usda (Elohim) yulhni hukw'un'a. ²⁴Abraham 'et 99 be yus k'ut whe yuka dune unli-un huyuzt'us. ²⁵'Et ooye' Ishmael whunizyat 'on 'at tat be yus k'ut whe ooka dune unli-un huyuzt'us. ²⁶'Et dzin za Abraham ooye' Ishmael 'en bulh hika dune unline hubuhuzt'us. ²⁷'Ink'ez mbene la ooyoh dune 'et whut'ine, 'ink'ez sooniya be bubonketne, 'enne cha hika dune unli-un ts'iyawh hubuhuzt'us.

Yak'usda (Elohim) 'en Abraham yunalh hainya

18 'Et Moodihti (Yahweh) 'en Abraham yunalh hainya, njan ndun Mamre, duchun t'ah terebinth, oak huyulhni, whu'iz whunilghaz whe nimbali dati 'et usda. ²Ndo yutan'en 'ink'ez yutilh'en, tane dune yuzih nudilhya whe butilh'en. Nimbali dati ts'e dudilgai 'ink'ez bududilhgai 'ink'ez soo yun ts'e bubut nachaniti.

³'Ink'ez 'utni, "SMoodih (Adonai) tube sba 'uszoo whe la 'usinla, 'andit khun te mba 'ut'en-un senghonya' junih. ⁴Sla 'ineh whe tooyaz ntsool-iyaz whusaoskalkh 'ink'ez sih nohke be tunaoohgus, 'ink'ez nyo duchun sa whus'ih 'et sih naoolhyis. ⁵'Ink'ez 'et 'ut'alh-iyaz nohba ha óoslelh, 'et sih nohyust'e naóolhyis. 'Et hukw'elh'az sih 'oya lhohdilh. Nts'en'a nohba 'ut'en-un ts'un hahya 'et." 'Et 'uhuyulhni, "Daja datanelh-un, 'et dineh."

⁶'Et Abraham nimbali t'ah ts'e Sarah yughulgai 'ink'ez 'uyulhni, "Soo 'a tawh 'ultsuk-i lhes, 'i lhadinleh 'ink'ez nilhtlus 'ink'ez ilht'es."

⁷'Et Abraham khuna-i yughulgai 'ink'ez musdoosyaz soo unzoo-i yilhchoot 'ink'ez chilhyaz 'en yutl'a yalhti 'ink'ez soo 'ahoh lhai dutileh ha yilhchoot. ⁸'Et butter cha 'ink'ez lilet cha 'ink'ez musdoosyaz lhadutja-i, 'i bubut neininla 'ink'ez buzih usyin whe nahuyit'al.

⁹'Et 'uyulhni, "N'at Sarah nts'e 'ut'en?" 'Ink'ez 'utni, "Nyo nimbali t'ah usda."

¹⁰'Ink'ez 'uyulhni, "Soo 'alha-i be ndo whuya whudizulh-un 'ink'ez 'et Sarah n'at dune ooyaz tileh." 'Ink'ez Sarah nimbali dati usyin 'ink'ez yoozilhts'ai.

¹¹'Andit 'et Abraham 'ink'ez Sarah 'en tube hoonyan huzdli'. Yoo 'un hizulh 'ink'ez Sarah 'en buzkeh whutaleh 'et tube 'on 'un hainzut. ¹²'Et huwa Sarah duyo ts'e udloh 'ink'ez 'utni, "Nisjan hukw'elh'az 'ink'ez smoodih cha nisjan, 'et de sba hoonzoo whutaleh?"

¹³'Ink'ez Moodihti (Yahweh) Abraham 'uyulhni, "Di ha 'utni Sarah udloh, 'ink'ez 'utni, 'Alha' eh syaz whutaleh tube nisjan hoonts'i?" ¹⁴'Aw hoonli hoonts'i eh Moodihti (Yahweh) 'aw ooba hoolhtus eh? Ndet la 'et newhudizut-un 'et la nohghu naoosja' 'ink'ez Sarah dune ooyaz tileh."

¹⁵'Et Sarah 'awundooh ni, "Aw lhuzusdloh," whe nuljut. 'Ink'ez Moodihti (Yahweh) 'uyulhni, "Awundooh, indloh inle!"

Abraham ndunne Sodom whut'enne buba tenadudli

16¹Et dune dunahudidil 'ink'ez Sodom keyoh ts'e whuz hunilh'en, 'ink'ez Abraham 'on 'un bubulh nunatit'us ha bubulh tiz'az. 17¹Ink'ez Moodihti (Yahweh) 'utni, “Abraham ooch'a whuntis'ih eh datisnelh-un, 18¹alha Abraham 'en didoh-un ncha 'ink'ez tube ulhtus tileh. 'Ink'ez 'en gha ts'iyawh didohne 'enne soo hoonzoo-un bugha hóotalts'ulh. 19¹T'eniszin duduzke buk'unuhilhye', yoh whut'ine cha buk'elh'az Moodihti (Yahweh) ookw'un'a huhoontun za' hint'oh ts'ih'un ne'hut'en, 'et de la Moodihti (Yahweh) Abraham daja yulhni-un 'et yugha whutalelh.”

20¹Ink'ez Moodihti (Yahweh) 'utni, “Sodom 'ink'ez Gomorrah bulh tube huwu yaduk hooni, hiye tank'us-i tube ntsi'. 21¹Whuz buts'un tisyalh 'andit 'ink'ez whuntis'elh daja hutni la sdabe cha hintsi'. 'Alha tila 'uhutni khuni sghu dinkat, 'et 'awundooh de la, 'et t'eoonooszeh.”

22¹Et nyoonne dune lht'anahunist'az 'ink'ez Sodom ts'e hutiz'az, 'et Abraham 'awhuz Moodihti (Yahweh) yubut usyin. 23¹Ink'ez Abraham yenghun neninya 'ink'ez 'uyulhni, “'Et whe eh ndunne ts'ih'un dune hinli 'ink'ez lubeshi 'uhulh'en bulh ts'iyawh gak butilhtselh? 24¹Khun te kwulat whunizyane (50) dune, 'enne ts'ih'un dune hinli njan keyoh whutoh 'et. 'Et cha eh ts'iyawh gak butalhtselh 'ink'ez buyun k'ut 'et cha eh gak whutalhtselh? Kwulat whunizyane 'et hudilhts'i hoonst'i? 25¹Tube 'aw ndoneh 'ait'oh dune nzoone 'ink'ez ntsi'ne tubulh gak butalhtselh huba, ts'iyawh lhgha 'uhoot'e! 'Aw ndi yun k'ut huwun nahiyilh-un, 'en ts'iyawh iloh lakw ts'ih'un un'a 'uhutit'elh?”

26¹Et whe Moodihti (Yahweh) 'utni, “Sodom kwulat whunizyane ts'ih'un 'unt'ohne keyoh hoonli de, 'et de 'aw dalhubutuzisiel.”

27¹Et Abraham 'uyulhni, “Si 'ants'i yun lhez 'usli whe 'ust'oh, 'et hoonst'i Moodihti (Adonai) bulh yatisduk. 28¹Et te kwulai' hukw'elh'ih whe whunizyane 'on 'at kwulane (50) ts'ih'un dune hooni te, 'et whe eh ts'iyawh gak whutalhtselh ts'uwhut'i whucho 'et?” 'Et 'utni, “Dit whunizyai 'on 'at kwulane (45) nabinla te, 'aw ts'iyawh huboolhts'elh 'ait'oh.”

29¹Et doo cha za yulh yatilhduk 'ink'ez 'utni, “Dit whunizyane nabinla de?” 'Et 'utni, “'Enne bugha daboosleh 'ait'oh.”

30¹Ink'ez 'utni, “Moodihti (Adonai) khun te hunolch'eh junih, 'ink'ez yatisduk. Tat whunizyane 'enne ts'ih'un 'unt'ohne nainlane, 'et do'?” 'Et 'uyulhni, “'Et de 'aw gak lhubutuzisiel tat whunizyane 'enne bugha.”

³¹ 'Et 'uyulhni, “'Ants'i sich'oh khana oonust'ai whe 'udusni, Moodihti (Adonai) bulh yasduk, nat whunizyane 'enne nabinlane ts'ih'un 'unt'ohne?” 'Et 'utni, “'Et 'aw gak hubooselh 'ait'oh ndunne nat whunizyane 'enne bugha.”

³² 'Et 'utni, “Khun te Moodihti (Adonai) hunolch'eh junih 'ink'ez doo cha za yatisduk. Whunizyane nainla de 'et do?” 'Et Moodihti (Yahweh) 'utni, “Whunizyane nasla de, 'enne bugha 'aw dalhubutuzisiel.”

³³ 'Et Moodihti (Yahweh) Abraham yalhdruk-un 'etsul 'udija whe 'et 'awet yughu whe naja 'ink'ez Abraham dunimbali bez whe naja.

Keyoh Sodom 'ink'ez keyoh Gomorrah hooloh whutilhtselh

19 'Et hulgha nyoonne lizas nane Sodom ts'e hooz'az. Lot Sodom dati-un 'et usda, Lot hubutilh'en dudinya 'ink'ez bubut nachaniti.

² 'Ink'ez 'utni, “Njan whunulh'en smoodihne nohba 'ut'en-un ooyoh ts'e uh'us 'ink'ez 'ulhdzis 'et oohtez sih 'ink'ez nohke tunaohgus 'ink'ez bundada' 'uda' cho duduh'az 'ink'ez sih tooh'as.” 'Et 'uhuyulhni, “'Awundooh 'et hoontsi 'andit 'ulhdzis 'et 'az uztitez.”

³ 'Et tube cho 'ubulhni, 'et huwa hiyoh highu danin'az 'ink'ez hiyu'alh-i bugha nin'ai 'ut'alh-i bulh yuntuldoh-i yit 'ink'ez 'i cha buba' yinla 'ink'ez 'uhan'al. ⁴ 'Et yun nehutilgwulh whuts'o nyo keyoh whudune'ne ts'iyawh dunetine cha 'ink'ez chilke cha ts'iyawh nyo yoh whunahusguz. ⁵ 'Ink'ez Lot hits'u huyih 'ink'ez 'uhuyulhni, “Nyoonne dune 'andit nghu danin'azne nts'e 'uhint'oh ndiz t'ebunilhtih 'et 'ink'ez sih t'ebuznoozeh.”

⁶ 'Et Lot dati butsu teninya yoh dana'dintan. ⁷ 'Ink'ez 'utni, “'Awundooh sulhutsinke, tube hoontsi' 'et dohneh junih! ⁸ Whunulh'en 'andit nane stse'ke 'aw dune t'enuszunne 'ust'i, 'enne nohghu tebostelh 'ink'ez nts'e hukwa' nuhzun k'un'a ne'boolh'en sih. 'Ants'i ndunne dune 'enne butsa' ha lhuzoh'ai, njan 'et huwa 'andit syoh dahunin'az whe' hint'oh.”

⁹ 'Et 'uhutni, “'Udun sinyin!” 'Et 'uhutni, “Ndun 'andit 'ants'iya whusainya 'ink'ez 'ants'i nahiyilh-un le' 'utni sih! Nyun 'onus nts'itilelh k'at ndune dune lhabuzdinla de!” 'Ink'ez Lot tube cho n'un hinilht'i 'ankw'us dati dahidanyuz.

¹⁰ 'Et hoontsi' nyoonne dune nane 'az tehudilni 'ink'ez Lot danahinilhtsus 'ink'ez dana' hudintan. ¹¹ 'Ink'ez nyoonne 'az dati higha nane ts'iyawh

huhoos'en hubuhulh'tsi nchane 'ink'ez ntsoolne tubulh, nyoo dati nahuyotan 'ait'oh k'et nehunintsai.

Keyoh Sodom 'ink'ez Gomorrah 'et hooloh whulh'tsi

¹²'Ink'ez nyoonne dune Lot 'uhuyulh'ni, "Aw eh 'uyoonne cha njan hooloh? Nghundan, nye'ke, ntse'ke 'ink'ez mbe njan keyoh dilh'tsi ts'iyawh whusabinle! ¹³Sdabe cha 'uwhudija njan keyoh hoontsi' huwu yaduk, 'et huwa njan gak ts'otilhtselh. Moodihti (Yahweh) whunilh'en whe, 'en Moodihti (Yahweh) 'en ndiz netilh'a' njan gak ts'otilhtselh ha."

¹⁴'Et Lot teninya 'ink'ez dughu ndankene ootse'ke ghu dilh'ts'ine, 'ink'ez 'ubulh'ni, "Duduhdilh, njan whuch'a suhdilh! Moodihti (Yahweh) njan keyoh gak whutilhtselh!" 'Et ooghundankene 'enne buba 'ants'i la 'utni huninzun.

¹⁵Bundada' yulhkai whe nyoonne lizasne Lot huyulh'ni, "Soo 'a! Dudinyaih 'ink'ez n'at cha, ntse' nane cha, njan nzih 'unt'ohne, doo ka sih njan nohbulh whudok'un 'ink'ez dzoh notizut!"

¹⁶'Et sa' ne'ut'en 'et nyoonne dune hila ilhchoot, oo'at cha hila ilhchoot, 'ink'ez ootse'ke nane 'enne cha bula ilhchoot, Moodihti (Yahweh) bugha te'ninzun whe, 'ink'ez teboninla keyoh yoo 'az ts'e. ¹⁷'Et 'uhooja ts'iyawh teboninla hiyulh'ni, "Soo 'a tulghas 'ududoolhyih sih! Khun te k'oh naitoht'en junih, k'us njan 'et te dolh'tsi' junih, dzulh k'uz ts'e uhdulh doo ka sih gak oohle!"

¹⁸'Et Lot 'ubulh'ni, "Sla 'uhneh whe, 'awundooh smoodihne! ¹⁹'Andit nohba 'ut'en-un nohba unzoo be te' nuhzun-i be 'onus whusunilhtan be khusna-i ba sulhyih, 'et hoontsi' 'aw ndo dzulh k'uz toosya' 'ait'oh doo ka si hoontsi' sulh 'uhoneh 'ink'ez la daoosah. ²⁰'Andit whunulh'en njan keyoh whuyaz 'et nilhdukw whe' hoont'oh, whuz toosya', 'et de la szul khoona'."

²¹'Ink'ez 'et 'uyulh'ni, "Whunilh'en tube nla 'usja whe' hoont'oh njan keyoh whuyaz 'aw gak hoosel' 'ait'oh huwu yailhduk-un. ²²Soo 'a 'ududilyih! 'Aw hoonli oosneh 'ait'oh ndet la keyoh ninya whuts'un." 'Et huwa nyo keyoh Zoar huwhutni.

²³'Awet sa hain'ai 'et Lot Zoar ts'e oozya. ²⁴'Et Moodihti (Yahweh) tse dunizk'un-i 'ink'ez kwun tubulh 'i Sodom 'ink'ez Gomorrah bulh nayalhtan ndo yak'uz whuts'un, Moodihti (Yahweh) 'en 'uhoonla. ²⁵'Et whuz un'a

nyo keyoh gak whulhtsi, whunat cha 'et whut'ine cha, yun ha nuyeh-i cha. ²⁶'Et hoontsi'i Lot oo'at k'oh whunalh'en whe lisel tse nain'a-i suli'.

²⁷'Ink'ez Abraham bundada' 'uda' 'et nyo whutsoda' Moodihti (Yahweh) yubut inyin-un, whuz oozya. ²⁸'Ink'ez Sodom 'ink'ez Gomorrah whulh yun tubulh nyo whulut yun cha oolut 'ants'i dizk'un-i cho le' hoont'oh whe ndo whein'a.

²⁹'Et 'uhooja Yak'usda (Elohim) nyo keyoh gak whulhtsi hukw'elh'az 'et Yak'usda (Elohim) Abraham nalnih 'ink'ez Lot nyo hoot'e'-un keyoh gak whulhtsi 'uch'a nayulh'a 'ink'ez 'uts'un whe yalh'a'.

³⁰'Et Lot Zoar whuch'a nasja 'ink'ez dzulh toh ts'e nenina, ootse'ke nane cha huyulh 'ut'en. Zoar whutit'elh-un whe nuljut, 'ink'ez dutse' bulh nyo tse'an 'et huwhut'i. ³¹'Et 'udetso whuzdli-un 'en dulhtus 'uyulhni, “Ndun nebá tube duneti unli 'ink'ez 'aw ndi yun k'ut dune hooloh suli' bubulh 'uts'oot'en-un hooloh, ndi yun hukw'lune' whut'en. ³²'Anih nebá ts'ekoo too' butsi'oolhnai' 'ink'ez sih oozih ts'ootes, 'et de la nets'u haindene hoole'.”

³³'Et 'ulhdzis dubá ts'ekoo too' higha nilhdzo 'ink'ez 'udetso whuzdli-un 'en dubá yuchant'elget 'aw t'oonuszun ndet yuchant'elget, 'ink'ez dunadija-un cha t'oonuszun.

³⁴'Et 'uhooja 'om bun 'udetso 'udek'oh 'uyulhni, “'Alha' sbá 'ulhdzis da' oobulh huste' inle'. Hulhgha doo cha za ts'ekoo too' butsi'oolhnai' 'ink'ez nyun bulh hont'e. 'Et de la nets'u haindene hoole'.” ³⁵'Et 'ulhdzis dubá doo cha za ts'ekoo too' higha nilhdzo 'ink'ez 'udek'oh-un 'en dubá yuchant'inte', 'aw t'oonuszun ndet yuchant'elget 'ink'ez dunadija-un cha.

³⁶'Et whe Lot ootse'ke nahult'oh dubá higholchan. ³⁷'Udechoo whuzdli-un ooyaz dune suli', 'ink'ez boozil Moab yulhni. 'En Moab dunene didohne, 'enne 'andit dzin whuts'un bubá unli. ³⁸'Ink'ez 'udek'oh-un 'en cha dune ooyaz suli' 'ink'ez boozil Ben-Ammi yulhni. 'Enne Ammon dunene bubá unli 'andit dzin whuts'un.

Abraham 'ink'ez Abimelech

20 'Ink'ez Abraham 'et whe dinya whe nyan wheinya, Kadesh 'ink'ez Shur bulh 'et whulheguz 'et hoot'e', 'ink'ez Gerar howhutni whuz cha whuloh te whut'i. ²'Et Abraham nyoon Sarah du'at, 'en 'ubulhni, “Sulhtus 'unt'oh.” 'Ink'ez Abimelech, Gerar whulerwe, 'en Sarah yilhchoot.

³Et hoonts'i Yak'usda (Elohim) Abimelech 'ulhdzis nute whe yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, “A, dune dazsai-un inli whe 'int'oh ndun ts'eke ilhchoot-un 'uyoon dune 'at 'unt'oh.”

⁴Et hoonts'i Abimelech 'aw yuzih nulhiyal 'ink'ez 'uyulhni, “Moodihti (Adonai) dune ts'ih'un 'unt'ohne didohne ts'iyawh eh butanghan? ⁵'Aw lakw sulhdinel, ‘Sulhtus 'unt'oh sulhdinel?’ 'Ink'ez didutch'oh cha 'utni, ‘Sulhutsin 'unt'oh,’ ni. Sdzi ts'ih'un 'unt'oh 'ink'ez sla cha 'aw lhditsun whe njan 'et dusja.”

⁶'Ink'ez Yak'usda (Elohim) 'uyulhni nute whe, “A, t'eeonuzsun ndzi ts'ih'un 'unt'oh whe 'inja 'ink'ez si cha ninta'tant'elh-un whuch'a nyostun whe 'ust'oh 'et huwa 'aw ootalhanal. ⁷'Andit 'et huwa ndun ts'eke ootl'a' nayilhtih, nus hoo'en-un dune 'unt'oh, 'ink'ez si mba tenadoodli 'ink'ez khona'. 'Aw ootl'a nalhuyilhtel de, 'alha dantantsah whe 'int'oh 'ink'ez mbene la nch'e' unline 'enne cha ts'iyawh.”

⁸'Et 'om bun Abimelech 'uda' dudinya 'ink'ez mbene la yuba 'ut'enne ts'iyawh 'anih budani' 'ink'ez ts'iyawh daja ni la ts'iyawh bubudani', 'ink'ez dune ts'iyawh hunilhjoot. ⁹'Ink'ez Abimelech, Abraham 'anih yudani' 'ink'ez 'uyulhni, “Dane 'inla whe 'int'oh? Ndet whe tank'us 'unyusla ha lhe'hoont'oh-un sk'ehoon'ai 'ink'ez njan whulerwe 'usli-un cha 'ut'en untsi'-i cha? 'Aw ndusonle' huba' lhe'hoont'oh whuz un'a 'usinla.” ¹⁰'Et Abimelech 'en Abraham 'uyulhni, “Daja ninzun whe 'inja 'et dinja yulhni?”

¹¹'Ink'ez Abraham 'utni, “Dune Yak'usda (Elohim) ehunuljut-un njan keyoh 'aw hooloh nuszun, 'et huwa 'usja 'ink'ez s'at 'en gha tila sozoolhghelh nuszun. ¹²'Et hoonts'i 'alha sulhtus 'unt'oh. Sba' ootse' 'unt'oh, 'aw sloo ooyaz iloh 'unt'oh 'ink'ez s'at suli'. ¹³'Ink'ez 'et 'uhooja Yak'usda (Elohim) sba' ooyoh huwutisya whe 'et ndun ts'eke dusni, ‘Njan whe 'inzoo whe 'et ts'iyantsuk sba 'et doneh nts'oh te nit'as te, sulhutsin 'unt'oh doni.'”

¹⁴'Et Abimelech 'usbai 'ink'ez musdoos dune cha, ts'eke 'ink'ez dune bulh, yunatne' 'ut'enne 'enne cha, ts'iyawh Abraham gha buninla, 'ink'ez yu'at cha yutl'a nayalhti. ¹⁵'Ink'ez Abimelech 'utni, “Whunilh'en ndi syun njan mbut whuz'ai, ndet hukwa' ninzun-un, 'et hoont'i.”

¹⁶'Ink'ez Sarah 'en cha 'uyulhni, “Whunilh'en nyulhutsin 1,000 silver nukat-i 'i cha oogha inusla. 'I gha mbene la nyulh 'ut'enne cha 'ink'ez 'uyoonne nalh cha, 'awet ts'ih'un mba nawhúsdli' whe' hoont'oh!” 'Et whe hukwa yudani'.

¹⁷'Et Abraham Yak'usda (Elohim) ts'un tenadidli 'ink'ez Yak'usda (Elohim) Abimelech soo na'yinla, yu'at cha 'ink'ez ts'ekoo yunat ne'ut'enne cha, 'ink'ez bubuzke' whuzdli'. ¹⁸'Et whe Moodihti (Yahweh) ndunne Abimelech ooyoh dilhts'ine ts'ekoo ts'iyawh buchan whudana'dinla, ndun Sarah 'en gha.

Isaac whuzdli

21 'Ink'ez Moodihti (Yahweh) 'en Sarah yughu ninya 'et whe ndutinelh ni da', 'ink'ez Moodihti (Yahweh) 'en Sarah ba nduja, nts'e datni 'et. ²Sarah 'en ba Abraham ba ooye' tit'elh 'en duneyaz tileh. Hoonyan whe 'et ndet Yak'usda (Elohim) yuba yulhni-un 'et nduhooja. ³'Ink'ez Abraham ndun ts'oodun yughu yulhtsi-un, duneyaz, Sarah yulhtsi, Isaac yulhni. ⁴'Ink'ez Abraham duye' Isaac hukwa dune unli-un yuzt'us lkh'u dit dzin be, be inle' whe daja ni la Yak'usda (Elohim) ndoneh yulhni 'et nduja. ⁵'Et Abraham whunizyat whunizyat be yus k'ut (100) whe 'et Isaac yughu yulhtsi.

⁶'Ink'ez Sarah 'utni, “Yak'usda (Elohim) usdlo-un sgha oonin'ai. Mbene la sudits'one ts'iyawh la sulh hoodloh.” ⁷'Ink'ez cha 'utni, “Mbe suba Abraham yudoni' Sarah ts'oodun e'tilhtuk hidoni', duneti unli, 'et whe dune ooyaz ba 'ust'i suli'.”

⁸'Et ts'oodun nuyeh 'ink'ez 'ulhtuk-un 'etsul 'uja 'et dzin 'et Abraham dune ghu nusuya.

Hagar 'ink'ez Ishmael tebungyoot

⁹'Et Sarah yunilh'en nyoon ts'eke Egypt whut'en ooye' 'unt'oh, Abraham dune ghu yulhtsi-un, yughudloh. ¹⁰'Et huwa Abraham 'uyulhni, “Ndun ts'ekoo 'ulhna 'ink'ez buyaz bulh tenabungyoot. Ndun 'ulhna buyaz 'en 'aw syaz Isaac ts'iyai nk'elh'az yolhchoot 'ait'oh.”

¹¹'Ink'ez daja 'utni whe, 'et Abraham ooba nek'e' hoot'oh nyoon ooye' 'en ghun. ¹²'Et hoonts'i Yak'usda (Elohim) 'en Abraham 'uyulhni, “Khun te mba dzoh 'uhoot'e' junih, ndun ts'eke k'us duyaz bulh 'en bughun, Sarah daja nyulhni la oozilhts'ai, Isaac 'en la toh ts'e dune whutaleh 'en, nyun nts'u haindene 'uhutit'elh. ¹³'Et hoonts'i ndun ts'eke 'ulhna ooyaz, 'en gha didoh-un tiselh, nts'u hainzut 'et huwa.”

¹⁴'Et Abraham bundada' 'uda' dudinya 'ink'ez 'ut'alh-i 'ink'ez too cha, duwus k'eyinla 'ink'ez duye', Hagar ooyaz 'en yugha ininla, 'ink'ez whenayalh'a'. 'Ink'ez whe naja ts'eke, Beersheba chuntoh, dune lhuhoót'ih, 'oh nuya.

¹⁵'Ink'ez nyoo too cha ha idalhde, 'ink'ez nyoon duyaz dune 'ilhoghun duchun sa whus'ih-un 'et neinilhti. ¹⁶'Ink'ez yanch'az ts'ihyan natl'a dida', k'aza be 'uhututsoh-un 'et 'uwuldzoh, 'ink'ez didutch'oh 'ududutni, “Ndun syaz datitsah-un 'aw lhozoos'en.” 'Ink'ez yanch'az netl'a dida' 'ink'ez whenintse.

¹⁷'Et Yak'usda (Elohim) ndun ts'oodun 'utso yuduzts'ai. 'Et whe Yak'usda (Elohim) oolizas 'en Hagar yuts'un huyih yak'uz ts'un, 'ink'ez 'uyulhni, “Hagar, dainja whe 'udini? 'Aw whenilhjut iloh! Yak'usda (Elohim) ndun duneyaz yudants'o whe 'unt'oh. ¹⁸Dudinyaih 'ink'ez ts'oodun dudilhtih, 'ink'ez oola oontun, tube dune oots'u ha tidoh whutiselh.”

¹⁹'Ink'ez Yak'usda (Elohim) ts'eke hoon'en yulhtsi le' yinla 'ink'ez nyo too diz'ai-un ka k'et 'et whutilh'en, 'ink'ez nyoo 'uzuz be too sulhdzo-i nuya'a-i, 'i yudilhun 'ink'ez duyaz cha too yugha nilhdzo.

²⁰'Et Yak'usda (Elohim) ndun duneyaz yulh 'unt'oh 'ink'ez nizyai. 'Ink'ez nyo chuntoh 'et whut'i 'ink'ez k'aza be' tutsoh sul'i'. ²¹Keyoh Paran huwhutni-un chuntoh 'et whut'i 'ink'ez ooloo Egypt whut'en-un ts'eke 'en yuba yilhchoot oo'at yutaleh ha.

Ndun Abimelech 'ink'ez Phichol, 'en Abraham huyulh yalhduk

²²'Et 'uhooja 'owhuya whudizulh Abimelech 'ink'ez Phicol, lhuganne bumoodih, Abraham huyulh yailhduk 'ink'ez 'uhuyulhni, “Nts'oh tila ne'int'en-un ts'iyawh Yak'usda (Elohim) nyulh 'unt'oh. ²³'Et huwa Yak'usda (Elohim) nalh sudini sts'u haindene cha ndun syaz cha, danyusla la ngha te'nuszun whe ne'nyuzus'en whe nyun cha whuz un'a ne'solh'en ndi yun k'ut cha, ookw'ut ninya-i cha.”

²⁴'Et Abraham 'utni, “A whuz un'a nahutisyeh.”

²⁵'Et Abraham, Abimelech hukwa' yudani', di ha Abimelech oonatne'ut'enne ndi too diz'ai-un ooghu huhoollhchoot. ²⁶'Et Abimelech 'utni, “'Aw t'oonuzuzun njan duhooja-un 'aw sulhdinel, 'andit dzin 'et 'andit ts'iya t'ooniszin.”

²⁷ 'Et Abraham 'usbai cha, musdoos dune cha, 'i Abimelech gha ininla 'ink'ez nahult'oh lhba khuni be ba lhaoodulya. ²⁸ 'Ink'ez Abraham lhtak'ant'i 'usbaiyaz, ts'ekoo 'usbaiyaz 'i 'udun neininla. ²⁹ 'Et Abimelech Abraham yoodulhkut, “Dahoont'oh huwa ndi lhtak'ant'i 'usbaiyaz 'udun neininla?”

³⁰ 'Et 'uyulhni, “Ndi lhtak'ant'i 'usbaiyaz slak'ez olhchoot 'i gha t'eoonudzun, njan too diz'ai-un si 'uwhusla whe' hoont'oh.”

³¹ 'Et huwa njan 'et Beersheba whulhni nahult'oh lhst'un nahuhisda-un 'et huwa.

³² 'Et njan Beersheba 'et khuni buba lhaoodulya, 'et Abimelech dunadija, Phicol lhuganne bumoodih bulh 'ink'ez Philistinene bukeyoh ts'e whuz whenahit'az. ³³ 'Et Abraham nyo Beersheba 'et tamarisk duchun 'i nyoh 'et 'ainanla, 'ink'ez 'et Moodihti (Yahweh Olam) yuka huyih, 'en 'ilhiz wheni Yak'usda (El) unli. ³⁴ 'Ink'ez Abraham nyo Philistine bukeyoh 'et lhat dzin 'et usda.

Yak'usda Abraham yoolhdzai

22 'Et njan hukw'elh'az 'et 'uhooja, Yak'usda (Elohim), Abraham yoolhdzai 'ink'ez 'uyulhni, “Abraham!” 'Et Abraham 'utni, “Njan 'ust'en.”

² 'Ink'ez 'utni, “Nye' ilhchoot, nye' 'aw 'ilhoghun Isaac ilhchoot ook'eints'i, 'ink'ez yun k'ut Moriah ts'e whuz ilhtelh. 'Ink'ez dolhk'un nyo dzulh nyudutasnelh-un, 'et si sts'un dolhk'un sih.”

³ 'Et Abraham 'om bun 'uda' dudinya, donkey hik'e'inla 'ink'ez nane chilke 'enne cha dudulh hubutilh'az, 'ink'ez ooye' Isaac cha. Tsuz cha lhst'u neidilhnat yudutalhk'un wheni, 'ink'ez dudinya. Whuz Yak'usda (Elohim) whuyuntilhtun-un ts'e whuz whenya. ⁴ 'Et whulh tat dzin Abraham 'et Abraham ndo yutan'en, 'et nyo nilhdza' 'et whutilh'en. ⁵ 'Ink'ez Abraham nyoonne chilkeyaz 'ubulhni, “Njan donkey oozih suhke ndun ts'oodun

---

21:33 Ndi boozi' El Olam 'i “'Ilhiz Wheni Yak'usda unli” ni whe 'utni. Ndi duchun Abraham 'et 'ainanla, 'i tube sa' ha nulhyeh 'ink'ez tube dune ba whudziti' whe' hoont'oh. 'Et Jn 1:1-2 'uk'u whuzguz whe njan ndutni, “Soo 'udechoo da' 'et khuni hoonli 'ink'ez ndi khuni 'i Yak'usda yulh 'unt'oh. Ndi khuni 'i Yak'usda 'unt'oh. Ndun 'en soo 'udechoo da' whuts'un Yak'usda bulh 'unt'oh.” 'I be whuts'odul'eh, Jesus Christ ndi duchun k'un'a 'en 'ilhiz wheni Yak'usda unli. Whuz un'a ndi boozi' “El Olam” ni whe 'utni. Rom 1:20; 1 Ti 1:17.

'ink'ez n'un tat'us 'ink'ez Yak'usda (Elohim) oots'u teni' uznilhdzun, 'ink'ez sih nohghu naoot'as.”

⁶'Et Abraham nyoo tsuz lhts'e nidilhnat-i yilhchoot 'ink'ez Isaac 'en yut'uyuz'ai yutooghe' ha. Didut kwun 'i yutiz'ai 'ink'ez lhuzti' cha 'ink'ez whehan'az. ⁷'Ink'ez Isaac, Abraham dubá yulh yatilhduk 'ink'ez 'utni, “'Ubá!” 'Ink'ez Abraham 'utni, “Sye', njan si 'ust'oh.” 'Ink'ez Isaac 'utni, “Whunilh'en! Kwun cha tit'ai 'ink'ez tsuz cha, 'ink'ez 'usbaiyaz dutalhk'un-i daja?”

⁸'Ink'ez Abraham 'utni, “Sye' Yak'usda (Elohim) didutch'oh la ndi 'usbaiyaz netl'a yoolhtelh,” 'ink'ez nahult'oh whehan'az.

⁹'Et ndet Yak'usda (Elohim) whenilhtan-un 'et nehunin'az 'ink'ez Abraham loodel 'inla 'ink'ez tsuz cha yuk'edinla 'ink'ez duye' Isaac yulghel 'ink'ez tsuz yuk'eyilhti. ¹⁰'Ink'ez Abraham lhuztih yilhchoot 'ink'ez duye' yutuzilghel ha do dutilhni. ¹¹'Et hoonts'i Moodihti (Yahweh) oolizas yak'uz whuts'un yukahizya 'ink'ez 'utni, “Abraham! Abraham!” 'Et Abraham 'utni, “Njan 'ust'oh.”

¹²'Ink'ez 'uyulhni, “Nye' ook'edolnih junih k'us hoonli 'onle' junih! 'Andit t'ooniszin Yak'usda (Elohim) be niljut, nye' 'en hoonts'i ooch'a lhuyoontun 'aw 'ilhoghun nye', si sch'a lhoontun.”

¹³'Et Abraham ndo yutan'en 'ink'ez whunilh'en njan oot'a 'et 'usbai dune whutoh ts'uldílhtan, 'et oode be usdlooh. 'Et Abraham whuz whenya 'ink'ez 'usbai dune yílhchoot 'ink'ez 'i be yuts'e' dalhk'un ooye' yuk'edalhti. ¹⁴Abraham nyo hoozi' whulhtsi, “Moodihti 'En Negha' oo'alh (Yahweh-Yireh),” whulhni. 'Et 'andit whuts'un 'i boozi unli, “Moodihti (Yahweh) oodzulh k'ut 'et la negha' oo'alh.”

¹⁵'Et Moodihti (Yahweh) oolizas 'en ndo yak'uz ts'un whulh nat hika huyih, ¹⁶'et 'utni, “Sich'oh ooghu nahizusya, ni Moodihti (Yahweh), njan 'et dinja-un huwa, 'aw nye' 'en hoonts'i 'aw 'ilhoghun nye' 'en hoonts'i sch'a lhoontun. ¹⁷Be soo hoonzoo-un 'i 'utisdlih, mba soo hoonzoo-un tileh. 'Ink'ez nts'u haindene lhane whutaleh, sum k'un'a huldlai tileh, sai taba usdzai-i cha 'et 'ultsuk-i hutileh nts'u haindene, 'ink'ez nch'az ditnine

---

22:14 Ndi boozi' Yahweh-Yireh 'i “Moodihti 'en Haooti'alh,” ni whe 'utni. Yak'usda dich'oh za ndi 'usbai dune yuk'é dalhti Abraham 'en ooye' ts'u yuts'u 'udutalhk'un ba yuk'edanya. 'Et whuz un'a Yak'usda 'en 'aw 'ilhoghun za ooye' negha nilhti tulalghus k'ut nek'edanya ha. Jn 1:29 'Et ndutni, “Jesus yuts'un úyalh whe John yutilh'en, 'ink'ez 'utni, 'Nulh'en, Yak'usda be 'usbaiyaz. 'En 'ut'en, yinka dune'ne bulubeshi butsu ha náyule.” 'Et whuz un'a ndi boozi' “Yahweh-Yireh” ni whe 'utni.

bukeyoh 'i huyootatun. ¹⁸Nts'u hainde-un ndi yun k'ut dune ts'iyawh soo hoonzoo-un bugha hóotalts'ulh, sk'un'a 'inja 'et huwa.”

¹⁹'Et Abraham chilkeyaz bughu nahunt'az, dunahudit'az 'ink'ez keyoh Beersheba ts'e whehandil, 'ink'ez Abraham keyoh Beersheba 'et whut'i.

Nahor ts'u haindene

²⁰'Et 'uhooja hukw'elh'az Abraham hidani', “'Alha' Milkah 'en cha buzkeh hooni Nahor nyulhutsin 'en buzkeh: ²¹'Udetso ooyaz Uz huyulhni, bulhutsin Buz 'ink'ez Aram oobá Kemuel. ²²Chesed, Hazo, Pildash, Jidlaph, 'ink'ez Bethuel.” ²³'Ink'ez Bethuel 'en Rebekah ooyaz suli', ndune lhk'udine 'enne Milcah, Nahor bubulhutsi, Abraham bulhutsin. ²⁴Nahor ndun oo'at 'en yughu yulhutsi 'unt'oh, 'en boози' Reumah, 'en cha buzkeh hooni: Tebah, Gaham, Thahash, 'ink'ez Maachah.

Abraham du'at Sarah nyo tse'an 'et 'ayalhti

23 Sarah 'en 127 be yus k'ut whe dazsai. 'Et njan duwhuldzoh Sarah khana'. ²'Et Sarah 'en keyoh Kirjath Arba, (Hebron 'uhoont'oh) Canaan keyoh 'et dazsai 'ink'ez Abraham whusainya 'ink'ez Sarah yuk'enudleh 'ink'ez yuk'etso.

³'Et Abraham ooch'a dazsai-un oobut dudinya 'ink'ez Heth buzkeh 'ubulhni, ⁴“Udun keyoh whut'en-un 'usli 'ink'ez 'ants'i nohtoh nusya. Yun sgha nuh'aih, ts'un k'ut wheni nohtoh sghu yaidlane 'et si 'abooslelh.”

⁵'Ink'ez Heth ooye'ke 'uhuyulhni, ⁶“Nemoodih, neozilhts'ai, lerwe ye' dune uncha-un inli whe 'int'oh netoh, ndet hukwa' ninzun-un hoonzoo-un 'et nghu yaidlane 'abinle, 'aw nch'a ts'uhotun 'ait'oh. Dune 'atanlelh-un 'et si nghu yaidlane 'abonlelh.”

⁷'Et Abraham dudinya 'ink'ez Heth buzkeh soo yun bubut nachaniti. ⁸'Ink'ez 'ubulhni, “Hukwa' nahzun de njan snanto 'et 'abuhoolelh, soo zulhts'ai, Ephron, Zohar ooye' 'en bulh yalhdruk. ⁹Njan nyun k'ut whuz'ai-un tse'an Machpelah ooch'e', 'et sgha ho'alh, ndet 'ultsuk-un 'et la hosket 'ink'ez dune 'atislelh-un.”

¹⁰'Et Ephron, Heth buye'ke butoh whut'i 'ink'ez Ephron Hitt whut'en-un 'unt'oh, 'en Abraham 'uyulhni. Heth buzkeh bunalh, njan keyoh whuti dati-un dandilhne 'uyulhni, ¹¹“'Awundooh smoodih! Soo zilhts'ai, njan

yun 'ink'ez tse'an hukw'uh whuz'ai, nduwulcho ngha oonus'ai ndune sdune'ne buzkeh bunalh ngha oonus'ai 'et nghu yaidlahne 'abinle.”

¹²'Et Abraham ts'iyawh yun k'ut whut'enne bubut nachanitno, ¹³'ink'ez Ephron bulh yalhduk nyoonne dune bunalh ubulh 'uyulhni, “'Et sgha oonin'aih de soo zilhts'ai, sooniya hukw'elha tiselh njan yun, sooniya ilhchoot 'ink'ez 'et si sghu yaidlane 'abooslelh.”

¹⁴'Ink'ez Ephron, Abraham 'uyulhni, ¹⁵“Smoodih soo zilhts'ai, ndi yun dit whunizyat whunizyai (400) 'ultsuk-i silver 'et di whutaleh da' nyun si bulh eguz, 'et nghu yaidlane 'abinle.”

¹⁶'Ink'ez Abraham Ephron yoozilhts'ai, 'ink'ez Abraham nyoo silver nuyulhdaz Ephron yuts'iyoozi-i nyoonne Heth buzkeh bunalh, dit whunizyat whunizyai (400) silver 'et 'ultsuk-i, 'oh da' 'i yutl'a yandzai.

¹⁷'Et Ephron ooyun Machpelah 'uhoont'oh inle', Mamre whuzih, yun 'ink'ez tse'an cha 'ink'ez duchun cha nanudz'a-i ts'iyawh yuyonket. ¹⁸'Et Abraham nyoonne Heth buzkeh bunalh, 'ink'ez keyoh whuti dati 'et dandilhne cha, 'enne bunalh 'i oogha ininkat. ¹⁹'Et hukw'elh'az Abraham du'at Sarah nyo tse'an 'et 'ayalhti, Machpelah ooyun k'ut, Mamre whuzih (Hebron 'unt'oh), Canaan keyoh 'et. ²⁰'Et nyo yun k'ut 'ink'ez tse'an cha ook'ut whuz'ai, 'i Abraham yonket, Heth buzkeh 'enne bubuyonket dune 'adutilalh wheni.

Isaac 'awet 'at tit'elh

24 Abraham 'awet tube yoo 'un uzulh 'ink'ez Moodihti (Yahweh) ts'iyaitsuk Abraham soo hoonzoo-un ba whulhtsi. ²'Et Abraham yuba 'ut'en-un yoo 'un uzulh-un, 'en yoh yuba huwunli-un ts'iyantsuk whumoodih yilh'i-un, 'en 'uyulhni, “'Anih njan swuz t'ah nedilnih. ³'Ink'ez Moodihti (Yahweh) yak'uz whuYak'usda (Elohim), 'ink'ez yun k'ut whuYak'usda (Elohim) cha, 'en nalh sts'un nahitanyeh, 'aw njan Canaan whut'enne, 'enne butoh whust'ine buyaz ts'eke 'en sye' dune 'aw 'enne butoh 'aw oo'at sba tizulalhchulh. ⁴'Et hoonts'i sich'oh skeyoh 'ink'ez sich'oh snatneke 'enne butoh 'et sye' Isaac oo'at ooba yitalhchulh.”

⁵'Et nyoon yuba 'ut'en-un 'uyulhni, “'Ink'ez nyoon ts'eke 'aw ndiz hukwa lhe'nizun tila, 'et nye' whuz eh tist'elh nts'ez de ha kedanzut ts'e?”

⁶'Et Abraham 'utni, “'Huwinli 'aw sye' whuz tolhte' 'ait'oh. ⁷Yak'uz whuMoodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) 'en sbá ooyoh 'ink'ez ookeyoh

whuz de ha salhti, sulh yailhduk 'ink'ez sts'un nahizya 'usulhni, 'Mbene la nts'u haindene ndi yun bugha inus'ai.' 'En la oolizas ntso yutilh'alh 'ink'ez sye' oo'at yutaleh-un 'en whuz de ha talhtelh. ⁸'Et ndun ts'eke 'aw ndiz nyulh natit'us hukwa lhe'nizun de, 'et de ndi khuni be sts'un nahizinya-i gak natidleh, 'et hoonts'i 'aw sye' whuz tolhte' 'ait'oh." ⁹'Et nyoon hiba 'ut'en-un yuwuz t'ah nedilni Abraham 'ink'ez 'uyulhni, yuts'u nahizya daja yulhni.

¹⁰'Et nyoon yuba 'ut'en-un, whunizyai oomoodih ooch'e' khuna-i, camel huyulhni, yilhchoot 'ink'ez whenya. Ndai la oomoodih ooch'e' ts'iyawh didut oola k'et yuzdla whe' hoont'oh 'ink'ez dudinya. 'Ink'ez yun k'ut Mesopotamia, Nahor ookeyoh, 'et whuz whenya. ¹¹'Ink'ez nyo keyoh whughu ninya whe tadiz'ai, too k'et whuz'ai, 'et nyoo camel dugwut tsi be 'et nebuninla, 'owhuya whudizulh 'et ts'ekoo too huhudilh.

¹²'Ink'ez 'utni, "O Abraham smoodih ooMoodihti Yak'usda (Yahweh Elohim), soo ts'ih'un un'a lhaoodoosleh-un 'et sgha oonin'aih 'ink'ez smoodih Abraham soo te' ninzun-i be ne'olh'en. ¹³Whunilh'en njan too diz'ai-un 'et whuzih susyin, 'ink'ez njan keyoh whudune'ne butse'ke, too huhutidulh 'awet nilhdukw. ¹⁴'Et lhaoodonleh mbe la ts'ekeyaz 'udutasnelh-un, nyoo too be silhdzo-i yun nenin'aih oosnai' sih dusni-un, 'en sih dooni', 'Too intnai 'ink'ez nyoo camel 'i cha si oogha tao'alh,' sulhni-un, 'en oot'e', mba 'ut'en-un Isaac oo'at wheni 'et si t'eeonoszin, 'awet smoodih oogha te'ninzun hukw'un'a 'inla."

¹⁵'Et 'uhooja 'awhuz yalhduk whe 'et Rebekah huyulhni-un, Bethuel ootse', Milcah ooyaz, Nahor oo'at, Abraham bulhutsin, 'en 'owhuya too ha tizya oosa' duwus k'ut yulh'ai. ¹⁶'Et nyoon t'etyaz, tube ts'ekezoo' 'aw dune yat'alhasnai 'awhuz unli, 'et nyooz too ha tizya nyoo dude oosa' yudilhun 'ink'ez nyus de ha naja.

¹⁷'Ink'ez nyoon Abraham yuba 'ut'en-un yududilhgai 'ink'ez 'uyulhni, "Sla 'ineh whe nyoo nye oosa' be sulhdzo-i, too oosnai'-un sgha oonin'aih."

¹⁸'Et ts'ekeyaz 'uyulhni, "Too intnai smoodihti." 'Ink'ez 'aho dude oosa' duwus k'eitiz'ai 'ink'ez dula ts'un ye neinin'ai, 'ink'ez yugha tanilhdu.

¹⁹'Et hukw'elh'az too 'utnai lhadutja whe 'et 'utni, "Nyoon camel 'i cha sih too nahootnai'." ²⁰'Et soo 'aho 'et nyoo huye tatnai-i duchun 'i too huba idilhun, 'ink'ez too diz'ai-un whuz whenalgih whe ndi camel ts'iyawh hititnelh huba. ²¹'Ink'ez nyoon dune t'edusnih 'et la Moodihti (Yahweh) whusainya-un, ts'iyawh lhaoodutneh tila k'us gak tila.

²² 'Et doo cha nyoo khuna-i camel tanatnai' hukw'elh'az 'et nyoon dune nyoo gwul ndult'oh-i bunintsis huba, 'ilho shekel huyulhni, 'ilhudzin dune yuk'elha 'ut'ih-i 'uldaz lhulcho 'ink'ez nanki lachun huyulhya-i, 'i whunizyai shekel, 'i cha ts'iyawh gold 'unt'oh. ²³ 'Ink'ez 'utni, “Mbe ootse' inli whe 'int'oh? Sudini, mbá ooyoh neba soo' whulcho tilah 'et uztitez huba?”

²⁴ 'Et 'uyulhni, “Si Bethuel ootse' Milcah ooyaz, 'en Nahor ooghu yulhtsi-un 'ust'oh.” ²⁵ 'Ink'ez 'on 'un cha 'uyulhni, “Tl'o cha lhai ts'ut'i, 'ink'ez tihtez-un cha soo' whulcho.”

²⁶ 'Et dune yo nenint'ai 'ink'ez Modihti (Yahweh) yuts'un teni' nalhdzin. ²⁷ 'Ink'ez 'utni, “Ooba 'ust'en-un Abraham ooYak'usda (Elohim) 'ink'ez ooMoodihti (Yahweh) cha 'en doti'. 'Aw ndun ooba 'ust'en-un ye yugha te'ninzun 'ink'ez ye ts'ih'un 'unt'oh-i cha yula lhditnih. 'Et si 'owhuya usyalh Moodihti (Yahweh) 'en ndun ooba 'ust'en-un oonatneke 'en whusunilhtan, 'et whuz oozusya.”

²⁸ 'Et nyoon t'etyaz yoh ts'u whelgai 'ink'ez duloo ooyoh ts'e hubudani'. ²⁹ 'Et Rebekah bulhutsin, Laban huyulhni, 'ink'ez Laban 'en n'az yuts'un telhgai 'ink'ez nyoon dune too diz'ai-un yuzih usyin-un, 'en yuzih neninya. ³⁰ 'Et 'uhooja nyoo yuni wheni yugha ininla 'ink'ez nyoo lachun wheni gha ininla 'i cha yunilh'en 'ink'ez nyoon dulhtus ooghuni yudants'o 'et 'ink'ez 'utni, “Whuz un'a dune sulh yalhduk,” 'ink'ez nyoon dune yubut neninya 'ink'ez 'et yubut usyin nyoo camel oozih cha too k'et whuzih. ³¹ 'Et 'uyulhni, “Daninyaih Moodihti (Yahweh) dawhuldzoo'-un oogha whults'ut! Di ha dati sinyin? Yoh lhaoodusla 'ink'ez khuna-i, Camel, cha ba lhaoodusla.”

³² 'Et nyoon dune yoh daninya 'ink'ez nyoo khuna-i camel, 'i cha yuk'e' tizdla 'ink'ez tl'o cha yuti'ulh-i cha yubut neidilhdze. 'Ink'ez too duke ye tunatigus-i cha 'ink'ez nyoonne dune yulh nudilhne, 'enne cha buke huye tunatigus inle' buba 'et neininla. ³³ 'Ink'ez 'ut'alh-i cha bubut ne'huninla 'ink'ez 'utni, “Ndet huwa njan whusasya-un 'awhuz lhunoduzusnih whe' oos'alh 'ait'oh.” 'Ink'ez 'uyulhni, “A, yailhduk!”

³⁴ 'Et 'utni, “Abraham ba 'ut'en-un 'usli whe 'ust'oh. ³⁵ Moodihti (Yahweh) 'en smoodih tube soo hoonzoo-un yuba whulhtsi 'ink'ez dune ncha-un sul'i. Khuna-i didoh-i ts'iyawh 'ink'ez silver 'ink'ez dizti'-i gold dunt'i-i, 'ink'ez dune cha, ts'ekoo yuba 'ut'enne cha 'ink'ez ndi camel cha 'ink'ez donkey cha lhai yugha ninla. ³⁶ 'Ink'ez Sarah, smoodih oo'at, 'en

dune ooyaz suli', tube hoonyan unli, 'et hoontsi'i. 'Ink'ez 'en huye ts'iyai 'ut'i ts'iyawh yugha ininla. ³⁷ 'Et smoodih nahinyeh sulhni, 'inka nahizusya, 'Aw Canaan whut'enne buyun k'ut whust'ine 'enne butsu'u hainzut-un sye' oo'at olhchoot juni. ³⁸ 'Et hoontsi'i sba ooyoh 'ink'ez snatneke butoh 'et sye' ba oo'at olhchoot.'

³⁹ 'Et smoodih 'udusni, 'Ndun ts'eke 'aw sulh natit'us hukwa lhe'nizun de?'

⁴⁰ 'Et hoontsi'i 'usulhni, 'Moodihti (Yahweh) mbe la ootso nusya-un, 'en lizas yulh ti'us ha yutl'a itilhtelh 'ink'ez inyalh whe soo' hoont'oh whe sye' ba oo'at snatneke butoh 'ink'ez sbá ooyoh whuts'un, whuz de hainzut-un 'en ooba yutalhchulh. ⁴¹ Ndet la snatneke butoh ninya de, ndun ts'eke 'aw hukwa lhe'hunizun de, be ts'u nahizinya-i gak natidleh.'

⁴² 'Et 'andit dzin nyo too diz'ai-un 'et nenusya whe 'udusni, 'O Moodihti (Yahweh), ooba 'ust'en-un Abraham ooYak'usda (Elohim), soo sba lhaoodonleh nts'e usyalh-un. ⁴³ Nulh'en too diz'ai-un whuzih susyin whe 'et de la 'uhoneh t'et oot'a lhe'asnai-un, too ha tiyalh 'ink'ez 'udusni, "Tooyaz sgha nilhdzeh nyoo nye oosa' be." ⁴⁴ 'Ink'ez 'usudutanelh, "Too intnai 'ink'ez nyoo nghuna', Camel, 'i cha sih too ooba 'oosleh ititnelh-i," Moodihti (Yahweh), 'en ts'eke oot'e' smoodih ooba 'ust'en-un, ooye' 'en ba oot'e'.'

⁴⁵ 'Et hoontsi'i 'awhuz sdzi bez yasduk whe Rebekah 'owhuya uyalh dude oosa' duwus k'uyulh'ai 'ink'ez too diz'ai-un ts'e tainkai 'ink'ez 'udusni, 'Awe' too sgha nilhdzeh tiselh-i.'

⁴⁶ 'Ink'ez soo 'ahoh 'et dude oosa' duwus k'etiz'ai 'ink'ez 'usulhni, 'Too intnai 'ink'ez nghuna' 'enne cha sih too buba 'oosleh.' 'Ink'ez too usnai' 'ink'ez sghuna', 'i cha too yutitnelh-i ba lhaidinla.

⁴⁷ 'Et ooduskut 'ink'ez 'udusni, 'Mbe ootse' inli whe 'int'oh?' 'Ink'ez 'utni, 'Bethuel ootse', Nahor ooye' Milcah ghu yulhtsi-un inle'-un.' 'Et nyo ooni huba cha 'ink'ez lachun huba cha 'i oogha inusla.

⁴⁸ 'Et stsi be yo 'usja 'ink'ez Moodihti (Yahweh) ts'un tení' nalhdzin, 'ink'ez smoodih Abraham 'en ooMoodihti Yak'usda (Yahweh Elohim) 'en ooba soo hoonzoo-un whulhtsi, 'en whuz be nts'e ts'ihnus ts'un 'utisnelh whe smoodih be 'ilhoghun 'en ootse', 'en 'utahatálhtelh smoodih ooye' ba. ⁴⁹ 'Et soo te'nuzun whe ts'ih'un 'un'a smoodih 'utilelh suduhni, 'et 'awundooh de, 'et de natisdalah nailhnih ts'unk'us tila toosya', k'us 'intl'us ts'e tila natooja', 'et sudohni.'"

⁵⁰ 'Et Laban 'ink'ez Bethuel bulh 'uhuyulhni, “Moodihti (Yahweh) ts'u ha hoolts'ut whe' hoont'oh, 'aw hoonzoo-un hukw'un'a k'us hoontsi' k'un'a nyulh yats'oolhduk 'ait'oh. ⁵¹ Njan Rebekah, mbut usyin ilhchoot 'ink'ez naindadh. 'En ooba 'int'en-un ooye', oo'at ooleh sih, Moodihti (Yahweh) yatilhdud hukw'un'a.”

⁵² 'Et hukw'elh'az Abraham ba ne'ut'en-un ndi khuni yudants'o whe, 'awet yun nachaniti 'ink'ez Moodihti (Yahweh) yuts'un teni' nalhdzin. ⁵³ 'Et nyoon Abraham yuba 'ut'en-un, dizti'-i khuts'ulhya-i, silver cha, 'ink'ez gold cha 'unt'oh 'ink'ez naih cha, 'i Rebekah yugha ininla, 'ink'ez dizti'-i bulhutsin cha 'ink'ez ooloo cha 'i bugha ininla. ⁵⁴ 'Et whe didut 'ink'ez dune hiyulh nudilh 'enne 'uhan'alh 'ink'ez tahitnai'. 'Et 'ulhdzis nduhoolhyiz 'et hantez. 'Et whe bundada' duhudindil 'ink'ez 'et 'utni, “Sumoodih ts'un nasalh'alh.”

⁵⁵ 'Et hoontsi' Rebekah bulhutsin 'ink'ez ooloo cha 'uhutni, “Whute ndet t'et 'atsul nezih naooda' whunizyat dzin at'en, 'et de hukw'elh'az 'et sih nyulh natoo'as.”

⁵⁶ 'Et 'ubulhni, “Dah sudohni' junih! Moodihti (Yahweh) 'en lhe'whuldzoo'-un sba whulhutsi. Sk'oh ndiz nutisyalh-un, whute nasilh'alh smoodih ts'un natoosja'.”

⁵⁷ 'Et 'uhuyulhni, “Ndun t'etyaz 'anih ts'udoni' 'ink'ez didutch'oh ts'oodolhkut.” ⁵⁸ 'Et Rebekah, 'anih, hidani', 'ink'ez 'uhuyulhni, “Ndun dune bulh tan'us eh?” 'Et 'utni, “A, whuz toosya' lah.”

⁵⁹ 'Et 'inka Rebekah dudulhtus 'ink'ez yughunli-un ts'eke, 'ink'ez Abraham yuba 'ut'en-un 'ink'ez dune tubulh ubulh whe huyal'h'a'. ⁶⁰ 'Ink'ez Rebekah soo hoonzoo-un hiba tenadidli 'ink'ez 'uhuyulhni,

“Neulhtus, lhez te whunizyai lkh'uz te (100,000,000)
dune buloo 'onle' sih

'ink'ez nts'u haindene mbene la butsu dutnine hukwuti-un
dati 'i himoodih oole'.”

⁶¹ 'Et Rebekah 'ink'ez mbene la yuba 'ut'enne ts'ekoo, dodindil 'ink'ez nyoo Camel hik'etl'a dilts'i', nyoon dune huyuntizdil 'ink'ez Abraham hiba 'ut'en-un, Rebekah hubilhchoot 'ink'ez nahutisdil.

⁶² 'Et Isaac nyan whut'i Beer Lahai Roi huwhutni, nts'un whuz whut'i. ⁶³ 'Et Isaac hulgha nus'a yun k'ut nuninuzut ha whuz oozya. Ndo yutan'en 'ink'ez whunilh'en, 'et nyo camel whuz de nal'us. ⁶⁴ 'Et Rebekah ndo yutan'en 'ink'ez Isaac yunilh'en whe camel yuk'utizya, nyoo khuna-i

k'usda-i. ⁶⁵ 'Et nyoon ba 'ut'en-un yoodulhkut, “Nyoon dune nets'oyalh-un, mbe whe 'ut'en?” 'Et ndun ba 'ut'en-un 'uyulhni, “Smoodih 'ut'en.” 'Et Rebekah dunin k'e' nilhbal.

⁶⁶ 'Et nyoon Abraham yuba 'ut'en-un nts'oh tila dat'en-un 'et Isaac yudani'. ⁶⁷ 'Et Isaac duloo Sarah oonimbali t'ah ts'e Rebekah dainilhti 'ink'ez Rebekah yu'at sulil', 'ink'ez yuk'ensi'. 'Et Isaac ooloo dazsai whe tube k'enainin'a.

Abraham 'ink'ez Keturah

25 'Et Abraham oo'at cha, Keturah huyulhni, 'en yughu nasda. ² 'En cha yuba buzkeh hooni, Zimran, Jokshan, Medan, Midian, Ishbak, 'ink'ez Shuah. ³ Jokshan 'en Sheba 'ink'ez Dedan bulh buzkeh sulil', 'ink'ez Dedan ooye'ke 'enne Asshurim Lutushim 'ink'ez Leumim. ⁴ 'Ink'ez Midian ooye'ke, 'enne Ephah, Epher, Hanoch, Abida 'ink'ez Eldaah 'enne ts'iyawh Keturah buzkeh.

⁵ 'Ink'ez Abraham ndai la yut'i-i ts'iyawh Isaac gha ininla. ⁶ 'Et hoonts'i Abraham 'uyoonne ts'ekoo oo'at bugha nyus 'uhint'ohne, 'enne bubuzkeh 'enne cha but's'e' tilhdil, butl'a' 'andla 'ink'ez ooye' Isaac yuch'az nda' 'uts'un keyoh ts'e whuz whe balh'a'.

Abraham dazsai 'ink'ez 'ahuyalhti

⁷ Njan duwhultsuk yus k'ut 'et ndi yun k'ut inda' Abraham 175 yus k'ut 'et ndi yun k'ut inda'. ⁸ 'Et Abraham 'en 'udek'ez ha naji 'ink'ez soo hoonyan sulil' whe dazsai. Tube hoonyan 'ink'ez ndi yinka inda' 'et ba whudizbun. 'Et whe dudune' 'enne but's'un whe naja. ⁹ 'Ink'ez ooye'ke Isaac 'ink'ez Ishmael, 'enne nyo Machpelah tse'an 'et 'ahuyalhti. Mamre whutso Ephron ootl'o k'ut, Zohar Hitt whut'en-un, 'en ooye', 'et nyo tse'an 'et 'ahuyalhti. ¹⁰ Nyoo tl'o k'ut Abraham Heth buzkeh but's'un yonket-i, 'et Sarah oozih 'et Abraham 'ahuyalhti. ¹¹ 'Et whe lhuwhuzut Abraham dazsai hukw'elh'az, 'et Yak'usda (Elohim) 'en ooye' Isaac soo hoonzoo-un yuba' hoonla. 'Ink'ez Isaac 'en Beer Lahai Roi 'et whut'i.

Ishmael 'ink'ez Isaac ts'u haindene

¹²Ndunne 'enne Ishmael ts'u haindene: Ishmael 'en Abraham ooye', Hagar Egypt whut'en-un, 'en Sarah yunat ne'ut'en-un, 'en ooyaz, 'en Abraham yughulhtsi-un ooye'.

¹³Ndowhi 'i Ishmael ooye'ke buboozi': 'udechoo Nabajoth, 'et hukw'elh'az Kedar, Adbeel 'ink'ez Mibsam, ¹⁴Mishma, Dumah, Massa, ¹⁵Hadar, Tema, Jetur, Naphish, 'ink'ez Kedemah. ¹⁶'Enne Ishmael ooye'ke 'uhint'oh. Ndi 'i buboozi' nts'e bukeyoh 'ink'ez hudilhts'i 'et. Whunizyai 'on 'at nanki (12) budayiyaz, 'enne nts'e ha hande hukwa sih boozi'. ¹⁷Ishmael ndi yun k'ut 'inda-un, 137 be yus k'ut 'et dazai. 'En cha whutsoda' yulh 'unt'ohne buts'un whenya. ¹⁸Yun k'ut Havilah 'ink'ez Shur 'et 'uwuhldzoh, Egypt whanda', Assyria ts'u wheti, 'oh huwhut'i 'ink'ez Ishmael dunatneke butoh 'et dazsai.

¹⁹Ndi 'i Abraham ooye' Isaac oots'u ha yandene. Abraham 'en Isaac oobá.

²⁰Isaac 'en dit whunizyai (40) naoodizut whe oo'at Rebekah 'en yughusda. Bethuel ootse' 'en Syria whut'en, Padan Aram keyoh, 'et Laban, 'en Syria whut'en 'en bulhtus.

²¹'Et Isaac 'en Moodihti (Yahweh) yuts'u tedudlih du'at ba, 'aw buzkeh hole' 'ait'oh. 'Et Moodihti (Yahweh) 'et yugha oonin'ai 'ink'ez Rebekah ulchan. ²²'Et nyo oochan ts'e nane nukahulhoh, "Soo 'ust'oh 'et hoonts'i 'et di ha njan dust'oh?" ni, 'ink'ez Moodihti (Yahweh) yoodalhkut.

²³'Et Moodihti (Yahweh) 'en Rebekah 'uyulhni,

“Nawh didohne 'enne nchan 'uhint'oh.

Nawh didohne 'enne hubutalhtsi,

'ilho didoh-un 'en onghun-un ha nus ulhtus,

'ink'ez 'udetso whutileh-un 'en duk'oh-un yuba ne'tit'en.”

²⁴'Et 'awet ooba newhults'ut ooyaz whutaleh ha, 'et nane lht'udinke oochan. ²⁵'Udetso whuzdli-un 'en dulk'un 'ink'ez 'ants'i naih 'ugha unli 'i yesda le' 'unt'oh ndulcho whe ooyust'e, 'en Esau huyulhni. ²⁶'Et hukw'elh'az bulhutsin 'en whuzdli, 'ink'ez Esau ookentsul 'i yilhchoot. 'En Jacob huyulhni. Isaac lhk'u tat whunizyat be yus k'ut (60) 'et nyoon ts'oodunne huwhuzdli.

²⁷'Et nyoonne duneyaz huniyilh, Esau 'en tube 'uka' 'ut'en-un 'ink'ez chuntoh whudune' whe 'uyoo unli. 'Et hoonts'i Jacob 'en t'edusnih-un

dune unli, nimbali t'ah za whut'i. ²⁸'Ink'ez Isaac 'en Esau yuk'ensi', ndai yughan-i yu'alh, 'ink'ez Rebekah 'en Jacob yuk'ensi'.

Esau ndai la k'at le oogha itakulh-i, 'i Jacob 'en ye ts'un 'onket

²⁹'Aw 'et Jacob tazul 'inla 'ink'ez Esau 'en chuntoh ts'un ha naja 'ink'ez tube nenintsai. ³⁰'Et Esau 'en Jacob 'uyulhni, “Sla 'inleh whe nyutazul dulk'un, 'i za sunail'alh, tube nenisai 'et huwa.” 'Et huwa boози' 'i Edom ts'utni.

³¹'Et hoonts'i Jacob 'utni, “Ndai la mba ootadzilh-i k'at le, 'i 'andit be sts'e' oonket.”

³²'Ink'ez Esau 'utni, “Whunilh'en 'awet datisah! Be daoost'e' suba ndi sba huyoozi-i?”

³³'Et Jacob 'utni, “'Andit dzin sts'un nahinyeh.” 'Et huwa yuts'u nahizya 'ink'ez ndai la k'at le oogha itakulh-i, 'i Jacob 'en ye ts'un 'onket.

³⁴'Ink'ez Jacob, Esau 'ut'alh-i 'ink'ez nyoo yuzdliz-i ha nuyeh, 'i yugha ininla 'ink'ez 'i yan'al, 'ink'ez dunadija 'ink'ez 'az whe naja. 'Et Esau ndai la k'at le oogha itakulh-i ts'iyawh 'aw yukalhe'nizun, 'un yutilhdil.

Isaac 'ink'ez Abimelech

26 'Et nyo keyoh dai dinzut, whutsoda' Abraham khuna whe 'et cha dai dinzut inle' 'ink'ez Isaac, Abimelech huyulhni, Philistine whut'enne buba lerwe, Gerar whut'i, 'en buts'un whenya. ²'Et Moodihti (Yahweh) yunalhts'et hainya 'ink'ez 'uyulhni, “'Aw Egypt ts'u tonya' junih. Ndet la yun nyudutasnelh-un 'et sih hont'e'. ³Ndi yun 'i k'ut hont'e 'ink'ez nyulh 'utist'elh, 'ink'ez mba soo hoonzoo-i uboosel. Nyun cha 'ink'ez nts'u haindene cha ndi yun bugha inus'ai, ndet la mbá Abraham oots'u nahizusya-i, 'i lhadutisleh 'et huwa. ⁴'Ink'ez nts'u haindene, 'enne yak'uz whusum k'un'a lhk'uz te hulldai hubutilhtselh. 'Ink'ez nts'u hainde 'en ts'iyawh njan yun k'ut bugha óotas'alh. 'Ink'ez nts'u haindene, 'enne bugha ndi yun k'ut dune ts'iyawh huba soo hoonzoo-i 'i butilhtselh. ⁵Abraham 'en sghuni oontun 'ink'ez sk'oh ts'e 'ant'e', sghuni 'i yuk'une' 'ust'en, dadusni, 'et cha hontun, 'ink'ez nts'en'a ba newhunin'ai, 'et huwa.” ⁶'Et Isaac nyo keyoh Gerar howhutni-un 'et hoot'e'.

⁷'Et nyoonne dune 'et whudune'ne hi'at ka huyoodulhkut 'ink'ez 'ubulhni, “Sulhtus 'unt'oh.” “S'at 'unt'oh” hubulhni de, doo ka la sozoolhghelh ninzun 'awhuz ndun Rebekah ts'ekezoo' 'et huwa.

⁸'Et 'uhooja sa' nyo 'et keyoh hoot'e' whe Abimelech, Philistinene bulerwe, dadint'az k'et 'az whunilh'en whe Isaac, Rebekah yughu dzedzi' whe yunulh'en. ⁹'Et Abimelech Isaac, “Anih!” yudani', “Alha' 'uhoont'oh whe ndun ts'eke n'at 'unt'oh 'ink'ez nts'en'a 'udini ‘Sulhtus 'unt'oh,’ dini?” 'Ink'ez Isaac 'uyulhni, “Doo ka sih ook'uz daoosah 'inka 'udusni.”

¹⁰'Ink'ez Abimelech 'utni, “Et dane 'inla whe ne'inla? Nyoonne dune 'ilhoghun te da', nyoon n'at yuchan t'eote' oole'! Njan lhe'hoont'oh-un 'et da' nek'eholts'it oole'.”

¹¹'Et Abimelech mbene la dudune'ne 'ubulhni, “Ndun dune k'us oo'at te oot'a izahnai de, datihtsah.”

¹²'Et Isaac nyo yun k'ut 'a' nanla 'ink'ez yus k'ut ha' nanla. Lhai ha' nanla, 100 'et 'uwuhultsuk, 'ink'ez Moodihti (Yahweh) soo hoonzoo-un yuba whulhntsi. ¹³'Et ndun dune 'awet hoonzoo whe ninle' 'ink'ez lhk'uz te whe tube hoonzoo sulil'. ¹⁴'Usbai 'i yulh lhai sulil', musdoos 'i cha lhai whe yut'i sulil', 'ink'ez hinat ne'ut'en 'enne cha hulldai. 'Et whe Philistine whut'enne highe' oolnih huzli'. ¹⁵'Et nyoonne Philistinene nyo too dizdla-un 'uhuhoonla-un, ts'iyawh lhez buch'a 'ananuhulhkat, Abraham yuba 'ut'enne, 'enne ha huhonkai, Abraham khuna whe, 'ink'ez nyoonne sai dizbun whe 'ananulhkat.

¹⁶'Ink'ez Abimelech, Isaac 'uyulhni, “Nech'a naindanh! Neanus ilhtus whe 'int'oh.”

¹⁷'Et Isaac nyo huwu natisja 'ink'ez dzulh eguz, Gerar, 'et nimbali nenin'ai 'ink'ez 'et whut'i. ¹⁸'Ink'ez Isaac doo cha nyo too k'et na'hoonla, mbe la oobá 'ulhuhoonla-un inle'-un. 'Oh da' ts'iyawh nyoonne Philistinene ts'iyawh lhez 'anunahulhkat inle'. 'Ink'ez ndai la nyo too dizdla-un oobá ye honzi'-un, whuz un'a hoozi' nawhulhntsi.

¹⁹'Ink'ez Isaac yuba 'ut'enne nyo dzulh eguz ha huhonkai, 'et doo cha too unzoo hoonli-un 'et nahuhoon'ai. ²⁰'Et hoonts'i nyoonne Gerar whut'enne khuna ghunline, Isaac khuna' ghunline tube hube hududulh. Nyoonne Gerar whut'enne hutni, “Ndi too nech'e' 'unt'oh!” hutni, 'et nyo too k'et, 'et Esek yoozi', hiye dindil 'et huwa. ²¹'Et doo cha 'udun too diz'ai-un 'uhuhoonla. 'Et nyo 'et cha hukwa lhedundil, 'et cha hoozi' whulhntsi, Sitnah whulhni. ²²'Et nyo tizna 'ink'ez doo cha 'udun

too k'et 'uhuhoonla. 'Et 'aw hukwa lhelhdulhyoh lhe'huditnelh 'et huwa, Rehoboth whulhni. 'Et 'utni, “'Andit njan Moodihti (Yahweh) hooncha neba whulhntsi, soo lhai cho la 'uts'ooleh ndi yun k'ut.”

²³'Ink'ez 'et whe dinya ndo Beersheba ts'un whenya. ²⁴'Et 'ulhdzis za Moodihti (Yahweh) yunalhts'et hainya 'ink'ez 'utni, “Mbá Abraham ooYak'usda (Elohim) 'ust'oh. Whenilhjut iloh, nyulh 'ust'en 'ink'ez soo hoonzoo-un mba whutiselh 'ink'ez nts'u haindene cha lhane hutileh, ndun sba 'ut'en-un Abraham 'en gha.”

²⁵'Et nyo loodel 'inla 'ink'ez Moodihti (Yahweh) yuka huyih 'ink'ez 'et nimbali nenin'ai. 'Et doo cha Isaac yuba 'ut'enne too k'et ha honkai.

²⁶'Et Abimelech yughu ninya keyoh Gerar ts'e hainya, ook'eke 'ilhoghun Ahuzzah huyulhi, 'ink'ez Phichol lhuganne bumoodih 'en tubulh. ²⁷'Ink'ez Isaac 'ubulhni, “'Et di ha sghu nuhdil, sts'u duhni 'ink'ez whenasunihyoot inle'?”

²⁸'Et hoontsi 'uhuyulhni, “Soo ts'ih'un 'alha t'ets'onanzin Moodihti (Yahweh) nyulh 'unt'oh. 'Et 'uts'utni, 'Nats'uhoooyeh nyun 'ink'ez wheni tubulh nats'uhoooyeh,' huyulhni. ²⁹'Aw hoonli hoontsi' hukw'un'a ne'onleh 'ait'oh, 'aw nt'alhts'inalh 'et huwa. Hoonzoo-un te za ne'unts'uyulh'en, dalhts'inelh whe za whenants'uyalh'a'. Moodihti (Yahweh) soo hoonzoo-un ngha óonin'ai inli.”

³⁰'Et bughu nusuya 'ink'ez 'uhan'alh 'ink'ez tahitnai'. ³¹'Et bunda' 'uda' duhudindil 'ink'ez lhst'unahuhisda whe Isaac 'un whenabalh'a 'ink'ez budzi dizghel whe whe nahidil.

³²'Et nyoonne 'et dzin za Isaac yuba 'ut'enne, doo cha za too hoonli ha honkai 'ink'ez highu nindil 'ink'ez 'uhuyulhni, “Too k'et 'et 'uts'uhoonla!”

³³'Et nyo too k'et 'et Shibah whulhni, 'et huwa nyo keyoh whuti 'andit dzin whuts'un Beersheba huwhutni.

³⁴'Et Esau dit whinizyat (40) be yus k'ut whe ts'ekoo nane 'enne bughusda. 'Ilhoghun Judith, Beeri ootse', Hitt whut'en-un 'unt'oh, 'ink'ez Basemath, Elon, Hitt whut'en-un, 'en ootse' bulh. ³⁵'Ink'ez nyoonne ts'ekoo, Isaac 'ink'ez Rebekah bulh budzi hundulhda.

Isaac 'en Jacob ooba soo hoonzoo-un 'uyulhni

27 'Et 'uhooja Isaac duneti suli' 'ink'ez oona cha 'awet tetsun suli' whe, Esau, ooye' 'udetso-un 'en yuka' dani', "Sye'," yulhni. 'Et 'utni, "Njan 'ust'oh," yulhni.

²'Et 'utni, "Whunilh'en 'andit duneti susli', ndet dzin datisah-un 'aw t'eoonuzusun. ³'Andit whe sla 'ineh, be 'uka' 'int'en, k'aza zus, 'ink'ez k'aza bulh 'i tonla. 'Et t'l'o k'uz ts'e tonya', 'ink'ez khuna-i sba ka' 'ont'en. ⁴'Ink'ez nyoo ndai la oonust'i'-i, 'i sba 'inleh, 'ink'ez sts'u tonka', 'et de sih oos'alh. 'Et de sih szul be soo hoonzoo-un nts'un tizoo' datisah whutso."

⁵'Et Rebekah yoozilhts'ai whe 'utni Esau bulh yalhduk, 'ink'ez Esau whenya 'uka' tit'elh ha 'ink'ez whusaitilelh. ⁶'Et Rebekah 'en duye' Jacob 'uyulhni, "Ilhiz soo oozolhts'ai' mbá 'en Esau 'uyulhni, njan ndi yulhni, ⁷'Silhghe-i sts'inlelh 'ink'ez nzoo-i sba 'inleh, tis'ulh ha datisah whutso Moodihti (Yahweh) oonalh 'et sih soo hoonzoo-un nts'un tiszoo'.' ⁸'Et huwa sye' daja nyudusni la 'et soo zilhts'ai. ⁹'Az inyalh 'ink'ez khuna-iyaz toh ts'e nanki dúbe uzkehyaz soo unzoo-i, 'i si mba 'oosleh, mbá oogha itankalh wheni, nts'en'a yoont'i', whuz un'a. ¹⁰'Ink'ez ndi mbá oogha ininkaih 'ink'ez yoo'alh sih 'ink'ez datitsah whutso 'et 'en gha soo hoonzoo-un ngha hootalts'ulh."

¹¹'Et Jacob ooloo Rebekah 'en 'uyulhni, "Whunilh'en sulhutsin Esau tube dughai whe 'unt'oh 'ink'ez 'aw si ndulhust'oh. ¹²Ndun sbá ndi sla tila yukunudoolnih 'ink'ez nanis'a 'ink'ez sich'oh, sk'ehooyeh tila 'ink'ez 'aw soo hoonzoo-un sgha holts'it 'ait'oh."

¹³'Et hoonts'i ooloo 'uyulhni, "Whute ye nk'ehizya-i si sih sk'uz'ooneh! Sye', 'ants'i soo zilhts'ai 'ink'ez ndi khuna-iyaz sba ookainyalh!"

¹⁴'Ink'ez ndi khuna-iyaz yilhchoot 'ink'ez duloo gha ininla 'ink'ez ooloo yuba yuzdliz, ndai la oobá ooba yinzoo-i. ¹⁵'Et Rebekah duyaz 'udetso-un Esau, 'en oonaih k'us unzoo-i yoh yuzdla-i, 'i Jacob 'udek'oh-un, 'en ye yalhti. ¹⁶'Ink'ez nyoo dúbe buzkeh oozuz 'i yula yugha iyozduz, oots'ilchun cha yugha iyozduz. ¹⁷'Ink'ez nyoo yuzdliz-i 'ink'ez 'ut'alh-i cha 'i duyaz Jacob yutl'a yanla.

¹⁸'Ink'ez dubá yuts'u yoozdla 'ink'ez 'uyulhni, "Ubá." "Njan 'ust'oh. Sye', mbe inli whe 'int'oh?" ni.

¹⁹'Et Jacob dubá 'uyulhni, “Nye', 'udetso whuzdli-un, Esau 'ust'oh. Daja sudani' la whuz un'a 'usja. Dudinyaih 'ink'ez njan sinda 'ink'ez ndi sisghi-i 'in'alh, 'et de sih nzul be soo hoonzoo-un sgha hoolts'it.”

²⁰'Et hoonts'i Isaac duye' 'uyulhni, “Sye', 'et nts'en'a 'a cho nainla 'i silhghi?” 'Ink'ez 'uyulhni, “Moodihti nYak'usda (Yahweh Elohim) 'en sgha ininla 'et huwa.”

²¹'Et Isaac, Jacob 'uyulhni, “Njan szih neninyaih 'ink'ez sih nk'unudooznih, sye' 'alha Esau tila 'int'oh.”

²²'Et Jacob dubá Isaac yuzih neninya 'ink'ez yuk'unudilhni 'ink'ez 'utni, “Nyiz yailhduk, 'et Jacob ooyiz 'utni, 'et hoonts'i ndi nla 'i Esau oola 'unt'oh.” ²³'Ink'ez 'aw nalhuyóolts'ulh, nyoo oola dughai Esau oola k'un'a, 'inka soo hoonzoo-un be ubulh yalhduk. ²⁴'Ink'ez 'utni, “'Alha' eh sye' Esau 'int'oh?” “A,” yulhni.

²⁵'Ink'ez 'utni, “Szh nenin'aih nyoo sye' yanghan-i, 'i sih oos'alh 'ink'ez ndi szul be soo hoonzoo-un ngha hóotalts'ulh sih.” Yuzih ne'ninkai 'ink'ez yan'al 'ink'ez ts'ekoo too' cha yugha nilhdzo 'ink'ez 'i cha yitnai'.

²⁶'Et oobá Isaac 'uyulhni, “Sye' szih neninyaih 'ink'ez nasudints'oos.”

²⁷'Ink'ez yuzih neninya 'ink'ez naidits'ooz 'ink'ez nyoo naih yunahoolhtsun 'ink'ez soo hoonzoo-un ootl'a ookat, 'ink'ez 'uyulhni,

“'Alha' soo ts'ih'un sye' 'aw hukw'un'a oonawhultsun,
ndai la Moodihti (Yahweh) tl'o k'ut soo hoonzoo-un whulhtsih.

²⁸'Et huwa Yak'usda (Elohim) yak'uz nanaduldzoh-i,
'i ngha yolhdzeh 'ink'ez ndi yun k'ut ndai la nzoo-i ts'iyawh cha,
ha nuyeh cha 'ink'ez ts'ekoo too' cha lhai 'i ngha yolelh.

²⁹Dune cha nyunat ne'hoot'en 'ink'ez didohne cha
mba nacha hunooldulh.

Nyulhutsinke cha bumoodih 'onle',
'ink'ez nloo buzkeh, 'enne cha mbut nacha hunooldulh.

Mbene la nk'ehuyihne 'enne cha buk'ehoodeh,
mbene la soo hoonzoo-un nts'un hutizoo',
'enne cha soo hoonzoo-un bugha hóotalts'ulh.”

³⁰'Et 'uhooja Isaac, Jacob yuba soo hoonzoo-un za ootl'a ookat 'etsul 'udija, 'ink'ez Jacob 'awhuz n'az nalhtusdai, 'et Esau bulhutsin daninya ndai la yuka 'it'en-i bulh. ³¹'En cha ndi t'alh-i nzoo-i 'uyinla 'ink'ez dubá yughu daininkai 'ink'ez dubá 'uyulhni, “Sbá dudoya' 'ink'ez ndi ooye' yuzilhghi-i yoo'alh, 'et la nzul be soo hoonzoo-un sgha hóotalts'ulh.”

³² 'Ink'ez oobá Isaac 'uyulhni, “Mbe inli whe 'int'oh?” 'Et 'uyulhni, “Nye' 'ust'oh. Nye' 'udetso-un Esau.”

³³ 'Et Isaac soo tube cho 'et ditlut 'ink'ez 'utni, “Mbe 'uja khuna-i yuzilhghi-i 'ink'ez sghu daininkai? Ts'iyawh us'al dantanyalh whutso 'ink'ez 'en soo hoonzoo-un oots'un 'uszoo'. 'Ink'ez 'alha 'en soo cho oobulh 'uwhtat'elh.”

³⁴ 'Et Esau dubá ooghuni yudants'o whe soo 'ultus-un intse 'ink'ez dubá 'uyulhni, “Sbá si cha O sbá soo hoonzoo-un sghá holts'it!”

³⁵ 'Et hoontsi'i 'uyulhni, “Nyulhutsin whunut'i' 'i be sghu daninya 'ink'ez ndi mba soo hoonzoo-un ngha hóotalts'ulh, 'i yilhchoot.”

³⁶ 'Ink'ez Esau 'utni, “'Alha' 'i be Jacob 'uyulhni, 'awet nat 'usinla, 'udechoo ndi sts'u oozinzi-i cha sghu yilhchoot 'ink'ez whunilh'en 'andit be soo hoonzoo-un sgha hóotalts'ulh, 'i cha yilhchoot!” 'Ink'ez 'utni, “'Aw eh 'uyoo soo hoonzoo-un sgha hóotalts'ulh sba lhint'ih?”

³⁷ 'Et Isaac 'en Esau 'uyulhni, “A, nyumoodih susi. Bulhutsinke 'enne cha hibut ne'tit'en whuzusi. Ha nuyeh cha 'ink'ez ts'ekoo too' cha ts'iyawh 'i oogha inusla. Sye', ndet mba dawhutisleh?”

³⁸ 'Ink'ez Esau dubá 'uyulhni, “Sbá, 'ilho soo hoonzoo-un za 'int'i eh? Sbá si cha O sbá soo hoonzoo-un sgha hóotalts'ulh!” 'Ink'ez Esau tube cho whenintse.

³⁹ 'Et Isaac oobá 'uyulhni,

“Whunilh'en hoont'i'-un ndi yun k'ut nzoo-i whutaleh,
'ink'ez ndo yak'uz naduldzoh-i 'i cha tant'elh.

⁴⁰ Nla luzti 'i be hutanalh 'ink'ez nyulhutsin ooba 'utant'elh.

'Ink'ez 'uwhtanelh mba whe' hoont'oh hooloh sul'i' de,
ndai la nts'ilchun ye yoontun-i k'utanyus.”

⁴¹ 'Et huwa Esau, Jacob yuts'u dutni ndai la yube soo hoonzoo-un oogha whútilts'ulh, yilhchoot, 'ink'ez Esau dudzi yo ts'e 'utni, “Sbá ook'eni whuntidleh-un 'awet nilhdukw, 'et de Jacob sulhutsin tuzisghelh.”

⁴² 'Ink'ez Esau ooghuni 'udetso ooyaz-un Rebekah hidani'. 'Et Rebekah Jacob 'anih yudani' 'ink'ez 'uyulhni, “'Alha' nyulhutsin Esau nyutuzilhghelh 'et whe hazih k'ena'dunit'ah. ⁴³ 'Et huwa syaz sghuni ook'oh ts'e 'ineh. Dudinyaih 'ink'ez sulhutsin Laban, Haran whut'i-un, 'en oots'ilgih.

⁴⁴ 'Ink'ez oozih sinda, 'atsulyaz nyulhutsin ye hunilch'e-i gak naoodleh sih.

⁴⁵ Nyulhutsin ye hunilch'e-i nch'az na'ootneh, dainla la whunaoodilhnoh

de, 'et sih nka nawhutoos'a 'ink'ez whusanaoonja'. 'Et di ha nyun cha nk'eni untisleh 'ilhudzin za?"

⁴⁶Rebekah 'en Isaac 'uyulhni, "Awet tube be khúsna-un be nenisai, be khúsna-un be nenisai ndunne Heth butse'ke k'uz. Ndunne ndi yun k'ut whut'enne whutse' le' hint'oh. 'Et Jacob, 'en Heth butse' ghusda te, 'et dant'i whe be khúsna-un sba oole' ha?"

28 'Et Isaac, Jacob 'anilh yudani' 'ink'ez soo hoonzoo-un yuba whulhntsi, 'ink'ez 'uyulhni, "Aw Canaan whuts'eke' 'ilhoghun, 'en n'at wheni olhchoot junih. ²Dudinyaih 'ink'ez Paddan Aram, Bethuel ooyoh ts'e inyalh, nloo oobá, 'ink'ez 'et ts'eke n'at wheni ilhchoot, Laban buzkeh 'ilhoghun nloo bulhutsin. ³Yak'usda 'Uk'enus 'Ultus-un 'Ust'oh (El Shaddai) soo cho ncha mba hoonzoo-un ngha hóotalts'ulh 'ink'ez lhane hooleh dune huldlaine oohleh. ⁴Abraham ye soo hoonzoo-un whusaínkat, 'i cha nts'un tookat, nyun cha 'ink'ez nts'u ha hande nyulh 'uhint'oh 'enne cha. 'Et sih njan yun k'ut nohch'e' oole', 'et 'uts'un hoont'en inli. Njan 'et Yak'usda (Elohim) 'en Abraham yugha óoni'ai inle.'" ⁵'Et Isaac, Jacob wheyalh'a 'ink'ez yun k'ut Paddan Aram ts'e whenya, Laban, Bethuel ooye', Syria whut'en, 'en Rebekah bulhutsin Jacob 'ink'ez Esau buloo.

Esau 'en Mahalath yughusda

⁶'Et Esau, Isaac, Jacob 'en soo hoonzoo-un 'ubulhni 'ink'ez whe yalh'a' yun k'ut Paddan Aram, oo'at yutaleh-un yolhchoot ha, 'ink'ez yuba soo hoonzoo-un whulhntsih whe 'et njan 'uyulhni, "Nyun Canaan whut'enne ts'ekoo butoh, 'enne n'at wheni olhchoot junih!" ⁷'Ink'ez Jacob dubá yuk'oh ts'e 'uja, duloo cha yuk'oh ts'e 'uja, 'ink'ez yun k'ut Paddan Aram ts'e whenya. ⁸'Ink'ez cha Esau, Canaan whut'enne whuts'ekoo dubá 'aw hukwa lhe'nizun. ⁹'Et Esau, Ishmael, Abraham ooye', 'en ts'u whenya, 'ink'ez Ishmael, 'en ootse' Mahalath, 'en du'at wheni yilhchoot. Ishmael ootse' Nabajoth, 'en bulhtus 'unt'oh, Mahalath, 'en cha oo'at yole', 'uyoonne oo'atke tubulh.

¹⁰'Andit 'et Jacob 'en Beersheba whuz de ha naja 'ink'ez keyoh Haran ts'un whenya. ¹¹'Et 'uts'un whenya 'ink'ez 'ulhdzis nduwulhyiz whe 'et inda', sa yo whin'ai 'et huwa, 'ink'ez nyoo tse, 'et diz'ai-i 'ilho 'i yuk'ut tse nilh'ai nantitelh wheni. ¹²'Et nusuti 'ink'ez whunilh'en, kw'ut dughaiti-i ndi yun k'ut whedin'a, ndo yak'uz ts'e whein'a, 'et Yak'usda

(Elohim) oolizasne ndo cha whehudulh 'ink'ez nyo cha whenahudulh. ¹³'Ink'ez whunilh'en ndo Moodihti (Yahweh) 'en usyin 'ink'ez 'utni, “Si Moodihti (Yahweh) Abraham ooYak'usda (Elohim) mbá cha 'ink'ez Isaac ooYak'usda (Elohim) cha 'ust'oh. Ndi yun ookw'ut sinti-i 'andit ngha tis'alh nts'u haindene cha. ¹⁴'Ink'ez cha mbene la nts'u haindene ndi yun k'ut lhez lhe'unt'oh. Lhai whuz un'a hutildlai', noo' cha 'ink'ez nda' cha, whuz netihnelh, no cha, nyan 'ink'ez nts'u hainde-un cha, 'en gha ndi yun k'ut dilhts'ine, 'enne ts'iyawh soo hoonzoo-un bugha hóotalts'ulh. ¹⁵Whunilh'en nyulh 'ust'oh, nts'oh teninya te, nyulh 'utist'elh 'ink'ez ndi yun k'ut nenyutastelh. 'Et 'awet nghu natisdulh datisnelh la nyudusni-un, 'et 'awhusla whuts'un.”

¹⁶'Et Jacob ts'e nandzut 'ink'ez 'utni, “'Alha' la Moodihti (Yahweh) njan 'et usda 'ink'ez 'aw 'azi t'eeonuzuszun.” ¹⁷'Ink'ez nuljut 'ink'ez 'utni, “TUBE 'usla njan huwa 'it'en! 'Alha 'et Yak'usda (Elohim) ooyoh 'ink'ez njan 'et 'azi yak'uz ti ts'e whudatih!”

¹⁸'Ink'ez Jacob 'uda' dudinya 'ink'ez nyoo tse yuk'utsenalh'a-i, 'i nyo whedin'a yulhtsi, 'ink'ez khe yuk'eilhdzo. ¹⁹'Ink'ez nyo 'et boozii' huwa din'ai, Bethel whulhni, 'et keyoh whutsoda' 'et Luz huwhutni inle'.

²⁰'Et Jacob nahizya whe ndutni, “Yak'usda (Elohim) sulh 'unt'oh de, 'ink'ez ndiz un'a 'usilhdzun, 'ink'ez tisyalh ts'e 'ut'alh-i cha sgha ti'alh, 'ink'ez naih be dune tisleh-i cha, ²¹'et de sbá ooyoh ts'e soo ts'ih'un sdzi dizghel whe whuz natoosja', 'et de Moodihti (Yahweh) 'en sih Yak'usda (Elohim) sba oole'. ²²'Et ndi tse njan nadan'a k'un'a silhtsi, 'i Yak'usda (Elohim) ooyoh hole', 'ink'ez ndai sgha ninla, 'i whunizyai 'on 'un (10%) nts'un na'óotneh.”

Jacob 'en Rachel yughu ninya

29 'Et Jacob tizya ts'e whenya, nda' keyoh whut'enne bukeyoh ts'e oozya. ²'Ink'ez whunalh'en 'ink'ez tl'o k'ut whuniz 'et too diz'ai 'ink'ez whunulh'en tawh didoh-i 'usbai, 'i nus ustez nyo too diz'ai-un 'et whutoo'-i higha huyulhdzoh, nyo too diz'ai-un too k'et whudah 'et 'ats'o tse diz'ai. ³'Ink'ez nyoo 'usbai ts'iyawh nyo 'et 'ilho ulh'us 'ink'ez nyoo tse 'i ts'o sanahidunulhgih, 'ink'ez 'usbai too highalhdzoh, 'ink'ez nyoo tse 'et nenahidu'aih.

⁴'Ink'ez Jacob 'ubulhni, “Sulhutsinke nts'ez de hahdil whe 'uht'oh?” 'Ink'ez 'uhutni, “Haran ts'e ha ts'andil.”

⁵'Ink'ez 'ubulhni, “Nahor ooye', Laban, t'enuhzun eh?” 'Ink'ez 'uhutni, “T'ezninzun.”

⁶'Et 'ubulhni, “Soo 'unt'oh eh?” 'Ink'ez 'uhutni, “Soo 'unt'oh 'ink'ez whunilh'en ootse' Rachel 'usbai bugha tatilhdzoh ha whuz de uyalh.”

⁷'Ink'ez 'utni, “Whunulh'en 'awhuz dzetniz whenghoh, 'awhuz khuna-i 'ilhunahuyoontayulh 'ink'ez 'usbai cha higha tatilhdzoh 'ink'ez bugha' huti'alh-un cha.”

⁸'Et hoontsi' 'uhutni, “'Aw 'et duts'ooneh 'ait'oh. 'Usbai ts'iyawh 'ilhunaoolh'az whutso 'ink'ez tse cha too k'et whusanahidunti lhghih, 'et de 'usbai oogha tats'ulhdzoh.”

⁹'Awhuz yalhduk whe Rachel dubá be 'usbai bulh whusainanyoot, 'usbai ghunli-un ts'eke 'et huwa. ¹⁰'Ink'ez 'uhooja Jacob, Rachel, Laban ootse', ooloo bulhutsin, yutilh'en whe 'ink'ez Laban be 'usbai, ooloo bulhutsin, Jacob 'et nyoo tse whusanaidunalhgai 'ink'ez ooloo bulhutsin Laban be 'usbai 'i yugha tanilhdzo. ¹¹'Ink'ez Jacob, Rachel naidits'ooz 'ink'ez tube cho whenintse. ¹²'Ink'ez Jacob, Rachel yulhni, oobá oonadun 'ust'oh, 'ink'ez Rebekah ooyaz 'ust'oh, yulhni. 'Et Rebekah whelgai 'ink'ez dubá yudani'.

¹³'Et 'uhooja Laban ndi khuni yudants'o Jacob, bulhtus ooyaz, whuz oolhgai 'ink'ez shih be' yilchoot, 'ink'ez naidits'ooz. 'Ink'ez duyoh dainilhti. 'Et Jacob Laban ndi ts'iyawh yudani'. ¹⁴'Ink'ez Laban 'uyulhni, “'Alha' syust'e 'ink'ez sts'un cha inli.” 'Ink'ez 'ilhoh sanun yuzih inda'.

Jacob 'en Leah 'ink'ez Rachel bughusda

¹⁵'Et Laban, Jacob 'uyulhni, “Snadun inli, 'et huwa 'aw eh 'ants'i 'et sba' tant'elh? Sudini, daltsuk k'elha la 'int'en?”

¹⁶Laban nane ootse'ke hoonli, 'udetso-un 'en Leah huyulhni, 'ink'ez 'udek'oh-un 'en Rachel huyulhni. ¹⁷Leah oona soo lhe'íltus, 'et hoontsi Rachel tubeh soo' ot'en. ¹⁸'Et Jacob, Rachel yuk'entsi' 'ink'ez 'uyulhni, “Lhtak'andit whunizyat (7) yus k'ut 'et mba 'oost'en, Rachel 'udek'oh-un 'en k'elha.”

¹⁹'Ink'ez Laban 'uyutni, “'Uyoon dune gha tist'elh whutso, 'et 'onus soo' hoont'oh nyun ngha tist'elh. Szih sinda.” ²⁰'Et Jacob lhtak'andit yus

k'ut 'et Rachel yuk'elha 'it'en. 'Ants'i 'atsulyaz ooba le' hoont'oh, tube yuk'entsi' k'et.

²¹ 'Et Jacob, Laban 'uyulhni, "S'at sgha nilhtih, 'awet dzin lhaoodusla 'ink'ez la oost'e'."

²² 'Ink'ez Laban dune ts'iyawh oodune'ne 'ilhubozdla 'ink'ez dune ghu nusuya. ²³ 'Et 'uhooja 'et hulhgha dutse' Leah yilhchoot 'ink'ez Jacob ghi nilhti, 'en cha oo'at yuzdli'. ²⁴ 'Ink'ez Laban yuba 'ut'en-un, Zilpah huyulhni, 'en dutse' Leah yuba oot'en ha yugha inilhti.

²⁵ 'Et 'uhooja bundada' Leah 'ats'o 'unt'oh, 'ink'ez Laban 'uyulhni, "Dainja whe 'inja, whe' sinla? Rachel iloh lakw mba 'ist'en 'ink'ez di ha nasunan'a?"

²⁶ 'Ink'ez Laban 'utni, "Njan nekeyoh, 'aw 'udek'oh-un, 'en, 'udetso-un ootso dune gha butsolhtelh 'ait'oh. ²⁷ 'Andit lisman lhaoodinleh, 'ink'ez ndun 'en cha 'ant'en hukw'elha ngha ts'oolhtelh. 'Ink'ez doo cha 'on 'un lhtak'ant'it yus k'ut, 'et sih sba 'ont'en."

²⁸ 'Ink'ez Jacob 'et lisman lhaoodinla, 'ink'ez dutse' Rachel 'en cha oo'at yutaleh ha yugha inilhti. ²⁹ 'Ink'ez Laban, yuba 'ut'en-un ts'eke, Bilhah, 'en dutse' Rachel yuba' oot'en ha yugha inilhti. ³⁰ 'Et Jacob, Rachel 'en cha oo'at yuzdli', 'ink'ez 'en Leah anus yuk'ensi'. 'Ink'ez Laban doo cha lhtak'ant'it (7) yus k'ut 'et yuba 'it'en.

Jacob buzkeh

³¹ 'Et Moodihti (Yahweh), Leah 'aw dune yuk'elhisi' 'inka oochan yudaha'dan'ai, 'ink'ez Rachel 'en 'aw buzkeh hooloh. ³² 'Et Leah ulchan 'ink'ez dune ooyaz suli'. Ruban 'i be yoozi 'ink'ez 'utni, "Moodihti (Yahweh) 'alha njan whe undusda-un whunalh'en, 'et huwa ski sk'eoozi' la."

³³ 'Et doo cha za ulchan 'ink'ez dune ooyaz suli'. 'Ink'ez 'utni, "Dune sk'elhisi', Moodihti (Yahweh) whudants'o, 'et huwa dune 'en syaz sgha inilhti." 'Ink'ez 'en Simeon yulhni.

³⁴ 'Et doo cha za ulchan 'ink'ez dune ooyaz suli'. 'Ink'ez 'utni, "'Andit 'et la ski sk'eootsi' oole', 'awet tane ooye' susi 'et huwa.'" 'Et huwa duneyaz boozi, Levi, yulhni.

³⁵ 'Ink'ez doo cha za ulchan 'ink'ez dune ooyaz suli'. 'Ink'ez 'utni, "'Andit 'et Moodihti (Yahweh) dutásti!'" 'Et huwa yoozi', Judah, yulhni. 'Et hukw'elh'az 'et 'awet buzkeh hoonli-un 'etsul 'uja.

30 ¹Et 'awet Rachel 'aw Jacob ts'oodunne yughalhilel t'oonanzin, dulhtus 'en hukwa yughe' oolnih 'ink'ez Jacob 'uyulhni, “Ts'oodunne sgha ninle k'us datisah!”

²Et Jacob, Rachel yulh hunilch'e 'ink'ez 'utni, “Si eh Yak'usda ook'edusda? Si 'unyusla 'aw nyuzkeh hole' 'ait'oh nyuzusi?”

³Et Rachel 'utni, “Ndun sba 'ut'en-un, Bilhah, 'en oozih sinti 'ink'ez la 'olhtsi, 'ink'ez sgwut k'ut da' ts'oodun 'ink'ez 'enne suzkeh hole', nghu bulhtsine.”

⁴'Ink'ez Bilhah, Jacob gha inilti oo'at yole' ha 'ink'ez Jacob yuchant'inte'. ⁵'Ink'ez Bilhah ulchan 'ink'ez Jacob duneyaz yughu yulhtsi. ⁶Et Rachel 'utni, “Yak'usda (Elohim) sba nahizya 'ink'ez syiz cha yudants'o 'ink'ez duneyaz, syaz oole' ha sgha inilhti.” 'Et huwa Dan yulhni.

⁷'Ink'ez Rachel yuba 'ut'en-un, Bilhah, 'en doo cha ulchan, 'ink'ez Jacob bulh whulh nat-un ooye' 'ut'i. ⁸Et Rachel 'utni, “Sulhtus Leah bulh lhch'a 'oldeh hukwa 'it'en, soo 'iltus whe 'ink'ez si whucha' nus de.” 'Ink'ez nyoon ts'oodun Naphtali yulhni.

⁹Et Leah 'awet buzkeh hoonli-un 'etsul 'uja, 'et yuba 'ut'en-un, Zilpah, 'en Jacob oo'at yole' ha yugha inilhti. ¹⁰'Ink'ez Leah yuba 'ut'en-un, Zilpah, Jacob duneyaz yughu sulhtsi. ¹¹Et Leah 'utni, “Dune lhuganene 'az de hidulh!” 'Inka nyoon ts'oodun Gad yulhni.

¹²'Ink'ez Leah yuba 'ut'en-un, Zilpah, whulh nat Jacob yughe 'ulhtsi, duneyaz ooyaz suli'. ¹³Et Leah 'utni, “Hoonúst'i, ts'ekoo 'enne soo hoonzoo-un sgha whults'ut-un sodoni' lah.” 'Ink'ez nyoon duneyaz Asher yulhni.

¹⁴Et Reuben ha' nuyeh-un whuz 'ut'en whe 'et nyoo 'ilho ha nuyeh-i duchunyoo cha ootoh hoonli-i (nedoh k'oh ts'e mandrakes huyulhni) 'i ngha ininla 'ink'ez duloo Leah yughi ninla. 'Et Rachel, Leah 'uyulhni, “Nyoo nyaz ngha ininla-i, ooloh sgha ninle.”

¹⁵Et hoonts'i 'uyulhni, “Tube hoontsool-un 'inja ski ilhchoot ninzun eh? Doo cha syaz ndi mandrake sgha ininla-i, 'i cha sghi talhchulh hukwa' ninzun?” 'Ink'ez Rachel 'uyutni, “'Andit 'ulhdzis ndi 'i k'elha, 'andit 'ulhdzis nzih tidalh.”

¹⁶Et Jacob hulgha nus 'ut'en-un ts'e ha naja, Leah yududizya 'ink'ez 'uyutni, “'Andit 'ulhdzis szih 'onte', ndi syaz naininla-i mandrake, 'i k'elha.” 'Et 'ulhdzis yuchant'inte'.

¹⁷ 'Ink'ez Yak'usda (Elohim) Leah yudants'o 'ink'ez ulchan, 'ink'ez Jacob whulh kwulane dune ooyaz sul'i'. ¹⁸ Leah 'utni, "Yak'usda (Elohim) 'en sba k'elhla whulhtsi. Sba 'ut'en-un, 'en ski butl'a yalhti 'et huwa." 'Et 'en booz'i 'i Issachar yulhni.

¹⁹ 'Ink'ez Leah doo cha ulchan 'ink'ez Jacob bulh lkh'utan-un ooye' sul'i'. ²⁰ 'Et Leah 'et 'utni, "Tube Yak'usda (Elohim) hoonzoo-un sgha oonin'ai. 'Awet 'andit ski szih la ooda', lkh'utane dune ooghu susi." 'Ink'ez nyoon ts'oodun Zebulun yulhni.

²¹ 'Et hukw'elh'az ts'eke ooyaz sul'i', 'en Dinah yulhni.

²² 'Awet Yak'usda (Elohim) 'en Rachel yunalnih 'et neodelhdzut 'ink'ez Yak'usda (Elohim) 'en yoozalhts'ai whe oochan 'ants'i yudaha'dan'ai le' yinla. ²³ 'Ink'ez ulchan whe dune ooyaz sul'i'. 'Et 'utni, "Yak'usda (Elohim) 'en sba yooya 'i n'un na'yinla." ²⁴ 'Ink'ez 'en Joseph yulhni, 'ink'ez 'utni, "Moodihti (Yahweh) doo cha sih 'uye' sgha oolhtelh."

Jacob 'ink'ez Laban bulh lhgha' hudija

²⁵ 'Et 'uhooja Rachel, Joseph sulhtsi hukw'elh'az Jacob, Laban 'uyulhni, "Nasalh'alh, sich'oh whust'i-un skeyoh ts'e whuz si natoosja. ²⁶ S'atke cha 'ink'ez suzkehke cha buk'elha 'ist'en, 'ink'ez sla naditnih, daja la mba 'ist'en 'et t'eeoninzin."

²⁷ 'Ink'ez Laban 'en 'uyulhni, "Et sinda, mba 'uszoo de! T'eeoniszin 'awet nyun ngha Moodihti (Yahweh) soo hoonzoo-un sgha oonin'ai." ²⁸ 'Ink'ez 'uyulhni, "Daltsuk k'elha 'utant'elh-un sudini 'ink'ez la ngha oos'alh."

²⁹ 'Ink'ez Jacob 'uyulhni, "T'eeoninzun nts'en'a la mba 'ist'en 'ink'ez nghuna' 'i cha ghosle'. ³⁰ Nghu tisyalh whutso tube ntsool-i 'int'i inle', 'andit ts'iyawh 'onus lhai sul'i'. Moodihti (Yahweh) soo hoonzoo' mba whulhtsi, si nghu nusya whuts'un 'ink'ez nkede sich'oh syoh dilhts'ine buba' tist'elh."

³¹ 'Et 'uyulhni, "Di ngha tis'alh?" 'Ink'ez Jacob 'utni, "Aw hoonli sgha lhtuzan'a. Njan 'et dusinleh, 'et de doo cha sih nghuna' cha ghosle' 'ink'ez oogha 'oos'aih.

³² 'Andit dzin nyoo 'int'i-i, ts'iyawh ootununoosta'. Ndai la ookw'e'nizdla-i ts'iyawh 'usbai 'i cha 'udun neoslelh, 'ink'ez dulba-i cha 'usbaiyaz toh 'i cha ts'iyawh, 'ink'ez dube ootoh 'i cha ookw'e'nizdla-i,

'i ts'iyawh 'udun neooslelh 'i k'elha 'ist'en whutaleh. ³³ 'Et de nts'en'a la whe ts'ih'un 'ust'oh-un, 'et la t'oonoodzeh. Ndaí la ook'elha mba 'ist'en-i, doo cha ooghu yatalduk de, ndaí la dúbe ookw'ulhe'niloh-i 'ink'ez 'usbai dulba-i cha 'i ts'iyawh nghu hidunist'i oole' sih, sba whuz un'a 'uhoont'oh.”

³⁴ 'Et Laban 'utni, “'Et whuz un'a ncha nghuni k'un'a 'uhooja.” ³⁵ 'Et dzin Laban 'en dune dúbe ookw'e'nizdla-i 'ink'ez ts'eke dúbe ookw'e'nizdla-i cha, lhyul-i ook'ut 'ut'en-i 'ink'ez ndaí la dulba-i 'usbaiyaz toh, 'i ts'iyawh duye'ke bugha ininla. ³⁶ 'Et Laban tat dzin 'uw'huldzoh Jacob yuch'a suya 'ink'ez Jacob nyoo Laban ooghuna' ts'iyawh bube ulh'alh.

³⁷ 'Ink'ez Jacob t'ughus duli-i 'ink'ez nyoo duchun almond 'ink'ez chesnut huyulhni, 'i yudilhchoot oot'ooz yuk'eitilhchul 'ink'ez nyo dulyul sulí'. ³⁸ Nyoo duchun yuk'e' tilhchul-i, 'i nyo 'usbai dilh'ts'i-un yananyuz sih, ndet la tatnai-un, 'et de sih nyo yuzih nyoo duchun tatnai de oolchan. ³⁹ 'Et nyo yuzih nyoo duchun tatnai te, 'et ulchan ts'iyawh, 'et nyo ts'iyawh 'usbai ook'e'nizdla 'ink'ez lhyul-i bulh 'uts'un ot'en. ⁴⁰ 'Et Jacob nyoo 'usbaiyaz ts'iyawh 'udun nebuninla, 'ink'ez nyoo 'usbai 'on yoghi Laban ooghuna' ts'iyawh lhelh'ts'un ot'en ookw'e'nizdla te 'unt'oh, whuntilh'eh wheni. 'Ink'ez didutch'oh ooghuna' 'i 'udun nebuninla 'aw Laban ooghuna' yutalhuyilel. ⁴¹ 'Et 'uhooja ndet la nyoo k'us ulhtus-i khuna-i ulchan te, nyoo duchun 'uyinla-i, 'i nyoo khuna-i yubut neidinla, 'et de nyo duchun ootoh 'et oolchan 'inka. ⁴² 'Et hoonts'i nyoo khuna-i tetsun de, kwa nyoo duchun yuzih nelhubilel. Ndaí la tetsun-i, 'i Laban ooghuna' 'unt'oh, 'ink'ez ndaí la lhtus-i, 'i Jacob ooghuna' 'unt'oh. ⁴³ 'Et dune tube hoonzoo' 'unt'oh sulí'. Ndaí la khuna yut'i-i lhai sulí'. Ts'ekoo 'ink'ez dune yuba 'ut'enne cha 'ink'ez nyoo khuna-i camel huyulhni, 'i cha 'ink'ez donkey huyulhni, 'ohwhi cha lhai sulí'.

Jacob 'en Laban ch'a tse tilhya

31 'Et Jacob, nyoonne Laban buzkeh yahulhduk budants'o, njan nduhutni, “Jacob ndaí la 'ubá ooch'e' ts'iyawh yilhchoot 'ink'ez ndaí la 'ubá ooch'e' 'i be hoonzoo' 'unt'oh sulí'.” ² 'Ink'ez Jacob, Laban oonin yutilh'en 'aw whutsoda' yuts'un unzoo-un k'un'a 'ilho yunilh'en.

³ 'Et Moodihti (Yahweh) Jacob 'uyulhni, “Mbá ooyun k'ut ts'e naindalh, nyunch'oh nyunatneke butoh ts'e 'ink'ez nyulh 'utist'elh.”

⁴'Et Jacob, Rachel 'ink'ez Leah bulh nus 'ut'en ts'e khuna-i cha 'et dilhts'i whuz buka' dani', ⁵'ink'ez 'ubulhni, "Mbá oonin nus'en whutsoda' hukw'un'a 'ilhoh sulh nilh'en, 'et hoonts'i sbá ooYak'usda (Elohim) 'en sulh 'ant'e'. ⁶'Ink'ez t'oonuhzun ndet 'ust'oh-un 'et nohbá oonat ne'zust'en. ⁷'Et hoonts'i nohbá nasunan'a 'ink'ez kw'elha 'ust'en-i cha 'uts'un un'a na'hoonla, whunizyat at'en 'et hoonts'i Yak'usda (Elohim) 'aw mbá sundolhdah whuch'a sghunli. ⁸Nja dutni de, 'Ndi ookw'e'nizdla-i ook'elha 'utant'elh,' 'ink'ez khuna-i uzkehyaz ts'iyawh ookw'e'nizdla. 'Ink'ez njan ndutni de, 'Ndai la lhelhts'un-un ot'en-i ts'iyawh ook'elha 'utant'elh,' 'ink'ez nyoo khuna-i uzkehyaz ts'iyawh lhelhts'un ot'en. ⁹'Et whe Yak'usda ndai la mbá ooghuna' ts'iyawh yilhchoot 'ink'ez sgha ininla.

¹⁰'Et 'uhooja ndet la ndi khuna-i ulchan whe ndo yutas'en 'et 'ink'ez nususti 'ink'ez whunulh'en dúbe dune nyoo 'usbai ye k'eilhuk ts'iyawh nyoo ook'e'nizdla 'ink'ez ooka dulgi be nodulhgus. ¹¹'Et Yak'usda (Elohim) oolizas sulh yatilhduk nuste whe 'ink'ez 'utni, 'Jacob,' 'et 'udusni, 'Njan 'ust'oh.' ¹²'Ink'ez 'usulhni, 'Do yutin'en 'ink'ez nyoo dúbe dune 'usbai yuk'eilhuk ts'iyawh lhelhts'un ot'en 'ink'ez ook'e'nizdla cha 'unt'oh. Nus'en Laban danyalh'en la ts'iyawh whunus'en 'et huwa. ¹³Bethel whuYak'usda (El) 'en 'ust'oh. Ndet da' tse whedintsi-i soo 'inla 'ink'ez sts'un nahuzinya 'awet dudinyaih 'ink'ez njan keyoh whuch'a nasindaih 'ink'ez nyunatneke bukeyoh ts'e naindadh.'"

¹⁴'Et Rachel 'ink'ez Leah bulh hiyulh yatilhduk 'ink'ez 'uhuyulhni, "Awhuz tole 'ubá ooch'e' 'ink'ez neba yootazilh-i cha neba hoonli? ¹⁵Wheni cha 'uts'un keyoh neninzun 'ink'ez neye 'onket 'ink'ez nezooniya gak yulhtsi. ¹⁶Ndai be hoonzoo' hoont'oh-i Yak'usda (Elohim) 'ubá yughu yilhchoot, 'i ts'iyawh nech'e' 'unt'oh neuzkehne ba cha, 'et 'andit Yak'usda (Elohim) daja nyulhni la 'et whuz un'a 'et ndoneh.'"

¹⁷'Et Jacob dudinya 'ink'ez duye'ke 'ink'ez du'atke cha 'enne ts'iyawh nyoo camel k'ebinla. ¹⁸'Ink'ez ndai la khuna-i yut'i-i 'ink'ez oogha ininkat-i cha, njan keyoh Paddan Aram ndi khuna-i oogha ininkat-i, oobá Isaac, Canaan keyoh ts'e, whuz whe naja.

¹⁹'Et Laban nus 'usbai ha tit'us whe 'et Rachel ndai la nyo yoh ba 'uk'eltsi hits'u tenadudli-i, oobá ooch'e', 'i ts'iyawh yundunist'i. ²⁰'Ink'ez Jacob whenanil'i, 'aw Laban t'oonuszun yuch'a nintanatilgih-un, 'aw lhidinél. ²¹Ndai la yut'i-i ts'iyawh bulh dudinya 'ink'ez 'ukoh yaninya nts'e la yun k'ut Gilead whudzulh, whuz whe naja.

Laban 'en Jacob yuntizya

²² Whulh tat dzin-un 'et 'andit ts'iyá Laban hidani' Jacob whenatselya. ²³ 'Et dulhutsinke dulh hubutilhdil 'ink'ez huyuntizyoot. Lhtak'ant'it dzin la hidulh 'ink'ez Gilead whudzulh toh 'et yut'asuya. ²⁴ 'Et hoontsi' 'uldzis 'et Laban, Syria whut'en-un, nusuti whe Yak'usda (Elohim) be hódiltsai 'ink'ez 'uyulhni, “Huwa'oonli Jacob bulh yatalhdih te, hoontsi' te k'us hoonzoo k'un'a te bulh yaoolhduk junih.”

²⁵ 'Et Laban, Jacob yut'asuya nyo Jacob nimbali nenin'ai dzulh toh, 'ink'ez Laban dulhutsinke tubulh nyo 'et nimbali nehunin'ai Gilead whudzulh whutoh. ²⁶ 'Ink'ez Laban Jacob 'uyulhni, “Daint'en whe 'int'en whe nanalh'i'? T'eeonuzusun whe 'ink'ez stse'ke cha 'ants'i 'ulhane hubilhchoot saluzti be k'un'a. ²⁷ Di ha 'inja snanto 'et whenatseilya? Soo hoonust'i' 'ink'ez shun be tubulh da', be ts'ujun-i cha nanyutoos'a' oole'. ²⁸ 'Aw sye'ke 'ink'ez stse'ke cha 'aw nalhubudusts'oos? 'Et whe tube whuzini whe 'inja 'et ndinja! ²⁹ Soo 'ustus whe 'ust'oh nyunduntasdoh wheni. 'Et hoontsi' mbá ooYak'usda (Elohim) 'ulhdzis da' sulh yailhduk 'ink'ez 'usulhni, 'Huwinli 'aw ts'ih'un un'a 'uhoont'oh k'us hoontsi' hukw'un'a te Jacob bulh yaoolhduk junih.' ³⁰ 'Et 'andit 'alha mbá ooyoh kw'eni inli 'inka whenainja. 'Et hoontsi' di ha nyoo 'uk'eltsi ts'u tenadusdli-i, ts'iyawh 'i dunint'i?”

³¹ 'Et Jacob 'uyulhni, “Whenuzjut 'et huwa 'usja. 'Et 'udusni, 'Doo ka la ntse'ke nut'i be sgha ha nabolyelh,' dusni. ³² Ndun nyak'usda bulh nainla, khun hooná' junih. Nyulhutsinke bunalh ndai la nch'e' nusle-i, ts'iyawh nahuyolts'it 'ink'ez nailhchoot!” 'Aw Jacob t'eeonuzusun Rachel dubá ooyak'usdane yundunist'i-i.

³³ 'Ink'ez Laban, Jacob oonimbali t'ah ts'e whenya, 'ink'ez Leah oonimbali t'ah cha nane yuba 'ut'enne ts'ekoo bunimbali t'ah cha, ts'iyawh nusuya 'ink'ez gak, 'aw nalhe'ileh 'ink'ez Leah oonimbali t'ah tenanja 'ink'ez Rachel oonimbali t'ah daninya. ³⁴ 'Et whutsoda' Rachel nyoo oobá 'uk'eltsi yuts'u tenadudli-i yilhchoot, 'ink'ez ndi camel yuk'usda-i, 'i ookw'uyuz'ai-i, 'i ye yanla 'ink'ez yuk'etl'a dida'. 'Ink'ez Laban dulcho nimbali t'ah nuniztai 'ink'ez 'aw nalhuyilel.

³⁵ 'Ink'ez dubá 'uyulhni, “Khun te smoodihti whuts'un dooni' junih, 'aw mbut dudosya' 'ait'oh, whuz un'a ts'ekoo 'et nduhoont'oh nek'un'a 'ink'ez nuniztai.” 'Ink'ez gak 'aw nyoo 'uk'eltsi yuts'u tenadudli-i nalhuyilel.

³⁶ 'Et Jacob hunilch'e 'ink'ez Laban hukwa yidani' 'ink'ez Jacob Laban 'ulyuhni, “Ndet whe tank'us 'usja ha sdabe soo hunilch'e whe suntinyoot?
³⁷ 'Et ndinja, snaih toh whe dulcho nunintai. Dant'i nyoh 'usla 'i nainla? 'I njan nohbut neninle sih, sulhutsin 'ink'ez nyun, nyulhutsin bunalh! 'Et 'enne sih neba nahooyeh nyun 'ink'ez si bulh!

³⁸ Nat whunizyat (20) yus k'ut whuts'un nyulh 'ist'en, 'usbai ts'eke 'ink'ez dúbe ts'eke, 'aw 'ilho hoonts'i lhuhiyat 'ink'ez 'usbai dune cha 'aw lhus'ulh. ³⁹ N dai la khuna-i yayidalhch'ulh-i, 'aw ntl'a lhuslel ts'iyawh ook'elha whuzusi, mba k'elha susi-i slak'et whe ntl'a 'us'ai, dune yudunist'i tila k'us 'ulhdzis tila hidunist'i ts'iyawh. ⁴⁰ 'Et 'ust'oh dzenis whunulwus, chan yit cha 'ink'ez 'ulhdzis cha yaootullhuk 'ink'ez 'aw lhustoh. ⁴¹ Nyoh nat whunizyat (20) yus k'ut 'et 'ist'en, whunizyat 'on 'at dit (14) yus k'ut 'et ntse' buk'elha 'ist'en, 'ink'ez lhk'u tat (6) yus k'ut cha ndi khuna-i cha ook'elha 'ist'en. Whunizyat (10) 'et ook'elha 'ust'en-un lhelhts'un un'a na'hoonla. ⁴² S bá ooYak'usda (Elohim) 'ink'ez Abraham ooYak'usda (Elohim) 'ink'ez Isaac be nuzjut-un sulh 'uhoont'oh de, 'et de soo ts'ih'un 'aw slak'et hoonli hooloh whuda' nasutolh'a' oole'. Yak'usda (Elohim) ndet la hukw'e ndusda-un 'ink'ez sla be 'ist'en-un ts'iyawh hon'en 'ink'ez 'ulhdzis da' hukwa' nyudani!'”

Laban 'en Jacob yuts'un ts'ih'un nahizya

⁴³ 'Ink'ez Laban, Jacob 'uyulhni, “Ndunne stse' 'uhint'oh 'ink'ez bubuzkeh cha suzkeh 'uhint'oh, 'ink'ez ndi khuna-i cha sch'e' 'unt'oh. N dai la nilh'en-i, ts'iyawh sch'e' 'unt'oh, 'et daoosneh subah stse'ke k'us bubuzkeh te? ⁴⁴ 'Et huwa 'anih khuni 'olneh, nyun si bulh daja datni' lah, 'et t'eeonodzin.”

⁴⁵ 'Et Jacob tse 'ilho dilhchoot 'ink'ez 'et neidin'ai. ⁴⁶ 'Et Jacob dulhutsinke 'ubulhni, “Tse nadulhdzoo 'ink'ez tse nahadalhdzoo' 'ink'ez lhk'ehidinla.” 'Ink'ez nyo tse ook'ut 'et na'hit'al. ⁴⁷ Laban nyoo tse 'uwulhni, “Jegar Sahadutha,” 'et hoonts'i Jacob 'en “Galeed,” whulhni.

⁴⁸ 'Et Laban 'en 'utni, “Ndi tse lhk'u dizdla-i, 'i nyun si bulh khuni 'ilya-i, 'i oonalh 'uhoont'oh.” 'Et huwa Galeed hidoni'. ⁴⁹ Mizpah 'i cha 'et njan 'uwulhni, 'et huwa ndutni, “Moodihti (Yahweh) nyun, si bulh ne-eguz nenilh'en lhch'oh 'it'oh te cha. ⁵⁰ Stse' dzoh nubilhdzut de, k'us

'uyoonne 'atke te ilhchoot de, 'et hoonts'i Yak'usda 'en nyun, si bulh ne-eguz hoonilh'en whe' hoont'oh.”

⁵¹'Et Laban, Jacob 'uyulhni, “Ndi tse lhk'u dizdla-i, 'i 'ink'ez njan nain'a-i cha nyun, si bulh ne-eguz 'usla-i. ⁵²Ndi tse lhk'u dizdla-i, 'i t'ooninzun 'ink'ez ndi nain'a-i cha t'ooninzun ndi 'aw ba n'un toosya' 'ait'oh 'ink'ez nyun cha ndiz un'a 'on 'un tonya' 'ait'oh lhunduntaldah hukwa. ⁵³Abraham ooYak'usda (Elohim), Nahor ooYak'usda (Elohim) 'ink'ez bubá buYak'usda (Elohim) cha, 'en ne-eguz nahotiyeh.” 'Ink'ez Jacob dubá, k'us mbe ye nuljut-un, 'en 'i be nahizya.

⁵⁴'Et Jacob nyoo dzulh k'ut 'et khuna-iyaz dalhk'un 'ink'ez dulhutsinke 'uhoo'alh hubulhni. Nyoo 'ut'alh-i han'al 'ink'ez 'ulhdzis dulyiz whe dzulh k'ut 'et hudalts'i'.

⁵⁵'Et bundada' 'et 'uda' Laban dudinya 'ink'ez duchaike, dutse'ke tubulh nabudits'ooz, 'ink'ez soo hoonzoo-i za butl'a ookat 'i be soo hoonzoo-un be ubulh yalhduk 'ink'ez whe naja, 'ink'ez duyoh ts'e whe naja.

Esau 'en Jacob yududziza

32 'Et Jacob whenya nts'e tizya ts'e 'ink'ez Yak'usda (Elohim) oolizasne hidudzidil. ²'Et hubutilh'en whe 'utni, “Njan 'et Yak'usda whut'i-un 'uhoont'oh,” 'ink'ez nyo hoozi' 'et Mahanaim whulhni.

³'Et Jacob dutso khuni nu'ane 'enne dulhutsin Esau whuz whe balh'a', yun k'ut Seir huwhutni-un Edom keyoh. ⁴'Ink'ez 'ubulhni, “Smoodih Esau njan dudohni', 'Nyunatne'ut'en-un Jacob njan ndutni, “Laban 'en oozih hoost'e' 'ink'ez 'et usda 'andit whuts'un. ⁵Khuna-i lhai 'ust'i, musdoos cha, donkey cha, 'ink'ez dune 'ink'ez ts'ekoo sba 'ut'enne cha, hoonint'i' whe la son'en 'inka nts'un whebis'a.’”

⁶'Et nyoonne nukhuni nu'ane Jacob highu nandil 'ink'ez 'uhuyulhni, “Nyulhutsin Esau ooghuznindil. Didut cha ndiz nyudutiyalh, dit whunizyat whunizyat (400) 'et 'enne dune hiyulhtidulh.”

⁷'Et Jacob tubeh nilhjoot 'ink'ez huwu ni sulii', dudune' ts'iyawh nawh hidulh whe lhk'ebanla, ndai la khuna-i 'ink'ez musdoos cha ts'iyawh nyokhi camel 'i cha nawh ukulh whe lhk'eyanla. ⁸'Ink'ez 'utni, “Esau njan 'ilho 'udulhne bughu ninya 'ink'ez whe buninghan de, 'onghuni 'udun ulh'us-i 'i la yuch'a nintaoolhghas.”

⁹'Ink'ez Jacob 'utni, “O sbá Abraham ooYak'usda (Elohim), sbá Isaac ooYak'usda Moodihti (Elohim Yahweh) 'usulhni, ‘Nkeyoh ts'e naindadh 'ink'ez nyunatneke butsun 'et whuz hoonzoo whe 'utanelh mba ootiselh’.

¹⁰'Aw sgha te'ninzun 'ink'ez ts'ih'un khuni be cha sulh yailduk, 'i 'aw soo ba lhe'uzdzoo' whe 'ust'oh. Mba 'ut'en-un whunilhtan njan 'ukoh Jordan yanusya ndai la stuz cha nustun 'ink'ez nawh 'udulhne ts'uzdli'. ¹¹Nts'u tenadusdli sulhutsin Esau, 'en oola 'i ch'a. 'En be nuzjut doo ka sih ndiz sghu ninya 'ink'ez seooya' 'ink'ez suzkeh buloo tubulh. ¹²'Usudini inle', ‘Hoonzoo mba ootiselh sudini inle'. Mbene la nts'u haindene yatoo ba sai 'et 'uhultsuk, 'aw butsolhto 'ait'oh butalhtselh.”

¹³'Et 'ulhdzis nyo 'et hantez 'ink'ez ndai la yula k'eyankat-i, 'i dulhutsin Esau yuts'i tilhdulh. ¹⁴Nat whunizyai whunizyai (200) ts'eke dúbe, 'ink'ez nat whunizyai (20) dune dúbe, 'ink'ez nat whunizyai whinizyai (200) 'i 'usbai ts'eke, 'ink'ez nat whunizyai (20) 'usbai dune cha. ¹⁵Tat whunizyai (30) nyoo camel uljas-i ooyazke cha, dit whunizyai (40) musdoos, 'ink'ez whunizyai (10) musdoos dune, nat whunizyai (20) donkey ts'eke, whunizyai (10) buzkeh cha. ¹⁶'I nyokhi yuba 'ut'enne tl'a yanla dich'oh whe 'ink'ez yuba 'ut'enne 'ubulhni, “Senghoozuhdilh 'ink'ez nilhdza' beguz whuzdla whe ndi whuz niyulh khuna-i uh'ulh whe.”

¹⁷'Ink'ez 'udechoo khuni yutl'a yan'ai 'uyulhni, “Ndet la sulhutsin Esau nohdudizya 'ink'ez nohoodulhkut de, ‘Mbe ch'e' uhli whe 'uht'oh?’ nohulhni de, 'ink'ez, ‘Nts'e tihdil?’ ni de, ‘Mbe ooch'e' 'unt'oh ndi nohtso 'usdla-i?’ ¹⁸'Et 'udoohni', ‘Mba 'ut'en-un Jacob ooch'e' 'unt'oh. Oomoodihti Esau ts'otl'a yanla, 'ink'ez whunilh'en 'udek'oh nehuniyalh.”

¹⁹'Et 'ulhnane bulh nat, bulh tane cha 'ink'ez khuna-i yunidulhne 'ubulhni, “'Et whuz un'a Esau bulh yatilhdulh nalhti de. ²⁰'Ink'ez 'et cha ndudoohni', ‘Whunilh'en nyunatne'ut'en Jacob 'en nek'oh uyalh.” ‘Et 'uninzun, “Ndi stso ulh'us, 'i bugha ininla 'ink'ez 'et hukw'elh'az oonin nilh'en de, 'et de sih soo sulh neho'alh.” ²¹'Et huwa ndi yuts'i tilhdil-i yutso 'uja, 'et hoontsi' didud nyo 'et 'ulhdzis 'et nimbali nenin'ai 'ink'ez 'et hantez.

²²'Ink'ez 'et 'ulhdzis dudinya 'ink'ez du'at nahult'oh cha, buba 'ut'enne cha 'ink'ez whunizyane 'on 'at 'ilhune (11) ooye'ke cha, 'et nyo yahunindil 'ukoh. ²³'Enne hubilhchoot 'ink'ez 'ukoh whuyaz yahunindil, ndai la yuts'i tilhdulh-i cha.

Jacob Yak'usda (Elohim) bulh nulhuhulte

²⁴'Et Jacob dich'oh za 'et nelts'ut 'ink'ez Dune bulh nulhuhulte, 'et 'ulhdzis nduhoolhyiz yukaih whuts'un. ²⁵'Et nyoon Dune t'eeoninzun 'aw Jacob ch'a lhe'ilhdoh, 'et nyoon Dune Jacob bulh nulhuhulte whe Jacob ook'i lhghu nawhudulhghuz-un, 'et yut'aiznai 'ink'ez 'et nyoo Jacob ook'i 'i k'ulkut. ²⁶'Ink'ez ndun Dune, 'en 'et 'utni, “Sla nadintnih 'awet hoot'en.” 'Et hoontsi 'uyulhni, “'Aw nlanadoosnih 'ait'oh soo hoonzoo-un bulh 'usinla 'andit za.”

²⁷'Et 'uyulhni, “Ndai la nyoozi'?” 'Ink'ez 'utni, “Jacob.”

²⁸'Et 'utni, “'Aw nyoozi' 'on 'un Jacob lhunyodutasnel. Israel nyo dutanelh. Yak'usda (Elohim) 'en bulh nulhuzilti', dune cha, 'ink'ez 'enne buch'a' nilhde.”

²⁹'Et Jacob yoodulhkut, “Nts'u tedusdlih, nyoozi' 'i sudini?” 'Ink'ez 'et 'utni, “Di ha soozi' 'i ooka' oodilhkut?” 'Ink'ez 'awet whe soo hoonzoo-un oogha whults'ut.

³⁰'Ink'ez Jacob nyoo boozi, “Penuel,” whulhni, “Yak'usda soo oonin ts'e 'us'en 'ink'ez 'aw dalhusnel,” ni 'et huwa.

³¹'Et soo nyo Penuel yaninya whe 'et sa hain'ai 'ink'ez nunulk'i' suli'.

³²'Andit dzin whuts'un Israel oots'u haindene, 'enne nyoo 'uk'i ts'eh tsung 'aw lhuhayus'al, ndun Dune ook'i yut'aiznai 'et huwa, 'ink'ez nyoo oots'eh sugi suli'.

Jacob 'ink'ez Esau lhghu hudist'az

33 'Et Jacob ndo yutan'en whe dulhutsin Esau 'az de uyalh yutilh'en, dit whunizyai whunizyat (400) dune 'et 'uhultsuk, 'enne hiyulh udulh whe 'et duduzke lkh'ebanla, Leah cha, Rachel cha 'ink'ez nyoonne nane buba 'ut'enne cha butabuninla. ²'Ink'ez ndune ts'ekoo yuba 'ut'enne 'ink'ez ts'oodunne cha dubut nebuninla 'ink'ez Leah duduzke te ooniz de nebuninla. ³'Et whe butso neninya 'ink'ez yubut nachaniti, lhtak'ant'it 'et yubut nachaniti 'et dulhutsin yuzih neninya.

⁴'Et hoontsi Esau 'az de tilhgai, yududilhgai 'ink'ez yilhchoot 'ink'ez yuts'ilchun k'et 'et naidits'ooz 'ink'ez nahult'oh hantse. ⁵'Ink'ez ndo yutan'en, 'et nyoonne ts'ekoo 'ink'ez ts'oodunne te, 'enne butilh'en 'ink'ez

'utni, “Ndunne 'enne mbene whe' hint'oh?” 'Et 'uyulhni, “Yak'usda (Elohim) ye unzoo-i gha mba 'ut'en-un bugha buninla 'uhint'oh.”

⁶'Et nyoonne ts'ekoo natne'ut'enne 'ink'ez ts'oodunne tubulh nus hutizdil 'ink'ez yubut yo 'untutsulh. ⁷'Ink'ez Leah cha duduzke tubulh hibut nenindil 'ink'ez hibut yo 'untutsulh, 'et hukw'elh'az Joseph 'ink'ez Rachel bulh hizih nenin'az, 'enne cha hibut yo 'untizsel.

⁸'Et Esau 'utni, “Daja ninzun whe ndi lheltsuk-i nyulh 'uhint'oh?” 'Et 'uyulhni, “I bududisya, 'et de la soo cho sunolh'en smoodih.”

⁹'Et hoonts'i Esau 'utni, “Soo 'ultsuk-i 'ust'i sulhutsin, ndai la 'int'i-i nyunch'oh 'int'i.”

¹⁰'Et Jacob 'utni, “Awundooh! Sla 'ineh, 'andit 'awet soo sunalh'en, 'et de ndi nts'u tisdil-i ilhchoot ndet la nyis'en whe 'ants'i Yak'usda (Elohim) oonin nus'en sba le' hoont'oh 'ink'ez tubeh hoonint'i' whe sunilh'en. ¹¹Ndi soo hoonzoo-i sgha whults'ut ngha nus'ai-i ilhchoot, Yak'usda (Elohim) tube sts'un nzoo inle' 'ink'ez ts'iyai lhai 'ust'i.” 'Et doo cha 'uyulhni, 'inka yilhchoot.

¹²'Et Esau 'utni, “Dugwe' 'awet uztoodilh 'ink'ez ntso sih natoosja!”

¹³'Et hoonts'i Jacob 'en 'uyulhni, “Smoodih t'eeoninzun ts'oodunne tehutsun, 'ink'ez ndi khuna-i whulukhi be 'udulhtuk whe 'unt'oh, 'i cha sulh 'unt'oh, 'ink'ez dune tube 'ilhudzin hiniyulh de nyoo khuna-i yaoodlah lah. ¹⁴Whute smoodih! Stso inyalh, mba 'ut'en-un ootso inyalh, 'ink'ez ndune butso toosya' sih nanilhstulyaz, khuna-i cha 'ink'ez ts'oodunne cha, ndet la buba soo' hoont'oh-un 'ink'ez smoodih keyoh Seir 'et la ooghosya'.”

¹⁵'Ink'ez Esau 'utni, “Ndunne sulh nudilhne, oolohne nzih neboslelh.” 'Et hoonts'i 'utni, “Smoodih, 'awundooh, soo' hoont'oh! Soo cho sunoolh'en sih.”

Jacob 'en yun k'ut Canaan ts'un whuz oozya

¹⁶'Et Esau 'et dzin whe naja keyoh Seir whuts'un. ¹⁷'Ink'ez Jacob keyoh, Succoth huwhutni, ts'e whuz hoozdil. Yoh 'uhoonla 'ink'ez khuna-i ba cha dilhts'i-un 'uhoonla, 'et huwa nyo 'et 'andit Succoth huwhutni.

¹⁸'Et Jacob soo dalhinel whe nyo keyoh whuti, Shechem huwhutni, whuz oozya, Canaan yun k'ut 'et whuz'ai Paddan Aram ts'e hainya, 'ink'ez nyo keyoh whuti 'et yoo 'az ts'e dunimbali nenin'ai. ¹⁹'Ink'ez nyo nimbali nenin'ai-un yun, 'i Hamor buzkeh 'enne bubuyonket. Shechem

oobá, whunizyai whunizyat (1,000) sooniya 'i k'elha. ²⁰Et nyo loodel 'inla 'ink'ez El Elohe Israel whulhni.

Dinah 'en bulh dzoh 'uhooja

34 ¹Et Dinah, Leah ooyats'e, Jacob ghu yulhtsi inle'-un, nyo ts'ekoo nyoh whut'ine, 'oh whut'ine, 'enne buts'u tizya. ²'Ink'ez Shechem, Hamor ooye', nyo keyoh lerwe ye' unli, yutilh'en whe yilhchoot 'ink'ez yuchant'inte' 'ink'ez ninta'yunilh'en. ³Oozul tubeh nyoon Dinah ooba yinzoo, Jacob ootse', 'ink'ez tube yuk'ensi' 'ink'ez soo cho yulh yalhduk. ⁴Et Shechem dubá Hamor yulh yalduk 'uyulhni, “Ndun ts'ekeyaz 'en s'at tileh wheni sba ilhchoot.”

⁵Et Jacob whulh 'udants'o yutse' Dinah ninta'yunilh'en, 'et whulh 'udants'o 'et nyoonne ooye'ke nus khuna-i bulh 'uhut'en 'ink'ez Jacob 'aw whusanahidil whuts'un lhubudinel.

⁶Et Hamor, Shechem oobá, Jacob yughu ninya yulh yatilhduk huba. ⁷'Ink'ez Jacob ooye'ke nus 'uhut'en whe whuz de ha nahidil 'ink'ez whulh 'uhudants'o tube buba dzoh sulil' 'ink'ez honilch'e. Lhe'hoont'oh whe k'un'a hukwaya hoonli 'uja, Israel ootse' yuchant'inte', 'aw nduhoneh huba lhe'hoont'oh.

⁸Et hoontsi'i Hamor bubulh yalhduk 'ink'ez 'ubulhni, “Sye' Shechem oozul ntse' tube yuk'eni unli oo'at yutaleh wheni oogha inilhtih. ⁹'Ink'ez nebulh lhgho dolhtsi'i. Ntse'kene 'enne negha buninle 'ink'ez wheni netse'ke 'enne hubilhchoot. ¹⁰Et de sih nezih hooht'e' 'ink'ez nyo yun cha 'et 'us'ai, 'i k'ut hoontsi'i 'ink'ez hoohket 'ink'ez 'e'oohket. Te'aht'en 'ink'ez nohnich'oh eni nohgha 'oozit sih.”

¹¹Et Schechem 'en cha Dinah oobá 'ink'ez bulhutsinke 'enne 'ubulhni, “Nohba 'uszoo oole'. Daja suduhni-un 'et la nohgha ooslelh. ¹²Daltsuk

---

33:20 Ndi boozil, El Elohe Israel, 'i “Yak'usda 'En Israel Whut'enne buYak'usda Ulhtus 'Unt'oh,” ni whe 'utni. Nduune Israel whut'enne k'us Jacob ts'u hainzutne cha hiyulhni, 'en duyun k'ut whuz lhgha nadija tileh. 'Et Yak'usda yuba nahizya hoontsi' whuch'a yughu tileh ooyun k'ut whusanátidalh ha. 'Et Israel buyun k'ut whusanája whe t'ehoninzun Yak'usda soo 'ultus dich'oh hoontsi' whuch'a bubulhyih. 'Et huwa Yak'usda 'en “El Elohe Israel 'Unt'oh” 'en ndi boozil. Jn 10:28 Jesus ndutni, “Ilhiz huye khúna, 'i bugha nús'ai. 'Aw yalhahitásdla 'ink'ez 'aw dune yula k'éhaboolelhne hooloh.” 'Et whuz un'a ndi boozil “El Elohe Israel” ni whe 'utni.

ha' nuhzun 'ink'ez nohts'u tisdulh-i. Daja duhni daltsuk-i 'ink'ez ndun ts'ekeyaz s'at tileh huba sgha nulhtih.”

¹³ 'Et hoonts'i Jacob ooye'ke Shechem 'ink'ez Hamor bulh 'ubuhutni 'ink'ez whunut'ih 'i be bubulh yahulhduk, nyoon dudulhtus Dinah ninta'inilh'en 'inka. ¹⁴ 'Ink'ez 'ubuhutni, “Aw 'et duts'ooneh 'ait'oh, 'aw neulhtus 'aw yuka dune lhit'us-un gha ts'oolhtelh 'ait'oh. Wheni neba hukwaya hoonli whe' hoont'oh. ¹⁵ 'Et njan 'ilhughun huwa 'et de 'a'ah usdutinelh nek'un'a 'utant'elh, dune ts'iyawh yuka dune unli-un hubotit'us. ¹⁶ 'Et de la netse'ke nohgha buts'olelh 'ink'ez nohtse'ke hubuts'italhchulh 'ink'ez nohzih ts'otit'elh 'ink'ez 'ilhoghun yinka dune'ne 'uztileh. ¹⁷ 'Et 'aw lhunedahs'il de, 'ink'ez nohka dune uhli-i nohuzt'us de, 'et de ndun neulhtus nats'italhchulh 'ink'ez naztidulh.”

¹⁸ 'Et ndi khuni 'i tube buba yinzoo Hamor 'ink'ez ooye' Shechem 'en cha. ¹⁹ 'Et nyoon chilh 'ahoh 'et duja nyoon Jacob ootse' ooba yinzoo 'inka 'onus huwa 'it'en-un 'uja oobá ooyoh dilhts'ine buba nus. ²⁰ 'Ink'ez Hamor 'ink'ez Shechem ooye' te nyo keyoh whudatih 'et nehunindil 'ink'ez nyo keyoh whudune'ne bubulh yahulhduk. ²¹ “Ndunne dune nebulh soo dune hinli whe' hint'oh, 'et huwa njan yun k'ut huhoot'e' 'ink'ez 'uhooket te'hoot'en, ndi yun soo 'ulcho whe 'unt'oh. Butse'ke 'enne buts'olhchoot ne'atke wheni, 'ink'ez wheni netse'ke bugha buts'olelh. ²² Njan 'ilhoghun 'et za nduts'uja te, 'andit za dune neulh dune hutileh, whe 'ilho ts'utileh. 'Et ndun nedune 'enne ts'iyawh hika dune unli 'i ook'ut ts'oot'us, 'et didut ts'iyawh nduhint'oh. ²³ Ndi bughuna' huyut'i-i cha 'ink'ez khuna-i ts'iyawh nech'e' tileh? 'Ants'i 'a'ah uzdoonih 'et de la nebulh dune hoole'.”

²⁴ 'Et nyo keyoh whuti tenindilne ts'iyawh Hamor, Shechem bulh ooye', hubodants'o, dune ts'iyawh yuka dune unli-i bubuhuzt'us, nyo keyoh tenindilne.

²⁵ 'Et 'uhooja whulh tat dzin ts'iyawh bubulh 'ults'ulh, nane Jacob ooye'ke Simeon 'ink'ez Levi bulh Dinah bulhutsin, saluzti huyilhchoot 'ink'ez soo ts'et 'et nyo keyoh whuti dune ts'iyawh hubuhangan. ²⁶ 'Ink'ez Hamor 'ink'ez Shechem ooye', 'enne cha saluzti be bubozilhghi 'ink'ez Dinah Shechem ooyoh 'et tenahinilhti 'ink'ez tenahundil. ²⁷ Jacob ooye'ke ndunne huba ha nghanne buzih nehunindil 'ink'ez nyo keyoh cha ts'iyai hilhchoot, bubulhtus ninta'hinilh'en 'et hukwa. ²⁸ 'Et nyoo dude 'usbai, musdoos dune cha 'ink'ez khuna-i donkey cha, 'ink'ez nyo keyoh 'usla-i cha nus yun k'ut 'usla-i cha ts'iyawh huyilhchoot. ²⁹ 'Ink'ez huye hoonzoo'

'unt'oh-i cha ts'iyawh huyilhchoot. Ntsoolneyaz 'ink'ez bu'atke cha hubuhilhchoot, 'ink'ez ndai la yoh 'usla-i cha ts'iyawh huyilhchoot.

³⁰'Et Jacob 'en Simeon 'ink'ez Levi 'en ndo 'ubulhni, “Tube sba dzoh 'uhja! Ndunne dune ndoh whut'ine buba ska lhe'hunizun sul'i. Canaan whut'enne 'ink'ez Perizz whut'enne, tube wheni ts'intsool whe' ts'int'oh, ts'iyawh 'ilhohozdil 'ink'ez la sch'az nehudindil 'ink'ez la sozoolhghelh. Gak sotilhtselh syoh whut'ine cha, si cha.”

³¹'Et hoonts'i 'uhutni, “Neulhtus 'ants'i 'ul'enne k'un'a ne'uztilh'en?”

Jacob 'en Bethel ts'un whe naja

35 'Et Yak'usda (Elohim) 'en Jacob 'uyulhni, “Dudinyaih 'ink'ez Bethel ts'e inyalh 'ink'ez 'et hont'e' sih. 'Ink'ez Yak'usda (El) nyunalh hainya inle', 'en ts'un loodel 'onleh, nyulhutsin Esau ooch'a tse tilya whe.”

²'Et Jacob, yulh dune unline yulh whut'ine, 'et 'ubulhni, “Nyo 'udun keyoh lhelhyoo 'uyak'usdane butsu tenaduhdli, 'udun nenuhle, nohtsun hooloh nadudulhtsih 'ink'ez nohnaih cha lhk'tenaduhle. ³'Ink'ez duzdodilh, 'ink'ez Bethel ts'e uztoodilh. 'Et Yak'usda (El) ts'un loodel 'oosleh sih, mbe la dzin dzoh nuzut-un sulh 'ut'en whe whesya.” ⁴'Ink'ez nyoo 'uts'un keyoh whut'enne, dant'i 'uk'eltsi yak'usda hits'un tenadudli-i nuhuyule-i, 'i ts'iyawh Jacob tl'a huyanla, 'ink'ez dudzo gwul cha ts'iyawh 'ink'ez Jacob nyo duchun, oak huyulhni, 'i yucheh 'ahuyanla. ⁵'Ink'ez nahutisdil 'ink'ez Yak'usda oonujut-i, 'i ts'iyawh nyo keyoh whuti bukeidilts'ut, 'aw Jacob ooye'ke lhubontiyulh.

⁶'Et Jacob 'et Luz (Bethel huwhutni-un) whuz oozya, Canaan yun k'ut mbene la yulh nudilhne cha ts'iyawh. ⁷'Ink'ez 'et loodel 'inla, 'ink'ez nyo 'et El Bethel whulhni, 'et Yak'usda nghu ninya inle', bulhutsin ch'a tse tilhya whe.

⁸'Et Deborah, Rebekah yuba ne'ut'en-un, dazsai. Nyo Bethel 'on yo nyoo duchun oak ndi 'i hicheh 'ahoyalhti. 'Et Allon Bacuth huwhutni.

⁹'Et Yak'usda (Elohim) Jacob doo cha yunalhts'et hainya, whutsoda' Padan Aram ts'e hainya whe soo hoonzoo-un oogha whults'ut. ¹⁰'Ink'ez Yak'usda (Elohim) 'uyulhni, “Nyoozi' Jacob ts'utni, 'aw 'on 'un Jacob be nts'iyozil 'ait'oh, Israel 'i nyoozi' tileh.” 'Et whe boozil 'i Israel yulhni.

¹¹ 'Ink'ez 'et cha Yak'usda (Elohim) 'uyulhni, “Si Yak'usda 'Uk'enus 'Ultus-un (El Shaddai) 'en 'ust'oh. Lhai cho nts'u ha ookat 'ink'ez lhai cho oole' didohne 'ink'ez dune didohne ts'iyawh 'enne nts'u ha hutidoh, 'ink'ez lerwene 'enne nyust'e ts'u ha hutidulh. ¹² Yun Abraham 'ink'ez Isaac bulh bugha inus'ai-i, 'i ngha nus'ai. Nts'u haindene nk'elh'azne, ndi yun nohgha nus'ai.” ¹³ 'Et whe Yak'usda (Elohim) 'en ndo yuch'a whe naja, nts'e yulh yailhduk inle' 'et.

¹⁴ 'Et Jacob tse whedintsi' Yak'usda (Elohim) bulh yailduk-un, tse lhk'eidinla-i 'i nayantsi. 'Ink'ez ts'utnai-i 'i ook'ut 'i yuk'eyilhdzo 'ink'ez khe cha yuk'eyilhdzo. ¹⁵ 'Ink'ez nyo 'et Yak'usda yulh yailhduk-un, Bethel whulhni.

Rachel dazsai

¹⁶ 'Et hutizdil Bethel whuch'a usdil 'ink'ez Ephrath 'awet nilhdukwyaz, 'et Rachel 'awet ooyaz whutaleh bulh 'utilhtsul 'ink'ez tube ooba hoontsi'. ¹⁷ 'Et 'uhooja bulh 'ults'ulh whe nyoon yughunli-un 'uyulhni, “Wheniljut 'ilhoh, ndun 'en cha dune nyaz tileh.” ¹⁸ 'Et 'uhooja 'awet dawhenintsai whe 'et ndun duneyaz Ben-Oni yulhni, 'et hoontsi' oobá 'en Benjamin yulhni.

¹⁹ 'Et Rachel dazsai 'ink'ez Ephrath ts'u wheti-un ('et Bethlehem 'uhoont'oh), 'et 'ahuyalhti. ²⁰ 'Ink'ez tse lhk'edinla nyo yunts'un k'ut, 'et 'andit dzin whuts'un Rachel oots'un k'ut huwhutni.

²¹ 'Et Israel tizya 'ink'ez Eder whuzih nain'a zih, 'et dunimbali neinin'ai. ²² 'Et 'uhooja Israel nyo yun k'ut hoot'e' whe Reuben 'en Bilhah nyoon oobá oo'at 'en yugha nyus 'unt'oh, 'en yuchant'inte' 'ink'ez Israel whulh 'udants'o. 'Ink'ez Jacob ooye'ke ts'iyawh whunizyane 'on 'at nane hinli.

Jacob whunizyane 'on 'at nane (12) ooye'ke

²³ Leah ooye'ke,

'enne Reuben, Jacob 'udechoo ooye',

'ink'ez Simeon, Levi cha, Judah, Isaachar 'ink'ez Zebulun.

²⁴ Rachel ooye'ke,

'enne Joseph 'ink'ez Benjamin.

²⁵ Bilhah ooye'ke, Rachel yuba 'ut'en-un,

Dan 'ink'ez Naphtali.

²⁶ Zilpah, Leah yuba 'ut'en-un,
ooye'ke dune Gad 'ink'ez Asher hubuhutni.

'Enne ts'iyawh Jacob ooye'ke, Paddan Aram whut'i whe.

²⁷ 'Et Jacob, dubá Isaac, yughu ninya. Mamre k'ut Kirjath Arba huwhutni, (Hebron 'uhoont'oh), ndet la Abraham 'ink'ez Isaac bulh huhoot'en-un. ²⁸ 'Et Isaac 'en 180 yus k'ut yinka inda'. ²⁹ 'Et Isaac 'udek'ez ha naji 'ink'ez dazsai, 'ink'ez whutsoda' hubulh 'ant'e'ne, 'enne buts'un whenya. Tube duneti 'ink'ez lhat dzin cha be yus k'ut. 'Ink'ez ooye'ke Esau 'ink'ez Jacob bulh 'ahuyalhti.

Esau ts'u haindene

36 Ndi 'i Esau ts'u haindene ghun, Edom huyulhni. ² Esau ts'ekoo Canaan whut'enne butoh 'enne du'at eni hubilhchoot. Adah 'en Elon ootse', Hitt whut'en-un 'unt'oh, Aholibamah, Anah ootse' Zebeon, Hiv whut'en-un 'en ootse', ³ 'ink'ez Basemath, Ishmael ootse', Nabajoth bulhtus. ⁴ 'Et Adah, Eliphaz yulhtsi, Esau ghu yulhtsi 'ink'ez Basemath, Reuel sulhtsi. ⁵ 'Ink'ez Aholibamah, Jeush sulhtsi, Jalam 'ink'ez Korah cha, 'en Esau ooye'ke, Canaan yun k'ut whut'i whe. ⁶ 'Et Esau du'atke, duye'ke, dutse'ke 'enne mbene la yuyoh whut'ine, ts'iyawh musdoos cha 'ink'ez khuna-i, ndai la yut'i-i oogha ininde-i Canaan okhi yilhchoot 'ink'ez dulhutsin Jacob yughu whenya. ⁷ Ndai la huyut'i-i sdabe 'onus lhai suli', 'aw lhzih huhoot'e' 'ait'oh 'ink'ez nyo yun t'e honuszun-un huwhut'i-un 'et cha 'aw nahult'oh hik'u huna-i 'uhoolh'en 'ait'oh, khuna-i lhai hut'i k'et. ⁸ 'Inka Esau 'en Dzulh Seir 'et whut'i, Esau 'en Edom 'unt'oh.

⁹ 'Ink'ez ndi 'i Esau ts'u haindene Edom whut'enne bubá, Mount Seir huwhut'i.

¹⁰ Ndi 'i Esau ooye'ke buboozi',
Eliphaz, Adah ooyaz Esau oo'at 'ink'ez Reuel,
Basemath, Esau oo'at cha.

¹¹ 'Ink'ez Eliphaz ooye'ke,
'enne Teman, Omar, Zeph, Gatam 'ink'ez Kenaz.

¹² 'Et Timna 'en Eliphaz oo'at 'en yugha nyus 'unt'oh, 'en Esau ooye', 'ink'ez 'en Amelek yughu sulhtsi, 'enne Adah, Esau oo'at buzkeh.

- ¹³Ndunne 'enne Reuel ooye'ke:
Nehath, Zerah, Shammah 'ink'ez Mizzah. 'Enne
Basemath Esau oo'at buzkeh.
- ¹⁴Ndunne 'enne Aholibamah ooye'ke, Esau oo'at, Anah
ootse', Zibeon ootse'.
'En Esau, Jeush, Jalam 'ink'ez Korah 'en yughu bulhtsi.
- ¹⁵Ndunne 'enne Esau ooye'ke moodih hubuhilh'i,
Eliphaz ooye'ke, Esau 'udechoo ooye' inle',
'en dayi Teman, dayi Omar, dayi Zepho 'ink'ez dayi Kenaz,
¹⁶dayi Korah, dayi Gatam 'ink'ez dayi Amalek.
'Enne Eliphaz oodayi hinli, Edom yun k'ut.
'Enne Adah oots'u hainzutne 'uhint'oh.
- ¹⁷Ndunne 'enne Reuel ooye'ke, Esau ooye':
dayi Nahath, dayi Zerah, dayi Shammah 'ink'ez dayi Mizzah.
'Enne Reuel oodayi Edom yun k'ut ndunne
'enne Basemath Esau oo'at buzkeh.
- ¹⁸Ndunne 'enne Aholibamah Esau oo'at buzkeh:
dayi Jeush, dayi Jalam 'ink'ez dayi Korah 'enne Aholibamah
ts'u ha hande Esau oo'at, Anah ootse'.
- ¹⁹Ndunne 'enne Esau ooye'ke Edom 'unt'oh, 'ink'ez
ndunne 'enne budayi hanle'.

Seir ooye'ke

- ²⁰Ndunne 'enne Seir, Hor whut'i-un ooye'ke 'enne ndi yun k'ut
huwhut'i: Lotan, Shobal, Zibeon 'ink'ez Anah,
²¹Dishon, Ezar 'ink'ez Dishan. 'Enne Hor whut'enne
budayi, Seir ooye'ke Edom yun k'ut.
- ²²'Ink'ez Lotan ooye'ke:
'enne Hori 'ink'ez Heman, Lotan bulhtus 'en Timna huyulhni.
- ²³Ndunne 'enne Shobal ooye'ke:
Alvan, Manahath, Ebal, Shepho 'ink'ez Onam.
- ²⁴Ndunne 'enne Zibeon ooye'ke:
Aiah 'ink'ez Anah bulh, ndun Anah 'en 'uja chuntoh duba
donkey nulhyeh whe too k'et nahoon'ai.
- ²⁵Ndunne Anah buzkeh:

- Dishon 'ink'ez Aholibamah, Anah ootse'.
- ²⁶ Ndunne 'enne Dishon ooye'ke:
Hemdan, Eshban, Ithran 'ink'ez Cheran.
- ²⁷ Ndunne 'enne Ezer ooye'ke:
Bilhan, Zaavan 'ink'ez Akan.
- ²⁸ Ndune 'enne Dishan ooye'ke:
Uz 'ink'ez Aran.
- ²⁹ Ndune 'enne Hor whut'enne whudayi:
dayi Lotan, dayi Shobal, dayi Zibeon, dayi Anah,
³⁰ dayi Dishon, dayi Ezer, 'ink'ez Dishan, 'enne Hor whut'enne
whudayi hinli, Seir yun k'ut 'et.

Edom budayi cho

- ³¹ 'Et ndunne 'enne lerwene Edom yun k'ut 'et hudalts'i', 'aw Israel
buzkeh whutsoda'ne bulerwe hooloh.
- ³² Bela, Beor ooye' Edom 'et whulerwe inle', 'et nyo
keyoh whuti 'et Dinhabah huwhutni.
- ³³ 'Ink'ez Bela dazsai whe Jobab, Zerah, Bozrah whut'en-un
ooye', 'en lerwe inle' yuk'edanya.
- ³⁴ 'Et Jobab dazsai whe Teman whut'enne bulerwe Husham
huyulhni, 'en yuk'edanya.
- ³⁵ 'Et Hasham dazsai whe Hadad, Bedad ooye' 'en la Midian
neninya whe whelhonigan Moab yun k'ut, ha'
nuyeh-un, whe hubuch'a' nilhde, 'en yuk'edanya
nyo 'et keyoh Avith huwhutni.
- ³⁶ 'Et Hadad dazsai whe Samlah, Masrekah whut'en-un,
'en yuk'edanya.
- ³⁷ 'Ink'ez Samlah dazsai whe Saul, Rehoboth-'Ukoh-Taba
whut'en-un, 'en yuk'edanya.
- ³⁸ 'Et Saul dazsai whe Baal-Hanaan, Achbor ooye' 'en yuk'edanya.
- ³⁹ 'Et Baal-Hanaan, 'Achbar ooye', dazsai whe Hadar 'en
yuk'edanya. Nyo 'et keyoh 'et Pau huwhutni.
Oo'at boози' 'i Mehetabal, Matred ootse' 'en
Mezahab ootse' 'unt'oh.

Esau oodayi'ne

⁴⁰ Ndi 'i Esau oodayine buboozi' nts'en'a lah didohne 'ink'ez huwhut'ine buboozi':

dayi Timnah, dayi Alvah, dayi Jetheth,

⁴¹ dayi Aholibamah, dayi Elah, dayi Pinon,

⁴² dayi Kenaz, dayi Teman, dayi Mibzar,

⁴³ dayi Magdiel, 'ink'ez Iram.

'Enne Edom whudayi 'ink'ez nyo yun k'ut huwhut'ine 'ink'ez buch'e' cha, Esau 'en Edom whut'enne bubá 'unt'oh.

Joseph hooncha huwunute

37 ¹Et Jacob nyo Canaan yun k'ut 'et whut'i 'et 'aw oobá t'enuszun. ²Jacob nts'oh tune'ust'en: Joseph 'en whunizyat 'on 'at lhtak'ant'it be yus k'ut (17) 'et nus khuna-i gha' un'aih dulhutsinke tubulh, bubulh 'ut'en nyoonne bulhutsinke 'enne Bilhah buzkeh 'ink'ez Zilpah buzkeh cha, oobá oo'atke, 'enne bubulh 'ut'en 'ink'ez Joseph dubá 'en yulh nahoolnuk tank'us ne'hut'en huwun.

³Et Israel, Joseph 'onghunne duzkeh buba nus yuk'ensi'. 'Udek'oh ooye' 'ink'ez duneti whe ooye' yuzdli' 'et huwa, 'ink'ez dzoot yuba 'inla, lhelhts'un ot'en-i 'i dzoot yuba' yinla. ⁴Et bulhutsinke dalcho-i be la bubá Joseph yuk'ensi' huwhunilh'en, 'inka hits'u dutni 'ink'ez 'aw soo cho hiyulh yalhulhduk.

⁵Et Joseph nusuti 'ink'ez dulhutsinke bubulh nahoolnuk. 'Et 'onus hits'u dutni sulí'. ⁶Et 'ubulhni, “Ndi oowanususti-i oozulhts'ai. ⁷Et 'ats'o nus lhes ha nanyai-i, 'aw lhdunilt'o whe be ne'ts'udulhch'uz 'ink'ez ndi lhadusla-i 'i 'ats'o do 'uja 'ink'ez 'ants'i usyin le' 'unt'oh, 'ink'ez be ne'dilhchus-i nohch'e' 'i ndi lhadusla-i 'i hinadilhya 'ink'ez hibut yo 'untutsulh.”

⁸'Ink'ez bulhutsinke 'et 'uhuyulhni, “Nelerwe tanleh whe 'udini 'ink'ez nemoodih tanleh whe 'udini?” 'Et ts'o 'onus hits'u dutni nute-un huwa 'ink'ez ooghuni cha huwa ts'iyawh hits'u dutni.

⁹Et doo cha 'udun huwu nusuti 'ink'ez dulhutsinke hubudani' 'ink'ez 'utni, “Whunulh'en doo cha 'udun huwu nususti. 'Andit ndi dzenis oozá'

'ink'ez 'ulhdzis ooza' cha 'ink'ez whunizyai 'on 'at 'ilho sum, 'i cha sbut yo 'uhuntutsulh.”

¹⁰ 'Et dubá yudani' 'ink'ez dulhutsinke cha budani' 'ink'ez oobá hukwa' yundani' 'ink'ez 'uyulhni, “Dainja whe 'inja? Ndiz un'a nusinti nloo 'ink'ez si cha 'ink'ez nyulhutsinke ts'iyawh mbut yo untitsulh whe' dini?”

¹¹ 'Ink'ez bulhutsinke highe' oolnih 'ink'ez oobá 'en 'ants'i huwu nuninuzut za 'unt'oh.

Joseph 'en bulhutsinke hiye 'onket

¹² 'Et bulhutsinke bubá ooghuna' Shechem ts'e higha' ti'alh ha whuz whehandil. ¹³ 'Ink'ez Israel, Joseph 'ulhni, “Nyulhutsinke Shechem ts'e whuz khuna-i gha' hu'aih. 'Anih whuz nyutoos'a sih!” 'Et 'uyulhni, “A, njan susda.”

¹⁴ 'Et whe Israel 'uyulhni, “Sla 'ineh whe, inyalh nyulhutsinke soo 'uhint'oh whe, khuna-i cha soo 'unt'oh whe, 'ink'ez khuni 'i whuz sba naton'alh.” 'Et whe njan Hebron whenkoh 'et whe yalh'a' 'ink'ez Shechem ts'e whenya.

¹⁵ 'Et 'uyoon dune Joseph nayilhti 'ants'i nus 'et 'ats'o nus lhelhts'oyalh 'ink'ez dune 'uyulhni, “Di huninta whe 'int'en?”

¹⁶ 'Et 'utni, “Sulhutsinke bukunusta whe 'ust'en. Sudini nts'e suba khuna-i gha' hun'aih.”

¹⁷ 'Et dune 'utni, “'Uts'un whehandil whe' hint'oh. 'Dothan nts'ez uztoodilh,' hutni whe 'et hubudasts'o.” 'Et Joseph whuz buba whenanya 'ink'ez Dothan 'et nabinla.

¹⁸ 'Et 'az de uyalh hitilh'en whe lhahodinla hituzilhghelh-un.

¹⁹ 'Et 'ulhodutni, “Nyoon nute-un 'az de uyalh. ²⁰ 'Et huwa 'andit ts'uzoolhghelh 'ink'ez tsa k'et 'ats'ooneh! 'Ink'ez la 'uzdooni', 'Khuna-i yellhoh,' 'uzdooni' la, huwunute-un dahoneh subah!”

²¹ 'Et hoonts'i Reuben budants'o 'ink'ez bula k'eháyalhti 'ink'ez 'utni, “'Aw lhts'uzoolhghelh.” ²² 'Ink'ez Reuben 'ubulhni, “'Aw buzkaih hoolhtselh junih! 'Ants'i njan tsa k'et 'et 'atsoolhtelh, chuntoh 'uhoont'oh, 'aw ootalhizohnal.” 'Et de la yoolhyih 'ink'ez dubá ts'un naitoolhtelh, 'inka 'utni.

²³ 'Et 'uhooja Joseph dulhutsinke bugha ninya whe nyoo dzoot huye ha yalhti, nyoo dzoot lhelhts'un ot'en-i. ²⁴ 'Et huyilhchoot 'ink'ez nyo tsa k'et 'et 'ahuyano, nyo tsa k'et 'aw too hooloh.

²⁵ 'Ink'ez natl'a hudilts'i 'uhuti'ulh wheni, 'et do hitan'en whe 'az de Ishmael whut'enne 'az de hidulh, Gilead ts'e ha handil. Camel dunt'i-i khuna-i cha ts'iyawh bulh, bulh buta'whut'en-i, lhai cha huyilelh, 'ink'ez balm 'ink'ez myrrh huyulhni, ndunt'i-i cha Egypt ts'e huyutizdla.

²⁶ 'Et Judah dulhutsinke 'ubulhni, “Di suba negha ookat neulhutsin ts'uzilhghi 'ink'ez buzkai' ts'untilh'i de? ²⁷ 'Anih nyoonne Ismael whut'enne 'az de 'udulhne, 'enne be buts'e' ts'oket, 'aw kw'elhts'udolhni, neulhutsin 'unt'oh, 'ink'ez neyust'e cha unli.” 'Et bulhutsinke huyoozalhts'ai'.

²⁸ 'Et ndunne Medianne ooketne 'owhuya hidulh, 'et bulhutsinke Joseph nyo tsa k'et ha nahuyalhti 'ink'ez nyoonne Ismail whut'enne, 'enne nat whunizyai (20) silver, 'i k'elha huye 'onket 'ink'ez nyoonne Joseph huyilhchoot 'ink'ez Egypt ts'e whehuyalhti.

²⁹ 'Et Reuben nyo tsa k'et whuz naoosja 'ink'ez Joseph 'aw nyo tsa k'et hooloh, 'et dunaih yayidalhch'ul. ³⁰ 'Ink'ez dulhutsinke bughu nanja 'ink'ez 'utni, “Duneyaz 'awet hooloh sulii! Nts'e subah toosya?”

³¹ 'Et nyoo Joseph oodzoot huyilhchoot 'ink'ez dúbe ntsool-iyaz, 'i hizilhghi 'ink'ez nyoo dzoot 'i buzkaih hiye tunahuyulhchooz. ³² 'Et ndi dzoot lhelhts'un ot'en-i, 'i bubá hits'u nahuyoolhchooz 'ink'ez 'uhutni, “Ndi nats'ilhchooz nye' oodzoot tila 'unt'oh k'us 'awundooh tilah?”

³³ 'Et nayoolhts'it 'ink'ez 'utni, “Sye' oodzoot 'unt'oh! Khuna-i 'ants'i yellhoh, 'aw nawh lhe'hoot'oh Joseph yabe' yidalhch'ul.”

³⁴ 'Et Jacob dunaih yayidalhch'ul 'ink'ez doso 'i duts'itoh nayuzguz, 'ink'ez duye' lhat dzin whe yuk'eninudleh. ³⁵ 'Et ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha ts'iyawh k'enahino'ah kwa' hut'en. 'Et hoonts'i 'aw k'enahino'ah 'ait'oh 'ink'ez 'utni, “Nyo sts'un k'ut ts'e tisyalh, sye' ook'eni untislelh.” 'Ink'ez oobá yuk'etso.

³⁶ 'Et nyoonne Median whut'enne, yun k'ut Egypt ts'e, nyoon Potiphar huyulhni, 'en ts'un huye 'onket. 'En Pharaoh lhuganne moodih, nyo huwunline bumoodih cha unli.

Judah 'ink'ez Tamar

38 'Et 'owhuya whudizulh whe Judah dudulhutsin bughu tizya 'ink'ez dune Adullam whut'en-un, Hirah huyulhni, 'en yughu hato ts'e whenya. ²'Et nyo Judah Canaan whut'en-un, 'ilhoghun ootse', 'en yunilh'en, Shua huyulhni, 'ink'ez yughusda 'ink'ez yuchant'inte'. ³'Et ulchan 'ink'ez duneyaz sulh'tsi 'ink'ez boozi' Er yulhni. ⁴Doo cha za ulchan 'ink'ez doo cha za dune ooyaz suli'. 'Et boozi' Onan yulhni. ⁵'Et doo cha za ulchan 'ink'ez duneyaz ooyaz suli'. 'En boozi' Shelah yulhni. Chezib keyoh huwhutni-un, 'et nyoon ooba 'et 'ut'en whe yulh'tsi.

⁶'Et Judah duyaz 'udetso-un, 'en ba ts'eke yughu tidalh ha yilhchoot. Ndun ts'eke boozi' Tamar huyulhni. ⁷'Et hoonts'i Judah ooye' 'udetso Er, 'en Moodihti (Yahweh) bunalh whe ninta'ut'ih, 'ink'ez Moodihti (Yahweh) 'en Er yuzilhghi.

⁸'Ink'ez Judah 'en Onan 'uyulhni, "Nyulhutsin oo'at ilhchoot 'ink'ez ooghu sinda, 'ink'ez nyulhutsin yuk'edutiyalh-un oole' sih." ⁹'Et Onan t'ooninzun 'et ndun-un ts'oodun hotileh de, 'en 'aw didut ooyaz lhiloh. 'Ink'ez Er ndai yut'i 'i 'aw oogha ilhtaskulh. 'Et huwa 'et njan duhooja whe hukw'elh'az dulhutsin oo'at ts'un daninya whe yuchant'inte'. 'Ink'ez ooch'a 'uhooja, 'i yun k'uz ts'e whenluz, dulhutsin yuba ts'oodun tit'elh whuch'a. ¹⁰'Ink'ez njan 'et duja-un, Moodihti (Yahweh) tube whuts'u dutni 'inka 'en cha yuzilhghi.

¹¹'Et Judah duyasa't Tamar 'uyulhni, "Mbá ooyoh 'et sinda 'ink'ez tsandilh za inli, ndun sye' Shelah untiyeh whuts'un." 'Ink'ez 'utni, "Doo ka sih dulhutsinke k'un'a daootsah." 'Ink'ez Tamar dubá ooyoh ts'e whuz whutit'elh ha whenya.

¹²'Et whe nduhooja hukw'elh'az Shua ootse', 'en Judah oo'at, 'en dazsai 'ink'ez Judah k'enahinu'ah. 'Ink'ez be 'usbai ha t'asne buts'un keyoh Timnah 'et, didut 'ink'ez yulh dune Hirah, 'en Adullam whut'en, 'en bulh, ndo whuz whehan'az.

¹³'Et Tamar hiyulh nahoolnuk, 'uhuyulhni, "Whunilh'en nzaz, Timnah ts'e tiyalh 'usbai ha tit'us wheni." ¹⁴'Et nyoo tsandilh naih ye dune unli-i, ye ha naja 'ink'ez ne'dilbal, 'ink'ez kha'osduz. 'Ink'ez ts'et, Timnah ts'uwhut'i-un, 'et usda. Shelah 'awet nizyai yunilh'en 'ink'ez 'awhuz oo'at tileh wheni yugha lhiyulhti 'inka.

¹⁵ 'Et Judah yutilh'en, 'ul'en-un 'unt'oh yuninzun, dunin k'e' nilhbal 'et huwa. ¹⁶ 'Et yughu ninya 'ink'ez 'utni, "Nzih ooste'." 'Aw nyoon duyas'at 'unt'oh 'aw t'eeonuszun. 'Et ts'eke 'utni, "Di sgha tan'alh 'et de szih tantelh?"

¹⁷ 'Ink'ez 'utni, "Dúbe ntsool-i 'ilho 'i nts'o t'l'a tist'elh." 'Ink'ez ts'eke 'utni, "Sts'u nahitanyeh eh, sts'otl'a talhtel whuts'un?"

¹⁸ 'Et Judah 'utni, "Di suba 'et ngha oos'alh be nts'un nahitasyeh-i?" 'Et nyoon ts'eke 'utni, "Nyoo latult'o nyoozi' be, 'ink'ez nyoo tuz nintun-icha." 'I ts'iyawh yugha ininla 'ink'ez yuzih inte' 'ink'ez ulchan.

¹⁹ 'Et dudinya 'ink'ez 'uts'un whenya. Dunin k'einizbal-i cha k'unaitilhbalh, 'ink'ez doo cha tsandilh unli-i naih ye naja.

²⁰ 'Ink'ez Judah dúbe ntsool-i dut'eke Adallam whut'en-un, 'en whuz yuts'u whe yalhti ts'eke 'ink'ez ye yuts'u nahizya-i cha 'et hoontsi' 'aw nayolhtel 'ait'oh. ²¹ 'Et nyoonne 'et whudune'ne buboodulhkut, "Nyoon 'ul'en-un, nyoo ti whuzih usda-un, nts'e whenya?" 'Et 'uhuyulhni, "Aw njan 'aw 'ul'enne hooloh whe' hoont'oh."

²² 'Ink'ez Judah ts'un naosja 'ink'ez 'uyulhni, "Aw naoostel 'ait'oh 'ink'ez nyo 'et whut'enne 'enne 'uhutni, "Aw nyo 'ul'enne hooloh, hutni."

²³ 'Et Judah 'utni, "Whute, duba yoolhchoot, ndi doo ka sih yooya ts'ooole'. Ndi dúbe oots'otl'a yisti 'ink'ez 'aw nalhilhtel."

²⁴ 'Et whudizulh whutoh ta sanun inle' at'en, 'et Judah hiyulh nawhulnuk, "Tamar nyas'at 'ul'en-un na'dudalhti 'ink'ez 'ul'en whe ulchan." 'Et Judah 'utni, "Tenulhtih 'ink'ez hidolhk'un!"

²⁵ 'Et tenhinilhti whe 'et duzaz yuts'o t'l'a hunin'ai, "Ndi mbe dune oowuzchan-un, 'en ooch'e' 'unt'oh, ndi latult'oh, boozil' be t'l'oolhyaz 'ink'ez tuz cha."

²⁶ 'Et Judah 'utni, "A, sch'e' 'unt'oh. Sanus ts'ih'un ne'ut'en, 'aw sye' Shelah oogha lhuyustel 'et huwa." 'Ink'ez 'on 'at 'aw t'enalhinidzil.

²⁷ 'Et 'awet whudizulh whe 'awet 'ulhtsi whe nane ts'oodunne bulhtsi. ²⁸ 'Et nyo 'awet whe bulh utiltsut whe 'ilhoghun 'en oola cho iltsai. 'I nyoo ts'eke yughunli-un 'ugha batse' dulk'un-i, 'i yulasga ye yulchuz 'ink'ez 'utni, "Ndun 'en 'udechoo whuzdli." ²⁹ 'Et 'uhooja dulayaz 'udun nenadilni whe bulhutsin ookwatselhuhoodli whe 'en cha whuzdli. 'Et nyoon ts'eke 'utni, "Dainja whe 'inja! Whuzinli nyunch'oh za mba 'uhoont'oh!" 'Et huwa 'en boozil' Perez huyulhni. ³⁰ Hukw'elh'az bulhutsin whuzdli, 'et nyoon gha batse' dulk'un-i oolagas be yulchuz, 'en Zerah huyulhni.

Joseph 'en keyoh Egypt 'et 'ulhna suli'

39 'Andit whe Joseph nts'un Egypt ts'e whehiyalhti, 'ink'ez Potiphar, 'en budayi cho Pharaoh lhuganne 'en huba ne'duni', 'en 'ilhoghun bumoodih unli, 'en Egypt whut'en 'en yonket. Ishmael whut'enne ts'un 'en nts'un whehuyalhti.

²Et Moodihti (Yahweh) Joseph yulh 'unt'oh 'ink'ez tube soo din'a suli'. Nyoon Egypt whut'en oomoodih yinli-un 'en ooyoh usda. ³'Ink'ez oomoodih yunilh'en 'ahoolhyiz Moodihti (Yahweh) yulh 'unt'oh 'ink'ez oola k'ez ts'iyawh be unzoo yulhtsi. ⁴'Ink'ez Joseph tube ooba yinzoo 'ink'ez yuba 'ut'en. 'Et ooyoh dulcho whumoodih unli yulhtsi, 'ink'ez ndai la yut'i-i cha ts'iyawh yula k'eyanla. ⁵'Et yoh moodih yulhtsi 'et whuts'un 'ink'ez ndai la yut'i-i cha ts'iyawh yutl'a yanla. 'Et huwa Moodihti (Yahweh) nyoo Egypt whut'en ooyoh dilhts'ine soo hoonzoo-un bugha whults'ut. 'Ink'ez ndai la yut'i-i cha, yoh yut'i-i cha 'ink'ez ootl'o k'uz cha yut'i-i, ts'iyawh Moodihti (Yahweh) soo hoonzoo-un oogha whults'ut. ⁶'Et ndai la yut'i-i, ts'iyawh Joseph yula k'eyanla, 'aw didut t'eeonuzun di 'ut'i, 'ut'alh-i yu'alh-i, 'i yu'alh. 'Ink'ez Joseph dunezoo', ooyust'e dulcho whe unzoo, soo' ot'en cha 'unt'oh.

⁷'Et hukw'elh'az whudizulh, 'et nyoon oomoodih oo'at, Joseph 'en yuka' ninzun hukw'un'a yunilh'en 'ink'ez 'uyulhni, "Schan t'esinti."

⁸'Et hoonts'i yuch'a tse disnih, 'ink'ez nyoon oomoodih oo'at 'uyulhni, "Whunilh'en smoodih 'aw njan yoh dast'en 'et t'eeonuzun. N dai la yut'i-i cha ts'iyawh sla k'eyanla. 'Et 'ink'ez ndi yut'i, 'i ts'iyawh stl'a honla slak'ez ts'e. ⁹'Aw njan yoh 'aw sanus 'ulchone hooloh. 'Aw hoonli cha sch'a nulhonulh'i'. 'Et 'andit nyun 'en oo'at inli, 'et huwa nts'en'a 'utisnelh lhe'whulcho-un, lhe'whultsi'-un 'et 'utisnelh 'ink'ez Yak'usda ooch'az lubeshi nedutasdahl?" ¹⁰'Et dzin totsuk yulh yalhduk, 'et hoonts'i 'aw lhidusts'o, yuchan t'eoote' yulhni.

¹¹'Et 'uhooja 'oh whuya whudizulh at'en, 'et Joseph yoh ts'e whe naja 'utit'elh huba, dune cha yoh hooloh. ¹²Ts'eke yunaih yilhchoot 'ink'ez 'uyulhni, "Schan t'esinti!" Ndi naih yoontun-i, 'i yoontun whe yuch'a tilhgai 'ink'ez 'az whelgai.

¹³'Et ndi oonaih oola k'et yulhchooz, nyoon ts'eke yunilh'en, 'en cha 'az whelgai. ¹⁴Nyoonne dune 'enne whuyoh dunene buts'a hanyih 'ink'ez 'ubulhni, "Whunulh'en, ndun Hebrew whut'en-un 'en neghi nilhti

neghodloh ha, 'ink'ez yoh daninya 'ink'ez duchan t'eooste' sulhni, 'ink'ez tube cho 'asuzdul! ¹⁵'Et 'awet hisiyih 'et sudants'o whe 'et 'ink'ez ooch'a 'azdzul, ndi oonaih 'i ndi slak'ez yula ditni 'ink'ez 'az whelgai.”

¹⁶'Et ndi naih yoontun, Joseph oomoodih dananja whuts'un yoontun, 'ink'ez yulh yatilhduk. ¹⁷'Ink'ez 'uyulhni, “Nyoon Hebrew dune ba 'ut'en-un njan danilhti-un, szih neninya 'ink'ez sghudloh. ¹⁸'Et ooch'a 'azdzul whe ndi oonaih 'i szih yula ditni 'ink'ez 'az whelgai.”

¹⁹'Et Joseph oomoodih whulh 'udants'o ndi khuni yudants'o oo'at daja yulhni la, “Mba 'ut'en-un njan 'et dusinla,” 'et hunilch'e. ²⁰'Et Joseph oomoodih yilhchoot 'ink'ez dune 'ahudin'ai-un, ndet lerwe be 'ulhnane 'adinlane, 'et 'ayan'ai, 'ink'ez nyo tsa k'et 'et 'adin'ai.

²¹'Et hoonts'i Moodihti (Yahweh) Joseph yulh 'unt'oh, 'ink'ez yugha te'ninzun, nyo 'adin'ai-un humoodih 'en yuba unzoo sul'i. ²²'Ink'ez nyo tsa k'et 'ahudinla-un humoodih, nyo 'adinlane ts'iyawh Joseph tl'a banla. Nts'oh dahut'en-un 'et Joseph ba 'uhoont'oh. ²³'Et nyo 'ahudinla-un whumoodih, Joseph ndai la yughana-i 'aw lhinilh'en, Moodihti (Yahweh) yulh 'unt'oh 'et huwa. 'Ink'ez nts'oh dat'en ndai la yughana ts'iyawh Moodihti (Yahweh) diziti' yulhtsi.

'Adinlane buba nute

40 'Et hukw'elh'az 'et nduhooja whe ndunne Egypt whut'enne lerwe ooyoh 'uhut'en, dayi ne'ut'en, 'ink'ez nyo yoh lhes 'ulht'es-un cha, bumoodih lerwe hiba dzoh 'uja. ²'Ink'ez lerwe Pharaoh 'en ndunne nane yuba ne'ut'enne, 'enne dayi ne'ut'en 'ink'ez dayi 'ulht'es, 'enne tube whe bubulh hunilch'e. ³'Ink'ez nahult'oh 'aban'ai, nyoon Pharaoh lhuganne oodayi cho ooyoh, 'en tl'a balhti, Joseph 'adin'ai-un 'et. ⁴'Ink'ez nyo Pharaoh lhuganne oodayi cho, Joseph 'en tl'a balhti 'ink'ez buba ne'ut'en. 'Ink'ez 'atsul 'et 'ahudan'a'.

⁵'Et nyoon yoh 'ut'en moodih 'ink'ez nyoon lhes 'ulht'es-un lerwe ba 'ut'enne nyo 'ahudin'ai, nahult'oh nuhuztez, 'ilhe 'ulhdzis za, lhelhts'un un'a nuhuztez.

⁶'Ink'ez Joseph bughu daninya bundada', 'ink'ez bunilh'en, 'ink'ez nahult'oh ni hinli. ⁷'Et Pharaoh oomoodihne hubulh 'uhut'enne 'ubulhni, “Di ha 'uht'oh nohdzi unduda 'andit dzin?”

⁸'Ink'ez 'uhuyulhni, “Naníl't'oh 'andit 'ulhdzis nusítez 'ink'ez daja ni whe 'utni-un, 'aw nedoni'ne hooloh.” 'Ink'ez Joseph 'ubulhni, “Ndet huwa 'et nusuhtez-un, Yak'usda 'en za iloh lakw ba 'uhoont'oh. T'ewhuntihzeh hukwa' nuzun de, sudúhni.”

⁹'Et nyoon yoh 'ut'en moodih, Joseph daja la nusuti 'et yadani' 'ink'ez 'utni, “Whunilh'en njan nuste-un 'ants'i duchun 'i sbut nadan'a. ¹⁰'Et ndi duchun 'i ta oozooschum hoonli 'ink'ez oots'u ha' nulhyeh. Oots'aha' nalhyai 'ink'ez mai ts'ekoo too' huyilh'i, 'i mai 'i oots'aha' inalhyai. ¹¹'Ink'ez Pharaoh oolubot 'i sla k'es'ai 'ink'ez nyoo mai ushoot 'ink'ez nyo Pharaoh oolubot 'et dunisni 'ink'ez Pharaoh oola k'eyiskai.”

¹²'Ink'ez Joseph 'uyulhni, “Daja ni whe 'utni nyudutasnelh. Ndi ta 'uzooschum 'i tat dzin 'unt'oh. ¹³Tat dzin inle' de, Pharaoh whutsoda' daint'en la, 'et nenyanutalhtelh, ntsi ndo 'uyutilelh 'ink'ez oolubot 'i oot'l'a itankalh, whutsoda' dailh'en lah ba 'int'en da'. ¹⁴'Et hoonts'i snaoolnih 'awet mba soo' hooja de, 'ink'ez sts'un onzoo', Pharaoh sba oobulh yaooldduk 'ink'ez njan tenaosa'. ¹⁵'Alha Hebrew whut'enne bukeyoh 'et whuts'un sgho ndunist'i whe 'ust'oh. 'Aw hoonli lhe'usnel whe njan 'aw 'asuhoo'alh huba lhe'hoot'oh.”

¹⁶'Et nyoon lerwe ba lhes 'ulht'es-un, nyoon 'on ghun-un huwu nusuti-un hoonzoo, 'et Joseph 'uyulhni, “Si cha whuz un'a nususti 'ink'ez njan 'et ta lhyul lhests'ai, 'i stsi k'usla. ¹⁷'Udedo telh 'i lhelhdoh-i lhes sut'e-i te, 'i Pharaoh ba 'unt'oh, 'ink'ez dut'aiyaz ndo stsi k'uskai whe ts'iyawh huyan'al.”

¹⁸'Et Joseph 'uyulhni, “Daja ni whe 'utni nyudutasnelh. Ta telh, 'i tat dzin 'unt'oh. ¹⁹Tat dzin inle', 'et Pharaoh ntsi 'i nch'a ndo itilelh, 'ink'ez duchun k'ez 'et nze'tigus 'ink'ez dut'ai 'i nyust'e hiti'ulh.”

²⁰'Et 'uhooja whulh tat dzin inle' whe, 'et Pharaoh whuzdli dzin 'ink'ez dune ghu nusuya duba 'ut'enne ba, 'ink'ez nyoon yoh huwunli, 'ut'en ghunli-un whumoodih, 'ink'ez nyoon lhes 'ulht'es-un bulh, 'enne butsi do 'uyinla. ²¹'Et ndun 'ut'en moodih yilh'i-un, cha za 'et nenainilhti 'ink'ez lubot 'i Pharaoh oola k'eyan'ai. ²²'Et hoonts'i nyoon lhes 'ulht'es-un, 'en yuze 'uzguz, Joseph daja yulhni la whuz 'un'a.

²³'Et hoonts'i nyoon 'ut'en moodih-un, 'aw Joseph yunaoodilhnoh.

Lerwe Pharaoh 'awet nusuti

41 'Et 'uhooja soo nat yus k'ut inle' whe Pharaoh nusuti, 'ink'ez whunilh'en, 'ukoh taba usyin 'et huwun nusuti. ²Khuntsul 'et nyo 'ukoh lhtak'ant'i musdoos 'i too halghaz, nilhk'a 'unt'oh unzoo 'ink'ez nyo tl'o k'ut 'et 'u'alh. ³'Et whunulh'en, 'uyoo musdoos lhtak'ant'i 'i cha yunilh'us, 'ukoh ts'e hailh'az. Ntsi' 'ink'ez oodanusugi 'ink'ez nyo 'uyoo musdoos 'i yuzih taba nudilhya. ⁴'Ink'ez nyoo musdoos ntsi'-i oodanusagi-i, nyoo lhtak'ant'i musdoos nilhk'a nzoo-i, 'i ts'iyawh yan'alh. 'Et Pharaoh ts'e nandzut.

⁵'Et doo cha nanisti 'et whulh nat nusuti. Khuntsul lhtak'ant'i nyoo hunuyeh, lhes te, ooghu hoonli-i, 'i 'ilho ha nalhyai-i, 'i yuts'u ha nalhyai ncha 'ink'ez nzoo. ⁶'Et 'ink'ez lhtak'ant'i dindot-iyaz ndaz nilhts'i be 'utsi' suli', 'i hukw'elh'az ha nalhyai. ⁷'Ink'ez nyoo lhtak'ant'i ha nalhyai-i, 'i nyo lhtak'ant'i nzoo cha 'unt'oh 'ink'ez ncha, 'i yan'alh. 'Et Pharaoh ts'e ninzut 'ink'ez 'alha nusuti.

⁸'Et 'uhooja bundada' ndi ooyughi tube 'uts'un un'a ooba 'uhooja, 'ink'ez Egypt whut'en keyoh-un mbene ne'dulhdeh cha 'ink'ez mbene la whunihne cha, 'enne buka' dani' 'ink'ez Pharaoh daja la nusuti-un 'et hubudani'. 'Ink'ez ts'iyawh 'aw gak ndet 'uhoont'oh-un 'et 'aw luhuhidusnih, t'ehonuszun.

⁹'Et nyoon yoh 'ut'en moodih-un, 'en Pharaoh yulh yailhduk 'ink'ez 'uyulhni, "Andit dzin whe tank'us 'ust'oh-un 'et whunaznih. ¹⁰'Et Pharaoh yuba 'ut'enne bubulh humilch'e' 'ink'ez si 'ink'ez lhes 'ulht'es-un moodih cho bulh nanilt'oh whe nyo Pharaoh lhuganne budayi cho ooyoh, 'en zih 'anean'ai. ¹¹Nanilt'oh nusítez 'ilhe 'ulhdzis 'ink'ez whenich'oh nek'un'a 'et nusitez nanilt'oh. ¹²'Et nyo 'ilhoghun Hebrew chilhyaz, 'en nebulh 'adin'ai nyo Pharaoh lhuganne budayi cho, 'en ba ne'ut'en-un, 'ink'ez 'en datni' 'ink'ez nedani' nusitez-un, ts'iyawh nedani'. ¹³'Ink'ez 'et 'uhooja nts'en'a lah nedani' nusitez-un, whuz un'a 'uhooja. Si njan se'ut'en 'et nenasunilhti 'ink'ez nyoon yuze 'uzguz."

¹⁴'Et Pharaoh, Joseph yuka' dani' 'ink'ez 'ahoh yughu dahinilhti. Na'dunidzo cha 'uja 'ink'ez dunaih cha lhk'enaidanla, 'ink'ez Pharaoh yughu ninya.

¹⁵ 'Et Pharaoh 'en Joseph 'uyulhni, “Nususti 'ink'ez 'aw dune sudoni'ne hooloh. Dasja whe 'ust'en nyun nyulh 'udasts'o t'eooninzun, dune nutes-un 'ink'ez hubudini.”

¹⁶ 'Et Joseph 'en Pharaoh 'uyulhni, “'Aw si syo ts'e 'ilho 'uhoont'oh. Yak'usda 'en la Pharaoh hoonzoo hukw'un'a yudoni'.”

¹⁷ 'Et Pharaoh 'en Joseph 'uyulhni, “Whunilh'en, nuste whe 'ukoh taba susyin 'et huwun nususti. ¹⁸ Khuntsul lhtak'ant'i musdoos 'i tooz hail'az. Nzoo cha 'unt'oh 'ink'ez nilhk'a cha 'unt'oh, 'ink'ez nyo tl'ok'et 'et 'u'alh. ¹⁹ 'Et whunilh'en, 'uyoo musdoos 'i yunilh'us. Tel'en 'ink'ez 'utsi' 'ink'ez oodanusugi, 'aw whutsoda' ndultsi'-un lhuzis'en Egypt whukeyoh 'et. ²⁰ 'Ink'ez nyoo danusugi 'ink'ez 'utsi'-i musdoos, 'i nyoo lhtak'ant'i 'udechoo hailh'az-i nilhk'a-i ts'iyawh yan'alh. ²¹ 'Et nyoo musdoos ts'iyawh yan'al, 'aw dune t'eooninzunne hooloh nts'en'a ts'iyawh yan'al. Whutsoda' dant'oh la, 'utsi' 'et za 'et ndunt'oh. 'Et ts'e nuszut.

²² 'Ink'ez cha nuste-un, khuntsul lhtak'ant'i lhes k'ut, 'ilho ha nuye'-i, 'i nyus de haki tube nzoo 'ink'ez dincha cha 'unt'oh. ²³ 'Et whunilh'en, lhtak'ant'i nyoo mai hunuyeh-i dindat 'ink'ez ndaz nilhts'i-i be ninta'unt'en, 'i hukw'elh'az 'i haki. ²⁴ Nyoo lhtak'ant'i 'utsi'-i dindat-iyaz, 'i nyoo 'udechoo lhtak'ant'i dincha-i ts'iyawh yan'al. 'Ink'ez ne'dulhdehne budasni', 'et hoontsi' 'aw daja ni whe 'utni 'aw sulhodinel.”

²⁵ 'Et Joseph 'en Pharaoh 'uyulhni, “Ndi Pharaoh ooghun nusinti-i, 'ilho za unli whe 'unt'oh, Yak'usda (Elohim) Pharaoh 'en wheinilhtan datinelh lah. ²⁶ Nyoo musdoos lhtak'ant'i nzoo-i, 'i lhtak'ant'it yus k'ut 'unt'oh. 'Ink'ez nyoo ha nalhyeh-i lhtak'ant'i nzoo-i, 'i cha lhtak'ant'it yus k'ut 'unt'oh. 'I 'ilho be nusinti whe 'int'oh. ²⁷ 'Ink'ez lhtak'ant'i musdoos daningi 'ink'ez 'utsi'-i, nyoo musdoos unzoo-i yuk'elh'az too hailh'az-i, 'i cha lhtak'ant'it yus k'ut 'unt'oh. 'Ink'ez ndi ha nanyai-i lhtak'ant'i ndaz nilhtsi whe 'utsi' sul'i-i, 'i cha lhtak'ant'i yus k'ut dai whutaleh-i, 'i 'unt'oh.

²⁸ Ndi 'i Pharaoh ooghun bulh yasduk, Yak'usda (Elohim) Pharaoh wheinilhtan datit'elh-un. ²⁹ Tube lhtak'ant'it yus k'ut soo ts'iyaitsuk lhai hoonli whe 'et Egypt yun k'ut whutaleh. ³⁰ 'Et hoontsi', hukw'elh'az lhtak'ant'it yus k'ut 'et dai whutaleh 'ink'ez daltsuk iloh hoonli inle', Egypt 'et dune whunaoodutilnoh 'ink'ez nyoo dai yun dulcho gak yutilhtselh. ³¹ Lhai hoonli-un nyo yun k'ut whunaoodutitnoh nyoo dai niz de dutizulh tube hoontsi' whutaleh. ³² 'Ink'ez Pharaoh oonusute nat 'et hidani',

Yak'usda (Elohim) 'uhoonla 'et huwa. 'Ink'ez 'atsulyaz inle' de, 'et de Yak'usda (Elohim) 'et nduwhtalelh.

³³ 'Et huwa Pharaoh soo dune 'unt'oh-un, whunih-un, 'en 'uhutayoolhtelh 'ink'ez Egypt yun k'ut ndulcho whe whumoodih yoolhtselh. ³⁴ 'Et Pharaoh 'et doneh dune moodihne ndulcho whe yun k'ut 'et 'utahaboolelh. Ndai la 'uhuyulh'en-i, ts'iyawh 'ilhoh kwulai' ($\frac{1}{5}$) 'ul'en-i ts'iyawh 'ilhuna huyolelh lhtak'ant'it yus k'ut whuts'un. ³⁵ 'Ink'ez ndai la 'ut'alh-i 'i cha nyo ho hoonzoo'-un 'ulya-i, 'i ts'iyawh 'udun nehuyolelh. Pharaoh 'en whumoodih hoolle', 'ink'ez ndi t'alh-i nyo ho lhelhdoh keyoh whuti, 'et 'az oola'. ³⁶ 'Et de ndi 'ut'alh-i 'i ts'iyawh 'et tilalh, ndet la lhtak'ant'it yus k'ut dai whutalelh, 'et wheni Egypt 'et za tilalh. Doo ka la nyo dai whuzdli' de, dune yaoodlah 'et whuch'a."

Joseph huba ne'duni' suli'

³⁷ 'Et ndi khuni Pharaoh 'en ooba hoonzoo 'ink'ez yuba 'ut'enne cha buba hoonzoo. ³⁸ 'Ink'ez Pharaoh duba 'ut'enne 'ubulhni, "Aw njan ndunt'oh-un dune naoots'olhtelh 'ait'oh, Yak'usda (Elohim) ooyughi bulh 'unt'oh-un?"

³⁹ 'Et Pharaoh, Joseph 'uyulhni, "Et 'alha Yak'usda ts'iyawh njan whunyunilhtan. 'Aw nyun ndult'ohne whunihne hooloh. ⁴⁰ Syoh 'et ndulcho whumoodih tanleh. Nyun daja dini, whuz un'a sdune'ne cha ne'hutit'en. Njan lerwe kw'uts'uzda cho k'ususda-un, 'et 'awet za nyando 'utist'elh."

⁴¹ 'Ink'ez Pharaoh Joseph 'uyulhni, "Whunilh'en, Egypt yun k'ut nduwulcho-un 'et whumoodih tanleh nyuzusi." ⁴² 'Et Pharaoh dulasgayaz latult'o nidil'ai-i, 'i ts'ahayit'ai 'ink'ez Joseph oola 'i yuneidan'ai. 'Ink'ez soo naih diziti'-i nzoo-i be dune yulh'tsi 'ink'ez gold 'unt'oh-i ulh'ool-i, 'i yuts'ilchun neidanla. ⁴³ 'Ink'ez bulh nanki nyoo luwagin huyilh-i, chariot huyulhni, ndai la yut'i-i, 'i ye noya' yulhni, 'ink'ez ntso uyalh-un 'en dugwut nyo yuntootsih yubut 'ink'ez Egypt yun k'ut nduwulcho whe whumoodih unli yulh'tsi.

⁴⁴ 'Ink'ez cha Pharaoh, Joseph 'uyulhni, "Pharaoh 'ust'oh. 'Aw nyun 'a'ah lhduzinih de, 'aw dune dula cha do huyolhchoot 'ink'ez duke cha do 'uhuyooleh-un hooloh." ⁴⁵ 'Ink'ez Pharaoh, Joseph yoozi' yugha din'ai, Zaphnath-Paaneah yulhni. 'Ink'ez oo'at yole' ha Asenath, Poti-Phera, On

whulubret ootse!, 'en yugha inilhti. 'Et Joseph nyo Egypt yun k'ut ndulcho whe nuya.

⁴⁶ Joseph tat whunizyat (30) be yus k'ut Pharaoh Egypt whulerwe but inyin whe 'ink'ez Joseph nyo tenanja 'ink'ez Egypt keyoh ndulcho whe nuya. ⁴⁷ 'Et nyo lhtak'ant'it lhai hoonli, ts'iyai lhai hoonli-un 'owhuya whudizulh whe. ⁴⁸ Ndai la 'ut'alh-i Egypt yun k'ut hoonli-i, ts'iyawh nayalhdzoo, 'ink'ez keyoh whuti totsuk neininla. Ndai la ha nuyeh-i cha ts'iyawh keyoh whuti totsuk 'et neininla. ⁴⁹ Joseph ha nuyeh-i 'ut'alh-i lhai yulhtsi, yatoo taba sai k'un'a 'et 'ultsuk-i, 'udek'ez 'awet 'ulhto-un cha 'etsul 'udija 'aw yoolhto 'ait'oh 'et huwa.

⁵⁰ 'Ink'ez Joseph nyo dai whutaleh whutso, 'et nane duneyaz ooye' suli!. Nyoon ts'eke Asenath, Poti-Phera ootse!, On bulubret, 'en yughu bulhtsi. ⁵¹ Joseph 'en 'udetso whuzdli-un, 'en Manasseh yulhni: “Yak'usda (Elohim) nts'en'a la te'iz'en 'ink'ez sba ooyoh cha whunaoodiznoh 'inka.” ⁵² 'Ink'ez whulh nat ooye!, 'en Ephraim yulhni: “Njan yun k'ut dzoh nusuzut inle!, 'andit whe Yak'usda (Elohim) 'en sba whulai whulhtsi 'et huwa.”

⁵³ 'Et lhtak'ant'it yus k'ut ts'iyaitsuk lhai dai hooloh-un, Egypt yun k'ut 'et 'etsul 'uhooja. ⁵⁴ 'Ink'ez lhtak'ant'it yus k'ut dai hoonli-un whe' whudit'en. Joseph daja ni la whuz un'a, ndulcho whe dai whuzdli!. 'Et hoontsi Egypt yun k'ut 'et 'ut'alh-i hoonli. ⁵⁵ 'Et tube 'awet Egypt dai whuzdli! whe Pharaoh 'en dune hits'un tedudlih 'ut'alh-i ha. 'Et Pharaoh hubulhni, “Joseph ootsohdulh. Daja nohulhni la 'et nduht'en.”

⁵⁶ Ndi yun k'ut ndulcho whe dai whuzdli! 'ink'ez Joseph 'uzdla bayoh Egypt 'et daha' danla. 'Ink'ez Egypt whut'en ye butse' oonet. Tube dai be oonujut suli! Egypt yun k'ut. ⁵⁷ Yun k'ut totsuk whut'enne 'enne Egypt yun k'ut whuz Joseph hits'un lhgha dindel, ha nuyeh hootakulh ha. Dai cho 'i yun k'ut nduhoolhcho whe be 'uhooja 'et huwa.

Joseph bulhutsinke Egypt ts'e whehandil

42 'Et Jacob yun k'ut Egypt 'et lhes mai' hoonli whunilh'en 'et duye' 'ubulhni, “Di ha 'ants'i lhunulh'en?” ² 'Ink'ez 'et 'utni, “Egypt 'et lhes mai' hoonli 'et whulh 'udasts'o, whuz uhdulh 'ink'ez 'et neba oohket 'et de sih ts'uhooa' 'ink'ez yats'ilhosdla.”

³'Et Joseph bulhutsinke whunizyane, Egypt ts'e whenandil lhes mai' hootakulh ha. ⁴'Et hoonts'i Jacob 'aw Joseph bulhutsin Benjamin, 'en 'aw bubulh whelhuyilh'alh, “Doo ka sih hoontsi'-un bulh 'uhoneh,” ni 'inka. ⁵'Et Israel ooye'ke whuz lhes mai' hootakulh ha whuz whehandil, Canaan 'et cha dai hoonli 'et huwa.

⁶'Et Joseph nyo usda-un dulcho whe bumoodih unli. 'En za ndi lhes mai' ye' ookset keyoh whudune'ne ts'un. 'Et Joseph bulhutsinke whusahandil 'ink'ez hibut soo yoo yo cho yo 'uhuntutsulh 'ankw'us yun nonut'a whe. ⁷'Et Joseph dulhutsinke bunilh'en 'ink'ez naboolhts'it, 'et hoonts'i t'ebunuzun hukw'un'a ne'ut'en 'ink'ez khuni ulhtus 'i be bubulh yalhdud 'ink'ez 'ubulhni, “Nts'ez de hahdil?” 'Et 'uhutni, “Canaan yun k'ut ts'e ha ts'andil t'alh-i ts'ootakulh ha.”

⁸'Et Joseph dulhutsinke naboolhts'it 'ink'ez didut 'aw nalhuhuyoolts'ulh. ⁹'Et Joseph nts'en'a la bughu nusuti-un 'et whunalnih 'ink'ez 'ubulhni, “Nunut'i'ne 'uht'oh! Dats'int'oh la tets'ul'en neuntilh'elh ha 'uhja, ndiz tihdil!”

¹⁰'Et 'uhuyulhni, “Awundooh nemoodih, mba 'ut'enne njan 'ut'alh-i hootakulh ha 'uhuja whusahandil. ¹¹Ts'iyawh 'ilhoghun dune ooye'ke za 'uts'int'oh, 'aw dune 'undunut'ihne lhts'iloh. Mba 'ut'enne 'aw nulhdulh'enne iloh 'uhint'oh.”

¹²'Et hoonts'i 'ubulhni, “Awundooh! 'Et hoonts'i njan dats'int'oh la tets'ul'en, 'et whuntilh'elh ha 'uhja!”

¹³'Et 'uhuyulhni, “Mba 'ut'enne 'enne whunizyane 'on 'at nane lhulhutsinke hinli. 'Ilhoghun dune za ooye' Canaan whut'en-un, 'udek'oh-un 'en 'ubá yuzih netl'a dida, 'ink'ez 'ilhoghun cha hooloh sulih 'inle'.”

¹⁴'Et hoonts'i Joseph 'ubulhni, “Daja dusni la, 'et 'alha 'udusni, nulhdulh'enne unli whe 'uht'oh! ¹⁵Ndiz un'a 'et ootalhdzih. Pharaoh ye khuna-i njan 'aw whuch'a nalhtuzihdulh, 'udek'oh-un nohulhutsin whusainya de za. ¹⁶'Ilhoghun whuz nalh'alh 'ink'ez 'udek'oh-un nohulhutsin whusayoolhtelh. 'Ink'ez nohni 'adutilalh, 'et de nohghun ootalhdzih ts'ih'un un'a 'uduhni tilah. Pharaoh ye khuna-i be nulhdulh'enne uhli tilah 'uht'oh!” ¹⁷'Et ts'iyawh 'abanla tat dzin whuts'un.

¹⁸'Et Joseph 'ubulhni whulh tat dzin-un, “'Et nduhneh 'ink'ez hoozna', Yak'usda (Elohim) be nuzjut 'et huwa. ¹⁹Ts'ih'un dunene uhli de, nohni nohtoh 'ilhoghun 'en 'adoo'a' 'ink'ez nohni lhes mai' bulh whuz nohyoh ts'e

nahdulh. ²⁰ 'Ink'ez 'udek'oh-un nohulhutsin, 'en sba whusalhtih. Nohghuni ootalhdzih 'et huwa 'ink'ez 'aw yaoohdlah 'ait'oh." 'Inka 'et nduhuja.

²¹ 'Et 'ulhodutni, " 'Alha' nek'efoonkatne tsinli. Neulhutsin oozul nets'utedudlih inle! 'ink'ez 'aw lhts'udits'il, 'et huwa njan nek'echoolts'ut."

²² 'Ink'ez Reuben bubulh yatilduk 'ink'ez 'ubulhni, " 'Aw lakw lhunodusnel inle! 'Ndun duneyaz oots'un ninta'ooht'en junih!' nohdusni, 'ink'ez 'aw lhusoozulhts'ai. 'Et huwa whunulh'en buzkaih 'awet nets'un hukwa' whutni." ²³ 'Et hoonts'i 'aw t'ehonuszun Joseph t'ewhuninzun, yuba yalhdruk-un 'en yuba yalhdruk whe bubulh yalhdruk 'et huwa.

²⁴ 'Ink'ez buch'az nalh'a 'ink'ez intse. 'Et doo cha buts'un nalh'a bubulh yalhdruk 'ink'ez Simeon yilhchoot 'ink'ez bubut 'et yulhghel.

Bulhutsinke Canaan ts'e whe nahidil

²⁵ 'Et Joseph 'ubulhni, 'uyoonne dune ndi 'e'uzdla-i ts'iyawh lhes mai' be buba idulhbun 'ink'ez ndai la hik'elha hitilhtselh-i, 'i ts'iyawh sooniya 'e'uzdla-i be nayuhdzai' 'ink'ez nahidutilyelh-i cha butl'ahle. 'Et whuz un'a 'ubinla. ²⁶ 'Et nyoo budonkey cha ts'iyawh hit'una'uzdla lhes mai' be 'ink'ez whe nahidil.

²⁷ 'Et nehunina 'ilhoghun nyoo 'e'uzdla-i k'unayan'uk, nyoon dughuna' yugha' ti'alh ha, nehunina-un soo 'udedo nyoo sooniya 'et usdzai yutilh'en. ²⁸ 'Et dulhutsinke 'ubulhni, "Szooniya stl'a nahuyan'ai, njan 'et 'unt'oh, s'ezdla-i bet!" 'Et budzin soo ts'ih'un yo 'uja 'ink'ez hunilhjoot 'ink'ez 'ilhodutni "Dahoont'oh-un 'et Yak'usda (Elohim) negha oonin'ai?"

²⁹ 'Et Jacob dubá 'en hits'u naoosdil Canaan yun k'ut, 'ink'ez hiyulh nahoolnuk nts'oh te bubulh dahoot'en-un 'uhuyulhni, ³⁰ "Mbene la nyo yun whumoodih unli-un, tubeh khuni duts'un 'i be nebulh yalhdruk, 'ink'ez nulhdulh'enne keyoh honilh'en ooba le' ts'int'oh. ³¹ 'Et hoonts'i 'uts'utni, 'Ts'ih'un dunene tsinli, 'aw nulhdulh'enne lhts'iloh. ³² Whunizyane 'on 'at nane lhulhutsinke tsinli, 'ubá ooye'ke 'uts'int'oh. 'Ilhoghun hooloh suli', 'ink'ez 'udek'oh-un 'en 'ubá yuzih usda, Canaan yun k'ut 'et,' ts'utni.

³³ 'Et dune nyo keyoh whumoodih unli neulhni, 'Njan whe la ts'ih'un dune uhli t'eeonoozhzeh, 'ilhoghun nohulhutsin njan nenulhtih, 'ink'ez 'ut'alh-i nohyoh ts'e t'alh-i hooloh ts'e nahlelh 'ink'ez nahdulh. ³⁴ 'Ink'ez 'udek'oh-un nohulhutsin, ndiz toolhte'. 'Et de la t'eeonooszin 'aw

nulhdulh'enne lhuhloh, ts'ih'un dune uhli 'ink'ez ndun nohulhutsin nohtl'a natistelh 'ink'ez njan 'et sih 'ohket.”

³⁵'Et 'uhooja, du'ezdla-i huye ha 'alhkak whe 'ilhoghun dune buzooniya yuk'elha yulhutsi-i, 'i be 'uzdla-i be yuzdzai 'et hitilh'en. Bubá cha yunilh'en. Tube humilhjoot. ³⁶'Ink'ez Jacob bubá 'ubulhni, “Tube ts'odi suzulhutsi nohtoh. Joseph 'en hooloh sulí', Simeon cha hooloh sulí', 'ink'ez 'andit Benjamin 'en natilhtelh hukwa' nuhzun. 'I ts'iyawh sdach'e 'uhoont'oh.”

³⁷'Et Reuben dubá yulh yatilhduk 'ink'ez 'uyulhni, “Sye'ke nahult'oh bubuzolhghel'h 'aw Simeon nts'u nalhtustel de. Sla k'elhtih 'ink'ez whusunaoostelh lah.”

³⁸'Et hoonts'i 'uyulhni, “'Aw sye' nohbulh too'as 'ait'oh. Ndun nohulhutsin 'en dazsai. Dich'oh 'et ndun sye' hoonli bulh 'uhooja de uhduh whe, 'et de stsi dulgi-i ts'odi bulh nyo ts'un k'ut ts'e tisyalh.”

Joseph bulhutsinke 'enne Benjamin bulh whusanahidil

43 Tubeh nyo yun k'ut dai be oonisjoot. ²'Et 'uhooja ndi lhes mai' gak huyulhutsi whe Egypt huyonket-i, bubá 'ubulhni, “Whuz nahduh 'ink'ez 'ut'alh-iyaz oohket.”

³'Et hoonts'i Judah 'en 'uyulhni, “Nyoon dune soo ts'ih'un negha dani' njan dune neulhni, 'Aw snin doo cha noolh'en 'ait'oh nohulhutsin nohbulh e'ust'en de.’ ⁴Neulhutsin nebulh whelh'a' de, 'et de za whuz uztidulh 'ink'ez 'ut'alh-i mba ts'ootakulh. ⁵'Et 'aw ndun nebulh tolh'a' 'ait'oh de, 'aw whuz uztoodilh 'ait'oh. Nyoon dune njan dune neulhni, 'Aw snin ooh'en 'ait'oh noulhutsin nohbulh whusalhíyal de.”

⁶'Ink'ez Israel 'utni, “'Et dahoont'oh huwa sdabe tank'us un'a 'usuhla nyoon dune dahni', 'awhuz 'uyoon cha nohulhutsin 'et dahni'?”

⁷'Et 'uhutni, “Dune soo ts'ih'un neoodalhkut, wheni 'ink'ez nenatneke cha 'ink'ez 'utni, 'Nohbá khuna eh? 'Uyoon cha eh nohulhutsin?' 'Ink'ez 'et ts'udani'. Nts'en'a t'ets'ontazin, 'Nyulhutsin ookwa nahduh,' nedutanelh?”

⁸'Et Judah, oobá Israel 'uyulhni, “Nyoon duneyaz, si stl'a ilhtih 'ink'ez sih whuz naztoodilh 'ink'ez ts'uhooa'. 'Aw yats'odlah 'ait'oh, wheni cha 'ink'ez nyun cha 'ink'ez neuzkehkeyaz cha. ⁹Si sich'oh 'et ndun ookw'edutisyalh, soo slak'ez 'et oola dutanih. 'Et 'aw mba whusanalrustel 'ink'ez mbut nenalrustel de, 'ilhiz wheni si sk'eholts'it. ¹⁰'Et 'aw sa' nulhe'ts'it'el de, 'andit 'awet whulh nat da' whusanats'idil oole!”

¹¹ 'Ink'ez bubá Israel hubulhni, “Whuz un'a sih 'uhot'e'. 'Ink'ez njan duhneh, ndo ho ha nuyeh-i, mai 'uk'enus unzoo-i buba deyulhle, 'ink'ez dune oots'itilhdulh 'i cha bahlelh. Be 'uzdudultlo-i na'ulhyeh-i, ntsool-iyaz cha, 'ink'ez ts'ihnati'uz ntsool-iyaz cha bulh buta'whut'en-i cha 'ink'ez myrrh huyulhni, 'i cha, 'ink'ez duchun k'ut ha nuyeh-i pistachio 'ink'ez almond huyulhni, 'i cha ooba yihlelh. ¹² Sooniya nawh 'uniltsuk-i, 'i toohdzaih 'ink'ez nyoo sooniya nohba denahuyandzai inle'-i, 'i cha toohdzaih, nahunit'a whutilah 'uhuja. ¹³ Nohulhutsin cha nohbulh too'as. Dugwe' duduhdilh 'ink'ez dune oots'u nahdulh. ¹⁴ 'Ink'ez Yak'usda 'Uk'enus 'Ultus-un 'unt'oh (El Shaddai), 'en nohgha te'nozeh nyoon oobut. 'Ink'ez si 'ilhoghun nohulhutsin 'en cha yula dootnih 'ink'ez Benjamin. 'Et 'awet ts'odi susli' de, 'awet ts'odi susli'.”

¹⁵ 'Et nyoonne dune nyoo hits'u hitilhdulh-i cha 'ink'ez Benjamin cha, 'en cha hubulh tiz'az, sooniya nawh 'uniltsuk-i cha, 'ink'ez Egypt ts'e whehandil. 'Ink'ez Joseph hibut nenindil. ¹⁶ 'Et Joseph, Benjamin bubulh nu'as yutilh'en whe nyoon ooyoh huwunli-un 'uyulhni, “Ndunne dune syoh ts'e hubulh in'us, 'ink'ez khuna-i nasilghe 'ink'ez lhadinleh. Dzetniz 'et ndunne dune sulh na'hutit'ulh.”

¹⁷ 'Et dune Joseph daja yulhni la whuz un'a 'uja. 'Ink'ez nyoonne dune Joseph ooyoh ts'e dabuninla. ¹⁸ 'Et nyoonne dune whe hunuljut, Joseph ooyoh ts'e dabunila, 'ink'ez 'uhutni, “Nyoo sooniya 'i ka la ne'inla ne'uzdla-i be nahuyandzai-i 'udechoo njan daneuninla. Nech'az nedutadalh-un 'et hukwunuta 'ulhnane k'un'a neutalhchulh nyoo ghuna', donkey cha.”

¹⁹ 'Et nyoon Joseph buyoh whumoodih yuzih nenindil nyo dati 'et hiyulh yailhduk. ²⁰ 'Et 'uhiyulhni, “O dune ncha-un, 'alha 'udecho whusats'andil whe 'ut'alh-i ts'ootakulh ha' ts'uja. ²¹ 'Et 'uhooja, nenats'untatus naztisdil whe ndi 'e'uzdla-i ookw'unats'un'uk 'ink'ez 'ilhoghun tsinli whe nezoonuya' nyo 'ezdla-i be yuzdzai whe, 'inka ndi sooniya whusanats'andzai. ²² 'Ink'ez 'uyoo sooniya cha whusats'an'ai, 'ut'alh-i be ts'ootakulh ha. 'Aw t'ets'onuszun mbe subah nyoo sooniya ne'ezdla-i be nayandzai.”

²³ 'Et hoontsi 'utni, “Nohbulh whudoghel. 'Aw whenulhjut iloh. NohYak'usda (Elohim) 'en nohbá ooYak'usda (Elohim) ndi 'en noh'ezdla-i ye yan'ai whe 'unt'oh. Nohzooniya nus'a whe.” 'Ink'ez Simeon butl'a nayalhti.

²⁴ 'Et ndun dune Joseph ooyoh dabuninla, 'ink'ez too bugha nilhdzo 'i be duke tanahuzguz 'ink'ez bughuna' cha yutl'a' dantsut. ²⁵ 'Ink'ez

nyoo Joseph hits'u hitilhdulh-i lhahidinla, dzetniz wheni nyo 'et 'ut'alh-i na'hutit'ulh 'et t'ehonanzin.

²⁶ 'Et Joseph duyoh dananja whe nyoo hits'u hitilhdulh-i hitl'a huyanla, 'ink'ez hibut yo huntizsel soo yun whuts'un. ²⁷ 'Et dahint'oh lah 'et hukwa boodulhkut 'ink'ez 'utni, “Nohbá soo 'unt'oh eh, duneti ooghu yalhduk-un, 'awhuz eh khuna?”

²⁸ 'Et 'uhuyulhni, “Mba 'ut'en-un nebá tube soo 'unt'oh. 'Awhuz khuna.” 'Ink'ez yubut yo 'untizsel 'ink'ez nyo na'hududilhdi.

²⁹ 'Et ndo yutan'en 'ink'ez dudulhutsin Benjamin yutilh'en, ooloo ooye', 'ink'ez 'utni, “Ndun 'en 'udek'oh nohbulhutsin, ooghun sulh yalhduk inle?” 'Ink'ez 'utni, “Yak'usda (Elohim) soo cho nts'un oozoo' sye'.” ³⁰ 'Et oodzi tubeh dulhutsin yuk'eni unli 'ink'ez 'uts'un whe naja soo 'a cho. 'Ink'ez 'et whenintse, 'ink'ez 'usti ts'e whuz dananja 'ink'ez 'et 'utso.

³¹ 'Et nena'nilde 'ink'ez tenanja 'ink'ez k'oh 'ududootun 'ink'ez 'utni, “'Ut'alh-i 'et nenuhle bubut neinuhle.”

³² 'Et didutch'oh 'uti'ulh-un hiba ne'ninla, 'ink'ez nyoonne cha didutch'oh 'et 'uhuti'ulh-un buba ne'ninla. 'Ink'ez Egypt whut'enne 'enne cha didutch'oh duba ne'huninla. 'Aw Egypt whut'enne, Hebrew whut'enne 'aw bubulhe'hus'al, Egypt whut'enne buba hoontsi'. ³³ 'Et hibut natl'a dilts'i'. 'Udetso whuzdli-un, 'udechoo 'ink'ez 'udek'oh whuzdli-un, 'en 'udek'ez, 'ink'ez nyoonne dune tube buba hooncha lhonul'en. ³⁴ 'Et ts'iyawh bubut ne'ninkai, 'et hoontsi Benjamin yuba deyanla, 'i kwulat 'i be 'onus 'ultsuk, 'i yugha inin'ai. 'Ink'ez too hitnai' 'ink'ez hiyulh whunalhni.

Joseph oolubot

44 'Ink'ez nyoon duyoh whumoodih unli-un 'en 'uyulhni, “Dune ts'iyawh 'ezdla-i 'ut'alh-i buba idilhbun, soo nahitilelh-un 'et 'uldaz-i, 'ink'ez sooniya huye huyonket, 'i cha 'ezdla-i buba denayin'aih. ² 'Ink'ez slubot silver 'unt'oh-i, 'i 'udek'oh-un 'en 'ezdla-i ooba deyin'aih, 'ink'ez lhes mai' huye 'onket-i cha buba denayin'aih.” 'Et daja Joseph yulhni la, whuz un'a 'uja.

³ Soo bundada' yulhkai 'et 'awet dune whenabuhalh'a' dudonkey tucha. ⁴ 'Et nyo keyoh whuti 'awet whan'unyaz ha nahidil, 'et Joseph nyoon yuba 'ut'en-un 'uyulhni, “Dudinyaih, nyoonne buba nanyalh 'ink'ez but'asinya

de, 'et 'ubudini, 'Et di ha hoonzoo-un 'et hoontsi' hukw'un'a kw'elha whuzulhtsi? ⁵Ndi lubot 'i iloh eh smoodih ye 'utnai-i 'ink'ez 'i be nus whunilh'en yutnai te? Hoontsi' hukw'un'a 'uhja 'et dahja.”

⁶'Et but'asuya 'ink'ez ndi khuni 'i be bubulh yailhduk. ⁷'Ink'ez 'uhuyulhni, “Et di ha smoodih ndi khuni 'i be nebulh yailhduk? 'Aw mba 'ut'enne 'aw whuz un'a ndulhuts'ut'en whe' hoont'oh. ⁸Nilh'en ndi sooniya yun k'ut Canaan ts'e ha nats'andzai, ne'ezdlai-i bet nats'in'ai-i. Nts'en'a silver k'us gold bulh 'i nemoodih ooyoh 'et ts'uduntit'ih? ⁹Mbe la mba 'ut'en-un ooghu na'yinla-un de, 'en daootsah 'ink'ez wheni cha nemoodih be 'ulhna ts'ooleh sih.”

¹⁰'Ink'ez 'utni, “Et daja duhni la, mbe ooch'e' toh nats'inla de, 'en si se'ulhna tileh 'ink'ez nohni 'aw nohk'elhoowhualts'ulh.”

¹¹'Et soo 'a cho 'et 'ilhene hinli ndai la be 'uzdla-i yun nahuyanla 'ink'ez hik'u na'an'uk. ¹²'Et nyoon dune 'udetso whudilhdzulh-un, 'en ooch'e' 'i cho yet nuniztai, 'udek'oh-un whuts'un, 'ink'ez nyoo lubot 'i Benjamin oo'ezdla-i bet nayin'ai. ¹³'Et dunaih ye yidalhch'ul 'ink'ez nyoo dudonkey hik'ena 'inla, 'ink'ez keyoh whuti ts'e nahoosdil.

¹⁴'Et Judah 'ink'ez dulhutsinke Joseph ooyoh ts'u nahoosdil, 'awhuz 'et 'ut'en, hibut 'et yun nachaniti. ¹⁵'Ink'ez Joseph 'ubulhni, “Dant'i 'ut'en-i 'uhla? 'Aw eh t'oonuzuhzun dant'oh-un 'ust'oh, 'en dune nus whunilh'en whe 'unt'oh t'ooninzin!”

¹⁶'Et Judah 'utni, “Nemoodih daja uzdutanelh? K'us nts'en'a 'aw nek'elhuholhts'it hukw'un'a na'ts'uhooleh? Yak'usda (Elohim) mba 'ut'enne 'ut'en nts'ih-i bulh nabinla. Njan nuzdilhya, moodihti be 'ulhna wheni cha 'ink'ez mbe ndi lubot oo'ezdlai-i be yuz'ai 'en cha.”

¹⁷'Et hoontsi' 'utni, “'Aw 'et ndosneh 'ait'oh. 'Et hoontsi' mbe slubot nuyu'a-un, 'en se'ulhna tileh. 'Et nohni, nohdzi whudooghel whe nohbá oots'u nahdulh.”

Judah 'en Benjamin ba tedudlih

¹⁸'Et Judah yuzih neninya 'ink'ez 'utni, “'Aw smoodihti si mbut yatisduk 'et sgha oonin'aih, 'ink'ez be hunilch'e-i mba 'ut'en-un bulh hunolch'eh junih. Pharaoh dilt'oh whe 'int'oh. ¹⁹Smoodih mba 'ut'enne budini, ‘Nohbá hoonli k'us nohulhutsin?’ ²⁰'Et nemoodih 'uts'utni, ‘Nebá hoonli, duneti 'ink'ez duneti suli' whe ooyaz whuzdli', ts'oodun unli, 'en bulhutsin dazsai,

'ink'ez ndun ts'oodun ooloo buzkeh 'enne didutch'oh gaih unli, 'ink'ez oobá yuk'ensi'.

²¹ 'Et mba 'ut'enne 'ubudini, 'Ndiz sts'olhtelh. Noos'en sih.' ²² 'Et smoodihti 'uts'utni, 'Aw ndun duneyaz dubá yuch'a ooya' 'ait'oh. Dubá yuch'a suya de, oobá datitsah.' ²³ 'Et hoonts'i mba 'ut'enne 'ubudini, 'Ndun 'udek'oh-un nohulhutsin, 'aw ndiz lhtulhtel de, 'aw snin 'aw naoht'en 'ait'oh.' ²⁴ 'Et whuz un'a mba 'ut'en-un oozih neznindil, 'ubá 'ink'ez daja dini la, nemoodih inli uzdani'.

²⁵ 'Ink'ez 'ubá 'une'ulhni, 'Whuz nahdulh 'ink'ez 'ut'alh-iyaz oohket.' ²⁶ 'Et hoonts'i 'uts'utni, 'Aw whuz naztoodilh 'ait'oh, 'udek'oh-un neulhutsin nebulh 'ut'en de, 'et de za whuz naztidulh. 'En ooyit de 'aw nyoon dune oonin nalhts'utist'el.'

²⁷ 'Et mba 'ut'en-un, 'ubá 'une'ulhni, 'T'eeonuhzun s'at nane dune sghu sulhtsi. ²⁸ 'Ink'ez 'ilhoghun 'en sgho whenya 'ink'ez 'udusni, "Alha' la yabe' yudalhch'ul." 'Et whuts'un 'aw nalhuzist'en. ²⁹ 'Et hoonts'i ndun 'en cha sghulhchoot de, 'ink'ez hoonli hoontsi'-un bulh 'uhooja de, ndi sts'egha' dulgi-i ts'odi be nyo ts'un k'ut ts'e tisyalh.'

³⁰ 'Et huwa mba 'ut'en-un, hukwa ndun ts'oodun 'aw nebulh lhe'ust'en, tube nzih 'utitelh-un hukwa' ninzun 'et huwa. ³¹ 'Et 'uwhutanelh, ndun duneyaz nebulh lhe'ust'en de, datitsah. 'Et mba 'ut'enne, wheni gha, mba 'ut'en-un nebá, 'en ootsigha' dulgi sul'i k'et ts'un k'ut ts'e tiyalh. ³² 'Et ndun mba 'ut'en-un, ndun duneyaz yuk'edanya whe 'unt'oh. 'Aw whusanalrustel de, 'en sbá ghun 'ilhiz sk'ewhualts'ulh whe' hoont'oh,' dasni'.

³³ 'Et huwa si nyo ndun duneyaz 'en ook'et nye 'usna oosle', 'ink'ez nyoon duneyaz dudulhutsinke bubulh natoot'as. ³⁴ 'Et huwa nts'en'a suba, sbá oots'u toosya' ndun duneyaz sulh lhe'ust'en de, 'et sih ntis'elh dawhultsi' lah sbá ook'ewhualts'ulh 'et huwa?'

Joseph bubulhutsinke bunalh ha hon'ai

45 'Et Joseph 'aw 'on 'un 'oodudotun 'ait'oh, nyoonne yunat nudilhyane bunalh, 'ink'ez 'udija, "Ts'iyanne n'az nahutoodilh!" 'Et Joseph nyoonne dudulhutsin mbe 'unt'oh-un hubudani'. ² 'Ink'ez soo 'ultus-un intse 'ink'ez nyoonne Egypt whut'enne 'ink'ez Pharaoh ooyoh cha ts'iyawh whulh hidants'o.

³'Et Joseph bubulhtsinke 'enne 'ubulhni, “Si Joseph 'ust'oh. Sbá 'awhuz eh khuna?” 'Et hoontsi'i bulhutsinke 'aw hiyulh yatooldhdi 'ait'oh. Whuz tube buba nek'e'hoonil k'et.

⁴'Et Joseph dudulhutsinke 'ubulhni, “Anih szih nenuhdilh.” 'Ink'ez hizih nenindil 'ink'ez 'utni, “Joseph 'ust'oh! Nohulhutsin Egypt ts'e be 'ohket inle'-un. ⁵'Ink'ez 'andit nohdzi undooda' k'us dulh nahunolhch'eh junih. Njan se'ohket 'et huwa, Yak'usda 'en ndiz sutilh'a' dune yalhosdla ha. ⁶Nat yus k'ut whuts'un njan dai hone'. 'Awhuz kwulat yus k'ut 'et 'aw dune 'a' noolelh cha 'ait'oh, ha' hunoolelh cha 'ait'oh tileh. ⁷'Ink'ez Yak'usda (Elohim) nohtso ndiz whe salh'a', Ndi yun k'ut nohts'u haindene huhoona, 'aw dalhuhoosa. Hooncha whe bula' tinelh.

⁸'Et 'andit nohni iloh ndiz whe silh'a'. Yak'usda (Elohim) 'en Pharaoh cha oobá sulhtsi 'ink'ez ooyoh cha whumoodih 'usli. 'Ink'ez Egypt yun k'ut ndulcho whucha whumoodih 'usli. ⁹Soo 'a 'ink'ez 'ubá oots'un nahdulh 'ink'ez 'uduhni, 'Nye' Joseph 'utni, “Yak'usda (Elohim) 'en Egypt whumoodih sulhtsi. Ndiz sts'inyalh, sa' 'ont'en junih! ¹⁰Njan Goshen yun k'ut 'et sih hont'e'. Soo szih 'utant'elh, nyun cha 'ink'ez nyuzkeh cha, nyuzkeh bubuzkeh cha, nghuna', 'usbai bulh cha 'ink'ez ndai 'int'i ts'iyawh. ¹¹'Et njan ookw'ut yinka dutalhtsilh-i 'i nohgha tis'aih doo ka sih nyun cha 'ink'ez nyoh dilhts'ine cha, ndai 'int'i-i cha telh'en oole' 'awhuz kwulat yus k'ut dai whutaleh whe' hoont'oh.”

¹²'Ink'ez whunilh'en nohna cha 'ink'ez sulhutsin Benjamin oona be nanulht'oh sze 'uwhutni, nohbulh yasduk. ¹³'Et de sih 'ubá dast'oh la njan Egypt, ndet hooh'en-un cha 'ink'ez soo 'a 'ubá ndiz ulhtelh.”

¹⁴'Et dulhutsin Benjamin yuts'ilchun k'et yilhchoot 'ink'ez intse 'ink'ez Benjamin cha yuts'ilchun k'ut 'et intse. ¹⁵'Et 'on 'un cha dulhutsinke ts'iyawh nabudits'ooz 'ink'ez bughintse. 'Et hukw'elh'az bulhutsinke yulh yahalhdruk.

¹⁶'Et ts'iyawh dawhudani' lah Pharaoh ooyoh bulh 'uhudants'o 'ink'ez 'uhutni, “Joseph bulhutsinke whusahandil,” 'ink'ez Pharaoh cha 'ink'ez yuba 'ut'enne cha ts'iyawh huhoont'i'. ¹⁷'Ink'ez Pharaoh Joseph 'ulhni, “Nyulhutsinke budini, 'Nohghuna' buna'ilhghelh 'ink'ez nahdulh Canaan yun ts'e. ¹⁸Nohbá ndiz ulhtelh 'ink'ez nohyoh whut'ine cha, ts'iyawh ndiz sts'un uhdulh. Ndai la k'us unzoo-i njan yun Egypt 'i si nohgha ooslelh 'ink'ez njan yun k'ut whuk'o, 'i sih ooh'alh.’

¹⁹'Et whuz un'a khuni mba 'ulya, 'et dineh, 'Njan Egypt yun k'ut mbene 'ulgoo-i ts'iyawh ilhchoot. Nohuzkehyaz 'ink'ez noh'atke cha 'ink'ez nohbá cha 'ink'ez whusahdilh. ²⁰'Ink'ez ndai la njan uht'i-i ooghuni oohle' junih. Ndai la Egypt yun k'ut 'uk'enus nzoo-i, 'i nohch'e' 'unt'oh.'"

²¹'Et Israel ooye'ke 'et nduhuja, 'ink'ez Joseph be ne'ulgoo-i cha ts'iyawh butl'a yanla. Daja Pharaoh daja yulhni la hukw'un'a 'ink'ez nuhudilh-un hiti'ulh-i cha butl'a nayanla. ²²Ts'iyawh 'ilhoghun hinli whe naih lkh'enahidutilelh-i cha 'ink'ez Benjamin 'en tat whunizyai tat 'ultsuk-i (300) 'i silver yugha inindzai, 'ink'ez kwulat k'enaidutilelh-i naih, 'i cha yugha ininla. ²³'Ink'ez dubá 'en ndi donkey 'i yuts'o tl'a yanla, whunizyai donkey, Egypt ndai la unzoo-i ts'iyawh 'i hik'enahuyinla, 'ink'ez whunizyai ts'eke donkey, 'i cha lhes mai' cha, lhes cha 'ink'ez 'ut'alh-i cha, oobá yuti'ulh ha cha, ndiz nahatidulh huba, 'i hik'enahuyinla. ²⁴'Et dudulhutsinke whenabalh'a 'ink'ez whe nahidil 'ink'ez 'ubulhni, "Khun te nyo nuhdil whute dzoh nohdeh junih."

²⁵'Et Egypt whe nahidil 'ink'ez Canaan yun k'enahidil, dubá Jacob 'en oots'un. ²⁶'Ink'ez hidani', "Joseph 'awhuz khuna 'ink'ez Egypt yun k'ut ndulcho whe moodih unli." 'Et Jacob oodzi 'ankw'us 'etsul 'uja, 'aw hiba 'alha lhe'dusnih 'et huwa. ²⁷'Et Joseph daja hubulhni la hidani', 'ink'ez nyoo be ne'ulgoo-i cha hinilh'en Joseph buts'o tl'a yanla-i, 'et Jacob ooyughi ndo na'uja. ²⁸'Et Israel 'utni, "Awet soo' hooja. Sye' Joseph 'awhuz khuna, whuz toosya 'ink'ez sih naoost'en datisah whutso."

Jacob 'en Egypt yun k'ut ts'un tizya

46 'Et Israel ndai la yut'i-i tubulh tizya, Beersheba keyoh ts'e oozya 'ink'ez oobá Isaac ooYak'usda (Elohim) ts'un khuna-i dalhk'un.

²'Et Yak'usda (Elohim) 'en Israel 'ulhdzis yunalhts'et hainya 'ink'ez 'utni, "Jacob, Jacob" ni, 'et 'uyulhni, "Njan 'ust'oh".

³'Ink'ez 'utni, "Yak'usda (El) 'ust'oh, mbá ooYak'usda (Elohim). 'Aw wheniljut whe Egypt ts'e tonya' junih, nyun tube didoh-un ncha-un 'et nyutiselh. ⁴Egypt ts'e nyulh 'utisnelh 'ink'ez ndo na'nyutislelh. 'Ink'ez 'alha Joseph 'en nyuna k'edutalni."

⁵'Et whe Jacob 'en Beersheba 'et dudinya, 'ink'ez Israel whuye'ke 'en hube 'ubá whuz hitilhti, bubuzkehyaz cha, 'ink'ez bu'atke cha, 'en ndi nulbas be buhanla, 'i Pharaoh hubuts'otl'a yanla. ⁶'Ink'ez khuna-i cha

'ink'ez ndai la huyut'i-i cha, Canaan bugha ininkat-i, 'i tubulh Egypt ts'e whehandil, Jacob 'ink'ez ts'u haindene bubulh. ⁷Ooye'ke 'ink'ez ooye'ke 'on 'un ooye'ke, ootse'ke 'ink'ez buye'ke butse'ke, ts'iyawh Egypt ts'e boozdla.

⁸Et ndi Israel buzkeh buboozi': Jacob ooye'ke, 'ink'ez Egypt ts'e whendilne,

Reuben 'en 'udetso ooye', Jacob ooye'.

⁹Reuben ooye'ke 'enne:

Hanoch, Pallu, Hezron 'ink'ez Carmi.

¹⁰Simeon ooye'ke 'enne:

Jemuel, Jamin, Ohad, Jachin, Zohar 'ink'ez Shaul,
Canaan whut'en-un ts'eke ooye'.

¹¹Levi ooye'ke 'enne:

Gershon, Kohath 'ink'ez Merari.

¹²Judah ooye'ke 'enne:

Er, Onan, Shelah, Perez 'ink'ez Zerah ('et hoonts'i Er 'ink'ez
Onan bulh 'enne Canaan keyoh dahuzsai).

Perez ooye'ke 'enne:

Hezron 'ink'ez Hamul bulh.

¹³Issachar ooye'ke 'enne:

Tola, Puvvah, Iob 'ink'ez Shimron.

¹⁴Zebulun ooye'ke 'enne:

Sered, Elon 'ink'ez Jahleel.

¹⁵Ndunne Leah ooye'ke, 'enne Jacob ghu bulhtsi Paddan Aram ts'e. Ootse' Dinah, 'en cha. Mbene la ooye'ke 'ink'ez ootse'ke cha tat whunizyai 'on 'at tane (33) hinli.

¹⁶Gad ooye'ke 'enne:

Zipheon, Haggi, Shuni, Ezbon, Eri, Arodi 'ink'ez Areli.

¹⁷Asher ooye'ke 'enne:

Imnah, Ishvah, Ishvi, Beriah 'ink'ez Serah bubulhtus.
'Ink'ez Beriah ooye'ke 'enne: Heber 'ink'ez Malchiel.

¹⁸Ndunne 'enne Zilpah ooye'ke:

Laban, Leah dutse' gha inilhiti, 'en Jacob ghu bulhtsine
whunizyane 'on 'at lkh'utane (16) hinli.

¹⁹Rachel ooye'ke, Jacob oo'at:

Joseph 'ink'ez Benjamin.

²⁰ 'Et Joseph oots'un keyoh Egypt hooni, 'enne Manasseh 'ink'ez Ephraim. 'Enne Asenath Poti-Pherah whutse', keyoh On lubret, 'en buzkeh.

²¹ Benjamin buzkeh 'enne:

Bela, Becher, Ashbel, Bera, Naaman, Ehi, Rosh, Muppin, Huppim 'ink'ez Ard.

²² Nduinne 'enne Rachel ooye'ke, 'alhgoh whunizyane 'on 'at dine (14), 'en Jacob ghu bulhtsi.

²³ Dan ooye' 'en Hushim huyulhni.

²⁴ Naphtali ooye'ke 'enne:

Jahzeel, Guni, Jezer 'ink'ez Shillem.

²⁵ Nduinne 'enne Bilhah ooye'ke, 'en Laban ootse', Rachel, gha inilhti, 'en ndunne Jacob ghu bulhtsi lhtak'ant'ine hinli.

²⁶ 'Et Jacob yulh whendilne Egypt ts'e, ts'iyawh hits'u hainde, Jacob ooye'ke, bu'atke, 'aw 'enne iloh, 'alhgoh lkh'u tat whunizyai 'on 'at lkh'utane (66) hinli. ²⁷ 'Ink'ez Joseph ooye'ke, Egypt 'enne nane hinli, Jacob bulh whusahandilne Egypt ts'e hoozdil whe lhtak'ant'it whunizyane (70) hinli.

Jacob 'en yun k'ut Goshen 'et nenina

²⁸ 'Et Judah 'en butso yutilh'a' Joseph ts'un nts'e la Goshen ts'e whuz'ai 'ink'ez Goshen yun k'uz ts'e hoozdil. ²⁹ 'Et Joseph nyoo ye nuya-i, 'i lhaidinla, 'ink'ez Goshen ts'e whenya, dubá Israel yudutizya 'ink'ez yubut neninya. 'Ink'ez yuts'ilchun k'et yuk'ilts'ut 'ink'ez sa' whe 'et yuts'ilchun k'et intse.

³⁰ 'Ink'ez Israel, 'en Joseph 'uyulhni, "Awet whute daosah-un sgha oonin'aih, nyunin 'us'en 'awhuz khina 'et huwa."

³¹ 'Et Joseph dulhutsinke 'ink'ez dubá ooyoh dilhts'ine cha 'ubulhni, "Toosya' 'ink'ez Pharaoh dosni', njan dudoosni' sih, 'Sulhutsinke 'ink'ez sbá ooyoh dilhts'ine cha, Canaan huwhut'ine sgho nindil. ³² 'Ink'ez dune 'enne 'usbai ghunline, whuz un'a khuna-i gha 'aihne hinli, 'ink'ez dughuna' cha ts'iyawh ndai la huyut'i-i cha ts'iyawh sahyuanla.' ³³ 'Et 'uhoneh Pharaoh nohka hizya 'ink'ez 'utni de, 'Dahoont'oh-un la huwahna?' ³⁴ 'Et 'udoohni, 'Mba 'ut'enne bube 'ut'en dak'ez whuts'un, khuna-i gha hana ts'oodunne tsinli whuts'un 'andit whuts'un, wheni cha 'ink'ez netsoda' nebáke 'enne

cha.' 'Et de sih ndi yun k'ut Goshen yun k'ut hooht'e', 'usbai ghunline ts'iyawh 'ilhoghun hinli whe Egypt whut'enne buba' huninzun 'et huwa.”

47 'Et Joseph Pharaoh ts'u whenya 'ink'ez 'uyulhni, “Sbá 'ink'ez sulhutsinke, bughuna' te 'ink'ez ts'iyai huyut'i-i cha, Canaan ts'e ha handil 'andit Goshen yun k'ut 'uhint'oh.”² 'Ink'ez kwulane dudulhutsinke 'enne butizdla 'ink'ez Pharaoh ghu buninla.

³'Et Pharaoh bulhutsinke 'ubulhni, “Ndet la huwahna?” 'Et 'uhuyulhni, “Mba 'ut'enne, 'usbai ghunline tsinli, wheni cha 'ink'ez nebákene cha.”

⁴'Ink'ez cha Pharaoh 'ubulhni, “Ndi yun k'ut ts'otit'elh ha whusats'andil. Mba 'ut'enne 'aw bughuna' yoo'alh-i hooloh Canaan yun k'ut dai tube 'uja, 'et huwa mba 'ut'enne Goshen yun k'ut huhoot'en-un 'et negha oonin'aih.”

⁵'Et Pharaoh, Joseph bulh yalhduk 'ink'ez 'utni, “Mbá 'ink'ez nyulhutsinke ngho nindil. ⁶Egypt yun k'ut mbut whuz'ai, mbá 'ink'ez nyulhutsinke 'uk'enus ndi yun unzoo-i Goshen yun k'ut, 'et huwhutit'elh. 'Et 'enne butoh soo 'uk'enus ts'ih'un ne'ut'en-i 'ink'ez 'uyoo unline, 'enne butoh hoonli de, 'enne ndi sghuna', ts'iyawh himoodih oole'.”

⁷'Et Joseph dubá Jacob sayalhti 'ink'ez Pharaoh yubut neinilhti, 'ink'ez Jacob Pharaoh soo hoonzoo-un oots'un tizoo' yuba tenadidli. ⁸Pharaoh Jacob yoodulhkut, “Dawhultsuk nye yus k'ut?”

⁹'Et Jacob 'en Pharaoh 'uyulhni, “Sunawhudizut whe dzin whe lhususya, 'et 130 nawhudizut. 'Aw whulai iloh 'ink'ez hoontsi' whe nawhudizut whudzin whe syust'e 'ant'e'. 'Et hoontsi' 'aw sbáke ndi yun k'ut nuhuzdil-un ndoh whulhdzoh 'ilhoh 'et khisna'.” ¹⁰'Et Jacob, Pharaoh 'uk'enus soo hoonzoo-un ubulh yalhduk 'ink'ez yughu tenanja.

¹¹'Ink'ez Joseph, dubá 'ink'ez dulhutsinke Egypt yun ooloh 'i bugha inin'ai, soo 'uk'enus hoonzoo-un, Rameses whuyun k'ut 'et, Pharaoh daja yulhni la, whuz un'a. ¹²'Et Joseph dubá 'ink'ez dulhutsinke 'ink'ez mbene la buyoh whut'ine cha, lhes dawhultsuk huwa 'i bugha ininla.

Joseph dai cho whuzdli' 'et hukw'un nuhulhye'

¹³'Et 'aw njan yun k'ut 'ut'alh-i hooloh, tube dai be oonisjoot 'et huwa. Egypt yun k'ut cha 'ink'ez Canaan yun k'ut cha tube tehul'en ndi dai 'i gha.

¹⁴'Ink'ez Joseph ndai la Egypt sooniya, ts'iyawh nayalhdzoo. Canaan yun k'ut cha ndai la lhes ha nuyeh-i huyonket-i, 'ink'ez ndi Joseph, Pharaoh ooyoh ts'e wheyan'ai. ¹⁵'Et Egypt yun k'ut cha sooniya hooloh Canaan

yun k'ut cha sooniya hooloh. 'Et Egypt whut'enne ts'iyawh Joseph highu nindil 'ink'ez 'uhutni, “Lhes negha nin'aih. Di ha 'et nyunalh yats'itadlah? Sooniya gak suli' 'et huwa.”

¹⁶ 'Et Joseph 'utni, “Nohghuna' 'et nenuhle 'ink'ez 'i k'elha sih 'ut'alh-i nohgha ooslelh, sooniya hooloh suli' de.” ¹⁷ 'Et dughuna' ts'iyawh Joseph highu hininla 'ink'ez Joseph 'ut'alh-i bugha ninla ndi yeztli khuna-i te, budonkey te, ts'iyawh, 'i k'elha lhes huyu'alh-i bugha ininla, ndi khuna-i ts'iyawh 'et nawhudizut whe.

¹⁸ 'Et nawhudizut whe 'on 'at yus k'ut 'et 'uhuyulhni, “'Aw nemoodih nch'a nuznoot'i' 'ait'oh, nezooniya gak whuzdli'. Ndai la khuna-i ts'ut'i-i ts'iyawh nemoodih nyun za 'int'i suli', 'aw neyun k'ut 'aw hoonli ngha ts'oollelh-i hooloh, neyust'e 'ink'ez neyun bulh za 'et neninkat. ¹⁹ 'Et di ha nenilh'en whe yats'itadlah, wheni 'ink'ez neyun bulh cha neonket 'ink'ez neyun cha oonket lhes k'elha. 'Ink'ez wheni 'ink'ez neyun bulh 'et sih Pharaoh ba 'ut'enne ts'oole'. 'Ats'untilelh-i negha ninle, 'et de la ts'ukhoona' 'ink'ez yalhits'osdla, 'et de ndi yun 'aw gak uztisle.”

²⁰ 'Et Joseph Egypt whuyun ts'iyawh ndulcho whe Pharaoh ba yonket. Egypt whut'enne dune ndai la yun huyut'i, ts'iyawh huye 'onket tubeh dai be oonujut huba suli'. 'Et huwa 'et ndi yun ts'iyawh Pharaoh ooch'e' suli'. ²¹ 'Et nyoonne dune 'enne ts'iyawh keyoh whuti ts'e nebuninla, Egypt keyoh nduwulcho whe. ²² Mbene la lubret unline, 'enne buyun 'i za 'aw lhuyookulh. Pharaoh 'uda' butl'a' dantsut, 'et huwa nyoo butl'a idantsut-i, 'i huyu'alh, 'et huwa duyun 'aw huye lhe'ookulh.

²³ 'Et Joseph dune 'ubulhni, “Nohyun ts'iyawh osket. 'Andit dzin Pharaoh ba whunulh'en ndi 'a ntilelh-i nohba hooni, 'i sih yun k'ut 'anoolelh. ²⁴ 'Et de si ha' nule de ($\frac{1}{5}$) ndai la 'a nihla-i, 'i Pharaoh oogha yohlelh. ($\frac{4}{5}$) 'i nohch'e' tileh, 'antilelh wheni 'ink'ez tih'ulh-i wheni cha, mbene la nohyoh whut'ine 'ink'ez nohuzkehkeyaz ba cha.”

²⁵ 'Et 'uhutni, “Be ts'ukhuna-i silhyih. Nemoodih ba soo ts'inzoo ts'oole' 'ink'ez ba 'ut'enne ts'oole'.”

²⁶ 'Ink'ez Joseph 'i khuni yulhsti, Egypt yun k'ut wheni 'andit dzin whuts'un Pharaoh 'en ($\frac{1}{5}$) 'i ooch'e' yutaleh, lubretne buyun 'i ooyit, 'i 'aw Pharaoh ooch'e' lhilelh.

Joseph 'en Jacob ts'un ts'ih'un nahizya

²⁷ 'Et Israel, Egypt yun k'ut 'et hit'e', keyoh Goshen huwhutni-un 'et hoot'e', lhai huyut'i-i 'ut'i suli'.

²⁸ 'Ink'ez Jacob Egypt yun k'ut 'et whut'i, whunizyai 'on 'at lhtak'ant'it (17) yus k'ut. Jacob ndi yun k'ut inda', 'et 147 yus k'ut 'et hoot'e'. ²⁹ 'Et 'awet Israel datitsah whenghoh neooninzut, duye' Joseph 'anilh yudani' 'ink'ez 'uyulhni, "Alha' mba 'uszoo nahoon'ai de, nla swuz t'oh nedilnih 'ink'ez soo cho ne'solh'en, 'aw Egypt 'et 'asolhtelh junih. ³⁰ 'Ants'i sbáke 'enne bubulh oost'e'. Egypt whuch'a nasolhtelh 'ink'ez la 'ahudinla-un 'et 'asolhtelh." 'Et 'uyulhni, "Daja dini-un 'et si ndosneh."

³¹ 'Ink'ez 'utni, "Sts'u nahinyeh." 'Ink'ez yuts'u nahizya. 'Et Israel tse nilh'al-un hukw'ut 'et yo nenint'ai.

Jacob 'en Joseph ooye'ke, soo hoonzoo-un buts'un tizoo'

48 'Et hukw'elh'az njan duhooja whe Joseph 'uhuyulhni, "Mbá nduda," 'ink'ez duye'ke nane Manasseh 'ink'ez Ephraim 'enne hubilhchoot. ² 'Ink'ez Jacob huyulhni, "Whunilh'en nye' Joseph nts'un tizya." 'Ink'ez Israel do 'uja 'ink'ez lili k'ut ndo netl'a dinda'.

³ 'Et Jacob, Joseph 'uyulhni, "Yak'usda 'Uk'enus 'Ultus-un 'ust'oh (El Shaddai) snalhts'et hainya Canaan whuyun k'ut Luz whe 'ink'ez soo hoonzoo-un sts'un tizoo'. ⁴ 'Ink'ez 'usulhni, 'Whunilh'en lhane nts'u ha tidoh dune lhane whe nts'u ha hutidoh, 'ink'ez ndi yun 'i nts'u haidene nk'elh'az de 'ilhiz wheni bugha itas'alh.'

⁵ 'Andit 'et nane nye'ke Ephraim 'ink'ez Manasseh, Egypt 'et nyuzkeh huzdli', nghu tisyalh whutso 'enne sch'e' 'uhint'oh. Reuben 'ink'ez Simeon bulh buk'un'a sch'e' hutileh. ⁶ Nyuzkeh njan hukw'elh'az nyuzkeh hutilehne, 'enne ndunne dudulhutsin be nabootanzi, ndai la buch'e' yutaleh-i 'inka. ⁷ 'Et si keyoh Padden ts'e hasya, Rachel szih 'et Canaan yun k'ut dazsai, ts'idulh whe keyoh Ephrath 'awet nilhduk suli' whe 'et, 'ink'ez Ephrath ts'u ti (Bethlehem ts'uwhutni-un) 'et 'asti."

⁸ 'Et Israel, Joseph ooye'ke bunilh'en 'ink'ez 'utni, "Nduhne 'enne mbene whe' hint'oh?"

⁹'Ink'ez Joseph dubá 'ulhni, “Sye'ke 'uhint'oh. Njan yun k'ut Yak'usda (Elohim) sgha bunilhtine.” 'Ink'ez 'utni, “De' ndiz sts'u bilhtelh 'ink'ez si soo hoonzoo-un buts'un tiszoo'.”

¹⁰'Ink'ez Israel oona 'awet njan be tetsun suli' tube hoonyan 'et huwa 'aw soo cho lhubis'en. 'Et Joseph hizih nebunilhti 'ink'ez nabudits'ooz 'ink'ez bubontun.

¹¹'Ink'ez Israel, Joseph 'ulhni, “'Aw nyunin ntis'elh 'aw huwu ni lhnuzuszut, 'et hoontsi 'alha Yak'usda (Elohim) nyuzkeh bubusunilhtan.”

¹²'Et Joseph dugwut zih uzyin whuz de habalhti 'ink'ez soo yun ts'e nenint'ai yubut nachaninti. ¹³'Ink'ez Joseph nahult'oh hubilhchoot, Ephraim 'en nailhni ts'unk'us yilhchoot, Israel 'intl'us ts'e oola ts'un 'ink'ez Manesseh 'en 'intl'us ts'e dula be Israel nailhni ts'unk'us hubilhchoot 'ink'ez hizih nebunilhti. ¹⁴'Ink'ez Israel dula nailhni be Ephraim ootsi k'ut nedilni, 'en 'udek'oh-un 'unt'oh, 'ink'ez 'intl'us ts'e 'et Manesseh ootsi k'ut 'et nedilni, 'ink'ez yuk'unudulnih-un Manesseh 'en 'udetso-un whuzdli.

¹⁵'Ink'ez Joseph soo hoonzoo-un be ubulh yalhduk 'ink'ez 'utni,
“Yak'usda (Elohim) mbe la sbáke Abraham 'ink'ez
Isaac bulh hitso nusu'azne,

Yak'usda (Elohim) mbe la 'andit dzin whuts'un yinka susda
nduwulhyiz whe sgha 'an'aih,

¹⁶Ndun Lizas mbe la hoontsi'-un whuch'a nasonket-un,
'en ndunne duneyaz soo hoonzoo-i be za tla ookat.

Ndai soozi' 'i be bubohosi,
'ink'ez sbáke Abraham 'ink'ez Isaac buboozi' be cha,
'ink'ez soo ndi yun k'ut 'et lhane cho hoole'.”

¹⁷'Et Joseph dubá nailhni ts'unk'us 'et Ephraim k'edilni 'et whunilh'en, 'et whuts'u dutni 'ink'ez dubá oola yilhchoot Ephraim ootsi k'udilhni whe 'ink'ez Manesseh ootsi k'edilhni. ¹⁸'Ink'ez Joseph dubá 'ulhni, “'Awundooh sbá, ndun 'en 'udetso-un whuzdli whe 'unt'oh, nailhni ts'unk'us 'et ootsi k'edilni.”

¹⁹'Et hoontsi' oobá hukwa lhe'nizun 'ink'ez 'utni, “T'eoonuszun sye', t'eoonuszun 'en cha ndi yun k'ut dune tileh 'ink'ez ncha tileh. 'Et hoontsi' ndun ook'oh-un, 'en yanus 'ulcho tileh 'ink'ez soo keyoh whudizbun whe yuts'u ha yandene hutileh.” ²⁰'Et nahult'oh soo hoonzoo-un be ubulh yalhduk whe 'utni,

“Nohni nohbá Israel soo hoonzoo-un be nohbulh
yalhduk 'ink'ez 'udutinelh,

'Yak'usda (Elohim), Ephraim 'ink'ez Manesseh buk'un'a ooht'e'.”

'Et whuz un'a Ephraim 'en Manesseh tso nenilhti.

²¹'Et Israel, Joseph 'uyulhni, “Whunilh'en 'awet dassah whe 'ust'oh,
'et hoonts'i Yak'usda (Elohim) nyulh 'utit'elh mbáke bukeyoh ts'e whuz
nanyutilhtelh. ²²'On 'un cha ndai la nyulhutsinke bugha inusla-i, yun
'ilhoh 'ultsuk 'i be nyun nghanusla. 'I Amor whut'enne ooghu yuschoot
inle', saluzti be 'ink'ez sk'aza be.”

Jacob ooye'ke bubulh dawhutanelh budani'

49 'Ink'ez Jacob duye'ke buka' dani 'ink'ez 'utni, “'Ilhoozahdilh 'et
de sih nohbulh dawhutanelh la 'udek'ez dzin nohudutasnelh.

²'Ilhoozahdilh 'ink'ez oozulhts'ai Jacob ooye'ke
'ink'ez nohbá Israel oozulhts'ai.

³Reuben nyun 'udetso sye' whuzdli-un inli.

Ndai la be 'ustus-i 'ink'ez 'udechoo be 'ustus suli'-i,
ndai la 'ilhoh tune' zust'en-un 'ink'ez dalcho-i be be 'ustus-i cha.

⁴Too nudutunne oot'a niuznootan 'ait'oh.

'Aw hoonzoo lhotuzan'el mbá oolili k'ut 'et inte'
'ink'ez whudutsun whuzilhtsi.

Ndai la ook'oste'-i 'i ookw'ut inte' 'et huwa.

⁵Simeon 'ink'ez Levi bulh lhulhutsinke hudli.

Be dzoh ne'udzut-i bubulh 'unt'oh,
ndet la huwhut'i-un.

⁶'Aw szul buzih neooya' junih.

Be dasti'-i, ndet la huwhut'i-un bubulh 'uyot'e' junih.

Huhunilch'e whe dune huzilhghi 'et huwa,

'ink'ez k'une' hut'en whe musdoos dune kechun dugha hininguz.

⁷Bube huske-i ookw'ehodeh,

tube be oonujut 'et huwa.

Huye huske-i tube ookw'ehunduda.

Jacob 'et lhk'ebutistelh 'ink'ez Israel 'et lhelhdun nebutastelh.

⁸Judah nyun 'utant'elh,

nyulhutsinke nyuhudutalhti'.

- Nla 'i mbene la nch'az ditnine buk'udutalni,
mbá buzkeh 'enne mbut yo 'uhuntitsulh.
- ⁹Judah 'i khuna-iti lion huyulhni,
'i ooyaz 'unt'oh.
Ndai la 'inghan-i sye',
'i bulh ndo 'inja.
Yo untut'aih 'ink'ez khuna-iti lion huyulhni,
'i k'un'a 'usti 'ink'ez khuna-iti lion unli de,
mbe suba hinolhch'eh?
- ¹⁰Ndai la lerwene tuz nuhidutun-i,
'i Judah yuyit lhe'tist'el.
'Ink'ez keyoh huwu ni ook'une' whut'en-i, 'i 'aw ooke
eguz whuch'a naoodzit 'ait'oh,
Shiloh whusainya 'et whuts'un.
'Ink'ez dunene 'en buk'oh ts'e hik'une' oot'en ha.
- ¹¹Oodonkey 'i nyoo duchun nudunulhye 'idutaguz,
'ink'ez donkey ooyaz 'i duchun nudunulhye 'i soo
'uk'enus unzoo yuzih neitalhtelh.
Dunaih 'i ts'ekoo too' be tunayuzguz,
'ink'ez dunaih 'i mai ts'ekoo too' huyilh-i,
i ootoo' 'i be tunayuzguz.
- ¹²Oona 'i ts'ekoo too' anus dunulhgis,
'ink'ez ooghoo lilet anus 'ulhyul
- ¹³Zebulun 'en yatoo ba hoonzoo-un 'et whutit'elh.
Ndai la ts'i yanakuk-i,
'i ba, 'ink'ez keyoh Sidon 'et whuzih whutit'elh.
- ¹⁴Issachar 'en donkey ulhtus-i 'unt'oh.
Ndai ndaz-i yeguz nanki, 'i 'et tit'elh.
- ¹⁵Nats'ulyiz-un hoonzoo-un 'et hon'en
'ink'ez yun k'ut hoonzoo 'utighelh wheni yo 'utinelh.
'Ink'ez 'ulhna didohne huzdli'.
- ¹⁶Dan 'en dudune'ne buba nahutiyeh.
Israel 'ilhoth didohne oots'u haindene 'enne 'uhint'oh.
- ¹⁷Dan 'en ti whuzih tl'ughus, viper, tileh.
Tl'ughus 'oolch'oolh-i ti whuzih,
'ink'ez yeztli k'ents'ul cha oolhch'oolh.

- 'Ink'ez mbe la yukusda-un 'en k'oh un'a yuk'udutildus.
 18 O Moodihti (Yahweh) ndet la whesutalhyih-un hubas'e!
 19 Gad 'en lhuganne didohne 'enne hik'ut nutidulh,
 'et hoonts'i 'udek'oh 'et whuch'a' tilhdoh.
 20 Asher 'ut'alh-i oots'u ha yults'uk-i,
 'i tube dutati', 'ink'ez nzoo-i oots'u ha tikulh.
 21 Naphtali 'en yezts'e oolazditni-i le' 'unt'oh,
 khuni nzoo-i za huwa'aih.
 22 Joseph 'en duchun zooschum cho oots'a ha 'ukat-i unli.
 Too k'et whuzih 'et oots'a hakat-i 'uzooschum unli.
 'Ink'ez be 'uzooschum nyo sih hukw'ut ndulcho whe hoonli.
 23 Mbene la k'aza be lhuganne tube hidzi undalhdá'.
 Nuhinulhtso 'ink'ez huts'uditni.
 24 'Et hoonts'i ook'aza ulhtus-un 'et za 'unt'oh inle'.
 'Ink'ez oogán 'i cha 'onus oonut'i lhtus sulí'.
 Jacob ooYak'usda (Elohim) be oonujut-un ulhtus-un,
 oola 'i be 'unt'oh ('en 'Usbai Ghunli-un unli,
 Israel Whutse' 'unt'oh).
 25 Mbá ooYak'usda (El), 'en nla'utinelh.
 'Ink'ez 'Uk'enus 'Ultus-un (EL Shaddai),
 'en soo hoonzoo-i za ntl'a ookat.
 Yak'uz ts'e hakat-i, 'i be mba soo hoonzoo-i ntl'a ookat.
 Yatoo t'ah ts'e hoonli 'i be cha mba soo hoonzoo-i whutaleh.
 Ts'ekoo buts'oo' ts'oodunne huye 'ulhtuk-i be
 'ink'ez ts'ekoo buchan cha mba soo hoonzoo-i
 ntl'a ookat whutaleh.
 26 Mbá soo hoonzoo-i nohtl'a ookat,
 'i stsoda'ne 'onus soo hoonzoo-i za butl'a yilts'ut,
 whanus unzoo sulí'.
 Ndo yak'uz 'ilhiz wheni nodist'ai-un soo 'uk'enus
 nilhdza'-un 'et whuts'un,

49:25 Ndi boozi' El, 'i "Yak'usda 'En Ts'iyai-i Anus Ulhtus-un 'Unt'oh," ni whe 'utni. Jesus Christ 'en cha ts'iyai-i anus ulhtus-un 'unt'oh. Whuz un'a Jesus Christ dant'oh unli. Rev 1:8 'Et whe neMoodihti Jesus Christ njan ndutni, "Si 'ust'oh Alpha 'ink'ez Omega 'usli. 'Udechoo whe' whudit'en-un 'ink'ez 'etsul 'uwhutánelh-un, 'en 'ust'oh. Mbe 'usli 'ink'ez 'ist'e'-un, 'ink'ez whusatíyálh-un 'ust'oh, 'ink'ez ts'iyai-i anus ulhtus-un, 'en 'ust'oh." Mt 3:11; Rev 4:8; 11:17; 16:5-7.

'i Joseph ootsi k'ut 'utit'elh 'ink'ez ootsit'ah hukw'ut,
'i bulhutsinke anus 'utit'elh.

²⁷ Benjamin 'en yus tube ooye'ilts'ul-i unli,
bundada' 'et si yuzilhghi-i yoo'alh,
'ink'ez 'ulhdzis 'et ndai la yughan-i,
oogha yunkat-i lhk'eyulih.”

²⁸ Ndunne 'enne ts'iyawh Israel ts'u haindene whunizyane 'on 'at nane didohne, 'et ndi khuni 'i be buba hubulh yailhduk 'ink'ez soo hoonzoo-i buts'un tizoo', 'ilhoghun hinli whe nts'en'a la didutch'oh soo hoonzoo-i be ubulh yalhduk.

Jacob dazsai 'ink'ez 'ahuyalhti

²⁹ 'Et 'ink'ez 'ubulhni, “'Awet sulh dune'ne, ubulh 'ist'e'ne 'enne 'awet buts'un tisyalh. Ndet la tse'an Ephron yun k'ut 'i Hitt whut'en-un 'unt'oh, 'en ootse'an 'et sbákene bubulh 'asoolhtelh, ³⁰ tse'an 'et Machpelah yun k'ut 'et 'uhoont'oh, Mamre whutso Canaan yun k'ut 'i Abraham, Ephron, Hitt whut'en-un unli-un, 'en ooyun, ts'un k'ut wheni 'et honket. ³¹ 'Et Abraham 'ink'ez Sarah oo'at bulh cha 'abuhalhti, 'et Isaac 'ink'ez oo'at Rebekah bulh cha 'abuhalhti, 'ink'ez si cha 'et Leah 'asti. ³² Ndai la yun 'ink'ez tse'an ook'u whuz'ai-i, 'i Heth ooye'kene ts'un huyonket.”

³³ 'Ink'ez Jacob 'awet buzkeh hubulh yalhduk-un 'etsul 'udija whe, lili k'enadil'ez 'ink'ez 'udek'ez ha najiz. 'Ink'ez whutsoda' oonatneke bubulh 'unt'ohne 'enne buts'un whenya.

50 'Et Joseph dubá yunin k'echaniti 'ink'ez yuk'ut intse 'ink'ez naidits'ooz. ² 'Ink'ez Joseph yuba 'ut'enne, yoo be duyunne, 'enne dubá oozi lhahidooleh hubulhni. 'Et yoo be duyunne, 'enne Israel oozi yesa' soo' tit'elh-i, 'i be highaizna. ³ Dit whunizyat dzin (40) 'et whuz un'a huba' hoont'oh ts'et ubuhulhti, 'ink'ez buk'enihunudleh. Whuz un'a buzih lhadulyanne, 'ink'ez Egypt whut'enne, 'enne lhtak'ant'it whunizyat dzin (70) 'et hik'enudleh whe inle'.

⁴ 'Et 'awet ndi dzin lhaoodinla 'et Joseph, Pharaoh ooyoh whut'ine hubulhni, “'Andit nohna soo ts'ih'un sulh newhuna'ai de, 'et Pharaoh soo nehoozulhts'ai, 'en dudoohni, ⁵ 'Ubá oots'un nahizusya whe njan dususni, “Whunilh'en 'awet datisah. Ndet la sts'un k'ut, Canaan yun k'ut

'uwhusla-un 'et 'asolhtelh,” sulhni. 'Et huwa sla dinih, 'ubá 'atistelh 'ink'ez la whusanaoosja.”

⁶'Ink'ez Pharaoh 'utni, “Whuz inyalh 'ink'ez mbá 'ailhtih, khuni daja dini la oots'u nahizinya-i k'un'a.”

⁷'Et Joseph whuz dubá whenayalhti 'aitilhtelh ha, mbene la Pharaoh yuba 'ut'enne cha ts'iyawh hiyulh whendil. Ooyoh 'udetso whudilhduzhne, 'enne cha 'ink'ez Egypt yun k'ut 'udetso whudilhduzhne, 'enne cha hiyulh whendil. ⁸Joseph ooyoh whut'ine, bulhutsinke 'ink'ez oobá ooyoh dilhts'ine cha ts'iyawh hiyulh whendil. Ts'oodunne 'ink'ez bughuna' cha, musdoos cha, 'ink'ez ts'iyawh nyo Goshen whuyun k'ut 'et neboninla. ⁹'Et yeztli 'ink'ez nyowhi huye nudilh-i huye 'uzdla-i cha tubeh lhane dune 'ilhozdil.

¹⁰'Et nyo Atad ooch'e' lhes mai' dunuldus-un, 'et nehunindil, Jordan whanoo' 'uhoont'oh, 'ink'ez soo tube 'et hik'eniudle. 'Et Joseph 'en lhtak'ant'it dzin 'et dubá yuk'enudleh whe inle'. ¹¹'Et nyo Canaan whut'enne dune nyo lhes mai' dunuldus-un 'et hik'enudleh whunilh'en, 'et huwhuhunilh'en 'ink'ez 'uhutni, “Njan 'et tube Egypt whut'enne hukw'e hunduda whe hik'enudleh.” 'Et huwa ooboozih Abel Mizraim, Jordan whanoo' whuz'aih 'i hoozi' huyulhtsi.

¹²'Et duye'ke daja hubulhni la, whuz un'a 'uhuyinla. ¹³Ooye'ke Canaan keyoh ts'e nahuyoolhti 'ink'ez nyo Machpelah yun 'et tse'an 'et 'ahayalhti, Mamre whutso 'et Abraham nyoo yun Ephron, Hitt whut'en-un, 'en ts'un yonket ts'un k'ut wheni. ¹⁴'Et Joseph dubá 'ayalhti whe 'et Egypt ts'u naosja, bulhutsinke cha, yulh nusudilne 'enne cha ts'iyawh whuz nahoosdil.

Joseph bulhutsinke soo na'budutni

¹⁵'Et Joseph bulhutsinke bubá 'awet dazsai 'et 'uhutni, “Joseph nets'u dootni tilah, dats'inla la hoonts'i hukw'un'a 'uts'inla 'et tilah neba k'elha hoolhtselh.” ¹⁶'Et Joseph hits'o t'l'a khuni in'ai 'uhuyulhni, “Mbá datitsah whutso njan ndutni, ¹⁷'Et Joseph dohni', “Nts'u tezdudlih, nyulhutsinke buba whunahodolnoh 'ink'ez whe ninta'hunt'en cha tube hoonts'i k'un'a 'unyuhinla, 'et huwa mbá ooYak'usda (Elohim) ba 'ut'enne, 'enne buba whunahoodolnoh.”” 'Ink'ez Joseph intse hiyulh yailhduk whe.

¹⁸'Et bulhutsinke 'enne cha hinin ts'e 'et hibut nahankat 'ink'ez 'uhutni, “Whunilh'en mba 'ut'enne tsinli.”

¹⁹Joseph 'ubulhni, “Whenuhjut iloh. Yak'usda (Elohim) 'en la ook'edusda whe' duhni? ²⁰'Et nohni tube hoontsi' hukw'un'a 'usutilelh k'un'a 'usuhla, 'et hoontsi' Yak'usda (Elohim) 'en ooba hoonzoo hukw'un'a 'uhoonla, 'andit dzin wheni dune lhane hubutisyih ha. ²¹'Et huwa whenulhjut iloh, nohuzkehyaz cha nohni cha ts'iyai be lhanohdutisleh.” 'Ink'ez k'ena'bunin'a 'ink'ez soo cho khuni nzoo-i be bubulh yailhduk.

Joseph dazsai

²²'Et Joseph Egypt yun k'ut 'et hoot'e', dich'oh cha 'ink'ez oobá ooyoh whut'ine inle'ne, 'enne cha 'ink'ez Joseph whunizyat whunizyai 'on 'at whunizyai (110) yus k'ut 'et khana. ²³Joseph 'et Ephraim buzkeh tawh whudidoh whuts'un bunalh'en, Machir buzkeh Manasseh ooye', 'enne cha Joseph oogw'ut k'ut 'et hunizyai.

²⁴'Ink'ez Joseph dulhutsinke 'ubulhni, “'Awet datisah, 'et hoontsi' Yak'usda (Elohim) 'alha nohts'un nutiyalh 'ink'ez ndi yun ch'a nanohtalelh, 'ink'ez Abraham, Isaac 'ink'ez Jacob cha yun butsi' yoozi'-i, whuz nanohtilelh.” ²⁵'Et Joseph, Israel buzkeh hits'u nahizya 'et 'ubulhni, “'Alha' Yak'usda (Elohim) nohts'un nutiyalh 'ink'ez usts'un 'i njan which'a naoooleh.”

²⁶'Et Joseph dazsai, 110 be yus k'ut 'ink'ez hizi sa' soo' tit'elh huba lhahidinla 'ink'ez Egypt 'et chunkelh 'et hitalhtelh ha.

Yak'usda Ooghuni Unzoo-i Matthew 'Uk'u Néyuzguz-i

Jesus Christ 'ubé dinzutne

1 Ndi 'udustl'us 'uk'eguz-i 'et ndutni, 'i be Jesus Christ 'en 'ubé dinzutne 'uhínt'oh, 'i Jesus David ts'u hainzut. David 'en Abraham ts'u hainzut-un 'unt'oh.

² Abraham 'en Isaac oobá 'unt'oh.

Isaac 'en Jacob oobá 'unt'oh.

Jacob 'en Judah 'ink'ez bulhutsinke bubá 'unt'oh.

³ Judah 'en nyoon ts'eke Tamar 'en be Perez 'ink'ez Zerah bubá 'unt'oh.

Perez Hezron oobá 'ink'ez Hezron Ram oobá 'unt'oh.

⁴ Ram 'en Amminadab oobá.

Amminadab Nashon oobá,

'ink'ez Nashon Salmon oobá 'unt'oh.

⁵ Salmon oo'at Rahab 'en be Boaz oobá. Boaz Ruth 'en be Obed oobá.

'Ink'ez Obed Jesse oobá 'unt'oh.

⁶ Jesse lerwe David oobá.

'Et lerwe David, mbe la Uriah oo'at inle'-un, 'en be Solomon oobá 'unt'oh.

⁷ Solomon Rehoboam oobá.

Rehoboam Abijah oobá,

'ink'ez Abijah Asa oobá 'unt'oh.

⁸ Asa Jehoshaphat oobá.

Jehoshaphat Joram oobá,

'ink'ez Joram Uzziah oobá 'unt'oh.

⁹ Uzziah Jotham oobá.

Jotham Ahaz oobá,

'ink'ez Ahaz Hezekiah oobá 'unt'oh.

¹⁰ Hezekiah Manasseh oobá.

Manasseh Amon oobá,

'ink'ez Amon Josiah oobá 'unt'oh.

¹¹ 'Oh da' 'oh whuya whudizulh whe ts'iyanne dune keyoh whuti
Babylon ts'e whebuhanla, 'et Josiah 'en Jeconiah 'ink'ez
bulhutsinke 'enne bubá 'unt'oh.

¹² Keyoh whuti Babylon whuz whebuhanla hukw'elh'az 'et Jaconiah
Shealtiel oobá 'unt'oh.

Shealtiel Zurubbabel oobá 'unt'oh.

¹³ Zerubbabel Abiud oobá.

Abiud Eliakim oobá,

'ink'ez Eliakim Azor oobá 'unt'oh.

¹⁴ Azor Zadok oobá.

Zadok Achim oobá,

'ink'ez Achim Eliud oobá 'unt'oh.

¹⁵ Eliud Eleazor oobá.

Eleazor Matthan oobá,

'ink'ez Matthan Jacob oobá 'unt'oh.

¹⁶ Jacob Joseph oobá 'unt'oh.

'En Mary ooki 'ink'ez Mary be Jesus whuzdli. 'En Christ huyulhni.

¹⁷ 'Inka Abraham David whuts'un, 'enne ts'iyawh whunizyat 'on 'at
dit-un bubé dindene 'uhint'oh. 'Ink'ez David 'oh da' whudizulh whe
ts'iyanne keyoh whut'enne Babylon ts'e whebuhanla whuts'un, 'enne
ts'iyawh whunizyat 'on 'at dit-un bubé dindene hinli. 'Ink'ez 'oh da'
whudizulh whe ts'iyanne keyoh Babylon ts'e whebuhanla 'et hukw'elh'az
dich'oh dukeyoh yun k'ut Judah, whuz whenáhidil, Christ 'et whuts'un,
'enne ts'iyawh whunizyat 'on 'at dit-un bubé dindene hinli whe hint'oh.

Jesus Christ whuzdli-un

¹⁸ 'Et Jesus Christ whuzdli-un, ndiz un'a 'uhooja. Ooloo Mary 'en Joseph
yughu tidalh ha lhahódinla, yughu tidalh whutso whe 'et nahoon'ai 'uda'
ts'oodun ba 'unt'oh. Ndoni, be 'uja. ¹⁹ 'Et ndun Joseph ts'ih'un dune unli,
'et huwa lhgho tikelh ts'iyanne toh yooya yoolhtselh which'a dudeni
lhaidinla. 'Ink'ez whu'iz yuch'a natidalh hukwa' ninzun.

²⁰ 'Et howu nuninuzut whe huwa nusúti whe neMoodihti oolizas 'en yulhni, “Joseph David oots'uhainzut-un inli. Wheniljut iloh whe Mary n'at tileh. Ndun ts'oodun Ndoni be yuchainya whe 'unt'oh. ²¹ Ooyaz, duneyaz tileh. Boozi' ooghá don'alh. Jesus dóni'. 'En 'utinelh ts'iyanne lubeshi ch'a 'ubutilhyih.”

²² NeMoodihti ooba nus hoo'en-un, 'en be njan 'oh túne' whust'en. 'Et nyoon nus hoo'en-un njan ndutni, ²³ “Whunulh'en ndun ts'eke 'aw dune t'enuszun-un ts'oodun ba 'uja, 'ink'ez ooyaz dune tileh, boozi' Emmanuel hidutánelh, Yak'usda nebulh 'únt'oh, ni whe 'utni.”

²⁴ 'Inka Joseph ts'e nandzut 'et neMoodihti oolizas daja yulhni la, 'oh tune' 'ust'en 'ink'ez Mary yilhchoot oo'at yutáleh ha. ²⁵ 'Udechoo ooyaz whutileh t'oonanzin 'et whuts'un 'aw yut'álhasnai. OoYaz whuzdli, 'et 'andit za soo yughusda. 'Ink'ez Ts'oodun boozi' yughá din'ai Jesus yulhni.

Dune whunihne, Majine hubuwhútnine, 'enne Jerusalem ts'e hoozdil

2 'Et 'awet yun k'ut Judea, keyoh Bethlehem whuz'ai-un, 'et Jesus whuzdli. 'Oh da' whuz un'a Herod lerwe unli whe 'uhooja. Whunulh'en whuzdli hukw'elh'az nda' whut'enne keyoh Jerusalem ts'e hoozdil. 'Enne whunihne Majine hubuhútnine. ² 'Ink'ez dune hoodulhkut, “Lizwif bulerwe 'andit whuzdli-un, nts'e whuzdli? Sum cho ts'an'en, 'i gha lhuts'úzdil. Ts'oodun oots'un teni' ts'untilhdzil ha whusats'ándil.”

³ Lerwe Herod whulh 'udants'o whe ooba dzoh 'uhutni. Jerusalem whut'enne, cha buba dzoh 'uhutni. ⁴ 'Ink'ez ts'iyanne ba lubret bumoodihne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha, ts'iyawh Herod 'anih ubudani'. 'Et 'enne buts'un nahootá'alh Christ ndet whutileh. ⁵ 'Et huyulhni, “Yun k'ut Judea, keyoh Bethlehem whuz'ai-un, 'et whutileh. Nus hoo'en-un 'et 'uk'ehónguz ndutni,

⁶ ‘Yun k'ut Judea ts'e keyoh Bethlehem whut'enne,
 'et nohkeyoh hoontsool hoonli,
 'et hoonts'i tube whudizti' tileh.

Nohkeyoh 'et whuts'un 'ilhoghun moodih ncha-un, whusatiyalh.
 'Ink'ez sdune'ne, Israel oots'u haindene,
 'usbai ghunli-un k'un'a bughu tileh.”

⁷ 'Et Herod whu'iz whe whunihne 'anih ubudáni'. 'Enne buts'un nahootá'alh ha 'et soo ndet dzin nts'ooya hoozulh whe ndi sum be hóodiltsai.

⁸Keyoh Bethlehem ts'e whe balh'a' 'ink'ez ndúbulhni, “'Ahdulh 'ink'ez howa óohli whe ts'oodun nalhtih. 'Et nawhah'ai de, nts'e 'unt'oh 'et sts'ótl'a khuni ooh'alh, whuz tisyalh oots'u teni' ntisdzilh ha.”

⁹'Et lerwe ndúbulhni whe whe hándil. 'Oh whuya hidulh whe khuntsul ndai la ndi sum ndaz ts'e hinalh'en-i, butso 'ults'ulh ts'oodun usda-un 'on do, 'et lhghá nelts'ut. ¹⁰Sum hinalh'en da' tubeh huhóont'i' k'et. ¹¹'Et yoh dahunindil whe ts'oodun hitilh'en. Ooloo Mary 'en bulh. Hibut nachánilya 'ink'ez hits'un teni' nalhdzun. Huye 'úzdla-i hidah lhch'az hiyilhchoot hiyé ha háyanla-i 'ink'ez hits'u hítilhdil. Gold, yoo sooltsun-i frankencense huyulhni, 'ink'ez yoo Myrrh huyulhni 'i cha, 'i hits'u hítilhdil. ¹²Yak'usda bubul be bugha dání', 'aw Herod ookw'u naoohdilh junih budáni' 'Et huwa 'utso whuya dukeyoh ts'e whenáhidilh.

**Joseph, Mary te, 'ink'ez Jesus bulh yun k'ut
Egypt ts'uw'hútni, whuz whe hándil**

¹³'Et whenáhidil hukw'elh'az neMoodihti oolizas Joseph nute whe be nghun whe hóodiltsai. 'Et 'uyulhni, “Dudinyaih, ts'oodun ooloo bulh ubilhchoot 'ink'ez yun k'ut Egypt 'a cho whuz ubalhtelh! Nohdutásnelh 'et whuts'un 'et dólhts'i'! 'Et Herod ts'oodun yuka it'á'elh yutuzilhghelh 'et huwa!” ¹⁴'Inka 'ulhdzis dunadija 'ink'ez ts'oodun ooloo bulh ubilhchoot 'ink'ez yun k'ut Egypt ts'outni whuz whe hándil. ¹⁵Herod datitsah whuts'un whuz hudutáts'i. Nus hoo'en-un, 'en be daja ni la 'et whunilhchoh 'oh tune' hit'en “Sye' 'anih dasni' yun k'ut Egypt whuch'a naooja' ha.”

**Lerwe Herod lhuganne 'ubulhni, “Keyoh Bethlehem ts'e duneyaz
nat yus k'ut be suli'ne, ts'iyawh huboohghan”**

¹⁶'Et ' Herod t'eeonanzin whunihne, Majine huyulhni, nahinan'a, 'et huwa tube humilch'e. 'Inka nts'oya hoozulh Majine hidáni' lhuganne, Bethlehem ts'e whe balh'a'. 'Et 'ubulhni, keyoh whut'enne 'ink'ez whunat whut'enne cha duneyaz nat yus k'ut be suli'ne 'ink'ez whuts'un whudilhdzulhne cha, ts'iyawh hubahghan. ¹⁷Nus hoo'en-un Jeremiah, daja ni la ts'iyawh 'oh tune' whust'en ndutni,

¹⁸“Keyoh Ramah dahts'o da' tso yahalhdruk
'ink'ez duduzke k'enínudleh.

Rachel ts'oodunne buk'etso yahalhduk.

'Aw budzi do na'otneh 'ait'oh,
bubuzkehke gak huzdli' 'et huwa.”

Joseph, Mary, Jesus cha, Nazareth hudutáls'ilh

¹⁹Herod dazsai whe Egypt ts'e neMoodihti oolizas Joseph huwunute whe be nghun néwhults'ut. ²⁰'Et ndúyulhni, “Dudinyaih! Ts'oodun duloo bulh nabilhchoot. Israel ts'e nahdulh, ts'oodun yukúniztaine hituzilhghelha, yahadla.”

²¹'Inka dudinya. Ts'oodun duloo bulh nabílhchoot 'ink'ez Israel ts'e whenáhidil. ²²Joseph whulh 'udants'o Herod ooye' Archelaus huyulhni, 'en dubá k'edanya 'andit Judea whulerwe unli. 'Et whuz tiyalh whe nuljut howu nusúti 'et Yak'usda yugha dáni!. 'Et huwa Galilee yun k'ut ts'e whe hándil. ²³Whuz hoozdil whe keyoh Nazareth 'et hudutáls'ilh. Nus hoo'enne daja hutni la, 'oh túne' whust'en whe njan duhútni, “'En Nazareth whut'en-un hidutánelh.”

John dune too be 'ulh'en-un ts'iyanne 'ubulhni, “Yak'uz k'une' whul'en-un, nilhdukw netoh 'utit'elh”

3 'Oh whuya hoozulh whe John dune too be 'ulh'en-un Judea yun k'ut dune luhhoot'i ts'e, whuz whinya 'ink'ez dune bulh yalhduk. ²'Et 'ubulhni, “Noheni náhandunooohleh. Yak'uz k'une' whul'en-un nohtoh 'utit'elh-un, 'awet nilhdukw.” ³Nus hoo'en-un Isaiah 'en yughu yalhduk whe njan ndutni,

“Dune luhhoot'ih ts'e dune yiz dusts'ai whe 'ultus-un
huyih whe njan ndutni,

'NeMoodihti ooti lhaoodahleh!

Ooti lhts'e oodiz'a ooba whulhtsi.”

⁴'Ink'ez John dich'oh khuna-i gha, camel huyulhni, 'i ye dune unli 'ink'ez 'uzus se be ts'udilh'oo. Tulk'us cho 'ink'ez ts'ihnati'uz 'ohwhi ya'alh. ⁵'Oh da' dunene ts'iyawh ndunne Jerusalem whut'enne, Judea whut'enne cha, 'ink'ez dune 'ukoh Jordan whut'enne, ts'iyawh John gho nindil. ⁶'Ink'ez dulubeshi k'un'a huhoolnuk whe 'ukoh Jordan John 'en too be' balh'en.

⁷'Et hoonts'i lhane Phariseene 'ink'ez Sadduceene cha, too be' hutilnelh ha highu nindil. Hubunilh'en 'ink'ez ndúbulhni, “Nohni lubezo tl'ughus buzkehke le' 'áht'oh! Yak'usda lubeshi 'ulh'enne bubulh huntalch'oh-un, 'et whuz de hóolts'ulh, mbe 'unohulhni whuch'a úlhwus?” ⁸Whute lubeshi ch'a noheni nahandunoohleh de, ndaht'en-un ts'iyanne t'ehonózin ndaht'oh la, ⁹'ink'ez khun njan dudohni' junih, wheni Abraham oots'u haindene tsinli. Nohdusni Yak'usda soo 'ultus whe 'unt'oh, ndi tse hoonts'i 'i be Abraham oots'u haindene ubutilhtselh whe 'unt'oh. ¹⁰Nohni duchun lé'aht'oh. 'Awet tsetselh lhadínt'oh. Duchun oomai' hooloh-i, ooghih tubulh tsuhídantsel 'ink'ez hidutálhk'un.

¹¹Noheni nahunduníhla 'et huwa too be za too be' nohúsdla. 'Et hoonts'i sk'elh'az whusatiyalh-un, 'en sanus dizti' whe 'unt'oh. 'Aw ookegon ooba nétisdlelh huba soo lhe'usdzoo'. 'En Ndoni 'ink'ez kwun bulh be too be' nohtilh'elh. ¹²Lufoos tl'o mai' be tahawhúlts'ih-i, 'i nuyútun. 'Ink'ez tl'o mai' yutahawhúlhts'ih-i, 'ink'ez yuk'ut 'ut'en-i cha yuk'ut lhadút'ih de, 'ink'ez yuna'ulhdoh. 'Ink'ez mai lhaduja-i, 'i ts'iyawh deínudzih 'ink'ez mai bayoh ts'e wheyúli. 'Et hoonts'i ndi kwun 'aw nalhnusne, oot'ooz, 'i be duták'un,” 'ubulhni.

John, Jesus too be 'ulya

¹³'Et Jesus Galilee ts'e hainya. Jordan 'ukoh ts'oozuya John too be' yutilelh ha. ¹⁴'Et hoonts'i John dah yúlhni. “Nyun too be' sonleh huba' hoont'oh. 'Ink'ez di ha si sts'ú tinya too be' nyoosdleh ha?”

¹⁵'Et hoonts'i Jesus 'uyulhni, “Whute soo cho nilh'en, be ts'ih'un 'uhoont'oh-i, 'et ts'iyawh lhaoodutanelh whe' hoont'oh.” 'Et yutl'a hon'ai.

¹⁶Jesus too be' yinla whe tooz ha nája ibulh 'et 'aho 'en ba 'aho yak'uz daha' dankez 'ink'ez Yak'usda Ooyughi yunilh'en whe ndus de dut'ai, dove huyúlhni, 'i k'un'a Jesus ook'é dinde. ¹⁷Khuntsul ndus de 'uwhutni, “Ndun ' sYe' ook'esi' whé 'unt'oh, 'ink'ez tube 'en bulh hoonúst'i,” ni.

Netsudule Jesus tank'us yúnoolht'i hukwa' yulh'en

4 'Awet Jesus dune lhuhoot'ih ts'e Ndoni whuz whe yálh'a' netsudule yootálhdzih ha. ²Dit whunizyat dzin sóo honih, 'et hukw'elh'az

ooye'íłts'ul. ³'Et yóolhdzih-un, yughu ninya 'ink'ez uyúlhni, “'Alha' Yak'usda ooYe' inli de, ndi tse lhes oole' dini.”

⁴'Et Jesus yulhni, “Yak'usda ooghuni k'ut 'uk'usgus, ‘'Aw lhes be za iloh dune hik'u khuna, Yak'usda ooghuni, daja ni, 'et ts'iyawh 'i be hik'u khuna.”

⁵'Et netsudule keyoh whudizti' ts'e yulh whin'az, 'ink'ez lugliz whucho 'udedo hukw'ut, 'et whuban nenilhya. ⁶'Ink'ez 'uyulhni, “'Alha' Yak'usda ooYe' inli de, njan whenghe' dudintneh! 'Uk'ehooguz whe njan ndutni, ‘Yak'usda oolizas butl'a hon'ai whe 'enne nghi hinli, 'ink'ez dula be ndo nyuhóotatun, 'aw nke tse t'aoonalh 'ait'oh 'et whucha.”

⁷'Et Jesus nduyulhni, “Doo cha za njan 'uk'ehooguz whe ndutni, ‘Khun te Moodihti nYak'usda 'en nantan'ah hukwa ółhdzih junih!”

⁸Doo cha za netsudule dzulh yoo do ha dí't'ai ts'e whuz yulh whin'az. Yun k'ut ndulcho whe wheinilhtan lerwene huyé dizti'-i, 'i cha. ⁹'Ink'ez 'uyulhni, “Ngwutsi be neninya 'ink'ez sts'u téni' nilhdzun de, 'et de ndi ts'iyawh, nch'e' tileh!”

¹⁰'Ink'ez Jesus yulhni, “Satan naindahl! 'Uk'ehooguz whe njan ndutni, ‘Moodihti nYak'usda, 'en za Oobut negwutsi be nets'iyaih, 'ink'ez Oots'u téni' uznilhdzun, 'ink'ez 'en za Ooba né'ts'ut'en.”

¹¹'Et netsudule whe naja 'ink'ez khuntsul lizasne whusahándil 'ink'ez hiba ne'ut'en.

Jesus dune bubulh yawhénilhduk

¹²Jesus whulh 'údants'o John 'ahuyan'ai. Galilee yun k'ut ts'u whinya.

¹³Nazareth whuch'a séya 'ink'ez keyoh Capernaum whuz oozya 'et tidalh ha keyoh 'et yatoo taba whuz'ai. 'Et lhelhdun Zebulun 'ink'ez Naphtali lhodin'ai. ¹⁴Isaiah nus hoo'en-un, howu yailhduk-un lhaóodotneh ndutni,

¹⁵“Yun k'ut Zebulun 'ink'ez Naphtali, yatoo' k'uz wheti Jordon 'on 'un.

Galilee yun k'ut,

'udun yun k'ut whut'enne buch'e!.

¹⁶Mbene la tsalhgus yo dilhts'ine,

'enne kwun uncha-i hitilh'en.

Nts'e la yun k'ut sa whus'ih whuz'ai-un,

ndi sa whus'ih, 'i be daztitsah-i, 'i 'unt'oh.

Mbene la 'et whut'enne, 'enne be hóot'en unli-i,
'i be buba yulhkai 'uhooja.”

¹⁷'Et whuts'un Jesus dune bubulh yawhénihduk whe ndubúlhni, “Noheni náhandunoohleh! Yak'uz k'une' whul'en-un 'awet nilhdukw sulí.”

Dine lho ha 'ut'enne Jesus, “'Anih,” ubúlhni

¹⁸Bunghun Galilee taba Jesus 'oh whuya uyalh 'et nane dune lhulhutsinke 'ubutilh'en. 'Ilhoghun 'en Simon huyulhni Peter cha huyulhni, 'et 'ilhoghun bulhutsin 'en Andrew huyulhni. 'Enne lhembilh tahúyalhdil lho ha 'ut'enne hinli. ¹⁹'Ink'ez 'ubulhni, “Sunih'us, dune ha 'ut'enne nohtiselh.” ²⁰'Aho dulembil hila ditni 'ink'ez hik'oh ts'e oot'en ha huyuntiz'az.

²¹'On 'un hidulh 'et doo cha za nane dune tilh'en. 'Enne cha lhulhutsinke Zebedee ooye'ke. 'Ilhoghun James huyulhni 'ink'ez 'ilhoghun John huyulhni. Dubá te ts'i be húdilh'ts'i 'ink'ez dulembil nahuyutl'oo. Jesus bukahizya. ²²'Aho dubá highu déhain'az 'awet ye usda whe 'ink'ez Jesus hik'oh ts'e oot'en ha hiyuntiz'az.

Jesus lhane dune undudáne soo ná'bulh'en

²³Galilee yun k'ut Jesus ndulcho nuya whe Lizwifne bulugliz 'et bubulh yálhduk. Yak'uz k'une' whul'en-un, 'en ghun khuni unzoo-i be bubulh yálhduk. Dune toh mbe la ndudane 'ink'ez ooyust'e tétsunne, ts'iyanne soo na'bulh'en. ²⁴'Et Syria whut'enne, ts'iyawh hiyulh 'údit's'o. Mbene la lhelhyoo dada bé undudane, 'ink'ez 'on nus bulh 'últs'ulhne cha, ntsi'-i nudúdeh ooyudindane cha, whusnine cha 'ink'ez ookaootuzukne 'ink'ez delh dusnine cha, ts'iyawh Jesus ts'u buhoozdla whe soo ná'binla. ²⁵'Ink'ez Galilee whut'enne, Decapolis whut'enne, 'ink'ez Jerusalem whut'enne, Judea yun k'ut whut'enne cha, 'ink'ez Jordan koh 'on yan whéya whut'enne cha, ts'iyawh 'et huldlai k'et 'aw 'uzdooni' 'ait'oh. 'Et 'ultsukne 'ilhunaosdil 'enne ts'iyawh hiyuntizdil.

Jesus 'ubulhni, “Dawhuldzoo'-un 'et bughá whults'ut”

5 'Ilhunaosdilne Jesus 'ubunilh'en whe ndo dzulh enun ts'e ndo whinya 'ink'ez 'et nátl'a dida' whe yugha hódul'ehne hits'oozdil. ²'Et whe whubondunilh'e', 'et njan ndúbulhni,

³“Lubeshi 'ulh'enne, budzi tel'en unline,

'enne yak'uz k'une' whul'en-un ooch'e' huzdli',

'et huwa 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut.

⁴Dulubeshi ghu ni unline, 'enne 'uk'enus k'enánit'ane hutileh.

'Enne 'uhuja 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut.

⁵Yo údudildzunne,

'enne ndi yun k'ut buch'e' whutaleh 'et huwa 'uk'enus

hoonzoo-un bugha whults'ut.

⁶Mbe la Yak'usda ye ts'ih'un 'unt'oh-i yuka' ninzunne,

hukwa'huninzun-un, 'et bugha óotalts'ulh.

'Enne 'uk'enus hoonzoo-un bughá whults'ut.

⁷Uyoonne gha t'eninzunne, 'enne Yak'usda cha bugha te'untazeh,

'enne 'uk'enus hoonzoo-un bughá whults'ut.

⁸Mbene la oodzi dutsun lhilohne,

'enne k'at le Yak'usda huti'elh 'et huwa 'enne 'uk'enus

hoonzoo-un bughá whults'ut.

⁹Mbe la ts'ih'un lhts'un 'uhoot'e'ne, 'enne Yak'usda

buzkeh ubodutánelh.

'Enne 'uk'enus hoonzoo-un bughá whults'ut.

¹⁰Ts'ih'un 'uhint'oh huwa dzoh nubuhulhdehne, 'enne yak'uz

k'une' whul'en-un, 'et buch'e' hinli.

'Enne 'uk'enus hoonzoo-un bughá whults'ut.

¹¹Nkede suba dune nohch'az yahutilhduk 'ink'ez dzoh nunohotilhdzut, 'ink'ez ts'iyaitsuk whulst'it khuni dutsun-i be nohch'a 'uts'un un'a yahutilhduk, si sgha whuz un'a dune dzoh nunohulhdzut de, 'et 'uk'enus hoonzoo-un nohghá whults'ut. ¹²K'udada whunúlhni 'ink'ez 'uk'enus hoonáht'i! Yak'uz hooncha whe nohba k'elha whutaleh. Nohtso nus hoo'en inle'ne, whuz un'a za bube huzula inle'.

**Ndi yun k'ut lubeshi 'ulh'enne buba be
hoot'en-i 'ink'ez lisel cha lé'aht'oh**

¹³ Nohni ndi yun k'ut lubeshi 'ulh'enne buba lisel le' 'aht'oh. 'Et hoonts'i lisel 'aw oonalhuwhúlhni 'ulh'ih te, nts'en'a suba doo cha lisel oonawhúlni 'naoodle'? 'Aw hoonli ba lhe'ízoo' whe 'unt'oh. 'Ants'i dune tehúyulhkuk 'ink'ez hik'u núdilh whe' hoont'oh.

¹⁴ Yun ka buba be hoot'en 'ahli. Keyoh whuti dzulh k'ut whuz'ai de, 'aw whuntoolhtih 'ait'oh. ¹⁵ Dune too dizk'un naidulhk'an 'ink'ez 'aw chalhyal yunedóo'alh 'ait'oh, k'us lutab k'eyíta'alh 'ink'ez kwun 'i gha yoh dilhts'ine huwhuntih'elh. ¹⁶ Dune ba be hoot'en-i 'ahli. 'I be noh'e'ut'en unzoo-i dune huyuntih'elh 'ink'ez nohBá yak'uz usda-un hidutálhti.'"

**Jesus 'ubulhni, "Moses be 'udustl'us 'ink'ez nus
hoo'enne bube' 'udustl'us ts'iyawh lhadútisdleh"**

¹⁷ "Moses be 'udustl'us 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us 'i gak tiselh ha whusásya noohzin junih. 'I ts'iyawh lhadútisdleh 'et wheni whusásya. ¹⁸ 'Alha' dusni, Moses be 'udustl'us Hebrew bughuni k'un'a hoont'um-unyaz whe 'uk'eguz-un 'ink'ez hoont'um-unyaz usgus-un, ndet 'uwhulhni, 'et ts'iyawh 'et ndúhooja de, 'et whuts'un 'aw ndi yun 'ink'ez yak'uz cha 'etsul 'uhóneh 'ait'oh. ¹⁹ 'Et huwa ndai khuni neghalts'ut-i, 'i hoontsool-unyaz hoonts'i dune k'uhinínyuz de, 'ink'ez 'uyoonne whuz un'a whubodutilh'eh dune ndut'en de, 'et yak'uz k'úne' whul'en-un, 'en 'aw hoonli lhiloh-un yidutánelh. 'Et ndi khuni netl'a dilts'ut-i, dune hik'une' 'ut'en de, 'ink'ez 'uyoonne whuz un'a 'az whubodutilh'eh, yak'uz k'úne' whul'en-un, be ncha-un 'unt'oh hidutánelh. ²⁰ 'Alha nohdusni ndunne Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez Phariseene cha, 'enne hiye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i 'ink'ez nohni be ts'ih'un un'a 'aht'oh-i, 'i buba nus ahzoo de, 'et de za nts'e la yak'uz k'une' whul'en-un ts'e tíhdulh."

**Nyulh dune hoonli-unyaz whe nch'az ditni t'ewhunínzun de,
ooghu ninya 'ink'ez k'eke naooltselh**

²¹ "Et whulh 'udahts'o njan duhutni, 'Dune solhghelh junih,' 'ink'ez mbe la dune silhghi-un, 'et hukw'un'a buba nahutideh whe' hoont'oh.

²² 'Et hoonts'i sich'oh 'unohdusni, mbe la 'ants'et dulh dune bulh hunilch'e de, 'enne buba nahutideh whe' hoont'oh. 'Et mbe la dudulh dunene 'Raca!' 'ulhníne de, 'et ndi khuni dakelh k'un'a 'Ntsi', ni whe 'utni, 'i gha nahiyilh-un but hutiyin. 'Ink'ez cha za mbe la dune, 'Whuzini dune inli!' yulhni de, mbe la ndutnine, 'enne tube whe whúnujut-un kwuncho yo ts'e buhutinoh.

²³ 'Et huwa hoonliyaz loodel k'ut howa' tán'alh-i, 'ink'ez nyulh dune hoonli whe nch'az ditni whunailni de, ²⁴ 'et whutso nyulh dune bulh k'eke nalhoolhtselh. 'Et hukw'elh'az 'andit za loodel k'ut huwa' tan'alh-i, 'et huwa ón'alh.

²⁵ 'Et khun dune hoonli whe nch'az ditni de, 'aho oots'un ts'ih'un na'honleh. 'Et nahiyilh-un but nényutalhtelh whutso ndóneh. 'Et 'aw ndúlhinel de, nch'az ditni-un, 'en nahiyilh-un but nényutalhtelh. 'Et nahiyilh, 'en neilhchuk-un t'l'a nyutilhtelh 'ink'ez nch'az dána' duta'alh. ²⁶ Ts'ih'un un'a nohdusni, ndai la ts'iyaitsuk ook'elha whutilhtselh 'et whuts'un, nts'en'a suba whuch'a naohja'?"

Mbe la ts'eke yunilh'en whe dudzi yo whe njan duninzun, "Bulh nínta' tist'elh hukwa' nuszun," 'uda' yulh ninta'ant'en whe 'unt'oh

²⁷ "Whutsoda' whulh 'udahts'o njan dúhutni, 'Uyoon ts'eke bulh ninta'ont'en junih.' ²⁸ 'Et hoonts'i nohdusni mbe la ts'eke yunilh'en whe dudzi yo whe nduninzun, 'Bulh nínta' tist'elh hukwa' nuszun,' 'uda' yulh ninta'ant'en whe 'unt'oh. ²⁹ 'Et nailhni ts'e nyuna 'i be lubeshi 'inla de, ha nón'alh 'ink'ez 'un ntolh'is. 'Et 'on nus soo' hoont'oh nohyust'e ndulcho duták'un-un whanus soo' hoont'oh. ³⁰ 'Ink'ez nailhni ts'e nla be nínta' nint'en de, k'ont'as 'ink'ez 'un tolh'is. 'On nus soo' hoont'oh nohyust'e ndulcho duták'un-un whanus soo' hoont'oh."

Dune ts'eke bulh lhgho dilhts'i-un, 'et 'ilhiz wheni 'otát'elh

³¹ "On 'un nduwhutni 'Mbe la du'at 'etsul 'utilelh-un, 'udustl'us ye 'etsul itilelh-i yutl'a yóolhchoos huba' hoont'oh.' ³² 'Et hoonts'i 'unohdusni oo'at 'uyoon dune bulh ninta'ant'en de, 'et huwa za 'udustl'us ndai la ye 'etsul itilelh-i yutl'a yóolhchoos huba' hoont'oh. Ndúlhinel whe du'at 'etsul

'uyinla de, dich'oh du'at ninta'ant'en-un yulhsti. 'Ink'ez ts'eke 'uyoon dune ghu nasda de, dune 'en cha ninta'ut'ih-un unli whe 'unt'oh.”

Khun nghuni k'ónyis junih

³³“Doo cha za niz de whudizulh da' ts'iyawh t'eoonáhzun 'uda' dune daja hutni whe njan nduhutni, 'Khun nyunch'oh nghuni k'ónyis junih. NeMoodihti whe oots'u nahizinya 'et whunilhchoh hukw'un'a 'ont'en huba' hoont'oh.’ ³⁴'Et hoonts'i 'unohdusni, khun whuz un'a te ndudóohni junih. Khun 'Yak'uz nalh 'udusni,' doohni' junih. Yak'usda ookw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i 'et 'us'ai 'et huwa. ³⁵K'us 'Ndi yun k'ut whunalh 'udusni,' doohni' junih. Yak'usda yuk'udílh'ez-i 'unt'oh 'et huwa. K'us khun te 'Keyoh Jerusalem whunalh 'udusni,' doohni' junih. Lerwe k'us dizti'-un ookeyoh whucho 'uhoont'oh 'et huwa. ³⁶K'us khun te 'Whe khasna-un whe nahooyeh,' junih. 'Aw nohtsigha, 'ilho hoonts'i 'ulhyul k'us dulhghus naoolhtselh 'aít'oh 'et huwa. ³⁷'Et k'us ndiz un'a njan dúdoohni, 'et 'awet 'A,' dahni, 'A,' 'unt'oh. 'Ink'ez 'Awúndooh,' dahni de cha, 'Awúndooh,' 'uhoont'oh. 'Et 'uts'un un'a 'udahni de, 'et ntsi'-un ts'u ha dutídoh whe 'unt'oh.”

Dune ntsi'-un, 'en ooch'az nónt'i

³⁸“'Et whutsoda' whulh 'udahts'o nts'en'a dune daja hutni inle' whe njan duhutni, 'Dune oona hoos'en silhsti de, nyunch'oh nyúna be hoos'en tanleh. 'I be hukw'elha whutalhtselh. 'Et ooghu dádilchus de, nyunch'oh nghoo be hukw'elha whutalhtselh,' hutni inle'. ³⁹'Et hoonts'i 'unohdusni, dune ntsi'-un k'ól'en junih. 'Et k'us mbe la nailhnih ts'e nohnizkuk de, 'intl'us ts'e oots'un nándunont'ah. ⁴⁰Nzoot'an nahiyilh-un but nts'u yuka 'ulhni de, ndzoot cha ooghá yolhchoos. ⁴¹Dune dawhuldzoh sulh tányalh nyulhni de, nat 'uwuldzoh ts'e bulh ha ónya'. ⁴²Mbe la hoonli nts'u há' 'utni de, ooghá yon'alh. Hoonli dughu sinla nyulhni de, ooch'az naool'ah junih.”

Nohch'az ditnine buk'eoohsi'

⁴³“Njan cha whulh 'údahts'o, 'Nye nghoh whut'i-un ook'eoonsi' 'ink'ez nch'az ditni-un, oots'u doni.' ⁴⁴'Et hoontsi'i nohdusni, nohch'az ditnine buk'eoohsi'. Mbene la denóhdulene, 'enne khuni unzoo-i be bubulh yaóolhduk. Nohts'u dutnine, buts'un oohzoo'. Hoontsi' nohts'un ne'hut'en 'ink'ez dzoh nunohulhdzutne, buba tenadoohdli. ⁴⁵'Et de la whunúlhtun nohBá yak'uz usda-un, buzkeh 'ahli whe 'aht'oh. Yak'usda sa ntsi'ne 'ink'ez unzoone sa buk'idindi. Ts'ih'un 'unt'ohne 'ink'ez ts'ih'un lhe'it'ohne cha lhgha buk'ut nawhúlhtih. ⁴⁶Mbene nohk'ensi'ne, 'enne za buk'ehtsi' de, di suba nohgha óokat? Ndunne sooniya nalhdzooohne, 'enne cha whuz un'a za nduhut'en. ⁴⁷'Ink'ez nohulhutsinke, 'enne za hadih budahni de, 'et 'uyoonne anus ahzoo na'dunáhzun eh? Sooneya nalhdzooohne, 'enne cha whuz un'a za nduhut'en. ⁴⁸'Et huwa nohBá yak'uz usda-un, 'en dant'oh whe ts'ih'un 'unt'oh, 'et nohni cha whuz un'a za ooht'e' huba' hoont'oh.”

'Ut'en unzoo-i 'ulh'en de, ts'iyanne nalh tube cho whe' 'ududolhti' junih

6 “Huwahli! Khun tel'enne gha' tih'alh de, ts'et whucho ndóht'en junih. Ndaht'en de, nohBá yak'uz usda-un, 'aw nohba; 'uk'elha hoolhtselh 'ait'oh.

²'Et huwa tel'enne gha' tih'alh de, khun ts'iyanne nalh 'ududolhti' junih. Duba na'udzoo'ne, 'enne whuz un'a 'et nduhút'en. Lizwif bulugliz k'us ti whulheguz-un 'et ts'iyanne ubunoolh'en ha, 'et nduhut'en. 'Alha' dusni, ooba k'elha whutalehne, 'uda' buba nk'elha whuzdli' whe 'uhint'oh. ³'Et huwa tel'enne gha' tih'alh de, nohla 'intl'us tse dat'en, nohla nailhnih ts'un'k'us t'eoonoohzeh junih. ⁴'Et whuz un'a 'uyoonne t'ehonúszun 'et daht'en whe tel'enne gha' áh'aih. NohBá yak'uz usda-un, whu'iz hoo'en, ts'iyawh nohnilh'en whe 'unt'oh. 'Et huwa didutch'oh ts'iyanne but nohba 'uk'elha whutilhtselh.”

Ndiz un'a tenadoohdli huba' hoont'oh

⁵“Tenadahdli de, khun duba na'udzoo'ne k'oh ts'e tenadoohdli junih. Whuz un'a lizwif bulugliz cha nódilhya, k'us ti whulheto huhóont'i' whe

whuz un'a tenahududli ts'iyanne ubunoolh'en ha. Nohdúsní, 'uda' buba 'uk'elha whuzdli' whe' hint'oh. ⁶Tenadutihdli de, nohnich'oh whaht'i-un, dati dánadihtan whe tenadoohdli. NohBá lhist'en-un, ts'iyawh nohnih'en, didutch'oh ts'iyanne nalh nohba 'uk'elha whutilhtselh. ⁷'Et tenadahdli de, lhat cho 'oh lhunahoohdeh junih. Whuz un'a lhendun keyoh whut'enne k'un'a tenahududli. 'Enne lhai khuni be tenahududli de, 'i be Yak'usda budutáts'o huninzun 'et huwa. ⁸'Et huwa 'enne buk'un'a 'udoohni' junih. NohBá ndet hukwa oodutalhkut-un, nohtso da' t'ewhunínzun whe 'unt'oh.

⁹Inka ndiz un'a tenadoohdli,

'NeBá yak'uz sinda.

Nyoozi' dóti'.

¹⁰Whe lerwe inli-un,

whusahoolts'it.

Hukwa' ninzun te, ndo honeh.

Ndi yun k'ut 'ink'ez yak'uz cha,

ndúhoneh.

¹¹'Andit dzin 'uzti'ulh-i,

negha nín'aih.

¹²'Ink'ez 'uyoonne bulh dulhyoh ts'uwhulh'ai de,

buba whunats'odoolnoh.

¹³'Ink'ez ntsi'-un, 'en ch'a neghinli.

'Et yak'uz k'une! 'int'en-un 'int'oh, 'ink'ez be ilhtus-i cha,

bé dinti'-i cha, 'i 'ilhiz wheni 'i ts'iyawh nch'e' 'unt'oh.

'Et ndo honeh.'

¹⁴'Et dune nohdulhyoh né'hut'en de, 'ink'ez buba whunaoodúlhnoh de, 'et de nohBá yak'uz usda-un, 'en cha nohba whunaoodutilnoh. ¹⁵'Et hoontsi' dune nohdulhyoh né'hut'en de, buba whunalhoduzulhnoh de, 'aw nohBá yak'uz usda-un, nohBá whunaoodoolnoh 'ait'oh.”

Soo hootahni de, 'onghohne buch'a nonah'i'

¹⁶“'Et ndet soo hóotahnih de, duba na'udzoo'ne buk'un'a ooht'e' junih. Ndut'enne dudzi yo 'uhilhdzun na'hududil'i whe' hint'oh. 'Ink'ez dunin be te'hududil'en 'ink'ez dzoh nuhuzut na'hududil'i. 'Et whuz un'a 'uyoonne whúbonulhtun nts'en'a la soo huhooni hukw'un'a. 'Alha' whe nohdusni, mbe la ndut'enne buba 'uk'elha yutaleh-i, 'uda' buba k'elha

whuzdli' whe' hint'oh. ¹⁷'Et hoonts'i nohni soo hóotahni de, soo cho nena'noolhdeh 'ink'ez nohtseghe cha naoolhtlo. ¹⁸'Et whuz un'a soo hóotahni de, 'onghohne buch'a nonah'i. 'Et hoonts'i nohBá lhuhoost'en ts'e hoonts'i whunilh'en, 'en ts'iyanne nalh nohba 'uk'elha whutilhtselh whe' hoont'oh.”

**Ndai la yak'uz be hoonzoo' hoont'oh-i,
yak'uz ts'e 'et whuz 'ilhoozóhleh**

¹⁹“Ndi yun k'ut uht'i-i 'ilhoozáhle iloh. 'Uk'enaditsih 'ink'ez musdzyaz cha gak yutilhtselh. 'Undunut'ihne nohghu dá' hutiyus 'ink'ez hiduntit'ih. ²⁰'Et k'us ndai la yak'uz be hoonzoo' hoont'oh-i, 'i yak'uz 'ilhoozáhle. 'Et whuz un'a 'aw k'enádotsih 'ait'oh. Musdzyaz cha 'aw gak yoolhtselh 'ait'oh. 'Aw nohghu da' hooyis 'ink'ez nohghe' hundunoot'ih 'ait'oh. ²¹'Et huwa ndet la uht'i-i 'ilhoozáhla, ndet 'usdla-un, nohdzi cha 'et dutá'alh.”

Dune na 'ants'i too dizk'un le' 'unt'oh

²²“'Et nena neyust'e ba too dizk'un le' 'unt'oh. 'Et nohna soo 'unt'oh de, 'et nohyust'e be hoot'en-i dizbun. ²³'Et hoonts'i dune na lubeshi be untsi' de, 'et ooyust'e ndulcho whe tsalhgus be dutabun. 'Et huwa ndi be hoot'en nohbulh 'unt'oh tsalhgus k'un'a be hoodat'en de, 'et dálcho-i be suba tsahólhgus oole'?”

Yak'usda ook'une' 'int'en de, sooniya cha k'une' 'ont'en 'ait'oh

²⁴“'Aw 'ilhoghun dune nane moodih ba oot'en 'ait'oh. 'Ilhoghun 'en yuts'u dutitni 'ink'ez 'ilhoghun yuk'etisi'. K'us 'ilhoghun yuk'úne'tit'en 'ink'ez 'ilhoghun yuch'az dútatni. 'Aw Yak'usda k'une' 'int'en 'ink'ez sooniya cha k'une' 'ont'en 'ait'oh.”

Yinka dúlhts'i-un huwu ni oohle' junih

²⁵“'Et huwa njan ndunóhdusni, yinka dúlhts'i-un huwu ni oohle' junih. Tih'ulh-i 'ink'ez tihnelh-i cha, 'ink'ez nohyust'e soo naidutihleh, 'i cha, 'i ts'i yawh ooghuni oohle' junih. Tih'ulh-i be háhna-i anus dizti' nahzun

eh? K'us naih 'i nohuyust'e anus dizti' nahzun eh? ²⁶Ndo dut'ai núdilh-i nulh'en! 'Aw 'alhe' nusdloh 'ink'ez 'aw khít huba ilhe'osdle iloh. 'Et hoonts'i nohBá yak'uz usda-un, 'en bugha 'á'aih. 'I iloh lakw ba nus dáhti'? ²⁷Nohni nohtoh mbe 'unt'oh dalcho tileh howu ni unli? 'Aw 'et huwa 'on nus 'ulyiz oole' 'ait'oh!

²⁸'Inka di ha be dune tihleh oogghuni 'ahli? 'Indaiyaz nts'en'a ha niyeh, howu nuni nahzut. 'Aw lhe'ust'en 'ink'ez 'aw naih cha lhe'hulh'en ye dune tileh ha. ²⁹'Et nohdusni Solomon 'en hoonts'i soo nadut'ih te, 'aw 'indaiyaz anus lhe'ildzoo'. ³⁰'Et Yak'usda tl'o unzoo-i yilh'i. 'I 'andit dzin tl'o k'ut ha niyeh 'ink'ez bunde 'i tsehidutilhkuh 'ink'ez duták'un. 'Et dáhoolcho-i be nohni 'on nus soo nanohdutileh? Nohni ntsool-iyaz be 'alha lhe'hoot'ohne 'unohdúsní! ³¹'Et huwa khun lhoodolhkut junih, di suba ts'oo'alh, k'us di suba ts'ootnai', k'us di suba be dune ts'oo'e', noohzin junih. ³²'Alha' 'udun yun k'ut whut'enne hukwa hitís'en. 'Ink'ez 'alha 'i be nohBá yak'uz usda-un, ndai hoonli be ts'uwhulhdoh-i, ts'iyawh t'ooninzun. ³³'Et hoonts'i nts'en'a Yak'usda nohba lerwe tileh 'ink'ez be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-i nohch'e' tileh, 'et za hukwa' nahzun, 'ink'ez 'on 'un cha ts'iyawh nohgha tíkuh whe' hoont'oh. ³⁴'Et huwa bunde dawhútanelh, 'et howu ni oohle' junih. Bunde daootanelh la, 'et la ndo honeh. Dzin totsuk soo' hoolcho whe huwu ni hooli 'et huwa.”

'Uyoonne ba nahoohyeh junih

7 “'Uyoonne ba nahoohyeh junih. Doo ka si nohba nahoodé. ²Nts'en'a 'uyoonne ba nahahyeh, 'et whuz un'a nohba nahutideh. 'Ink'ez nts'en'a 'uyoonne ne'bulh'en de, whuz un'a za nohba 'uk'elha whutaleh.

³Di ha nyulhutsin lhusyaz oona k'et diztan, 'i nilh'en, 'et hoonts'i 'aw t'oonuzinzun nyunch'oh duchun cho nyuna k'et diztan? ⁴Nts'en'a nyulhutsin 'udutánelh, 'Nyuna k'elts'ut-i nyuna k'ehanaóos'alh,' 'ink'ez nyunch'oh lhelcho-i nyuna k'et 'us'ai-i 'aw lhnílh'en? ⁵Duba na'indzoo!' 'Udechoo lhelcho-i nyuna k'élts'ut-i, 'i cho nyuna k'éhanain'aih. 'Et de la soo whunilh'en whe oona k'élts'ut-i oona k'ehanáyon'alh.

⁶Yak'usda oogghuni lubeshi oogghu hooloh-un, khun te lhike ndult'ohne gha óoh'alh junih. K'us Yak'usda ye whúneodulh'eh-i, 'i kw'usul dizti'-i, pearl huyulhni, khun gugoos butso naóolhdilh junih. Hik'u nutílh'us 'ink'ez 'aho nohts'u nálhya 'ink'ez yanohodutálhch'ulh.”

Yak'usda hukwa oodolhkut 'ink'ez nohgha whúta'alh

⁷“Et nohdusni Yak'usda ndai la ooka yoodulhkut-i nohgha íta'alh. Ookunáhta 'ink'ez nahootáh'alh. Dati dunulhkw'uz 'ink'ez nohba dáha' dutikwus. ⁸Yoodulhkutne, Yak'usda bugha whúta'alh. Hoonliyaz hukwunútane, nahahootá'alh. Dati dunulkw'uzne, Yak'usda buba dáha' dutit'elh.

⁹Mbene nohbáke nohtoh, ooye' lhes yuts'u ha 'utni de, tse yughá nduno'alh 'ait'oh. ¹⁰K'us lho yuts'u ha 'utni de, 'aw 'i k'et t'l'ughus yugha óot'elh 'ait'oh. ¹¹Nohni lubeshi 'ulh'enne 'ahli, 'et hoontsi' t'eeonahzun unzoo-i nohuzke gha tíh'alh. Dáwhulcho-i be 'on nus ndo yak'uz nohBá yoodulhkutne, unzoo-i bugha ti'alh. ¹²'Et huwa nts'en'a hukwa' nahzun dune danohotilh'elh-un, whuz un'a nohni cha 'et ndúboolh'en. Moses be 'udustl'us 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha, 'et náhoolt'oh nduwhútni.”

Datíh hoondat-un

¹³“Datíh hoondat-un 'et hukohdilh. Datíh 'ink'ez ti hoontel-un, 'et kwuncho yo ts'u ti 'uhoont'oh 'ink'ez lhane whuz whedilh. ¹⁴Datí-un hoondat 'ink'ez ti 'ilhez be ts'ukhuna-un 'et howa whulna' whe' hoont'oh 'et huwa. 'Aw lhane iloh nahuhóo'aih.”

Dune dahút'en-un, 'i be dahint'oh la t'ebuntihzeh

¹⁵“Mbene la whuts'it be nus hoo'enne na'dudil'i, 'enne buka huwahli! 'Usbai zuz be soo dint'ohne, 'enne buyo ts'e yus 'uk'enus ntsi'-i, 'enne lé'hint'oh. ¹⁶Dahút'en-un, 'i be t'ebuntihzeh. Duje isdloo whus chun gha huyoonuyin eh? K'us ndi mai, figs huyulhni, chuntoh whuduts'ul-un whutoh huyoonuyin eh? 'Awúndooh! ¹⁷'Et whuz un'a za duchun unzoo-i, 'i mai unzoo-i ooghu ha niyeh. Duchun mai untsi' oots'u ha núlhye. ¹⁸Duchun dalhjut-i, 'aw mai unzoo-i ooghu ha nóoyeh 'ait'oh. 'Ink'ez duchun dalhjut-i, 'aw mai unzoo-i oots'u ha núlhyeh 'aít'oh. ¹⁹Duchun 'aw mai unzoo-i ooghu ha nooyeh 'ait'oh, nánuhidutselh 'ink'ez hidilhk'un. ²⁰'Et huwa dune cha whuz un'a nduhint'oh. 'Et huwa la t'ebunohzin.”

Yak'usda k'únulhe'ust'enne, Jesus Christ ooch'e'ne lhuhiloh

²¹ “‘Aw ts'iyanne, ‘SMoodihti, sMoodihti,’ sulhnine, 'aw yak'uz k'une' ts'uwhul'en-un whuz hutooya' 'ait'oh. Mbe la 'uBá buts'o hukwa' ninzun tune' 'ut'enne, 'enne za yak'uz ts'e hutidulh. ²²Mbene la njan dzin whusahoolts'ut de, ‘SMoodihti sMoodihti, 'alha iloh lakw nyoozi' be nus ts'úhoo'en? Nyoozi' be ntsi'-i nududeh-i 'uyoonne bughu whe náts'inanyoot! 'Ink'ez nyoozi' be huwa 'ít'en tune' ts'ut'en.’ ²³Ndunt'ohne dune ts'iyawh budutásnelh, ‘Aw t'enochnuzúszun. Sch'a nasahdilh! Nohni 'aw 'uk'u nulhe'ust'enne 'aht'oh!’”

Jesus Christ ooghuni soo cho whulh ts'ooyin

²⁴ “‘Et huwa mbene la sghuni yoozilhts'aïne, 'ink'ez daja dusni-un hukw'ú ne'hut'en, dune whunih-un duyoh tse k'ut neoonin'ai, 'en k'un'a 'uhint'oh. ²⁵'Et 'awet nawhúniltan 'ink'ez ootadilt'o, 'i njan yoh whut'aiznai. Nilhtsi ulhtus-i cha whudilhts'ut. 'Et hoonts'i 'aw lhonotin'al, tse k'ut whuz'ai 'et huwa. ²⁶'Et hoonts'i mbe la sghuni yudits'one 'ink'ez 'aw hik'u nulhe'ust'en de, dune whusni-un sai k'ut neoonin'aih, le' 'unt'oh. ²⁷'Awet nawhúniltan 'ink'ez dutadilt'o. Nilhtsi ulhtus-i cha whudilhts'ut, yoh nawhúnitai, 'ink'ez wheóonujut whe whuntistai.”

²⁸ Jesus ndi khuni ye bubulh yailhduk, 'etsul 'udíja whe 'ilhunaosdilne buba hooncha. ²⁹Soo ooba' hoont'oh-un k'un'a whubodalh'e'. Moses be 'udustl'us k'ut 'uk'u nunáguzne, 'aw whuz un'a hubulhodílh'el.

Dune ooka whulhjut-un Jesus soo na'yinla

8 Jesus ndus de shus k'uz ha naja whe lhane dune yunantisdil, ²'ink'ez dune ooka whulhjut-un, 'i leprosy huyúlhni, 'en yududizya 'ink'ez yubut nachaniti 'ink'ez 'uyulhni, “SMoodihti hukwa' ninzun de, be ilhtus-i be suna'ilhdeh.”

³'Et Jesus dula be yut'aiznai 'ink'ez, “A, hukwa' nuszun. Nyuna'ide!” yúlhni. Ooka whulhjut-un, 'et 'aho soo na'uja. ⁴'Et Jesus 'uyulhni, “‘Uyoonne doni' junih! Lubret 'en oots'inyalh 'ink'ez ts'ih'un un'a díni nyust'e nts'en'a whe soo na'uja 'ink'ez nyunoolh'en. Moses ooghuni

'utni k'un'a huwa' tan'alh. Whuz un'a whubuntalhtun dainja whe soo na'inja-un.”

'Ilhoghun Rome whut'enne saldanne bumoodih, ooye' Jesus soo na'yinla

⁵Et Jesus keyoh Capernaum ts'oozya whe 'ilhoghun Rome whut'enne saldanne bumoodih, 'en yudughunin'a 'ink'ez yuts'u tedudli, ⁶“SMoodihti se'ustle-un yoh yun sulhti delhdusni. Tube dzoh nuzut.”

⁷Et Jesus yulhni, “Oots'u tisyalh 'ink'ez soo na'oosdleh.”

⁸Et saldanne bumoodih 'uyulhni, “SMoodihti syoh ts'e tanyalh huba soo lhe'uzdzoo'. 'Ants'i nghuni be 'et ndúdinja de, 'et la se'ustle-un soo na'ootneh. ⁹'Alha' sich'oh sk'une' whut'en-un 'usli whe 'onghohne sando 'uhint'oh hukwa' huninzun tune' suhulh'en. 'Et si cha whuz un'a za saldanne buba ndo 'ust'oh. 'Ilhoghun, 'Whuz inyalh!' dusni te, whuz wheyaih. 'Uyoon 'Anih,' dúsni te, sghu yaih. Se'ulhna-un, 'Njan dineh!' dúsni te, 'et ndút'ih.”

¹⁰Jesus whúdants'o whe ooba hooncha. Yunidulhne ubúlhni, “Ts'ih'un un'a nohdúsni, Israel ndulcho whe dune whuz un'a ooba 'alha 'uhoont'oh-un nalhizústi. ¹¹Nohdusni ndaz de 'ink'ez nooz de lhane whusatidulh yak'uz keyoh 'et Abraham cha, Isaac, 'ink'ez Jacob cha, 'alghoh lhla ná'hutit'ulh. ¹²'Et hoonts'i mbene la yak'uz k'une' hool'en huba 'unt'oh inle'ne, tsahólhgus ts'e hubotilhdulh, hutso 'ink'ez dughoo lhehídutik'us.”

¹³'Et Jesus saldanne bumoodih yulhni, “Tinya ts'e inyalh! 'Et nts'e whula mba 'alha 'uhoont'oh, whuz un'a mba 'uwhutánelh.” 'Oh whuya 'uhunit'oh whe be' 'ustle-un soo na'ujja.

Peter oobiz, Jesus soo na'yinla

¹⁴Jesus Peter ooyoh daninya whe oobiz yunilh'en. Lili k'ut sulhti dada nulwus-i be nduda. ¹⁵Yula t'aiznai. 'Aho nulwus duda oots'u ha naidide. 'Aho dunadija 'ink'ez bugha ná'unt'ai.

**Lhane ntsi'-i nududeh ooyudúlts'ine,
Jesus dughuni be buts'a há bunanyoot**

¹⁶Sa yo tiz'ai whe lhane ntsi'-i nududeh ooyudúlts'ine, Jesus highu bonínla. Dughuni be ntsi'-i nududeh-i buyáhanainanyoot. Ndudane cha ts'iyawh soo na'binla. ¹⁷'Et whuz un'a Isaiah nus ho'en-un ndutni, Lhawhdotneh ha. 'Et huwa njan ndutni,

“Ndai la tetsun neilh'i-i, 'i ts'iyawh neghu nayílhchoot.
'Ink'ez nedada' cha 'et ts'iyawh nets'u ha náhonla.”

**Jesus Christ 'untidulhne ndi yun k'ut
hukw'e hintsi'-un, whula hudootni**

¹⁸Jesus ndunne lhanne yunat yúdilhyawhunalh'en whe 'et 'ubulhni, “Nyan uztooke'.” ¹⁹'Et 'ilhoghun Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguz-un, 'en yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, “Nehodulh'eh-un nts'oh nutányalh, ndulcho nyunún tisyalh.”

²⁰Jesus 'uyulhni, “Nanguz 'i cha 'an whut'i whe' 'unt'oh 'ink'ez dut'aiyaz cha t'o 'ut'i. 'Et hoonts'i Yinka Dune Ye', 'aw hukw'ut tsén tal'alh-un hoonts'i luhóot'i.”

²¹'Et 'uyoon yugha hodul'eh-un, 'uyulhni, “SMoodihti sba silh'i. 'Udechoo 'ubá 'aostelh.”

²²'Et hoonts'i Jesus 'uyulhni, “Sunanyalh. Dudulh yaidlane didutch'oh 'analuhoolyelh.”

Nilhtsi 'ink'ez tatsi bulh Jesus yuk'une' 'ut'en

²³'Et 'awet ts'i beinya 'ink'ez yugha hodul'ehne, hiyulh 'úhooja. ²⁴Nus huzki ibulh bubulh taoodilts'ut 'ink'ez 'awet ts'i be tawhendunitih, 'et hoonts'i Jesus nanisti. ²⁵Yugha hodul'ehne, hits'u whindil 'ink'ez nahuyunilhdzut. “NeMoodihti netalhyis! 'Awet yats'idadlah!”

²⁶'Et 'ubulhni, “Di ha whénulhjut? Nohbé 'alha whut'en-i soo 'últus-i lhaht'i' whe' dahni.” Dudinya whe khuniti be hukwa' yudáni' too 'ink'ez nilhtsi bulh yatilhduk, 'ink'ez 'awet dinghel.

²⁷Dune buba hooncha whe 'ulhodutni, “Dant'oh-un dune suba 'unt'oh? Nilhtsi 'ink'ez tatsi bulh hoonts'i yuk'une' 'ut'en.”

**Nane dune ntsi'-i nududeh-i buyudindane,
'enne Jesus buts'a ha ná bunanyoot**

²⁸Nyan hoozki whe ndunne Gergesene ooyun k'ut, whuz hoozdil. Nane dune highu nin'az. Ntsi'-i nududeh-i buyudinda. Nezi 'ahule-un, whuz de ha hán'az. Bube whunujut k'et 'aw dune whuzih noohooya' 'ait'oh. ²⁹Khuntsul tube cho 'uhutni, “Jesus nyun Yak'usda ooYe' inli! Ndet nets'u hukwa' ninzun? Neba whusaóotilts'ulh-un whutso, dzoh nunetalhdzut ha 'inja whusainya?”

³⁰Njan howu nilhdza'-un, gugoos lhai ndi butl'a hidantsut-i, 'i huyu'alh. ³¹'Et ntsi'-i nududehne, hits'u tedudlih whe 'uhuyulhni, “Whusanáneuntanyulh de, gugoos yúzdoodilh-un netl'a hóonalh.”

³²“'Ahdulh!” 'ubulhni. 'Et ntsi'-i nududeh-i dune buts'u haídande 'i gugoos dande. 'Aho gugoos bubulh whengho lghaz 'ink'ez too yanghan. ³³Gugoos ghunline, keyoh ts'e whehílgaz. 'Ink'ez keyoh whut'enne ts'iyawh bubodáni' dahooja la. Nyoonne nane mbene la ntsi'-i nududeh-i ooyudande inle'ne, 'et dahuja la whunilhchoh bubodáni'. ³⁴'Et keyoh whut'enne, ts'iyawh 'az tehunindil 'ink'ez Jesus hidudizdil. Hitilh'en whe buyun k'ut whuch'a naóoja' hukwa hits'u tedidlih.

Jesus dune delhdusni-un, Yulubeshi yunailhde 'ink'ez soo na'yinla

9 Jesus 'et ts'i benya 'ink'ez nyan yahúzki dukeyoh ts'e. ²'Aho 'awet ndun delhdusni-un, lili be whusahúyankai. Jesus t'eeoninzun buba 'alha 'uhoont'oh. 'Et délhdsni-un 'uyulhni, “Ye' ndzi hote', nlubeshi mba hooloh sulii!”

³'Aho whulohne Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ulhodutni, “Ndun dune Yak'usda ch'az yalhduk whe 'utni!”

⁴Daja huninzun Jesus ts'iyawh t'eeoninzun. 'Inka 'ubulhni, “Di ha nohdzi yo ntsi'-i ghu nuni nahdeh? ⁵Nts'en'a suba huwa lhúhoolna' k'un'a 'uzdooni'? ‘Nlubeshi mba hooloh sulii,’ k'us, ‘Dudinyaih 'ink'ez ninya?’ ⁶'Et t'eeonóhzin Yinka Dune Ye', ndi yun k'ut ooba' hoont'oh lubeshi 'un toolhdilh huba' 'unt'oh,” ubúlhni. 'Ink'ez delhdusni-un, “Dudinyaih 'ink'ez kw'usinti-i ilhchoot 'ink'ez nyoh ts'e naindahl!” yulhni. ⁷Dunadija 'ink'ez duyoh ts'e whenája. ⁸'Ilhunaoodúlhne ts'iyawh buba hooncha 'ink'ez Yak'usda hudálhti!, lhe'ultus dunne butl'a hon'ai 'et huwa.

Matthew sooniya nalhdzooch-un

⁹Et hukw'elh'az Jesus 'oh whuya uyalh whe sooniya naldzooch-un, 'ilhoghun dune Matthew huyulhni, 'et usda yunilh'en. “Sunanyalh,” yulhni. Dudinya 'ink'ez yik'oh ts'e 'utit'elh ha yuntizya.

¹⁰Jesus yeyoh ts'e daninya 'ink'ez buzih usda bula na'ut'alh whe sooniya 'ilhunaos'aihne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne, cha yoh dahumindil 'ink'ez Jesus yugha hodul'ehne bula nahut'alh. ¹¹'Ink'ez Phariseene hinilh'en yugha hodul'ehne bubuhodulhkut, “Nohodulh'eh-un, di ha sooniya 'ilhunaos'aihne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne cha bubulh na'ut'alh?”

¹²Et Jesus ubudants'o daja hutni, 'et ubúlhni, “Mbene la soo 'únt'ohne 'aw yoo be duyun ka lhe'hunizun. Ndudáne, za yoo be duyun ka' huninzun. ¹³Et hoonts'i 'ahdulh 'ink'ez hodulh'eh daja ni whe 'utni, ‘Uyoonne gha te'ntihzilh 'et nohts'o hukwa' nuszun. Loodel k'ut hidutalhk'un-i, 'i ooka lhe'núszun.’ 'Aw ts'ih'un 'unt'ohne, 'enne iloh bubeni naháhundunooleh huba whusásya. Lubeshi 'ulh'enne, dulubeshi ch'az bubeni naháhundunooleh ubudutásnilh ha whusásya.”

John yugha hodul'ehne, Jesus soo hunooni-un hukwa huyoodulhkut

¹⁴Et 'awet John yugha hodul'ehne, Jesus ts'u hoozdil 'ink'ez huyoodulhkut, “Dáhoont'oh huwa wheni 'ink'ez Phariseene, cha lhat soo ts'oohooni, 'ink'ez ngha hoodulh'ehne, 'enne gak?”

¹⁵Et Jesus 'ubulhni, “Mbe la oo'at whutaleh-un, ook'ekene, 'awhuz huyulh 'unt'oh, 'enne cha eh soo húhootanih? 'Awundooh! 'Et hoonts'i 'oh de de ook'ekene buch'a nahuyitálhtelh, 'et de za soo hóhootanih.

¹⁶'Aw dzoot jut 'andidi-i naih be naoolhkut 'ait'oh. 'Andidi-i naih naootátsulh 'ink'ez oots'u ha naitich'ulh. 'On nus tich'ulh. ¹⁷'Aw ts'ekoo too' 'andidi-i 'aw 'ujut-i 'uzus be huyóolhdzeh 'ait'oh. 'Et nduhuyinla de, 'aho bulh hóok'uholtalh. 'Et 'andidi-i ts'ekoo too' nadutijulh, 'ink'ez 'uzus 'i cha ninta'tit'elh. 'Andidi-i ts'ekoo too', 'andidi-i 'uzus be húyalhdzo de, 'aw ninta'oot'en-un hooloh.”

**Jesus ts'oodun yula ilhchoot whe
dunadija 'ink'ez 'ilhoghun ts'eke cha soo na'yinla**

¹⁸ 'Awhuz howu yalhduk whe 'ilhoghun moodih yughu ninya 'ink'ez yubut nachániti 'ink'ez uyúlhni, “Stse' 'andit dazsai. 'Et hoonts'i syoh ts'e tónya', 'ink'ez nla be ookw'édilni, 'et la nahótnah!” ¹⁹ Jesus dudinya 'ink'ez yuntizya. Yugha hodul'ehne cha huyulh whéndil.

²⁰ 'Oh whuya hidulh whe khuntsul 'ilhoghun ts'eke, 'en whunizyat 'on 'at nat yus k'ut 'uskai' 'uyulh'en. Jesus yut'a ts'e gha ninya 'ink'ez nayits'uz-i nyus ts'e yuban yut'aiznai. ²¹ Na'dudútni, “'Ants'i oonaih oot'a izasnai de, 'et de la soo ná'ooneh.”

²² Jesus yuts'u nálh'a yunalh'en 'ink'ez 'uyulhni, “Stse' ndzi hót'e! Be 'alha 'uhoont'oh-i mba 'alha 'unt'oh huwa soo na'inja.” 'Et whuts'un ts'eke soo na'uja.

²³ Jesus moodih ooyoh daninya whe be ts'ujun-i, flute huyulhni, 'i hiye ujun whe bunilh'en. 'Onghohne cha tahúditni whe tso yahulhduk. ²⁴ 'Et 'ubulhni, “'Az náhdulh! Ndun ts'ekeyaz 'aw dálhitsal, nanisti whe 'unt'oh.” 'Et highudloh. ²⁵ Ts'iyawh 'az whenábahalh'a'. Jesus yoh ts'e daninya ts'oodun yula ilhchoot ibulh dunadija. ²⁶ Dahooja la, yun k'ut ndulcho hukw'u nahuwhtnuk.

Nane dune hoos'enne, 'enne Jesus soo na'binla

²⁷ Jesus natisja whe nane dune hoos'enne hiyuntiz'az 'ink'ez hikazulh, “NeMoodihti David oots'uhainzut-un negha te'ninzeh!”

²⁸ Jesus yoh daninya whe hoos'enne huyudánin'az. 'Et Jesus ubúlhni, “Nohba 'alha 'uhoont'oh eh 'et dutísnelh?” 'Et 'uhuyulhni, “A, neMoodihti!”

²⁹ Buna yut'aíznai 'ink'ez ubúlhni, “Nohba 'alha 'uhoont'oh, whuz un'a 'uhóneh.” ³⁰ 'Aho nahitát'en 'ink'ez honilh'en. Jesus khuni ulhtus-i be 'úbulhni, “'Uyoonne dóhni' junih!” ³¹ 'Et hoonts'i tenáhunt'az 'ink'ez ndi 'oh keyoh ndulcho whe ts'iyanne hudáni'.

**Ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne hutni, “Jesus
'en netsudule ye ulhtus-i be 'ut'en”**

³²Tenáhundil whe 'ilhoghun dune yalhulhduk-un, 'ink'ez ntsi'-i nududeh-i ooyudinda. 'En Jesus highu hinílhti. ³³Ntsi'-i nududeh-i ye yáhanainanyoot. Dune yawhénilhduk. 'Ink'ez lhunaosdilne 'ulhodutni, “Israel yun k'ut 'aw lhoohoost'en-un 'uhóoja!”

³⁴'Et Phariseene 'uhútni, “Ntsi'-i nududeh-i bumoodih ye ulhtus-i be ntsi'-i dunne ts'u ha hainuyukw!”

Jesus dune bugha te'ninzun

³⁵'Et Jesus keyoh whuti 'ink'ez keyoh whuyaz cha whunilhchoh nusiya. Lizwifne bulugliz khuni unzoo-i be yak'uz k'úne' whul'en-un ghun whubodulh'eh. 'Et dunene mbene la ooyust'e ndudane 'ink'ez tetsunne, 'enne ts'iyawh soo na'bulh'en. ³⁶'Et hoontsi 'ilhunaosdilne 'ubunilh'en. Ts'iyawh nehunintsai dóhot'en, 'aw 'uhooneh 'ait'oh. 'Ink'ez ts'iyaitsuk laditnine dohot'en. 'Ants'i 'usbai 'aw bughunli-un hooloh le' hint'oh. ³⁷'Ink'ez yugha hodul'ehne 'ubulhni, “'Alha' 'awet ha' nukat-un newhúninzut 'ink'ez tl'o mai' lhai suli', 'et hoontsi 'ut'enne soo lhe'huniltsuk. ³⁸'Inka Yak'usda ha' nukat-un whumoodih, 'uyoonne 'ut'enne cha whusáboolh'a', 'et huba tenadoohdli,” ubúlhni.

Whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne buboozi' 'uk'eítagus

10 'Et whunizyane 'on 'at nane Jesus yugha hodul'ehne, 'anih ubudáni'. Ntsi'-i nududeh-i ts'iyawh whe hílhtus-un, 'ink'ez k'une' bool'en ha, 'et cha, 'ink'ez dada lhelhdoh didoh-i cha, 'et ts'iyawh soo na'botilh'elh-un, butl'a hón'ai.

²'Et whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne buboozi'; 'udechoo Simon, Peter cha huyulhni; bulhutsin 'en Andrew; James cha Zebedee ooye', 'ink'ez bulhutsin John; ³Philip 'ink'ez Bartholomew; Thomas 'ink'ez sooniya nalhdzooch-un Matthew; James Alphaeus ooye' 'unt'oh, 'ink'ez Lebbaeus 'en ooboozi' 'udek'ez-un Thaddaeus cha huyulhni; ⁴Simon, 'en Canaanite yun k'ut whut'en-un, 'ink'ez Judas Iscariot 'en 'uja Jesus be 'onket-un.

Ndunne whunizyane 'on 'at nane, Jesus ubutilh'ah

⁵Et 'awet ndunne whunizyane 'on 'at nane, nts'e 'uhutit'elh Jesus whuz ubutilh'ah. Khuni butl'a dan'ai ndubulhni, “'Udun yun k'ut whut'enne buti ts'e ti toohdilh junih. 'Ink'ez Samaritan bukeyoh ts'u ti whuz te toohya' junih. ⁶'Et k'us Israel oots'u haindene, 'usbai ninta nilh'az-i lé'hint'oh, 'enne za buts'un toohdilh. ⁷'Ahdulh whe 'et budóhni, 'Nts'en'a la yak'uz k'úne' whul'en-un 'awet nilhdukw.’ ⁸Ndudáne soo na'boolh'en, ooka whulhjutne, leprosy huyúlhni, bubuna'oolhdeh. Yaidlane dunabudóhlelh. Ntsi'-i nududeh-i, dune buts'a ha nábunuhyukw. 'Ants'i nohgha únkát, 'et huwa ts'iyawh 'ants'i huwa oohlelh. ⁹Gold, silver, k'us copper nohsooniya zus be óohdzaih junih! ¹⁰Hoonli toohla' junih. Lhook'ez be kélh'a-i 'ink'ez nanki ts'oozt'an 'ink'ez nohtuz te toohla' junih. 'Alha 'ut'en-un nts'en'a la ne'ut'en, 'et whuz un'a za nohni cha ooh'alh huba' hoont'oh.

¹¹Ndet keyoh ts'u tihdulh 'et keyoh whuyaz k'us keyoh whuti, keyoh whut'enne, hukwa boodolhkut k'us mbe suba dune oodzi unzoo, 'en ooyoh dólhts'i tihdulh whuts'un. ¹²Ndet yoh dahyaih-un hoonzoo-un nohghá holts'it, búdohni. ¹³Yoh dilhts'ine, hinzoo de, nohbe dizghel-i bugháidoh'ah. Lhe'hízoo' de, nohbe dizghel-i nohts'un dunaootneh. ¹⁴Mbene la 'aw nohghu nulhúhiyal 'ink'ez lhunoh huhoozilhts'ai de, yoh tenaoohdilh k'us keyoh whuti cha whuch'a naoohdilh. 'Ink'ez nohke lhez ch'a naoohghat. ¹⁵'Alha nohdusni ndet dune ba nahidilh-un whusahoolts'ut de, Sodom 'ink'ez Gomorrah whut'enne cha, njan keyoh whut'enne nohghu núlhiyalne, 'on nus 'uwuhulsi'-un bugha óotalts'ulh.”

Jesus 'utni, “Si soози' gha ts'iyanne nohts'u dutitni”

¹⁶“Whunulh'en, 'ants'i 'usbai yus yugha óolh'az le' hoont'oh ts'e whuz nohtis'a'. 'Et huwa tl'ughus k'un'a whunih oohle' 'ink'ez dut'ai, dove huyulhni, 'i k'un'a nohbulh dune ndólhda' junih.

¹⁷Whulohne dune buch'a khohle'. Lizwif nahiyilhne bubut nenóhotalelh. 'Ink'ez Lizwif lugliz whambez ts'e 'et nohohóotalhtsus. ¹⁸Yun k'ut whumoodihne 'ink'ez lerwene cha si sgha bubut nenóhotalelh. 'Ink'ez si sghun whubuntilhtun. 'Udun yun k'ut whut'enne cha si sghun whubuntilhtun. ¹⁹'Awet whutl'a nohuanla de, daja dutihnelh, huwu

ni oohle' junih. Nts'oya hoozulh whe be yátilhduk-i, 'et la t'ewhunoozhéh.
²⁰ 'Aw nohnich'oh iloh yatilhduk. NohBá ooyughi 'i 'udutinelh.

²¹ Dune dulhutsin datítsah ha whutl'a ítilhtel. Bubá duduzke whuz ubutilelh. Bubuzkeh dudusneke buch'az nehúdutadulh dahutitsah-un huwá botalelh. ²² 'Ink'ez si soozi' gha ts'iyanne nohts'o dutitni. 'Et hoonts'i mbene la 'udek'ez whuts'un 'et whulh núdalya'ne, 'enne hudutijih. ²³ Njan keyoh dzoh nanóhahulhdzut de, 'et 'udun keyoh ts'e buch'a tóohdilh. Keyoh whuti 'et cha dzoh nunohohulhdeh de, doo cha 'on 'un keyoh buch'a tóohdilh. 'Alha' ndusni 'et Yinka Dune Ye' whusatiyalh whutso, 'aw Israel oots'u haindene, 'enne bukeyoh ts'iyawh whutulhóhdilh 'ait'oh.

²⁴ Hodul'eh-un, dune whuyodulh'eh-un ando lhe'it'oh. 'Ink'ez 'ulhna-un, cha dumoodih ando lhe'it'oh. ²⁵ Dune yugha hodul'eh-un, whuyodulh'eh-un k'un'a oot'e' huba' hoont'oh, 'ink'ez be 'ulhna-un, dumoodih k'un'a oot'e' huba' hoont'oh. 'Et si Beelzebul suhútni de nohni sgha hodul'ehne, nohni cha whuz un'a za ndunohodutánelh!

²⁶ 'Et huwa 'enne bube noolhjut junih! Ts'iyaitsuk lubeshi whu'iz 'unt'oh ntilh'i-i, ts'iyawh ts'et ha óotikulh 'ink'ez t'ewhüntizeh."

Yak'usda 'en za be noolhjut

²⁷ "Tsalhgus nohdusni-un ts'et howu yaoolhduk. Whu'iz whudahts'o-un, bun k'ut whuts'un khuniti be howu yaoolhduk. ²⁸ Neyust'e ughanne bube noolhjut junih. 'Aw nezul 'i hizoolhghel'h 'ait'oh, 'et ndunt'ohne, bube noolhjut junih. 'Et hoonts'i Yak'usda nohzul nohyust'e bulh kwuncho yo ts'e nohtinoh, 'en bé noolhjut. ²⁹ 'Alha' iloh lakw nanki 'uchas, 'ilho sooniya ts'uditi'-i, 'et 'ultsuk 'i be oohket? A, 'alha 'uhoont'oh. NeBá 'aw hukwa lhe'nizun de, 'ilhoghun ndi yun k'ut naoolts'it 'ait'oh. ³⁰ Nohtsigha', ts'iyawh 'ilho whe t'einizun. ³¹ 'Et huwa khun whenoolhjut junih. Nohni 'uchas anus dáhti' whe 'aht'oh."

Dune nalh Jesus 'en sch'e' 'uzdooni'

³² "Et huwa mbe la dune nalh ndutni-un, Jesus, 'en sch'e' 'unt'oh. Mbe ndutnine, 'uBá yak'uz usda-un, 'en dutasnelh, nyoon 'en sch'e' 'unt'oh. ³³ 'Et hoonts'i mbene la dune nalh sts'ooditdlaine, si cha 'uBá yak'uz usda-un ndunne, 'enne 'aw sch'e' lhuhiloh dósni' la."

**Mbe la si sgha dich'oh ye khuna-i
ninta inín'ai, 'en ndai la ye khuna-i nayitá'alh**

³⁴“Ts'iyanne lhts'un ts'ih'un 'uhoot'e', hukwa ndi yun k'ut whusásya noohzin junih! 'Aw lhts'un ts'ih'un 'uhoot'e' bugha ootas'alh hukwa iloh whusásya. Saluzti, 'i bugha itast'elh 'et huba whusásya.

³⁵Dune dubá ch'az nedútadalh 'ink'ez ootse' 'en
duloo ch'az nedútadalh.

'Ink'ez 'en ooyas'at 'en dubiz ch'az nedútadalh,
'et huba whusásya.

³⁶Mbene la dune hiyoh whut'ine,
'enne hich'azne dutadulh.

³⁷Mbe la dubá k'us duloo, si sanus buk'ensi' de, 'aw sba soo lhe'hildzoo!' 'Ink'ez mbe la duye' 'ink'ez dutse' bulh, si sanus buk'ensi' de, 'aw sba soo lhe'ildzoo'. ³⁸'Ink'ez mbene la dutulalhgus lhudistel de, 'ink'ez sulhonisdulh de, sba soo lhe'hildzoo'. ³⁹Mbe la whe khuna-un, 'et hoolhyih hukwa 'ut'en, 'en whe khuna-un ninta ootá'alh whe 'unt'oh. 'Et mbe la si sgha ye khuna-i ninta inín'ai, ye khuna-i nayitá'alh.”

**Mbe la hoont'i' whe danyunilhti-un, 'en si cha
hoont'i' whe dasúnilhti whe 'unt'oh**

⁴⁰“Mbe la hoont'i' whe danyunilhti-un, 'en si cha hoont'i' whe dasúnilhti le' hoont'oh. Mbe la whusalh'a'-un cha hoont'i' whe daínilhti whe' hoont'oh. ⁴¹Mbe la nus hoo'en-un, dune hoont'i' whe daínilhti de, nus hoo'en k'un'a ooba 'uk'elha whutaleh. 'Ink'ez mbe la ts'ih'un dune hoont'i' whe daínilhti, 'en ts'ih'un dune k'un'a ooba 'uk'elha whutaleh. ⁴²'Ink'ez mbene la si sgha hodul'ehne, buboozi' gha k'us hukw'e'ih 'unt'oh-un, too suk'uz yubainkai de, 'alha 'unohdusni, 'en hoots'i' ooba 'uk'elha whutaleh whe' hoont'oh.”

Nane John yugha hodul'ehne, John Jesus ts'u whe balh'a'

11 'Awet Jesus whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne, ts'iyantsuk ubudáni'-un 'etsul 'udija, 'ink'ez bughu whínya. 'Uts'un keyoh ts'e whinya dune hodutilh'eh 'ink'ez bubulh yatilhdruk wheni.

²John 'adin'ai whe 'et Christ be 'ut'en k'oh whulh 'udants'o. Nane yugha hodul'ehne, 'enne John Jesus ts'u whébalh'a'. ³Huyoodulhkut, “Nyun eh whusatíyalh-un inli, k'us 'uyoon tilah ha ts'itó'en?”

⁴Jesus ndúbulhni, “John ooghu nanaht'az de, hoo'h'en 'ink'ez ndet whudáhts'o-un dóhni. ⁵Hoos'enne cha huhoo'en nahusdli'. Dzoh nudilhne, nahudilh nahusdli'. Ooka whulhjutne cha leprosy, butsun hooloh nahusdli', 'ink'ez lhe'dústs'one cha 'uhudits'o nasdli'. Yaidlane cha dunahudidil 'ink'ez tel'enne cha khuni unzoo-i be bubulh yainduk. ⁶'Ink'ez mbene la si sgha 'aw buba dzoh lhilel de, 'uk'enus hoonzoo-un bughá whalts'ulh.”

⁷'Et ndunne whe hán'az whe Jesus 'ilhunaaosdilne, John ghun bubulh yawhenilhduk whe ndúbulhni, “Di tih'elh ha dune lhuhóot'ih ts'e whéhdil? Tl'oghazilh nonulhts'i, 'i tih'elh nahzun eh? ⁸Ndet suba hukwa' tse hoo'hli whutih'elh-un? Dune naih duchut-i be soo dint'oh-un tilah tih'elh nahzun eh? Soo zulhts'ai mbene la naih duchut-i be dune unline, lerwe yoh hudilhts'i. ⁹Ndet whutih'elh-un hukwa' tse hóohli? Nus hoo'en-un tilah? A, 'alha 'uhoont'oh. 'Et 'ink'ez nohdusni, nus hoo'en-un anus hoonzoo-un whunalh'en! ¹⁰'En ghun 'uk'u nusguz-i 'et ndutni,

‘Whunulh'en, khuni sba na'a-un, 'en ntso tis'alh.

Nts'oya la lhutányalh-un mba lhaoodutileh ha.’

¹¹Ts'ih'un un'a 'unohdusni, whuzdline toh, 'aw John dune too be 'ulh'en-un anus dízti'-un hooloh. 'Et hoonts'i yak'uz k'úne' whul'en-un, mbe la 'uk'enus dizti' lhiloh-un, 'en yanus uncha whe 'unt'oh. ¹²'Et 'oh da' John dune too 'ulh'en-un be whe' whudit'en, 'andit dzin whuts'un, yak'uz k'úne' whul'en-un, 'et yak'uz huhoodil, 'ink'ez huhoodilne, yak'uz da' hudolhdis hukwa' hut'en. ¹³'Et John whusatíyalh whuts'un, nus hoo'enne bube' 'udustl'us, 'ink'ez Moses be 'udustl'us cha, daóotanelh 'et hudani'. ¹⁴'Ink'ez nohba 'alha whutat'elh de, ndun nus hoo'en-un Elijah whusatíyalh-un, John 'en 'unt'oh, whe 'unt'oh. ¹⁵Mbe la oodzo hooni-un, 'en hoozólhts'ai' 'ink'ez whudots'o.

¹⁶Yuk'edúdehne nts'en'a suba nohba lhzih nebosdlelh? Ts'oodunneyaz nduhúlt'oh 'ink'ez ndet la 'ut'alh-i be' ookset-un 'et hudilhts'i whe duk'ekene buts'u ha huyih whe ndúbotni,

¹⁷'Nohba ts'ujun be ts'ujun be,

'et hoonts'i neba lhuzahdai.

'Ink'ez nohni nohba ts'odi tsinli,

'et hoonts'i 'aw ooh'tso 'ait'oh!'

¹⁸'Et John dune taninya whe 'aw lhe'us'al 'ink'ez 'aw talhusnai'. 'Et highu yalhduk whe 'uhutni, 'Nududeh-i ntsi'-i ooyudinda,' hutni. ¹⁹'Et Yinka Dune Ye', dune taninya 'a'alh 'ink'ez tatnai', 'ink'ez 'uhutni, 'Nyoona oocha hooncha 'ink'ez ts'ekoo too' 'utnai. Sooneya nalhdzoohe 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne, buk'eke unli,' dáhni. 'Et hoontsi'i Yak'usda gha whunih suline, 'enne ts'iyawh hiye whunih-i, 'i be ts'ih'un 'uhint'oh sulii."

**Dudeni nahándunoooleh hukwa
lhe'hunízun, dawhultsi'-un bugha óotalts'ulh**

²⁰'Et hukw'elh'az keyoh whuti totsuk 'ut'en ncha-i ooba' yílya-i, ndut'enne hukwa budáni'. 'Aw dudeni nahándunoooleh hukwa lhe'hunízun. ²¹'Et 'ubulhni, "Nohni Chorazin whut'enne, 'ink'ez Bethsaida whut'enne, nohni, dawhultsi'-un 'et nohts'u hoolts'ulh! 'Uda' whunilhchoh hoolhtus ne'whust'en-un, Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne, bunalh ndúhooja de, 'uda' da' dudeni nahándunoooleh oole' da'. Doso naih be hudólhdz'i de 'ink'ez lhez k'ehodzih da'. ²²'Et hoontsi'i nohdusni, dzin nohba whusaootilts'ulh nohba nahutideh ha, Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne bubulh dawhutanelh la, nohni 'on nus 'uwultsi'-un nohts'u hoolts'ulh. ²³'Ink'ez nohni Capernaum whut'enne yak'uz huba soo 'áht'oh kwuncho yo ts'u nohotilhdulh! 'alha 'uda' hoolhtus-un nohnat ne'whust'en, Sodom whut'enne, bunat 'et ndúhooja de, dudzi nahondunizdla de, 'awhuz da' bukeyoh 'et whuzdla oole' da'. ²⁴'Et hoontsi'i ts'ih'un nohdusnih, nohba whusaootilts'ulh-un, nohba nahutideh ha, Sodom whut'enne bubulh dawhutanelh la, 'et nohni 'on nus 'uwultsi'-un 'et nohts'u hoolts'ulh."

**Jesus 'ubulhni, "Nohni ts'iyawh diz 'ahdulh
'ink'ez natilhyis-un nohgha óotas'alh"**

²⁵Jesus 'awhuz bubulh yalhduk 'et ndutni, "UBá nyun nyudústi'. Yak'uz 'ink'ez yun k'ut whuMoodihti inli. Whunihne 'ink'ez hodul'ehne, ndi 'i ts'iyawh buch'a whuntin'i. 'Et hoontsi'i ts'oodunyaz le' 'unt'ohne, bunalhts'et ha hon'ai. ²⁶'Et hoontsi'i 'uBá ndet 'uhóonla-un mba hoonzoo le' hoont'oh.

²⁷'UBá ts'iyawh stl'a hónla, 'ink'ez 'en ooYe' mbe unli ts'iyanne t'ehonúszun. OoBá 'aw 'en za t'eininzun. 'Ink'ez mbe ooBá unli, ooYe' 'aw

'en za t'eininzun. 'Ink'ez mbe la ooYe' 'onghohne ts'iyawh whubuntilhtun hukwa' ninzunne, 'enne whubuntilhtun.

²⁸ Nohni ts'iyawh mbe 'ut'en ulhtus-i 'ulh'enne 'ink'ez mbe ndaz-i nulene le' 'aht'oh, diz 'ahdulh 'ink'ez natilhyis-un nohgha óotas'alh. ²⁹ Se' 'ut'en-i, 'i ulhchoot 'ink'ez nedúht'aih le' 'ahleh sgha hodulh'eh. 'Aw dune dach'e nulhe'zust'en 'ink'ez te'duduz'en 'et huwa. Nohzul nátilyis-un ooba nahóh'alh. ³⁰ Se'ut'en, 'aw nohba oogha lhúhoolna' tileh, 'ink'ez hoondza whe 'unt'oh.”

Jesus 'en nats'ulyis dzin huMoodihti whe 'unt'oh

12 'Oya whudizulh whe lizwifne buba nahulyis dzin huhoolh'i. Jesus tl'o mai ha nuyeh toh uyalh, 'ink'ez yugha hodul'ehne, cha huyulh udulh whe buye 'ílt'sul. Tl'o mai' huyoonuyin 'ink'ez huya'alh. ² 'Et Phariseene bubotilh'eh Jesus huyoodulh'kut, “Ngha hodul'ehne dahút'en 'ubunilh'en eh? 'Andit dzin nats'ulyis dzin 'uhoont'oh. 'Et nduhóot'en huba lhe'hoot'oh!”

³ 'Et Jesus ubúlhni, “Lerwe David daja-un 'aw lakw hukw'u yalhuzulhduk? 'Et 'oh da' David 'ink'ez yulh 'ut'enne buye 'ílt'sul whe? ⁴ Yak'usda ooyoh daninya whe lhes Yak'usda gha t'aih-i, 'i yan'al 'ink'ez yulh 'ut'enne cha huyan'al. Lubretne 'aw 'enne za huyoo'alh huba' hoont'oh. ⁵ Moses be 'udust'l'us do', 'aw ook'u yalhuzulhduk whe eh dahni? Lubret nats'ulyis dzin lugliz whucho dahunindil 'ink'ez 'et 'uhut'en. Huhoolhdzun-un, 'et k'ehoninyuz, 'et hoonts'i 'aw buk'elhúhoolts'ulh. ⁶ 'Et hoonts'i nohdusni njan lugliz whucho 'et nohtoh 'ilhoghun whanus diziti'-un whe 'unt'oh. ⁷ 'Et 'uk'u whusguz ndutni, 'Uyoonne gha te'ntihzilh nohts'o hukwa' nuszun. Ndai loodel k'ut hidutalhk'un-i, 'i ooka lhe'nuszun, 'ni. 'Et ndi njan ndutni-un, 'et t'oonahzun de, 'et de mbe la ookw'elhúwhulhts'itne, 'enne 'aw buk'ehoh'alh hukwa 'aht'en iloh! ⁸ Yinka Dune Ye' nats'ulyis dzin 'et hoonts'i whumoodihti unli whe 'unt'oh.”

Nats'ulyis dzin 'ut'en unzoo-i 'uts'oolh'en

⁹ 'Et hukw'elh'az bugho whinya whe ndunne Lizwifne bulugliz 'et daninya. ¹⁰ 'Ilhoghun dune 'en 'et usda 'ink'ez 'ilho oola ye nulhé'ust'en.

Jesus huyoodulhkut, “Nats'ulyis dzin dune soo na'uztitlelh huba' hoont'oh eh?” 'Et hoonli highu nahootá'alh hukwa' hut'en.

¹¹ 'Et dúbulhni, “Mbe nohtoh 'utinelh 'usbaiyaz nats'ulyis dzin tsa k'et 'álts'ut ha nahítilhtelh nats'ulyis dzin hoontsi?” ¹² Dawhulcho-i be dune 'usbai anus diziti' whe 'unt'oh? 'Et huwa netl'a hóolts'ut nats'ulyis dzin 'ut'en unzoo-i 'uts'ulh'en huba.”

¹³ 'Et ndun dune 'úyulhni, “Nla lhts'e díntsih!” 'Et 'awet lhts'e naidizsi whe ookw'uz ts'e k'un'a sóo na'uja. ¹⁴ 'Et Phariseene 'az whehandil 'ink'ez huwu yahalhduk nts'en'a hituzilhghelh hukwa.

Jesus mbe unli-un, 'aw whubuntilhtun hukwa lhe'nínzun

¹⁵ Jesus hituzilhghelh huwu yahalhduk, t'ewhunanzin 'et bugho whe naja. Lhane ndudáne hiyuntizdil, 'enne ts'iyawh soo ná'balh'en. ¹⁶ 'Et bugha dani', “'Uyoonne sghun t'ehonoozeh junih.” ¹⁷ 'Et nus hoo'en-un Isaiah, daja ni-un, 'oh te ne'whust'en. Khuni njan ndutni,

¹⁸ “Nulh'en Se'ustle-un,

'utahásti-un 'unt'oh.

Ookw'esi'-un.

'En ghun szul tube yóont'i'.

Syughi ook'é dutasdoh.

'Et nts'en'a dahoont'oh dune ba nahisyilh,

sYe' whuz un'a za 'udun yun k'ut whut'enne ubódu tánelh.

¹⁹ 'Aw dune budulhyoh 'udooni' 'ait'oh.

'Aw bubúlh 'aoldzul 'ait'oh.

Ti nudilhne bubulh dóoltul 'ait'oh.

²⁰ 'Aw tl'oghazilh nisdus-i, 'i k'idóch'as 'ait'oh.

'Aw too dizk'un 'awet nanutneh-i, nainoolhneh 'ait'oh.

Yak'usda lubeshi ba nahuyeh 'et whuts'un whuch'a' tilhde de, whuz un'a za sYe' 'utit'el'h.

²¹ 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne,

'en boozi', be whut'aníhüntitan.”

Mbene la lhch'az nedindilne, gak hutileh

²² 'Et 'ilhoghun ntsi'-i nududeh ooyudinda-un, hoos'en 'ink'ez yaoolhduk cha 'ait'oh. 'En Jesus ts'u huyoolhti whe soo na'yinla. Hoo'en 'ink'ez yawhenilhduk. ²³ 'Et 'ilhunaosdilne ts'iyawh buba hooncha 'ink'ez dich'oh lhulh yáhalduk, “'En toleh David oots'uhainzut-un 'unt'oh.”

²⁴ 'Et Phariseene whulh hudants'o whe 'uhutni, “Ndun dune, 'en Beelzebul, ntsi'-i nududehne bumoodih, 'en be ntsi'-i nududeh-i dune ts'u ha nanuyukw,” hutni.

²⁵ Daja huninzun-un Jesus t'ooninzun 'inka 'úbulhni, “Nts'e la yak'uz k'une' whul'en-un, 'enne lhch'az nehúndil de, 'enne ts'iyawh gak hutileh. 'Ink'ez keyoh whuti whudune'ne k'us yoh dilhts'ine cha, lhch'az nehúndil de, 'enne cha gak hutileh. ²⁶ Satan didutch'oh dune ts'u ha nainuyukw de, didutch'oh lhch'az ditni whe 'unt'oh. Nts'en'a suba whulerwe unli-un, 'ilhiz 'uwhutat'elh? ²⁷ Si Beelzebul be 'ust'en de, sudahni nohni nohye'ke, k'us mbe suba ntsi'-i nududeh-i dune ts'u ha nábonuyukw? 'Et huwa 'enne bugha t'ewhutihzeh tank'us údahni! ²⁸ 'Et hoonts'i Yak'usda ooyughi be ntsi'-i nududeh-un dune ts'u ha nánusyukw de, 'alha 'uhoont'oh whe Yak'usda whe lerwe unli-un, 'awet nohgha whults'ut whe' hoont'oh.

²⁹ Nts'en'a 'utinelh 'ilhoghun dune 'uyoon dune ulhtus-un ooyoh daninya 'ink'ez yuch'e' duntitih? 'Udechoo yulhghel de za yugha ha' tilyelh.

³⁰ Mbene sulh lhe'it'ohne, sch'az huditni whe' hint'oh. 'Ink'ez mbene la 'aw dune sla 'ilhulhósdlene, yahitákulh whe' hint'oh.”

Mbene la Ndoni ch'az ditni be yalhdukne, 'aw buba whunaoodootnoh 'ait'oh

³¹ “'Et huwa 'unohdusni, lubeshi ts'iyawh 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhdukne, ts'iyawh nohba whunaoowhudutilnoh. 'Et hoonts'i Ndoni ch'az ditni be yalhdukne, 'aw buba whunaoodootnoh 'ait'oh. ³² Mbe la Yinka Dune Ye' ch'az yalhdukne, soo buba 'un whutilhdulh. 'Et hoonts'i mbene la Ndoni ch'az yalhdukne, 'aw buba 'un whutooldilh 'ait'oh. 'Andit dzin k'us nus de hoonts'i.”

Duchun oomai' gha t'enudzun

³³“Mai chun unzoo-i ha nálhyai de, oomai' unzoo tileh. 'Et mai chun 'utsi'-i ha nálhyai de, oomai' ntsi' tileh. Dant'oh-i duchun 'unt'oh, oomai' gha t'entidzeh. ³⁴Lubezo tl'ughus buzkeh le' 'aht'oh! Nts'en'a 'ahtsi' 'ink'ez khuni unzoo-i be yatahduk? Nohdzi ndai be dizbun 'i be yalhduk. ³⁵Dune unzoo-un unzoo-i dudzi bez 'ilhunayosdle-i, 'aw 'i za oots'u ha naídukat. Dune unsi'-un, 'en ndai untsi'-i dudzi bez 'ilhunayosdle de, yalhduk te, 'aw 'i za oots'u ha naídukat. ³⁶'Et nohdusni mbene la 'aw khuni lhe'it'oh-i be yalhdukne, dune ba nahidilh-un dzin whusahóolts'ut de, nts'en'a khuni 'i be yahalhduk, whuz un'a buba nahutideh. ³⁷Nohghuni gha Yak'usda nalh ts'ih'un dune tihleh, k'us nohghuni gha kwuncho yo ts'u tihdulh k'un'a, nohba nahutideh 'et huwa.”

Jesus buba 'alha lhe'ít'ohne, 'enne hoonliyaz hooncha tune' whut'en-un, 'et za 'uwhunti'elh hukwa' huninzun

³⁸'Awet whulohne Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez Phariseene, cha 'uhuyulhni, “Dune hodulh'eh-un neba huwa 'it'en tune' tant'en nts'u hukwa' 'uzninzun.”

³⁹'Et 'ubulhni, “'Andit whudizulhne dune hintsi', 'ink'ez 'ahoolhyiz dune ts'eke bulh ninta'hut'ih. Hoonli hooncha tune' whut'en-un, 'et za hukwa' hitis'en. 'Et hoonts'i huhoo'en-un bughá holts'it 'ait'oh. Nus hoo'en-un Jonah bulh dahooja-un, 'et za huwhuti'elh. ⁴⁰Tat dzin 'ink'ez tat 'ulhdzis Jonah lho cho chandanda'. Whuz un'a za Yinka Dune Ye' 'en tat dzin 'ink'ez tat 'ulhdzis yun yo ts'e 'utitelh. ⁴¹'Ink'ez 'oh whuya hoozulh-un dzin dune ba nahutideh de, Nineveh whut'enne 'enne dahutáduh 'ink'ez 'anditne 'ink'ez buba nahotiyeh. 'Oh da' Jonah bubulh yailhduk da', dudení nahondunizdla. 'Ink'ez 'ilhoghun Jonah anus dizti'-un nohtoh usyin. ⁴²'Oh whuya hoozulh dzin dune ba nahutideh de, 'et whe nyaz de whulerwe ts'eke 'en nohtoh dudutáyalh 'ink'ez nohk'ehóotalts'ulh. Ndi yun k'ut nilhdzaz de hainya Solomon ye whunih-i yudutáts'o ha 'et huwa. 'Alha 'ilhoghun Solomon anus whunih-un 'andit nohtoh usyin.”

Dawhutatelh whe ntsi'-i nududeh-i doo cha dune buyunaidide de

⁴³ “‘Et ntsi'-i nududeh-un dune ts'u ha nádide whe yun whudizgih-un, 'et whuz nududeh natilyis hukwunúta. 'Aw ndoohóont'oh-un nalhuwhus'ai. ⁴⁴ 'Inka dich'oh na'dudútni, 'Mbe la ooyudísda'-un, oots'un za nátoosja', 'ni. 'Et whuz naosja whe 'aw hoonli hooloh. 'Et tenawhultsus 'ink'ez ts'ih'un na'uja, 'et 'uwuhulhni. ⁴⁵ 'Et 'uts'un whedande 'ink'ez lhtak'ant'ine ntsi'-i nududeh-i, 'enne yanus 'ultsi'ne, dune hiyéndil 'ink'ez 'et nehunina. 'Et ndun dune hiyudalts'i'-un, whutsoda' whanus 'ultsi' suli'. Nohni 'andit ndo whuya whudizulhne, tube untsi'ne 'aht'oh. 'Et whuz un'a nohba 'uwhutánelh!”

Jesus ooloo 'ink'ez bulhutsinke te hiyulh yatilhduk hukwa' huninzun

⁴⁶ Jesus 'awhuz 'ilhunaosdilne bubulh yalhduk whe ooloo 'ink'ez bulhutsinke te, 'az nódilhya hiyulh yatilhduk hukwa' huninzun. ⁴⁷ 'Et 'ilhoghun dune yulhni, “Nilh'en! Nloo 'ink'ez nyulhutsinke 'az nódilhya nyulh yahutilhduk hukwa' huninzun!”

⁴⁸ Mbe la 'et nduyulhni-un, 'et Jesus 'uyulhni, “Mbe la sloo? 'Ink'ez mbe la sulhutsinke?” ⁴⁹ Jesus mbene la yugha hodul'ehne butune'úlgha, “Nduinne, 'enne sloo 'ink'ez sulhutsinke 'uhint'oh. ⁵⁰ 'Et huwa sBá 'en yak'uz usda, yuk'une' 'ut'en-un, 'en sulhutsin, sulhtus, 'ink'ez sloo 'uhint'oh!”

Khuni be whuts'odul'eh-i 'a' nule-un ghun

13 'Et dzin za Jesus yoh teninya 'ink'ez tabá natl'a dida'. ² Dune lhane higha oozdil 'inka ts'i beinya, 'ink'ez ts'i bet natl'a dida'. Ts'iyawh taba 'et nódilhya. ³ Khuni be whuts'odul'eh-i 'et lhelhdun huwa bubulh yalhduk whe ndúbulhni, “Soo zulhts'ai, 'ilhoghun 'a' nule-un 'a' ntilelh ts'e whinya. ⁴ 'Ink'ez 'a' nule whe ooloh ti nanánkat. 'I dut'aiyaz whusahándil 'ink'ez hinildil. ⁵ Ooloh tse toh nanánkat. 'Aho há nuski, 'ankw'us yun hooloh huwa. ⁶ Ooghih hooloh huwa ha sain'ai whe ts'iyawh yanúdzigi. ⁷ Ooloh cha whus toh nanánkat. 'I cha whus cho whutoh bulh dúduninyai 'ink'ez bulh lhéwhultloh. ⁸ 'Onghoh-i yun unzoo-i k'ut nanánkat whe soo ha nanyai. Oomai' whulokhi whunizyat whunizyai (100) oomai' suli',

whulukhi lkh'u tat whunizyai (60) oomai' sulí', whulokhi tat whunizyai (30) oomai' sulí'. ⁹Mbe la oodzo hoonli-un, 'en whudots'o.”

Khuni be whuts'odul'eh-i, 'i be za Jesus bubulh yalhduk

¹⁰'Et yugha hodul'ehne highu nindil, 'ink'ez 'uhuyúlhni, “Di ha ndi khuni be whuts'odul'eh-i be za bubulh yaílhduk?”

¹¹'Et ndúbulhni, “Yak'uz be k'úne' whul'en-un be whe hoont'oh hooyoh-i, daja ni-un, nohni nohghá whunt'ai. 'Onghohne 'aw bugha lhúhools'tulh. ¹²Mbe la e'uti'-un, 'on nus lhat oogha whútilts'tulh. 'Ink'ez mbe hoonli lhiti'-un, 'i hoonts'i bughu nayitálchulh. ¹³'Et huwa khuni be whuts'odul'eh-i, 'i be za bubulh yasduk.

Nuhiyu'en hoonts'i 'aw lhuhoohoos'en.

'Ink'ez 'uwhudits'o hoonts'i 'aw lhuhodúst's'o, 'aw t'ehonoozeh 'ait'oh.

¹⁴'Et Isaiah nus hon'en daja ni 'enne bughun ts'iyawh lhaóodulya. Njan dutni,

'Whudahts'o 'et hoonts'i 'aw t'elhonuzahze.

Whunulh'en 'et hoonts'i 'aw ts'ih'un nelhózah'ai.

¹⁵Ndunne dune budzi buba' hoont'oh sulí'ne 'et huwa,

'ink'ez 'aw hoonli hodóts'o-un hooloh,

duna cha hinilhtsul,

doo ka si hoohoo'en oole' whuch'a.

'Ink'ez ooka si huwu dots'o 'et whuch'a.

Doo ka si dudzi be t'ehonoozeh,

'ink'ez nahundunoodulh.

'Ink'ez da' Yak'usda uboolhyih,'

ni Isaiah.

¹⁶'Et hoonts'i nohni nohna be whunulh'en-un, ts'ih'un un'a whunulh'en. 'Ink'ez nohdzeh whe soo whúdahts'o, 'et huwa 'uk'enus hoonzoo-un nohghá whults'ut. ¹⁷Ts'ih'un 'unohdusni, 'uda' lhane nus hoo'enne 'ink'ez ts'ih'un 'unt'ohne, ndai la nulh'en-i, 'i huyuntilh'elh hukwa' huninzun, 'et hoonts'i 'aw luhuyí'el! Ndet la whudahts'o-un, hodutats'o hukwa' huninzun, 'et hoonts'i 'aw luhodáts'il.”

Khuni be whuts'odul'eh-i be 'a' nule-un, 'en ghun ba whe 'utni

18 “Et huwa ndi khuni be whuts'odul'eh-i be 'a'nulih-un, 'en ghun, njan ndutni 'et hoosúlhts'ai: 19 Mbe la yak'uz 'uhuhoolhdzun-un whulh 'úhudits'o ooghuni daja ni whe 'utni 'aw t'ehonuszun te, ntsi'-un whusayaih 'ink'ez budzi be ha náida'aih! 'I 'unt'oh ti whuzih 'anilya-i, unli. 20 Tse toh 'anilya-i, khuni hidits'o te, 'ink'ez 'aho huhóont'i' whe huyilhchuk. 21 'Et hoonts'i didutch'oh 'aw bughih hooloh le' hint'oh. 'Et huwa 'atsulyaz za buba 'alha 'uhoont'oh 'ink'ez ndi khuni 'i gha dzoh nuhudeh 'ink'ez 'onghohne buch'az huditni. 'Aho whula hudutnih. 22 Whus toh 'anankat-i, khuni hidits'o, yun k'ut huwu ni nuzut, hoonzoo' hoont'oh be naznuta'-i, whus cho be bulh lheyúllhuk ndult'oh. 'Et huwa 'aw lhadúlyane hoole' 'ait'oh. 23 'Et hoonts'i yun unzoo-i k'éninkat-i le' 'unt'ohne. Yak'usda ooghuni hidits'o-i, t'ehinuzih te daja ni whe 'utni. 'Et bumai' lhai lhih le' hint'oh. Whulukhun whunizyat whunizyai (100) 'ulhieh. Whulukhun lkh'u tat whunizyai (60) 'ulhieh. Whulukhun tat whunizyai (30) 'ulhieh.”

'Uyoo khuni be whuts'odutil'eh-i, 'i nts'en'a la yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un

24 'Uyoo khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, be bubulh yalhduk 'et whe njan dúbulhni, “Yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un, 'et ndiz un'a njan dúhoont'oh: Dune duyun k'ut ookw'ut 'a' nukat. 'Uzoo'-i 'ananla. 25 Huztez whe dune yuch'az ditni-un whusainya. 'Ainanla-i 'uzoo'-i toh, 'ut'antsi' ts'utni, 'i yutoh 'ananla, 'ink'ez whe naja. 26 Ts'iyawh ha nányai whe 'ut'antsi' cha bulh ha inanyai.

27 'Et yoh whumoodih be 'ulhnane highu nindil 'ink'ez 'uhuyulhni, ‘Nemoodih unzoo-i 'i za ha lawk 'ainanla? Dant'oh 'ut'antsi' ootoh ha nalhya?’

28 'Et 'ubulhni, ‘Sch'az ditni-un la 'uyínla.’ Be 'ulhnane huyulhni, ‘Ut'antsi', 'i ha ts'úntilelh hukwa' ninzun eh?’

29 'Et 'ubulhni, ‘Awúndooh! Whute 'unt'oh doo ka la unzoo-i cha bulh 'óohleh. 30 Whute 'et ndulhdzun ha' úntikulh whuts'un. 'Et 'awet ha' nukat-un neoninzut de, ha' untilelhne, si budósni', 'udechoo 'ut'antsi' ha náhlle 'ink'ez bulhghel duták'un huba. Unzoo-i ts'iyawh ha náhle 'ink'ez ha níyeh-i bayoh whuz daníhdzai.”

**Yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un, mai,
mustard huyulhni, 'i k'un'a 'unt'oh**

³¹ Doo cha 'uyoo khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i be bubulh yalhduk. Njan dúbulhni, “Yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un, 'et ndiz un'a njan duhoont'oh. Mai, mustard huyulhni, k'un'a 'unt'oh. Dune yílhchoot 'ink'ez duhanuyeh k'et 'ainan'ai. ³² Ndi mai 'i 'uk'enus nint'um-i, 'i ha nányih te 'uk'enus dincha sulí'. Ndi mustard huyulhni oochun, mai chun ts'iyawh ba ndo idilyiz ulih. 'I dut'aiyaz dut'aiyaz oozischum toh t'o ulh'i.”

Yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un, lhes ntuldoh-i ndult'oh

³³ Doo cha 'uyoo khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, 'i be bubulh yalhduk whe njan dúbulhni: “Yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un, lhes ntuldoh-i ndult'oh. Ts'eke yílhchoot 'ink'ez lhes nudzaih-i, ta tsets'ai be únde'ooldzih-i dizbun. 'I ntuldoh-i bulh 'ilho be yándzai, 'ink'ez yunilhtlus. 'Et hukw'elh'az 'udun neíninkai whe untílhdo.”

**Khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, 'et whuz
un'a za Jesus 'ilhunaoodulhne bubulh yailhduk**

³⁴ Ndi ts'iyai khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, 'et whuz un'a za Jesus 'ilhunaoodulhne bubulh yailhduk. 'Aw 'uts'un un'a lhe'budínel.

³⁵ Nus hoo'en-un daja dani' la, lhaóodontneh ha ndutni:

“Khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, be bubulh yatisduk.

Yun 'uyinla 'et whuts'un,

buch'a yuntiz'i-i, ghun budutásnelh.”

'Ut'antsi' ha nányai-i ghun whubuntilhtun

³⁶ 'Et Jesus 'ilhozdilne whe nábalh'a' 'ink'ez yoh danínya. 'Et yugha hodul'ehne highu nindil 'ink'ez huyúlhni, “Ndi khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, nedini ndi ha niyeh toh 'ut'antsi' ha nányai-i?”

³⁷ 'Et dúbulhni, “Unzoo-i ha nányai oomai' 'i, 'ainanla-un, 'en Yinka Dune Ye' 'unt'oh. ³⁸ Ha niyeh k'et, 'i yun k'ut 'uhoont'oh. Mai unzoo-i, 'i yak'uz whulerwe buzkehne, nuhínt'oh. 'Et hoonts'i 'ut'antsi', 'i ntsi'-un buzkeh

nuhínt'oh. ³⁹Yuch'az ditni-un, 'ut'antsi' 'ainanla-un, 'en netsudule. Ha' nukat-un 'andit whudizulh whula toh. Ha' úntilelhne, 'enne lizas 'uhutinela.

⁴⁰'Et huwa 'ut'antsi' nahidulhdzoo 'ink'ez hidilhk'un, 'andit whudizulh-un whula toh de, 'et nduwhtanelh. ⁴¹Yinka Dune Ye', dulizas whuz de 'ubutilh'alh whulerwe unli-un, mbene hukwaya hoonli tune' 'úst'enne, 'ink'ez yuk'unulhe'ust'enne, ts'iyawh 'ilhubohotáleh. ⁴²'Ink'ez nts'e la kwun dizk'un huba' hoont'oh-un, whuz hubotilhdulh. 'Ink'ez tso yahutilhduk 'ink'ez dughoo lhuhidutik'us. ⁴³'Et de la mbene la ts'ih'un 'unt'ohne, buBá lerwe unli-un, sa k'un'a butsu haítiduz whe' hoont'oh. Mbene la oodzo hoonline huyoozólhts'ai.”

**Yak'uz k'une' whul'en-un, dáwhudizti' la,
'et ndiz un'a njan dúhoont'oh**

⁴⁴“Doo cha za nohdusni, yak'uz k'úne' whul'en-un, dáwhudizti' la 'et diz un'a njan dúhoont'oh. Ndun dune njan yun k'ut hoonzoo-un, 'et 'oh ho nunúta whe hoonliyaz dizti'-i, 'i la nayin'ai. 'Ink'ez 'on yo nayuntilh'i. Hoont'i' k'et hoonli yut'i-i 'i ts'iyawh ye 'ónket 'ink'ez yun ndulcho whe yonket.”

Doo cha za yak'uz k'úne' whul'en-un, dáwhudizti' la

⁴⁵“Doo cha za nohdusni, yak'uz k'úne' whul'en-un, 'et dune 'ooket-un nduhult'oh. Tse dunizti'-i, pearl huyulhni, kunuta. ⁴⁶'En 'ilho pearl nainin'ai. Hoonli yut'i-i, 'i ts'iyawh ye 'ónket 'ink'ez kw'usul dunizti'-i, yoonanket.”

Yak'uz k'une' whul'en-un, 'et lhembilh tahúyalhdil

⁴⁷“Doo cha za, yak'uz k'úne' whul'en-un, 'et ndiz un'a njan dúhoont'oh: Lhembilh tahúyalhdil 'ink'ez toot huyigus lhawh didowh-i huzdlooh. ⁴⁸'Et nohúyigus whe ts'iyawh lhtahaháyule. Ndai la lho 'utsi'-i, 'i ts'iyawh tanáhuyulhdilh. 'Ink'ez ndai la unzoo-i ts'iyawh nts'e 'uhitilh'elh ts'ú whehuyulhdilh. ⁴⁹'Et 'awet nts'oya hoozulh whe buba neónin'ai-un, 'et buba whusahóolts'ut de, 'et hukw'un'a za 'uwhtánelh. Lizas whusahutidulh, unzoone dune 'ink'ez ntsi'ne dune lhtahábotileh. ⁵⁰Ntsi'ne,

kwun dizk'un ts'e ts'ubotutilhlelh. Tso yahutilhduk 'ink'ez dughoo luhidutik'us.”

⁵¹ 'Et Jesus ubúlhni, “Njan ndunóhdusni-un, ts'iyawh eh t'eeonihzin?” 'Et 'uhuyulhni, “A, neMoodihti.”

⁵² 'Et 'ubulhni, “'Et huwa Yak'usda ooghuni 'uk'eguz-i 'ink'ez yak'uz k'une' whul'en-un 'et huwun wheyodalh'e', dune yoh whumoodih-un ndult'oh. Yut'i-i toh ts'iyawh ts'et ha yúle, 'andidi-i 'ink'ez 'ujut-i cha. 'Et whuz un'a dune hodulh'eh.”

Keyoh Nazareth ts'e Jesus ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne ts'iyawh hits'u disnih

⁵³ 'Et ndi khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, Jesus ts'iyantsuk lhaoodinla whe nyo usda-un whuch'a nasja. ⁵⁴ 'Ink'ez dich'oh dukeyoh ts'e naosja whe Lizwif bulugliz 'et whe whúbondunilh'e'. Ts'iyanne buba hooncha 'ink'ez 'et 'ulhodutni, “Ndun dune nts'ez de ha hón'ai ndi khuni whunih-i be yalhduk? 'Ink'ez hooncha tune' 'ut'en cha 'ut'en? ⁵⁵ 'Alha' iloh lakw yoh 'uwuhulh'en-un, ooye' 'unt'oh? 'Ink'ez ooloo Mary? Bulhutsinke iloh lakw James, Joses, Simon, 'ink'ez Judas? ⁵⁶ Bulhtuske 'aw lakw ts'iyawh nebulh lhe'hit'oh? Nts'ez de ha hónla whe 'utni?” ⁵⁷ 'Inka ts'iyawh buba dzoh sulí'. 'Et Jesus ndúbulhni, “Nus hoo'en unli-un, ts'iyanne yudilhti'. 'Et hoonts'i ookeyoh whut'enne 'ink'ez dich'oh ooyoh, 'enne cha 'aw luhidílhiti'.”

⁵⁸ 'Et Jesus 'aw buba 'alha lhe'yit'oh. 'Et huwa dukeyoh 'aw lhat-un hooncha tunulhé'it'el.

John dune too be 'ulh'en-un hizilghhi

14 'Et 'oh whuya whudizulh whe lerwe Herod Jesus yulh 'údants'o, ² 'ink'ez Herod de 'ustlenne 'ubulhni, “Ndun 'en John dune too be 'ulh'en-un, 'en 'unt'oh. Yaidlane toh nahít'na'. 'Et huwa 'ut'en hoolhtus tene'út'en.”

³ 'Oh da' Herod John huyílhchoot huyulhghel 'ink'ez 'ahúyan'ai. Bulhutsin Philip oo'at Herodias huyulhni, 'en la toh ts'e 'uyinla. ⁴ John Herod yúlhni, “'Aw nyun mba ts'ih'un un'a lhe'hoot'oh whe 'uyoon oo'at

oozih sinda.” ⁵Herod yutuzilhghelh hukwa' ninzun. 'Et hoonts'i dunene John 'en nus hoo'en-un 'unt'oh huninzun, 'et huwa Herod bube nilhjoot.

⁶'Et 'ilhooh dzin Herod whuzdli dzin 'uhoont'oh 'Et Herodia ootse' 'en bubut ní dai. Herod ooba hoonzoo. ⁷'Et 'aho yuts'u náhizya whe 'uyulhni, “Ndet sts'o hukwa' ninzun-un sts'o hukwa dini.” ⁸Nyoon ts'eke ooloo, “Herod oodilhkut John dune too be 'ulh'en-un ootsi lusyet be stl'a inkaih dóni',” yulhni. ⁹'Et huwun lerwe oodzi únduda sulí. 'Et yuzih dilhts'ine, 'enne ts'iyawh hidánts'o, 'et whe ts'ekeyaz dughuni yutl'a idan'ai. Whuz un'a 'uhuyoooleh ubúlhni, 'inka nduhínla. ¹⁰'Et 'adin'ai ts'e whuz whe yálh'a', 'ink'ez 'adinlane ghunline, John hitsi k'únintsel. ¹¹'Ink'ez lusyet be whusahúyankai, 'ink'ez ts'ekeyaz tl'a húyankai. 'Ink'ez duloo yughi nínkai. ¹²Yugha hodul'ehne, 'enne whusahandil. Hizi huyilhchoot 'ink'ez 'ahúyalhti. 'Et hukw'elh'az Jesus ts'u whehandil 'ink'ez hidáni'.

5,000ne dunene Jesus huyoo'alh-i bugha nín'ai

¹³Jesus whulh 'udants'o whe buch'a násja 'ink'ez ts'i beinya 'ink'ez disoh ts'e whinínki. 'Et hoonts'i lthane dune t'ehonanzin ibulh nts'e nehúninki ts'e, whuz lhelhdun keyoh whut'enne hiyuwhenándil. ¹⁴Jesus ts'i bé hainya whe dune huldlai k'et 'aw 'uzdooni' 'ait'oh, 'enne butilh'en. Bugha té'ninzin 'ink'ez ndudane cha ts'iyawh soo na'binla.

¹⁵'Awet hulgha 'uhoont'oh. Yugha hodul'ehne highu nindil 'ink'ez huyulhni, “Njan disoh 'uhoont'oh. 'Awet yoo 'un hoozulh. Ndunne 'uts'un keyoh ts'e nabalh'alh, whuz la huya'alh-i hoket.”

¹⁶'Et hoonts'i Jesus ndubulhni, “'Aw nahutoodilh huba lhe'hóot'oh. Nohni bugha nanaht'aih.”

¹⁷'Et 'uhuyulhni, “Lhes kwulai' 'ink'ez lho nanki, 'aw 'i za ts'ut'i.”

¹⁸'Et 'ubulhni, “Diz sts'óhleh!” ¹⁹'Ilhunaosdilne, tl'oyaz k'ut natl'a hudoolts'ih ubúlhni. Kwulai' lhes 'ink'ez nanki lho cha, 'i hitl'a húyanla whe ndo whúnalh'en, musi ni whe tenadidli. Lhes taidanyuz 'ink'ez lho cha 'et ndiyinla 'ink'ez yugha hodul'ehne butl'a yánla, 'ilhozdilne bugha húyo'alh ha. ²⁰Ts'iyawh 'uhan'al 'ink'ez 'uhunis dai. Ch'utízkát-i ts'iyawh nahuyalhdzoo whe whunizyai 'on 'at nanki chalyal dizbun. ²¹'Et dunene, 'ankw'us 5,000ne 'uhan'al, ts'oodunne 'ink'ez ts'ekoo tubulh.

Jesus too k'ut nuya

²² 'Aho Jesus yugha hodul'ehne ts'i bez whe nábalh'a' whe, “Stso nyan 'ahkelh,” 'ubulhni. 'Ink'ez 'ilhunaosdilne, dukeyoh ts'e whe nábalh'a'.
²³ Nduhne whe nábalh'a' whe didutch'oh ndo dzulh k'uz whinya tenadutidli ha. Dich'oh 'et bé nadalhghel. ²⁴ 'Et 'awet ts'i bun k'ut taniz 'oh whuya ukwus nilhts'i tube búdudzits'i, 'ants'i lhelhts'ú hudildus.

²⁵ 'Awet bundada' yutilhkai whe Jesus too k'ut buts'u tizya. ²⁶ Khuntsul yugha hodul'ehne hitilh'en whe hunílhjoot, “Dune tsin 'ut'en!” hutni 'ink'ez tsoya whe húnilhjoot.

²⁷ 'Aho Jesus buts'u yatilhduk, “Nohdzi hóte! Si 'ust'en! Whenulhjut íloh!”

²⁸ Peter yoodulhkut, “SMoodihti 'alha nyun 'int'en de, too k'ut nts'u toosya'-un stl'a hoon'aih.”

²⁹ 'Et 'uyulhni, “'Anih!” Peter ts'i be hainya 'ink'ez Jesus too k'ut yuts'u tizya.

³⁰ 'Et nyo whunilh'en whe nilhts'i tube ulhtus 'ink'ez whenilhjoot 'ink'ez yo útizdlat whe, “SMoodihti, sla 'ineh!” dija.

³¹ 'Aho Jesus yula súgooh whe 'uyulhni, “'Aw soo 'ultsuk-i be 'alha 'uhoont'oh-i lhint'ih. Di ha mba nawh 'uhoont'oh?”

³² Ts'i be náhit'az whe 'aho nilhts'i k'oh 'úja. ³³ Ts'i bet dilhts'ine, ts'iyawh hibut nachánilya 'ink'ez 'uhuyulhni, “'Alha' nyun Yak'usda ooYe' 'int'oh!”

Gennesaret whut'enne undudáne Jesus soo na'bulh'en

³⁴ Nyan Gennesaret ts'e yahuzki. ³⁵ 'Et keyoh whut'enne Jesus nahuyóolhts'it whe lhtunuhúnihust'ai. Ts'iyawh ndudane hits'ú boohoozdla. ³⁶ “Nyunaih naints'uz-i 'ants'i yus ts'e oot'á ts'onalh,” huyulhni. Mbene yut'aiznaine, ts'iyawh soo ná'huja.

Ndai la nedzi be yats'ulhduk-i, 'i gha ts'intsi' lhih

15 'Et Jerusalem keyoh whuts'un ndunne Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez Phariseene cha Jesus highu nindil 'ink'ez 'uhutni, ² “Di ha ngha hodul'ehne, netsoda'ne ne'hust'en hukw'un'a

hukw'u nulhe'hust'en? Ngha hodul'ehne, 'aw lanalhe'hulhde 'uhuti'ulh whutso!"

³'Et 'úbulhni, "Di ha nohni nohk'oh ts'e huwa Yak'usda ooghuni ook'u nulhe'zacht'en? ⁴Yak'usda dughuni nohtl'a idan'ai whe njan ndutni, 'Mbá 'ink'ez nloo bulh hubudólhti'. Mbe la duloo 'ink'ez dubá bulh dzoh ts'e bughu yatilhduk-un, daootsa huba 'unt'oh.' ⁵'Et nohni 'udahni, 'Mbe la dubá k'us duloo ndai 'ust'i-i, 'i be da' nohla 'oost'en oole', 'i ts'iyawh Yak'usda gha núsda.' ⁶'Et whuz un'a noh'e'ut'en k'oh be 'aw duloo 'ink'ez dubá bulh lhubudólhti'. 'I be Yak'usda ooghuni nohtl'a idan'ai-i, 'i 'aw hoonli lhiloh sulhsti! ⁷Duba na'udzoo'ne 'ahli! Nus hoo'en Isaiah, 'en 'uda' hon'en 'ink'ez ts'ih'un un'a 'utni nohni nohghun. Njan ndutni,

⁸'Ndunne dughuni be be za sodílhti'.

'Et hoonts'i budzi, sghun nilhdza' 'unt'oh.

⁹Ndunne 'ants'et sts'un teni 'uhunoolhzin.

'I Yak'usda ooghuni netl'a idan'ai-i 'i k'un'a dune khuni be whubohodulh'eh."

¹⁰'Et Jesus 'ilhunaoodulhne, "Anih! Diz áhdulh!" 'ink'ez ndúbulhni, "Soo zúlhts'ai 'ink'ez t'eeonahzeh! ¹¹Dune buza yúkat-i, 'et whe íloh hintsi' hulhih. Khuni 'aw lhizoo'-i ye yalhduk-i, 'i be dune hintsi' lhih."

¹²'Et yugha hodul'ehne highu nindil whe 'uhuyulhni, "T'eeonínzun eh Phariseene nyodants'o whe buba dzoh 'údinja?"

¹³'Et Jesus 'ubulhni, "UBá yak'uz usda, 'aw 'alhinilel-i, 'i ooghih tubulh ha hitilhch'ulh. ¹⁴Buts'á ha lhozah'ai! Moodih hoos'enne le' hint'oh. 'Et ndiz un'a njan duhoont'oh, 'ilhoghun hoos'en-un 'ink'ez 'ilhoghun hoos'en-un ghunli de, nahúlt'oh tsa k'et 'á hatilts'ulh."

¹⁵Peter uyúlhni, "Ndi be nawhutnuk 'i be whuts'odul'eh-i be whunénilhtun."

¹⁶'Et 'uyulhni, "Aw eh noheni talhodulhts'it whe eh dahni? ¹⁷'Awhuz eh ts'ih'un nelhózah'ai? Dune ooza yúkat-i, oobut be yukat. 'Ink'ez ooyust'e ts'u ha náyukat. ¹⁸'Et dune khuni be yailhduk-i, budzi ts'u ha yúkat 'i 'unt'oh, 'ink'ez 'i dune dilhts'i. ¹⁹Dune budzi bez ha yúkat, be ne-eni untsi'-i, dune hutuzilghelghel, 'uyoon dune oo'at k'us 'uyoon ts'eke ooki bulh ninta'ant'en-un, 'ink'ez 'aw lhghulhdilts'ine hoonts'i whuz un'a za ne'hut'en. 'Undunut'ih-un, 'uyoonne ba whuts'it-un, 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhduk-un cha. ²⁰Ndowhi-i dune hintsi' hulhih. 'Aw lanalhe'zulhde whe 'ah'alh-un, 'aw 'et huwa iloh hintsi' hulhih."

**Ts'eke, 'udun yun k'ut whut'en-un, ooba 'alha
'uhoont'oh hooncha whe' hoont'oh**

²¹ 'Et Jesus nyo usda-un whuch'a nasja whe Tyre 'ink'ez Sidon whunat 'oh ho ts'u whe'inya. ²² 'Ilhoghun ts'eke, Canaan whut'en-un 'unt'oh, yughu ninya. Tso bulh yalhduk whe' yulhni, “SMoodihti sgha te'ninzeh, David oots'uhainzut-un 'int'oh! Syaz ts'ekeyaz tube hoontsi' hukw'un'a ntsi'-i nududeh-i ooyudinda!”

²³ 'Et 'aw daja lhidínel. 'Et yugha hodul'ehne highu nindil 'ink'ez 'uhuyulhni, “N'un nailh'alh, 'et la tso bulh yalhduk-un 'etsul udónih.”

²⁴ 'Et 'ubulhni, “Israel ooyoh whut'ine, 'usbai ninta nih'az-i le' 'unt'ohne, 'enne za but's'ún tiz'a'.”

²⁵ Ts'eke yughu ninya whe yubut nachaniti 'ink'ez, “SMoodihti, sla 'ineh!” yulhni.

²⁶ 'Et Jesus 'utni, “Ts'oodunne yu'alh-i lhikeyaz gha óoh'alh junih.”

²⁷ 'Et ts'eke 'uyulhni, “SMoodihti 'alha dini. 'Et hoontsi' moodihti ludab k'ut tukat-i, 'i lhikeyaz huyuldil.”

²⁸ 'Et Jesus 'uyulhni, “Ooh ts'eke hooncha whe mba 'alha 'uhoont'oh-un, 'et hooncha whe' hoont'oh. 'Et huwa hukwa' ninzun k'un'a 'uhoneh.” 'Oh whuya hoozulh-un, ooyats'e soo na'uja.

**Lhane undudane, Jesus usda-un highu
nindil 'ink'ez ts'iyawh soo ná'balh'en**

²⁹ 'Et Jesus bughu natisja whe Galilee bun taba lhusuya 'ink'ez ndo dzulh k'uz whinya, 'et natl'a dida'. ³⁰ 'Et lhane dune, highu nindil. Mbene la nulhúsdilne, hoos'enne, yalhulhdukne, ooyust'e bodinlane, 'uyoonne cha, ts'iyawh hits'u botule. Hibut neboninla 'ink'ez ts'iyawh soo ná'balh'en. ³¹ Yalhulhdukne cha yawwehunilhduk, ooyust'e bodin'aine, cha soo na'uja. Nulhúsdilne cha nahúdilh nahusdli', hoos'enne cha hoo'oo'en nahusdli'. Ts'iyanne bunalh'en whe tube buba hooncha 'ink'ez Israel whudune buYak'usda 'en hidálhti'.

Jesus 4,000ne ghá' nin'ai

³²Jesus yugha hodul'ehne, 'anìh ubudáni' 'ink'ez 'úbulhni, “Ndunne dunene bugha té'nuszun. Tat dzin whuts'un njan szìh hudìlhts'i 'ink'ez 'aw huya'alh-i lhu'hít'i'. 'Aw lhe'hus'al whe bukeyoh ts'e nabutoos'a' 'ait'oh. Doo ka si, nahidulh ts'e bukaootoozit.”

³³Yugha hodul'ehne huyulhni, “Njan dune hooloh-un 'uhoont'oh. Nts'ez de suba soo 'úlsuk-i 'ut'alh-i nats'ólelh lhe'ultsukne dune gháztì'alh-i?”

³⁴'Et Jesus ubúlhni, “Daltsuk lhes sut'e aht'i?” “Lhtak'ant'i lhes sut'e 'ink'ez lho nts'oolyaz bulh,” huyulhni.

³⁵'Et 'ilhozdilne nat'l'a dulhts'i 'ubulhni. ³⁶'Ink'ez lhes lhtak'ant'i lho bulh yílhchoot 'ink'ez musi ni whe tenadidli. Taidanyuz 'ink'ez yugha hodul'ehne butl'a yánkai. 'I natl'a dilts'ine butahínìla. ³⁷Ts'iyawh na'hit'al 'ink'ez 'uhunisdai. Yugha hodul'ehne lhtak'ant'i chalhyaal dizbun 'i highá 'oz'al-i nahuyalhdzoo. ³⁸4,000ne at'en 'uhan'al. Ts'oodunne 'ink'ez ts'ekoo bubulh 'alghoh. ³⁹'Et 'awet Jesus 'ilhunaosdilne bukeyoh ts'e whe nábalh'a', ts'i be naja 'ink'ez yun Magdala huwhutni ts'e whehánki.

Phariseene 'ink'ez Sadduceene huwa 'ít'en-un buba' hooleh hukwa' huyoodulhkut

16 'Awet Phariseene 'ink'ez Sadduceene cha, highu nindil 'ink'ez huyóolhdzìh whe huyoodulhkut, “Yak'uz whuts'un hooncha tune' whut'en-un, whunénolhtun 'ait'oh?”

²'Et 'úbulhni, “Hulgha ts'e ndo yat whunulh'en. Whudulk'un de, 'et dzin hoonzoo tileh dahni. ³Bundada' yat kw'us bulh dulk'un suli' whunulh'en de, 'awet 'azìh whudutitsi' dahni. Nohni duba na'udzoo'ne 'ahli! 'Et ndo yat dawhut'en la t'eeonáhzun. 'Et hoonts'i ndoyá whudizulh dawhut'en la, 'aw t'eeonuzáhzun! ⁴'Andit yinka dilhts'i lubeshi ts'u nint'ine 'uhint'oh. 'Ahoohlhiz dune ts'eke bulh ninta'hutit'elh-un, whuts'ó nint'i. Hooncha huwa 'ít'en-un whuntilh'elh hukwa' hitis'en. 'Et hoonts'i 'aw hoo'h'en-un nohghá holts'it 'ait'oh. Jonah bulh dáhooja inle' la, 'et za whutih'elh whe' hoont'oh!” ubúlhni, 'ink'ez bughu whenája.

Huwo hoole' Phariseene 'ink'ez Herod bules untuldoh-i, 'i ch'a ubúlhni

⁵'Et nyan hoozki whe yugha hodul'ehne lhes nahodilhnoh. ⁶'Et Jesus 'ubulhni, “Kahdli ndunne Phariseene 'ink'ez Sadduceene cha, 'enne bules untuldoh-i ch'a.”

⁷Lhulh yawhehunilhduk, “'Aw lhes lhts'í'al 'et huwa 'utni.”

⁸Jesus t'oonanzin whe 'et 'úbulhni, “Be 'alha nahzun-i untsool! 'Et huwa 'udahni. 'Aw lhes whusálhah'al, 'et howu yalhduk? ⁹'Awhuz eh t'oonuzahzun? 'Aw whunalhuzulhni whe kwulai' lhes 'i be 5,000ne gha náh'ai, 'ink'ez daltsuk chalhyal ch'utízkat-i nalhdzoo? ¹⁰'Ink'ez lhtak'ant'i lhes 'i be 4,000ne gha' náh'ai, daltsuk chalhyal ch'utízkat-i, 'i nalhdzoo? ¹¹Nts'en'a 'aht'oh t'oonuzahzun, 'aw lhes ghun nohbulh yalhuzusduk? 'Uda' nohdasni', Phariseene 'ink'ez Sadduceene cha, bules untuldoh-i huwohle.” ¹²'Et 'aho t'ehoninzun Phariseene 'ink'ez Sadduceene cha, dune huhodulh'eh-un, 'et whuch'a buch'a huwahli, 'et 'uwulhni. Lhes bulh untuldoh-i, 'i íloh uyúlhni.

Jesus 'en Christ 'unt'oh, ni Peter

¹³Jesus Caesarea Philippi buyun k'uz whinya whe yugha hodul'ehne, buboodulhkut, “Si, Yinka Dune Ye' 'ust'oh, dunene, mbe whe 'ust'oh hutni?”

¹⁴'Et 'uhuyulhni, “Whulohne, nyun John dune too be 'ulh'en-un 'int'oh hutni. Whulohne cha, Elijah 'int'oh hutni. 'Onghohne cha, Jeremiah 'int'oh hutni. 'Ink'ez whulohne nus hoo'en-un 'ilhoghun 'int'oh hutni.”

¹⁵'Et 'ubulhni, “Nohni do', mbe 'ust'oh dahni?”

¹⁶'Et Simon Peter yatilhduk, “Nyun Christ, Yak'usda khuna-un, 'en ooYe' 'int'oh,” yúlhni.

¹⁷Jesus 'uyulhni, “Simon Jonah ooye', 'uk'enus hoonzoo-un nghá whults'ut! 'Aw ndi yun k'ut dune iloh nyunalhts'et ha húhon'ai. 'UBá yak'uz usda-un, nyunalhts'et ha hon'ai. ¹⁸'Ink'ez nyudúsni, nyun Peter 'int'oh. 'Et ndi tse 'i k'ut slugliz neootas'alh. Njan Kwuncho ulhtus-i yo ts'u haindilne, 'enne hoonts'i 'aw whuch'a hoolhdeh 'ait'oh. ¹⁹'Et yak'uz whulerwe usda-un, whulugli ntl'a tisdlelh. Ndai la yun k'ut whedinguz-i, 'et 'uda' yak'uz cha whedint'i. 'Et ndai la ndi yun k'ut k'unain'uk-i, 'et yak'uz

cha 'uda' whuz un'a k'unatit'uk.” ²⁰ 'Ink'ez yugha hodul'ehne khuniti be ubúlhni, “Khun te 'uyoonne dóhni' junih si Jesus Christ, 'ust'oh.”

Dzoh nutizut-un 'ink'ez datítsah-un, 'et Jesus huwu yalhduk

²¹ 'Et whuts'un Jesus yugha hodul'ehne, whubunulhtun nus daootanelh la. Jerusalem ts'u tiyalh. Keyoh 'utso whudilhdzulhne, lubret bumoodihne, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha, 'enne bube lhat-un whe dzoh nuhítildzut, 'ink'ez hituzilhghelh. 'Ink'ez whulh tát dzin dunadutádalh.

²² 'Et Peter Jesus 'udun neínilhti 'ink'ez hukwa' yudáni, “SMoodihti nyun Yak'usda ngha te'untazeh! 'Aw nyulh 'et ndúhoneh 'ait'oh!”

²³ Peter yuts'u nálh'a 'ink'ez 'uyulhni, “Satan st'a nenínyaih! Sba dzoh 'udini! Yak'usda dat'en-un, 'aw howu nuni lhnuzinzut. Ndi yun k'ut dune ne'hut'en-un, huwun nuni ninzut!”

Mbe la whe khuna-un Jesus gha ninta oonin'ai de, 'en whe khuna-un whuch'a ootalhdoh

²⁴ Jesus 'et yugha hodul'ehne ndúbulhni, “Dune se' 'ut'en k'oh oot'en ha suntiyalh hukwa' ninzun de, yun k'ut dats'ínt'oh-un, 'et whula dootni, 'ink'ez dutulalhgus yólhchoot 'ink'ez suntooya’. ²⁵ Whe khuna-un huwu hotilhyihne, 'enne ninta huhúta'alh. 'Et hoonts'i mbe la whe khuna-un si sgha ninta oonin'ai de, whe khuna-un nahootá'alh. ²⁶ Dune ndi yun nduwúlcho ooch'e' whúzdi' de, 'ink'ez duzul 'i ninta inín'ai de, ndet whuch'a óotaldoh? K'us duzul di k'elha suba nayoket? ²⁷ Yinka Dune Ye' whusatiyalh, ooBá ye dizti-i 'ink'ez oolizas, bubulh, whusatiyalh whe ts'iyanne dahit'en, whuz un'a 'ilhone whe buba k'elha whutilhtselh. ²⁸ Soo ts'ih'un un'a nohdusni, whulohne njan núdilhyane, dahutitsah whuts'o Yinka Dune Ye' whe lerwe unli-un, whuz un'a whuz de uyalh de, dahútsa whuts'o huyuntilh'elh.”

Jesus 'uts'un whe be hóodiltsai

17 'Et whulh lkh'u tat dzin inle' whe Jesus Peter, James, 'ink'ez bulhutsin John, ndo dzulh k'uz dulh ubílya. ² 'Ink'ez bubut 'uts'un

ot'en suli'. Oonin 'ants'i sa k'un'a oots'u ha 'ánduz, 'ink'ez oonaih cha yus k'un'a 'ulhyul suli'. ³'Et khuntsul Moses 'ink'ez Elijah bulh bube hódiltsai Jesus hibulh yálhduk.

⁴Peter Jesus yulhni, “NeMoodihti njan uzdilhts'i-un hoonzoo. Hukwa' ninzun de, tat-un whut'ah 'uts'otilelh. 'Ilhoghun nyun mba, 'ilhoghun Moses ba, 'ink'ez 'ilhoghun Elijah ba.”

⁵Peter yalhduk whe khuntsul kw'us be tidat'en-i buk'einde. Kw'us toh ts'e khuntsul 'uwhutni, “Ndun sYe' soo ook'esi'-un 'unt'oh. 'En bulh hóonust'i. 'En oozúlhts'ai!”

⁶Yugha hodul'ehne hídants'o whe hibut nachánildil, 'ink'ez tube húnilhjoot. ⁷Jesus bughu ninya 'ink'ez but'aiznai 'ink'ez 'ubulhni, “Dunadahdil, whénulhjut iloh!” ⁸Ndo nahítat'en whe 'aw 'uyoonne hooloh. Jesus dich'oh za hinilh'en.

⁹Dzulh k'ut whenáhudidil whe, Jesus khuni ulhtus-i be bubulh yalhduk 'ubulhni, “Yinka Dune Ye' yaidlane toh dunadija de za whuts'un ndet hoo'h'en-un, 'uyoonne dóhni!”

¹⁰Yugha hodul'ehne huyoodulhkut, “Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, di ha 'uhutni, Elijah 'en cho whusatiyalh huba' hoont'oh hutni?”

¹¹Jesus ndúbulhni, “'Alha Elijah 'en cho whusatiyalh 'ink'ez ts'iyai lhanaidutileh. ¹²'Et hoonts'i nohdusni, Elijah 'uda' whusainya whe 'unt'oh. 'Ink'ez 'aw t'ehinúszun. Hukwa' huninzun k'un'a 'uhuyinla. 'Et whuz un'a za 'enne bula k'ez Yinka Dune Ye' dzoh nutizut.” ¹³'Et yugha hodul'ehne, ts'iyawh John dune too be 'ulh'en-un, 'en ghu yalhduk t'ehonanzin.

Ts'oodun ntsi'-i nudúdeh-i ooyudinda, 'en Jesus soo ná'yinla

¹⁴'Awet 'ilhozdilne butanahundil whe 'ilhoghun dune yughu ninya 'ink'ez yubut dugwutsi be nenínya. 'Ink'ez 'utni, ¹⁵“SMoodihti sye' oogha te'ninzeh! Ookaootuzuk 'ink'ez tube dzoh nuzut. Lhat tsudúlts'uk 'ink'ez talts'uk cha 'ut'i. ¹⁶Ngha hodul'ehne bughi nústih hoonts'i 'aw soo na'huyooleh 'ait'oh.”

¹⁷'Et Jesus 'uyulhni, “Nohni 'andit whudizulhne, nohni 'aw be 'alha 'uhoont'oh-i lhaht'ih, 'ink'ez tank'us za' 'iht'elh. Dawhuldzoh nohtoh tisdalh? 'Ink'ez dawhuldzoh nohba ndutist'elh? De', nye' sghu nilhtih!”

¹⁸ Ntsi'-i nududeh-i ooyudinda-i, Jesus khuni ulhtus-i be hukwa' yudáni'. 'Et whulh hulhgha za yuts'u ha nája 'ink'ez ts'oodun soo na'uja.

¹⁹ 'Et Jesus yugha hodul'ehne, disoh ts'e highu nindil whe 'uhuyulhni, "Dahoont'oh huwa ndun ts'oodun ntsi'-i nududeh-i oots'u ha náts'inooyoot 'ait'oh?"

²⁰ 'Et Jesus 'úbulhni, "Nohba 'alha lhe'hoot'oh 'et huwa 'aw oohleh 'ait'oh. 'Alha nohdusni 'anukat-i lhe'niltsool-i, 'i mustard huyulhni, 'i k'un'a be nohba 'alha 'uhoont'oh de, 'et 'ulcho de, dzulh njan whuts'un, nguz nailts'ut dahni de, 'aho ndutínelh. 'Et whuz un'a ts'iyaitsuk whuz un'a 'udahni de, 'et ndutít'elh.

²¹ 'Et hoonts'i ntsi'-i nududeh-i, netenadudli-i, 'ink'ez soo ts'úhoonih, 'i be za dune buts'u ha náts'iyuntiyulh whe' hoont'oh."

Jesus datitsah-un, 'et doo cha huwu yalhduk

²² 'Et 'awet Jesus 'ink'ez yugha hodul'ehne, Galilee yun k'ut hudilhts'i whe ndúbulhni, "'Awet nilhdukw Yinka Dune Ye', 'uyoonne dune tl'a hítíltelh. ²³ Hituzilhghelh 'ink'ez whulh tat dzin dunadutádalh." 'Et huwu dants'o whe tube ts'odi huzdli'.

Jesus 'en cha lugliz whucho whuzooneya yuk'elha hoolh'i

²⁴ Keyoh Capernaum whuz hoozdil whe 'ilhoghun sooniya 'ilhunaoo'aih-un, Peter yughu ninya 'ink'ez yoodulhkut, "Whunohodulh'eh-un 'en cha iloh lakw lugliz whucho whuzooneya' yuk'elha hoolh'i?"

²⁵ "A," ni. 'Et Peter yoh ts'u whinya. 'Et Jesus yutso yatílhduk 'ink'ez ndúyulhni, "Simon, daja ninzun? Sooneya lerwene buba 'uk'elha yutaleh-i, sooniya 'ilhunahos'aih? Dich'oh bubuzkeh tilah k'us n'awh whut'enne tilah buba k'elha huwhulhts'ih?"

²⁶ 'Et Peter 'úyulhni, "N'awh whut'enne, 'aw 'enne za." Jesus uyúlhni, "'Et 'alha dini. Lerwene bubuzkeh 'aw 'uk'elha lhoohoolh'i.

²⁷ 'Et hoonts'i Capernaum whut'enne, 'enne nebulh hónilch'e hukw'un'a 'ubuts'oolh'en 'ait'oh. Dugwe', bun guz ts'inyalh 'ink'ez oolhjas. Soo 'udechoo lho silhjus-i, 'i ooze lhch'az 'uhoonleh. 'Et sooniya naitán'alh. 'I ilhchoot 'ink'ez neba bugha ínín'aih."

Yak'uz whulerwe dilhts'ine mbe suba 'uk'enus dízti'?

18 'Et 'oh da' za Jesus yugha hodul'ehne, highu nindil 'ink'ez huyoodulhkut, “Yak'uz whulerwe dilhts'ine mbe suba k'us dízti?”

²'Et Jesus ts'oodunyaz 'anih yulhni, 'ink'ez butoh neínilhti. ³'Ink'ez 'et 'úbulhni, “'Et soo ts'ih'un un'a nohdusni, 'aw 'uts'un un'a nalhe'zajtne de, 'ink'ez ts'oodunneyaz k'oh ts'e 'aht'oh nasahdli' de, 'et de za yak'uz whulerwe unli-un whuz tihdulh. ⁴'Et huwa ndun ts'oodunyaz, k'un'a yo 'ududildzun-un, 'et nts'e la yak'uz k'une' whul'en-un, 'enne za k'us hidilhti'-un tileh whe 'unt'oh.

⁵'Ink'ez ts'oodunyaz, yuk'oh ts'e 'unt'oh-un, Si soози' cha yuk'oh ts'e yílhchoot-un, si cha suhílhchoot whe' hoont'oh.” ⁶“'Et hoontsi' ts'oodunne buba 'alha 'ust'ohne, ts'oodunne hoontsi' ts'e ubonilht'ine, mbe la dune edújane, 'enne tse cho butsilchun ehudinguz 'ink'ez k'us takhulh-un 'et tábahano de, 'on nus hootázoo'.

Dune lubeshi itálhchulh-un, 'et whuts'u yúlha

⁷Ndi yun k'ut dilhts'ine, hukwaya hoonli tune' 'ut'enne, 'dawhulsi'-un, buts'u hóolts'ulh whe' hint'oh. Hukwaya hoonli tune' whutit'en whe' hoont'oh. 'Ink'ez mbe la oogha 'et ndúhooja-un, dawhulsi'-un, hoti'elh whe' hoont'oh! ⁸Nla k'us nke be hukwaya hoonli tune' 'ant'en de, k'unint'as 'ink'ez 'un tilh'is! Dzoh ninya k'us nyust'e bodin'ai de, 'et whuz un'a 'ilhiz be ts'ukhuna-i nghalts'ut de, 'et 'on nus 'uk'enus mba hootázoo'. 'Et hoontsi' nke nankult'oh cha 'ink'ez nla nankult'oh cha bulh 'ínt'oh whe kwun nalhnusne-i tanyoníno de, 'uk'enus mba hootátsi'. ⁹'Ink'ez nyuna be tank'us nint'i de, nyuna ha nín'aih 'ink'ez 'un ntilh'is! 'Et nyuna 'ilho bulh za, 'et whuz un'a 'ilhiz be ts'ukhuna-i ngha nínzut de, 'uk'enus mba hootázoo'. 'Et hoontsi' nyuna nankult'oh bulh kwun nalhnusne-i tanyoníno de, 'uk'enus mba hootatsi!'.”

Ninta ninkatne, Jesus 'ubutilhyih ha, 'et huba whusainya

¹⁰“'Et ndunne ts'oodunne khun buka lhe'nuzoohzin junih! 'Alha' bulizas yak'uz hudilhts'i, 'enne bughu hinli 'ink'ez SBá yak'uz usda-un bulizas 'ahoolhyiz hinalh ne'ut'en.

¹¹ 'Et huwa ninta ninkatne, Yinka Dune Ye' 'ubutilhyih ha, 'et huba whusainya. ¹² Daja nahzun? Dune 'en whunizyat whunizyai (100) 'usbai 'ut'i butoh 'ilhoghun ninta nílhget de yuloh 'et néyuninla 'ink'ez ndun 'ilhoghun ninta nilhget-un, 'en dzulh k'uz yukawhenántai. ¹³ Nayilhti de, ts'ih'un un'a nohdusni ndunne yuloh 'et nébuninlane, 'enne bugha whunilhni. 'Et hoonts'i ndun 'ilhoghun ninta nilhget-un, nayilhti de, 'en gha dahoolcho 'i be suba 'on nus whuntálhni! ¹⁴ 'Et whuz un'a za ndunne ts'oodunne, 'et 'ilhoghun hoonts'i kwuncho yo ts'u tiyalh de, nohBá yak'uz usda-un, 'en 'aw hukwa lhe'nizun.”

Nyulhutsin lubeshi be ndulhyo 'uja de, datánlelh?

¹⁵ “O 'un cha nyulhutsin lubeshi be ndulhyo 'uja de, oozih neninya 'ink'ez daja whe ndulhyo 'uja-un, whu'iz dóni'. Nghuni yílhchoot de, nyulhutsin whuch'a nanilde whe' hoont'oh. ¹⁶ 'Et hoonts'i 'aw lhunyoozílhts'ai de, 'ilhoghun k'us nane te ilhchoot 'ink'ez 'et ooyoh ts'e natoohdilh. Nane k'us tane te mba lhgha 'úhudija de, 'et whuz un'a la 'uhót'e'. 'I be la daja hutni, ts'iyai khuni ts'ih'un un'a 'uhoneh. ¹⁷ 'Ink'ez 'aw lhunoh oozílhts'ai de, 'et de Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne cha budóhni. 'Enne cha 'aw lhuboozílhts'ai de, 'et de mbe la 'aw ooba 'alha lhe'hoot'oh-un k'us mbe la sooniya 'ilhunaooos'aih-un, 'et ndun lubeshi be ndulhyo 'uja-un, 'en 'enne buk'un'a noolh'en.

¹⁸ 'Alha' dusni whe' dusni, nohni ndai la ndi yun k'ut oola dihtni de, 'i ndo yak'uz cha oola oodutitnih. 'Et ndi yun k'ut ndai lhgha 'úhudija de, 'i ndo yak'uz cha lhgha 'úwhutanelh.

¹⁹ Doo cha za 'unohdusni, ndai ookwa oodutalhkut-i, nane k'us tane ndi yun k'ut lhgha nohba soo' hoont'oh de, yak'uz usda-un sBá, 'en nohba 'uwhtilelh. ²⁰ 'Et huwa sooz'i' gha nane k'us tane 'ilhunaoodilh de, butoh 'ust'oh whe' hoont'oh.”

Lhba whunats'odoolnoh-un

²¹ 'Et Peter yughu ninya whe yoodulhkut, “SMoodihti sulhutsin lubeshi be sdulhyoh 'uja-un, dawhultsuk sdulhyoh lubeshi 'utilelh 'ink'ez ooba whunaoodutiznoh? Lhtak'ant'it tilah 'et 'uwhultsuk-un?”

²² 'Et Jesus ndúyulhni, “'Aw lhtak'ant'it lhduzusnih. 'Et lhtak'ant'it whunizyat (70) 'et 'uwhultsuk dusni whe' dusni.

²³ 'Et yak'uz k'úne' whul'en-un, 'et nduhoont'oh: 'ilhoghun lerwe unli da', 'et be 'ulhnane, 'enne daltsuk be buts'ú whulh'ai, 'i ts'iyawh ye bubúlh lhanaoodutile hukwa' ninzun. ²⁴ 'Et whunilh'en whe 'ilhoghun be 'ulhna-un dahinilhti ye yuts'ú whulh'ai-i, 'i 10,000 sooniya dizti-i, 'et 'ultsuk. ²⁵ 'Et hoonts'i yuk'elha yoolhtselh-i hooloh. 'Et lerwe dughuni be 'uyulhni; dune, oo'at, buzkeh, 'ink'ez yut'i-i cha, ts'iyawh be 'óket. 'Et de ooba 'uk'elha whutaleh.

²⁶ 'Et be 'ulhna-un yubut nachániti 'ink'ez yuts'un tedudli whe 'uyulhni, 'Smoodih k'at, huba silh'i! Ts'iyawh mba k'elha whutiselh!' ²⁷ Oomoodih yugha te'nanzin. 'Et ndai la ye yuts'u whulh'ai-i, ts'iyawh yuba whunaoodilhnoh, 'ink'ez whenayalh'a'.

²⁸ 'En 'ulhna za 'az whinya 'ilhoghun dudulh 'ulhna-un, 'en nayilhti. 'En whunizyat whunizyai (100) sooniya ts'uditi-i, be yuts'u whulh'ai. Yuzool ílhchoot 'ink'ez uyúlhni, 'Ndai la bé nts'o zus'ai-i, sba ook'elha hoolhtsi!'

²⁹ 'Et yubut dugwutsi be neninya 'ink'ez yuts'u tedudlih whe 'uyulhni, 'K'at, huba silh'i. Ts'iyawh mba 'uk'elha whutiselh!'

³⁰ 'Et hoonts'i 'aw lhuyoozilhts'ai. 'Ayan'ai ye yuts'u whulh'ai-i, ts'iyawh yuba 'uk'elha whutilhtselh whuts'un. ³¹ 'Onghoh 'ulhnane, ts'iyawh honalh'en dahooja la, ts'iyawh howu ni huzdli'. 'Et huwa dumoodih ts'u whehandil 'ink'ez ts'iyawh hidani'.

³² 'Et ndúja-un, 'en oomoodih 'anih yudani' 'ink'ez ndúyulhni, 'Nyun 'ulhna-un k'us ntsi'-un 'int'oh! Sts'u tedindli ha huwa ndai sts'o zilh'ai-i, ts'iyawh mba oonawhudizno! ³³ Ngha te'niszin, 'et whuz un'a za 'oneh huba' hoont'oh, nyulh 'ulhna-un ts'un!' yulhni. ³⁴ Oomoodih yulh hunilch'e. Dune dzoh nulhdehne, 'enne butl'a yálhti. Ye yuts'u whulh'ai-i, 'i ts'iyawh yuba k'elha whutilhtselh whuts'un.

³⁵ 'Et nohni cha nohulhutsinke ninta'hant'en de, 'ink'ez nohdzi be 'aw buba whunalhodulhnoh de, 'et de sBá yak'uz usda-un, whuz un'a za 'aw nohba whunaoodoolnoh 'ait'oh.”

Jesus Galilee yun k'ut whuch'a nasja

19 ¹Awet ndi khuni Jesus 'i be bubulh yalhduk-un 'etsul 'udija whe Galilee yun k'ut whuch'a nasja. Judea yun k'ut Jordan koh 'on ch'az whuz oozya. ²Lhane dune whuz huyoonizdil, 'ink'ez soo na'balh'en.

³'Et Phariseene cha highu nindil hiyootálhdzih ha, 'ink'ez huyoodulhkut, "Et ndet huwa ne'atke 'ants'i 'oh huwun buch'a naztidalh, Moses khuni netl'a idan'ai-i, 'i ook'un'a eh 'uhoont'oh?"

⁴'Et Jesus 'ubulhni, "Et ndi 'udustl'us k'ut 'uk'eguz-i, 'i 'aw lakw ook'u yalhuzulhduk? Mbe dune 'inla-un, 'en dune 'ink'ez ts'eke bulh 'ubínla da'. ⁵'Ink'ez 'et ndutni, 'Njan huwa dune dubá 'ink'ez duloo bulh buch'a ooya' huba' hoont'oh, 'ink'ez du'at bulh lhulh 'uhoot'e' huba' hoont'oh. Whuz un'a nahúlt'o 'ilho hutileh.' ⁶'Et 'inka 'aw 'on 'un nane lhihiloh, 'ilho za hinli sulí'. 'Et huwa mbene la Yak'usda lhgha bunilhtine, 'aw dune lhch'a nabólhtelh junih."

⁷'Et huyulhni, "Et di ha Moses whuz un'a netl'a hón'ai 'ink'ez 'udustl'us cha neba 'inla inle' whe dune, 'i du'at tl'a yóolhchoos 'ink'ez naitoolh'a."

⁸'Et 'úbulhni, "Nohni nohdzi dulhts'un, 'et huwa Moses noh'at buch'a naoohja-un nohtl'a hón'ai. 'Et hoonts'i whe' whudit'en whuts'un, 'aw 'et ndulhúhoot'oh. ⁹'Inka 'unohdusni, dune oo'at 'uyoon dune bulh ninta'ant'en 'leoonanzin de, 'et de za 'udustl'us ye 'etsul itilelh-i, 'i du'at yutl'a yóolhchoos. 'Et oo'at 'aw edúlhinel 'et hoonts'i ndi 'udustl'us yutl'a yálhchooz 'ink'ez 'uyoon ts'eke ghu nasda de, dune ts'eke bulh ninta'ant'en-un sulí'. 'Ink'ez dune oo'at 'etsul 'uyinla-un 'ink'ez 'uyoon dune ghu nasda de, ndun dune 'en cha ts'eke bulh ninta'ant'en-un tileh."

¹⁰'Et Jesus yugha hodul'ehne 'uhuyulhni, "Dune du'at bulh whuz un'a 'uhutit'elh de, 'aw lhghu lhuhíkoh de, 'on nus soo' hoont'oh."

¹¹'Et ndúbulhni, "Ndi khuni, 'aw ts'iyanne yólhchoot 'ait'oh. Mbe la ooghá whunt'aíne, 'aw 'enne za buba' hoont'oh. ¹²'Et whulohne dune 'aw bughez hoonuloh whe huwhuzdli. 'Onghohne whuz un'a dune 'ubinla. 'Ink'ez whulohne yak'uz whulerwe-un, 'en ba whuz un'a soo whulh 'utit'elhne, 'enne whuz un'a la whulh 'úhoot'e'."

Jesus ts'oodunneyaz dula be buk'udalni

¹³ 'Et ts'oodunneyaz highu buhunínla. Khun tilah buk'é dolnih 'ink'ez buba tenadoodli ha. 'Et hoonts'i yugha hodul'ehne, dah hubuhútni.

¹⁴ 'Et Jesus 'úbulhni, “Whute ts'oodunneyaz sts'ó toodilh. Dah budóhni' junih! Yak'usda whe lerwe unli-un whuz dilhts'ine, ndunne ts'oodunneyaz ubunduhúlt'oh whe' hint'oh.” ¹⁵ Dula be buk'udalni, 'ink'ez whe naja.

Dune hoonzoo' 'unt'oh-un

¹⁶ 'Et 'awet 'ilhoghun dune Jesus yughu ninya 'ink'ez yoodulhkut, “Dune hodulh'eh-un unzoo-un, nts'en'a hoonzoo k'un'a 'utist'elh whe 'ilhiz khutisnalh-un whuch'a ootásdoh?”

¹⁷ 'Et Jesus ndúyulhni, “Di ha' sudini, unzoo-un sudini? 'Ilhoghun unzoo-un hooloh. Yak'usda 'aw 'en za unzoo whe 'unt'oh. 'Et hoonts'i 'ilhiz be ts'otinalh-un hukwa' ninzun de, Yak'usda khuni dune tl'a idan'ai-i, ook'une' 'int'en da.”

¹⁸ 'Et 'uyulhni, “K'us ndai whe' dini?” Jesus ndúyulhni, “Dune sólhghelh junih! Ts'ekoo bulh ninta'ont'en junih! 'Undunont'ih junih! 'Uyoonne ba honts'it junih!

¹⁹ Mbá 'ink'ez nloo bulh ubudólhti! Nts'en'a la nyunch'oh k'enainsi', whuz un'a za nyulh dune buk'eontsi'!”

²⁰ 'Et chilh ndúyulhni, “Usool da' whuts'un, ndi ts'iyawh ook'une' zust'en. Ndet whuyit 'ust'en?”

²¹ Jesus ndúyulhni, “Lhadulya-un tanlelh hukwa' ninzun de, ndai la 'int'i-i, 'i ts'iyawh be' oonket, 'ink'ez tel'enne butainínle. 'Et de la ndo yak'uz ndai 'ilhoozanla-i, 'et mba tilalh. 'Ink'ez 'anih se' 'ut'en k'oh tune' ónt'en ha sunanyalh.”

²² 'Et ndun chilh ndi khuni yudánts'o whe tube oodzi unduda whe yuch'anasja. Tube hoonzoo' 'unt'oh-un 'unt'oh 'et huwa.

Dune 'uhuhooleh 'ait'oh-un, 'et hoonts'i Yak'usda ba huwa lhúhoolna' whe' hoont'oh

²³ 'Et Jesus yugha hodul'ehne ubúlhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdusni, yak'uz nts'e lerwe unli-un, tube howa whulna' whe hoonzoo' 'unt'oh-un

whuz tiyalh. ²⁴Doo cha za 'unohdúsni, khuna ncha-i, camel huyulhni, 'i ooba howa whulna' whe 'ughabátsulh oolatooh ookonín'a-un hukwa tǐlgwulh. 'Et hoonts'i whanus howa whulna' whe hoonzoo' 'unt'oh-un, 'en Yak'usda whe lerwe unli-un whuz datíyalh.”

²⁵'Et yugha hodul'ehne, hidants'o whe buba hooncha 'ink'ez 'et 'uhutni, “Mbe za dutijih ha' dini?”

²⁶Jesus 'ubunilh'en 'ink'ez ndúbulhni, “Dunene, 'aw 'uhuhoolah 'ait'oh-un, 'et hoonts'i Yak'usda ba huwa lhúhoolna' whe' hoont'oh.”

²⁷'Et Peter yatilhdud whe Jesus njan ndúyulhni, “Whunilh'en, ndai la ts'ut'i-i, 'i ts'iyawh oolazditni, 'ink'ez nye 'ut'en k'oh ts'e ts'oot'en ha nyuts'un tizdil. 'Et huwa di negha tǐkulh?”

²⁸Jesus ndúbulhni, “Ts'ih'un un'a nohdusni, nts'oya hoozulh whe ts'iyaitsuk 'andidi-i natidleh, 'oh whuya hoozulh whe Yinka Dune Ye', yukw'uts'uzda cho dizti-i, 'i yuk'etl'a dutadalh. 'Et nohni suntizdil inle'ne, nohni cha whunizyai 'on 'at nanki kw'uts'uzda-i dune buba nahutiyeh ha, 'et dutálhts'ilh. 'Et Israel oots'u haindene, whunizyat 'on 'at nane lhelhdoh didowhne, 'enne buba nahutihyeh. ²⁹'Ink'ez mbe la si soozil' gha duyoh huwu tizya de, k'us dulhutsinke te, k'us dulhtuske te, k'us dubá cha 'ink'ez duloo cha te, k'us du'at te, k'us duzkehke te, k'us dukeyoh cha, si soozil' gha huwu tizya de, 'en whunizyat whunizyai (100) 'et 'uwhultsuk-un ootl'a naóotikulh. 'Ink'ez 'ilhiz whe ts'ukhuna-un, 'et cha oogha óotalts'ulh. ³⁰'Et hoonts'i lhane 'udechoo 'unt'ohne 'udek'ezne nahutidleh. 'Ink'ez lhane 'udek'ez unline, 'enne 'udetstone nahutidleh.”

Yak'uz whulerwe ts'iyawh k'une' whul'en-un

20 “Ndiz un'a yak'uz whulerwe ts'iyawh k'une' whul'en: 'Ilhoghun dune 'en yun k'ut yun 'ut'i-un. 'Et ts'ekoo too' mai chun ha niyeh k'et, 'et huba 'utit'elhne ha' ninzun. Bundada 'uda' 'et dune tilh'alh ha whuz whinya. ²'Et ubalh'a'ne 'ilho sooniya ts'uditi' 'i dzin ndulyiz whe hik'elha 'utit'elh-un, huhóost'et. 'Et huwa ts'ekoo too' mai chun ha niyeh k'ez whe balh'a'.

³'Et hukw'elh'az 9:00 at'en t'alh-i be 'óoket-un daninya whe dune bunilh'en 'ants'i 'oh nodilhya. ⁴'Et njan dúbulhni, ‘Nohni cha nghuz ts'ekoo too' mai chun ha niyeh ts'e 'ahdulh. Nts'en'a la sooniya ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i nohba 'uk'elha tiselh.’ 'Ink'ez whuz whehandil. ⁵'Et doo cha

hukw'elh'az ts'etniz at'en k'us 3:00 at'en cha whuz whinya. 'Et whuz un'a za doo cha za 'uja.

⁶Doo cha za hulhgha ts'e at'en whuz whinya 'ink'ez 'uyoonne cha 'ants'i 'oh nodilhya whe bunilh'en. 'Enne cha ndúbulhni, 'Et di ha dzin dúwhulyiz whe 'ants'i 'óh nudulhya?'

⁷'Et 'aw dune lhuneulh'oh 'et huwa ts'int'oh,' huyulhni. 'Et 'úbulhni, 'Nohni cha nghuz ts'ekoo too' mai chun ha niyeh ts'e 'ahdulh. 'Ink'ez sooniya ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i nohba k'elha tiselh.'

⁸'Et 'awet hulhgha ts'e dune 'etsul 'ut'ih-un whe ts'ekoo too' mai chun 'ut'i-un, 'en bughunli-un 'anih yudani' 'ink'ez 'uyulhni, 'It'enne ts'iyawh whusábinle, 'ink'ez buba 'uk'elha hoolhtsi. 'Udek'ez whe' dit'en-un, 'en cho ooba 'uk'elha hoolhtsi.'

⁹Mbene la hulhgha ts'e at'en ul'a'ne whusahandil whe 'ilhoghun hinli 'ilho sooniya ts'uditi'-i buba 'uk'elha yulhtsi. ¹⁰'Et ndunne 'udechoo ul'a'ne, 'enne cha whusahandil. 'On nus lhai duba k'elha tileh huninzun. 'Et hoontsi whuz un'a za 'ilhoghun hinli 'ilho sooniya ts'uditi'-i buba 'uk'elha yulhtsi. ¹¹'Ink'ez ts'iyawh buba 'uk'elha whuzdli' hukw'elh'az, 'et yun 'ut'i-un hich'az yawhenilhduk. ¹²'Et 'uhuyúlhni, 'N dunne 'udek'oh ubalh'a'ne, 'enne 'ilhoh sadzi hukw'u hoonist'oh-un za 'uhit'en. 'Ink'ez wheni dzin ndúwhulyiz whe sa ulhtus-i niz 'uts'it'en. 'Et hoontsi nebulh húlgha buba 'uk'elha whuzílhtsi.'

¹³'Et yun 'ut'i-un 'et ubúlhni, 'Sk'ekene 'aw hoonliyaz whe 'aw tank'us un'a lhenohúsdlel. Ts'iyawh nohba soo' hoont'oh 'ilho sooniya ts'uditi'-i k'elha nohis'a'. ¹⁴'Et 'awet ndai la nohch'e' ulhchoot 'ink'ez nahdulh. N dunne 'udek'oh 'ubis'a'ne, 'enne nohni nohk'un'a za 'et 'ultsuk 'i za buba k'elha tiselh 'et hukwa' nuszun. ¹⁵'Alha' iloh lakw ndai la 'ust'i-i nts'en'a hukwa' nuszun tune! 'ús'en? 'Uszoo' 'et huwa eh sghe oolhnh?' ubúlhni."

¹⁶'Et huwa Jesus njan howu yalhduk whe ubúlhni, "Mbene la 'udek'oh unline, 'enne 'udechoo nahutidleh. 'Ink'ez 'udechoo unline, 'enne 'udek'oh nahutidleh. 'Et huwa Yak'usda lhane 'anih dáni', 'et hoontsi ntsoolneyaz za 'utahaínla."

Jesus datitsah-un whulh tat huwu yatilhduk

¹⁷'Et Jesus Jerusalem ts'u tizya. 'Ink'ez whunizyane 'on 'at nane mbene la yugha hodul'ehne, 'udun nebuninla 'ink'ez ndúbulhni, ¹⁸"Soo zúlhts'ai,

Jerusalem ts'uztidulh 'ink'ez Yinka Dune Ye', lubret moodihne, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha, butl'a hitilhtelh, datitsah ha hiba nahutiyeh. ¹⁹'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne butl'a hitilhtelh. Butl'a húyalhti de, highu tidloh, huyootalhtsus, 'ink'ez tulalhgus k'ehuyitalhtelh. 'Ink'ez hukw'elh'az whulh tat dzin dunadutádalh.”

James 'ink'ez John bulh buloo, 'en Jesus yoodulhkut-un

²⁰'Et Zebedee buzkeh duloo te, Jesus ts'o tizdil huyoodutalhkut ha. Buloo yubut nachaniti.

²¹'Et Jesus yulhni, “Ndet sts'o hukwa' ninzun?” Ts'eke 'utni, “Nts'e whulerwe inli-un, ndunne nane suzkeh, 'ilhoghun nailhni ts'unk'us tidalh 'ink'ez 'ilhoghun 'intl'us ts'unk'us tidalh, sgha óonin'ai.”

²²'Et Jesus njan ndutni, “Ndet hukwa oodilhkut-un 'aw t'eeonuzinzun. Ndi lubot 'awet be' tiselh-i, nohni cha be' tihnelh nahzun eh? 'Ink'ez dune be too be 'ul'en-i, 'i be 'usotilelh. Nohni cha whuz un'a za eh too be' tilhnelh?” 'Et 'uhúyulhni, “A, 'et la nduts'óoneh!”

²³'Et ndúbulhni, “'Alha' slubot be' tihtnelh, 'ink'ez be too be úzya-i, 'i be too be' tilhnelh. 'Et 'aw doosni' 'ait'oh mbe nailhni ts'e sts'unk'us tidalh 'ink'ez mbe 'intl'us ts'e sts'unk'us tidalh. 'UBá buba lhaóodinlane, 'aw 'enne za buba' hoont'oh.”

²⁴'Et 'onghohne whunizyane hidants'o whe, 'awet nane lhulhutsinke buba dzoh 'uhudija. ²⁵'Et Jesus ndunne ts'iyawh 'anilh ubudani' 'ink'ez 'ubulhni, “Nohni t'eeonahzun ndunne 'udun yun k'ut whut'enne bumoodihne, 'enne dunene k'une' buhul'en. 'Ink'ez nchane, 'enne ndunne bumoodihne buba ando 'uhint'oh. 'Et whuz un'a bube 'ut'en k'oh hoonli. ²⁶'Et hoonts'i nohni nohtoh whuz un'a 'utiht'elh noohzin junih. Mbe la nohtoh ncha tileh hukwa' ninzun-un, 'en nohba ne'út'en-un oole'. ²⁷Mbe la nohtoh 'udechoo tileh hukwa' ninzun-un, 'en nohe'ulhna-un oole'. ²⁸Whuz un'a za Yinka Dune Ye', 'aw ooba ne'whutit'en hukwa whusálhiyal. 'Et k'us dune buba ne'ut'en-un tileh 'ink'ez buba datitsah, 'et whuz un'a lhane naootakulh. 'Et hukwa whusainya.”

Nane hoos'enne huhoo'en nahusdli'

²⁹'Et hukw'elh'az Jericho keyoh whuch'a náhusdil whe lhane dune hiyuntizdil. ³⁰Nane hoos'enne ti whuzih huzkeh. 'Et Jesus 'oh whuya uyalh whe hiduzts'ai. 'Ultus-un hika huyih, “Moodihti, David oots'u haínzut-un, negha te'ninzeh!”

³¹'Et 'ilhunaoodilhne, “T'eduzahnih!” hubuhútni. 'Et hoonts'i 'on nus 'uhutni, “Moodihti, David oots'u haínzut-un, negha te'ninzeh!”

³²'Et Jesus lhgha neninya 'ink'ez 'ubulhni, “Diz áh'us. Ndet nohba 'uwhtisdlelh hukwa' nahzun?”

³³“NeMoodihti nena be ts'ontilh'elh hukwa 'uzninzun,” huyúlhni.

³⁴'Et Jesus bugha te'nanzin whe dula be buna yut'aíznai. 'Et 'aho huhoo'en sulí, 'ink'ez huyuntiz'az.

Lhane huhoost'et whe Jesus keyoh Jerusalem ts'oozya

21 'Et 'awet Jerusalem whenghoh hidulh whe keyoh whuyaz Bethphage huwhutni-un, 'et whuz hoozdil. 'I dzulh enun, Olive huwhutni. 'Et Jesus nane yugha hodul'ehne dutso whébalh'a' ²whe 'ubulhni, “Njan keyoh whuyaz nohanch'az whuz ah'us. 'Et whuz oozah'az de, 'et 'aho yeztliyaz, donkey huyulhni, ooyaz bulh whehudint'i, 'et la ubunoolh'en, k'unabooh'uk 'ink'ez diz sts'ún 'ubutooldhlooh. ³Dune nohoodulhkut de, ‘Di ha 'ubulh'en?’ nohuwhútni de, ‘NeMoodihti yuka' ninzun,’ dóhni'. 'Et 'aho sts'un bula dutitnih.”

⁴'Et whuz un'a ndi ts'iyawh 'oh tune' whust'en. 'I be nus hon'en-un daja ni la, 'et ndulcho 'et ndúhooja 'et njan ndutni,

⁵“Zion ookeyoh whuti whut'enne,
whunulh'en! Nohlerwe te'dudil'en whe nohts'u tiyalh.

Donkey ooyaz, 'en yuk'usda.

'En be nohts'u tiyalh.”

⁶Jesus yugha hodul'ehne whuz whehan'az, 'ink'ez Jesus daja ubúlhni la, 'oh te né'hust'en. ⁷'Et whuz un'a Donkey ooyaz bulh hits'u boolhti. Dunaih hik'ehíyinla 'ink'ez 'on dus de Jesus hik'etl'a hidilhda'. ⁸Lhane dune dunaih ti hiba néhinilhal nts'ooya la lhutiyalh-un. 'Ink'ez 'onghohne cha 'uzooschum nanehidutselh 'ink'ez ti hiba nehídinla. ⁹'Et 'awet

'ilhunaoodilhne whulohne ootso 'ink'ez whulohne ook'oh ts'e hidulh 'ink'ez tube cho huhuyih whe nduhutni,

“David oots'u haínzut-un ba ts'odilhiti'!

NeMoodihti boozi' be whuz de úyalh.

'En 'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut.

'Et soo yoodughi hidílhti!'” hutni.

¹⁰ 'Et Jesus keyoh Jerusalem whuz oozya whe keyoh whut'enne khuna huntisdil whe 'ulhodutni, “Ndun mbe whe 'unt'oh?”

¹¹ 'Et 'ilhunaosdilne hubuhútni, “Ndun 'en Jesus nus hoo'en-un, 'en 'unt'oh. Keyoh Nazareth yun k'ut Galilee whuz'ai-un, whuz de hainya-un 'unt'oh.”

Lugliz whucho ooketne 'ink'ez 'e'ooketne, ts'iyawh Jesus tenabuninyoot

¹² 'Et 'awet Jerusalem bulugliz whucho whuna'niztl'oo-un daninya whe mbe la ooketne 'ink'ez 'e'óoketne, ts'iyawh tenabuninyoot. Sooneya lkh'enadulene bulutab 'i cha ts'iyawh buch'a yun tiz'ai. Dut'aiyaz, dove huyulhni, be óoketne, 'enne bukw'uts'uda 'i cha buch'a yun tiz'ai. ¹³ 'Et ubúlhni, “'Uk'ehóoguz whe njan ndutni, 'Njan syoh tenadudli bayoh dahni,' 'et hoontsi, 'Undunut'ihne, buyoh whuzúlhtsi.”

¹⁴ Lugliz whucho 'et hoos'enne 'ink'ez ookechun ndudane, highu nindil, 'et soo na'balh'en. ¹⁵ 'Et lubret bumoodihne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, huwa 'ít'en tune' 'ust'en whe hinalh'en. 'Ink'ez ts'oodunne, cha lugliz whucho sulyahalhduk whe njan nduhutni, “David oots'u haínzut-un ooba ts'odilhiti'!” 'Et lubret 'ink'ez 'onghunne cha honalh'en whe hukwa ha hunilch'e.

¹⁶ 'Ink'ez Jesus nduhúyulhni, “Daja hutni la uboozílhts'ai eh?” 'Et 'ubulhni, “A, 'ink'ez dahúja-un 'aw hukw'u yalhuzusduk whe eh dahni? 'Uk'ehonguz whe njan nduwhutni,

‘Ts'oodunne 'ink'ez ts'oodunne nulhyehne cha,

bughuni 'i be' hutni, ts'ih'un un'a sba hodilhiti' 'ubulhtsi.”

¹⁷ 'Et buch'a nasja 'ink'ez keyoh whuti huwu whenája. 'Ink'ez keyoh whuyaz Bethany ts'oozya whe 'et inte'.

Duchun mai oots'u ha níyeh-i, 'i Jesus yek'é hanya

18¹Et 'om bun bundada keyoh whuti whuz hoozdulh whe ooye'ílt's'ul.
 19¹Et ti whuzih mai chun, fig huyulhni, yutilh'en. 'Et yuts'oozya 'aw oomai' ooghu hooloh. 'Ut'an za ooghu hoonli whe 'uyulhni, "Aw 'ilhiz yumai' hootáloh." Ni ibulh duchun 'uyulhni-i dizgi.

Duchun, fig huyulhni, 'i be whuts'odutil'eh

20 Yugha hodul'ehne huyan'en whe tube buba hooncha. 'Et 'uhutni, "Nyoo mai chun, fig huyulhni, daja whe 'uja 'á dizgi?"

21¹Et Jesus ndúbulhni, "Alha' nohdusi, bé 'alha 'uhoont'oh-i aht'i de, 'ink'ez 'aw nohba nawh lhe'whutást'el whe mai chun cha 'á dizgi, nohni cha whuz un'a za 'et ndutihnelh. 'Ink'ez 'aw 'et za iloh, njan shus 'i la' dóhni, 'Dudilh't'it 'ink'ez bunghun whucho ts'e tailht's'it,' dahni de, 'et whuz un'a nduw'hútanelh. 22¹Et ndai ooka' dahni tenadudli be, nohba 'alha 'uhoont'oh de, 'i ts'iyawh nohgha t'íkulh."

Jesus ndai gha dune ando 'unt'oh, 'et hukwa huyoodulh'kut

23¹Et 'awet lugliz whucho daninya whe 'et dilht's'ine whe whúbondunilh'e'. 'Et 'udedo lubretne 'ink'ez dune 'utso whudilh'dzulhne cha, highu nindil 'ink'ez 'uhuyúlhni, "Nedini ndai gha dune ando 'int'oh whe njan ndint'en-un. 'Ink'ez mbe ntl'a hon'ai whe dune buk'unuhilhye?"

24¹Et Jesus 'ubulhni, "Si cha 'ilhoghun hukwa' nohoodutaskut. Sudahni de, nohdutasnelh ndai gha dune ando 'ust'oh whe njan ndust'en. 25¹Nts'en'a John dune too be 'úl'h'en? Mbe yutl'a hon'ai dune too be tilh'elh huba? Yak'uz ts'e tilah ha hoolts'ut, k'us dune tilah ts'u ha hoolts'ut?" Dich'oh lhtoh howu yahalhduk 'ink'ez 'uhutni, "Yak'uz ts'e ha hoolts'ut ts'utni de, 'et la 'unedóne!, 'Di ha John nohba 'alha lhe'dusni?"

26¹Et hoots'i, 'Dune ts'u ha hoolts'ut' ts'utni de, 'aw 'uzdooni' 'ait'oh, dune bubeznuljut, ts'iyanne John nus hoo'en-un 'unt'oh huninzun 'et huwa."

27¹Inka Jesus nduhuyulhni, "Aw nts'ez de ha hoolts'ut t'ets'onuszun." 'Ink'ez Jesus ndúbulhni, "Ndai be dune ando 'ust'oh whe njan nduw'hús'en-un, 'aw nohdósni' 'ait'oh."

Nane ndet oobá buba hukwa' ninzun 'oh te ne'hut'en eh?

²⁸ “Nja huwun daja nahzun? 'Ilhoghun dune nane ooye'ke 'udetso-un yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, 'Sye' ts'ekoo too' mai chun ha niyeh ts'e whuz inyalh 'ink'ez sba 'int'en.’

²⁹ 'Et yuch'a tsédisnih inle'. 'Et hoonts'i hukw'elh'az ndunát'e' 'ink'ez whuz whinya.

³⁰ 'Et bulh nat-un ooye', 'en cha yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni. ‘A, whuz toosya' 'ink'ez 'oost'en la!' yulhni. 'Et hoonts'i 'aw whuz lhtiyal.’”

³¹ 'Et Jesus 'utni, “Ndunne nane k'us mbe oobá buba hukwa' ninzun 'oh te hukw'u ne'hust'en?” “'Udechoo-un, 'en za,” hutni. 'Et Jesus ndúbulhni, “Ts'ih'un nohdusni ndunne sooniya nalhdzoohe 'ink'ez ts'ekoo 'ul'enne cha, Yak'usda lerwe unli-un, whuz nohtso dahutidulh.

³² 'Et be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-i, 'i be John dune too be 'ulh'en-un nohts'ó whusainya, 'ink'ez 'aw nohba 'alha lhe'hoot'oh. 'Et hoonts'i sooniya nalhdzoohe 'ink'ez ts'ekoo 'ul'enne, ts'iyawh buba 'alha 'uhoont'oh 'et huwa. 'Et nohni whunulh'en 'et hoonts'i 'aw noheni k'oh nálhe'uhlel. Whuz un'a za nohba 'alha lhe'hoot'oh.”

Mai ha níyeh k'et whulh'aíne bugha whúts'odul'eh

³³ “'Uyoo be nawhutnuk-i be nohdutásnelh. Soo zólhts'ai'! 'Ilhoghun yun moodih, ha niyeh k'et 'uhoonla, 'ink'ez mai ts'ekoo too' chun 'ananla. 'Ink'ez whuna'niztl'oo. 'Et tsa k'et ha hónkai mai too' 'utahahúlhtsus-un, 'et cha neónin'ai. 'Ink'ez ook'ut yutist'en-i cha wheni 'uhinla. Ha niyeh k'et 'udunne ha' nulhyehne butl'a hón'ai, 'ink'ez nilhdza' keyoh ts'e whinya. ³⁴ Oonujin-un neooninzut whe yun whumoodih de 'ulhnane, whuz whe balh'a' 'ink'ez 'ut'enne, buts'un mai hitalhchulh ha.

³⁵ 'Et ha' nulhyehne, yun whumoodih be 'ulhnane hubílhchoot. 'Ilhoghun 'uzi 'un hitizno. 'Ilhoghun cha hizilghhi. 'Ilhoghun cha tse be huyolh'uz.

³⁶ Doo cha za 'onghohne 'ulhnane 'on nus 'ultsukne whuz whe balh'a'. 'Enne cha whuz un'a za 'et ndúbuhinla. ³⁷ 'Et 'udek'ez duye' whuz buts'ú whe yalh'a'. ‘En la hidólhti,’ ni.

³⁸ 'Et hoonts'i bughu whulh'aíne hitilh'en whe 'ulhodutni, ‘Ndun ha níyeh k'et ooch'e'-un, ooye' 'út'en. Ts'uzoolhghel! 'Et de la oots'ó

tilts'ulh-un ndúwhulcho la ts'ohólhchoot!' ³⁹'Inka huyílhchoot 'ink'ez ha níyeh k'et tenáhinino 'ink'ez hizilhghi.

⁴⁰'Et huwa mai ts'ekoo too' chun ha niyeh-un, 'en ooch'e' whusatiyalh. Whusainya de, 'et dábooleh suba?"

⁴¹'Et 'uhúyulhni, "Ndunne untsi'ne, hooncha hukw'un'a musai ubutilhtselh 'ink'ez ha niyeh k'et 'uyoonne ha' úntilhyehne bugho whutálh'alh. 'Et whuz un'a newhúzuk totsuk mai higha hitalelh."

⁴²'Et Jesus ndúbulhni, "Aw eh hukw'u yalhuzulhduk Yak'usda ooghuni daja ni inle' da'? 'Uk'ehooguz:

'Ndi tse yoh 'uwhulh'enne 'ún hidutilh'uz-i,

'i yoh ook'u whuz'ai-un huba soo 'uk'enus tse 'unt'oh-i sulí'.

Moodihti whuz un'a 'uhoonla.

'Ink'ez wheni tube neba hooncha whe' hoont'oh,' ni.

⁴³'Et huwa nohdúсни, Yak'usda lerwe unli-un, ts'iyawh nohghu nahootálhchulh 'ink'ez 'udoh didowhne butl'a óoti'alh. 'Enne la 'ut'en unzoo-i butsu ha óokat. ⁴⁴'Ink'ez mbe la ndi tse hik'ilts'utne, ts'iyawh yahidutátih. 'Ink'ez mbe la buk'é dilts'utne, ts'iyawh musai hutileh."

⁴⁵'Et Lizwif lubret bumoodihne 'ink'ez Phariseene cha, ndi khuni be nawhutnuk-i whulh 'úhudants'o whe t'ehonanzin Jesus didut bughu yalhduk whe 'utni. ⁴⁶Nts'en'a suba Jesus huyitálhchulh-un 'et hukwa' hut'en. 'Et hoonts'i dune éhunuljut. 'Enne Jesus nus hoo'en-un 'unt'oh huninzun 'et huwa.

Yak'uz k'une' whul'en-un, 'et lerwe ooye' oo'at whutaleh-un, 'et ndult'oh

22 'Et doo cha za Jesus be nawhutnuk-i, 'i be whuts'odul'eh-i, 'i be bubulh yalhduk whe 'et ndúbulhni: ²"'Et yak'uz k'une' whul'en-un, ndiz un'a njan dóohoont'oh, 'ilhoghun lerwe ooye' oo'at whutaleh, 'et huba lhadútitneh. ³'Ink'ez bughu nuséyane, dude 'ulhnane butsu whe balh'a', 'anih ubuhudóni' ha, 'et hoonts'i buch'a tséhudisnih.

⁴'Et doo cha za 'uyoonne dude 'ulhnane whuz whilh'a'. Ooghunusjane sba budohni', 'Awet t'alh-i lhadínt'oh. Musdoos nilhk'a-i ts'iyawh sba huyanghan dune yuti'ulh whuba. Ts'iyai lhadínt'oh. Lhghuskene bubulh na'uztit'ulh. Diz áhdulh! sba budóhni.'

⁵Et hoonts'i bugha nusjane buba 'ants'i 'uhoont'oh. Ts'iyawh lhelhts'un whe hándil. Whulohne cha há' hunulhyeh ts'e whenáhidil. Whulohne cha bube 'ut'en k'oh whuz'ai ts'e whenáhidil. ⁶Whulohne lerwe be 'ulhnane ubihílhchoot 'ink'ez dzoh ne'buhalh'en 'ink'ez ubuhangan. ⁷Lerwe whulh 'údants'o whe tube hunílch'e. Lhuganne ubut'ine ts'iyawh whuz whe balh'a'. Be 'ulhnane inghanne, ts'iyawh musai 'ubulh'tsi 'ink'ez bukeyoh hodálhk'un.

⁸Et hukw'elh'az de 'ulhnane, 'ubulhni, 'Awet na'tit'úlh-un lhaoodint'oh, 'et hoonts'i ooghu nusjane 'aw huba soo lhe'hildzoo'. ⁹Et huwa ti ts'óhdulh. Lhane cho nahla de, 'enne ts'iyawh bughu nóhdilh. ¹⁰Et be 'ulhnane ti ts'e whehandil. Mbene la nabuhinlane, ntsi'ne 'ink'ez unzoone tubulh 'alhgoh ts'iyawh whusábahanla. 'Et na'hutit'ulh-un yoh whudizbun.

¹¹Et lerwe buts'ó whusainya ooghu nusjane ubuntilh'elh ha. 'Ilhoghun dune 'aw naih dune lhghu dilhts'i whunaih be dune lhiloh whe yutilh'en. ¹²Et 'uyulhni, 'Sk'eke 'aw dune lhghu dilhts'i whunaih be dune lhinloh. Nts'en'a danínya?' 'Ink'ez 'aw whé 'oodoni'-un hooel.

¹³Et lerwe duba ne'ut'enne ubúlhni, 'Ndun dune ulhchoot 'ink'ez 'ulhghel. 'Az tsalhgus yo ts'e táhneh! Whuz titso 'ink'ez dughoo lhudook'us si.'

¹⁴Njan 'et ndutni whe 'utni, lhane ghu nusja 'et hoonts'i nts'itneyaz za 'utahálya."

Yun k'elha huhoohl'i-un hukwa' hoodulh'kut

¹⁵Et 'awet Phariseene 'udun nehúnindil 'ink'ez howu yahalhduk, nts'en'a la Jesus ye yalhdük-i, 'i be hitilhgoo hukwa' hut'en. ¹⁶Et whe Phariseene bugha hodilh'e'ne 'ink'ez Herod didowhne cha, Jesus ts'e whebuhalh'a'. 'Et nduhúyulhni, "Dune hodulh'eh-un t'ets'oninzun nyun ts'ih'un dune 'int'oh 'ink'ez khuni 'alha 'unt'oh-i be Yak'usda k'un'a dune hodilh'eh. Ts'iyanne mba lhgha 'int'oh. Dune dahót'en 'et hoonts'i mba 'ants'i 'uhoont'oh. ¹⁷Et huwa nedini, yun hik'elha huyilh'i-i, 'et ts'ih'un tilah 'uhoont'oh whe lerwe Ceasar 'en tilah ooba 'uk'elha ts'uyolh'e', k'us 'awúndooh tilah? Daja ninzun?"

¹⁸Et hoonts'i Jesus t'eeoninzun nts'en'a la hoontsi' k'oh ts'e hoont'oh, 'et huwa 'ubulhni, "Et di ha soo zúlhts'i? Nohni duba na'udzoo'ne

'aht'oh! ¹⁹De' nyoo sooniya snalhts'et nah'a!" 'Ilho sooniya ts'uditi'-i hitl'a húyan'ai. ²⁰'Et 'ubulhni, "Mbe oonin 'ink'ez boozi' cha ook'usguz?"

²¹"Lerwe Caesar," huyulhni. 'Et 'úbulhni, "Ndai la lerwe Ceasar ooch'e', 'i ootl'a náyahle. 'Ink'ez ndai Yak'usda ooch'e', 'i Yak'usda ootl'a náyahle."

²²'Et hidants'o whe ts'iyawh buba hooncha 'ink'ez hich'a nasdil.

Nat ts'uhítnaih huwun huyoodulhkut

²³'Et dzin za Sadduceene, highu nindil. 'Enne 'uhutni dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'uhótnah 'aít'oh. ²⁴Hiyoodulhkut, "Dune hodulh'eh-un Moses njan ndutni, dune 'aw buzkeh hooloh whe dazsai 'ink'ez oo'at khuna de, 'et bulhutsin 'en yughu naooda' huba' hoont'oh. Bulhutsin 'en dughe inle' yughu nasda de, dulhutsin ba buzkeh whutaleh. ²⁵'Et netoh lhtak'ant'ine lhulhutsinke, 'en 'udetso whudilhudzulh-un, 'at 'ut'i. 'Ink'ez 'aw buzkeh hooloh whe dazsai. Du'at dulhutsin ba nayoosdzi. ²⁶Búlh nane cha dazsai. Bulh tat-un, 'en cha whuz un'a za 'uja. 'Et dúwhulyiz whe lhtak'ant'ine ts'iyawh yahadla. ²⁷Udek'ez ts'eke 'en cha dazsai. ²⁸'Et huwa nedini 'ilhudzin whusaootilts'ulh whe ts'iyanne dunadutádulh, 'oh de ts'eke mbe oo'at tileh? Lhtak'ant'ine ts'iyawh highudaltsi!"

²⁹'Et Jesus ndúbulhni, "Na'niht'ah! 'Aw Yak'usda ooghuni t'enuzahzun. Ye ulhtus-i cha 'aw t'enuzahzun. ³⁰'Et dzin dune dunadidil de, 'aw lhghu lhodutalhts'il. Dune dunadidilne, Yak'usda oolizas k'un'a 'uhutit'elh whe' hoont'oh. ³¹'Et hoonts'i yaidlane dunadutádulh-un huwun, Yak'usda daja ni, 'aw eh hukw'u yalhuzulhduk? Njan ndutni, ³²'Si Abraham, Isaac, 'ink'ez Jacob, buYak'usda 'ust'oh.' 'Aw yaidlane buYak'usda iloh 'unt'oh. Khunane buYak'usda unli 'et huwa."

³³'Et 'ilhunaosdilne dahoont'oh huwun budani' whe tube buba hooncha.

'Ilho khuni 'uk'enus dizti'-i netl'a ídan'ai

³⁴'Et Phariseene whulh 'úhudants'o nts'en'a la Jesus Sadduceene buze whudana'nin'ai 'et 'ilho' hozdil. ³⁵'Et 'ilhoghun butoh-un, ni moodih unli-un, Jesus yóolhdzih whe yoodulhkut, ³⁶"Dune hodulh'eh-un k'us undai khuni la k'us dizti'-i neba yutulhúhizye!"

³⁷ 'Et Jesus ndúyulhni, “Yak'usda nyuMoodihti ndzi ndulcho-i be cha, nzul ndulcho-i be cha, nyeni ts'iyawh 'i be cha, ts'iyawh be ook'eoonsi'.’
³⁸ Ndi nohba yutulhuhizye'-i, 'i 'udechoo 'ink'ez 'uk'enus dizti'-i 'unt'oh.
³⁹ 'Et bulh nanki, 'i 'udechoo-i k'un'a 'unt'oh whe ndiz un'a njan ndutni, ‘Et dahoont'oh hukw'un'a nyunch'oh k'enaintsi', whuz un'a za nyulh dune buk'eoonsi'.’
⁴⁰ Ndi nanki khuni nohtl'a dílts'ut-i, 'i be Moses be 'udustl'us cha 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha, 'i ts'iyawh yoh ook'ut whuz'ai-i, 'i le' 'unt'oh.”

Christ mbe unli-un 'unt'oh?

⁴¹ 'Awhuz ndunne Phariseene 'ilhunahosdil whe Jesus uboodulhkut,
⁴² “Christ mbe unli-un 'unt'oh nahzun? Mbe ts'u hainzut-un suba 'unt'oh?”
 “En David ts'u hainzut-un 'unt'oh,” huyulhni.

⁴³ 'Et ubúlhni, “Nts'en'a David Ndoni be nyun sMoodihti 'int'oh nyudúsni ni whe 'et njan ndutni,

⁴⁴ ‘Moodihti 'en sMoodihti 'uyulhni,
 nailhni ts'un'k'us sinda 'oh de la nch'az ditnine buk'ut
 nke naóolhyis mba ubooselh.’

⁴⁵ David, ‘sMoodihti,’ yulhni de, nts'en'a suba 'en oots'uhainzut-un oole?’”
⁴⁶ 'Aw dune yuts'u yatooldihne hooloh. 'Et ts'iyanne whe hunuljut whe 'aw 'on 'un huyoodolhkut 'ait'oh.

Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez Phariseene cha, 'enne dawhultsi'-un 'et butsu hoolts'ulh

23 'Et Jesus 'ilhunaosdilne 'ink'ez yugha hodul'ehne cha bubulh yawhenilhduk whe ndutni,
² “Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez Phariseene, dune hodutilh'eh 'et wheni Moses yuk'usda-i k'ut hudilts'i'.
³ 'Et huwa khuni hiye nohbulh yalhduk-i, ts'iyawh hólhchoot 'ink'ez buk'úne' ooht'en. 'Et hoonts'i khun buk'un'a ne'óoht'en junih. Daja hutni-un, 'oh te nulhé'hust'en 'et huwa.
⁴ 'Et diz un'a né'hut'en, lhai cho lhunuhúlh'oo tube howa whulna' dune neyúghe huba. Dune buwus k'ehúyile. 'Et hoonts'i didut dulasga 'ilho hoonts'i nahayoolhna' 'ait'oh.

⁵ 'Ut'en 'uhuyulh'en-i, 'i hiyoonne yunoolh'en huba za 'uhuyulh'en. 'Ink'ez Yak'usda ooghuni zus, Phylacteries huyulhni, 'on nus ncha huyilh'i

ts'iyanne hinoohl'en ha. 'Ink'ez luglok tenahududli te nahuyits'uz-i, 'i cha ootso 'on nus 'udilyiz nahuyulhtsih. ⁶'Uhat'alh-un 'ink'ez lugliz cha soo k'us hoonzoo-un 'et za hudutáalts'ilh hukwa' huninzun. ⁷'Ink'ez 'ut'alh-i be 'óoket-un, ts'iyanne hubodílhiti' whe hadih buhutni, 'et huhóont'i'. 'Ink'ez ts'iyawh 'ilhoghun hinli whe, 'Rabbi! Nehodulh'eh-un!' huba hodóni' hukwa' huninzun.

⁸'Et hoontsi' khun te 'uyoonne 'Rabbi' nohodóni' junih! 'Aw 'ilhoghun za whunohodulh'eh-un hoonli 'et huwa, Christ 'en 'unt'oh. 'Ink'ez nohni ts'iyawh lhulhutsinke 'ahli. ⁹Ndi yun k'ut 'ants'i 'ohne 'ubá' budohne' junih. 'Aw 'ilhoghun za nohBá unli 'et huwa, Yak'uz usda-un, 'en 'unt'oh. ¹⁰'Ink'ez khun te 'uyoonne 'nemoodih' nohodóni' junih. 'Aw 'ilhoghun za nohMoodihti hoonli 'et huwa, 'en Christ 'unt'oh. ¹¹'Et mbene la nohtoh unchane, nohba ne'út'enne oole'. ¹²'Ink'ez mbe la ncha na'dudil'i-un, 'en 'udeyo tel'en-un tileh. 'Ink'ez mbe la 'udeyo 'ududildzun-un, 'en 'udedo ncha-un tileh.

¹³'Et hoontsi' nohni Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne nohni Phariseene cha, duba na'udzoo'ne 'aht'oh! Dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh. Lerwe yak'uz usda-un, 'et whudáti dune ch'a dána' dihtan. Nohnich'oh daóohya' 'ait'oh. 'Ink'ez mbene la whuz 'udulhne, 'enne cha 'aw dábohleh 'ait'oh.

¹⁴Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, nohni Phariseene cha, duba na'udzoo'ne 'aht'oh! Dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Tsandilhne buyoh bugha ha oondunaht'ah. Tenadudli 'i be whuz un'a za 'onilha sa' cho tenadahdli. 'Et huwa 'on nus 'uwulcho whe nohba nahutideh. ¹⁵Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, nohni Phariseene cha, duba na'udzoo'ne 'aht'oh! Dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Yun k'ut ndulcho whe náhdilh 'ink'ez too k'ut ndulcho whe nahke, 'ilhoghun tilah nohnich'oh nohk'un'a 'unt'oh oolhtselh. Whuch'a nulhde de, ndun nat 'uwulhulsi' whe nohanus kwuncho yo whuye' tileh.

¹⁶Nohni hoos'enne lé'aht'oh, dawhultsi'-un nohts'u hóolts'ulh. Lhe'aht'oh whuzih'en 'et hoontsi' dune ti whubuntilhtun hukwa 'aht'en. 'Et dune whubodulh'eh, lugliz whucho hoozi' be dune nahuhizya de, 'et 'ants'i 'uhoont'oh. 'Et hoontsi' lugliz whucho 'et gold 'ink'ez silver bulh 'uhoolya, 'i be nahuhizya de, whuz un'a 'uhuhoolleh huba' hoont'oh, dahni. ¹⁷Whusnine 'ink'ez hoos'enne 'ahli! Ndet 'uk'enus whudiziti'? Lugliz whucho k'us gold bulh 'úhoolya-i, 'et tilah? Lugliz whucho 'et 'uk'enus

whudizti'. Gold bulh 'uhoolya-i, 'i 'ants'i Yak'usda ba 'udun nenínkat-i 'unt'oh. ¹⁸Inkéz mbe la loodel be hoonliyaz whe yuts'u nahizya, 'et 'ants'i 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i 'ants'i huwa t'aih-i, 'i loodel k'eyin'ai, 'i be dune yuts'u nahizya de, 'et nduyóoleh huba' hoont'oh. 'Et whuz un'a dune whubodulh'eh. ¹⁹Whusnine 'ink'ez hoos'enne 'ahli. Ndet 'uk'enus whudizti'? 'Ants'i huwa t'aih-i tilah k'us loodel tilah? Loodel 'i 'uk'enus dizti!' 'Ants'et huwa t'aih-i, 'i loodel 'i gha Yak'usda ooch'e' sulí 'et huwa. ²⁰'Et huwa mbe la loodel be hoonliyaz whe yuts'u nahizya, loodel 'ink'ez ook'u yuzdla-i, 'i ts'iyawh be yuts'u nahizya. ²¹'Ink'ez lugliz whucho 'et whe yuts'u nahizya-un, lugliz whucho 'ink'ez Yak'usda 'et usda-un, ts'iyawh whe yuts'u nahizya. ²²'Ink'ez mbe la yak'uz whe yuts'u nahizya, Yak'usda yukw'uts'uzda cho dizti'-i, 'ink'ez yukusda-un, 'en be yuts'u nahizya.

²³Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, nohni Phariseene cha, duba na'udzoo'ne 'aht'oh! Dawhulsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Ndai la ha níyeh-i, 'ut'an sooltsun-i cha, anise huyulhni cha, 'ink'ez cummin huyulhni, 'i cha, 'i ooloh za, 10%, Yak'usda ghah'aih. 'Et hoonts'i Moses be 'udustl'us k'ut 'uk'enus whudízti'-un, 'et ts'iyawh whula dihtnih. Ndiz un'a ts'ih'un 'uhoont'oh. Ndet la ts'ih'un un'a ne'áht'en-un, ye negha te'untazeh-i cha, 'ink'ez be néba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i cha, njan 'et ts'iyawh whula dihtnih, whuz un'a ndóht'en huba' hoont'oh, 'ink'ez 'onghuni cha 'aw lhálhduzahle whe oola doohtnih junih. ²⁴Whuzih'en 'et hoonts'i dune, ti whúbuntilhtun hukwa 'aht'en. Lhe'aht'en, ndai 'ahnai-i nizghes yé tat'o de, 'i 'ukutilhtsus, 'et hoonts'i nohni khuna-i cho, camel huyulhni, 'ants'i le' hoont'oh tilhnoh!

²⁵Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, nohni Phariseene cha, nohni duba na'udzoo'ne 'aht'oh. Dawhulsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Lusyet 'ink'ez lubot cha yoo 'az ts'e tunáhghus. 'Et hoonts'i bez ts'e 'et 'uyoonne be bé' whulhts'it-i, 'ink'ez hukwa' nahzun tune' 'aht'en 'et whe 'i be nohlusyet 'ink'ez nohlubot te dizbun. ²⁶Nohni Phariseene hoos'enne 'ahli! Lusyet 'ink'ez lubot bulh 'udechoo bez ts'e tunáwhahghus 'et de la yoo 'az cha 'aw lhditsun oole'.

²⁷Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, Phariseene nohni cha, duba na'udzoo'ne 'aht'oh! Dawhulsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! 'Ants'i ts'un k'ut whuduchun 'udustl'us-i lé'aht'oh. Yoo 'az ts'e soo ot'en, 'ink'ez bez ts'e whudutsun 'ink'ez dune ts'un be whudizbun. ²⁸Dune nalh nohyust'e

yoo 'az ts'e ts'ih'un dune unline dóht'en. 'Et hoonts'i nohyo ts'e ts'ih'un lhe'aht'oh. Duba na'udzoo' 'ink'ez 'uk'ú nulhe'ust'en-i cha, be whudizbun.

²⁹ Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, Phariseene nohni cha, duba na'udzoo'ne 'aht'oh! Dawhulsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Nohni nus hoo'enne, 'enne buba tse bet 'ahudutilhtelh-un 'uwhulh'en. 'Ink'ez ts'ih'un 'unt'ohne, 'enne buts'un k'ut hoonzoo whulhtsi. ³⁰ 'Ink'ez njan ndudáhní, 'Uwhe 'oh da' netsoda'ne bubúlh ts'ukhuna inle' ndúcha. 'Oh da' ts'ukhuna de, nus hoo'enne buhughan da', 'aw bula' ts'oot'en 'ait'oh inle.' ³¹ 'Et huwa 'i be nohnich'oh ch'az dahtni. Ts'iyanne whubunulhtun 'aw 'uyoonne nus hoo'enne bubanghane, nohni 'enne buts'u haíndene 'ahli! ³² 'Et 'ut'en untsi'-i nohbáke whe' hidilh'en-un, ts'iyawh lhaóodahleh.

³³ Tl'ughus lubezo buzkehke lé'aht'oh! Kwuncho yo wheni nohba nahutideh-un, nts'en'a 'utihnelh whenghoh táhdulh? Soo gak! ³⁴ 'Et hukwa soo cho soo zulhts'ai, nus hoo'enne, dune whunihne cha, 'ink'ez Yak'usda ooghuni hodulh'ehne cha, ts'iyawh nohts'ú butis'alh. Whulohne butihghan. Tulalhgus ubunduntáhl't'oh. Whulohne nohlugliz bez ts'e 'et ubootalhtsus. Lhelhdun keyoh nubuntihyulh 'ink'ez dzoh nubutilhdzut. ³⁵ 'Et hukwa nohk'ehootalts'ulh. Mbe ts'ih'un 'unt'oh buzkai' yun k'ut nájul, bughá 'utihnelh nohk'ehootalts'ulh. 'Oh da' Abel 'en 'uja buzkai' yun k'ut nájul. 'Et Zechariah buzkai' yun k'ut nájul 'et whuts'un. 'En Berechiah ooye'. 'En lugliz whucho 'ink'ez loodel eguz nohtsoda'ne, hizilhghi inle'. ³⁶ Ts'ih'un un'a nohdusni 'andit whudilhduzhne, nohni hukw'elha whutilhtselh whe 'aht'oh.”

Jerusalem whut'enne, 'enne bugha Jesus oodzi unduda sulí'

³⁷ “Nohni Jerusalem whut'enne, dáwhulsi'-un nohts'u hóolts'ulh! Nohni nus hoo'enne 'ahghan. 'Ink'ez nohts'u tílh'a'ne tse be bubahghan. Dant'oh la lugok duduzke dudints'un be buboontun, whuz un'a nohni cha lhat-un whe 'ilhunanohootásdlelh hukwa' nuszun, 'et hoonts'i 'aw hukwa lhe'nahzun. ³⁸ Soo cho whunulh'en, Jerusalem whut'enne nohkeyoh 'aw hoonli hooloh sulí' whe nohba 'et nenáwhults'ut, whuz un'a Yak'usda nohladutitnih. ³⁹ 'Inka 'aw 'on 'un sulh tuzih'el. 'Et ndudútihnelh de za, 'Mbe la Yak'usda boozí' be whusatíyalh-un, 'uk'enus hoonzoo-un oots'ó tilts'ulh,' 'et de za sutih'elh!”

Lizwifne bulugliz whucho gak whutáleh-un, Jesus huwu yalhduk

24 ¹Et 'awet lugliz whucho Jesus 'az 'ink'ez naja whe yugha hodul'ehne highu nindil. Lugliz whucho nts'en'a 'uhóolya 'et whuhínulhtun. ²Et Jesus ndúbulhni, “Njan ts'iyawh 'áw lhonúl'h'en? Ts'ih'un un'a nohdusni, 'aw 'ilho tse lhk'ulhdutásdlal, ts'iyawh nadúntijulh whe' hoont'oh.”

Ndet whe hóodutaltsilh-un, 'et la huwa t'ets'onoozeh

³Et ha oodit'ai-unyaz dzulh Olive huyulhni, 'et hukw'usda. Yugha hodul'ehne ts'iyawh highu nindil, 'ink'ez whu'izyaz huyoodulhkut, “Nkede 'uwhutánelh? Nts'owhuya hoozulh whe whusanátandalh, 'ink'ez nts'owhuya whudizulh whe whula toh whutaleh? Ndet whe hóodutaltsilh-un, 'et huwa la t'ets'onoozeh? Nedíni!”

⁴Et Jesus ndúbulhni, “Soo cho howahli. Khun te dune nanohnoo'ah junih. ⁵Lhane soozil' gha whusahutidulh 'ink'ez 'uhudutinelh, Christ unli-un, si 'ust'oh, nduhutni whe lhane nahunti'ah. ⁶Dune lhugan-un whulh 'údutahts'o. 'Ink'ez dune lhutigan-un cha howu yahutilhduk. 'Et cha whudutáhts'o. Khun te whénoolhjut junih. Dawhutanelh la 'et ts'iyawh nduwhutanelh, 'et hoonts'i 'awhuz whula toh iloh 'uhoont'oh. ⁷Et lhelhdowh didowhne lhch'az nehúdutadulh. 'Ink'ez yinka ndulcho lerwe be 'ustlenne cha lhehútidulh. Dai whútaleh, 'ink'ez dada cha whutáleh. 'Ink'ez lhelhdun yun nukhutitnah. ⁸Njan dzoh nuts'udeh-un 'andit ts'iya whe' whudit'en whe' whutat'elh.

⁹Oh de neoninzut de, dzoh nunohotilhdeh ha whutl'a nohotilelh. Whulohne nohotighan. 'Ink'ez si soozil' gha yinka whut'enne nohts'o dutitni. ¹⁰'Ink'ez 'et lhane buba dzoh tileh, 'ink'ez nohnich'oh nohtoh lhgha ha whútilhyeh 'ink'ez lhst'u dutihtni. ¹¹Lhane whuts'it be nus hoo'en unline, lhane dune nahunti'ah. ¹²'Ink'ez 'uk'u nulhe'ust'enne, 'enne 'on nus 'uhulsi' tileh. Dune ye lhk'esi'-i, 'i cha k'oh 'utinelh. ¹³Et hoonts'i mbene la whula toh whuts'un whulh úsyinne, 'enne za hudutijih. ¹⁴Et yak'uz k'une' whul'en-un ghun khuni unzoo-i yun k'ut ndulcho whe be yatiduk. 'I be ndi yun k'ut whut'enne, buba whubuntilhtun tileh. 'Et de 'awet whula toh whusaóotilts'ulh.”

'Uk'enus whe whunujut-un

¹⁵“Et huwa 'uk'enus be whunujut-un, 'en musai yutilhtselh-un, 'i 'uk'enus whudiziti' ts'e usyin whe nulh'en de, Daniel nus hoo'en-un 'oh da' howu yalhduk inle'. (Mbe la 'uk'u yalhdukne, 'enne soo cho bubeni taóodolts'it). ¹⁶Mbe la Judea yun k'ut dilhts'ine, shus k'uz tse hutoolhdilh. ¹⁷Mbe la duyoh hukwusda-un khun te nanaóoja' 'ink'ez duyoh ts'e na'ólhchoot junih. ¹⁸Mbe la ha níyeh k'et 'ut'en-un, khun duyoh ts'e dunaih kunaóoda' junih. ¹⁹'Oh de, mbe la ts'ekoo buzkeh whutalehne, 'ink'ez duzkeh e'úlht'ukwne, buba tube 'on nus hootátsi'. ²⁰Nkede whuch'a tsétilhdulh-un, khit k'us nats'ulyis dzin, 'et te 'uhoneh junih, 'et huba tenadahdli. ²¹'Et 'alha 'oh de whusahoolts'ut de, hooncha whe dune dzoh nuhutide. Ndi yun k'ut whe' whudit'en da', 'ink'ez 'andit dzin whuts'un, 'aw whuz un'a doo cha za ndó honeh 'ait'oh, 'ilho za' whutanelh. ²²'Oh de hoondukw nalhuhóodlel de, 'aw dune doojihne hooloh. 'Et hoonts'i 'ut'ahályane, 'enne bugha hoondukw whutil'eh. ²³'Et 'oh de, ndun Christ njan usda k'us nguz usda nohoútni de, khun nohba 'alha hudooni' junih. ²⁴'Alha' whuts'it be christne 'ink'ez whuts'it be nus hoo'enne, lhane nohtoh whutaleh. 'Ink'ez nohtoh tube hooncha te ne'hutit'en. 'Ink'ez huwa 'it'en-un cha nohtoh ne'hutit'en. Njan ndó tit'elh-un, khun tilah 'ut'ahályane nabonoo'ah huninzun, 'et hukwa' hutit'elh. ²⁵'Et soo zulhts'ai, whutsoda' nohdásni'.

²⁶'Et huwa dune nohúlhni de, 'Nulh'en nda' 'at dune luhoot'ih-un 'et usda!' hutni de, whuz toohdilh junih. K'us, 'Et yoh bez ts'e usda,' hutni de, khun nohba 'alha hudooni' junih. ²⁷'Et ditni kwun ndaz de ha dánat 'ink'ez noo' whe dánat. 'Et ts'iyanne dune yunoolh'en ha, 'et whuz un'a Yinka Dune Ye' whusatiyalh. ²⁸'Et nts'e la nezi súlht'i-un, 'et la tsibalyan huwe' 'ilho hotadulh.”

Yinka Dune Ye' whusanátidalh-un

²⁹“Et 'oh de dune dzoh nahutideh-un

'úhooja de, hukw'elh'az 'aho sa dulhgus tileh.

'Ulhdzis ooza' cha 'aw be lhóohoost'en tileh.

Sum cha ndus de ha tíkulh.

'Ink'ez yat be hoolhtus-i ndulcho whe nuhótitnah.

³⁰ 'Et de la ts'iyanne dune yunoolh'en ha Yinka Dune Ye' yak'uz ts'e be hóodutaltsilh. 'Et 'oh whuya hoozulh de, dune ndi yun k'ut ndulcho whe tso yahutilhduk. 'Et Yinka Dune Ye' whuz de uyalh whe huyuntilh'elh. Kw'us k'ut yak'uz ts'e ha tíyalh. Ye dizti'-i 'ink'ez ye ulhtus-i, 'i be tinelh. ³¹ Be ts'ujih-i tube cho be' duts'o whe oolizas whuz de ubutilh'alh. 'Utahalyane, ts'iyawh 'ilhunaboohootálelh. Diwh hukw'un'a hutidulh 'ink'ez yat dulcho nótidulh. 'Et ndulcho whe 'ilhunaboohootálelh.”

Mai, fig huyulhni, ooduchun, 'i be nawhutnuk be whuts'odul'eh-i

³² “Mai, fig huyulhni, ooduchun, 'i be nawhutnuk be whuts'odul'eh-i, bodulh'eh. Ndi 'i 'unt'oh: oozischum ulghih te, 'et 'awet oot'an whulih, 'i gha t'ewhunáhzun 'awet shin nilhdukw sulí'. ³³ Nohni cha ndohwhi whunulh'en de, 'awet t'ewhunóhzin, nilhdukw sulí'. 'Ants'i dati zih le' hoont'oh. ³⁴ 'Alha' ts'ih'un un'a nohdusni, 'andit whudizulhne 'aw yalhihitásdla, whe ts'iyawh 'et lhawhúdutanelh, 'et whuts'un. ³⁵ Yat 'ink'ez ndi yun k'ut cha gak whutaleh. 'Et hoonts'i sghuni 'aw gak lhtisdleh.

³⁶ Ndet dzin 'ink'ez nts'oya hoozulh whe 'uwhutanelh, 'aw t'eeonínzunne hooloh. Lizas yak'uz dilhts'ine, 'enne hoonts'i 'aw t'ehonúszun. 'UBá yak'uz usda-un, 'aw 'en za t'eeoninzun. ³⁷ 'Oh da' Noah khuna da', dune dahínt'oh la, 'et whuz un'a za 'uwhutát'elh whe Yinka Dune Ye' whusanátidalh. ³⁸ Soo cho whunulh'en, yun ka too be' whutanelh, whutsoda' ts'iyanne 'a'alh 'ink'ez 'uhutnai. Dune 'ink'ez ts'ekoo bulh lhgho dilhts'i, Noah ts'i cho be tiyalh 'et whuts'un. ³⁹ Dunene 'aw t'ehonuszun nkede too dudutált'o. 'Et 'awet dutadilt'o whe ts'iyawh too 'ubangan. 'Et whuz un'a za Yinka Dune Ye' whusainya de, 'et ndó tanelh. ⁴⁰ 'Et dzin nane, ha niyeh k'et 'uhut'en. Lizasne, 'ilhoghun hitalhchulh 'ink'ez 'ilhoghun 'awet tidalh. ⁴¹ Nane hiti'ulh-i hundunulhdus. 'Ilhoghun hitalhchulh 'ink'ez 'ilhoghun 'awet tidalh.

⁴² 'Et huwa huwahli! Nts'oya hoozulh whe nohMoodihti whusatiyalh 'aw t'eeonuzahzun. ⁴³ 'Et ndi noheni taonahle, yoh moodih-un, nts'owhuya whudizulh-un 'undunut'ih-un whusatiyalh, 'et t'ewhuninzun de, 'et soo ts'ih'un da' huwole', 'ink'ez 'aw hiyoh da' óoyis 'ait'oh. ⁴⁴ 'Et huwa nohni cha lhadóht'e'. Nts'owhuya whudizulh-un, 'et ookwa tse lhúwhahlih-un, 'et Yinka Dune Ye' 'et whusatiyalh.”

'Ulhna-un ts'ih'un 'unt'oh-un

⁴⁵“K'us mbe 'ulhna-un ts'ih'un 'unt'oh 'ink'ez whunih-un 'unt'oh? Oomoodih dich'oh de 'ulhna-un, 'onghohne de 'ulhnane duyoh humoodih yutilhtselh. 'Awet 'et neoninzut de, 'onghohne hiti'ulh-i bugha ita'alh. ⁴⁶'Et oomoodih whusanaja de 'ink'ez de 'ulhna-un whuz un'a nduja-un 'et whunilh'en de, 'en 'uk'enus hoonzoo-un oots'u hóolts'ulh. ⁴⁷'Alha' nohdusni ndai la yut'i-i, ts'iyawh k'une' yul'en yutilhtselh. ⁴⁸'Et hoonts'i be 'ulhna-un ntsi'-un dich'oh dudzi yo whe 'et nduninzun, 'SMoodih sa' 'ustla whusanádaih.' ⁴⁹'Ink'ez 'onghohne dudulh 'ulhnane bube whe ninyaih, 'ink'ez tatnaine bula whe' nin'al 'ink'ez bula tawhénitnai'. ⁵⁰Ndet dzin oomoodih whusanátidalh 'ink'ez nts'oya 'uhunit'oh-un 'utinelh 'aw t'ewhunúszun, 'et 'oh whuya 'uhunit'oh whe whusanátidalh. ⁵¹'Et k'ube' yutálht'oh 'ink'ez oots'itikulh-i, 'i ts'iyawh mbe duba na'udzoo'ne buts'itikulh-i, buk'un'a 'i za oots'itikulh. 'Et whe la tso bulh dughoo lhidutik'us.”

Whunizyane t'edukoo dune t'enuszunne, kwulane, huwhunih 'ink'ez kwulane, 'enne huwhusni

25 “Yak'uz nts'e la lerwe usda-un ndi yun k'ut whusahóolts'ut de, 'et whuz un'a ndó tanelh: whunizyane t'edukoo dune t'enuszunne, ndi kwun be hoot'en-i huyilhchoot 'ink'ez dune 'at tit'elh-un 'az hiba sulh'i. ²Kwulane, 'enne huwhunih 'ink'ez kwulane, huwhusni. ³Ndunne whusnine too dizk'un hut'i 'et hoonts'i too dizk'un hiye náhitilhdzoh-i hiyit 'uja. ⁴'Et hoonts'i whunihne too dizk'un denáhitilhdzoh-i cha hutizdla. ⁵'Et 'at tit'elh-un sa' whusalhusyaih, 'ink'ez ts'iyawh bulh buk'é dilts'ut, whe nahunistez.

⁶Tuzniz 'ilhoghun huyih, 'Awet 'at tit'elh-un 'az de yalh. Tenahdilh 'ink'ez oodudíhdilh!

⁷'Et t'edukoo ts'iyawh dahudindil 'ink'ez too dizk'un-i ts'iyawh nahidulhk'an. ⁸'Ink'ez whusnine hubuhutni, 'Too dizk'un negha núlhdzeh, netoo dizk'un 'awet bé ha' duk'aih!

⁹'Et whunihne, 'Awúndooh!' hutni 'Nohgha uznilhdo de, nohni cha 'ink'ez wheni cha 'aw neba soo lhé'íltuk. 'Et hoonts'i 'e'óoket ts'e whuz 'ahdulh, 'ink'ez nohnich'oh oohket.'

¹⁰Whuz whehandil whe 'at tit'elh-un buk'elh'o whusaínya. 'Ink'ez yuba lhadint'ohne, na'hutit'ulh ts'e huyúlh danindil, 'ink'ez dati dánahidintan.

¹¹'Et hukw'elh'az t'edukoo whusnine whusanáhidil whe, 'NeMoodih, nemoodih, neba dáhana'dintih!' huyulhni.

¹²'Et ndúbulhni, 'Alha' 'aw t'ehohnuzúszun!'

¹³'Inka nohni cha soo cho huwahli! Ndet dzin 'ink'ez nts'oya hoozulh whe Yinka Dune Ye' whusatiyalh, 'aw t'eeonuzahzun.'

Dune dude 'ulhnane, yut'i-i, 'i butl'a yánla, 'et yak'uz lerwe usda-un ndult'oh be nawhutnuk-i

¹⁴"Yak'uz lerwe usda-un, 'et ndó tanelh: dune dukeyoh huwu tiyalh. 'Et tiyalh whutso dude 'ulhnane 'anih ubudani'. Ndai la yut'i-i butl'a yánla. ¹⁵'Ilhoghun kwulai' sooniya dizti'-i yutl'a inla. 'Ilhoghun cha nanki sooniya dizti'-i yutl'a inla. 'Et 'uyoon 'ilho za yutl'a in'ai. 'Ilhone hinli whe hoonzoo hukw'un'a hiye whutieleh, 'et wheni butl'a yánla. ¹⁶'Et hukw'elh'az 'awet whinya. 'Et 'ilhoghun kwulai' yutl'a inla-un, 'on 'un kwulai' 'uniltsuk-i ye' 'ínla. ¹⁷'Et whuz un'a za 'ilhoghun nanki yutl'a inla whe nanki ye yúba na'yinla. ¹⁸'Et hoontsi' 'ilhoghun 'ilho za yutl'ain'ai-un, yun ha hónkai 'ink'ez whuz dumoodih oozooneya yuntilh'i.

¹⁹'Et hukw'elh'az sa' inle' whe 'ulhnane bumoodih whusanaja. 'Ink'ez nahootá'alh hukwa' ninzun dude 'ulhnane dahúyinla. ²⁰'Et kwulai' yutl'a inla-un, kwulai' be 'on 'un 'uniltsuk-i, 'i yuba whusanáyanla. 'Et ndúyulhni, 'Smoodih kwulai' sooniya dizti'-i stl'a inla. Nah! Nilh'en kwulai' be 'on nus mba be na'usdla.'

²¹'Et oomoodih ndúyulhni, 'Tube soo 'inja! Nyun tube 'inzoo. Whunilhchoh whe k'une' nyutis'en. Tube 'ulhna-un unzoo-un inli. Hoontsool-unyaz whe k'une' nyutis'en inle'. 'Andit n'un whe lhai ghu tanleh. 'Anih, nyumoodih ye hoont'i'-i, nyun cha be hóotant'e.'

²²'Et 'ilhoghun nanki sooniya dizti'-i yutl'a inla-un, 'en cha whusainya. 'Et 'úyulhni, 'Smoodih nanki sooniya dizti'-i stl'a inla. Nah! Nilh'en nanki be 'on nus mba na'usdla.'

²³Oomoodih ndúyulhni, 'Tube soo 'inja! Nyun tube 'inzoo. Whunilhchoh whe k'une' nyutis'en. Tube 'ulhna-un unzoo-un inli. Hoontsool-unyaz whe k'une' nyutis'en inle'. 'Andit n'un whe lhai ghu tanleh. 'Anih, nyumoodih ye hoont'i'-i, nyun cha be hóotant'e.'

²⁴ 'Et 'ilhoghun 'ilho sooniya diziti' yutl'ain'ai-un whusainya 'ink'ez uyúlhni, 'Smoodih t'oonuszun nyun 'aw t'elhe'nínzun-un 'int'oh. Nts'e la 'alhe' nuzinloh-un 'et hoonts'i 'et na'ilhdzoo. Ndet la ha níyeh 'ulhe'nínlel-un 'et hoonts'i ha' ninlih. ²⁵ Whenuzjut 'et huwa ndi sooniya diziti' yun yo ts'e ntís'i'. Nah! Nilh'en ndi stl'ain'ai-i ntl'a nás'aih.'

²⁶ 'Et oomoodih yulhni, 'Nyun intsi' 'ink'ez tsedutni-un 'ulhna 'int'oh. T'ooninzun nts'e la 'alhe' nuzusdloh-un, 'et hoonts'i 'et cha na'usdzoo. 'Ink'ez nts'e la ha níyeh 'ulhnúsdlel-un, 'et hoonts'i 'et cha ha' nusdle. ²⁷ 'Et huwa ndi uszooneya ntl'as'ai-i, sooniya lkh'enada'aihne, 'enne butl'a lhizin'ai. 'Et da' szooneya 'on nus 'uniltsuk-i be ná'oozneh oole' da.'

²⁸ 'Et huwa 'ubulhni, 'Ndun ndi uszooneya diziti'-i, ooghu nayulhchoot. Whunizyai sooniya diziti'-i yut'i-un, 'en oogha ínah'aih. ²⁹ 'Et mbe la yuloh za 'ut'i-un, 'en 'on nus lhai oogha tílts'ulh 'ink'ez 'onus lhai tit'elh. 'Et hoonts'i mbe la ntsool-iyaz 'ut'i-un, 'i hoonts'i ooghu nayítálchulh. ³⁰ 'Et ndun 'ulhna-un ntsi'-un, ulhchoot 'ink'ez 'az tsaholhgus yo ts'e táhneh.' 'Et whe la tso bulh dughoo lhudook'us si."

Yinka Dune Ye' whusanátidalh de, yinka dune'ne, ts'iyawh buba nahutiyeh

³¹ " 'Et Yinka Dune Ye' nkede oots'u ha' 'ánduz whe whusanátidalh, lizas lubeshi ooghu hoolohne, ts'iyawh huyulh whusanátidulh. 'Oh de de, ookw'uts'uzda cho diziti'-i, 'i k'ut nanát'l'a dutidalh. ³² Yinka dune'ne, ts'iyawh hibut 'ilhunabuhootálelh. 'Usbai ghunli-un k'un'a 'usbai, dube tahanaítilelh, 'et whuz un'a ndó tanelh. ³³ 'Usbaiyaz nailhni ts'un'k'us nebutalelh. 'Et dube 'intl'us ts'un'k'us nebutalelh.

³⁴ 'Et lerwe nailhni ts'un'k'us 'unt'ohne ndubudutanelh, 'Nohni 'uBá 'uk'enus hoonzoo-un nohghá whults'utne 'ahli. 'Et huwa 'anih! Yun 'utilnelh whutso, lerwe yak'uz úsda-un, 'et nohba lhaoodinla, nohgha óotalts'ulh. ³⁵ Sye'ílts'ul whe tis'ulh-i sgha náh'ai. Ta'oosda whe tiselh-i sgha náhkai. 'Uts'un whút'en-un usdli 'ink'ez nohyoh ts'e dásunulhti. ³⁶ Naih lhúst'i whe 'enásalhti. Ndusda whe sts'un nusahdil. 'Adus'ai whe sts'un nusahdil.'

³⁷ 'Ink'ez ts'ih'un 'unt'ohne huyoodutalhkut, 'NeMoodihti nkeda' nye 'ílts'ul whe nts'u yan'en 'ink'ez tan'ulh-i ngháznin'aih? 'Ink'ez ta'óonda whe tantnelh-i nghá uzninkai? ³⁸ Nkeda' 'uts'un whút'en-un inli whe

dánts'inilhiti inle'? K'us naih lhint'i' whe naih ngházninla inle'? ³⁹Nkeda' ndinda whe nts'inálh'en k'us 'adin'ai whe nts'un nuts'uzdil inle'?'

⁴⁰'Et lerwe njan ndúbudutanelh, 'alha 'i be nohdusni, ndunne sulhutsinke, 'aw nchane lhiloh, 'enne 'ilhoghun hoonts'i whuz un'a 'et ndúbahla de, si 'usáhla whe' hoont'oh.'

⁴¹'Et 'awet 'intl'us ts'unk'us 'unt'ohne njan ndubudutánelh, 'Ndai la Yak'usda ye hunilch'e-i nohbulh 'unt'ohne suhli'! Sch'a nasahdilh! Ndi kwun 'aw nalhnusne-i netsudule dulizasne te buba 'uhóolya-un, whuz 'ahdulh! ⁴²Sye'ílt'sul inle' 'et hoonts'i 'aw tis'ulh-i sgha lhah'al. Ta'óosda 'et hoonts'i 'aw tiselh-i sgha lhahkal. ⁴³'Uts'un whut'en-un usdli, 'aw dasúlhulhtel. Be oosda-i hooloh whe naih sgha lhahlel. Ndusda whe 'ink'ez 'adus'ai-i whe 'aw sts'un nulhahdulh.'

⁴⁴'Et njan 'uhidutanelh, 'NeMoodihti nkeda da' nts'u yan'en whe nye 'ílt'sul 'ink'ez ta'oonda? K'us 'uts'un whut'en-un inle', k'us be dune 'onle'-i lhínt'i'? K'us ndinda 'ink'ez 'adan'a'? 'Et whuz un'a nts'u yan'en 'et hoonts'i 'aw hoonli whe nlahets'ínel dini?'

⁴⁵'Et budutanelh, 'alha 'i be 'unohdusni, sulhutsinke 'aw ncha lhilohne, 'aw 'ilhoghun hoonts'i whuz un'a lhebáhlel. 'Et huwa si cha 'aw ndusúlhahlel le' hoont'oh.'

⁴⁶'Et ndunt'ohne, 'ilhiz wheni dzoh nuhutideh ts'e hutidulh. 'Et hoonts'i ts'ih'un 'unt'ohne, 'ilhiz whe ts'ukhuna-un bugha óotakulh."

Jesus yooya whútsul hikunúta hituzilhghel ha

26 'Et 'awet Jesus ts'iyantsuk ubudáni whe yugha hodul'ehne 'et ndúbulhni, ²"T'eoonahzun nat dzin whuz'ai whe butus lhuseya-un 'et whunahutilnih. 'Et de Yinka Dune Ye' butl'a hitilhtelh 'ink'ez tulalhgus k'ehúyitalhtelh."

³'Et 'oh whuya hoozulh whe za, lubret 'udedone, Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, 'ink'ez dune 'utso whudilhdzulhne cha, ts'iyawh lubret 'uk'enus dízti'-un, Caiaphas huyulhni, ooyoh soo' whulcho 'inka 'et 'ilhunahosdil. ⁴'Alhgoh yahalhduk 'ink'ez howhuts'it whe hoonli hiba 'uhoonla whe Jesus huyitálhchulh 'ink'ez hituzilhghel. ⁵"'Et hoonts'i njan butus lhuseya-un 'et whutoh 'uts'inla de dookwa la dunene lhtahahót'alh," hutni.

Datitsah whutso ts'eke Jesus k'unuts'útjul-i yutsi k'eyilhdzo

⁶'Et keyoh whuyaz Bethany huwhútni-un, 'et Simon ooka whulhjut ínle'-un, leprosy huyúlhni, ooyoh Jesus yuzih usda. ⁷'Ilhoghun ts'eke bughu daninya whe tse dízti'-i, alabaster huyúlhni, 'i be luboodai 'ulya, 'i yi'alh. Yoo sooltsun-i, 'i tube dizti' whe 'unt'oh. 'Et lutab k'ut na'ut'alh whe yutsi k'eyilhdzo.

⁸'Et yugha hodul'ehne hinilh'en whe hukwa lhe'hunizun, 'ink'ez ndúlhodutni, “'Et di ha ndi 'ants'i ninta'yulh'ih? ⁹Ndi yoo dizti'-i bé ts'onket de, ts'iyawh tel'enne gha ts'oodzaih oole' da'!”

¹⁰'Et Jesus t'eeonanzin whe 'et ndúbulhni, “Ndun ts'eke oots'á ha lhozah'ai. 'Ut'en unzoo-i sba 'inla whe 'unt'oh. ¹¹'Ahoohyiz tel'enne bubulh 'áht'oh, 'et hoonts'i si 'ahoolhyiz 'aw nohbulh lhe'tuzist'el. ¹²'Alha' ndi yoo sooltsun-i 'adutistelh huba syust'e yuk'é yilhdzo whe 'ut'en. 'Et whuz un'a lhasúdinla. ¹³'Alha' nohdusni ndi yun k'ut ndulcho whe ndi khuni unzoo-i nudútikat, ndun ts'eke ndet 'uhoonla-un, 'et hukw'u naootitnuk 'et whe dune yunatilnih.”

Judas Jesus be óotakulh hukwa' ninzun

¹⁴'Et whe ndunne whunizyane 'on 'at nane, butoh 'ilhoghun Judas Iscariot huyulhni, 'en lubret bumoodihne buts'u whinya. ¹⁵'Et 'úbulhni, “Daltsuk sgha tíh'alh ndun dune nohtl'ásti de?” “Tat whunizyai sooniya, silver,” huyulhni, 'et 'ultsuk hiba huyolhto. ¹⁶'Et whuts'un butl'a itilhtelh-un 'et hukwunúta.

Jesus yugha hodul'ehne butus lhuseya-un bubulh na'ut'alh

¹⁷'Et 'awet lhes lhuntildoh-un 'andit dzin whusahóolts'ut whe Jesus yugha hodul'ehne, highu nindil 'ink'ez huyoodulhdut, “Njan butus lhuseya-un 'uta'úlh-un, ndet mba lhats'odutileh hukwa' ninzun?”

¹⁸'Et ubúlhni, “Nghuz keyoh whuti whuz 'ahdulh. 'Ilhoghun dune sba dáhni, 'Nehodulh'eh-un njan ndutni, 'awet sba nilhdukw hoozulh. Nyoh ts'e ndunne sgha hodul'ehne njan butus lhuseya-un, 'alghoh bubulh whunatiznih.” ¹⁹'Ink'ez yugha hodul'ehne Jesus daja ubudani', 'et whuz un'a nduhuja. 'Ink'ez butus lhuseya-un 'et wheni lhaháduja.

²⁰ 'Awet hulhgha whusahonzut whe whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne, bubulh natl'a dida' bula na'tit'ulh ha. ²¹ 'Et 'uha'alh whutoh 'et ndúbulhni, "'Alha' nohdusni njan nohtoh 'ilhoghun whutl'a sutilhtelh."

²² 'Et ts'iyawh tube ni huzdli', 'ink'ez 'ilhone hinli whe huyoodulhkut, "SMoodihti si eh 'utisnelh?"

²³ 'Et 'úbulhni, "Mbe la dules sulh tunayuz'ai-un, 'en 'utinelh whutl'a sútilhtelh. ²⁴ 'Alha' Yinka Dune Ye' nts'en'a la ooba 'uk'ehooguz, whuz un'a 'utinelh datitsah. 'Et hoonts'i dune mbe la whutl'a yálhti-un, 'en 'uk'enus hoonts'i-un oogha óotalts'ulh. Ndun dune 'aw lhuhóolel de, 'et de da' 'on nus ooba hózoo' oole'."

²⁵ 'Et Judas, whutl'a itilhtelh-un, Jesus yoodulhkut, "Rabbi si eh sudfni?" 'Et 'uyulhni, "Nyunch'oh dinja."

Jesus 'udek'ez na'ut'alh-un 'uhoonla

²⁶ 'Et 'a'alh whe Jesus lhes yilhchoot. Musi ni whe tenadidli. Lhts'e danyuz 'ink'ez yugha hodul'ehne butl'a yánla. 'Ink'ez 'utni, "Ulhchoot 'ink'ez 'ah'alh. Ndi syust'e 'unt'oh."

²⁷ 'Et lubot cha yilhchoot 'ink'ez musu ni whe tenadidli, 'ink'ez 'utni, "Nohni ts'iyawh 'i be 'ahnai. ²⁸ 'Et ndi suzkai' 'i be 'andidi be nohts'u nahizusya, 'et huba 'ulya. Lhane ba nadútilt'ih. 'I be bulubeshi buba gak tileh. ²⁹ Njan 'et nohdusni, ndi mai too' 'aw doo cha za oosnai' 'ait'oh. Mai too' 'andidi-i, 'uBá lerwe unli-un, 'et whuz oozahdil-un, 'et dzin nohbulh tiselh."

³⁰ 'Et Yak'usda ooyun be híjun 'ink'ez ndo shus k'us Olive huyulhni, whuz whehandil.

³¹ 'Et Jesus ndúbulhni, "'Andit 'ulhdzis nohni ts'iyawh ska yátihleh. Whuz un'a 'uk'ehooguz whe ndutni,

'Usbai ghunli-un, tuzilghelh huba whutl'a tístelh.

'Oh de 'usbai ts'iyawh yahitalh'us.'

³² 'Et dunadusja hukw'elh'az de, yun k'ut Galilee ts'e nohtso tisyalh."

³³ 'Et Peter uyúlhni, "Ts'iyawh nyun nkayahutileh 'et hoonts'i si 'aw nkayáhtuzisdle."

³⁴ 'Et Jesus njan ndúyulhni, "'alha' 'i be nyudusni, 'andit 'ulhdzis lugok dune 'udutinelh whutso, tat t'esunuzínzun dutanelh."

³⁵ 'Et Peter 'utni, “Nyúlh datisah hoonts'i 'aw t'enyunuzúszun doosni 'ait'oh.” 'Onghohne yugha hodul'ehne cha whuz un'a za 'uhutni.

Jesus Gethsemane 'et tenadudli

³⁶ 'Et whe la 'ilhoghun ha niyeh k'et Gethsemane huwhútni-un ts'e hoozdil whe Jesus yugha hodul'ehne ubúlhni, “Nohni njan dulhts'i. Si nghuz tenadutisdi.” ³⁷ Peter 'ink'ez Zebedee buzkeh, nane, ubilhchoot 'ink'ez dulh whebildilh. 'Et ts'odi cho ook'é dilts'ut 'ink'ez oodzi tube yo 'uja. ³⁸ 'Ink'ez 'ubulhni, “Szul tube ts'odi sulí' k'et 'awet datisah le 'ust'oh. Njan dúlhts'i 'ink'ez sla huwahli.”

³⁹ 'On 'unyaz le whinya whe 'et nachániti 'ink'ez tenawhendunidli 'ink'ez njan ndutni, “'UBá ndi lubot be dzoh nutiszut-i, whuz un'a 'unt'oh de, whute senghólt'sit. 'Et hoonts'i 'aw si hukwa' nuszun k'un'a iloh. Nyun hukwa' ninzun hukw'un'a 'uhóneh.”

⁴⁰ 'Et yugha hodul'ehne nahunistez whe bughu nanja. 'Et Peter ndúyulhni, “'Aw eh 'ilhoh sadzi hukw'u hunist'o whe sulh huwonle 'ait'oh? ⁴¹ Tank'us nín'ti-un whuch'a howinli 'ink'ez tenadinli! 'alha dune yughi whuz un'a hukwa' ninzun, 'et hoonts'i ooyust'e tetsun.”

⁴² 'Et doo cha za whulh nat bughu whe naja tenadutidli ha. 'Et njan ndutni, “'UBá ndi lubot 'aw sghu naóolhchoot 'ait'oh, 'i ts'iyawh usnai 'et de za. Whuz un'a za hukwa' ninzun de, 'et ndó honeh.”

⁴³ 'Et doo cha za nahuniztez whe bughu nanja. Bulh buba yilhtus k'et 'aw hitó'en 'ait'oh. ⁴⁴ 'Et whe bughu whe naja 'ink'ez whulh tat-i khuni 'i be za tenadidli.

⁴⁵ 'Et yugha hodul'ehne bughu nanja 'ink'ez 'ubulhni, “'Awhuz nalhyis 'ink'ez sahtez whé eh 'aht'oh? Soo zulhts'ai 'awet sba whusahóolts'ut. Yinka Dune Ye' ndunne lubeshi 'ulh'enne, butl'a hítilhtelh. ⁴⁶ Dunadahdilh! 'Awet uztoodilh sih! Nulh'en whutl'a sútilhtelh-un, 'awet senghoh neninya!”

Jesus 'awet huyílhchoot

⁴⁷ 'Awhuz yalhdük whe khuntsul Judas, whusainya. 'En ndunne whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne, 'ilhoghun 'unt'oh. 'En bulh lhane dune yulh whusaindil. Whulohne saluzti nuhúle, 'ink'ez whulohne tut'oh nódule. Lubret bumoodihne 'ink'ez dune 'utso whudilhhdzuhlne, whusahábahalh'a'.

⁴⁸ 'Et 'awet Jesus whutl'a itilhtelh-un, 'ilhunaosdilne 'ubulhni, “Mbe la nadists'ooz-un, 'en 'unt'oh. 'Aho ólhchoot!” ⁴⁹ 'Et 'aho Jesus yughu ninya whe “Hadih Rabbi,” yulhni 'ink'ez naidits'ooz.

⁵⁰ 'Et Jesus ndutni, “Syadan di ha whusainya?” 'Et whusahandil Jesus 'aho huyilhchoot.

⁵¹ Khuntsul 'ilhoghun Jesus yulh 'unt'oh-un saluzti ha yálhtsus 'ink'ez lubret 'uk'enus dizti'-un be 'ulhna-un, yudzo yuts'a ha bé' yalht'o.

⁵² 'Et Jesus ndúyulhni, “Nyoo saluzti t'unádint'aih! 'Alha' mbene la 'et dut'enne, 'enne 'et hukw'e dahutitsah. ⁵³ 'Et si hukwa' nuszun de, 'uBá ooduskut de 'ink'ez 'andit 'aho 70,000ne lizas 'on 'un 'ultsukne, 'enne da' sts'otl'a boolelh oole' da' sla hutinelh ha. ⁵⁴ Nts'en'a Yak'usda ooghuni lhadútineh? Nts'en'a la sts'un dawhut'ih-un, 'et whuz un'a 'uhóneh huba' hoont'oh.”

⁵⁵ 'Et 'awet 'oh whuya 'uhunit'oh whe Jesus 'ilhunaosdilne ndúbulhni, “'Et di ha saluzti 'ink'ez tut'oh cha nuhle 'ink'ez 'undunust'ih k'un'a ska tñhdil? Dzin totsuk lugliz whucho nohtoh susda 'ink'ez whunohodus'eh. 'Ink'ez 'aw sulhúlchulh. ⁵⁶ 'Et huwa, nus hoo'enne bube' 'udustl'us ook'ehooguz-un, 'et ts'iyawh lhawhúdutanelh.” 'Et 'awet higha hodul'ehne, ts'iyawh highu whetséhdil.

Jesus nahiyilhne bubut nenínya

⁵⁷ 'Et mbene la Jesus yilhchootne, lubret 'uk'enus dizti'-un, Caiaphas huyulhni, ghu hinílhti. Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne cha, whuz 'ilhunahosdil. ⁵⁸ Peter 'on niz de bubuniyalh whe lubret 'uk'enus dizti'-un ooyoh whuna'niztl'oo-un whuz bubunéninya. Bughu daninya buba 'ut'enne buzih natl'a dida' 'ink'ez naldzilh, 'udek'ez whuts'un whuntilh'elh hukwa.

⁵⁹ 'Et lubret bumoodihne, 'ink'ez 'utso whudilhdzulhne, 'ink'ez nahiyilhne cha, ts'iyawh hoonli whuts'it huwun highu nahó'alh hukwa' hut'en hituzilhghelh ha. ⁶⁰ 'Et hoonts'i 'aw hiyulh náho'alh-un hooloh. Lhane dune whusahándilh 'ink'ez huwhuts'it be highu yalhduk. 'Et hoonts'i hoonli hiyulh nalhuwhus'ai. 'Et nane dune whuts'itne whusain'az ⁶¹ whe nduhútni, “Ndun dune 'utni Yak'usda oolugliz whucho hooloh whutilhtselh 'ink'ez tat dzin whutoh 'udun na'whutilelh ni,” hutni.

⁶² 'Et lubret 'uk'enus dizti'-un daninya 'ink'ez Jesus yoodulhkut, “'Aw eh daja lhdutuzanel? Daja hutni-un 'et huwun daja ninzun?” ⁶³ Jesus 'aw t'edusnih. 'Et lubret 'uk'enus dizti'-un, yulhni, “Mbe la Yak'usda khuna-un, 'en be nyudusni yatolhdih huba' hoont'oh. 'I be mba nahutideh. Nedini Christ Yak'usda ooYe', 'en eh 'int'oh?”

⁶⁴ 'Et Jesus ndúyulhni, “Nyunch'oh 'et 'údini. Njan huwun nohbulh yasduk, k'at le de Yinka Dune Ye', 'en ulhtus-un, 'en nailhni ts'unk'us yughu usda, 'et whutih'elh. 'Ink'ez kw'us k'ut ndus de ha tiyalh, 'et cha whutih'elh.”

⁶⁵ 'Et lubret 'uk'enus dizti'-un ye usda-i dubut ka lhts'e yalhch'ul 'ink'ez 'utni, “Yak'usda ch'az ditni whe yalhduk. 'Aw 'uyoonne nedóni' hukwa lhe'uznízun. 'Andit whunulh'en Yak'usda ch'az ditni-un ts'iyawh nohni nohnal 'utni. ⁶⁶ Daja nahzun?” 'Et 'uhutni, “Daóotsa huba 'unt'oh!”

⁶⁷ Higa duninzoh. Huyoolhchis 'ink'ez whulohne huyoonukat. ⁶⁸ 'Et 'uhúyulhni, “Neba nus whutan'elh. Christ inli de, mbe nyinla nyunízuk?” huyúlhni.

Peter 'utni, “Jesus 'aw t'enuzuszun”

⁶⁹ 'Et Peter n'az whuna'niztl'oo-un whez ts'e usda whe ts'ekeyaz yughu ninya. 'Ink'ez 'úyulhni, “Jesus Galilee whut'en-un, nyun cha bulh 'int'en inle!”

⁷⁰ 'Et ts'iyawh bubut whuts'oodidlai 'ink'ez ndutni, “Daja dini-un 'aw t'eeonuzúszun.”

⁷¹ 'Inka 'az tenánja. 'Uyoon ts'eke cha yunilh'en, 'ink'ez 'oh nudilhyanne, 'úbulhni, “Ndun 'en cha Jesus Nazareth whut'en-un bulh 'ut'en inle.”

⁷² Doo cha za Ndoghi nalh whuts'oodísdlat whe ndutni, “Ndun dune 'aw t'enuzuszun!”

⁷³ Hukw'elh'az yuzih nudalya'ne, highu nindil whe huyúlhni, “'Alha' mbene la yulh 'ant'e'ne, nyun cha 'ilhoghun 'int'oh. Nts'en'a yailhduk-un, 'et huwa t'ets'unyunínzun.”

⁷⁴ Peter 'et ndutni, “Yak'usda sts'e' tilhtsus 'aw ts'ih'un lhe'duzusnih de, ndun dune 'udáhni-un, 'aw t'enuzuszun.” 'Et 'aho lugok dune 'udíja.

⁷⁵ 'Et Jesus daja ni la Peter whunalni whe yudani', “Lugok dune 'udutinelh whutso, tat 'aw t'esunuzinzun dutanelh.” 'Et 'az whe naja 'ink'ez tube cho howintse.

Jesus Pilate but nehinilhti

27 'Om bun bundada' lubret bumoodihne, ts'iyawh, dune tso whudilhduzhne cha, Jesus hich'az ditni whe howu yahalhduk hituzilhghel hukwa. ²'Et Jesus hiyulhghel 'ink'ez yun k'ut whumoodih, Pontius Pilate huyulhni, hits'u ha yoolhti.

Judas sená'usguz

³'Et mbe whutl'a yálhti-un, Judas huyúlhni-un, 'awet Jesus datitsah huba ooba nahisda whe, 'et t'oonanzin whe tube unija. 'Ink'ez tat whunizyai sooniya silver huyulhni, lubret bumoodihne 'ink'ez dune 'utso whudilhduzhne cha, buba whusanáyandzai. ⁴'Enne 'úbulhni, “Ndun dune ninta lhe'ust'í-un, 'en whutl'ásti 'et whe ninta'nust'en.” 'Et 'uhuyúlhni, “Wheni neba lhe'hóot'oh. Nyunch'oh za mba' hoont'oh!”

⁵Ndi tat whunizyai silver ts'utni-i sooniya lugliz whucho yun bubut nayántsut, 'ink'ez 'az whe naja 'ink'ez sená'usguz.

⁶'Et lubret bumoodihne ndi sooniya silver ts'utni-i, 'i huyilhchoot 'ink'ez 'uhutni, “Dune 'uzkai' be oket 'unt'oh. 'Et huwa 'aw Yak'usda ba be 'úzdla-i be ts'oodzaih 'ait'oh.” ⁷'Et dich'oh howu yahalhduk. 'Ink'ez mbe la lhez oosa' 'ulh'en-un, sooniya 'i be 'en yun hiyónket. 'I k'ut 'uts'un whut'enne, 'ahule 'et wheni. ⁸'Et huwa 'andit dzin whuts'un ndi yun boozi' 'i 'uskai' yun huyulhni. ⁹'Et whuz un'a 'oh da' nus hoo'en-un Jeremiah daja ni 'et whunilhchoh 'oh túne' whust'en whe lhaóoduja whe njan ndutni, “Ndi sooniya silver ts'utni, tat whunizyai 'et 'ultsuk huyilhchoot. 'Et 'ultsuk whe hiyolhto, Israel oots'u haindene, buba k'elha huyulhntsi. ¹⁰'Ink'ez lhez oosa' 'ulh'en-un, ooyun hiyónket. Whuz un'a Moodihti sudani' hukw'un'a.”

Jesus Pilate yubut usyin

¹¹'Et 'awet Jesus yun moodih 'en yubut usyin. 'Et yun moodih yoodulhkut, “Nyun eh 'int'oh Lizwif bulerwe inli?” Jesus 'uyulhni, “A, 'alha dini.”

¹²'Ink'ez Lizwif bumoodihne 'ink'ez dune 'utso whudilhduzhne cha, hik'eho'alh hukwa' hut'en. 'Et hoontsi 'aw hoonli lhe'dínel. ¹³'Et

Pilate yoodulhkut, “'Aw eh lhubuduzínts'o lhe'whultsuk-un whe nch'az yáhalhduk?” ¹⁴'Et hoonts'i 'aw 'ilho khuni be hoonts'i daja lhinel. 'Et whe yun k'ut whumoodih tube ooba hooncha.

Pilate Barabbas buba yula naditni

¹⁵'Awet nawhudizulh totsuk lizwif butus lhuseya 'et whunahulnih, 'et whutoh yun moodih mbe 'adin'ai-un 'ilhoghun hika' ninzun-un, ts'iyanne buts'u lanadutitnih. Whuz un'a buk'oh ts'e 'uhoont'oh. ¹⁶'Ilhoghun 'adin'ai-un, Barabbas huyulhni, ts'iyanne t'ehinínzun. ¹⁷'Et huwa ts'iyawh 'ilhunahosdil whe Pilate uboodulhkut, “Mbe nohba oola nadutistnih hukwa' nahzun, Barabbas k'us Jesus, Christ huyulhni?” ¹⁸T'eeoninzun 'oonih gha butl'a ha yalhti.

¹⁹'Et Pilate dune ba nahidilh-i, kw'uts'uzda k'usda whe oo'at khuni yuts'ó tl'a in'ai, 'et ndúyulhni, “Ndun dune 'en ts'ih'un 'unt'oh-un. Hoonliyaz 'onleh junih! 'alha 'andit dzin 'en oogha huwu nusústi 'et whe dzoh nusúszut.”

²⁰'Et hoonts'i lubret bumoodihne 'ink'ez 'utso whudilhdzulhne cha, 'ilhunaoodilhne ba hunint'i whuz un'a 'uhóoneh ha, Pilate Barabbas yula nadootni 'ink'ez Jesus hooloh huyoolhtselh ha.

²¹'Et yun moodih uboodulhkut, “Ndunne nane, k'us mbe nohba oola nadutisnih hukwa' nahzun?” “Barabbas,” hutni.

²²'Et Pilate ndúbulhni, “Ndun do', Jesus, Christ huyúlhni-un, 'en datísdlelh?” 'Ilhunaosdilne 'uhúyulhni, “Tulalhgus ké' hiyolhtelh!”

²³Yun moodih 'et ndutni, “Di ha? Ndet whe ninta'ant'en?” 'ubulhni. 'Et hoonts'i sul'ehúdilya, “Tulalhgus ké' hiyolhtelh!” hutni.

²⁴'Et Pilate t'ewhunínzun 'aw hoonli 'uhooleh 'ait'oh. 'Ilhunaosdilne 'awet lhtahotát'alh le' hoot'oh. 'Ilhozdilne bubut too be lana'ilde 'ink'ez ubúlhni, “Ndun ts'ih'un dune buzkai' oot'a óosnalh hukwa lhe'núszun. Nohnich'oh nohba 'uhoont'oh.”

²⁵Ts'iyanne dune 'et 'uhutni, “Wheni ts'iyawh neuzkeh tubulh buzkai' whutaleh-un, 'et nek'éholts'it!”

²⁶'Et la Barabbas buba yula naditni 'ink'ez Jesus yolhtsus. 'Et hukw'elh'az butl'a yálhti tulalhgus k'ehíyolhtelh ha.

Lhuganne Jesus highu núwhulhya

²⁷ 'Et 'awet yun moodih lhuganne ubut'ine, 'enne Jesus huyilhchoot 'ink'ez duyoh ts'e whe húyalhti, 'i Praetorium huwhútni. 'Et ts'iyawh lhuganne Jesus higha óosguz. ²⁸ 'Et hinaih hits'u húnuhuyulhch'ul 'ink'ez luglok dulk'un-i hit'uháyulhchooz. ²⁹ Whus cho nahinílhjaz-i, hitsi nehídan'ai. 'Ink'ez tl'oghazilh nailhni ts'e hila k'ehídan. Lerwe k'un'a yot'e' ha hitl'a hídan. Hibut nachánuldulh 'ink'ez highudloh. 'Ink'ez “Hadih! Lizwif bulerwe!” huyúlhni. ³⁰ Highá dizoh, 'ink'ez tl'oghazilh be hitsi oonulht'a. ³¹ Highudloh-un 'etsul 'uhudija whe luglok highun náhuyílhchoot. Dich'oh oonaih be náhuyalhti 'ink'ez tulalhgus k'ehuyítalhtelh ts'e hítilhti.

³² 'Awet Jesus tehínihlhti whe 'ilhoghun dune Cyrene whut'en-un 'unt'oh, Simon huyulhni, hidudizdil whe ndi Jesus ootulalhgus ooba idantelh huyúlhni. ³³ 'Et Golgotha ts'uwhútni-un whuz hoozdil. Ndi khuni 'utsin ts'un niz'ai ni whe 'utni. ³⁴ 'Et ts'ekoo too' dunink'oz-i 'ink'ez yoo, gall ts'utni, hitadínla, 'i yootnai' hukwa' huyinla. 'Et hoonts'i yunawhúzdlih 'ink'ez 'aw yootnai' hukwa lhe'nízun. ³⁵ 'Et tulalhgus 'uhidunilht'o hukw'elh'az hinaih higha 'áinli. Dahuja-un 'et 'oh da' nus hoo'en-un nts'en'a 'udani', 'et ts'iyawh hukw'un'a 'uhooja. Ndiz un'a njan dudani',

“Snaih lhtahúyulya.

'Ink'ez ooloh higha 'ainli.”

³⁶ 'Et 'awet nátl'a'hudilts'i' 'ink'ez highunli. ³⁷ Ootsi 'an dus ts'e dzihtelyaz hahidunilht'o. 'Ink'ez hik'e'hoon'ai-un 'et 'uk'ehuhuonguz. 'Et ndutni:

NDUN JESUS 'UNT'OH LIZWIFNE BULERWE

³⁸ Nane 'undunut'ihne, hiyulh tulalhgus k'ebuhilhti. 'Ilhoghun nailhni ts'e, 'ink'ez 'ilhoghun 'intl'us ts'e. ³⁹ Mbene 'oh whuya whedilhne nondunul'us 'ink'ez hich'az ditni whe yahalhduk. ⁴⁰ 'Et 'uhuyúlhni, “Nyun 'int'oh lugliz whucho nanaóodutanlelh 'ink'ez tat dzin na'whutanlelh dini! Nyunch'oh 'ududílyih! Yak'usda ooYe' inli de, tulalhgus ook'ut nanaíndaih!”

⁴¹ 'Et lubret bumoodihne, 'enne cha whuz un'a za highudloh. Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, 'ink'ez dune 'utso whudílhduhne cha, whuz un'a za 'uhutni njan duhutni, ⁴² “'Uyoonne ulhyis 'et hoonts'i dich'oh 'aw 'ududoolyih 'ait'oh. Israel oots'u haindene, bulerwe unli de,

tulalhgus yuk'ut nanaóoja' oole' da'. 'Et de la neba 'alha oot'e'. ⁴³Yak'usda t'anínintan. 'Et huwa Yak'usda yuka' ninzun de, 'andit 'aho da' yoolhyih. Njan ndutni inle' Yak'usda ooYe' 'ust'oh.” ⁴⁴Ndunne 'undunut'ihne yuzih tulalhgus k'usulhtine, 'enne cha whuz un'a za highudloh.

Jesus ye khuna-i yula ditni

⁴⁵Dzetniz hukw'elh'az 3:00 at'en 'ink'ez hulgha 6:00 at'en 'et whuts'un yun k'ut ndúwhulcho whe tsahólhgus sulí'. ⁴⁶'Et 6:00 at'en Jesus tube cho ka' dija whe, “Eli, Eli, lama sabachthani?” Ndi khuni, “SYak'usda, SYak'usda di ha sla dantnih,” ni whe 'utni.

⁴⁷Whulohne dune 'et núdilhyane hidánts'o whe 'uhutni, “Ah! Elijah ha hayih whe 'utni!”

⁴⁸'Et 'aho 'ilhoghun whusalgai, 'ink'ez duchun oola'dul'oo-i ts'ekoo too' dunink'oz-i ye tunayuzsi 'ink'ez ndo Jesus yuze yunaóonulhtsul. ⁴⁹'Onghohne “K'at oots'ú ha lhozah'ai! Elijah yughu ninya 'ink'ez tilah yoolhyih.”

⁵⁰Doo cha za Jesus tube cho 'udíja 'ink'ez duyughi yula ditni.

⁵¹Khuntsul lugliz whucho dutai-i hukwa dímbal-i lhulcho lhk'ench'ul. Yun cha núhisnai, 'ink'ez tse cho lhts'e dunizkat. ⁵²Ts'un k'ut dune 'adinla-un dáhana'dankat. 'Ink'ez lhane Yak'usda ooch'e'ne nahunistez inle', dunahudidil. ⁵³'Ink'ez tse be tsa k'et ha náhidil, 'ink'ez keyoh Jerusalem ts'e whehandil. 'Et lhane nalhts'et bube hódiltsai, 'et whe whúbunilhtan. Jesus nakhitna' hukw'elh'az lhanne huban'en.

⁵⁴'Et ndun lhuganne bumoodih, 'ink'ez yulh 'ut'enne, Jesus yughunline, yun núkhisnai 'ink'ez nts'oh te ne'whust'en-un, 'et honalh'en whe tube whe húnilhjoot 'ink'ez 'uhutni, “'Alha' 'azih ndun dune, Yak'usda ooYe' 'unt'oh.”

⁵⁵Ts'ekoo cha 'et nuhúdilhya whe yoo 'az de whuts'un honilh'en. Galilee ts'u haindilne 'uhut'en. 'Enne Jesus huyuwhusanándilne 'ink'ez hiba ne'úst'enne 'uhint'oh. ⁵⁶'Enne butoh Mary Magdala whut'en-un cha 'ut'en, 'ink'ez Mary James 'ink'ez Joses 'enne buloo, 'en cha 'ut'en, 'ink'ez Zebedee ooye'ke 'enne buloo cha, 'ut'en.

Joseph Jesus 'ayalhti

⁵⁷ 'Et hulhgha sulí' whe 'ilhoghun Arimathea whut'en-un, dune hoonzoo' 'unt'oh-un, Joseph huyulhni. 'En cha Jesus yugha hodul'eh-un 'ilhoghun sulí'. ⁵⁸ 'En Pilate ts'u whinya, 'ink'ez Jesus oozí yuts'u yuka 'utni dutl'a yóolhtel ha. 'Et Pilate 'ubulhni, “Jesus oozí ndun dune ootl'a yúlhtih.” ⁵⁹ Joseph Jesus oozí ndus de ha náyalhti 'ink'ez naih dizti'-i, 'aw lhditsun, 'i yugha íyozduz. ⁶⁰ 'Ink'ez dich'oh ootse be tsa k'et 'andit 'uhoonla, 'et whambež ts'e 'et neínilhti. Tse cho whudanádan'ai 'ink'ez whenája. ⁶¹ Mary Magdala whut'en-un, 'en cha 'et usda. Tsa k'et whanch'az, 'uyoon Mary cha 'et usda.

Jesus 'ayalhti-un, tse k'ut whuduná'hudalhdze

⁶² 'Et dzenis whuti 'et wheni lhazdutneh-un dzin 'uhoont'oh. 'Om bun dzin lubret bumoodihne 'ink'ez Phariseene cha, ts'iyawh Pilate ts'u whehandil. ⁶³ 'Et 'uhúyulhni, “Nemoodih ndun nenan'a-un 'awhuz khuna whe daja neúlhni la, 'et whunats'ilnih ‘Tat dzin inle' de dunáduťásdahl,’ ni. ⁶⁴ 'Et whe nghuni ubudóni' tsa k'et da' duta'alh whulh tat dzin whuts'un. 'Aw ndúlhinel de yugha hodul'ehne 'ulhdzis whusahándil 'ink'ez tilah hizi hidunoot'ih. 'Ink'ez la ts'iyanne hudóni' yaidlane butoh dunadija whé 'unt'oh. 'Et whe la 'udek'ez whuts'it-i, 'udechoo-i anus 'ultsi' whutáleh,” huyulhni.

⁶⁵ 'Et Pilate ndúbulhni, “Nohni cha huwunline aht'i whe 'aht'oh. Nahdulh 'ink'ez nohnich'oh soo duts'o cho whe dána' dih'aih!” ⁶⁶ 'Et whe hándil 'ink'ez tse k'ut whuduná'hudilhdze. 'I be duts'o cho whuzdli' 'ink'ez huwunline 'et nehúninla.

Jesus dunadija

28 Nats'ulyis dzin hukw'elh'az lisman 'udechoo dzin, soo yutilhkai whe, 'et Mary Magdala whut'en-un 'ink'ez 'uyoon Mary bulh ts'un k'uz hooz'az adilhti-un huwhuntihya.

² Khuntsul 'ilhoghun neMoodihti oolizas yak'uz hainya. Yun cha núhisnai. Whusainya 'ink'ez tse whudahaidunalhgai, 'ink'ez yuk'étl'a

dida'. ³Oonin 'ants'i ditni kwun le' 'únt'oh. Oonaih yus k'un'a 'ulhyul. ⁴'Ink'ez huwunline nujut k'et hudutlut, 'ink'ez 'ants'i dune yaidla lhe'huja.

⁵Lizas ts'ekoo ubúlhni, "Nulhjut íloh. T'oonuszun Jesus tulalhgus k'ut dazai-un, 'en ookwunáhta whé 'aht'en. ⁶'Aw njan hooloh! Dunadija whe 'unt'oh. Nts'en'a la datínelh ni, whuz un'a dunadija whé 'unt'oh. 'Anih, njan whunulh'en, ndet la neMoodihti ilhte'-un! ⁷'A cho whuz ah'us 'ink'ez yugha hodul'ehne ubudáhni yaidlane toh dunadija whé 'unt'oh. Soo zulhts'ai nohtso úyalh Galilee ts'oyalh. 'Et tih'elh. Soo cho soo zulhts'ai 'awet nohdásni'."

⁸'A cho tse be tsa k'et whuch'a nahust'az. Whe hunuljut 'et hoonts'i 'on nus huhóont'i' cha 'uhint'oh. 'Ink'ez yugha hodul'ehne butsu whe hilgaih buba hutanelh.

Jesus hits'u teni' nilhdzun

⁹'Et 'ugha hodul'ehne ts'u hí'us whe khuntsul Jesus butsu dizya 'ink'ez, "Whunúlhnih," 'ubulhni. Hizih nenin'az 'ink'ez hike óontun 'ink'ez hits'un téni' nalhdzin. ¹⁰'Et Jesus ndúbulhni, "Aw whénulhjut íloh. Sulhutsinke buts'oh'us 'ink'ez budúhni, Galilee ts'u toohdil. 'Et la sooh'en."

Saldanne sooniya bugha hinindzai

¹¹'Et hutizdil whe 'et huwunline oolune Jerusalem ts'ú hoozdil. 'Et whuz hoozdil whe lubret bumoodihne, ts'iyantsuk bubodáni' dahooja-un huwun. ¹²'Et lubret bumoodihne 'ink'ez dune 'utso whudilhdzulhne, ts'iyawh 'ilhunahozdil 'ink'ez howu yahalhdruk. Lhai sooniya 'i saldanne bugha hinindzai 'ink'ez 'ubuhútni, ¹³"Nohni njan dudooni', 'Ulhdzis ts'uztez whe yugha hodul'ehne whusahánil'i 'ink'ez oozi neghu hitilhti.' ¹⁴'Et yun moodih whulh 'údants'o de, soo kháznint'a whe si bulh yats'oolhdruk si. 'Et de la 'aw hoonli nohts'u lhe'hosne." ¹⁵'Et saldanne sooniya huyilhchoot, 'ink'ez nts'en'a la 'ubodáni', whuz un'a ne'hust'en. 'Et 'andit dzin whuts'un, whuz un'a lizwifne dutoh howu yahalhdruk.

Jesus yak'uz whe naja whutso khuni netl'a ídan'ai hik'une' ts'oot'en ha

¹⁶'Et ndunne whunizyane 'on 'at 'ilhoghun 'enne yugha hodul'ehne, Galilee ts'e whehandil. Ndi dzulh k'uz Jesus ubudani', whuz whehandil. ¹⁷Hiyan'en whe hits'u teni' nalhdzin. 'Et hoonts'i whulohne buba nawh 'uhoont'oh. ¹⁸'Et Jesus buts'o whusainya whe bubulh yalhduk 'ink'ez njan dúbulhni, “Yak'uz 'ink'ez ndi yun k'ut ts'iyawh whando 'ust'oh-un, 'et stl'a hóolts'ut. ¹⁹'Et huwa lhelhts'un keyoh whut'enne, ts'iyawh buts'óhdulh 'ink'ez si sgha hodul'ehne ubutilh'elh. 'UBá 'ink'ez 'uYe' 'ink'ez Ndoni, boozi' be 'i be too be' butilh'en. ²⁰Khuni nohtl'a dís'ai-i, ts'iyawh hik'une' oot'en-un hubodoolh'eh. 'Ink'ez soo zulhts'ai, dzin whula toh lhaooduja de, 'et whuts'un 'ahoolhyiz nohbulh 'útist'elh whe' hoont'oh.” 'Et ndo honeh.

Yak'usda Ooghuni Unzoo-i Mark 'Uk'u Néyuzguz-i

John dune too be 'ulh'en-un Yak'usda ooghuni be yalhduk

1 Ndi khuni unzoo-i, khuni 'udechoo-i Jesus Christ, Yak'usda ooYe' ghun.

²'Uda' Yak'usda be nus hoo'enne, ndi Yak'usda ooghuni ghun uk'unuhíyuzguz-i, 'et njan ndutni,

“Soo zílhts'ai,

'uyoon khuni sba na'á-un ntsó tis'alh,
mba lhawhúdutileh 'et wheni.’

³'Et 'oho keyoh, 'aw dune luhóot'ih-un,
dune huyih whe,

'NeMoodihti whuz de úyalh, ooti ooba lháoodahleh.

Lhutíyalh-un lhts'e whudiz'a ooba whulhtsi,” hutni.

⁴John dune too be 'ulh'en-un, 'aw dune luhóot'ih ts'e oozya 'ink'ez tube' budáni', “Lubeshi 'ulh'en-un noheni náhandunooohleh, 'ink'ez too be' 'úlhneh, 'aw 'et de za Yak'usda nohclubeshi nohba 'ún yutilhdulh.” ⁵'Et whe la ts'iyanne Judea whunat whut'enne 'ink'ez Jerusalem whut'enne cha tehúnindil 'ink'ez John dune too be 'ulh'en-un huyoozílhts'ai. 'Ink'ez dulubeshi ghun huna huhoolnuk whe 'ukoh Jordan huwhútni-un toot 'et John dune too bé' balh'en. ⁶'Et John dune too be 'ulh'en-un khuna-i gha stl'oo-i ye dune unli 'ink'ez 'uzus se be tsúdilh'oo. Tulk'us cho 'ink'ez ts'ihnatl'uz cha 'i ya'alh inle'. ⁷'Et ubúlhni, “Dune sk'élh'az whusatíyalh-un sanus dízti' whe 'unt'oh. 'Aw ookechun natl'ool ooba k'unaitís'uk 'et hoonts'i huba soo lhé'uzdzoo'. ⁸Too be' nohus'en 'et hoonts'i ndun dune 'en Ndoni be too be' nohtileh 'ink'ez Ndoni nohyé duti'alh.”

1:6 Ndi khuna-i “camel” huyúlhni.

**Jesus too be' 'úlya 'ink'ez netsudúle
tank'us óoneh-un hukwa yóolhdzih**

⁹'Et sa' iloh hukw'elh'az Jesus Christ Nazareth ts'e hainya 'ink'ez 'ukoh Jordan huwhútni-un toot 'et John dune too be 'ulh'en-un Jesus too be' yínla. ¹⁰Soo Jesus tooz ha naja ibulh, ndo yak'uz dáha' dankez whutílh'en, 'ink'ez Ndoni dut'ai k'un'a ndus de Jesus ook'é dilts'ut. ¹¹'Et 'uw'hútni, “Nyun sYe' inli. Tube nk'esi', 'ink'ez tube nyulh hoonúst'i.”

¹²'Et 'ahoh Ndoni 'en Jesus n'un 'aw dune luhóot'ih-un ts'e whe yálh'a'. ¹³'Et dit whunizyat dzin Jesus 'aw dune luhóot'ih-un inda' 'ink'ez Satan tank'us óoneh-un hukwa yóolhdzih. Ts'ant'i 'i cha 'oh ho hoonli. Lizasne whusahándil, 'ink'ez hiba ne'ut'en.

Dine lho ha 'ut'enne Jesus, “'Anih,” ubúlhni

¹⁴'Et John dune too be 'ulh'en-un, 'ahúyan'ai hukw'elh'az, Jesus Galilee ts'e oozya 'ink'ez bubulh yálhduk Yak'usda ook'úne' whut'en-un, ooghuni ghun. ¹⁵'Ink'ez 'et 'utni, “'Andit 'awet whusahónzut. 'Awet nilhdukw Yak'usda ook'úne' whutit'en whe' hoont'oh. Lubeshi 'ulh'en-un noheni náhandunoohleh, 'ink'ez khuni unzoo-i nohba 'alha oot'e' 'ink'ez ulhchoot!”

¹⁶'Et Jesus bungun Galilee taba nuya whe nane lho ha 'ut'enne uban'en, Simon 'ink'ez bulhutsin Andrew bulh lhembilh tahúyalhdil lho ha' 'ut'enne hinli 'et huwa. ¹⁷'Et ubúlhni Jesus, “Sunih'us, dune ha 'ooht'én-un nohooselh si.” ¹⁸'Aho dulembil hila ditni 'ink'ez hik'oh ts'e oot'en ha huyuntiz'az.

¹⁹'On 'unyaz ha hándil 'et 'uyoonne nane lhulhutsinke James 'ink'ez John bulh Zebedee ooye'ke 'ubutilh'en duts'i bet dulembil na'hulh'en. ²⁰Soo Jesus 'ubutilh'en ibulh, “'Anih,” ubúlhni. 'Et 'awet Zebedee ooye'ke Jesus bulh whe hán'az. Zebedee 'ink'ez yuba 'ut'enne cha 'awet ts'i bet húdilh'ts'i whe bugu whe hán'az.

Dune ntsi'-i ooyudínda-un

²¹ Keyoh Capernaum huwhútni-un whuz hoozdil. 'Om bun dzin Lizwif nahulyis dzin, 'et Jesus Lizwif bulugliz bughu danínya 'ink'ez whe whúbondunilh'e'. ²² Dune yudánts'one tube buba hooncha, soo ooba' hoont'óh-un k'un'a whe dune whubodulh'eh, 'aw Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne buk'un'a iloh 'utni. ²³ 'Et 'ilhoghun dune butoh usda-un, ntsi'-i nududeh-i k'úne' 'ut'en-un, 'aldzul whe 'utni, ²⁴ “Jesus Nazareth whut'en-un ndet nets'ú hukwa' ninzun? Gak netalhtselh ha whusaínya? Mbe inli t'enyunúszun, nyun Yak'usda ba lubeshi ooghu hooloh-un 'int'oh.”

²⁵ 'Et Jesus hukwa yudani' whe uyúlhni, “T'eduzinih whe ooyáhanaindaih!” ²⁶ 'Et ntsi'-i nudúdeh-i ndun dune yuka ootilhdzut, 'alhdzul, 'ink'ez yuyáhanaja.

²⁷ Ts'iyanne buba hooncha k'et 'et 'ulhodútni, “Dant'óh-i ghuni 'unt'oh, whutsoda' lhts'odústs'o-un 'et whuneoodulh'eh? Ooghuni be whúnujut k'et ntsi'-i nudúdeh-i hoonts'i hik'úne' 'ut'en.” ²⁸ 'Ahoh Galilee keyoh whuti whunat whut'enne Jesus huyulh 'údants'o.

Jesus lhane dune undudáne soo ná'bulh'en

²⁹ Lizwif lugliz tenáhundil whe Simon 'ink'ez Andrew buyoh ts'e dahunindil, James 'ink'ez John hiyulh na'az. ³⁰ Simon oobiz lili k'ut sulhti. Ooyust'e nulwus-i be únduda. Jesus whuz oozya ibulh hidáni'. ³¹ 'Et yughu ninya 'ink'ez yula t'az do yilhchoot. 'Ahoh ts'eke soo 'úja 'ink'ez bugha ná'unt'ai.

³² Hulhgha sa yó whin'ai hukw'elh'az, nududáne 'ink'ez mbene la ntsi'-i nudúdeh-i k'úne' 'ut'enne cha Jesus ghu bonínla. ³³ 'Ink'ez ts'iyanne keyoh whut'enne dati 'ílhuhózdil. ³⁴ Lhawh didowh dada be undudáne, 'enne Jesus soo ná'balh'en 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh-i k'úne' 'ut'enne, 'enne cha dune yé ha nabunanyoot. Ntsi'-i nudúdeh-i 'aw yahoolhduk-un butl'a lhúhoo'al t'ehinínzun 'et huwa.

Keyoh Galilee huwhútni-un, 'et Jesus Yak'usda ooghuni be yálhduk

³⁵ 'Om bun bundada 'awhuz lhuyulhkoh da' Jesus dudinya 'ink'ez 'az whenya. 'Et nyo keyoh whuch'a suya, disoh ts'e oozya. 'Et tenadudli. ³⁶ Simon 'ink'ez duk'ekene te Jesus hikunuta. ³⁷ Nahayilhti whe 'et 'uhuyúlhni, “Ts'iyanne nkunúta.”

³⁸ 'Et Jesus 'ubulhni, “'Uts'un keyoh ts'e cha uztoodilh dune bulh yátisduk 'et huba whusásya.” ³⁹ Galilee ndulcho nukéhudizde lugliz totsuk bubulh yálhduk 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh-i dune ye ha ná bunuyukw.

Ooka whulhjút-un, Jesus soo ná'yinla

⁴⁰ 'Ilhoghun dune, ooká whulhjút-un, leprosy huyulhni, Jesus ghu ninya, dugwutsi bé nenínya 'ink'ez yuts'u tédudli dula' ooneh ha. “Nyun hukwa' ninzun de, be ilhtus-i 'int'i-i, 'i be suná'ilhdeh,” yulhni.

⁴¹ Jesus yugha té'ninzin yuts'ú nudilhni 'ink'ez yut'aíznai. “Hukwa' nuszun soo na'íntneh,” yulhni. ⁴² 'Aho dune ulhjút-un soo ná'uja 'ink'ez buna'ide.

⁴³ Jesus khuniti be yulh yálhduk 'ink'ez 'aho whenáyalh'a'. ⁴⁴ Dune natisja whe 'et Jesus 'uyulhni, “Soo zilhts'ai, 'uyoonne dóni' junih! Inyalh ts'e lubret 'en oots'ínyalh 'ink'ez nyunoolh'en. 'Et 'ants'íya soo na'ínja hukw'élha ndet la Moses ooghuni k'un'a lubret nts'u húkwa' 'utni-un, 'i oogha íon'alh. 'Et ts'iyanne whúntalhtun soo na'ínja.” ⁴⁵ 'Et hoonts'i dune whenája 'ink'ez ts'iyanne dáni' 'on nus huwe' yalhduk k'et Jesus 'aw keyoh dune tunóya' 'ait'oh. 'Inka n'awh dune lhuhóot'i 'oh dune unli. Lhelhts'iz de whut'enne whuz highu lkh'esúdil.

Dune délh dusni-un Jesus soo ná'yinla

2 'Et hukw'elh'az whutizútyaz whe Jesus keyoh Capernaum ts'e naoosja. Ts'iyanne whulh 'úhuduzts'ai ndet yoh usda. ² 'Aho dune 'ilhuhozdil. Whuz dune lhane 'alghoh daníndil k'et 'aw whuz'ái-un hooloh, dati 'i bulh whudizbun. 'Et Jesus Yak'usda ooghuni ghun ubulh yálhduk. ³ Yalhduk whe dine dune, 'ilhoghun dune délh dusni-un Jesus ts'un híyoozkai. ⁴ Whuz dune lhai k'et 'aw Jesus híyénghun neóodilh 'ait'oh. 'Inka ndo bun k'ihinílhti 'ink'ez ndet la Jesus 'unt'oh-un, whuz dune délh dusni-un

ndus de yuk'usti-i, 'i bulh hukw'u huyankai. ⁵'Et Jesus dalcho-i be hit'a nínintan t'oonínzun 'et huwa dune délhdsni-un 'ulhni, "Ye' nlubeshi mba hooloh sulí."

⁶Whulohne Moses be 'udustl'us 'uk'u náguzne, 'et hudilh'ts'i 'ink'ez 'uhinínzun, ⁷"Di ha ndun dune Yak'usda ch'az yalhdúk? Mbe 'utinelh lubeshi untilhdulh? Yak'usda za lubeshi n'un tulhdilh whe 'unt'oh."

⁸'Et hoonts'i Jesus duyughi be daja huminzun t'ewhunínzun 'et 'ahoh 'ubulhni, "Dáhoont'oh huwa 'oh te nuní nahzut? ⁹Ndet 'uk'enus huwa lhúhoolna' ndun dune délhdsni-un 'udutásnelh, 'Nlubeshi mba n'un tisdil,' k'us 'Dudinyaih 'ink'ez ninya?' ¹⁰'Et la t'oonohzin Yinka Dune Ye', 'en ndi yun k'ut ye úlhtus 'i be lubeshi n'un tulhdilh-un whe 'unt'oh." 'Inka ndun dune délhdsni-un 'ulhni, ¹¹"Nyudúsní, dudinyaih, ookw'usinti-i ilhchoot 'ink'ez nyoh ts'e naíndalh." ¹²'Aho dunadija, yuk'usti-i yilhchoot 'ink'ez ts'iyanne nalh whenája. Ts'iyawh buba hooncha 'ink'ez Yak'usda hidálhti' 'ink'ez 'uhútni, "'Aw whutsoda' nduhoont'oh-un lhts'uhoo's'en."

Jesus Levi, "'Anih," yúlhni

¹³Jesus doo cha za taba ts'e naóosja. 'Ilhozdíline highu nindil whe 'et whubodulh'eh. ¹⁴Jesus 'oh whuya uyalh whe Alphaeus ooye' Levi, Capernaum whenkuti huwunli ha sooniya náldzoooh-un, 'en Jesus yutilh'en 'et uyúlhni, "Sunanyalh." Levi dudinya 'ink'ez yuk'oh ts'e oot'en ha yuntizya.

¹⁵Hukw'elh'az Levi ooyoh lhanne sooniya nalhdzóohne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne, Jesus yugha hodul'ehne cha 'et bula na'ut'alh. ¹⁶'Et Moses be' 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez Pharisee didowhne, Jesus hinilh'en lubeshi 'ulh'enne, 'ink'ez sooniya nalhdzóohne bula na'ut'alh. Phariseene Jesus yugha hodul'ehne hubuhodulh'kut, "Dáhoont'oh huwa ndunt'óhne bula 'a'alh?"

¹⁷Jesus budánts'o 'ink'ez 'ubulhni, "Soo 'únt'ohne 'aw yoo be duyun-un ha lhe'hunínzun, mbene la ndudáne za yoo be dúyun-un ka' huninzun. Ts'ih'un 'unt'ohne buba whusálhusyal, lubeshi 'ulh'énne lht'anahunoodilh bubudutásnelh 'et wheni whusásya."

Dune soo huhooni-un hukwa hoodulhkut

¹⁸ John dune too be 'ulh'en-un yugha hodul'ehne 'ink'ez Phariseene bugha hodul'ehne cha soo húhoonih whe Jesus highu nindil 'ink'ez 'uhuyúlhni, “Et dáhoont'oh huwa John dune too be 'ulh'en-un yugha hodul'ehne 'ink'ez Pharisee bugha hodul'ehne soo húhoonih 'et hoonts'i nyun nga hodul'ehne, 'enne gak?”

¹⁹ Jesus ubúlhni, “Andit 'at 'ut'i-un bughu nusdílne soo húhoonih la nahzun eh? Dune oo'at whuzdli'-un, butoh usda de, 'aw nduhóoneh 'ait'oh. ²⁰ 'Et hoonts'i whusaóotilts'ulh dune 'at ut'í-un bughu nayítálchulh. 'Et dzin whusahóolts'ut de, 'oh de soo húhootanih.”

²¹ “Aw 'ilhoghun naih 'andidi-i naih jut be naoolhkut 'ait'oh. 'Et ndúja de, naih 'andidi-i be nalhkut-i, naih jut nalhkut-i bulh ha naitich'ulh 'ink'ez 'on nus hoonts'i tileh. ²² 'Ink'ez 'aw 'ilhoghun ts'ekoo too', 'awhuz 'ut'en-i, 'uzus 'ujut-i be húyoolhdzeh 'ait'oh. 'Et nduhúyinla de ts'ekoo too' zus 'ujut-i ook'otáltulh 'ink'ez nankilt'oh ts'ekoo too' 'ink'ez oozus bulh ninta'tit'elh. Ts'ekoo too' 'awhuz 'ut'en-i 'uzus 'andidi-i be óoldzeh huba' hoont'oh.”

Nahulyis dzin hukwa hoodulhkut

²³ 'Et doo cha nahulyis dzin 'uhoont'oh whe, Jesus 'ink'ez yugha hodul'ehne tubulh tl'o k'ut 'oh whuya hidulh whe, tl'o mai' hoonuyin. ²⁴ 'Et Phariseene Jesus 'uhuyúlhni, “Nilh'en dáhoont'oh huwa nga hodul'ehne nats'ulyis dzin 'et 'uhut'en? 'Aw nduhóot'en huba lhe'hoot'oh.”

²⁵ Jesus ubúlhni, “'Aw lakw hukw'u yalhúldih David dája 'oh da', yoo'alh-i hooloh whe yulh 'út'enne te buye 'ílts'ul whe nduja: ²⁶ Yak'usda ooyoh 'et danínya 'ink'ez lhes Yak'usda gha t'aih-i, 'i yu'alh 'ink'ez yulh 'ut'enne cha huyan'al. Lubretne 'aw 'enne za huyoo'alh huba' hoont'oh, 'et hoonts'i David 'ink'ez yulh 'ut'enne cha nduhuja. 'Oh da' Abiathar 'en lubretne bumoodih unli whe' hooja.”

²⁷ 'Et Jesus ubúlhni, “Nahulyis dzin dune whe soo' hoot'e' ha 'oohoolya, 'ink'ez dune, 'aw nahulyis dzin huba lhe'hílnel. ²⁸ 'Et huwa Yinka Dune Ye', nahulyis dzin 'et hoonts'i whuMoodihti unli.”

Nahulyis dzin 'et Jesus dune oola únduda-un soo na'yinla

3 'Et Jesus Lizwif bulugliz ts'e naóosja. 'Ilhoghun dune oola 'aw ye nulhé'ust'en-un, 'et usda. ² 'Et Phariseene tube Jesus highunli nahulyis dzin tilah nyoon dune ka únli-un nayoolhyih, hukwa hik'é ho'alh-un, 'et hukwa highunli. ³ Jesus dune oola ka únli-un 'ulhni, “Dunadindaih 'ink'ez nus ínyalh!”

⁴ 'Et Jesus uboodulhkut, “Neghá whunt'ai eh nahulyis dzin, 'ula' ts'utinelh k'us 'uts'uduntálhda, uztilhyih k'us gak uztilhtselh?” 'Aw dája lhodinel.

⁵ Jesus tube hunílch'e whe butunuyú'en budzi dadilts'un la 'et huwun unli. 'Et dune ka únli-un yulhni, “Lhts'edílnih!” Nyoon dune lhts'edilhni ibulh 'ilhoghi oola k'un'a soo ná'uja. ⁶ 'Et 'ahoh Phariseene lugliz tenáhundil 'ink'ez Herod didowhne bulh highu yalhduk nts'en'a Jesus hituzilhghelh 'et wheni lhahóduleh.

'Ilhozdílne bunghun taba húdilhts'i

⁷ 'Et doo cha za Jesus yugha hodul'ehne 'ink'ez Galilee bun ts'e náhoosdil. Galilee keyoh whut'enne whuz huyoonizdíl 'ink'ez lhelhts'iz de keyoh ts'e haíndilne tubulh. Judea ts'e haíndilne cha, ⁸ Jerusalem whut'enne cha, Idumea ts'e haíndilne cha, Jordan koh whanyan whut'enne cha, 'ink'ez Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne cha, ts'iyawh Jesus highe 'ilhozdil lhat tene'út'en huyulh 'údants'o 'et huwa. ⁹ 'Ilhozdílne huldlai 'ink'ez Jesus huyulh lhedudadulh 'et whuch'a yugha hodul'ehne, “Ts'i sba lhadáhleh,” ubúlhni. ¹⁰ Lhane ndudáne soo na'binla 'ink'ez 'uyoonne cha hit'a óonalh hukwa' hut'en, ¹¹ 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh-i buyudíndane, Jesus hitulh'ih te, hibut nachánuldulh, 'ink'ez ha húzulh whe 'uhutni, “Nyun Yak'usda ooYe' inli whe 'int'oh.” ¹² 'Et Jesus khuniti be ntsi'-i nudúdeh-i ubúlhni, “Khun mbe 'ust'oh doohni' junih!”

Whunizyáne 'on 'at nane, Jesus 'utahábanla

¹³ Shus k'ut ndo whenya whe mbene la buka' ninzun buka' dani' 'ink'ez hits'o whúsaindil. ¹⁴ Whunizyáne 'on 'at nane, 'utahábanla. “Sulh óoht'e' ha 'utahanóhisdla,” ubúlhni, “Dune bulh yátilhduk ha nohtis'alh, ¹⁵ 'ink'ez

ntsi'-i nudúdeh-i dune yáhananoohyoot 'ink'ez dune soo na'boolh'en-un, nohtl'a hóos'ai.” ¹⁶ Simon, 'en Jesus “Peter” naidútni. ¹⁷ James 'ink'ez bulhutsin John Zebedee ooye'ke 'enne Jesus Boanerges nabudátni, ndi oozí'-i “Ditni Ye'ke” ni whe 'utni; ¹⁸ Andrew, Philip, Bartholomew, Matthew, Thomas, James Alphaeus ooye', Thaddaeus, Simon huwu daóodit'owh-un, ¹⁹ 'ink'ez Judas cha 'en Jesus be ná'oodutakulh-un. 'Ink'ez yoh ts'e whehandil.

Netsudule Jesus Christ ooyudinda hutni

²⁰ 'Et doo cha za 'ilhozdilne huldlai k'et Jesus 'ink'ez yugha hodul'ehne bulh 'uhuti'ulh, 'et hoonts'i 'aw 'uhooneh 'aít'oh. ²¹ 'Et hoonts'i dudune'ne huyulh 'údants'o whe, “Beni hooel” hutni 'ink'ez hika natisdil dudeni yit ninta'oot'en whuch'a.

²² Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, Jerusalem ts'u haíndilne, 'uhutni, “Beelzebul ooyudínda 'en yugha óonin'ai huwa 'ut'en ntsi'-i nududeh-i bughu whenábunuyukw.”

²³ 'Inka Jesus, “'Anih,” hubúlhni, 'ink'ez bubulh náwhulnuk higha hodool'eh ha, “Nts'en'a netsudule dich'oh nadudúntíjulh? ²⁴ Keyoh whut'enne lhch'az nehúdindil 'ink'ez l'ehúndil de, 'et keyoh gak whutaleh, ²⁵ k'us 'ilhoghun yoh whut'enne lhch'az nehúdindil de, 'et yoh whut'enne ts'iyawh yahitáduh. ²⁶ 'Et ntsi'-i nududeh-i lhch'az nehúdindil de, 'aw sa' 'uhoot'e' 'aít'oh lhch'á náhúsdil 'ink'ez la gak hooel.”

Mbene la Ndoni ch'az ditni be yalhdukne, 'aw buba whunaoodootnoh 'ait'oh

²⁷ “Dune ulhtus-un ooyoh dahá' danyuz 'ink'ez te'óolelh nehooleh, 'udechoo dune ulhtus-un yulghel de, 'et de za yughu té'tileh. ²⁸ Soo ts'ih'un nohdúsní, ts'iyanne dune bulubeshi cha 'ink'ez Yak'usda ch'az yálhduk-un cha ts'iyawh buba n'ún whutildulh. ²⁹ 'Et hoonts'i mbe la Ndoni ch'az yálhduk-un, 'en 'aw oolubeshi buba n'un yutoolhdilh 'ait'oh, 'ilhiz wheni ooba nahutideh.”

³⁰ Jesus ubudani'-un, 'et huwa Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'uhútni, “Ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda!”

Jesus ooloo 'ink'ez bulhutsinke 'anìh huyúlhni

³¹ 'Et Jesus ooloo 'ink'ez bulhutsinke te whusahándil yoh yoo 'az ts'e nódilhya 'ink'ez hika huyih. ³² Dune 'ilhozdílnè Jesus hinat dilhts'i 'ink'ez 'et 'uhuyúlhni, “Nilh'en nloo 'ink'ez nyulhutsinke n'az 'uhut'en nka' hoodulhkut.”

³³ 'Et Jesus ubúlhni, “Mbe la sloo k'us mbene la sulhutsinke?”

³⁴ Ts'iyawh dilhts'ine butunúyuz'en 'ink'ez 'utni, “Nduñne, 'enne sloo 'ink'ez sulhutsinke cha 'uhint'oh. ³⁵ Mbene la Yak'usda k'úne' 'ut'en unli-un, 'en sulhutsin, sulhtus, 'ink'ez sloo cha 'uhint'oh.”

'A' nulé-un oogha whúts'odul'eh

4 Bunghun Galilee huwhútni-un, 'et doo cha za 'ilhozdilne Jesus higha óozdil 'ink'ez hubodulh'eh. 'Ilhozdilne huldlai k'et ts'i bet t'l'a dida'. Nusle dodikelh whe 'et whuts'un 'ilhozdilne taba nódilhyane hubodulh'eh. ² Lhat-un whe hukw'u bubulh nawhulhnuk huwa há hooloh'eh 'et wheni 'ink'ez 'ubulhni, ³ “Soo zúlhts'ai 'ilhoghun 'a' nule-un, 'á'untilelh ts'u whenya. ⁴ 'Et 'a' nule whe ooloh ti whuzih nanánkat. 'I dut'aiyaz whusaíndil 'ink'ez ts'iyawh yinildil. ⁵ Ooloh tse toh nanánkat, 'ankw'us yun hooloh-un, 'et huwa 'ahoh há nuski. ⁶ Ooghìh hooloh 'et huwa ha sain'ai whe ts'iyawh yanúdzgi 'ink'ez gak sulì'. ⁷ Ooloh cha whus cho tanínkat. 'I cha whus cho whutoh bulh ha inanyai bulh lhéwhulloh 'ink'ez 'aw hálhniyil. ⁸ 'Et hoonts'i 'onghoh-i yun unzoo-i k'ut nanánkat whe soo ha nanyai 'ink'ez oomai' whulukhi tat whunizyai (30) oomai' sulì', whulukhi lhk'u tat whunizyai (60) oomai' sulì', 'ink'ez whulukhi whunizyat whunizyai (100) oomai' sulì’.”

⁹ 'Et Jesus 'ubulhni, “Mbe la oodzeh hoonline, 'enne 'uhoozólhts'ai'.”

Oogha whúts'odul'eh-i, 'i di unli whe' 'unt'oh?

¹⁰ Jesus dich'oh 'únt'oh whe whulohne yoozálhts'a'ne huyulh 'unt'ohne whel'a'ne bulh Jesus higha óozdil 'ink'ez 'uhuyúlhni, “Dája dani'-un, 'et neba hukw'u nuhílhye’.” ¹¹ Jesus ndúbulhni, “Nohni Yak'usda ookeyoh huwu ni whe' hoot'oh hooyoh-un t'eeonohzin huba' hoont'oh. Mbene la yoo 'az 'unt'ohne khuni nawhutnuk-i gha hohodul'eh. ¹² 'Et whe la:

'Hohonilh'en hoonts'i la 'aw lhuhuhoos'en oole'.

'Uhudits'o 'et hoonts'i 'aw t'ehahonoosze 'ait'oh.

Bubeni taóodilts'ut 'ink'ez Yak'usda ts'u náhulh'a de,
bulubeshi buba 'ún yutilhdulh.”

'A' nule-un oogha whúts'odul'eh-un, 'et Jesus neba hukw'u nuhúlhye'

¹³'Et Jesus ubúlhni, “Ndi oogha hódulh'eh-un, 'aw ts'ih'un nelhúwhu'al? Nts'en'a suba 'uyoo oogha hódutilh'eh-un ts'ih'un un'a t'ewhuntizeh?”

¹⁴'Et Jesus ndúbulhni, “'A' nule-un 'aínule, 'en khuni 'aínule. ¹⁵Whuloh te Yak'usda ooghuni ti nanúkat, 'i hidits'o te, 'et 'ahoh Satan khuni budzi yonedinkai bughu yílhchuk. ¹⁶Ndai tse toh 'anilya, ndunne 'i k'un'a za 'uhint'oh. Yak'usda ooghuni hidits'o 'ink'ez 'ahoh huhóont'i' whe huyilhchuk. ¹⁷'Et hoonts'i 'aw bughih hooloh le' hint'oh. 'Et huwa 'atsulyaz za buba 'alha 'uhoont'oh. 'Ink'ez ndi khuni 'i gha dzoh nuhudeh 'ink'ez 'onghohne buch'az huditni. 'Et huwa 'aho ndi khuni hila dutnih. ¹⁸Ndai la whus toh 'anankat-i le' 'unt'ohne, 'enne khuni hidits'o. ¹⁹'Et hoonts'i ndi yun k'ut huwu ni udli-un, ndi yun k'ut hoonzoo' hoont'oh-un, 'ink'ez yun k'ut huhóont'i' tune' hut'en-un, 'et 'i ts'iyawh whus cho 'i be bulh lhe'ullhuk. 'Et huwa 'aw lhadúlyane hoole' 'ait'oh. ²⁰'Et whulohne yun unzoo-i k'ut nanánkat 'i unduhúlt'oh Yak'usda ooghuni hidits'o, huyílhchuk, 'ink'ez dudzi yo nehídi'aih, 'et oomai' whulih. Whulohne tat whunizyai (30), whulohne lhk'u tat whunizyai (60), 'ink'ez whulohne cha whunizyat whunizyai (100).”

Too dízk'un kw'uz yo yudin'ai-i Jesus yughu yalhduk

²¹'On 'un Jesus ndúbulhni, “Too dízk'un dune daínin'ai 'ink'ez yuk'uz yoná'diz'ai tilah k'us lili t'a tilah 'aiyan'ai? 'Awundooh! Hukw'us'ai-un, 'et hukw'é yi'aih. ²²'Et huwa di la whu'iz 'unt'oh-i, ts'iyawh ts'et ha tíkulh. K'us nonuti'-un ts'et halhoohooskat 'ait'oh.” ²³'Et Jesus ubúlhni, “Mbe la oodzeh hoonline, huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh.”

²⁴'Et doo cha ndúbulhni, “Huwahli 'ink'ez soo cho hoozúlhts'ai. Be 'unduna'oolhdzih-i, 'i be za nohba 'undunaootalnih. 'Udahts'o de, 'on nus 'uniltsuk nohgha tikulh. ²⁵Mbene la sghuni soo cho huyoozílhts'aïne, 'on 'un cha huyootuzálhts'ilh 'ink'ez higha hódutil'eh. 'Et bugha whútat'alh

'ink'ez mbene la lhuhuyootuzálhts'ilhne, sghuni hidánt's'o 'i hoont's'i hinaoodutilnoh.”

Ha níyeh-i oogha whúts'odul'eh

²⁶ 'Et Jesus 'utni, “Nohbulh naóowhutiznuk Yak'usda ook'úne' whut'en-un, dune lhé'ut'en 'anulye-i 'anúle whuz un'a 'unt'oh. ²⁷ 'Et hukw'elh'az 'ulhdzis 'usti 'ink'ez dzenis 'et n'awh ne'út'en, 'ainanla-i ook'u nónultalh 'ink'ez ha níyeh 'et hoont's'i 'aw t'oonúszun dat'en whe ha núlhyih. ²⁸ Yun 'i gha ha núlhyih 'ink'ez oomai' whulih. 'Udechoo yun ghu nuki 'et nuyih 'ink'ez dinyiz lhih te oomai' whulih. ²⁹ 'Et oomai' nut'i te dune lufoo be yut'us 'awet há' nukat newhúninzut 'et huwa.”

Ha níyeh-i Mustard huyúlhni 'i oogha whúts'odul'eh

³⁰ 'Et Jesus 'utni, “Daja uzdutinelh whe Yak'usda ook'úne' whut'en-un, hukw'u nuts'úhulhye' whe hígha hódool'eh 'i ook'ú nats'otilnuk? ³¹ 'Uk'enus 'anulye-i nintsool-i, mustard huyúlhni, 'i ndult'oh. 'I dune yilhchuk 'ink'ez 'ainulih. ³² 'Et ha núlhyih te, 'ink'ez dilhtán-i 'uk'enus 'udilcho lhih oozooschum dincha whe lhts'enunúlhye' 'et dut'aiyaz yutoh net'o ulih.”

³³ Lhat-un higha hódool'eh ha bubulh yálduk soo huwhudots'o ha t'ehontizeh-un, 'et hukw'u bubulh náwhulnuk. ³⁴ Higha hódool'eh-i, 'i be bubulh yálduk 'ink'ez dich'oh 'úhint'oh te yugha hodul'ehne, soo cho buba hukw'ú nuhúlhye'.

Whudutilhts'ut whe Jesus whudílghel

³⁵ 'Et hulgha za Jesus yugha hodul'ehne 'úbulhni, “Nyan tadatus ts'e uztooke'.” ³⁶ 'Inka 'ilhozdilne buch'a nahusdil yugha hodul'ehne ts'i be hándil, Jesus 'uda' ye usda-i be nyan hutizki 'uyoo ts'iyaz cha bubulh tizkat. ³⁷ Khuntsul nilhts'i ulhtus tizts'i whe tatsi dincha k'et ts'i be tádutih 'ink'ez too be whendunimbun. ³⁸ 'Et Jesus ts'i niz ts'e 'et tse'alh k'ut tse nilh'al 'ink'ez nanisti. Yugha hodul'ehne ts'e nahinílhdzut 'ink'ez 'uhuyulhni, “Nehodulh'eh-un, 'awet yats'itádlá 'aw neghuni lhínloh?”

³⁹ Jesus dudinya whe too k'ut nilhtsi khuni ulhtus-i be hukwa yudáni', “Nilhts'i, 'etsul 'ineh,” 'ink'ez, “Tatsi nulhózina.” 'Et 'aho dínghel.

⁴⁰ 'Et Jesus yugha hodul'ehne ndúbulhni, “Dahoont'oh huwa stabe nulhjut, 'aw eh bé 'alha 'uhoont'oh-i lhuht'ih whé 'aht'oh?”

⁴¹ Tube whé hunilhjoot 'ink'ez 'ulhodútni, “Dant'oh-un dune unli whe 'unt'oh? Nilhts'i 'ink'ez yatoo hoonts'i yuk'úne' 'ut'en.”

Dune ntsi'-i nudúdeh-i ooyudinda-un Jesus soo ná'yinla

5 ¹ 'Et bun k'ut nyan hoozki whuz Gadarenne bukeyoh 'úhoont'oh. ² Jesus ts'i bé hainya ibulh 'ilhoghun dune tse bet dune 'adinla-un whuz de haínya. ³ Ndun dune ntsi'-i nudúdeh-i, 'i ooyudínda 'ink'ez ts'un k'ut whut'i. 'Aw dune lhuztih tl'ool be hoonts'i whehídolht'i 'ait'oh. ⁴ Lhat whe oola 'ink'ez ooke bulh huyulghelh 'et hoonts'i 'oh totsuk lhuztih tl'ool k'unuyúch'us 'ink'ez lhuztih ooke be lhulh'oo-i, 'i cha yayalh'us. Ulhtus k'et 'aw dune hich'a' oolhdeh 'aít'oh. ⁵ Dzin 'ink'ez 'ulhdzis 'i bulh ts'un k'ut whutoh 'ink'ez nódist'ai-un, 'oh nuya whe 'aldzul 'ink'ez tse be oodudut'as.

⁶ Nilhdza'-un yughusyin whe Jesus yutilh'en. 'Ahoh yuts'u tílhgai 'ink'ez dugwutsi be yubut nachánitno, ⁷ 'ink'ez soo 'ultus-un 'aldzul whe 'utni, “Jesus, Yak'usda 'uk'enus diziti'-un ooYe', ndet sts'u húkwa' ninzun. Yak'usda 'int'oh 'inka nts'u tédusdlih dzoh nusíldzut iloh.” ⁸ Nduetni whe Jesus ndúyulhni, “Ntsi'-i nudúdeh-i ndun dune ooyáhanaindaih.” ⁹ 'Et Jesus yoodulhkut, “Ndai la nyoozi?” yúlhni. 'Et 'utni, “Legion, 'i soozi' 'unt'oh. 'I lhane lhuganne 'uts'int'oh ni whe 'utni.”

¹⁰ 'Et ntsi'-i nudúdeh-i Jesus yuts'u tédudlih, “Njan keyoh whuch'a netolh'a' junih,” yúlhni.

¹¹ Dzulh enghoh gugoos lhai 'et 'a'álh. ¹² “'Et ntsí'-i Jesus ts'un tehududlih gugoos buts'u néilh'alh 'et la buyúздоodeh.” ¹³ 'Ink'ez 'ahoh Jesus butl'a hón'ai ntsi'-i nudúdeh-i dune yuts'a ha nádide 'ink'ez gugoos 'i yudande. Gugoos 'ankw'us 2,000 'unt'oh, 'i ts'iyawh whenghólghaz 'ink'ez too yanghan.

¹⁴ 'Et gugoos ghunline whehílgaz 'ink'ez keyoh whutakhuni hunin'ai. Lhane whusaíndil dáhooja hontilh'elh ha. ¹⁵ Jesus highu nindil 'ink'ez dune hinilh'en ntsi'-i nudúdeh-i ooyudúlt'si inlé'-un usda beni oogha nádilts'ut 'ink'ez soo dint'oh cha 'unt'oh. Buba hooncha k'et tube whé hunilhjoot. ¹⁶ 'Ink'ez mbene la hon'éne, dune hudáni' dune ntsi'-i

nudúdeh-i ooyudúlts'i inlé'-un dája la 'ink'ez gugoos ghun cha. ¹⁷ 'Et Jesus highu tedudli bukeyoh whuch'a naóoja' ha.

¹⁸ 'Ink'ez Jesus ts'i be nádaih dune ntsi'-i nudúdeh-i ooyudúlts'i inle'-un, Jesus yuts'u tédudlih, “Nyulh 'óosneh,” yúlhni. ¹⁹ 'Et Jesus, “'Awundooh,” yúlhni 'ink'ez uyúlhni, “Nyoh ts'e naíndalh 'ink'ez nk'ekene te hubudíni dalcho 'i be la nyuMoodihti nla 'uja 'ink'ez ngha te'ninzin.” ²⁰ 'Et dune whenája 'ink'ez whunizyat-un keyoh 'et whutulhuséya Jesus daíyinla whe yula 'uja ubúlhni, 'ink'ez ts'iyawh buba hooncha.

Jesus Jairus ootse' dunaidilhti 'ink'ez ts'eke Jesus yunaih t'aíznai-un

²¹ 'Et Jesus nyan tadatus ts'e whenáhiki 'ink'ez bunghun whuzih lhane dune higha óozdil. ²² 'Ink'ez Lizwif bulugliz whumoodih Jairus huyúlhni 'en yughu ninya Jesus yutilh'en whe yubut nachániti. ²³ 'Ink'ez soo cho yuts'u tédudlih, “Ustse'yaz 'awet datítsah, sulh naínt'us 'ink'ez ook'u dólني sih soo ná'ootne 'ink'ez khoona' sih.” ²⁴ 'Et 'awet Jesus yulh nátist'az. Whuz lhane dune yulh tizdil k'et lhts'un ún'a huyúlhedindil.

²⁵ 'Ilhohgun ts'eke tube dzoh nuzut whunizyat 'on 'at nat yus k'ut 'et nduwhulyiz whe 'uskai' 'uyulh'en-un, ²⁶ yoo be dúyunne lhane cha hukwa' huyalh'en. Duzooneya ts'iyawh gak yulhtsi 'et hoontsi' nus za lhe'ínelh. ²⁷ Jesus yulh 'údants'o whe dune toh Jesus yut'a ts'e yugha nínnya 'ink'ez oonaih yut'aíznai. ²⁸ “'Ants'i oonaih oot'a ízasnai de 'et de la soo ná'óosneh,” dich'oh 'et ndunínzun. ²⁹ Jesus yunaih 'i yut'aíznai ibulh 'et 'ahoh 'uskai' 'uyulh'en-un 'etsul 'uja 'ink'ez 'ahoh t'éoonanzin dzoh nuzut-un soo ná'uja.

³⁰ 'Ahoh Jesus t'éoonanzin yé ulhtus ye dune la' 'ut'en-i ooloh oots'a ha dílt'sut. 'Et 'ilhozdílne but'su nálh'a 'ink'ez 'utni, “Mbe whe 'uja snaih yut'aíznai?”

³¹ 'Et yugha hodul'ehne huyúlhni, “Dadíni whe' dini? Lhe'ultsuk 'ilhozdilne nyando ha húnildo 'ink'ez, ‘Mbe 'uja snaih yut'aíznai dini?’”

³² 'Et Jesus mbe 'uja-un yan'en. ³³ 'Et ts'eke daja whe soo ná'uja t'éoonanzin whe butahaínnya nuljut k'et dutlut 'ink'ez Jesus yubut nachániti 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i be ts'iyawh yulh náhoolnuk. ³⁴ Jesus uyúlhni, “Stse' be 'alha 'uhoont'oh-i 'int'i 'et huwa soo ná'inja. Ndzi hóont'i' whe natonja' 'ink'ez be dzoh ninzut-i soo ná'ontneh.”

³⁵ 'Awhuz Jesus nusíyilh whe khuni na'áne Jairus ooyoh ts'e haíndilne 'uhuyúlhni, “Ntse'yaz dazsai, ndun dune hodulh'éh-un di ha 'on 'un ooghu tédínlih?”

³⁶ 'Et Jesus ubudants'o ibulh daja hutni whe lugliz whumoodih uyúlhni, “'Aw whéniljut iloh 'ants'i mba 'alha' hot'e'.”

³⁷ 'Aw 'uyoonne dune dulhúlhtildulh Peter cha, James 'ink'ez bulhutsin John, 'enne za hiyulh tizdil. ³⁸ 'Et Lizwif lugliz whumoodih ooyoh ts'e hoozdil 'et Jesus whunilh'en ndulcho whe tahuditni 'ink'ez tso yahalhduk. ³⁹ Jesus yoh danínya 'ink'ez ubúlhni, “Di ha sdabe tádahtni 'ink'ez 'ahtso? Ndun ts'oodun 'aw dálhital 'ants'i 'usti whe 'unt'oh.” ⁴⁰ 'Ink'ez ts'iyawh highudloh. 'Inka ts'iyawh tenábunilh'a'. Ts'oodun oobá ooloo bulh hubílhchoot, yugha hodul'ehne tane cha 'ink'ez ts'oodun sulhti ts'e danínya.

⁴¹ 'Et ts'ekeyaz yula ílhchoot 'ink'ez uyúlhni, “Talitha koumi,” 'et dakelh k'un'a, “Ts'ekeyaz dududinyaih nyudúsni,” ni whe 'utni. ⁴² 'Ahoh dudinya 'ink'ez nádinya. Ts'ekeyaz whunizyat 'on 'at nat be yus k'ut 'et ndúhooja whe tube buba hooncha. ⁴³ Jesus soo khuni ulhtus-i be ubúlhni, “Dune dóhni' junih, 'ink'ez hoonliyaz yuti'úlh-i oogha nah'aih,” ubúlhni.

Jesus Nazareth whut'enne hits'u disnih

6 'Et Jesus usda-un whuch'a nasja 'ink'ez dukeyoh ts'e whenája. Yugha hodul'ehne cha huyulh whenadil. ² Nahulyis dzin 'et Lizwif bulugliz whubodulh'eh whe lthane dune 'et dilhts'íne hidánts'o whe tube buba hooncha 'ink'ez 'uhútni, “Ndun dune nts'ez de ha hónla whe 'utni? Whunih-i be nts'ez de ha hónla whe 'utni? Nts'en'a 'ut'en sdabe huwa 'ít'en tene'út'en?”

³ Yoh 'uwuhulh'en-un, 'en iloh lakw 'unt'oh? Mary ooye' bulhutsinke James, Joses, Judas, Simon, 'ink'ez bulhtuske cha iloh njan huwhut'i?” 'Ink'ez buba dzoh suli'.

⁴ 'Et Jesus ubúlhni, “Yak'usda be nus hóo'en-un yalhduk te ndulcho whe hidílhti', 'et hoonts'i ookeyoh whut'enne, oonadneke 'ink'ez ooyoh whut'ine cha, 'aw lhuhidílhti'.” ⁵ 'Et huwa nyo 'et Jesus 'aw huwa 'ít'en te ne'óot'en 'aít'oh, whulohne ndudáne, 'enne za buk'udílhni whe soo ná'balh'en. ⁶ 'Et 'aw be 'alha 'uhoont'oh-i lhahuyít'ih, 'et Jesus ooba hooncha. 'Ink'ez whunat keyoh 'oh nuya 'ink'ez dune hubodulh'eh.

Yugha hodul'ehne whunizyane 'on 'at nane, 'enne Jesus whébalh'a'

⁷ 'Et whunizyane 'on 'at nane, “Anih,” hubudáni 'ink'ez nane hinli whe lhelhts'un whe balh'a'. 'Ink'ez hiye úlhtus-i bugha nín'ai ntsi-i nudúdeh-i dune yudúlts'ine buts'a ha náhinooyoot ha.

⁸ 'Ink'ez khuni ulhtus-i butl'a dán'ai, “Tih'us ts'e hoonli te toohla' junih! T'alh-i cha, 'ézdla-i cha, k'us sooniya te bulh ts'údoh'oo junih! Tuz 'i za dutóohtan. ⁹ Be kets'alh'a-i 'ink'ez dzoot 'ilhiz be súhke-i, 'i za be 'óohneh.” ¹⁰ 'Udun cha ubúlhni, “Keyoh nah'az de dune duyoh dano honilhti de, yoh 'et oohke' 'uts'un keyoh ts'e tíh'us whuts'un. ¹¹ 'Ink'ez keyoh nenáh'az-un dune nohts'u hódilh'oh de k'us lhunohodúst's'o de huwu nátóoht'as 'ink'ez whulez ch'a nohke naóohghat. 'Et dahúja-un t'ehonoozeh. Ts'ih'un nohdúsní Sodom 'ink'ez Gomorrah whut'enne buba nus hootatsi!. 'Udék'ez dzin de huyé dzoh nutízut-i ba nús 'et lhunohdúst's'one dzoh nahutideh.”

¹² 'Et whe la hándil 'ink'ez dune Yak'usda ooghuni be bubulh yábulhduk, “Nohlubeshi ch'a lht'ananoohdilh,” hubuhútni. ¹³ Lhane ntsi-i nudúdeh-i ooghu dilhts'íne bughu whenábonanyoot 'ink'ez dune lhane undudáne khe be 'ubuhulho whe soo ná'buhalh'en.

John dune too be 'ulh'en-un, hizilhghi

¹⁴ Bulerwe Herod huyúlhni-un yulh 'údants'o Jesus ndulcho whe búlh nukhuni uzut. 'Ink'ez 'utni, “John dune too be 'ulh'en-un 'ut'en. Dazsai inle! 'ink'ez nahítna! 'et huwa Yak'usda ye ulhtus-i ooghi diz'ai whe 'út'en whunul'en tene'út'en.”

¹⁵ Whulohne cha, “Elijah 'ut'en,” hutni. 'Et 'uyoonne cha 'uhutni, “'Uda' hukw'un'a Yak'usda be nus hoo'en-un 'ut'en,” hutni.

¹⁶ 'Et bulerwe Herod whulh 'údants'o whe 'et 'utni, “John dune too be 'ulh'en-un 'ut'en. Ootsi sba k'uhiníntsel inle! da', nakhítna,” ni.

¹⁷ Herod dich'oh John dune too be 'ulh'en-un 'ahuyoo'alh huwá bulh'a ínle!. Huyulhghel 'ink'ez 'ahuyán'ai. Ndun ts'eke Herodias huyúlhni-un, 'en yughusda. 'En gha' yinla ínle!. Dulhutsin Phillip oo'at yuzih usda 'et huwa. ¹⁸ John dune too be 'ulh'en-un Herod lkh'uz te yulhni, “Yak'usda ooghuni k'uninyis whe 'int'oh nyulhutsin oo'at zih silda.” ¹⁹ 'Et huwa oo'at Herodias John dune too be 'ulh'en-un yuts'u dutni 'ink'ez yuzoolhghel

hukwa' ninzun. 'Et hoonts'i duki, Herod, 'en gha 'aw yuzoolhghel'h 'aít'oh. ²⁰ Herod John dune too be 'ulh'en-un yé nuljut, t'eoonínzun John dune ts'ih'un dune unli, 'ink'ez Yak'usda oodune' 'unt'oh. 'Et huwa yugha 'óoli yoozílhts'ai hóont'i, 'et hóonts'i yoozílhts'ai totsuk oodzi dútuults'uk.

²¹ 'Et 'ilhudzin Herodias ooghá whults'ut Herod whuzdli dzin 'et dune dízti'ne, lhuganne moodih, 'ink'ez Galilee whut'enne dizti'ne tubulh bughu nusúya. ²² Herodias ootse' danínya 'ink'ez buba nidai. Herod 'ink'ez ooghu nusjáne tubulh buba hoonzoo. 'Et Lerwe Herod ts'eke uyúlhni, “Ndai sts'o ooka' dini, 'i nga tísdlelh,” yúlhni.

²³ Lhat whe yuts'u náhizya whe uyúlhni, “Ndai sts'o ooka' dini-i nga tísdlelh lerwe be usdli-i lhulcho nga tísdlelh,” yúlhni.

²⁴ 'Inka ts'ekeyaz 'az whenája 'ink'ez duloo yoodalhkut, “Di suba oots'u ka' doosni'?” yúlhni, “John dune too be 'ulh'en-un ootsi,” yúlhni, ooloo.

²⁵ Ts'eke 'ahoh lerwe yuts'u naóosja 'ink'ez uyúlhni, “John dune too be 'ulh'en-un ootsi 'andit 'ahoh tsets'ai be sgha nín'aih,” yúlhni.

²⁶ 'Et lerwe 'ahoh ni suli' 'et hoonts'i 'aw yuch'a tsédootni 'ait'oh, ooghu nusjáne bunalh yuts'u náhizya 'et huwa. ²⁷ 'Inka 'ahoh 'ilhoghun huwunli-un, 'adinlane dilhts'i ts'e whe yálh'a' John dune too be 'ulh'en-un ootsi whusaínoo'alh wheni. Huwunlí-un, 'adinlane dilhts'i ts'e whénya 'ink'ez John dune too be 'ulh'en-un yutsi k'únintsel. ²⁸ Tsets'ai bé nan'ai 'ink'ez ts'eke yutl'a yánkai. 'On 'un ts'eke duloo tl'a yánkai. ²⁹ 'Et John dune too be 'ulh'en-un yugha hodul'ehne huyulh 'údants'o oozi hikunásdil 'ink'ez 'ahayalhti.

5,000ne dunene Jesus huyoo'alh-i bugha nínla

³⁰ 'Et whel'a'ne whusanáhidil 'ink'ez Jesus te 'ilhuhozdil 'et hidáni' nts'oh te né'hust'en 'ink'ez ndet dune whubuhodalh'e'. ³¹ Lhane dune whusahúdulh 'ink'ez whenáhudilh 'et huwa Jesus 'ink'ez yugha hodul'ehne tubulh 'uhútí'ulh 'et hoonts'i búgha lhúwhulhts'it 'inka ndúbulhni, “'Uts'un uztoodilh nts'e whenich'oh 'úztit'elh-un, 'et la 'atsul naoolhyis.”

³² 'Et nus ts'i be hutizki disoh ts'e whuz nehúninki. ³³ 'Et hoonts'i lhane dune huban'en hutizki whe 'ink'ez 'ahoh t'ehonínzun mbe 'unt'oh 'et huwa keyoh totsuk whut'enne lhane hilwus whe Jesus 'ink'ez yugha hodul'ehne tubulh butso 'et whuz hoolhghaz. ³⁴ 'Et Jesus ts'i be hainya

whe lhane 'ilhozdil 'et 'ubunilh'en tube bugha té'ninzun 'ants'i 'usbaiyaz ooghulhídloh-i lé'hint'oh 'inka lhat-un 'et whubuwhéoodunilh'e'.

³⁵ 'Awet yoo 'ún hoozulh whe yugha hodul'ehne highu nindil 'ink'ez 'uhuyúlhni, “'Awet tube yoo 'ún hoozulh 'ink'ez njan disoh cha 'uhoont'oh.

³⁶ Nyoonne dune nabalh'alh n'aho keyoh whutoh 'oho t'alh-i náhoodoket huyoo'alh-i hooloh 'et huwa.”

³⁷ 'Et Jesus ubúlhni, “Nohni hiti'ulh-i bugha náh'aih dah.” 'Et huyoodulhkut, “Whuz uztidulh hukwa' ninzun 'ink'ez \$200.00 k'oh t'alh-i ts'onket 'ink'ez eh bugha 'úzti'alh?”

³⁸ 'Et hooants'i Jesus uboodulhkut, “Lhes dáltsuk aht'i whunulh'en.” 'Et nahuhoon'ai whe 'et 'uhuyúlhni, “Kwulai' liba 'ink'ez nanki lho cha.”

³⁹ Jesus 'et yugha hodul'ehne ubúlhni, “Ts'iyawh dune lhelhdun nébunulhle 'ink'ez tl'oyaz k'ut hudólts'i.” ⁴⁰ 'Et dune nétl'a hudilts'i' tl'oyaz k'ut whunizyat whunizyai 'ink'ez kwulat whúnizyai whe lhaniwh te lhuhúsguz. ⁴¹ 'Et Jesus liba 'ink'ez lho bulh yílchoot ndo yak'uz ts'e yután'en 'ink'ez, “Musi,” ni whe tenadidli. Lhes taidanyuz 'ink'ez yugha hodul'ehne whutahayólelh ha butl'a yánla. Nanki lho cha 'et ndúyinla whe butainínla. ⁴² Ts'iyawh 'uhan'al 'ink'ez 'uhunisdaí. ⁴³ 'Et yugha hodul'ehne whunizyat 'on 'at nanki chalh'yal dizbun-i lho 'ink'ez lhes bulh 'et nenínkat-i nahúyalhdzoo. ⁴⁴ 5,000ne dunene buts'ekoo' 'ink'ez bubuzkeh cha lhes huyan'al.

Jesus too k'ut nuya

⁴⁵ 'Aho Jesus yugha hodul'ehne ts'i be nábalh'a' 'ink'ez Bethsaida huwhútni keyoh whuz dutso whe balh'a' nyan tadatus ts'e whuz'ai. 'Et didut nyoonne 'ilhozdílné whe nábalh'a'. ⁴⁶ Whenáhidil whe tenadutidli ha 'awet buch'a násja 'ink'ez dzulh k'uz ts'e whénya.

⁴⁷ 'Awet húlgha sulí', 'et ts'i be taniz hikelh 'ink'ez Jesus dich'oh yun k'ut 'unt'oh. ⁴⁸ Yugha hodul'ehne 'ubunilh'en nilhts'i dulh'yo hikelh tube hunint'i whe hut'o. 'Et bundada' yutilhkaí-un, 'et Jesus too k'ut uyalh whe nus whuz bughu ninya 'ankw'us bube nghoozya. ⁴⁹ Hitilh'en too k'ut uyalh whe, “Dune tsin 'ut'en,” huninzun. Tube whé hunilh'joot 'ink'ez 'uhúlhdzul. ⁵⁰ 'Et Jesus 'ahoh bubulh yátilhduk, “Nohdzi ulhtus úlhtsi! Si 'ust'en. Whenuh'jut íloh,” ubúlhni.

⁵¹ 'Et ts'i bet bughu dénya. 'Et 'awet oozts'i 'ink'ez yugha hodul'ehne tube buba hooncha. ⁵² Whutsoda' liba dáyinla la 'et 'aw ts'ih'un nelhúhohoo'al, 'et huwa njan lhes ghun dahóoja-un budzi duts'un 'et huwa.

Gennesaret whut'enne undudáne Jesus soo ná'bulh'en

⁵³ 'Et bun k'ut yahúninki 'ink'ez keyoh Gennesaret huwhútni-un, 'et ts'i whehídinguz. ⁵⁴ Ts'i be ha hándil whe 'ahoh Jesus nahuyóolhts'it. ⁵⁵ Ndulcho nahúlghaz 'ink'ez nts'oh la Jesus usda huyulh 'údíts'o 'oh ndudáne hik'ustez bulh hits'ú butule. ⁵⁶ 'Ink'ez nts'oh la Jesus nuya keyoh whuyaz k'us keyoh whuti k'us n'aho keyoh 'e'óoket-un whutoh dune 'ilhodúlh-un whuz ndudáne nébuhunle 'ink'ez Jesus híghu tédudlih, “Nyunaih 'ants'i ooban 'et ndudáne hit'a óonalh,” huyúlhni. 'Et mbene yut'aíznaine ts'iyawh soo ná'huja.

Jesus Lizwif butsoda'ne whubuhodalh'e'-un huwu yalhduk

7 'Et Phariseene 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne tubulh Jerusalem ts'e hándilne Jesus higha óozdil. ² 'Et hubonilh'en whulohne Jesus yugha hodul'ehne dula tsun bulh 'uha'alh. 'Uda' Phariseene 'et, “Me” huwhútni inle! 'inka buts'ú ha huhon'ai. ³ Phariseene 'ink'ez 'on 'awh Lizwifne ts'iyawh butsoda'ne whubuhodalh'e' whuz un'a 'uhint'oh ts'ih'un un'a dula tunáhugus te za 'uhá'alh. ⁴ Ooket bayoh ts'e ha nahudulh te la' huldoh 'et 'ants'iya 'uha'alh. Lhat-un buba hoosdzi tené' hut'en, dulubot, dude oosa', 'ink'ez 'uyoo huyé buta'ut'en-i cha, dulili cha, soo buba' hoont'oh k'un'a za tunáhuyugus.

⁵ 'Et huwa Phariseene 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne Jesus huyoodulhkut, “'Et dáhoont'oh huwa ngha hodul'ehne netsodá'ne whuneodalh'e' k'un'a lhe'hust'en 'ink'ez dula tunálhuhugus whe 'uha'alh?”

⁶ 'Et Jesus ubúlhni, “'Alha' 'azi Isaiah nohghun nus hón'en whe 'unohúlhni, 'Dune duba 'uzoo' na'dudíl'íne,’ whuz un'a nohghun 'uk'e'ánguz inle! Yak'usda 'utni,

‘Ndunne dughuni be sba hodilhti',

'et hoonts'i 'aw budzi yo whe buba 'alha' lhe'úst'oh.

⁷ Sts'un téni hunilhdzun doo ka 'uhutni,

ndi yun k'ut dune yugha né'ulh'ai-i,

'i Yak'usda ooghuni huyilh'i whe dune whubuhodulh'eh'."

⁸'Et Jesus 'utni, "Yak'usda dughuni noht'l'a ídan'ai, 'i 'aw lhoozúlhts'ai 'ink'ez yinka dune' whubuhodalh'e'-un, 'et ook'úne' 'uht'en, tsets'ai, lubot, 'ink'ez 'uyoo be buta'whut'en-i tunáh-gus-un, 'oh ndúhoont'oh-un, dune whubodulh'eh."

⁹'Et 'on 'un cha Jesus 'utni, "Tube 'uyoo 'ahli Yak'usda dughuni noht'l'a ídan'ai oola díhtni, 'ink'ez nohnich'oh be dune hodulh'eh-i, 'i za nulht'i whe whubodulh'eh. ¹⁰'Et Moses 'uk'u néyuzguz-i njan ndutni, 'Mbá 'ink'ez nloo bulh hubudólhti', 'ink'ez 'Mbe la duloo k'us dubá dzoh ts'e bughu yatílhduk-un 'en daóotsa huba 'unt'oh.' ¹¹'Et hoonts'i hoonli duloo 'ink'ez dubá ye búla tit'elh-i dune yut'i de 'ink'ez 'en 'Corban 'uhoont'oh,' ní de (ndi 'Corban' Lizwifne bughuni 'et dakelh k'un'a 'Yak'usda ooch'e', 'ni whe 'utni), ¹²'aw duloo 'ink'ez dubá bulh bula oot'en whuch'a whubodulh'e whe' dahni. ¹³'Et huwa Yak'usda ooghuni 'aw lhoozúlhts'ai 'ink'ez ook'ú nulhe'zaht'en. Whuz un'a dune whúbunulhtun lhat-un whe 'udun cha nohnich'oh nohk'un'a ne'aht'en."

Nts'en'a la lubeshi ts'ilhchuk

¹⁴'Et 'ilhozdírne Jesus doo cha za, "Anih! Soo zúlhts'ai ts'iyanne 'ink'ez noheni taóodolts'it," ubúlhni. ¹⁵"Ndai la dune hiyilhchúk-i 'aw oogha lubeshi ólhchoot 'aít'oh, 'et hoonts'i ndai dune buts'u haídults'it-i, 'i gha lubeshi hilhchuk.

¹⁶Mbene la oodzeh hoonline, 'enne huyoozólhts'ai'." ¹⁷'Ilhozdírne butá ha nája 'ink'ez yoh daninya, yugha hodul'ehne hígha hódul'eh yé yaílhduk-i hukwa huyoodulhkut. ¹⁸'Et 'ubulhni, "Nohni cha eh 'uyoonne k'un'a, 'aw noheni taóodolts'it 'aít'oh? Di la dune yu'alh-i, 'i gha lubeshi olhchoot 'aít'oh. ¹⁹'Aw oodzi be lhéyuskat oobut be yúkuk 'ink'ez ooyust'e oots'aha' náyakat, whuz un'a 'utsi'-i neyust'e táhanakat."

²⁰'Et 'on 'un cha ubúlhni, "Di dune ts'uhaiduldults'uk-i, 'i gha nts'i' ulih. ²¹'Et dune budzi yo whuz de 'aw beni lhe'ízooh, 'uyoon dune 'at bulh lubeshi hilhchuk, ts'eke bulh ninta'hut'ih, nehughan cha 'ut'en, ²²'uhundunut'ih, 'uyoonne ch'e' ha' huminzun, hoonts'i k'un'a túne' hut'en, dune nahuna'ah cha 'uhut'en, hoonts'i tune' hut'en, 'uhoolnih cha, Yak'usda ch'az yahalhdruk, 'ududílti', 'ink'ez huwusni. ²³'I ts'iyawh dune budzi yo ts'e ha dúlts'it-i, 'i gha lubeshi hilhchuk."

'Udun keyoh ts'eke ooba 'alha 'uhoont'oh-un

24 'Et Jesus whenája whe Tyre 'ink'ez Sidon huwhútni-un keyoh 'oh whunat ts'e naoosja. 'Et 'ilhoghun yoh danínya 'ink'ez usda, 'uyoonne t'ehonózin hukwa lhe'nízun. 'Et hoonts'i 'aw buch'a ntool'ih 'aít'oh. 25 'Ilhoghun ts'eke ooyats'e ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda Jesus yulh 'údits'o whe yughu ninya 'ink'ez yubut nachánitno. 26 Ndun ts'eke 'uts'liz de haínya 'ink'ez 'en Greekne buk'uyálhduk 'ink'ez Phonecia, Syria whuz'ai, 'et whuzdli-un 'unt'oh. 'Et Jesus yughu tédudlih whe yúlhni, “Ntsi'-i nudúdeh-i syats'e oots'u ha naíninyoot.”

27 'Et hoonts'i Jesus ts'eke uyúlhni, “Ts'oodunne cho bubé' ts'oolh'alh. 'Aw ts'ih'un lhe'hóot'oh ts'oodunne huya'alh-i ts'ílhchoot 'ink'ez lhike gha ts'óo'alh 'aít'oh.”

28 'Et yúlhni, “Moodih, 'alha' dini, 'et hoonts'i whuloh te lhike hoonts'i ludab t'ah yun nakat-i ts'oodunne yughá oo'ulh-i huya'alh.”

29 'Et Jesus ndúyulhni, “'Et ndúdinja-un huwa nyoh ts'e naíndalh ntsi'-i nudúdeh-i nyaz yuyáhanadidzut.”

30 'Ink'ez duyoh ts'u whe naja 'ink'ez ooyaz lili k'ut 'usti ntsi'-i nudúdeh-i yuyáhanadidzut.

Dune lhe'dústs'o 'ink'ez yalhulhduk unli, 'en Jesus soo ná'yinla

31 'Et doo cha Jesus keyoh Tyre huwhútni whunat 'ut'en inle' 'ink'ez Sidon huwhútni 'oh whuya lhuséya whe whunizyat-un bukeyoh whutulh lhuséya 'ink'ez Galilee Bun whuz oozya. 32 'Ilhoghun dune lhe'dústs'o 'ink'ez yalhulhduk cha 'unt'oh, 'en Jesus highu hinílhya 'ink'ez Jesus highu tédudlih yuk'udólni ha.

33 'Et Jesus bughe' 'udun nénilhya whe yudzeh 'ádilga, 'úntizo, 'ink'ez dune yutsoola t'aíznai. 34 Jesus ndo yak'uz ts'e yután'en, yughudzoh 'úja whe tenadudli 'ink'ez dune yulhni, “Ephphatha!” ndi lizwif bughuni 'et “Mba dáha' doolts'it” ni whe 'utni. 35 'Ahoh dune 'udits'o nasdli' 'ink'ez soo yálhduk cha nasdli'.

36 “Khun te dune dóhni' junih!” ubúlhni. 'Awet, “Dah” ubúlhni, 'et hoonts'i 'on nus huwu yahalhduk. 37 'Ink'ez ts'iyawh tube cho buba hooncha, “Sóo 'usdla ts'iyantsuk né'whulh'en, lhe'dústs'one 'uhudits'o 'ink'ez yalhulhdúkne cha yahalhduk 'ubulhsti,” hutni.

Jesus 4,000ne ghá' nin'ai

8 'Oh da' dzin dune lhane 'ilhuhozdil 'awet 'ut'alh-i gak suli' whe Jesus yugha hodul'ehne, “'Anih,” ubudáni 'ink'ez ubúlhni, ²“Ndunne dune bugha' te'nuszun. 'Awet tat dzin sulh 'úhit'en 'ink'ez huyoo'alh-i hooloh. ³'Et nduhínt'oh whe buyoh ts'e whenábis'a' de nahidulh whe la bukaootoodeh. Whulohne tube nilhdzaz de ha hándil 'et huwa.”

⁴'Et yugha hodul'ehne huyoodulhkut, “Ndo ho dune luhoot'ih, nts'e suba 'ut'alh-i nats'ólelh lhe'hultsukne dune gházi'alh wheni.”

⁵'Et Jesus uboodulhkut, “Daltsuk lhes sut'e aht'i?” 'Et huyúlhni, “Lhtak'ant'i lhes sut'e.”

⁶'Et 'ilhozdíline yun hudólts'i' bubulhni. Lhtak'ant'i lhes yílhchoot 'ink'ez, “Musi,” ni whe tenadidli. Tánidizyuz 'ink'ez yugha hodul'ehne butainínla whutahayólelh ha, 'ink'ez dilhts'íne butahinínla. ⁷Lho ntsool-iyaz hut'i, 'i cha Jesus “Musi,” ni whe yuba tenadidli 'ink'ez yugha hodul'ehne, “Whutahayólelh,” bubulhni. ⁸Ts'iyanne 'ahan'al 'ink'ez 'uhunisdai. Yugha hodul'ehne lhtak'ant'i chalhyal dizbun 'i highá 'oz'al-i nahuyalhdzoo. ⁹4,000ne at'en 'ahan'al. 'Ink'ez Jesus whe nábalh'a'. ¹⁰Ahoh yugha hodul'ehne bulh ts'i be náhidil 'ink'ez keyoh Dalmanutha huwhútni-un whuz yanáhuski.

Phariseene huwa 'ít'en-un duba hooleh hukwa huyoodulhkut

¹¹'Et whulohne Phariseene Jesus highu nindil 'ink'ez hidulhyoh whe' dunini' huyóolhdzih whe huyóodúlhkut, “Huwa 'ít'en-un 'uhóonleh 'alha' Yak'usda ntl'a hón'ai de huwa t'éts'onoozeh ha.” ¹²Jesus tube hibadzo 'údija 'ink'ez ubúlhni, “Di ha 'andit dunene huwa 'ít'en-un hukwa hitis'en? 'alha' nohdúsní 'aw ndi yun k'ut whudune'ne ndúhoont'oh-un huhoo'en 'ait'oh.” ¹³'Et buch'a nasja ts'i be nája 'ink'ez bun k'ut nyan whenáki.

Huwohle' Phariseene 'ink'ez Herod bulhes untuldoh-i, 'i ch'a ubúlhni

¹⁴Yugha hodul'ehne lhes nahodilhnoh 'ilho liba za ts'i be húlh'ai. ¹⁵'Et Jesus bugha 'utni whe, “Huwohle', 'ahoolhyiz khuhdli Phariseene 'ink'ez Herod bules untuldoh-i ch'a,” ubúlhni.

¹⁶'Et lhulh yáwhehunilhduk, “'Aw lhes lhst'ít'ih 'inka 'utni.”

¹⁷ 'Et Jesus daja hutni la 'uda' t'eeonínzun 'et 'úbulhni, “Di ha lhes lháht'ih-un huwa yalhduk, 'awhuz t'eeonuzúhzun k'us noheni t'alhodúlhts'it nohdzi 'awhuz eh duts'un whe' dahni? ¹⁸ Nohna hoonli 'aw lhózi'h'en, nohdzeh hoonli whe l'eduzah'ts'o. 'Aw eh whunalhuzulhni? ¹⁹ 5,000ne dune kwulai' liba butaidísyuz whe daltsuk chalh'al dizbun 'i dune yughá'oz'al-i nalhdzoo'h ínle'?” “Whunizyai 'on 'at nanki,” huyúlhni.

²⁰ “'Ink'ez lhtak'ant'i liba 4,000ne dune butaidísyuz, daltsuk chalh'al dizbun-i highá 'oz'al-i nalhdzoo'h ínle'?” ubúlhni. “Lhtak'ant'i,” huyúlhni.

²¹ 'Ink'ez ubúlhni, “'Et 'awhuz eh noheni t'alhodúlhts'it?”

Bethsaida 'et Jesus dune hoos'én-un hoo'en nayulhtsi

²² 'Et Jesus yugha hodul'ehne bulh keyoh Bethsaida huwhút'ni-un whuz hoozdil whe 'ilhoghun dune hoos'én-un, 'en Jesus highu hiníl'hya 'ink'ez highu tedudlih yut'aoonalh ha. ²³ Jesus hoos'én-un yula ilhchoot 'ink'ez keyoh whuch'a yúl'hya whe lhch'az dune yuna k'énz'o 'ink'ez yuna k'údilhni 'ink'ez yoodulh'kut, “Hadih hon'en eh?” yúl'hni.

²⁴ Dune yután'en 'ink'ez 'utni, “A, dune 'ants'i duchun lé'hint'oh whe 'oh nuhúdhilh.”

²⁵ Jesus doo cha za lhch'az dune yuna k'údalni 'ink'ez ndo yutan'en yulhts'i. 'Et 'ahoh hoo'en nasdli' 'ink'ez ts'iyait'suk ooba hooltsai. ²⁶ 'Et Jesus yuyoh ts'e whenáyalh'a' 'ink'ez khuni ulhtus-i be uyúl'hni, “Bethsaida ts'e nátonja' junih 'ink'ez 'et whut'enne budóni' junih!”

Jesus mbe unli 'et Peter huwu yalhduk

²⁷ 'Ink'ez yugha hodul'ehne bulh Caesarea Philippi keyoh whuz whe hándil. Hidulh whe uboodulh'kut, “N'awh dune sghu yahulhduk te, mbe usdli hutni?”

²⁸ 'Et yugha hodul'ehne huyúl'hni, “Whulohne 'uhutni John dune too be' 'ulh'en-un 'int'oh. 'Uyoonne 'uhutni Elijah 'en Yak'usda whusaít'ilh'alh-un 'int'oh. 'Uyoonne cha Yak'usda be nus hoo'enne 'ilhoghun 'int'oh hutni.”

²⁹ 'Ink'ez yugha hodul'ehne ubúl'hni, “Nohni do' mbe 'ust'oh dahni?” 'Et Peter 'uyulhni, “Nyun Christ 'int'oh.”

³⁰ Jesus khuni ulhtus 'i be ubúl'hni, “Si sghun dune dóhni' junih!”

Dzoh nutizut-un, 'ink'ez datítsah-un, 'et Jesus huwu yalhduk

³¹ 'Et 'awet Jesus yugha hodul'ehne whubodulh'eh 'ink'ez ubúlhni, “Yinka Dune Ye' lhat-un whe dzoh nuhítildzút. 'Utso whudilhádzúlhne, lubret moodihne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha ts'iyawh hika lhe'untszilh. Hituzilhghelh 'ink'ez whulh tát dzin dunáduťádah.”

³² Soo ts'et cho ubúlhni, 'et Peter 'udun neinlhti 'ink'ez huwa' yudáni'.

³³ Jesus yugha hodul'ehne buts'un nálh'a 'ink'ez Jesus Peter hukwa' yúlhni, “Satan st'a nenínyaih! Ndi yun k'ut hoonli za ghu nuní ninizut. 'Aw Yak'usda ooch'e' ooghu nuní lhnuzinzut.”

³⁴ 'Et Jesus 'ilhozdilne 'ink'ez yugha hodul'ehne tubulh, “'Anih,” ubúlhni, “Mbe suntiyalh hukwa' ninzun-un dich'oh duba moodih naoodle' 'ait'oh. Dutulalhgus yudutootan 'ink'ez suntooya'. ³⁵ 'Et mbene la si sanus duk'un'a za hukwa' ninzunne, 'enne 'aw 'ilhiz wheni hukhoona' 'ait'oh. 'Et hoontsi' mbe si 'ink'ez suguni unzoo-i gha cha ye khuna-i nintainin'ai de, yutilhyih whe 'unt'oh. ³⁶ Di suba dunne oogha oolts'it, ndi yun k'ut nduhoolcho whe oogha whults'ut de, 'ink'ez duzul nintainilhte de? ³⁷ K'us di suba duzul yuk'elha yolhchoot? ³⁸ Andit yuk'edinzutne lubeshi 'uhut'en 'ink'ez dune ts'eke bulh ninta'hut'ih hinli, 'et hoontsi' mbe la si 'ink'ez suguni cha yukaya unli de, Yinka Dune Ye', 'en cha yukaya tileh, lizas bulh ooBá oots'u ha yánduz-i toh whusanája de.”

9 'Et 'ubulhni, “'Alha' nohdusni, ts'iyanne Yak'usda ye úlhtus-i be hik'úne' 'ut'en-i whusáwhutilts'ulh, whulohne njan dilhts'ine hoti'elh dahúťitsa whutso.”

Jesus 'uts'un un'a be hóodiltsai

² Lhk'u tat dzin inle' whe Jesus, Peter, James 'ink'ez John dulh húbutilhdił ndo dzulh k'uz dulh ubílya. 'Et hinilh'en whe 'uts'un un'a be hóodiltsai. ³ Oonaih be hóodiltsai 'ulhyul k'et yus 'et nduja ndi yun k'ut soo tunasguz-i ba nus 'ulhyul sulí'. ⁴ 'Ink'ez khuntsul Elijah 'ink'ez Moses bulh Jesus hizih usyin 'ink'ez huyulh yálhduk whe hubotilh'en.

⁵ 'Et Peter Jesus bulh yáťilhduk, “Nehodulh'eh-un hoonzoo whe' hoont'oh njan uzdilhts'i. Ta nimbali nohba nets'oooleh, 'ilho nyun mba, 'ilho Moses ba, 'ink'ez 'ilho Elijah ba.” ⁶ Peter daja dutinelh 'aw t'éwhunúszun tane hult'oh bugha 'únjaz k'et 'et huwa 'utni.

⁷ 'Ink'ez khuntsul kw'us buk'inde 'ink'ez ndo kw'us toh ts'e yaztílhduk, “Ndun sich'oh sYe' 'unt'oh, tube ook'esi', oozúlhts'ai,” whutni.

⁸ 'Et 'ahoh dunat nuhúyuz'en 'aw 'uyoonne luhí'elh, Jesus 'en za bubulh 'út'en.

⁹ 'Et dzulh k'ut nyo nanáhidil whe Jesus khuni ulhtus-i be ubúlhni, “Khun te 'uyoonne dóhni' junih! Ndet hooch'én-un, Yinka Dune Ye' dunadutádalh 'et whuts'un.” ¹⁰ Hik'un'a 'uhuja 'ink'ez dich'oh 'alhgoh howu yawhehúnihduk, “Khuni ‘Dazsai 'ink'ez dunadutádalh?’ dini whe 'utni?” hutni.

¹¹ 'Ink'ez Jesus huyoodulhkut, “‘Et Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne di ha 'utni Elijah 'en 'udechoo whusatíyalh?”

¹² Jesus 'et ubúlhni, “Elijah 'alha' 'udechoo whusatíyalh ts'iyantsuk lhaóodutileh ha. 'Et hoonts'i di ha Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i 'et ndutni ‘Yinka Dune Ye' dzoh nutízut 'ink'ez hits'o dilh'oh ne'hutilh'en?’

¹³ 'Et hoonts'i nohdúsní Elijah 'uda' whusaínya 'ink'ez dune nts'en'a hukwa' huninzun te, né'huyulh'en. 'Et Yak'usda be 'udustl'us k'ut whuz un'a 'uk'u núwhusguz ínle'.”

Ts'oodun ntsi'-i nudúdeh-i ooyudinda-un, Jesus soo ná'yinla

¹⁴ 'Et Jesus yugha hodul'ehne butananja whe, lhane dune bughu 'ilhozdil 'ubunilh'en 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne yugha hodul'ehne budulhyo 'uhutni. ¹⁵ 'Ilhozdílné Jesus hitilh'en ibulh buba hooncha whe hidudílhghaz 'ink'ez, “‘Hadih,” huyúlhni.

¹⁶ Jesus Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne uboodulhkut, “‘Di ghun budulhyoh 'udahni?’” ubúlhni.

¹⁷ 'Ilhozdílné 'ilhoghun dune butahaínya, “‘Nehodulh'eh-un sye' ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda 'et huwa 'aw yaoohlhduk 'aít'oh 'inka nts'o whúsasti.

¹⁸ 'Et ndet la ntsi'-i ooyédinda ooba hoolhtus de, 'et yun nadúldus, huwus ooza ha núldoh, dughoo lhúduk'us, 'ink'ez lhts'edunukw. Ngha hodul'ehne ntsi'-i nudúdeh-i hiyáhanahinooyoot, 'ubudúsní 'et hoonts'i 'aw 'uhuyooleh 'aít'oh.”

¹⁹ 'Ink'ez Jesus uyúlhni, “‘Aw nohni dune nohba 'alha' hot'e' 'aít'oh! Dáwhuldzoh nohzih tisdalh? Dawhuldzoh nohtoh tisdalh sudutáhts'o whuts'un 'ink'ez nohba 'alha' tist'elh? Ts'oodun ndiz sts'un túlhtih!’” ubúlhni.

²⁰ 'Inka highu hinílhiti. 'Et ntsi'-i nududeh-i yuyudánda-un Jesus yutilh'en ibulh, 'ahoh ts'oodun ookaootizut 'ink'ez nadílduz, 'ink'ez huwus ooza ha nuldoh whe núkallhoh.

²¹ 'Et Jesus oobá yoodulhkut, “Dáwhuldzoh ndun ts'oodun 'et dunt'oh?” yúlhni. “Ntsool da' whuts'un,” ní oobá.

²² “Lhat whe ts'oodun yuzoolhghelh hukwa' yulh'en. Too be cha yuzoolhghelh hukwa' yulh'en 'ink'ez tsídunoh cha' yulh'en. Soo' tanlelh de, negha té'ninzeh 'ink'ez nela 'ineh!”

²³ “A,” yúlhni, “Soo 'úlcho 'i be be 'alha 'uhoont'oh 'int'i de, mbene la ooba 'alha 'uhoont'oh ut'íne ts'iyantsuk ne'hutit'en-un buba huwa lhótilhna'.”

²⁴ 'Ahoh oobá oonatsultoo' hoonli whe 'utni, “SMoodihti be 'alha 'uhoont'oh 'ust'i. 'Et hoonts'i sla 'ineh, 'on nus 'ultus-i be 'alha 'uhoont'oh-i oost'e' ha, 'et hukwa' nuszun.”

²⁵ 'Et Jesus whutilh'en 'ilhozdíline bughá holhghaz whe 'ahoh khuni ulhtus-i be ntsi'-i nudúdeh-i hukwa' yudáni', “Ntsi'-i nudúdeh-i lhe'hudúst'so 'ink'ez yalhuhulhduk ilh'í-un, ts'oodun ooyáhanaindaih nyudúsni, 'ink'ez doo cha 'on 'at ooyunádondzit junih!” yúlhni.

²⁶ 'Et ntsi'-i nudúdeh-i ndun ts'oodun yuka ootilhdzut, 'ink'ez tube cho yudalhtlut, 'alhdzul, 'ink'ez yuyáhanadide. Ts'oodun 'ants'i dazsai 'et ndúja. 'Et huwa lhane, “Dazsai whe 'unt'oh,” hutni. ²⁷ 'Et hoonts'i Jesus ts'oodun yula ílhchoot 'ink'ez ndo 'úyinla 'ink'ez ts'oodun dunadija.

²⁸ 'Et hukw'elh'az Jesus yoh danínya whe yugha hodul'ehne whu'iz huyoodulhkut, “'Et dáhoont'oh huwa wheni ntsi'-i nudúdeh-i 'aw oots'u ha náts'inooyoot 'ait'oh?”

²⁹ 'Et Jesus ubúlhni, “Mbene la tenadudline, 'ink'ez soo hóonihne, 'enne za ntsi'-i nudúdeh-i ndi k'un'a 'unt'oh-i nahuyuntuyukw.”

Jesus datitsah-un doo cha huwu yalhduk

³⁰ 'Et keyoh whuch'a nahusdil 'ink'ez keyoh Galilee 'oh whuya lhunáhusdil. Jesus nts'e whénya ts'e dune t'éoonózin hukwa lhe'nízun, ³¹ yugha hodul'ehne hubodulh'eh 'et huwa. 'Ink'ez ubúlhni, “Yinka Dune Ye', 'uyoonne dune tl'a hitilhtelh 'ink'ez hituzilhghelh. Hizilhghi hukw'elh'az whulh tat dzin 'et dunadutádalh.” ³² 'Aw daja ni whe 'utni t'ehonuszun 'ink'ez huyé nuljut 'aw huyoodolhkut 'aít'oh.

Mbe suba netoh 'uk'enus dune uncha-un unli

³³ 'Et keyoh Capernaum huwhútni ts'e whuz nahóosdil. Yoh danáhandil whe Jesus yugha hodul'ehne uboodulhkut, “Ndanit ti ts'idulh whe, di za ghu yalhduk whe dahni?” ³⁴ 'Aw t'ehudusnih, ti 'et lhdulhyo 'uhudutni, “Mbe suba netoh 'uk'enus dune uncha-un unli?” 'Et huwa t'ehudusni.

³⁵ Jesus nátl'a dida' whe whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne, “'Anih,” ubudáni' 'ink'ez ubúlhni, “Mbe la 'uk'enus dune uncha-un tileh hukwa' ninzun de, 'en 'udek'oh oole' huba' hoont'oh, 'ink'ez ts'iyanne natné'tit'en.”

³⁶ 'Et Jesus 'ilhoghun ts'oodunyaz yílhchoot 'ink'ez bubut nénilha 'ink'ez yunasúni whe ubúlhni, ³⁷ “Mbe la si sgha ndun ts'oodun danílhti de, si dasúnilhti whe' hoont'oh, 'ink'ez mbe dasúnilhti-un, si iloh dasútalhtelh. Sutílh'a'-un, dahinilhti whe' hoont'oh.”

Jesus ubúlhni, “Mbe la nech'az úlhdiitni 'en neba 'unt'oh”

³⁸ 'Et John uyúlhni, “Nehodulh'eh-un, 'ilhoghun dune nyoozi' be ntsi'-i nudúdeh-i dune butsu ha naídulhdoh, 'en uznilh'en. ‘'Etsul ooneh ts'utni,’ 'aw nebulh lhe'ust'en 'et huwa.”

³⁹ 'Et Jesus ubúlhni, “'Aw whuch'a nahyoot iloh, mbe la soozi' gha huwa 'ít'en 'uwhulh'en-un, 'aw hukw'elh'az dzoh k'un'a sghu yaoolhduk 'aít'oh. ⁴⁰ Mbe nech'az úlhdiitni, wheni nets'ó ditni whe' 'unt'oh. ⁴¹ Nohni Christ ooch'e'ne 'ahli huwa dune too nohgha nílhdzo de, 'en Yak'usda ooba 'uk'elha yutaleh-i 'aw nintayo'alh 'ait'oh.

⁴² 'Et 'ilhoghun ts'oodun ooba 'alha' 'ust'oh-un 'ink'ez dune lubeshi be sch'a yulhti de, ndun dune ts'oodun tank'us un'a wheyúntilhtun 'et whutso huyúlh tatse oolh'is 'on nus soo' hoont'oh. ⁴³ 'Et nla 'i gha lubeshi 'inla de, k'unint'as! Nla k'uz za 'int'i whe yak'uz whénya de whuz 'ilhiz hutanalh, 'et mba hootázoo'. Lhch'az nla bulh kwuncho yo ts'e whénya de 'uk'enus mba hootátsi', whuz kwun nalhnusne whe 'unt'oh. ⁴⁴ Whuz whe usgo dalhusa, 'ink'ez kwun nalhnusnoh. ⁴⁵ 'Et nke 'i gha lubeshi 'inla de, k'unint'as! Nke k'uz za 'int'i whe yak'uz whénya de whuz 'ilhiz khutanalh, 'uk'enus mba hootázoo'. Lhch'az nke bulh kwuncho yo ts'e whénya de 'uk'enus mba hootátsi', whuz kwun nalhnusne whe 'unt'oh. ⁴⁶ Whuz whe usgo dalhusa, 'ink'ez kwun nalhnusnoh. ⁴⁷ 'Ink'ez nyuna 'i gha lubeshi

'inla de, ha nín'aih! Nyuna k'uz za 'int'i whe Yak'usda ook'úne' whut'en-un whénya de, 'uk'enus mba hootázoo'. Lhch'az nyuna bulh kwuncho yo ts'e whényuhano de, 'uk'enus mba hootátsi', whuz kwun nalhnusnoh whe 'unt'oh. ⁴⁸Whuz whe usgo dalhusa, 'ink'ez kwun nalhnusnoh. ⁴⁹Ts'iyanne hudílhk'un whe 'udechoo lisel hik'u núdzh. 'Et whuz un'a ts'iyanne dzoh nutizut whe' hoont'oh.

⁵⁰Lisel unzoo whe 'unt'oh, 'et hoonts'i lisel oonalhuwhúlhni 'ulhieh te, nts'en'a doo cha lisel oonawhúlnih uztíhtselh? Whuz un'a nohdzi ootsi' junih 'ink'ez nohbulh dune ts'un nohdzi dóghel.”

Dune Lhghudilh'ts'íne lhch'á nahusdilh 'et huwun Jesus hubodulh'eh

10 'Et Jesus whuch'a nasja 'ink'ez Judea 'oho nenínya 'ukoh Jordan whanch'az ts'e. 'Et lhane dune yugha óozdil. 'Ink'ez whutsoda' datni la whuz un'a doo cha za hubodulh'eh.

²Whulohne Phariseene highu nindil 'ink'ez huyóolhdzih whe huyoodulhkut, “Nedíni dune, bughá whunt'ai du'at lahudootnih ha?”

³'Et Jesus 'utni, “Daja ni whe Moses khuni nohtl'a ídan'ai inle?”

⁴'Et 'uhuyúlhni, “Moses bugha óonin'ai dune 'udustl'us 'uk'u néyuzguz-i be du'at duch'a nayóhtelh.”

⁵'Et Jesus ubúlhni, “Stabe nohdzih duts'un 'et huwa ndi khuni Moses nohba 'uk'eyánguz. ⁶'Et hoonts'i 'udechoo Yak'usda ts'iyaitsuk 'inla whe dune 'ink'ez ts'eke cha 'ubinla. ⁷'Et huwa dune dubá 'ink'ez duloo bulh buch'a óoya', 'ink'ez du'at zih ooda'. ⁸'Et nuhult'oh 'ilho hutileh, 'on 'un whe nane lhuhíloh, 'ilho huzli'. ⁹'Et huwa mbe la Yak'usda lhghá buninlane, dune lhch'a nabohólelh junih.”

¹⁰Yoh danáhandil whe yugha hodul'ehne Jesus dáhoont'oh la doo cha hukwa huyoodulhkut. ¹¹'Et ubúlhni, “Dune mbe la du'at 'ún tizno 'ink'ez 'uyoon ts'eke ghu nasda de, 'uyoon ts'eke bulh ninta'tit'elh whe 'unt'oh. ¹²'Et ts'eke duki 'ún tizno 'ink'ez 'uyoon dune ghu nasda de, 'uyoon dune bulh ninta'untih.”

Jesus ts'oodunne buk'udílhni 'ink'ez buba tenadudli

¹³'Et ts'oodunne Jesus ts'un ubúhoozdla buk'udólni ha, yugha hodul'ehne ts'oodunne whusaínlane hukwa' bodáni'. ¹⁴'Et Jesus

whunalh'en whe whuts'u dutni 'ink'ez yugha hodul'ehne ubúlhni, “Whute ts'oodunne sts'ó toodilh. Khun te dah budóhni' junih. Yak'usda whe lerwe unli-un whuz dilhts'ine, ts'oodunneyaz duhúlt'oh whe' hint'oh. ¹⁵ Soo ts'ih'un 'alha' nohdúsni, Yak'usda whulerwe unli ts'e, Yak'usda bulerwe unli-un 'aw ts'oodunneyaz k'un'a lhuhuhóolhchulh de, 'aw whuz dahóoya' 'ait'oh.” ¹⁶ Et ts'oodunne ts'iyawh bunasuni 'ink'ez 'ilhoghun hinli whe buk'událni 'ink'ez buba tenadidli.

Dune hoonzoo' 'unt'oh-un

¹⁷ Et Jesus ti tizya whe 'ilhoghun dune yuts'u tílhgai 'ink'ez yubut dugwutsi be nenínya 'ink'ez yoodalhkut, “Dune hodulh'eh-un unzoo-un, dast'en whe 'ilhiz khutisnalh-un whuch'a ootásdoh?”

¹⁸ Et Jesus uyúlhni, “Di ha sudíni, unzóo-un sudíni? 'Aw 'ilhoghun unzoo-un hooloh. Yak'usda 'en za unzoo whe 'unt'oh. ¹⁹ Khuni Yak'usda nohtl'a ídan'ai-i t'eninzun: nezolhghelh junih, dune k'us ts'eke bulh ninta'ont'en junih, 'undunont'ih junih, honts'it junih, 'e' holhts'it junih, 'ink'ez mbá cha nloo cha hubudólhti'.”

²⁰ Et dune 'utni, “Nehodulh'eh-un chilh usdli whuts'un, ndi khuni ts'iyawh ook'úne' zust'en.”

²¹ Et Jesus yuk'ensi' whe yunalh'en 'ink'ez uyúlhni, “'Ilhoghun za whuyit 'int'oh, naindalh 'ink'ez 'int'i-i ts'iyawh be 'óonket 'ink'ez sooniya tel'enne gha nínzaih, tulalhgus ilhchoot 'ink'ez 'anih, se' 'ut'en k'oh tune' ónt'en ha sunanyalh. 'Et de yak'uz hoonzoo-un, 'et whuch'a ootálhdoh.”

²² Et dune ndi khuni yudánts'o whe ni sulí, 'ink'ez ts'odi unli whe natisja tube hoonzoo' 'unt'oh 'et huwa.

²³ Jesus yugha hodul'ehne bunilh'en 'ink'ez 'ubulhni, “Dáhoont'oh huwa whúlna' whe hoonzoo' 'unt'ohne, Yak'usda whe lerwe unli-un dahútidulh.”

²⁴ Et yugha hodul'ehne ndi khuni hudánts'o whe buba hooncha. 'Et hoonts'i Jesus whuz hiyilh whe ndutni, “Suzkehke dahoont'oh la huwa whúlna' whe duzooneya 'i za hit'az 'unt'ohne Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et dahútidulh. ²⁵ Khuna-i cho, camel huyúlhni-i, 'aw 'ughabátsulh yukaóolget 'ait'oh. 'Et whuz un'a dune hoonzoo' 'unt'oh-un, 'on nus ooba huwa whúlna Yak'usda whe lerwe unli-un datíyalh huba.”

²⁶ 'Et yugha hodul'ehne tube buba hooncha 'ink'ez lhoohoodulkut, "Mbe suba doojih?"

²⁷ 'Et Jesus 'ubunilh'en 'ink'ez ubúlhni, " 'Et dune ba 'uhóneh 'aít'oh, 'et hoonts'i Yak'usda ba ts'iyantsuk huwa lhúhoonlna' whe' hoont'oh."

²⁸ 'Et Peter yatílhduk, "Whunilh'en, ts'iyantsuk oolazditni 'ink'ez nyuts'un tizdil."

²⁹ 'Et Jesus ubúlhni, "A, ts'ih'un nohdúzni, mbe la duyoh huwu tizya-un 'ink'ez dulhutsinke, k'us dulhtuske, duloo, dubá, du'at, duzkehke, k'us duyun k'ut te, si sgha 'ink'ez khuni unzoo-i k'uz ts'iyantsuk whula ditni de, 'ink'ez suntizya de, nus de 'on nus ³⁰ lhai ootl'a naítikulh: yoh 'ink'ez bulhutsinke, bulhtuske, ooloo, buzkehke, 'ink'ez ooyun k'ut cha 'ink'ez dune huye túzilal cha nus de 'ilhiz hutinalh. ³¹ 'Et hoonts'i lthane 'udechoo 'unt'ohne 'udek'ez hutileh, 'ink'ez 'udek'ez unline, 'enne 'udechoo hutileh."

Jesus datitsah-un whulh tat huwu yatilhduk

³² 'Awet Jerusalem ts'u ti hidulh Jesus 'en yugha hodul'ehne butso uyalh whe bugha 'únjaz, 'ink'ez hidulh whe hunílhjoot. 'Et Jesus yugha hodul'ehne whunizyane 'on 'at nane 'udun nébuninla 'ink'ez nus de bulh daóotanelh-un, 'et huwun bubulh yálhduk. ³³ "Soo zúlhts'ai, Jerusalem ts'uztidil 'ink'ez Yinka Dune Ye', Lizwif lubret moodihne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne butl'a ihítihlhelh. Datítsah wheni hiba nahutiyeh 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne butl'a ihítihlhelh. ³⁴ Highu tidloh, highu dútazoh, huyootálhtsus 'ink'ez hituzilghelhelh. 'Et tat dzin inle' de, dunadutádalh," ubúlhni.

James 'ink'ez John bulh Jesus huyoodulhkut

³⁵ 'Et James 'ink'ez John bulh Zebedee ooye'ke Jesus highu nin'az 'ink'ez huyoodulhkut, "Nehodul'éh-un ndai nts'o ookwa' ts'utni-i neba whutanlelh hukwa 'uzninzun."

³⁶ Jesus uboodulhkut, "Ndet nohba 'uwwhutisdlelh hukwa' nahzun?"

³⁷ 'Et 'uhutni, "Yak'uz 'uk'enus dínti' ts'e sinda de, nzih tákelh 'et hukwa' nítzun, 'ilhoghun 'en nailhni ts'e 'ink'ez 'ilhoghun 'intl'us ts'e."

³⁸ 'Et Jesus ubúlhni, “Sts'u hukwa' dahni 'aw t'éoonuzúhzun. Lubot be tísnelh-i soo tilah oohtnai' 'ink'ez be too bé' uzya soo tilah too be' óolhneh?”

³⁹ “Soo la 'uts'ooneh,” huyúlhni. 'Et Jesus ubúlhni, “Lubot be tísnelh-i nohni cha tíhtnelh whe' 'unt'oh. 'Ink'ez too bé' uzya whuz un'a too bé' tilhnelh. ⁴⁰ 'Et hoonts'i nailhni ts'e sghu tidalh, 'ink'ez 'intl'us ts'e sghu tidalh, 'aw si huwá hos'alh 'ait'oh, buba lhawhúdulyane buba' hoont'oh.”

⁴¹ 'Et 'on 'unne whunizyane yugha hodul'ehne, James 'ink'ez John bulh buba dzoh 'uhudija. ⁴² 'Inka Jesus ts'iyawh, “‘Anih,” hubudáni' 'ink'ez ubúlhni, “T'eeonáhzun 'udun yun k'ut whut'enne butoh, dune tso whudilhduzh unlíne, 'enne dune buk'ut moodih hinli. 'Ink'ez bumoodih unline, cha bumoodih hinli. ⁴³ 'Et hoonts'i 'aw whuz un'a iloh nohni 'aht'oh. 'Ilhoghun nohtoh dune uncha-un tileh hukwa' ninzun de, nohba ne'út'en-un cha oole' whuba' hoont'oh. ⁴⁴ 'Ink'ez nohtoh 'ilhoghun 'udetso tileh hukwa' ninzun de ts'iyanne e'ulhna oole' huba' hoont'oh. ⁴⁵ Yinka Dune Ye', 'en hoonts'i 'aw ooba né'whutit'en huba whusálhiyal. 'Et hoonts'i dune ba né'tit'en 'ink'ez buba datítsah 'et whe ts'iyawh nabootakulh.”

Dune hoos'en-un Bartimaeus huyúlhni, Jesus hoo'en nayulhtsi

⁴⁶ Jericho ts'e hoozdil whe Jesus yugha hodul'ehne tubulh nahutisdil lhane 'ilhozdíline cha 'ut'en. Dune hoos'en-un Bartimaeus huyúlhni-un, Timaeus ooye', ti whuzih usda datso. ⁴⁷ Jesus Nazareth whut'en-un 'óh whuya uyalh 'et whundants'o, 'ahoh hazulh whe 'utni, “Jesus David oots'uhainzut-un sgha té'ninzeh!”

⁴⁸ Lhane t'edoosnih huyulhni. 'Et hoonts'i 'on nus 'aldzul whe 'utni, “Jesus David oots'uhainzut-un sgha té'ninzeh!”

⁴⁹ Jesus lhgha nenínya 'ink'ez, “‘Anih dúhni,” ubúlhni. 'Et dune hoos'en-un hika huyih, “Hoonínt'i' 'ink'ez dudinyaih, 'anah nyúlhni,” huyúlhni. ⁵⁰ Duluglok ts'ahayít'oh, dudinya 'ink'ez Jesus yuts'óozya.

⁵¹ Jesus yoodulhkut, “Ndet mba' whutisdlelh sts'u hukwa' ninzun?” “Nehodulh'eh-un doo cha hoos'en naoosdeh,” yúlhni.

⁵² “Naindadh, si sts'un be 'alha 'uhoont'oh-i be soo ná'inja,” yúlhni. 'Et 'ahoh dune hoo'en nasdli' 'ink'ez Jesus ti yuntizya.

Whuníni whe Jerusalem ninya

11 'Awet Jerusalem whénghun hidulh whe nat-un keyoh Bethphage 'ink'ez Bethany whulh 'et shus Olive be hóodzi-un, whuz nehúnindil. Jesus nane yugha hodul'ehne whébalh'a' whe ubúlhni, ²“Keyoh whuyaz nohanch'az whuz'ai-un whuz ah'us. Whuz oozah'az, yeztliyaz, donkey huyúlhni, whutso dune yak'ulhídoh-i, 'et whédint'i, k'unah'uk 'ink'ez diz 'ulhdlooh. ³Dune, ‘Di ha 'et ndaht'en?’ nohúlhni de, ‘NeMoodihti yuka' ninzun' doohni'. 'Aho nohtl'a yoolhtelh.”

⁴'Et whe hán'az 'ink'ez keyoh 'et yeztliyaz nahuyilhti 'ilhoghun yoh dati whédint'i, 'i k'unáhúyan'uk. ⁵'Et núdilhne hubuhoodulhkut, “Daht'en whe 'aht'en yeztliyaz k'unah'uk?” hubuhútni. ⁶Jesus buba náhizye' k'un'a 'ubuhútni 'et t'ehudínel 'ink'ez bula huditni. ⁷'Et Jesus yeztliyaz highu hinílhti whe whulohne duluglok hiba hik'élhbal 'ink'ez Jesus yuk'étl'a dida'. ⁸Lhane duluglok ti 'et hinulhbulh. Whulohne cha 'ul k'us 'ut'an k'unuhídut'as-i, ti nahídulhdilh. ⁹Dune Jesus hitso 'udulhne 'ink'ez hik'oh údulhne ts'iyawh húzulh whe 'uhutni,

“Yak'usda ba whudólhti!”

NeMoodihti boozi' gha whusaínya-un,

'uk'enus hoonzoo-un ooghá whulsts'ut.

¹⁰Netsoda' David oolerwe keyoh 'et hoonzoo-un oogha

holts'it. NeMoodihti boozi' be whusawhútilts'ulh

'inka Yak'usda ba ts'odólhti!”

¹¹'Et Jesus Jerusalem keyoh neninya whe Lizwif bulugliz whucho ts'e danínya 'ink'ez ndulcho náyuz'en. 'Awet náwhendunilghel 'et huwa Bethany huwhútni-un ts'e whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne whuz bubulh wheín'az.

Duchun mai kwa' hunúlhye, 'i Jesus yek'é hanya

¹²'Om bun Bethany whuch'a nahusdil whe Jesus ooye'ílts'ul. ¹³Nilhdza' 'et mai cho chun nílh'en oot'an hoonli. 'Et yughu ninya whe mai ntálhchulh ha. Yughu ninya whe 'ut'an za 'unt'oh 'awhuz oomai' hooloh. ¹⁴'Et Jesus mai chun uyúlhni, “'Aw 'on 'at dune nyumai' hoo'alh 'aít'oh!” 'Et ndutni whe yugha hodul'ehne hidánts'o.

Jesus Lizwif bulugliz whucho ts'e tizya

¹⁵Et Jerusalem ts'e hoozdil, Jesus Lizwif bulugliz whucho daninya. 'E'óoketne 'ink'ez ooketne ts'iyawh tenábuninyoot. Sooneya lhk'enádudzaihne buludab cha náneniz'ai, 'ink'ez dut'ai be óoketne cha, ¹⁶'ink'ez 'aw lugliz hoonli nuhóole' hukwa lhe'nizun. ¹⁷'Ink'ez Jesus dune whubodulh'eh whe ubúlhni, “Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'u whusguz, 'Njan syoh ts'iyanne tenadudli bayoh 'úhoont'oh,' ni.

'Et 'uw'húhla 'undunut'ihne bayoh whuzúlhtsi!”

¹⁸'Et lubret moodihne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne hodánts'o whe hizoolhghelh-un hukó nuta tube huyé nilhjoot ts'iyanne 'ilhodílne hubodulh'eh buba hooncha 'et huwa.

¹⁹Nadálhghel whe Jesus yugha hodul'ehne bubulh Jerusalem whuch'a nahusdil.

Mai chun gha húhodul'eh

²⁰Om bun bundada' ti hidulh whe mai cho chun hinilh'en. Ooghih tubulh 'ats'o disuz. ²¹Peter whunalni whe Jesus bulh yátilhduk, “Nehodulh'eh-un nilh'en nyoo mai cho chun bulh ookw'ehanya disuz,” yúlhni.

²²'Et Jesus ubúlhni, “Njan whunaoolhni, Yak'usda nohba 'alha 'oot'e'. ²³Ts'ih'un nohdusni, ndi dzulh 'i la' dóhni', 'Dudilts'it 'ink'ez yatoo k'ut tailts'it,' nohdzi yo whe 'aw nawh lhe'nahzun de, 'ink'ez nohba 'alha 'uhoont'oh de, dawhútanelh dahni, ts'iyawh nohba 'et ndó tanelh. ²⁴'Et huwa' nohdúsní, tenadahdli de, 'ink'ez hoonli ha' dahni te 'alha' nahzun whe nohgha tíkulh nahzun de, ndai la ooka' dahni-i nohgha tíkulh whe 'unt'oh. ²⁵'Ink'ez sahyin whe tenadahdli de, 'uyoonne ts'un nohba dzoh de buba n'ún whutulhdilh 'et la nohBá, yak'uz úsda-un, nohni cha nohclubeshi nohba 'un yutoolhdilh.

²⁶'Et hoonts'i 'uyoonne buba n'ún lhotulhdulh de, nohBá, yak'uz úsda-un, 'aw nohclubeshi nohba 'un yutoolhdilh 'aít'oh.”

Jesus be 'ut'en k'oh 'et hukwá hoodulhkut

²⁷ 'Et cha za Jerusalem ts'e nahoosdil Jesus Lizwif bulugliz whucho nuya whe lubret moodihne, Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, 'ink'ez dune tso whudilhduzhne, Jesus highu nindil, ²⁸ 'ink'ez hiyoodulhkut, “Nedini ndai gha dune ando 'int'oh whe njan ndint'en-un? Mbe nghá whunin'ai whe 'int'en?”

²⁹ 'Et Jesus ubúlhni, “'Ilhoghun hukwa nohoodutaskut. 'Et sudáhni de, 'et nohdutasnelh ndai gha dune ando 'ust'oh whe njan ndust'en. ³⁰ John dune too be' 'ulh'en-un mbe yutl'a hón'ai whe dune too be 'úlh'en inle', Yak'usda tilah k'us dune tilah yugha óonin'ai? Sudahni.”

³¹ 'Et didutch'oh dutoh hukw'u nahúhulhye' whe njan nduhútni, “Yak'usda yugha óonin'ai,' ts'utni de, 'et la dooni', 'Di ha John nohba 'alha' lhe'dusni?’ ³² K'us ‘Dune yugha óonin'ai ts'utni de,’” dudune'ne be bé hunuljut huwa, ts'iyawh dune t'ehonínzun John dune too be 'ulh'en-un, 'en Yak'usda be nus hoo'en-un unli inle'.

³³ 'Et huwa Jesus huyúlhni, “Aw t'ets'onúszun.”

Jesus 'et ubúlhni, “Si cha mbe sghá whunin'ai-un 'aw nohdósni' 'aít'oh.”

Mai ha níyeh k'et whulh'aíne bugha whúts'odul'eh

12 'Et Jesus khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, bubulh yálhduk, “'Ilhoghun dune, 'en la mai ha níyeh-un, mai ts'ekoo too' llih-i, 'ananla. Duchun ha niyeh be whuna'niztl'oo. Tsa k'et ha hónkaih mai taha whúndunutnih-un huba, 'ink'ez yutíst'en-un cha 'uhóonla. 'Et dune ghu whulh'ai 'ink'ez la nilhdza' keyoh ts'e whenádija. ² 'Et mai oontajin néwhuninzut whe de 'ulhná-un 'ilhoghun 'en la mai ha níyeh k'et butl'a hónlane buts'ú whe yalh'a', oonajin-i ooloh oots'itookat huba' hoont'oh-i ha. ³ 'Et mai k'et butl'a hónlane 'ulhna huyílhchoot yahúyalht'o 'ink'ez hoonli highálhilel whe whenáhinanyoot. ⁴ Doo cha 'uyoon 'ulhna whuz whelh'a'. Tse be nahínilh'uz hitsi ts'e nalh'uz whe ka huyulhtsi, hukwayá hoonli k'un'a 'uhuyínla whe whenáhinanyoot. ⁵ Doo cha 'uyoon 'ulhna whuz whelh'a'. 'En hizilghhi. Lhane 'uyoonne cha 'et ndúbuhinla whulohne ubuhoolht'ah 'ink'ez whulohne cha ubuhangan.

⁶'Et hoonts'i 'Ilhoghun duye' yuk'ensí'-un 'et usda. 'En cha 'udek'ez whuz buts'un whe yálh'a', 'Sye', 'en la hidólhti', ni 'inka.

⁷Nyoonne mai k'et butl'a hónlane 'et 'ulhodútni, 'Ndun njan mai k'et ooch'e'-un, 'en ooye' 'únt'oh. 'Anih, ts'uzoolhghelh. 'Et ooye' oots'í tikulh-i ts'iyawh nech'e' oole.' ⁸'Inka huyílhchoot, hizílhghi 'ink'ez hizi 'i la ha níyeh k'et tenáhinino."

⁹'Et Jesus uboodulhkut, "Daóoneh suba mai k'et whulh'aí-un? Whusanája, 'ink'ez la ndunne ts'iyawh hubooghan, 'ink'ez mai k'et 'uyoonne ghu hólh'a'. ¹⁰'Aw Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i ook'u yálhuzulhduk? 'Et ndutni,

'Ndi tse yoh 'uwulh'éne 'ún hidutilh'uz-i,
'uk'enus ooka dáhotni-i sulí'.

¹¹'Et Moodihti whuz un'a 'uhóonla.

'Ink'ez neba hooncha whe' hoont'oh."

¹²'Et Jesus huyólhchoot hukwa' hut'en t'ehonínzun didut buch'az yálhduk whe dune hodalh'e', 'et hoonts'i dune 'ilhozdíline ehunuljut 'inka Jesus dalhúhuyilel whe whenáhidil.

Yun k'elha huhoohl'i-un hukwa' hoodulhkut

¹³'Et whulohne Phariseene 'ink'ez Herod oodune'ne cha Jesus khuni be huyoolhgooh ha hits'ú whe bahalh'a'. ¹⁴Jesus highu nindil whe 'uhutni, "Dune hodulh'éh-un t'ets'onínzun ts'ih'un za' danelh. 'Aw 'uyoonne daja huntizilh-un huwu ni lhínlo. Dune dant'óhne hoonts'i lhubunílh'en 'et hoonts'i Yak'usda beni k'oh ts'e huwun khuni 'alha' 'unt'oh-i be whúbodilh'eh. 'Et nedíni, Roman keyoh whumoodih oots'un yun k'elha ts'uhoohl'i 'uk'elha ts'uholh'eh k'us 'awundooh?" ¹⁵'Et hoonts'i Jesus huyoolhgooh hukwa' huyulh'en t'eeonanzin, 'inka 'ubulhni, "'Et di ha sóolhdzih? Sooneya stl'ah'aih noos'en si."

¹⁶'Ilhoghun sooniya yutl'a ín'aih. 'Et Jesus uboodulhkut, "Mbe oonin 'ink'ez boozi' cha ook'usguz?" 'Et 'uhuyúlhni, "Keyoh whumoodih Caesar huyúlhni-un 'unt'oh."

¹⁷ 'Et Jesus ubúlhni, “Caesar ooch'e'-i oots'un 'uk'elha whulh'i, 'ink'ez Yak'usda ooch'e'-i, Yak'usda ts'un 'uk'elha whulh'i.” 'Et tube buba hooncha.

Nat ts'ukhítнай huwun 'oodulkut

¹⁸ 'Awet Sadduceene, Jesus highu nindil. 'Enne la 'uhutni, “Dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'ukhótнай 'aít'oh.” ¹⁹ 'Enne huyoodulhkut, “Nehodulh'eh-un Moses nets'o k'eyanguz, 'Dune oo'at hoonli-un dazsai de, 'ink'ez buzkeh hooloh de, dazsaí-un bulhutsin tsandilh yughu nooda' dazsaí-un, ba buzkeh hole' ha.’ ²⁰ 'Et lhtak'ant'ine lhulhutsinke hónle', 'udetso whudilhdzulh-un, 'at 'ut'i 'awhuz buzkeh hooloh whe dazsai. ²¹ 'Et yuk'oh whúdilhdzulh-un, tsandilh yughu nasda. 'En cha buzkeh hooloh whe dazsai. 'Et whulh tat-un cha whuz un'a za 'uja. ²² Lhtak'ant'ine lhodunildzulhne whe highu dálts'i', ts'iyawh bubuzkeh hooloh whe yahádla. 'Udek'ez ts'eke cha dazsai. ²³ 'Et huwa yaidláne dunazdutádulh dzin, k'us mbe suba oo'at tileh, ts'iyawh highu dálts'i?”

²⁴ 'Et Jesus budani', “Tube 'uts'un un'a 'uduhni. T'oonuzáhzun huwa 'udahni. Yak'usda ye ulhtus-i 'ink'ez ooghuni 'uk'eguz-i t'éunuzuhzun, 'et huwa 'uduhni. ²⁵ Yaidláne dunahudidil te, ndo yak'uz lizas le' hint'oh. Dune 'ink'ez ts'ekoo 'aw lhgho dilts'i' whe' hoont'oh. ²⁶ 'Et hoontsi' yaidláne dunáhudutádulh huwun, Moses 'uk'u néyuzguz-i 'aw eh ook'u yalhúldih whus dilhtán-i toh whudizk'un whe Yak'usda yulh yalhduk inle'? Moses Yak'usda ndéyulhni, ‘Si 'ust'oh Abraham ooMoodihti 'ust'oh, Isaac cha ooMoodihti 'ust'oh, 'ink'ez Jacob cha ooMoodihti 'ust'oh.’ ²⁷ Khunane buYak'usda 'unt'oh, 'aw yaidláne buYak'usda iloh 'unt'oh. 'Et huwa tube nanihta' whe 'aht'oh.”

Khuni neba yútluhizye'-i 'uk'enus dízti'

²⁸ Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguz-un, whusainya 'ink'ez ubudánts'o 'ink'ez t'éoonínzun Jesus Sadduceene soo ubudáni'. 'Inka Jesus yoodulhkut, “K'us ndai khuni neba yutulhúhizye'-i k'us dízti?”

²⁹ 'Et Jesus uyúlhni, “Ndi 'uk'enus dízti'-i, 'Israel oodune'ne, oozúlhts'ai, neMoodihti Yak'usda unli, 'ilhoghun Moodihti 'unt'oh. ³⁰ Yak'usda nyuMoodihti ndzi ndulcho-i be, nzul ndulcho-i be cha, nyeni ts'iyawh 'ink'ez nyunt'i be cha ook'eonsi.’ ³¹ Bulh nanki khuni higha né'ulh'a-i

'Nyunch'oh k'enainsi', whuz un'a nyulh dune cha buk'eoonsi.' 'Aw 'uyoo khuni higha né'ulh'ai-i ndi nanki ba nus dízti'-i hooloh."

³²'Et Moses ooghuni 'uk'u néyuzguz-un, Jesus 'ulhni, "Nehodulh'eh-un soo' dinja! Khuni 'alha' 'unt'oh-i be yailhduk! 'Udédoh Moodihti 'en za Yak'usda unli, 'aw 'uyoonne Yak'usda lhíloh. ³³'Ink'ez dune dudzi ndulcho 'i be Yak'usda k'eoosi', dudení ts'iyawh be cha, duzul be cha, oonut'i ts'iyawh whe cha 'ink'ez dich'oh k'enatsi' whuz un'a dulh dunene buk'eoosi'. 'Et 'uk'enus neba hooncha nanki khuni higha né'ulh'a-i ook'úne' ts'oot'en. Khuna-i 'ink'ez 'uyoo hoonliyaz loodel k'ut Yak'usda gha dizk'un, 'i ba nus whudízti!."

³⁴Jesus t'éoonanzin dalcho 'i be whunih k'un'a 'udíja 'et uyúlhni, "Awet Yak'usda whuLerwe unli whenghoh 'int'oh." 'Et hukw'elh'az 'aw 'udun hukwa lhúhuyoodílhkulh huyéntsaz 'et huwa.

**Christ nts'en'a 'en David oots'u háinzut-un,
'et huwun hika huyoodulkut**

³⁵'Et Jesus Lizwif bulugliz whucho dune hodulh'eh whe 'ubulhni, "Nts'en'a Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, 'Christ 'en David oots'uhainzut-un 'unt'oh,' hutni? ³⁶'Et David Ndoni 'i gha la 'et ndutni, 'Moodihti 'en sMoodihti 'úyulhni nailhni ts'un'k'us sinda.

Nch'az ditnine buk'ut nke

naóolhyis mba ubooselh 'et whuts'un.'

³⁷David dich'oh, 'Smoodihti,' yúlhni, 'et nts'en'a Christ David ts'u háinzut-un oole?'" 'Oh dunene huhoont'i' whe hidants'o.

**Jesus dune ubúlhni, "Moses be 'udustl'us
'uk'u nunáguzne, buch'a kháhdi"**

³⁸'Et Jesus hubodulh'eh whe ubúlhni, "Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, 'enne buch'a kháhdi. 'E'óoket-un dune toh nahúchun tl'asus yiz be húdilh'is'i, 'ink'ez dune ubudólhti'-un hukwa húdúdúl'en. ³⁹Lugliz huntill'elh-un, 'et 'utahaoodit'aih, 'ink'ez dune dadulh te, 'et cha k'us whúdizti'-un, 'et didut nátl'a hududaih. ⁴⁰Tsandilh cha khábonit'oh, 'ink'ez buyoh bugha ha whúhut'aih. 'Ink'ez ncha ná'hadudil'i whe sa' cho tenahududli. 'Et hukw'elha 'on nus buba nahutideh whe' hint'oh."

Tsandilh sooniya huwa nín'ai-un

⁴¹Lizwif bulugliz whucho sooniya dekat-un, 'et la Jesus usda, 'ink'ez 'ubunilh'en sooniya dehúle. Lhane hoonzoo' 'unt'ohne, sooniya lhai whe dehúya'aih. ⁴²'Et 'ilhoghun tsandilh tel'en-un, 'óh whuya uyalh, 'ink'ez nanki sooniyayaz dénalhdil.

⁴³'Et Jesus yugha hodul'ehne ts'un bé' buntilhni 'ink'ez ubúlhni, “Nohdúsní ndun tsandilh tel'en-un, ndunne ts'iyawh buba nus lhai deyán'ai whe 'unt'oh. ⁴⁴Ndunne 'uyoonne huye hóonzoo' 'unt'oh-i, ch'utukat-i, 'i 'uhuyulh'en dehúyule. 'Et hoonts'i ndun 'aw 'i yut'i-i yuk'otinalh, 'i ts'iyawh deyán'ai.”

Njan Lizwif bulugliz whucho gak whutáleh-un, 'et Jesus huwu yalhduk

13 'Et Jesus Lizwif bulugliz whucho 'az nadalh whe 'ilhoghun yugha hodul'eh-un uyúlhni, “Nehodulh'eh-un whunilh'en, njan lugliz whucho 'ink'ez tse cha lhé'uldzoo' 'i be 'uhóolya.”

²'Et Jesus 'utni, “Njan yoh whucho whuz'ai whunilh'en eh? 'Aw 'ilho tse hoonts'i lhk'ulhdutás'al ts'iyawh nadúntijulh whe' hoont'oh.”

Dune ye túzilalh 'ink'ez dzoh núzut bulh huwun ubulh yátilduk

³'Et Lizwif bulugliz whucho whanch'az shus Olive, 'i k'ut, 'et Jesus usda. Peter, James, John, 'ink'ez Andrew te disoh Jesus huyoodulhkut. ⁴“Nedíni nkede 'uwhutánelh? 'Ink'ez nedíni ndet huwa t'ets'ontázin daóotanelh whe 'et neóotalts'ulh?”

⁵Jesus ubúlhni, “Huwuhli dune nanohnoo'ah junih. ⁶Lhane dune whusahúdulh 'ink'ez soozí' gha 'uhudutinelh, 'Christ 'ust'oh!' 'Et nduhutni whe dune lhane nahuntí'ah. ⁷'Et hoonts'i nohgha 'óojas junih. Nilhdukw dune lhutigan whulh 'udahts'o de, 'ink'ez nilhdza' lhuhugan whulh 'údahts'o de, 'et ndo honeh huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i 'awhuz whula toh iloh, 'awhuz 'udun cha whusawhútikulh. ⁸Lhelhts'un keyoh whut'enne, lhch'az nehúdutadulh, 'ink'ez lhelhts'un lerwe be 'ustlénne cha lhch'az nehúdutadulh. Lhelhdun yun cha nuhútitnah, dai cha whutáleh 'ink'ez

dune dzoh nulhotildeh. 'Et nduwhút'en suli' te, t'ewhüntázhin 'on nus hooncha tune' whutit'en. 'Et dzoh nutideh-un 'awet whe' whut'en.

⁹Nohnihch'oh huwohle'. Keyoh huwunline but nenóhotalelh 'ink'ez lugliz nohoohootalht'oh. 'Et si sgha moodihne 'ink'ez lerwene cha bubut nenóhotalelh. 'Et Si sghu t'ewhunoozeh. ¹⁰'Ink'ez 'udechoo ndi yun k'ut ndulcho whe dune ts'iyawh khuni unzoo-i ghun bubulh yatiduk. ¹¹'Anóhuhan'ai 'ink'ez nahiyílh-un but nenóhnilhti de dája dutihnelh-un huwu ni oohle' junih 'ink'ez nohdzi dóghel. 'Et neóninzut te, nohza dánkát, 'i be la yaoolhduk. Ndoni 'i yatilhduk 'aw nohni iloh 'udutihnelh.

¹²Dune dulhutsinke dahútitsah-un huwá botalelh. Bubáke cha, duduzke 'et ndúbotilh'elh, 'ink'ez ts'oodunne cha, dudusne buch'az náhulhya 'ink'ez dahátitsah-un huwá botalelh. ¹³Si sunihdulh huwa ts'iyanne nohts'o dutitni. 'Et hoonts'i 'udek'ez whuts'un whulh nudalya'ne za hudutijih.”

'Uk'enus Be whéwhunujut-un

¹⁴“Inka 'uk'enus bé whunujut-un, 'aw ooba lhe'hóot'oh-un, na'whudit'en de, (Ndi yuk'ú yalhdúkne soo cho noheni taóodolts'it. Daniel, Yak'usda be nus hoo'en-un, 'uda' húwu yailhduk ínle'). Judea dilhts'ine shus k'uz ts'e tse hutoolhdilh. ¹⁵Dune duyoh bun k'ut usda de, 'aw duyoh ts'e nunátidalh 'ink'ez duch'e' yutilelh-i nayitálhchulh 'et hoonts'i ooneh 'ait'oh. ¹⁶'Ink'ez dune ha níyeh k'et 'ut'en-un cha yoh ts'e duluglok hunaóoda' 'ait'oh. ¹⁷'Et ts'ekoo, yazba 'unt'ohne, 'ink'ez duzkeh e'ulht'úkwne cha, tube buba hoonts'i tileh. ¹⁸'Ink'ez ténadoohdli khít nohbe' honeh whuch'a. ¹⁹'Et Yak'usda yun 'inla 'et dzin whuts'un 'aw lhe'whúsne 'ink'ez 'et 'ulcho 'i be whutsoda' hiye dzoh nulhuzut-i, 'i be dzoh notideh. ²⁰'Et hoonts'i neMoodihti 'oh dzin k'oh ná'hoonla. 'Et ndúlhinél de, 'aw 'ilhoghun hoonts'i doojih 'ait'oh. 'Utahábanlane, bugha' hoonla hoondukw whulhts'ih. ²¹'Oh de dune ndunóhohutni de, 'Nulh'en Christ njan usda! 'K'us, 'Ngut usda!' nohoútni de, nohba 'alha' 'uhudooni' junih. ²²'Et Christ na'dudil'íne, 'ink'ez nus hoo'enne na'dudil'íne cha, lhat te huwa 'ít'en 'ink'ez hooncha túne' hutit'en Yak'usda 'utáhabanlane, 'enne hoonts'i nahunoo'a hukwa' hutit'elh. ²³'Ahoohlhyiz hóohli! Ts'iyantsuk whutsoda' nohdásni'.”

Yinka Dune Ye' whusatíyalh-un

- ²⁴ “Et 'oh de dune dzoh nuhuzde,
 hukw'elh'az sa dulhgus tileh,
 'ink'ez 'ulhdzis ooza' cha 'aw be lhoohoost'en tileh.
²⁵ Sum cha nántikulh 'ink'ez yat be hóolhtus-i,
 'i be nuhótitnah.

²⁶ 'Et de Yinka Dune Ye', kw'us toh bé whunujut ye ulhtus-i bulh 'ink'ez Yak'usda oots'u ha yánduz-i be hóodutaltsilh. ²⁷ 'Ink'ez dulizas whusabutilh'alh nus de, n'az de, nooz de, 'ink'ez ndaz de, yun k'ut ndulcho whe 'ink'ez Yak'usda 'utahábanlane 'ilhúbuhootálelh 'et wheni.”

Mai cho chun, oomai' fig huyulhni-i, oogha whúts'odul'eh

²⁸ “Mai, fig huyulhni, ooduchun, 'i be nawhutnuk be whuts'odul'eh-i, ts'ih'un un'a bodulh'eh. Ndi 'i 'unt'oh, oozischum ulughih te, 'et 'awet oot'an whulih, 'i gha t'ewhunáhzun 'awet shin nilhdukw sulí'. ²⁹ 'Et nohni cha whunulh'en de, né'whutit'en-un whunulh'en de, 'et la whuz un'a t'eeonóhzin 'awet nilhdukw, datih whuzih 'uhoont'oh. ³⁰ Ts'ih'un un'a nohdusni, 'andit whudizulhne 'aw yalhihitásdla, 'et ndó tanelh-un ts'iyawh lhawhúdutanelh, 'et whuts'un. ³¹ Yat 'ink'ez ndi yun k'ut cha gak whutaleh. 'Et hoonts'i sghuni 'aw gak lhtisdleh.”

³² “'Et 'aw dune t'eeonúszun ndet dzin k'us nts'owhuya 'uhunit'oh-un whusaóotilts'ulh. 'Aw lizas yak'uz dilhts'íne k'us Yak'usda ooYe' cha t'ehonúszun, 'uBá dich'oh za t'eeonínzun. ³³ 'Ahoohyiz huwahli 'ink'ez tenadahdli. 'Aw t'eeonuzúhzun nts'oh de whusaóotilts'ulh. ³⁴ 'Et dune nilhdza' keyoh ts'e whinya le' le' hoont'oh, 'ink'ez yuba 'ut'éne 'et nébuninla 'ilhone hinli whe dude 'ut'en 'uhoolh'en ha, 'ink'ez 'et dati ghunli-un uyúlhni, ‘Soo cho huwonle!’

³⁵ 'Et whuz un'a nohdúsni, huwahli! 'Et nts'oh de yoh humoodih whusanátidalh 'aw t'eeonuzúhzun, hulhgha tilah, tuzniz tilah, yukaih ts'un tilah, k'us sa haín'ai de tilah, k'us bundada' tilah. ³⁶ K'us 'aw hukwa' tse lhúwhuhlih 'ink'ez naníhtez de, nohche tilah nohmoodih nohghu naooja'. ³⁷ 'Ink'ez daja nohdúsni-un, 'et ts'iyanne cha budúsni, huwahli!”

Jesus yoo yo whútsul hikunúta hituzilhghel ha

14 Nat dzin whuz'ai Lizwifne butus lhuseya-un whewhúnahulni 'ink'ez lhes lhuntíldoh-i 'ut'alh-un, whe whúnahulnih cha, 'et lubret moodihne 'ink'ez Moses be 'udust'l'us 'uk'u nunáguzne, Jesus yoo yoh whútsul hikunúta hituzilhghel ha. ²'Et 'uhutni, “Butus lhuseya-un, 'et whutoh iloh 'uts'ooleh doo ka la dunene lhtahohót'alh.”

Bethany 'et ts'eke Jesus k'unuts'útjul yutsi k'eyilhdzo

³Ilhoghun keyoh wheyaz Bethany, 'et Simon ooka whulhjut ínle'-un, leprosy huyúlhni, ooyoh Jesus yuzih usda. Na'ut'alh whe ts'eke k'unútsútjul dízti'-i tse bé ha hoogaz-i be súlhdzo 'ink'ez oodé' duldze yi'alh whe danínya. Yayányuz 'ink'ez k'unuts'útjul 'i Jesus yutsi k'eyilhdzo.

⁴Whulohne dune hukwa' honílch'e 'ink'ez 'ulhodútni, “Di ha k'unuts'útjul 'ants'et ninta'yulh'ih. ⁵Dizti' whe da' be 'óket 'ink'ez sooniya tel'enne gha húyodzaih,” 'ink'ez ts'eke tube cho hich'az yálhduk.

⁶'Et Jesus ubúlhni, “Oots'á ha lhozah'ai! Di ha teduhle? 'Ut'en unzoo-i sba 'inla whe 'unt'oh. ⁷'Ahoohyiz tel'enne nohnat whutáleh. Hukwá' nahzun totsuk bula tihtelh. 'Et si 'ahoolhyiz nohbulh lhé'tuzist'el. ⁸K'unuts'útjul-i syust'e yuk'é yilhdzo 'adutistelh wheni lhasúdinla. Ndun ts'eke 'aw 'on 'un ooneh 'ait'oh-un, 'et 'uhóonla whe 'unt'oh. ⁹'Alha' nohdusni ndi yun k'ut ndulcho whe ndi khuni unzoo-i nudútikat, ndun ts'eke 'uhoonla-un, 'et hukw'u naootitnuk 'et whe dune yunatilnih.”

Judas Jesus be 'óotakulh-un lhaoodinla

¹⁰Whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne, 'ilhoghun Judas Iscariot huyúlhni-un, 'en Lizwif bulubret bumoodih buts'ú whinya Jesus butl'a ítilhtelh ha. ¹¹Dája ubúlhni-un huhóont'i' 'ink'ez sooniya hits'óozi. Judas Jesus ye' óotakulh-un, 'et hukwa itís'en.

14:1 Nawhudizulh totsuk 'iluhodulh, 'ink'ez ndi 'usbai k'us unzoo-i nahayut'ulh. Njan whewhúnahulni 'oh da' Yak'usda yun k'ut Egypt whuch'a ha nábanla da'. **14:5** Tel'enne ba 'ilhu yus k'ut yuk'elha 'it'en 'et 'ultsuk.

Jesus 'en yugha hodul'ehne butus lhuséya-un bubulh na'ut'alh

¹² 'Et 'udechoo dzin lhes lhuntíldoh-i nahut'úlh-un, 'et dzin 'usbaiyaz na'hitit'ulh-i naihizulghih, Lizwifne butus lhuséya-un huba 'unt'oh. 'Et Jesus yugha hodul'ehne 'uhuyúlhni, “Nts'e netalh'alh natant'ulh-i, 'i mba lházdutileh?”

¹³ 'Et Jesus nane, whébalh'a' 'ink'ez ubúlhni, “Jerusalem ts'e ah'us. Dune too na'á-un, 'en nohdudóya'. Yoh ts'ú tizya ts'e whuz bun tooh'as, ¹⁴ 'ink'ez yoh ooch'e'-un njan dúdohni', ‘Dune hodulh'éh-un njan ndutni ndet sgha hodul'ehne bulh butus lhuséya-un huwa na'uztit'úlh-un yoh negho tálh'alh eh?’ ¹⁵ 'Et dohyoh hooncha-un lháoodint'oh-un whunóhnoolhtun, 'et si naztit'úlh-i lhadóohleh.”

¹⁶ 'Et yugha hodul'ehne Jerusalem ts'e whe hán'az 'ink'ez Jesus soo daja ubúlhni-un ts'iyawh whuz un'a nahoohóon'ai 'ink'ez butus lhuséya-un wheni lhahodinla.

¹⁷ Hulhgha Jesus whunizyane 'on 'at nane te whusahándil. ¹⁸ 'Et na'hut'alh whe Jesus ubúlhni, “Ts'ih'un un'a 'unóhdusni 'ilhoghun nohtoh sulh ná'ut'alh-un se'óotakulh.”

¹⁹ 'Et yugha hodul'ehne budzi únduda suli' 'ilhoghun hinli whe huyoodulhkut, “Si eh 'usudíni,” huyúlhni. 'Uyoon cha ndutni, “Si eh 'usudíni?”

²⁰ 'Et Jesus ubúlhni, “Whunizyane 'on 'at nane njan netoh dules sulh tunayuz'ai-un 'utinelh. ²¹ Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i 'et ndutni, ‘Yinka Dune Ye', 'en datítsah. 'Et ye ónket-un, dalcho-i be ooba wheóonujut tileh.’ Ndun dune 'aw lhuhóolel de, 'et da' 'on nus soo' hot'e' oole'.”

Jesus 'udek'ez na'ut'alh

²² 'Et na'hut'alh whe Jesus lhes yílhchoot yuba tenadidli 'ink'ez lhts'e danyuz. Yugha hodul'ehne bugha íninla 'ink'ez ubúlhni, “Ndi ulhchoot, 'ink'ez 'ah'álh. Ndi syust'e 'unt'oh.”

²³ 'Et lubot yílhchoot, 'ink'ez duBá “Músi,” yúlhni. Butl'a yánkai 'ink'ez ts'iyawh huyitnai'.

²⁴ 'Ink'ez ubúlhni, “Ndi 'i suzkai' 'unt'oh. Lhane buba nadútilt'ih 'ink'ez 'i gha 'andit nohts'u nahizúsya. ²⁵ Ts'ih'un un'a nohdúsni, ndi ts'ekoo too'

'aw doo cha za oosnai' 'ait'oh ndet dzin 'uyoo 'andidi-i ts'ekoo too' tiselh de, Yak'usda ook'úne' hutit'en 'et whuts'un.”

²⁶ 'Et Yak'usda ooyun be híjun 'ink'ez ndo shus k'uz Olive be hóodzi whuz whe hándil.

Jesus Peter 'ulhni, “T'esunuzínzun dutanelh”

²⁷ 'Ink'ez Jesus ubúlhni, “'Andit 'ulhdzis nohni ts'iyawh ska yátillleh, 'ink'ez ninta tilhwus, ndi Yak'usda ooghuni ndutni,

'Et huwa Yak'usda 'en 'usbai ghunlí-un oot'aitasnalh
'ink'ez ndi 'usbai ts'iyawh yaitálh'us.’

²⁸ 'Et dunadusja hukw'elh'az de, yun k'ut Galilee ts'e nohtso tisyalh.”

²⁹ Peter uyúlhni, “Ts'iyanne nkayá tileh, 'et hoonts'i 'aw si íloh!”

³⁰ 'Et Jesus uyúlhni, “Peter, 'andit 'ulhdzis lugok dune nat 'udutinelh whutso, tat 'et t'esunuzínzun dutanelh.”

³¹ 'Et Peter soo khuni ulhtus-i be ndutni, “Nyulh datísah hoonts'i 'aw t'enyunuzúszun doosni' 'ait'oh.” 'Onghunne yugha hodul'ehne ts'iyawh whuz un'a nduhútni.

Jesus Gethsemane 'et tenadudli

³² 'Et 'ilhoghun ha níyeh k'et Gethsemane huwhútni ts'e whe hándil 'ink'ez Jesus yugha hodul'ehne ubúlhni, “Njan dulhts'i. Si n'un tenadutisdli.”

³³ 'Et Peter James 'ink'ez John te 'on 'un bubulh whe n'az. 'Et 'awet ts'odi be tewhéndunilne ³⁴ 'ink'ez 'ubulhni, “Szul tube ts'odi sulí' k'et 'awet datisah le 'ust'oh. Njan dúlhts'i 'ink'ez howahli.”

³⁵ 'Et 'on 'unyaz whenya 'ink'ez nachánitno. 'Et tenadudli whe ndutni, “'UBá njan whusawhútilts'ulh-un, whuz un'a 'uhoont'oh de, 'et whute senghólts'it. ³⁶ 'UBá, nyun za ts'iyantsuk nk'úne' whut'en. Ndi dzoh nutiszut-un sba hooloh nahoolhtsi, 'et hoonts'i si hukwa' nuszun íloh, nyun hukwa' ninzun hukw'un'a 'et 'uhóneh.”

³⁷ 'Et nyoonne yugha hodul'ehne nahunistez whe bughu nanja 'ink'ez Peter 'ulhni, “Simon nanínti whe 'int'oh. 'Aw eh 'atsulyaz honih 'ait'oh?”

³⁸ 'Ink'ez 'úbulhni, “Howahli tank'us-un tiht'i whuch'a tenadoohdli. Nohyughi be tihzoo' hukwa' nahzun, 'et hoonts'i nohyust'e tetsun whe 'unt'oh.”

³⁹ 'Et doo cha 'on 'un whe naja 'ink'ez whutsoda' tenadidli whuz un'a za tenadidli. ⁴⁰ Doo cha za yugha hodul'ehne nahunistez whe bughu nanja 'aw huhoonih 'ait'oh 'ink'ez 'aw whé' hidoni' hooyoh.

⁴¹ Whulh tat-un bughu nanja 'et ubúlhni, “Whute sahtez 'ink'ez nalhyis. 'Awet whusahóolts'ut, soo cho whunulh'en, Yinka Dune Ye', 'en dune ntsi'ne butl'a hítihltelh. ⁴² Dunadahdilh uztoodilh, nulh'en dune se'óotakulh-un, 'awet 'oh whuya uyalh.”

Jesus 'awet huyílhchoot

⁴³ 'Aho' 'awhuz Jesus yalhduk whe Judas whusaínya. Judas 'en whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne, 'ilhoghun 'unt'oh. Dzoh sa' inle' Lizwif lubret bumoodihne, Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha, 'ink'ez dune tso whudilh dzulhne cha, 'uda' buts'ú nuséya, 'ink'ez Jesus ye búts'e'onket. Judas buts'ó whenáhiyalh'a', 'ink'ez dune lhane yulh údulh saluzti 'ink'ez tut'oh cha hilelh whe whusahándil.

⁴⁴ Hídulh whe Judas ubúlhni, “'Ilhoghun dune oonimbus k'ut nadists'oos, 'en olhchoot 'ink'ez oogha óohli whe tóolhte.” ⁴⁵ 'Et 'ahoh Judas Jesus yughu ninya ibulh uyúlhni, “Hadih, Rabbi,” 'ink'ez naidits'ooz. ⁴⁶ 'Et 'awet Jesus huyílhchoot 'ink'ez huyoontun. ⁴⁷ 'Ink'ez 'ilhoghun Jesus zih usyin-un saluzti ha yálhtsus 'ink'ez Lizwif lubret 'uk'énus dízti'-un be 'ulhna-un yudzo k'uz habe' yalht'o.

⁴⁸ 'Et Jesus yatilhduk 'ink'ez ubúlhni, “'Et di ha saluzti 'ink'ez tut'oh cha nuhle 'ink'ez 'undunust'ih hukw'un'a ska tíhdil? ⁴⁹ Dzin totsuk nohbulh 'úst'oh 'ink'ez lugliz whucho whunohodus'eh, 'et di ha 'oh da' sulhúlhchulh inle'. 'Et hoonts'i Yak'usda ooghuni dája ni whuz un'a 'ohóneh huba' hoont'oh.” ⁵⁰ 'Et ts'iyawh yugha hodul'ehne hich'a sudil 'ink'ez whe hilghaz.

⁵¹ 'Ilhoghun chilh naih ts'ut'an-i za khaóosduz, 'en Jesus uniyalh. Ndun chilh 'uyoonne chilke huyílhchoot. ⁵² 'Ust'et bula k'éhlgai whe naih za bula k'eyáno.

Jesus nahiyílhne bubut nenínya

⁵³ 'Et Jesus huyílhchoot 'ink'ez Lizwif lubret 'uk'enus dízti'-un ooyoh ts'e whe huyalhti. 'Et Lizwif lubret bumoodihne, dune tso whudilh dzulhne cha,

Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha 'ilhuhozdil. ⁵⁴ Peter niz de Jesus bubuniyalh. Lizwif lubret 'uk'enus dízti'-un ooyoh 'et whuna'nistl'óo-un whuz bughu danínya. 'Et howunline buzih natl'a dida' 'ink'ez naldzilh.

⁵⁵ Lizwif lubret bumoodihne 'ink'ez nahíyilhne cha bubut Jesus néhinilhti hukwá hituzilhghelh-un highu nahó'alh hukwa' hut'en, dune yuch'az yaoolhdukne nahólhtelh hukwa' hut'en, 'et hoonts'i 'aw 'ilhoghun nalhihilhtel. ⁵⁶ Lhane dune huwhuts'it whe hich'az yálhduk, 'et hoonts'i ts'iyawh lhelhts'un un'a 'uhutni.

⁵⁷ Whulohne dune dodindil 'ink'ez Jesus hiba whuts'it whe njan duhútni, ⁵⁸ “Njan dutni whe nenalh 'útni, ‘Njan lugliz whucho dune 'uhóonla-un, 'et nanaóoduntisyus 'ink'ez tat dzin inle' de, 'aw dune whut'álhanal whe 'udun na'whutisdlelh.” ⁵⁹ 'Et hoonts'i 'aw ts'ih'un lhgha 'úhudooni' 'aít'oh.

⁶⁰ 'Et lizwif bulubret 'uk'enus dízti'-un butoh dudinya 'ink'ez Jesus 'ulhni, “Dune nch'az yá hulhduk daja datanelh?” ⁶¹ 'Et hoonts'i Jesus t'edusni 'ink'ez 'aw yalhtílhdi. 'Et doo cha za lubret yoodulhkut, “Nyun eh Christ 'int'oh? Yak'usda dízti'-un ooYe' inli?”

⁶² Jesus uyúlhni, “A, 'en 'ust'oh, 'ink'ez nohni ts'iyawh si, Yinka Dune Ye', huyuntilh'elh Yak'usda ooghu nailhni ts'un'k'us usda whe ndus de kw'us toh ha nátidalh.”

⁶³ 'Et nyoon lubret tube hunílch'e k'et dunaih lhts'e yalhch'ul 'ink'ez njan ndutni, “Aw 'on 'un 'uyoonne ts'oodolhkut 'aít'oh. ⁶⁴ Ndi ooghuni Yak'usda yech'az yálhduk-i dahts'o! Nohba dáhoont'oh?” 'Et ts'iyawh 'úhutni, “Daóotsa huba' 'unt'oh.”

⁶⁵ 'Et whulohne highá whenduninzo, hinak'ená'uzguz 'ink'ez hiyoochis, “Nus dawhutanelh, nedini?” huyúlhni. 'Et salda ghunline 'ink'ez huyoonankat.

Peter 'utni, “Jesus 'aw t'enuzúszun”

⁶⁶ 'Et 'awhuz Peter 'on yo nanistl'oo bet 'ut'en whe Lizwif bulubret 'uk'enus dízti'-un ts'ekeyaz yuba 'ut'en-un, 'oh whuya uyalh. ⁶⁷ Peter naldzilh yutilh'en 'ink'ez uyúlhni, “Nyun cha Jesus Nazareth whut'en-un bulh 'ínt'en inle'.”

⁶⁸ 'Et Peter 'utni, “Tilah, ndet 'uwhudíni 'aw t'éoonuzúszun,” 'ink'ez 'az whenya. 'Et 'ahoh lugok dune 'udíja.

⁶⁹'Et ts'ekeyaz doo cha 'et yan'en nyoonne 'oh nudilhyanne ubúlhni, "Nyoone 'en cha 'ilhoghun 'unt'oh." ⁷⁰Peter doo cha "Awundooh!" ni. 'Et 'atsulyaz inle' nyoonne 'oh nudilhyanne doo cha za Peter 'et nduhúyulhni, "Alha' nyun cha 'ilhoghun 'int'oh. Nyun cha Galilee hoont'en whe 'int'oh whuz un'a yailhduk 'et huwa."

⁷¹'Et Peter 'utni, "Ndughi nalh, 'alha' dusni whe' dusni, ndun dune 'udáhni-un, 'aw t'enuzusun!"

⁷²'Et lugok dune whulh nat 'udija. Peter 'et Jesus dája yulhni la whunalni, "Lugok dune nat 'udutinelh whutso tat t'esunuzínzun dutanelh." 'Et huwu nuninuzut 'ink'ez intse.

Jesus Pilate but nenínya

15 'Om bun bundada' 'ahoh Lizwif lubret moodihne, dune tso whudilhdzulhne, Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha, 'ink'ez dune ba nahiyilhne cha, ts'iyawh yahalhduk. 'Et Jesus hiyulhghel 'ink'ez Pilate t'l'a húyalhti.

²'Et Pilate yoodulhkut, "Nyun eh Lizwif bulerwe inli?" 'Et Jesus 'utni, "Alha' dini whe' dini."

³Lizwif lubret moodihne lhat-un Jesus hich'az yalhduk, 'ink'ez hiba honts'it, 'et hoonts'i Jesus 'aw t'edusnih. ⁴Inka Pilate doo cha za Jesus yoodulhkut, "Dáwhultsuk-un nk'ehúhoon'ai, 'aw eh dája lhdutuzanel?"

⁵'Et doo cha za Jesus 'aw yalhtíldih. 'Et Pilate ooba hooncha.

Pilate Jesus datítsah-un whuts'u yúlha

⁶Nawhúdizulh totsuk Lizwifne butus lhuséya whunahulníh-un, 'et 'ilhoghun dune 'adin'af-un Lizwif 'utahahúyulhtih, 'en Pilate yula nadutnih. ⁷'Ink'ez 'ilhoghun, Barabbas hiyulhni-un, lhuzti t'l'ool be yulh keyoh humoodih ch'az nidindilne bubuyulh'oo. Dune cha huzilghhi. ⁸Ts'iyanne 'ilhozdilne Pilate 'uhuyúlhni, "Nawhudizulh totsuk 'ilhoghun dune 'adin'af-un, 'en oola nadintnih. Doo cha za 'et ndineh."

⁹'Et 'ubulhni, "Lizwif bulerwe, 'en oola nadutistnih hukwa' nahzun?" ¹⁰Didutch'oh t'oonínzun Lizwif lubret bumoodihne 'oonih gha Jesus hitl'a háyalhti 'et huwa. ¹¹'Et hoonts'i Lizwif lubret bumoodihne dune buba nus hónilht'i, Barabbas 'en Pilate yula nadootnih hidóni' ha.

¹² 'Et Pilate doo cha za dune 'ilhozdílne ubúlhni, “Ndun Lizwif bulerwe dáhni-un datísdlelh hukwa' nahzun?”

¹³ 'Et tube cho 'uhuyúlhni, “Tulalhgus undunilht'ah!”

¹⁴ 'Et Pilate 'ubulhni, “Ndet whe tank'us 'úja?” 'Et hoonts'i 'on nus 'uhutni, “Tulalhgus undunilht'ah!” hutni.

¹⁵ 'Et 'ilhozdílne hohót'e' ha Barabbas 'en Pilate buba yula naditni. Jesus yayahtsus, 'ink'ez tulalhgus k'ehíyolhtel ha butl'a yálhti.

Lhugánne Jesus highu núwhulhya

¹⁶ 'Et lhugánne moodih ooyoh whunanistl'oo-i bez ts'e Jesus dáhinilhti 'ink'ez 'onghunne lhugánne ts'iyawh buka' hudáni'. ¹⁷ Luglok dulk'ún-i, Jesus hit'ahúyalhbal. Whus n'awh nahínilhjaz, 'i hitsi nehídan'ai. ¹⁸ 'Et hidílhti' nahoooolh'i, 'ink'ez 'uhuyúlhni, “Adih, Lizwif bulerwe!” ¹⁹ Duchun be hitsi ts'e' nalht'o, highá dizoh, hibut dugwútsi be nehúdulh, 'ink'ez hibut teni' hunilhdzun nahuhoolh'i. ²⁰ Jesus highu núwhulhya 'etsul 'uhayínla hukw'elh'az luglok dulk'ún-i highu nahuyílhchoot, 'ink'ez dich'oh hinaih be náhayalhti. 'Ink'ez tulalhgus k'ehuyitalhtel ts'e hítilhti.

Jesus tulalhgus k'ehíyilhti

²¹ 'Et hidulh whe 'ilhoghun dune, Simon huyúlhni-un, 'oh whuya uyalh. 'En hidudizdil 'ink'ez Jesus ootulalhgus yuba idutitelh ha huwa húyalh'a. Simon Cyrene whut'en-un, 'en Alexander 'ink'ez Rufus bubá 'unt'oh. ²² 'Ink'ez Jesus Golgotha huwhútni ts'e huyoolhti. Golgotha 'utsin ts'un niz'ai hutni whe' hutni. ²³ 'Et ts'ekoo too' 'ink'ez yoo, myrrh huyúlhni, hitadínla, 'i Jesus huyúhuyoolhnai' hukwa' huyínla, 'et hoonts'i 'aw lheyílhchulh. ²⁴ 'Et tulalhgus k'ehúyilhti 'ink'ez hinaih 'i 'uhúntúlhdulh whe higha 'aínlih whe hinaih lhtáhayulya.

²⁵ Bundada' 9:00 'uhunit'oh at'en Jesus tulalhgus k'ehíyilhti. ²⁶ Ndet hukwa' huyínla hutni-un, 'et 'uk'ehúhoonguz, 'i hiyando whahidin'ai. Ndi khuni 'uk'ehúyínguz-i ndutni:

LIZWIF BULERWE

²⁷ Nane 'undunut'íhne cha huyulh tulalhgus k'ébihilhti, 'ilhoghun ooghu náilhni ts'unk'us 'ink'ez 'ilhoghun ooghe 'intl'us ts'e. ²⁸ 'Uda'

Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i whuz un'a 'uhóoja ndutni whe, “Dune ntsi'ne bubulh olto.” ²⁹Dune 'oh whúya 'oh nudilhne nóndunul'us 'ink'ez Jesus highudloh, “Hee! Nyun lakw 'udini, ‘Lugliz whucho yanahootányus 'ink'ez tat dzin na'whutanlelh,’ dini? ³⁰'Andit 'ahoh nanaíndaih, 'ink'ez 'ududílyih,” huyúlhni.

³¹Whuz un'a za Lizwif lubret bumoodihne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha, Jesus highudloh 'ink'ez njan dúlhodutni, “'Uyoonne ilhyiz, 'et hoonts'i didutch'oh 'andit 'ududoolyih 'aít'oh. ³²'Andit Christ, Lizwif bulerwe ts'unoolh'en nanaóoja', 'et la neba 'alha' hot'e.” Nane hizih tulalhgus k'ut sulhtíne, 'enne hoonts'i highudloh.

Jesus dazsai

³³Dzetniz 'et whuts'un n'un whe 3:00 at'en 'uhúnit'oh keyoh ndulcho whe tsalhgus naki. ³⁴Whulh 'ilho hooloh sadzi ook'oh 'uhoonist'oh, 'et Jesus tube cho haínzul whe, dughuni k'un'a 'utni, “Eloi, Eloi, lama sabachthani,” “SYak'usda, sYak'usda, di ha sla dantni?” ni whe 'utni.

³⁵'Et whulohne dune 'et núdilhyané hidánt's'o, 'ink'ez 'uhutni, “Hadih Elijah ka huyih.”

³⁶'Ilhohun whusálgai, 'ink'ez duchun oolá'dul'oo-i ts'ekoo too' dunink'oz-i ye tunayuzsi, 'ink'ez ndo Jesus yuza bé yunintan, 'ink'ez 'utni, “K'at Elijah whusaínya 'ink'ez tilah tulalhgus k'ut nanáyoolhtelh.”

³⁷'Et Jesus tube cho haínzul 'ink'ez 'udek'ez ha naji.

³⁸Lizwif bulugliz whucho chunkelh diziti'-i oo'ih yanint'i, 'i cha soo lhóohoolcho yo ún'a lhts'ench'ul. ³⁹Lhuganne moodih tulalhgus yubut usyin. Jesus nts'en'a haínzul, 'ink'ez dazsai 'et yunalh'en. “Ndun dune 'alha' 'azi Yak'usda ooYe' 'unt'oh,” ni.

⁴⁰Ts'ekoo cha 'et núdilhya yoo 'az de whuts'un huwhunilh'en. Butoh Mary Magdalene, 'ink'ez Mary Jamesyaz, 'ink'ez Joses bulh buloo, 'ink'ez Salome cha. ⁴¹'Enne Jesus Galilee 'ut'en whe hiyunúnizdil 'ink'ez hila 'ít'en. 'Uyoonne ts'ekoo lhane cha 'et 'uhut'en. Jerusalem ts'e heyuha nándil.

Joseph Jesus 'ayalhti

^{42–43}'Et 'awet hulhgha sulí' whe Joseph Arimathea whut'en-un whusaínya. 'En nahíyilhne toh boozi' unzoo-un 'unt'oh. 'Oh de Yak'usda ook'úne' whut'en-un, 'et hukwa itís'en. 'Et dzin nats'ulyis dzin huba lhahúdutneh-un 'óohoont'oh. Joseph oodzi hooni whe Pilate yubut nenínya, 'ink'ez Jesus oozí yuts'u yúka' dani'. ⁴⁴'Et Pilate ooba hooncha Jesus 'uda' dazsai. Lhugan moodih, 'en yuka' dani' 'ink'ez 'uyulhni, “Jesus 'uda' tilah dazsai?” ⁴⁵'Et hukw'elh'az lhugánne moodih, “'Alha' dazsai,” ni. 'Et Pilate Joseph 'ulhni, “Jesus oozí nayólhchoot,” yúlhni. ⁴⁶Joseph naih dizti'-i 'onket, 'ink'ez yuzih nanáyalhti, 'ink'ez nyoo naih dizti'-i yughá yozduz. 'Ink'ez tse'an whuz 'ayalhti, 'ink'ez tse cho whudunaídan'ai. ⁴⁷Mary Magdalene 'ink'ez Mary Josés ooloo bulh bunalh, Jesus 'et nehínilhti.

Jesus dunadija

16 Lizwif nahulyis dzin hukw'elh'az hulhgha ts'e Mary Magdalene, 'ink'ez Salome cha, 'ink'ez Mary James ooloo te, yoo sooltsun-i honket, Jesus ooyust'e hiye hítilho huba. ²'Om bun bundada' 'uda' lisman 'udechoo dzin, sa haín'ai whe ts'un k'uz hutizdil. ³Whuz hidulh whe 'ulhodútni, “Tse cho ts'un k'ut whudándunin'ai-i mbe suba neba whusaídoo'ah?”

⁴Tse 'uda' whusandunilgai whe hotilh'en. Tse tube ndunincha. ⁵'Ink'ez tse'an 'uhandil whe chilh 'ulhyul-i be dune unli, 'en naílhni ts'unk'us usda whe hitilh'en. 'Et bugha 'ánjaz.

⁶'Et ubúlhni, “Nulhjut iloh! T'eeonúszun Jesus Nazareth whut'en-un, tulalhgus k'ehíyilhti-un ookunáhta whe 'aht'en. Hooloh! Dunadija whe 'unt'oh! Njan whunulh'en ilhté'-un. ⁷'Awet nahdulh, Peter 'ink'ez 'onghunne Jesus yugha hodul'ehne cha ubudúhni, Jesus dája nohúlhni da' nohtso Galilee ts'e tíyalh 'et la ooh'en,” ubúlhni.

⁸'Et 'awet tse'an tenáhalghaz 'ink'ez nahutílhghaz tube bughá ne'usjaz 'ink'ez 'aw dune lhodínel hunuljut 'et huwa.

Jesus Mary Magdalene yunalhts'et háinya

⁹Et Jesus dunadija hukw'elh'az, Lizwif nahulyis dzin 'om bun bundada' 'uda' 'et Jesus Mary Magdalene, 'en cho yunalhts'et hainya. 'En la lhtak'ánt'i ntsi'-i nudúdeh-i ye yáhanananyoot ínle'. ¹⁰Jesus yulh 'út'en inle'ne hík'enudle, 'ink'ez hutso whe bughu ninya 'ink'ez ubudáni', ¹¹Jesus khuna whe yan'en, 'et hoonts'i 'aw buba 'alha' lhe'dusnih.

Jesus nane yugha hodul'ehne bunalhts'et hainya

¹²Et hukw'elh'az Jesus 'uts'un un'a be hóodat'en whe nane 'uts'un keyoh ts'e hi'us whe bunalhts'et hainya. ¹³Whusanáhit'az whe, 'onghunne bubulh náwhuhulnuk whe 'aw 'enne cha buba 'alha' lhe'hudusnih.

Jesus whunizyane 'on 'at 'ilhoghun bunalhts'et hainya

¹⁴Et hukw'elh'az Jesus yugha hodul'ehne whunizyane 'on 'at 'ilhoghun na'hut'alh whe bunalhts'et hainya. 'Et 'aw be 'alha 'uhoont'oh-i lhuht'i' 'ink'ez 'uts'un 'oninzun. 'Et huwa yan'enne 'aw buba 'alha' lhe'hudusnih, 'et Jesus hukwa' budáni' ¹⁵'ink'ez 'ubulhni, “Yinka ndulcho whe náhdilh, 'ink'ez khuni unzoo-i yinka dune'ne whubunulhtun. ¹⁶Mbe ooba 'alha' 'uhoont'oh-un, 'ink'ez too be 'úlya de, 'en dutijih. Mbe la ooba 'alha' lhe'hoot'oh-un, 'en hoontsi' hukw'un'a ooba nahutideh. ¹⁷Mbene la ooba 'alha' 'ust'ohne, 'enne la be úlhtus-un bughá óotas'alh. Si soози' gha ntsi'-i nududeh-i dune ts'u ha náhuyuntiyulh. 'Uyoo khuni be cha yahatilhduk. ¹⁸Nahunit'a whe t'l'ughus ntsi'-i hílhchoot, k'us lubezo whe hítnai' de, 'et hoonts'i 'aw dalhótisnel. 'Ink'ez undudáne butsi k'ehudilnih, 'enne cha soo ná'hutitnelh.”

Jesus yak'uz whe naja

¹⁹Et hukw'elh'az Jesus neMoodihti dune bubulh yálhduk 'etsul 'udíja whe, 'et yak'uz whenája 'ink'ez Yak'usda ooghu náhlhni ts'unk'us nátl'a dida'. ²⁰Yugha hodul'ehne ndulcho nahúdilh, 'ink'ez dune bulh yáhalhduk. NeMoodihti bubulh 'út'en 'ink'ez be úlhtus-i butl'a dán'ai, 'et huwa ooghuni be yahulhduk-un, 'alha' hutni whe' hutni. 'Et ndo honeh.

Yak'usda Ooghuni Unzoo-i Luke 'Uk'u Néyuzguz-i

Luke ndi 'udustl'us ndun Theophilus ba 'uk'u neyuzguz

1 Lhane 'uda' hoolhtus whe hit'en be nawhutnuk-i ts'ih'un un'a ookwa' ditni'-i, 'uk'ehuyanguz. 'I ts'iyawh netoh neba 'alha' 'unt'oh. ²'Udechoo whe' whudit'en 'et dich'oh duna be honalh'en 'ink'ez Yak'usda ooghuni be ne'úst'enne huzdli', 'enne nduwhi khuni netl'a hídanla-i 'unt'oh. ³'Et Theophilus nyun dune dizti'-un inli. 'Ink'ez si cha ndi 'uk'u nutísguz, ts'iyawh 'udechoo whe' whudit'en-un whuts'un dahooja-un 'ink'ez ndet 'uwuhulhni, soo ts'ih'un un'a t'eeonúszun 'et huwa. ⁴'Et 'onghohne whunyohodalh'e'-un, ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, hodal'e'.

**Zacharias oo'at, Elizabeth ooyaz duneyaz tileh. 'En
'unt'oh John dune too be 'ulh'en-un 'unt'oh**

⁵'Et 'oh da' Herod 'en Judea yun k'ut whulerwe unli whe, 'ilhoghun lubret, Zacharias huyulhni, Abijah bulh didowh-un 'unt'oh. Oo'at Elizabeth huyulhni, 'en Aaron yé dinzut-un 'unt'oh. ⁶'Et nahult'oh Yak'usda nalh ts'ih'un dune hinli. Yak'usda ooghuni buba yutulhúhizye'-i 'ink'ez ndet buts'u hukwa' ninzun hik'une' tit'en ha, 'et ts'iyawh hukw'ú ne'hut'en. 'Aw hoonli whe buk'eholts'it 'aít'oh. ⁷'Et hoonts'i Elizabeth 'aw ooyaz hole' 'ait'oh 'ink'ez nahult'oh yoo 'un hizulh, 'et huwa cha 'aw bubukeh hole' 'ait'oh.

⁸'Et Zacharias bulh 'únt'ohne k'un'a whe Yak'usda nalh lubret be 'ut'en k'oh huwana. ⁹Lubret k'un'a né'hutilelh, 'et whuz un'a Zacharias, 'en cha lubretne 'utahahúyalhti yoo sooltsun-i dutálhk'un ha. 'Inka neMoodihti oolugliz whucho ts'e danínya. ¹⁰'Et yoo sooltsun-i yudilhk'un whe 'et nduwhulyiz lhane 'az tenahududli.

¹¹'Et loodel k'ut yoo sooltsun-i dilhk'un, 'et nailhni ts'e, lizas 'et usyin whe be hoodiltsai. ¹²Zacharias khun yutilh'en 'i be oogha 'únjaz

'ink'ez whenilhjoot. ¹³ 'Et lizas 'uyulhni, “Zacharias wheniljut iloh. Yak'usda ntenadudli yudánts'o. N'at Elizabeth ooyaz duneyaz tileh, 'ink'ez boozi' John be ootanzilh. ¹⁴ 'En gha tube hootánt'e' 'ink'ez whuntálhni. 'Ink'ez whuzdli de, 'uyoonne lhane cha huwhuntálhni. ¹⁵ 'Et neMoodihti oonalh dune uncha-un tileh. Ts'ekoo too' k'us too ulhtus-i cha lhtisnel. Whutileh whutso 'et hoonts'i Ndoni be dutibun. ¹⁶ 'Ink'ez Israel oots'u hainzutne, lhane neMoodihti buYak'usda ts'u butilelh. ¹⁷ Nus hoo'en-un Elijah huyulhni, whuz un'a Ndoni ye ulhtus-i be neMoodihti yutso tiyalh. Lhane ts'oodunne bubáke budzi buts'un tizoo' nabutilhtselh. Mbene la 'uk'u nulhe'ust'enne, lhane ts'ih'un 'unt'ohne ye whunih-i hitálhchulh. 'Ink'ez dune, 'enne lhane neMoodihti buts'u tiyalh-un, 'et wheni lhábudutileh,” lizas 'uyulhni.

¹⁸ 'Et Zacharias lizas yoodulhkut, “Nts'en'a t'ewhuntsizeh? Duneti 'ust'oh 'ink'ez s'at 'en cha yoo 'un uzulh whe 'unt'oh.”

¹⁹ 'Et lizas 'uyulhni, “Si Gabriel 'ust'oh. Yak'usda zih usyin-un. Nts'u whúsaz'a' whe 'ust'oh nyulh yatisduk 'ink'ez ndi khuni unzoo-i nyudutásnelh ha. ²⁰ Soo zilhts'ai! Sghuni daja dusni, soo 'et néwhults'ut de, 'et ts'iyawh 'et dó tanelh. 'Et hoonts'i daja dusni-un 'aw mba 'alha' lhe'hoot'oh. 'Inka ndet 'uwhutanelh whuts'un, 'aw yalhtuzalhdruk!” yulhni.

²¹ 'Ink'ez dune, ts'iyawh Zacharias hika tse hooli, 'ink'ez daja whe suba 'unt'oh sa' whe lugliz whucho ts'e 'ut'en. ²² Tenanja whe 'aw bubulh yaóolhdruk 'ait'oh. 'Ink'ez t'ehoninzun hoonli be nghun néwhults'ut whe 'unt'oh. 'Ink'ez 'ants'i buba núlhni whe bubulh yalhdruk.

²³ 'Et hukw'elh'az ne'úle-un 'etsul 'uhooja whe duyoh ts'e whenája. ²⁴ 'Et hukw'elh'az oo'at Elizabeth ooyaz 'ucháinya whe kwulat sanun 'et duwhulyiz 'et 'ilhoghun inda'. 'Et njan ndutni, ²⁵ “'Et whuz un'a 'azih neMoodihti sulh 'ut'en. 'Oh da' dzin sunalni inle' whe hukwaya usdli-un, ts'iyawh sts'a ha náhonla.”

Lizas Gabriel, 'en Mary uyúlhni, “Ts'oodun ba' tanelh. 'En Jesus dutanelh”

²⁶ 'Et bulh lhk'u tat sanun whe Yak'usda lizas Gabriel huyulhni, 'en keyoh Nazareth ts'e whe yalh'a'. Njan keyoh 'et yun k'ut Galilee whuz'ai. ²⁷ 'Ilhoghun ts'eke 'aw dune t'enuszun-un, 'en ts'un whel'a'. 'Ilhoghun dune, Joseph huyúlhni, David ts'u haindene, 'ilhoghun 'unt'oh. Yughu tidalh-un yuts'u lhaoodinla. Ndun 'aw dune t'enuszun-un 'unt'oh, Mary

huyúlhni. ²⁸Lizas yuts'o whusainya, 'et njan ndúyulhni, “Whunílhni! Yak'usda nts'un unzoo! Nemoodihti nyulh 'unt'oh 'et huwa ts'ekoo toh 'uk'enus hoont'i'-un inli!”

²⁹'Et yutilh'en whe tube oogha 'únjaz. 'Ink'ez 'et howu nuninuzut ooghuni daja ni whe 'utni. ³⁰'Ink'ez lizas uyúlhni, “Mary niljut iloh! Yak'usda nyulh hoont'i'. ³¹Whunilh'en ts'oodun ba' tanelh. Duneyaz nyaz tileh. 'Ink'ez Jesus dutanelh. ³²'En ncha-un tileh. 'En 'uhidutanelh soo 'udedo-un ooYe' tileh. 'Ink'ez Yak'usda neMoodihti David ootsoda'-un, yuk'edinda-i 'inda'-un, 'et yuti'a óoti'alh. ³³'Et Jacob oots'u haindene 'ilhiz wheni buba lerwe tileh. 'Ink'ez lerwe tileh-un, 'aw whula toh hootáloh.”

³⁴'Et Mary lizas 'ulhni, “Nts'en'a 'uwhutanelh, 'aw dune t'enuzusun whe 'ust'oh.”

³⁵'Et lizas yulh yalhduk, “Ndoni nk'edinde 'ink'ez 'udedo-i ye ulhtus-i, 'i nk'ut sa whus'ih be whútaleh. Yust'e lubeshi ooghu hooloh-i, whuzdli te, Yak'usda ooYe' hidutanelh. ³⁶'Andit nyunat-un Elizabeth yoo 'un uzulh-un, 'en cha duneyaz oochainya. 'Aw buzkeh hole' 'ait'oh huyulhni, 'et hoonts'i 'awet whulh lkh'uta sanun be sulí'. ³⁷'Alha 'i be Yak'usda 'aw hoonli-unyaz ooba hoolhtus-un hooloh.”

³⁸'Et Mary 'utni, “Nilh'en, si neMoodihti be 'ulhna-un 'ust'oh! Nts'en'a la nghuni k'un'a daootanelh dini, whuz un'a sulh 'úhoneh.” 'Et lizas yugho whenája.

Mary 'en Elizabeth 'atsulyaz whuba yuzisda

³⁹'Et hukw'elh'az Mary lhadúja. 'Et yun k'ut nódist'ai, whuz Judea yun k'ut 'ilhoghun keyoh whuz'ai, 'aho whuz whinya. ⁴⁰Zacharias ooyoh daninya 'ink'ez Elizabeth hadih yulhni. ⁴¹'Et Elizabeth Mary daja ni yuduzts'ai ibulh ts'oodun oochan ts'e tilhloh. 'Ink'ez Ndoni be dizbun. ⁴²Elizabeth tube cho uyúlhni “Ts'ekoo toh 'uk'enus hoonzoo-un nyulh 'uhooja. 'Ink'ez nyaz whutáleh-un, dawhuldzoo'-un nghá whults'ut! ⁴³Di ha suba sgha whults'ut sMoodihti ooloo 'en sghu ninya? ⁴⁴'Et, hadih 'usudini whe nyuduzústs'ai ibulh, ts'oodun schan ts'e hoont'i' k'et tilhloh. ⁴⁵Mbe la ts'eke ooba 'alha 'uhoont'oh-un, 'en 'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut. Nts'en'a la neMoodihti daja yulhni-un, ooba 'alha 'uhoont'oh, 'et huwa 'oh te ooba ne'whutit'en.”

Mary ooyun

- 46 'Et Mary njan ndutni,
 "Szul, 'i neMoodihti yudílhti'.
 47 'Ink'ez Yak'usda súlhyih-un. 'En be syughi whunílhni.
- 48 'Alha' ndun be 'ulhna-un,
 nts'en'a yo 'ududildzun-un t'ewhuninzun.
 Whunulh'en, 'andit whuts'un, nus de,
 'ilhiz wheni ndi yun k'ut ts'iyanne 'uk'enus hoonzoo-un
 bulh 'úhooja sodutánelh.
- 49 'Alha' mbe hooncha whe tune' sulh'en-un,
 'en be whúnujut-un 'unt'oh 'ink'ez boozí', 'i 'uk'enus dizti'.
- 50 'Ink'ez yo te'ninzun
 'i mbene la ye nuljutne buk'ido'a, nus de yinka dunene.
- 51 Dugan oonut'i be hoolhtus tune' 'ut'en.
 Dudzi be 'ududílti'ne, 'enne ts'iyawh yabanla.
- 52 Mbene la dune nchane huk'o dálts'i' nanábanla.
 'Et mbene la yo 'unt'ohne, 'enne hinchá 'ubulhtsi.
- 53 Ooye últsilhne, unzoo-i be ubudilhun.
 Hoonzoo' 'unt'ohne,
 'aw hoonliyaz bughá lhi'al whe whe nábalh'a'.
- 54 Be 'ustlenne Israelne, 'enne bugha te'ninzun,
 'et whunalnih whe bula 'uja.
- 55 'Et whuz un'a la nebáke bubulh yailhduk Abraham 'ink'ez
 yuts'u haindene, 'ilhiz wheni."
- 56 'Et Mary ta sanun at'en whe Elizabeth yuzih inda'. 'Et hukw'elh'az
 duyoh ts'e whe naja.

John dune too be 'ulh'en-un whuzdli'

- 57 'Et 'awet Elizabeth ooyaz whutaleh 'et neóodilhdzut 'ink'ez ooye'
 whúzdlí'. 58 'Et ye nghoh dilhts'ine 'ink'ez oonatneke whulh 'úhuduzts'ai
 nts'en'a neMoodihti yugha te'ninzi. Ts'iyawh hiyulh whunálhni.

John 'awet yuka dune unli-i k'ut hitit'us

⁵⁹ 'Et 'awet whulh lkh'u dit dzin whe ts'oodun yuka dune unli-i k'ut hitit'us. 'Ink'ez oobá boozi' Zacharias 'i be huyootázilh. ⁶⁰ 'Et hoonts'i ooloo 'utni, “'Awundooh! Boozi' John be huyootázilh,” 'ubulhni.

⁶¹ 'Et 'uhuyúlhni, “Nyunatneke butoh 'aw John boozi'ne hooloh!”

⁶² 'Et oobá di oozí' higha dúta'alh 'et t'ehontizeh hukwa' huninzun. 'Inka dula be hiba núlhni whuz un'a huyoodulhkut. ⁶³ Dula be núlhnih whe 'udustl'us buts'u ha' dani', 'ink'ez 'uk'une' 'uzguz, “Boozi' John hidutanelh.” 'Ink'ez ts'iyawh buba hooncha. ⁶⁴ 'Aho yanawhénilduk whe Yak'usda dálhti'. ⁶⁵ Yunat whut'enne, ts'iyawh nujut bughu nédilts'ut. 'Ink'ez Judea ndulcho 'oh whut'enne, ts'iyawh howu yahalhduk. ⁶⁶ 'Et mbene la whulh udants'one, ts'iyawh dudzi be hódanla 'ink'ez 'ulhodutni, “Ndun ts'oodun dant'oh-un suba oole?” hutni. 'Ink'ez neMoodihti dula be yula 'ut'en.

Zacharias nus hón'en-un

⁶⁷ 'Et oobá Zacharias, Ndoni be dizbun 'ink'ez nus hón'en whe yailhduk njan ndutni,

⁶⁸ “Israelne buYak'usda 'ink'ez buMoodihti, dalzoo' la!
Oodune'ne, buts'unusiya 'ink'ez nabonket.

⁶⁹ David 'en Yak'usda be 'ustle-un, 'en ts'u haindene,
bugha neulhyis-un hooncha-un, neba yulhtsi.

⁷⁰ 'Uda' whe' whudit'en whuts'un,
whuz 'un'a Yak'usda be nus hoo'enne bube yailhduk.

⁷¹ 'Et whe nech'az ditnine 'ink'ez mbene nets'u dutnine,
ts'iyawh bula k'éhaoodilts'ut, 'et whe neulhyis.

⁷² Nebáke Yak'usda buts'u yoozi-i,
'ink'ez ndi khuni buba lhaídinla-i, 'et hinaoolnih.

⁷³ Netsoda'-un Abraham Yak'usda dughuni yutl'a dan'ai
whe 'ink'ez yuts'u náhizya,

⁷⁴ 'et whe nech'az ditnine bula k'éhaoodilts'ut 'et whe neulhyis.
'Ink'ez 'aw whelhts'uniljut whe Yak'usda ba' 'uztit'elh.

⁷⁵ Lubeshi lhe'ulh'enne 'uztileh 'ink'ez ts'ih'un un'a 'uztit'elh,
Yak'usda oonalh dzin totsuk ts'ukhuna whe ooba' uztitleh.

⁷⁶'Ink'ez nyun ts'oodunyaz, k'us 'udedo-un, ba nus
hoo'en-un nyo dutanelh.

NeMoodihti 'en ti hoonzoo ooba whutalhtselh ha
ootso tanyalh 'et huwa.

⁷⁷'Ink'ez oodune'ne soo cho t'ehozoozeh uzditijih-un
'ink'ez nelubeshi cha neba gak yutilhtselh,
'et huwun nedutanelh.

⁷⁸NeYak'usda nek'entsi' whe negha te'nanzin.

'Inka mbe la sa yo tá'aih ts'utni-un,
'en ndus de whuts'un nets'ú k'unadaih.

⁷⁹Tsalhgus yo dilhts'ine 'ink'ez datsahne cha,
'enne ts'iyawh ube'fdutadih.

'Ink'ez lhutiyalh-un whe nedzi soo' hot'e',
'et nts'e whe hon'a-un, 'et whuneuntilhtun.

'Et huwa Yak'usda be nus hon'en-un nyo dutanelh,"

ni Zacharias.

⁸⁰'Et ts'oodun John, 'en nuyeh 'ink'ez ooyughi ulhtus suli'. 'Ink'ez ndet
la Israel oodune'ne bunalhts'et ha ooya' dunábuntiltun ha, 'et whuts'un
nts'e la dune lhuhoot'ih ts'e inda'.

Mary 'udechoo ooyaz whuzdli', Jesus 'en 'unt'oh

2'Et 'oh da' Caesar Augustus huyulhni-un, whunilhchoh keyoh dilhts'ine,
khuni bunalh yutulhuhizye'. Ts'iyanne buboozi' 'uk'eooges ha. ²'Et
'oh da' 'oh whuya whudizulh whutoh, 'ilhoghun dune Cyrenius huyulhni,
'en yun k'ut Syria whumoodih inle'. 'Et whudizulh 'et whuts'un buboozi'
'uk'ewhe hininguz. ³'Inka ts'iyanne dukeyoh tse whehandil buboozi'
'uk'ehuyitagus ha.

⁴'Et Joseph cha yun k'ut Galilee 'ink'ez keyoh Nazareth, 'et whe
dinya 'ink'ez David ookeyoh, Bethlehem huwhutni, whuz whehan'az
Joseph David ts'u hainzut whe 'unt'oh 'et huwa. ⁵Mary yughu tidalh
whe yuts'u nahizya-un, ts'oodun ba 'unt'oh whe yulh whin'az buboozi'
'uk'ehuyitagus-un ha. ⁶'Et huzke whe ooyaz whutaleh-un bulh 'et
neoodinzut. ⁷'Ink'ez 'udechoo ooyaz whuzdli'. Layin naih yughá' ozduz
'ink'ez musdoos yez 'a'alh-i be yalhti. 'Aw ts'uztez bayoh nahuhó'alh
'ait'oh, ts'iyantsuk whudizbun 'et huwa.

NeMoodihti oots'u ha yanduz-i, ndulcho whe bunat bube dindi

⁸'Et keyoh za 'usbai ghunline tl'ò k'ut 'et huwhut'i, 'ink'ez 'ulhdzis nduwhulyiz whe dughuna' highunli. ⁹'Ink'ez whunilh'en, neMoodihti oolizas bubut usyin. 'Ink'ez neMoodihti oots'u ha yanduz-i, ndulcho whe bunat bube dindi. 'Ink'ez tube whe hunilhjoot. ¹⁰'Et lizas 'ubulhni, "Whenoohljut iloh! Nulh'en khuni unzoo-i soo ts'iyanne dune ye hóotat'e-i, 'i nohts'ú tis'ai. ¹¹'Andit dzin David ookeyoh, nohtilhyis-un nohba whuzdli. 'En Christ neMoodihti ts'utni-un. ¹²Ndiz un'a whe t'ewhutihzeh ha nohba whe hoodal'en dahooja-un, layin oogha ósduz 'ink'ez musdoos yez 'a'alh-i, 'i bet 'usti."

¹³Khuntsul lizas 'ink'ez lhane lizas lhuganne, 'enne ndus de ha handil. 'Et whe Yak'usda 'on nus hiba oodílhiti' whe nduhutni,

¹⁴"Yak'usda 'udedo yak'ut, 'en uzdilhti'.

'Ink'ez ndi yun k'ut nedzi doghel,

'i be ts'iyanne dune buts'un hoonzoo hole!"

¹⁵'Et 'awet lizasne yak'uz ts'e bugho whenáhidil. 'Usbai ghunline 'ilhodutni, "Dugwe' Bethlehem ts'uztoodilh. 'Ink'ez dahooja-un 'et neMoodihti nedani', 'et la ts'onoolh'en!"

¹⁶'Et 'a cho hutizdil. 'Et Mary 'ink'ez Joseph 'ink'ez ts'oodun musdoos yez 'a'alh-i bet 'usti whe bugho hunindil. ¹⁷Hiyan'en hukw'elh'az, nts'en'a ts'oodun ghun lizas ubudáni', 'et whunat ts'iyanne ut'ehonalhdzin whe ¹⁸mbene la yudants'one 'usbai ghunline daja buba hutni, ts'iyawh buba hooncha. ¹⁹'Et Mary dahooja-un, dudzi be oodanla 'ink'ez howu nuninuzut. ²⁰'Et 'usbai ghunline de 'usbai hits'u whenadil. 'Et ndet hodants'o-un, 'ink'ez huhon'en-un cha, 'ink'ez nts'en'a bubulh yahalhdruk, 'et huwun Yak'usda hidílhiti' 'ink'ez 'on nus hoonzoo k'un'a highu yalhdruk.

Jesus 'awet yuka dune unli-i k'ut hitit'us

²¹Whulh lhk'u dit dzin lhaóoduja whe ts'oodun yuka dune unli-i k'ut hitit'us, 'ink'ez huyoozi' be huyootázilh, Jesus huyulhni. 'Awhuz 'ucha dinda whe ndi boozí' lizas yugha ídin'ai.

Jesus lugliz whucho ts'e, 'et neMoodihti oonalhts'et ha hítihltel

²² 'Et Moses be 'udustl'us k'ut daja ni whe ts'ekoo buyaz whulih hukw'élh'az soo ná'hut'ih te za lugliz danáhadaih whe Mary lhaóodinla. 'Ink'ez ts'oodun Jerusalem ts'e whehíyalhti neMoodihti oonalhts'et ha húyoolhtel 'et hukwa. ²³ NeMoodihti dughuni butl'a idan'ai-i whuz un'a 'uk'ehúhonguz whe njan ndutni, “Duneyaz 'udechoo whuzdline, ts'iyawh neMoodihti ba 'udun neltine hinli whe' hint'oh.” ²⁴ 'Ink'ez ndi la loodel k'ut hidutálhk'un-i, “I nanki dut'ai dove huyulhni, k'us nanki dut'aiyaz 'i cha pigeon huyulhni.” NeMoodihti dughuni butl'a idan'ai-i, 'i cha whuz un'a za 'utni.

Simeon 'en neMoodihti ooChrist yunalh'en

²⁵ 'Et 'ilhoghun dune Simeon ts'utni-un, Jerusalem whut'i-un. Ts'ih'un un'a 'unt'oh 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda be 'ut'en k'oh 'uwuhlh'en-un. Israel oodune'ne k'enábunta'oh-un, yuka tse hóoli'. 'Ink'ez Ndoni cha yulh 'unt'oh. ²⁶ Datitsah whutso neMoodihti ooChrist ts'utni-un yuti'elh. Whuz un'a Ndoni whut'einalhdzin. ²⁷ 'Et whe Ndoni be lugliz whucho daninya. 'Ink'ez ts'oodunyaz Jesus, oodusneke dahinilhti. NeMoodihti dughuni butl'a idan'ai-i, buts'u hukwa' ninzun-un, 'et hukw'u ne'hutit'en ha. ²⁸ 'Et Simeon yilhchoot 'ink'ez njan ndutni whe Yak'usda yudílhti',

²⁹ “SMoodihti si nye 'ulhna-un usdli.

'Ink'ez nghuni k'un'a,

'et 'uhoont'oh sdzi dizghel whe daóosah.

³⁰ 'Alha' sna be be nétalhyis-un hoos'en.

³¹ Ts'iyanne dune bunalh lhaoodinla.

³² 'Udun yun k'ut whut'enne cha buba be hoot'en-i

'unt'oh. 'En be hiti'elh.

'Ink'ez Israel oodune'ne, cha buba idizti'-un 'en 'unt'oh,” ni.

³³ 'Ink'ez yughu yatilhduk-un 'et huwa Joseph 'ink'ez ts'oodun ooloo bulh buba hooncha. ³⁴ 'Et Simeon Yak'usda ts'u hukwa' dani' buts'un óozoo' ha. 'Ink'ez ooloo Mary 'en njan ndi yulhni, “Ndet huba ndun ts'oodun Yak'usda 'en buba 'utahayálhti-un 'unt'oh, 'et nyudutasnelh. Israel oots'u hainzutne, 'en gha lhane nahutikulh 'ink'ez lhane dunahudutádulh. 'Ink'ez highu t'eeoninzun 'et hoonts'i hich'az yatilhduk. ³⁵ 'Ink'ez nyunch'oh nzul

saluzti be huyuzgwut le' tinelh. 'Ink'ez lhane dudzi be daja huninzun, ts'iyanne nalhts'et ha ootilts'ulh.”

Anna 'en cha Jesus yan'en 'ink'ez Yak'usda dílhiti'

³⁶ 'Et 'ilhoghun ts'eketi, Anna huyulhni, Yak'usda be nus hoo'en. Phanuel ootse', 'ink'ez Asher bubulh didowh-un, 'ilhoghun 'unt'oh. Tube yoo 'un uzulh. Ki tit'elh whutso, 'aw dune t'enuszun-un 'unt'oh. Lhtak'ant'it yus k'ut duki zih inda'. ³⁷ Ndun tsandilh, 'en lhk'u dit whunizyat 'on 'at dit be yus k'ut at'en (84). 'Aw lugliz whucho whuch'a lhiyal. Dzenis 'ink'ez 'ulhdzis ibulh soo hooni 'ink'ez tenadudli whe Yak'usda ba ne'ut'en-un unli. ³⁸ 'Oh whuya hoozulh whe daninya 'ink'ez Yak'usda dílhiti'. Jerusalem dilhts'ine, nabootakulhne, 'enne hika ítis'en, 'en ghun Anna budáni'.

Joseph 'ink'ez Mary, ts'oodun bulh bukeyoh Nazareth ts'e whenahit'az

³⁹ 'Et Joseph 'ink'ez Mary neMoodihti dughuni butl'a idan'ai-un, 'et ts'iyantsuk lhahuduja whe yun k'ut Galilee 'ink'ez bukeyoh Nazareth ts'e whenahit'az. ⁴⁰ 'Ink'ez ts'oodun 'awet nuyeh 'ink'ez ooyughi be ulhtus súli'. Ye whunih-i be dizbun 'ink'ez Yak'usda ye unzoo-i bulh 'unt'oh.

Jesus 'awet chilh unli whe keyoh Jerusalem usda. Yudits'one tube buba hooncha sulí'

⁴¹ 'Et oodusneke naodizulh totsuk Jerusalem ts'e k'unáhut'us. Na'hutit'ulh whe whunahutilnih butus lhuseya-un, 'et hukwa. ⁴² Ts'oodun whunizyat 'on 'at nat be yus k'ut (12) whe Jerusalem ts'e whehandil, butus lhusiya da' hukw'un'a. ⁴³ 'Etsul 'uhooja whe k'oh nahutist'az. 'Et hoonts'i 'awhuz ts'oodun Jesus Jerusalem usda. Joseph Jesus ooloo bulh 'aw t'ehonúszun. ⁴⁴ 'Uyoonne bulh la 'ut'en huninzun. 'Ilhudzin at'en nuhúz'az, 'et hika ítis'en. 'Et oonatnéke 'ink'ez ook'ekene butoh hikunúta. ⁴⁵ 'Et 'aw nalhuhuyílhtel 'inka Jerusalem ts'e whenáhiti'az, 'ink'ez hikunúta. ⁴⁶ Tat dzin hukw'elh'az 'et 'andit za nahuyilhti. Lugliz whucho 'et 'ats'o whubodulh'ehne butoh usda. Uboozílhts'ai 'ink'ez uboodulhkut. ⁴⁷ Yudits'one tube buba hooncha. Ts'iyantsuk t'ewhunínzun 'ink'ez ts'iyawh ts'ih'un un'a ubúlhni. ⁴⁸ Oodusneke 'ut'en-un 'et usda whe hitilh'en whe

buba hooncha. 'Et ooloo uyúlhni, “Neye' di ha whuz un'a nune'ilh'en? Mbá 'ink'ez si tube nghu ni ídli whe nkúníta.”

⁴⁹'Et ubúlhni, “Di ha skunahta? 'Aw lawk t'ewhunuzúhzun 'uBá be 'ut'en k'oh huwa óosna' huba' 'ust'oh?” ⁵⁰'Et daja ni whe 'utni, 'aw t'ehonúsun.

⁵¹'Ink'ez bubulh whenát'az. Nazareth ts'e whenáhidil 'ink'ez butl'a' dudilti. 'Et hoonts'i ooloo ndet 'uwuhulhni-un, dudzi yo danla. ⁵²'Ink'ez Jesus 'on nus whunih cha l'eh 'ink'ez nus lhuniyelh. Yak'usda yuba hoont'i', 'ink'ez dunene cha hiba hoont'i'.

**John dune too be 'ulh'en-un, “NeMoodihti ooti
ooba lhaoodahleh” 'ubulhni**

3 'Et Caesar Tiberius, 'en yun k'ut ndulcho whe lerwe inle'. Whunizyat 'on 'at kwulat yus k'ut (15) 'ant'e'. 'Et Pontius Pilate, Judea yun k'ut whumoodih unli. Herod, Galilee yun k'ut whumoodih unli. Bulhutsin Philip, 'en Iturea 'ink'ez Trachonitis yun k'ut whumoodih unli. 'Ink'ez Lysanius, Abilene yun k'ut whumoodih unli. ²Annas 'ink'ez Caiaphas, 'enne 'udedo lubretne hinli. 'Oh whuya whudizulh whutoh 'et John Zacharias ooye' 'en dune lhuhoot'ih ts'e usda whe Yak'usda ooghuni ook'é dilts'ut. ³'Et Jordan koh whunat 'oh nuya whe dune hubulh yalhduk too be' hoolneh ha. 'Et whubunulhtun dulubeshi ch'a dudeni náhoondunooleh ha. 'Et whe lubeshi buba hooloh yutilhtselh. ⁴'Et whuz un'a Isaiah ooghuni 'uk'eguz whe njan ndutni,

“Dune lhuhoot'ih ts'e dune yalhduk 'ultus-un whe njan ndutni,
‘NeMoodihti ooti lhaoodahleh!

Ooti soo lhts'e oodiz'a ooba whulhtsi!

⁵Deyo totsuk naoodutibun.

Dzulh 'ink'ez shus bulh ts'iyawh lhgha yo na'titnelh.
Whuduzoh-un cha lhts'enaoodutákih.

Yun núdist'ai-un cha lhgha na'whutátnelh.

⁶'Ink'ez Yak'usda dune ulhyis-un,
ts'iyanne whuti'elh.”

**John dune too be 'ulh'en-un, 'en dune bulubeshi
huwun khuni ulhtus-i be 'ubulhni**

⁷Dune lhane yughu nindil too be' hutilnelh hukwa' huninzun. 'Et 'ubulhni, “Nohni lubezo tl'ughus buzkehke le' áht'oh. Yak'usda lubeshi 'ulh'enne bubulh húntalch'oh-un 'et whuz de hoolts'ulh, mbe 'unohúlhni ha whuch'a tse tilhdil? ⁸'Et huwa nohclubeshi ch'a noheni náhandunooohleh de, ndaht'en-un ts'iyanne t'ehonózin ndaht'oh la. 'Ink'ez khun njan ndunadudoohni' junih wheni Abraham oots'u haindene 'uts'int'oh. 'Alha' ts'ih'un un'a nohdusni, Yak'usda soo 'ultus whe 'unt'oh, ndi tse 'i hoonts'i 'i Abraham oots'u haindene yutilhtselh. ⁹Njan whunulh'en, nohni duchun lé'ah't'oh. 'Awet tsetselh lhadínt'oh-un oomai' hooloh-i, ooghih tubulh tsuhidantsel 'ink'ez hidutálhk'un.”

¹⁰'Et dunene huyoodulhkut, “'Ink'ez nts'en'a suba dats'óneh.”

¹¹'Et 'ubulhni, “Mbe la dzoot'an nanki 'ut'i-un, mbe la ts'oot'an lhit'íh-un, 'ilho yugha óolhchoos. 'Ink'ez mbe la t'alh-i 'ut'i-un, 'en cha whuz un'a za edóneh.”

¹²Sooneya 'ilhunaos'aihne cha too be' hutilnelh ha hits'u whusaindil whe huyoodulhkut, “Whuneodulh'eh-un nts'en'a daztinelh.”

¹³'Et 'ubulhni, “Ndet 'ultsuk italhchulh huba' hoont'oh-un, 'et 'aw 'on 'un lhe'izólhchoot.”

¹⁴Lhuganne cha huyoodulhkut, “Wheni do' daztinelh.” 'Et ndúbulhni, “Khun nohni dune sooniya nohgha hoo'alh uboolhtselh junih! Khun dune whuts'it be buk'é hoh'alh junih! 'Ink'ez daltsuk nohba k'elha unli-un, 'et hóht'e' huba' hoont'oh!”

¹⁵Ts'iyanne hoonli hukwa tse huhooli. 'Et dudzi be dahoont'oh suba John 'en ghun. Mbe la Christ ts'utni-un, 'en tilah 'unt'oh k'us 'awundooh. ¹⁶John ts'iyawh 'et ubúlhni, “Too za-i be too bé' nohus'en. 'Et hoonts'i sk'elh'az whusatiyalh-un, 'en sanus dizti' whe 'unt'oh. 'Aw ookechun natl'oolh ooba k'unatis'uk 'et hoonts'i huba soo lhe'uzdzoo'. Ndun 'en Ndoni 'ink'ez kwun bulh be too be' nohtilh'elh. ¹⁷Lufos tl'o mai' be tahawhúlts'ih-i, 'i lhaídilh dzun. 'Ink'ez tl'o mai' yutahawhúlhts'ih de, 'ink'ez yun cha gak whulhtsilh de, mai la lhaduja-i, 'i ts'iyawh dénudzih 'ink'ez mai bayoh ts'e dainudzih. Kwun 'aw nalhnusne oot'ooz duták'un,” ubúlhni. ¹⁸Ndi Khuni 'ink'ez 'uyoo khuni 'i bulh 'et whuz un'a khuni unzoo-i be budáni'. 'Et whuz un'a khuni ulhtus-i be ubúlhni.

¹⁹'Et hoonts'i yun moodih Herod, dulhutsin Philip oo'at 'en yuzih usda. John yulhni, "Lubeshi 'ilh'en." 'Udun tank'us un'a cha 'ut'en. 'Et cha ts'iyawh lubeshi 'uhoont'oh yulhni. ²⁰Ndai la lubeshi 'uyulh'en-i, 'i 'uyoo cha yudani!. 'Et huwa John 'aiyan'ai.

Jesus too be 'úlya

²¹'Et ts'iyanne too be 'úlya. Jesus 'en cha too be' yinla. Tenawhéndunidli 'i bulh yat dáha' dankez, ²²'ink'ez Ndoni dut'ai, dove huyulhni, 'i k'un'a ndus de hát'oh 'ink'ez yuk'ítóh. 'Et yak'uz khuni huduzts'ai, 'i njan ndutni, "Nyun sYe' ook'esi'-un 'int'oh. Tube nyulh hoonúst'i."

Jesus 'ubé dinzutne

²³'Et Jesus tat whunizyat at'en be suli' (30) 'et whé' nit'en. Ts'iyanne Joseph ooye' huninzun.

'Ink'ez 'en Heli ooye'.

²⁴'En Matthat ts'u hainzut-un, 'en Levi ts'u hainzut-un, 'en Melchi ts'u hainzut-un, 'en Janna ts'u hainzut-un, 'en Joseph ts'u hainzut-un.

²⁵'En Mattathiah ts'u hainzut-un, 'en Amos ts'u hainzut-un, 'en Nahum ts'u hainzut-un, 'en Esdli ts'u hainzut-un, 'en Naggai ts'u hainzut-un.

²⁶'En Maath ts'u hainzut-un, 'en Mattathiah ts'u hainzut-un, 'en Semei ts'u hainzut-un, 'en Joseph ts'u hainzut-un, 'en Judah ts'u hainzut-un.

²⁷'En Joannas ts'u hainzut-un, 'en Rhesa ts'u hainzut-un, 'en Zerubbabel ts'u hainzut-un, 'en Shealtiel ts'u hainzut-un, 'en Neri ts'u hainzut-un.

²⁸'En Melchi ts'u hainzut-un, 'en Addi ts'u hainzut-un, 'en Cosam ts'u hainzut-un, 'en Elmodam ts'u hainzut-un, 'en Er ts'u hainzut-un.

²⁹'En Jose ts'u hainzut-un, 'en Eliezer ts'u hainzut-un, 'en Jorim ts'u hainzut-un, 'en Matthat ts'u hainzut-un, 'en Levi ts'u hainzut-un.

³⁰'En Simeon ts'u hainzut-un, 'en Judah ts'u hainzut-un,

'en Joseph ts'u hainzut-un, 'en Jonan ts'u hainzut-un,
'en Eliakim ts'u hainzut-un.

³¹ 'En Melea ts'u hainzut-un, 'en Menan ts'u hainzut-un,
'en Mattatha ts'u hainzut-un, 'en Nathan ts'u hainzut-un,
'en David ts'u hainzut-un.

³² 'En Jesse ts'u hainzut-un, 'en Obed ts'u hainzut-un,
'en Boaz ts'u hainzut-un, 'en Salmon ts'u hainzut-un,
'en Nahshon ts'u hainzut-un.

³³ 'En Amminadab ts'u hainzut-un, 'en Ram ts'u hainzut-un,
'en Hezron, ts'u hainzut-un, 'en Pharez ts'u hainzut-un,
'en Judah ts'u hainzut-un.

³⁴ 'En Jacob ts'u hainzut-un, 'en Isaac ts'u hainzut-un,
'en Abraham ts'u hainzut-un, 'en Terah ts'u hainzut-un,
'en Nahor ts'u hainzut-un.

³⁵ 'En Serug, ts'u hainzut-un, 'en Reu ts'u hainzut-un,
'en Peleg ts'u hainzut-un, 'en Eber ts'u hainzut-un,
'en Salah ts'u hainzut-un.

³⁶ 'En Cainan ts'u hainzut-un, 'en Arphaxad ts'u hainzut-un,
'en Sem ts'u hainzut-un, 'en Noah ts'u hainzut-un,
'en Lamech ts'u hainzut-un.

³⁷ 'En Methuselah ts'u hainzut-un, 'en Enoch ts'u hainzut-un,
'en Jared ts'u hainzut-un, 'en Mahalaleel ts'u hainzut-un,
'en Cainan ts'u, hainzut-un.

³⁸ 'En Enos ts'u hainzut-un, 'en Seth ts'u hainzut-un,
'en Adam ts'u hainzut-un, 'ink'ez 'en Yak'usda ts'u hainzut-un.

Netsudule Jesus tank'us óoneh-un hukwa yóolhdzih

4 'Et Jesus Ndoni dizbun whe Jordan koh ts'e ha nája. 'Ink'ez dune lhuhóot'ih ts'e Ndoni whuz whe yalh'a'. ² 'Et whulh dit whunizyat (40) dzin netsudule tank'us ooneh hukwa yulh'en 'et whe yoolhdzih. 'Et nduwhulyiz whe 'aw hoonli lhus'al. 'Et lhaóodinla hukw'elh'az ooye'ílts'ul.

³ 'Et netsudule yúlhni, “'Alha' Yak'usda ooYe' inli de, ndi tse lhes ooleh dini.”

⁴'Et Jesus njan ndúyulhni, “Yak'usda ooghuni k'ut 'uk'usguz whe njan ndutni, ‘Aw lhes za iloh dune yuk'ukhuna. Yak'usda ooghuni 'i ts'iyawh dune yuk'ukhuna.”

⁵'Et netsudule 'udedo-i dzulh k'uz whe yalhti. 'Et 'aho yun k'ut nts'oh tula dune whut'i, 'ink'ez lerwene bube 'ut'en k'oh, 'oh nduwulcho whinulhtun. ⁶Netsudule yulhni, “'Et ndi ts'iyawh whumoodih tanleh, 'ink'ez hiye dizti'-un 'et cha ngha ootas'alh. Njan sgha whulya. 'Et huwa mbe ooka' nuszun-un tl'a ootis'alh. ⁷'Inka ngwutsi be neninya 'ink'ez sts'u téni' nilhdzun de, 'et ndi ts'iyawh nch'e' whutaleh.”

⁸'Et Jesus nduyulhni, “Satan st'á ts'inyalh! 'Et 'uk'ehóoguz whe njan ndutni, ‘Moodihti nYak'usda 'aw 'en za oobut negwutsi be nets'iyaih, 'ink'ez 'en za oots'u teni' uznilhdzun. 'Ink'ez 'en za ooba ne'ts'ut'en.”

⁹'Et Jerusalem ts'e whe yalhti 'ink'ez lugliz whucho 'udedo hukw'ut 'et whuban nénilhya 'ink'ez uyúlhni, “'Alha' Yak'usda ooYe' inli de, njan whenghe' dudintneh! ¹⁰'Et 'uk'ehooguz whe njan ndutni,

‘Yak'usda oolizas ngho hoole' la 'ink'ez nyuhotun
'ink'ez wheni butl'a hón'ai.

¹¹Dula be do nyuhóotatun,
doo ka si tse dunontulh whuch'a.”

¹²'Ink'ez Jesus ndúyulhni, “Njan 'uk'ehooguz whe njan duwhutni, ‘Khun te Moodihti nYak'usda 'en nantan'ah hukwa ólhdzih junih.”

¹³'Et netsudule ts'iyantsuk whe tank'us ooneh hukwa yóolhdzai, 'et yughu whe naja, k'adle doo cha oogha whults'ut de wheni.

Jesus dude 'ut'en 'awet whe yudilh'en

¹⁴'Et Jesus Ndoni ye ulhtus-i be yun k'ut Galilee ts'e whe naja. 'Et Galilee yun k'ut dilhts'ine ndulcho whe huyulh 'údants'o. ¹⁵'Et t Lizwif bulugliz whube hóndunilh'e' 'ink'ez ts'iyanne hidíhlti'.

¹⁶'Et keyoh nizyai-un, Nazareth, whuz whinya. 'Et dzin dune nalyis-un dzin 'uhoont'oh, Lizwifne bulugliz whe nidudinya. 'Et whuz un'a dich'oh be 'ut'en k'oh 'uhoont'oh. 'Ink'ez buba 'uk'u yatilhduk ha dudinya. ¹⁷'Ink'ez nus hoo'en-un Isaiah be 'udustl'us 'i hitl'a húyan'ai. Lhk'eyuntílhghal 'ink'ez hukw'u yatilhduk-un 'et nahoon'ai. 'Et buba 'uk'u yawhénilhduk whe njan ndutni,

¹⁸“Moodihti ooyughi 'i sulh 'unt'oh.

'I be 'utahasalhti, tel'enne khuni unzoo-i bugha tis'alh ha.
 Oodzi undudane,
 'enne nabutisyih ha buts'ó whusasya.
 Mbene la ílchootne,
 bula nadutisnih.
 'Ink'ez hoogs'enne,
 huhoo'en nahutidleh.
 Mbene la dune 'abo'enne,
 cha doná' butisdlelh.
 19 Nawhudizulh-un neMoodihti ooba hoonzoo-un,
 'et ts'iyanne budutasnelh.”

20 'Et 'udustl'us nainílhghal 'ink'ez 'ut'en-un yutl'a nayán'ai 'ink'ez natl'a dida'. 'Ink'ez Lizwif lugliz dilhts'ine, ts'iyawh hinilh'en. 21 'Ink'ez bubulh yawhenilhduk, “'Et Yak'usda ooghuni dáhts'o-un, 'et 'andit dzin ts'iyawh lhaooduja.”

22 Ts'iyanne soo highu yalhdruk. Khuni unzoo-i ye yailhdruk-i buba hooncha. Dich'oh 'ulhodutni, “Ndun Joseph ooye! 'en iloh eh 'unt'oh?”

23 'Et ubúlhni, “'Aw nawh lhe'hoot'oh ndi khuni dudáhni-un whe njan ndutni, 'Yoo be duyun nyunch'oh cho soo na'dudilneh,' 'et ndusúdutahnelh. 'Inka dutihnelh, 'Ndet la keyoh Capernaum, dawhut'en-un whulh 'úzdits'o, 'et njan nyunch'oh nkeyoh 'et cha whuz un'a za ndint'en.”

24 'Ink'ez 'et ndutni, “'Alha' ts'ih'un nohdusni, nus hoo'en-un dukeyoh 'aw 'ilhoghun hoonts'i yukalhe'nizun. 25 'Et soo ts'ih'un nohdusni, 'et 'oh da' Elijah, Israel nus hoo'en-un buba unli inle'. 'Et lhane tsandilh hoonli inle'. Tat yus k'ut 'on 'at lhk'u tat sanun, 'aw chan hooloh. 'Et ndulcho whe dai whuzdli'. 26 'Et Elijah 'aw 'ilhoghun ts'ú whelhil'al. 'Et hoonts'i 'ilhoghun tsandilh, yun k'ut Sidon keyoh Zerepath whut'en-un ts'u whel'a'. 27 'Ink'ez 'oh da' nkeda' Elisha nus hoo'en-un buba unli inle', 'et Israel ooká whulhjutne, leprosy huyulhni, huldlai. 'Aw 'ilhoghun hoonts'i soo nálhe'ilel, k'us Naman, Syria whut'en-un, 'en za soo na'yinla,” 'ubulhni.

28 'Et Lizwif lugliz dilhts'ine hidánts'o whe tube huyulh húnilch'e. 29 'Ink'ez dodindil huyílhchoot 'ink'ez keyoh hukw'un'a hitilhya. 'Ink'ez ndo ndet la shus k'ut keyoh whuzdla-un, 'et néhinilhya whunoh ts'e whenghi hitinoh ha. 30 'Ink'ez ts'iyawh butoh lhuseya 'ink'ez nts'e la hukwa' ninzun ts'u whínya.

Dune ntsi'-i ooyudinda-un

³¹ 'Et Galilee yun k'ut 'et keyoh Capernaum whuz'ai ts'e whinya. Nats'ulyis dzin totsuk whubodulh'eh. ³² 'Et hubodulh'ehne tube buba hooncha. Dughuni ook'une' oot'en k'un'a bubulh yalhdud.

³³ 'Et Lizwif lugliz 'ilhoghun dune, 'en ntsi'-i nududeh-i yudánda. Ntsi'-i ndudeh-i tube cho 'alhdzul ³⁴ 'ink'ez 'utni, “Ah! Nyun Jesus Nazareth whut'en-un 'int'oh. Ndet nets'u hukwa' ninzun? Gak netalhtselh ha eh whusainya? Mbe inli t'enyunúszun! Yak'usda ba lubeshi ooghu hooloh-un 'int'oh!”

³⁵ 'Et Jesus hukwa' yudáni' whe 'uyulhni, “T'eduzinih whe ooyáhanaindaih!” Ntsi'-i nududeh-i dune butoh nayáno 'ink'ez yuts'u ha naja. 'Ink'ez 'aw lhuyundíldal.

³⁶ Ts'iyawh buba hooncha 'ink'ez whe húnilhjoot 'ink'ez 'ulhodutni, “Ndi khuni ndai whe 'unt'oh? Úlhtus 'ink'ez ookw'une' whut'en. Ndun ntsi'-i nududeh-i, 'et ndúyulhni ibulh yuts'u ha nadide.” ³⁷ 'Et yun k'ut ndulcho whe huyulh 'údants'o.

Jesus Peter oobiz soo na'yinla

³⁸ 'Et Jesus Lizwif lugliz dunadija 'ink'ez Simon ooyoh ts'e whinya. Simon oobiz dada nulwus-i be nduda. 'Et Jesus hidani' khun tilah yula' ooneh ha. ³⁹ 'Et lili zih neninya 'ink'ez yutus cha nut'i. 'Ink'ez dada hukwa' yudáni' whe nulwus-i ye nduda-i yuts'a ha nádoalts'it yulhni, 'ink'ez oots'a hanaídilts'ut. 'Et 'aho dunadija 'ink'ez bugha ná'unt'ai.

Nats'ulyis-un dzin 'et lhane undudane, Jesus soo na'binla

⁴⁰ 'Awet sa yo tá'aih whe mbene ook'ekene lhelhdowh didowh-i dada be ndudane ts'iyawh Jesus highu bonínla. 'Ink'ez ts'iyawh buk'udál'ni 'ink'ez whuz un'a soo ná'binla. ⁴¹ 'Ink'ez whulohne dune ntsi'-i nududeh-i 'ahúldzul whe buts'u ha náhudide, 'ink'ez 'uhutni, “Nyun Yak'usda ooYe' Christ huyulhni-un 'int'oh!” T'eduzahnih ubúl'ni 'aw yahutilhdih butl'a lhúhoo'al, t'ehonínzun Christ 'en 'unt'oh 'et huwa.

Galilee whe Jesus dune bubulh yalhduk

⁴²'Et 'om bun bundada sa há whenin'ai whe 'et disoh ts'e whinya. Dune ts'iyawh hikunúta. 'Et usda-un highu nindil, bughu tooya' whuch'a né'huyulh'en. ⁴³'Ink'ez ubúlhni, “'Udun keyoh cha yatisduk, dant'oh whe huba Yak'usda lerwe unli budutasnelh. 'Et huba whusáz'a'.” ⁴⁴'Et Galilee Lizwifne bulugliz 'oh ho bubulh yalhduk.

Dine lho ha 'ut'enne Jesus, “'Anih,” ubudáni'

5 'Et 'ilhoh dzin Gennesaret bun taba usyin whe dunene hinat 'ilhozdil, Yak'usda ooghuni 'i hidutáts'o ha. ²Ts'i nanki yasá'a yunilh'en. 'Et lho ha 'ut'enne 'udun dulembil tunáhugus. ³'Ink'ez 'ilhoghi ts'i bénya. 'I Simon oots'i 'unt'oh. 'Ink'ez 'uyulhni, “Nusyaz le 'inleh.” 'Ink'ez 'et ts'i bet natl'a dida' 'ink'ez dunene whubodulh'eh.

⁴'Et bubulh yalhduk-un 'etsul lhiduja whe Simon 'ulhni, “Nts'e takhulh-un 'et nlembil teninle 'utanlooh huba.”

⁵Simon nduyulhni, “Smoodih wheni 'ulhdzis ndoohoolyiz whe 'uts'it'en 'et hoonts'i 'aw hoonliyaz lhets'ilooh. Dini de lhembilh 'ilho tenaoodslelh la.”

⁶Te'huninla whe lho lhai huyuzdlooh. Lhai huzdlooh k'et bulembil lkh'enanuch'ulh. ⁷'Et 'onghohne lubaz bet 'ut'enne 'anilhuhutni bula' hooneh ha. 'Enne cha whusahanki 'ink'ez nankilt'oh ts'i hidilhun k'et 'awet tewhéninlat.

⁸Simon Peter whunalh'en whe Jesus oobut dugwutsi be neninya 'ink'ez, “Smoodihti sch'az naindadh, si lubeshi 'ulh'en-un usdli,” yúlhni. ⁹Peter 'ink'ez yulh 'ut'enne ts'iyawh buba hooncha lho lheltsuk whe huyuzdlooh 'et huwa. ¹⁰'Et James 'ink'ez John Zebedee ooye'ke 'enne Simon ts'u ditnine whe húnilhjoot. 'Et Jesus yulhni, “Simon khun whenoljut junih. 'Andit whuts'un dune ha' tant'elh.”

¹¹'Inka yanáhuski whe ts'iyaitsuk 'et hila ditni. 'Ink'ez hik'oh ts'e oot'en ha huyuntizdil.

Ooka whulhjut-un, Jesus soo ná'yinla

¹²'Et hukw'elh'az Jesus 'ilhoghun keyoh 'ut'en. 'Ink'ez 'ilhoghun dune ndulcho whe ooka whulhjut-un, 'i leprosy huyulhni, 'i be nduda, 'en cha 'et keyoh whut'en. Jesus yutilh'en whe yubut nachaniti, yuts'u tedudli, “SMoodihti nyun hukwa' ninzun de suna'ilhdeh,” yulhni.

¹³'Et Jesus dula be yut'aíznai 'ink'ez 'uyulhni, “A, hukwa' nuszun nyuna'oosdeh.” 'Et ooka whulhjut-un 'aho soo na'uja.

¹⁴'Et Jesus khuniti be njan ndúyulhni, “Khun te 'uyoonne dóni' junih! 'Et k'us lubret oots'inyalh 'ink'ez nyunoolh'en. 'Et Moses be 'udustl'us k'ut daja ni, 'et whuz un'a loodel k'ut hoonliyaz dutálhk'un. 'Et whe la whubunolhtun dainja whe soo na'inja,” yulhni.

¹⁵'Et hoonts'i be nawhutnuk-i Jesus Christ 'en ghun lhan'un te whulh 'úhudants'o. 'Et whula toh ts'e 'on nus huldlai whe highudulh, 'ink'ez hiye unduda-i ts'iyawh naitilhyih hits'u hukwa' ninzun. ¹⁶'Et didutch'oh lhat disoh ts'e tenadutidli ts'u wheyaih.

Dune delhdusni-un, Jesus soo ná'yinla

¹⁷'Et 'ilhoh dzin dune hodulh'eh whe 'ink'ez Phariseene cha 'ink'ez Moses be 'udustl'us hodulh'ehne cha, yun k'ut Galilee, Judea cha, 'ink'ez Jerusalem cha ts'iyawh Jesus hiyenghoh dilhts'i. 'Ink'ez neMoodihti ye ulhtus-i ndudane soo ná'tilh'elh ha yulh 'unt'oh. ¹⁸'Et dune delhdusni-un lili be whusahúyankai. 'Ink'ez Jesus yoh ts'e hits'u hitoolhtelh hukwa' huyulh'en. ¹⁹'Et hoonts'i dune lhai k'et 'aw 'uhuyooleh 'ait'oh. 'Inka bun k'ehuyinkai. Bun hikonintsi 'ink'ez whuz hukwuhinínkai. 'Ink'ez buniz Jesus oobut yun néhininkai.

²⁰'Ubunilh'en 'et t'eeoninzun buba 'alha 'uhoont'oh 'ink'ez delhdusni-un 'uyulhni, “Dune nlubeshi mba hooloh suli!”

²¹'Et Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez Phariseene, huwu yawhenilhduk, “Ndun dune Yak'usda ch'az yalhduk. Mbe lubeshi 'untulhdulh? Yak'usda didutch'oh za lubeshi 'un tulhdilh!”

²²'Et Jesus t'ewhunínzun daja huninzun, 'ink'ez ndúbulhni, “'Et di ha nohdzi yo whe 'et ndunahzun? ²³Nts'en'a suba huwa lhúhoolna' k'un'a 'uzdooni', 'Lubeshi mba hooloh suli', k'us, 'Dudinyaih 'ink'ez ninya?’ ²⁴'Et t'eeonóhzin Yinka Dune Ye!, 'en ndi yun k'ut ooba' hoont'oh whe

'unt'oh lubeshi 'un toolhdilh huba' hoont'oh whe 'unt'oh,” 'ubulhni. 'Ink'ez delhdusni-un, “Dudinyaih, ookw'usinti-i ilhchoot, 'ink'ez nyoh ts'e naindalh!” yulhni. ²⁵'Et 'aho ts'iyanne nalh dudinya 'ink'ez yuk'usti-i cha náilhchoot 'ink'ez Yak'usda dilhti' whe duyoh ts'e whe naja. ²⁶'Et ts'iyanne buba hooncha. Yak'usda hidálhti'. Tube whe hunuljut, “Tube huwa 'it'en-un ts'onalh'en,” hutni.

Jesus Levi, “'Anih,” yúlhni

²⁷'Et hukw'elh'az Jesus 'az whinya 'ink'ez 'ilhoghun sooniya nalhdzooch-un, Levi huyulhni-un, 'ut'en-un usda whe yunilh'en, 'ink'ez uyúlhni, “Sunanyalh.” ²⁸'Et dudinyai, ts'iyaitsuk yula ditni whe yuk'oh ts'e oot'en ha yuntizya.

²⁹'Et Levi duyoh ts'e Jesus ba hooncha whe dune gha ná'untai. 'Et sooniya 'ilhunaos'aihne huldlai. 'Ink'ez 'uyoonne cha lhane bubulh 'et dilhts'i. ³⁰'Et Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez Phariseene, didutch'oh highu yalhduk 'ink'ez Jesus yugha hodul'ehne, 'ubuhútni, “'Et nyoonne sooniya 'ilhunaos'aihne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne, di ha bubulh áh'alh 'ink'ez bubulh 'áhtnai?”

³¹Jesus 'et ndúbulhni, “Mbene la soo 'únt'ohne, 'aw yoo be duyun ha lhe'hunizun. Ndudane, 'enne za yoo be duyun ha' huninzun. ³²'Aw ts'ih'un 'unt'ohne dulubeshi ch'a dudeni naháhunduntileh huba iloh whusásya. 'Et lubeshi 'ulh'enne dulubeshi ch'a dudeni naháhundunooleh ubudutásnelh ha, 'et huba whusásya.”

Dune soo hóohooni-un hukwa huyoodulhkut

³³'Et huyoodulhkut, “Dahoont'oh huwa John yugha hodul'ehne, lhat soo hóohoonih 'ink'ez tenahududli? 'Ink'ez Phariseene bugha hodul'ehne cha nduhút'en. 'Et hoonts'i nyun ngha hodul'ehne, 'uha'alh cha' hut'en 'ink'ez 'uhutnai cha' hut'en?”

³⁴'Et 'ubulhni, “Mbe la oo'at whutáleh-un, ook'ekene, bubulh 'ut'en, whe soo húhootanih eh? ³⁵'Oh de whusaootilts'ulh, 'oh de de oo'at whutaleh-un bughu nayítálchulh. 'Oh de la soo hóohoonih.”

³⁶'Et be nawhutnuk 'i be whuts'odul'eh-i, 'i be bubulh yalhduk whe njan ndutni, “'Aw 'ilhoghun naih 'andit-i ts'u ha yalhch'ul 'ink'ez 'ujut-i

yunaidunókalh 'ait'oh. 'Et whuz un'a 'et nduja de, 'et 'andit naih-i tooch'oolh la, 'ink'ez 'andit-i naih, 'ink'ez naih jut bulh 'aw lkh'un'a oot'e' 'ait'oh. ³⁷'Et doo cha, 'aw 'ilhoghun 'andit-i ts'ekoo too' 'i 'aw 'ujut-i ts'ekoo too' zus be yóolhdzeh 'ait'oh. 'Et de, 'andidi-i ts'ekoo too' ndi 'ujut-i ts'ekoo too' zus ook'ohóltalh la. 'Et whe ts'ekoo too' bé ha itijulh 'ink'ez 'uzus ninta'tit'elh. ³⁸'Et hoonts'i 'andit-i ts'ekoo too', 'andidi-i ts'ekoo too' zus be naoldzeh huba' hoont'oh. 'Et whuz un'a nankilt'oh soo' tit'elh. ³⁹'Aw 'ilhoghun ts'ekoo too' 'ujut-i 'utnai' de, 'aho 'andit-i ts'ekoo too' ha' noozin 'ait'oh. 'Ujut-i 'on nus 'uzoo', 'hutni,' ubúlhni.

Yinka Dune Ye', nats'ulyis dzin, huMoodihti unli whe 'unt'oh

6 'Et whulh nat dune nalyis dzin. 'Udechoo-un hukw'elh'az, whe Jesus 'ink'ez higha hodul'ehne bulh tl'o k'ut 'oh whuya hidulh whe, tl'o mai' huhoonuyin. 'Ink'ez dula k'et hinulhguk 'ink'ez huya'alh. ²'Et whulohne Phariseene hubuhútni, “Daht'en whe 'aht'en? 'Andit dzin nats'ulyis dzin 'uhoont'oh! 'Aw nduhóot'en huba lhe'hoot'oh!”

³Jesus ubúlhni, “Lerwe David daja-un 'aw lawk hukw'u yalhuzulhduk. 'Oh da' David 'ink'ez yulh 'ut'enne buye 'ílts'ul, ⁴Yak'usda ooyoh daninya. Lhes 'i Yak'usda oogha yut'aih-i, lhes lubretne za huyoo'alh huba' hoont'oh. 'Ink'ez 'i yilhchoot 'ink'ez yan'al. 'Ink'ez dulh 'ut'enne, cha yuloh bugha nín'ai.” ⁵'Ink'ez Jesus 'ubulhni, “Yinka Dune Ye', 'en nats'ulyis dzin, 'et cha huMoodihti unli whe 'unt'oh.”

Nats'ulyis dzin 'et Jesus Christ dune oola únduda-un soo ná'yinla

⁶'Et hukw'elh'az 'on 'at nats'ulyis dzin Lizwif lugliz daninya 'ink'ez whubodulh'eh. 'Ilhoghun dune 'en cha 'et usda. Oola nailhni ts'e 'aw yé nulhe'ust'en. ⁷'Inka Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez Phariseene cha soo cho highunli daoneh suba. Dune nalyis-un dzin 'et tilah soo na'yooleh. 'Et whe hoonliyaz highu nahootá'alh hukwa' hut'en. ⁸'Et hoonts'i daja huninzun t'eeoninzun. 'Ink'ez dune oola yunulhe'ust'en-un 'uyulhni, “Dudinyaih 'ink'ez njan sinyin.” 'Inka dudinya 'ink'ez buniz neninya.

⁹'Ink'ez Jesus 'ubulhni, “Ilhoghun hukwa nohoodutaskut. Nats'ulyis-un dzin, nts'en'a netl'a hóolts'ut, 'et ts'ih'un un'a 'uztinelh, k'us hoontsi' k'un'a 'uztinelh? Dune ye khuna-i uztilhyih k'us daztilhtsa?”

¹⁰'Ink'ez ts'iyawh 'ubunilh'en. 'Et dune 'uyulhni, “Nla lhts'eh dínsih!” 'Et ndúja 'ink'ez oola kw'uz ts'e dalhit'oh, whuz un'a ndunája. ¹¹'Et 'onghohne tube howunílch'e, 'ink'ez howu yahalhduk Jesus dahítileh-un 'et huwun.

Whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne, Jesus 'utahábanla

¹²'Oh da' 'et dzin, Jesus shus k'ut tenadutidli ha whuz whinya. 'Ulhdzis nduwuhlyiz Yak'usda ts'un tenadidli. ¹³'Et yulhkai-un higha hodul'ehne, 'anilh 'ubulhni. 'Et butoh whunizyane 'on 'at nane 'utahábanla. 'Enne whel'a'ne buboozi' súlhtsi. ¹⁴Simon, ooozi' Peter cha yugha ídin'ai. 'Ink'ez bulhutsin Andrew, James 'ink'ez John, Philip 'ink'ez Bartholomew. ¹⁵Matthew 'ink'ez Thomas. James Alphaeus ooye!, 'ink'ez Simon 'en huwu daóodit'oh-un huyulhni. ¹⁶Judas James ooye!, 'ink'ez Judas Iscariot, 'en 'utja buch'az nedinja.

Lhane undudane 'ink'ez ntsi'-i nududeh-i be dzoh nudehne, Jesus soo ná'balh'en

¹⁷'Et whududlun-un ndus de yugha hodul'ehne bubulh hainya 'ink'ez lhts'e oodiz'a-un nehunindil. Yun k'ut Judea whut'enne, Jerusalem whut'enne cha, 'ink'ez yatoo ba keyoh Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne cha hulldai. Hiyoootuzálhts'ilh 'ink'ez soo na'butilh'elh hukwa 'ilhuhozidil. ¹⁸'Ink'ez mbene la ntsi'-i nududeh-i be dzoh nudehne cha 'et hudilhts'i, 'ink'ez soo na'balh'en. ¹⁹Ts'iyanne hit'a oonalh hukwa' hut'en. Ye ulhtus-i oots'u ha idilts'ut, 'i be ts'iyawh budada' soo na'binla.

Jesus 'ubulhni, “'Uk'enus hoonzoo-un nohbulh 'uhooja”

²⁰Jesus 'et yugha hodul'ehne, butunuyú'en whe njan dúbulhni, “Nohni tel'enne Yak'usda whe lerwe unli, 'et nohni nohch'e' 'uhoont'oh.

'Et huwa 'uk'enus hoonzoo-un nohgha whults'ut.

²¹ Nohni ooye'últs'ilhne, untihdai 'uk'enus hoonzoo-un
nohgha whulsts'ut.

Mbene la 'andit utsone tihdloh 'et huwa dawhuldzoo'-un
nohgha whulsts'ut.

²² Dune nohts'o dutitni 'ink'ez 'aw bubulh óoht'e'
'ait'oh nohohulh'tsi.

'Ink'ez nohch'az yahutilhduk whe Yinka Dune Ye',
'en gha nohoozi' dutsun hitilhtselh 'ink'ez 'un hitilhdulh.

'Et whuz un'a ndunóhuhulh'en de, 'uk'enus hoonzoo-un
nohgha whulsts'ut.

²³ 'Et dzin hootaht'i' 'ink'ez hoonah't'e' k'et do tóolhuk. 'Alha
'uhoont'oh yak'uz hooncha whe nohba 'uk'elha whutaleh. Whuz un'a za
ndunohotilh'elh, ndunt'ohne butsoda'ne cha nus hoo'en, whuz un'a za
ndubuhalh'en 'et huwa.'"

Whulohne 'uk'enus hoontsi'-un bugha whútalh'ts'ulh

²⁴ "Et hoonts'i nohni hoonzoo' 'unt'ohne soo cho howahli!
Be hoonah't'i'-i

be 'uda' ts'iyawh nohba 'uk'elha whuzdli'.

²⁵ Nohni soo 'a'alhne,

nohni cha soo cho howahli!

Nohyé'tilts'ulh! Mbene la udlóhne howahli!

Nohdzi dúntida' 'ink'ez tih'tso!

²⁶ 'Et huwahli mbene la sóo nohghu yalhdukne.

'Oh da' nus hoo'enne na'dudil'ine cha

butsoda'ne ndúbuhutni."

Nohch'az ditnine buk'eh'tsi'

²⁷ "Et hoonts'i nohdusni, nohch'az ditnine buk'eh'si'. Mbene la nohts'u
dutnine sóo ne'bulh'en. ²⁸ Mbene la nohk'ehuyihne, Yak'usda buts'un óozoo'
ha buba tenadoohdli. Mbene la dzoh ne'nohulh'enne cha buba tenadoohdli.

²⁹ Mbene la nohnimbus k'ut nohnizkukne, buba 'awh nandunaht'ah
'ink'ez ookw'uz ts'e cha 'unohuhooleh. Mbe la ndzoot nghu halchooz-un,
ndzoozt'an cha ooch'a yóntun junih. ³⁰ Ts'iyanne hoonli nohts'u ka 'utni

de, bugha íyohlelh. Nohch'e' 'uyoonne yílhchoot de, buts'o ookwana' doohntni' junih. ³¹ Nts'en'a hukwa' nahzun dune danohotilh'elh-un, whuz un'a za nohni cha né'boolh'en.

³² Mbene la nohk'ensi'ne, 'enne za buk'ehsi' de, whuz un'a hoonzoo nahzun eh? 'Awundooh! Lubeshi 'ulh'enne hoonts'i buk'ensi'ne buk'ehinsi'.

³³ Mbene la soo ne'nohulh'enne za soo ne'bulh'en de, whuz un'a hoonzoo nahzun eh? 'Awundooh! 'Et lubeshi 'ulh'enne cha whuz un'a nduhút'en.

³⁴ 'Et mbene la nohtl'a náti'alh nahzun de, 'enne za bughe zulh'ai, whuz un'a hoonzoo nahzun eh? 'Awundooh! Lubeshi 'ulh'enne hoonts'i lubeshi 'ulh'enne ghe' hulh'ai 'ink'ez 'et 'ultsuk za butl'a náha'aih. ³⁵ 'Et hoonts'i nohch'az ditnine buk'eoohsi', 'ink'ez soo ne'boolh'en. Bughe 'oolhla' 'ink'ez hoonli nohtl'unátílt'sulh hukwa tse hólhle' junih. 'Ink'ez hooncha whe nohba k'elha whutaleh. 'Et mbe la yak'uz soo 'udedo 'unt'oh-un, 'en ooye'ke tihleh. 'Alha' mbene la musi lhudusnine 'ink'ez ntsi'ne cha, ts'iyawh buts'un unzoo. ³⁶ 'Inka nohBá nts'en'a la te'ninzun, nohni cha whuz un'a za te'noohzin.”

'Uyoonne ba nahoohyeh junih

³⁷ “'Uyoonne ba nahoohyeh junih, 'et de 'aw nohba nahoodeh 'ait'oh. 'Uyoonne k'ehoh'alh junih, 'et de 'aw nohk'eholts'it 'ait'oh. 'Uyoonne ba whunaoodolnoh, 'ink'ez nohni cha nohba whunaoodutitnoh. ³⁸ 'Uyoonne gha náh'ai, 'i nohtl'a nátikulh whe 'unt'oh. Lht'usúkat 'ink'ez lhai cho tileh. 'Et nudúl'us whe bé ha itikat. 'Et 'ultsuk whe nohbut nehítakalh. Daltsuk oogha náh'ai 'et 'ultsuk nohtl'a nátikulh 'et huwa.”

³⁹ Be nawhutnuk-i be whúts'odul'eh-i, 'i be bubulh yalhduk, “Soo eh hoos'en-un 'uyoon hoos'en-un nutíguz? 'Alha' nahúlt'oh la ha hóokai-un 'ahoolts'it! ⁴⁰ Hodul'eh-un 'ink'ez whuyodulh'eh-un 'aw yando lhe'ít'oh. 'Et hoonts'i ts'ih'un un'a hodil'ehne hubodalh'e'-un k'un'a 'uhutit'elh.

⁴¹ 'Et di ha nyulhutsin lhezyaz oona k'et uslai, 'i nilh'en, 'et hoonts'i 'aw t'oonuzinzun nyunch'oh duchun cho nyuna k'et diztan? ⁴² Nts'en'a nyulhutsin 'udutanelh, 'Sulhutsin nyo tsunyaz nyuna k'et ha náoosalh.' Nyunch'oh duchun cho nyuna k'et diztan-i 'aw lhuzan'en. Nyunch'oh duba na'indzoo! 'Udechoo duchun cho nyuna k'ehanadintih. 'Et de la soo hón'en whe nyulhutsin oona k'et yuz'ai 'i oona k'éhanaiyon'alh.”

Dune di la oodzi yo be whudizbun, 'i be la yatilhduk

⁴³“Et duchun dinzoo-i 'aw mai 'utsi'-i ooghu noot'ai 'ait'oh. 'Aw duchun dintsi'-i mai unzoo-i ooghu noot'ai 'ait'oh. ⁴⁴'Et oomai' gha duchun dant'oh-i 'unt'oh t'enudzun. Mai unzoo-i, figs huyulhni, 'aw whus chun ghun huyoonoyin 'ait'oh. 'Ink'ez whus cho chun, 'aw duje ndo 'ut'en-i ooghu oononyin 'ait'oh. ⁴⁵Dune unzoo-un unzoo-i dudzi yo hoonli-i, 'i gha khuni unzoo-i be yalhduk. 'Ink'ez dune unsi'-un untsi'-i oodzi yo hoonli-i, 'i be khuni untsi'-i be yalhduk. Dune di la oodzi yo be whudizbun, 'i be yaoolhduk.”

Jesus Christ ooghuni soo cho whulh ts'ooyin

⁴⁶“'Ink'ez di ha 'SMoodihti, sMoodihti,' sudahni, 'ink'ez daja nohdusni la, 'aw húk'w'u nulhe'zaht'en? ⁴⁷Mbene la sts'un túyaih 'ink'ez soo zilhts'ai 'ink'ez hukw'ú ne'ut'enne, 'et mbe ndahulto' whunóhunistun. ⁴⁸Ndiz whuz un'a 'et duhint'oh. Dune yoh 'uwhutilelh whe, yoo yo cho ha hónkai 'ink'ez yoh ook'u whuz'ai-i tse k'ut newhúta'alh, dudatilht'o de, 'et ninli ulhtus-i yoh whut'aiznai, 'et hoonts'i yoh 'aw dalhuhoonel. Tse k'ut neonin'ai 'et huwa. ⁴⁹'Et hoonts'i mbe sghuni yoozilhts'aine 'ink'ez 'aw hik'u nulhe'ust'en de, njan nduhint'oh. Dune yun k'ut yoh 'uhoonla. 'Ink'ez yoh ook'u whuz'ai-i 'aw lhe'ílel. Ninli ulhtus-i yoh whut'aiznai whe 'aho naónit'ai. Tube wheóonujut whe yoh ninta'whutat'elh.”

Lhuganne whumoodih yuba ne'út'en-un, Jesus soo ná'yinla

7 'Et dune Jesus yoozilhts'aine ndet huwun ubúlhni-un, ts'iyawh lhaoodinla. 'Ink'ez keyoh Capernaum ts'e oozya. ²'Ink'ez 'et keyoh whut'en-un 'et 'ilhoghun lhuganne whumoodih yuba ne'út'en-un. Tube yúk'entsi'-un, 'en tube unduda 'ink'ez 'awet datitsah. ³'Et lhugan whumoodih Jesus yulh 'údants'o 'ink'ez Lizwif tso whudilhdzulhne, whuz whe balh'a'. Jesus huyoodutalhkut ha lhugan whumoodih yuba ne'ut'en-un soo na'yooleh ha. ⁴'Et Jesus highu nindil whe tube cho hits'u tedudli 'ink'ez 'uhuyulhni lhuganne whumoodih-un, 'en soo 'uldzoo' whe 'unt'oh yuba ne'ut'en-un, 'en soo na'yooleh ha. ⁵“Nedune'ne buk'ensi' 'ink'ez nelugliz neba' hoonla,” huyulhni. ⁶'Inka bubulh tizya. 'Et Jesus yoh

whenghoh uyalh whe lhugan whumoodih 'en ook'ekene Jesus hits'ú whe balh'a'. Hidudizdil 'ink'ez Jesus 'uhuyúlhni, “Lhugan whumoodih njan dunyúlhni, ‘SMoodihti dzoh ne'dudoldzut junih. Syoh datányalh huba 'aw soo lhe'uzdzoo' 'et huwa.’

⁷'Et huwa ndunuszun 'aw soo lhe'uzdzoo' ndudutásyalh huba. 'Et hoonts'i nghuni be dini de, 'et la sba ne'út'en-un soo na'óotneh. ⁸'Et si cha whuz un'a za lhuganne buba ando 'ust'oh. 'Et 'ilhoghun, 'Inyalh!' dúsni de, 'aho 'awet tiyalh. 'Et 'uyoon, 'Anih!' dúsni de, 'et 'aho sts'u tuyaih. 'Et sba ne'út'en-un, 'Njan ndineh!' dúsni de, 'et 'aho 'et ndút'ih.”

⁹Jesus ndun dune daja ni la yudants'o whe tube ooba hooncha. 'Et yunidulhne buts'ú nalh'a 'ink'ez ubúlhni, “Israel ndulcho whe keyoh ndun dune 'en k'un'a 'aw 'ilhoghun ndulcho-i be ooba 'alha 'uhoont'oh-un nalhizústi.” ¹⁰Mbene la yuts'un whel'a'ne lhugan whumoodih hiyoh ts'u naóosdil whe yuba ne'út'en-un ndida' 'aw dálhit'oh whe highu danándil.

Dune dazsai-un, Jesus dunaidilhti

¹¹'Et 'om bun dzin Jesus keyoh Nain huwhutni-un, yugha hodul'ehne bulh, 'ink'ez lhanne yunidulhne cha huyulh whindil. ¹²'Et keyoh nanistl'oo ghu ti-un whenghoh nehúnindil whe dazsai-un hiduhidizkai. 'Et ooloo tsandilh, 'aw 'ilhoghun za ooye' 'unt'oh. 'Et keyoh whut'enne lhane yulh údulh. ¹³'Et neMoodihti yan'en 'ink'ez yugha te'ninzin whe uyúlhni, “Intso iloh!”

¹⁴'Ink'ez nezi chunkelh yughu ninya 'ink'ez yut'aiznai. Yilhtelhne cha 'ilhiz nehunindil. 'Ink'ez 'utni, “Chilh dune dudinyaih nyudúsni!” ¹⁵'Ink'ez dune dazsai-un doneh tl'a dinda' 'ink'ez yawhénilhduk. 'Ink'ez Jesus ooloo tl'a nayalhti.

¹⁶Ts'iyanne hunílhjoot, 'ink'ez Yak'usda hidílhhti' whe njan nduhutni, “Netoh nus hoo'en-un ncha-un whusainya.” 'Ink'ez nduhútni, “Yak'usda dudune'ne buzih nususya.” ¹⁷'Et Judea yun k'ut ndulcho whe 'ink'ez whunat keyoh ndulcho whe cha, ts'iyanne huyulh údants'o.

**John dune too be 'ulh'en-un yugha hodul'ehne, Jesus
ts'un whe balh'a' huyoodutalhkut ha**

¹⁸ John yugha hodul'ehne ts'iyawh hidáni' dahooja la. ¹⁹ Ink'ez nane 'anih 'ubulhni 'ink'ez Jesus ts'un whe balh'a' huyoodutalhkut ha, “Nyun eh whusatíyalh-un inli, k'us 'uyoon tilah ka ts'itó'en?”

²⁰ Inka Jesus highu nin'az 'ink'ez 'uhuyúlhni, “John dune too be 'ulh'en-un, nts'u nétilh'a' nts'u yoodutalhkut ha, nyun eh whusatíyalh-un inli, k'us 'uyoon tilah ka ts'itó'en?”

²¹ Et 'aho mbene la ndudane 'ink'ez ooka hooline cha, 'ink'ez ntsi'-i nududeh-i ooyudindane cha lhane soo na'balh'en. Hoos'enne cha huhoo'en-un 'ubulhntsi. ²² Et Jesus John yugha hodul'ehne 'ubulhni, “John ts'u naht'us. Ndet whunilh'en-un 'ink'ez whudáhts'o-un dóhni', hoos'enne huhoo'en huzdli'. Nulhúsdilne húdilhne nahuzdli'. Buka nódutsi', leprosy be butsun hooloh huzdli'. Lhe'dusts'one cha 'ahudits'o huszdli'. Yaidlane cha dunahudidil. Tel'enne cha khuni unzoo-i be bubulh yaínduk. ²³ Ink'ez si sgha ooba dzoh lhúhoolohne, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bughá whutalts'ulh.”

²⁴ Et John khuni yuba na'áne whenáhit'az whe Jesus John ghu yatilhduk whe 'ilhunaosdilne njan ndúbulhni, “Dune luhoot'ih ts'e ndet hukwa tse hoohli whutih'elh-un? Tl'oghazilh nónulhts'i, 'i tilah tih'elh nahzun eh? ²⁵ Ndet suba hukwa tse hoohli whutih'elh-un? Dune naih duchut-i be soo naduja, 'en tilah tih'elh nahzun eh? 'Alha' whuz un'a soo nadut'ihne lhai sooniya ts'iya hulhtsih 'ink'ez lerwe ooyoh huwhut'i. ²⁶ Et ndet suba hukwa tse hoohli whutih'elh-un? Nus hoo'en-un tilah? A! 'alha' nohdusni nus hoo'en-un ba nus 'unt'oh-un nulh'en! ²⁷ En ghun 'uk'une' 'usguz inle' whe ndutni,

‘Soo zilhts'ai, khuni sba na'a-un, 'en ntso tis'alh.

'En ntso tiyalh-un,

mba lhaoodutileh 'et wheni.’

²⁸ Nohdusni, nus hoo'enne whuzdline butoh John dune too be 'ulh'en-un, 'uk'enus ncha-un 'unt'oh. 'Et hoonts'i Yak'usda whulerwe unli-un, 'uk'enus 'udeyo 'unt'oh-un yanus uncha whe 'unt'oh.”

²⁹ Ts'iyanne dune 'ink'ez sooniya nalhdzoozne, Jesus daja ni hidants'o whe Yak'usda buba 'alha' yija, John too be' balh'en 'et huwa. ³⁰ Et hoonts'i Phariseene 'ink'ez Moses be 'udustl'us k'ut daja ni whe 'uyoo unli be

yalhdukne, ts'iyawh Yak'usda nts'e la butsu hukwa' ninzun-un, 'ants'i 'un huhutilhdil. 'Aw John too be lhé'bilel 'et huwa.

³¹ 'Et neMoodihti ubúlhni, “Dunene 'andit yuk'edúdehne di suba nohba lhzih nebosdlelh, k'us di dahult'oh? ³² Ts'oodunneyaz duhúlt'oh whe huya'alh-i be 'óoket-un 'et hudilhts'i. 'Ink'ez lhts'u há hadih whe njan ndulhódutni,

‘Be ts'ujun-i be nohba ts'ujun,

'ink'ez 'aw lhnahdih.

'Ink'ez nohba ts'odi tsinli,

'ink'ez 'aw lhahtsoh!’

³³ Whunulh'en, John dune too be 'ulh'en-un whusainya whe 'aw lhes lhus'al 'ink'ez ts'ekoo too' cha lhusnai'. 'En 'udáhni 'Ntsi-i nududeh-i ooyudinda,' dahni. ³⁴ 'Et Yinka Dune Ye' whusainya, 'a'alh 'ink'ez 'utnai. 'Et 'udáhni, ‘Ndun dune oocha hooncha 'ink'ez tanutnai. Sooneya 'ilhunaos'aihne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne buk'eke,' dáhni. ³⁵ 'Et hoonts'i ndunne hiye whunih-i na'dudil'ine bugha ndi be whútnih-i, 'i ts'ih'un un'a 'uhóoja.”

Ts'eke lubeshi 'ulh'en-un oolubeshi lhai, Jesus yuba 'un yutilhdil

³⁶ 'Et Pharisee 'ilhoghun yughu nusíya dudulh ná'oot'alh yulhni. 'Inka whuz ooyoh ts'e yughu danínya. 'Et lutab yoo yo 'unt'oh-i yuzih nelget 'uti'ulh wheni. ³⁷ 'Et 'ilhoghun keyoh whut'en-un, lubeshi 'ulh'en-un ts'eke. Pharisee ooyoh ts'e 'et Jesus 'a'alh yulh 'údants'o whe whuz whinya. Sooltsun-i dizti-i, 'i alabaster luboodai bé yulhdzo, 'i whuz yooz'ai. ³⁸ 'Et yut'a syin, 'utso 'ink'ez dunatsuloo' be yuke tunawhiningus 'ink'ez dutsigha' be yuna'ulhdeh, 'ink'ez yuke nadits'ooz. 'Ink'ez ndi sooltsun-i be yuke yulhlo.

³⁹ 'Et Pharisee 'anilh yudani'-un, dich'oh na'dudutni, “‘Et ndun nus hoo'en-un unli de, t'eeonózin da' dant'oh-un ts'eke 'unt'oh yut'ainaih. 'En lubeshi 'ulh'en-un 'unt'oh.”

⁴⁰ 'Et Jesus uyúlhni, “Simon, hoonliyaz nyudutásnelh.” “Nehodulh'eh-un dini,” ni.

⁴¹ 'Et Jesus 'uyulhni, “‘Ilhoghun sooniya 'ughu sulh'ai-un nane dune ghe 'ulh'ai. 'Ilhoghun 'en 500 'ilho unli sooniya, 'ink'ez 'ilhoghun 50 'ilho

unli sooniya. ⁴²'Aw hiba 'uk'elha hitilhtselh lhihít'ih. 'Inka nahúlt'oh buba whula ditni. 'Et sudini, k'us mbe 'uk'enus yuk'ensi'?"

⁴³'Et Simon 'utni, "Mbe 'uk'enus lhai yuba ladiitni-un, 'en 'uk'enus yuk'entsi'." 'Et Jesus uyúlhni, "Ts'ih'un un'a 'udinja."

⁴⁴'Et ndun ts'eke ts'u nalh'a 'ink'ez Simon 'ulhni, "Ndun ts'eke nilh'en eh? Nyoh danusya whe 'aw too sba 'et nélhinkal ske be tunatisgus huba. 'Et hoonts'i ndun ts'eke dunatsúltoo' be ske tunayuzguz 'ink'ez dutsigha' be yuna'alhde. ⁴⁵Nyun 'aw na'duts'oos be hadih sulhdínel. 'Et hoonts'i ndun ts'eke 'udechoo danínya whuts'un 'aw ske naduts'oos-un 'etsul lhe'ínel. ⁴⁶'Aw stsi khe be lhihlhoh 'et hoonts'i ndun ts'eke khe be ske sooltsun-i yulhlo. ⁴⁷'Et huwa nyudusni, oolubeshi lhai ts'iyawh ooba whunaoodízno. Lhetube sk'ensi' whe 'unt'oh. 'Et hoonts'i ntsool-iyaz lubeshi buba hooloh unline, dzoh ts'ulyaz sk'ehinsi'."

⁴⁸'Ink'ez Jesus ts'eke ndúyulhni, "Nlubeshi mba hooloh sulí'."

⁴⁹'Et 'onghohne ludab k'ut na'ut'alhne dich'oh 'ulhodutni, "Ndun mbe whe 'unt'oh? Lubeshi 'i hoonts'i yuna'ulhdeh?"

⁵⁰'Ink'ez ts'eke 'úyulhni, "Mba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be dinjih. Ndzi dizghel whe naindahl!"

Lhane ts'ekoo Jesus hila 'ut'en

8 'Et hukw'elh'az Jesus kedutizut keyoh whucho 'ink'ez keyoh whuyaz totsuk, Yak'usda lerwe unli, 'et huwun khuni unzoo-i be yalhduk. 'Et whunizyat 'on 'at nane cha huyulh 'ut'en. ²'Ink'ez ts'ekoo cha huyulh 'ut'en whe ntsi'-i nududeh-i buyudul'tsi 'ink'ez hunduda, ts'iyawh soo na'binla. Mary Magdala whut'en-un cha 'ut'en. 'En 'unt'oh lhtak'ant'i ntsi'-i nududeh-i 'en ooyáha naidide. ³'Ink'ez Joanna, Chuza oo'at, 'et Chuza, 'en Herod yoh dilhts'ine bumoodih unli, 'ink'ez Susanna cha 'ink'ez 'uyoonne lhane cha huyut'i-i, 'i be hila 'ut'en.

'A' nulé-un oogha whúts'odul'eh

⁴'Et keyoh whut'enne 'ilhuhozdil 'ink'ez Jesus nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i be yalhduk, ⁵"'Ilhoghun 'a' nule-un 'a' untilelh ha. 'Et 'a' nule whe ninutsut whe 'et ooloh tinch'oh nanánkat. 'Ink'ez hik'ut nusúdil 'ink'ez dut'aiyaz cha ts'iyawh yunildil. ⁶Ooloh cha tse k'ut nanánkat. 'Et

há nuski whe ha nulhyeh-i too hooloh 'et huwa yanúdízigí. ⁷'Et 'onghoh-i cha whus cho tanínkat. 'I cha whus cho bulh dúduninyai 'ink'ez bulh lhéwhulloh. ⁸'Et 'onghoh-i yun unzoo-i k'ut nanánkat, 'ink'ez há nuski. Oomai' 'i lhan'un te lhai suli' whunizyat whunizyai 'et 'ultsuk suli'." 'Et hukw'elh'az 'et tube cho 'ubulhni, “Mbe la oodzeh hoonline hidotso!”

Di ha Jesus be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i be ubulh yalhduk?

⁹'Et yugha hodul'ehne huyoodulhkut, “Ndi be whuts'odul'eh-i, 'i daja ni whe 'utni?” ¹⁰'Et ubúlhni, “Ndi buba whe' hoont'oh hooyoh-un Yak'usda lerwe unli-i, 'i ghun, t'eoonoohzeh ha 'uda' nohtl'a hóolts'ut. 'Et hoonts'i 'onghohne be whuts'odul'eh-i whuz un'a za bubulh yasduk. Doo ka la, 'Honah'en 'et hoonts'i 'aw lhuhuhooş'en. 'Et hodits'o 'et hoonts'i 'aw t'ehonuszun daja ni.”

'A' nule-un oogha whuts'odul'eh-un, 'et Jesus neba hukw'u nuhúlhye'

¹¹“Ndi be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i 'et ndutni. Ndi 'anukat-i, 'i Yak'usda ooghuni 'unt'oh. ¹²Mbene la ti 'unt'ohne, 'enne Yak'usda ooghuni hidits'o 'ink'ez netsudule khuni budzi be ha naídan'aih. Doo ka si 'alha 'uhoont'oh de hudoojih. ¹³Ndai la tse toh nanánkat-i le' 'unt'ohne hodits'o 'ink'ez huhóont'i' whe khuni huyilhchuk. 'Et hoonts'i 'aw bughih hooloh. 'Et huwa 'atsulyaz buba 'alha 'uhoont'oh. 'Et 'aho bé tank'us uznint'i-i, 'i be tinch'u nahuskat, 'enne 'uhint'oh. ¹⁴Ndai la whus cho toh nanánkat-i, dune Yak'usda ooghuni hidits'o 'et hoonts'i yun k'ut huwu ni tsinli-un, ndi yun k'ut hoonzoo' hoont'oh-un, 'ink'ez ndi yun k'ut huhoont'i' tune' hut'en-un, 'i ts'iyawh whus cho 'i be bulh lhellhoh ndult'oh. 'Et huwa 'aw lhadúlyane hoole' 'ait'oh. ¹⁵'Et hoonts'i ndai la yun unzoo-i k'ut nanánkat-i, 'enne huhóont'i' whe khuni hidants'o 'ink'ez budzi unzoo whe huyoontun. Nts'oh dahoont'oh hoonts'i 'ilhiz huyilhchuk. 'Et whuz un'a bumai' whulaih.”

Too dízk'un ookw'uz yo 'adin'ai-i, Jesus yughu yalhduk

¹⁶“Dune too dízk'un nahidilhk'aih 'ink'ez 'aw oosa' yuk'uz yo nádoo'ah 'ait'oh. K'us lili t'a ts'e 'ayoo'alh 'ait'oh. 'Et too dízk'un-i hukw'us'ai-un,

'et hukw'e yin'ai. 'Et de dandílhne hinoohl'en la. ¹⁷Di la nist'i-i, nus de ts'iyawh ha ootikulh. Di la whu'iz 'ulh'en, 'i hoot'en-un, ts'et ha ootikulh. ¹⁸'Inka howahli nts'en'a la khuni dutáhts'o. Hoontsool-unyaz t'ehonínzunne, 'on nus lhat-un t'e honínzun-un, 'et bugha whútalts'ulh. 'Ink'ez mbene la hoonli t'ewhunúszunne, hoontsool-unyaz hodits'o, ndai la 'aw 'i huyut'i-i huninzun, 'i hoonts'i bughu nayitálchulh.”

Jesus ooloo 'ink'ez bulhutsinke te hiyulh yatilhduk hukwa' huninzun

¹⁹'Et 'awet ooloo 'ink'ez bulhutsinke te, hits'un tizdil. Dune lhai k'et 'aw hiyenghoh nehoodil 'ait'oh. ²⁰Whulohne huyulhni, “Nloo 'ink'ez nyulhutsinke te 'az nodilhya, nyahuti'elh hukwa' huninzun.”

²¹'Et ubúlhni, “Mbene la Yak'usda ooghuni yoozilhts'aïne 'ink'ez hik'une! 'ut'enne, 'enne sloo 'ink'ez sulhutsinke hinli, whe' hint'oh.”

²²'Et hukw'elh'az 'ilhooh dzin yugha hodul'ehne bulh ts'i be handil. 'Ink'ez “Nyan uztooke!,” ubúlhni. 'Et nus huzki. ²³Nus huzki whe Jesus 'aho nanisti. Khuntsul bubulh taoodilts'ut 'ink'ez 'awet ts'i too be tádutih. 'Ink'ez tube howa 'óodli whe ninle'.

²⁴'Inka ts'e nahuyulhts'it, “NeMoodihti, neMoodihti, 'awet too netighan!” huyúlhni. 'Et ts'e nandzut, 'ink'ez dudinya whe too k'ut nilhts'i khuni ulhtus-i be hukwa' yulhni. 'Et 'aho k'oh 'úhooja 'ink'ez dínghel.

²⁵'Et “Nohba 'alha' 'ust'oh-un, dáhooja?” ubúlhni. Ts'iyawh whe hunilhjoot 'ink'ez buba hooncha. 'Et 'ulhodutni, “Ndun dune, 'en mbe whe 'unt'oh? Nilhts'i 'ink'ez tatsi 'i hoonts'i ndahneh yulhni te yuk'une' 'ut'en.”

Dune ntsi'-i nududeh-i ooyudúlts'i-un, Jesus soo ná'yinla

²⁶'Et 'awet Gadarene yun k'ut yahuzki. 'Et Galilee whanch'az whuz'ai. ²⁷'Et de hainya 'aho dune 'et keyoh whut'en-un yududziza. 'En sa' whuts'un ntsi'-i nududeh-i lhai ooyudúlts'i. 'En tsan yit nuya, 'ink'ez 'aw yoh lhidoh, 'ink'ez ts'un k'ut whut'i. ²⁸'Et Jesus yutilh'en whe yuts'u huyih 'ink'ez yubut nachániti. 'Ink'ez tube cho yuts'u tédudli, “Jesus nyun soo 'udedo Yak'usda ooYe' 'int'oh! Ndet sts'u hukwa' ninzun? Nts'u tedusdlih, dzoh nusilhdzut iloh!” ²⁹'Et 'uda' ntsi'-i nududeh-i khuniti be 'ubulhni

ndun dune ye yáhanadoodeh ha. 'Oh da' lhuztih t'l'ool be huyulhghel oola 'ink'ez ookechun cha, 'et whuz un'a highunli inle'. 'Et hoonts'i lhat whe ntsi'-i nududeh-i yilhchuk whe lhuztih t'l'ool tániduch'as 'ink'ez ntsi'-i nududeh-i, 'en dune lhuhoot'ih ts'e whuz whénanyoot.

³⁰'Ink'ez Jesus yoodulhkut, "Ndai la nyoozi'?" "Legion," yulhni. Lhane ntsi'-i nududeh-i ye yudúlts'i 'inka 'utni.

³¹Ntsi'-i nudúdeh-i Jesus hits'u tedudli tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un, whuz te netolh'a' junih, huyúlhni.

³²'Et nilhduk-w-un lhai gugoos whenun 'a'alh. 'Et ntsi'-i nududeh-i Jesus hits'u tedudli gugoos ooyúdoodeh ha. 'Inka 'et butl'a hon'ai. ³³'Et ntsi'-i nududeh-i dune, 'i oots'u haídande 'ink'ez gugoos yudánde. 'Aho gugoos bubulh whenghólghaz 'ink'ez too yanghan.

³⁴'Et ndunne gugoos ghunline dahooja-un honalh'en whe ts'iyawh whehílghaz. Hidulh whe 'et keyoh whunat whut'enne 'ink'ez 'et keyoh whut'enne ts'iyawh bubodáni'. ³⁵'Et dune hodánt's'o whe whuz whe hándil 'ink'ez honalh'en. Jesus highu nindil whe ndun dune ntsi'-i nududeh-i oots'u ha náídide-un, Jesus yuk'etl'a usda whe hinalh'en. Naih be dune unli 'ink'ez beni cha oogha nádíls'ut. Hinalh'en 'ink'ez hunílhjoot. ³⁶'Et dahooja-un honalh'enne, 'uyoonne cha hudáni' dahooja la ntsi'-i nududeh-i ooyudinda-un dujih. ³⁷'Et Gadarene whunat whut'enne ndulcho whe hunílhjoot. 'Et huwa Jesus buch'a naooja' huyúlhni. 'Inka ts'i be naja 'ink'ez whe nahiki.

³⁸'Et dune ntsi'-i nududeh-i oots'u ha náídide-un, Jesus yuts'u tedudli yulh 'útít'elh hukwa' ninzun. 'Et hoonts'i Jesus whenáyalh'a' 'ink'ez 'uyulhni, ³⁹"Nyoh ts'e naindalh 'ink'ez dáhoolcho whe Yak'usda mba daja la, budóni'." 'Inka whe naja 'ink'ez keyoh ndulcho whe ts'iyanne Jesus dahoolcho yuba' hoonla-un huwun ubudáni'.

Jesus Jairus ootse' dunaidilhti, 'ink'ez ts'eke Jesus yunaih t'aíznai-un

⁴⁰'Et 'awet nyan whenaki. Ts'iyanne Jesus hibalh'i whe whusanaki ts'iyawh huhóont'i' hinilh'en whe. ⁴¹Soo yanáski ibulh 'aho dune Jairus yughu ninya. 'En Lizwif bulugliz whumoodih 'unt'oh. Yubut nachaniti 'ink'ez yuts'u tedudli duyoh ts'e yulh nátoot'as ha. ⁴²'Ilhoghun za ootse', whunizyat 'on 'at nat be yus k'ut at'en-un. 'En 'awet datítsah. Jesus Jairus ooyoh ts'e yulh náíst'az. 'Et 'ilhozdilne lhane higha óozdil.

⁴³ 'Et 'ilhoghun ts'eke tube dzoh nuzut whunizyat 'on 'at nat yus k'ut 'uskai' 'uyulh'en-un, yoo be dúyunne lhane cha hukwa' huyalh'en. 'Et hukw'uz duzooneya ts'iyawh gak yulhtsi, 'et hoontsi' nus za lhe'ínelh. ⁴⁴ Jesus yut'a ts'e yughu ninya 'ink'ez nayits'uz-i yus ts'e ooban 'et yut'aiznai. 'Et 'aho 'uskai' 'uyulh'en-un 'etsul 'uja.

⁴⁵ 'Et Jesus 'utni, “Mbe 'uja st'a iznai?” “Ts'iyawh wheni iloh 'uts'uja,” hutni. Peter 'ink'ez yulh 'ut'enne 'uhutni, “Nemoodih lheltsukne nyando ha huníldo 'ink'ez nyuhoolhkalh. 'Ink'ez di ha 'udini ‘Mbe st'a iznai?’ dini?”

⁴⁶ 'Et Jesus 'utni, “'Ilhoghun st'a iznai. Be stus-i sts'u ha dílts'ut t'oonuszun.”

⁴⁷ 'Et ts'eke t'oonanzin 'aw yuch'á ntool'ih 'ait'oh. Dutlut whe yughu ninya 'ink'ez yubut nachaniti. 'Et ts'iyanne nalh Jesus 'uyulhni ndet huwa yut'aiznai 'ink'ez daja whe 'aho soo ná'uja. ⁴⁸ 'Ink'ez 'uyulhni. “'Ustse' hoonínt'i!! Mba 'alha 'uhoont'oh 'et huwa soo na'inja. Ndzi dizghel whe naindadh.”

⁴⁹ 'Et 'awhuz ts'eke yulh yalhduk whe Lizwif bulugliz whumoodih ooyoh usda-un yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, “Ntse' dazsai. Whute ndun dune hodulh'eh-un, 'aw 'on 'un dzoh nilhdzut iloh.”

⁵⁰ 'Et Jesus whúdants'o whe Jairus 'uyulhni, “Whenoljut junih. Mba 'alha' hot'e!, 'ink'ez soo na'titnelh whe 'unt'oh.”

⁵¹ 'Et yeyoh ts'e daninya, 'aw 'uyoonne dalhoosya'. Peter, James, 'ink'ez John, 'ink'ez ts'oodun oobá cha 'ink'ez ooloo cha, 'enne za dahóodilh. ⁵² 'Et ts'iyanne tso yahalhdruk 'ink'ez hik'etedudli. 'Et Jesus 'ubulhni, “'Ahtso iloh! 'Aw dalhital nanisti whe 'unt'oh.”

⁵³ 'Ink'ez highudloh, t'ehonínzun dazsai whe 'unt'oh. ⁵⁴ Jesus ts'iyawh tenábunilh'a!, 'ink'ez ts'oodun yula ilhchoot 'ink'ez, “Ts'ekeyaz dudinyaih,” yúlhni. ⁵⁵ Ooyughi ooyunaídide 'ink'ez 'aho dudinya. 'Ink'ez oodusneke 'ubulhni, “Hoonli yuti'ulh-i oogha náh'aih.” ⁵⁶ Oodusneke buba hooncha, 'ink'ez khuni ulhtus-i be 'ubulhni, “Dáhooja-un 'uyoonne dóhni' junih.”

**Whunizyai 'on 'at nane yugha hodul'ehne, Jesus
whe balh'a' huye 'ut'en k'oh 'uhotilh'elh ha**

9 'Et whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne Jesus 'alhgoh buka' dani!. Ntsi'-i nududeh-i, ts'iyawh whe hílhtus-un cha, 'ink'ez himoodih

hoole' ha, 'et bugha óonin'ai. 'Ink'ez dune hukw'e hunduda-un, 'et cha soo na'boohoolh'en, cha bugha óonin'ai. ²Yak'usda lerwe unli-un 'et huwun ubulh yahoolhduk 'ink'ez ndudane soo na'boohooleh wheni whe balh'a'. ³'Ink'ez 'ubulhni, “Tihdulh ts'e khun hoonliyaz toohla' junih. Nohtuz, 'ink'ez lhook'ez, 'ink'ez lhes 'ink'ez sooniya cha, 'et ndunt'oh-i toohla' junih. Nanki dzoot'an nyiz-i ooh't'e' junih. ⁴Ndet yoh danáh'az-un, 'et oohke', 'ink'ez 'et yoh za whenádoht'as. ⁵'Et mbe la danáh'as lhuhonohdúsnine, 'et keyoh howu natiht'us whuts'o, 'et whulez ch'a nohke naóohghat. 'I gha la t'ehonózin buk'ehóotalts'ulh-un.” ⁶'Inka whenáhidil 'ink'ez keyoh totsuk whutulh lhunáhusdil. Dune khuni unzoo-i be bubulh yahulhduk, 'ink'ez keyoh totsuk dune soo na'hulh'en.

John dune too be 'ulh'en-un, 'en hizilghgi

⁷'Et 'awet lerwe Herod whulh 'udants'o nts'oh te Jesus ne'ut'en. Whulohne nduhutni, “John yaidlane butoh nahít'na, 'en 'unt'oh,” hutni. 'Et huwa ooba nawh 'uhooja. ⁸'Ink'ez 'uyoonne cha 'uhutni, “'En Elijah 'unt'oh whe nenalhts'et hainya.” 'Et 'onghohne cha nduhutni, “'Uda' yinka Yak'usda be nus hoo'enne, 'ilhoghun nakhít'na'-un 'ut'en.” ⁹'Et Herod 'utni, “John ootsi k'únist'o inle'. 'Et mbe whe 'ut'en ndun lhe'hoont'oh te ne'ut'en-un bulh 'údusts'o?” 'Ink'ez yuti'el'h hukwa' ninzun.

5,000ne dunene, Jesus huyoo'alh-i bugha nín'ai

¹⁰'Et whel'a'ne whusanáhidil whe dahít'en-un ts'iyawh hidani'. 'Ink'ez njan Bethsaida keyoh whunat disoh ts'e whébanla. ¹¹'Et hoonts'i 'ilhozdilne nahooohon'ai whe huyuntizdil. 'Et Jesus hoont'i' whe highu nindil 'ink'ez Yak'usda lerwe unli hukw'un'a huwun bubulh yalhduk. 'Ink'ez mbene la soo na'titnelh hukwa' ninzunne, 'enne cha ts'iyawh soo ná'balh'en.

¹²'Awet yoo 'un hoozulh-un whunizyat 'on 'at nane highu nindil 'ink'ez 'uhuyulhni, “Nduune 'ilhozdilne nabalh'alh njan disoh-un 'uts'int'oh. 'Et ndo ho keyoh whunat huya'alh-i hoket 'ink'ez la hutitez-un cha nahohólelh.”

¹³'Et hoonts'i Jesus ndúbulhni, “Hoonliyaz huyoo'alh-i bugha nánuht'aih.” 'Et 'uhuyulhni, “Lho nanki 'ink'ez lhes kwulai' cha, 'aw

'i za ts'ut'i. 'Et ndunne 'ilhozdilne t'alh-i buba 'uts'onket de za bugha ná'uztit'ulh.”

¹⁴ 'Et 'ilhozdilne 'ankw'us 5,000ne dune hinli. 'Et Jesus yugha hodul'ehne 'ubulhni, “Kwulat whunizyane hinli whe lhelhdun natl'a hudoolts'ilh budáhni.”

¹⁵ 'Et whuz un'a 'uhuja 'ink'ez ts'iyawh natl'a hudilts'i'. ¹⁶ 'Et kwulai' lhes yilhchoot 'ink'ez lho nanki cha ndo whunalh'en 'ink'ez musi ni whe yuba tenadidli, taidanyuz 'ink'ez yugha hodul'ehne butl'a yánla, 'ilhozdilne bugha húyo'alh ha. ¹⁷ Ts'iyawh 'uhan'al 'ink'ez soo' huja. Ch'utízkat-i ts'iyawh nahuyalhdzoo whe whunizyai 'on 'at nanki chalhyal dizbun.

Jesus 'en Christ 'unt'oh, 'et Peter huwu yalhduk

¹⁸ 'Et hukw'elh'az Jesus didutch'oh tenadudli whe yugha hodul'ehne highu nindil 'ink'ez uboodulhkut, “'Ilhozdilne, mbe usdli hutni?”

¹⁹ 'Ink'ez 'uhuyulhni, “John dune too be 'ulh'en-un 'int'oh hutni. 'Et 'onghohne cha Elijah 'int'oh 'uhutni. 'Ink'ez 'onghohne cha hutni 'uda' nus hoo'enne, 'ilhoghun dunadija-un 'int'oh, hutni.”

²⁰ “Nohni do?” 'ubulhni, “Mbe usdli dahni?” Peter yatilhduk whe 'uyulhni, “Yak'usda ooChrist ts'utni-un, 'en 'int'oh.”

Dzoh nutizut-un 'ink'ez datítsah-un, 'et Jesus huwu yalhduk

²¹ 'Et khuniti be 'ubulhni, “Khun te 'uyoonne te dóhni' junih!” ²² 'Ink'ez 'ubulhni, “Yinka Dune Ye' lhat-un whé dzoh nutizut ooba' hoont'oh. 'Ink'ez 'utso whudilhdzuhlne cha, 'udedo lubretne cha, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha, ts'iyawh hich'az dútatni 'ink'ez hituzilhghel. 'Ink'ez whulh tat dzin dunadutádalh.”

Jesus 'ubulhni, “Mbe la sulh tídulh hukwa' ninzunne, dich'oh duba moodih nahoodle' 'ait'oh”

²³ 'Ink'ez ts'iyawh 'úbulhni, “Mbe la dune se' 'ut'en k'oh ts'e oot'en ha hukwa' ninzun-un, ts'iyawh whula dootnih 'ink'ez dzin totsuk dutulalhgus yólhchoot 'ink'ez suntooya'. ²⁴ 'Et mbene la whe húkhuna-un hotilhyihne ninta hota'alh. 'Et hoonts'i mbe la whe khuna-un si sgha ninta oonin'ai

de, 'en whe hukhuna-un nuwhutilhyih. ²⁵ 'Et dune ndi yun k'ut ndulcho whuch'a oonilhde de, 'et hoonts'i didutch'oh ye khuna-i ninta nín'ai k'us ye khuna-i yugha nahootálhchulh de, 'et ndet suba whuch'a hólhdeh? ²⁶ 'Et mbene la dune si cha 'ink'ez sghuni cha yukayá unli-un, 'et de Yinka Dune Ye', nts'o de dich'oh ye dizti'-i cha, ooBá ye dizti'-i cha, 'ink'ez Yak'usda oolizas hiye dizti'-i cha, whuz un'a whusanaja de, 'oh de bukayátileh. ²⁷ 'Alha' nohdusni, whulohne njan nudilhyanne ndet la dahutitsah-un 'et whuts'un Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et dahutitsa whutso hoti'elh."

²⁸ Lhk'u dit dzin at'en hukw'elh'az 'et dudani-un, Peter, John, 'ink'ez James ndo dzulh k'uz dulh úbilya, whuz tenadutidli ha. ²⁹ 'Et tenadudli whe oonin 'uts'un oonat'en sulí'. 'Ink'ez oonaih cha 'ulhyul sulí', 'ink'ez busaoolkahl sulí'. ³⁰ Khuntsul nane dune hiyulh yálhduk. 'Ilhoghun Moses 'ink'ez 'ilhoghun Elijah. ³¹ Bubusaoolkahl 'ink'ez bube hóodat'en. Jerusalem ts'e datinelh whe datítsah-un lhaóodutieleh, 'et huwun huwu yáhalhduk. ³² 'Et Peter 'ink'ez yulh 'ut'enne bulh buk'uz ninti'. 'Et ts'ih'un un'a t'enawhehunide whe 'et Jesus oots'u ha yánduz-i, nane dune yuzih usyin whe hitilh'en. ³³ 'Et hukw'elh'az highu natisi' whe Peter Jesus 'uyulhni, "Nemoodih neba hoonzoo njan uzdilhts'i. Tat-un whut'ah 'uts'oohooleh. 'Ilhoghun nyun mba, 'ilhoghun Moses ba, 'ink'ez 'ilhoghun Elijah ba." Peter daja dani' 'aw t'eoonuszun.

³⁴ Yalhdruk whe kw'us buk'einde. 'Et kw'us bunasut'i whe hunilhjoot. ³⁵ Kw'us toh ts'e khuni huduzts'ai, "Ndun sYe' ookw'esi'-un 'unt'oh. 'En oozóolhts'ai," ni. ³⁶ 'Et yaduk-un 'etsul 'uwhudija whe Jesus dich'oh za 'unt'oh whe hinilh'en, te'hudínel 'ink'ez 'aw dune lhodínel ndun hohon'en-un.

Ts'oodun ntsi'-i nudúdeh-i ooyudinda-un, 'en Jesus soo ná'yinla

³⁷ 'Et 'om bun dzin shus k'ut ts'e ha náhidil whe lhane 'ilhozdilne Jesus hidudzidil. ³⁸ 'Ilhoghun dune 'ilhozdilne butoh Jesus 'últus-un yuts'u háyih whe njan ndúyulhni, "Hodulh'eh-un nts'u tédusdlih sye' nilh'en. 'En 'aw 'ilhoghun syaz 'unt'oh. ³⁹ 'Et khuntsul ntsi'-i nududeh-i yilhchuk ibulh hazulh, ookaootuzuk, 'ink'ez huwus oozá ha núldoh. 'Ink'ez tube howa whúlna whe ye yáhanadudoh. 'Et huwa ooka hootsulh. ⁴⁰ 'Inka nye hódil'e'ne buts'u tédusdli hits'u ha náhidoolhdeh ha 'et hoonts'i 'aw 'uhooneh 'ait'oh."

⁴¹ 'Et Jesus 'utni, “Nohni 'andit whudizulhne 'aw nohba 'alha' lhe'hoot'oh 'ink'ez tank'us ne'aht'en. Dawhuldzoh nohtoh 'utist'elh 'ink'ez nohbulh óosyin? Nye' sts'ílhtelh!”

⁴² 'Et 'awhuz Jesus ts'u yilhtelh whe ntsi'-i nududeh-i nayáno 'ink'ez yukaootilhzut. 'Et Jesus ntsi'-i nududeh-i khuniti be hukwa' yudáni', 'ink'ez ts'oodun soo na'ninla 'ink'ez oobá tl'a náyalhti.

**'Awet nilhdukw Yinka Dune Ye', 'en dune ntsi'ne tl'a
tiltelh k'une' hitil'en ha huwu yalhduk**

⁴³ 'Ink'ez Yak'usda daltus la 'et huwa ts'iyanne buba hooncha. 'Ink'ez Jesus nts'oh te la ne'ust'en-un buba hooncha. 'Ink'ez yugha hodul'ehne 'et 'úbulhni, ⁴⁴ “Ndi khuni soo cho nohdzeh be whudoolts'it. 'Awet nilhdukw Yinka Dune Ye', dune ntsi'ne tl'a tittelh k'une' hitil'en ha.” ⁴⁵ 'Et hoonts'i daja ni-un 'aw ts'ih'un t'elhehonízil. 'Aw buba ts'et ha lhúhoolts'ulh. Daja ni, 'aw ts'ih'un nelhúhuhoo'al. 'Ink'ez whe húnuljut, 'aw hukwa huyoodolhkut 'ait'oh.

Mbe suba netoh 'uk'enus dune uncha-un unli?

⁴⁶ 'Ink'ez dich'oh dutoh lhdulhyoh 'ahudutni mbe 'uk'enus uncha-un tileh. ⁴⁷ Dudzi yo whe daja huninzun Jesus t'ooninzun. 'Ilhoghun ts'oodunyaz yílhchoot 'ink'ez duzih neyulti. ⁴⁸ 'Ink'ez 'ubulhni, “Mbe la soози' gha ndun ts'oodunyaz yuk'esutsit-un, sk'eintsi' whe' hint'oh. 'Ink'ez mbe la sk'esutsit-un, whuz de sútilh'a'-un cha hik'esutsit whe' hoont'oh. 'Et huwa, mbe la nohtoh 'uk'enus dune ba tel'en-un, 'en 'uk'enus ncha tileh.”

Jesus 'ubulhni, “Mbe la nech'az úlhdiitni-un, 'en nebulh 'unt'oh”

⁴⁹ 'Et John 'uyulhni, “NeMoodihti 'ilhoghun dune nyoozi' be ntsi'-i nududeh-i dune buts'u ha naídulhdoh, 'et ts'uhon'en. 'Aw nebulh 'ilhoghun lhiloh, 'et huwa 'et ndut'en-un whuch'az níyoot.”

⁵⁰ 'Et hoonts'i Jesus 'uyulhni, “Whuch'a nahyoot iloh! Mbe la 'aw nech'az úlhdiitni-un, nets'ú ditni-un 'unt'oh.”

Keyoh Samaria whut'enne, Jesus hits'u disnih

⁵¹ 'Et 'awet Jesus ooba whusaóodanzut ndo yak'uz nátidalh-un huba, 'et 'awet Jerusalem whuts'u nalh'a 'ink'ez whuz natidalh-un howun nanínuzut. ⁵² Khuni yuba na'ane dutso whe bilh'a'. Hutizdil whe 'ilhoghun Samaria keyoh ts'u hoozdil hiba lhaoodutileh ha. ⁵³ 'Et hoonts'i Jerusalem ts'e tiyalh-un 'et huwu naninizut. 'Et huwa Samaritan whut'enne 'aw hikalhe'nízun. ⁵⁴ 'Et yugha hodul'ehne James 'ink'ez John honalh'en bulh dahooja la whe Jesus huyoodulhkut, “NeMoodihti Elijah k'un'a kwun ndus de yak'uz ts'e ha dóonat 'ink'ez hudók'un 'uzdooni', 'et eh neba hukwa' ninzun?” ⁵⁵ 'Et buts'u nálh'a 'ink'ez hukwa' budani', 'ink'ez 'utni, “Daja nahzun t'ewhunuzáhzun 'et huwa' dahni! ⁵⁶ Yinka Dune Ye', dune huyeh khuna-i musai yutilhtselh ha iloh whusainya, 'ubutilhyih ha whusainya.” 'Ink'ez 'udun keyoh whuyaz ts'e whe hándil.

Mbe la yun wheoonilhch'ul-un 'ink'ez k'oh naidutut'ih de, ndunt'ohne Yak'usda whulerwe unli-un, 'aw huba soo lhé'hit'oh whe' hint'oh

⁵⁷ 'Et ti hidulh whe 'ilhoghun dune Jesus yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, “SMoodihti nts'e tinya ts'e ts'iyawh nyun tisyalh.”

⁵⁸ 'Et Jesus 'uyulhni, “Nanguz 'i cha 'an whut'i 'ink'ez dut'aiyaz cha t'o 'ut'i. 'Et hoonts'i Yinka Dune Ye', 'aw tsén tal'al-un luhóot'i!”

⁵⁹ 'Et 'uyoon cha 'ulhni, “Nyun cha sunanyalh.” 'Et 'uyulhni, “SMoodihti, k'at 'udechoo sbá oozi 'a óostelh.”

⁶⁰ 'Et Jesus 'uyulhni, “Dudulh yaidlane didutch'oh 'analuhoolyelh. 'Et hoonts'i nyun nónya' 'ink'ez Yak'usda lerwe unli-un 'et huwun budóni!”

⁶¹ 'Et 'uyoon cha 'utni, “SMoodihti nyun tisyalh, 'et hoonts'i 'udechoo snatneke syoh ts'e buts'ú nunatisdadh stl'a hoonaih 'ink'ez 'ilhiz wheni nohghu tisyalh budutásnelh.”

⁶² 'Et Jesus 'uyulhni, “Mbe la wheoonilhch'ul-un 'ink'ez k'oh naidutut'ih de, Yak'usda whulerwe unli-un, 'aw huba soo lhé'hit'oh whe' hint'oh.”

**Lhtak'ant'it whunizyane (70) yugha
hodulh'ehne, Jesus dutso whe balh'a'**

10 'Et hukw'elh'az neMoodihti lhtak'ant'it whunizyane (70) 'utahábanla keyoh whuti totsuk nutiyalh-un, nane hinli whe dutso whe balh'a'. ²'Et 'ubulhni, "Awet há' nukat-un newhúninzut 'ink'ez tl'o mai' lhai suli', 'et hoontsi' 'ut'enne 'aw soo lhe'huniltsuk. 'Et huwa Yak'usda ha' nukat-un whumoodih, 'a' duninla-un 'uyoonne cha 'ut'enne whusáboolh'a', 'et huba tenadahdli. ³'Awet 'ahdulh 'ink'ez soo zúlhts'ai! Whunulh'en, 'usbaiyaz k'un'a yús toh ts'e nohtís'a'. ⁴Sooneya 'uzus, lhook'ez cha, k'us kegon cha, toohla' junih. 'Ink'ez ti dune dudíh'az de, khun te hadih budóhni' junih.

⁵Ndet yoh danáhya-un, 'et dilhts'ine ndúbudohni', nohyoh whudizghel oole'. ⁶'Et dune t'e dusni-un 'et usda de, 'et de nohdzi dizghel-un 'et dutá'alh. 'Et 'aw ndunt'oh-un hooloh de, be nohdzi dizghel-i nohts'u nádutilts'ulh. ⁷'Et yoh za oohke'. Ndai nohgha húya'aih 'i ooh'alh 'ink'ez oohntai'. 'Ut'enne bube 'ut'en k'elha hole' huba' hoont'oh. 'Ink'ez lhelhdun yoh te danaóohdaih junih.

⁸'Ink'ez ndi keyoh ts'óozah'az de, 'et 'anih nohuwhútni de, ndai la nohbut nehininla-i, 'i ooh'alh. ⁹'Et mbe la 'et yoh ndudane cha soo na'boohle 'ink'ez 'ubudóhni', 'Yak'usda lerwe unli-un, 'awet nohenghoh 'uhoont'oh.' ¹⁰'Et nts'e la keyoh ts'oozah'az-un, 'aw nohghu nulhíhiyal de, 'et ti k'enaohja, 'ink'ez 'udoohni', ¹¹'Nohkeyoh whulez neke ghu hoonli-i, nohch'a búna'ts'alhde. 'Et hoontsi' t'ewhunóhzin Yak'usda whulerwe-un nohenghoh 'uhoont'oh,' budóhni'. ¹²'Et nohdusni, 'et dzin whusaootilts'ulh-un, keyoh Sodom whut'enne, 'oh da' bubulh dahooja la inle!, 'enne 'on nus hoontsi'-un bugha óotalts'ulh."

**Mbene la dudeni nahádunooleh hukwa lhe'hunízunne,
dáwhultsi'-un butsu' hoolts'ulh whe' hoont'oh**

¹³"'Et nohni Chorazin whut'enne, 'ink'ez nohni Bethsaida whut'enne, nohni cha' dawhulsi'-un nohts'u hoolts'ulh! Ndet la hoolhtus-un nohnat 'uhooja-un, ndunne Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne, bunat ndúhooja de, 'uda' da' dudeni náhondunizdla oole' da'. 'Ink'ez da' doso be hudilhts'i 'ink'ez da' kwun lez k'éhidzi. ¹⁴'Et dzin nohba whuz de hoolts'ulh nohba

nahutideh ha, 'et ndunne bubulh dawhutanelh-un, nohni 'on nus nohba hootatsi'. ¹⁵'Et nohni Capernaum whut'enne ndo yat huba soo 'áht'oh nahzun eh? 'Awundooh! Kwuncho yo ts'e nóhotilhdulh!

¹⁶Mbene la nohoozilhts'aine, si soo hoozilhts'ai. Mbe la ch'a nohnísjoot-un, si ch'a sunísjoot whe' 'unt'oh. 'Ink'ez mbe ch'a sunísjoot-un, whuz de sútilh'a'-un, 'en ch'a inísjoot whe' 'unt'oh.”

Ndo yak'uz nohoozi' 'uk'usguz, 'et huwa whunólhni

¹⁷'Et lhtak'ant'it whunizyane huhoont'i' whe whusanáhidil. 'Et nduhúyulhni, “NeMoodihti ntsi'-i nududeh-i hoonts'i, nyoozi' gha nek'une' hut'en!”

¹⁸'Ink'ez 'ubulhni, “Ditni kwun k'un'a ndus ha dúnat, 'et whuz un'a Satan ndus de yak'uz ts'e ha dílduz, 'et nus'en. ¹⁹Soo zúlhts'ai, t'l'ughus 'ink'ez lubezo unli-i, scorpion huyulhni, tube cho ook'u nahya. 'Ink'ez ndai la nohch'az ditnine hiye ulhtus-i, ts'iyawh ndi ba ndo ooh't'e'-un, 'et nohtl'a hóos'ai 'ink'ez 'aw hoonli nohundólhda 'ait'oh. ²⁰'Et hoonts'i ntsi'-i nududeh-i nohk'une' 'ut'en, 'et huwa iloh whunólhni. 'Et k'us ndo yak'uz nohoozi' 'uk'usguz, 'et huwa whunólhni.”

Jesus Ndoni be whunólhni

²¹'Et 'oh whuya 'uhunit'oh Jesus Ndoni be whunólhni whe njan ndutni, “'UBá nyun nyudústi'! Yak'uz 'ink'ez yun k'ut buMoodihti inli. Whunihne 'ink'ez hodul'ehne, ndi 'i ts'iyawh buch'á whuntin'i. Ts'oodunneyaz le' 'unt'ohne, bunalhts'et ha hon'ai. 'Alha' 'uBá dainja la hoonint'i'.

²²'UBá ts'iyawh stl'a hónla, 'ink'ez 'en ooYe' mbe unli ts'iyanne t'ehonúszun. OoBá 'aw 'en za t'eeoninzun. 'Ink'ez mbe ooBá unli, ooYe' 'aw 'en za t'eininzun. 'Ink'ez ooYe' 'onghohne whubuntilhtun hukwa' ninzun de, 'en za ooba' hoont'oh.”

²³'Ink'ez yugha hodul'ehne buts'u nálh'a 'ink'ez yoo yo whútsul ubúlhni, “Ndet la hooh'en-un 'uyoonne duna be honilh'en, 'uk'enuz hoonzoo-un bugha whults'ut. ²⁴Nohdusni lhane nus hoo'enne 'ink'ez lerwene cha dalcho-i be ndet hooh'en-un hoti'elh hukwa' huninzun, 'et hoonts'i 'aw lhuhuhóo'el. 'Ink'ez whudáhts'o-un cha hidutáts'o hukwa' huninzun 'et hoonts'i 'aw lhohodits'il.”

Daztit'elh whe 'ilhiz be ts'ukhuna-i ts'itálhchulh?

²⁵ 'Et hukw'elh'az 'ilhoghun Moses be' 'udustl'us 'uyoo unli be yalhduk-un dudinya 'ink'ez Jesus 'onilha yoodulhkut, “Nehodulh'eh-un datist'elh whe 'ilhiz be ts'ukhuna-i stl'a ootilts'ulh?”

²⁶ 'Et Jesus 'utni, “Ndet 'uk'u whusguz Moses be 'udustl'us k'ut? Ookw'uyailhduk whe nts'en'a mba daja ni?”

²⁷ 'Et ndúyulhni, “Yak'usda nyuMoodihti ndzi ndulcho-i be cha, nzul ndulcho-i be cha, nyunut'i ts'iyawh 'i be cha, nyeni ts'iyawh 'i be cha ook'eoonsi'. 'Et dáhoont'oh hukw'un'a nyunch'oh k'enaintsi', 'et whuz un'a za nyulh dune ook'eoonsi'.”

²⁸ Jesus ndúyulhni, “Ts'ih'un 'udini. 'Et ndint'en de, 'ilhiz wheni khutanalh.”

²⁹ 'Et hoonts'i ndun ts'ih'un 'unt'oh-un na'dudil'i. 'Et huwun Jesus yoodulhkut, “Mbe la senghoh whut'i-un?”

³⁰ 'Et Jesus njan ndúyulhni, “'Ilhoghun dune Jerusalem whe dinya 'ink'ez Jericho ts'e tizya whe 'undunut'ihne huyílhchoot. Oonaih ts'iyawh higha ha háyulya 'ink'ez ka huyulhntsi. 'Et nehinilhti, 'ink'ez higho whenádil, 'awet dátsah whe. ³¹ Soo 'oh da' za 'ilhoghun lubret ti 'oh whuya uyalh whe ndun 'en yutilh'en whe 'ants'i yanch'az lhusiya. ³² Whuz un'a za 'ilhoghun dune Levi ts'u hainzut-un, 'en cha 'oh whuya uyalh whe yunalh'en 'ink'ez yanch'az lhusiya. ³³ 'Et hoonts'i 'ilhoghun Samaria whut'en-un, 'en cha 'oh whuya uyalh whe yutilh'en 'ink'ez 'aho yugha te'ninzin. ³⁴ Yughu ninya 'ink'ez khe cha yukailhdzo 'ink'ez ts'ekoo too' cha, 'ink'ez yuka' dalh'oo. 'Ink'ez dughuna' k'éyilhti 'ink'ez dune 'uztez bayoh ts'ú yoolhti 'ink'ez 'et yughinle. ³⁵ 'Et 'om bun dzin natidalh whutso nanki sooniya ts'uztez whumoodih tl'a yan'ai 'ink'ez 'uyulhni, ‘Ooghonle! 'Ink'ez ndai la 'on 'un ookw'uz ts'iyai yilh'i-i whusanásja de mba ookw'elha whutiselh.”

³⁶ 'Et Jesus 'uyoo unli be yalhduk-un yoodulhkut, “'Et ndun mbe la dune untsi'ne 'ankw'us hizilhghi whe ndunne tane dune hinalh'en da', k'us mbe ts'ih'un un'a ye nghoh whut'i-un 'unt'oh ninzun?”

³⁷ 'Et 'uyulhni, “Mbe la yugha te'ninzit-un, 'en 'unt'oh!” 'Et Jesus 'uyulhni, “'Inyalh 'ink'ez nyun cha whuz un'a ndónt'en!”

Mary 'uk'enus hoonzoo-un 'utahahón'ai

³⁸'Et hukw'elh'az hidulh whe Jesus 'udun keyoh ts'oozya 'ink'ez ts'eke Martha huyulhni, duyoh ts'e yughu nuseya. ³⁹'Ink'ez bulhtus Mary huyulhni, Jesus yucheh usda 'ink'ez yughuni yoozilhts'ai. ⁴⁰'Et hoonts'i Martha bugha ná'tit'alh-un tube 'uníst'et. 'Et Jesus yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, “SMoodihti 'ants'i mba hoont'oh eh sulhtus sich'oh za 'et nesunilhti butaost'en ha? 'Et huwa sla oot'en dini!”

⁴¹'Ink'ez Jesus 'uyulhni, “Martha Martha lhat-un howu nuni ninzut 'ink'ez huwu ni inli! ⁴²'Et hoonts'i 'aw 'ilhoghun nduts'ooneh-un 'uhoont'oh. Mary 'uk'enus hoonzoo-un 'utahahón'ai whe 'uhoont'oh 'ink'ez 'aw oola k'éha hoolts'it 'ait'oh.”

Ndiz un'a tenazdoodli huba' hoont'oh

11 'Et 'ilhoh dzin, 'ilhoghun Jesus tenadudli. 'Etsul 'udija whe 'ilhoghun yugha hodul'eh-un 'uyulhni, “John yugha hodul'ehne tenaduhudli whubodalh'e', nyun tenazdutidli-un whuneoodilh'eh.”

²'Et 'ubulhni, “Nja ndudahni whe tenadoohdli,

'NeBá yak'uz sinda.

Nyoozi' dóti'.

Dahoont'oh whe lerwe inli,

'et cha nets'ó toolts'it.

'Ink'ez yak'uz ts'e hukwa' ninzun dahooja la,

ndi yun k'ut cha, whuz un'a za 'et ndúhoneh.

³'Andit dzin 'uzti'ulh-i, negha nín'aih.

⁴'Ink'ez 'uyoonne bulh dulhyoh ts'uwhulh'ai de,

buba whunats'odoolnoh.

'Et whuz un'a za nelubeshi neba oonaoodolnoh.

Tank'us uznint'i-un whuch'a neghinli.

'Ink'ez ntsi'-un ch'a néghinli.”

⁵'Ink'ez Jesus 'ubulhni, “Nohni nohtoh mbe 'unt'oh ook'eke hoonli 'ink'ez tuzniz yuts'u tíhyalh 'ink'ez 'udutánnel, 'Sk'eke lhes ta sghu sinla! ⁶'Et sk'eke-un 'ilhoghun sghu ninya. Nilhzaz de hainya, 'aw oogha íyos'alh-i lhust'i.’

⁷'Ink'ez la yoh whuts'un idóni, 'Aw tesudinle iloh. Dati 'awet dánadilts'ut whe 'unt'oh. Suzkeh te ts'iyawh nenilh'az. 'Aw dunadósja' 'ait'oh. 'Ink'ez hoonli ngha óos'alh 'ait'oh.' ⁸'Et nohdusni, 'aw dunadoja' 'ait'oh 'ink'ez hoonli yugha óo'alh 'ait'oh, ook'eke-un 'unt'oh. 'Et hoonts'i whuz yoodulhkut za 'uyulhni, 'et huwa dunadutádalh 'ink'ez ndai yuka' ninzun ts'iyawh yugha ítalelh.

⁹'Et whuz un'a nohdusni, Yak'usda ndai ooka yoodulhkut-i nohgha íta'alh. Ookunáhta 'ink'ez nahootáh'alh. Dati dunulhkw'uz 'ink'ez nohba dáha' dutikwus. ¹⁰'Et mbene Yak'usda hoonli hits'u hukwa 'utni de, bugha whútakulh. Mbe hoonli hukwunútane, nahuhootá'alh. 'Ink'ez mbe la dati dunulkw'uz-un ooba dáha' dutikwus.

¹¹Nohbáke nohtoh, ooye' lhes yuts'u ha 'utni de, 'aw tse yutl'a dóo'alh 'ait'oh. K'us lho yuts'u ha 'utni de, 'aw 'i k'et tl'ughus yutl'a oolelh 'ait'oh. ¹²K'us lugok ghez yuts'u ha 'utni de, 'aw 'i k'et ntsi'-i neoolht'ah-i, scorpion huyulhni, 'i yutl'a yóolhtelh 'ait'oh. ¹³Nohni lubeshi 'ulh'enne 'ahli, 'et hoonts'i t'eeonáhzun unzoo-i nohuzkeh gha tíhlelh. 'Et dáwhulcho-i be 'on nus ndo yak'uz nohBá yoodulhkutne, Ndoni bugha tí'alh.”

**Ooba 'alha' lhe'hoot'ohne, 'enne hutni, “Jesus,
'en netsudule ye ulhtus-i be 'ut'en”**

¹⁴'Et ntsi'-i nududeh ooyudinda-un 'aw yaoolhduk 'ait'oh whe Jesus dune ts'u ha naínanyoot. 'Et yuts'a ha naínanyoot whe dune yalhulduk-un yawhenilhduk. 'Et 'ilhozdilne buba hooncha. ¹⁵'Et whulohne 'uhutni, “Beelzebul ntsi'-i nududehne bumoodih be ntsi'-i nududeh-i dune yuts'u ha nainanyoot.” ¹⁶'Et 'uyoonne huyoolhdzih whe huyoodulhkut, “Yak'uz ts'e whuts'un neba huwa 'it'en tune' tant'en eh, 'et whunenilhtun?”

¹⁷Daja huninzun-un t'eeoninzun 'inka 'et núbulhni, “Keyoh whulerwe hoonli-un lhch'az nehúndil de, gak hutileh. 'Ink'ez 'ilhoghun yoh dilhts'ine, lhch'az nehúndil de, gak hutileh. ¹⁸'Et whuz un'a za Satan lerwe unli-i, didutch'oh lhch'az nedinja de, nts'en'a ookw'úne' whut'en tileh? Lhe'dahni Beelzebul be ntsi'-i nududeh-i dune ts'u ha nánusyukw dahni. ¹⁹'Et si Beelzebul be 'ust'en de, 'et de sudahni nohni nohye'ke mbe be suba ntsi'-i nududeh-i dune ts'u ha nábonuyukw? 'Et huwa 'enne bugha t'ewhutihzeh tank'us údahni! ²⁰'Et hoonts'i Yak'usda oolassa be ntsi'-i

nududeh-i dune ts'u ha nánusyukw de, 'et 'alha 'uhoont'oh Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et nohgha whulsts'ut whe' hoont'oh.

²¹ 'Et dune ulhtus-un lhutigan huba lhadint'oh de, duyoh huwunli 'ink'ez ndai la 'et yuzdla-i, 'aw oot'á 'onalh 'ait'oh. ²² 'Et 'uyoon yanus 'ultus-un yundílhda' 'et whe yuch'a' nilhde de, 'et dune ye lhutigan-i yut'a ninintan-i ts'iyawh yugha ha yulya. 'Et hukw'elh'az mbe la ooch'a' ninde-un ndai la 'et yuzdla-i ts'iyawh 'uyoonne ba lhk'eyanla 'ink'ez butainínla.

²³ Mbe sulh lhe'it'oh-un sch'az ditni whe' 'unt'oh. 'Ink'ez mbe dune sla 'ilhulhósdlene ts'iyawh yahitákulh.”

Dahooja la whe ntsi'-i nududeh-i doo cha za dune buyunaidide de

²⁴ “'Et ntsi'-i nududeh-i dune ts'u ha nádide 'oh te, yun whudizgih-un whuz nududeh natilyis-un hukwunúta. 'Et 'aw ndoohóont'oh-un nalhuhoo'al 'inka dich'oh na'dudútni, ‘'Et mbe la ooyudisda'-un, whuz natoosja.’ ²⁵ Whuz naodaih te 'ink'ez 'et nahoo'aih dune dudzi yo lhodítsun nawhulhsti 'ink'ez soo nena'ninla. ²⁶ 'Et 'uts'un whe dudoh 'ink'ez lhtak'ant'ine ntsi'-i nududeh-i yanus 'ulsti'ne, dune hiye nádudoh 'ink'ez 'et nehúnih. 'Et ndun dune hiyudúlts'i-un whutsoda' whanus 'ulsti' ulhi.”

Mbene la Yak'usda ooghuni yudits'one 'ink'ez yoontunne, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un buts'u hoolts'ulh

²⁷ 'Et Jesus yalhduk whutoh whe 'ilhozdilne butoh 'ilhoghun ts'eke yuts'u hanya, “Mbe la oochan 'inda'-un 'ink'ez nye 'alht'ukw-un, 'en ts'eke 'uk'enus hoonzoo-un oogha whulsts'ut,” ni.

²⁸ 'Et hoonts'i Jesus 'uyulhni, “'Et 'on nus hooncha-un 'uhoont'oh, mbe Yak'usda ooghuni yudits'one 'ink'ez yoontunne, 'uk'enus hoonzoo-un bubulh 'uhooja!”

Hooncha tune' whut'en-un, 'et za hukwa' hitís'en

²⁹ 'Et 'ilhozdilne lhan'un te nus za lhe'huniltsuk 'ink'ez bubulh yawhenilhduk, “Njan 'andit whudizulhne dune hintsi'. 'Et hoonli hooncha

tune' whut'en-un 'et za huwhuntilh'elh hukwa' huninzun. 'Et hoonts'i 'aw huhoo'en-un bughá holts'it 'ait'oh. 'Et nus hoo'en-un Jonah bulh dahooja-un, 'et za huwhuti'elh. ³⁰'Et Nineveh whut'enne Jonah be buba whe hóodal'en-un suli', 'et whuz un'a za 'en k'un'a 'andit whudizulhne dune, Yinka Dune Ye', 'en be buba whe hoodal'en-un tileh. ³¹'Oh whuya hoozulh-un dzin dune ba nahutideh de, 'et whe nyaz de whulerwe ts'eke 'en buniz dudutáyalh, 'et whe buba nahutideh. Ndi yun k'ut nilhdzaz de hainya lerwe Solomon ye whunih-i yudutáts'o ha. 'Et hoonts'i 'ilhoghun lerwe Solomon anus 'unt'oh-un 'andit nohtoh usyin. ³²'Ink'ez 'oh whuya hoozulh-un dzin dune ba nahutideh de, Nineveh whut'enne nohni 'andit whudizulhne nohtoh do dutádulh 'ink'ez nohba nahotiyeh. 'Oh da' Jonah bubulh yailhduk da', ts'iyawh dudeni náhondunizdla. 'Et 'alha 'úhoont'oh, 'ilhoghun 'en Jonah anus 'unt'oh-un 'andit nohtoh usyin.”

Nena 'i 'ants'i neyust'e ba too dizk'un 'et ndunt'oh

³³“Dune 'aw too dizk'un naidulhk'an 'ink'ez whunist'i-un k'us chalhyal t'ah te 'aw néyo'alh 'ait'oh. 'Et k'us too dizk'un hukw'us'ai-un, hukw'e yi'aih. 'I gha la dándilhne be hóot'en-i hinoohl'en. ³⁴'Et whuz un'a nohna 'i 'ants'i nohyust'e ba too dizk'un le' 'unt'oh. 'Et nohna soo 'unt'oh de, nohyust'e ndulcho whe be hoot'en-i be whudizbun. 'Et hoonts'i nohna lhe'ízoo' de, nohyust'e 'i cha tsalhgus be dizbun. ³⁵'Et huwa be nohyust'e be hoot'en-i 'ahli, khun te nohyust'e tsalhgus naoodle' junih. 'Et whuch'a huwohle! ³⁶'Et huwa nohyust'e ndulcho whe be hoot'en-i dizbun, 'ink'ez 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i tsalhgus ooghu hooloh de, 'et de la ndulcho-i be be hoot'en oole'. 'Et whuz un'a be hoot'en-i ulhtus-i k'un'a whedindi, 'i gha la soo hooh'en.”

Duba na'udzoo'ne, dawhultsi'-un, 'et bugha whútalts'ulh

³⁷Jesus 'awhuz yalhduk whe 'ilhoghun Pharisee yoodulhkut, “Slanaint'alh syoh ts'e.” 'Et Jesus yoh daninya 'ink'ez natl'a dida' 'uti'ulh wheni. ³⁸'Uti'ulh whutso lanalhe'ildoh. 'Et Pharisee yunilh'en 'ink'ez ooba hooncha.

³⁹'Ink'ez neMoodihti 'uyulhni, “Nohni Phariseene nohlusyet 'ink'ez lubot bulh, ooka za tunáwhagus. 'Et hoonts'i nohdzi yo whe dátne-i cha

'ink'ez 'ut'en ntsi'-i bulh be nohyo ts'e whudizbun. ⁴⁰Whusnine 'ahli! 'Aw eh t'oonuzáhzun? Mbe la yoo 'az ts'e 'uhoonla 'ink'ez bez ts'e cha, 'en za 'uhoonla. ⁴¹'Et hoonts'i ndai la aht'i-i, 'i be 'i ooloh tel'enne be la ooh't'en. 'Et ts'iyaitsuk nohba whuna'oodeh.

⁴²'Et hoonts'i nohni Phariseene 'awet dawhulsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! N dai la ha núlhyeh-i, 'ut'an sooltsun-i cha, rue cha huyulhni, 'ink'ez 'onghoh-i, 'i ooloh, 10%, 'i Yak'usda ghah'aih. 'Et ndóht'en huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i ts'ih'un un'a ne'áht'en-un, 'ink'ez Yak'usda ye nek'entsi'-i, 'aw ndulhúzaht'en. 'Et ndóht'en huba' hoont'oh, 'ink'ez 'udun cha whuyit lhe'zoot'en.

⁴³Nohni Phariseene dawhulsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Lizwif lugliz dahyaih de, 'uhoont'oh-un natl'a dahdaih, 'et za hukwa' nahzun! 'Ink'ez 'e'óoket-un, soo ts'iyanne nohodólhti' hukwa' nahzun.

⁴⁴'Et nohni Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez nohni Phariseene, dune nalh duba na'ahdzoo'. Dawhulsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Nohni ts'un k'ut 'a dahla-un, 'aw dune lhunohis'en le' 'aht'oh, 'ink'ez 'a dahla-un dune t'ehonúszun whe nohk'unuhudilh.”

⁴⁵'Et 'ilhoghun Moses be 'udustl'us k'ut beni hoonli be yalhduk-un, 'en Jesus yulhni, “Nehodulh'eh-un ndutni-un, wheni cha nebulh 'udini, 'et huwa neba dzoh 'udínja.”

⁴⁶'Et 'uyulhni, “Nohni cha Moses be 'udustl'us k'ut beni hoonli be yalhdukne, dawhulsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Nohni nohgha dune 'ut'en howa whúlna'-un butl'a whahle, 'aw hoontsool-unyaz whe hoonts'i bula oohneh 'ait'oh.

⁴⁷Nohni dawhulsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Nohtso da' nus hoo'enne buba tse bet 'ahudutilhtelh-un 'uwuhlh'en. 'Ink'ez nohbáke 'enne bubuhangan inle'. ⁴⁸'Et 'alha' nohbáke 'et ndahája, 'et nohni nohba ts'ih'un 'uhoont'oh nahzun. Nohbáke nus hoo'enne ubuhangan 'ink'ez nohni 'ahudutilalh-un buba 'uwuhlh'en. ⁴⁹'Et huwa Yak'usda ye whunih-i, 'i be 'et ndutni, 'Nus hoo'enne 'ink'ez whel'a'ne, 'enne buts'u butis'alh. 'Enne whulohne dzoh nubotilhdzut 'ink'ez 'onghohne cha hubotighan.' ⁵⁰'Et yun 'udechoo 'ulya 'et whuts'un ndunne nus hoo'enne bubuzkai' whúzdl'i'ne, nohni 'andit whudizulhne dune nohni hukw'elha whutilhtselh whe' hoont'oh. ⁵¹Abel buz kai' whuzdli'-un whuts'un 'ink'ez Zacharias buz kai' whuzdli' da' 'unt'oh, Zacharias lugliz whucho 'ink'ez loodel eguz

'et hizilghí, 'alha' nohdusni, 'oh da' dahooja la, 'et 'andit whudizulhne dune, nohni hukw'elha whutilhtselh whe 'aht'oh.

⁵²Moses be 'udustl'us k'ut daja ni whe beni hoonli be yalhdukne, 'awet dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Dune t'ehonózin-un, 'et bughu nawhúlhchoot! Nohnich'oh 'aw lhuwhúlhchulh. 'Ink'ez mbene la hóolhdzihne, 'enne cha k'oh úboohtun!”

⁵³'Et 'awhuz 'oh whúya hiyilh whe, Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, 'ink'ez Phariseene tube huyóolhdzi. Khun tilah hoonliyaz 'uts'un un'a 'udooni' 'inka lhelhdun hukwa' huyoodulhkut. ⁵⁴'Ahoohyiz hinilh'en 'onilha khun tilah tank'us 'údooni'. Hoonli 'udija de, 'et hik'ehóota'alh 'inka.

Phariseene bules be untuldoh-i, 'et whuch'a khohdle'

12 'Oh da' whe lhane dune 'ilhuhozdil. Huldlai k'et lkh'unuhúdlilh cha' hut'en. Mbene la yugha hodul'ehne, 'enne cho ndubulhni, “Phariseene bules be untuldoh-i, 'i ch'a soo cho howahli. 'I dune nalh ye dúba na'udzoo'-i, 'i 'unt'oh. ²'Et ndai la ts'iyawh whunist'i-un, ts'iyawh ts'et ha óotikulh. 'Et ndai la whu'iz 'unt'oh-i, 'i cha ts'iyawh t'entidzeh. ³'Et huwa ndet la tsalhgus yo ts'e be yalhduk-i, 'et hoot'en-un hidutats'o. 'Et yoh whez ts'e 'uyoon yudzeh khuni in'aih daja dani'-un, 'et bun k'ut whuts'un khuniti be howu yatilduk.”

Yak'usda 'en za be noolhjut

⁴“'Ink'ez sk'ekene nohdusni, mbene la nohyust'e ughanne 'ink'ez 'aw 'on 'un hoonliyaz 'uhooneh 'ait'oh. Ndunt'ohne bube noolhjut junih. ⁵'Et hoonts'i mbe la be ntilhjut-un, 'en bunóhuntistun. Mbe la nohyust'e silhghi-un, 'et hukw'elh'az, 'en ooba' hoont'oh whe kwuncho yo ts'e cha nohtinoh, 'en za be noolhjoot! 'Alha' nohdusni, 'en be noolhjut! ⁶'Alha' eh kwulai' 'uchas, 'i nanki sooniya ts'uditi'-i be 'óket? 'Ink'ez ndi dut'aiyaz Yak'usda 'aw 'ilho hoonts'i yunalhodulhnoh whe' hoont'oh. ⁷'Ink'ez daltsuk nohtsigha' 'i hoonts'i ts'iyawh t'einínzun. 'Et huwa whenoolhjut junih! Nohni 'uchas anus dáhti' whé 'aht'oh!”

Dune nalh Jesus 'en sch'e' 'unt'oh 'uzdooni'

⁸ 'Ink'ez 'et cha nohdusni, mbe la dune nalh, Jesus Christ 'en ooch'e' usdli ni-un, 'en Yinka Dune Ye' Yak'usda oolizas ubudutánelh, ndun 'en sch'e' unli whe 'unt'oh. ⁹ 'Et hoonts'i mbe dune nalh sts'ooditdlaine, Yak'usda oolizas bunalh buts'oodutásdlai. ¹⁰ 'Ink'ez mbe la Yinka Dune Ye' ch'az ditni be yalhdukne, buba 'un whutilhdulh. 'Et hoonts'i mbe la Ndoni ch'az ditni be yalhduk-un, 'aw ooba 'un whutookat 'ait'oh.

¹¹ 'Ink'ez lizwifne lugliz, k'us nahiyilhne, k'us moodihne cha bubut nenohonilha de, daja dutihnelh-un, 'et huwu ni oohle' junih. ¹² Soo 'et whudizulh-un Ndoni whunoh untilhtun daja dutihnelh-un.”

Khuni be nawhutnuk-i dune whusni-un ghun

¹³ 'Et dune toh 'ilhoghun dune 'utni, “Whuneoodulh'eh-un nedusneke buk'élhutizkat-i, 'i sulhutsin di sch'e' unli, 'i stl'a yóolelh sba dini!”

¹⁴ 'Et Jesus 'uyulhni, “Dune, mbe 'usinla nohba nahiyilh-un, k'us nohba yatilhduk-un sulhutsi?” ¹⁵ 'Ink'ez Jesus 'ubulhni, “Huwahli! 'Uyoon dune ch'e' ha' noohzin junih! Dune daltsuk hoonli yut'i ndi yun k'ut, 'ohwhi 'ants'i 'únt'oh whe 'unt'oh.”

¹⁶ 'Ink'ez 'et khuni oogha whuts'odul'eh huwun bubulh yalhduk whe ndutni, “'Ilhoghun dune hoonzoo 'unt'oh-un, ooyun k'ut ts'iyaitsuk soo ha níyeh. ¹⁷ 'Ink'ez didutch'oh 'uninzun, ‘Nts'en'a cha la daosneh? Ha níyeh-i bayoh whudizbun. 'Aw 'on 'un 'uyoo dánosdzaih 'ait'oh.’

¹⁸ 'Ink'ez 'et ndutni, ‘Njan dutísnelh lhat-un ha niyeh-i yoh naná'whuduntisyus 'ink'ez 'on nus 'uhoolcho-un na'whutisdlelh. 'Et ha nísyai-i 'ink'ez 'ust'i-i, ts'iyawh tísdlalh. ¹⁹ 'Ink'ez la szul dosni', lhai unzoo-i mba 'ilhozkat, lhat yus k'ut whuba. 'Inka nailyis, 'in'alh, taintnai, 'ink'ez whunílhni.’

²⁰ 'Et hoonts'i Yak'usda 'uyulhni, ‘Whusni-un inli! 'Andit 'úlhdzis nzul naitálchulh. 'Ink'ez di 'int'i-i, mbe ts'u tíkulh?’

²¹ 'Et whuz un'a mbe lhai duba 'ilhozdla-un 'ink'ez Yak'usda ba hoonli lhit'i’.”

Yinka dúlhts'i-un huwu ni oohle' junih

²² 'Ink'ez yugha hodul'ehne 'ubulhni, “'Et huwa nohdúsni, yinka dúlhts'i-un, ndai la tih'ulh-i 'ink'ez be sóo nadutihtneh-i, 'i ts'iyawh ooghuni oohle' junih! ²³ 'Ut'alh-i, 'ink'ez naih cha, 'ohwhi 'ants'i unli whe 'unt'oh. Yinka sahda-un 'ink'ez nohyust'e cha 'i 'on nus dízti'. ²⁴ Datsancho daint'oh la ooghu nuni nahzut. 'Aw 'alhé'hunusdle 'ink'ez 'aw ha lhé'hunusdle cha' hint'oh. 'Ink'ez 'aw 'uzdla bayoh 'ink'ez ha níyeh-i yoh cha lhuhuhóot'i'. 'Et hoonts'i Yak'usda bugha 'á'aih. 'Ink'ez nohni dut'ai anus dáhti' whe 'aht'oh. ²⁵ Mbe nohtoh dalcho tileh howu ni unli? 'Aw 'et huwa 'on nus 'ulyiz oole' 'ait'oh. ²⁶ Hoontsool-unyaz hoonts'i 'oohooheh 'ait'oh de, 'et di ha 'udun cha howu ni 'ahli?

²⁷ 'Ink'ez 'indaiyaz, nts'en'a ha níyeh, howu nuni nahzut. 'Aw lhe'ust'en 'ink'ez 'aw hoonliyaz hiye soo nadootnih-i cha lhe'husdle. Lerwe Solomon naih dizti' 'i be soo nadut'ih te, 'et hoonts'i 'aw 'indaiyaz anus lhe'íldzoo' whe 'unt'oh. ²⁸ 'Et Yak'usda tl'o unzoo-i yilh'i. 'Andit dzin tl'o k'ut ha níyeh 'ink'ez bunde 'i tshidutilhkuhl. 'Et nohni dalcho-i be 'on nus soo nanohdooleh. Tube ntsool-i be nohba 'alha 'uhoont'oh. ²⁹ Tih'ulh-i 'ink'ez tihtnelh-i cha, ooka daóohtni 'ink'ez ooghuni oohle' junih. ³⁰ 'Et ndi yun k'ut whut'enne 'et za hukó nuta. 'Ink'ez Yak'usda nohBá ndai la be ndunahdzit-i ts'iyawh t'einínzun whe 'unt'oh. ³¹ 'Et hoonts'i Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et za hukwa itah'en de, ndohwhi ts'iyawh nohghá' tikulh.

³² Se 'usbai 'ilhoh núlh'as-i, noohljut junih! NohBá whe lerwe unli-un, hoont'i' whe nohgha óota'alh. ³³ N dai aht'i-i be 'óhket 'ink'ez tel'enne bugha yohlelh. Sooneya zus ninta lhe'ust'i-i 'udulhneh. 'Ink'ez di la unzoo-i 'ilhiz wheni oolatos hoolóh-i, 'i be yóohlelh, 'i la yak'uz ts'e neóohlelh. 'Aw whuz 'undunut'ih-un daooya' 'ait'oh 'ink'ez 'aw yun nulh'as-i ninta'yolh'en 'ait'oh. ³⁴ 'Et oonáht'i-i lhoozáhla, ndet la 'usdla-un, nohdzi cha 'et dutá'alh.”

Lhazdoot'e', 'aw t'ets'onúsun nkede la neMoodihti whusanátidalh

³⁵ “Nohnaih be 'áht'en-i be náhdilh 'ink'ez nohtoo dizk'un-i cha dók'un. ³⁶ 'Ink'ez nohnich'oh dune dumoodih ba sulh'ine buk'un'a ooht'e'. Dune lhghuske ts'e ha nája, 'ink'ez dati dunulkw'uz de, 'aho la hiba dáha' dootan. ³⁷ 'Et moodih whusanaja de, 'ink'ez be 'ulhnane hika tse hooli,

'ink'ez hika ítis'en. Moodih ndut'enne bunilh'en de, 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut. 'Alha' nohdúsní, bumoodih soo nadutitneh ha, 'ink'ez dude 'ulhnane nátl'a dulhts'i budutánelh, 'ink'ez bubut né'tilelh. ³⁸'Et moodih tuzniz at'en k'us tuzniz hukw'elh'az at'en, 'et whusanatidalh 'ink'ez be 'ulhnane hika tse hooli, 'ink'ez hika ítis'en, 'et whuz un'a moodih ndut'enne bunilh'en de, 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut. ³⁹'Ink'ez t'eeonahzeh, yoh whumoodih nts'owhuya whudizulh-un 'undunut'ih-un whusatíyalh, 'et t'ewhuninzun de, 'et da' huwole', 'ink'ez 'aw hiyoh da' óoyis 'ait'oh. ⁴⁰'Et huwa nohni cha lhadóoht'e'. Nts'owhuya 'uhunit'oh-un 'et ookatselhúwhahlíh-un, 'et Yinka Dune Ye' whusanátidalh,” ni Jesus.

⁴¹'Ink'ez 'et Peter 'uyulhni, “NeMoodihti, ndi khuni oogha whuts'odul'eh-i be yailhduk, 'i wheni za tilah k'us ts'iyanne ba tilah 'udini?”

⁴²'Ink'ez neMoodihti 'utni, “K'us mbe ts'ih'un 'unt'oh 'ink'ez whunih-un unli whe yoh huwunli? 'En oomoodih duyoh whumoodih yutilhtselh. 'Et neooduzuk de, 'et de la 'onghohne hiti'ulh-i bugha ná'tit'aih? ⁴³'Et oomoodih whusanaja de, 'ink'ez hibe 'ulhna-un whuz un'a ndut'en yunilh'en de, 'et de yoh whumoodih yulhtsi-un, 'en 'uk'enus hoonzoo-un bulh 'uw'hútanelh. ⁴⁴'Alha' nohdusni ndun oomoodih di yut'i-i, ts'iyawh k'une' yul'en-un yutl'a óoti'alh. ⁴⁵'Et hoonts'i ndun be 'ulhna-un dich'oh dudzi yo whe 'et nduninzun de, 'Smoodih sa' stla whusanádaih.' 'Ink'ez 'et dune oomoodih yuba 'ut'enne 'ink'ez ts'ekoo yuba 'ut'enne cha whéboonilhtsus. 'Ink'ez whé' ni'ulh 'ink'ez tatnai, 'ink'ez tanutnih, ⁴⁶'oh de ndet dzin, be 'ulhna-un 'aw yuka ts'e lhúhooli 'ink'ez nts'owhuya 'uhunit'oh-un 'utinelh 'aw t'eeonuszun, 'et 'oh whuya 'uhunit'oh whe oomoodih whusanátidalh. 'Ants'i lhulcho k'eitat'us le' yutilelh 'ink'ez Yak'usda k'unulhe'ust'enne buts'ítikulh-i bugha óotat'alh.

⁴⁷'Ink'ez mbe 'ulhna-un oomoodih ndet yuts'u hukwa' ninzun-un, ts'iyawh t'eeoninzun, 'et hoonts'i 'aw wheni lhálhdit'oh 'ink'ez yuk'unulhe'ust'en, 'et huwa lhat whe ootaltsus. ⁴⁸'Et hoonts'i mbe t'eeonúszun dumoodih ndet la yuts'u hukwa' ninzun-un, 'ink'ez dude 'ut'en k'oh huwa ootaltsus huba, dzoh tsulyaz za ootaltsus. 'Et mbe la dune lhai oogha nt'ai-un, 'en lhat-un yuts'u hukwa' ntizilh. 'Ink'ez mbe la lhat-un ootl'a hoolya, 'on nus lhat-un yuts'u hukwa' untizilh.”

Jesus 'utni, “Dune lhch'az nehúdutadalh 'et hukwa whusasya”

⁴⁹ “Ndi yun kwun ookw'ítas'alh ha whusasya. 'Uda' ncha duzk'an. ⁵⁰ 'Et hoontsi' be dune too be 'ul'en-i be too be' tiznelh huba' hoont'oh. 'Et lhaoodutanelh whuts'un 'et huwa tube ts'odi be tewhéndunilne. ⁵¹ Ts'iyanne lhts'un ts'ih'un 'úhoot'e', 'et hukwa ndi yun k'ut whusasya nahzun eh? 'Awundooh! 'Et nohdusni, dune lhch'az nehúdutadulh 'et hukwa whusasya. ⁵² 'Et 'andit whuts'un kwulane 'ilhughun yoh dilhts'ine lhch'az nehúdutadulh. Tane, nane ch'az nehudutadulh, 'ink'ez nane, tane ch'az nehúdatat'us. ⁵³ Bubá duye' ch'az nédutadalh, 'ink'ez ooye' dubá ch'az nedutadalh. Buloo cha dutse' ch'az nedutadalh, 'ink'ez ootse' duloo ch'az nedutadalh. 'Ink'ez oobiz cha duyas'at ch'az nedutadalh, 'ink'ez ooyas'at 'en cha dubiz ch'az nedutadalh.”

Jesus Christ whusanatidalh-un soo cho ooka tse ts'úhole'

⁵⁴ 'Et lhane 'ilhozdilne, 'et cha 'ubulhni, “'Et nooz de kw'us whúzdli' nulh'en de, 'et 'aho 'udahni', 'Dzoh tselyaz naootilhtelh.' 'Ink'ez 'et nduw'hút'i. ⁵⁵ 'Ink'ez n'az tizts'i te 'et 'udahni, ‘Tube whúntalwus whe' whut'en,’ 'ink'ez 'et nduw'hút'i. ⁵⁶ Nohni dune nalh duba na'udzoo'ne 'aht'oh! Ndi yun k'ut 'ink'ez yat cha dawhutanelh-un t'eeonahzun. 'Et hoontsi' dáhoont'oh huwa dawhutanelh 'aw t'eeonuzáhzun?

⁵⁷ 'Ink'ez nohnich'oh dahoont'oh huwa nts'en'a ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, 'aw t'eeonuzáhzun? ⁵⁸ Mbe la nch'az ditni-un, 'en nahiyilh-un but nenyutalhtelh, 'et whuz ah'us whe 'et tube oots'un lhanaoodonleh hukwa 'ont'en. Doo ka la nahiyilh-un but nényutalhtelh 'ink'ez nahiyilh-un neilhchuk-un t'l'a nyutilhtelh, 'ink'ez neilhchuk-un 'anyuti'alh. ⁵⁹ 'Et nohdusni ndi sooniya nt'um-iyaz hoontsi' ts'iyawh ookw'elha whutalhtselh, 'et whuts'un 'adutan'alh.”

Noheni náhandunoohleh. 'Et ndúlhahnel de, kwuncho yo ts'e tihdulh

13 'Et 'oh da' whulohne dune, Jesus huyulhni nts'en'a la Galilee whut'enne ubanghanne Galilee whut'enne Yak'usda ba 'uhudílhk'un whe Pilate 'ubanghan 'ink'ez bubuzkai' hidílhk'un-i ootayunjut. ² 'Et Jesus 'ubulhni, “Ndunne Galilee whut'enne dzoh nuhuzde,

'et huwa 'uyoonne Galilee whut'enne anus lubeshi 'uhulh'en nahzun eh? ³'Awundooh nohdusni! 'Et hoonts'i noheni náhandunoohleh 'et ndúlhahnel de, 'et de nohni cha whuz un'a za ts'iyawh yaitáhdlah! ⁴K'us keyoh Siloam huwhútni, 'et tse whedin'ai-i whunizyane 'on 'at lhk'udine, 'enne buk'é ningez whe ts'iyawh higan. 'Et Jerusalem whut'enne buba nus lubeshi 'uhulh'enne 'uhint'oh nahzun eh? ⁵'Awundooh nohdusni! 'Et hoonts'i nohni cha noheni náhandunoohleh 'et ndúlhahnel de, nohni cha ts'iyawh, whuz un'a za ts'iyawh yaitáhdlah!”

Duchun, fig huyulhni, 'i be Lizwifne huhodutil'eh

⁶'Et cha Jesus huwa whuts'odul'eh-i be bubulh yalhduk whe njan ndutni, “'Ilhoghun dune 'en mai chun, figs huyulhni-i, 'i oomai' ha níyeh-i k'ut, 'et 'ilho há inulhyeh. 'Ink'ez mai yughun ha itís'en. 'Ink'ez gak 'aw mai ooghu hooloh. ⁷'Et oomai' ha níyeh-un huwunli-un 'uyulhni, ‘Whunilh'en eh? Tat yus k'ut whuts'un ndi mai chun, oomai' kaitús'en 'ink'ez 'aw oomai' ooghu hooloh. Di ha yun k'ut bulh hóontsool? Ntintselh!’

⁸'Ink'ez 'utni, ‘Moodih whute 'andit yus k'ut oots'ú ha lhozín'aih. K'at onat naootiskulh 'ink'ez oogha soo ha' nuyeh-i bulh oogha ítasnalh. ⁹'Et oomai' whúzdi' de, 'et soo' hoont'oh. 'Et ndúlhinel de, 'et de la ntoontselh.’”

Ts'eke 'en Satan yulghel

¹⁰'Et dzin nats'ulyis-un 'et 'ilhoghun Lizwifne lugliz 'et whubodulh'eh. ¹¹'Et 'ilhoghun ts'eke whunizyat 'on 'at lhk'u dit yus k'ut 'et la ntsi-i nududeh-i tetsun yulhtsi whe yudinda. 'Et huwa chanuti 'ink'ez 'aw do na'ootneh 'ait'oh. ¹²Jesus yunilh'en whe yuka huyih 'ink'ez 'anilh yulhni, 'ink'ez 'uyulhni, “Ts'eke huwun dinda-un 'awet nts'u hanahoolts'ut.” ¹³'Et yuk'edilni 'ink'ez 'aho ts'eke lhts'e nadiski 'ink'ez Yak'usda dálhti'.

¹⁴'Et Lizwifne lugliz whumoodih hunílch'e. Nats'ulyis dzin 'et Jesus ndun ts'eke soo na'yinla 'et hukwa hunílch'e. 'Ink'ez 'ilhozdilne 'ubulhni, “Lhk'u tat dzin 'et dune 'uhoot'en huba' hoont'oh. 'Et huwa 'uts'ut'en dzin 'et soo na'nohohooleh huba' hoont'oh. 'Et nats'ulyiz dzin huba lhe'hoot'oh,” 'ubulhni.

¹⁵ 'Et neMoodihti 'uyulhni, “Dune nalh duba na'udzoo'-un 'int'oh! 'alha' lawk ilohghun 'ahli whe nats'ulyis dzin nohmusdoos dune k'us nohmuyool te musdoos bayoh 'adultsi'-un, k'unawh'uk 'ink'ez too k'ez toolhdlooh 'ait'oh? ¹⁶ Ndun ts'eke 'ilhoghun Abraham oots'u haínzut-un 'ink'ez Satan whunizyat 'on 'at lhk'u dit yus k'ut whe yulhghel. Soo cho howu nuni nahzut! 'alha' lawk nats'ulyis dzin 'et 'aw k'unaoot'uk 'ait'oh whe' dahni?”

¹⁷ 'Et Jesus 'et ndudáni' whe yuch'az ditnine ts'iyawh yooya huzdli. 'Ink'ez 'onghohne lhane 'en gha hoonzoo tune' 'ust'en-un 'et huwa howu nálhni.

Ha níyeh-i, mustard huyúlhni, 'i oogha whúts'odul'eh

¹⁸ 'Et Jesus 'ubulhni, “Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et nts'en'a nohba dahoont'oh? 'Ink'ez di bulh lhundúwhult'oh doosni? ¹⁹ Njan nduhoont'oh, ndi mai nint'um-i mustard huyulhni, 'i k'un'a 'unt'oh. 'I dune yunílhchoot 'ink'ez ha níyeh k'et 'ainan'ai 'ink'ez ha nányai. 'Ink'ez duchun dincha sulí. 'Ink'ez dut'aiyaz oozooschum k'ut t'o nenínla.”

Yak'usda whe lerwe unli, lhes ntuldoh-i ndult'oh

²⁰ 'Ink'ez doo cha 'ubulhni, “Nts'en'a suba whunoh untistun Yak'usda whe lerwe unli-un? ²¹ Lhes ntuldoh-i ndult'oh. Ts'eke yílhchoot 'ink'ez lhes núdezaih-i, 'i ta tsets'ai be únde'ooldzih-i dizbun. 'I ntuldoh-i bulh 'ilho be yandzai, 'ink'ez yunilhhus. 'Et hukw'elh'az 'udun néíninkai whe untílhdo.”

Hoondat-un datí hukwa daóohtni

²² 'Et hukw'elh'az Jesus Jerusalem whuz tizya. 'Ink'ez keyoh whuti 'ink'ez keyoh whuyaz dune toyalh 'ink'ez hubodulh'eh. ²³ 'Et 'ilhoghun 'uyulhni, “Nemoodihti oolune za eh hudutijih?” 'Et Jesus 'ubulhni, ²⁴ “Hoondat-un datí-un hukwa daóohtni. 'Et nohdusni lhane 'et datí-un dahátidulh hukwa' huntizilh, 'et hoontsi 'aw 'uhooneh 'ait'oh. ²⁵ 'Et 'ilho whumoodih dudinya 'ink'ez dati dánaidintan, 'az nudulhya 'ink'ez dati dunulhkw'uz 'ink'ez 'udahni, 'Moodihti, moodihti neba dáha' dintih! 'Et nohdóni, 'Aw t'enochnuzúszun nts'ez de háhdil.’

²⁶ 'Ink'ez la' 'udoohni', 'Nyulh 'uts'u'alh 'ink'ez nyulh 'úts'utnai'. 'Ink'ez nekeyoh whuti da' whuneoodilh'e inle.'

²⁷ 'Et hoontsi' la' dooni', 'Nohdusni nts'ez de háhdil 'aw t'enohnuzúszun. Sch'a nasahdil! Ts'iyawh tank'us ne'zacht'en!'

²⁸ Abraham, Isaac, Jacob, 'ink'ez nus hoo'enne ts'iyawh, Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et hudutált's'ilh 'ink'ez 'et la bunoolh'en. 'Et 'oh de nohni tenanohonilh'il. 'Et tihtso 'ink'ez nohghoo lhudutihk'us. ²⁹ 'Oh de ndaz de 'ink'ez nooz de, 'ink'ez nus de, 'ink'ez nyaz de ha há tidulh 'ink'ez Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et nátl'a hudutilts'ilh. ³⁰ 'Et 'alha, whulohne 'udechoo unline 'udek'oh hutileh. 'Ink'ez whulohne 'udek'oh unline, 'enne la 'udechoo unline hutileh.”

³¹ 'Et dzin za whulohne Phariseene, Jesus highu nindil 'ink'ez 'uhuyúlhni, “Tenanindaih 'ink'ez njan whuch'a nasindaih. Herod nyutuzilhghelh hukwa' ninzun!”

³² 'Ink'ez 'ubulhni, “Nyoon 'uyoo unli-un dáhni, 'Whunulh'en! 'Andit dzin 'ink'ez bunde cha ntsi'-i nududeh-i dune ch'a ha nánusyoot 'ink'ez dune soo ná'us'en, 'ink'ez whulh tat dzin hukwa whusálya-un, lhadúlya-un tisdleh.’ ³³ 'Et hoontsi' 'andit dzin, 'ink'ez bunde 'ink'ez 'om bun dzin kedutooszit huba' hoont'oh. 'Aw nus hoo'en-un keyoh Jerusalem whan 'az daóotsa huba lhe'hóot'oh.”

Jerusalem whut'enne bugha Jesus oodzi unduda sulí'

³⁴ “Nohni Jerusalem whut'enne, Jerusalem whut'enne, nohni 'aht'en nus hoo'enne 'ahghan. 'Ink'ez mbene nohts'u whel'a'ne cha tse be bubahghan. Dant'oh la lugok duduzke duts'unt'a' ubudilh'ts'i, whuz un'a dáwhultsuk whe 'ilhunanohootásdlelh hukwa' nuszun, 'et hoontsi' 'aw hukwa lhe'náhzun. ³⁵ Whunulh'en, Jerusalem whut'enne nohkeyoh 'aw hoonli hooloh sulí' whe nohba 'et nenáwhults'ut Yak'usda nohladutitnih. 'Ink'ez 'alha' nohdusni, ndet la whusaóotilt's'ulh, 'et 'oh de 'et ndudútihnelh, 'Mbe la Moodihti boozi' be whusatiyalh-un, 'en 'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut.' 'Et ndudútihnelh whutso, 'aw sooh'en 'ait'oh.”

Nats'ulyis dzin, 'et Jesus unduda-un soo ná'yinla

14 'Et 'uhoaja, 'ilhoghun Pharisee bumoodih ooyoh, nats'ulyis dzin, Jesus lhes na'tit'ulh ha danínya. 'Et soo cho highunli. ²'Ink'ez 'ilhoghun dune ooyust'e toh too whudizbun suli', 'et hukw'é unduda, Jesus but neninya. ³'Ink'ez Jesus Moses be 'udustl'us k'ut, soo beni hoonli be yalhdukne, 'ink'ez Phariseene cha ndubulhni, “'Et neba ts'ih'un 'uhoont'oh eh nats'ulyis dzin dune soo na'ts'oolh'en?” ⁴'Et t'ehudusnih. 'Et dune yílhchoot 'ink'ez soo na'yinla, 'ink'ez yula naditni.

⁵'Et 'ubulhni, “Mbe nohtoh muyool 'ut'i-un k'us oomusdoos dune tsa k'et 'alts'ut de, 'aw nats'ulyis dzin huwa eh 'aho 'aw ha nálhuhitilhtelh nahzun eh?” ⁶'Et huwun uboodulhkut-un, 'aw daja hudooni' 'ait'oh.

Dune 'unt'ohne tihleh-un hukwa ooht'en junih

⁷'Et ooghu nusjane k'us hoonzoo-un 'utahahódit'ai 'ubunilh'en whe' hut'en. 'Inka huwa whuts'odul'eh-i be bubulh yalhduk whe njan ndutni, ⁸“Dune lhghu tikelh ts'e nohghu nusja de, k'us hoonzoo-un te natl'a doohdadh junih. Doo ka la nohando 'unt'oh-un tilah highu nóya'. ⁹'Ink'ez nohghu nusunya-un la 'unyudóni', 'Sinda-un ootl'a hoon'aih, ndun 'et ooda'. 'Ink'ez la yooya sinli' whe 'uk'enus 'udeyo 'et la nanátl'adondalh. ¹⁰'Et hoontsi nohghu nuhúzya-un whuz toohya' 'ink'ez dati whenghoh nátl'a dondadh. 'Et de nohghu nusiya-un 'en tilah 'unohdóni', 'Sk'eke 'uhoont'oh-un sinda.' 'Et lutab k'ut nyulh dilhts'ine nyodólhti'. ¹¹'Et mbe la ncha na'dudil'i-un, 'en yooya tileh. 'Ink'ez mbe la te' dudil'en-un, 'unt'oh-un huyoolhtselh.”

¹²Mbe la yughu nusiya-un, 'en Jesus 'uyulhni, “Ndet la dzetniz k'us hulhgha huwa' tan'alh de, khun te nk'eke, k'us nyulhutsinke, k'us nyunatneke, k'us nye nghoh whut'ine mbene la hoonzoo' 'unt'ohne bughu nónya' junih. 'Et bughu nusunya de, 'enne tilah nghu nunáhooda' whe mba 'uk'elha hole'. ¹³'Et hoontsi huwa 'utan'alh de, 'et tel'enne, 'ink'ez dzoh nudilhne, ooyust'e bodin'aaine, 'ink'ez hoos'enne cha, ndunt'ohne, 'enne bughu nonya'. ¹⁴'Et nyun 'uk'enus hoonzoo-un nyulh 'úhoneh, 'aw mba k'elha hoooolhtselh 'ait'oh. 'Ink'ez nyun ts'ih'un 'unt'ohne dunahudidil de, 'et de mba k'elha whutaleh.”

Dune ghu nusja-un whucho huwu yalhduk

¹⁵ 'Et 'ilhoghun dune lutab k'ut yulh usda-un, whudants'o, 'en 'uyulhni, "Yak'usda whe lerwe unli-un, mbe la 'et 'a'alhne, 'uk'enus hoonzoo-un bugha whutalts'ulh!"

¹⁶ 'Ink'ez Jesus 'uyulhni, "Ilhoghun dune hulhgha hooncha whe huwa' nin'ai. 'Ink'ez lhane ghu nusiya. ¹⁷ 'Et hulhgha na'hutit'ulh-un dude 'ulhna-un whe yálh'a' 'ink'ez mbene la bughu nusjane ubudóni', 'Awet ts'iyai lhadúja, diz 'ahdulh!'

¹⁸ Ts'iyawh 'onilha 'aw 'uhooneh 'ait'oh hutni. 'Et 'udechoo 'en 'udutni, 'Si yun osket 'ink'ez whuz tisyalh whuntis'elh ha, 'et huwa 'aw oosneh 'ait'oh sba dóni!.'

¹⁹ 'Et 'uyoon ndutni, 'Kwulai' musdoos dune osket. 'Ootásdzih 'ink'ez naduntiz'elh daóot'e' suba, 'et huwa 'aw oosneh 'ait'oh sba doni!.'

²⁰ 'Uyoon cha njan ndutni, 'Andit 'at 'ust'i 'et huwa 'aw whuz toosya' 'ait'oh.'

²¹ 'Et be 'ulhna-un yughu nanja 'ink'ez dumoodih yudáni!. 'Et yoh whumoodih hunilch'e 'ink'ez dude 'ulhna-un 'uyulhni, 'Soo 'a cho! Keyoh whuti ts'ínyalh 'ink'ez tiyaz ndulcho whe ninya 'ink'ez tel'enne, dzoh nudilhne, 'ink'ez hoos'enne cha 'ink'ez ooyust'e bodinlane cha, ts'iyawh whusabinle!' 'Ink'ez whe yálh'a'.

²² Dude 'ulhna-un whusanája 'ink'ez 'utni, 'Smoodih nts'en'a 'udini-un, hukw'un'a 'usja, 'et hoonts'i 'awhuz hooncha-un whuz'ai.'

²³ 'Et moodih dude 'ulhna-un 'ulhni, 'Ti whucho ts'e inyalh 'ink'ez ti whuyaz cha ts'e inyalh 'ink'ez diz hutoodilh hukwa bilh'en, 'et de la syoh whudoobun. ²⁴ Nohdusni ndunne 'udechoo bughu nusúsyane, 'aw 'ilhoghun hoonts'i ndi tit'ulh-i 'aw hinalhuhootásdli.'"

Nohni nohtoh 'ilhoghun 'ahli whe ts'iyawh aht'i-i, 'aw oola'duzahni de, 'aw sgha hodul'ehne oohle' 'ait'oh

²⁵ 'Et lhane 'ilhozdilne huyulh tizdil. Buts'u nálh'a 'ink'ez 'ubulhni, ²⁶ "Mbe la sts'u tiyalh se' 'ut'en k'oh 'uwhtilh'elh-un whe dubá 'ink'ez duloo, du'at cha, 'ink'ez duzkeh, dulhutsinke, 'ink'ez dulhtuske, 'alha' dich'oh whe yinka usda-un cha, ndi njan ts'iyawh hukwa lhe'hunizun

de, 'en 'aw sgha hodil'e!-un oole' 'ait'oh. ²⁷ 'Ink'ez mbe la dutulalhgus lhudistel-un suntiyal-un, 'aw sgha hodil'e!-un oole' 'ait'oh.

²⁸ Mbe 'unt'oh nohtoh-un, whedin'ai-i 'utilelh de, 'aw lawk 'udechoo nátl'a dida 'ink'ez daltsuk tileh 'aw lhuyóolhtoh ndi whenin'ai-i bé lhaoodutaneh-i? ²⁹ Doo ka la 'aw ndulhinel de, 'ink'ez yoh ook'u whuz'ai-i 'inla, 'aw soo 'ultsuk ye lhaoodutileh-i lhit'i' de, whunilh'enne, ts'iyawh highu tidloh. ³⁰ 'Ink'ez la 'uhudooni', 'Ndun dune whedin'ai-i whe' yuninle' 'ink'ez 'aw lhai dooleh 'ait'oh!'

³¹ K'us mbe lerwe 'utinelh 'uyoon lerwe bulh lhutigan hukwa ntizilh, 'aw lawk 'udechoo nátl'a dida 'ink'ez hukw'u nuni noolhdzut datinelh. 'Et soo tilah 10,000ne dudune'ne, 'enne be ndun 'uyoon lerwe 'en 20,000ne lhuganne soo tilah ndunne 10,000ne be bududóya'? ³² K'us ndun 'uyoon lerwe 'en 'awhuz nilhdza' 'az de hídulh whe, 'et khuni yuba na'ane yuts'u whébalh'a', nts'en'a suba ts'ih'un nenáhoho'alh 'et huwa. ³³ 'Et huwa nohni nohtoh 'ilhone 'ahli whe, ts'iyawh aht'i-i, 'aw oolalhdzahni de, 'aw sgha hodil'e'ne oohle' 'ait'oh.

Lisel oonalhuhóolni de, 'aw hoonli huba lhe'ízoo' whe 'unt'oh.

³⁴ Lisel 'i 'uzoo' whe 'unt'oh. 'Et hoonts'i 'aw oonalhuwhúlhnih sulí' de, nts'en'a suba doo cha oonawhúlni' naoodle'? ³⁵ Lisel oonalhuhóolni de, 'aw hoonli huba lhe'ízoo' whe 'unt'oh. 'Aw yun 'ink'ez musdoos dálts'i!-un 'et hoonts'i huba lhe'ízoo' whe 'unt'oh. 'I Dune tehúyulhkuk, huba 'unt'oh. Mbe la oodzeh hoonline hohoozólhts'ai!'"

'Usbai ninta nilhtí-un

15 'Et sooniya nalhdzoohe 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne cha ts'iyawh Jesus huyootuzálhts'ilh ha highu nindil. ² 'Ink'ez Phariseene 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha highu yawhenilhduk whe njan nduhutni, "Ndun dune 'en lubeshi 'ulh'enne, 'enne bubulh ne'ut'en 'ink'ez bubulh 'á'alh cha 'ut'en."

³ 'Et huwa oogha whuts'odul'eh-i be bubulh yalhduk whe njan ndutni, ⁴ "Mbe 'unt'oh nohtoh dune 'en 'usbai 100 'ut'i whe 'ilho ninta nilhti. 'Aw 99 'enne chuntoh 'awet nébuninla 'ink'ez 'ilhoghun ninta inilhti-un nayítálhtelh whuts'un yukunúta? ⁵ 'Ink'ez nayilhti de duwus k'eyilhti 'ink'ez

hootát'e'. ⁶'Et duyoh ts'u naóosja duk'ekene 'ink'ez ye nghoh whut'ine ts'iyawh 'anilh budani' 'ink'ez 'ubulhni, 'Sulh hoonah't'i'. Se'usbaiyaz nintanusti inle', 'en nasti!' ⁷'Et nohdusni, whuz un'a za 'ilhoghun dune dudenil nahunduniz'ai, 'en 99 ts'ih'un 'unt'ohne 'uda' dulubeshi ch'a dudenil nahundunizdla. 'Et hoonts'i ndun 'ilhoghun dune 'en gha ndo yak'uz dilhts'ine buba nus 'on nus howun tálhni."

⁸"K'us 'ilhoghun ts'eke whunizyai silver 'ut'i 'ink'ez 'ilho ninta nin'ai. 'Aw eh too dizk'un nadulhk'an 'ink'ez yoh tenáwhulhtsas, 'ink'ez nayitá'alh whuts'un yukunúta? ⁹'Ink'ez nayin'ai de duk'ekene 'ink'ez ye nghoh whut'ine 'alghoh 'anilh budani' 'ink'ez 'ubudútanelh, 'Sulh hoonah't'i! Ndi sooniya 'ilho ninta nus'ai-i nas'ai!' ¹⁰Whuz un'a za nohdusni, 'ilhoghun dudenil nahunduniz'ai de, Yak'usda oolizasne ts'iyawh howun tálhni."

'Ilhoghun nintalts'ut inle' 'awet nasti

¹¹Jesus 'et 'utni, "'Ilhoghun dune, nane ooye' unli. ¹²'Udek'oh-un 'et dubá ndúyulhni, 'Ubá ndai la sba naootándzil-i 'andit stlainle.' 'Inka oobá nayootádzilh-i, buba lkh'é yanla.

¹³'Et hukw'elh'az 'aw lhat dzin lhiloh, 'et 'udek'oh-un yugha ininlai-i, ts'iyawh soo neninla. 'Ink'ez keyoh nilhdza' ts'e ts'u whinya. 'Et whuz oozya whe yut'i-i, 'i ts'iyawh ye nzóodal'e' 'ink'ez gak yulhtsi. ¹⁴'Oh da' yuts'u yoozi-i ts'iyawh gak yulhtsi whe nyo yun k'ut dai cho whúzdli'. 'Ink'ez chilh ts'iyai ye ndunidzit suli'. ¹⁵'Inka 'ilhoghun dune 'et yun ut'í-un, 'en 'ut'en yugha nín'ai. 'Ink'ez ha nulhyeh ts'e whe yálh'a', 'et gugoos ghá ti'aih ha. ¹⁶'Ink'ez ooye'ílt'sul k'et 'et ndunínzun, nyoo gugoos yu'alh-i, 'i uncha us'alh, ninzun. 'Et hoonts'i 'aw dune yugha lhé'us'ai.

¹⁷'Et beni oogha nadilts'ut le' 'uja 'ink'ez 'utni, 'Daltsukne 'ubá ba 'ut'enne huya'alh-i buba nus-i niltsuk, 'ink'ez si njan lhe'ust'oh! 'Awet dai súzulhghe! ¹⁸Dunadósja' 'ink'ez 'ubá oots'u nátoosja' 'ink'ez la 'udósni', 'ubá yak'uz whudulhyoh cha lubeshi 'usdla 'ink'ez nyun mbut cha. ¹⁹'Aw 'on 'at sye' sudutanelh huba soo lhe'uzdzoo'. 'Et huwa mba 'ut'enne k'un'a 'usolhdzin.' ²⁰'Inka 'et 'awet dubá ts'u nátisja. 'Awhuz yoo 'az de nádalh, oobá yutilh'en whe 'aho yugha te'ninzin. Yududílhgaih 'ink'ez duye' dushih be' yilchoot 'ink'ez naidits'ooz.

²¹'Ink'ez ooye' uyúlhni, 'Ubá yak'uz whudulhyoh lubeshi 'usdla 'ink'ez nyun mbut cha. 'Aw 'on 'at nye' sodutánelh huba soo lhé'uzdzoo!'

²² 'Et hoonts'i oobá dude 'ustlenne 'et ndubulhni, 'Naih 'uk'enus unzoo-i whusalhchoos 'ink'ez be sóo naidulhle, 'ink'ez latult'o cha oola nedah'aih 'ink'ez kegon cha belh'es. ²³ 'Ink'ez musdoosyaz nilhk'a-i ulhchoot 'ink'ez nasulhghe! 'Et si 'uts'oo'alh 'ink'ez ts'onólhni. ²⁴ 'Sye' dazsai inle' 'ink'ez 'andit nahítna'. Nintanusti inle', 'ink'ez nasti.' 'Et 'awet ts'iyanne hiyulh whúnilhni.

²⁵ 'Et ooye', 'udetso whudilhduh-un ha níyeh ts'e 'ut'en. 'Et yoh ts'u natisja whe whenghoh nadalh whe shun cha 'ink'ez ha nudaih-un 'et whuduzts'ai. ²⁶ 'Ink'ez 'ilhoghun ye 'ulhna-un 'anih yulhni 'ink'ez yoodulhkut, 'Dawhutni whe' whutni?' ²⁷ 'Ink'ez uyúlhni, 'Nyulhutsin whusanája. Soo 'unt'oh 'ink'ez dálhit'oh whe whusanája. 'Et huwa mbá musdoosyaz nilhk'a-i nasilghí.'

²⁸ 'Et hoonts'i bulhutsin 'udetso-un hunilch'e. 'Ink'ez 'aw yoh ts'u nátooja' hukwa lhe'nizun. 'Et oobá tenínya 'ink'ez yughu tedudli. ²⁹ 'Et dubá uyúlhni, 'Nilh'en lhe'whuldzoh mba 'ust'en. 'Ink'ez 'aw nghuni 'ilho hoonts'i k'ulhúsus. 'Et hoonts'i 'aw 'usbaiyaz hoonts'i sgha lhilhtel sk'ekene bubulh whúnosni ha. ³⁰ 'Et hoonts'i nye', ndai oogha ínín'ai-i, 'i ts'ekoo 'ul'enne buk'uz ts'iyai yulh'tsi 'ink'ez musdoosyaz nilhk'a-i ooba nasílghí!'

³¹ 'Ink'ez 'uyulhni, 'Sye' 'ahoolhdzin sulh 'ínt'oh. 'Ink'ez ndai la 'ust'i-i, ts'iyawh nyun nch'e' 'unt'oh. ³² 'Et ts'ih'un un'a 'uhoont'oh ts'onólhni 'ink'ez ts'ohót'e' huba' hoont'oh. Nyulhutsin dazsai inle', 'en nakhitna'. Nintalts'ut inle', 'awet nasti.'”

'Aw Yak'usda cha 'ink'ez sooniya cha ba 'ont'en 'ait'oh

16 'Ink'ez njan cha yugha hodul'ehne, bubulhni, “'Ilhoghun dune hoonzoo' 'unt'oh-un, 'en yoh whumoodih 'ut'i. 'Et 'uyoonne huyudani', 'Nyoh whumoodih 'int'i-i, ye únzoodil'i.’ ² 'Inka 'anih yudani' 'ink'ez 'uyulhni, 'Daja hutni whe' hutni njan nyulh udusts'o? Nts'en'a syoh whumoodih inli-un ts'iyawh sba 'uk'ehóonges. Syoh whumoodih inli-un 'etsul 'inja 'et huwa!'

³ 'Et nyoh whumoodih dich'oh na'dudutni, 'Daosneh cha há la? Smoodih 'awet se' 'ut'en sghu nahootalhchoot. 'Aw yun hooskah 'ait'oh. 'Ink'ez datísó cha hukwayá usdli. ⁴ 'Datísnelh-un howu nuni nízut. Se' 'ut'en ninta nus'ai de, dunene duyoh la dasóholhtelh.'

⁵'Inka oomoodih 'ilhone hinli whe but's'ú whulh'aine, ts'iyawh 'anih budáni'. 'Ink'ez 'udechoo-un yoodulh'kut, 'Smoodih daltsuk nts'u whulh'ai?'

⁶'Et uyúlhni, 'Khe 100 bundé'oolhdzai-i.' 'Ink'ez 'uyulhni, 'Soo 'a natl'a dindaih 'ink'ez bé nts'u whuz'ai-i 50 'uk'e'inges!'

⁷'Et 'uyoon cha 'uyulhni, 'Nyun do', daltsuk nts'ú whuz'ai?' 'Ink'ez uyúlhni, 'Tl'o mai' 100 bundé'oolhdzai-i.' 'Et 'uyulhni, 'Bé nts'u whuz'ai-i, 80 'uk'e'inges!'

⁸Ndun ts'ih'un lhe'it'oh-un yoh whumoodih, tube 'uyoo unli whe 'uja. 'Inka 'uyulhni oomoodih, 'Uyoo inli whe 'inja!'" 'Et Jesus 'ubulhni, "Ndiz un'a njan duhoont'oh, mbe la ooba 'alha' lhe'hoot'ohne 'uyoo unline 'unt'oh 'ink'ez mbene la Yak'usda ba be hoot'en unline, 'enne buba nus 'uyoo hinli. ⁹'Ink'ez nohdusni, ndi sooniya, 'i be k'eke nahultsih. 'Ink'ez datíhtsah de, 'et de si, 'ilhiz 'uhoont'oh ts'e, whuz la danóhoholeh.

¹⁰Hoonli luhóloh-un, ts'ih'un ne'whulh'en de, ndai hooncha-un 'et cha ts'ih'un ne'whutilh'en. 'Et mbe la hoontsool-unyaz be tank'us 'unt'oh-un, hooncha-un cha whuz un'a za 'et ndutit'elh. ¹¹'Et huwa sooniya, be ts'ih'un nulhé'zaht'en de, nts'en'a suba be hoonzoo' hoont'oh-i, nohtl'a ookat? ¹²'Et 'uyoonne ch'e' ts'ih'un lhe'áhleh de, mbe suba nohch'e' unli-i nohtl'a yó'alh?

¹³'Aw 'ilhoghun 'ustlé-un nane moodih ba oot'en 'ait'oh. 'Et 'ilhoghun yuts'u dutitni 'ink'ez 'ilhoghun yuk'etitsi'. K'us 'ilhoghun yuk'úne'tit'en 'ink'ez 'ilhoghun yuch'az dútatni. 'Aw Yak'usda k'une'int'en 'ink'ez sooniya cha k'une'ont'en 'ait'oh."

Di la dune ba dízti'-i, 'i Yak'usda yuts'u dutni whe 'unt'oh

¹⁴'Et Phariseene sooniya buba dízti'ne 'uhint'oh. Daja ni ts'iyawh hidants'o, 'ink'ez highudloh. ¹⁵'Inka 'ubulhni, "Dune toh ts'ih'un 'unt'ohne na'dudulh'i, 'et hoont's'i Yak'usda nohdzi dant'oh la t'eeoninzun. Di la dune ba dízti'-i, 'i Yak'usda yuts'u dutni whe 'unt'oh.

¹⁶Moses be 'udustl'us cha 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha ndet whuts'un la John dune too be 'ulh'en-un khuna da', 'et whuts'un dune hik'une' oot'en huba' hoont'oh. 'Et whuts'un whudutizut Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et huwun khuni unzoo-i dune bulh yahulhduk. 'Ink'ez ts'iyanne whuz un'a húkwa' hut'en. ¹⁷'Et howa lhoohoolna' whe yat'ah 'ink'ez ndi yun cha hooloh whutaleh. 'Et hoont's'i 'on nus howa whulna'

whe Moses be 'udustl'us k'ut hoontsool-unyaz 'uk'ehóoguz-un, 'aw hooloh hóle' 'ait'oh.

¹⁸'Et mbe dune du'at 'etsul 'inla 'ink'ez 'uyoon ts'eke ghu nasda de, dune lubeshi 'ulh'en. 'Ink'ez mbe la ts'eke duki ch'a nasja-un 'uyoon dune ghu nasda de, ndun dune cha lubeshi 'ulh'en whe 'unt'oh."

Lazarus 'ink'ez dune hoonzoo 'unt'oh-un

¹⁹"'Et 'ilhoghun dune hoonzoo' 'unt'oh-un, 'en naih dulk'un-i dizti'-i 'ink'ez laiyin dizti'-i cha, 'i ye dune unli. Dzin totsuk unzoo-i za duyul'alh. ²⁰'Ink'ez 'ilhoghun dune tel'en-un, Lazarus huyulhni, ooyust'e ndulcho whe ooka whulhjut. 'Ink'ez dune hoonzoo' 'unt'oh-un yudati 'et huyulhni. ²¹Hoonzoo' 'unt'oh-un oolutab k'ut whenghukat-i, 'i uncha us'alh ninzun. Llike highulgok 'ink'ez hika k'et whúdlat.

²²'Et dune tel'en-un dazsai. 'Ink'ez lizasne Abraham zih nehinilhti. 'Ink'ez hoonzoo' 'unt'oh-un cha dazsai. 'Ink'ez 'ahuyalhti. ²³'Ink'ez yaidlane toh usda 'ink'ez tube dzoh nuzut. 'Et ndo yútan'en whe nilhdza' 'et Lazarus, Abraham yuzih usda whe 'ubutilh'en. ²⁴'Et 'ultus-un yuts'u huyih 'ink'ez 'uyulhni, 'Ubá, Abraham, sgha te'ninzeh! Lazarus 'en sts'ilh'alh! Dzoh tsulyaz dulasga be toot nudoolga 'ink'ez 'i be stoola k'ut nawhunoolhtsul! Ndi kwun be dzoh nuszut!' yulhni.

²⁵'Et hoonts'i Abraham 'uyulhni, 'Sye' yinka sinda da' whunailnih eh? Ts'iyaitsuk unzoo-i nghánkat. 'Et hoonts'i Lazarus hoontsi'-un za oogha whunkat. 'Et 'awet hoonzoo-un ooghá whults'ut, 'ink'ez nyun 'andit dzoh ninzut. ²⁶'Ink'ez 'aw 'et za iloh, nyun 'ink'ez wheni neulh eguz tube yádalhdza' whe' hoont'oh. 'Et huwa njan whuts'un 'aw nts'un hutooya' 'ait'oh k'us nyun nyooz de cha 'aw diz hutooya' 'ait'oh.'

²⁷'Et uyúlhni, 'Ubá Abraham nts'u tedusdli, Lazarus 'ubá ooyoh ts'e 'ilh'alh. ²⁸Kwulane sulhutsinke hooni. Khun tilah khuni bugha óo'alh. Doo ka si ndiz dune dzoh nudeh ts'e hutoodilh.'

²⁹'Et Abraham 'uyulhni, 'Moses be 'udustl'us 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha hut'i. 'I huyoozólhts'ai' da.'

³⁰'Ink'ez 'uyulhni, 'Awundooh 'ubá Abraham. 'Et 'ilhoghun yaidlane toh ts'e ha nája de 'ink'ez buts'u tizya de, 'et huwa la dudeni nahondunooleh.'

³¹'Ink'ez 'uyulhni, 'Moses be 'udustl'us 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha, 'aw huyoozólhts'ai hukwa lhe'hunizun de, nts'en'a 'ilhughun

dazsai-un yaidlane tuz ha naja-un hoontsi 'i 'aw bubeni 'uts'un ná'yooleh 'ait'oh.”

**Mbe la dune tank'us nénilht'ine, 'en oogha nduwhut'en-un,
'et dawhulsi'-un oots'u hóolts'ulh**

17 'Ink'ez Jesus yugha hodul'ehne 'et ndubulhni, “Whe tank'us uznint'i-un 'ahoolhyiz 'et whuzdla whe' hoont'oh. 'Et hoontsi dune oogha tank'us 'úwhut'en-un, 'et dawhulsi'-un oots'u hóolts'ulh. ²Mbe dune 'en gha ts'oodunneyaz tank'us 'úhut'en 'ubulhntsi de, 'en dune tse cho hits'ilchun edinguz 'ink'ez takhulh-un tahúyano de, 'et 'on nus hózoo' oole' da'. ³'Et huwa khahdli. 'Et nohulhutsin nohdulhyoh 'uhuja de, hukwa dóni'. ⁴'Et 'ilhozh dzin lhtak'ant'it ndulhyoh 'uja de, 'oh totsuk nghu nadaih 'ink'ez, ‘Seni náhandunis'ai,’ nyúlhni de ooba whunaoodolnoh.”

**Nts'oh dahooja hoontsi, be 'alha 'uhoont'oh-i be
neMoodihti ook'une' ts'oot'en**

⁵'Ink'ez whel'a'ne neMoodihti 'uhuyulhni, “Be néba 'alha 'uhoont'oh-i, 'on nus 'ultus neba ilhtsi.”

⁶'Et neMoodihti 'ubulhni, “'Uk'enus ha níyeh mai' nintsool-i, mustard huyulhni, 'et nohba 'alha 'uhoont'oh-un, 'et 'uwulcho de, duchun ha níyeh-i, mulberry huyulhni, 'et oodulhkut, ‘Ndi duchun ooghih tubulh ha ílhch'oolh 'ink'ez bun cho k'ut 'et 'ana n'aih.’ 'Et nohk'oh ts'e ooneh.

⁷'Ink'ez nohni nohtoh 'ilhoghun nohe'ulhna unli, ha níyeh k'et nawhulhch'ul k'us 'usbai ghunli, ha núlhyeh ts'e ha nája. 'Et 'udóni', ‘Soo 'a! Natl'a dindaih 'ink'ez na'int'alh!’ ⁸'Awundooh! K'us njan dúdoni', ‘Hulgha natist'ulh-i sba lhadinle, soo nadintneh! 'Ink'ez sba hukw'e' inle, bulh na'tist'ulh-i cha sba hukw'e' ínkaih. 'Ink'ez na'ist'al hukw'elh'az de la na'ont'alh.’ ⁹'Et be 'ulhna-un ndet la yutl'a honla-un 'et ts'iyantsuk lhaoodinla. 'Et duja-un 'et huwa eh musi yudutanelh? 'Awundooh nuszun. ¹⁰'Et whuz un'a za nohni cha, huwalh'a'-un, 'et ts'iyawh lhaoodahla de, 'et njan dudútihnelh, ‘'Aw whulukhun za huba ts'inzoo-un hoonli. Daja nehutni, 'oh te ne'ts'ut'en.”

Dune buka whulhjutne, buba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be soo ná'huja

¹¹ 'Et 'uhooja Jesus Jerusalem tizya whe yun k'ut Samaria 'ink'ez Galilee whulheguz lhuseya. ¹² 'Et whuz uyalh whe keyoh whuyaz nenínya. 'Et whunizyane ndulcho whe buka whulhjut-i, 'i leprosy huyúlhni, 'í be hundudane, hidudizdil. 'Ink'ez highu nilhdza' nódilhya. ¹³ 'Et whuts'un hits'u huyih, “Jesus neMoodih, negha te'ninzeh!”

¹⁴ 'Et Jesus 'ubunilh'en 'ink'ez 'ubulhni, “Lubret ts'ohdulh. 'En nohnoolh'en hoonliyaz tilah nohghu nahó'alh.” 'Et 'awhuz whuz hidulh whe soo na'huja.

¹⁵ 'Et 'ilhoghun soo na'uja t'ewhunanzin whe 'et nahundunizya 'ink'ez yuts'u naoosja. 'Et tube cho Yak'usda dálhti'. ¹⁶ 'Et Jesus yubut yun 'et nachániti, 'ink'ez lhk'uz te musi yulhni. 'En dune Samaria whut'en-un 'unt'oh.

¹⁷ 'Et Jesus uyúlhni, “Whunizyane lakw eh soo na'huja? Ndunne 'ilho hoolohne nts'e whe hándil? ¹⁸ 'Et ndun 'udun keyoh ts'e hainya-un, 'en za whusanaja 'ink'ez Yak'usda musi yulhni.” ¹⁹ 'Ink'ez Jesus 'uyulhni, “Dudinyaih 'ink'ez naindalh. Mba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be soo na'inja.”

Nkede 'uwhutanelh Yak'usda whulerwe unli-un whusaootilts'ulh

²⁰ 'Et whulohne Phariseene Jesus huyoodulhkut, “Nkede 'uwhutanelh Yak'usda whulerwe unli-un whusaootilts'ulh?” 'Et 'ubulhni, “Yak'usda whulerwe unli-un, 'aw nts'en'a whusaootilts'ulh-un, 'et 'aw whunoolh'en 'ait'oh. ²¹ 'Aw 'ilhoghun hoonts'i dooni' 'ait'oh, 'Njan whunulh'en 'et 'uhoont'oh,' k'us, 'Nghut 'uhoont'oh.' 'Et Yak'usda whulerwe unli-un 'uda' nohbulh 'oohoont'oh whe' hoont'oh.”

²² 'Ink'ez 'et yugha hodul'ehne 'ubulhni, “'Et 'oh dzin whusaóotikulh 'ink'ez Yinka Dune Ye', 'ilhoh dzin whutih'elh hukwa' ntihzilh, 'et hoonts'i 'aw hooch'en 'ait'oh. ²³ 'Et 'onghohne dune ndunóhodoni', 'On 'un whunulh'en!' k'us 'Njan whunulh'en!' Khun buts'u toohdilh junih 'ink'ez bubun toohdilh junih! ²⁴ Nts'en'a la ditni kwun oolhges te lhe'whulya whe dunukw, 'et whuz un'a Yinka Dune Ye', oodzin de ndulcho whe ts'iyanne ba be hoodutaltsilh. ²⁵ 'Et hoonts'i 'udechoo lhat-un whe dzoh nutizut huba' hoont'oh. 'Ink'ez 'andit whudizulhne dune hikalhe'untiszil.

²⁶ 'Et Noah oodzin whudizulh da', dahoont'oh inle' la, 'et whuz un'a za Yinka Dune Ye' oodzin 'et nduwhútat'elh. ²⁷ 'Et ts'iyanne 'uha'alh za' hut'en, 'ink'ez tahunutnai. Dunene cha 'ink'ez ts'ekoo cha lhgho dilhts'i. 'Oh da' Noah ts'i cho be ínya 'ink'ez 'et too dudilt'o 'ink'ez ts'iyanne too hubanghan.

²⁸ 'Ink'ez Lot 'en khuna da' whuz un'a 'et dúhooja. 'Et ts'iyanne 'uha'alh 'ink'ez tahunutnai. 'Oohooket 'ink'ez 'e' hooket. 'A'hunule 'ink'ez yoh 'uhuwulh'en cha' hut'en. ²⁹ 'Et dzin Lot keyoh Sodom huwhutni-un huwu whe naja whe kwun 'ink'ez tse dizk'un-i ndus de yak'uz ts'e náilhtan, 'ink'ez ts'iyawh gak hubulhtsi.

³⁰ 'Ink'ez ndet dzin 'uwhutanelh whe Yinka Dune Ye' be hóodutaltsilh, 'et whuz un'a ndó tanelh. ³¹ 'Et 'oh de dzin, mbe dune dubun k'ut usyin whe 'aw yo nanaooja' 'ink'ez duyoh ts'e ye 'unt'oh-i 'aw nayólhchoot 'ait'oh. 'Et whuz un'a za dune ha níyeh k'et 'ut'en-un duyoh ts'e 'aw ye 'unt'oh-i ha natóoja' 'ait'oh. Khun 'uwhutánelh 'et huwa. ³² Lot oo'at 'en oonalhnh! ³³ Mbe la dich'oh whe khuna-un, 'et 'ududoolyih hukwa 'ut'en-un, 'en ye khuna-i ninta itá'alh. 'Ink'ez mbe la whe khuna-un ninta oonin'ai de, 'en 'udutilyih whe 'unt'oh. ³⁴ 'Et nohdusni, 'et 'ulhdzis nane dune 'ilho lili k'uhuztez. 'Ilhoghun itálchulh, 'ink'ez 'ilhoghun 'awet ndutít'elh. ³⁵ Nane ts'ekoo hiti'ulh-i hundunulhdus. 'Ilhoghun itálchulh, 'ink'ez 'ilhoghun 'awet ndutít'elh.

³⁶ Nane, dune ha níyeh k'et 'uhut'en. 'Ilhoghun itálchulh, 'ink'ez 'ilhoghun 'awet ndutít'elh.” ³⁷ 'Ink'ez, “NeMoodihti nts'e 'udini?” 'et hukwa' huyoodulhkut. 'Ink'ez 'ubulhni, “Ndet la nezi 'usdla-un, 'et tsibalyan huwe' 'ilhootáduh.”

Dune 'ahoolhiz tenazdoodli 'ink'ez whulazdootnih junih

18 'Et Jesus be whuts'odul'eh-i, 'i ghun 'ubulhni, dune 'ahoolhyiz tenahudoodli 'ink'ez whulazdootnih junih. ² 'Inka 'ubulhni, “'Et 'ilhoghun keyoh, 'et nahíyilh-un, 'aw Yak'usda élhniljut, 'ink'ez 'aw dune cha lhe'ílh'i. ³ 'Et keyoh 'ilhoghun tsandilh, 'en yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, 'Sch'az ditni-un, dásinla-un sba ts'ih'un na'hoonleh!'

⁴ 'Et 'aw yoozólhts'ai' 'ait'oh. 'Et hukw'elh'az na'dudútni 'Aw Yak'usda be lhnuzjut 'ink'ez dune cha 'ants'i sba hinli. ⁵ 'Et hoonts'i ndun

tsandilh sdabe tesudule 'et huwa ooba ts'ih'un na'whutisdlelh, doo ka si súdoolhdzas!”

⁶'Ink'ez neMoodihti 'ubulhni, “Ndun nahiyilh-un ts'ih'un lhe'it'oh-un, daja ni oozúlhts'ai. ⁷'Aw lakw Yak'usda oodune'ne, mbene la dzin 'ink'ez 'ulhdzis ibulh hits'u tedudlihne, 'enne 'aw talhúbudini. 'Et soo eh buba k'utítnelh? Whuz un'a buba' whutilelh? ⁸'Ink'ez 'unohdusni, 'ahoh buba k'utítnelh! 'Et hoonts'i Yinka Dune Ye' ndi yun k'ut whusanája de, soo eh dune ooba 'alha 'uhoont'ohne naitálelh?”

Dahoont'oh huwa dune Yak'usda nalh ts'ih'un na'uja

⁹Whulohne ts'ih'un un'a 'ust'oh na'hundunúdzun, 'ink'ez 'onghohne, hintsi' ubunínzun. 'Et huwa Jesus 'enne nawhutnuk 'i be whúts'odul'eh 'i be bubulh yalhdúk whe njan ndúbulhni, ¹⁰“Nane dune Lizwifne bulugliz whucho tenahudutidli ha whuz whehan'az. 'Ilhoghun Pharisee 'unt'oh, 'ink'ez 'ilhoghun sooniya 'ilhunaos'aih-un 'unt'oh. ¹¹Ndun Pharisee 'en dich'oh usyin 'ink'ez tenadudli whe njan ndutni, ‘Yak'usda musi nyudusni. 'Aw 'uyoonne dune dúlhuzt'oh. 'Uyoonne e'whuhalhts'it sooniya be, 'enne 'aw ts'ih'un lhe'it'ohne 'uhint'oh, 'ink'ez ts'ekoo k'us dunene bulh nínta' 'ut'ihne. 'Ink'ez ndun sooniya 'ilhunaos'aih-un, 'en cha bundúlh uzt'oh. ¹²Lisman totsuk nat sóo hoosnih. 'Ink'ez ndai la sba 'uk'elha unli-i, 'i cha ooloh, 10%, lugliz huwas'aih,' ni Pharisee.

¹³'Et ndun sooniya 'ilhunaos'aih-un, 'en cha 'udun usyin. 'Aw ndo hoonts'i yutó'en 'ait'oh 'ink'ez yo nilh'ai. 'Ink'ez dudzi k'ut hoolhchis, ‘Yak'usda sgha te'ninzeh! Lubeshi 'ulh'en-un 'ust'oh,' ni.”

¹⁴'Et Jesus 'ubulhni, “Nohdusni ndun sooniya 'ilhunaos'aih-un, 'en Yak'usda nalh ts'ih'un na'uja whe duyoh ts'e naoosja. 'Et 'ilhoghun 'aw ndúlhinel. 'Ink'ez mbe la duba na'udzoo'-un, 'en yooya yutilhtselh. 'Ink'ez mbe la yo 'údudildzun-un, 'en Yak'usda yudutalhti'.”

Jesus ts'oodunneyaz buba tenadudli

¹⁵'Et chalhts'ulne highu ninla khun tilah buk'udólmi ha. 'Et yugha hodul'ehne honilh'en whe dah 'ubuhutni. ¹⁶'Et hoonts'i Jesus yugha hodul'ehne 'anih 'ubulhni, “Whute ts'oodunneyaz sts'ó toodilh. Dah budóhni' junih. Mbene la Yak'usda whe lerwe unli-un whuz dilhts'ine,

'enne ts'oodunneyaz ubunduhúlt'oh whe' hint'oh. ¹⁷ Soo ts'ih'un 'alha' nohdusni, Yak'usda whulerwe unli ts'e, mbene la Yak'usda bulerwe unli-un 'aw ts'oodunneyaz k'un'a lhuhuhóolhchulh de, 'aw whuz dahóoya' 'ait'oh."

**Dune hoonzoo' 'unt'oh datinelh whe
'ilhiz hutinalh-un whuch'a ootálhdoh**

¹⁸ 'Et 'ilhoghun dune moodih uncha-un Jesus yoodulhkut, "Dune hodulh'eh-un unzoo-un, nts'en'a datisnelh whe 'ilhiz khutisnalh-un whuch'a ootásdoh?"

¹⁹ 'Inka Jesus 'uyulhni, "Di ha' unzoo-un sudini? 'Aw 'ilhoghun unzoo-un hooloh. Yak'usda 'en za unzoo whé 'unt'oh. ²⁰ Ndai Yak'usda khuni dune butl'a idan'ai-i, 'i t'enzun. Khun te ts'ekoo bulh ninta ooht'en junih. Dune soolhghelh junih. 'Undunooht'ih junih. 'Uyoonne ba hoohts'it junih. Nohbá 'ink'ez nohloo bulh budólhti."

²¹ 'Et 'uyulhni, "Usool da' whuts'un, ndi ts'iyawh ook'une' zust'en."

²² 'Et Jesus njan whudants'o whe 'et 'uyulhni, "'Awhuz 'ilhoghun mba 'et whuz'ai. Ndai la 'int'i-i ts'iyawh be 'óonket, 'ink'ez tel'enne gha nín'aih. 'Et de la yak'uz dizti-i, 'et mba oola'. 'Ink'ez 'anah se' 'ut'en k'oh tune' ónt'en ha sunanyalh."

²³ 'Et whudánts'o whe tube oodzi yo 'úja. Ndun dune tube hoonzoo' whe 'unt'oh 'et huwa. ²⁴ 'Et Jesus yunilh'en whe ndun tube oodzi unduda suli, 'et 'utni, "Hoonzoo' 'unt'ohne dawhulcho whe buba howa whulna' whe Yak'usda whe lerwe unli ts'e hutidulh. ²⁵ 'Et khuna ncha-i, camel huyulhni, 'i ooba howa lhuhoolna' whe ughabatsulh oolatoh ookonín'a-un hukwutlilgwulh. 'Et whanus howa whulna' whe hoonzoo' 'unt'oh-un Yak'usda lerwe unli-un datíyalh."

²⁶ 'Et whudants'one 'uhutni, "Mbe za suba doojih?"

²⁷ 'Et hoonts'i 'ubulhni, "Dunene 'uhuhoolleh 'ait'oh, 'et hoonts'i Yak'usda ba huwa lhúhoolna' whe' hoont'oh."

²⁸ 'Et Peter yatilhduk whe Jesus njan ndúyulhni, "Whunilh'en ts'ut'i-i, 'i ts'iyawh oolazditni 'ink'ez nye 'ut'en k'oh ts'e ts'oot'en ha nyuts'un tizdil."

²⁹ 'Inka 'ubulhni, "'Alha' nohdusni, Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et huwa dune duyoh huwu tizya de, k'us dulusneke, k'us dulhutsinke te, k'us du'at, duzkeh cha, ts'iyawh huwu tizya de, ³⁰ 'et ndúja-un, 'en 'on

nus lhat-un ootl'a naóotikulh. Nus de whusahóolts'ut de, 'et 'andit 'ilhiz hutinalh.”

Jesus datitsah-un whulh tat huwu yalhduk

³¹ 'Et ndunne whunizyane 'on 'at nane, 'udun nebuninla 'ink'ez 'ubulhni, “Soo zulhts'ai, Jerusalem ts'uztidulh 'ink'ez Yinka Dune Ye', nus hoo'enne, 'en ghun 'uk'ehuyanguz-i, 'i ts'iyawh lhawhudutatneh. ³² Lizwifne 'udun yun k'ut whut'enne butl'a hítilhtelh. Highu notilyeh, highu tidloh, 'ink'ez higha dútazoh. ³³ Huyootalhtsus 'ink'ez hituzilghel. 'Ink'ez whulh tat dzin dunadutádalh.”

³⁴ 'Et hoonts'i njan ubúlhni-un, 'aw bubeni tálhodulhts'it. Daja ni-un buch'a whuntist'i. 'Aw daja ni whe 'utni-un, 'aw t'ehonúszun.

Dune hoos'en-un, Jesus hoo'en nayulhtsi

³⁵ 'Et hukw'elh'az Jesus keyoh Jericho whenghoh uyalh whe, dune hoos'en-un ti whuzih usda, 'ink'ez datso. ³⁶ Lhane 'oh whuya udulh whe 'et buduzts'ai. “'Et dawhut'en whe' whutni?” 'ubulhni. ³⁷ 'Et 'uhuyulhni, “Jesus Nazareth whut'en-un 'oh whuya uyalh.”

³⁸ 'Et huyih, “Jesus, David oots'uhainzut-un, sgha te'ninzeh!”

³⁹ 'Et 'udetso 'udulhne khuni ulhtus-i be, “T'eduzinih!” huyúlhni. 'Et hoonts'i 'on nus nint'i whe huyih, “David oots'uhainzut-un, sgha te'ninzeh!” ni.

⁴⁰ 'Et Jesus 'ilhiz neninya 'ink'ez dune hoos'en-un duts'e' hítoolhtelh ubúlhni. 'Et Jesus hizih nehinihtsi whe yoodulhkut, ⁴¹ “Ndet mba 'uwhtisdlelh hukwa' ninzun?” “Moodihti hoos'en silhtsi!” ni.

⁴² 'Et Jesus 'uyulhni, “Hon'en naoodle! Mba 'alha' 'ust'oh-un 'et huwa soo na'inja.” ⁴³ 'Et 'aho hoo'en sulih, 'ink'ez Jesus yuntizya 'ink'ez Yak'usda dilhti'. 'Et ts'iyanne whunalh'enne cha ts'iyawh Yak'usda hudálhti'.

Zacchaeus 'en cha dune hiye dujis-i oogha íyults'ut

19 'Et Jesus Jericho ts'oozya 'ink'ez 'oh whuya lhuseya. ² 'Ink'ez 'et 'ilhoghun dune 'en 'et usda, Zacchaeus huyulhni. 'En sooniya 'ilhunaos'aihne bumoodih, 'ink'ez soo din'a-un. ³ 'Ink'ez Jesus mbe 'unt'oh

yuntilh'elh hukwa' ninzun. 'Et hoontsi 'ilhunaosdilne bugha 'aw yoo'en 'ait'oh. Ndun dune ndukw 'et huwa. ⁴'Inka butso tilhgai 'ink'ez duchun, Sycamore huyulhni yuntilh'elh ha, 'i k'ut dugailget. Whuz un'a Jesus 'oh whuya lhuriyalh.

⁵'Et Jesus 'et neninya, ndo yútan'en whe yutilh'en, 'ink'ez 'uyulhni, “Zacchaeus 'a cho nanáindaih! 'Andit dzin nyoh tisdalh huba' hoont'oh.”

⁶'Inka 'a cho nanája. 'Ink'ez hoont'i' whe duyoh ts'e yughu nuséya.

⁷'Et ts'iyanne hinalh'en whe whuts'o disnih, 'ink'ez howu yahalhduk, “Lubeshi 'ulh'en-un, 'en zih tidalh.”

⁸'Et hoontsi Zacchaeus dudinya 'ink'ez Moodihti 'uyulhni, “SMoodihti whunilh'en, ndai la 'ust'i-i lhulcho tel'enne gha sdle. 'Ink'ez mbene la bube' hoosts'itne, dit 'et 'uniltsuk-i butl'a nás'alh.”

⁹'Et Jesus 'uyulhni, “'Andit dzin dune ye dujis-i whe njan yoh dilhts'ine bugha íyults'ut. Ndun 'en cha Abraham ts'u hainzut whe 'unt'oh 'et huwa.

¹⁰Ninta ninkatne, Yinka Dune Ye', 'en bukúniztai 'ink'ez 'ubutilhyih ha, 'et huba whusainya.”

Ndi khuni be whuts'odul'eh-i, 'i be t'ezninzun neMoodihti whusanátidalh whuts'un, ndiz un'a ndi yun k'ut 'uzdóls'i'

¹¹'Et njan hidants'o whe 'uyoo khuni be whúts'odul'eh-i be bubulh yawhénilhduk. Jerusalem whenghoh hidulh 'ink'ez 'uhuninzun ndet Yak'usda whe lerwe unli-un, 'awet 'aho whe óodutaltsilh huninzun. ¹²'Et huwa 'ubulhni, “'Ilhoghun dune ncha-un, 'en nilhdza' keyoh ts'e whinya. 'Et whuz oozya de, whuz whulerwe hitilhtselh. 'Ink'ez 'et dukeyoh ts'e nátidalh. ¹³Tiyalh whutso whunizyane dude 'ulhnane 'anih ubudani'. 'Ink'ez 'ilhoghun hinli whe sooniya dizti'-i, 'ilho butl'a in'ai, 'ink'ez 'ubulhni, ‘Whusanátisdalh whuts'un be óoht'en 'ink'ez be 'é' oohleh,’ 'ubulhni.

¹⁴'Et hoontsi bulh keyoh whut'enne hika lhe'nizun. 'Inka whinya hukw'elh'az keyoh whudune'ne, 'enne whulohne, keyoh whunat whuz whe bahalh'a' hiba dóni' ha, ‘'Aw ndun dune nelerwe oole' hukwa lhe'uznízun,’ hutni.

¹⁵'Et ndun dune lerwe suli' whe whusanája, 'et ndunne dude 'ulhnane, sooniya butl'ain'aine, 'anih ubúlhni. 'Ilhone hinli whe daltsuk hiba 'inla-un 'et nahootá'alh hukwa' ninzun.

¹⁶ 'Et 'udechoo-un yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, 'SMoodih ndi sooniya diziti'-i szih nenín'ai-i, 'i be whunizyai 'uniltsuk-i be mba 'usdla.'

¹⁷ 'Ink'ez 'uyulhni, 'Se'ulhna-un, tube soo 'ínja! Ntsool-iyaz ntl'as'ai-i, ts'ih'un un'a be ne'zint'en. 'Et huwa whunizyat-un keyoh whuti whumoodih tanleh 'et ntl'a hóos'ai.'

¹⁸ 'Et bulh nane whusainya 'ink'ez 'uyulhni, 'SMoodih nzooneya diziti'-i szih nenín'ai-i, 'i be kwulat 'uniltsuk-i be mba 'usdla,' yúlhni.

¹⁹ 'Et ndun 'uyulhni, 'Nyun cha kwulat-un keyoh whuti whumoodih tanleh, 'et ntl'a hóos'ai.'

²⁰ 'Et 'uyoon cha yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, 'SMoodih, nah njan nzooneya diziti'-i szih nenín'ai-i. 'I dzezoh be be' zuschuz 'ink'ez mba 'et 'us'ai. ²¹ 'Aw dune dutso-un inli t'enyunúszun, 'et huwa nye nuzjut. Ndai la nch'e' lhiloh, 'i hoonts'i nailhchuk. 'Alhnuzinloh-i, 'i ha nínle,' yulhni.

²² 'Ink'ez 'uyulhni, 'Nyunch'oh nze whe dája dini-un, 'et whe mba nahutisyeh. Se'ulhna-un intsi'. T'eeoninzun dant'oh-un dune usdli, dalhúzus'ai-i, uschuk. 'Ink'ez ndai la 'alhnúsdlel-i ha núsdlih 'ink'ez be sooniya 'us'en. ²³ 'Et di ha sooniya lkh'enáda'aihne uszooneya 'enne butl'a lheyin'al? 'Et de da', whusanasja de, 'on 'un be 'é'oodsleh?'

²⁴ 'Et 'onghoh nudilhyanne 'ubulhni, 'Sooneya diziti'-i ooghu nayulhchoot. 'Ink'ez mbe la whunizyai 'inla-un, 'en oogha ínah'aih.'

²⁵ 'Et hoonts'i 'uhuyulhni, 'Moodih 'uda' 'awet whunizyai 'ut'i.'

²⁶ 'Inka dune diziti'-un 'utni, 'Mbene la hoonli 'ut'i-un, 'on 'un lhai oogha tít'alh. 'Ink'ez mbe la hoonli lhit'ih-un, 'aw 'i yut'i, 'i hoonts'i ooghu nayitálchulh. ²⁷ 'Et ndunne sch'az ditnine, ska lhe'hunízun whe bulerwe tisdleh, whusábahle 'ink'ez sbut 'et bubahgan.'"

Yak'usda hudilhti' whe keyoh Jerusalem hunindil

²⁸ 'Et ndubúdani'-un hukw'elh'az Jesus Jerusalem ts'e hutizdil whe butso tizya. ²⁹ 'Et 'awet shusyaz, Olive huyulhni, 'et keyoh whuyaz Bethphage 'ink'ez Bethany huwhutni shusyaz zih whuzdla, whenghoh hidulh whe nane yugha hodul'ehne ubutíl'h'a'. ³⁰ 'Ink'ez 'utni, "Keyohyaz nohanch'az ts'e whuz ah'us. Keyoh whuyaz nenah'az de, 'et 'ilhoghun yeztliyaz, donkey huyúlhni, whédint'i, 'i 'aw whutsoda' dune yuk'ulhídoh-i, 'i tih'elh. K'unaooh'uk 'ink'ez ndiz tóolhdlooh. ³¹ Dune nohoodulhkut de, di ha 'ulh'en k'unah'uk? 'Et njan dúdohni, neMoodihti yuka' ninzun.'"

³²'Et whebalh'a'ne whuz hooz'az whe daja ni-un, 'et whuz un'a nahuhoon'ai. ³³'Et yeztliyaz k'unuháyu'uk whe ooch'e'ne 'ubuhutni, “Di ha 'ulh'en ndi yeztliyaz k'unah'uk?”

³⁴'Ink'ez 'et 'ubuhútni, “NeMoodihti yuka' ninzun.”

³⁵'Et Jesus highu hinílhdlukw. 'Ink'ez dich'oh dunaih yeztliyaz hik'ehúyinla, 'ink'ez Jesus hik'ehúyilhti. ³⁶'Et tizya whe dunaih ti yun hiba nehínihbal.

³⁷'Et 'awet shusyaz, Olive whuduhútidulh 'et huwu nilhdukw whe, lhane yugha hodul'ehne huhóost'et. 'Et dáhooltus-un 'uhóoja-un ne'whust'en huwunalh'en-un, 'et huwa tube cho Yak'usda hudilhti'. ³⁸'Ink'ez 'uhutni,

“Lerwe 'en Moodihti boozi' be whusainya-un,

'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut!

Ndo yak'uz whudutághel,

'ink'ez 'udedo k'us whudutati'.”

³⁹'Et whulohne Phariseene butoh whuts'un hits'u huyih, “Dune hodulh'eh-un, nye hódil'e'ne hukwa budini!”

⁴⁰'Et hoons'i 'ubulhni, “Nohdusni, njan t'ewhudusnih de, tse da' 'aho yatoolhdih.”

Jerusalem whut'enne bubulh dawhutanelh, 'et Jesus howintse

⁴¹'Et keyoh whuti whenghoh uyalh, Jerusalem whutilh'en whe howintse. ⁴²'Ink'ez 'et ndutni, “Nohni Jerusalem whut'enne, 'andit dzinuncha t'eeonahzun nohdzin 'uhoont'oh. 'Et huwa da' t'eeonóhzin nts'en'a whe nohba whudutághel-un. 'Et 'andit nohna ch'a whuntist'i.

⁴³'Et dzin whusaootilts'ulh nohch'az ditnine nohnahutigus. 'Ink'ez lhez lhk'ehitalhkuhl nohnat ndulcho whe, 'ink'ez whez ts'e nohuhootatun.

⁴⁴'Ink'ez keyoh whuti-un lhk'unahuhootálhkuhl. 'Ink'ez mbene whez ts'e dilhts'ine cha ts'iyawh bubulh 'uw'hútanelh. 'Aw 'ilho tse lhk'udiz'ai-i nohba 'et nenáhodutas'al. Nohulhyis-un nohts'ó whusaiyan-un, 'aw t'elhonázhil, 'et huwa.”

**Lugliz whucho ts'e óoketne 'ink'ez
'e'óoketne, ts'iyawh Jesus tenábuninyoot**

⁴⁵ 'Et lugliz whucho whuna'niztl'oo-un daninya 'ink'ez óoketne 'ink'ez 'e'óoketne, ts'iyawh tenábuninyoot. ⁴⁶ 'Ink'ez 'ubulhni, “'Uk'ehóoguz whe' njan ndutni, ‘Syoh 'et tenadudli bayoh 'úhoont'oh.’ 'Et hoonts'i 'undunut'ihne bayoh whuzúlhtsi.”

⁴⁷ 'Ink'ez 'et lugliz whucho dzin totsuk dune hodulh'eh. 'Et hoonts'i soo 'udedo lubretne, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, 'ink'ez dune tso whudilh dzulhne cha, ts'iyawh hituzilghelh-un hukwa hitís'en. ⁴⁸ 'Et hoonts'i 'ilhunaosdilne, ts'iyawh hinat núdilhya 'ink'ez soo cho huyoozílhts'ai. 'Et huwa 'aw nyoonne hizoolhghelh 'ait'oh.

Jesus di gha dune ando 'unt'oh, 'et hukwa huyoodulhkut

20 'Et 'oh da' 'et 'ilhudzin 'et ndúhooja. Lugliz whucho Jesus dune hodulh'eh whe khuni unzoo-i be bubulh yalhduk whe 'udedo lubretne, Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha, 'alhgoh 'utso whudilh dzulhne hik'u dugháhinya. ² 'Ink'ez 'uhuyulhni, “Nedini ndai gha dune ando 'int'oh whe ndowhi 'ut'en oowaina? K'us mbe ntl'a hón'ai whe 'udini?”

³ 'Et hoonts'i 'ubulhni, “Si cha 'ilhoghun hukwa nohoodutaskut, 'et sudáhni, ⁴ nts'en'a John dune too be 'úlh'en? Mbe yutl'a hon'ai dune too be tilh'elh huba? Yak'uz ts'e tilah ha hóolts'ut, k'us ndi yun k'ut dune tilah ts'u ha hóolts'ut?”

⁵ Dich'oh lhtoh howu yahalhdruk 'ink'ez 'uhutni, “'Et yak'uz whuts'un ha hóolts'ut ts'utni de, 'Et di ha John nohba 'alha' lhe'dusni, nedóni' la. ⁶ 'Et hoonts'i dune ts'u ha hóolts'ut, ts'utni de, 'et dune ts'iyawh la tse be nehooghan. John 'en nus hoo'en-un 'unt'oh 'et buba 'alha 'uhoont'oh 'et huwa.”

⁷ 'Inka Jesus nduhuyulhni, “'Aw nts'ez de ha hóolts'ut t'ets'onúszun.”

⁸ 'Ink'ez Jesus ndubulhni, “Ndai be dune ando 'ust'oh whe ndust'en, 'et si cha 'aw nohdósni' 'ait'oh.”

Mai ha níyeh k'et whulh'aíne bugha whuts'odul'eh

⁹Et 'awet 'uyoo khuni be whúts'odul'eh-i be bubulh yawhénilhduk whe njan ndutni, “‘Ilhoghun dune ha niyeh k'et ts'ekoo too' mai 'ananla. Ha niyeh k'et há' nulhyehne bughu whulh'ai, 'ink'ez sa' wheni nilhdza' keyoh ts'e whinya. ¹⁰Et 'awet mai oontajin néwhuninzut whe 'ilhoghun de 'ulhna-un buts'ú whe yalh'a'. 'Et ndai mai oots'í tikulh-i, ooloh highá nodzaih. 'Et hoonts'i ha níyeh k'et bughu whulh'aíne, ndun 'ulhna-un yahíyalhchus 'ink'ez la za-i whe whenáhinanyoot. ¹¹'Inka doo cha 'uyoon de 'ulhna-un buts'ú whilh'a'. 'En cha yahíyalhchus, 'ink'ez yooya hiyulh'tsi, 'ink'ez 'en cha la za-i whe whenáhinanyoot. ¹²Et búlh tane dude 'ustle-un buts'ú whilh'a'. 'En cha ka húyulh'tsi 'ink'ez tenáhinino.

¹³Et ha níyeh k'et whut'i-un 'utni, 'Daoosneh cha há la? Sich'oh sye' ookw'esi'-un, 'en buts'ítoos'a'. 'En la hiyan'en de, 'unt'oh-un k'un'a né'iyiyoohl'en,' ni.

¹⁴Et hoonts'i ndunne bughu whulh'aíne hitilh'en whe 'et 'ulhodutni, 'Ndun 'en ha níyeh k'et ooch'e'-un 'en ooye' 'út'en. Ts'uzoolhghel! 'Et de la ndet la oots'ó tilts'ulh-un ts'iyawh 'et ndúwhulcho whe nets'ó toolts'it.' ¹⁵'Inka njan ha níyeh k'et tenáhinino 'ink'ez hizilhghi. 'Et huwa ha níyeh k'et ooch'e' hoonli-un, dábooleh suba?

¹⁶Ndiz un'a njan ndutínelh, whusanátidalh 'ink'ez ndunne mai k'et bughu whulh'aíne, ts'iyawh gak ubutilhtselh. 'Ink'ez dumai' ha níyeh k'et 'uyoonne gha óotalh'alh.” 'Et ndune hohodánts'o whe 'uhutni, “‘Aw uncha 'et ndulhúhoonel!’”

¹⁷Et Jesus 'ubunilh'en 'ink'ez 'utni, “Ndi Yak'usda ooghuni daja ni whe 'uk'eguz,

‘Ndi tse yoh 'uwulh'enne 'ún hidutilh'uz-i,

'i yoh ook'u whuz'ai-un huba 'uk'enus tse 'unt'oh-i sulí.’”

¹⁸Mbene ndi tse yik'ilts'ut-un, ts'iyawh yahidutátih. 'Ink'ez mbene la ndi tse buk'é dilts'utne, musai tileh.”

¹⁹Lizwif lubret bumoodihne, 'ink'ez ndunne Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha, 'et soo 'et sadzi hunit'o-un, 'enne Jesus hiyólhchoot hukwa' hut'en. 'Et hoonts'i dune bubé hunuljut 'et huwun 'aw 'uhooneh 'ait'oh. T'ehoninzun ndi khuni bé whuts'odul'eh-i, didut buch'az yalhduk whe 'utni 'et huwa.

Yun k'elha huhoollh'i-un hukwa huyoodulhkut

²⁰ 'Ink'ez highunli, 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh na'dudil'i nunúl'i'ne, 'enne hits'un whílh'a'. Khun tilah Jesus ye yalhduk-i, 'i gha la huyoolhgooh. 'Et de la yun k'ut whut'enne bumoodih yutl'a húyoolhtelh. 'En 'unt'oh hoolhtus te ne'ut'en, 'ink'ez ts'iyanne k'une' 'ul'en. ²¹ 'Et nunúl'i'ne huyoodulhkut, “Whunehodulh'eh-un t'ets'oninzun ts'ih'un un'a yailhduk. Ts'iyanne mba lhgha 'úhint'oh. Ts'ih'un un'a Yak'usda k'un'a dune hodilh'eh. ²² Nedini ndi yun hik'elha huyilh'i-i, tax huyúlhni-i, ts'ih'un tilah 'uhoont'oh whe lerwe Caesar 'en ooba 'uk'elha ts'uyoolhtselh, k'us 'awundooh tilah?”

²³ 'Et Jesus t'eeoninzun 'onilha 'uhutni. 'Ink'ez 'ubulhni, “Di ha sóolhdzih? ²⁴ Sooneya snalhts'et nah'a! Mbe oonin 'ink'ez boozi' cha ook'usguz?” 'Et 'uhuyulhni, “Lerwe Caesar 'unt'oh.”

²⁵ 'Et Jesus 'ubulhni, “Ndi la Lerwe Caesar ooch'e', 'i ootl'a náyahle. 'Ink'ez Yak'usda ooch'e', 'i cha Yak'usda tl'a náhle.”

²⁶ Khuni be dunene bubulh yailhduk, 'i gha 'aw huyoolhgooh 'ait'oh. Ts'iyanne nalh bubudáni' whe tube buba hooncha sulí', 'ink'ez ts'iyawh t'ehudínel.

Jesus dunáduťádalh-un huwun huyoodulhkut

²⁷ 'Et oolune Sadduceene Jesus highu nindil. 'Enne 'uhutni dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'ukhótnah 'aít'oh. 'Ink'ez huyoodulhkut, ²⁸ “Dune hodulh'eh-un Moses daztit'elh-un neba 'uk'ehonguz whe' hoont'oh. 'Et 'ilhoghun dune buzkeh hooloh whe dazsai 'ink'ez oo'at khuna de, dune bulhutsin 'en dughe inle'-un yughu naooda' huba' hoont'oh. 'Ink'ez bubuzkeh whúzdli' de, ts'oodunne dazsai-un, 'en boozi' huyólhchoot huba' hoont'oh. ²⁹ 'Et 'uhoont'oh lhtak'ant'ine lhulhutsinke hoonli. 'En 'udetso whudilhdzulh-un, 'at 'ut'i. 'Ink'ez 'aw buzkeh hooloh whe dazsai. ³⁰ 'Et bulh náne 'en ndun ts'eke yughu nasda. 'En cha dune buzkeh hooloh whe dazsai. ³¹ 'Et bulh tane, 'en cha yughu nasda. 'Et whuz un'a za ts'iyawh lhtak'ant'ine, ts'iyawh ndun ts'eke highu dálts'i'. 'Ink'ez ts'iyawh bubuzkeh lhuhóolel whe yahadla. ³² 'Et 'udek'ez ndun ts'eke cha dazsai. ³³ 'Et dune dunadidil de, ndun ts'eke mbe oo'at tileh? Lhtak'ant'ine ts'iyawh ts'eke bughinda'.”

³⁴ 'Et Jesus 'ubulhni, “Dune 'ink'ez ts'ekoo te ndi yun k'ut ts'iyawh lhgho dilhts'i 'ink'ez lhgha ba hanla. ³⁵ 'Et ndet la 'oh de de whusawhútilts'ulh whe mbene la Yak'usda ba hoonzoo whe bughá whults'utne yaidlane toh dunahudutádulh 'ink'ez yak'uz hutidulh. Whuz 'aw dune lhghu lhdílts'ih whe' hoont'oh. ³⁶ 'Aw doo cha yahódlah 'ait'oh. Yak'usda buzkeh huzdli' 'ink'ez lizasne bubulh hulhgha 'uhint'oh. 'Enne dujihne 'uhint'oh. ³⁷ 'Ink'ez Moses 'en ts'ih'un newhunin'ai yaidlane dunahudutádulh whe' hoont'oh. 'Et 'oh da' dilhtan-i toh whudizk'un 'et hoonts'i 'aw whudók'un 'ait'oh. 'En Moodihti ghu yalhduk whe njan ndutni, ‘Abraham ooYak'usda, Isaac cha ooYak'usda, 'ink'ez Jacob cha ooYak'usda 'unt'oh,’ ni. ³⁸ 'Aw yaidlane buYak'usda lhiloh, khunane buYak'usda 'unt'oh. 'En be ts'iyanne hukhuna.”

³⁹ 'Ink'ez whulohne Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'uhuyúlhni, “Dune hodulh'eh-un tube soo' dinja!” ⁴⁰ 'Et whe hunilhjoot. 'Aw 'on 'un huyoodolhkut 'ait'oh.

Nts'en'a Christ 'en David oots'uhainzut-un 'unt'oh?

⁴¹ 'Ink'ez 'ubulhni, “Nts'en'a oolohne nduhutni, Christ dahni-un, David oots'uhainzut-un 'unt'oh? ⁴² David dich'oh 'et ndutni Yak'usda ooghuni Shun be 'udustl'us k'ut,

‘Moodihti 'en SMoodihti 'uyulhni,

Snailhni ts'un'k'us sinda,

⁴³ nch'az ditnine buk'ut nke naóolhyis mba ubooselh.’

⁴⁴ 'Et huwa David, ‘SMoodihti,’ yulhni, nts'en'a suba Christ 'en oots'uhainzut-un oole??”

Jesus dune ubúlhni, “Moses ooghuni 'uk'u nunáguzne buch'a kháhdli”

⁴⁵ 'Et ts'iyanne dune huyoozilhts'ai whe Jesus yugha hodul'ehne 'et ndúbulhni, ⁴⁶ “Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, naih nyiz-i be húdilh'it's'i, 'ink'ez t'alh-i be 'óoket-un, 'et ts'iyanne hubodílhti' whe hadih 'uhútni, 'et huhóont'i'. 'Ink'ez lizwif bulugliz soo k'us hoonzoo-un hudutálts'ilh hukwa' huninzun. 'Ink'ez dune ghunuda-un, k'us hoonzoo-un hutidalh hukwa' huninzun. Ndunt'ohne soo cho buka tse hoohli! ⁴⁷ Tsandilhne buyoh bugha ha hódunit'ah 'ink'ez bughu huhoolhchuk. 'Ink'ez 'onilha

sa' cho tenahududli hoochoolh'i. 'Enne 'on nus 'uwulcho whe buba nahutideh.”

Tsandilh tel'en-un, huwa ínin'ai-i

21 'Et ndo yútan'en whe hoonzoo' 'unt'ohne sooniya howa híta'alh-i, sooniya be kát-i be húya'aih, 'et 'ubunilh'en. ²'Ink'ez 'ilhoghun tsandilh tel'en-un, 'aw 'iyaz yut'i-i, nanki sooniya ts'uditi'-i, 'i deyán'ai. ³'Ink'ez 'ubulhni, “'Alha' nohdusni, ndun tsandilh tel'en-un, ndunne ts'iyawh buba nus lhai deín'ai whe 'unt'oh. ⁴Ndunne hoonzoo' 'unt'ohne lhai huyut'i-i, 'i Yak'usda ba hiloh za dehúyan'ai. 'Et ndun tsandilh tel'en-un 'aw 'i yuk'ehútinalh-i, 'i ts'iyawh deyán'ai.”

Njan lugliz whucho gak whutáleh-un, 'et Jesus huwu yalhduk

⁵'Et oolune 'awet lugliz whucho howu yahalhduk 'ink'ez hutni, “Tseyaz lnehuldzoo tse 'i be 'uhoolya. 'Ink'ez Yak'usda gha t'aih 'i cha be nodiltsi'.” 'Et Jesus 'ubulhni, ⁶“Ndi ts'iyawh nulh'en-i, 'oh de whusaóotilts'ulh whe 'aw 'ilho tse lhk'ulhdutásdlal, ts'iyawh nadúntijulh whe' hoont'oh.”

Nkede 'uwhutánelh?

⁷'Ink'ez huyoodulhkut, “Whuneoodulh'eh-un, nts'o whúde 'uwhutánelh? 'Ink'ez 'awet nilhdukw sulí' de, dant'i-i be whe hóodutaltsilh?”

⁸'Ink'ez 'ubulhni, “Soo cho howahli. Khun te dune nanohonoo'ah junih. Lhane soozí' gha whusahútidulh 'ink'ez 'uhudutinelh, 'Si 'en 'ust'oh,' 'ink'ez 'awet whusawhútikulh, hutni de, khun te ubuntoohya' junih. ⁹Dune lhugan-un whulh 'údahts'o de, 'ink'ez dune lhdulhyoh nehóninla de, 'oh 'udechoo whusawhútikulh whe' hoont'oh. Khun te whénoohljut junih. 'Awhuz whula toh-un, 'aw whenghoh iloh 'uhoont'oh.”

¹⁰'Et 'ubulhni, “Lhelhdowh didowhne lhch'az nehúdutadulh. 'Ink'ez yinka ndulcho lerwe be 'ustlenne cha lhch'az nehúdutadulh. ¹¹Lhelhdun wheóonujut whe yun nuhútitnah. 'Ink'ez dai cha whutáleh dada cha whutáleh. Dune whe whunujut-un hoti'elh, 'ink'ez ndus de hooncha-un whe hóodutaltsilh cha hoti'elh.

¹² 'Et ndo ho nduwhútanelh-un whutso, 'et nohotálhchulh 'ink'ez dzoh nunóhotilhdeh. Lizwif bulugliz whumoodihne, butl'a nóhotilelh 'ink'ez 'anohotilelh. 'Ink'ez lerwene yun humoodihne cha si soozi' gha bubut nenohotalelh. ¹³ 'Et 'oh de si sghun khuni unzoo-i be yátिल्hduk. ¹⁴ 'Et huwa 'oh de, 'Daja doosni' suba' noohzin junih. ¹⁵ Khuni 'ink'ez be wháhnih-i nohtl'a dutis'alh. Mbene la nohch'az ditnine 'aw nohts'oohoodódlai 'ait'oh. 'Ink'ez 'aw daja 'uhudooni' 'ait'oh. ¹⁶ Nohdusneke, 'ink'ez nohulhutsinke, nohnatneke, 'ink'ez nohk'ekene, whutl'a nóhotilelh 'ink'ez whulohne nohtoh nohotighan. ¹⁷ 'Ink'ez si soozi' gha ts'iyanne nohts'u dutitni. ¹⁸ 'Et hoonts'i Yak'usda 'aw nohla dootnih 'ait'oh. Nohtsigha' 'ilho hoonts'i ninta dókes 'ait'oh. ¹⁹ Yak'usda ba soo cho núdulhya. 'I gha la nohzul ohtun.”

Jerusalem musai whutilhtselh-un

²⁰ “Jerusalem lhuganne whunasguz de, 'et whunulh'en de, t'oonoohzeh 'awet nilhdukw sulí' nyo keyoh whuti teoodutálneh. ²¹ 'Et ndúhooja de, Judea whut'enne shus k'uz tse hutooldilh. Mbene la 'et keyoh whuti 'et dilhts'ine, ts'iyawh whuch'az hoodilh. 'Ink'ez mbene la whunat whut'ine, 'enne cha khun te keyoh whuti-un ts'u hutooya' junih. ²² 'Awet dzoh nutiszut-un whusahoolts'ulh whe' hoont'oh. 'Et huwun 'uk'ehooguz-un, ts'iyawh lhaóodutaneh. ²³ 'Et de dzin mbene la ulchanne, 'ink'ez mbene la duyaz e'úlht'ukwne cha, 'enne buba tube 'on nus hootátsi'. Ndi yun hoonts'i-un ook'ewhudutalts'ulh 'et huwa. Yak'usda ye húnilch'e-i, 'i cha dune buk'eidutalts'ulh. ²⁴ Whulohne saluzti ook'a be ts'iyawh hütigan. 'Ink'ez 'onghohne hitálchulh 'ink'ez lhelhdun keyoh ts'e hubotilhna. 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, buba ne'unguz-un whuts'un, Jerusalem ndulcho whe hukw'u nótidulh.”

Yinka Dune Ye' whusanátidalh-un

²⁵ “Sa cha 'ink'ez 'ulhdzis ooza', 'ink'ez sum cha, ts'iyawh hoonli be hóodutaltsilh. Ndi yun k'ut whe lhelhyoone dunene, ts'iyawh tube dzoh notideh 'aw dahútinelh-un t'ehonúszun. Yatoo' cha 'ink'ez tatsi taditni whe taba ndulcho yántighus. ²⁶ Whe hunuljut k'et, whulohne budzi 'etsul 'utinelh. Ndo yat'ah be hóolhtus-i be ndulcho nohótitnah 'et huwa. ²⁷ 'Oh de de, Yinka Dune Ye' kw'us toh ye ulhtus-i be 'ink'ez oots'u ha yánduz-i cha,

whuz un'a huyuntilh'elh whe whusatíyalh. ²⁸ 'Et njan nduwhehwúnit'en de, ndo yutoh'en 'ink'ez whunólhni. Nohnahootalhkulh-un 'awet nilhdukw sulí.' ”

Mai cho chun, fig huyúlhni-i, oogha whúts'odul'eh

²⁹ 'Et be náwhutnuk 'i be whuts'odul'eh 'i be ubulh yalhduk whe njan dúbulhni, “Fig huyulhni ooduchun 'ink'ez 'uyoo duchun cha nulh'en. ³⁰ Bindai ha whenilh'az 'i gha la t'eoonohzin danghun 'awet nilhdukw whe' hoont'oh. ³¹ Nohni cha whuz un'a nohnal 'et nduwhút'en de, 'et huwa la t'eoonohzeh Yak'usda whe lerwe unli-un 'awet nilhdukw whe' hoont'oh.

³² 'Alha' nohdusni, 'andit whudizulhne 'aw yalhahásdla ndó tanelh-un ts'iyawh 'et lhawhúdutanelh 'et whuts'un. ³³ Yat 'ink'ez ndi yun k'ut cha ts'iyawh gak whutáleh, 'et hoonts'i sghuni 'aw hooloh lhtisdle.”

Soo cho khahdli

³⁴ “'Et hoonts'i soo cho khahdli. Khun te nzoodulh'i, 'ink'ez tanahtnai, 'ink'ez ndi yun k'ut hooni 'et za huwu nuní nahzut, ndowhi be nohdzi doobun junih. Doo ka sih 'et dzin hukwa tse lhúwhulhlih whe whusahóolts'it. ³⁵ 'Oh de ndi yun k'ut whudune'ne 'ants'i hulhgooh le' hutinelh khun whusaóotilhts'ulh 'et huwa. ³⁶ 'Et huwa 'ahoolhyiz hukwa tse hóhle' 'ink'ez 'ahoolhyiz tenadoodli nts'oh daóotanelh-un nohyit 'uwwhutánelh-un huba soo 'úlhdzoo' 'ink'ez Yinka Dune Ye' 'en oobut tihyin.”

³⁷ 'Awet dzin totsuk Jesus lugliz whucho dune hodulh'eh. 'Ink'ez hulhgha totsuk ndo shusyaz, Olive 'i huyulhni, whuz wheyaih, titelh ha. ³⁸ 'Et ts'iyanne 'uda' cho lugliz whucho dahúdulh huyootuzalhts'ilh ha.

Jesus yoo yo whútsul hikunúta hituzilhghelh ha

22 'Et 'awet lhes lhuntulhdoh-i, 'i na'hitit'ulh, 'awet whenghoh hoozulh. 'Et butus lhuseya-un dzin huwhútnei. ² 'Ink'ez 'udedo lubretne, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, Jesus whe hituzilhghelh-un, 'et hukwa hunuta. 'Et dunene bube hunuljut 'et huwa whunist'i be né'hut'en. ³ 'Et Satan Judas ye yínya. 'En Iscariot huyulhni.

Whunizyane 'on 'at nane, 'enne butoh 'ilhoghun 'unt'oh. ⁴'Et lubret bumoodihne 'ink'ez saldanne bumoodihne cha buts'u whinya 'ink'ez bubulh hukw'u nótilhye' nts'en'a la Jesus butl'a itilhtelh. ⁵'Ink'ez huhóost'et whe ts'ih'un huyúlhni whunin'ai 'ink'ez sooniya higha tí'alh huyulhni. ⁶'Awet Judas buts'u náhizya nts'en'a la dune ch'oh butl'a itilhtelh, 'et hukwunúta.

Jesus yugha hodulh'ehne butus lhuseya-un bubulh na'tit'ulh lhahoduleh

⁷'Awet lhes lhuntildoh-i, 'i na'hitit'ulh dzin whusahóolts'ut. 'Et butus lhuseya-un 'et whunahilni whe 'usbai k'us unzoo-i hituzilhghelh. ⁸'Ink'ez 'et Jesus, Peter 'ink'ez John bulh whe balh'a' 'ink'ez 'ubulhni, “Ah'us 'ink'ez neba lhaoodahleh butus lhuseya-un 'et na'uztit'ulh-un.”

⁹'Ink'ez 'uhuyúlhni, “Nts'e hukwa' ninzun mba lhats'ódutileh-un?”

¹⁰'Ink'ez 'ubulhni, “Whunulh'en keyoh whuti nenáh'az de, dune nohdudutáyalh. Too be sulhdzo-i na'a. Ndet yoh danátidalh ts'e budánoh'as. ¹¹'Ink'ez yoh whumoodih 'en la 'udóhni', ‘Whuneodulh'eh-un njan ndúnyulhni, ndet 'uhoont'oh nyoh dune 'ilhodulh-un 'uha'alh wheni? 'Et sgha hodul'ehne butus lhuseya-un bubulh ná'tist'ulh.’ ¹²'Ink'ez la dohyo hooncha-un lhaoodint'oh-un whunóhnoolhtun. 'Et lhaoodahleh.”

¹³'Inka whe hán'az whe soo nts'en'a la ubudáni', whuz un'a nahahoon'ai. 'Et butus lhuseya-un wheni lhaháduja.

Jesus 'udek'ez na'ut'alh-un

¹⁴'Awet 'oh whuya whudizulh-un whusahóolts'ut, ndunne whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne bubulh natl'a dida'. ¹⁵'Ink'ez 'ubulhni, “Dzoh nutiszut-un whutso sdzi ndulcho-i be njan butus lhuseya-un 'et nohbulh ná'tist'ulh tube hukwa' nuszun. ¹⁶'Alha' nohdusni, Yak'usda whe lerwe unli-un, ndi butus lhuseya-un lhaoodutaneh, 'et whuts'un, 'aw 'on 'at oos'alh 'ait'oh.”

¹⁷'Et lubot yilhchoot 'ink'ez duBá musi yulhni 'ink'ez 'utni, “Ulhchoot 'ink'ez ts'iyawh 'alghoh 'ahtnai. ¹⁸'Alha' nohdusni, Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et whusaootilts'ulh 'et whuts'un, 'aw ndi mai too' oosnai' 'ait'oh.”

¹⁹ 'Ink'ez lhes yilhchoot. 'Ink'ez duBá musi yulhni, taídanyuz 'ink'ez butainínla, 'ink'ez 'ubulhni, “Ndi yust'e 'unt'oh. Nohba huwalti. Ndaht'en de, 'et whe snaoolhnih.”

²⁰ 'Uhan'al hukw'elh'az whuz un'a za lubot yílhchoot 'ink'ez 'utni, “Ndi lubot 'i suzkai' be 'andidi khuni nohba lhadúsdla-i, 'i 'unt'oh, nohni nohba nadútilt'ih. ²¹ 'Ink'ez whunulh'en, whu'izyaz dune ch'az ditni-un, 'en njan lutab ba sulh usda. ²² 'Alha' hoont'oh Yinka Dune Ye', nts'en'a ooba 'et néwhults'ut, 'et whuz un'a 'et 'uwhutánelh. 'Et hoonts'i ndun dune mbe la whu'izyaz dune tl'a itilhtel-un ndun dune dáwhultsi'-un oots'u hóolts'ulh!” ²³ 'Ink'ez didutch'oh dutoh lhoohoodulkut, “K'us mbe suba yulhni, mbe 'utinelh whe 'utni?”

Yugha hodul'ehne butoh, k'us mbe suba 'uk'enus 'unt'oh-un oole'?

²⁴ 'Et didutch'oh lhdulhyoh 'uhudutni k'us mbe suba 'uk'enus 'unt'oh-un oole'? ²⁵ 'Ink'ez Jesus 'ubulhni, “Udun Keyoh whulerwe dune k'une' hul'en-un 'unt'oh. 'Ink'ez buba ndo 'unt'ohne, nohts'un unzoone 'uhint'oh hubuhútni. ²⁶ 'Et hoonts'i nohni nohtoh 'e dóht'e! junih! K'us nohtoh mbe 'uk'enus 'unt'oh-un oole'-un, 'en 'udek'oh-un k'un'a oole'. Mbe la nohtso whudilhdzulh-un, nohba ne'út'en-un oole'. ²⁷ Daja nahzun? Mbe 'uk'enus 'unt'oh-un 'unt'oh? Ludab k'usda 'uti'ulh ha, k'us yuba ne'út'en-un? 'Et hoonts'i nohni nohtoh nohba ne'út'en-un usdli. ²⁸ Nohni 'aht'oh dzoh nusuzut-un, ndulyiz whe sulh 'íht'e'. ²⁹ 'Inka sBá stl'a hón'ai whe lerwe usdli-un, whuz un'a nohni cha lerwe tihleh-un nohgha hón'ai. ³⁰ 'Et whe lerwe usdli-un, 'et slutab k'ut sulh 'utih'ulh 'ink'ez sulh utihtnelh. Kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'et hukw'u dutálhts'ilh 'ink'ez whunizyat 'on 'at nat-un Israel oots'u hainzutne bulh didowhne buba nahutihyeh.”

Jesus Peter 'ulhni, “T'esunuzínzun dutanelh”

³¹ 'Ink'ez neMoodihti 'utni, “Simon, Simon, soo zilhts'ai! Satan tube nkadani'. Tl'o mai' lhtah ha nyununtidlih. ³² 'Et hoonts'i mba tenadisdli whe mba 'alha' 'ust'oh-un, 'et 'aw nla k'éha hoolts'it 'ait'oh. 'Ink'ez ndet la sts'u naóozinja de, nyulhutsinke hilhtus ubolhtselh.”

³³ 'Et hoonts'i 'uyulhni, “SMoodihti lhadúst'oh nyulh tisyalh, 'adutis'alh 'ink'ez nyulh datísah.”

³⁴'Et 'uyulhni, “Nyudusni Peter, 'andit dzin lugok dune 'udutinelh whutso, tat, 'Aw ndun t'enuzusun,' dutanelh.”

Ts'iyawh lhawhúdoneh huba' hoont'oh

³⁵'Ink'ez 'ubulhni, “'Oh da' whenóhis'a' whe, sooniya zus, lhook'ez cha, 'ink'ez neketl'a whulh tl'oo-i ts'iyawh ooyit. 'Aw eh hoonliyaz lhundunuzáhdzit?” 'Ink'ez, “Gak!” huyulhni.

³⁶'Ink'ez 'ubulhni, “'Et 'andit sooniya zus 'ut'i-un, whute yólhchoot. 'Ink'ez whuz un'a za bé ne'uge-i cha ólhchoot. 'Ink'ez mbe la saluzti lhit'i-un, duluglok ye 'óket 'ink'ez saluzti 'ilho oket. ³⁷'Et huwa 'unohdusni Yak'usda ooghuni k'ut si sghun 'uk'u núsguz-i, 'i ts'iyawh lhawhúdoneh huba' hoont'oh. Ndiz un'a njan duwhutni, 'Nduune 'uk'ú nulhe'ust'enne bubun ndult'oh hudooni,' ni. 'Et huwa si sghun 'uk'une' 'usguz-un lhawhúdoneh huba' hoont'oh.”

³⁸'Ink'ez 'uhuyulhni, “NeMoodihti njan whunilh'en nanki saluzti 'et 'usdla.” 'Ink'ez 'ubulhni, “'Awet soo 'úlsuk.”

Jesus Gethsemane 'et tenadudli

³⁹'Et 'awet tenánja whe whutsoda' hukw'un'a shusyaz Olive 'i k'uz whe naja. 'Ink'ez yugha hodul'ehne cha hiyuwhenándil. ⁴⁰Whuz hoozdil whe 'et 'ubulhni, “Tank'us úntiht'i-un whuch'a ténadahdli.” ⁴¹Tse nazdulh'us-un, 'et 'uwuldzoh ts'e bughu nenínya. 'Ink'ez dugwutsi be nenínya 'ink'ez tenadudli. ⁴²'Et ndutni, “'UBá hukwa' ninzun de, ndi be dzoh nutiszut-i sghu nahoolhchoot. 'Et hoontsi 'aw si hukwa' nuszun k'un'a iloh. Nyun hukwa' ninzun k'un'a 'uhóneh!” ⁴³'Et ndus de yak'uz lizas be hoodiltsai. 'En ulhtus náyulhtsi. ⁴⁴Tube oodzi unduda whe 'on nus ulhtus whe tenadudli. 'Uskai' k'un'a oots'u halhdzilh whe yun nadúlt'i.

⁴⁵Tenadudli-un 'etsul 'udija 'ink'ez dunadija whe yugha hodul'ehne ts'odi k'et nahunistez whe bughu nanja, ⁴⁶'ink'ez 'ubulhni, “Di ha sahtez? Doo ka si tank'us nóoht'i dunadahdilh 'ink'ez whuch'a tenadahdli.”

Jesus 'awet huyílhchoot

⁴⁷ 'Awhuz yalhduk whe khuntsul lhane dune whuz de údulh, Judas huyulhni, 'en butso uyalh. 'En whunizyane 'on 'at nane bubulh 'ilhoghun 'unt'oh. Jesus ye nghoh neninya naidutits'oos ha. ⁴⁸ 'Ink'ez Jesus 'uyulhni, “Judas, Yinka Dune Ye' nadutánts'oos 'i be eh whunist'i whe whutl'a tálhtelh?”

⁴⁹ Jesus oonat núdilhyane, dawhútanelh la honilh'en, 'et 'uhuyulhni, “NeMoodihti saluzti be eh lhts'utigan?” ⁵⁰ 'Ink'ez 'ilhoghun yuzih usyin-un, Lizwif lubret 'uk'enus dizti'-un be 'ulhna-un nailhni ts'unk'us yudzo yuts'a habe' yalht'o.

⁵¹ 'Ink'ez Jesus ubúlhni, “Njan dutísnelh, 'et stl'a wháh'aih.” 'Ink'ez nyoon oodzo yut'aiznai 'ink'ez soo na'yinla.

⁵² 'Et lubret bumoodihne, lugliz whucho whusaldanne bumoodih, 'ink'ez butso whudilhdzulhne cha highu mindil, 'ink'ez Jesus 'udubúlhni, “Di ha saluzti 'ink'ez tut'oh cha nuhle 'undunust'ih hukw'un'a ska tíhdil? ⁵³ Dzin totsuk lugliz whucho nohtoh susda whe, 'aw 'oh da' sólhchoot hukwa lhe'zacht'en inle'. 'Et hoonts'i 'andit netsudule, tsalhgus yo usda-un nohmoodih tileh, 'awet nohba né'hunint'o.”

Peter 'utni, “Ndun dune 'aw t'enuzuszun”

⁵⁴ 'Awet Jesus huyilhchoot 'ink'ez lubret 'uk'enus dizti'-un highu dáhinilhti. 'Ink'ez Peter yoo niz de yuniyalh. ⁵⁵ 'Et naniztl'oo bez ts'e whuniz kwun húdulhk'an 'ink'ez 'alhgoh nátl'a'hudilts'i'. Peter 'en cha butoh usda. ⁵⁶ Kwun zih usda whe 'ilhoghun 'ustle-un ts'ekeyaz yunin ts'e yunilh'en 'ink'ez 'uyulhni, “Ndun dune 'en cha yulh 'ut'en inle'.”

⁵⁷ 'Et hoonts'i yuts'oo dildlai 'ink'ez 'uyulhni, “Ts'eke, ndun dune 'aw t'enuzuszun.”

⁵⁸ 'Et hukw'elh'az 'atsulyaz inle' whe 'et 'uyoon cha 'uyulhni, “Nyun cha bubulh 'ilhoghun 'int'oh.” 'Et hoonts'i Peter 'utni, “'Awundooh!”

⁵⁹ 'Et doo cha 'ilho sadzi hukw'u hoonist'o 'et 'uyoon cha 'uyulhni, “'Alha' hoont'oh ndun 'en cha yulh 'ut'en. Galilee whut'en-un 'unt'oh 'et huwa.”

⁶⁰ 'Et Peter ndun dune 'uyulhni, “'Aw daja dini-un t'ewhunuzúszun!” 'Awhuz yalhduk whe lugok dune 'udija. ⁶¹ 'Et neMoodihti Peter ts'u nálh'a

'ink'ez yunin ts'e yunalh'en. 'Et Peter 'aho neMoodihti yughuni yunalni daja yudani' inle' whe ndúyulhni, “Lugok dune 'udutinelh whutso tat t'esunuzínzun dutanelh.” ⁶²'Et Peter 'az whinya 'ink'ez tube intse.

Lhugánne Jesus highu núwhulhya

⁶³Ndunne dune Jesus yilhchootne, highudloh 'ink'ez huyoolhchis. ⁶⁴'Ink'ez hina k'úna'uzguz 'ink'ez huyoonukat 'ink'ez huyoodulhkut, “Neba nus hoo'en nedini mbe 'unyinla nyuníz kuk?” ⁶⁵'Ink'ez lhat-un hoontsi' whe hich'az yalhduk.

Jesus nahiyilhne bubut nehinilhti

⁶⁶'Awet yulh kai ibulh dune tso whudilh dzulhne, 'udedo lubretne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne cha, 'enne 'ilhuhozdil 'ink'ez buba nahiyilhne but nehinilhti. 'Ink'ez 'uhuyúlhni, ⁶⁷“Nyun Christ inli de, nedíni!” 'Et 'ubulhni, “Nohdasni' de, 'aw nohba 'alha' doosni' 'ait'oh.

⁶⁸Si cha hoonli nohooduskut de, 'aw sudóhni' 'ait'oh 'ink'ez 'aw sla nadoohtnih 'ait'oh. ⁶⁹'Andit whuts'un Yinka Dune Ye' nailhni ts'e Yak'usda whelhtus-un tidalh.”

⁷⁰'Ink'ez ts'iyawh 'uhutni, “Nyun Yak'usda ooYe' eh 'int'oh?” 'Et 'ubulhni, “Ts'ih'un 'udahni si, 'en 'ust'oh.”

⁷¹'Ink'ez 'uhutni, “'Aw 'on ghun hoonli highun nedóni' hukwa lhe'ts'unízun. Whenich'oh ooze whuzdánt's'o.”

Jesus, Pilate but néhinilhti

23 'Et dune 'ilhozdilne ts'iyawh dunáhudidil 'ink'ez Pilate but néhinilhti. ²'Awet hik'ewhehonin'ai 'ink'ez 'uhutni, “Ndun dune lizwifne tank'us úbunilht'i 'et bulh náts'uhoon'ai. 'Ink'ez lerwe Caesar ts'un ndi yun k'elha huyilh'i-i, 'i tax 'uyulhni, 'et cha whuch'a buníyoot. 'Ink'ez didut lerwe Christ ts'utni-un, 'en usdli na'dudútni.”

³'Et Pilate yoodulhkut, “Nyun eh Lizwif bulerwe inli?” 'Et Jesus 'utni, “A, 'alha' dini.”

⁴'Et Pilate Lizwif bumoodihne, 'ink'ez 'ilhozdilne 'ubulhni, “Ndun dune 'aw hoonli ninta'ant'en-un ooghu nalhuwhus'al.”

⁵Et 'on nus huhunílch'e 'ink'ez 'uhutni, “Yun k'ut Judea ndulcho whe 'ink'ez Galilee yun k'ut 'ink'ez njan cha, dune nohch'az nehudodilh whuz un'a whubodulh'eh.”

Lerwe Herod, 'en cha Jesus yóolhdzih

⁶Pilate whudants'o whe, uboodulhkut, “Ndun dune Galilee whut'en-un 'unt'oh?” ⁷Et Pilate Jesus lerwe Herod ookeyoh whuch'e' unli t'eoonanzin, 'et 'aho yuts'u whe yálh'a'. Ndun lerwe 'en cha 'oh da' soo 'et Jerusalem 'ut'en inle'.

⁸Herod tube hoont'i' whe Jesus yan'en. 'Et tube sa' whuts'un yuti'elh hukwa' ninzun 'et huwa. Lhat-un whe yulh 'údíts'o inle'. Khun tilah huwa 'ít'en dunalh 'óohooleh. ⁹'Ink'ez lhat-un hukwa yoodulhkut. 'Et hoonts'i Jesus yuts'u t'édusnih. ¹⁰'Udedo lubretne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne, ts'iyawh dunahúdidil 'ink'ez huske be hik'é hoon'ai. ¹¹'Et Herod 'ink'ez yuba lhuganne, 'enne bubulh ts'iyawh hoonliyaz buba lhíloh hinínzun 'ink'ez highudloh. Lerwe nayits'uz-i be húyalhti 'ink'ez Pilate ts'un whe náhuyalh'a'. ¹²'Et dzin Pilate 'ink'ez Herod bulh k'eke lhuhulh'tsi. Whutsoda' lhch'az huditni inle'.

Pilate Jesus butl'a yálhti datitsah ha, 'ink'ez Barabbas buba yula naditni

¹³'Et 'awet Pilate 'udedo lubretne, dune k'une' 'ul'enne cha, ts'iyanne dune, ts'iyawh 'alhgoh 'ilhubozdla, ¹⁴'ink'ez 'ubulhni, “Ndun dune tank'us ubunilht'i-un k'un'a sghu nulhti. 'En nohbut soo ts'ih'un un'a ooghu núnistai. 'Et hoonts'i ndet ook'é whah'ai-un 'aw hoonli ooghu nalhuwhus'al. ¹⁵'Ink'ez Jesus Herod ts'un nohbulh whés'a'. 'En cha whe tank'us 'unt'oh-un yughu nalhuhóo'al. Ndun dune 'aw hoonli hukwa daóotsa-un hooloh. ¹⁶'Inka huyootalhtsus 'ink'ez oola nadutisnih.”

¹⁷'Et njan butus lhuseya na'hut'alh-un 'et 'oh totsuk 'ilhoghun 'adin'ai-un lanahudutni. 'Et whuz un'a buk'oh ts'e 'uhoont'oh. ¹⁸'Alhgoh hits'u háyih 'ink'ez 'uhutni, “Barabbas neba oola nadintnih, 'ink'ez ndun 'en sulhghel!” ¹⁹Barabbas 'en gha lhtahuwhunt'ai whe 'ilhoghun dune silhghi 'et hukwa 'ahuyan'ai inle'.

²⁰ 'Et hoontsi'i Pilate Jesus lanadutitnih hukwa' ninzun, 'inka 'ilhozdilne doo cha bubulh yáilhduk. ²¹ 'Et hoontsi'i 'on nus hits'u huyih, "Tulalhgus k'eílhthi! Tulalhgus k'eílhthi!" hutni.

²² 'Et whulh tat 'ubulhni, "Et di ha? Ndet dáhoont'oh whe hoontsi'-un whe ninta'unt'en? 'Aw hukw'elha daootsah-un ooghu nalhuwhús'al! 'Et huwa huyootalhtsus 'ink'ez oola nadutisnih."

²³ 'Et hoontsi'i 'aw huyoozólhts'ai' 'ait'oh. 'On nus hits'u huyih, "Tulalhgus k'eílhthi!" 'Udedo lubretne, 'ink'ez ndunne cha, daja hutni 'et whe Pilate hich'a' nilhde. ²⁴ 'Inka Pilate nts'en'a hukwa' huninzun hukw'un'a 'uja. ²⁵ 'Ink'ez Barabbas 'en gha lhtahuwhunt'ai whe 'ilhoghun dune silhghi, 'et hukwa 'ahuyan'ai, 'en Pilate butsi'un yula naditni. 'Et hoontsi'i Jesus hukwa' huninzun k'un'a 'uhitilelh ha butl'a yálhthi.

Jesus tulalhgus k'ehíyilhti

²⁶ 'Awet Jesus hitilhti whe 'ilhoghun dune Simon huyulhni, Cyren whut'en-un, whenghoh keyoh ts'e hainya, Jesus ootulalhgus yuba idutootan ha hiwus k'ehídintan. ²⁷ Lhane dune hiyuntizdil, ts'ekoo cha. 'En ts'odi hinli 'ink'ez hutso. ²⁸ 'Ink'ez Jesus butsi'u nalh'a 'ink'ez 'ubulhni, "Nohni Jerusalem whuts'ekoo', si sghahtso iloh, nohnich'oh khunahtso, 'ink'ez nohuzkehke cha ghahtso. ²⁹ 'Alha dzin whuz de hóokulh whe' hoont'oh, 'et la 'uhudooni', 'Buzkeh hoolohne, 'aw lhe'ílhtsilne, 'ink'ez mbene la chalhts'ul 'ulhe'ílh't'ukwne, 'on nus buba soo' whutat'elh.' ³⁰ 'Et dune 'uhudooni' 'Dzulh 'i uncha nek'énit'ai 'ink'ez shusyaz 'i cha be nek'enáhokat.'

³¹ Duchun 'awhuz duli whe 'et hoontsi'i nduhút'en. Duchun disuz de, dahoot'en suba?"

³² 'Et nane untsi'ne, 'enne cha, huyulh bubotuzilghelh. ³³ 'Ink'ez shusyaz Calvary, 'utsin ts'un niz'ai huwhutni-un, whuz huyoolhti whe, 'tulalhgus k'ehuyilhti. Nyoonne dune ntsi'ne, 'ilhoghun nailhni ts'e 'ink'ez 'ilhoghun 'intl'us ts'e, tulalhgus k'ébihilhti. ³⁴ 'Et Jesus 'utni, "UBá buba whunaoodilnoh. 'Aw dahút'en-un t'ehonuszun, 'et huwa 'uhut'en." Hina lhk'ehuyilya 'ink'ez higha 'áinlih.

23:31 Duchun duli-i, 'i Jesus Christ ndi yun k'ut useya-un 'uwulhni. 'Ink'ez duchun disuz-i, 'i lhdijizne 'ubulhni. 'Ink'ez Jesus Christ yak'uz whenája de, tube hoontsi'-un butsi'u hóolts'ulh, ni whe 'utni.

³⁵ Dunene 'et nódilhya 'ink'ez honilh'en. Bumoodihne cha buzih nodilhya 'ink'ez highudloh whe nduhutni, “Uyoonne, bulhyis inle'. 'Et huwa ndun Christ, Yak'usda 'utahayálhti-un 'unt'oh de, dich'oh 'ududoolyih da!”

³⁶ Lhuganne cha highudloh. Hizih neníndil 'ink'ez ts'ekoo too' dunink'oz-i, 'i hits'u dúhidinkai. ³⁷ 'Ink'ez 'uhúyulhni, “Lizwifne bulerwe inli de, nyunch'oh 'ududílyih!”

³⁸ Dzihtelyaz hik'u ne'úzguz, 'udechoo Greek, Latin, 'ink'ez Hebrew bughuni k'un'a hiyandus ts'e tulalhgus 'uhidunilh't'o. Ndiz un'a njan ndutni:

NDUN 'EN LIZWIFNE BULERWE 'UNT'OH

³⁹ 'Et untsi'ne, hizih tulalhgus k'ut hulhti, 'ilhoghun hich'á 'uts'un 'utni whe 'et ndúyulhni, “Nyun Christ inli de, 'et nyunch'oh 'ududílyih 'ink'ez wheni cha neílhyih!”

⁴⁰ 'Et 'ilhoghun unsi'-un hukwa yudáni' whe uyúlhni, “Aw eh Yak'usda bé lhnijut whe eh 'udini? Ooba nahisda, whuz un'a za wheni cha neba nahisda. ⁴¹ 'Ink'ez wheni ts'ih'un un'a neba nahisda. Daít'en la, 'et huwa 'andit tulalhgus k'ut sílti. 'Et huwa neba 'uk'elha whuzdli'. 'Et hoontsi'ndun dune 'aw hoonliyaz whe ninta lhe'ít'el.”

⁴² 'Et ndun unsi'-un 'et Jesus 'ulhni, “SMoodihti nts'e la whulerwe inli, whuz naozinja de, snaoolnih!”

⁴³ 'Et Jesus uyúlhni, “Ts'ih'un un'a nyudusni, 'uk'enus hoonzoo-un, 'et 'andit dzin sulh 'útant'elh.”

Jesus tulalhgus k'ut ye khuna-i yula ditni

⁴⁴ Dzetniz hukw'elh'az 3:00 at'en whuts'un yun k'ut ndúwhulcho 6:00 whuts'un whe tsahólhgus inle'. ⁴⁵ Sa cha 'aw lhist'en sulí'. 'Ink'ez lugliz whucho dutai-i hukwa dímbal-i, 'i cha lhulcho lkh'ench'ul. ⁴⁶ 'Ink'ez 'et Jesus tube cho 'udija, “UBá, syughi 'i nts'o la disni.” 'Ink'ez 'et dúdija 'et 'awet 'udek'ez ha nájiz.

⁴⁷ 'Et dahooja la lhuganne bumoodih whunalh'en whe Yak'usda yudilh'ti' whe 'utni, “Ndun 'alha' ts'ih'un dune 'azi 'unt'oh.” ⁴⁸ 'Ink'ez 'ilhozdilne ts'iyawh 'et nenindilne huwhunalh'en whe, dáhooja la huwhunalh'en, ts'odi k'et dudzi k'ut hoochoolhchis 'ink'ez whusanáhidil. ⁴⁹ Mbene la t'eininzunne, 'ink'ez ts'ekoo Galilee whuts'un hiyuwhusanándilne, nilhdza'yaz highu núdilhya daoot'en-un huwhunilh'en.

Joseph Jesus 'ayalhti

⁵⁰'Et 'ilhoghun dune Joseph huyulhni-un, 'en cha Lizwifne ook'úne' whut'enne, 'ilhoghun 'unt'oh, dune unzoo 'ink'ez ts'ih'un dune unli. ⁵¹Nyoonne ook'úne' whut'enne, dahuja-un, 'aw ooba ts'ih'un lhe'hoot'oh. Joseph 'en Arimathea whut'en-un 'unt'oh. Lizwifne bukeyoh, 'ilhoghun 'uhoont'oh. Joseph 'en cha Yak'usda whe lerwe unli-un huba sulh'i. ⁵²Ndun dune Pilate ts'u whinya 'ink'ez Jesus oozi yuts'u yúka' dani'. ⁵³Oozi nanáyalhti whe naih dizti'-i, layin huyulhni-i, 'i be yugha' ozduz. 'Et tse be ha huhontsel-un, whuts'o da', 'uyoonne 'alhdílhtoh, 'et 'ayalhti. ⁵⁴'Et dzin wheni lhahúdutneh-un 'uhoont'oh. Lizwifne nats'ulyis dzin yutilhkai.

⁵⁵'Ink'ez ts'ekoo Galilee whuts'un yuwhusanándilne, 'enne Joseph hiyuntizdil whe 'et oozi 'ayulhtih whe hinilh'en. ⁵⁶'Et whenáhidil. Yoo sooltsun-i, khe sooltsun-i cha lhahídínla. 'Et nats'ulyis dzin, Yak'usda dughuni be buba' hoonla, 'et nahilyiz.

Jesus dunadija

24 'Et 'awet ndi lisman 'udechoo dzin 'uhoont'oh. Bundada 'uda', ts'ekoo 'ink'ez 'uyoonne cha bulh ts'un k'uz ts'e hutizdil. Yoo sooltsun-i lhahídínla-i cha hitizdla. ²Tse 'uda' 'udun diz'ai whe hotilh'en. ³'Et dahúnindil 'ink'ez Jesus oozi hooloh. ⁴Buba whe' hooja hooyoh 'et dáhooja whusuba 'uhoont'oh. 'Et khuntsul nane dune buzih huzyin. Bunaih tube busaoolkalkh. ⁵'Ink'ez ndunne ts'ekoo tube whe hunuljut whe yun nacháhunilya. Ndunne 'ubuhutni, “'Et di ha yaidlane toh khuna-un, 'en ookunáhtah? ⁶'Aw njan hooloh, dunadija whe 'unt'oh! 'Awhuz Galilee 'ut'en whe, daja nohulhni-un, whunalhni. ⁷Nóhulhni, 'Yinka Dune Ye', 'en lubeshi 'ulh'enne t'l'a hitilhtelh 'ink'ez tulalhgus k'ehúyitalhtelh. 'Ink'ez whulh tat dzin dunadutádalh.” ⁸'Ink'ez highuni hinalni.

⁹'Et ts'un k'uz ha náhidil, 'et ndi ts'iyawh whunizyane 'on 'at 'ilhoghun, 'ink'ez 'onghohne cha bubodáni'. ¹⁰Mary Magdala whut'en-un, Joanna cha, Mary James ooloo cha, 'ink'ez 'uyoonne ts'ekoo bubulh 'ut'enne, 'enne 'uhuja ndunne whel'a'ne bubodáni'. ¹¹'Et hoonts'i nyoonne 'ants'i 'oh ne'huduni' whula 'uhutni ubonínzun 'ink'ez 'aw buba 'alha' lhe'hudusnih. ¹²'Et hoonts'i Peter dudinya 'ink'ez ts'un k'uz ts'e oolhgai. Yole' 'uja

'ink'ez tsa k'et whunilh'en. 'Et naih dizti'-i za 'et 'usdla whe yutilh'en. 'Et duyoh ts'e whe najja. 'Et howu nuní nuzut 'ink'ez ooba hooncha dahooja whusuba 'uhoont'oh.

Jesus nane yugha hodul'ehne bunalh'ts'et hainya

¹³ 'Et dzin keyoh whuyaz, Emmaus ts'outni, nane dune whuz hiti'us. Jerusalem whuts'un 7 miles at'en 'uhoont'oh. ¹⁴ Whuz hi'us whe dahóot'en la 'oh howu yahulhduk. ¹⁵ 'Et howu yahulhduk dahóot'en la ne'whust'en-un, Jesus bughu ninya 'ink'ez bubulh tiz'az. ¹⁶ Hinilh'en 'et hoonts'i 'aw butl'a lhúhoo'al 'et huwa 'aw t'elhihinízil.

¹⁷ 'Ink'ez 'ubulhni, “'Oh whuya ah'us whe, ndet whe' whudahni? Stabe huwun nohdzi unduda whe howu yalhduk?”

¹⁸ 'Ilhoghun, Cleopas huyulhni, 'en 'uyulhni, “'Aw nyun za iloh eh nts'oh te 'andit ne'whust'en-un, 'aw eh t'ewhunuzínzun. 'Aw Jerusalem whut'en-un lhinloh whe la' dini?”

¹⁹ 'Et ubúlhni, “Ndet whe' whudahni?” 'Ink'ez 'uhuyulhni, “Jesus Nazareth whut'en-un, 'en ooghun dahooja la. Nus hoo'en-un 'unt'oh. Yak'usda 'ink'ez dune cha bunalh hoolhtus whe ne'úst'en 'ink'ez hoolhtus whe cha yáilhduk.

²⁰ 'Udedo lubretne, 'ink'ez wheni nemoodihne cha, 'enne Rome whut'enne hiba nahuhooyeh ha butl'a húyalhti, 'ink'ez tulalhgus k'ehíyilhti. ²¹ 'En úncha Israel oots'u hainzutne nabootakulh 'uzninzun da'. Nts'oh te ne'whust'en whuts'un 'andit 'awet whúlh tat dzin 'uhoont'oh. ²² A, 'alha 'uhoont'oh, 'ink'ez whulohne ts'ekoo ndulyiz whe nebulh 'ít'enne, daja hutni-un, tube neba hooncha. 'Uda' bundada ts'un k'uz hoozdil. ²³ 'Aw hizi nálhilhtel. 'Ink'ez lizasne han'en whe 'enne 'uhutni, ‘Khuna whe 'unt'oh!’ ²⁴ 'Ink'ez oolune nebulh 'ut'enne cha ts'un k'uz nahúz'az. Nts'en'a la ts'ekoo 'uhutni la, whuz un'a nahahoon'ai. 'Et hoonts'i Jesus 'aw lhuhuyí'el.”

²⁵ 'Et Jesus 'ubulhni, “Tube nohni whusnine 'ahli! Ndet la ts'iyawh nus hoo'enne daja hutni-un, tube sa' whe nohdzi be nohba 'alha' whuneh! ²⁶ 'alha' eh 'uhoont'oh Christ, 'en dzoh nutizut huba 'uhoont'oh 'ink'ez 'et hukw'elh'az whe dizti' ts'u natidalh?” ²⁷ 'Ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguz-un 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha, ndai 'uk'u nuhúyuzgus 'en ghun, 'i ts'iyawh Yak'usda ooghuni yúbunilhtan.

'Et 'ants'iya hitán'en le' huja 'ink'ez nahuyóolhts'it

²⁸'Et keyoh whuyaz hutizdil ts'e, 'awet whenghoh hidulh. 'Ink'ez Jesus njan keyoh whenghoh táyalh le' 'ut'en. ²⁹Duzíh ooda' hukwa' huyulh'en, 'ink'ez 'uhuyúlhni, “'Awet sa naín'ai, hulhgha 'uhoont'oh.” 'Ink'ez yoh bubúlh danánt'az buzih tidalh ha.

³⁰'Et natl'a hudilts'i' 'ink'ez 'uhuti'ulh. Jesus lhes yilhchoot 'ink'ez Yak'usda musi yulhni. 'Ink'ez lhkídanyuz 'ink'ez bugha ínin'ai. ³¹'Et hitán'en le' huja 'ink'ez nahuyóolhts'it. 'Ink'ez khuntsul hooloh nasdli'. ³²'Et 'ulhodutni, “Niz de ti nebulh yalhdud 'ink'ez Yak'usda ooghuni daja ni whunenulhtun whe 'aw lawk nedzi dízk'un le lhé'ts'it'oh inle'?”

³³'Et 'oh whuya 'uhunit'oh whe unahudit'az 'ink'ez Jerusalem ts'u náhoost'az. 'Et whunizyane 'on 'at 'ilhoghun 'ink'ez bubulh 'ut'enne, ts'iyawh ndet 'illoh 'úhint'oh whe bughu nahunt'az, ³⁴'et dilhts'ine 'uhutni, “'Alha' neMoodihti dunadija whe 'unt'oh! 'Ink'ez Simon yunalh be hóodiltsai!” ³⁵'Ink'ez nyoonne nane ti dahooja la 'et huwun bubulh náhoohoolnuk nts'en'a la Jesus lhes taídanyuz whe mbe unli nahuyóolhts'it.

Jesus dich'oh buniz be hóodiltsai

³⁶'Awhuz howu yahalhdud whe, Jesus dich'oh buniz be hóodiltsai, 'ink'ez 'ubulhni, “Nohbulh soo' hot'e'.”

³⁷'Et hoonts'i bugha 'únjaz 'ink'ez tube hunílhjoot. Dune dazsai-un tsin han'en huninzun. ³⁸'Ink'ez 'ubulhni, “Dahoont'oh huwa whénulhjut? 'Ink'ez dahoont'oh huwa nohdzi yo whe nohba nawh 'uhoont'oh? ³⁹Sla 'ink'ez ske cha nulh'en. Si 'ust'oh. St'a íhnaih 'ink'ez sunulh'en! Syust'e cha hoonli 'ink'ez sts'un cha. Dune tsin 'aw ndúlhit'oh, ooyust'e 'ink'ez oots'un cha hooloh, ts'iyawh bulh 'ust'oh.”

⁴⁰'Et 'et ndudáni' whe, dula 'ink'ez duke cha bunalhts'et neyuzdla. ⁴¹Huhóont'i' 'ink'ez huwá' hi'en 'et hoonts'i 'awhuz buba 'alha' lhe'hoot'oh. 'Ink'ez 'ubulhni, “'Aw njan 'ut'alh-i lhaht'ih?” ⁴²Inka lho sut'e-i 'ink'ez ts'ihna dutl'uz ye 'ulh'en-i, 'i yoo'alha higha híninla. ⁴³'I yílhchoot 'ink'ez bunalh yan'al.

Jesus whubunulhtun Yak'usda ooghuni daja ni

⁴⁴'Ink'ez 'ubulhni, "Awhuz nohbulh 'úst'oh da' ndi khuni 'i da' be nohbulh yasduk-i, ts'iyawh lhaoodoneh Moses be 'udustl'us k'unusguz-i, 'ink'ez nus hoo'enne, 'ink'ez Yak'usda ooghuni Shun e'dustl'us k'ut cha si sghun 'uk'u nusguz."

⁴⁵'Et bubeni t'ehonoozeh ha butl'a hón'ai Yak'usda ooghuni t'ehinoozeh ha. ⁴⁶'Ink'ez 'ubulhni, "Ndi 'i 'uk'u nusguz whe 'et ndutni, Christ, 'en dzoh nozut, 'ink'ez whulh tat dzin dunadíja' huba' hoont'oh, ⁴⁷'ink'ez boozi' gha ts'iyanne dulubeshi ch'a dudeni naháhundunooleh, 'ink'ez bulubeshi buba úntukuk cha, 'ohwhi ghun boozi' gha ts'iyanne dóhni' huba' hoont'oh. 'Et njan Jerusalem 'et cho whe' doht'en. 'Et hukw'elh'az de 'Udun Yun K'ut Whut'enne whubodoolh'eh. ⁴⁸Nohni dune whúntilhtunne 'ahli whé 'aht'oh. ⁴⁹'Ink'ez soo zulhts'ai, ndi sBá nohts'u yoozi-i, 'i nohts'o t'l'a dutis'alh. 'Et hoonts'i yak'uz ndus de whelhtus-i, 'i nohk'edútalts'ulh 'et whuts'un, Jerusalem 'et za dólhts'i'."

Jesus ndo yak'uz whenálti

⁵⁰'Et 'awet Bethany whuz naboozdla. Dula do 'uyinla 'ink'ez Yak'usda yoodulhkut buts'un oozoo' ha. ⁵¹'Awhuz Yak'usda yoodulhkut buts'un oozoo' ha, buch'a nasdzut 'ink'ez ndo yak'uz whenálti. ⁵²Hits'un teni' nalhdzin, 'ink'ez tube huhóont'i' whe Jerusalem ts'e náhoosdil. ⁵³'Ink'ez 'ahoolhdzin lugliz whucho hudilhts'i whe Yak'usda hidilhti' 'ink'ez daldzoo' whe 'unt'oh hutni. 'Et ndo honeh.

Yak'usda Ooghuni Unzoo-i John 'Uk'u Néyuzguz-i

Ndi khuni 'ilhiz 'unt'oh

1 Soo 'udechoo whe' whudit'en 'et khuni hoonli 'ink'ez ndi khuni 'i Yak'usda yulh 'únt'oh. Ndi khuni 'i Yak'usda 'unt'oh. ²'En soo 'udechoo da' whuts'un Yak'usda bulh 'unt'oh.

³'En la toh ts'e ts'iyaitsuk 'ulya ínle'. Di la 'ulya-i toh 'aw 'ilhoghi lhe'yílel-i hooloh. ⁴Be ts'úkhuna-i 'en oots'u haídanzut 'ink'ez 'i ts'iyanne dune buba be hoot'en-i 'unt'oh. ⁵Be hóot'en-i tsalhgus yo ts'e whíndi 'ink'ez tsalhgus yo ts'e haínya-un, 'aw yuch'a 'oolhdeh 'aít'oh.

⁶'Ilhoghun dune John huyulhni, 'en Yak'usda whusayáalh'a'. ⁷Ndun dune 'en ts'iyanne dóni' ndi be hóot'en-i, 'i ghun. 'En gha ts'iyanne buba 'álha' hot'e'. ⁸'En 'aw be hóot'en-i ilóh 'unt'oh. Buba 'alha 'uhot'e' ha, 'i be hoot'en-i ghun ts'iyanne dóni'-un 'unt'oh. ⁹Ndi be hóot'en-i, 'i ts'ih'un 'unt'oh, 'ink'ez be hóot'en-i, 'i ts'iyanne dune bugha ita'alh, 'et wheni 'en ndi yun k'eínya.

¹⁰Yun k'ut inda'. Ndi yun 'uyínla 'et hoonts'i yinka dune' t'ehinózin. ¹¹Dulh whút'enne 'utahábanlane, butaninya whe 'aw lhuhuyílhchulh. ¹²'Et mbene la yílhchootne, Yak'usda buzkeh huzdli' 'et bugha óonin'ai. 'Enne boozii' buba 'álha' yint'oh. ¹³'Aw ha hánde whula toh ts'e iloh Yak'usda buzkeh huzdli', k'us buyust'e hukwa' nínzun huwa iloh, k'us dich'oh dune hukwa' huninzun huwa cha iloh, Yak'usda 'en gha za huwhuzdli.

¹⁴'Et ndi khuni Yak'usda unli, 'i dune suli' 'ink'ez netoh dune inle' 'et whe dádiiti' la ts'onalh'en. Ndi yé dízti', 'i Yak'usda 'ilhoghun za ooYe' yé dizti'-i 'unt'oh. Ye unzoo-i 'aw oola tanalhuhoó'oh 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i za be yálhduk.

¹⁵'En ghun John ubudáni' inle', dune bulh yálhduk whe, “Ndun 'en ghun nohdásni', sk'elh'az whusatíyalh whutisdleh whutsoda' 'et khuna whe

---

1:5 Ndi tsalhgus ts'iyaitsuk 'utsi'-i 'ink'ez tank'us 'únt'oh-i ni whe 'utni. **1:6** “'En Zan Badis,” 'ulhni.

'unt'oh 'et sando 'unt'oh,” ubúlhni. ¹⁶'Ink'ez neba yut'i-i 'andit ts'iyawh negha íninla. Dzin totsuk ye unzoo-i neba 'on 'un 'unt'oh. ¹⁷Yak'usda khuni yutulhúhizye'-i, 'i Moses 'en gha netl'a ídan'ai ínle'. 'Et hoonts'i 'andit Jesus Christ 'en gha ye unzoo-i 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i neghalts'ut. ¹⁸'Aw Yak'usda yan'en-un hooloh 'et 'aw 'ilhoghun ooYe', ooBá 'uk'enus yuk'entsi'-un Yak'usda ghun 'et whunénulhtan.

**John dune too be 'ulh'en-un, 'en ubúlhni 'aw
ndun Christ 'en iloh 'ust'oh**

¹⁹'Et Lizwif Jerusalem whut'enne, lubretne 'ink'ez Levitne John ts'un whe bahalh'a' huyoodolhkut mbe unli-un 'et hukwa. 'Et John ubúlhni, ²⁰'aw whuts'u lhoodídlai whe ubudáni', “'Aw Christ, 'en íloh 'ust'oh,” ubúlhni.

²¹'Et huyoodulhkut, “Mbe inli? Elijah tilah 'int'oh?” “'Awundooh,” ubúlhni. “Yak'usda be nus hoo'en-un ooghu yaduk inle'-un, 'en tilah 'int'oh?” huyúlhni. 'Et cha, “'Awúndooh,” ubúlhni.

²²'Et 'uhuyúlhni, “Kwa, mbe inli whé 'int'oh. Nyunch'oh daja na'dudintni? Nedíni, 'et de la nyoonne whuz de nétih'a'ne ubuzdóni' si,” huyúlhni.

²³'Et John ubúlhni,

“Si 'ust'oh 'aw dune lhuhóot'ih-un ts'e duztúl whe
ts'iyanne dune 'ubudúsní,
neMoodihti lhutiyalh-un hoonzoo 'ink'ez lhts'e
whudiz'a ooba whulhtsi.

'Et Yak'usda be nus hoo'en-un Isaiah ndutni ínle',” ubúlhni.

²⁴'Et ndunne John ts'u whél'a'ne, Pharisee lohne za 'uhint'oh. ²⁵'Ink'ez huyoodulhkut, “'Aw Christ, k'us Elijah, k'us nyoon Yak'usda be nus hoo'en-un, iloh 'int'oh de, di ha dune too bé' bilh'en?” huyúlhni.

²⁶'Et John ubúlhni, “Si too be dune too be 'us'en 'et hoonts'i nohtoh 'ilhoghun dune hoonli, 'en 'aw t'enuzáhzun. ²⁷'En 'unt'oh sk'élh'az whusatíyalh-un sanus dízti' whe 'unt'oh. 'Aw ookechun natl'ool ooba k'unaítis'uk hoonts'i huba soo lhé'uzdzoo',” ubúlhni.

²⁸Keyoh Bethabara huwhútni-un Jordan koh whanch'az whuz'ai-un, 'et John dune too be' 'ulh'en whe ts'iyaitsuk ghun hits'u whel'a'ne hubudáni'.

²⁹ 'Om bun dzin Jesus yuts'un uyalh whe John yutilh'en, 'ink'ez 'utni, "Nulh'en, Yak'usda be 'usbaiyaz. 'En 'ut'en yinka dune'ne bulubeshi buts'u ha yule, ubúlhni. ³⁰ 'En ghun nohdásni' sk'elh'az whusatíyalh, whutisdleh whutso, 'uda' khuna whe 'unt'oh, 'et huwa sanus dízti' whe. ³¹ Mbe unli-un 'aw seni be t'éoonuzúszun inle', 'et nohni Israel oots'u haindene t'ehinoozeh ha 'et huwa too za-i be too be' nohus'en 'i gha la mbe 'unt'oh-un soo cho t'ewhunoozhéh," ubúlhni.

³² 'Et Jesus ghun John ndutni, "Ndoni dut'aiyaz doút'en whe yak'uz ts'e ha dánde yuk'edinde, 'ink'ez yulh 'unt'oh. ³³ 'Oh da' 'aw seni be t'éoonuzúszun inle', 'et hoonts'i Ndun whuz de sútilh'a'-un too za-i be dune too be' oos'en ha 'en sudáni', 'Mbe la Ndoni ndus de yuk'é dilt'sut-un 'ink'ez 'ilhiz yulh 'únt'oh-un, 'en 'unt'oh Ndoni be dune too be' 'ulh'en-un unli.' ³⁴ 'Et whunis'en. Soo ts'ih'un khuni be nohdúsni, 'alha' ndun 'en Yak'usda ooYe' 'unt'oh," ubúlhni.

³⁵ 'Om bun dzin John 'ink'ez yugha hodul'ehne nane 'et nódilhya. ³⁶ Jesus 'oh whuya uyalh whe John yunilh'en, "Nulh'en ndun Yak'usda be 'Usbaiyaz 'únt'oh!" ubúlhni.

³⁷ Nduhne nane dune John yugha hodul'ehne daja ni hidánts'o whe Jesus Christ hiyuntiz'az. ³⁸ Jesus buts'un úyalh 'ubunilh'en huyuni'us whe 'et huboodulh'kut, "Di khunáhta whe 'aht'en?" ubúlhni. 'Et 'uhuyúlhni, "Rabbi, nts'e la hoont'i?" ('Et ndi khuni Rabbi 'i Lizwif k'un'a dune hodulh'eh-un ni whe 'utni.) 'Et Jesus ubúlhni, ³⁹ "Anih, whunoolh'en si!" ubúlhni. 'Et huyúlh tiz'az 'ink'ez nts'e la usda-un honalh'en. 'Et dzin ndulyiz whe hizih hinke' 'et 'oh da' 10:00 at'en 'uhunit'oh.

⁴⁰ 'Et ndunne nane dune John hidánts'o huwa Jesus huyuntiz'azne, 'en 'ilhoghun, Andrew huyulhni, 'en Simon Peter bulhutsin 'unt'oh. ⁴¹ 'En 'aho dulhutsin, Simon huyulhni, 'en yughu ninya 'ink'ez yudáni', "Ndun Messiah 'awet nats'ilhti," yúlhni. (Ndi Messiah, Christ ni whe 'utni.) ⁴² 'Ink'ez Jesus 'en yughu inílhti. Jesus yunalh'en 'ink'ez 'uyulhni, "Nyun Simon Jonas ooye' 'en 'int'oh, 'et hoonts'i Cephas nyuhudutánelh," yúlhni. (Ndi Cephas 'i Peter 'i za 'unt'oh 'ink'ez 'i tse ni whe 'utni.)

⁴³ 'Om bun dzin Jesus Galilee ts'e tiyalh hukwa' ninzun. Whuz oozya whe Philip huyúlhni, 'en nayilhti 'ink'ez "Sunanyalh," yúlhni.

⁴⁴ Philip 'en keyoh Bethsaida huwhútni-un whut'en-un 'unt'oh. 'Et keyoh Andrew 'ink'ez Peter bulh 'et huwhut'i. ⁴⁵ 'Et Philip 'en Nathanael huyúlhni, 'en nayilhti, "Ndun mbe be la Moses dude 'udustl'us k'ut

yughun 'uk'uné' 'uzguz-un, 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne highun 'uk'une' 'uzguz-un, 'en nats'ilhti. 'En 'unt'oh Jesus, Joseph ooye' unli. Keyoh Nazareth huwhútni, 'et whut'i," yúlhni.

⁴⁶'Et Nathanael 'utni, "Nts'en'a suba hoonli 'uzoo'-i Nazareth ts'u ha oólots'it?" 'Et Philip 'utni, "Anih, sulh ín'us 'ink'ez whunolh'en si!" yúlhni.

⁴⁷'Et Jesus Nathanael 'az de úyalh yunilh'en 'ink'ez yughun 'et ndutni, "Ndun 'en soo Israel oots'uhainzut-un 'unt'oh, 'aw tank'us 'úhoont'oh te nulhe'ust'en," ni.

⁴⁸'Et Nathanael Jesus yoodulhkut, "Di gha t'ewhunínzun dant'oh-un dune usdli?" 'Et Jesus yúlhni, "Mai chun t'ah sinda da', Philip 'anih nyudutánelh whutsoda', 'et nyunus'en," yúlhni.

⁴⁹'Et Nathanael uyúlhni, "Rabbi, 'alha' Yak'usda ooYe' inli 'ink'ez Israel oots'u haindene bulerwe cha inli," yúlhni.

⁵⁰'Et Jesus uyúlhni, "Mai chun t'ah sinda whe nyunus'en nyudúsni. 'Et whula toh ts'e Yak'usda ooYe' usdli-un mba 'álha' 'uhoont'oh, 'et hoontsi' nus de 'on nus hooncha-un, 'et whuntalh'elh. ⁵¹'Et soo ts'ih'un un'a nyudusni, yak'uz dáha' dankez 'ink'ez Yak'usda oolizasne ndus de ha hádudoh 'ink'ez ndo cha whenáhadudoh ndun Yinka Dune Ye' 'en ba 'uhut'en, 'et whuntalh'elh," yúlhni.

Jesus huwa 'ít'en túne' 'ut'en 'et huwa la dunene 'en Christ 'únt'oh t'ehonózin

2 'Et whulh tat dzin whe Galilee yun k'ut 'et 'ilhoghun keyoh Cana huwhútni, 'et keyoh 'et la lhghuskene ba honílhni. 'Et Jesus ooloo 'en cha 'et usda. ² Jesus 'ink'ez yugha hodul'ehne tubulh 'enne cha bughu nahúzdil. ³ 'Et njan lhghuskene ba honílhni whutoh 'et la ndi ts'ekoo too' ntsool súli'. 'Et Jesus ooloo yughu ninya 'ink'ez yúlhni, "Aw ts'ekoo too' lhuhít'i."

⁴ Jesus 'et uyúlhni, "Ts'eke 'et di ha 'et ndusúdini? 'Aw 'awhuz sba 'et nelhódísit, 'awhuz sts'ó dizulh whe 'uhoont'oh," yúlhni.

⁵ 'Et ooloo ndunne 'ustlénne ubúlhni, "Daja nohbulhni la 'oh te ne'óoht'en."

⁶ 'Et njan lhk'uta tse oosa' cho, too huye súlhdzo wheni, 'et 'usdla. 'I la Lizwifne bube 'ut'en k'oh hukw'un'a lana'huldoh wheni.

⁷Et Jesus ndunne 'ustlenne ubúlhni, “Ndi tse oosa' cho ts'iyawh too be nadulhbun.” 'Inka soo ts'iyawh oodah whuts'un yanahídilhun.

⁸“Dugwe' íhkaih 'ink'ez mbe la njan howunli-un, 'en oots'u yihkalh,” ubúlhni. 'Inka hiloh hits'u whinkai.

⁹Ndi too ts'ekoo too' suli'-i, 'aw nts'ez de ha huyalhdzo ndun howunli-un t'éoonúszun, 'et hoonts'i ndunne 'ustlénne huyínkaine, 'enne t'ehonínzun. 'Ink'ez ndet la howunli-un yunahóozdlih whe dune 'at ut'í-un, 'en 'anih yudáni', ¹⁰'ink'ez uyúlhni, “Dune ts'iyanne ndi ts'ekoo too' 'uzoo'-i, 'i cho howu há yulhdzoh, 'et hukw'elh'az sooltsuk hutni te, 'et 'andit za hukw'elh-i 'unt'oh-i ts'ekoo too' 'i bughu há yulhdzoh. 'Et nyun ndi 'uzoo'-i, 'i 'udek'oh whuts'un ontun!” yúlhni.

¹¹Njan keyoh Cana Galilee yun k'ut whuz'ai 'et soo 'udechoo Jesus huwa 'ít'en te na'dit'en, 'ink'ez dádilti' la 'et whúbunilhtan. 'I gha la yugha hodul'ehne 'en ghun buba 'alha' yint'oh suli'.

Jerusalem lugliz whucho Jesus oocketne tenábuninyoot

¹²Hukw'elh'az Jesus keyoh Capernaum huwhutni ts'e whinya. Ooloo, bulhutsinke, 'ink'ez yugha hodul'ehne cha, 'aw sa' iloh 'et hudáls'ti'.

¹³'Awet whenghoh whudizulh ndet da' Lizwifne buyoh Yak'usda oolizas Butus Lhuséya whúnahulnih-un, 'et Jesus Jerusalem ts'u whínya. ¹⁴'Et lugliz whucho whuna'ulhyó-un whambez ts'e oozya 'et la dune 'e'óocketne 'ubunilh'en. Khunai-i, musdoos, 'usbai te, 'ink'ez dut'aiyaz te, dove huyúlhni, huye 'óocket, 'ink'ez dune sooniya lhk'enádudzaihne, 'enne cha 'et 'uhut'en. ¹⁵Tl'oolhyaz be tutsus 'inla. 'I be khuna-i ts'iyawh tenáininyoot. Sooneya lhk'enádudzaihne cha buzooneya nus wheyantsut, 'ink'ez buludab cha yun tizdla. ¹⁶'Ink'ez dut'aiyaz be óocketne ubúlhni, “Ndowhi tenánuhle! 'Aw sBá ooyoh 'et 'e'óocket bayoh whulhtsi iloh!” ubúlhni.

¹⁷'Et ndunne yugha hodul'ehne whunahilni ooghun 'uk'u nusguz-i daja ni la, 'et ndutni, “Njan nyoh hukwa' nuszun k'et 'ants'i syo ts'e dusk'un le 'ust'oh.”

¹⁸'Et Lizwifne 'uhuyúlhni, “Njan nts'oh te la ne'ínt'en-un di gha 'ínt'en hooncha túne' 'int'en, 'et whunénilhtun?”

2:13 Nawhudizulh totsuk 'ilhunahodulh, 'ink'ez ndi 'usbai k'us unzoo-i nahayut'ulh. Njan whewhúnahulni 'oh da' Yak'usda yun k'ut Egypt ts'e ha nabanla da'.

¹⁹'Et Jesus ubúlhni, “Njan yoh whudízti'-un nohni musai whulhntsi 'ink'ez tat dzin inle' de, 'et dunaóodutás'alh.”

²⁰'Et ndunne Lizwifne úhuyúlhni, “Njan yoh whudízti'-un dit whunizyat 'on 'at lhk'u tat yus k'ut whe lhaóodulya. 'Et daja ninzun whe' dini, tat dzin whutoh za dunaoodután'alh dini,” huyúlhni. ²¹'Et njan Jesus yoh whudízti'-un howu yalhdud whe, didutch'oh duyust'e 'i ghu yalhdud whe 'utni ínle'. ²²'Et huwa la Jesus Christ dazsaine butoh dunadija whe yugha hodul'ehne whunahilni daja ubúlhni inle' da', 'ink'ez Yak'usda ooghuni 'uk'u nusguz-i 'ink'ez khuni 'i Jesus ye yaílhdud-i bulh daja ni la ts'iyawh buba 'álha' 'uhoont'oh.

²³'Awhuz Jerusalem 'et 'ut'en whe Butus Lhusuya-un, 'et whutoh ne'whut'en-un, whulohne mbene la Jesus yunilh'enne nts'o tula ne'út'en-un, 'et huwa k'us lhane boozii' buba 'alha' yint'oh suli'. ²⁴'Et hoonts'i Jesus didutch'oh 'aw dunene but'anílhntan, t'ewhunínzun dune dahínt'oh la 'et huwa. ²⁵'Ink'ez 'aw 'uyoonne dune dahínt'oh la 'et hidóni' 'aít'oh, didutch'oh dunene dahínt'oh la t'ewhunínzun 'et huwa.

Jesus Nicodemus yúlhni doo cha za honleh huba 'uhoont'oh

3 'Ilhoghun dune Pharisee bulh dizulh-un, 'en 'ilhoghun Lizwifne butso whudilhduzulh-un, 'en Nicodemus huyulhni. ²'En 'ulhdzis 'et Jesus ghu ninya 'ink'ez uyúlhni, “Rabbi, Yak'usda yulh 'unt'oh-un dune, 'en za njan huwa 'ít'en-un tune' oot'en huba 'uhoont'oh. 'Et huwa soo t'ets'onínzun dune hodul'eh-un Yak'usda ts'u haínnya-un inli whe 'int'oh.”

³'Et Jesus yúlhni, “Soo ts'ih'un un'a nyudúsni, dune doo cha za whuzdli de, 'et de za Yak'usda lerwe unli-un whuti'elh.”

⁴'Et Nicodemus uyúlhni, “Nts'en'a suba 'ilhoghun dune tube yoo 'un uzulh-un, 'en doo cha za hooleh whe' dini? 'Aw whulh nat duloo yuchan naooja' 'ink'ez doo cha hooleh 'aít'oh!” yúlhni.

⁵'Et Jesus uyúlhni, “Soo ts'ih'un un'a nyudúsni, dune too 'ink'ez Ndoni be cha whuzdli de, 'et de za nts'e la dune Yak'usda bulerwe online 'et 'aw dahóoya 'ait'oh. ⁶Mbe la dune gha whuzdlí-un, 'en dune ch'e' 'unt'oh, 'ink'ez mbe la Ndoni be whuzdlí-un, 'en Ndoni ooch'e' 'unt'oh. ⁷'Et nyudásni', ‘Nohni doo cha za hoohleh huba 'uhoont'oh.’ Khun te 'et huwa mba hócha junih! ⁸Nilhts'i nts'oh hukwa' nininzun te nudults'ut.

Nilhts'i dints'o 'et hoonts'i nts'ez de ha díłts'ut k'us nts'e dutilts'ulh-un 'aw t'éoonuzínzun. 'Et whuz un'a za dune Ndoni be huwhuzdlí," yúłhni.

⁹'Et Nicodemus uyúłhni, "‘Et nts'en'a 'uwwhutat'elh?"

¹⁰'Et Jesus uyúłhni, "‘Et nyun Israel oots'u haindene whubodilh'eh-un inli, 'ink'ez nts'en'a njan t'éoonuzínzun?" ¹¹ Soo ts'ih'un un'a njan nyudúsni, t'éts'onínzun ndet howu yats'ulhduk-un 'ink'ez ts'ih'un un'a nohts'útni ndai la ts'an'en 'i ghun 'ink'ez nohni 'aw neghuni nohba 'alha' lhe'ít'oh. ¹² Ndi yun k'ut nts'oh tula né'whut'en-un, 'et huwun nohdúsni 'et hoonts'i nohba 'álha' lhe'hóot'oh de, nts'en'a suba ndo yak'uz né'whut'en-un, 'et huwun nohdúsni de, 'et nohba 'alha' 'uhot'e'? ¹³ 'Aw 'ilhoghun dune ndo yak'uz whenya-un hooloh, 'aw 'ilhoghun za 'uja-un ndus de yak'uz haínya. 'En 'unt'oh Yinka Dune Ye' unli, 'en 'unt'oh yak'uz ookeyoh whuz'ai. ¹⁴ 'Uda' 'aw dune luhoot'ih-un ts'e whe Moses 'en tl'ughus k'elsti dube' yudilhtsi inle', whuz un'a za Yinka Dune Ye' dube' hidutálhtsih huba 'uhoont'oh. ¹⁵ 'Et huwa mbene la 'en ghun ooba 'alha' 'uhoont'oh-un, 'en 'aw dalhótisa, 'ilhiz oole' wheni hutinalh.

¹⁶ Yak'usda ndi yun k'ut dunene buk'ensi' k'et 'aw 'ilhoghun duYe' 'en bugha ínilti. Mbene la 'en ghun ooba 'alha' yint'ohne 'aw dalhótisa, 'ilhiz wheni huhutinalh. ¹⁷ 'Aw dune ba nahutiyeh wheni íloh Yak'usda duYe' ndi yun k'uz yutilh'a'. 'En gha ndi yun k'ut whut'enne ts'iyawh hudoojih, 'et wheni ndi yun k'uz yutilh'a'. ¹⁸ Mbene la buba 'álha' yint'ohne 'aw buba nalhotisde. 'Et mbene la 'aw ooba 'álha' lhe'yít'ohne, 'enne 'uda' buba nahisda whe' hint'oh, 'aw Yak'usda ooYe' boozí' 'aw buba 'alha' lhe'yít'oh 'et huwa. ¹⁹ 'En 'unt'oh be hóot'en-i unli whe ndi yun k'eínya. 'Et hoonts'i ndi yun k'ut dunene tsalhgus yo ts'e haínya-un, 'en ndi be hóot'en-i anus hik'entsi', njan ne'hut'en-un 'on nus hoontsi' ts'e za hit'elh 'et huwa. 'Et huwa la buba nahoodeh. ²⁰ Mbene la hoontsi' te ne'út'enne, 'enne ndi be hóot'en-i hits'u dutni. 'Et huwa ndi be hóot'en-i, 'aw hits'un tóoya' 'aít'oh, doo ka la tank'us 'úhut'en-un ts'et ha hóolts'it 'et whuch'a. ²¹ 'Et hoonts'i mbe la ts'ih'un un'a 'it'elh-un, 'en ndi be hóot'en-i ts'u tiyalh, 'et whe la ts'iyanne t'ehonózin, nts'oh tula ne'út'en-un, Yak'usda 'en gha za 'it'en."

John dune too be 'ulh'en-un Jesus yuba whudílhti'

²²Njan 'oh túne' whust'en hukw'elh'az Jesus 'ink'ez yugha hodul'ehne te Judea yun k'ut ts'e hoozdil. 'Et yugha hodul'ehne te 'et hudáalts'i' 'ink'ez dune too be' balh'en. ²³'Oh da' John 'en cha keyoh Aenon huwhútني-un keyoh Salem huwhútني-un whenghoh whuz'ai-un, 'et dune too be 'úlh'en, tube 'et too lhai 'inka. Dune hits'u lhodulh 'ink'ez whulohne dune too be' binla. ²⁴'Awhuz John 'aluháyus'ai da' 'et huwa. ²⁵John yugha hodul'ehne Lizwifne bulh howun lhdulhyoh 'uhudutni, Lizwifne bube 'ut'en k'oh hukw'un'a lana'huldoh 'et huwun. ²⁶'Ink'ez John highu nindil 'ink'ez huyoodulhkut, “Rabbi ndun dune 'ilhoghun ngha hodul'eh-un, Jordan koh nyaz ts'e, 'en ghun dune bubulh yaílhduk ínle', 'awet 'en dune too be 'úlh'en 'ink'ez ts'iyanne hits'ú lhodulh,” huyúlhni.

²⁷'Et John ubúlhni, “Yak'usda yugha óonin'ai de za, 'et huwa hoonliyaz oot'e' 'aít'oh. ²⁸Nohnich'oh hoonts'i la daja dusni-un la t'éoonáhzun, si 'aw Christ 'en iloh 'ust'oh. 'Et hoonts'i 'ilhoghun yutso whusál'a'-un, 'en 'ust'oh. ²⁹'Et ndóohoont'oh whe, 'ilhoghun dune ts'eke yughusda-un, 'en 'at ut'í-un 'unt'oh. 'Et ooyadan yuzih usyin-un 'ink'ez yughuni yoozílhts'ai whe la tube yuba hóont'i'. 'Et huwa nohdúsni si cha whuz un'a tube cho hoonúst'i'. ³⁰'On nus tube cho hidólhti' 'ink'ez si hukw'elh'i le sba hodólhti', 'et whuz un'a 'uhót'e' huba' hoont'oh.

³¹Ndun yoo dus de haínnya-un, 'en ts'iyanne ando 'unt'oh 'ink'ez ndun yinka ts'u haínnya-un, 'en yinka dune unli, 'et huwa ndi yun k'ut hoonli-i, 'i za ghu yalhduk. 'Et ndun yak'uz ts'e haínnya-un, 'en ts'iyanne ando 'unt'oh. ³²'Ink'ez ndet la ndun whunalh'en 'ink'ez whudánts'o-un, 'et 'uyoonne cha ubúlhni, 'et hoonts'i daja ubúlhni-un 'aw highuni lhulhchoot. ³³Mbe la yughuni ilhchoot-un daja ni-un, 'en 'utni ndun Yak'usda 'en ooba 'alha' yint'oh, ni. ³⁴Ndun 'en Yak'usda whusayálh'a'-un, 'en 'ink'ez didut Ndoni be yudilh bun, 'et huwa Yak'usda ooghuni za be yálhduk. ³⁵Yak'usda 'en duYe' yuk'ensi' 'et huwa ts'iyaitsuk k'úne' hool'en-un, 'et yugha óonin'ai. ³⁶Mbene la Yak'usda ooYe' ooba 'alha' yint'ohne, 'ilhiz wheni be ts'úkhuna-i, 'i huyut'i, 'ink'ez mbene la ooba 'alha' lhe'yit'ohne, 'enne 'aw huho'en 'aít'oh, Yak'usda yé bubulh húnilch'e-i 'ahoolhyiz wheni buk'ut uyitát'elh,” ni John.

3:29 Ndun dune 'at ut'í-un, 'en Jesus Christ ndult'oh, 'ink'ez ooyadan 'en John dune too be 'ulh'en-un ndult'oh ni whe 'utni.

**'Ilhoghun ts'eke Samaria yun k'ut whut'en-un, Jesus
'ilhiz wheni be ts'ótinalh-i ghun yulh yálhduk**

4 'Et Phariseene huyulh 'údants'o whe la 'uhutni, “Jesus 'en John anus lhane dune cha yugha hodul'ehne suli', 'ink'ez 'onus lhane too be 'úlh'en cha 'ut'en,” hutni. ²'Et hoonts'i 'alha Jesus 'aw dich'oh iloh dune too be' bulh'en, yugha hodul'ehne, 'enne za 'uhut'en. ³'Et neMoodihti 'awet Judea yun k'ut whuch'a nasja 'ink'ez Galilee ts'e natisja.

⁴Nadalh whe la Samaria yun k'ut 'oh whuya lhunátidalh, ⁵'ink'ez Samaria yun k'ut keyoh Sychar huwhútni ts'e oozya. Njan keyoh 'et yun k'ut Jacob duye' Joseph yugha óonin'ai ínle', 'et whenghoh whuz'ai. ⁶'Et Jacob too k'et 'uhóonla-un, 'et whuz'ai. 'Et Jesus tube sa' nusúya 'ink'ez nénintsai, 'inka too k'et whuzih 'et nátl'a dida'. 'Et 6:00 at'en 'uhúnit'oh whe 'ut'en.

⁷'Et usda whe la 'ilhoghun ts'eke, Samaria whut'en-un, 'en too huya. 'Et Jesus uyúlhni, “Too sgha nínkaih!” yúlhni. ⁸Dich'oh za 'unt'oh, yugha hodul'ehne keyoh ts'e 'ut'alh-i hootakulh ts'e whe hándil 'et huwa.

⁹'Et ndun Samaria ts'eke' 'en yúlhni, “Nyun Lizwif 'int'oh 'ink'ez si Samaria ts'eke' 'ust'oh, 'ink'ez di ha' dini too sts'u ha' dini?” Lizwifne 'aw Samaria whut'enne 'aw buka lhe'hunízun.

¹⁰'Et Jesus uyúlhni, “Yak'usda huwa ínín'ai-i, t'eninzun de, 'ink'ez mbe 'utni nyulh yálhduk whe too nts'u ha 'utni-un, 'en t'enínzun de, 'et de nyun da' oodolhkut 'ink'ez ndai la too oogha huye khuna-i, 'i da' nghá yolhdzeh oole,” yúlhni.

¹¹'Et ndun ts'eke uyúlhni, “Nyun 'aw be taóonkalh-i lhínt'ih, 'ink'ez njan too k'et há dalhdza', nts'ez de ndi too be ts'úkhuna-i, 'i itánkalh? ¹²Netsoda'-un Jacob 'en njan too k'et negha óonin'ai. Didut, duye'ke, 'ink'ez bughuna' te, njan too k'et 'et too hitnai' ínle', nyun ooba nus incha ninzun eh?” yúlhni.

¹³'Et Jesus uyúlhni, “Mbene la njan too k'et too 'utnai-un, doo cha za ta'hóosda tileh, ¹⁴'et hoonts'i mbene la too bugha ítasdzoh, 'i huyitnai' de, 'aw 'on 'at ta'hóda' 'aít'oh. Mbe la ndi too oogha ínusdzo-un, 'i too 'ahoolhyiz ninli ndult'oh, 'i be 'ahoolhyiz wheni huhutinalh,” yúlhni.

¹⁵'Et ts'eke uyúlhni, “Kwa, ndi too 'udíni-i sgha nílhdzeh, 'et de si 'aw 'on 'at ta'ósda 'ink'ez 'aw 'on 'at njan too oskalh 'aít'oh.”

¹⁶“Nki 'anìh díni 'ink'ez 'en bulh diz náht'us,” yúlhni Jesus.

¹⁷ 'Et ts'eke 'utni, “'Aw ski hooloh whe 'ust'oh.” 'Et Jesus 'uyulhni, “Soo dini! Ts'ih'un 'udíni, 'aw nki hooloh dini.

¹⁸ T'éoonúszun kwulane nkike inle', 'ink'ez 'andit oozih sinda-un, 'en cha 'aw nki iloh 'unt'oh. 'Et ts'ih'un un'a 'udinja,” yúlhni.

¹⁹ 'Et ts'eke uyúlhni, “Nyun nus hoo'en-un tilah 'int'oh? ²⁰ Netsoda'ne, ndi dzulh k'ut 'et teni 'uhunilhdzun ínle'. 'Et nohni 'udúhni Jerusalem 'et 'ilhoghun whuz'ai-un, 'et dune teni 'uhunoolhzin huba 'uhoont'oh,” yúlhni.

²¹ 'Et Jesus uyúlhni, “Mba 'alha' 'udoosni', 'ilhudzin diz hóolts'ulh whe 'uhoont'oh, 'aw ndi dzulh k'ut k'us Jerusalem 'et za iloh Yak'usda oots'u téni 'untilhdzun whe 'uhoont'oh. ²² Ndai la nohni oots'un téni 'unulhdzun-i 'aw noheni be t'enuzúhzun. Wheni mbe la oots'u téni 'uznilhdzun-un t'ezninzun, Lizwifne bula toh ts'e za dune hudutijih 'et huwa. ²³ Ndet la whuz de whúdizulh-un 'andit 'et buba 'uhoont'oh, ts'ih'un un'a teni hunilhdzunne soo dudzi ndulcho-i be ts'ih'un un'a Yak'usda hits'un téni nilhdzin wheni. Ndunt'ohne Yak'usda buka' nuta duts'u nténi 'uhunoolhizin ha. ²⁴ Yak'usda nudúdeh-i unli whe 'unt'oh. 'Ink'ez mbene la hits'un téni 'unilhdzunne, 'enne ts'ih'un un'a buyughi be hits'un teni' noolhizin huba' hoont'oh,” yúlhni.

²⁵ 'Et ndun ts'eke uyúlhni, “T'éoonúszun ndun Messiah whusatíyalh, mbe la Christ huyúlhni, 'en whusaínnya de, ts'iyantsuk whunéuntilhtun.”

²⁶ 'Et Jesus 'uyulhni, “'Andit nyulh yálhduk-un, 'en usdli whe 'ust'oh.”

²⁷ 'Ink'ez 'et ndutní-un 'awet 'etsul 'udíja whe yugha hodul'ehne whusanáhidil. Tube buba hooncha Jesus ndun ts'eke 'en bulh yálhduk, 'et hoontsi 'aw 'ilhoghun hoontsi lhuyoodulhkut, “Di ha ts'eke 'en bulh yaílhduk?” k'us, “Ndet nahootan'alh?” lhuhidínel.

²⁸ 'Et ndun ts'eke too ye huya-i cha 'awet nenin'ai 'ink'ez keyoh ts'e whenája. 'Et dunene ts'iyawh ubúlhni, ²⁹ “'Anih! Ndun dune noolh'en si! Nts'oh tula né'zust'en-un, ts'iyawh sudani'. 'En toleh Christ 'unt'oh?” ubúlhni. ³⁰ 'Inka soo ts'iyanne keyoh ts'e ha hándil 'ink'ez Jesus highu nindil.

³¹ 'Oh whuya hoozulh yugha hodul'ehne huyúlhni, “Rabbi, na'int'alh!”

³² 'Et Jesus 'ubulhni, “'Ut'alh-i, 'aw nohni t'enuzuhzun-i, 'i 'ust'i.”

³³ 'Et yugha hodul'ehne dich'oh 'úlhodutni, “'Uyoon toleh yuti'ulh-i yuba whusaínla?”

³⁴ 'Et Jesus ubúlhni, “Mbe la whuz de sutilh'a'-un, ndet sts'u húkwa'ninzun, 'oh te ne'óost'en 'ink'ez be 'ut'en lhadóosdleh huba 'uhoont'oh. Ndi 'i za s'alh-i 'unt'oh. ³⁵ 'Awhuz dunghi sanun whuz'ai, tl'o 'util'elh whuts'un. 'Et hoonts'i nohdúsní whe soo zúlhts'ai, soo cho nohna be whunulh'en. Tl'o k'ut 'awet whudizgi tl'o 'utihlelh huba. ³⁶ Mbe la whut'as-un, 'en ooba k'elha hoonli, 'ink'ez 'en 'ilhiz oole' huye khúna-i, 'i oogha ítalts'ulh. 'Et huwa mbe la 'a' nule-un 'ink'ez mbe la 'ilhunayoodilhdzeh-un, nahúlt'oh 'alhgoh huhontálhni. ³⁷ Whuz un'a daja ni la 'alha' 'utni, ‘Ilhoghun dune 'en 'a' nule 'ink'ez 'uyoon dune 'en ha' nule.’ 'Et ndi 'utní-un 'i 'alha' 'uhoont'oh. ³⁸ 'Aw whutsoda' lhe'zaht'en ts'e whenóhis'a' na'oolhdzooch wheni. Whuz whutsoda' 'uyoonne sba 'it'en ínle'. 'Et 'andit nohni whusáhdil 'ink'ez 'uyoonne 'a' nanla 'et ha' nilhla,” ubúlhni.

³⁹ 'Et nyoon ts'eke, njan keyoh whut'en-un, 'en ts'iyanne dáni', “Dast'en la ts'iyawh sudáni’,” ni. 'Et huwa 'en ooghuni gha lhanne Samaria whut'enne buba 'alha' 'yint'oh sulí'. ⁴⁰ 'Inka Samaria whut'enne dune Jesus highu nindil whe duzih ooda' huyúlhni. 'Inka nat dzin 'et buzih inda'. ⁴¹ Ooghuni 'i gha tube 'on nus uniltsúkne, 'en ghun buba 'alha' 'uhoont'oh.

⁴² 'Et ndun ts'eke 'uhuyúlhni, “'Aw nyun nghuni 'i gha za iloh neba 'alha' 'unt'oh, whenich'oh ooghuni 'uzdánt's'o. 'I gha 'alha' ndun 'en dune tilhyis wheni, Christ, 'en ndi yun k'einya t'ets'onanzin,” huyúlhni.

⁴³ Nat dzin inle' whe Jesus Galilee yun k'ut ts'e whénya, ⁴⁴ whe ndutni, “Mbe la Yak'usda be nus hoo'en-un nts'oh tula 'inda'-un, 'oh ho hoonts'i, 'aw luhidílhiti’,” ni. ⁴⁵ Galilee yun k'ut ts'e oozya whe ndunne Galilee whut'enne dune tube huhóont'i' whe bughu ninya. Didut cha Jerusalem dzenis whuti ndúwhulyiz whe 'et 'uhit'en 'ink'ez Jesus hinilh'en whe bunalh hooncha túne' 'ust'en.

⁴⁶ Doo cha Jesus Galilee yun k'ut, keyoh Cana huwhútni ts'e naoosja. 'Et 'uja too, 'i ts'ekoo too' yulhtsi ínle'. 'Et 'ilhoghun dune keyoh dune tso whudilhdzulh-un ooye' tube únduda keyoh Capernaum 'et. ⁴⁷ 'Et Jesus Judea yun k'ut ts'u háinya 'ink'ez Galilee yun k'ut ts'e oozya, whulh 'údants'o whe yuts'oozya, Capernaum ts'e dudulh nátoot'as duye' 'awet datítsah, 'en soo ná'yooleh, 'et hukwa yuts'u tedudlí.

⁴⁸ 'Et Jesus uyúlhni, “Nyunalh huwa 'ít'en tune' 'úst'en 'ink'ez hooncha te ne'úst'en de, 'et de za la nohba 'alha' oost'e’.”

⁴⁹ 'Et ndun keyoh dune tso whudizulh-un uyúlhni, “Smoodih 'anìh soo 'a syaz datítsah whutso!”

⁵⁰ 'Et Jesus 'uyulhni, “Naindadh, nye' khuna.” 'Et dune daja yulhni la, Jesus yuba 'alha' dija 'ink'ez whenája.

⁵¹ 'Awhuz duyoh whuts'un nádadh whe, be' 'ustlenne hidudzidil 'ink'ez, “Nye' khuna,” huyúlhni. ⁵² 'Et uboodulhku, “Soo nts'óya hoozulh whe ts'oodun soo na'uja?” 'Et 'uhuyúlhni, “Hulhda' 7:00 'uhunit'oh whe ndi nulwus-i dada oots'u haídilts'ut.”

⁵³ 'Et ndun dune t'ewhunínzun soo 'oh whuya hoozulh whe Jesus yúlhni, “Nye' khuna.” 'Et didut 'ink'ez ooyoh 'unt'ohne tubulh, ts'iyawh Jesus ghun buba 'alha' yint'oh suli'.

⁵⁴ 'Et Judea yun k'ut ts'u háinya 'ink'ez Galilee ts'e oozya whe whulh nat Jesus hooncha tune' 'ust'en.

Tadiz'ai-un Bethesda huwhútni, 'et Jesus 'ilhoghun dune soo ná'yinla

5 Njan 'oh te ne'whust'en-un hukw'elh'az 'et Lizwifne budzenis whuti 'et wheni Jesus Jerusalem ts'e whinya. ² Nyo Jerusalem 'et 'usbai ba dádintan-i hoonli, 'et la whenghoh tádiz'ai-un whuz'ai. Njan tádiz'ai-un, 'et Hebrew k'un'a Bethesda huwhútni, 'et whunat-un kwulat-un bun tsilh t'ah whuzdla. ³ Nyo bun tsilh t'ah 'et tube lhane ndudane 'et husdla. Whulohne hoos'enne, 'ink'ez whulohne bodin'aíne, 'ink'ez whulohne cha délhudsnine. 'Enne ndi too nótitnah-un, 'et huba hilh'ih. ⁴ Soo nenaóodudzuk le' whut'ih totsuk la, lizas ndus de ha dúdoh 'ink'ez tadiz'ai-un, 'et too nunáhuyilnaih. Mbe la soo 'udechoo toot tayaih-un, nts'oh dant'i-i dada be nduda, 'et hoonts'i soo na'ut'ih. ⁵ 'Ilhoghun dune tat whunizyat 'on 'at lhk'u dit yus k'ut naóodizut, 'en 'et ndida'. ⁶ 'Et sulhti whe Jesus yunilh'en. T'ewhunínzun tube sa' 'et ilhte'. 'Et uyúlhni, “Soo ná'tantnelh hukwa'ninzun eh?”

⁷ 'Et 'aho dune nduda-un 'utni, “Ndi too nakhitnaih te, 'aw dune tasóolhtelh-un hooloh. 'Awhuz whuts'un húkwa 'ust'en whe 'uyoon whusayaih 'ink'ez stso tayaih.”

⁸ Jesus 'et uyúlhni, “Dudinyaih, kw'usintí-i ilhchoot, 'ink'ez ninya!” ⁹ 'Aho dune ndudá-un soo ná'uja. Yuk'ustí-i yílhchoot, 'ink'ez tizya. Lizwifne nahulyis-un 'et dzin 'et 'uhóoja.

¹⁰ Ndun dune soo ná'uja-un, 'en la Lizwifne 'uhuyúlhni, “'Andit dzin nahulyis-un 'uhoont'oh. 'Aw ookw'usintí-i nón'a' huba lhe'hóot'oh!”

¹¹ 'Et ubúlhni, “Mbe la soo ná'sinla-un, 'en 'usúlhni, ‘Kw'usintí-i ilhchoot 'ink'ez ninya,’ sulhni.”

¹² 'Inka huyoodulhkut, “Mbe whe 'unt'oh ndun ookw'usintí-i ilhchoot 'ink'ez ninya nyulhni?”

¹³ 'Et ndun dune dich'oh cha 'aw t'eínúzun mbe 'uyinla soo ná'yinla-un. Tube lhane dune tadiz'aí-un, 'et 'uhut'en whe Jesus whu'ih ts'e whenya, 'et huwa 'aw t'elhihinízil.

¹⁴ Njan 'et ndúhooja-un hukw'elh'az lugliz whucho 'et Jesus ndun nayilhti 'ink'ez 'uyulhni, “Hadih, 'andit 'awet soo ná'inja. Lubeshi 'ilh'en-un 'etsul 'oneh, doo ka la 'on nus 'uwuhultsi-un 'et nghá holts'it!” ¹⁵ 'Et ndun dune whenája 'ink'ez Lizwifne ubudáni' Jesus 'en 'uyínla soo ná'yinla.

¹⁶ 'Et huwa Lizwifne Jesus dzoh nahídilhhdzut 'ink'ez hituzilhghelh 'et hukwa húnuta. Njan nahulyis-un dzin 'et 'oh te ne'ust'en 'et hukwa. ¹⁷ 'Et hoontsi' Jesus ubúlhni, “SBá 'ahoolhyiz 'ut'en, 'inka si cha 'ust'en.” ¹⁸ 'Et hukwa Lizwifne 'on nus hituzilhghelh-un hukwa hunuta. 'Aw nahulyis dzin k'onínyuz 'et huwa za iloh, 'ink'ez cha Yak'usda 'en duBá yulhni. 'Et ndutni whula gha ts'e Yak'usda bulh húlgha 'unt'oh ni, 'et huwa hituzilhghelh-un hukwa' huninzun.

¹⁹ 'Et Jesus ubúlhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, ooYe' 'aw dich'oh hukwa' ninzun te ne'ut'en 'aít'oh. OoBá nts'oh la ne'út'en yunilh'en, 'et whuz un'a za ooYe' ne'út'en. ²⁰ OoBá duYe' yuk'ensi' 'inka ts'iyantsuk be 'ut'en k'oh whínulhtun. Ndet la whunalh'en-un, 'et 'on nus 'ut'en k'oh hooncha-un, 'et whuyúntilhtun. 'I be la tube nohba hocha. ²¹ OoBá nts'en'a la yaidlane dunabudile 'ink'ez 'ilhiz huye khúna-i bugha'aih, whuz un'a za ooYe', mbene la buka' ninzunne, 'enne 'ilhiz huye khúna-i bugha'aih. ²² OoBá 'en 'aw dune ba nahiyilh íloh, k'us OoYe' 'en dune ba nahooyeh-un, 'et yutl'a hón'ai. ²³ 'Et huwa la ooYe' dune ts'iyanne 'en hidólhti' nts'en'a la ooBá hidílhiti' hukw'un'a. Mbe la ooYe' lhídhílhiti'ne 'aw ooBá 'en cha lhuhidílhiti', 'ink'ez 'en 'uyinla duYe' whusayálh'a' inle'.”

Mbene la sghuni ílhchoot 'ink'ez ndun whuz de sútilh'a'-un, 'en ghun buba 'alha' 'unt'ohne, 'enne 'ilhiz huye khúna-i huyut'i

²⁴ Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, mbene la sghuni ílhchoot 'ink'ez ndun whuz de sútilh'a'-un, 'en ghun buba 'alha' 'unt'ohne, 'enne 'ilhiz huye khúna-i huyut'i. “'Aw buba nahooddeh 'aít'oh, 'uda' be dats'utsaih-i huye

nghozdil 'ink'ez 'ilhiz huye khúna-i, 'i huyut'i. ²⁵ Soo ts'ih'un un'a nohdúsní, ndet la whuz de whúdizulh-un 'andit 'awet 'et néwhulsts'ut. 'Andit 'et 'awet yaidlane Yak'usda ooYe' ooghuni hidutáts'o, 'ink'ez mbene la yudánts'one, 'enne huhutinalh. ²⁶ SBá 'en dich'oh huye khúna-i yut'i. 'Et whuz un'a za duYe', 'en cha be khútna-i dich'oh yut'i, 'et yugha ónin'ai 'et huwa. ²⁷ 'Ink'ez ts'iyanne ba ndó oot'e'-un, 'et cha yugha ónin'ai 'ink'ez ts'iyanne dune ba nahutiye hiba 'uhoont'oh. Yinka Dune Ye' unli, 'et huwa.

²⁸ Daja nohdúsní la 'aw nohba hocha junih! 'Awet whuz de whúdizulh, 'et la ts'un k'ut yaidláne highuni hidutats'o, ²⁹ 'ink'ez la dunáhudódilh. Mbene la 'ut'en unzoo-i 'alh'éne, 'enne dunábudutálelh 'ilhiz wheni huhutinalh ha, 'ink'ez mbene la hoontsi' tune' 'úst'enne, 'enne cha dunábudutálelh 'ilhiz wheni dzoh notizut ha buba nahutiye h. ³⁰ 'Aw sich'oh ndúhoont'oh-un 'uhoos'en 'aít'oh. 'Aw sich'oh hukwa' nuszun te ne'óost'en 'aít'oh. Nts'oh tula sBá sts'u húkwa' ninzun 'oh te za ne'úst'en. 'Et huwa dune ba nahutisye h de, sBá súlhni, 'et whuz un'a za dune ba nahusye h-un, 'et ts'ih'un un'a 'uhoont'oh.

³¹ Sich'oh sghun nohdúsní de, 'aw la nohba 'álha' lhe'hóst'e'. ³² 'Et hoontsi' 'uyoon 'unt'oh-un, 'en si sghun ts'iyanne dune whúbunulhtun 'ink'ez si sghun daja ni, 'alha 'uhoont'oh 'et t'ewhunúszun.

³³ 'Et nohni 'uyoonne, 'enne John ts'un whébilh'a', 'et daja ni la, 'et khuni 'alha' 'unt'oh-i be ubudáni'. ³⁴ 'Aw dune si sghun daja ni la, 'et huwa za iloh, njan ndúhoont'oh-un huwun nohdúsní, 'et huwa la whedóohjih 'inka 'unohdúsní. ³⁵ John 'en la too dízk'un 'ink'ez be hóot'en-i oots'u ha yánda 'et ndánt'e'. 'Atsulyaz wheni ndi be hóot'en-i, 'i be whunúlhni inle'.

³⁶ 'Et hoontsi' John si sghun 'uyoonne whúbunilhtan-un, 'on nus 'uw hulchó-un, 'et whust'i. Ndi 'ut'en 'i sBá stl'a yán'ai lhadóosdle h wheni, 'i 'ut'en 'aw 'i za ooghásna, 'i gha la 'uyoonne t'ehonózin, sBá 'en whuz de sútilh'a'. ³⁷ 'Ink'ez sBá, mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en didutch'oh si sghun ts'ih'un un'a whulhtsi. 'Aw yalhduk whe lhdúzúhts'o, 'ink'ez dant'óh-un unli 'aw lhuzih'en. ³⁸ 'Ink'ez ooghuni 'aw lhóohtun. Mbe whuz de yútilh'a'-un 'aw nohba 'alha' lhe'ít'oh, 'et huwa ooghuni 'aw nohyo lhdi'oh. ³⁹ Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i, 'i be 'ilhiz huye khúna-i aht'i nahzun, 'inka 'áht'en soo cho bodulh'eh, 'ink'ez ndi khuni 'uk'u nusgúz-i, 'i si sghun za 'unt'oh. ⁴⁰ Si sgha la 'ilhiz oole' huye khúna-i ooh't'e', 'et hoontsi' 'aw sts'u tóohdilh hukwa lhe'náhzun.

⁴¹ 'Aw dunene ye súdilhti'-i óschoot 'aít'oh, ⁴² 'et hoonts'i nohni nohghun ts'iyawh t'éoonúszun. Nohyo ts'e daht'oh whe 'aw Yak'usda ook'elháhsi' 'et t'éwhunúszun. ⁴³ SBá 'en boози' gha whusásya, 'et nohni 'aw ska lhe'náhzun, 'et hoonts'i 'uyoon te didutch'oh dudoozi' gha whusaínya de, 'et de da' 'en ooka' noohzin. ⁴⁴ Nohnich'oh nohtoh lhudúlhti'. 'Et hoonts'i, ndai la be 'úzdilhti'-i Yak'usda didutch'oh oots'u haídilts'ut-i, 'i 'aw ookúlhnuzahtoh, 'et huwa nts'en'a nohba 'alha' whutat'elh?

⁴⁵ SBá 'en oobut la nohk'éhos'alh khun te noohzin junih! 'Uts'un un'a cha hoonli. Yak'usda neba lhúhizye'-un, 'i Moses 'en yutl'a ídan'ai ínle', 'i oot'a nínuhtan hoonts'i, 'i la nohk'ého'alh. ⁴⁶ Ndi Moses 'uk'u néyuzguz-i, nohba 'alha' 'unt'oh de, 'et de si sghun cha da' nohba 'alha' 'uhót'e', Moses si sghun 'uk'u néyuzguz-i 'unt'oh 'et huwa. ⁴⁷ 'Et hoonts'i ndi Moses 'uk'u néyuzguz-i 'aw nohba 'alha' lhe'yít'oh 'et huwa nts'en'a suba si sghuni 'i nohba 'alha' 'oot'e',” Jesus ndubulhni.

Huwa 'ít'en-i gha 5,000ne Jesus huyoo'alh-i bugha nín'ai

6 'Et hukw'elh'az Galilee bun k'ut 'et Jesus nyan wheinki, 'i bunghun za Tiberias bun k'ut huyúlhni. ² Ndudane butoh tube huwa 'ít'en tune' 'ut'en 'et hinilh'en, 'inka tube lhane 'ilhunaosdilne huyununúdilh. ³ 'Et Jesus yasúya whe yugha hodul'ehne tubulh, 'on do shusyaz k'ut 'et nátl'a'hudilts'i'. ⁴ 'Et 'awet whenghoh whudizulh Lizwífne Yak'usda oolizas Butus Lhuséya whúnahulnih-un.

⁵ 'Et Jesus whunilh'en tube lhane dune hits'ú lhodulh, 'et 'ubunilh'en whe la Philip 'ulhni, “Nts'e za lhes ts'oket ha la, 'et de da' ndunne dune 'uhoo'alh?” ⁶ 'Et Jesus didutch'oh datínelh la t'éwhunínzun, 'et hoonts'i Philip 'en yóolhdzih whe 'utni.

⁷ 'Et Philip 'utni, “\$200.00 'udustl'us 'ultsuk-i, lhes 'aw buba soo lhe'yíltuk, 'i 'ilhoghun hinli whe ntsool-iyaz han'al 'et hoonts'i.”

⁸ 'Ilhoghun Jesus yugha hodul'eh-un, Andrew, Simon Peter bulhutsin, 'en Jesus 'uyulhni, ⁹ “Njan 'ilhoghun duneyaz netoh 'ut'en-un, 'en lhes sut'e kwulai' cha 'ink'ez lho nt'um-iyaz nanki cha, 'i yut'i, 'et hoonts'i di oole' lhe'ultsukne yuti'ulh huba?”

¹⁰ 'Et Jesus 'utni, “Ts'iyanne hudólts'i' budáhni.” 'Et nyo 'uhut'en-un t'l'oyaz k'ut hoonli, 'et dunene 5,000ne at'enne hinli whe 'et natl'áhudilts'i'.

¹¹ 'Et Jesus lhes yílhchoot, Yak'usda ts'un musi ni whe tenadidli, 'ink'ez

yugha hodul'ehne butl'a yánla, dilhts'íne ts'iyawh butahuyólelh wheni. 'Et lhoyaz yílhchoot 'ink'ez 'i cha 'et ndúyinla. Ts'iyanne soo 'últuk whe huyílhchoot 'ink'ez hiyan'al.

¹²'Ink'ez ts'iyanne 'uhunisdai whe, Jesus yugha hodul'ehne ubúlhni, “Ndaí la ch'utízkat-i, soo ts'iyawh nalhdzoo, 'et de la 'aw hoonli nintaookat 'aít'oh.” ¹³'Inka soo ts'iyanne 'an'al hukw'elh'az, ndaí la highá 'oz'al-i kwulai' lhes sut'e 'ink'ez nanki lhoyaz bulh, ch'utízkat-i nahuyalhdzoo whe whunizyai 'on 'at nanki chalyal 'i dizbun.

¹⁴'Et ndunne dune honalh'en whe Jesus dahoolcho-un la 'uja-un, “'Et 'alha 'uhoont'oh whe ndun 'en nus hoo'en-un yun k'eítayalh-un, 'en 'unt'oh,” hutni. ¹⁵'Et Jesus t'éwhunínzun dulerwe tileh-un, 'et nehuyuntayulh hukwa' huninzun, 'inka doo cha za dich'oh shusyaz k'uz whenája.

Jesus too k'ut nuya

¹⁶'Awet hulhgha suli' whe yugha hodul'ehne bunghun ts'e nahoosdil, ¹⁷'ink'ez ts'i be náhidil nyan keyoh Capernaum ts'e whuz nahutikelh hukwa' huninzun. 'Awet tube tsahólhghus suli' 'ink'ez Jesus 'awhuz bughu nalhusdai. ¹⁸Tube nilhtsi ulhtus, 'et huwa too k'ut tatsi díncha suli'. ¹⁹'Awet bunghun lhulcho at'en hikelh whula, Jesus too k'ut uyalh whe hitilh'en, 'ink'ez 'awet butsi ye nghoh úyalh whe tube húnuljut. ²⁰'Et, “Nulhjut íloh, si 'ust'en!” ubúlhni. ²¹'Et ndúbulhni hukw'elh'az huhóont'i' whe butsi be naja. 'Et bughu denája ibulh, 'aho nts'e la yun k'ut hutizki ts'e, 'et yahúzki.

Jesus 'ilhozdíne ubúlhni, “Si lhes 'ilhiz oole' huye khúna-i, 'i 'ust'oh”

²²'Om bun dzin 'et la ndunne bunghun nyaz ts'e 'ilhozdil inlé'ne, ts'iyaz 'ilho za 'et hinalh'en ínle', 'et huwa Jesus 'aw yugha hodul'ehne bughu denáhlidal, hiyit whenáki t'éhonínzun. ²³'Et hoontsi nyo ndet da' neMoodihti Yak'usda ts'un lhes ba tenadidli 'ink'ez dune tainínla huyoo'alh-un wheni, 'et whuzih, 'et hukw'elh'az 'uyoo ts'i cha Tiberias whuz de hainkat. ²⁴'Et nyo 'ilhozdíne ts'iyawh t'ehonanzin Jesus hooloh 'ink'ez yugha hodul'ehne cha ts'iyawh hooloh, 'et huwa didut cha ts'iyawh ts'i be hándil 'ink'ez nyan Capernaum ts'e hoozki Jesus hikunúta wheni.

²⁵ 'Et ndunne 'ilhozdíflne bunghun lhéya huninki whe Jesus nahuyilhti 'ink'ez huyoodulhkút, “Rabbi nkeda' njan 'et whusaínya?” húyulhni.

²⁶ 'Et Jesus ubúlhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, 'aw njan nohnalsh huwa 'ít'en túne' 'ust'en-un, 'et huwa iloh skunáhta. Lhes nohgha nús'ai, 'ink'ez be soo 'uhja, 'i ha za 'aht'en skunúhta. ²⁷ Ndi t'alh-i gak nadleh whe 'unt'oh, 'aw 'i iloh ookunáhta, k'us ndi 'ut'alh-i dune 'ilhiz oole' huye khúna-i, 'i ookunáhta. Yinka Dune Ye', 'i nohghá yo'alh, ooBá Yak'usda 'en yugha óonin'ai, 'en ooYe' 'unt'oh 'et huwa.”

²⁸ 'Et 'uhuyúlhni, “Dats'út'en whe ndi Yak'usda be 'ut'en 'uztilh'elh?”

²⁹ 'Et Jesus 'ubulhni, “Mbe la ndun Yak'usda nohts'u whusayáhl'a-un, 'en nohba 'alha 'oot'e'. Ndi 'i Yak'usda be 'ut'en 'unt'oh.”

³⁰ 'Inka 'uhuyúlhni, “Dant'i 'ut'en 'utalsh'elh? 'Ilhohgun huwa 'ít'en-un neba 'uhoonleh, 'et de la ts'onoolh'en, 'ink'ez neba 'alha' 'ont'e'. ³¹ Wheni netsoda'ne 'aw dune luhoot'ih-un ts'e manna ndus de hainkat-i, 'i huyan'al. Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'u nusguz-i ooghuni, 'i 'utni, ‘Lhes yak'uz haínkat-i, 'i bugha ínín'ai huyoo'alh wheni,’” huyulhni.

³² 'Et Jesus 'ubulhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, 'aw Moses 'en íloh ndi lhes yak'uz hainkat-i nohgha yá'aih inle', 'et k'us sBá 'en 'ut'en yak'uz whules nohgha yú'aih. ³³ Ndi Yak'usda ooles 'en 'unt'oh ndus de yak'uz haínya-un 'ink'ez yinka whudune'ne 'ilhiz wheni huye khútinalh-i bugha nín'ai.”

³⁴ 'Et 'uhuyúlhni, “NeMoodihti, 'ahoolhyiz ndi lhes negha ín'aih.”

³⁵ 'Et Jesus ubúlhni, “Si 'ust'oh ndi lhes ndai la dune yugha khúna-i usdli. Mbe la sghu yaih-un, 'en 'aw 'ilhiz wheni ooye'óolts'ilh 'aít'oh, 'ink'ez mbe la si ooba 'alha' 'ust'oh-un, 'aw 'ilhiz wheni ta'óda' 'aít'oh. ³⁶ 'Et nohdúsni 'andit sih'en 'et hoonts'i 'aw nohba 'alha' lhe'úst'oh. ³⁷ Ts'iyanne sBá sgha bunínlane, 'enne la sts'un hútoodilh, 'ink'ez mbe la sghu yaih-un, 'aw ooch'az naóóz'ah 'aít'oh. ³⁸ 'Et hukwa ndus de yak'uz ts'e hásyá. 'Aw sich'oh hukwa' nuszun te né'tist'en huba iloh, mbe la whuz de sútílh'a-un, 'en nts'oh tula daóotanelh hukwa' ninzun-un, 'i 'ut'en oosdleh wheni whusásya. ³⁹ 'Ink'ez sBá, whuz de sútílh'a-un, mbene la sgha buninlane 'aw 'ilhohgun hoonts'i nintaostelsh hukwa lhe'nízun, 'ink'ez la 'udek'ez dzin de dunabudosdlelh. ⁴⁰ Mbene la Yak'usda ooYe' t'einínzunne 'ink'ez 'en buba 'alha' 'uyint'ohne, 'ilhiz wheni huye khúna-i hitát'elh 'ink'ez 'udek'ez dzin de 'enne dunabudutásdlelh. Ndun whuz de sútílh'a-un njan 'et hukwa' ninzun 'et huwa,’” ubúlhni.

⁴¹ 'Et Lizwifne Jesus hich'az yáwhenilhduk, “Datni whe 'utni si ndi lhes yak'uz ts'e halts'ut-i 'ust'oh ni?” ⁴² 'Ink'ez cha 'uhutni, “Ndun 'utní-un, 'en Joseph ooye' Jesus 'en 'unt'oh, 'ink'ez oobá cha, ooloo cha, t'ébuznínzun. Nts'en'a 'utni ndus de yak'uz ts'e hásyá ni?” hutni.

⁴³ 'Et Jesus ubúlhni, “'Aw nohni nohtoh sch'az yálhduk iloh! ⁴⁴ Mbene la sBá sts'ú butilh'a'ne, 'enne za la sts'un hutoodilh 'ink'ez 'udek'ez dzin de 'enne dunábudutásdlelh. ⁴⁵ Nus hoo'enne ndi 'i 'uk'u nuhúyuzguz ínle', 'Yak'usda 'en ts'iyanne hubodutilh'e', 'Et huwa mbene la sBá highuni dants'o 'ink'ez 'i gha huhodil'e' de, 'enne sts'un hutidulh. ⁴⁶ 'Aw sBá yan'enne hooloh 'et hoonts'i Yak'usda oots'u hánya-un 'unt'oh, 'en za yan'en. ⁴⁷ 'Alha' nohdúsní, mbene la si buba 'alha' 'ust'ohne, 'enne 'ilhiz oole' huye khúna-i hut'i. ⁴⁸ Si 'ust'oh lhes dune ye khúna-i, 'i usdli. ⁴⁹ Nohtsoda'ne 'aw dune lhuhoot'ih-un ts'e huwhut'i ínle', 'ink'ez manna 'i huyan'ulh 'et hoonts'i yahadla. ⁵⁰ 'Et ndi lhes yak'uz ts'e háinkat-i, mbene la yan'al de, 'aw dahóotsah 'aít'oh. ⁵¹ Ndi lhes yak'uz ts'e halts'ut-i, 'ilhiz oole' wheni huye khúna-i, 'i 'ust'oh. Mbene la ndi lhes yan'al de, 'enne 'ilhiz wheni huhutinalh, 'ink'ez ndi lhes nohgha tís'alh-i, 'i syust'e 'unt'oh. 'I huwa tís'alh, 'i gha la yinka whudune'ne, 'ilhiz oole' wheni huhutinalh,” ubúlhni.

⁵² 'Et doo cha ndunne Lizwifne huwun lhdulhyoh 'uhudutni, “Nts'en'a ndun dune ooyust'e ts'uti'ulh?” hutni.

⁵³ 'Et Jesus 'ubulhni, “Ts'ih'un 'unohdusni, 'aw ndun Yinka Dune Ye' ooyust'e lháh'ulh 'ink'ez buzkai' cha lháhtnel de, 'et de ndi 'ilhiz wheni huye khúna-i 'aw lháht'ih whe 'uht'oh. ⁵⁴ Mbe la syust'e ya'al 'ink'ez suzkai' cha 'utnai', 'en 'ilhiz wheni hutinalh 'ink'ez 'udek'ez dzin de dunádutástelh. ⁵⁵ Syust'e 'ut'alh-i 'unt'oh 'ink'ez suzkai' cha soo 'utnai-i 'unt'oh. ⁵⁶ Mbe la syust'e yan'ál-un, 'ink'ez suzkai' cha yitnai'-un, 'en 'ilhiz wheni sulh 'útit'elh 'ink'ez si cha bulh 'útit'elh. ⁵⁷ SBá, 'ilhiz wheni khuna-un, 'en whuz de sútilh'a'. 'En gha si cha 'ilhiz wheni khusna. 'Et whuz un'a mbe la sk'ut dune unli-un, si sgha 'ilhiz oole' hutinalh. ⁵⁸ 'I 'unt'oh, ndi soo lhes unli whe ndus de yak'uz ts'e hánya. 'Aw manna dulhilt'oh nohtsoda'ne 'aw dune lhuhoot'ih-un huwhut'i 'ink'ez huyan'al ínle', 'et hoonts'i yahadla. Ndi lhes 'andit ooghu yasduk-i, mbe la ya'ál-un, 'ilhiz wheni hutinalh,” ubúlhni. ⁵⁹ Jesus njan 'et ndutni ínle' keyoh Capernaum huwhútni 'et lugliz dune hodul'eh da'.

⁶⁰ 'Et huwa lhane yugha hodul'ehne daja ni la hidánts'o hukw'elh'az 'uhutni, “Njan whuneodulh'e', 'et neba howu whulna' k'un'a 'utni. Nts'en'a ookw'úne' 'uztit'en?”

⁶¹ Jesus dich'oh t'éwhunínzun yugha hodul'ehne daja ni la 'et huwun dudzi yo ts'e hich'az yálhduk, 'inka uboodulhkut, “Nohba dzoh 'údušni eh? ⁶² 'Ink'ez Yinka Dune Ye' ndo nts'e la whutsoda' usda ts'e, whuz nadalh nulh'en de, daja ntihazilh? ⁶³ Ndoni 'en 'ut'en yinka dune'ne 'ilhiz huhutinalh-un bugha whu'aih. Dune yust'e 'a'alh-un, 'aw hoonli lhuholoh whe' hoont'oh. Ndi khuni be nóhbulh yasduk-i, 'i be la 'ilhiz wheni huhutinalh. ⁶⁴ 'Et hoonts'i nohtoh whulohne 'aw nohba 'alha' lhe'hoot'oh.” Jesus 'uda' t'eeoninzun mbene buba 'alha' lhe'hoot'oh, 'ink'ez mbe ye' óotakulh-un, 'et cha t'eeonínzun 'et huwa. ⁶⁵ 'Et Jesus 'utni, “'Inka 'unohdúšni, mbene la sBá bugha óonin'aine, 'enne za sts'un hutídulh whe' hint'oh,” ubúlhni.

⁶⁶ 'Et whuts'un lhane yugha hodul'ehne hich'a nasdil 'ink'ez 'aw 'on 'at huyulh núlhusdil.

⁶⁷ 'Et Jesus ndunne whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne uboodulhkut, “Nohni cha eh sch'a natihdulh hukwa' nahzun?” ubúlhni.

⁶⁸ 'Et Simon Peter uyúlhni, “NeMoodihti, mbe suba oots'uztoodilh? Nyun za khuni 'ilhiz wheni be ts'úkhuna-i 'int'i, ⁶⁹ 'ink'ez neba 'alha' 'int'oh. T'léts'onínzun nyun Christ 'en 'int'oh. Yak'usda 'ilhiz wheni khuna-un, 'en ooYe' 'int'oh!” yúlhni.

⁷⁰ 'Et Jesus 'ubulhni, “'Alha' iloh lakw nohni whunizyane 'on 'at nane, 'enne 'utáhanóhisdla, 'ink'ez nohtoh 'ilhoghun 'en netsudule unli.” ⁷¹ Judas Iscariot, Simon ooye', 'en ghu yalhduk whe 'utni, 'en 'utinelh ye' óotakulh t'éwhunínzun 'inka 'utni. 'En cha whunizyane 'on 'at nane 'ilhoghun butoh 'unt'oh.

Bulhutsinke 'aw buba 'alha' lhe'hóot'oh Jesus 'en Christ 'unt'oh

7 Njan hukw'elh'az Jesus Galilee yun k'ut za nusúya. Lizwifne hituzilghelhel hukwa' huninzun 'et whuch'a 'aw Judea yun k'ut nóya' hukwa lhe'nízun. ² Lizwifne budzenis whuti, 'et la 'ulbun be yoh

nehúwhulih-un cha huwhútni, 'awet nilhdukw whuz'ai. ³'Et bulhutsinke khuni be' huyulhni, “Njan huwinyalh 'ink'ez Judea yun k'ut ts'e inyalh, 'et de la ngha hodul'ehne ndai 'ut'en oogha ína-un honoolh'en. ⁴Mbe la ts'iyanne t'einózin hukwa' ninzun-un 'aw whu'iz ne'oot'en 'aít'oh. 'Alha 'uhooncha túne' 'int'en de, ndi yun k'ut dunene ts'iyanne nyun nghun t'ehonózin huba 'uhoont'oh!” ⁵Bulhutsinke 'enne hoonts'i 'aw ndun Christ 'en 'unt'oh 'aw buba 'alha' lhe'hóot'oh, 'inka 'oh te né'hiduni'.

⁶'Et Jesus 'ubulhni, “Stso whudizulh-un 'awhuz whusalhúwhulhts'it, 'et nohni nohts'u hoolts'ulh-un, 'ahoolhyiz lhawhúdint'oh. ⁷Ndi yun k'ut dunene 'aw nohni nohts'o dootni 'aít'oh, 'et si sts'u hudutni. Tank'us 'úhut'en-un ts'iyawh 'et huwun 'ubudúsní, 'et huwa. ⁸Whute dzenis whuti ts'e whuz áhdulh. Sghá whunt'ai-un 'awhuz 'aw lhalhódusne, 'et huwa 'awhuz 'aw si dzenis whuti ts'e toosya' 'aít'oh,” ubúlhni. ⁹Njan 'et ndubúdani' hukw'elh'az Galilee yun k'ut 'et inda'.

¹⁰Bulhutsinke dzenis whuti ts'e whehandil hukw'elh'az, Jesus didutch'oh cha whu'iz 'et whuz whinya, 'aw dunene bunalh iloh. ¹¹'Et nyo dzenis whuti whutoh 'et Lizwifne hika itís'en 'ink'ez 'uhutni, “Nts'e 'ut'en whe 'unt'oh?” hutni.

¹²'Et 'ilhozdíflne didutch'oh dutoh whu'ízyaz whe highu yalhduk. Whulohne cha 'en unzoo hutni, 'ink'ez whulohne cha 'awundooh dune nana'ah hutni.

¹³'Et hóonts'i 'aw 'ilhoghun hoonts'i ts'et highu yalhulhduk, ndunne Lizwif moodihne bubé hunuljut 'et huwa.

¹⁴'Awet dzenis whuti lhoohoolcho at'en 'uhoot'elh, 'et Jesus ndo lugliz whucho ts'e oozya, 'ink'ez dune hubodulh'eh, ¹⁵'ink'ez daja ni la Lizwifne tube buba hooncha 'ink'ez 'uhutni, “'Aw dune hodul'eh ts'e inda' iloh, 'ink'ez nts'en'a stabe 'on nus lhat-un t'éwhunínzun?”

¹⁶'Et Jesus 'ubulhni, “Ndaí la bunohodus'eh-i, 'aw si sch'e' iloh 'unt'oh. Mbe la whuz de sítílh'a'-un, 'en oots'u haídílt's'ut-i, 'i 'unt'oh. ¹⁷Mbene la Yak'usda yuk'úne'tit'en hukwa' ninzunne, 'enne la t'ehonózin, ndi khuni Yak'usda oots'u ha idílt's'ut-i 'unt'oh, k'us sich'oh sghuni be tilah yasduk, 'et la t'ehonózin. ¹⁸'Et dune didutch'oh khuyanalduk de, dich'oh dutáti'-i 'et za hukwunúta whe 'utni. 'Et hoonts'i dune yalhdúk-un, mbe la

---

7:2 Njan nimbali nehulih huwhútni-un, 'et la t'l'o 'uhulh'ih hukw'elh'az. Lizwifne 'uda' Moses bulh dune luhoot'ih-un ts'e ínle' whe whúnahulnih. 'Et whutoh 'et la Jerusalem 'et 'ulbun be yoh nehuwhulih 'ink'ez tube cho honílhni lhih.

whuz de yútilh'a'-un, 'en yudutálhti'-un hukwunúta de, 'en ts'ih'un un'a dune unli whe 'utni 'ink'ez tank'us ne'ut'en-i ooghu whéyooloh. ¹⁹ Moses 'en ndi khuni ootulhúhisde'-i, 'i nohtl'a idan'ai, 'et hoonts'i 'aw ook'ú nulhe'zuht'en, 'ink'ez di ha sutuzilhghelh hukwa' tah'en?" ubúlhni.

²⁰ 'Et 'ilhozdíline 'uhuyulhni, "Ntsi'-i nudúdeh-i, 'i nyudínda! Mbe nyutuzilhghelh-un hukwunúta whe' dini?"

²¹ 'Et Jesus 'ubulhni, "Et nats'ulyís-un dzin 'ilhoghi 'ut'en ncha-i 'úsdla, 'et nohni huwa 'íh'en. ²² Moses, 'en gha ooka dune uhli-i, 'i oonaht'us ínle'. ('Aw Moses 'en gha za iloh, nohtsoda'ne, 'enne butsu ha hóolts'ut whe 'uht'en.) 'Ink'ez 'et nats'ulyis dzin chalhts'ul duneyaz whulih te, 'on 'at nats'ulyis dzin 'et yuka dune unli-i, 'i huyit'us. ²³ Moses be 'udustl'us k'ut ootulhúhisde'-i k'ohyis whuch'a, nats'ulyís-un dzin 'et dzin hoonts'i chalhts'ul dune whulih te yuka dune unli huyooht'as. 'Ink'ez di ha 'et si dune nats'ulyis-un, 'et dzin dune soo ná'usdla 'et hukwa sulh húnulhch'e? ²⁴ 'Aw whunulh'en-un 'et huwa iloh dune ba nahahyeh, ts'ih'un un'a 'uhoont'oh hukw'un'a za dune ba nahoohyeh," ubúlhni.

Whulohne dune Jesus 'en Christ 'unt'oh huninzun

²⁵ Whulohne Jerusalem whut'enne 'uhutni, "Ndun 'en lakw 'unt'oh hituzilhghelh wheni hikunuta? ²⁶ Whunilh'en ts'iyanne dune bez usda 'ink'ez bubulh yálhduk, 'et hoonts'i 'aw dune daja lhunuhidusnih. Ndunne moodihne, 'enne t'ehonínzun tilah 'et ndun 'en 'alha' Christ 'unt'oh? ²⁷ 'Et ndun 'en nts'ez de haínya la t'ets'onínzun, 'et hoonts'i Christ whusaínya de, nts'ez de hainya, 'aw 'ilhoghun hoonts'i t'ewhunózin 'aít'oh," hutni.

²⁸ 'Et nyo lugliz whucho dune hodulh'eh whe Jesus soo khuniti be ubúlhni, "Nohni t'esunáhzun 'ink'ez nts'ez de hánya-un cha t'ewhunáhzun, 'aw sich'oh sghá iloh whusánya, 'et hoonts'i mbe la whuz de ha sálh'a'-un, 'en soo ts'ih'un 'en unli whe 'unt'oh, 'en 'aw nohni t'enuzuzhun. ²⁹ 'Et 'en oots'u hánya 'et huwa t'enuszun 'ink'ez 'en whuz de ha sálh'a'!" ubúlhni.

³⁰ 'Et hukwa' huyólhchoot hukwa' hit'en 'et hoonts'i oots'un whudilts'ulh-un 'awhuz whusalhúwhulhts'it, 'et huwa 'aw dalhúhuyilel. ³¹ 'Et 'ilhozdíline butoh lhane 'en buba 'alha' yint'oh suli' 'ink'ez 'uhutni, "Ndun Christ whusaínya de, ndun yanus toleh huwa 'ít'en te né'tit'en? 'Awundooh!" hutni. 'Et huwa 'en Christ 'unt'oh huninzun.

³² 'Et ndunne 'ilhozdíłne whuz un'a Jesus highu yalhduk whe Phariseene hubodánts'o, 'et Phariseene 'ink'ez lubret moodihne, neilhchúkne whuz whehalh'a' Jesus hiyólhchoot ha.

³³ 'Inka Jesus 'ilhozdíłne ubúlhni, "Awhuz dzoh sa'yaz tileh 'et nohbulh 'utist'elh 'et 'ink'ez mbe la whuz de ha sálh'a'-un, 'en oots'u nátısdalh. ³⁴ Nohni skunoohta' la 'et hoonts'i 'aw nasólhtelh 'aít'oh, nts'e la 'ust'oh ts'e 'aw nohni whuz toohya' 'aít'oh."

³⁵ 'Et Lizwifne dich'oh 'ulhodutni, "Nts'e at'en tiyalh whe 'utni? 'Aw nats'ólhtelh 'aít'oh neúlhni. 'Udun yun k'ut whut'enne, 'enne butuz toleh tiyalh whuz Lizwifne whulohne yahandil inle', 'ink'ez whuz toleh 'udun yun k'ut whut'enne hubodutilh'eh? ³⁶ Daja ni whe utni inle', 'Nohni skunóohta' la 'et hoonts'i 'aw nasólhtelh 'aít'oh, 'ink'ez nts'e la tısdalh ts'e 'aw nohni whuz toohya' 'aít'oh,' 'et daja ni whe 'utni?" hutni.

Jesus Ndoni buts'ú yoozi

³⁷ 'Et 'awet nuhwhújuh-un cho whutoh, 'udek'ez dzin-un, 'et dzin 'uk'enus hooncha. 'Et dzin 'et Jesus butoh usyin 'ink'ez soo khuniti be bubulh yálhduk, "Mbene la ta'óosdane sts'un túhdilh 'ink'ez uhtnai! ³⁸ Mbe la si ooba 'alha' 'ust'ohne, Yak'usda ooghuni 'uk'u nusguz-i ndutni, "Too, 'i 'ilhiz wheni be ts'úkhuna-i, 'enne oots'u hátıli," ubúlhni. ³⁹ 'Et Jesus ndutni whe Ndoni ghun bubulh yaílhduk. Mbene la didut buba 'alha' yınt'ohne, 'enne buyudútilts'ulh. 'Aw 'aho iloh. Jesus ooba whudáłti' hukw'elh'az de, 'et de nduwhutanelh.

⁴⁰ 'Et 'ilhozdíłne butoh ndi khuni hidánts'o whe lhanne, 'enne 'uhutni, "I'alha' 'i be ndun 'en nyoon nus hoo'en-un ooghu yaduk inle'-un 'unt'oh."

⁴¹ 'Et whulohne cha 'uhutni, "Ndun 'en Christ 'en 'unt'oh." 'Et 'uyoonne cha 'uhutni, "I'awundooh! 'Aw Christ Galilee yun k'ut ts'e toleh ha tíyalh!

⁴² Yak'usda ooghuni 'uk'u nusguz-i, 'i ndutni, David yuts'u ha kédanzut-un, 'en keyoh Bethlehem huwhútıni, David ookeyoh ínle', Christ whuz de ha tíyalh," hutni. ⁴³ 'Inka 'et huwa ndunne 'ilhozdíłne nyoon 'en ooghun lhch'az nehúdındil. ⁴⁴ Whulohne, 'enne huyitálhchulh hukwa' huninzun, 'et hoonts'i dalhúhuyilel.

⁴⁵ 'Et nyoonne neilhchúkne, lubret moodihne 'ink'ez Phariseene te hubuhalh'a'ne cha hiyıt whuz náhoosdil whe ubuhoodulhkut, "Di ha whusálhulhtel?"

⁴⁶ Neilhchúkne 'uhutni, “‘Aw whutsoda' 'uyoon dune 'en ndun dune k'un'a yalhulhduk.”

⁴⁷ 'Et Phariseene 'uhutni, “Nohni cha eh nohnan'a whe' dahni? ⁴⁸ Wheni moodihne k'us Phariseene wheni cha neba 'alha' 'unt'oh nahzun eh? 'Awundooh! ⁴⁹ 'Et hoonts'i ndunne 'ilhozdílné lugliz whucho 'et, ts'iyawh lait'éenne 'uhint'oh 'et huwa ndai la Moses 'uk'u néyuzguz-i 'aw dudeni be t'éhinúszun!” hutni.

⁵⁰ Nicodemus, 'en la 'ilhe 'úlhdzis Jesus yughu ninya inle'-un, 'en cha Pharisee bubulh 'ilhoghun unli whe dudulh Phariseene 'ubulhni, ⁵¹ “Wheni neba khuni ootulhúhisde'-i, 'i 'utni, dune ooghuni 'uzdánt's'o 'ink'ez be 'ut'en uznalh'en de, 'et de za ooba nats'uhooeyeh huba 'uhoont'oh.”

⁵² 'Et 'uhuyúlhni, “Nyun cha eh Galilee ts'e haínya-un inli? Yak'usda ooghuni 'uk'u nusguz-i soo cho nilh'en, 'et de la nyeni be t'éoonónzin, 'aw 'ilhoghun hoonts'i nus hóo'en-un, 'en Galilee yun k'ut ts'e haínya-un hooloh!”

⁵³ 'Et 'awet ts'iyanne duyoh ts'e whenáhidil.

8 'Et Jesus shusyaz Olive huyulhni, k'uz whinya.

Ts'eke dune bulh lubeshi 'uleh whe nahuyúlhtus. Jesus highu hinílhti 'ink'ez tse be hituzilhghelh hutni

² 'Et 'om bun dzin soo 'uda' 'et Jesus lugliz whucho ts'e oozya. Ts'iyanne dunene highu nindil. 'Et nátl'a dida' 'ink'ez whewhubuhóndunilh'e'. ³ 'Et whubodulh'eh whe Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne 'ink'ez Phariseene te, ts'eke dune bulh lubeshi 'uleh whe nahuyulhtus, 'en soo buniz 'et néhinilhti. ⁴ 'Et Jesus 'uhuyúlhni, “Neoodulh'éh-un ndun ts'eke 'en dune bulh lubeshi 'uleh whe soo 'et nats'ulhtus. ⁵ Moses khumi ootulhúhisde'-i netl'a ídit'ai, 'i k'ut 'utni, ‘Mbene la ndi lubeshi 'ulh'enne, 'enne tse be ubuts'uzoolhghelh,' ni. Nyun do' 'et huwun daja dini?” ⁶ 'Et 'onilha huyóolhzhiz hoonli hukwa' hik'eóota'alh 'inka 'uhutni, 'Et Jesus nyo duja 'ink'ez dulasga be yun k'ut 'uk'ene' 'úsguz, lhubudutso lé'unt'oh.

⁷ 'Awhuz huyoodulhkut whe ndo dunaja 'ink'ez 'ubulhni, “Nohni nohtoh mbe la lubeshi lhit'ih-un, 'en 'udechoo tse be yuts'e oolh'is,” ubúlhni.

⁸ Doo cha nyo dunaja 'ink'ez yun k'ut hukw'u ne'úsguz.

⁹Et mbene la whudánts'o whe neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i whúbunilhtan didut cha lubeshi 'ulh'enne hinli, 'ink'ez 'ilhoghun hinli whe hoonyanne 'udetso hidulh whe ts'iyawh highu whenádil 'ink'ez nyoon ts'eke didutch'oh za Jesus yubut usyin. ¹⁰Et Jesus doná'uja whe nyoon ts'eke whusaílhtine huhooloh whunilh'en whe ndun ts'eke 'uyulhni, “Ts'eke ndunne nk'éhooon'aine nts'e whe nahidil? 'Aw 'ilhoghun hoonts'i eh mba nahooyeh 'aít'oh?”

¹¹Et ts'eke 'uyulhni, “'Awundooh, 'aw 'ilhoghun hoonts'i hooloh.” 'Et Jesus 'uyulhni, “'Aw si cha mba nahoosyeh 'aít'oh. 'Et huwa naindadh 'ink'ez 'on 'at cha lubeshi 'olh'en junih!” yúlhni.

Yinka whut'enne didut 'unt'oh buba be hóot'en-i unli ubúlhni Jesus

¹²Et Jesus doo cha za bubulh yálhduk whe ndutni, “Si 'ust'oh yinka whudune'ne buba be hóot'en-i usdli. Mbe la suniyalh-un, 'aw tsálhgus yo hutooya 'aít'oh, k'us ndi be hóot'en-i higha 'ilhiz wheni hutinalh-i, 'i la huyót'e’,” ubúlhni.

¹³Et Phariseene 'uhuyúlhni, “Nyunch'oh khuyanailduk whe' dini, nghuni 'aw ts'ih'un lhe'ít'oh.”

¹⁴Et Jesus 'ubulhni, “Nts'ez de hásyá la t'éwhunúszun 'ink'ez nts'e tisyalh-un cha t'éwhunúszun, 'et huwa daja dusni la, si sghun 'alha 'uhoont'oh, 'et nts'ez de hásyá-un 'ink'ez nts'e tisyalh-un nohni 'aw t'éoonuzúhzun. ¹⁵Nohni dune ba nahiyilh, si 'aw 'uyoonne ba nahusyéhne hooloh. ¹⁶Et si cha dune ba nahusyeh de, ndi be náhusyeh-i, 'i ts'ih'un un'a 'unt'oh. 'Aw sich'oh iloh 'ust'oh, sBá, mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en sulh 'únt'oh, 'et huwa ndi be dune ba náhisyilh-i de, 'i ts'ih'un un'a za 'unt'oh. ¹⁷Et whuz un'a za 'uk'u nusguz ndi khuni nohba ootulhúhisde'-i k'ut whe ndutni, ‘Nane dune ndet la huhon'én-un lhgha 'úhudija whe howu yahulhduk de, 'et ts'ih'un un'a 'uhoont'oh,’ ni whe 'utni. ¹⁸Sich'oh duba yanazduk 'ink'ez sBá mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en cha sba yalhduk,” 'ubulhni.

¹⁹Et huyoodulhkut, “MBá 'en nts'e usda?” 'Et Jesus 'ubulhni, “'Aw si 'ink'ez sBá bulh 'aw t'enenuzúhzun. Si t'esunáhzun de, sBá cha da' t'enóhzin oole'.”

8:9 Ndi khuni, “Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,” 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun ts'utni whe' ts'utni.

²⁰ Jesus ndi khuni 'i be yailhduk lugliz whucho 'et dune hodul'eh da'. Nts'e la sooniya nahulhdzóoh-un, 'et dune hodul'eh. 'Et 'awhuz ooba whudizulh-un whuts'un hoozulh 'et huwa 'aw luhuyílhchulh.

²¹ 'Et Jesus doo cha ubúlhni, “Nohghu tisyalh. Ska itóh'en la 'et hoonts'i nohclubeshi bulh la yaóohdlah, 'et huwa nts'e la tisyalh ts'e nohni cha 'aw whuz toohdilh 'aít'oh.”

²² 'Et doo cha nyoonne Lizwifne 'ulhodutni, “Nyoon dich'oh toleh na'dutuzilghel'h? 'Et huwa toleh 'utni, 'Nts'e la tisyalh ts'e nohni cha 'aw whuz toohdilh 'aít'oh,' neúlhni?”

²³ 'Et ubúlhni, “Nohni ndi yun k'ut ts'e hahdil, 'et si ndus de hásyá whe 'ust'oh. Nohni ndi yun k'ut ts'e hahdil, 'et si 'aw ndi yun k'ut ts'e haszut iloh whe 'ust'oh. ²⁴ 'Et huwa 'unohdusni nohclubeshi bulh yatáhdlah. 'Aw nohba 'alha' lhe'út'oh si mbe 'ust'oh 'et huwun, 'et huwa la nohclubeshi bulh la yatáhdlah,” ubúlhni.

²⁵ 'Et “Mbe inli whe 'int'oh?” huyúlhni. 'Et Jesus 'ubulhni, “Nohdusni soo 'udechoo whuts'un, 'en za 'ust'oh.

²⁶ 'Awhuz tube lhat-un nohni nohghun howu yatisduk, 'ink'ez tube lhat-un nohni nohghun nahutisyeh-un whuz'ai, 'et hoonts'i mbe la ndun whuz de sútílh'a'-un, 'en ts'ih'un un'a 'unt'oh. Ndaí la oots'un whudásts'o-un, 'et whuz un'a za yínka whudune'ne bubulh yásduk,” bubúlhni.

²⁷ 'Et hoonts'i 'aw dudeni be t'ehonúszun duBá, 'en ghun bubulh yálhduk whe 'utni. ²⁸ 'Et Jesus ubúlhni, “Yínka Dune Ye' ndo dube' dunahtan de, 'et de la soo ts'ih'un mbe usdli-un, 'en 'ust'oh t'éoonóhzin. 'Ink'ez 'aw sich'oh duba moodih nasdli' íloh, sBá nts'en'a la whusodalh'e', 'i khuni za be yásduk, ²⁹ 'ink'ez mbe la whuz de sútílh'a'-un, 'en sulh 'únt'oh. 'Ahoohyiz wheni sBá hóont'i' te za ne'úst'en, 'et huwa 'aw sch'a nalhusdai,” ubúlhni. ³⁰ 'Et ndi khuni ye yaílhduk whe tube lhane 'en buba 'alha' yint'oh suli'.

³¹ 'Et ndunne Lizwifne, mbene la Jesus yuba 'alha 'unt'ohne, 'enne ubúlhni, “Sghuni oohun 'ink'ez ook'úne' 'uht'en de, 'alha 'uhoont'oh whe sgha hodul'ehne 'ahli. ³² 'Ink'ez 'et huwa ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i t'enóhzin, 'ink'ez 'i gha la 'aw 'on 'un 'ulhnáne oohlh'e' 'aít'oh.”

³³ 'Et 'uhuyúlhni, “Wheni Abraham oots'u haíndene 'uts'int'oh. 'Aw whutsoda' 'uyoonne ba 'ulhna lhts'íloh, 'ink'ez di ha' nedíni, nohla nahudutitnih nedíni?”

³⁴ 'Et Jesus 'ubulhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, mbene la lubeshi 'ulh'enne, 'enne lubeshi ba 'ulhnáne hinli. ³⁵ Ndet la yoh 'ilhoghun 'ulhna

unlí-un, 'aw 'ahoolhyiz 'et lhídoh, 'et ndun yoh whudune!-un ooye', 'en 'ahoolhyiz wheni, 'et usda. ³⁶'Et huwa ooYe' lubeshi ch'a nohlanadítne de, 'et de ts'ih'un un'a 'aw 'on 'un 'ulhna oohle' 'aít'oh. ³⁷T'ewhunúszun Abraham oots'u haíndene 'ahli, 'et hoonts'i sghuni 'aw ookalhe'náhzun, 'et huwa sutuzilghelh hukwa' nahzun. ³⁸Ndet la sBá whusunilhtan-un, 'et nohdúsní. 'Et hoonts'i nohni nohbá 'unohulhni, 'oh te né'aht'en.”

³⁹'Et 'uhuyúlhni, “Abraham 'en oots'u haindene tsinli.” 'Et Jesus 'ubulhni, “Abraham 'en ts'u hahde de, 'en be 'ut'en k'oh za da' ne'óoht'en.

⁴⁰'Et hoonts'i 'andít si nts'oh te la 'unohdúsní-un ts'ih'un un'a 'uhoont'oh whe Yak'usda ts'un whudást's'o. 'Et hoonts'i nohni sutuzilghelh hukwa' nahzun. Njan 'et 'aw Abraham be 'ut'en k'oh iloh 'uhoont'oh. ⁴¹Nohbá be 'ut'en k'oh 'uwulh'en.” 'Et doo cha 'uhuyúlhni, “Aw wheni soh ulhtsíne iloh 'uts'int'oh! 'Ilhoghun nebá 'en Yak'usda unli!”

⁴²'Et Jesus 'ubulhni, “Yak'usda 'en nohbá unli de, si sk'eoohsi' oole' da', Yak'usda oots'un hasya 'et huwa. 'Aw sich'oh sghá iloh whusásya, Yak'usda whusasálh'a'. ⁴³Di ha nohbulh yasduk-un, 'aw t'ewhunuzáhzun. Daja nohdusni-un 'aw sudóht's'o hukwa lhe'náhzun 'et huwa. ⁴⁴Netsudule 'en nohbá 'unt'oh. Ndet la 'en hukwa' ninzun, 'oh te za ne'óoht'en hukwa' nahzun. Soo 'udechoo da' whuts'un dune ughan-un unli. 'Aw ts'ih'un 'uhoont'oh-un hukwa lhe'nizun, 'et huwa 'aw ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i ooghu whéyooloh. Nts'oh tula ne'duni!-un tank'us un'a za yalhduk, dich'oh duk'un'a 'utni 'et huwa. Whuts'it-un unli, 'ink'ez whuts'it-i, 'en za oots'u haídukat. ⁴⁵'Et si khuni 'alha' 'unt'oh-i be yasduk, 'et 'aw nohba 'alha' lhe'duzusni. ⁴⁶'Aw nohtoh 'ilhoghun hoonts'i si lubeshi 'ulh'en-un usdli doohni' 'aít'oh. 'Et huwa khuni 'alha' 'unt'oh-i be 'unohdúsní te, di ha 'et nohba 'alha' lhe'duzusni? ⁴⁷Mbene la Yak'usda ooch'e' unline, 'enne za Yak'usda ooghuni hidits'o. Nohni 'aw Yak'usda ooch'e' lháhloh 'et huwa ooghuni 'aw dóht's'o 'ait'oh,” ubúlhni.

⁴⁸'Et Lizwífne 'uhuyúlhni, “'alha 'i be nts'uyútni nyun Samaria whut'en-un 'int'oh 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh-i nyudínda!”

⁴⁹'Et Jesus 'ubulhni, “'Aw ntsi'-i nudúdeh-i sghu hooloh, sBá 'en dústi', 'et nohni 'aw sulh dúlhti'. ⁵⁰Nts'oh dádiziti' 'et hoonts'i sba 'ants'i 'uhoont'oh. 'Aw 'uyoonne sudólhti' hukwa lhe'núszun, 'et 'ilhoghun sba whudutálhti!-un hoonli, 'en nahiyilh-un cha 'unt'oh. ⁵¹Soo ts'ih'un un'a nohdúsní, mbene la sghuni yoontúnne, 'aw dahóotsah 'aít'oh.”

⁵² 'Et Lizwifne 'uhuyúlhni, “'Andit 'awet t'éts'onínzun ntsi'-i nudúdeh-i nyudínda! Abraham 'ink'ez nus hoo'enne yahadla, 'et hoonts'i 'unedíni, mbene la nghuni yoontúnne, 'aw dahóotsah 'aít'oh díni. ⁵³ Nebá Abraham dazsai inle'. 'En ba nus 'ilcho whe eh 'udini? 'Et nus hoo'enne, 'enne cha yahadla. 'Enne cha buba nus 'ilcho eh? Soo mbe inli dini whe' dini?”

⁵⁴ 'Et Jesus 'ubulhni, “Sich'oh duba naoodúzti' de, sich'oh be úscha-i 'ants'i 'unt'oh, 'en nohYak'usda dáhni-un, 'en si sBá 'unt'oh, 'ink'ez 'en sudílhiti'. ⁵⁵ 'Et nohni 'aw t'elhnáhzil, 'et si t'enuszun. 'Aw si t'enuszun dusni de, 'et de nohni nohk'un'a whuts'it-un usdli whe' dutisnelh. 'Et soo t'enuszun 'ink'ez ooghuni 'ahoolhyiz wheni ook'úne' 'ust'en. ⁵⁶ Nohbá Abraham tube hoo'nt'i' whe sdzin hon'en. 'Awet whunalh'en 'ink'ez tube whunálhni.”

⁵⁷ 'Et Lizwifne 'uhuyulhni, “Nilh'en lhe'hoont'oh te ne'dini!' 'Awhuz kwulat whunizyai nye yus k'ut iloh, 'ink'ez 'udini Abraham 'uda' in'en dini!”

⁵⁸ 'Et Jesus 'ubulhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsní, Abraham whutileh whutsoda', 'et 'uda' si usdli whe 'ust'oh.” ⁵⁹ 'Et ndúbulhni whe, ts'iyawh tse huyeni dízgooh, 'i be nahúyuntilh'uz 'ink'ez hituzilhghelh 'inka. 'Et Jesus buch'a úntilh'i 'ink'ez soo butoh 'et lhunásja whe lugliz whucho 'et tenánja.

Dune whuzdli da' whuts'un hoos'én-un, Jesus soo na'yuleh

9 'Et Jesus 'oh whuya uyalh whe, dune whuzdli da' whuts'un hoos'én-un yutilh'en. ² 'Et yugha hodul'ehne huyoodulhkut, “Whunehodulh'éh-un ndun dune mbe oolubeshi gha 'úja hoos'en whe whuzdli? Didutch'oh k'us oodusneke bulubeshi?”

³ 'Et Jesus 'ubulhni, “'Aw didutch'oh oolubeshi gha, k'us oodusne bulubeshi gha iloh hoos'en sulí'. Yak'usda be 'ut'en k'oh ooghá t'ewhunoodzeh 'inka 'uja hoos'en whe whuzdli. ⁴ 'Awhuz dzenis hoot'en whe, mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en be 'ut'en oos'en huba 'uhoont'oh. 'Ulhdzis whusahóolts'ut 'ink'ez tsalhgus yo sulí' de, 'aw dune oot'en 'aít'oh. ⁵ 'Awhuz ndi yun k'ut susda whe, ndi yun k'ut whudune'ne buba be hoo't'en-i usdli.”

⁶ 'Et ndúdija hukw'elh'az yun 'úntizo, 'ink'ez duzo 'i be whutl'us 'inla, 'ink'ez nyoon dune hoos'én-un yuna yé yulhlho, ⁷ 'ink'ez 'uyulhni, “Nghuz

too diz'ai Siloam ts'e inyalh 'ink'ez né'nildeh." 'Et ndi khuni Siloam ni, 'et whél'a', ni whe 'utni. 'Inka whuz whinya, ne'nilde, 'ink'ez hoo'en whe whusanája.

⁸'Et ndun hinat whut'íne 'ink'ez 'uyoonne cha, hoos'en whe hinalh'en da', 'enne 'ulhodútni, "Ndun 'en da' 'oh úsda 'ink'ez datsó-un, 'en eh 'unt'oh?" ⁹Whulohne 'uhutni, "A, 'en 'unt'oh." 'Et whulohne cha 'uhutni, "Awúndooh, 'ants'i yundót'en-un 'unt'oh." 'Et ndun hoos'en inlé'-un ubúlhni, "A, si 'ust'oh."

¹⁰'Et 'uhuyúlhni, "Daínja whe hon'en suli?"

¹¹'Et ubúlhni, "Ilhoghun dune, Jesus huyulhni, 'en whutl'us 'ínla, sna k'ut yé sulhlho, 'ink'ez 'usulhni, 'Tadiz'ai ts'e, Siloam huwhútni, whuz inyalh 'ink'ez ne'nildeh.' Whuz oozusya 'ink'ez ne'nizde whe 'et hoos'en súli'."

¹²'Et doo cha huyoodulhkut, "Ndun dune nts'e 'ut'en?" "Aw t'éoonuzúszun," ubúlhni.

¹³'Et ndun hoos'en inle'-un, Phariseene bughu hinílhiti. ¹⁴Njan dzin, ndun dune Jesus whutl'us 'ínla 'ink'ez hoo'en nayulhtsí-un, 'et nats'ulyis dzin 'uyínla, ¹⁵'inka doo cha za Phariseene huyoodulhkút, "Dáhoont'oh-un huwa hon'en suli?" 'Et ubúlhni, "Ndun dune whutl'us 'ínla, sna k'ut yé whulhlho, hukw'elh'az ne'nizde, 'ink'ez hoos'en susdli'."

¹⁶'Et ndunne Phariseene whulohne 'uhutni, "Ndun dune ooghu yailhdúk-un, 'en 'aw Yak'usda oots'u haínya-un iloh 'unt'oh. 'Aw nats'ulyis dzin hukw'u nulhe'ust'en 'et huwa." 'Et 'uyoonne cha 'uhutni, "Nts'en'a 'uwhutát'elh, 'aw lubeshi 'ulh'en-un, 'en huwa 'ít'en túne' óot'en 'aít'oh!" 'Et huwun lhch'a nehudindil.

¹⁷'Et doo cha za ndun hoos'en inle'-un 'uhuyúlhni, "Hón'en nyulhtsi, 'et huwa 'en ooghun daja dini?" "Alha' nus hoo'en-un 'unt'oh," ubúlhni.

¹⁸'Et hoontsi Lizwif moodihne 'aw buba 'alha' lhe'hóot'oh, hoos'en inle' whe whuzdli 'ink'ez 'andit 'et hoo'en, 'inka oodusneke 'anih hubodáni', ¹⁹'ink'ez buboohoodulhkut, "Ndun 'en nohye' 'unt'oh 'ink'ez whuzdli whuts'un hoos'en nedúhni, 'ink'ez nts'en'a 'andit hoo'en?"

²⁰'Et oodusneke 'uhutni, "T'tets'onínzun ndun 'en neye' 'unt'oh 'ink'ez whuzdli whuts'un hoos'en inle'. ²¹'Ink'ez ndet huwa 'andit hoo'en, 'ink'ez mbe hoo'en yulhtsí-un, 'aw t'éts'onúszun. 'Aw ts'oodun lhiloh whe 'unt'oh, oodulhkut da. Didutch'oh la nohdóni'." ²²Oodusneke t'ehonínzun Lizwif moodihne 'uda' lhgha 'úhudija mbene la Jesus Christ 'unt'oh, 'uyoonne

hudáni' de, lugliz 'et whuch'a huntájulh. 'Et huwa ndun dune oodusneke Lizwif moodihne bube hunuljut. ²³ Njan hunuljut-un, 'et huwa 'uhutni, "Aw ts'oodun lhilhlhoh whe 'unt'oh, 'en oodulhkut dah," hutni.

²⁴ 'Et doo cha za ndun dune hoos'en inle'-un, "Anih," huyúlhni, 'ink'ez 'uhutni, "Njan daínja-un la Yak'usda 'en ooba whudílhiti, 'aw ndun dune 'en íloh, t'ets'onínzun lubeshi 'ulh'en-un 'unt'oh 'et huwa."

²⁵ 'Et 'ubulhni, "Lubeshi 'ulh'en-un tilah 'unt'oh, 'aw t'éoonuzúszun. 'Et 'ilhoghun t'éoonúszun, whuzis'en ínle' 'et 'andit hoos'en."

²⁶ 'Et doo cha za 'uhuyúlhni, "Dányin la ínle'? Nts'en'a hon'en nyulhiti?"

²⁷ 'Et ubúlhni, "Uda' nohdasni, 'aw sulh oozúlhts'ai, di ha 'et doo cha nohdósni' hukwa' nahzun? Soo tuzálhts'ilh hukwa' nahzun eh? Nohni cha eh oogha hodul'ehne tihleh hukwa' nahzun eh?" bubúlhni.

²⁸ 'Et highudloh, "Nyun 'en yugha hodul'eh-un inli! 'Et wheni Moses bulh 'út'enne tsinli! ²⁹ T'éts'onínzun Yak'usda 'en Moses bulh yaílhdúk ínle'. 'Et ndun 'en, 'aw nts'ez de hainya-un t'éts'onuszun," huyúlhni.

³⁰ 'Et ndun dune hoos'en inle'-un ubúlhni, "Ndun dune hoos'en nasulhiti 'et hoonts'i nohni 'aw t'éoonuzúhzun nts'ez de haínya duhni! Tube sba hooncha! ³¹ T'ets'onínzun Yak'usda 'aw lubeshi 'ulh'enne lhuboozílhts'ai. 'Et mbene la Yak'usda ts'u téni' nilhdzonne, 'ink'ez butsu húkwa' ninzun te ne'út'enne, 'enne za uboozílhts'ai. ³² Soo 'udechoo yinka 'uhóolya whuts'un 'aw dune hoos'en whe whuzdli-un, 'en dune soo ná'yinla-un whulhe'uzdusts'o. ³³ Ndun dune mbe la hoos'en nasulhtsí-un, 'aw Yak'usda oots'un íloh 'unt'oh de, 'aw ndóneh 'aít'oh," ubúlhni.

³⁴ "Lubeshi toh whuzindli 'ink'ez mbe na'dunínzun whe whuneoodolh'eh hukwa' dini?" huyúlhni 'ink'ez 'az tenáhinino.

³⁵ 'Et Jesus whulh 'údants'o Lizwifne nyoon dune tenáhinino, hukw'elh'az nayilhti 'et 'uyulhni, "Yak'usda ooYe' ghun mba 'alha 'uhoont'oh eh?"

³⁶ 'Et dune 'utni, "Moodihti mbe whe 'unt'oh? Busúnilhtun 'et de la ooghun sba 'alha' hot'e!."

³⁷ 'Et Jesus 'uyulhni, "Uda' in'en whe 'unt'oh, 'ink'ez 'en 'utni nyulh yálhdúk."

³⁸ 'Et dune yubut nachániti 'ink'ez, "SMoodihti, sba 'alha' 'int'oh!" yúlhni, 'ink'ez yuts'un teni' nalhdzin.

³⁹'Et Jesus 'utni, “Ndi yun k'ut whusásya 'et huwa la yinka dune'ne buba nahookeh. Whusásya-un, 'et huwa hoos'enne, 'enne huhoo'en hutileh. 'Et mbene la hoo'enne, 'enne cha huhoo's'en hutileh.”

⁴⁰'Et whulohne Phariseene yugha hodul'ehne hodánts'o whe, 'et 'uhuyúlhni, “Wheni cha lhts'uhoo's'en dini whe eh dini?”

⁴¹'Et Jesus 'ubulhni, “Whuzih'en de, nohni 'aw lubeshi nohba hooloh. 'Et 'uduhni, ‘Wheni ts'oohoo'en,’ dahni, 'et huwa lubeshi nohba hoonli.”

**Jesus hubodulh'eh whe 'utni, “Si 'usbai ghunli-un 'ust'oh.
Mbene la soo sulh 'út'enne, se' 'usbai hinli”**

10 'Et Jesus ubúlhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdusni, mbe la 'usbai ba na'nistl'óo-un 'aw dáti k'et dálhiyal 'ink'ez nanistl'oo tus tilhget de, 'en dune 'undunut'íh-un 'unt'oh. ²'Et mbe la dáti ts'e dayaih-un, 'en 'usbai ghunlí-un 'unt'oh. ³'En dáti ghunli-un yuba dahá' dutih. 'Et de 'usbai, buboozi' be buka huyih te, hidits'o huwa t'ehinínzun 'ink'ez 'az huyuntulh'us. ⁴Tenábulih hukw'elh'az, 'et butso tuyaih 'ink'ez 'usbai ts'iyawh huyunilh'us, highuni t'ehinínzun 'et huwa. ⁵'Et 'ants'i 'oh nuya-un, 'en 'aw huyuntoolh'as 'aít'oh. 'Ants'i 'oh núya-un 'unt'oh 'aw ooghuni t'ehinúnzun 'et huwa hich'a nutselhdilh,” 'ubulhni. ⁶'Et Jesus ndi higha hódool'eh ha bubulh náwhulnuk 'et hoonts'i daja ni whe 'utni-un 'aw t'ehonúszun.

⁷'Inka doo cha za Jesus 'ubulhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, Si 'usbai ba dáti usdli whe 'ust'oh. ⁸Mbene la stso whusaíndilne, 'enne 'undunut'ihne 'uhint'oh 'et huwa 'aw 'usbai lhuboozílhts'ai. ⁹Si datí 'ust'oh. Mbene la si sgha daníndilne, 'enne ts'iyawh hudutijih. Dahúnindil 'ink'ez whuz 'az whe hándil de, t'l'o k'ut nahuhootá'alh. ¹⁰'Undunut'ih-un, 'en 'uduntit'ih 'ink'ez dune tuzilhghel'h 'ink'ez ninta'e'tilh'elh 'et wheni za dayaih. 'Et si whusásya whe 'ilhiz wheni huye khúna-i hutit'elh 'ink'ez ndi 'ilhiz huye khúna-i, 'i huyut'i de, 'aw hoonli huye ndunódzit 'aít'oh.

¹¹Si 'usbai ghunli-un unzóo-un 'ust'oh. 'Usbai ghunli-un unzóo-un, 'en la ye khúna-i dude 'usbai ba yula dutitnih. ¹²'Et 'ustle-un ul'á'-un, 'en 'aw 'usbai ghunlí-un iloh 'unt'oh. 'Ants'i 'usbai yughole' ha ul'a'. 'Usbai 'aw ooch'e' iloh 'uhint'oh, 'et huwa yus whuz de úlgwulh yunilh'en te, 'usbai bula dutnih 'ink'ez whetsélhyai. 'Et yus whulohne huboogoo 'et

'onghunne cha hich'a yaílwus. ¹³Ndun 'ustle-un ul'á'-un, 'en 'ants'i ul'á'-un 'unt'oh, 'et huwa 'usbai 'ants'i hiba unli 'ink'ez didut bughu whetsélhyaih.

¹⁴Si 'usbai ghunlí-un unzóo-un 'ust'oh, mbene la usch'e'ne t'ebunúszun 'ink'ez didut cha t'ésónínzun. ¹⁵'Et whuz un'a za sBá 'en t'ésunínzun 'ink'ez si cha t'enuszun. 'Ink'ez se' 'usbaine be khúsna-i buba oola dutisnih. ¹⁶'Uyoo cha 'usbai 'ust'í-i hoonli. 'Aw ndi toh iloh. 'Enne cha whusáboosdlelh huba 'uhoont'oh. Sghuni hidóts'o, 'ink'ez la 'ilhoh ulh'us-i za hutileh 'ink'ez 'ilhoghun za 'usbai ghunlí-un whutáleh. ¹⁷Se' 'usbaine ba be khúsna-i oola dutisnih 'inka be khúsna-i doo cha za naóozchoot. 'Et huwa la sBá tube sk'ensi'. ¹⁸'Aw be khúsna-i dune sghu yólhchootne hooloh. Sich'oh za huwa tís'alh. Ndi be khúsna-i huwa tís'alh 'ink'ez naitázchulh-un, 'et sghá whunt'ai whe 'ust'oh. SBá 'en 'uja ndi khuni stl'a ídan'ai ndi 'ut'en oos'en ha,” ubúlhni.

¹⁹Ndi khuni 'i gha doo cha Lizwifne dich'oh dutoh lhch'a hudisdil. ²⁰Tube lhane, 'enne 'uhutni, “Ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda! Whusni whe 'utni, di ha oozúlhts'ai?”

²¹'Et 'onghohne cha 'uhutni, “'Aw ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda-un, 'en ooghuni iloh 'utni. Nts'en'a ntsi'-i nudúdeh-i, 'i dune hoos'en-un, 'en hoo'en yutilhtselh?”

Lizwifne Jesus 'aw hikalhe'nízun

²²'Et 'awet khit suli'. Jerusalem keyoh 'et nowhújuh-un néhonin'ai. 'Et 'awhundidi nahuwulhtsi huwhútni. ²³'Et lugliz whucho bun tsilh t'ah 'et la Solomon oobuntsilh t'ah huwhútni, 'oh whéya Jesus uyalh ²⁴whe la Lizwifne higha óozdíl 'ink'ez huyoodulhkut, “Dawhuldzoh 'et nech'a hóotalh'e'. 'Alha' whe Christ 'en 'int'oh de, 'andit 'et ts'ih'un un'a nedíni.”

²⁵'Et Jesus ubúlhni, “'Uda' nohdásni' 'et hoonts'i 'aw nohba 'alha' lhe'duzusni. Ndi sBá boozil' gha 'ut'en 'us'én-i, 'i gha si sghun cha t'éwhunóhzin huba 'uhoont'oh. ²⁶'Et hoonts'i nohni nohdúsni hukw'un'a 'aw se' 'usbai iloh 'aht'oh. 'Et huwa ndi 'ut'en 'us'én-i 'aw nohba 'alha'

10:16 'Et ndi 'udechoo ulh'ús-i, 'i Israel oots'u haindene ubúlhni. 'Et ndi 'uyoo ulh'ús-i yughu yalhduk, 'i 'udun yun k'ut whut'enne 'uhint'oh. 'Enne 'awhuz Jesus huyulhé'dusts'o 'et huwa 'aw buba 'alha' lhe'yít'oh. **10:22** 'Et njan nowhújuh-un, 'et la Lizwifne whunahulnih 'uda'yaz inle' whe lugliz whucho, dune unsi'-un danínya whe ninta'whunílh'en. 'Inka hukw'elh'az Lizwifne 'awhundidi nahuwulhtsi 'et huwa la dahóodulh 'ink'ez Yak'usda ts'un téni 'uhunoolhzin 'inka.

lhe'ít'oh. ²⁷Se' 'usbaine t'ébunúszun. Sghuni hidits'o 'ink'ez sunónudilh. ²⁸'Ilhiz huye khútinalh-i, 'i bugha nús'ai. 'Aw yalhaditásdla 'ink'ez 'aw dune sla k'éhaboolelhne hooloh. ²⁹SBá, mbe la sghá buninla-un, ts'iyanne ando 'unt'oh, 'ink'ez mbene la sch'e' suline, 'enne 'ilhiz sulh ótit'elh. 'Aw dune soo 'últus-un hooloh sBá yula k'éhanabutilelh wheni. ³⁰Si 'ink'ez sBá bulh 'ilho za ídli,” ubúlhni.

³¹'Et doo cha za Lizwifne tse hiye hituzilhghel'h-i hidílhchoot. ³²'Et Jesus 'ubulhni, “SBá be 'ut'en k'oh hoonzóo-un lhat-un si sgha whunul'h'en. 'Ink'ez k'us ndet hukwa sutilhlelh tse be suzoolhghel'h hukwa' nahzun?”

³³'Et Lizwifne 'uhuyúlhni, “'Aw 'ut'en unzóo-i, 'i ha iloh tse be nts'u tuzilhghel'h! Nyun 'ants'i 'oh dune inli 'ink'ez Yak'usda ch'az yaílhduk. Nyunch'oh Yak'usda na'dudil'i, 'et hukwa tse be nts'ituzilhghel'h.”

³⁴'Et Jesus ubúlhni, “'Aw lakw eh Yak'usda ooghuni oonalhuzulhni whe njan Yak'usda njan dunohúlhni inle', 'Nohni yak'usdane 'ahli?'
³⁵T'éts'onínzun 'aw Yak'usda dughuni k'uoyoyis 'aít'oh, 'ink'ez mbene la Yak'usda ooghuni ooghi dílt'sutne, 'enne yak'usdane ubúlhni. ³⁶'Et Yak'usda ooYe' usdli nohdúsní-un, 'et whula gha ts'e Yak'usda ch'az yásduk dahni whe sk'e'hooh'aih. SBá 'en 'udun nésunilhti whe ndi yun k'ut ts'e sutilh'a'. ³⁷SBá be 'ut'en lhe'zus'en de, whute, nohba 'alha' lhe'úst'oh. ³⁸'Et hoonts'i sBá be 'ut'en 'us'en de, 'aw si nohba 'alha' lhe'ust'oh hoonts'i, ndi 'ut'en 'us'en-i, 'i gha nohba 'alha' 'uhót'e'. 'I gha la noheni be t'éwhunóhzin 'ink'ez nohba 'alha' 'uhót'e' sBá 'en syudínda 'ink'ez si cha ooyudúsda,” ubúlhni. ³⁹'Et doo cha za huyólhchoot hukwa 'uhuja whe Jesus butá ha nája 'ink'ez buch'a nintaninya.

⁴⁰Jordan koh nyaz ts'e ndet da' John 'udechoo dune too be 'ulh'en inle'-un, whuz whe naja 'ink'ez 'et inda'. ⁴¹Lhane dune highu nindil 'ink'ez 'ulhodútni, “John 'aw huwa 'ít'en te nulhé'ít'el, 'et hoonts'i ndun dune 'en ghun daja dani' la, ts'ih'un 'udani’.” ⁴²'Ink'ez nyo 'et tube lhane buba 'álha' yint'oh sulí'.

Lazarus dazsai whe Jesus nahuyílhna'

11 'Ilhoghun dune Lazarus huyúlhni, keyoh whuyaz Bethany huwhútni, 'et whut'en-un. 'En la unduda sulí'. Bulhtuske nane Mary 'ink'ez Martha bulh hizih whut'i. ²Ndun Mary 'en 'uja ínle' neMoodihti khe sooltsun-i be yuke tunásuguz 'ink'ez dutsigha' be yuna'alhde ínle'. 'En

bulhutsin Lazarus 'en unduda. ³ Bulhtuske Jesus khuni hits'ó tl'a dan'ai, “NeMoodihti dune ook'ensí'-un, 'en unduda,” huyúlhni.

⁴ 'Et Jesus whulh 'údants'o whe 'utni, “'Aw ndi dada 'ilhiz yuk'edóotsa 'aít'oh. Njan undudá-un, 'et whe la Yak'usda ooba whudólti', 'ink'ez 'et whe Yak'usda ooYe' 'en cha ba whudutálti'.” ⁵⁻⁶ 'Et Lazarus unduda-un Jesus whulh 'údants'o whe Martha, bulhtus cha, 'ink'ez Lazarus cha tube buk'ensi' 'et hoonts'i whut'í-un nat dzin, 'et naná'il'ai.

⁷ Nat dzin 'et nada' 'et yugha hodul'ehne ubúlhni, “Doo cha za Judea ts'e naztoodilh.”

⁸ 'Et yugha hodul'ehne 'uhuyúlhni, “Rabbi, 'andit 'aho Lizwifne tse be nyotúzilhghelh hukwa' huninzun 'ink'ez cha za whuz natandalh eh?”

⁹ 'Et Jesus 'ubulhni, “'Et whunizyat 'on 'at nat ne'hunut'oh-un sadzi gha 'et 'ilhudzin 'uhoont'oh. Mbene la dzenis nudilhne, 'aw khun tooghalh 'aít'oh. Ndi yun k'ut be hóot'en-i, 'i be huhoo'en 'et huwa. ¹⁰ 'Et hoonts'i mbene la 'ulhdzis nudilhne, nónughalh, 'aw be hóot'en-i bubulh lhé'it'oh 'et huwa.”

¹¹ 'Et ndúbulhni hukw'elh'az 'et 'utni, “Neyadan Lazarus nanisti 'et hoonts'i oots'un tísyalh 'ink'ez ts'enatisdzulh.”

¹² 'Et yugha hodul'ehne 'uhuyulhni, “NeMoodihti Lazarus nanisti de, 'et de soo na'titnelh whe 'unt'oh.” ¹³ 'Et Jesus njan dazsaí-un, 'et howu yalhduk whe 'utni, yugha hodul'ehne, 'enne 'ants'i nanisti 'ink'ez nalyis 'et howu yalhduk whe 'utni huninzun.

¹⁴ 'Et Jesus soo ts'et gaih 'ubulhni, “Lazarus dazsai. ¹⁵ 'Et nohni nohba hoonúst'i' 'aw 'et lhúsdoh whe 'uja. 'Et de la nohba 'alha' hot'e'. 'Et hoonts'i 'andit 'awet oots'uztoodilh.”

¹⁶ 'Et Thomas, 'en 'ut'udánda'-un huyúlhni, dudulh yugha hodul'ehne ubúlhni, “Dugwe'! Bulh 'úztoodilh! Wheni cha si bulh yats'odlah!”

¹⁷ Jesus whuz oozya 'et nahoon'ai Lazarus 'ahuyalhti whuts'un dit dzin inle'. ¹⁸ Njan keyoh wheyaz Bethany 'et Jerusalem tube whenghoh whuz'ai. Ts'iyalh whe 'ilhoh sadzi hukw'e' hoonit'oh at'en 'uwuhldzoh 'uhoont'oh. ¹⁹ Tube bube nghoh whuz'ai 'et huwa lhané Lizwifne bughu nindil. Mary 'ink'ez Martha bulh bubulhutsin dazsai 'et whe bunehúdoohya' ha 'et huwa bugho nindil. ²⁰ 'Et Jesus whuz de úyalh Martha whulh 'údants'o whe yududizya. Mary 'en yoh 'awet usda.

²¹ 'Et Martha Jesus 'uyulhni, “SMoodihti, njan sinda inle' de, 'aw da' sulhutsin dalhitsa oole' da'. ²² 'Et hoontsi, 'andit hoontsi, ndai la Yak'usda oots'o kwa' dini-i ngha íta'alh, 'et t'éwhunúszun.”

²³ 'Et Jesus 'uyulhni, “Nyulhutsin dunadója' la.”

²⁴ 'Et Martha 'uyulhni, “T'éwhunúszun 'udek'ez dzin de, ts'iyanne dunádutádulh, 'et de la 'en cha dunadója'.”

²⁵ 'Et Jesus 'uyulhni, “Si 'ust'oh dunene ts'iyanne dunabudusdle-un 'ink'ez 'ilhiz wheni huye khóona'-i bugha yús'aih. Ts'iyanne mbene la ooba 'alha' 'ust'ohne, dahúzsai 'et hoontsi' huhutinalh. ²⁶ 'Ink'ez mbene la 'awhuz khunane 'ink'ez ooba 'alha' 'ust'ohne, 'aw dahóotsah 'aít'oh. 'Et mba 'alha' 'uhoont'óh eh?”

²⁷ 'Et Martha 'uyulhni, “A sMoodihti, sba 'alha' 'uhoont'oh nyun Yak'usda ooYe', Christ, mbe la ndi yun k'eitayalh-un, 'en 'int'oh.”

²⁸ Njan 'et ndudáni' hukw'elh'az 'et dulhtus Mary yughu nanja 'ink'ez whe' ízyaz yúlhni, “Whuneodulh'eh-un whusaínya 'ink'ez nka oodulhkut.”

²⁹ Soo whudánts'o ibulh dudinya 'ink'ez yuts'óozya. ³⁰ Jesus 'awhuz keyoh wheyaz whuts'un úyalh whe, ndet da' Martha yududizyá-un, 'et za 'ut'en. ³¹ 'Et ndunne Lizwifne, yoh bez ts'e hizih dilhtsi, hinedílyai wheni, Mary soo 'a cho dudinya 'ink'ez 'az whinya, hinilh'en 'et huyuntizdil 'ink'ez 'ulhodútni, “Ts'un k'ut ts'e titso wheni whuz tizya whe 'ut'en.”

³² Jesus ndet da' 'ut'en Mary whuz oozya. Soo yutilh'en ibulh yubut dugwutsi be nenínya 'ink'ez 'uyulhni, “SMoodihti, njan 'int'oh de, 'aw da' sulhutsin dalhital oole' da'.”

³³ 'Et Jesus yunilh'en 'utso, 'ink'ez Lizwifne mbene la yulh nudilhne, 'enne cha hutso hubunilh'en whe, tube whuts'u disnih 'ink'ez ooyughi whe ooba dzoh 'uhooja, ³⁴ 'ink'ez uboodulhkut, “Nts'e 'alhti?” 'Et 'uhuyúlhni, “'Anih, nenaoodulh whunolh'en si!”

³⁵ 'Et Jesus intse.

³⁶ Lizwifne 'et 'ulhodútni, “Nulh'en dalcho-i be yuk'ensi!”

³⁷ 'Ink'ez whulohne 'uhutni, “Hoos'en-un hoo'en nayulhtsi ínle', 'aw eh ndun dune 'en cha datítsah whuch'a 'uyooleh 'aít'oh inle'?”

³⁸ 'Et Jesus doo cha za dudzi yo whe ooba dzoh 'uhooja, 'ink'ez ni sulí' whe ts'un k'uz oozya. Njan ts'un k'ut 'et 'an tse whudádin'ai-un 'uhoont'oh. ³⁹ 'Et Jesus ubúlhni, “Nyoo tse 'udun dutah'aih!” 'Et Martha dune dazsaí-un bulhtus, 'en 'utni, “SMoodihti, ndun 'awet dit dzin 'adalhte' 'ink'ez lhstun cha sulí'.”

⁴⁰ 'Et Jesus 'uyulhni, “'Aw lakw lhunyudúsnel inle', si sghun mba 'alha 'uhoont'oh de, 'et de Yak'usda yé dizti'-i tan'elh?”

⁴¹ 'Et nyo ts'un k'ut dune 'adilhí-un, tse 'udun hidutiz'ai. 'Et Jesus ndo yútan'en 'ink'ez 'utni, “SBá sudánts'o 'inka musi nyudúsní. ⁴² 'Ink'ez t'éwhunúszun 'ahoolhyiz wheni soo zílhts'ai. 'Et hoonts'i njan 'udusní-un ndunne 'ilhozdílné njan nodilhya, 'et de la nyun whuz de sútílh'a'-un buba 'alha' 'uhot'e'.”

⁴³ 'Et ndúdija hukw'elh'az soo khuniti be yatílhduk, “Lazarus, ndiz ínyalh!” yúlhni. ⁴⁴ 'Et nyoon dune dazsaí-un tsa k'ez ts'e ha nája. Oola 'ink'ez ooke te 'awhuz naih huyulh 'ábulhtih-i, 'i be oogha ósduz, 'ink'ez dzezoh cha oonin 'awhuz oogha yóonasduz. “Ook'u na'uh'uk 'ink'ez oola duhtnih!” ubúlhni Jesus.

⁴⁵ Ndunne Lizwifne, Mary yughu nindil inle'ne, Jesus bunalh 'uja 'et buba 'alha' yint'oh suli'. ⁴⁶ 'Et hoonts'i whulohne, 'enne Phariseene buts'un nahoosdil 'ink'ez Jesus nts'oh te ne'ust'en-un, 'et buba hudani'. ⁴⁷ 'Et hukwa lubret bumoodihne 'ink'ez Phariseene yahútilhduk wheni 'ilhúnahosdil 'ink'ez 'uhutni, “Nts'en'a dáztinelh? Ndun dune stabe lhat-un hooncha tene'út'en!

⁴⁸ Whute 'ut'en ts'ilh'i de, ts'iyanne la buba 'alha 'oot'e' 'ink'ez Rومانne whusahándil whe la nelugliz whucho 'ink'ez neyun k'ut cha negha ha hólhchoot, 'ink'ez la ts'iyawh yats'ódilh.”

⁴⁹ 'Et 'ilhoghun butoh Caiaphas huyulhni, 'en la 'et naoduzuk wheni lubret 'uk'enus dízti'-un unli ínle', 'en ubúlhni, “'Aw hoonli t'éwhunuzúhzun! ⁵⁰ 'Aw eh huwun nuní lhnuzulhzut, ts'iyanne ba 'ilhoghun dune za dazsai de, 'et de 'on nus soo' whutat'elh, 'et huwa la 'aw neyun k'ut gak hole' 'aít'oh.”

⁵¹ Caiaphas didutch'oh iloh ndi khuni yaka ni ntizut, 'et lubret 'uk'enus dízti'-un unli, 'et naoduzuk huba, 'et huwa nus hón'en Jesus 'en ts'iyanne Lizwifne 'et yun k'ut whut'enne ba datítsah. ⁵² 'Et 'aw Lizwif didowhne, 'enne ba za iloh. Mbene la Yak'usda buzkeh unlíne, nts'e la yahandil, 'oh whut'enne, 'enne buba cha. 'Et huwa la ts'iyawh 'ilhunabootalelh 'ink'ez 'ilho whut'enne dune hutileh. ⁵³ Soo 'et dzin whuts'un la lhahóduleh hituzilghelh wheni.

⁵⁴ 'Et whula gha ts'e Jesus 'aw ts'et Lizwifne butoh nulhúsyoh. K'us yun k'ut 'aw dune lhuhóot'ih-un ts'e whuzih whuz'ai, 'ilhoghun keyoh

Ephraim huwhútni, whuz whinya 'ink'ez yugha hodul'ehne tubulh 'et hudáls'ti'.

⁵⁵ 'Et Lizwifne budzenis whuti ndet da' Butus Lhuseya huwhútni-un, 'awet whenghoh whudizulh. 'Inka lhane yun k'ut whut'enne Lizwifne bubuna'udoh hukw'un'a 'uhutinelh wheni keyoh whuti Jerusalem ts'e hoozdil. ⁵⁶ Lugliz whucho nódilhya 'ink'ez Jesus hika itís'en, 'et 'ulhodútni, “Daja nahzun? 'Aw tilah dzenis whuti wheni whusalhóosya' nahzun eh?” ⁵⁷ 'Et lubret bumoodihne 'ink'ez Phariseene te, 'uda' dunene toh khuni butl'a ídan'ai Jesus nts'e 'ut'en t'éhonínzun de, 'aho hudooni', 'et de 'awet huyitálhchulh.

Soo 'udek'ez Jesus Jerusalem ts'e tizya

12 Dzenis whuti Butus Lhuseya huwhútni-un 'awhuz lkh'u tat dzin whuz'ai, 'et Jesus keyoh wheyaz Bethany 'et 'uja Lazarus dazsai whe yaidlane toh dunaidilhti inle', 'et Lazarus whut'i, whuz oozya. ² 'Et hulgha na'tit'ulh wheni hiba lhadúja. Martha 'en buba hukw'e'ile. 'Et Lazarus 'en cha bubulh na'ut'alh. ³ 'Et Mary lubot dizbun at'en, k'unuts'újul soo dízti'-i, 'ughih nard huyulhni, 'i utahaltsus-i whusayán'ai. 'I be Jesus yuke yulhlho 'ink'ez dutsigha' be yuna'alhde. Yoh ndulcho whe k'unuts'újul be soo whultsun sulí'.

⁴ 'Et 'ilhoghun yugha hodul'eh-un Judas Iscariot, Simon ooye', 'en 'utinelh ye' óotakulh-un, ⁵ 'en 'utni, “Di ha ndi k'unuts'újul be lhé'oohkulh 'ink'ez tel'enne gha lhúzahdzaih? Tube dízti' whe 'unt'oh!” ni. ⁶ 'Et 'aw tel'enne buba dátni iloh huwa 'et ndutni, 'undunut'ih-un unli 'ink'ez sooniya zus ndai la be yúkat-i, didut buba nuyá'a, 'ink'ez hukwa' ninzun totsuk ndai la be yúkat-i 'ants'i yilhchuk, 'inka 'utni.

⁷ 'Et Jesus 'utni, “Ndun ts'eke oots'á ha lhozah'ai, ndi 'asotilhtelh dzin wheni, 'et yálh'a' 'i 'unt'oh. ⁸ Tel'enne 'ahoolhyiz nohbulh 'úhint'oh, 'et si 'ahoolhyiz wheni iloh nohbulh 'útist'elh.”

⁹ Lizwifne Jesus 'et usda t'éhonanzin whe, soo tube lhane 'ilhozdílne whusahándil. 'Aw Jesus 'en gha za iloh, Lazarus mbe da' Jesus dunaidilhti inle', 'en huyuntilh'elh ha. ¹⁰ 'Et lubret bumoodihne 'ilhuhozdil Lazarus 'en cha hituzilhghelh 'et howu yahutilhduk wheni. ¹¹ 'En oogha tube lhane

Lizwifne bube 'ut'en k'oh whuch'a huzdil 'ink'ez Jesus 'en ghun buba 'alha' yint'oh, 'inka Lazarus hituzilhghelh hukwa' huninzun.

Jesus Jerusalem ninya

¹²'Et 'om bun dzin lhane 'ilhozdílne dzenis whuti wheni Jerusalem ts'u hoozdil Jesus huyúlh 'údants'o whuz de úyalh hutni 'inka. ¹³'Ul hudílhchoot 'ink'ez 'i hidilelh whe hidudizdil 'ink'ez tube cho 'uhutni,

“Yak'usda ooba whudúlhti!

Mbe la neMoodihti boozi' gha whusaínya-un,

'en 'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut!

'En Israel oots'u haindene bulerwe 'unt'oh!”

¹⁴'Et Jesus yeztliyaz hiba whusahúyalhti 'ink'ez yuk'etl'a dida'. 'Et whundúlya whe ndi 'uda' ooghun 'uk'une' 'úsguz-i, 'i ndutni,

¹⁵“Zion whuzkehke nohdzi úlhtus 'ulhtsi!

Nulh'en nohlerwe yeztliyaz k'ut usda 'ink'ez nohts'un úyalh!”

¹⁶'Udechoo whe Jesus yugha hodul'ehne 'aw dudeni be t'éhonúszun nduwhi 'i ghun. 'Et yak'uz ooba whudálti' ts'e, whenája hukw'elh'az 'et whunahilni nduwhi ooghun 'uk'uné' 'usguz-i 'et ndutni 'ink'ez whe didut 'oh te ne'huyul'en.

¹⁷'Et ndunne 'ilhozdílne, mbene da' yugha hodul'eh whe Lazarus yukahizya 'ink'ez ts'un k'ut yaidláne toh dunaidilhti whe hinalh'en inle', 'et howu yawhehunilhduk. ¹⁸'Et ndunne 'ilhozdílne hooncha túne' 'ust'en-un whulh 'úhudants'o 'inka 'uhuja highu nindil. ¹⁹'Et Phariseene dich'oh 'ulhodutni, “Nulh'en! 'Aw hoonli-unyaz lhe'whahle! Ndi yun k'ut dune, ts'iyawh huyúntizdil!”

Whulohne 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha Jesus hiti'elh hukwa' huninzun!

²⁰Mbene la dune Jerusalem ts'e tizdilne, 'enne butoh, whulohne Greekne cha' hut'en. Dzenis whuti 'et Yak'usda ts'u teni 'uhuntilhzilh, 'et wheni. ²¹Philip, 'en keyoh Bethsaida, Galilee yun k'ut whuz'ai, 'en highu nindil 'ink'ez 'uhuyúlhni, “Wheni cha Jesus uzti'elh hukwa 'uzninzun.”

22 'Et Philip, Andrew yughu ninya 'ink'ez yudáni', 'ink'ez Andrew Philip bulh Jesus hidáni'.

23 'Et Jesus ubúlhni, "Awet Yinka Dune Ye' ooba whudutálti'-un, 'et whusahónzut. 24 Soo ts'ih'un un'a nohdúsi, ha nuyeh-i oomai' 'aw yun k'ut nálnilts'ulh de, dant'oh la 'et za ndutit'elh. 'Et hoonts'i yun k'ut ánis'ai de, soo lhai oomai'-i, 'i ooghu ha náyuntijeh. 25 Mbe la dune ye khuna-i yuk'ensi' de, 'et de ye khúna-i ninta itá'alh whe 'unt'oh. 'Et hoonts'i mbe la ndi yun k'ut ye khúna-i ooba 'ants'i yint'oh de, yootatun whe 'ilhiz oole' hutinalh. 26 Mbe la sba né'ut'en de, 'enne suntooya' 'ink'ez nts'e la 'ust'oh-un, 'et la ooda'. Mbe la sba ne'ut'en unlí-un, 'en SBá bubudutálhti'."

Jesus datitsah-un howu yalhduk

27 "Andit tube szul ba ndo ha' hoot'en, 'ink'ez daja doosni' suba? SBá njan sts'un whudilts'ulh-un whuch'a sla 'ineh doosni' eh? 'Awundooh! Njan sts'un whudilts'ulh-un, 'et wheni whusáya. 28 'SBá nyoozi' 'on nus diziti' ílhtsi.'" 'Et yak'uz whuts'un khuni huduzts'ai, "Uda' soozí' dasti' 'ink'ez doo cha za 'on 'un dutásti'," whutni.

29 Whulohne 'ilhunaosdílne, 'et nódilhya 'ink'ez hodánts'o. 'Et 'ulhodútni, "Ditni disnih!" 'Et whulohne, "Lizas yulh yátilhduk whe 'uwhutni," hutni.

30 'Et Jesus 'ubulhni, "Ndi khuni huduzts'ai dáhts'o-i, 'aw si sba iloh 'uwhutni, nohni nohba 'uwhutni. 31 'Andit 'awet yinka whudune'ne buba nahutideh 'ink'ez whutsoda' ndi yun k'ut humoodih, 'en 'ilhiz 'un hítinoh. 32 'Ink'ez ndi yun k'ut dube' sodunintan de, 'et de ts'iyanne ts'úbun tizt'i.'" 33 'Et ndutni whe nts'en'a la datítsah, 'et bunalh ni whe 'utni.

34 'Et 'ilhunaosdílne 'uhuyulhni, "Moses 'uk'unéyuzguz inle'-i, 'i gha whulh 'úzdits'o ndun Christ 'en 'ilhiz hutinalh. 'Ink'ez dálhti' 'udini 'et Yinka Dune Ye', 'en whe be' dutálti' dini? Mbe whe 'unt'oh ndun Yinka Dune Ye'?" hutni.

35 'Et Jesus 'ubulhni, "Awhuz dzoh sa'yaz whuz'ai 'et ndi be hóot'en-i nohbulh 'útit'elh. 'Awhuz ndi be hóot'en-i nohbulh 'únt'oh whe 'ahdulh

---

12:24 Ndi ha niyeh oomai'-i, 'i Jesus Christ ndult'oh, 'ink'ez ndi oomai' gha ha nányih-i, 'i mbene la buba 'alha' yint'ohne 'uhint'oh, ni whe 'utni. 12:31 Ndi yun k'ut humoodih, 'en netsudule 'unt'oh. 12:32 Dube' hidunintan ni, 'et tulalhgus 'ulhni whe 'utni.

za 'aht'en. 'Et nduht'en de, 'aw tsalhgus nohk'édolts'it 'aít'oh. Mbene la tsalhgus yo udúlhne 'aw nts'e hidulh t'éhonúszun. ³⁶ Dáwhuldzoh la ndi be hóot'en-i 'aht'í-i, 'ink'ez nohba 'alha' oote', 'et de be hóot'en-i buzkeh tihleh.” 'Et Jesus ndubulhni hukw'elh'az, bughu whenája 'ink'ez buch'a untilh'i.

³⁷ Tube 'ut'en-i uncha-i bunalh 'alh'en 'et hoonts'i 'aw buba 'alha' lhe'ít'oh. ³⁸ 'Et nus hoo'en-un Isaiah 'uk'u néyuzguz-i, 'i gha whuz un'a 'oh te ne'whust'en. Njan ndutni whe 'uk'une' 'úzguz,

“Moodihti ndi khuni whutl'azdan'ai-i mbe za ooba 'alha' yint'oh?
NeMoodihti yé ulhtus-i mbe ts'un yuna'dunilhtan?”

³⁹ 'Et huwa cha buba 'alha' lhe'hóot'oh, Isaiah doo cha ndutni 'et huwa,

⁴⁰ “Yak'usda buna cha hoohoos'en 'ubulhtsi,
'ink'ez budzi cha duts'un yulhtsi.

'Et 'aw duna be huhoo'en 'aít'oh

'ink'ez budzi be 'aw t'ehononozin 'ait'oh.

‘Soo na'butisdlelh huba sts'un nahoolyeh 'ait'oh,’ ni Yak'usda.”

⁴¹ 'Et Isaiah Yak'usda yé dizti-i yunalh'en whe 'et yughun ndutni inle'.

⁴² 'Et hoonts'i lhane dune ando 'unt'ohne, 'enne Jesus buba 'alha' yint'oh, 'et hoonts'i 'aw hudooni' 'aít'oh. 'Et nduhtni de, Phariseene Lizwifne bulugliz whuch'a 'ilhiz tebohohneh la 'et whe hunuljut. ⁴³ 'Enne dune ubudílhti'-un, 'et Yak'usda ubúdutálhti'-un whanus huhóont'i'.

⁴⁴ 'Et Jesus khuni ulhtus-i be ndutni, “Mbene la si buba 'alha' 'ust'oh-un, 'aw si sghun za íloh, mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en buba 'alha' yint'oh.

⁴⁵ 'Ink'ez mbe la sunilh'éen-un, 'enne mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en yunilh'en. ⁴⁶ Yinka whudune'ne ba be hóot'en-i 'et hukwa ndi yun k'ut nenúsyá. 'Et huwa mbe la ooba 'alha' 'ust'oh-un, 'aw tsálhgus yo hudolts'i' 'aít'oh.

⁴⁷ 'Ink'ez mbe la sghuni hidits'o hoonts'i buba 'alha' lhe'yít'oh de, 'aw buba nahoosyeh 'aít'oh. Ndi yun k'ut whudune'ne buba nahutisyeh íloh ha whusásyá, ubutisyih ha whusásyá. ⁴⁸ Mbene la sts'u disnihne 'ink'ez 'aw sghuni lhuyílhcuh, 'ilhoghun 'en buba nahutiyeh. Ndi khuni be nohbulh yasduk-i, 'i khuni za 'udek'ez dzin de be nohba nahutideh. ⁴⁹ 'Aw sich'oh iloh yasduk. SBá, mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en didutch'oh khuni yutulhúhizye'-i, 'i stl'a ídan'ai daja doosni' whe yaosduk 'et wheni.

⁵⁰ 'Ink'ez t'éwhunúszun ndi khuni yutulhúhizye'-i, 'i gha 'ilhiz be khútna-i

unli. 'Inka ndai la sich'oh be yásduk-i, nts'en'a la sBá sudáni'-un, si cha whuz un'a za yasduk,” ubúlhni.

Ndi yun k'ut howu natidalh-un Jesus yugha hodul'ehne ubulh yálhduk

13 Dzenis whuti ndet da' Butus Lhuséya huwhútni-un, 'et whutsoda' Jesus 'awet oots'o whúdílt'sulh-un ba 'et newhúninzut t'éwhunínzun ndi yun k'ut howu tiyalh 'ink'ez duBá ts'un natidalh. Ndi yun k'ut mbene la ooch'e'ne ts'iyawh buk'ensi'. Soo ooba 'udek'ez tileh whuts'un buk'ensi'.

²'Et hulhgha na'hit'al hukw'elh'az 'uda' netsudule Judas Iscariot Simon ooye' Jesus ye' óotakulh hukwa' noozin-un, yudzi yo neoodin'ai. ³'Et Jesus t'éwhunínzun ooBá ts'iyaitsuk k'úne' yool'en-un, 'et yugha óonin'ai. 'Ink'ez Yak'usda ts'un hańya 'ink'ez Yak'usda ts'un nátidalh. ⁴'Et na'hit'al 'ink'ez yoo 'az ye dune unli-i 'udúneninla. Lusooma ilhchoot dubut neínílhal 'ink'ez yulh ts'ú dilh'oo. ⁵'Et 'awet be la' ts'uldeh bez too dilhdzo 'ink'ez yugha hodul'ehne buke tunagus 'ink'ez lusooma yulh ts'ú dilh'oo-i, 'i be buke yuna'ulhdeh.

⁶'Et Jesus Simon Peter ghu ninya whe Simon Peter uyúlhni, “SMoodihti, 'aw si cha ske tunatangus whé 'int'en?”

⁷'Et Jesus 'uyulhni, “'Andit dast'éń-un 'aw nyeni be t'éwhunuzínzun, 'et k'at le, 'et de la t'ewhunonzeh.”

⁸'Et Peter 'uyulhni, “'Awundooh! 'Aw ske tunaóongus 'aít'oh!” 'Et Jesus 'uyulhni, “'Aw nyunalhe'usdoh de, 'aw sulh 'ónt'e' 'aít'oh.”

⁹'Et Simon Peter 'uyulhni, “SMoodihti, 'aw ske za iloh, sla 'ink'ez stsi cha tunańgus!”

¹⁰'Et Jesus 'uyulhni, “Mbe la buna'ide-un, duke za tunaooogus huba' hoont'oh. 'Et hoont'si ndulcho whe lhdítsun whe 'unt'oh. 'Et nohni ts'iyawh nohuna'ide 'et hoont'si nohtoh 'aw ts'iyawh iloh lhdahatsun.” ¹¹'Et 'uda' t'éwhunínzun mbe la ye' óotakulh-un 'inka 'utni, “'Aw ts'iyawh iloh lhdahatsun.”

¹²Buke tunagus-un 'awet lhadúja whe, ye dune unli-i yé naja 'ink'ez butoh nanátl'a dida', 'ink'ez 'ubulhni, “Hadi', njan 'andit danóhusdla la, soo cho eh noheni be t'éwhunáhzun? ¹³Whuneoodulh'eh-un 'ink'ez Moodihti sudúhni. 'Et 'alha' duhni whe' duhni, si 'en 'ust'oh 'et huwa. ¹⁴'Et si 'en 'ust'oh dune hodul'eh-un 'ink'ez Moodihti usdli whe nohke

tunasusguz, 'et nohni cha whuz un'a ulhke tunaóohgus huba' hoont'oh.

¹⁵ 'Andit nohnalh danóhusdla la, whuz un'a nohni cha 'et ndulhóolh'en.

¹⁶ Soo ts'ih'un un'a nohdúsní, 'aw 'ustle-un, 'en dumoodih ando lhe'ít'oh.

'Et whuz un'a za khuni na'á-un 'aw mbe la yutílh'a'-un yandó lhe'ít'oh.

¹⁷ 'Et noheni be t'éwhunáhzun de daja nohdásni', 'ink'ez danóhusdla la, 'et nohni cha whuz un'a 'aht'en de, 'et de tube hootáht'e'.

¹⁸ 'Aw soo ts'iyawh iloh nohghun 'et ndudúsní. Mbene la 'utahábisdlane, 'enne t'ébunúszun, 'et huwa Yak'usda ooghuni 'uk'ú nusgúz-i k'ut dawhútanelh la 'et huwun njan ndutni, 'Mbe la lhes sulh ín'al-un, 'en sch'az nedinja whe sozoolhghelh hukwa' ninzun.'

¹⁹ Njan 'et nduwhútanelh-un whutso 'et nohdúsní. 'Et ndúhooja de, nohba 'alha 'uhote' mbe usdli-un, 'en 'ust'oh. ²⁰ Soo ts'ih'un nohdúsní mbe la whes'a'-un, 'en dudzi yo whe huyílhchoot de, si cha suhílhchoot whe 'uhoont'oh. 'Et mbe la dudzi yo whe sílhchoot-un, ndun whuz de sútílh'a'-un, 'en cha yílhchoot whe 'uhoont'oh."

²¹ 'Et Jesus njan ndudáni' hukw'elh'az ooyughi ba ndo ha' hoot'en. 'Et bubulh yátilhduk 'ink'ez njan ndúbulhni, "Soo ts'ih'un nohdúsní 'ilhoghun nohtoh 'en se'óotakulh."

²² 'Et yugha hodul'ehne ts'iyawh lhonul'en k'us umbe suba uyúlhni 'aw t'éhonúszun. ²³ 'Et 'ilhoghun yugha hodul'eh-un, Jesus k'us yúk'ensi'-un soo yuzih k'ut usda, ²⁴ Simon Peter John yuba núlhni whe Jesus yoodolhkut soo mbe suba 'uyulhni yughu yalhduk-un 'inka.

²⁵ 'Et John yuts'un le' 'uja 'ink'ez yúlhni, "SMoodihti, mbe whe 'unt'oh?"

²⁶ 'Et Jesus 'uyulhni, "Mbe la ndi lhesyaz détunasus'ai 'ink'ez ootl'a yís'ai-un, 'en 'unt'oh." 'Ink'ez lhesyaz détunayuz'ai 'ink'ez Judas Iscariot Simon ooye', 'en yutl'a yán'ai. ²⁷ 'Et ndi lhesyaz yutl'a yán'ai whe 'awet Satan ye yínya. 'Et Jesus uyúlhni, "Ndet da' 'uwwhutanlelh, 'a cho lhaóodinleh."

²⁸ 'Et 'onghunne ts'iyawh mbene la Jesus yugha hodul'ehne, di ha 'et ndúyulhni-un 'aw t'éhonúszun. ²⁹ Whulohne, 'enne 'uhuninzun Judas 'en sooniya zus nuyá'a 'inka ndai la dzenis whuti wheni ooka' nudzún-i, 'i yoket ha uyúlhni. K'us tel'enne te hoonliyaz bugha oo'alh ha 'uyulhni huninzun. ³⁰ 'Et 'awet lhesyaz yílhchoot ibulh, 'aho 'a cho 'az whinya. 'Et 'awet 'ulhdzis 'uhoont'oh.

³¹ 'Az whénaya hukw'elh'az 'et Jesus 'utni, "'Awet Yinka Dune Ye' ooba whudálti' 'ink'ez 'en oogha Yak'usda ooba whudálti'. ³² 'En oogha

Yak'usda ooba whudálti' de, 'et de Yak'usda didutch'oh cha Yinka Dune Ye' soo 'aho 'et yuba whudutálhti'.

³³Suzkehke 'aw sa' iloh nohbulh 'utist'elh. Skuntihtalh 'et hoonts'i Lizwifne 'ubudásni', whuz un'a nohni cha nohdúsní, nts'e la tisyalh ts'e 'aw nohni cha sulh tóohdilh 'aít'oh.

³⁴'Ilho khuni 'andidi-i nohtl'a tís'alh 'ink'ez ndi 'i 'unt'oh, ts'iyawh lhk'eoohsi'. Nts'en'a la si nohk'esi', 'et whuz un'a za nohni cha lhk'eoohsi'.

³⁵Ndi be lhk'ets'usi'-i nohtoh hoonli de, 'i gha la sgha hodul'ehne 'ahli ts'iyanne t'éhonózin.”

³⁶'Et Simon Peter yoodulhkut, “Moodihti, nts'e tanyalh?” 'Et Jesus uyúlhni, “Nts'e la tisyalh ts'e, 'aw 'andit suntonya' 'aít'oh, 'et hoonts'i k'at le, 'et de la suntonya'.”

³⁷'Et Peter 'uyulhni, “Moodihti, 'et di ha 'andit 'et 'aw nyun toosya' 'aít'oh? Be khúsna-i, 'i hoonts'i nyun mba oola dutisnih?”

³⁸'Et Jesus 'uyulhni, “'Alha' eh be khína-i, 'i sba oola dutatnih? Soo ts'ih'un un'a nyudúsní lugok dune 'udutinelh whutso, tat 'et t'ésunuzínzun dutanelh.”

Jesus yugha hodul'ehne ubúlhni, “Si sgha za sBá oots'u tíhdulh”

14 “Khun te nohdzi úndooda' junih. Yak'usda nohba 'alha' 'unt'oh, whuz un'a si cha nohba 'alha' oost'e'. ²SBá ooyoh lhat-un yoh whuzdla whe 'uhoont'oh. 'Aw 'alha' lhe'hóot'oh de, nohdósni' da'. Whuz tisyalh nohba lhawhúdutisdleh wheni. ³Whuz oozusya 'ink'ez nohba lhawhúdusdla de, doo cha za whusanátisdalh 'ink'ez nohitáschulh, ndet susda-un, 'et si sulh 'útihtelh. ⁴'Ink'ez nts'e la whésya ts'e 'ink'ez nts'e ti whéhon'a 'et t'éwhunáhzun.”

⁵'Et Thomas yoodulhkut whe 'uyúlhni, “Moodihti, nts'e tanyalh 'aw t'ets'onúszun, 'ink'ez nts'en'a whuz ti t'éts'ontázin?”

⁶'Et Jesus 'uyulhni, “Si yak'uz ti 'ust'oh, khuni 'alha' 'unt'oh-i usdli, 'ink'ez 'ilhiz wheni be ts'ukhuna-i, 'i cha usdli. 'Aw 'ilhoghun hoonts'i sBá yuts'un tóoya' 'aít'oh, si sgha za 'et ndótinelh. ⁷Si t'ésunahzun inle' de, 'et sBá cha da' t'enóhzin oole'. 'Et 'andit whúts'un, 'en 'awet t'enahzun 'ink'ez ah'en cha 'áhja.”

⁸'Et Philip 'uyulhni, “Moodihti, mBá bunenilhtun 'ink'ez uznoolh'en, 'et 'awet neba soo hoont'oh.”

⁹Et Jesus 'uyulhni, “Philip, lhe'whuldzoh nohbulh 'úst'en, 'et 'awhuz eh t'ésunuzínzun? Mbe la san'en-un, 'en sBá cha hiyan'en. 'Ink'ez di ha, ‘MBá bunenilhtun,’ díni? ¹⁰Si sBá ooyudúsda 'ink'ez sBá cha syudínda. 'Et 'aw eh mba 'alha' lhe'hóot'oh? Khuni be nohbulh yásduk-i 'aw si sghuni iloh 'unt'oh. SBá syudínda-un, 'en ndi 'ut'en 'uyulh'en-i 'unt'oh. ¹¹Nohba 'alha' 'uhot'e' si sBá ooyudúsda 'ink'ez sBá 'en syudínda. 'Et nohba 'alha' lhe'hóot'oh de, ndi 'ut'en ndai la 'ulyá-i, 'i gha si sghun nohba 'alha' 'uhot'e'. ¹²Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, mbe la buba 'alha' 'ust'oh-un, 'en ndi 'ut'en ndai la 'us'én-i, 'enne cha 'uhitilh'elh. 'Et si sBá oots'u nátsidalh 'et huwa si 'ut'en 'is'én-i 'on nus 'ulcho-i 'ut'en 'i la 'uhuyoolh'en. ¹³'Ink'ez ndai la si soози' gha ooka' dahni-i 'oh te nohba ne'tist'en. 'Et huwa la sBá 'en ooYe' gha ooba whudólti'. ¹⁴Ndai la si soози' gha ooka' dahni-i, 'et nohba 'uwhtisdlelh.

¹⁵Nohni sk'ehsi' de, ndi khuni nohtl'a dísdla-i ook'une' 'ooht'en. ¹⁶'Ink'ez sBá 'en la 'ilhiz wheni nohLa'tit'elh-un, 'en nohgha ítalhtelh, 'et la oots'u hukwa' doosni'. ¹⁷'En Ndoni 'unt'oh. Ndai la khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i za oots'u haídulst'uk. Ndi yun k'ut whudune'ne 'aw dudeni be t'ehinúszun 'ink'ez 'aw huyólhchoot 'aít'oh. 'Et nohni t'enahzun, nohbulh 'únt'oh 'ink'ez nohyudútilts'ulh. ¹⁸'Aw ts'unóhne 'ahli le' 'aht'oh whe nohghu toosya' 'aít'oh. Nohts'un tóosya' la. ¹⁹Dzoh sa'yaz inle' de, 'ink'ez yinka whudune'ne, sulhotis'el, 'et hoonts'i nohni suntilh'elh. Si khusna 'et huwa nohni cha khutihnalh. ²⁰'Et dzin de 'et la t'ewhunohzin si sBá ooyudúsda 'ink'ez sBá cha syudínda 'ink'ez 'on 'un nohni cha nohyudusda. ²¹Mbene la khuni 'et nédisdla-i yuk'úne' 'ut'enne, 'enne sk'ensi'ne 'uhint'oh. 'Ink'ez mbene la sk'entsí'ne, sBá cha buk'etisi', 'ink'ez si cha buk'etisi' 'ink'ez mbe usdli 'et la t'ehoninzun hubooselh.”

²²'Et Judas, 'aw Judas Iscariot 'en iloh, 'en Jesus 'uyulhni, “Moodihti, nts'en'a 'uhoont'oh whe nyun nghun t'ets'onózin-un neba 'uwhtánlelh, 'et hoonts'i yinka whudune'ne, 'enne nyun nghun 'aw t'éhontászin dini?”

²³'Et Jesus 'uyulhni, “Mbene la sk'entsi'ne, 'enne sghuni yootatun. 'Enne sBá buk'etisi' 'ink'ez bubulh whútit'elh 'et whe la si bulh butoh óke'. ²⁴Mbene la sk'elhísi'ne, 'aw sghuni hik'u nulhe'ust'en. 'Ink'ez ndi khuni nohni dahts'o-i, 'aw sich'oh sghuni iloh 'unt'oh. SBá, whuz de sútilh'a'-un, 'en ooghuni 'unt'oh.

14:17,19 Mbene la ndi yun k'ut Yak'usda ooba 'alha' lhe'yít'ohne, 'enne ubúlhni bughu yalhduk.

²⁵ 'Awhuz nohtoh 'ust'oh whe njan 'et nohdúsní. ²⁶ 'Et ndun nohLa'ut'en-un, Ndoni 'unt'oh, 'en si soozí' gha sBá 'en nohts'ítílh'alh, ts'iyantsuk whunohodutilh'eh 'ink'ez daja nohdásní' la 'et whunalhnih cha nohtilhtselh. ²⁷ Be nedzi dizghel-i, 'i nohghu nenánust'ai. 'I sich'oh be sdzi dizghel-i, 'i nohgha nús'ai. Ndi be nedzi dizghel nohgha nús'ai-i, 'i 'aw yinka whudune'ne nohgha húyu'aih-i, 'i ndúlhilt'oh whe 'unt'oh. Khun te nohdzi úndooda' 'ink'ez noohljut júnih!

²⁸ Sudahtso whe nohdásní. 'Awet nohghu tisyalh 'ink'ez nohts'un natisdálh la. sBá 'en sanus dízti' 'et huwa 'en oots'u nátisdálh, 'ink'ez sk'ehsi' de, 'andit daja nohdásní' 'et huwa la whunólhni. ²⁹ 'Ink'ez 'oh te ne'whutit'en-un, 'andit nohdásní. 'Et de la whusahóolts'ut de, si sghun nohba 'alha' 'uhot'e'. ³⁰ 'Aw dzoh sa'yaz 'on 'un nohbulh yaóosduk 'aít'oh. Ndi yun k'ut humoodih 'az de úyálh 'ink'ez si sghun 'aw ntsool-iyaz 'i hoonts'i ooch'e' lhuyíloh 'et huwa. ³¹ Dugwe' dudahdilh, 'awet njan huwuztoodilh, 'et huwa la yinka whudune'ne t'éhonózin sBá ook'esi' 'ink'ez nts'oh te la khuni stl'a ídan'ai, 'oh te ne'úst'en.”

**Jesus yugha hodul'ehne hubodulh'eh mai chun
oozischum oots'u há nalhyeh, 'et whuz un'a za yugha
hodul'ehne huyulh za oot'e'. 'Et huwun hubodulh'eh**

15 “Soo mai chun 'i 'ust'oh 'ink'ez sBá 'en mai k'et huwunlí-un unli. ² Mbene la si sgha 'uzuschum unline, bumai' hooloh de, 'i 'uzooschum buts'u háidule. 'Ink'ez mbene la bumai' lhai de, ndai la 'utsi'-i bughu wheyoonli-i, 'i 'et de la 'on nus bumai' lhai oole'. ³ Ndi khuni be nohbulh yasduk-i, 'i be 'uda' nohuna'ide whe 'aht'oh. ⁴ Nohni syúdolhts'i 'ink'ez si cha nohyudóosda'. 'Uzooschum mai chun ooneídan'a de za, oomai' whutaleh. 'Et whuz un'a za nohni nohghun 'alha 'uhoont'oh. Si syudúlhts'i de, 'et de za nohmai' whutáleh.

⁵ Si mai chun 'ust'oh 'ink'ez nohni 'uzooschum 'aht'oh. Mbene la si syudínda 'ink'ez si cha ooyudúsdane, 'enne za bumai' lhai tileh. 'Et si sch'oh, 'aw hoonli 'uhuhuoleh-un hooloh. ⁶ Mbene la si syudínda ilohne, 'enne 'uzooschum k'un'a k'uhídut'us 'ink'ez n'un hidutulht'oh, 'et dugi, 'et nduhínt'oh. 'Ohwhi 'uzooschum nahidulhdzooch 'ink'ez tsuh hidulhuk 'ink'ez hidílhk'un. ⁷ 'Et si syódulhts'i 'ink'ez sghuni nohyo diz'ai de, 'et

ndet hukwa' nahzun-un, 'et ts'iyawh nohba 'et nduwhutanelh. ⁸'Ink'ez mai lhai nohts'u ha núlhyeh de, 'et huwa la sBá 'en ooba whudólti'. 'Et sgha hodul'ehne oohle'.

⁹SBá 'en si sk'ensi'. 'Et whuz un'a za nohk'esi', 'et huwa be nohk'esi'-i bulh za ooh't'e'. ¹⁰SBá nts'en'a la sba lhúhizye' ook'úne' zust'en 'ink'ez yé sk'ensi'-i, 'i cha bulh 'íst'e'. 'Et whuz un'a za khuni nohtl'a disdla-i ook'úne' 'aht'en de, 'et de la be nohk'esi'-i, 'i bulh óoh't'e'. ¹¹'Andit njan nohdúsni-un, 'et whe la be hoonust'i'-i, 'i be hoonáht'i' de, 'et de la hoonáht'i' k'et 'aw 'on 'un hóht'e' 'ait'oh. ¹²Ndi sghuni nohtl'a dís'ai 'i ndutni, ts'iyawh 'ilhone 'ahli whe nts'en'a la nohk'esi', whuz un'a za lhk'eohsi'. ¹³Ilhoghun dune duyadanke buk'uz dazsai de, 'aw 'on 'un ye búk'eoos'i-i hooloh. ¹⁴'Ink'ez khuni nohtl'a dísdla-i ook'úne' 'aht'en de, 'et nohni syadanke 'aht'oh. ¹⁵'Aw 'on 'un se 'ustlenne lhunohduzúsní, 'ustlenne, 'enne bumoodih nts'oh tune' 'ut'en, 'aw t'éhonúszun. Si nts'oh te la sBá ooghun whudásts'o, 'et soo ts'iyawh whunóhnistan, 'et huwa syadanke nohdúsni. ¹⁶'Aw nohni 'utahalhúsulhtel. Si 'utáhanóhisdla toohdilh 'ink'ez mai ha nólhyeh 'ink'ez nohmai' 'ilhiz wheni oot'e', 'et hukwa 'et nenóhnusdla. 'Et huwa la sBá ndai la si sooz'i' gha oots'o hukwa dahni-i, 'i la nohgha íyo'alh. ¹⁷'Andit nohdúsni, ts'iyawh lhk'eohsi'.

¹⁸Ndi yun k'ut whudune'ne nohts'u hudutni de, whunalhnih nohni nohts'o dutitni whutso, 'et 'uda' si sts'u hudutni inle'. ¹⁹'Enne buloh 'ahli de, 'et da' nohk'ehootsi' oole' da'. 'Et hoonts'i nohni butoh 'utáhanóhisdla, 'ink'ez 'aw 'on 'un buloh lháhloh, 'et huwa yinka whudune'ne nohts'u hudutni. ²⁰'Et huwa daja nohdásni' la whunalhnih, 'aw 'ustle-un, 'en dumoodih ando lhe'ít'oh, si dzoh nusúhulhdzut te, nohni cha dzoh nunóhotilhdzut. 'Et sghuni hik'úne' 'ust'en de, nohni nohghuni cha la hik'úne' oot'en. ²¹'Et nohni sch'e' 'ahli, 'et huwa la 'oh te ne'nohuhoolh'en, mbe la ndun whuz de sútilh'a'-un, 'aw t'éhinúszun 'et huwa. ²²'Aw si whusálhusyal 'ink'ez bubulh yálhusdih de, lubeshi 'ulh'enne hinli 'aw t'éhonózin 'aít'oh. 'Et 'andit whuts'un dulubeshi 'aw whé nuhínoolh'i'-un hooloh. ²³Mbene la sts'u dutníne, sBá 'en cha hits'u dutni whe 'uhint'oh. ²⁴Ndi 'ut'en 'aw 'uyoonne lhe'yulh'én-i bunalh lhe'yús'el de, 'et de lubeshi 'ulh'enne hinli-un 'aw da' t'ehonószin. 'Et 'andit 'ut'en 'us'en-i hinalh'en 'et huwa si 'ink'ez sBá bulh nanilt'oh nets'u hudutni. ²⁵'Ink'ez ndi Yak'usda ooghuni buba 'uk'u nusguz whe 'et ndutni, 'Aw hoonli huwa iloh sts'u hudutni.' Daja ni la 'andit 'awet 'oh te ne'whust'en.

²⁶ 'Et hoonts'i nohLa'ut'en-un, Ndoni, ndai la be 'alha 'uhoont'oh-i oots'u haídilts'ut, 'en 'unt'oh sBá oots'un nohts'un tis'alh, 'en la whusainya de, si sghun ts'iyawh whunóhnoolhtun, sBá yuts'u haínya 'et huwa. ²⁷ 'Ink'ez nohni cha la si sghun 'uyoonne whúbuntilhtun, soo 'udechoo da' whuts'un sulh 'íht'en 'et huwa."

Jesus yugha hodul'ehne yununúdilhne hinli, 'et huwa ndi yun k'ut whut'enne dzoh nubotilhdeh-un, 'et huwun ubúlhni

16 Jesus 'et 'on 'un 'ubulhni, “Nohba 'alha 'uhoont'oh-un doo ka si whula doohtnih, 'inka 'unohdúsní. ² Lugliz whuch'a nóhjoot la. 'Et 'awet 'oh de whuz de whudizulh, 'et de la mbe la nohzilghí-un Yak'usda ba 'uhut'en untizilh. ³ Si 'ink'ez sBá bulh t'énehunúszun 'et huwa la 'oh te ne'nohohoolh'en. ⁴ 'Et 'uda' nohdásni, 'awet 'oh te ne'nohohulh'en de, 'et la whunaoolhni. Nohbulh 'ust'en inle' 'et huwa 'aw lhunoh dusnel.

⁵ 'Andit mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en oots'un nátisdalh, 'et hoonts'i 'aw 'ilhoghun nohtoh nts'e tisyalh-un hukwa sulhooduzulhku. ⁶ 'Et njan nohdúsní, 'et huwa nohdzi ts'odi be dizbun, ⁷ 'et hoonts'i khuni 'alha' 'unt'oh-i nohdusni, nohghu natisdálh-un, 'et nohni nohba hootázoo'. 'Aw whenáhusdal de, nohLa'ut'en-un 'aw nohts'un tooya' 'aít'oh. Whenásja de, 'et de 'en nohts'un tís'alh. ⁸ Whusaínya de, bubeni toh diz'ai-i gha la yinka whudune'ne lubeshi 'ulh'enne hinli t'éhonózin. 'Ink'ez ndai la ts'ih'un 'unt'oh-i 'ink'ez Yak'usda ye náhizya-i cha 'i ghun t'éhonózin. ⁹ Si sghun 'aw buba 'alha' lhe'hóot'oh 'et huwa la lubeshi 'ulh'enne hinli t'ewhunoolhzeh. ¹⁰ 'Ink'ez ndai ts'ih'un 'unt'oh-i cha t'ewhunoolhzeh. SBá oots'un nátisdalh 'ink'ez 'aw 'on 'un sooh'en 'aít'oh 'et huwa. ¹¹ 'Ink'ez ndi be náhudeh-i, ndi yun k'ut humoodih-un 'uda' ooba nahisda 'et huwa.

¹² 'Awhuz tube lhat-un nohdutásnelh-un whuz'ai, 'et hoonts'i 'andit 'aw whulh óohyín, 'aít'oh. ¹³ 'Et Ndoni, ndun khuni 'alha' 'unt'oh-i oots'u haídults'it-i, 'en nohyudánde de, 'en la ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i, noheni toh neído'alh. 'Et ndi 'i be 'ut'en 'unt'oh; 'aw didutch'oh dughuni be iloh nohbulh yátihduk, ndet la whudánts'o-un, 'et za whunoh untilhtun, 'ink'ez nts'oh te la ne'whutit'en-un, 'et cha t'ewhunáhzun nohtilhtselh. ¹⁴ Se' 'ut'en k'oh ts'iyawh hootáhlchulh 'ink'ez whunóhuntilhtun, 'et whe

la si sba whudólhti'. ¹⁵Ts'iyaitsuk ndai la sBá ooch'e' yinli-i, 'i si sch'e' 'unt'oh. 'Inka 'unohdúsní Ndoni 'en ndai la se' 'ut'en k'oh unli-i, ts'iyawh itálhchulh 'ink'ez yunóhuntilhtun.

¹⁶'Awet sBá oots'u nátsidalh 'et huwa 'udusni dzoh sa'yaz inle' de, 'et 'aw sooh'en 'aít'oh. 'Et doo cha dzoh sa' inle' de, 'et sutih'elh," ubúlhni.

¹⁷'Et yugha hodul'ehne didutch'oh lhuhoodulkut, "Ndi khuni ye nébulh yalhduk-i lhe'utni, 'SBá oots'u nátsidalh,' 'ink'ez, 'Dzoh sa' inle' de, 'et 'aw sooh'en 'aít'oh. 'Et doo cha dzoh sa' inle' de, 'et sutih'elh.' 'I daja ni whe 'utni?" ¹⁸'Et 'on 'un cha 'uhutni, "Njan dzoh sa' inle' de ní-un, 'et daja ni whe 'utni? Wheni 'aw t'ets'onúszun."

¹⁹'Et Jesus hukwa huyoodutalhkut hukwa' huninzun, 'uda' t'éwhunínzun 'inka ndubúlhni, "Nohdásni' dzoh sa' inle' de, 'et 'aw sooh'en 'aít'oh. 'Et doo cha dzoh sa' inle' de, 'et sutih'elh. 'Et eh nohnich'oh nohtoh hukwa lhoodulhkut? ²⁰Soo ts'ih'un un'a nohdúsní, tihtso 'ink'ez 'on 'un cha tube sk'enitihleh, 'et hoonts'i yinka whudune'ne hontálhni. Nohni tube ts'odi tihleh, 'et hoonts'i nts'odi-i bé hoonah't'i-i tileh. ²¹'Et whuz un'a ts'eke ooyaz whutáleh-un, 'en k'un'a 'et ndúhoont'oh. 'Awet be nghoh whudizulh te, whuch'a ní unli lhih. 'Et ooyaz whulih te, yé ndida'-i yunaoodulnoh, ts'oodun yinka nenílhti 'inka tube hóont'i'. ²²'Et whuz un'a za nohni 'andit ts'odi 'ahli, 'et hoonts'i nanohtist'elh 'ink'ez nohdzi hóotat'e', 'ink'ez be hóonah't'i-i 'aw nohghu ha yólhchoot 'ait'oh. ²³'Et dzin de, 'aw hoonli sts'u ka' doohni' 'ait'oh. Soo ts'ih'un un'a nohdúsní, sBá si soozí' gha hoonli oots'u hukwa' dahni de, nohgha íta'alh. ²⁴'Andit whuts'un si soozí' gha 'aw oots'o hukwa' dahní-un hooloh. 'Et sBá oodulhkut, 'et la nohgha whútalts'ulh, 'ink'ez 'et la be ts'oohoont'i' tiht'elh."

**"Ndi yun k'ut humoodih, 'ink'ez be 'ut'en k'oh cha,
ts'iyawh ooch'a' nus de," ni Jesus**

²⁵"Whutsoda' 'udada' oogha lhoohoolna'-i be ndi khuni nohdusni inle'. 'Et hoonts'i whuz de hóolts'ulh, 'udada' be iloh 'udutisnelh. SBá 'en ooghun soo ts'et khuni 'i be nohdutasnelh. ²⁶'Et neóodinzut de, soozí' cha hoonli ha' dutihnelh 'ink'ez 'aw sBá ts'un nohba tenadusdli lhduztinelh, nohnich'oh si soozí' gha oodulhkut. ²⁷Nohni sk'ehsi' 'et huwa sBá didutch'oh nohk'ensi', 'ink'ez Yak'usda ts'un hasya 'et nohba 'alha

'uhoont'oh. ²⁸SBá 'en oots'u hásyá whe ndi yun k'ut nenúsya. Doo cha ndi yun k'ut whuch'a natisdalh 'ink'ez sBá 'en oots'u nátisdalh,” ubúlhni.

²⁹'Et yugha hodul'ehne 'uhuyúlhni, “'Andit 'awet ts'et khuni be nebulh yaílhduk, 'aw 'udada' khuni be iloh 'udini. ³⁰'Andit 'awet t'ets'onínzun soo ts'iyantsuk 'et t'éwhúnínzun 'et huwa 'aw 'on 'un nts'u yoodolhkut 'aít'oh. 'Et huwa Yak'usda oots'un hainya neba 'alha 'uhoont'oh.”

³¹'Et Jesus 'ubulhni, “Soo eh nohba 'alha 'uhoont'oh? ³²Nulh'en whuz de whúdizulh-un 'awet 'et néwhudinzut, ndet la 'ilhone 'ahli whe yanaitáhdulh 'ink'ez nohnich'oh 'utiht'elh. Si cha sich'oh úsdli whe sghu tihdulh, 'et hoonts'i 'aw sich'oh iloh 'ust'oh, sBá 'en sulh 'únt'oh 'et huwa.

³³'Andit njan 'et huwun ndi khuni 'i be nohbulh yásduk, daja nohdásni' la, 'et huwa la be nedzi be dizghel-i ooh't'e'. Ndi yun k'ut nohehútizilalh, 'et hoonts'i hóht'e', ndi yun k'ut humoodih 'ink'ez be 'ut'en k'oh cha, ts'iyawh ooch'a' nus de 'et huwa.”

Jesus Christ dich'oh duBá tenadudli

17 Jesus njan 'et ndudáni' hukw'elh'az, ndo yak'uz yutan'en 'ink'ez 'utni, “'UBá, 'awet sts'o dizulh-un 'awet whusahóolts'ut. NYe' ooba whudílhti' 'et whe la NYe' cha mba whudólhti'. ²'Et nts'en'a whe yinka whudune'ne ts'iyawh buba ndo oot'e'-un, 'et oogha óonin'ai, 'et whe la mbene la sghá buninlane 'ilhiz wheni huye khútinalh-i bughá ítas'alh. ³Ndi 'ilhiz be khuna-i 'unt'oh, Nyun za ts'ih'un Yak'usda inli, 'ink'ez mbene la Jesus Christ whuz de haílh'a'-un, 'en 'unt'oh whe 'enne bughun soo dudeni be t'éhoninzunne, 'enne ndi 'ilhiz huye khuna-i huyut'i 'et 'uhoont'oh. ⁴'Ut'en sgha nín'ai-i 'awet lhadúsdla whe ndi yun k'ut mba whudásti'. ⁵Inka sBá, ndi yun k'ut 'uwwhutálnelh whutsoda', ndai la nyun bulh 'oh da' bé whúdalti'-i, 'i be 'andit doo cha za sba whudílhti'. ⁶Mbene la ndi yun k'ut whudune'ne butoh sghá buninlane, ts'iyawh nyun nghun whúbunistan. Nyun Nch'e' hinli whe sghá buninla 'ink'ez nghuni hik'úne' 'ust'en. ⁷Ndai la sgha nínla-i, 'i ts'iyawh nyun nts'u haínkat-i 'unt'oh. 'Et 'andit dudeni be t'ehonínzun. ⁸Ndai la khuni 'enne buba stl'a dán'ai-i, 'i cha bughá ínus'ai. Soo cho huyílhchoot 'ink'ez dudeni be t'ehonínzun, 'et huwa Nyun nts'u hásyá 'ink'ez Nyun whuz de sútilh'a', 'et cha dudeni be t'ehonínzun 'ink'ez buba 'alha 'uhoont'oh. ⁹Buba tenadusdli. 'Aw ndi yun k'ut whudune'ne, 'enne iloh buba tenadusdli. Mbene la sghá buninlane,

'enne za buba tenadusdli, nyun nch'e' hinli 'et huwa. ¹⁰Ndai la si sch'e' unli-i, 'i nyun nch'e' 'unt'oh, 'ink'ez ndai la nyun nch'e' unli-i, si sch'e' 'unt'oh. 'Ink'ez 'enne bugha 'awet sba whudálti'. ¹¹'Aw 'on 'un ndi yun k'ut susda íloh 'ink'ez nts'un usyalh, 'et hoonts'i ndunne, 'enne ndi yun k'ut 'uhint'oh. 'Ubá, lubeshi ooghu hooloh 'int'oh, 'ink'ez ndunne sghá buninlane, nyoozi' 'i be huboontun, 'i be la nyun si bulh 'ilho ídli, whuz un'a la didut cha 'ilho hoole'. ¹²Mbene la sghá buninlane, ndi yun k'ut 'awhuz bubulh 'úst'oh da', nyoozi' 'i be hubostun 'ink'ez bughosdle'. 'Et 'aw kwuncho yo whuye', 'en iloh, 'et huwa la nts'oh te la ooghun 'uk'une' 'úsguz inle'-un, 'oh te né'hoot'en. ¹³'Andit 'awet nts'un tisyá. 'Et hoonts'i 'awhuz ndi yun k'ut susda whe njan 'et howu yasduk, 'et whe la soo ts'ih'un un'a ndai la be whúnusni-i, 'i be budzi doobun. ¹⁴Nghuni bugha ídis'ai 'ink'ez ndi yun k'ut whudune'ne butsu hudutni. Nts'en'a la si 'aw ndi yun k'ut whudune'ne bubundulh lhuzt'oh 'et whuz un'a 'enne cha 'aw ndi yun k'ut whudune'ne bubundulh lhúhilt'oh. ¹⁵'Aw ndi yun k'ut whuch'a nabónlelh-un, 'et iloh nts'u húkwa' dusni, 'et hoonts'i ntsi'-un, 'en ch'a soo cho bughonle', 'et nts'u húkwa' dusni. ¹⁶Nts'en'a la si 'aw ndi yun k'ut whudune'ne bubundulh lhuzt'oh, 'et whuz un'a 'enne cha 'aw si sk'un'a ndi yun k'ut whudune'ne bubundulh lhulhusdloh. ¹⁷Khuni 'alha' 'unt'oh-i nts'u ha dílt'sut, 'i be nyunch'oh mba 'udun nébuninle. Nghuni 'i khuni 'alha' 'unt'oh-i 'unt'oh. ¹⁸Nts'en'a la nyun ndi yun k'ut whudune'ne butsu whusalh'a', 'et whuz un'a 'enne ndi yun k'ut whudune'ne butsu whebis'a'. ¹⁹'Ink'ez 'enne bugha si 'udun ne'dunuzti, 'et whuz un'a la 'enne cha nyun mba 'udun nebuninlane hoole'. ²⁰'Aw ndunne, 'enne za iloh buba tenadusdli, mbene la bughuni gha si sghun ooba 'alha' 'uwhutat'elhne, 'enne cha buba tenadusdli. ²¹'Et de la soo ts'iyanne 'ilhoh 'udulhne hoole'. 'UBá nts'en'a la nyun syudínda, 'ink'ez si cha nyudúsda, 'et whuz un'a za neyó 'uhoot'e'. 'Et whe la yinka whudune'ne soo ts'ih'un un'a buba 'alha' 'uhot'e' nyun whuz de sítilh'a'. ²²'Ink'ez ndi be dusti' sgha nín'ai-i, 'on 'un bugha ínus'ai. 'I be la Nyun si bulh da ít'oh whe la 'ilho idli, whuz un'a za 'ilho hoole'. ²³Si buyoghi usdli 'ink'ez Nyun si syoghi inli, 'et whuz un'a la ndunne 'ilho hinli whe lhahádootneh. 'Et huwa la yinka whudune'ne soo dudeni be t'éhonózin Nyun whuz de sítilh'a'. 'Ink'ez nts'en'a la sk'einsi', whuz un'a 'enne cha buk'einsi'. ²⁴'UBá ndi yun k'ut 'uwhutálnel' whutsoda' sk'einsi', 'ink'ez bé dusti'-i sgha nín'ai íne', 'et soo cho huwhuti'elh hukwa' nuszun. 'Et

huwa ndunne sghá buninlane, 'andit nts'e 'ust'oh 'et sulh 'úhoot'e' hukwa' nuszun. ²⁵'UBá Nyun ts'ih'un 'unt'oh-un inli. 'Et yinka whudune'ne Nyun nghun 'aw dudeni be t'ényonúszun. 'Et si t'ényunúszun 'ink'ez ndunne sulh 'út'enne cha t'éhonínzun Nyun whuz de sútilh'a'. ²⁶'Ink'ez Nyun nghun soo cho dudeni be t'ehonózin ubuzúsi. 'Ink'ez Nyun nghun 'on 'un cha soo cho t'éhontázin ubutíselh. 'Et huwa la ndai la be sk'ensi'-i buyo do'a', 'ink'ez si cha buyo dutisdalh.”

Jesus 'awet huyilhchoot

18 Jesus ndi khuni be tenadidli hukw'elh'az, yugha hodul'ehne tubulh 'ukoh wheyaz Kedron huwhútni, nyan yahunindil. 'Et ha nuyeh k'et whuz'ai. Whuz yugha hodul'ehne tubulh dahunindil.

²'Ink'ez Judas, mbe da' ye ónket-un, 'en cha nyo t'éwhunínzun, Jesus yugha hodul'ehne tubulh lhat 'et 'ilhúnahodulh 'et huwa. ³'Et lubret bumoodihne 'ink'ez Phariseene te, ndunne lhuganne 'ink'ez neilhchúkne te, Judas dulh ubutilhdil. Too dízk'un te, bé nukwunult'a-i, 'ink'ez saluzti te, ts'iyawh hitizdla.

⁴Jesus nts'oh te la didut ooghun ne'whutit'en, soo ts'iyawh t'éwhunínzun, 'inka bududziza 'ink'ez uboodulhkut, “Mbe kunúhta whe 'aht'en?” ubúlhni.

⁵'Et 'uhuyúlhni, “Jesus Nazareth whut'en-un, 'en kúznuta.” 'Et Jesus 'ubulhni, “Si 'en 'ust'oh.” 'Et Judas ye ónket-un, 'en cha butoh usyin.

⁶Ndet la Jesus si 'en 'ust'oh ubúlhni whe, ts'iyawh k'oh le duhúja 'ink'ez yun k'ut nahánkat.

⁷'Et doo cha za uboodulhkut, “Mbe kunúhta whe 'uht'en?” 'Et 'uhutni, “Jesus Nazareth whut'en-un, 'en kúznuta.”

⁸'Et Jesus 'ubulhni, “'Uda' nohdasni, si 'en 'ust'oh. 'Inka si skunáhta de, ndunne, 'enne nahutoodílh-un bugha óonah'aih.” ⁹'Et Jesus whutsoda' daja tenadidli ínle' da', “Sghá buninlane 'aw 'ilhoghun hoonts'i nintalhústel,” ni, 'et 'oh te né'hoot'en 'inka ubúlhni.

¹⁰'Et Simon Peter saluzti 'ut'i, déhayalhtsus, 'i be lubret 'uk'enus dízti'-un be 'ustle-un ye yoonilht'o whe nailhni ts'un'k'us yudzo habe' yalht'o. 'En 'ustle-un boozi' Malchus huyúlhni.

¹¹'Et Jesus Peter uyúlhni, “Nyoo saluzti oozus be naíntih. 'Alha' iloh lakw ndi lubot be dzoh nudeh-i, sBá stl'a yánkai-i, 'ulhtuzisnel?”

¹²'Et lhuganne bumoodih 'ink'ez Lizwifne neilhchukne Jesus huyílhchoot 'ink'ez huyulhghel. ¹³'Ink'ez 'udechoo Annas 'en cho highu hinílhti. 'En la Caiaphas 'et nawhuduzuk huba lubret 'uk'enus dízti'-un unli ínle', 'ink'ez Annas, 'en oozaz 'unt'oh 'inka. ¹⁴'Et ndun Caiaphas 'en 'utni ínle', Lizwifne bugha 'utni whe ndutni, 'ilhoghun dune 'en ts'iyanne dune ba dazsai de, 'et hootázoo' ni.

Peter Jesus 'aw t'éinúszun ni

¹⁵'Ink'ez Simon Peter 'ink'ez 'ilhoghun yugha hodul'eh-un bulh Jesus huyúntiz'az. Ndun 'ilhoghun yugha hodul'eh-un, 'en lubret 'uk'enus dízti'-un t'einínzun, 'inka 'en Jesus nanistl'oo bet yúlh danínya. ¹⁶'Et Peter 'en dati yoo 'az ts'e usyin. 'Et ndun Jesus yugha hodul'eh-un 'ilhoghun, mbe la lubret 'uk'enus dízti' t'e inínzun-un, 'en 'az tenínya 'ink'ez dati ghunlí-un yulh yaílhduk whe Peter cha daínilhti.

¹⁷'Et nyoon ts'ekeyaz, dati ghunlí-un, 'en Peter 'uyulhni, “Nyun cha iloh lakw nyoon dune yugha hodul'eh-un 'ilhoghun inli?” 'Et Peter, “'Awundooh,” yúlhni.

¹⁸'Et whulohne 'ustlenne 'ink'ez neilhchukne te whúzku'uz 'inka kwun húdulhk'an. Nahuldzilh whe Peter 'en cha butoh usyin 'ink'ez naldzilh.

¹⁹'Et ndun lubret 'uk'enus dízti'-un Jesus yugha hodul'ehne, 'ink'ez hubodulh'eh-un hukwa yoodulhkut.

²⁰'Et Jesus uyúlhni, “Soo ts'et gaih 'et ndi yun k'ut whudune'ne bubulh yásduk. 'Ahoohyiz wheni lugliz 'ink'ez lugliz whucho nts'e la Lizwifne 'ilhúnahodulh-un, 'et dune hodus'eh. 'Aw 'iloh whu'iz khuni be yalhúsdih. ²¹'Ink'ez di ha hukwa soodulhkut? Daja dusni la mbene sudánts'one, 'enne uboodulhkut, soo ts'ih'un t'éhonínzun daja disni' la.”

²²'Et Jesus njan 'et ndutni whe, 'ilhoghun neilhchuk-un yuzih usyin-un, yunin ts'e yunízku' 'ink'ez uyúlhni, “Mbe na'dunínzun whe 'udini? Nyoon lubret 'uk'enus dízti'-un, 'en whuz un'a eh bulh yaílhduk!”

²³'Et Jesus uyúlhni, “Dzoh k'un'a yatísduk de, 'et nedini daja dusni. 'Et ts'ih'un un'a 'udusni de, di ha sunínku?” ²⁴'Et Annas 'awhuz Jesus 'ulhghel whe lubret 'uk'enus dízti'-un Caiaphas, 'en ts'un whe yalh'a'.

²⁵'Et Peter 'awhuz kwun ba usyin 'ink'ez naldzilh, 'et 'uhuyúlhni, “Nyun cha iloh lakw yugha hodul'ehne butoh 'ilhoghun inli?” 'Et whuts'oodidlai 'ink'ez, “'Awundooh,” ubúlhni.

²⁶ 'Et lubret 'uk'enus dízti'-un be 'ustle-un 'ilhoghun, Peter mbe da' yudzo haílt'az-un, 'en oonadun 'unt'oh, 'et yúlhni, “Nyun cha iloh lakw ha nuyeh k'et bulh 'ínt'en whe nyis'en ítle?” ²⁷ 'Et doo cha za Peter whuts'oodidlai whe soo 'aho lugok dune 'udíja.

Jesus Pilate but néhinilhti

²⁸ 'Et Jesus Caiaphas ooyoh tenáhinilhti, yun k'ut humoodih, Pilate huyulhni 'en ooyoh ts'e whe húyalhti. Bundada tube 'uda' 'uhoont'oh 'ink'ez Lizwifne 'aw hiyoh dálhidulh. 'Et yoh dahúnindil de, 'enne buba me hoonli. 'Et ndahúja de, 'aw njan Butus Lhuseya na'hut'ulh-un, 'aw 'uhoo'alh 'aít'oh 'et huwa. ²⁹ 'Et Pilate 'az buts'un teninya 'ink'ez uboodulhkut, “Ndun dune ndet hukwa ook'é whuh'aih whe 'aht'en?”

³⁰ 'Et 'uhuyúlhni, “'Aw ndun dune ninta lhe'ít'el de, 'aw nts'uz toolhte' 'aít'oh.”

³¹ 'Et Pilate ubúlhni, “Ulhchóot 'ink'ez nohnich'oh nohba ootulhúhisde'-i k'un'a ooba nahahyeh!” 'Et ndunne Lizwifne 'uhuyulhni, “Wheni 'aw dune ts'uzoolhghelh-un negha lhúhoot'al.”

³² Njan 'et nduhútni whe Jesus nts'en'a la datítsah howu yailhduk ítle, 'oh te né'hoot'en ha' hutni.

³³ 'Et Pilate yoh ts'e whenája. Jesus yukahizya 'ink'ez uyúlhni, “Nyun eh Lizwifne bulerwe inli?”

³⁴ 'Et Jesus 'uyulhni, “Nyunch'oh eh 'et ndunínzun, k'us 'uyoonne si sghun nyodáni?”

³⁵ 'Et Pilate yúlhni, “Si eh Lizwif-un usdli ninzun? Nyunch'oh nyulh dunene 'ink'ez lubret bumoodihne, 'enne stl'á nyuhalhti! Ndet whe ninta'nint'en?”

³⁶ 'Et Jesus 'uyulhni, “Nts'e la lerwe usdli-un 'aw ndi yun k'ut iloh 'uhoont'oh. 'Et ndi yun k'ut whulerwe usdli de, sunidulhne 'aw da' Lizwifne tl'a sulhoooolhtel oole' da'. 'Awundooh, whulerwe usdli-un 'aw ndi yun k'ut iloh 'uhoont'oh.”

³⁷ 'Et huwa Pilate yoodulhkut, “'Et de lerwe inli whe 'int'oh!” 'Et Jesus 'uyulhni, “Nyun 'alha' 'udini lerwe usdli. 'Et wheni whuzúsdli 'et huwa yinka whudune'ne soo cho dudeni be khuni 'alha' 'unt'oh-i t'éhinoozeh

---

18:28 Ndun 'en 'udun yun k'ut whut'en-un unli, 'aw Lizwif yughu daóoya' huba lhe'hóot'oh.

'inka ndi yun k'ut nenúsyá. Mbene la khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ehuninzunne, daja dusni la soo cho suhoozílhts'ai."

³⁸'Et Pilate uyúlhni, "Di la 'unt'oh khuni 'alha' 'unt'oh-i?" 'Et ndúdija hukw'elh'az doo cha za Lizwifne 'az buts'un tenanja 'ink'ez 'ubulhni, "'Aw whe níná 'unt'en-un ooghu nahós'alh-un hooloh! ³⁹'Et nohni nohe'út'en k'oh whuz'ai Nohtus Lhuséya-un whutoh 'ilhoghun dune 'adin'ai-un, 'en nohba oola nadustnih lhih. Ndun Lizwifne bulerwe, 'en eh oola nadutistnih hukwa' nahzun?"

⁴⁰'Et soo ts'iyawh sulya hulhduk whe 'uhutni, "Barabbas 'en oola nadintnih, 'aw ndun 'en íloh!" 'Et ndun Barabbas 'en 'undunt'ih-un 'unt'oh.

Pilate Jesus tulalhgus unduntált'oh-un whuts'u be' neninya

19 'Et hukw'elh'az Pilate Jesus huyolhtsas-un huwá balh'a', ²'ink'ez lhuganne whus cho 'awh nahinilhjaz-i, 'i hitsi nehídan'ai, 'ink'ez luglok dulk'un-i, 'i hit'uhúyulhbal, ³'ink'ez 'uhuyulhni, "Lizwif bulerwe-un sa' cho hona'." 'Ink'ez hinin ts'e huyoonukat.

⁴'Et doo cha za Pilate 'az buts'ú tenanja 'ink'ez 'ubulhni, "Nulh'en, ndun 'aw whe níná 'unt'en-un ooghu nahós'alh 'aít'oh, 'inka nohts'ú tenanusti." ⁵'Et Jesus whus cho ootsi nedin'ai 'ink'ez luglok dulk'un-i nait'suz whe tenánja Pilate yunilh'en 'et ubúlhni, "Nulh'en, ndun dune!"

⁶Lubret bumoodihne 'ink'ez neilhchúkne te, hitilh'en ibulh, soo tube cho sulya hulhduk 'ink'ez, "Tulalhgus 'undunulht'ah! Tulalhgus 'undunulht'ah!" hutni. 'Et Pilate ubúlhni, "Nohnich'oh ulhchoot 'ink'ez tulalhgus 'undunulht'ah! Si 'aw whe níná 'unt'en-un ooghu nalhuwhús'al 'aít'oh 'et huwa!"

⁷'Et Lizwifne 'uhuyúlhni, "Wheni khuni neba ootulhúhise'-i ts'ut'i, 'i k'ut 'utni, daóotsa huba 'uhoont'oh. Lhe'utni Yak'usda ooYe' 'ududulhtsi 'et huwa."

⁸'Et Pilate whudánts'o whe tube 'on nus nílhjoot. ⁹'Ink'ez doo cha za duyoh ts'e danánja 'ink'ez Jesus yoodulhkut, "Nts'ez de haínnya whe 'int'oh?" yúlhni. 'Et Jesus 'aw yulh yálhtilhdi. ¹⁰'Et huwa Pilate uyúlhni, "'Aw eh sulh yaóolhduk 'aít'oh? 'Aw eh t'éwhunuzínzun tulalhgus nyundunóst'a-un sghá whunt'ai k'us nla nadutistníh-un cha sghá whunt'ai?"

¹¹ 'Et Jesus uyúlhni, “'Aw ndus de yak'uz whuts'un ngha lhúhoot'al de, 'aw sando 'ont'e' 'aít'oh. 'Et huwa mbe la ntl'a sálhti-un, 'en oolubeshi nyun nlubeshi anus 'ulcho.”

¹² Pilate whudánts'o whe Jesus whe yúla nadootnih-un, 'et nahó'alh hukwa 'it'en. 'Et Lizwifne sulya hulhduk 'ink'ez huyúlhni, “Ndun dune oola nadantni de, 'aw lerwe Caesar ooyadan iloh 'int'oh! Mbe la lerwe na'dudil'í-un, 'en lerwe Caesar yuch'az ditni-un 'unt'oh!”

¹³ Pilate whuduzts'ai whe kw'uts'uzda yuk'usda whe dune ba nahiyilh-i, 'i k'enátl'a dida'. 'Et Jesus dubut nehéyolhtelh ndet la Hebrew k'un'a Gabbatha huwhútni, 'i khuni 'utni tse ook'ut hoodzo-i ni whe 'utni. 'I k'ut kw'uts'uzda yulh'ai dune ba nahiyilh wheni. ¹⁴ Ndi dzin Butus Lhuséya-un, 'et dzin wheni lhahúdutneh-un, 6:00 at'en 'uhúnit'oh, 'et Pilate Lizwifne ubúlhni, “Ndun nohlerwe nulh'en!”

¹⁵ 'Et hoonts'i sulya hulhduk 'ink'ez 'uhutni, “N'awh bulh 'udini! Tulalhgus undunilht'ah!” 'Et Pilate ubúlhni, “Nohlerwe 'en eh tulalhgus k'eítastelh?” 'Et lubret bumoodihne 'uhutni, “Lerwe Caesar 'aw 'en za nelerwe, 'aw 'uyoon nelerwe hooloh!”

Jesus tulalhgus k'ehíyilhti

¹⁶ 'Et 'awet Pilate Jesus tulalhgus k'ehúyolhtelh wheni butl'a yálhti. Huyílhchoot 'ink'ez 'on 'un whenáhuyalhti.

¹⁷ 'Ink'ez dutulalhgus yuditelh whe 'Utsin Ts'un huwhútni, whuz oozya. 'Et Hebrew k'un'a Golgotha huwhútni. ¹⁸ Whuz tulalhgus k'ehíyilhti. 'Uyoonne nane cha huyúlh 'ubihinla. 'Ilhoghun 'íntl'us ts'e, 'et 'ilhoghun cha ooghu naílhni ts'e, 'et Jesus 'en buniz 'uhuyínla.

¹⁹ 'Et Pilate yuk'úne' uzguz-i, 'i butl'a yán'ai tulalhgus huyundunólht'a ha. 'I k'ut 'utni:

JESUS NAZARETH WHUT'EN, LIZWIFNE BULERWE 'UNT'OH

²⁰ Tube keyoh whenghoh 'uhuyinla whe tulalhgus k'ehíyilhti 'et huwa, tube lhane Lizwifne ndi Pilate yuk'úne' úzguz-i hik'u yailhduk. 'Ink'ez ndi khuni tawh didowhne buk'un'a 'uk'u nusguz. Hebrew k'un'a cha, Greek k'un'a cha, 'ink'ez Latin k'un'a cha. ²¹ 'Et huwa Lizwif lubret bumoodihne Pilate huyúlhni, “'Aw ndun Lizwifne bulerwe 'unt'oh dini whe iloh 'uk'e'inges. 'Ants'i njan ndutni dini, si Lizwifne bulerwe 'ust'oh.”

²² 'Et Pilate ubúlhni, “Ndai la 'uk'ú nusúsguz-i, 'i nts'en'a 'usdla, 'et whuz un'a oot'e' ha 'usdla.”

²³ 'Et ndunne lhuganne Jesus tulalhgus 'uhídunilht'o hukw'elh'az, hinaih huyílhchoot 'ink'ez dunghi huyulhtsi whe 'ilhoghun hinli whe lhtahúyulya. 'Et ndi 'ude k'ut ye usdá-i, 'i 'aw lhunduníkai iloh whe 'ilho za unli whe 'ulya-i.

²⁴ 'I ghun didutch'oh 'ulhodutni, “Ndi 'i 'aw yanúlhts'udoolhch'ul. 'Ants'i ooghu 'á ts'ool'ih, mbe suba oots'ítooneh.” 'Et nduhútni whe Yak'usda ooghuni soo ook'oh te né'hoot'en 'inka 'uhutni. Ndi khuni 'i ndutni inle',

“Snaih-i, 'i ts'iyawh lhtahúyulya.

'Ude k'ut be susda-i, 'i higha 'aínlih.”

'Et soo 'oh te lhuganne né'hust'en.

²⁵ 'Et Jesus ootulalhgus soo be nghoh 'et ooloo usyin. Ooloo bulhtus cha, 'ink'ez Mary Clopas oo'at cha, 'ink'ez Mary Magdala whut'en cha.

²⁶ Jesus duloo yunilh'en 'ink'ez 'ilhoghun yugha hodul'eh, soo 'uk'enus yuk'ensi'-un, 'en cha ye nghoh usyin. 'Et Jesus duloo 'uyulhni, “Ts'eke, ndun nye' nilh'en.” ²⁷ 'Et ndun yugha hodul'eh-un, 'en cha yunilh'en whe uyúlhni, “Ndun nloo nilh'en.” Soo 'et whuts'un ndun yugha hodul'eh-un Jesus ooloo duyoh daínilhti.

Tulalhgus k'ut Jesus ye khúna-i yula ditni

²⁸ Njan 'oh te ne'whust'en hukw'elh'az Jesus t'éwhunínzun ts'iyantsuk lhaóoduja. 'Et didut ooghun Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i daja ni la, 'et ndúhoneh 'et huwa, “Ta'óosda,” ni. ²⁹ 'Et nyo 'oosa'yaz ts'ekoo too' ts'ulki'-i 'et 'us'ai. 'Et nyoo oota'niltst-i ts'ekoo too' huyé tunahuyuz'ai 'ink'ez duchun hyssop huyúlhni, 'i la hídalh'oo', 'ink'ez hize ts'e dube' hidunintan. ³⁰ 'Et nyoo ts'ekoo too' ts'ulki'-i yunawhúzdlih 'ink'ez 'utni, “'Awet ts'iyantsuk lhawhúduja.” Yo nenint'ai 'ink'ez ye khúna-i yula ditni.

³¹ 'Et dzin 'et la nahulyís-un dzin huba lhahúdutneh, 'ink'ez nyo nats'ulyís-un dzin whudízti' whe 'uhoont'oh. Lizwifne 'et dzin nezi 'aw tulalhgus k'ut oola' hukwa lhe'hunúnzun, 'inka Pilate huyoodulhkut bukechun k'unuhúyooyuz 'ink'ez buzi nanáhuyoooleh 'et hukwa. ³² Lhuganne whuz hoozdil whe soo 'udechoo ndunne nane Jesus hiyulh tulalhgus k'ut

sulhtíne, 'enne cho bukechun k'unuhúzyuz. ³³'Et Jesus highu nindil whe 'uda' dazsai hinilh'en, 'inka 'aw hikechun k'unulhúhiyus. ³⁴'Et hoonts'i 'ilhoghun lhugan-un sohtuz be yuzih k'ut 'et yúzwut. 'Aho 'uskai' 'ink'ez tooyaz bulh, 'i oots'u ha yíjul. ³⁵'Et ndun mbe la howu yalhduk-un, soo 'alha' whunalh'en whe 'utni. 'Ink'ez daja ni la soo didutch'oh t'éwhunínzun whe 'utni. 'Et huwa la nohba 'alha' 'uhot'e'. ³⁶'Et whuz un'a 'oh te ne'whust'en. 'Et huwa ndai la Yak'usda ooghuni 'uk'u nusguz-i, 'i k'un'a lhawhúduja whe ndutni, "Aw 'ilho oots'un 'i hoonts'i k'ulhítih," ni. ³⁷'Et Yak'usda be 'udustl'us 'uk'u nusgúz-i, 'i k'ut 'udun 'et cha 'utni, "Mbe la huyúzwut-un, hinooh'en la," ni.

Jesus 'ahúyalhti

³⁸'Awet 'oh te ne'whust'en hukw'elh'az 'et Joseph, Arimathea whut'en-un, Pilate yughu ninya 'ink'ez Jesus oozí yólhchoot hukwa yoodulhkut. 'Et Joseph 'en cha Jesus yugha hodul'eh-un unli, 'et hoonts'i Lizwifne bube nuljut 'inka whu'iz Pilate yugha óonin'ai Jesus oozí nayólhchoot 'ink'ez whusainya 'ink'ez oozí yílhchoot. ³⁹'Et Nicodemus, 'en cha yulh whúsain'az. 'En 'uja íne' soo 'udechoo Jesus whe' dit'en whe 'ilho 'ulhdzis yughu ninya. Yoo sooltsun-i, myrrh 'ink'ez aloes bulh lhtadilyá-i whe 100 pounds at'en 'uldaz, 'i whusayán'ai. ⁴⁰'Et Jesus oozí huyílhchoot 'ink'ez Lizwifne bube 'ut'en k'oh hukw'un'a, naih diziti 'ulhyúl-i huyílhchoot 'ink'ez yoo sooltsun-i lhtahidínla-i hik'ú nuhúyuzdzai, 'ink'ez Jesus oozí higha húyozdúz 'ahitílhtelh wheni. ⁴¹'Et nyo ndet da' tulalhgus 'ahidunilht'ó-un, 'et whenghoh ha' nuyeh k'et whuz'ai. 'Et 'awhunidí-un tse be tsa k'et 'aw whutsoda' dune 'aluhulhtí-un whuz'ai. ⁴²'Et tube nilhdukw 'inka Jesus oozí 'et 'uháyalhti, Lizwifne 'et dzin lhahúdutneh-un 'uhoont'oh 'et huwa.

Jesus ts'un k'ut dunadija

20 Lisman whutoh 'udechoo dzin 'awhuz tsahólhgus whe Mary Magdala whut'en-un, ts'un k'uz tizya. Whuz oozya whe tse cho ts'un k'ut whudadin'ai-i, 'udun duniz'ai whe yutilh'en. ²'Et 'awet Simon Peter 'ink'ez nyoon 'ilhoghun Jesus yugha hodul'eh-un k'us yúk'ensi'-un,

'en bulh, bughulgai 'ink'ez 'úbulhni, “NeMoodihti oozi huyílhchoot. 'Uts'un whe húyalhti, 'ink'ez 'aw t'éts'onúszun nts'e suba whe húyalhti.”

³'Inka Peter 'ink'ez nyoon 'ilhoghun bulh ts'un k'uz ts'e hutilhgai. ⁴Lhgha hilgai. 'Et nyoon 'ilhoghun 'en Peter anus 'a nulgai huwa 'udechoo ts'un k'uz oolhgai. ⁵'Awet whuz oolhgai da', nyo duja 'ink'ez ni' whunalh'en. 'Et naih dizti'-i 'et 'usdla yunilh'en, 'et hoonts'i 'aw dálhiyal. ⁶'Et soo yunilgih whe Simon Peter whuz oozya. 'En ts'un k'ut danínya 'ink'ez naih dizti'-i 'et 'usdla yunilh'en. ⁷'Et nyoo dzezoh ootsigha' gha yóonaszud inlé'-i, 'aw naih dizti'-i ootoh whe yooloh. 'Et hoonts'i soo cho lhénintan 'ink'ez 'udun sulhchooz. ⁸'Et nyoon 'ilhoghun yugha hodul'eh 'udechoo ts'un k'uz oolhgai-un, 'en cha danínya. Soo cho whunalh'en 'ink'ez ooba 'alha 'uhooja. ⁹'Awhuz soo cho dudeni be t'éhonúszun daja ni la ndi Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i k'ut, Jesus yaidlane toh dunádutádalh 'et huwun.

¹⁰'Et 'awet Jesus yugha hodul'ehne duyoh ts'un whenáhit'az. ¹¹'Et hoonts'i Mary 'en ts'un k'ut 'awet nétl'adinda'. Yoo 'az ts'e usyin 'ink'ez 'utso. 'Ink'ez 'utso whe nyo dunt'oh 'ink'ez ni' tse bez whunilh'en. ¹²'Ink'ez nane lizas soo 'ulhyúl-i be húzke, ndet whe 'ubutilh'en. 'Ilhoghun 'en yutsi t'ah, 'et 'ilhoghun cha yuk'etl'ah ndet la Jesus oozi ilhte'-un, 'et huzke.

¹³'Et huyoodulhkut, “Ts'eke, di ha' dini intso?” 'Et ubúlhni, “SMoodihti 'uts'un whe húyalhti 'ink'ez nts'e suba 'ahúyalhti 'aw t'éwhunuzúszun.”

¹⁴'Et ndúdiya hukw'elh'az n'awh nalh'a whe khuntsul Jesus 'et usyin whe yutilh'en, 'et hoonts'i 'aw Jesus 'unt'oh 'aw nalhuyóolts'ulh.

¹⁵'Et Jesus 'uyulhni, “Ts'eke, 'et di ha intso? Mbe kunínta whe 'int'en?” 'Et Mary 'uninzun ha niyeh k'et huwunlí-un tole 'ut'en, 'ink'ez 'uyulhni, “Nyun ílhchoot 'ink'ez 'uts'un wheílhti de, nts'e nenilhti-un sudíni, 'et de si naóoschoot.”

¹⁶'Et Jesus yukahizya, “Mary,” yúlhni. 'Et Mary n'awh nalh'a 'ink'ez, “Rabboni!” yúlhni ('i khuni nehodulh'eh-un ni whe 'utni).

¹⁷'Et Jesus uyúlhni, “Aw njan soontun iloh. 'Awhuz ndo sBá oots'un nálhtuzusdai. 'Et hoonts'i sulhutsinke buts'un naíndalh 'ink'ez ubudíni, ndo sBá oots'un nátisdalh. 'En nohni cha nohBá. Si sYak'usda 'ink'ez nohni cha nohYak'usda unli.”

¹⁸'Et Mary Magdala whut'en-un Jesus yugha hodul'ehne bughu nanja 'ink'ez ndi khuni ubudani', 'ink'ez neMoodihti cha yan'en ubúlhni. 'Et Jesus daja yudáni'-un hukw'u bubulh náhoolnuk.

Jesus yugha hodul'ehne bunalh'ts'et haín'ya

19 'Et dzin 'et 'udechoo dzin lisman whutoh 'uhoont'oh, 'et hulgha za, 'et yugha hodul'ehne 'ilhunahosdil. Dulh Lizwifne bube hunuljut 'inka datih dá' dinla. Jesus butoh usyin hitilh'en. 'Et ubúlhni, “Soo cho nohdzi doghel.” 20 'Et ndúbudani' whe dula cha, 'ink'ez duzih k'ut cha bunalh'ts'et ha honla. 'Et yugha hodul'ehne tube cho huhóost'et buMoodihti huyan'en 'inka.

21 'Et Jesus doo cha za ubúlhni, “Nohdzi doghel, nts'en'a la sBá whuz de sútilh'a', 'et whuz un'a si cha nohtis'a'.” 22 'Et ndúdiya hukw'elh'az buk'uz injiz 'ink'ez ubúlhni, “Ndoni nohyudóolts'it. 23 Mbene la bulubeshi buba 'un tilhdilne, 'enne 'uda' buba 'un tizkat whe 'unt'oh. 'Ink'ez mbene la bulubeshi buba 'un lhituzulhdilne 'aw buba 'un lhitikulh whe 'unt'oh.”

24 'Et nyoonne whunizyane 'on 'at nane butoh 'ilhoghun, 'ut'udánda'-un, Thomas huyulhni-un, 'aw butoh hooloh whe Jesus bughu ninya. 25 'Et nyoonne yugha hodul'ehne, 'enne Thomas huyulhni, “NeMoodihti ts'an'en!” 'Et ubúlhni, “Soo sich'oh sna be oola lugloo k'oh whunis'en, 'ink'ez slasga be 'anúdizga de, 'ink'ez oozih k'ut 'et sla be ooka k'et 'anúdizni de, 'et de za la sba 'alha' 'uhot'e',” ni.

26 'Et 'ilhu lisman inle' whe, doo cha za Jesus yugha hodul'ehne yoh bez ts'e hudilh'ts'i whe Thomas 'en cha butoh usda. Datih dadinla, 'et hoonts'i khuntsul Jesus butoh usyin hitilh'en, 'ink'ez 'ubulhni, “Nohdzi doghel.” 27 'Et Thomas 'ulhni, “Sla nilh'en 'ink'ez nlasga be ska k'et nudilga 'ink'ez nla be szih k'ut cha nudílnih. 'On 'at si sghun whuts'oodóntlai' junih. Mba 'alha' 'uhot'e',” yúlhni.

28 'Et Thomas uyúlhni, “SMoodihti 'ink'ez sYak'usda!”

29 'Et Jesus uyúlhni, “Thomas, 'andit san'en, 'et huwa mba 'alha' 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i mbene la 'aw sulhí'elne hoonts'i, 'ink'ez buba 'alha' 'uhoont'ohne, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whul'ts'ut.”

30 'Et 'on nus lhat-un yugha hodul'ehne bunalh Jesus hooncha túne' 'ust'en 'et hoonts'i 'aw ndi 'udust'l'us k'ut 'uk'u lHúhooguz. 31 'Et hoonts'i nduw'hi 'uk'u nusgúz-i nohba 'alha' 'uhot'e' ha, 'alha' Jesus 'en Christ, Yak'usda ooYe', 'en 'unt'oh. 'Et njan nohba 'alha' 'uhoont'oh whe 'ilhiz oole' be ts'úkhuna-i, 'i Jesus Christ boozi' gha tíht'elh.

**Jesus yugha hodul'ehne lho ha' hut'en-un,
'et doo cha za bunalhts'et haínya**

21 Njan 'oh te ne'whust'en hukw'elh'az, doo cha za Jesus yugha hodul'ehne bunalhts'et haínya. Bungun Tiberias huwhútni-un, 'et 'uja. 'Ink'ez diz 'una bunalhts'et haínya whe, ²Simon Peter, Thomas 'ut'udánda'-un, Nathanael, 'en keyoh Cana Galilee yun k'ut whuz'ai, 'et whut'en-un, Zebedee ooye'ke cha, 'ink'ez 'uyoonne nane Jesus yugha hodul'ehne cha, 'enne ts'iyawh 'alhgoh hudilhts'i whe ³'et Simon Peter ubúlhni, “Lho ha' tist'elh.” 'Et 'uhuyulhni, “Wheni cha la nyulh 'úztoodilh.” 'Et 'aho ts'i cho be hándil. 'Ulhdzis ndúwhulyiz whe nute'hule', 'et hoonts'i 'aw lhe'hílooh.

⁴'om bun bundada' sa haín'ai whe Jesus taba usyin hitilh'en, 'et hoonts'i ndunne yugha hodul'ehne 'aw Jesus 'en 'unt'oh t'éhonúszun.

⁵'Et Jesus ubúlhni, “Ts'oodunne 'aw eh lhe'áhlooh?” “Gak,” huyúlhni.

⁶'Et ubúlhni, “Nohlembil ts'i ooghu naílhni ts'e whuz talhkat, 'et de la be 'óohloo.” 'Inka whuz tahiyalhkat, lho whuz lhai huzdlooh k'et, 'aw lhembilh ha náhuyooolelh 'aít'oh.

⁷'Et ndun 'ilhoghun Jesus k'us yúk'ensi'-un, 'en Peter 'ulhni, “NeMoodihti 'ut'en.” 'Et neMoodihti 'ut'en ni Peter yudánts'o whe soo 'a cho yoo 'az ts'e ye usdá-i yunállhoh, 'ankw'us 'ust'et 'unt'oh ínle' 'inka, 'ink'ez bungun tooz tállhoh. ⁸'Aw taba howu nilhdza' iloh 'uhut'en, whunizyat 'on 'at whunizyat negan ghútistni at'en 'uwuldzoh. 'Inka nyoonne yugha hodul'ehne ts'iyaz be hándil 'ink'ez lhembilh lho tubulh toot huyigus whe yaháyulhdlat. ⁹Yanáhuski whe taba kwunyaz dízk'un 'ink'ez lho ook'ut butá 'uneh 'ink'ez lhes cha 'et 'us'ai huwhutilh'en.

¹⁰'Et Jesus 'ubulhni, “Nyoo lho suhlooh-i ooloh dizáhlelh.”

¹¹'Et Simon Peter ts'i yenya, 'ink'ez lhembilh taba yáyuzguz. Lho soo ncha-i za dizbun, 153 'ultsuk. Tube lhai 'ink'ez undaz, 'et hoonts'i lhembilh 'aw k'ulhích'ulh. ¹²'Et Jesus 'ubulhni, “'Anih, njan na'uh't'alh.” Huyéntsaz whe 'aw 'ilhoghun hoonts'i mbe 'unt'oh-un hukwa lhahuyoodulhkut, 'uda' t'ehonínzun neMoodihti 'en 'unt'oh 'inka. ¹³'Et Jesus whuz oozya, lhes yílhchoot 'ink'ez bugha ínín'ai. 'Et whuz un'a za lho cha bugha ínínla. ¹⁴'Et

'awet yaidlane toh dunadija whuts'un, whulh tat Jesus yugha hodul'ehne bunalhsts'et hainya.

¹⁵ 'Awet na'hit'al hukw'elh'az, Jesus Simon Peter yoodulhkut, “Simon Jonas ooye', ndunne, 'enne buba nús eh sk'einsi'?” 'Et Peter uyúlhni, “A sMoodihti, nyunch'oh t'éwhunínzun nyadan usdli.” “'Et de se 'usbaiyazne bube 'olh'alh,” yúlhni.

¹⁶ Doo cha za whulh nat yoodulhkut, “Simon Jonas ooye', 'usk'einsi' eh?” 'Et Peter 'uyulhni, “A sMoodihti, nyunch'oh t'éwhunínzun nyadan usdli.” “'Et de se 'usbaine bughonle',” yúlhni.

¹⁷ Whulh tat yoodulhkut, “Simon Jonas ooye' 'alha' eh syadan inli?” 'Et Peter tube ooba dzoh sulí', Jesus whulh tat-un yoodulhkut whe uyúlhni, “Syadan inli eh?” uyúlhni. 'Et Peter uyúlhni, “SMoodihti, nyunch'oh ts'iyantsuk t'éwhunínzun. 'Ink'ez nyunch'oh t'éwhunínzun nyadan usdli.” 'Et doo cha Jesus uyúlhni, “Se 'usbaine bube 'ilh'alh!

¹⁸ Soo ts'ih'un un'a nyudúsní, soo chilh inli da' soo cho soo nadint'ih 'ink'ez nts'e la hukwa' nínzun, 'oh teninya inle'. 'Et hoonts'i hoonyan sinli' de, nla nusóontun 'ink'ez 'uyoon dune nla yé'dinguz, 'i t'az nts'e hukwa lhe'nínzun, 'oh te hoonts'i núnyutilhtelh,” yulhni. ¹⁹ 'Et Jesus ndúyulhni whe nts'en'a la datítsah whuz un'a Moodihti yudutálhti', 'et wheínulhtun whe 'utni. 'Et ndi dani' hukw'elh'az 'et, “Sunanyalh,” yúlhni.

²⁰ 'Et Peter 'awh nalh'a whe nyoon mbe Jesus k'us yúk'ensi'-un, 'en 'uja 'udek'ez na'hút'alh-un yuts'un le' 'uja 'ink'ez yoodulhkut, “SMoodihti, mbe 'uja nye' 'ónket?” yúlhni, 'et Peter 'awh nalh'a whe 'en 'ubuniyalh whe yutilh'en, ²¹ Peter yan'en whe Jesus uyúlhni, “SMoodihti, ndun 'en do' datínelh?”

²² 'Et Jesus uyúlhni, “Whusanátisdalh whuts'un 'et hoona' hukwa' nuszun de, nyun mba lhe'hoot'oh. 'Et nyun sunanyalh.” ²³ Mbene la lhulhutsinke sulí'ne 'et ndi khuni Jesus ye yátilduk-i ts'iyawh butoh nídilhsts'ut, nyoon Jesus yuk'entsi'-un 'aw dálhtisa. 'Et hoonts'i Jesus Peter 'aw lhídínel ndun 'en 'aw dálhtisa. 'Ants'i yúlhni, “Whusanátisdalh whuts'un 'et 'en hoona' hukwa' nuszun de, nyun mba lhe'hoot'oh?”

²⁴ 'Et ndun yugha hodul'eh-un, mbe Jesus 'uk'enus yuk'entsi'-un, 'en 'udani' njan howu yailhduk 'ink'ez 'uk'ehoonguz 'ink'ez daja dani' la soo 'alha 'uhoont'oh 'et t'éts'onínzun.

²⁵ 'On 'un cha tube lhat-un Jesus ne'úst'en. 'Et huwun ts'iyawh 'uk'é hooguz de, 'udustl'us lhai k'et ndi yun k'ut 'et hoonts'i 'aw soo lhe'hoolcho oole' da' 'et tilalh wheni núsun. 'Et ndo honeh.

Whel'a'ne Bube 'Ut'en K'oh

Luke Theophilus hadih yulhni

1 Syadan Theophilus, hadih. 'Udechoo 'ook'une'úguz 'uk'u nusúsguz-i Jesus nts'oh te ne'úst'en 'ink'ez nehodulh'eh 'et huwun ndet dude 'ut'en whe' yudilh'en, ²'ink'ez ndet dzin ndo yak'uz whenája 'et whuts'un. 'Et ndo yak'uz natiltelh whutso ndunne dune whel'a'ne ubulh'tsi, Ndoni gha buba núhizye'. ³Jesus dazsai hukw'élh'az dit whunizyat dzin ndoohoolyiz lhat whe bunalhts'et nusúya 'et whuz un'a 'alha' khuna 'aw whuts'u hoodódlai' 'ait'oh. Hinilh'en 'ink'ez Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun bubulh yálhduk.

Ndoni buts'u yoosdzi

⁴'Et 'ilhoh hudilh'ts'i whe bugha khúni nin'ai whe ubúlhni, “Jerusalem huwu toohdilh junih! SBá ye nóhts'u náhizya-i, 'i ooba oolh'é'. Ndaí la nohgha tít'alh-i huwun nohdúsní inle'. ⁵John dune too be 'ulh'en-un, 'en too be too be' nohulh'en inle', 'et hoonts'i 'aw lhadzin iloh inle' de, sBá Ndoni nohts'o t'l'aiduti'alh 'ink'ez 'en be too be' nohtilelh,” ubúlhni.

⁶'Et huwa whel'a'ne Jesus te 'ilhunahosdil whe 'et Jesus huyoodulh'kut, “NeMoodihti, 'awet eh whusahónzút Israel oots'u hainzutne doo cha za buyun k'ut butl'a naootan'alh?”

⁷'Et Jesus ubúlhni, “Nts'o whude 'uwhutánelh-un 'aw nohni t'eeonózin huba lhe'hóot'oh. SBá, 'en za t'ewhunínzun. ⁸'Et hoonts'i Ndoni nohyudílts'ut de soo nohdzi ulhtus whe Jerusalem 'et si sba dune whunulhtunne tihle, Judea yun k'ut ndulcho whe cha, Samaria yun k'ut cha, 'ink'ez ndi yun k'ut ndulcho whe cha,” ubúlhni.

Jesus Christ yak'uz whenája

⁹'Et ndi yughu yatílhduk whe 'awet ndo yak'uz whenája. 'Et hinilh'en whuz za kw'us yo ts'e hooloh sulí'.

¹⁰ 'Et 'awhuz ndo yat ts'e hika itís'en whe khuntsul nane dune 'ulhyul 'i be dune unlíne buzih bube hóodiltsai. ¹¹ “Galilee whut'enne, di ha 'et núdulhya 'ink'ez ndo yat ts'e whunulh'en? Ndun Jesus ndo yak'uz ts'e nohghu whenája-un 'andit nulh'en ndo yak'uz whenája, whuz un'a za whusanátidalh,” 'ubuhútni.

Tenahudutidli huba 'et 'ilhuhodulh

¹² 'Et whel'a'ne dzulh Olive huyúlhni-i hiye nádidil whe Jerusalem ts'e nahoosdil keyoh whuts'un dzoh nilhdza' whe' hoont'oh. ¹³ Jerusalem ts'e náhoosdil whe, 'aho ndo yoh huwhut'i-un danáhundil. Peter, John, James 'ink'ez Andrew, Philip 'ink'ez Thomas, Bartholomew 'ink'ez Matthew, James Alphaeus ooye', Simon Lizwifne ba huwu daóodit'owh-un, 'ink'ez Judas James ooye', 'enne 'et yoh hudilhts'i. ¹⁴ 'Ahoohyiz 'ilhuhodulh tenahudutidli hukwa. Ts'ekoo bulh cha, Jesus bulhutsinke, 'ink'ez Mary ooloo cha, ts'iyawh tenahududli.

Judas k'enádija-un

¹⁵ 'Et 'oh da' dzin yugha hodil'e'ne 'ilhúhozdil ('alhgoh 120 'at'éne dune). 'Enne butoh Peter bubulh yátilhduk ha dudinya, ¹⁶ 'ink'ez ubúlhni, “Sulhutsinke ndi Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i 'et lhaóodotneh huba' hoont'oh. Ndet David hón'en Ndoni 'en gha Judas datínelh 'et yughu yalhduk. Judas 'en húbunilhtan whe 'oh da' Lizwifne Jesus huyílhchoot inle'. ¹⁷ 'En cha nebulh óot'en ha 'utahálti inle'. 'Et huwa Judas wheni k'un'a 'en cha whel'a'-un inle'.”

¹⁸ (Ndi sooniya Judas oogha íninkat ninta'ant'en huwa 'i be yun lhadínt'oh-i'onket. 'Et Judas nadílduz 'ink'ez ooyust'e ndulcho bé ha hoohtal. ¹⁹ Jerusalem whut'enne ts'iyawh whulh 'úhudants'o 'inka nahahoozi “Akeldama” huwhútni. 'I khuni, “'Uskai' Yun” ni whe 'utni.)

²⁰ Peter 'et cha ndutni, “Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i k'ut 'Shun' huyúlhni, 'i ndutni,

‘Ooyoh 'aw dune lhuhóot'ih hoole!.’

'Ink'ez cha ndutni,

‘Oobe 'ut'en k'oh 'uyoon yuk'enádooja!.’

21–22 'Et huwa 'uyoon netaóoya' Jesus Christ dunadija-un huwun nela ts'ih'un 'udooni' ha. Mbe la dune 'utaháztilhtel-un, 'en 'ahoolhyiz huba nebulh 'ít'en inle', 'en 'uztilelh. 'Udechoo Jesus neMoodihti nebulh tizya da' 'et whuts'un, 'et ndet la John dune too be 'ulh'en-un too bé' yinla da' 'ink'ez ndo yak'uz negho whenája 'et whuts'un.”

23 Hukw'elh'az Peter budáni'-un, 'inka nane dune 'utahábahalhti. 'Ilhoghun Joseph 'en la Barsabbas huyúlhni, Justus cha huyúlhni. 'Ink'ez Matthias huyúlhni. 24 'Et tenahudidli whe nduhútni, “NeMoodihti nyun ts'iyanne dune budzi yo t'éoonínzun. 'Et huwa whunénilhtun k'us umbe 'en neba 'utuhaílhti. 25 Judas ninta'ant'en whe huba 'ant'oh ts'e wheínya, 'et huwa ndun yuk'enádutidalh-un, 'en whel'a'-un whunénilhtun mbe suba 'uts'ooleh.” 26 'Et nahúlt'oh buboozi' tse k'ehúyinguz 'ink'ez huyuntílhgai k'us umbe boози' ndo nádilhts'ut-un, 'en 'utahatíltel. 'Ink'ez Matthias 'en whel'a'ne whunizyane 'on 'at 'ilhoghun hinli whe butánínya.

Ndoni ooba 'álha' hoont'ohne, buyudílt'sut

2 'Et Lizwif budzenis whuti, Pentecost huwhútni-un, whusahóolts'ut whe ts'iyanne Jesus ooba 'alha 'uhoont'ohne 'ilhoghun yoh hudilhts'i. 2 Khuntsul ndo yat'ah ts'e 'uhuduzts'ai 'ants'i nilhts'i cho dilts'ulh le' whutni. 'Ink'ez nyo yoh hudilhts'í-un ndulcho whudutni. 3 'Ink'ez la 'ants'i kwun ndult'oh-i hitilh'en 'ink'ez lhawh tizkat whe yoh dilhts'íne 'ilhoghun hinli whe buk'é dinkat. 4 'Et dilhts'íne ts'iyawh Ndoni buyudílt'sut 'ink'ez khuni whutsoda' t'ehinúszun-i be yawhehúnilhduk, 'et Ndoni bugha óonin'ai ndo dooni' ha.

5 'Et 'awet lhane Lizwifne, Yak'usda yunidúlhne hinli Jerusalem húdilhts'i lheldoh keyoh ts'e ha hándilne. 6 'Et keyoh whut'enne 'ants'i whudutni 'et huwhudánts'o ha, 'ilhuhozdil lhelhts'un keyoh whut'enne bughuni be bubulh yáwhehunilhduk tube whe bughá 'unjaz. 7–8 Buba hooncha 'ink'ez 'uhudutni, “Nts'en'a 'uwhutát'elh? Nduenne Galilee whut'enne lhe'hutni nek'uyá hulhduk wheni nek'un'a ubuzdits'o,” hutni. 9 “Wheni Parthia, Media, 'ink'ez Elam whut'enne tsinli. Mesopotamia whuts'un, Judea 'ink'ez Cappadocia whut'enne cha tsinli. Pontus whuts'un, 'ink'ez Asia ts'u hándilne cha tsinli. 10 Phrygia whuts'un, 'ink'ez Pamphylia

---

2:1 Njan dzin dakelh k'un'a Ndoni dzin huwhútni. 'Oh da' Lizwifne budzenis whuti 'i ha' nukat-un huwhútni.

whut'enne cha tsinli. 'Et Egypt whuts'un, 'ink'ez Lybia whunat Cyrene whuzih whut'enne cha, whulohne cha Rome ts'e ha ts'ándil. ¹¹ 'Alhghoh Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, mbe la Lizwif ts'u nálhyane, netoh whulohne cha Crete 'ink'ez Arabia ts'u haíndilne tsinli. 'Et hoonts'i dáhoolcho 'i be Yak'usda ne'úst'en-un, 'et ndúhoolcho whe whenich'oh neghuni k'un'a, whuz un'a ubuzdits'o," hutni. ¹² Bughá ne'usjaz 'ink'ez 'uhoot'e' ts'e hooloh whe ts'iyawh luhhoodulkut, "Dawhútanelh whe suba 'uwhutni?" lhodutni.

¹³ 'Et 'uyoonne, 'enne la Jesus ooba 'alha' 'unt'ohne ghu hidloh, "Ndunne dune yatahinátnai'," whe' hutni hubuhútni.

Peter Lizwifne bubulh yálhduk

¹⁴ 'Et Peter whel'a'ne butoh dudinya 'ink'ez 'ilhozdilne bubulh whe nduniltul, "Judea dunene 'ink'ez nohni Jerusalem whut'enne cha ts'iyawh soo zúlhts'ai, 'et la nohdósni' dáhooja njan 'et huwun. ¹⁵ Ndunne dune 'aw talhahunítnai' nohni ndunáhzun hoonts'i, ts'ant'ez 'andit ts'iya dzetniz whutso 9:00 'uhoont'oh. ¹⁶ 'Et hoonts'i njan dawhút'en-un, 'et la Yak'usda be nus hón'en-un, Joel, huwu yailhduk whe ndutni,

¹⁷ 'Udek'ez dzin whusahónzut de, ni Yak'usda,
 'et de syughi si sgha 'en ts'iyanne dune yududútilts'ulh.
 Nohuzkehke nus daóotanelh-un 'et huwu yahutilhduk.
 Nohchilke cha bube nghun newhúls'tuk-un t'ehontázin.
 Nohduneti 'enne cha nótitus whe t'ehóntizeh.

¹⁸ 'Ink'ez 'oh de sba 'ut'enne,
 'enne hoonts'i dune cha ts'ekoo cha ts'iyawh syughi si
 sgha 'enne buye ídutilts'ulh 'et huwa 'enne cha
 nus daóotanelh-un huwu yahutilhduk.

¹⁹ Ndo yat 'et cha 'ink'ez ndi yun k'ut cha huwa
 'ít'en te né'whutis'en.

'Et 'uskai' cha, kwun cha,
 'ink'ez lhut lhai cha whutáleh.

²⁰ Sa cha tsálhgus yudútilts'ulh
 'ink'ez 'ulhdzis oozá' cha 'uskai' k'un'a dulk'un tileh,
 ndet la whéwhunujut 'ink'ez whudífti' dzin neMoodihti
 whusatíyalh 'et whutso 'uwhutánelh.

²¹ 'Et ndet la whusahónzut-un,
 'et whusaóotilts'ulh mbene la neMoodihti hudutijih hits'u
 hukwa 'utnine, 'enne hudutijih.'”

²² Peter 'et cha ndutni, “Israel oots'u hainzutne sghuni soo cho
 oozúlhts'ai, Jesus Nazareth whut'en-un, Yak'usda nohts'ítelh'a'-un, 'en
 Yak'usda gha huwa 'ít'en tene'út'en, 'et whe whunóhnilhtun njan nohtoh
 'uhoot'en 'et huwa t'ewhunáhzun. ²³ Yak'usda nanínízut 'ink'ez 'uda'
 t'eeoninzun-un, 'i be 'uda' Jesus nohtl'a títelh néwhunin'ai. Nohni
 nohgha lubeshi 'ulh'enne Jesus tulalhgus 'uhídunilht'o 'et whe súlghi.
²⁴ 'En Yak'usda nahuyílhna'. Be dats'útsaih-i yuch'a nilde, 'aw 'ilhiz
 daootsah huba lhe'hóot'oh 'et huwa. ²⁵ 'Et 'uda' David yughu yailhduk
 ínle' whe ndutni,

‘Ahoohyiz neMoodihti szih nus'en.
 Nailhni ts'unk'us szih usyin dzoh noszut whuch'a.

²⁶ 'Et huwa 'ahoolhyiz sdzi hóont'i',
 'ink'ez whuníni bulh cha yasduk,
 'ink'ez si 'atsul yinka susda.
 Datíssah de 'aw whénoozjut 'aít'oh.

²⁷ 'Et whe natnilh keyoh si szul 'aw 'et neóolhtelh 'aít'oh
 'ink'ez Ndun ts'ih'un 'únt'oh-un 'aw ooyust'e oolhjut 'aít'oh.

²⁸ 'Ilhiz khutisnalh-un, 'et whusúnilhtan.
 Sulh 'ínt'oh 'et huwa hoonúst'i' sotalhtselh.'”

²⁹ Peter 'on 'un cha ndutni, “Sulh dunene 'ink'ez sulh 'unt'ohne
 David netsoda'-un keyoh whuduchun unlí-un, 'en ghun ts'ih'un un'a
 whunóhnoostun hukwa' nuszun. David dazsai 'ink'ez 'uháyálhti 'ink'ez
 oots'un k'ut 'awhuz nezih whuz'ai. ³⁰ 'En Yak'usda be nus hoo'en-un
 'unt'oh 'ink'ez Yak'usda ye yúts'u nahizya t'einínzun. 'Ink'ez Yak'usda
 yuba néwhunin'ai whe yúlhni, ‘David oots'u haínzut-un, 'en 'ilhudzin
 David k'un'a ookw'uts'uzda cho dizti'-i k'utidalh,' 'en Christ 'unt'oh.
³¹ David nus hón'en whe Christ dunáduádaldh 'et huwu yailhduk whe
 ndutni,

‘Yaidlane toh 'aw néyolhtelh 'aít'oh,
 ooyust'e cha 'aw oolhjut 'aít'oh.’

³² 'Et ndun Jesus 'en dazsai whe Yak'usda nahuyílhna' ínle' 'ink'ez
 wheni oogha hodul'ehne ts'iyawh khuna whe ts'an'en 'et huwa. 'Alha'
 nahítna' t'ets'onínzun. ³³ Ndo yak'uz 'uk'enus whudízti'-un, 'et Yak'usda

oonailhni ts'e natl'a idalhda' 'ink'ez nets'ú yoozi-i, 'i gha Yak'usda duYe' yutl'a hón'ai. 'Inka 'en Ndoni nets'ítihl'a' 'ink'ez neyudílt'sut. 'Ink'ez 'alha' 'unt'oh 'andít dzin ndi 'i oozúlhts'ai 'ink'ez nulh'en. ³⁴'Aw David yak'uz nulhiyal, 'et hoonts'i njan ndutni,

'Moodihti 'en sMoodihti 'et ndúyulhni,

“Njan nailhni ts'e sghu sinda,

³⁵Ndet la nch'az ditnine buch'a' nus de hukw'élh'az

'et la 'ilhiz bumoodih 'onle'.”

³⁶'Et huwa Israel oots'u hainzutne ts'iyawh t'ehonozin, 'alha' ndun Jesus tulalhgus undunulht'ó-un, 'en Yak'usda Moodihti 'ink'ez Christ yulhtsi.”

³⁷'Et Peter hidánts'o whe soo ts'ih'un budzi t'aíznai. 'Ink'ez Peter 'ink'ez 'uyoonne whel'a'ne bulh hubuhodulh'kut, “Neulhutsinke, Peter nedani'-un huwun dáztinelh?”

³⁸'Et Peter 'ubulhni, “'Ilhone 'ahli whe lht'ananahdilh 'ink'ez Jesus Christ boozi' gha too be 'úlhneh. 'Et nohlubeshi nohunaoodeh 'ink'ez la Ndoni nohyudóolts'it. ³⁹Mbene la Yak'usda neMoodihti buka' dutinelhne, 'ilhone 'ahli whe Ndoni nohts'ú yoozi inle', nohuzkeh cha 'ink'ez nilhza' yun k'ut whut'enne, 'enne hoonts'i.”

⁴⁰'Et Peter sa' whe bubulh yálhduk 'ink'ez buba nus whúnilt'i 'ink'ez ubúlhni, “'Ududúlhyis! Ndunne ntsi'ne buch'az náhl'ah, 'ink'ez bubulh 'aht'en iloh, Yak'usda dzoh nubutilhdeh whe' hoont'oh.” ⁴¹Lhane huhóont'i' whe highuni huyílhchoot 'ink'ez too be' hulya. 3,000ne at'enne, 'enne buts'únne hudindil.

⁴²'Ahoohlhyiz 'iluhodulh, 'ink'ez whel'a'ne whubuhodulh'eh. Ts'iyawh 'alhgoh lhulh 'uhut'en. 'Ink'ez 'udek'elhaz hulhgha na'hit'al-un whe whunahulnih ha lhla' hut'alh 'ink'ez 'alhgoh tenahududli.

Nts'en'a la ooba 'alha 'uhoont'ohne yinka hudilhts'i

⁴³'Et whel'a'ne huwa 'ít'en te ne'hust'en 'ink'ez ts'iyanne nujut buyudankut. ⁴⁴Ooba 'alha 'uhoont'ohne ts'iyawh 'ilho nuhúdilh 'ink'ez huyut'í-i ts'iyawh huyé lhla 'ut'en. ⁴⁵'Ilhoghun yut'i-i be 'óokuk te 'i la ts'iyanne mbene la 'en dunidzítne, 'enne sooniya butahuyudzih. ⁴⁶Lizwif bulugliz whucho 'et dzin totsuk 'iluhodulh. Duyoh 'et 'alhgoh budzi únzoo 'ink'ez huhóont'i' whe lhla na'hut'ulh. ⁴⁷'Et mbene la ooba 'alha

'uhoont'ohne Yak'usda ba hodíłhti', 'ink'ez Jerusalem whut'enne, 'enne cha buts'un hínzoo. Mbene la dijízne, 'enne neMoodihti dzin totsuk 'on nus 'uhuniltsuk bubulh tsíh.

Whel'a'ne nulhúsyoh-un soo ná'hinla

3 'Et 'ilhudzin Peter 'ink'ez John bulh dzetniz hukw'elh'az, 3:00 at'en 'uhúnit'oh Lizwif bulugliz whucho ts'ótíz'uz, tenahududli neóninzut 'et wheni. ² Hukwuti hoonzoo huwhútni-un, 'et la dune yinka usda ndulyiz whe nulhúsyoh-un usda. Dzin totsuk whuz huyookaih. Mbene la Lizwif bulugliz whucho ts'e túdilhne sooniya ha buts'u dátso. ³ 'Et Peter 'ink'ez John bulh yoh ts'e hútíz'az whe ubutíłh'en 'ink'ez hoonliyaz higha óo'alh ha buts'u dátso. ⁴ Soo cho hinilh'en whe la Peter 'utni, “Nenilh'en!” yulhni. ⁵ 'Inka la 'ubunilh'en hoonli higha ti'alh ha buts'e úka tse hooli.

⁶ 'Et Peter uyúlhni, “Aw silver 'ink'ez gold cha lhurst'i, 'et hoonts'i ndai la 'ust'i-i ngha tís'alh. Jesus Christ Nazareth whut'en-un whelhtus 'ink'ez boozi' gha didinyaih 'ink'ez ninya!” ⁷ 'Ink'ez Peter ndun dune nulhúsyoh-un nailhnih ts'e yula ilhchoot 'ink'ez dedilhya ibulh ooke, ookechunoh tubulh hoolhtus whuzdli'. ⁸ 'Aho dudillhoh 'ink'ez nádinya. 'Et Lizwif bulugliz whucho ts'e bubúlh tiz'az. Nuya 'ink'ez ndo túllhuk cha 'ut'en 'ink'ez Yak'usda díłhti'. ⁹ Ts'iyanne yunilh'en nuya 'ink'ez Yak'usda díłhti'. ¹⁰ Ndun dune nulhúsyoh-un nahuyóolhts'it Lizwif bulugliz whucho hukwuti hoonzoo 'et usda-un, 'en 'únt'oh. Soo whe búgha 'unjaz whe hinilh'en 'ink'ez buba hooncha.

Lizwif bulugliz whucho ts'e Peter bubulh yálhduk

¹¹ Peter, John bulh 'awhuz ndun dune soo na'yinla-un uboontun za 'unt'oh whe dune ts'iyawh njan Solomon oobuntsilh bet huwhútni-un ts'e whuz buts'ú hoolghaz. ¹² 'Et Peter 'ubunilh'en 'ink'ez ubúlhni, “Israel oots'u hainzutne, di ha nenulh'en 'ink'ez whe nóhgha 'unjaz? 'Aw whenich'oh be ts'inzoo k'us be ts'ílhtus 'i gha iloh ndun dune nuya nats'úlhtsi. ¹³ Netsoda'ne Abraham, Isaac, 'ink'ez Jacob lhan'un te lhuzkehke hinli whe 'uhoont'oh. 'Ink'ez buYak'usda Jesus Christ yuk'úne' 'ust'en-un, 'en ncha yulhtsi 'ink'ez yudálhti'. Lizwif huwunlíne tı'álhti Pilate yula nadutitnih 'et hoonts'i nohni ooch'az nedihdil inle'. ¹⁴ 'En

lubeshi ooghu hooloh 'ink'ez ts'ih'un dune cha unli, 'et hoonts'i ooch'áz nedihdil 'ink'ez dune silhghí-un, 'en Pilate nohts'u yúlanadootni oots'o húkwa' dahni. ¹⁵'Ink'ez mbe oogha ts'úkhuna-un, 'en úhla súlhghi, 'et hoonts'i Yak'usda nahuyílhna' 'et ndulcho whe wheni nena be ts'uhon'en. ¹⁶'Et Jesus ooba 'alha' yint'oh 'ink'ez ndi yé ulhtus 'i gha ndun dune soo ná'uja. 'En 'unt'oh nilh'en. 'Alha' 'i be hoont'oh ndun dune nohbut usyin-un, 'en Jesus ooba 'alha' yint'oh-un, 'et 'i be soo na'uja.

¹⁷'Ink'ez sulhutsinke t'ewhunúszun nohni 'ink'ez nohtso whudilhdzuhlne te Jesus dálh'en la t'éoonuzúhzun 'et huwa 'íht'en. ¹⁸'Et 'uda' whe Yak'usda dani' 'et ndunne Yak'usda be nus hoo'enne 'et la, Christ dzoh nutizut, hutni. 'Et whuz un'a 'uhooja whúlhtsi. ¹⁹'Et huwa noheni nahandunahle 'ink'ez Yak'usda oots'u nálhyeh, 'awet de za la nohlubeshi nohunáyóolhdeh. ²⁰'Et de la Yak'usda Jesus Christ 'en cha nohts'ítoolh'a'. Whutsoda' 'uda' 'et yughun nohodáni' inle'. ²¹'En ndo yak'uz 'et usda ndet la ts'iyantsuk doo cha soo ná'whutilelh nasdli' 'et whuts'un. 'Uda' Yak'usda be nus hoo'enne huwu yuhalhduk ínle'. ²²'Alha 'uda' Moses ndutni inle', 'Yak'usda neMoodihti 'ilhoghun Yak'usda be nus hoo'enne-un si sk'un'a 'unt'oh-un, 'en nohts'ítih'alh. Nohkeyoh 'ilhoghun 'en 'utinelh. Daja nohdutánelh-un ts'iyawh oozólhts'ai'. ²³'Ink'ez mbene la ndun Yak'usda be nus hoo'enne-un lhuhuyoozílhts'aine, 'enne la Yak'usda oodune'ne buch'a buhuzdla 'ink'ez gak ubotilhtselh.'"

²⁴'Et Peter 'on 'un ndutni, "Mbene la Yak'usda be nus hoo'enne ndet la 'uwhutánelh-un huwu yahalhduk da', Samuel cha 'ink'ez 'uyoonne la yuk'élh'az khana'ne cha, 'enne cha, whuz un'a za 'uhutni inle'. ²⁵Nohni cha Yak'usda be nus hoo'enne buts'u háhde 'ink'ez ndai la Yak'usda nohtsoda'ne khuni buba lhaídinla-i, nohni cha nohba 'unt'oh. Ndi khuni buba lhaídinla-i, Abraham cha til'a díltst'ut inle', 'Nts'u haínzut-un, 'en gha dune ndi yun k'ut buba hoonzoo tileh,' 'et Yak'usda Abraham yulhni. ²⁶'Ink'ez Yak'usda duYe' Jesus, 'en dunaidilhti whe nohni 'udechoo 'en nohts'ú whe yalh'a'. 'Et dutsun-i be túne' 'aht'en-un whuch'a nanóhuzdla. 'Et huwa Yak'usda Jesus 'udechoo nohts'ítih'a' whe nohba hoonzoo oole' ha."

Peter John bulh nahíyilhne but nébonilh

4 'Et 'awhuz Peter John bulh dune bulh yahulhduk whe lubretne, lugliz whucho howunlíne bumoodih cha, 'ink'ez Sadducee hubuhútnine bugho nindil. ²Whuts'odutni ndunne whel'a'ne Jesus dazsai 'ink'ez dunadija 'et huwun whubuhodulh'eh. 'Et whe yaidláne dunahudutádulh 'alha 'uhoont'oh. ³'Inka 'om bun whuts'un 'abuhan'ai 'awet hulhgha ts'un yoo 'un hoozulh 'et huwa. ⁴'Et hoonts'i lhane ubudánts'one Jesus dazsai 'ink'ez dunadija-un buba 'alha 'uhoont'oh suli'. 'Et 'awet 'alhgoh buba 'álha' hoont'ohne 5,000ne at'enne huzdli'.

⁵'Et 'awet 'om bun dzin Lizwif bumoodihne, butso whúdilhdzulhne cha, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne Jerusalem 'et 'ilhúhozdil. ⁶'Ink'ez la lubret 'uk'enus dízti'-un Annas huyúlhni-un Caiaphas cha, John cha, Alexander cha, 'ink'ez la lubret 'uk'enus dízti'-un ts'u haíndene, 'enne cha, ts'iyawh Jerusalem 'ilhuhozdil. ⁷Whel'a'ne 'ink'ez soo na'huyinla-un, 'en cha dubut nébodinla 'ink'ez hubuhoodulhkut “Dáhla whe 'ahla? Ndaí be úlhtus-i be uht'i? Mbe boozi' gha ndun dune soo na'uhla?”

⁸Ndoni Peter 'on nus ulhtus yulhtsi whe ubúlhni, “Israel oodune'ne bumoodihne 'ink'ez butso whúdilhdzulhne cha, ⁹ndun dune nulhúsyoh-un, 'en ba 'ut'en unzoo-i 'uts'ínla-i 'ink'ez dats'ínla whe soo ná'ts'inla whe 'i 'andit ooka neoodulhkut. ¹⁰'Et huwa nohni 'ink'ez Israel oots'u hainzutne soo cho t'oonahzeh, Jesus Nazareth whut'en-un, 'en tulalhgus k'eílhti, 'en Yak'usda nahuyílhna'. 'En boozi' 'ink'ez whélhtus-un 'i be ndun nulhúsyoh-un, 'en soo ná'ts'inla. ¹¹Jesus, 'en 'unt'oh Yak'usda 'uk'u nusguz-i k'ut ndutni whe ooghu yaduk,

'Nohni yoh 'uwuhulh'enne tse 'úndutulh'uz-i,
'i la 'uja 'uk'enus tse ooka dáhotni-i suli.'

¹²Yinka ndulcho whe Jesus Christ 'en gha za 'uzdutijih. 'Aw 'uyoonne yé ulhtus-i gha uzdoojih 'aít'oh. 'Et whuz un'a Yak'usda neghá whunin'ai.”

¹³'Et nahíyilhne t'ehonínzun Peter 'ink'ez John 'enne 'ants'i 'oh dune, 'aw whulhodíl'elne 'uhint'oh. 'Aw lhoníljut whe yahulhduk, 'et huwa buba hooncha, 'ink'ez t'ehonanzin Jesus Christ yulh nusudilne hinli. ¹⁴Ndun nulhúsyoh-un soo ná'uja 'ink'ez Peter John bulh buzih usyin hinilh'en whe 'et huwa 'aw dája hudooni' 'ait'oh. ¹⁵'Et 'inka yaduk bayoh tenábonilh'a'

4:1 Sadduceene, 'enne la 'uhutni, “Dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'uhótnalh 'aít'oh.” 4:11 Ndi tse 'undutulh'uz-i Jesus Christ 'unt'oh, ni whe 'utni.

'ink'ez la hukw'u nuhúhulhye!.¹⁶ 'Ink'ez la lhuhoodulkut, “Ndunne dune dábuzzileh?” hutni la, “Jerusalem whut'enne ts'iyawh t'ehonínzun 'uk'enus huwa 'ít'en-un, 'et 'uhuhóonla. 'Aw whuts'uts'oodódlai 'ait'oh.¹⁷ 'Et huwa 'aw 'on 'un 'uyoonne t'oonoozeh whuch'a, ndunne dune tube cho bube' ts'oonolhjoot Jesus Christ boozi' gha 'aw 'on 'un 'uyoonne dune bulh yáhoohlhduk junih.”

¹⁸ 'Et yoh danáboninla 'ink'ez 'ubuhútni, “Nts'oh dáhoont'oh 'et hoonst'i, 'aw Jesus boozi' gha yahoolhduk k'us dune húhodoolh'eh íloh!”¹⁹ 'Et Peter John bulh 'uhútni. “Nohnich'oh hukw'u numí nulhzut, nohk'un'a tilah k'us Yak'usda ook'un'a tilah 'uztinelh? Ndet la Yak'usda nalh ts'ih'un 'uhoont'oh?²⁰ Nts'en'a suba ts'uhon'en-un 'ink'ez ts'odánts'o-un huwu yalhts'oolhduk?”

²¹ Nahíyilhne 'o 'un cha bube hoonolhjoot, “Jesus ghu yahoolhduk junih!” 'ubuhútni, 'ink'ez bula nahuditni. 'Aw huwa dzoh nubuhoolhdzut-un hooloh, dune ts'iyanne Yak'usda ba hodílhti' njan dáhooja 'et huwa.²² Ndun dune huwa 'ít'en k'un'a soo ná'huyinla-un, 'en dit whunizyat 'on 'un be yus k'ut whe 'unt'oh.

Oobá 'alha 'uhoont'ohne hunooljut-un whuch'a ténahadudli

²³ 'Et soo bula nahuditni ibulh, Peter John bulh bubulh nudilhne butsu náhoost'az 'ink'ez lubret 'uk'enus diziti'-un 'ink'ez butsó whudilhhdzulhne cha dája 'ubuhútni la 'et hukw'ú nuhuhoolnuk.²⁴ 'Et hodánts'o whe ts'iyawh lhgha Yak'usda ts'un tenawhehúndunidli, “NeMoodihti nyun Yak'usda 'int'oh t'éts'onínzun, yat, ndi yun, yatoo', 'ink'ez bunghun cha 'ínla, 'ink'ez di la bulh 'úhoonla-i tubulh.²⁵ Netsoda'-un David nye 'ustle-un, Ndoni gha mba yalhduk ínle' whe ndutni,

'Udun yun k'ut whut'enne,
di ha hohunílch'e? Di ha ndunne dune Yak'usda
ch'az yáhalhduk?

²⁶ Ndi yun k'ut lerwene,
'enne cha lhotigan wheni.

'Ink'ez yun moodihne cha 'ilhúhozdil Yak'usda 'ink'ez ooChrist,
'enne hich'az nedindil whe' hut'en.”

²⁷ 'Et 'on 'un tenahadudli whe 'uhutni, “'Et njan Jerusalem 'et Herod 'ink'ez Pontius Pilate bulh 'udun yun k'ut whut'enne cha 'et Israel oots'u

hainzutne cha ts'iyawh 'ilhuhozdil whe 'alha' 'i be nYe' Jesus lubeshi ooghu hooloh-un, 'en ooka tse hóodli neba yulhts'í-un, 'en hich'az nedindil 'et wheni. ²⁸'Et 'uda' be ilhtus-i 'ink'ez nyeni be ndunínzun inle' whe lhawhudinla. 'Et 'andit 'ilhuhozdil 'ink'ez daóotanelh dini ínle' 'et 'oh whuya lhe'hit'elh. ²⁹'Et huwa neMoodihti, neye' hoonulhjoot-un, 'andit dzin buboozílhts'ai 'ink'ez 'aw lhts'uníljut whe wheni, mba' ts'ut'enne, nghuni unzoo-i be yats'oolhduk neghá whunin'aih. ³⁰'Et huwa neMoodihti, be íltus 'i be dune ílhyis 'ink'ez nYe' Jesus, lubeshi ooghu hooloh-un, 'en yé ulhtus-i, 'i gha ts'iyanne bunalhts'et hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en tune' whut'en hóle'.”

³¹'Et 'awet tenáhúdúdli 'etsul 'uhudíja whe, nyo 'ilhúhozdíl-un ndulcho nahúhoosnai 'ink'ez Ndoni buyudílt's'ut whe 'aw lhoníljut whe Yak'usda ooghuni be bubulh yáwhehunilhduk.

Ooba 'alha 'uhoont'ohne 'alghoh lhghuhudli

³²Ooba 'alha 'uhoont'ohne 'alghoh ts'iyanne lhgha za' hut'en. 'Aw ooch'e'ne hooloh. Ndaí la huyut'i 'alghoh huyé ne'ut'en. ³³'Aw lhoníljut whe whel'a'ne soo khuni ulhtus-i be, “'Alha' hoon't'oh whe Jesus neMoodihti 'en dunadija,” hutni, 'ink'ez Yak'usda tube buts'un únzoo. ³⁴'Aw 'ilhoghun butoh 'endunidzit-un hooloh. Mbene la yoh k'us yun lhadínt'oh ut'íne, whe' honket, ³⁵'ink'ez la sooniya bugha yúlts'uk-i, whel'a'ne butl'a háyudzih. 'I la 'alghoh mbene la 'en dunidzítne butá háyúdzih.

³⁶'Ink'ez 'ilhoghun dune, Joses huyúlhni, 'en Levite-un 'unt'oh 'et Cyprus whuzdlí-un, 'en whel'a'ne “Barnabas” huyúlhni, ndi boozí 'i la, “'En nedzi ulhtus ilh'í-un,” ni whe 'utni. ³⁷'En yun yut'i-i be 'ónket 'ink'ez whel'a'ne butl'a yándzai.

Ananias du'at Sapphira bulh dahútinelh la

5 'Et hoon'ts'i 'ilhoghun dune, Ananias huyúlhni-un, 'ink'ez oo'at Sapphira bulh yun huyut'í-i, 'i ye 'ónket, ²'ink'ez la sooniya yuloh dich'oh duba yílhchoot. 'Et oo'at cha t'eeonínzun. 'Ink'ez yuloh 'i la whel'a'ne butl'a yándzai, 'ink'ez la, “Ndi sooniya 'i ts'iyawh 'unt'oh,” ubúlhni.

³'Et Peter uyúlhni, “'Et di ha Satan ook'úne' tant'en hukwa' nizun? 'Ink'ez lhe'dini sooniya ooloh ílhchoot 'ink'ez Ndoni ts'un honts'it? ⁴Ndi yun be 'óotahkulh whutso nohch'e' unli ínle'. Be 'óhket whe oozooneya 'i cha nohch'e' 'unt'oh. 'Ink'ez di ha ndzi yo whe njan ninta'nint'en? Yak'usda ts'un honts'it 'aw dune ts'un iloh!”

⁵Soo Ananias whudánts'o ibulh, nadílduz 'ink'ez dazsai. Mbe la whulh údants'one tube cho whe hunilhjoot. ⁶Chilke 'enne la dahánindil 'ink'ez hizi highá' ozduz, téhinilhti, 'ink'ez 'aháyálhti.

⁷'Et tat sadzi hukw'u hoonist'o at'en inle', 'et oo'at 'aw dáhooja t'éoonúszun whe danínya. ⁸'Et Peter uyúlhni, “Sudíni ndi sooniya, nki netl'a yándzai-i be 'óhket-i oozooneya, ts'iyawh tilah 'unt'oh?” “A, ts'iyawh 'únt'oh,” yúlhni.

⁹'Et Peter uyúlhni, “'Et di ha nki bulh Ndoni ólhdzih hukwa 'aht'an? Nduhne chilke nki 'ailhtíne dati nódilhya, nyun cha whuz un'a tenányotalhtelh!”

¹⁰'Et 'aho 'en cha yubut nált's'ut 'ink'ez dazsai. Chilke dahánindil 'ink'ez 'en cha dazsai hinilh'en. 'Inka 'en cha téhinilhti 'ink'ez ooki hizih 'ahuyalhti. ¹¹'Et ooba 'alha 'uhoont'ohne 'ink'ez 'uyoonne dune tubulh ts'iyawh hodánts'o whe nujut cha 'i buke'dilts'ut.

Whel'a'ne huwa 'ít'en tené' hut'en

¹²'Et dune toh whel'a'ne lhat-un huwa 'ít'en tené' hut'en. Solomon oobuntsilh bet huwhút'ni-un, 'et la ts'iyanne ooba 'alha 'uhoont'ohne whuz 'ilhuhozdil. ¹³Ts'iyanne 'unt'ohne ubuhuninzun, 'et hoonts'i 'aw ooba 'alha 'uhoont'ohne 'uyoonne dune butahoodilh 'aít'oh, hubudílhiti 'et huwa whehínt'saz. ¹⁴Jesus Christ ooba 'alha' yint'ohne 'on nus huldlai suli', dune cha 'ink'ez ts'ekoo cha. ¹⁵Whel'a'ne huwa 'ít'en tené' hut'en 'et huwa ti whuzih ndudáne hik'ustez 'i bulh tébuhulih khun si Peter 'oh whuya uyalh de ootsin 'i hoonts'i buk'ut lhúyolts'it. ¹⁶Lhane whe dune Jerusalem whunat keyoh whut'enne, 'enne cha whusahúdlh. Ndudáne cha 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh buyudúlts'ine cha whusábuhule 'ink'ez ts'iyawh soo ná'buhulh'en.

Whel'a'ne dzoh nubuhulhdeh

¹⁷ 'Et 'awet Lizwif lubret 'uk'enus dizti'-un, 'ink'ez yuts'ú ditnine Sadduceene hinli 'enne la whel'a'ne tube bughe' hoolni suli'. ¹⁸ 'Ink'ez whel'a'ne ubuhílhchoot 'ink'ez 'oh dune 'adinla-un, 'et la 'abuhanla. ¹⁹ 'Et hoonts'i la 'et 'ulhdzis neMoodihti oolizas 'aha' dinla-un dáha' dantan, tenábuninla 'ink'ez ubúlhni, ²⁰ "Ahdulh 'ink'ez Lizwif bulugliz whucho núdulhya 'ink'ez ndi khuni 'andit be ts'úkhuna-i ghun bubulh yálhduk."

²¹ 'Et whel'a'ne hik'oh ts'e 'uja. Soo yulhkaí 'et Lizwif bulugliz whucho dahánindil 'ink'ez 'awet dune whuba hodulh'eh. 'Et Lizwif lubret 'uk'enus dizti'-un 'ink'ez yuts'ú ditnine, 'enne Lizwif butso whúdilhdzulhne 'ink'ez nahíyilhne cha bughú nahúzya yahatilhduk-un huwun. 'Et 'ink'ez whel'a'ne 'ahudinla ts'e dudune'ne bukuwhenábuhalh'a' bubut nébotalelh ha.

²² 'Et whuz hoozdil whe whel'a'ne 'ahudinla-un, 'et hoohooloh hotilh'en. 'Et nahíyilhne buts'u náhoosdil 'ink'ez bubodáni', ²³ "Dune 'ahudinla ts'e ts'oozdil whe 'awet dá' dinla ts'e dóohoont'oh. 'Ink'ez huwunlíne cha 'awet huwu hinli 'et dáha' uzdan'ai whe 'aw nyoonne whel'a'ne huhooloh!" ²⁴ Lugliz whucho huwunlíne bumoodih, Lizwif lubret 'uk'enus dizti'ne, 'ink'ez Lizwif bulubret moodih tubulh whulh 'úhudants'o whe 'et huwu yahulhduk, "Whel'a'ne dahúja suba 'uhint'oh?" hutni.

²⁵ 'Et 'ilhoghun dune danínya 'ink'ez ubúlhni, "Whunulh'en ndunne dune 'abihláne nghut lugliz whucho ts'e dune huhodulh'eh!" ²⁶ Lugliz whucho huwunlíne bumoodih, dudune'ne tubulh whuz whe handilh, 'et ndunne 'ilhozdíline bubé hunuljut doo ka la tse be bubuhooghan, 'et huwa whel'a'ne nánilhtsulyaz nabuhílhchoot.

²⁷ 'Et whel'a'ne dunáboninla 'ink'ez nahíyilhne bubut néboninla 'ink'ez lubret 'uk'enus dízti'-un, 'et uboodulhkut, ²⁸ "Soo khuni ulhtus-i be nohba nats'úhizya ínle' ndun Jesus ghun dune hubodulh'eh íloh nohts'útni inle'. 'Andit whunulh'en lhe'ahja, Jerusalem ndulcho whe 'awet hubodilh'e'. 'Et ndun dune dazsai 'et wheni nek'éwhuh'ai!" hutni.

²⁹ 'Et hoonts' Peter 'ink'ez 'uyoonne whel'a'ne bulh whuz yahatilhduk, "Yak'usda za ook'u néts'oot'en huba' hoont'oh, 'aw dune ook'u néts'oot'en huba lhe'hóot'oh," hutni. ³⁰ "Et Jesus tulalhgus undunulht'o whe súlhghi 'et hoonts'i netsoda'ne buYak'usda 'en nahuyílhna'. ³¹ 'Et Yak'usda yak'uz whenáyalhti dunailhni ts'e duzih 'et yulhda, 'ink'ez Moodihti 'ink'ez neulhyís-un cha yulhtsi. 'Et Israel oots'u haindene dudení náhondunooleh,

'et de la bulubeshi buba 'ún yutooldilh. ³²'Et wheni Yak'usda ne'ust'en-un hon'enne tsinli 'ink'ez huwu yats'ulhduk. 'Ink'ez Ndoni, 'en Yak'usda k'une' 'ut'enne bugha ínin'ai-un, 'en cha nela 'ut'en," 'et hubúlhni.

³³'Et nahíyilhne njan huwhudánts'o whe, tube cho 'on nus hukwa hohunílch'e k'et whel'a'ne ubotuzilhghelh hukwa' huninzun, 'et howu yahalhduk. ³⁴'Et hoonts'i 'ilhoghun dune, Gamaliel huyúlhni-un, 'en Pharisee unli ts'iyanne hidilhti', 'en butoh dudinya 'ink'ez ubúlhni, "Atsulyaz 'az úbilhlelh." ³⁵'Et 'ink'ez nahíyilhne ndúbulhni, "Israel whuduné'ne huwa óohli whe ndunne dune né'bulh'en. ³⁶Dzoh sa' inle' 'ilhoghun dune Theudas huyúlhni-un, 'en la ninya 'Dune ncha-un usdli,' ni whe bubulh yálhduk. 'Et 400ne at'en 'enne hits'ú nedindil, 'et hoonts'i hizilhghi, 'ink'ez yuts'ú nedindil inle'ne ts'iyawh 'ants'i yanahadil. 'Et nduhúja whe gak huzdli'. ³⁷'Et hukw'elh'az 'uyoon dune cha nduja, Judas Galilee whut'en-un huyúlhni, 'et dune naoolto whe 'et ninya. 'Et cha lhane dune hits'ú nedindil. 'En cha hizilhghi 'ink'ez yuts'ú nedindil ínle'ne, 'enne cha ts'iyawh yanahadil. ³⁸'Et ndúhooja inle' 'et huwa nohdúsní, ndunne dune hoonli uboohleh junih, buts'ú ha lhozah'ai! 'Et dich'oh duba 'uhut'en 'ink'ez whunohodulh'eh de, 'aho gak naóotadleh. ³⁹'Et hoonts'i Yak'usda ndi 'ut'en k'oh ts'e bugha inin'ai de, 'aw buch'a' oolhdeh 'aít'oh, doo ka si Yak'usda ch'a ne'aht'en oohle'."

⁴⁰'Et nahíyilhne buba 'alha' dija. Whel'a'ne danáboninla 'ink'ez "Bubuholhtsas," 'ubuhútni. 'Ink'ez "Jesus boozí' gha dune huhodoolh'eh junih!" 'ubuhútni, 'ink'ez la bula nahuditni.

⁴¹'Et whel'a'ne nahíyilhne bughu tenáhundil. Yak'usda Jesus Christ ba dzoh nuhudeh 'et huba soo' huldzoo' didutch'oh 'et nduna'hundunudzun, 'ink'ez howu nílhni. ⁴²'Et dzin totsuk Lizwif lugliz whucho 'ink'ez dune buyoh te 'awhuz Jesus Yak'usda OoChrist, 'en ghun dune huhodulh'eh 'ink'ez khuni unzoo-i be dune bubulh yáhulhduk, 'aw 'etsul lhe'hudínel.

Lhtak'ant'i dunene whel'a'ne la' 'ut'enne

6 'Et 'oh da' yugha hodul'ehne 'on nus huldlai sulí'. Yugha hodul'ehne Lizwif nawh la hudidowh, Greek bughuni k'uyalhdukne 'ink'ez Lizwif dich'oh dughuni k'uyalhdukne, 'enne la lhdulhyoh nehúwhunt'ai. Greek k'uyalhdukne hutni, "Netsandilhne 'aw bugha lhé'hus'ai dzin totsuk sooniya dune huye la' 'ut'en-i whutahudzih te." ²'Et whunizyane 'on 'at nane

whel'a'ne Jesus Christ yugha hodul'ehne, ts'iyawh 'ilhubuhozdla 'ink'ez 'uhutni, “'Aw lhe'hóozoo' Yak'usda ooghuni be yats'ulhduk whulazdutitni 'ink'ez sooniya dune be la' whut'en 'uts'oolh'en 'aít'oh. ³'Et huwa sulhutsinke lhtak'ant'ine dune nohtoh mbene la t'ebunáhzun Ndoni buyudínda 'ink'ez huwhunih cha 'uhint'ohne 'utahábuhle 'enne ndi 'ut'en 'uhuyoolh'en wheni 'enne huwu hinli buts'oolhtselh. ⁴'Et wheni tenazdudli 'ink'ez Yak'usda ooghuni be yáts'ulhduk-un, 'et za 'uts'otilh'elh,” 'ubuhútni.

⁵'Et 'ilhozdíline ts'iyawh whel'a'ne buba soo' hudija 'inka Stephen 'en 'utahahúyalhti soo cho be 'alha 'uhoont'oh 'ut'i-un 'únt'oh 'ink'ez Ndoni ooyudínda. 'Et Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas cha, 'ink'ez Nicolaus, 'en la 'udun yun k'ut whut'en-un, Antioch whut'en-un 'unt'oh 'en la Lizwif ts'ú nenadinja inle', 'enne 'utahábahanla. ⁶'Enne whel'a'ne but néboninla whe whel'a'ne buba tenahudidli 'ink'ez buk'odálni.

⁷'Ink'ez Yak'usda ooghuni ndulcho t'enidzin. Yugha hodul'ehne, Jerusalem whut'enne cha 'on nus huldlai huzdli'. Lhane Lizwifne bulubret 'enne cha Yak'usda ooghuni huyílhchoot.

Stephen huyílhchoot

⁸'Et Stephen be 'alha 'uhoont'oh 'ut'i 'ink'ez Ndoni ye óolhtus ha yugha ínín'ai 'i gha dune toh hooncha huwa 'ít'en túne' 'ust'en. ⁹'Et hoonts'i whulohne dune hich'az nédindil Lizwifne Cyrenia 'ink'ez Alexandria ts'u haíndilne, 'enne 'uhint'oh. 'Enne, 'et 'ulhna unlíne oola naditníne 'ilhoghun lugliz 'et whehúhoozi 'et 'ilhuhozdil. 'Uyoonne Cilicia 'ink'ez Asia ts'u haíndilne, 'enne cha Stephen hidulhyoh 'utni. ¹⁰'Et hoonts'i Stephen Ndoni gha whunih k'et yalhduk te 'aw hich'a oolhdeh 'aít'oh.

¹¹'Inka 'ants'i 'oh dunene, 'enne buba 'uk'elha whuhalhtsi Stephen Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhduk hudooni' ha.

¹²'Et nduhútni whe, butso whúdilhdzuhlne, Moses be 'udust'l'us 'uk'u nunáguzne cha, 'ink'ez 'onghohne cha buba hodin'ai, 'enne ts'iyawh Stephen huyulh húnilch'e. Highu nindil, huyílhchoot, 'ink'ez nahíyilhne but néhinilhti. ¹³'Et whulohne dune hiba hoots'it ha whusábahanla 'ink'ez nahíyilhne njan dubuhútni, “Ndun dune nelugliz whucho whudiziti' 'ink'ez Moses huwa néulh'a-un 'ahoolhyiz whuch'az yálhduk. ¹⁴Njan ndutni whe uzdíts'o. 'Ndun Jesus Nazareth whut'en-un nelugliz whucho

nawhúduntiyus 'ink'ez Moses khuni netl'a ídan'ai-i cha ts'iyawh 'uts'un un'a za na'whutilelh,' 'et ndutni whe uzdits'o.”

¹⁵ Mbene la nahíyilhne ts'iyawh Stephen 'en za hínilh'en oonin unzoo k'et 'ants'i lizas nin 'et ndunt'oh.

Stephen yé búbulh yalhdúk-i Butsoda'ne Egypt hudálts'i'

7 'Et Lizwif bulubret 'uk'enus dízti'-un Stephen yoodulhkut, “'Et ndunne 'alha' hutni whe eh 'uhutni?”

² 'Et Stephen uyúlhni, “Sulhutsinke 'ink'ez 'ubákene soo zúlhts'ai! Netsoda'-un Abraham 'awhuz Mesopotamia usda, Haran ts'e natidalh whutso whe, Yak'usda oots'u ha yánduz-un, 'et oonalhts'et ha hóolts'ut.

³ 'Et Yak'usda uyúlhni, 'Nyunatneke 'ink'ez nkeyoh cha whuch'a sinyaih 'ink'ez nts'e la keyoh whúnyuntistun whuz inyalh.’

⁴ 'Et Abraham Chaldea yun k'ut whuch'a súa 'ink'ez Haran ts'e oozya. 'Et hukw'elh'az oobá dazsai whe ndi yun 'andit ook'u dúlhts'i Yak'usda whuz whe yálh'a'. ⁵ 'Aw Yak'usda yun ntsool-iyaz hoonts'i yughá lhi'al 'et hoonts'i yuts'ú yoozi whe ndúyulhni, 'Nyun 'ink'ez mbe la nye dútadulhne, 'enne ndi yun buch'e' tileh.' 'Et 'oh da' Yak'usda ndúyulhni whe Abraham 'aw buzkeh hooloh inle'. ⁶ 'Et Yak'usda ndúyulhni, 'Nye dútadulhne 'uts'un yun k'ut ts'e whuz 'ulhna hutileh 'ink'ez 400 naoodizut 'et dune dzoh nubutilhdoh.’ ⁷ 'Et Yak'usda ndúbulhni, 'Mbene la 'ulhna ubut'íne buba nahutisyeh. 'Et hukw'elh'az whuch'a nahúsdil 'ink'ez njan keyoh si za sk'úne' hutit'en.’ ⁸ 'Et Yak'usda Abraham ndi ye yuts'u nahizya-i, 'i gha oots'u haínzutne, 'enne hika dune unli-i k'ut ubuhít'us. 'Et whuz un'a Yak'usda hiyulh 'ílhughi huzdli'. 'Et Abraham ooye' Isaac whuzdli 'ink'ez whulh lhk'u dit dzin 'et huyúzt'us. 'Ink'ez la Isaac cha ooye' Jacob whe Jacob, 'en cha ndunne duye'ke whunizyat 'on 'at nane, 'enne cha netsoda'ne whuníhne ndúbuhinla.

⁹ 'Et doo cha nohtsoda'ne, Joseph bulhutsinke, 'enne la highe' oolnih 'inka la Egypt ts'e hiye 'ónket 'ulhna tileh ha 'et hoonts'i Yak'usda yulh 'út'en, ¹⁰ 'ink'ez la dzoh nutizut-un whuch'a nayulhti. 'Et Pharaoh, Egypt whulerwe, yubut nenínya whe Yak'usda whunih cha yulhtsi, 'ink'ez lerwe yót'e' ha 'et cha yugha óonin'ai. 'Et lerwe Pharaoh 'en duyoh cha 'ink'ez keyoh dulcho whe cha whumoodih yulhtsi.

¹¹ 'Et Egypt 'ink'ez Canaan whulh ndulcho whe dai whuzdli'. Tube dune dzoh nudeh k'et netsoda'ne 'aw t'alh-i nahólelh 'ait'oh. ¹² 'Et whulh 'údants'o Egypt ts'e whuz 'ut'alh-i 'ilhúhozdlá 'inka la netsoda'ne, 'enne 'udetso whuz whe balh'a'. ¹³ Whúlh nat 'ukunáhududilh whe 'et la 'ants'iya Joseph bubulhutsin unli bubut t'éoonalhdzin 'ink'ez la lerwe Pharaoh Joseph oonatnéke bubulh 'údants'o. ¹⁴ 'Et Joseph dubá Jacob yuts'ó t'l'a khuni in'ai, dich'oh 'ink'ez dunatneke te ts'iyawh whusahóodilh, ubúlhni. 'Alhghoh lhtak'ant'i whunizyai 'on 'at kwulane, 'enne hinli. ¹⁵ 'Et Jacob Egypt ts'e oozya, didut cha 'ink'ez netsoda'ne cha 'et hudáls'ti' 'et keyoh yahadla. ¹⁶ Buzi 'i la keyoh Shechem huwhút'ni ts'e whuz nabuhoozdla. 'Et whutsoda' Abraham keyoh Hamor whut'enne yunyaz bubonket-i inle', 'i k'ut 'abuhanla.

¹⁷ 'Et ndi yun Yak'usda Abraham ye yúts'u yoozi-i be whengho whúdizulh 'ink'ez nedune'ne Egypt dilhts'íne 'on nus huldlai sulí'. ¹⁸ 'Et 'ants'iya 'uyoon lerwe sulí'. 'En 'aw Joseph be 'ut'en k'oh 'aw t'éwhunúszun. ¹⁹ Nedune'ne bubé' whulhts'it 'ink'ez netsoda'ne dzoh nubulhdeh whe buchalhts'ulne tébuholelh yahódlah ha.

²⁰ 'Et 'oh da' la Moses whuzdli, 'en tube dunezoo' 'ink'ez Yak'usda yuk'ensi' whe tat sanun 'et la dubá ooyoh hinalhyai. ²¹ 'Et téhinilhti whe Pharaoh ootse' 'en la yílhchoot 'ink'ez didutch'oh duyaz k'un'a yunilhyai. ²² Egypt whut'enne ndai la huyé whunih-i ts'iyawh la whuhuyodalh'e'. 'Et dune ncha-un sulí' ooghuni gha cha 'ink'ez be 'ut'en cha.

²³ 'Et dit whunizyat be yus k'ut sulí' whe ndun Israel oots'uhainzut-un Moses, 'en dudulh whut'enne, 'enne buta nanátidalh hukwa' nínzin. ²⁴ 'Et whuz oozya whe 'ilhoghun bulh whút'en-un, 'en la yunilh'en whe ndun Egypt whut'en-un dzoh nuyulhdzut 'en yuk'ut dune whe yuk'ut duja 'ink'ez nyoon Egypt whut'en-un yuzilghí. ²⁵ Moses dich'oh ndunínzun, 'Sdune'ne, njan t'ewhunuszun si Yak'usda buts'un sútilh'a', si sgha bulá náhúdútitnih ha.' 'Et hoonts'i 'aw t'elhohonízil Moses Yak'usda buts'ú whe yalh'a'. ²⁶ 'Et 'om bun dzin 'et la nane Israel oots'u hainzutne l'ehút'us 'et la, 'Dah!' ubúlhni, 'Soo zúlhts'ai sulh dune lhulhutsin 'ahli, di ha lhéht'us?' ubúlhni.

²⁷ 'Et nyoon ooghá' whut'en-un Moses 'un be' yunilhtsut 'ink'ez la, 'Mbe nemoodih 'ink'ez nahíyilh-un nyulhtsi whe 'int'en? ²⁸ Hulhda' nyoon Egypt whut'en-un lhé'inla sílhghí! Whuz un'a si cha sutuzalghel'h hukwa' ninzun whe 'int'en?' yúlhni. ²⁹ 'Et Moses whudánts'o whe, 'et la whetsélhya,

'ink'ez keyoh Midian huwhútni ts'e whuz whinya, 'et dune unli, 'ink'ez 'et la nane ooye'ke whúzdli'.

³⁰'Ink'ez dit whunizyat yus k'ut nadle' whe dzulh Sinai huyúlhni 'i oozih dune luhóot'ih ts'e 'et la whus dilhtán-i dízk'un 'i toh neMoodihti oolizas in'en. ³¹'Et Moses ooba hooncha-un hon'en 'inka whuz wheínya, soo cho whuntilh'elh ha. 'Et Yak'usda yulh yátilhduk whe ndutni, ³²'Si 'ust'oh, ntsoda'ne buYak'usda usdli. Abraham 'en ooYak'usda 'ust'oh, Isaac 'ink'ez Jacob cha buYak'usda usdli.' Moses nuljut k'et dutlut 'ink'ez 'aw whunoolh'en 'aít'oh.

³³'Et Yak'usda ndúyulhni, 'Ke hain'es, njan yun whudízti'-un 'uhoont'oh hukw'u sinyin. ³⁴Egypt hudilhts'i sdune'ne ubunus'en dalcho-i be dzoh nuhudeh 'ink'ez 'ubudústs'o lhelcho-i be tehududli 'enne ubutisyih 'et wheni 'usja ndus hasya. 'Anih 'awet Egypt ts'e nyutís'alh.'

³⁵Moses 'en 'unt'oh Israel oots'u hainzutne hich'az nálhya inle', 'Mbe nemoodih 'ink'ez nahíyilh-un nyulhtsi whe 'int'en?' huyúlhni inle'. 'En 'uyinla Yak'usda buts'ítelh'a' ndun lizas whus dízk'un-i toh yan'en-un, 'en yula 'ut'en whe Moses bumoodih 'ink'ez whuch'a nabuzdla-un yulhtsi. ³⁶'Et hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en te ne'út'en-un, 'et huwa Egypt whut'enne bula k'éha nabanla, 'et dulk'un bun huwhútni, yatoo dulk'un 'unt'oh, 'et cha 'ink'ez 'et dit whunizyat yus k'ut 'et dune luhóot'ih-un lhék'unabutulih whuz za inle'.

³⁷Moses 'en 'unt'oh Israel oots'u hainzutne ubúlhni whe ndutni, 'Yak'usda be nus hoo'en-un, sundult'oh-un, 'en Yak'usda nohts'ítelh'alh. Nohkeyoh 'ilhoghun 'en 'utinelh. 'En si oozólhts'ai.' ³⁸Moses 'en dune luhóot'ih-un 'et Israel oots'u hainzutne huyulh 'ílhodulh inle'. Netsodá'ne butoh 'it'en 'ink'ez 'en za 'unt'oh Sinai dzulh k'ut lizas yulh yaílhdruk inle' Yak'usda ooghuni netl'aídoo'alh ha. Yak'usda ooghuni oolatos hooloh whe 'unt'oh.

³⁹'Et hoonts'i netsoda'ne Moses hik'úne' oot'en hukwa lhe'hunízun, hits'u disni, 'ink'ez Egypt ts'e nahutidulh za hukwa' hunínzun. ⁴⁰'Et Aaron 'uhuyúlhni, 'Uk'éltsi neba 'inleh! Yak'usda ts'oot'e'-i k'oh nanetoolelh ha. Moses whusáneanla-un, 'en dája suba 'aw t'ets'onúszun 'et huwa.' ⁴¹'Oh da' 'et la musdoosyaz k'elsti 'uhínla inle' 'ink'ez loodel k'ut hits'e' dilhk'un. 'Et huhóont'i' whe la honílhni dula be nyoo 'uhuyínla-i 'et huwa. ⁴²'Et Yak'usda buch'az nálh'a 'ink'ez n'un hubutilhdil ndo yat sum 'i la

hits'un téni' noolhdzin ha. 'Et huwa Yak'usda be nus hoo'enne 'i k'ut 'uk'u nusz inle' whe ndutni,

'Dune Israel oots'u hainzutne,

ndi khuna-i uhghan 'aw si sts'un iloh loodel k'ut
dulk'un whe 'unt'oh njan dune luhóot'ih-un
dit whunizyat yus k'ut whutoh.

⁴³'Et nimbali 'i nohyak'usda Moloch 'i 'ulh'en nuhle 'ink'ez
sum k'eltsi 'i cha nohyak'usda Remphan hiyulhni-i,
'ink'ez sum k'eltsi 'uhla-i oots'un téninulhzun 'et
huwa 'awet Babylon 'on 'un ts'e nohtis'alh.'"

⁴⁴'Et Stephen 'on 'un ndutni, "'Et netsoda'ne dune luhóot'ih-un ts'e
nimbali be yoh whucho Yak'usda bube ngho 'unt'oh-i, 'i la nahúyule.
'Et nts'en'a Moses Yak'usda uyúlhni whe whuz un'a 'uyínla, nts'en'a
'uk'ehóoltsi 'et la Moses wheíniltan inle'. ⁴⁵'Ink'ez k'at le netsoda'ne
nimbali be yoh whucho bubáke butl'a húhon'ai. 'Et Yak'usda 'udun yun
k'ut whut'enne yun k'ubuntízyoot whe hidune'ne ndi yun huyílhchoot inle'.
'Ink'ez ndi nimbali be yoh whucho 'et whuz'ai Joshua huyulh tizdil David
whusatíyalh whuts'un. ⁴⁶'En Yak'usda ba unzoo 'inka Yak'usda oodulkut,
'Aw eh 'udun yoh mba néhos'alh 'aít'oh? 'Ilhiz wheni 'et whutá'alh-un.'
Yak'usda David 'ink'ez ootsoda'-un Jacob, yuts'u ténadidli-un, 'en za
'unt'oh. ⁴⁷'Et hoonts'i Solomon 'en la 'uja Yak'usda bayoh 'uhóonla inle'.

⁴⁸'Et hoonts'i 'uk'enus Yak'usda dizti'-un 'aw dune yoh 'uhóonla-un
lhídhoh. 'Et Yak'usda be nus hoo'en inle'-un 'et ndutni,

⁴⁹'Moodihti 'utni, yak'uz whuts'un ts'iyawh k'úne' whuz'en
'ink'ez ndi yun ske ookw'ususdla huba' 'unt'oh.

Nts'en'a usutilhlelh yoh sba' whutilhlelh 'ink'ez ndet natizyis-un,
'et sba naotáh'alh?

⁵⁰Sich'oh ts'iyaitsuk 'usdla inle',' ni whe 'utni.'"

⁵¹'Et Stephen 'on 'un ubúlhni, "Ndi Yak'usda ooghuni be nohbulh
yasduk, tube 'uts'un únahzunne uhli whe 'aw oozólhts'ai' 'aít'oh, 'ink'ez
Yak'usda 'aw bulh 'ilhoghun lhúhlo! Nohni cha nohtsodá'ne dahánt'e' la
'et daht'oh. Ndoni ook'úne' tiht'en 'aw hukwa lhe'náhzun! ⁵²Ts'iyanne
Yak'usda be nus hoo'enne nohtsoda'ne bube húzula inle'. 'Ink'ez nyoonne
Yak'usda be nus hoo'enne, ndun Yak'usda ba ts'ih'un un'a-un 'unt'oh
whusatíyalh-un huwun bunalh hútni whe, nohtsodá'ne hizilghhi inle'.
Ndun 'en 'unt'oh be 'óhket 'ink'ez súlhghi inle'. ⁵³Nohni 'uht'oh, Yak'usda

ooghuni oolizas nohtl'a ídan'ai 'et hoonts'i 'aw ook'ú nulhe'aht'el!” ubúlhni Stephen.

Stephen tse be hizilghí

⁵⁴ 'Et dune nahíyilhne Stephen hidánts'o whe buba dzoh 'udija 'ink'ez hituzilghelhel hukwa' huninzun. ⁵⁵ 'Et hoonts'i Ndoni Stephen soo yuyudíłts'ut, ndo yak'uz ts'e yután'en whe Yak'usda oots'u ha yánduz-i, 'i yutilh'en 'ink'ez Jesus Yak'usda nailhni ts'e yughusyín. ⁵⁶ 'Ink'ez 'utni, “Ndo lhe'hóoja whunulh'en, yak'uz dáha' dankez 'ink'ez yinka whudune'ne ye' Yak'usda nailhni ts'e yughusyín whe whunus'en!”

⁵⁷ 'Et soo 'uhultus whe 'uhúłdzul 'ink'ez dudzeh whuduhúłilni 'ink'ez ts'iyawh 'alhgoh huyúlh tilhtsut ⁵⁸ whe la Jerusalem tenáhinino, 'ink'ez tse be whehúyoonilh'uz. 'Et mbene Stephen neínulh'uzne nahuyits'úz-i ts'ahaháyilya 'et dune chilh, Saul huyúlhni-un, 'en zih néhininla yughole' ha.

⁵⁹ 'Et whuz un'a za Stephen tse be huyoolh'is whe neMoodihti ka huyih, “Jesus neMoodihti szul ilhchoot!” yúlhni. ⁶⁰ 'Et dugwutsi be nenínya 'ink'ez soo 'ultus-un 'utni, “SMoodihti ndi lubeshi 'uhuyínla-i, 'i buba 'un yutolhdilh!” Ndúđija 'ink'ez dazsai.

Saul ooba 'alha 'uhoont'ohne bube zúla

8 'Et nyoon Saul hiyeni k'un'a 'uyínla. 'Et dzin za Jerusalem ts'e Jesus ba 'ilhozdíłne bube túzilalh 'ink'ez dzoh nótizut. 'Et ts'iyanne ooba 'alha 'uhoont'ohne Judea 'ink'ez Samaria whut'enne bukeyoh ts'e whuz ts'iyawh whutabonínyoot. Whel'a'ne, 'enne za 'awet hudilhts'i.

² Whulohne soo Yak'usda ts'un téninilhzunne Stephen 'uhuyalhti tube oogha budzi únduda 'ink'ez hutso. ³ 'Et hoonts'i Saul, 'en Jesus Christ gha 'ilhozdíłne gak hubutilhtselh hukwa' ninzun. Yoh totsuk dune cha, ts'ekoo cha tébugus 'ink'ez 'abule.

Khuni unzoo-i Philip ye yátilhduk

⁴'Et 'awet ooba 'alha 'uhoont'ohne ndulcho whe nuhúdilh 'ink'ez ndi khuni unzoo-i huye yálhduk. ⁵'Et Philip 'en keyoh Samaria whuz'aí-un whuz oozya 'ink'ez Christ, 'en ghun dune bubulh yálhduk. ⁶'Ink'ez 'ilhozdílné Philip yalhduk hidánts'o 'ink'ez huwa 'ít'en tene'út'en cha hinilh'en whe, ts'iyawh t'ehudusnih 'ink'ez huyoozílhts'ai. ⁷'Et whe ntsi'-i nududeh-i buyáhanainanyoot whe 'ahúldzul. 'Ink'ez lhane dune délhudusnine cha 'ink'ez dzoh nudilhne cha 'enne soo ná'balh'en. ⁸'Ink'ez nyo keyoh Samaria whuz'ai-un ts'iyawh huhóont'i.

⁹'Et hoonts'i whuz 'ilhoghun dune, Simon huyúlhni-un, 'et usda. 'En whutsoda' 'ahoolhyiz duyun 'ink'ez buba né'dulhde 'et whe, “Si dune unchá-un 'ust'oh!” ubúlhni whe Samaria whut'enne buba hooncha. ¹⁰'Ink'ez ts'iyanne keyoh dilhts'íne hoonzoo' 'unt'ohne 'ink'ez tel'enne cha hinilh'en 'ink'ez huyoozílhts'ai. 'Et, “Ndun Simon 'en 'unt'oh Yak'usda ba hooncha túne' 'ut'en-un unli,” hutni. ¹¹Soo sa' buba duyun unli 'ink'ez buba hooncha 'et huwa hiyoozilhts'ai. ¹²'Et hoonts'i Philip ooghuni buba 'álha' 'utni-un, 'et huwa dune cha, ts'ekoo cha, ts'iyawh too bé' hulya. 'En khuni unzoo-i be yáilhduk inle'. Ndi khuni Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun 'ink'ez Jesus Christ boozí' ghun, 'i ye bubulh yáilhduk inle'. ¹³'Et huwa Simon 'en cha ooba 'alha 'uhoont'oh suli'. 'Et too be 'úlya whe Philip yulh za' 'ut'en. Nts'oh la huwa 'ít'en 'ink'ez hooncha te ne'út'en-un ts'iyawh 'et huwun la Simon ooba hooncha.

¹⁴'Et whel'a'ne Jerusalem ts'e whulh 'uhúdants'o Samaria whut'enne Yak'usda ooghuni huyílhchoot 'inka Peter 'ink'ez John bulh whuz whebuhalh'a'. ¹⁵'Et whuz hooz'az whe 'et ooba 'alha 'uhoont'ohne Ndoni buyudóolts'it ha buba tenahudidli. ¹⁶'Awhuz Ndoni buyúlh dulhts'it, Jesus boozí' 'i gha za too be' hulya. ¹⁷'Et Peter 'ink'ez John bulh buk'ehúdílni whe 'awet Ndoni buyudílt'sut.

¹⁸'Et Simon 'ubunilh'en whel'a'ne dune buk'odílni te Ndoni buyudúlt'suk. 'Et Peter John bulh sooniya bugha óo'alh hukwa' bulh'en. ¹⁹'Ink'ez ubúlhni, “Si cha ndi be ts'ílhtus-i sghu náh'a'ih 'et la buk'udúznine Ndoni buyudóolts'it.”

²⁰'Et hoonts'i Peter uyúlhni, “Ndi Yak'usda negha óonin'ai-un sooniya be ootankulh ninzun de, nyun 'ink'ez nzooneya bulh hukw'elha dutáhk'un whe' hoont'oh! ²¹Ndi ne'ut'en 'aw nela'olh'en huba lhe'ínt'oh 'ink'ez

Yak'usda nalh 'aw ndzi ts'ih'un lhe'ít'oh 'et huwa, 'aw nets'úlh dintni cha 'int'oh. ²²Njan tank'us un'a nuní ninzut-un whuch'az nail'ah 'ink'ez neMoodihti oots'un ténadinli njan dunínzun-un, khun tilah mba 'ún whutooldilh. ²³T'enyunúszun, daint'oh la 'oonih ntsi'-i dimbun 'ink'ez lubeshi 'etsul 'onleh 'aít'oh!”

²⁴'Et Simon, John 'ink'ez Peter bulh ubúlhni, “NeMoodihti ts'un sba tenadahdli. 'Et la datisnelh sudahni-un 'awet ndulhohosneh.”

²⁵'Et whe bughuni ulhtus whe neMoodihti ooghuni ghu yáhálhduk hukw'elh'az John 'ink'ez Peter bulh Jerusalem ts'e nahoost'as. Hi'us whe Samaria whutoh keyoh whuyaz totsuk khuni unzoo-i be dune bubulh yá hulhduk.

Philip Ethiopia moodih yuyálhduk

²⁶'Et neMoodihti oolizaz Philip yulh yátilhduk whe uyúlhni, “Lhadíntneh 'ink'ez ndet Jerusalem whe diti n'az Gaza ts'u ti ts'e whuz ti inyalh,” whuz dune lhuhóot'ih ts'e. ^{27–28}'Inka Philip lhadúja 'ink'ez whuz whenya. 'Et Ethiopia dune, 'en eunuch hubuhútnine, 'en la duyoh ts'e nádalh. Ethiopia whulerwe ts'eke! 'en ba sooniya ghunli-un dune ncha huyilh'i. Jerusalem ts'e Yak'usda ts'un teni nooldhizin ha whuz nusúya, luwagin be whuz de nágooh, 'oh whuya ugooh whe la Isaiah, Yak'usda be nus hoo'en-un, 'en yuk'une! úzguz-i, 'i la yuk'uyalhduk. ²⁹'Et Ndoni Philip yulh yátilhduk, “Whuz oots'ínyalh 'ink'ez luwagin oozih k'ut tainyaih,” yúlhni.

³⁰'Et Philip yughulgai 'ink'ez la Isaiah 'uk'unéyuzguz 'i k'ut 'uk'u yalhduk yuduzts'ai, 'inka yoodulhkut, “Ndai la ook'u yailhduk-i daja ni-un, 'et t'eeonínzun eh?” yúlhni.

³¹“Nts'én'a t'entászin? Dune hiye súnulhtun de, 'et de ndi daja ni whe 'utni-un nahós'alh,” yúlhni. 'Ink'ez la Philip, “Sghu dinyaih, 'ink'ez szih sinda,” yúlhni.

³²Ndi Yak'usda ooghuni ook'u nusgúz-i, 'ilhoghun 'et la hukw'u yalhduk-un ndutni whe,

“'Usbai hituzilghelh ts'u hítulhtih-i, dant'oh la,
   'ink'ez 'usbaiyaz ha hitit'us te t'edusnih,
   'et ndunt'oh 'aw yalhtíldih.

³³Ts'iyanne nalhts'et 'et hooncha whe hukwayá hoonli tuné'
 huyulh'en, 'ink'ez 'aw ts'ih'un un'a nulhé'huyilh'el.
 Yun k'ut ye khúna-i, 'i ooghu yílchoot 'et huwa 'aw ye
 kédindene, 'enne cha dune t'ebunúszun.”

³⁴'Et ndun eunuch Philip 'ulhni, “Sudíni ndun Yak'usda be nus hoo'en-un
 mbe 'ulhni, dich'oh tilah na'dudútni k'us 'uyoon dune tilah 'ulhni?” ³⁵'Et
 Philip yawhénilhduk ndi dune yuk'u yailhduk-i Yak'usda ooghuni 'et whe'
 dini' whe khuni unzoo-i Jesus ghun ts'iyawh yudáni'.

³⁶Higoooh whe too hoonli-un hugho ningoo. 'Et nyoon moodih 'utni,
 “Njan too hooni. Dáhoont'oh huwa 'aw too be' 'óoznih 'aít'oh?” ³⁷'Et
 Philip uyúlhni, “Alha mba 'alha 'uhoont'oh de, 'et too be' talnelh.” “Jesus
 Christ 'en Yak'usda ooYe' 'unt'oh, 'et sba 'álha' hoont'oh!” yúlhni. ³⁸'Et
 ndun eunuch luwagin 'ilhiz nenintan 'ink'ez nahult'oh Philip 'ink'ez ndun
 eunuch bulh déhahan'az 'ink'ez tahán'az. 'Et Philip eunuch too be' yinla.
³⁹'Et too ha náhit'az ibulh Philip Ndoni be whedánde 'ink'ez nyoon
 eunuch 'aw 'on 'at nalhuyít'el whe didut tube cho whunílhni whe dukeyoh
 ts'e whenágoo. ⁴⁰'Ink'ez la Philip keyoh Azotus huwhútni 'et nuya whe
 hitilh'en. 'Et whunat keyoh wheyaz whut'enne keyoh Caesarea ts'ootayalh
 whuts'un ts'iyawh khuni unzoo-i be bubulh yálhduk.

Saul Jesus Christ ts'u nálh'a

9 'Et hoozulh whe Saul neMoodihti yugha hodul'ehne húnilch'e k'et
 ts'iyawh butighan huwu yalhduk 'inka Lizwif lubret 'uk'enus dízti'-un
 ts'ú whenya, ²'ink'ez yoodulhkut keyoh Damascus huwhutni ts'e Lizwif
 bulugliz whulubretne duba buts'ó k'ehoo'ooges buts'u húkwa' 'utni, ndunne
 Jesus k'un'a 'uninzunne ts'iyawh dune 'ink'ez ts'ekoo cha 'abule, 'ink'ez
 Jerusalem ts'e nabutoola' ha 'et wheni. ³'Et Saul Damascus whenghoh
 uyalh whe, 'et khuntsul ndus de whuts'un oonat tube kwun ulhtus-i
 diznukw. ⁴'Ink'ez yun 'et nált'sut 'ink'ez la' whutni, “Saul di ha dzoh
 nusílhdzut whe 'int'en?”

⁵“Moodihti mbe inli?” ni Saul. “Si Jesus 'ust'oh. Si 'usilh'en dzoh
 nusílhdzut. Mbe la tutsus nulé-un ook'ú nulhe'zint'en de, nyunch'oh za
 dzoh nuná'dudildzut,” yúlhni.

⁶'Et dutlut 'ink'ez ooba hooncha, 'ink'ez 'utni, “SMoodihti ndet
 datísnelh-un sts'u hukwa' ninzun?” 'Ink'ez neMoodihti uyúlhni,

“Dunadindaih 'ink'ez keyoh ts'e ínyalh. 'Et dune datánelh-un nyodóni,” yúlhni.

⁷Nyoonne dune Saul bulh nudilhne 'ilhiz nehúnindil 'ink'ez t'ehudínel, yaduk hodidts'o hoonts'i 'aw dune luhis'en. ⁸Saul dunadija 'ink'ez yután'en whe lhuhoos'en suli'. 'Inka hila ilhchoot 'ink'ez Damascus ts'e huyoolhya. ⁹Tat dzin 'et 'aw lhuhoos'en. 'Et ndulyiz whe 'aw lhe'us'al 'ink'ez too hoonts'i lhusnai'.

¹⁰'Et keyoh Damascus 'et la 'ilhoghun ooba 'alha 'uhoont'oh-un, Ananias huyúlhni, 'en be nghun néwhults'ut whe neMoodihti yulh yátilhduk 'ink'ez ndutni, “Ananias” yúlhni. 'Et 'aho Ananias, “SMoodihti, njan susda,” yúlhni.

¹¹'Et neMoodihti uyúlhni, “Lhadíntneh 'ink'ez ti lhts'e oodiz'a huwhutni ts'e whuz inyalh Judas ooyoh ts'e, 'ink'ez dune Tarsus whut'en-un, Saul huyúlhni-un, 'en ooka' oodolhkut. 'Et tenadudli whe 'unt'oh. ¹²'Ink'ez be nghun néwhults'ut whe Ananias huyúlhni-un, 'en la daninya yunilh'en 'ink'ez yutsi k'ut dilhni hoon'en naoodle' ha.”

¹³Ananias 'et la uyúlhni, “NeMoodihti lhane dune ndun Saul 'en bulh 'udasts'o, njan 'et ndúja. Jerusalem whut'enne, nch'e'ne, lhe'ulcho 'i be dzoh nubulhde whe 'unt'oh. ¹⁴'Ink'ez ndiz Damascus ts'e oozya lubret moodihne mbene la ooba 'alha 'uhoont'oh ilhchootne 'ink'ez nyoozi' be yalhduk, ts'iyawh 'aboolelh ha higha ónin'ai.”

¹⁵Moodihti 'et uyúlhni, “Inyalh 'ink'ez dája nyudúsni-un 'uhoonleh. Si Saul 'utahásti whe 'unt'oh, sba' tit'elh 'et wheni. 'Udun yun k'ut whut'enne, lerwene cha 'ink'ez Israel oots'u hainzutne cha ts'iyawh si sghun t'ehonózin 'et whúbuntilhtun 'et wheni. ¹⁶'Et 'ink'ez sich'oh whúntistun dat'en whe si sgha dzoh nutizut-un huwun.”

¹⁷'Inka Ananias whuz whenya 'ink'ez yoh danínya whe Saul yek'édilni 'ink'ez ndutni, “Saul, sulhutsin neMoodihti sutílh'a', Jesus dich'oh, ndiz ínyalh whe ti nye nghun be hóodiltsai-un, 'en sutílh'a' hon'en naoodle' 'ink'ez Ndoni nyudóolts'it ha.” ¹⁸'Et 'aho hoonliyaz 'ugoos ndult'oh-i Saul oona k'éhayankat, 'ink'ez 'aho hoo'en nasdli'. Dudinya 'ink'ez too bé'ulya. ¹⁹Hukw'elh'az 'et 'an'al 'aho ulhtus násdli'. 'Et Saul Jesus yugha hodul'ehne dzoh sa' dzin Damascus 'et buzih inda'.

Damascus 'et Saul khuni unzoo-i be bubulh yálhduk

²⁰'Et 'aho Lizwif bulugliz ts'e danínya 'ink'ez Christ ghun bubulh yáwhenilhduk, “'En Yak'usda ooYe' 'únt'oh,” ubúlhni. ²¹Mbene la yudits'óne ts'iyawh buba hooncha 'ink'ez 'ulhodutni, “Ndun dune Jerusalem 'et ndi yoozi' be yalhdukne, 'enne ubughan 'en 'unt'oh 'ink'ez 'et huwa za ndiz oozya ndunne ubitálhchulh 'ink'ez lubret moodihne ts'u nábutilelh 'et wheni.” ²²'Et hoonts'i Saul ooghuni 'on nus ulhtus whe dune bubulh yálhduk 'ink'ez Jesus 'en Christ 'unt'oh ts'ih'un buba 'álha' hoont'oh 'ubulhtsi k'et Lizwifne Damascus whut'enne 'aw dája hidóni' 'ait'oh.

²³'Et lhat dzin inle' whe Lizwifne 'ilhúhozdil 'ink'ez Saul nts'en'a la hituzilhghelh huwun lhahódinla. ²⁴Dzin 'ink'ez 'ulhdzis ibulh njan keyoh hukwuti-un 'ahoolhyiz huwu hinli hituzilhghelh ha, 'et hoonts'i Saul dahítilelh-un 'et t'ewhunanzin. ²⁵'Et 'ilhe 'úlhdzis Jesus yugha hodul'ehne Saul huyílhchoot 'ink'ez sih keyoh whunasú'a-i ookonín'a-un, 'et hukwa' húyalhti 'ink'ez chalhyal cho be húyalhti 'ink'ez yoo 'az ts'e nahúyalhduk.

Saul Jerusalem ts'e oozya

²⁶'Et Saul Jerusalem ts'e oozya 'ink'ez Jesus yugha hodul'ehne buts'ú nedoja' hukwa 'ut'en, 'et hoonts'i 'en 'aw Jesus yugha hodul'eh-un 'unt'oh lhonízun, 'ink'ez tube huyé nuljut. ²⁷'Et hoonts'i Barnabas yughu ninya 'ink'ez yula 'uja whe whel'a'ne buts'ú yoolhti 'ink'ez la ubudáni' dája whe Saul ti uyalh whe neMoodihti in'en 'ink'ez yulh yaílhduk cha 'uja. 'Ink'ez ubúlhni dat'en whe 'aw lhníljut whe Damascus whut'enne Jesus boozil' gha bubulh yálhduk. ²⁸'Et Saul buzih netl'a dinda' 'ink'ez Jerusalem ndulcho whe nuya, 'aw lhníljut whe Jesus boozil' gha Yak'usda ooghuni be bubulh yálhduk. ²⁹Lizwif, Greek k'uyalhdukne, 'enne cha bubulh yálhduk 'ink'ez bubulh húkw'u nuhúlhye' 'et hoonts'i hizoolhghelh hukwa' huyulh'en. ³⁰'Et ndunne ooba 'alha 'uhoont'ohne náhuhoon'ai whe Saul Caesarea ts'e buch'a húyoolhti. 'Ink'ez la dukeyoh, Tarsus huwhút, ts'e whehúyalh'a'.

³¹'Et ndulcho whe Judea, Galilee, 'ink'ez Samaria whulh Jesus ba 'ilhúhozdilne 'aw dzoh nulhuldehne hooloh. Yak'usda ehunuljut, 'ink'ez buba hoonzoo whe lhódizut. Ndoni gha ooba 'alha 'uhoont'ohne ulhtus

úbulh'tsi. 'Et huwa 'on nus lhane huzdli' 'ink'ez neMoodihti za hudílh'ti sulí'.

**Keyoh Lydda 'ink'ez Joppa huwhútni-un, 'et
Peter huwa 'ít'en tune' 'út'en**

³² 'Et 'awet Peter soo ndulcho whe nuya. 'Et 'ilhoh Yak'usda ooch'e'ne, Lydda whut'enne bughu ninya, ³³ 'enne buts'ú nuya whe 'ilhoghun dune, Aeneas huyúlhni, ghu ninya. 'En la lkh'u dit yus k'ut délhdusni 'ink'ez la sulhti za 'unt'oh. ³⁴ 'Ink'ez Peter uyúlhni, “Aeneas Jesus Christ soo na'unyinla! Dudinyaih 'ink'ez nlili k'ut soo ná'hoonleh,” yúlhni. 'Aho Aeneas dudinya. ³⁵ 'Ink'ez keyoh Lydda 'ink'ez Sharon huwhutni-un whut'enne ndun dune Aeneas huyan'en whe ts'iyawh neMoodihti hits'u nálhya.

³⁶ 'Et keyoh Joppa huwhútni-un 'ilhoghun ts'eke 'et whut'en-un Tabitha huyulhni. 'En ooba 'alha 'uhoont'oh-un. Boozi' Greek k'un'a “Dorcas” huyúlhni 'et “Yests'e” ni whe 'utni. 'En 'ahoolhyiz hoonzoo túne' 'ut'en, 'ink'ez tel'enne cha la' 'ut'en. ³⁷ 'Et 'oh da' nduda sulí' 'ink'ez dazsai. Hizi tunáhuyulhti 'ink'ez howhut'í-un dohyo 'et nehinih'ti. ³⁸ Joppa Lydda whuts'un 'aw lhnilh'dza' 'et Jesus yugha hodul'ehne, Peter Lydda usda whulh 'úhudants'o nane dune, 'enne whuz whe bahalh'a', “'Awhe! soo 'a nets'ínyalh!” huyúlhni.

³⁹ 'Et 'aho Peter lhadúja 'ink'ez bubulh whenát'az. Whuz oozya whe ndo huwhut'i dohyo ts'e, whuz whenya. Ts'iyawh tsandilhne higha óozdil, hutso whe nyoon ts'eke, Dorcas khuna da' dzoot'an 'ink'ez dzoot te buba 'uyalh'en-i, hinalh'ts'et nahúyule.

⁴⁰ 'Et Peter ts'iyanne 'az whenaílh'a', dugwutsi be nenínya 'ink'ez tenadidli. Nyoo nezi yuts'u nálh'a 'ink'ez 'utni, “Tabitha, dudinyaih!” 'Et yután'en ibulh Peter yutilh'en whe dó netl'a dinda'. ⁴¹ 'Et Peter yula ilhchoot 'ink'ez didilhya. 'Et Yak'usda ooch'e'ne, tsandilhne tubulh, bukahizya 'ink'ez khuna whe butl'a náyalhti. ⁴² 'Et Joppa ndulcho whe njan whulh 'úhudants'o whe lhane neMoodihti buba 'álha' yint'oh sulí'. ⁴³ 'Et Peter, Simon 'uzus 'úlh'en-un, 'atsulyaz yuzih inda'.

Peter Cornelius khuni unzoo-i be yulh yálhduk

10 Caesarea 'et 'ilhoghun dune Cornelius huyúlhni-un 'et usda. Roman lhuganne, 'enne, “Italy bohne” hubuhútni 'enne ndun bumoodih unli. ²'En teni' nilhdzun-un dune unli, 'ink'ez Yak'usda énu'ljut-un 'unt'oh. Didut 'ink'ez ook'ekooke ts'iyawh Yak'usda za hudílhti'. Lizwif tel'enne, 'enne cha tube bula 'ut'en 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un tenadudli. ³Dzetniz hukw'elh'az, 3:00 at'en, 'et 'uja hoonli be nghun néwhulsts'ut. 'Et soo ts'ih'un Yak'usda oolizasne 'ilhoghun 'en danínya 'ink'ez, “Hadih Cornelius,” yúlhni.

⁴Tube oogha 'únjaz whe lizas yunilh'en 'ink'ez, “Dáhooja?” yúlhni. 'Et lizas 'utni, “Yak'usda ntenadudli yudánts'o, 'ink'ez nye 'ugha té'nizeh cha unzoo, 'et huwa Yak'usda nyunalni.

⁵Dugwe', Joppa ts'e 'ilhoghun dune Simon, 'en la Peter cha huyúlhni, 'en ookunáhoolh'a'. ⁶Ndun dune, 'uzus 'úlh'en-un, 'en cha Simon huyúlhni, yatoo' ba whut'i, 'en zih usda, 'ink'ez datánt'elh-un, 'et huwun nyudutánelh.”

⁷'Et hukw'elh'az ndun lizas yulh yaílhduk-un whenádide whe Cornelius nane yoh 'ut'enne, dich'oh oodune'ne, 'ink'ez 'ilhoghun lhugan-un, 'en soo Yak'usda za díhti', 'en cha dich'oh yunat ne'út'enne 'utahayálhti. ⁸Daja-un huwun ts'iyawh ubudáni' 'ink'ez Joppa ts'e whébalh'a'.

Peter yoh usda whe ts'ut cho ndult'oh-i, didun whédint'i

⁹'Et 'om bun dzin ndunne keyoh Joppa 'awet whenghoh hidulh, 'et 'oh whuya hoozulh whuza Peter Joppa usda whe, dzetniz at'en 'et ndo bun k'ut whuz dugha ínya tenadutidli 'et wheni. ¹⁰'Et Peter tube ooye'ílts'ul, 'uti'ulh hukwa' ninzun 'ut'alh-i lhahíduleh whutoh, 'et hoonli be nghun néwhulsts'ut. ¹¹Ndo yat ts'e lhch'az 'úhooja 'ink'ez ts'ut cho ndult'oh-i, didun whédint'i, 'i t'az ndus de haímbal, 'ink'ez yun nenimbal. ¹²'I bet khuna didowh-i, tl'ughus, 'ink'ez yinka dut'ai cha, 'i ts'iyawh yuk'udilhts'i. ¹³'Ink'ez, “Peter dudinyaih, 'inghan, 'ink'ez 'in'alh,” whutni.

¹⁴'Et hoonts'i Peter utni, “SMoodihti ndi khuna-i me ts'útni ooch'az nijoot whe' hoont'oh, 'et huwa 'aw oos'alh 'aít'oh!”

¹⁵ 'Et doo cha za 'uwhútni, “Ndai la Yak'usda oot'alh ni-i, 'aw, 'Lait'i 'unt'oh,' dini iloh!”

¹⁶ Soo tat whucho 'et njan be nghun nenáwhults'ut 'ink'ez ndi námbal inle'-i ndo whenáls'tut.

¹⁷ 'Et Peter njan be nghun néwhults'ut-un 'et dawhút'en whe' whut'en, 'et huwu nuní nuzut whe 'ink'ez ndunne Cornelius whuz whebalh'a'ne nts'e Simon ooyoh 'et t'ehonanzin 'ink'ez la hukwuti 'et nódilhya. ¹⁸ Húháyh 'ink'ez 'uhoodulh'kut, “'Aw Simon 'en Peter cha huyúlhni-un njan lhido?”

¹⁹ 'Et Peter 'awhuz njan hon'en-un beni taóodolts'it hukwa 'ut'en whe Ndoni uyúlhni, “Oozílhts'ai, njan tane dune, 'enne nká hinuta. ²⁰ Dunadindaih 'ink'ez nyo náíndalh. Buch'a tsédoni junih bubulh 'útanelh, si whuz whebís'a' whe' hut'en,” yúlhni.

²¹ 'Et Peter nanája 'ink'ez nyoonne dune ubúlhni, “Si 'ust'oh, dune ookaitáh'en-un. Di ha ndiz tihdil?”

²² 'Et 'uhuyúlhni, “Lhuganne moodih, Cornelius, 'en netílh'a' whe' ts'ut'en. Dune unzoo 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un ténadudli, Lizwifne cha ts'iyawh hidílh'ti'. Yak'usda oolizas 'ilhoghun 'en duyoh ts'e nka' doni' yulhni, 'ink'ez dája dutanelh 'et nyoozólhts'ai 'et wheni.” ²³ 'Et Peter yoh dábaninla 'ink'ez 'et hantez.

'Et 'om bun dzin lhadúja 'ink'ez bubúlh nátist'az whe whulohne ooba 'alha 'uhoont'ohne Joppa whut'enne, 'enne cha bubulh lhutizdil. ²⁴ 'Et 'om bun dzin Caesarea ts'e hoozdil. 'Et Cornelius yuba sulh'i duk'ekene 'ink'ez dumatneke cha, “'Anih,” hubudáni'. ²⁵ Peter yoh ts'u tizya whe Cornelius yududizya 'ink'ez yubut nachániti. ²⁶ 'Et Peter, “Dunadindaih. 'Ants'i 'oh dune 'ust'oh,” yúlhni.

²⁷ 'Et yoh ts'e hóota'us whuts'un Peter Cornelius bulh yálhduk 'ink'ez yoh ts'u hooz'az whe lhane dune 'ilhúhozdil whunilh'en. ²⁸ 'Et ubúlhni, “Nohnich'oh soo cho t'éonáhzun, Lizwifne whuch'az nijoot 'udun yun k'ut whut'enne buyoh dats'óoya' 'ink'ez bubulh né'ts'oot'en huba lhe'hóot'oh. 'Et hoonts'i, Yak'usda whusúnilh'tan 'aw 'uyoonne dune me sba hinli doosni' 'aít'oh. ²⁹ 'Et huwa skunaóozulh'a' whe 'aw tselhdúsní whe nohts'u whúsasya. 'Inka nohóoduskut di ha 'ahja skunaóozulh'a'?”

³⁰ 'Et Cornelius 'utni, “'Et ndowheya hoozulh at'en tat dzin inle' whe dzetniz hukw'elh'az 3:00 at'en 'uhunit'oh whe syoh sóo hoosni 'ink'ez tenadusdli whe khuntsul dune naih soo 'ulhyul-i be usda-un ³¹ sbut usyin 'ink'ez 'usúlhni, 'Cornelius, Yak'usda ntenadudli yudánts'o, 'ink'ez nye

'ugha té'nizeh cha unzoo, 'et huwa Yak'usda yunalni. ³²Dugwe', Joppa ts'e 'ilhoghun dune Simon, 'en Peter cha huyúlhni, 'en ookunáhoolh'a'. Ndun dune 'uzus 'ulh'en-un, 'en Simon huyúlhni, yatoo' ba whut'i, 'en zih usda, 'ink'ez whusaínya de la nyulh yátilhduk,' 'et lizas sudáni'. ³³'Et huwa 'aho nka whenáhoos'a', 'ink'ez soo 'ínja nets'u whúsainya. 'Ink'ez njan 'awet ts'iyawh Yak'usda bulh 'úts'int'oh mba ts'ilh'i dája neMoodihti huwá nyulh'a-un huwun nebulh yátalhduk.”

Peter khuni unzoo-i be bubulh yálhduk

³⁴'Et 'awet Peter yawhénilhduk whe ndutni, “Soo ts'ih'un t'éooníszin 'et 'álha' hoont'oh 'alhgoh lhgha Yak'usda nenilh'en. 'Aw 'ilhoghun dune 'on nus yuts'úlh ditni-un hooloh. ³⁵'Et hoonts'i mbene la ndi yun k'ut Yak'usda dílhiti'ne 'ink'ez tank'us 'utit'el' whénuljutne, 'enne Yak'usda buka datni nts'oh 'udun yun k'ut whut'enne 'et hoonts'i. ³⁶Israel oots'u hainzutne bubulh 'údahts'o la dahúja whe khuni unzoo-i but'l'a dílts'ut 'ink'ez Jesus Christ, 'en gha, dahúja whe ndi khuni unzoo-i be budzi dinghel, 'en ts'iyanne dune buMoodihti unli whe 'unt'oh 'et huwa. ³⁷'I khuni te'nahzun Israel oots'u hainzutne bukeyoh ndulcho whe nts'oh te hooncha tune' whust'en, ndet la John too be' ts'ul'ih huwu yailhduk whe Galilee 'et whuts'un whe' whudit'en. ³⁸T'enahzun Jesus Nazareth whut'en-un, 'en daja whe Yak'usda Ndoni 'ink'ez ye ts'ílhutis-i cha yuyudán'ai 'et huwa ndulcho nuya hoonzoo tene'út'en 'ink'ez netsudule k'une' bul'en 'enne cha soo na'bulh'en, Yak'usda yulh 'unt'oh 'et huwa.

³⁹Lizwif bukeyoh 'ink'ez Jerusalem nts'oh te ne'úst'en t'ets'onínzun, nenalh 'úhoot'en 'ink'ez 'en tulalhgus 'uhíndunilht'o whe hizilhghi. ⁴⁰'En whulh tat dzin 'et Yak'usda nahuyílhna' 'ink'ez nenalhts'et nuya 'uyulhtsi, ⁴¹dune ts'iyawh iloh, wheni za mbene la nenalh 'úhoot'enne Yak'usda 'utahanéyanla ínle'. Dunadija hukw'el'h'az bulh uts'an'ulh 'ink'ez bulh 'úts'itnai' inle'. ⁴²'Ink'ez ndi khuni unzoo-i dune be bubulh yáts'oolhduk, huwa néulh'a 'ink'ez 'et 'uzdooni' Yak'usda Jesus 'en 'utahayálhti dune yaidlane 'ink'ez khunane cha huba nahooyeh ha. ⁴³Yak'usda be nus hoo'enne ts'iyawh highu yailhduk mbene la buba 'alha' yint'ohne Jesus Christ 'en gha bulubeshi buba 'ún yutilhdulh.”

'Udun yun k'ut whut'enne Ndoni buyudíłts'ut

⁴⁴'Et Peter 'awhuz yalhduk whe mbene la yoozílhts'aine Ndoni buyudíłts'ut. ⁴⁵'Ink'ez ndunne Lizwif ooba 'alha 'uhoont'ohne, Peter bulh whusaindilne, buba hooncha 'uhooja 'udun yun k'ut whut'enne hoonts'i Ndoni buts'ó t'l'a idilts'ut 'ink'ez buyudilts'ut. ⁴⁶'Ink'ez khuni whutsoda' t'ehinúszun-i be yawwehúnilhduk whe Yak'usda hudíłhti' whe hubodíts'o. 'Ink'ez 'et Peter 'ubulhni, ⁴⁷“Ndunne cha wheni nek'un'a Ndoni buyudíłts'ut. Ndunne too be' hutilnelh de mbe dah dutinelh?” ⁴⁸'Ink'ez bugha óonin'ai neMoodihti boozii' gha too be' hutilnelh. 'Et hukw'elh'az Cornelius Peter yughu tedudli 'atsulyaz buzih ooda' ha.

Jerusalem ooba 'alha 'uhoont'ohne Peter bubulh yátilhduk

11 'Et whel'a'ne 'ink'ez ooba 'alha 'uhoont'ohne te Judea dilhts'ine, 'udun yun k'ut whut'enne cha Yak'usda ooghuni huyílhchoot 'ink'ez hits'u nálhya 'et whulh 'úhudants'o. ²'Et Peter Jerusalem ts'e oozya, whulohne Lizwifne Peter hidulhyoh 'utni, ³“'Udun yun k'ut whut'enne, Lizwif lhilohne, 'enne buzih hoont'i 'ink'ez bula 'an'al cha 'inja inle',” huyúlhni.

⁴'Inka Peter ndulcho whe 'udechoo whuts'un bulh dahooja-un huwun ts'iyawh bubulh náhoolnuk. ⁵“Keyoh Joppa 'et tenadusdli whe senghun néwhults'ut ts'ut cho didun whedint'i, 'i ndus de haímbal 'ink'ez szih nenimbal. ⁶Soo cho nis'en whe khuna-i didowh whe t'l'ughus, 'ink'ez yinka dut'ai cha 'i yuk'udilhts'i nus'en. ⁷'Ink'ez sulhyá 'e' dutilhduk, 'Peter dudinyaih, 'inghan, 'ink'ez 'in'alh,' whutni.

⁸'Et hoonts'i, 'SMoodihti 'awundooh, ndi khuna-i me ts'útni, ooch'az nijoot whe' hoont'oh, 'et huwa 'aw oos'alh 'aít'oh,' dusni.

⁹'Et doo cha za ndus de 'úwhutni, 'Ndai la Yak'usda oot'alh ni-i, 'aw lait'i 'unt'oh dini iloh!' ¹⁰Soo tat whucho 'et njan be nghun nenáwhults'ut 'ink'ez ndi námbal inle'-i ndo whenáłts'ut.

¹¹'Et 'oh whuya hoozulh whuza tane dune Caesarea whuts'un sts'ú botilh'a'ne 'awet yoh susda 'et hoozdil. ¹²'Et Ndoni 'usúlhni, 'Aw buch'a tsélhdini whe bubulh ín'us.' 'Ink'ez ndunne lhk'utáne ooba 'alha 'uhoont'ohne, 'enne cha Caesarea ts'e sulh hótizdil 'ink'ez ts'iyawh Cornelius ooyoh 'et dázndil. ¹³'Ink'ez nedáni' ndun lizas duyoh usyin

whe yunilh'en 'ink'ez uyúlhni, 'Joppa ts'e ndun Simon Peter huyúlhni, 'en ookunáhoolh'a'. ¹⁴'En la nohdutánelh datíhnelh 'et whe la nyun 'ink'ez nk'ekoone cha dutihjih.'

¹⁵'Et 'awet yawhénusduk whe 'udechoo whe wheni lhe'ts'uja whuz un'a 'enne cha Ndoni buyudílt'sut. ¹⁶'Et whunazni neMoodihti 'et ndutni inle', 'John dune too be 'ulh'en-un, 'en too be too be' nohulh'en inle', 'et hoonts'i whusawhútilts'ulh, sBá 'en Ndoni nohts'ó t'l'aiduti'alh 'ink'ez nohyudútilts'ulh 'et whuz un'a too be' nohtilelh.' ¹⁷'Et 'alha 'uhoont'oh wheni danéinla inle' Jesus Christ neba 'alha' 'unt'oh sulí' whe Yak'usda hoonzoo negha óonin'ai, ndunne 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha whuz un'a 'ubínla. Mbe usdli ha suba Yak'usda ooch'áz dosni?"

¹⁸'Et Jerusalem ooba 'alha 'uhoont'ohne hodánts'o whe Peter hich'az yálhduk 'etsul 'uhudíja 'ink'ez 'enne cha Yak'usda hudílhiti'. 'Ink'ez njan duhútni, "Udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha lht'anahunoodilh 'ink'ez 'ilhiz hukhoona'. 'Et whuz un'a Yak'usda bughá whunin'ai," hutni.

Antioch whut'enne Yak'usda ooghuni hidutáts'o

¹⁹Stephen hizilhghi hukw'elh'az ndunne Yak'usda k'une' 'ut'enne bube húzula, 'et 'oh da' Yak'usda k'une' 'ut'enne ts'iyawh yahándil. 'Inka whulohne nilhza' Phonecia ts'e, Cyprus 'ink'ez Antioch ts'e cha whe hándil. Khuni Unzoo-i Lizwifne za be bubulh yá hulhduk. ²⁰'Et hoonts'i whulohne ooba 'alha 'uhoont'ohne dune Cyprus 'ink'ez Cyrene ts'e haíndilne, 'enne Antioch ts'e whe hándil 'ink'ez 'et 'udun yun k'ut whut'enne bunalh húdani' khuni unzoo-i Jesus neMoodihti 'en ghun ubulh yá hulhduk. ²¹'Ink'ez NeMoodihti hiyé ulhtus-i bugha ínin'ai 'et whe la lhane dune Yak'usda ooghuni hílhchoot 'ink'ez hits'u nálhya.

²²'Et Jerusalem ooba 'alha 'uhoont'ohne whulh 'úhudants'o, 'inka Barnabas 'en Antioch ts'e whehúyalh'a'. ²³'Et whuz oozya whe whunilh'en daja whe Yak'usda ndunne dune ye unzoo-i be buts'un unzoo. 'Et hóost'et 'ink'ez buba nus whúnilh'ti, "Nts'oh dáhoont'oh 'et hoonts'i neMoodihti soo bulh za ooht'e," ubúlhni. ²⁴Barnabas 'en soo Ndoni yudínda 'ink'ez tube dune ooba 'álha' hoont'oh. 'Ink'ez lhane dune neMoodihti hits'u nálhya.

²⁵'Et whe Barnabas keyoh Tarsus ts'e whenya Saul 'en kunúta. ²⁶'Et nayilhiti 'ink'ez Antioch ts'e nayoolhti. 'Et 'ilhooh náwhudizut whe nahúlt'oh

dune Jesus Christ yugha hodul'ehne butoh dune hubuhodalh'e'. 'Ink'ez Antioch 'et Jesus Christ yugha hodul'ehne, 'enne 'udechoo Jesus Christ oodune'ne ubuwhútni.

²⁷'Et 'oh da' Yak'usda be nus hoo'enne Jerusalem whehúdindil whe Antioch ts'e hoozdil. ²⁸'Et butoh 'ilhoghun Agabus huyúlhni-un, 'en la dudinya 'ink'ez Ndoni gha, “'Awet nilhdukw yun k'ut ndulcho whe dai whútales,” hubúlhni la. 'Et Claudius lerwe 'uk'enus dízti'-un unli whe 'et la ndúhooja. ²⁹'Inka Jesus Christ yugha hodul'ehne lhgha 'úhudija whe 'ilhoghun hinli whe bubulh ooba 'alha 'uhoont'ohne, Judea dilhts'ine, ndet 'úhint'oh whe bula' hutit'elh hutni. ³⁰'Et nduhúja whe la Barnabas 'ink'ez Saul bulh sooniya butl'a háyudzih whe 'ubuhútni, “Ndi sooniya nebulh ooba 'alha 'uhoont'ohne be búla' tiht'en, dune tso whudilhduzhne butl'a yóohdzaih.”

Lerwe Herod ooba 'alha 'uhoont'ohne bube zúla

12 'Et 'oh da' at'en Lerwe Herod ooba 'alha 'uhoont'ohne bube zúla sulí'. ²'Et James, John bulhutsin huwá balh'a' whe saluzti be hizilhghi. ³'Et Herod t'eeonanzin Lizwif huhóont'i' whe honilh'en 'inka Peter 'en cha 'ayan'ai, lhes lhuntildoh-i 'ut'alh-un whe whúnahulnih 'et 'uhooja inle'. ⁴'Et Peter huyílhchoot hukw'élh'az, 'uhayan'ai whe huwunline dine whe lhuganne lkh'enáhudidulh, 'enne highole' ha butl'a háyalhti. Njan Butus Lhusuya-un hukw'elh'az ts'iyanne nalh huyootálhzhiz 'et wheni.

Peter 'adin'ai-un lizas tenínilhti

⁵'Inka Peter 'uhidilh'ai 'et hoonts'i ooba 'alha 'uhoont'ohne soo ndet 'úhint'oh-un, 'et hiba tenadudli.

⁶'Et Peter dune ts'iyanne but nehítalhtelh whutso 'ulhdzis, 'et la Peter lhuztih tl'ool be ulhughel nane huwunlíne bube guz nanisti, sih nanistl'oo-un whenkuti 'et cha nane lhuganne huwunli. ⁷Khuntsul neMoodihti oolizas be nghun be hóodiltsai, yoh cha hoot'en sulí'. 'Et lizas Peter 'ún be yúlhni whe ts'e nainílhzut 'ink'ez, “Soo 'ah dudinyaih!” yúlhni. 'Et 'aho nyoo lhuztih tl'ool be yulhghel-i oola oots'u ha yánkat.

⁸'Et lizas, “Tsunadil'oooh 'ink'ez kenadil'oooh cha 'ineh,” yúlhni. 'Et Peter ndúja 'et lizas, “Nluglok cha t'unásilchoos, 'ink'ez sunanyalh,” yúlhni. ⁹'Et Peter 'adin'ai-un yuténiya 'aw t'éoonúszun dat'en-un ndun lizas 'alha' tilah 'unt'oh k'us 'ants'i be nghun néwhulsts'ut ninzun. ¹⁰'Udechoo huwunline zih lhunáhust'az, 'et whulh nat-un cha. 'Et lhuztih dádintan-i cho keyoh datí-un hugho nin'az whe dich'oh ndi dati buba dáha' dankez. 'Et tenáhant'az 'ink'ez ti hutiz'az ibulh lizas hooloh sulí.

¹¹'Et Peter beni naóodisdlí 'ink'ez 'uninzun, “Awet t'eeoniszin 'alha 'uhoont'oh, neMoodihti dulizas whusayáhl'a' 'ink'ez Herod Lizwifne tubulh dzoh nusotilhzut-un, 'et whuch'a súlhyih.”

¹²'Et njan howu nuní nizut whe Mary ooyoh 'et howu ninya, 'en John Mark ooloo. 'Et lhane dune 'ilhúhozdlí 'ink'ez tenahududlí. ¹³'Et Peter yoo 'az ts'e dati dunulkw'uz whe ts'keyaz, 'et 'ut'en-un Rhoda 'et huyúlhni-un, 'en la dati nenínya whe yudánts'o. ¹⁴'Et 'aho Peter 'utni natséyoodílhst'it whe hóont'i k'et, 'aw dáhalhe'ditel 'ink'ez 'ants'i yoh danálgai 'ink'ez, “Peter dati usyin!” ubúlhni.

¹⁵“Nyeni hoolé whe 'udini,” huyúlhni. 'Et hoonts'i, “Alha' dusni,” ni za 'utni whe, “Awundooh, oolizas la 'ut'en,” hutni.

¹⁶'Et whutoh Peter dati dunulkw'uz za 'utni. 'Udek'ez te hiba daha' dantan, tube buba hooncha hitilh'en whe. ¹⁷'Et buba núlhni whe t'ehudoosni 'ubulhni 'ink'ez buba hukw'u nuhúlhye' daja whe neMoodihti 'adin'ai whe tenaínilhti. “James 'ink'ez 'on 'unne ooba 'alha 'uhoont'ohne ts'iyawh 'ubudóhni,” ubúlhni. 'Et 'awet 'uts'un bughu whenája.

¹⁸'Et bundada' lhuganne huwunlíne Peter hik'é nintai whe whe whunujut whe lhtahúwhunt'ai, “Peter 'en dája,” lhodútni. ¹⁹'Et Herod, “Peter hikunoota',” ubúlhni. 'Aw nahayólhtelh 'ait'oh 'inka mbene yughinle'ne ubuhoodalhkut 'ink'ez, “Uboohooghan,” ubúlhni. 'Et hukw'elh'az Herod Judea ts'e whenya 'et whust'un la Caesarea ts'e cha 'ít'en.

Herod whe whunujut whe dazsai

²⁰'Et ndunne nat-un keyoh Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne, 'enne Herod tube cho bubulh húnilch'e 'inka lhane hinli whe Herod highu nindil. Blastus 'en la lerwe yoh yuba huwunlí, 'en ts'ú nehidilti. 'Et 'ants'iya Herod highu nindil 'ink'ez buba soo' hooléh-un hits'u húkwa' 'utni lerwe ookeyoh ts'e whuz de huya'alh-i whuz hakat 'et huwa.

²¹ 'Et dzin buba hoozi-un Herod 'et dulerwe naih yé naja 'ink'ez kw'uts'uzda ooba' yint'oh-i yuk'etl'a dida'. 'Et whuts'un dune bubulh yálhduk. ²² 'Et 'ahúldzul whe huhuyih, “Aw dune iloh 'utni, yalhduk, Yak'usda unli-un 'utni!” huyúlhni. ²³ 'Et 'on nus óost'et, 'et 'aho Yak'usda oolizas Herod nduda yulhntsi 'ink'ez 'usgo yúlh ha nildo 'et hukw'e dazsai.

²⁴ Yak'usda ooghuni lhane dune buba 'alha' yint'oh 'ink'ez ndulcho whe t'enudzun sulí'.

Barnabas Saul bulh Ndoni 'atahábalhti 'ink'ez whe balh'a'

²⁵ Barnabas Saul bulh huwhuhana-un lhahódinla whe Jerusalem ts'e ha náhidil John Mark 'en dulh 'úhuyul'en.

13 'Et keyoh Antioch Jesus gha 'ilhozdíline whulohne Yak'usda be nus hoo'enne 'ink'ez Yak'usda ooghuni hodulh'ehne cha hudilhts'i. Ndunne whulohne 'uhint'oh: Barnabas, 'ink'ez Simeon, 'en la dune dulh'gus huyúlhni, Lucius cha, Cyrene whut'en-un 'unt'oh, Manaen, 'en la yun whumoodih, Herod yulh dúndunizyai-un, 'ink'ez Saul cha 'unt'oh. ² Soo húhoonih 'ink'ez neMoodihti hiba 'út'en whut'oh, Ndoni ubúlhni, “Barnabas Saul bulh sba 'udun nébutalhtelh, ndi 'ut'en bugha ínus'ai-i 'uhuyooleh 'et wheni.” ³ 'Et doo cha za soo húhoni 'ink'ez tenahudidli whe butsi k'údalni 'ink'ez whébahalh'a'.

Barnabas, Saul 'ink'ez bubulh 'út'enne te, Cyprus noo k'éhindil

⁴ 'Et Ndoni ubutílh'a' whe Barnabas 'ink'ez Saul bulh Seleucia ts'e hoozdil, 'et whuts'un noo Cyprus huyúlhni ts'e hoozki. ⁵ 'Et keyoh Salamis ts'e hoozdil whe Lizwif bulugliz 'et Yak'usda ooghuni be yáhalhduk. John Mark 'en cha bula 'ut'en 'et wheni dulh 'úhuyul'en.

⁶ 'Et noo ndulyiz whe hik'oozdil 'ink'ez Paphos ts'e hoozdil. 'Et 'ilhoghun ne'dulhdeh-un, Joshua ooye' huyúlhni-un, Lizwif unli, 'en Yak'usda be nus hoo'en-un na'dudil'i, 'en cha 'et usda. ⁷ 'Ink'ez noo k'ut whumoodih, Sergius Paulus huyúlhni, dune beni hoonli-un 'unt'oh, 'en ndun ne'dulhdeh-un ooyadan unli. 'En la Barnabas Saul bulh, “'Anih,” hubudáni' Yak'usda ooghuni dutáts'o hukwa' ninzun 'et wheni. ⁸ 'Et hoonts'i ndun ne'dulhdeh-un, Greek bughuni k'un'a Elymas cha huyúlhni, 'en Yak'usda ooghuni yuch'az yúnoolht'i hukwa' yulh'en. ⁹ 'Et Saul, 'en

Paul cha huyúlhni, Ndoni k'une' yul'en whe soo cho yunin ts'e yunilh'en¹⁰ 'ink'ez uyúlhni, “Netsudule ooye', ndai la unzoo-i ts'iyawh ooch'az dintni. Soo hoontsi' whe dune nanin'ah ts'iyawh hoont'i, Yak'usda ooghuni 'i cha whuts'it khuni naoolhtselh hukwa' 'ilh'en.¹¹ Yak'usda nyulh húnilch'e 'inka soo ts'ih'un whuzan'en tanleh 'atsulyaz wheni!”

'Et 'aho Elymas dulh'gus-i oona k'eínde, 'ink'ez hoos'en suli'. 'Ink'ez la dune yula t'az nítilyalh-un ha huyih.¹² 'Et noo k'ut whumoodih njan dahooja hoon'en whe Yak'usda ooba 'alha' yint'oh suli'. N dai la neMoodihti ghun whuhuyodalh'e'-un tube huwun ooba hooncha.

Barnabas Paul bulh Antioch Pisidia buyun k'ut whuz'ai-un whuz hoozdil

¹³ 'Et Paul 'ink'ez yulh nudilhne tubulh Paphos 'et nus huzki whe Perga 'et la Pamphylia whuz'ai-un whuz hoozki. 'Et John Mark buk'enaja 'ink'ez Jerusalem ts'e whenája.¹⁴ 'Et Perga whehúdindil whe 'on no Antioch, Pisidia whuz'ai-un, whuz hoozdil. 'Et Lizwif nahulyis-un dzin bulugliz dahúnindil 'ink'ez nátl'a'hudilts'i'.¹⁵ Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne bughuni cha hik'eyailhduk hukw'elh'az, Lizwif lugliz whumoodihne Paul, Barnabas 'anih 'ubuhútni, “Neulhutsinke, khuni huye tílhtus-i bugha dútan'alh aht'i de, ndunne dune bubulh yátilyhduk hukwa 'uzninzun.”

¹⁶ 'Et Paul dudinya 'ink'ez butsu dúdilni whe bubulh yáwhenilhduk 'ink'ez ubúlhni, “Sulh dunene 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha, mbene la Yak'usda dilhti'ne soo zúlhts'ai.¹⁷ Israel oots'u hainzutne buYak'usda 'en netsoda'ne 'utahábanla 'ink'ez Egypt whut'enne bunalh hinchá 'ubulhtsi. 'Et hukw'elh'az Yak'usda whelhtus-un 'et whe Egyptne bukeyoh whuts'aha nábanla.¹⁸ 'Ink'ez dune luhoot'ih ts'e 'et dit whunizyat yus k'ut whutoh 'et hich'a ne'ut'en, 'et hoontsi' k'úne' bulh'en whe inle'.¹⁹ 'Et lhtak'ant'it didowhne (7), Canaan whuyun k'ut whuzdla-un, 'et dilhts'ine, 'enne Yak'usda gak hubulhtsi, 'ink'ez 'et ndunne dudune'ne, 'enne bukeyoh whulhtsi.²⁰ 'Et 450 naoodizut whutoh 'et dune hanle'.

'Et hukw'elh'az Yak'usda be nus hoo'en-un Samuel whusatíyalyh whuts'un lhane whe bumoodih inle'.²¹ 'Et lerwe ha' hutni whe, Saul Kish ooye', 'en Yak'usda bugha ínilhiti. 'En Benjamin ekédinzut-un 'ilhoghun 'unt'oh, 'ink'ez dit whunizyat yus k'ut 'et bulerwe inle'.²² 'Et Saul Yak'usda whusanáyalhti

hukw'elh'az 'et la David 'en bulerwe yulhtsi 'ink'ez Yak'usda 'en yughun ndutni, 'David Jesse ooye' 'en sdzi k'oh ts'e dune unli. Ts'iyantsuk whe sk'úne' tit'en whe 'unt'oh.'

²³ Jesus David ekédinzut-un, 'en la Israel oots'u hainzutne ubutilhyis wheni Yak'usda buts'ítilh'a' buts'ú yoozi inle' 'et huwa. ²⁴ 'Et Jesus whe' dutat'elh whutso 'et la John dune too be 'ulh'en-un Israel oots'u hainzutne bubulh yálhduk, dudeni náhondunooleh 'ink'ez too be' hoolneh, ubúlhni. ²⁵ 'Et 'awet John dune too be 'ulh'en-un dude 'ut'en lhai dutileh whe 'et ubúlhni, 'Mbe usdli nahzun? 'Aw ndun ooba sulh'í-un, 'en iloh 'ust'oh, 'et hoontsi whunulh'en, suntiyalh whe 'unt'oh. Ooke ha na'tisdlelh-un 'et wheni hoontsi 'aw huba soo lhe'uzdzoo',” ubúlhni.

²⁶ 'Et Paul 'on 'un ubúlhni, “Sulhutsinke, Abraham ekédinzutne, 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, mbene la Yak'usda ts'un tenadudline, nohni ts'iyawh, wheni cha, ndi khuni 'i netilhyis wheni nets'ó t'l'a dilts'ut. ²⁷ Jerusalem 'et whut'ine 'ink'ez bumoodih unline cha 'aw t'éhinúszun neulhyis-un 'únt'oh. Lizwif nahulyis-un dzin totsuk ndi Yak'usda be nus hoo'enne 'uk'u nuháyuzguz-i ook'u yaduk 'et hoontsi 'aw bubeni tálhodulhtsi'it. Jesus datítsah ts'e be' hininya, 'et huwa Yak'usda be nus hoo'enne bughuni 'alha' 'unt'oh huyulhtsi. ²⁸ 'Et 'aw huwa hizoolhghel-un hooloh 'et hoontsi Pilate 'en highu tédudli hizoolhghel ha. ²⁹ 'Et ndi ooghun 'uk'ú nusgúz-i dája ni 'oh te ne'huyulh'en whe tulalhgus k'ut nehinilhti, 'ink'ez 'uhayalhti. ³⁰ 'Et hoontsi Yak'usda yaidláne toh nahuyílhna'. ³¹ 'Et Galilee 'ink'ez Jerusalem whuts'un yúlh lhusudilne, 'enne hukw'elh'az lhat dzin hiyan'en. 'Enne Israel oots'u hainzutne highun whúbontilhtunne hinli.

³²⁻³³ 'Et wheni njan whusats'ándil khuni unzoo-i ook'u nohbulh nats'otilnuk. 'I Yak'usda netsoda'ne, buts'un datínelh ni-un 'andit wheni, bube uzdindilne, nenalh 'ít'en whe Jesus nahiyílhna'. 'Ink'ez ndi bulh nanki Shun 'uk'u nusguz-i cha ndutni,

'Nyun Si SYe' 'int'oh,

'andit dzin, mBá susdli,' ni.

³⁴ 'Et nahuyílhna' 'ink'ez 'aw oozii tilhjut ts'e natoonlts'it 'aít'oh 'et huwun Yak'usda njan ndutni.

'Ndai la oogha 'ít'en unzoo-i David oots'u yóozuszi inle'-i,
'andit nohgha tísdlelh.'

³⁵ 'Et 'udun 'uk'u nusgúz-i cha ndutni,

'Yak'usda 'aw dulh 'únt'oh dízti'-un ooyust'e oolhjut 'aít'oh yulhtsi.'

³⁶ 'Et David soo whe Yak'usda k'úne' 'ust'en khuna whutoh. 'Et dazsai whe mbene la ootsoda'ne 'uhudinla-un, 'et 'ahuyalhti 'ink'ez ilhjut. ³⁷ 'Et hoonts'i mbe da' Yak'usda nahuyílhna'-un, 'en 'aw ooyust'e lhílhjut.”

³⁸⁻³⁹ 'Et Paul 'on 'un ndutni, “'Et huwa sulhutsinke nohni, 'alha 'uhoont'oh ndun Jesus dája la 'et huwa nohlubeshi nohunatidoh. 'Et t'ewhunóhzin ndai la Moses ye náhizya-i, 'i gha nohlubeshi nohunaoodoh 'aít'oh inle'. 'Et hoonts'i Jesus Christ 'en gha nohlubeshi ts'iyawh gak nohba whulhtsi. ⁴⁰ 'Et huwa huwuhli ndet la Yak'usda be nus hoo'enne huwu yuhalhduk-un, 'et nohbulh 'úhoneh junih! ⁴¹ 'Et ndutni,

'Ughudlohne ndet la huwú nuni untihzut,

'ink'ez yaitáhdlah.

Ndi khuhna whutoh, 'ut'enusdleh-i,

'i lhk'uz te whunóhonilhtan,

'et hoonts'i 'aw nohba 'alha' hot'e' 'aít'oh tileh.””

⁴² 'Et Lizwif lugliz tena nahust'az whe 'udun yun k'ut whut'enne, “Nats'ulyis dzin de nets'u nátooh'tas, 'ink'ez doo cha za ndi ooghu yalhduk-i ooghun nebulh yaóolhduk,” 'ubuhútni. ⁴³ 'Et yanahadil hukw'elh'az Paul Barnabas bulh nahutist'az whe Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, Lizwif ts'u nálhyané, bubontizdil 'inka Paul Barnabas bulh bubulh yáhulhduk whe, “Yak'usda nohts'un yé unzoo-i, 'i za gha yinka dólhts'i!,” 'ubuhútni. 'Et whe budzi ulhtus ubuhulhtsi.

⁴⁴ 'Et 'on 'at nats'ulyis dzin 'ankw'us ts'iyawh keyoh dilhts'íne Yak'usda ooghuni huyootuzálhts'ilh wheni 'ilhuhozdil. ⁴⁵ 'Et Lizwifne 'ilhozdílné hubonilh'en, 'oonih za hudizbun suli' whe Paul huye dúdulh 'ink'ez hiba whuts'it. Daja ni-un, 'et cha whuch'az yáhulhduk.

⁴⁶ 'Et hoonts'i Paul Barnabas bulh 'on nus hoolhtus whe yahulhduk, “Ndi Yak'usda ooghuni 'i nohni cho be nohbulh yaóoduk huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i ookalhe'náhzun de, 'ink'ez 'ilhiz khutihnalh-un huba soo lhe'ulhdzoo' na'dunáhzun de, 'ants'i nohba' dítni, 'et huwa 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buts'un tat'us! ⁴⁷ 'Et ndi khuni 'i neMoodihti ye néts'u nahizya 'i 'unt'oh, 'et njan ndutni,

'Nohni 'udun yun k'ut whut'enne be hoot'en-i buba tihle.

'Et whuz un'a yun k'ut ndulcho whe cha nohgha
dune hudutijih,”

ni Paul.

⁴⁸'Et 'udun yun k'ut whut'enne hodánts'o whe, huhoont'i' whe neMoodihti ooghuni hiba oodálhti' 'ink'ez mbene la 'ilhiz hutinalh huba 'ut'ahályane buba 'alha 'uhoont'oh suli'.

⁴⁹Ndulcho whe 'et keyoh neMoodihti ooghuni nudúlts'ut suli'. ⁵⁰'Et dune 'unt'ohne, 'ink'ez ts'ekoo unchane hoonzoo' 'unt'ohne, Yak'usda ts'un tenadudline hinli, whulohne Lizwif bughe' hoolnihne 'uts'un ubahunilht'i whe Paul Barnabas bulh bube húzula suli', 'ink'ez duyun k'unabohuntizyoot. ⁵¹'Et 'inka 'et keyoh whulez ch'a dukegon naháyanghat 'ink'ez keyoh Iconium ts'e hooz'az. ⁵²'Et Jesus yugha hodul'ehne Antioch dilhts'íne Ndoni be hilhtus súli' 'ink'ez tube cho honílhni.

Iconium whut'enne khuni unzoo-i hudánts'o

14 'Et Iconium ts'e hooz'az whe 'et cha ndúhooja. Paul, Barnabas bulh Lizwif lugliz ts'e hooz'az whe 'uk'enus soo bubulh yáhalhduk, 'et huwa tube lhane Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha Jesus buba 'alha' 'unt'oh huzdli'. ²'Et hoonts'i ndunne Lizwifne be 'alha 'uhoont'oh lhílhchulhne 'udun yun k'ut whut'enne 'uts'un úbonilht'i whe ndunne ooba 'alha 'uhoont'ohne buch'az náhulhya. ³'Et huwa ndunne whel'a'ne sa' 'et hanke'. 'Aw lhoníljut whe neMoodihti ghun bubulh yáhulhduk daja whe Yak'usda ndunne dune ye únzoo-i be buts'un únzoo howu yahalhduk. 'Et Yak'usda njan hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en tené' hut'en 'ubulhtsi. 'Et huwa bughuni 'alha' 'unt'oh t'ehonínzun suli'. ⁴'Et keyoh 'ilhozdilne whulohne, 'enne Lizwif ts'u nehudindil 'ink'ez whulohne cha whel'a'ne ts'ú nehudindil. ⁵'Et 'udun yun k'ut whut'enne, Lizwifne cha, 'ink'ez bumoodihne tubulh, whel'a'ne tebotilh'en 'ink'ez tse be ubotuzilhghelh hukwa' huninzun. ⁶'Et whel'a'ne whulh 'úhudants'o whe, keyoh Lystra 'ink'ez Derbe, Lycaonia 'oh whuzdla-un whuz buch'a whe tse halhdil, 'oh ho whunat cha. ⁷'Ink'ez Lystra 'ink'ez Derbe whut'enne whel'a'ne khuni unzoo-i be bubulh yáhalhduk.

Lystra 'ink'ez Derbe whut'enne khuni unzoo-i hudits'o

⁸Lystra 'et 'ilhoghun dune ooke délhudusni-un 'et whut'i, 'en whuzdli whuts'un 'aw nulhúsyoh. ⁹'Et usda 'ink'ez Paul yalhduk yoozilhts'ai. 'Et Paul yunilh'en, t'éoonínzun ndun dune ooba 'alha 'uhoont'oh 'et whe soo

ná'titnelh ninzun 'inka soo cho yunin ts'e yunilh'en whe ¹⁰soo 'ultus-un uyúlhni, “Dudinyaih 'ink'ez ts'ih'un un'a sinyin!” 'Et nyoon dune dudillhoh 'ink'ez 'awet nádinya.

¹¹'Et ndunne 'ilhozdírne Paul daja hinilh'en whe soo 'ultus-un dughuni, Lycaonia k'un'a, 'uhutni, “Neyak'usdane yinka dune' k'un'a 'uhint'oh huzdli' 'ink'ez ndus de nets'un ha hán'az.” ¹²Barnabas 'en buyak'usda Zeus be náhuyoozi 'ink'ez Paul cha 'uyoon buyak'usda Hermes huyúlhni-un, 'en be náhuyoozi, 'en yalhdúk-un 'unt'oh 'et huwa. ¹³Buyak'usda Zeus huyúlhni 'en oolubret, soo keyoh yoo 'az ts'e 'et lugliz huwhulh'ai, 'en la musdoos dune 'ink'ez 'indai 'i la keyoh datí-un whuz huyoozdla. Ndunne 'ilhozdírne whel'a'ne buts'e' hudutalhk'un 'et wheni.

¹⁴'Et Barnabas Paul bulh 'awet ndunne dune dahútinelh whulh 'úhudants'o whe, buba dzoh k'et dunaih k'uhidutilhch'ul 'ink'ez 'ilhozdilne nus buniz 'et nehúlgai 'ink'ez soo 'ultus-un 'uhutni, ¹⁵“Di ha 'et ndaht'en? Wheni cha nohk'un'a dune tsinli, 'aw Yak'usda lhts'íloh whe' ts'int'oh. Njan khuni unzoo-i nohghá uzti'alh 'et wheni whusats'án'az. Ndi nohtsi'unli-i nohyak'usdane ooch'az nálhyeh 'ink'ez Yak'usda khuna-un oots'un nálhyeh. 'En 'unt'oh yat, ndi yun k'ut, yatoo' cha, 'ink'ez ndai la ook'ut whuyoonli-i ts'iyawh 'uyínla whe 'unt'oh. ¹⁶'Et whuts'o da' k'úne' hut'en 'et hoonts'i buts'u ha lhuwhus'ai. ¹⁷'Et hoonts'i 'ahoolhyiz dunábunultun whe ndus de 'ut'en unzoo-i 'uyulh'en, 'i be chan nalhtih-i 'ink'ez ha níyeh 'i cha soo 'et 'ut'en ilh'i. 'Et whuz un'a t'alh-i cha nohghat'aih whe nohdzi cha hoont'i' yilh'i.” ¹⁸Ndunne 'ilhozdírne whel'a'ne buts'é' hudutalhk'un-un, 'et whuch'a 'ankw'us ubuhotun 'aít'oh, 'et hoonts'i Paul dughuni be k'oh 'uboohoontun.

¹⁹'Et whulohne Lizwifne Antioch Pisidia whuz'ai ts'e ha hándil 'ink'ez Iconium whuz de cha 'ink'ez 'ilhozdírne, 'enne ts'iyawh ts'u nebodoldilh hukwa' hut'en. Paul tse be whe hínuzillhghi 'ink'ez dazsai za huninzun 'inka keyoh yoo 'az ts'e 'et nehininguz. ²⁰'Et hoonts'i Jesus Christ yugha hodul'ehne higha óozdil whe dunadija 'ink'ez keyoh ts'e whe naja. 'Et 'om bun dzin Barnabas bulh keyoh Derbe ts'e whe hán'az.

Paul Barnabas bulh Antioch Syria whuz'ai-un ts'e whuz nahutit'us

²¹ 'Et Paul Barnabas bulh keyoh Derbe khuni unzoo-i be bubulh yá hulhduk whe lhane Jesus k'úne' hut'en huzdli'. 'Et Lystra ts'e whenáhit'az, Iconium ts'e cha 'ink'ez Antioch, Pisidia whuz whe nahít'az. ²² Yugha hodul'ehne soo budzi ulhtus whe ndet la buba 'alha 'uhoont'oh-un whulh hóoyin bubuhulhtsi. “Lhat-un whe dzoh nuts'udeh de, 'aw 'et de za nts'e Yak'usda whe lerwe unli-un dáztidulh,” hutni whe whubuhodulh'eh. ²³ Ndet Jesus Christ gha 'ilhozdílné hoonli-un dune tso whudilhduzhne buba 'utahahánla. 'Et tenadudli 'ink'ez soo húhoonih, 'ink'ez neMoodihti t'l'ábahanla whe Jesus soo hit'a nínintan. ²⁴ 'Ink'ez Pisidia whuyun k'ut lhuhuz'az hukw'elh'az 'et Pamphylia ts'e hoosz'az. ²⁵ 'Et Perga whut'enne cha Yak'usda ooghuni be bubulh yá hulhduk 'ink'ez nyo Attalia ts'e hoosz'az.

²⁶ 'Et whuts'un Antioch ts'e nahooski. Ndet la keyoh Paul Barnabas bulh Yak'usda be 'ut'en k'oh butl'a háhonla inle'. 'Awet ndi 'ut'en lhaídínla whe 'uhoont'oh. ²⁷ 'Et Antioch ts'e nahoost'az whe Jesus Christ yugha hodul'ehne, ts'iyawh 'ilhubuhozdla 'ink'ez nts'oh te la Yak'usda gha né'hust'en-un 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha be 'alha 'uhoont'oh-i hut'i sulí' hutni whe bubulh nahuw hulnuk. ²⁸ Sa' yugha hodul'ehne butoh hanke'.

Paul, Barnabas bulh Jerusalem ts'e whel'a'ne 'ink'ez dune tso whúdilhdzulhne bubulh 'ilhuhozdil

15 'Et whulohne dune Judea whédindilne keyoh Antioch ts'e hoozdil 'ink'ez ndunne ooba 'alha 'uhoont'ohne Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i ghun ooka dune 'ahli-i k'ut nohahúzt'us de, 'aw 'et de za dutihjih, 'ubuhútni. ² Paul Barnabas bulh tube cho Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i ghun dája hutni 'et huwun lhdulhyo nehúwhunt'ai, Judea ts'e haíndilne tubulh. 'Inka huwu lhgha 'úhudija whe Paul, Barnabas, 'ink'ez 'uyoonne Antioch whut'enne tubulh, Jerusalem ts'o toodilh 'ink'ez whel'a'ne ndunne dune tso whudilhduzhne bulh huwu yahoolhduk 'ubuhútni. ³ 'Et 'awet Jesus Christ gha 'ilhozdílné, whel'a'ne whe bahalh'a'. 'Et Phoenicia 'ink'ez Samaria whutulhuhúz'az whe 'udun yun k'ut whut'enne dahúja Yak'usda ts'u náhulhya 'ubuhútni whe tube cho ndunne Jesus Christ k'úne' 'ut'enne huhóont'i' sulí'. ⁴ 'Et Jerusalem ts'e hoosz'az whe Jesus Christ gha

'ilhozdílne tube cho ubúnahunílhni. Ndunne whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne, 'enne bubulh náhuwhulnuk Yak'usda gha nts'oh te la ne'hust'en 'et huwun.

⁵'Et whulohne ooba 'alha 'uhoont'ohne Pharisee ts'ú ditnine dodindil 'ink'ez 'uhutni, “'Udun yun k'ut whut'enne hika dune unli-i k'ut ubuhot'as 'ink'ez ndi Moses ooghuni 'uk'u nuszguz-i k'úne' hoot'en ubuhudóni' huba' hoont'oh.”

⁶'Et whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne ts'iyawh 'ilhuhozdil 'ink'ez njan 'uhutni-un hukw'u nuhúhulhye'. ⁷Sa' hukw'u nuhúhulhya whe Peter dudinya 'ink'ez ubúlhni, “Sulhutsinke t'eeonáhzun 'uda' whe Yak'usda nohtáhasálhti Yak'usda ooghuni unzoo-i ghun 'udun yun k'ut whut'enne bubulh yaóosduk ha, khun si sodóts'o 'ink'ez buba 'alha' hot'e' ha. ⁸'Ink'ez Yak'usda dune dahínt'oh la t'ebunínzun, 'et huwa 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha buk'entsi' whe wheni danéinla da' whuz un'a ndunne cha Ndoni buyudílt'sut whe' hoont'oh. ⁹Wheni Lizwifne tsinli 'ink'ez 'enne 'udun yun k'ut whut'enne hinli 'et hoonts'i 'aw lhelhts'un un'a lhene'ílh dzun. 'Et whe ndunne Jesus Christ buba 'alha 'uhoont'oh suli' 'et huwa bulubeshi bubunayalhde. ¹⁰Ndi Moses ooghuni 'uk'u nuszguz-i wheni 'ink'ez netsoda'ne, 'enne hoonts'i 'aw ts'ih'un un'a hukw'ú nulhe'hit'el inle'. 'Ink'ez 'andit di ha Yak'usda 'en ólhdzih whe' dahni? Ndunne yugha hodul'ehne 'uhót'e' 'aít'oh te buba né'dahni. ¹¹'Et hoonts'i neba 'alha 'uhoont'oh 'ink'ez nts'en'a 'uhint'oh, whuz un'a wheni cha Jesus Christ neMoodihti ye únzoo-i be uzdoojih ha neghá whunt'ai.”

¹²'Et soo dilhts'ine ts'iyawh t'ehudusni whe Barnabas Paul bulh hubuhoodilhts'ai 'udun yun k'ut whut'enne butoh nts'en'a Yak'usda gha hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en te né'hust'en 'et huwun. ¹³'Et yahulhduk 'etsul 'uhudija whe James dudinya 'ink'ez 'utni, “Sulhutsinke soo zúlhts'ai! ¹⁴Simon 'andit nohdáni', nts'en'a Yak'usda 'udechoo ndunne 'udun yun k'ut whut'enne dunabunilhtan whe dune butoh 'utahábanla. 'Enne 'uhuja Yak'usda boozil' dízti' huyulhtsi.” ¹⁵'Et James 'on 'un ndutni, “'Et Yak'usda be nus hoo'enne bughuni 'uk'u nuszguz-i ts'iyawh lhgha 'uhudija whe ndutni,

¹⁶'Et hukw'elh'az whusanátisdalh,' ni neMoodihti, 'Ink'ez
David ooyoh naoonankat-un dunaoodutás'alh
'ink'ez yahónkat-un cha soo ná'whutisdlelh,
'ink'ez lhunaoodutisleh.

17 'Et whuz un'a dune 'et nenínkatne cha ska húnoota'
 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne,
 mbene sich'oh sba 'udunébunusdlane, 'enne cha ska húnoota',
 neMoodihti 'utni. 'En 'unt'oh ndi ts'iyawh 'uhóonla.

18 Yak'usda ndi yun itilelh 'et whutsoda' ts'iyantsuk t'ewhunínzun.”

19 'Et James 'on 'un ubúlhni, “'Et huwa si 'et ndunúszun ndunne 'udun yun k'ut whut'enne, ndunne Yak'usda ts'u nálhyane, 'aw buba hoontsi' ts'u holh'e' huba lhe'hóot'oh. 20 'Et hoontsi' buts'ó k'e' ts'ooges 'ink'ez ubuzdóni', 'Ndai t'alh-i buyak'usda 'uk'eltsi-i ts'u hítulhdilh 'et whe ooch'az nijoot whe 'unt'oh, khun te ooh'alh junih. Ts'ekoo k'us dune bulh ninta'ooht'en junih. Khuna ooze' 'úsguz-i 'ink'ez 'uskai' bulhitsus-i ooh'alh junih, 'ink'ez 'uskai' cha ooh'alh junih.’ 21 'Et 'alha 'uhoont'oh Lizwif lugliz 'et nats'ulyis dzin totsuk sa' whuts'un Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i ook'u yaduk 'ink'ez keyoh totsuk cha ooghuni huye búbulh yalhduk,” ni, James.

Whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne 'udun yun k'ut whut'enne buts'ó k'e' hanguz

22 'Et whel'a'ne cha, dune tso whudilhdzulhne, 'ink'ez Jesus Christ gha 'ilhozdilne tubulh lhgha 'úhudija whe Paul Barnabas bulh Antioch ts'e bubulh ti'usne 'utahábotilhtelh. 'Inka Judas, 'en Barsabas huyúlhni, 'en Silas bulh 'utahábahalhti. 'Et ooba 'alha 'uhoont'ohne butoh ndunne nane, 'enne soo whuníhne hinli. 23 'Enne ndi ook'u ne'úsguz-i butl'a há yan'ai 'i ndutni:

“Wheni whel'a'ne, dune tso whudilhdzulhne, 'ink'ez ooba 'alha 'uhoont'ohne cha Jerusalem uzdilhts'i wheni ts'iyawh nohts'o k'e'ts'uges, neulhutsinke, 'udun yun k'ut whuzdline, keyoh Antioch, Syria 'ink'ez Cilicia yun k'ut dúlhts'ine, Hadih nohts'utni. 24 Whulh 'úzdits'o whulohne dune netahaíndilne nohts'ú hoozdil 'ink'ez tank'us un'a 'unohuhútni. 'Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i ook'une' ooht'en 'ink'ez ooka dune 'ahli-i k'ut nohohoot'us.’ 'I be nohch'a níntahoninya, 'aw wheni 'ubuts'útni iloh whe' hutni. 25 'Et 'inka 'ilhuts'ozdil 'ink'ez ts'iyawh lhgha 'úzdija whe dune whunihne nohts'u uztilh'alhne 'utahábats'alhti 'ink'ez soo nek'ekene Barnabas Paul bulh hubulh hútoo'as 'et wheni. 26 'Enne 'uhuja hukw'é dahootsah

tilah t'ehonínzun 'et hoonts'i Jesus Christ, neMoodihti, ooghuni be yáhalhduk. ²⁷'Et huwa Judas 'ink'ez Silas nohts'ú buztilh'alh 'enne daja ts'utni whe nohts'o k'ets'angus, 'et ts'iyawh nohodóni'. ²⁸'Et Ndoni 'en bulh lhgha 'úzdija 'aw 'on 'un cha howu whúlna' nohba ts'uhólh'e' hukwa lhe'uznínzun. Ndet 'andit nohghá whunt'ai whuz un'a za ooht'e' hukwa 'uzninzun. ²⁹T'alh-i buyak'usda k'eltsi ts'u túlhdihlh-i ooh'alh junih! 'Uskai', khuna ooze' 'úsguz-i buzkai' búlhitsus-i cha ooh'alh junih! 'Ink'ez ts'ekoo k'us dune bulh ninta'ooht'en junih! 'Et whuch'a khahdli de, 'et de la soo óoht'e'. 'Et 'awet za."

³⁰'Et khuni na'ane whébahalh'a' whe Antioch ts'e hooz'az. 'Et ts'iyawh ooba 'alha 'uhoont'ohne 'ilhubuhozdla 'ink'ez 'udustl'us butl'a há yan'ai. ³¹'Et whut'enne ndi buts'o k'ehuyanguz-i hik'eyailhduk whe ook'u núyusguz-i, 'i gha budzi ulhtus nasdli' 'ink'ez tube huhóont'i'. ³²'Et Judas Silas bulh dich'oh Yak'usda ba yalhdukne hinli cha, 'ink'ez ooba 'alha 'uhoont'ohne sa' whe Yak'usda ooghuni be bubulh yahalhduk 'et whe la soo budzi unzoo 'ink'ez hilhtus cha hubuhulhtsi. ³³'Et hukw'elh'az dzoh sa' buzih hanke'. 'Et ooba 'alha 'uhoont'ohne ndunne khuni na'ane nts'ez de da' ha hán'az ts'e whuz khuni unzoo-i bulh whe whel'a'ne buts'u whenábahalh'a'. ³⁴'Et hoonts'i Silas ooba hoonzoo 'et tidalh hukwa' ninzun. ³⁵'Et Paul Barnabas bulh Antioch 'et cha 'et hanke', 'uyoonne cha bulh khuni unzoo-i be bubulh yábulhduk 'ink'ez neMoodihti ooghuni ghun whubuhodulh'eh.

Paul Barnabas bulh lhch'a hust'az

³⁶'Et hukw'elh'az dzin Paul Barnabas uyúlhni, "Keyoh totsuk neMoodihti ooghuni be bubulh yalhdukne neulhutsinke buts'ú nunaoot'as 'ink'ez nahót'alh dahínt'oh suba." ³⁷'Et Barnabas John Mark dudulhtóo'as hukwa' ninzun, ³⁸'et hoonts'i Paul 'aw ts'ih'un ooba lhe'hóot'oh. 'Oh da' da' Pamphylia bughu whenája 'ink'ez 'ut'en bubulh lhalhídilel, 'et huwa bubulh 'útinelh-un, 'aw Paul hukwa lhe'nínzun. ³⁹'Et tube lhdulhyoh 'uhuditni' k'et, lhch'a nahust'az. Barnabas Mark dulh 'iyilya 'ink'ez Cyprus ts'e whehánki. ⁴⁰'Et Paul Silas butahaílhti 'ink'ez ooba 'alha 'uhoont'ohne Yak'usda tl'ábahanla ye únzoo-i, 'i be bughodle' ha', 'et hukw'elh'az

whenáhit'az. ⁴¹ 'Et Syria 'ink'ez Cilicia whuyun k'ut whutulhhúz'az 'ink'ez Jesus Christ gha 'ilhozdílne 'on nus budzi ulhtus ubuhulhtsi.

Timothy 'en Paul Silas bulh bubúlh tiz'az

16 'Et Paul 'en keyoh Derbe 'ink'ez Lystra ts'e oozya. Whuz 'ilhoghun dune ooba 'alha 'uhoont'oh-un Timothy huyúlhni, 'en la 'oh whut'en. Ooloo cha ooba 'alha 'uhoont'oh-un, 'en Lizwif 'unt'oh, 'et oobá, 'en Greek 'unt'oh. ² Keyoh Lystra 'ink'ez Iconium whut'enne, ooba 'alha 'uhoont'ohne, 'enne Timothy soo za highu yalhduk. ³ 'Et Paul 'en Timothy dulh tín'us hukwa' ninzun 'inka yuka dune unli-i k'ut huyúzt'us. 'Et nduhúyinla whe Lizwifne 'oh whut'enne, 'enne Timothy oobá Greek unli t'ehinínzun 'et huwa. ⁴ 'Et keyoh whutuhidulh whe ooba 'alha 'uhoont'ohne ndai la whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne Jerusalem 'et highu nahizya-i, 'i za k'úne' hoot'en hubuhútni. ⁵ 'Et Jesus Christ gha 'ilhozdilne whe be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be 'on nus hilhtus huzdli', 'ink'ez 'et huwa dzin totsuk nus lhe'huniltsuk lholelh.

Paul Ndoni gha be nghun néwhults'ut Macedonia ts'e tóoya' ha

⁶ 'Et Phrygia 'ink'ez Galatia yun k'ut 'oh whuya lhuhúzdil whe Asia yun k'ut 'et Yak'usda ooguni be yáhutilhduk Ndoni whuch'a bunízyoot 'et huwa. ⁷ 'Et 'awet Mysia yun k'ut whan 'az nehúnindil, Bithynia yun k'ut ts'e hútoodilh hukwa hit'en, 'et hoonts'i Ndoni 'aw bugha lhúhoo'al. ⁸ 'Inka Mysia yun k'ut 'oh whuya lhuhúzdil whe keyoh Troas ts'e hoozdil. ⁹ 'Et 'ulhdzis Paul hoonli oonalhts'et ha hóolts'ut whe dune Macedonia yun k'ut whut'en-un yunilh'en 'et usyin 'ink'ez yughu tédudlih, “Macedonia yun k'ut ts'e nets'ínyalh 'ink'ez nela 'ineh!” yúlhni. ¹⁰ Soo njan oonalhts'et núwhulhts'ut ibulh lhazduja Macedonia yun k'uz ts'e uztikelh 'ink'ez ndunne 'et whut'enne khuni unzoo-i be bubulh yats'oolhduk ha. NeMoodihti neka' dani' t'ets'onínzun 'inka whuz un'a 'uts'uja.

Lydia ooba 'alha 'uhoont'oh suli'

¹¹ 'Et Troas 'et la ts'i cho be nus ts'uzki 'et soo ts'ihyan whuz Samathrace ts'e yats'úzki, 'ink'ez 'om bun dzin 'et Neapolis ts'e ts'oozki. ¹² 'Et whez

dindil whe keyoh Philippi ts'e ts'ozdil. 'I yun 'udechoo tadít'az 'et whuz'ai. 'Et Roman keyoh whuch'e' hoonli whe' hoont'oh. 'Et keyoh Philippi lhat dzin 'et na'ts'alh'ai.

¹³'Et Lizwif nats'ulyis dzin whe keyoh whuch'a ts'uzdil 'ink'ez 'ukoh whuba ts'e ts'oozdil. 'Et Lizwifne tenahududli-un hoonli 'uzninzun 'et huwa 'et nátl'azdilts'i 'ink'ez ts'ekoo 'ilhozdilne bubulh yáts'ulhduk. ¹⁴'Ilhoghun ts'eke, Thyatira whut'en-un Lydia huyúlhni, 'en cha nedánts'o. 'En naih dulk'un dizti' be 'óoket-un unli, 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un teni' nilhdzun. 'Et huwa neMoodihti Paul Yak'usda ooghuni ye yálhduk-i soo cho yoozólhts'ai 'ink'ez beni taóodolts'it yulhtsi. ¹⁵'Et didut 'ink'ez hiyoh dilhts'íne ook'ekoone ts'iyawh too be' hulya. 'Et hukw'elh'az neghu nusuya, “NeMoodihti soo cho oot'a nunistan-un nohba 'alha 'uhoont'oh de, 'anishyoh ts'e szih dulhts'i,” neyúlhni 'ink'ez 'ilhiz nets'ulhé'dits'il 'inka bulh úztizdil.

Paul Silas bulh Philippi 'et 'abahan'ai

¹⁶'Et 'ilhudzin tenazdudli-un ts'e ts'ídulh whe 'ilhoghun 'ulhna-un, 'en ts'eke nedudizya. 'En la ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda 'i be nus hoo'en 'ink'ez nus daóotanelh-un ts'iyawh ubúlhni. 'Et whe ndunne yughunline lhai sooniya huye 'úlh'en. ¹⁷'Et 'ut'en Paul 'ink'ez wheni te neununúya 'ink'ez 'aldzul whe 'utni, “Ndunne dune 'uk'enus ndo Yak'usda oodune' hinli. Nts'en'a la dutihjih 'oh te nohba nuhúhuye!” ¹⁸Lhat dzin ndut'en, 'udek'ez Paul tube taídizni, yuts'u nálh'a 'ink'ez ntsi'-i nududeh-i ndí yulhni, “Jesus Christ boozi' gha ooyáhanadindaih!” 'Et 'aho ntsi'-i nududeh-i yuyáhanadide.

¹⁹'Ink'ez ndunne ts'eke oomoodihne t'ehonanzin ndet whe la sooniya 'uhulh'en-un, 'etsul 'uhooja, 'inka Paul Silas bulh hubuhúzgooh 'ink'ez huba' hoont'oh-un, 'et keyoh moodihne bubut nébahunilhti. ²⁰'Et lhuganne moodih but nebonilhti 'ink'ez 'ubuhutni, “Ndunne Lizwifne 'uhint'oh. Netoh 'ahoolhyiz dune tehuduleh. ²¹'Ink'ez ndet wheni huwun neba nahisda-un ts'iyawh whuch'az un'a whubuhodulh'eh. Wheni Romanne 'uts'int'oh 'et huwa 'aw buk'oh ts'e 'uts'ooneh 'ait'oh 'ink'ez 'oh te né'ts'oot'en 'aít'oh.”

²²'Et 'ilhozdíne ts'iyawh buch'az nehúdindil, lhuganne moodih Paul Silas bulh bunaih buk'uhidutilhch'ul 'ink'ez ubuholht'ah 'ubuhútni. ²³'Et

soo tube ubuholht'o whe 'adin'ai-un 'et 'abahan'ai 'ink'ez huwunli-un, “Buch'az dana' do'alh,” huyúlhni. ²⁴ 'Et 'adinlane ghunli-un huyúlhni whe 'aho soo 'udebez 'adin'ai-un, 'et 'abahan'ai 'ink'ez duchun dindaz huba' 'unt'oh-i bukechun ghu néhininla 'ink'ez hiduna'danla.

²⁵ 'Et tuzniz at'en Paul Silas bulh Yak'usda ts'un tenahududli 'ink'ez hujun. 'Et nyoonne 'adinlane huboohoozilhts'ai. ²⁶ Khuntsul tube cho yun náhisnai whe yoh 'ahudinla-un, 'et cha ndulcho nahúwhutnah. 'Et hooja dati ts'iyawh dáhadankat 'ink'ez ibulh lhuztih tl'ool huyélhghel-i butsu'ha yáncat. ²⁷ 'Et 'adinlane ghunli-un ts'e nandzut whe dati ts'iyawh 'udun dizdla whutilh'en whe ts'iyawh 'adinlane ninta nahulghaz ninzun, 'inka dusaluzti ha yálhtsus 'ink'ez 'awet na'dutuzilghel. ²⁸ Paul soo 'ultus-un 'uidílya, “Dah! 'Udun dóldah junih, ts'iyawh 'awet uzdilhts'i!” yúlhni.

²⁹ 'Et 'adinlane ghunli-un kwun nult'ai ha 'utni whe yoh dálgai 'ink'ez soo dutlut whe Paul Silas bulh bubut nachániti. ³⁰ 'Et tenábunilhti 'ink'ez uboodulhcut, “Soo sudutáhnelh datísnelh whe dutisjih?” ubúlhni.

³¹ “Jesus Christ neMoodihti 'en mba 'alha 'oot'e', 'ink'ez dutanjih, nyun 'ink'ez nyoh dilhts'ine cha,” huyúlhni. ³² 'Et neMoodihti ooghuni ghun huyulh yálhduk 'ink'ez ts'iyawh mbene la 'et yoh dilhts'ine cha. ³³ 'Et 'ulhdzis soo 'oh whúya hoozulh whe 'adinlane ghunli-un dáhunilhti 'ink'ez buka k'et tunáwhuzguz. 'Et didut 'ink'ez duyoh dilhts'ine te ts'iyawh 'aho too be' hulya. ³⁴ 'Et Paul Silas bulh duyoh ts'e náboolhti 'ink'ez bughu na'unt'ai, 'ink'ez tube cho whunílhni didut 'ink'ez duyoh dilhts'ine te ts'iyawh Yak'usda buba 'alha' 'unt'oh suli' 'et huwa.

³⁵ 'Et 'om bun bundada' lhugan moodihne neilhchukne butsu'whebuhalh'a', “Nyoonne dune bula naduhnih!” bubuhútni. ³⁶ 'Inka 'adinlane ghunli-un Paul 'en yudáni', “Lhugan moodihne butsu'a ha khuni ults'ut, ‘Nyun 'ink'ez Silas bulh nohlanazdootni,’ hutni 'et huwa nanilhtsulyaz natooh'tas,” ubúlhni.

³⁷ 'Et hoonts'i Paul neilhchúkne ubúlhni, “Hukwa 'a nehoo'alh-un hooloh 'et hoonts'i dune bez neholhtsus, wheni Romanne keyoh ts'uwhut'en whe' ts'int'oh, 'et hoonts'i 'anehan'ai 'ink'ez 'andit whu'iz 'et nanehutoolh'a' hukwa' hut'en. 'Awundooh, 'aw ndulhúhoot'oh whe' hoont'oh! Lhugan moodihne dich'oh whusahóodil 'ink'ez nelanahudootni huba' hoont'oh.”

³⁸ 'Et neilhchukne ndi khuni ghun lhugan moodihne hudáni', 'et Paul Silas bulh Romanne keyoh whut'enne 'uhint'oh whulh 'úhudants'o whe tube whe hunilhjoot. ³⁹ 'Et huwa butsu'un k'eke nahuditni' whe 'ahudinla-un

whuch'a nabuhulhti 'ink'ez keyoh whuch'a nahoodilh bubuhútni. ⁴⁰ Paul Silas bulh 'ahudin'ai-un tenáhunt'az 'ink'ez Lydia ooyoh ts'e hooh'az. 'Et ooba 'alha 'uhoont'ohne, 'enne cha 'et hudilhts'i. Khuni be ts'íltus-i be bubulh yáhalhduk 'ink'ez whenáhit'az.

Paul 'ink'ez yúlh nudilhne keyoh Thessalonica 'et dzoh nubotilhdzut

17 'Et hidulh whuza keyoh Amphipolis 'ink'ez Apolonia whutoh lhuhúz'az, 'et keyoh Thessalonica ts'e hooh'az. 'Et Lizwif bulugliz whuz'ai. ² 'Et whutsoda' ne'út'en huwa Paul njan Lizwif bulugliz ts'e oozya. 'Et tat nats'ulyis dzin whutoh 'et Yak'usda ooghuni 'uk'u nusguz-ighun whúbunoolhtun hukwa 'utni. ³ 'Et buba hukw'ú nuhúlhye' Christ 'en 'utinelh dzoh nutizut, datítsah, 'ink'ez nakhitátnalh. 'Et ts'ih'un 'uhoont'oh buba hoolh'ih, “Ndun Jesus 'andit ooghun nohbulh yásduk-un, 'en Christ 'unt'oh,” Paul ubúlhni. ⁴ 'Et whulohne buba 'alha' hooja whe Paul Silas bulh buts'ú nehudindil whe lhane Greekne Yak'usda buba 'alha' 'unt'ohne cha 'ink'ez ts'ekoo 'unt'ohne lhane ts'iyawh buts'ú nehudindil.

⁵ 'Et hoonts'i Lizwifne huwe' hoolnih 'inka nts'i'ne ti núdilhne, 'enne nabaháldzoo 'ink'ez lhst'un nébodinla keyoh ndulcho whe whudutni buch'az yáhalhduk-i be 'ilhoghun dune, Jason huyúlhni, 'en cha ooyoh ninta'honílh'en Paul Silas bulh nabuhóltel'h hukwa' hut'en 'ink'ez 'az dune ts'un tébotalhtel'h 'et wheni. ⁶ 'Et 'aw nalhubuhíltel whe Jason 'ink'ez whulohne ooba 'alha 'uhoont'ohne te 'enne la huske bulh keyoh whumoodihne ts'ú buhoolhtsus 'ink'ez hudultul whe njan duhútni, “Ndunne dune yun k'ut ndulcho whe ninta'huwhulh'ih 'ink'ez 'awet njan nekeyoh cha 'et ndó tit'elh wheni whusahándil, ⁷ 'ink'ez Jason 'en duyoh ubuzdla. Ts'iyawh nelerwe 'uk'énus dizti'-un yugha né'ulh'a-i k'uhunyis whe' hut'en 'ink'ez 'uyoon lerwe unli, ‘En Jesus ts'utni,’ nehútni.” ⁸ 'Et ndi khuni 'i be ts'iyawh 'ilhozdilne 'ink'ez keyoh whumoodihne tubulh ndulcho 'ants'i whuts'odutni whe huwu yahalhduk. ⁹ 'Et keyoh whumoodihne, Jason 'ink'ez 'onghohne cha tenáhutidulh wheni sooniya k'enáhudidzai 'et la bula nahuditni.

Paul, Silas bulh Berea ts'e whe bahalh'a'

¹⁰ 'Et soo nadálhghel ibulh ooba 'alha 'uhoont'ohne Paul Silas bulh keyoh Berea ts'e whe bahalh'a'. 'Et whuz hooz'az whe, 'et la Lizwif bulugliz ts'e dahánin'az. ¹¹ Nyoonne 'et whut'enne, 'enne Thessalonica whut'enne buba nus hinzoo. Ndi khuni buts'o t'l'a idilts'ut-i soo hika' ninzun whe Paul huyoozílhts'ai, 'ink'ez dzin totsuk Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i hik'u yalhduk hiyodool'eh ha, ndi khuni Paul ye yálhduk-i 'alha' tilah 'unt'oh t'ehontizeh hukwa' huninzun 'et huwa. ¹² 'Et lhane whe ooba 'alha 'uhoont'oh suli'. Greek ts'ekoo 'unt'ohne 'ink'ez dunene cha.

¹³ 'Et hoonts'i Lizwif Thessalonica whut'enne whulh 'úhudants'o keyoh Berea huwhútni 'et cha Paul Yak'usda ooghuni be bubulh yálhduk whe whuz huyoonizdil 'ink'ez buch'a nín'ta' huholh'en hukwa' hut'en. ¹⁴ 'Et 'ahoh ooba 'alha 'uhoont'ohne Paul yatoo' ba ts'e whe náhuyalh'a' 'et hoonts'i nahúlt'o Silas Timothy bulh Berea 'awet hanke'. ¹⁵ Nduonne dune Paul bulh 'ujane keyoh Athens whuts'un huyúlhusúdil, 'et Berea ts'e lht'anahunisdil. 'Et Silas Timothy bulh soo 'a cho duts'un hutoo'as ubúlhni whe buts'o t'l'a khuni in'ai, 'inka 'ahoh hits'u whin'az.

Paul Athens 'et yalhduk

¹⁶ 'Et Paul keyoh Athens 'et Silas Timothy bulh buba sulh'i 'ink'ez bukeyoh ndulcho whe buyak'usda k'eltsi za hoonli 'et whe Paul tube huwun oodzi unduda. ¹⁷ 'Inka Lizwifne bulugliz ts'e, 'ink'ez Greek tenadudline cha, 'ink'ez whulohne dune 'ants'i 'az 'oh nudilhne dune 'ilhodulh-un cha, ts'iyawh dzin totsuk Paul nyoo buyak'usda k'eltsi ghun hubunoolhtun hukwa 'utni. ¹⁸ 'Et Epicureanne 'ink'ez Stoicne dune hodulh'ehne huwun huyulh yálhduk. Whulohne howu yahalhdruk, “Ndun iloh te ne'duni'-un, daja dutinelh hukwa' ninzun whe 'utni,” hutni. 'Et 'uyoonne cha hutni, “Ndun 'uyoonne buyak'usdane, 'enne bughu yalhduk dududli whe 'utni,” hutni. Paul, Jesus 'ink'ez dunadija-un huwun bubulh yálhdak 'et huwa hutni. ¹⁹ 'Inka Paul shusyaz, Mars huyúlhni, yo whudo huyúlh nenindil 'ink'ez 'uhuyúlhni, “Ndi 'andit buneodilh'eh-i ooghu yailhdruk soo cho t'ets'untizeh hukwa 'uzninzun. ²⁰ Ndi ooghu yailhdruk-i whulukhi uzdits'o hoonts'i 'aw t'eznuszun, 'et huwa soo cho t'ets'onoozeh hukwa 'uzninzun.” ²¹ 'Et keyoh Athens whut'enne 'ink'ez 'uts'un keyoh whut'enne cha 'et

whut'ine, 'enne ts'iyawh 'andit ooghu yaduk-i huhoont'i' whe 'ahoolhyiz wheni huwu yahulhduk. 'Enne hoonín'enne hinli, 'ink'ez 'ants'i ts'iyantsuk t'ehontizeh hukwa' huninzun.

²²'Et Paul dune dilhts'i-un shusyaz k'ut, 'et 'ilhozdilne buniz usyin 'ink'ez 'ubulhni, "Athens whut'enne nohnus'en ts'iyawh 'ahoolhyiz nohyak'usda ts'un tenadahdli. ²³'Et 'owhuya usyalh whe nohloodel lhe'ultsuk nus'en. 'Ilho loodel k'ut ook'u ne'úsguz ndutni, 'Yak'usda t'enusdzun-un, 'en ba 'unt'oh.' 'En t'enuzuzhun whe oots'un tenadahdli, 'en 'andit ooghun nohbulh yátisduk.

²⁴Ndun Yak'usda t'énuzuzhun-un, 'en 'unt'oh, ndi yun k'ut 'ink'ez ndai ook'ut 'uyint'oh-i ts'iyawh 'uyínla. Ndo yak'uz 'ink'ez ndi yun k'ut ts'iyawh whuMoodih unli, 'et huwa lugliz whucho dune 'uhoonla-un 'et lhídoh whe' hoont'oh. ²⁵'Et 'ink'ez dune buyiz huye khúna-i 'ink'ez ts'iyantsuk cha soo dich'oh za huwá yunle whe 'unt'oh. 'Et huwa 'aw dune 'uyinla-i yukalhe'nizun. ²⁶'Ink'ez 'ilhoghun dune 'en la toh ts'e za yun k'ut didowhne ts'iyanne 'ulya inle'. Yak'usda nkede ndi yun dune 'utilelh 'ink'ez nts'e huwhutit'elh-un, 'et whutso t'ewhunínzun. 'Et whe ndi yun k'ut ndulcho whe huwhut'i suli'. ²⁷'Et whuz un'a 'uja didut hika itó'en 'inka 'et dune hoos'enne k'un'a 'oh hikudúlne de nahuyóltel telah. 'Et hoonts'i Yak'usda 'aw nilhdza' neghulhe'ít'oh whe 'unt'oh. ²⁸'Et

'En gha dune tsinli 'ink'ez ts'ukhuna.'

'Ink'ez whulohne nohtoh 'uk'une' 'úguzne 'uhutni,

'Wheni cha buzkeh 'uts'int'oh.'

²⁹'Et huwa wheni Yak'usda buzkeh tsinli de, 'aw 'uk'eltsi k'un'a gold k'us silver k'us tse be 'úlya-i, 'i Yak'usda uznózen 'ait'oh. 'I ts'iyawh dune yuhoolh'ai-i 'unt'oh. ³⁰'Et 'oh da' dune t'ehonúszun huwa Yak'usda dzoh nulhúbilhdzulh, 'et hoonts'i 'awet 'andit Yak'usda ts'iyanne dune ndulcho dudení nahondunooleh 'ubulhni. ³¹'Et 'ilhudzin 'utahahón'ai ndet ndi yun k'ut ndulcho whe ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i be dune ba nahutiyeh ha. Ndun 'ilhoghun dune 'en dune ba nahutiyeh ha 'utahayálhti. 'En dunaidilhti 'et huwa 'alha' 'et ndó tanelh."

³²'Et Paul hidántso ndun dune dunadija yughu yalhdruk whe whulohne highudloh, 'ink'ez whulohne 'uhutni, "Doo cha za njan huwun nebulh yaóolhdruk hukwa 'uzninzun," huyúlhni. ³³'Inka Paul 'awet 'ilhozdilne butaha nája. ³⁴'Et hoonts'i whulohne dune hits'ú nedindil 'ink'ez buba 'alha' 'uhooja. Butoh 'ilhoghun, 'en Dionysius huyúlhni, 'en nahíyilh-un

'ilhoghun 'unt'oh. 'ilhoghun ts'eke cha, Damaris huyúlhni, 'ink'ez 'uyoonne cha, 'enne buba 'alha 'uhoont'oh suli'.

Paul Corinth whut'enne khuni unzoo-i be bubulh yálhduk

18 'Et hukw'elh'az Paul Athens huwu natisja 'ink'ez keyoh Corinth huwhútni ts'e whinya. ²'Et Lizwif 'ilhoghun Aquila huyúlhni-un yughu ninya. 'En yun k'ut Pontius huwhútni-un 'et whuzdli-un, 'andit za yun k'ut Italy huwhútni ts'e whuz de du'at Priscilla bulh whusahán'az. 'Et lerwe Claudius huyúlhni-un Lizwifne ts'iyawh keyoh Rome whuch'a nahoodilh ubúlhni 'et huwa whusahán'az, 'ink'ez Paul buts'ú whenya. ³'Et buzih usda 'ink'ez bubulh 'út'en. Didut dahút'en la whuz un'a nimbali 'ulh'en 'et whe whuch'a na'duldeh. ⁴Nats'ulyis dzin totsuk Lizwif bulugliz 'et Paul bubulh yalhdruk hukwa 'utni. Lizwifne 'ink'ez Greekne tubulh whúbunulhtun hukwa 'utni.

⁵'Et Silas Timothy bulh Macedonia ts'e ha náhit'az. 'Et Paul Ndoni yula 'ut'en whe ndunne Lizwifne soo cho whúbunulhtun Jesus, 'en Christ, 'en 'unt'oh. ⁶'Et hoontsi'ndet buba 'alha' lhe'dusnih 'ink'ez hoontsi' te ne'hiduni' de, 'et la bulez ch'a dunaih nayughat 'ink'ez 'ubulhni, “Ninta nahkat de, nohnich'oh whuzahni whe' tihnelh. Si sk'é ho'alh 'aít'oh. 'Andit whuts'un 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne la butsu' tóosya!”

⁷'Et 'inka bughu whenája 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en-un, Justus huyúlhni-un, 'en 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un teni nilhdzun, 'en la yuzih whutit'elh ha yuts'óozya. Ooyoh 'et Lizwif bulugliz whuzih whuz'ai. ⁸'Et Crispus, Lizwif bulugliz whumoodih, 'en ts'iyawh duyoh dilhts'ine te, neMoodihti buba 'alha' yint'oh 'ink'ez lhane Corinth whut'enne, 'enne cha khuni unzoo-i hudántso whe buba 'alha 'uhoont'oh suli', 'ink'ez too be' hulya.

⁹'Et 'ilhe 'ulhdzis Paul be nghun néwhults'ut whe neMoodihti uyúlhni, “Whéniljut iloh, yailhdruk za' dini, 'aw 'etsul 'udóni' junih, ¹⁰'ahoolhyiz nyulh 'ust'oh 'et huwa. 'Aw dune nyun dólhdahne hooloh, lhane njan keyoh sulh 'únt'ohne hoonli whe' hoont'oh.” ¹¹'Inka Paul 'ilho naóodizut 'on 'at lhúhoolcho 'et butoh inda'. 'Et Yak'usda ooghuni ghun whubodulh'eh za inle'.

¹²'Et yun k'ut Greece huwhútni, 'et Galio Roman moodih huyulhtsi. 'Ink'ez Lizwifne 'alghoh lhtahundil 'ink'ez Paul huyúlhchoot 'ink'ez

nahiyilh-un but néhinilhti. ¹³'Ink'ez 'uhutni, “Ndun dune ndai be néba nahisda-i, 'i dulhyoh dune hubodulh'eh. 'Uts'un un'a Yak'usda ba 'uhoot'en hukwa bulh'en,” huyúlhni.

¹⁴'Et Paul soo yatilhduk whe Galio Lizwifne ubúlhni, “'Alha' njan tank'us 'úhoont'oh de, k'us 'on nus hooncha whe ninta'whúnt'en whe dahni de, 'et de da', Lizwifne, 'alha 'uhoont'oh whe nohoozóst's'ai' oole'. ¹⁵'Et hoont's'i ndi 'i ooghu lhdulhyoh 'uzdooni'-i unli khuni 'ink'ez oozi cha 'ink'ez be néba nahisda-i nohnich'oh lhanaóodahleh. 'Aw si huwun nahátisyeh-un hukwa lhe'núszun.” ¹⁶'Et 'ink'ez nahídilh-un bayoh 'et tenábuninyoot. ¹⁷'Et Lizwif bulugliz bumoodih, Sosthenes huyúlhni-un Greekne 'en huyúzgooh 'ink'ez nahiyilh-un but 'et yahuyalht'o, 'et hoont's'i 'aw Galio ooba dalhúhoot'oh.

Paul Antioch ts'e naóosja

¹⁸'Et Paul ooba 'alha 'uhoont'ohne Corinth 'et sa' butoh nada'. Hukw'elh'az Syria ts'e nahutikelh, Priscilla, Aquila, 'enne cha, hiyulh na'uja. 'Et natikelh whuts'o Cenchrea 'et la Yak'usda ts'un nahizya inle'. 'Et whuz un'a hitsigha' ts'iyawh ha hinant'az. ¹⁹'Et Ephesus ts'e nahooski 'et la Priscilla Aquila bulh bughu whénya whe Lizwif bulugliz 'et daninya 'ink'ez Lizwifne bubulh yaoolhduk hukwa 'utni. ²⁰'Et 'on nus sa'yaz duzih ooda' huyúlhni 'et hoont's'i 'aw buk'oh ts'e lhe'ínel. ²¹“Njan Jerusalem dzenis whuti 'et huwa 'a whuts'u lhunatisdahl hukwa' nuszun. Yak'usda 'uninzun de, 'et de la nohts'u nátoosja,’” 'ubulhni. 'Ink'ez Ephesus whuch'a naski. ²²'Ink'ez Caesarea ts'e naooski whe Jerusalem ts'e whénya 'ink'ez whuz oozya whe Jesus Christ gha 'ilhozdilne, “Hadih,” ubúlhni, 'ink'ez 'et Antioch ts'e whénya.

²³Sa'yaz 'et inda' 'ink'ez whenája. Galatia 'ink'ez Phrygia whuyun k'ut 'oh whuya la lhusúya whe Jesus Christ yugha hodul'ehne ts'iyawh budzi do ná'yinla.

Apollos 'en Ephesus 'ink'ez Corinth cha 'et Yak'usda ooghuni be yalhduk

²⁴'Ilhohun dune, Lizwif, 'en Apolos huyúlhni-un, keyoh Alexandria 'et whuzdli inle', Ephesus ts'e oozya. 'En dune soo ooghuni dinzoo whe

bubulh yálhduk 'ink'ez Yak'usda ooghuni 'uk'u nusguz-i soo cho cha t'einínzun. ²⁵ Ndun dune 'en neMoodihti be 'ut'en k'oh huwun hodil'e', 'inka la soo howu daóodit'oh whe Jesus ghun ts'ih'un un'a yalhduk 'ink'ez whubodulh'eh. 'Et hoonts'i ndet la John dune too be 'ulh'en-un too be 'úlya inle' 'et za t'éoonínzun whe 'utni. ²⁶ Lizwif bulugliz 'et 'aw lhníljut whe yawhénilhduk. 'Et Priscilla Aquila bulh hidánts'o whe, duyoh ts'e náhayoolhti. 'Et soo cho nts'en'a la Yak'usda be 'ut'en k'oh hiba hukw'un nahúhulhye'.

²⁷ 'Et Apolos 'en Achaia ts'e tiyalh hukwa' ninzun, 'inka Ephesus whut'enne Jesus Christ yugha hodul'ehne, 'enne ooba 'alha 'uhoont'ohne Achaia ts'e hiba whuts'ó k'e'anguz whe hila' ooneh ha. 'Ink'ez 'et, “Whuz oozya de, soo cho ooghohle,” hubuhútni. 'Et whuz oozya whe mbene la Yak'usda ye únzoo-i gha ooba 'alha 'uhoont'oh suli'ne, tube cho bula 'it'en. ²⁸ 'Et Lizwif 'ilhozdilne hidulhyoh 'utni whe buch'a' nilhde, daja ni whe Yak'usda ooghuni 'uk'u nusguz-i gha Jesus 'en ts'ih'un 'alha 'uhoont'oh whe Christ, 'en 'unt'oh. 'Et whuz un'a buba hukw'u núhilhye'.

Paul Ephesus 'et Yak'usda ooghuni be yalhduk

19 'Et Apolos 'en Corinth ts'e 'ut'en whe, Paul 'en yun k'ut nukéduzut whe Ephesus ts'e oozya. 'Et whulohne Jesus yugha hodul'ehne bughu ninya, ² 'ink'ez 'ubulhni, “Nohba 'alha 'uhoont'oh suli' whe Ndoni nohyudíłts'ut inle' eh?” “'Aw Ndoni hoonli tilah, 'aw whulhé'uzdusts'o!” huyúlhni.

³ 'Ink'ez, “Ndai be too be' ts'ul'ih úlhchoot?” ubúlhni.

“Be too be' ts'ul'ih John dune too be 'ulh'en-un yughu yalhduk-i” hutni.

⁴ 'Et Paul 'utni, “Be too be' ts'ul'ih John dune too be 'ulh'en-un yughu yailhduk-i, mbene la dulubeshi yuch'az nálh'ane, 'enne buba' yint'oh. 'Ink'ez Israel oots'u hainzutne cha ubúlhni inle', ‘Mbe la sk'elh'az whusatíyalh-un, 'en nohba 'alha 'oot'e,’ Christ 'en Jesus 'unt'oh.” ⁵ 'Et njan hodánts'o whe, Jesus neMoodihti booz'i be too be' hulya. ⁶ Paul buk'udílhni whe 'et Ndoni buyudíłts'ut. 'Ink'ez lhelhts'un un'a khuni be yahalhduk, 'ink'ez Yak'usda gha nus húhon'en. ⁷ Whunizyai 'on 'at nane dune at'enne 'uhint'oh.

⁸'Et tat sanun, dzin totsuk Paul Lizwif bulugliz ts'e k'unádaih 'ink'ez lhníljut whe Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun whubunulhtun 'ink'ez soo cho buba hukw'u nuhúlhye'. ⁹'Et hoontsi' whulohne bubeni dúts'o whe 'aw buba 'alha' lhe'hóot'oh 'ink'ez neMoodihti be 'ut'en k'oh 'et 'ilhozdíline toh whuch'az yá hulhduk. 'Et 'inka Paul mbene la Jesus Christ yugha hodul'ehne ubílhchoot 'ink'ez bugho whenája. 'Ink'ez Tyrannus dune hodulh'eh bayoh whuz'ai 'et dzin totsuk Yak'usda ghun whubunulhtun. ¹⁰Nat naoodizut 'et la 'et za nduhút'en. 'Et huwa Asia yun k'ut whudune'ne, ts'iyawh Lizwifne 'ink'ez Greekne cha, Jesus neMoodihti ooghuni bulh 'uhúdants'o.

Sceva ooye'ke ntsi'-i nududeh-i hiyáhanahinooyoot hukwa' hut'en

¹¹'Et Paul 'en be Yak'usda lhe'whust'en k'un'a huwa 'ant'en tene'út'en. ¹²Dzezoh 'i hoontsi' but kats'ulhbal te Paul ye 'ít'e'-i, nudúáne ts'u há yoolhchus te, 'aho nudúáne soo na'hut'ih 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh ut'íne bughu whenahonuyukw.

¹³Whulohne Lizwifne 'ahoolhyiz nukéhududeh, 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh 'ut'ine bughu whenáhonuyukw. 'Ink'ez neMoodihti boozi' gha cha 'uhoot'en hukwa' hut'en. 'Et ntsi'-i nudúdeh 'uhuyúlhni, “Wheni nts'uyútni, Paul yughu yalhdud-un Jesus Christ boozi' gha ooyáhanaindaih!” hutni. ¹⁴Lhtak'ant'ine hinli 'ilhoghun Lizwif lubret 'uk'enus diziti'-un, Sceva huyúlhni, 'en ooye'ke 'enne 'uhut'en. ¹⁵'Et nduhútni whe ntsi'-i nududeh-i bubulh yátilhduk 'ink'ez 'ubulhni, “Jesus 'en t'enuszun, 'ink'ez Paul cha ooghun t'éoonúszun, 'et hoontsi' nohni, mbe 'ahli whe' 'uht'oh?” ¹⁶Nyoon dune ntsi'-i nudúdeh ooyudinda-un soo hoolhtus whe bube nínnya. 'Aw hich'a' oolhdeh 'aít'oh. Tebudínla, ka 'ubulhntsi 'ink'ez buk'e'dutilhch'ul 'inka yoh tenátsehuldil.

¹⁷Ts'iyawh Lizwifne 'ink'ez Greekne Ephesus dilhts'íne whulh 'úhudants'o whe ts'iyawh whé humilhjoot 'ink'ez Jesus neMoodihti boozi' 'on nus buba idízt'i suli'. ¹⁸'Ink'ez mbene la dune dedúle unlíne, lhane butoh ooba 'alha 'uhoot'oh suli'. 'Et whusahándil 'ink'ez ts'iyanne nalh khuna hahoolnuk. ¹⁹Lhane mbene la dune dedúle huhóolhdzihne ts'iyawh ndi 'udustl'us higha 'ut'en-i 'ilhunahayozdla. 'Et ndi 'udustl'us oozooneya huyolhto whe \$50,000 at'en suli'. 'Ink'ez ts'iyanne nalh hidálhk'un. ²⁰'On

nus lhane Yak'usda ooghuni hidánts'o whe 'et Yak'usda ooghuni hoolhtus whe lhanne dune lhba hodit'ai whe la Jesus hik'úne' tit'en.

Ephesus 'et lhtahuwhunt'ai

²¹ 'Et 'oh te ne'whust'en hukw'elh'az, Paul Ndoni nuyúlh'a' whe Macedonia 'ink'ez Greece buyun k'ut 'oh whuya lhtúyalh 'ink'ez Jerusalem ts'e ootáyalh, whuz un'a dudeni lhaidinla. “'Et whuz oozúsyá de, 'et Rome ts'e cha nutísyalh,” ni Paul. ²² 'Et 'inka nane yula 'ut'enne, Timothy 'ink'ez Erastus, 'enne dutso whébil'a' Macedonia ts'e 'ink'ez didut 'awhuz Asia yun k'ut 'et 'atsul inda'.

²³ 'Et 'oh da' at'en Ephesus njan nts'en'a la neMoodihti be 'ut'en k'oh 'et huwun tube lhdulhyoh 'uhudutni sulí'. ²⁴ Ephesus 'et lugliz whuz'ai. Ndi ts'eke k'eltsi, Artemis huyúlhni, hits'u ténadudlih. 'Ilhoghun dune, Demetrius huyúlhni, silver ulh'uz-un. Ndi ts'eke k'eltsi hits'u ténadudli-un, 'en silver, 'i be yuk'é neulhtsi'. 'I la 'ants'i 'oh dunene dízti' whe hiye buts'e' hooket. Whuz un'a la sooniya lhai 'uhulh'en. ²⁵ 'Et huwa Demetrius yuba 'ut'enne ts'iyawh, “'Anih,” ubudáni!. 'Uyoonne duk'un'a 'ut'enne, 'enne cha 'ink'ez ubúlhni, “Sulh dunene t'éoonáhzun ndi 'ut'en 'i gha hoonzoo' ts'int'oh. ²⁶ Nohnich'oh whunulh'en 'ink'ez whuduhts'o ndun dune Paul daneh whe 'ut'en, ‘Ndi neyak'usda dune 'ayalh'en 'aw yak'usda lhe'ít'oh,’ neyúlhni. Lhane whe buba 'alha 'uhoont'oh 'ubulhtsi, njan Ephesus 'ink'ez Asia yun k'ut ndulcho whe cha at'en buba 'alha' 'utni. ²⁷ 'Ink'ez neba húwa 'óodli sulí'. Njan sooniya whe' ts'ulh'en-un ninta'hot'en la. 'Et za iloh, njan neyak'usda Artemis oolugliz whucho hukwa lhe'hunízun oole' la, 'ink'ez dich'oh ye dízti'-i cha la hoonli lhiloh oole' la. 'En Asia 'ink'ez yun k'ut ndulcho ndun ts'eke neyak'usda hits'un tenadudli.”

²⁸ 'Ink'ez ndunne dune ndi khuni hidánts'o whe tube ha hunílh'e whe 'ultus-un 'uhúldzul 'ink'ez 'uhutni, “Ephesus ts'uwhut'en neyak'usda Artemis 'en za neba dízti' whe' 'unt'oh!” ²⁹ 'Et keyoh ndulcho whe huwa lhtahawhunt'ai. 'Enne 'ilhoh nudilhne, 'enne la Macedonia whut'enne, nane Gaius 'ink'ez Aristarchus hubuhútni, Paul bulh na'ásne, ubuhúzgooh 'ink'ez dune nuwhúlyeh huba whuz'ai-un ts'e ubuhinoh whe whuz ubuhoolhti. ³⁰ 'Et Paul didutch'oh cha nus 'ilhozdilne bubut netíyalh hukwa' ninzun, 'et hoonts'i Jesus Christ yugha hodul'ehne, “Dah!” huyúlhni. ³¹ Whulohne Asia yun moodihne, Ephesus dilhts'ine, 'enne la Paul ooyadánke hinli,

'enne cha hits'o tl'a khuni in'ai highu tedudlih whe dune nuwhúlyeh huba whuz'ai ts'e tóoya' junih.

³²'Et za 'ilhozdíłne 'awhuz lhtahuwhunt'ai whe whulohne 'ilhoghun za huwa 'uhúldzul 'ink'ez oolohne cha 'udun huwe' hutni. 'Et k'us lhane 'aw t'ehonúszun ndet huwa 'ilhuhozdil. ³³'Et 'ilhozdíłne butoh, 'ilhoghun dune Alexander huyúłhni-un, 'en Lizwifne nus bubut néhínilhti buba yaoohlduk wheni. 'Et dula be t'ehudoosni hubulhni. ³⁴'Et hoonts'i 'ilhozdíłne ndun Lizwif 'unt'oh t'ehinanzin whe, nat sadzi hukw'u hoonist'o-un whutoh 'on nus 'ahúłzul whe' hutni, “Ndun Ephesus 'et neyak'usda Artemis 'en za neba díłti' whe' 'unt'oh!”

³⁵'Et nyoon keyoh huba 'uk'une' 'úguz-un 'ilhozdíłne 'etsul 'uhudija 'ubulhtsi 'ink'ez 'ubulhni, “Ephesus whut'enne soo zúlhts'ai, ts'iyawh ndulcho whe t'ehonínzun nekeyoh Ephesus 'et ndun neyak'usda Artemis oolugliz whucho 'et huwu tsinli whe' hoont'oh, 'ink'ez ndi tse díłti' ts'eke k'eltsi unli whe ndus de yak'uz ts'e háłts'ut 'i cha. ³⁶'Aw dune whuts'oododlai'ne hooloh, 'et huwa t'eduzahni 'ink'ez iloh te ne'óht'en junih! ³⁷Ndunne dune 'aw lugliz whucho huwe' hutizdla iloh, 'ink'ez neyak'usda cha ch'az yalhúhulhduk, 'et hoonts'i njan whusábilhla. ³⁸Demetrius 'ink'ez yuba 'ut'enne 'uyoonne hoonli huwun buk'ehúhoota'alh de, dzin dune ba nahudeh-un whuz'ai, 'ink'ez nahíyilhne cha 'et dilhts'i. 'Enne bubut 'uhudooni' da! ³⁹'Et hoonts'i, 'on 'un cha hoonli hukwa' nahzun de, keyoh whut'enne 'ilhodulh te, 'et la ts'ih'un nohba nehóh'alh. ⁴⁰Tube neba huwa 'óodli whe' hoont'oh, 'andit dzin 'uhóoja-un lhtahuwhunt'ai-un. Roman bumoodih wheni la nek'ého'alh. 'Aw 'et ndúhoneh huba lhe'hóot'oh. 'Aw di ha 'uts'uja 'uzdooni' 'aít'oh.” ⁴¹'Et ndúdija hukw'elh'az ts'iyawh yanahódilh ubúłhni, 'et whenáhidil.

Paul, Macedonia 'ink'ez Greece whulh doo cha za whuz nanátidalh

20 'Et 'awet 'etsul 'uhudija whe, Paul, nyoonne Jesus Christ yugha hodul'ehne, “'Anih,” hubudáni'. Khuni budzi be óolhtus-i be bubulh yáılhduk 'ink'ez, “'Awet natisdalh,” ubúłhni. 'Et bughu whenája whe Macedonia ts'e whénya. ²'Et lhat-un keyoh la whutoyalh whe dune 'oh whut'enne budzi oolhtus ha bubulh yáılhduk hukw'elh'az Greece ts'e oozya. ³'Ink'ez ta sanun 'et inda'. 'Et whuts'un la Syria yun k'ut ts'e tikelh huba lhadútneh whe Lizwifne hituzilghelhel huwu yahulhduk

whulh 'údants'o, 'inka no Macedonia ts'e 'oh whéya lhunátidalh ninzun. ⁴'Et Sopater huyúlhni, 'en Pyrrhus ooye', Berea whut'en-un, 'en la yulh nátist'az, 'et Thessalonica whut'enne Aristarchus 'ink'ez Secundus bulh cha 'et Derbe whut'en-un Gaius huyúlhni, 'ink'ez Timothy cha 'et Asia whut'enne Tychicus 'ink'ez Trophimus, 'enne cha. ⁵'Enne ts'iyawh nus netso whe hándil 'ink'ez Troas 'et neba halh'e'. ⁶'Et lhes lhuntíldoh-i 'ut'alh-un, hukw'elh'az 'et Philippi 'et nus nats'uski 'ink'ez kwulat dzin inle' 'et Troas 'et bughu nats'undil 'ink'ez 'ilhu lisman 'et 'uzdálts'i'.

Paul 'awet 'udek'ez Troas whut'enne buts'un nunasja

⁷'Et lisman 'udechoo dzin 'et Jesus yugha hodul'ehne lhunahosdil lhes tahídanyuz na'hítit'ulh huba. 'Ink'ez tuzniz whuts'un Paul dune hubulh yaílhduk 'om bun dzin bughu natidalh 'inka. ⁸Dohyo ts'e 'ilhuts'odulh-un lhái be hóot'en-i dizk'un. ⁹'Ink'ez 'ilhoghun chilh, Eutyclus huyúlhni-un, 'en la dadint'az k'et 'et la hukw'usda. 'Ink'ez Paul yalhduk za 'utni ndun chilh Eutyclus 'en dughu nantutih za 'ut'en. 'Udek'ez 'awet dughu nantisti whe tat lhando whuz'ai ts'e dohyo ndus de whuts'un nadílduz. 'Ink'ez dazsai whe dunahidilhti. ¹⁰'Et Paul nyo whenya 'ink'ez dushih bé' yilchoot, "Ooghuni uhli íloh 'awhuz khuna," ubúlhni. ¹¹'Et 'ink'ez ndo dohyo ts'e whe naja. Lhes tadányuz 'ink'ez 'uhan'al. 'Et sa ha tí'alh whuts'un bubulh yaílhduk 'ink'ez whenája. ¹²'Et nyoon chilh khuna whe ooyoh ts'e whuz bubulh naóosja 'ink'ez 'et huwa tube huhóont'i'.

Paul Troas whuts'un Miletus ts'e oozki

¹³'Et nus butso ts'e ts'i ts'u náts'oosdil 'ink'ez Assos ts'e uztizki. 'Et Paul denáztihlhelh wheni, 'et nduts'ooneh neúlhni 'ink'ez didut yun k'ut lhutíyalh ni. ¹⁴'Et keyoh Assos 'et neghu nanja whe denáts'alhti 'ink'ez keyoh Mitylene ts'e ts'oozki. ¹⁵'Et nus nats'uski 'ink'ez 'om bun Chios whanch'az 'et yats'uzki. 'Et 'om bun 'et Samos no nuts'uzki 'ink'ez Trogylium yats'uzki. 'Ink'ez 'om bun 'et 'awet Miletus ts'e ts'oozki. ¹⁶'Et Paul 'en keyoh Ephesus 'oh whuya lhutíkelh hukwa' ninzun tube 'a óodulni 'et huwa. 'Aw Asia yun k'ut ooda' hukwa lhe'nízun. Soo 'a cho Jerusalem ts'e ootáyalh hukwa 'ut'en soo tilah Pentecost dzin, 'et neóoya' hukwa' ninzun.

**Ephesus 'et butso whudilhdzuhlne Paul 'awet 'udek'ez
whe bubulh yaílhduk, 'ink'ez bughu whenája**

¹⁷'Et Miletus usda whuts'un Ephesus ts'e Jesus gha 'ilhozdíline butso whúdilhdzuhlne dudodódilh 'ubulhni whe butso t'l'a khuni in'ai. ¹⁸'Et highu nindil whe ubúlhni, "T'éoonáhzun dast'en whe nohtoh susda, 'udechoo dzin Asia yun k'ut nenúsyá whuts'un. ¹⁹Soo yo 'úduduzdzun 'ink'ez natsul too' hoonli whe neMoodihti be 'ut'en k'oh 'uhoos'en, dzoh nuszut-un, 'et whutoh sghá whulsts'ut ndunne Lizwif sotuzilhghelh huwu yahulhduk 'et huwa. ²⁰Nohnich'oh t'éoonáhzun whe nohla 'oost'en-un nohch'a hóostun hooloh whe nohbulh yásduk, dune bez cha 'ink'ez nohyoh cha whunohodus'eh. ²¹Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne 'alghoh tube cho bugha dísní' Yak'usda ts'un dudení nahondunooleh, 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti 'en buba 'alha' yot'e'.

²²'Ink'ez 'andit tube cho whuts'u lhé'dusts'il whe Jerusalem ts'e tisyalh. 'Et datísnelh-un 'aw t'éoonuzúszun. ²³'Et za t'éoonúszun, keyoh totsuk Ndoni sgha khuni 'a'aih, 'Dzoh nutánzut 'ink'ez 'atalts'ulh 'et mba whuz'ai,' súlhni. ²⁴'Et hoonts'i 'et 'ants'i' 'uhoont'oh, 'ink'ez si be khúsna-i cha sba 'ants'i unli, khun si ndi 'ut'en sghalts'út-i 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti 'ut'en k'oh st'l'a hón'ai-un cha, hoonúst'i' whe lhaóodoosdleh khuni unzoo-i be Yak'usda ye únzoo-i ghun whúbunoostun ha.

²⁵Soo ts'iyawh nohtoh nusúsyá Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun nohbulh yásduk. 'Et 'awet t'éoonúszun 'aw doo cha za nasooht'en 'aít'oh. ²⁶⁻²⁷'Aw Yak'usda ghun nohdutásnelh-un nohch'a hóostun iloh whe nohtoh usda'. 'Et huwa 'andit dzin soo cho nohdúsni, 'ilhoghun hoonts'i kwuncho yo ts'e whénya de, 'aw si sgha iloh 'utinelh. ²⁸'Et huwa nohni cha soo cho khohdle' 'ink'ez ndai la Yak'usda be 'usbai Ndoni ooghohle' ha noht'ábanla njan Yak'usda gha 'ilhozdíline, 'enne 'usbai ghunline bubahli, duzkai' be duch'e' 'ubulhntsi inle' 'et huwa. ²⁹T'éoonúszun whenásja de, dune untsi'ne, yus huske-i k'un'a 'unt'ohne, 'enne nohtoh nehútidulh, 'ink'ez nohóduntálhdah, 'ink'ez 'aw nohgha' hole' 'ait'oh. ³⁰'Ink'ez 'ilhudzin whusaóotilts'ulh nohtuhaíndiline dune, 'enne buba hodul'ehne ubahanoo'ah whe la nohch'az nahool'ah 'ink'ez ts'u nebodolyelh. ³¹'Et 'inka nohdúsni, huwahli 'ink'ez whunaoolhni, lhat snatsúl too' hoonli whe dzin 'ink'ez 'ulhdzis 'i bulh 'ilhóne 'ahli whe tat yus k'ut 'et whunohodis'e'.

³² 'Ink'ez, sulhutsinke, 'andit 'et Yak'usda 'ink'ez ooghuni k'úne' ooh't'en-un cha ootl'ánóhisdla. 'Et whe nohdzi 'on nus úlhtus nohtilhtselh, 'ink'ez Yak'usda ba 'udun nelyane butoh, ndet Yak'usda 'udun nohba neoonin'a-un, 'et nohgha whútalts'ulh. ³³ 'Aw 'uyoonne buzooneya, silver k'us gold cha, k'us bunaih te buts'u dalheiduzni. ³⁴ Nohnich'oh t'éoonáhzun ndi sich'oh sla be 'ust'en. 'Ink'ez súlh nudilhne hik'u huna-i huye ndunidzit-i ts'iyawh buba' yus'en. ³⁵ 'Ink'ez ts'iyantsuk whunóhnistan whe nduts'út'en 'i be mbene la 'aw oot'en 'ait'ohne, 'enne bula' ts'oot'en. Jesus neMoodihti daja ni 'et whunats'oolnih, 'et njan ndutni, 'Huwa' ts'a'aih te negha 'úlsuk-un whanus hoonzoo whe' hoont'oh.''''

³⁶ 'Et Paul ndudani' whe, ts'iyawh bubulh dugwutsi be nenínya 'ink'ez hubulh tenadidli. ³⁷ 'Et ts'iyawh hutso 'ink'ez dushih be' huyoltun whe, "Soo cho khondle'," huyúlhni. ³⁸ "Aw 'on 'at nasulhtuziht'el," 'ubulhni whe bubulh yaílhduk 'et huwa tube cho budzi únduda 'ink'ez ts'i ustan whuts'un huyúlh nunahusdil 'ink'ez k'enahidil'en.

Paul Jerusalem ts'e nunátidalh

21 'Et 'awet bughu nus nats'uski. 'Et ts'ihyan lhunats'uski 'ink'ez Cos ts'e ts'oozki. 'Et 'om bun Rhodes nezninki, 'ink'ez 'et whuts'un Patara ts'e ts'oozki. ² 'Et Phoenicia ts'e ts'utizkez-i, 'i be ts'andil 'ink'ez uztizki. ³ Soo noo k'ut Cyprus ts'onilh'en-un 'oh whuya 'intl'us ts'e nyoo ooghu lhuts'úzki, 'ink'ez Syria yun k'ut ts'e ts'oozki. 'Et keyoh Tyre 'et ts'i be ha' hutilelh whutoh 'et no 'uzdálts'i'. ⁴ 'Et Jesus Christ yugha hodul'ehne buka' ts'oodulhkut whe nabuts'inla 'ink'ez 'ilhu lisman 'et buzih 'uzdálts'i', Ndoni be Paul Jerusalem ts'e tóoya' junih huyúlhni. ⁵ 'Awet buzih lházduja, bughu whenáts'idil 'ink'ez nartzidil whe ts'iyawh du'atkoo te 'ink'ez duzkeh te nebulh lhunahusdil whe keyoh whuch'a nats'usdil. Taba 'et negwutsi be néznindil 'ink'ez tenazdidli. ⁶ 'Et 'awet ts'iyawh lhk'enalhts'udil'en 'ink'ez ts'i be náts'idil whe didut cha duyoh ts'e whenáhidil.

⁷ 'Et ts'ikelh za' ts'ut'en Tyre nus nats'uski whe Ptolemais ts'e ts'oozki. 'Et 'ilhudzin ooba 'alha 'uhoont'ohne buzih 'uzdálts'i'. ⁸ 'Et 'om bun dzin uztizdil whe Caesarea ts'e ts'oozdil. Khuni unzoo-i be yálhduk-un, Philip huyúlhni, 'en oots'ú ts'oozdil 'et oozih uzdutálts'ilh. 'En la Jerusalem lhtak'ant'ine 'ut'ahályane, 'enne butoh 'ilhoghun 'unt'oh. ⁹ 'Ink'ez Philip

'en la dine ootse'ke, 'aw dune t'enuszun unline, 'enne la Yak'usda be nus hoo'enne hinli.

¹⁰Lhat dzin 'et 'uzdálts'i' whe 'ilhoghun Yak'usda be nus hoo'en-un, Agabus huyúlhni, 'en Judea yun k'ut ts'e haínya. ¹¹Neghu ninya whe Paul se yets'ú dilh'oo, 'i yuts'u ha yánla 'ink'ez 'i be duke 'ink'ez dula cha lhuyulhtl'oo 'ink'ez 'utni, “'Et Ndoni ndutni, ‘Jerusalem ts'e ndunne Lizwifne ndi se ooch'e' yinli-un whuz un'a huye hítilhghel, 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne butl'a hítilhtelh.”

¹²'Et whulh 'úzdutsts'ai whe wheni cha 'ink'ez 'uymoonne cha 'et dilhts'íne Paul ooghu tezdudlih Jerusalem ts'e tooya' whuch'a. ¹³'Et 'uneúlhni, “'Et di dahni whe' dahni, 'ahtso 'ink'ez sdzi ts'odi ulh'i? Jerusalem sotilhghel 'et huba lhadúst'oh, 'et hoonts'i 'on 'un Jesus Christ neMoodihti 'en ooba 'et datísah huba lhadúst'oh whe' 'ust'oh.” ¹⁴'Et hoonts'i 'aw nek'oh ts'e lhé'inel 'inka, “'T'ezdínel, nts'en'a la neMoodihti hukwa' ninzun k'un'a la 'ahóneh,” ts'utni.

¹⁵'Et hukw'elh'az 'atsulyaz 'et nazdálts'i' 'ink'ez ndai la be' ts'int'oh-i lhanázdinla 'ink'ez Jerusalem ts'e naztisdil. ¹⁶'Et whulohne Jesus Christ yugha hodul'ehne Caesarea whut'enne, 'enne cha nebulh hótizdil. 'Enne ndun dune oozih uzdutálts'ilh-un hits'u néoozdla, Cyprus whut'en-un, Mnason huyúlhni, 'en 'uda' whuts'un ooba 'alha 'uhoont'oh-un 'únt'oh.

Paul James ts'un nuséya

¹⁷Jerusalem ts'e ts'oozdil whe, ooba 'alha 'uhoont'ohne neunahunilhni. ¹⁸'Et 'om bun dzin Paul nebúlhtiz'az James uzti'elh wheni, 'ink'ez la ts'iyawh butso whudilhdzulhne, 'enne cha 'et hudilhts'i. ¹⁹'Et Paul, “'Hadih,” ubúlhni. 'Ink'ez ts'iyawh nts'oh la 'udun yun k'ut whut'enne butoh be 'ut'en be Yak'usda ne'ust'en-un, 'et huwun ubulh náwhulnuk.

²⁰'Et hidánts'o whe ts'iyawh Yak'usda ba hodálhti' 'ink'ez Paul 'uhuyúlhni, “'Neulhutsin whunilh'en dáhoont'oh tube lhane Lizwifne ooba 'alha 'uhoont'oh suli'ne hoonli 'ink'ez ts'iyawh Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i soo cho hik'úne' 'ut'en. ²¹'Enne nyulh 'úhudants'o nts'en'a la Lizwifne 'udun yun k'ut hudilhts'i, 'enne whubodilh'eh. Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i hila dootnih, 'ink'ez duzkeh hika dune unli-i, 'i k'ut hubuhít'us-un, 'ink'ez Lizwif k'un'a dune hinli-un cha 'etsul 'uhooneh whuz un'a hubodilh'eh hutni. ²²'Et huwa njan whusainya huwun t'ewhuntutidzeh

whe' hoont'oh 'ink'ez dats'óoneh suba? ²³ 'Et huwa ne'úzduni' te ne'ónt'en. Dine dune Yak'usda ts'un nahizyanne, 'enne njan nezih hudilhts'i whe' hint'oh. ²⁴ 'Enne bubulh 'ínt'en 'ink'ez buts'ú nedindaih 'ink'ez nts'en'a la duna'huldoh nyun buba 'uk'elháhoolhtsi, 'et la soo dutsi náhunoozo. 'Et ndínja de, 'et whuz un'a nyunch'oh Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i ook'úne' 'int'en hunoozin la. 'Ink'ez daja nyuhútni-un buba 'alha' lhe'whudoosnih. ²⁵ 'Et hoonts'i ndunne 'udun yun k'ut whut'enne ooba 'alha 'uhoont'oh suli'ne buts'ó k'e'ts'anguz 'ink'ez nts'en'a la 'uzd'íja-un, 'et ubuzdáni' ndai la t'alh-i buyak'usda k'eltsi ts'u hítulhdilh ooh'alh junih. Ts'ekoo k'us dune bulh ninta'ooht'en junih. Khuna ooze' 'úsguz-i 'ink'ez 'uskai' bulhítsus-i ooh'alh junih, 'ink'ez 'uskai' cha ooh'alh junih," Paul hudáni'.

Paul lugliz whucho 'et huyílhchoot

²⁶ 'Et 'inka Paul nyoonne dine dune hubílhchoot 'ink'ez 'om bun dzin 'et duna'huldoh 'et bubulh duna'ilde. 'Et 'awet bulugliz whucho danánja, 'et whe la 'awet Lizwifne k'un'a buna'ide. 'Ink'ez Lizwif lubretne ubudáni' dáwhuldzoh dzin 'et 'uhutit'elh njan 'et lhahódutileh whuts'un loodel k'ut 'ilhoghun hinli whe cha buba 'uhudutálhk'un.

²⁷ 'Et 'awet lhtak'ant'it dzin 'etsul 'uwhutánelh whe, whulohne Lizwifne, Asia yun k'ut ts'u haíndilne, Paul lugliz whucho 'et huyan'en. Whulohne 'ilhozdilne tubulh lhba hodit'ai whe Paul huyílhchoot. ²⁸ "Israel ts'u haindene, nela 'uhneh!" hutni whe huhuyih, "Ndun dune 'en 'unt'oh, whunílhcho nuya 'ink'ez Israel oots'u hainzutne Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i cha 'ink'ez nelugliz whucho cha ts'iyawh whuch'az yálhduk. 'Ink'ez 'andit 'udun yun k'ut whut'enne cha nelugliz whucho dábininla 'et whe neba me whulhtsi!" hutni. ²⁹ 'Et ndun dune Trophimus, Ephesus whut'en-un, Jerusalem 'et la Paul bulh na'as whe hinilh'en inle'. 'Et Paul bulugliz whucho dánilhti huninzun 'inka' hutni.

³⁰ Jerusalem ndulcho whe dune buba 'uhót'e' hooyal. Ts'iyawh 'alghoh 'ilhuhólhghaz, Paul huyílhchoot, 'ink'ez bulugliz whucho 'et tenáhininguz. 'Et 'aho bulugliz whucho dána' dinkez. ³¹ Nduonne lhulh nudilhne Paul hizoolhghelh hukwa' hut'en whe la lhuganne moodih hudáni'. "Jerusalem whut'enne ts'iyawh lhtahawh'unt'ai!" hiyulhni. ³² 'Et 'aho lhuganne moodih 'uyoonne moodih 'ink'ez lhuganne cha hilhchoot 'ink'ez 'ilhozdíline buts'u

whe hilghaz. 'Et ndunne dune lhuganne bulh ubotilh'en whe 'et Paul njan hiyedúlh-un 'etsul 'uhuyínla.

³³'Et lhuganne moodih Paul yuts'oozya, yílhchoot, 'ink'ez nanki lhuztih tl'ool be huyoolhghel hubulhni. 'Ink'ez uboodulhkut, “Ndun dune mbe whe 'unt'oh, 'ink'ez daja whe ninta'unt'en?” ³⁴'Ink'ez 'ilhozdíln ts'iyawh lhelhts'un un'a 'uhutni whe huhuyih, 'on nus huyan'un ha' dani' k'et lhuganne moodih dáhooja-un 'aw t'élhonízil. 'Et 'inka dudune'ne Paul lhuganne dilhts'i ts'e hitoolhte' ubúlhni. ³⁵Soo ook'ut dughaíti ts'e huyoolhti 'et dune budádingil. 'Et 'on nus hiyulh húnilch'e, 'et huwa lhuganne hitilhti. ³⁶Ts'iyawh huyunilwus 'ink'ez 'uhúldzul whe, “Sulhghe!” hutni.

Paul duba yanalduk

³⁷'Et 'awet Paul lhuganne dilhts'i ts'e hitilhti whe la lhuganne moodih bulh yátilhduk, “Nyulh yatisduk hukwa' nuszun.”

'Et lhuganne moodih yúlhni, “Greek k'un'a yailhduk eh?” ³⁸“'Et de Egypt ts'e haínya-un dune 'en iloh lakw 'int'oh? Nyun tilah 'inja, ndunne 4,000ne lhuganne dudulh dune dzoh nuhulhdeh ubuzílhtsi? 'Ink'ez dune lhuhóot'ih ts'e whuz buba whénya, nyun tilah 'int'oh?” yúlhni.

³⁹'Et Paul 'utni, “Si Lizwif 'ust'oh. Tarsus, Cilicia yun k'ut whuz'ai, 'et keyoh whudízti', 'et whust'en. Ndunne dune bubulh yatisduk-un, 'et sgha oonin'aih.”

⁴⁰'Et lhuganne moodih yugha óonin'ai 'inka Paul dughaíti usyin 'ink'ez dune buba núlhnih whe t'ehudínel 'ink'ez Paul Hebrew k'un'a bubulh yáwhenilhduk.

22 “Sulh dunene, sulhutsinke, 'ink'ez 'ubákene, soo zúlhts'ai, 'andit nohbulh duba yanatizduk!” ubúlhni.

²'Et Hebrew k'un'a bubulh yawhénilhduk hidits'o whe 'on nus t'ehudínel. 'Et Paul 'utni, ³“Si Lizwif 'ust'oh. Tarsus, Cilicia yun k'ut whuz'ai 'et whuzúsdli. Jerusalem nísyai, Gamaliel 'en whusodalh'e' whe netsoda'ne hik'úne' 'ut'en-i soo cho yusodalh'e'. Nohni 'andit Yak'usda ba daht'oh la, whuz un'a nohunduzt'oh inle'. ⁴Mbene la Jesus unidúlhne ts'iyawh dahútitsah whuts'un bubezúsdla inle'. Dune cha ts'ekoo cha ts'iyawh 'abusdle ínle'. ⁵'Et Lubret 'uk'enus dizti-un 'ink'ez ts'iyawh dune tso whudilhdzulhne, 'enne ts'iyawh ts'ih'un 'udusni, 'enne cha la nohodóni', ndai la Lizwif didowhne Damascus dilhts'ine buts'ó k'ehuyanguz-i si

stl'a húyanla 'i gha dune buts'ú usyalh ubitáschulh 'ink'ez lhuztih tl'ool be ubutisghel 'ink'ez Jerusalem ts'e dzoh nubotilhdzut wheni whuz whebusdlih ínle'."

Paul Jesus ts'u nálh'a-un huwu yalhduk

⁶"Et 'oh whuya usyalh whe 'uhooja, 'awet Damascus whenghun dzetniz at'en khuntsul ndus de kwun ulhtus-i hadanat, 'ink'ez snat núdiznat. ⁷'Ink'ez yun nadízduz 'ink'ez 'et la whudusts'o 'ink'ez nduwhutni-un whudusts'o, 'Saul, Saul di ha dzoh sezínla whe 'int'en?"

⁸'SMoodihti mbe inli?' dusni whe ooduskut. 'Jesus Nazareth whut'en-un usdli, si 'usilh'en sezínla,' sulhni.

⁹'Ink'ez ndunne dune sulh nudilhne ndi kwun hiyan'en 'ink'ez whe hunuljut 'et hoonts'i ndun sulh yatilhduk-un 'aw luhidíts'il.

¹⁰'Et 'udusni, 'SMoodihti datísnelh?' 'Ink'ez neMoodihti 'usúlhni, 'Dunadindaih, 'ink'ez Damascus ts'e inyalh 'ink'ez 'et ts'iyawh nyodóni' ndet Yak'usda ba datánt'elh-un.'

¹¹'Et 'usja ndi kwun tube snat diznukw k'et whuzis'en susdli, 'inka ndunne sulh nudilhne sla hilhchoot 'ink'ez Damascus ts'e suhoolhya.

¹²'Et 'ilhoghun dune Ananias huyúlhni-un, 'en Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i yuk'úne' 'ut'en 'ink'ez Lizwif Damascus whut'enne ts'iyawh hidílhiti'. ¹³'Et sghu ninya whe szih usyin 'ink'ez 'usúlhni, 'Saul sulhutsin hoon'en naoodle!' 'Et ndudija ibulh 'aho yutás'en 'ink'ez tís'en.

¹⁴'Ink'ez ndutni, 'Netsoda'ne buYak'usda 'en 'utahányalhti Yak'usda be 'ut'en k'oh t'éoononzeh 'ink'ez Jesus Christ 'en ts'ih'un un'a yuba 'ut'en-un cha on'en 'ink'ez dich'oh cha nyulh yaóolhduk ha. ¹⁵'Et nyun ts'ih'un ndun Jesus ghun ubudutánelh ndet la hon'en 'ink'ez whudánts'o-un huwun. ¹⁶'Ink'ez di ha 'on 'un huba silh'i? Dudinyaih 'ink'ez too be' ilneh 'ink'ez 'en yé ulhtus-i gha nlubeshi nyunaodeh neMoodihti boozil' gha!"

Paul, Yak'usda 'udun yun k'ut ts'e tilh'a'

¹⁷'Et Paul 'on 'un ubúlhni, "Et Jerusalem ts'e whenásja 'ink'ez nohlugliz whucho tenadusdli whutoh 'et njan senghun néwhults'ut, ¹⁸whe neMoodihti 'en nus'en 'ink'ez 'usúlhni, 'Soo 'a njan Jerusalem whuch'a nasindaih. Si sghun yailhdúk-un 'aw nyuhoozólhts'ai' 'ait'oh 'et huwa.'

¹⁹'Ink'ez 'udusni, 'NeMoodihti, soo cho t'ehonínzun lugliz totsuk whe mbe la nyun ooba 'alha' 'unt'ohne ts'iyawh ubuschuk 'ink'ez dzoh nubusdzut inle'. ²⁰'Ink'ez Stephen nyun nghun dune bubulh yálhduk 'et hukwa hizilhghi whe 'oh da' si cha 'et susyin inle', sba ts'ih'un 'uhut'en. Mbene la yuzilhghine buluglok nahuyits'uz-i buba ooghusdli.'

²¹'Ink'ez neMoodihti 'usúlhni, 'Inyalh, nilhdza' 'udun yun k'ut whut'enne butúz nyutis'alh!'"

²²'Et dune 'ilhozdíflne Paul huyoozílhts'ai 'et hoonts'i 'et ndúdiya whe soo duyiz t'ahúzulh whe 'uhutni, "Nalhtelh, sulhge, 'aw hoona' huba lhe'ít'oh!"

²³Soo 'uhultús-un whe dunaih k'uhídutulch'oolh 'ink'ez huske k'et lhez cha do hútutsuk. ²⁴'Et Roman lhuganne moodih Paul lhuganne dilhts'i ts'e nahitoolhte' 'ink'ez huyoolhtsas whe huyoodolhkut ndet huwa ndunne Lizwifne huyúlh 'aldzul ubúlhni. ²⁵'Et hoonts'i 'awet huyootalhtsus wheni huyulhghel whe ndun Paul huwunli-un, 'et usyin 'en 'ulhni, "Et nghá whunt'ai whe 'int'en, Roman yun k'ut whut'en-un 'aw ninta'unt'en hukwa ooba nalhuhídel 'et hoonts'i ootalhtsus hukwa' ninzun?"

²⁶'Et ndun huwunlí-un whudánts'o whe lhuganne moodih yughu ninya 'ink'ez yoodulhkut, "Daint'en whe 'int'en? Ndun dune Rome yun k'ut whut'en-un 'únt'oh!" yúlhni.

²⁷'Inka dich'oh lhuganne moodih Paul yughu ninya 'ink'ez yoodalhkut, "Rome whut'en inli eh?"

"A," ni Paul.

²⁸'Et lhuganne moodih 'utni, "Si lhai whe sooniya hukw'elha susi whe Rome whut'en-un susdli' whe 'ust'oh."

'Ink'ez Paul 'utni, "Si 'et whuzúsdi 'et huwa whudune' usdli."

²⁹'Et ndunne dune mbene la Paul oodutalhkutne 'aho hich'a nasdil 'ink'ez ndun lhuganne moodih t'éoonanzin Paul Rome yun k'ut whut'en-un 'únt'oh 'ink'ez lhe'yínla yulhghel cha 'uyinla 'et huwa whénilhjoot.

³⁰Ndun lhuganne moodih soo nahootá'alh hukwa' ninzun ndet huwa Paul huyulh huske, 'inka 'om bun 'et Paul lhuztih t'l'ool hits'a hanahayanla 'ink'ez lubret dízti'ne, nahíyilhne cha ts'iyawh 'ilhuhódilh ubúlhni 'ink'ez Paul bubut nénilhiti.

Paul nahíyilhne bubut usyin

23 Paul nahíyilhne bubut usyin Paul soo cho 'ubunilh'en 'ink'ez ubúlhni, “Sulhutsinkene neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'i gha Yak'usda but 'ahoolhyiz wheni be khusna-i ts'ih'un un'a 'ust'oh.” ²Lubret 'uk'enus dízti'-un, Ananias, 'en Paul zih usyinne hize hookuk 'ubulhni. ³'Et Paul uyúlhni, “Yak'usda 'en cha la nyunookuk. Sih dutsun-i nadistl'us-i le' 'int'oh whe nyo 'et sinda 'ink'ez ndai la Yak'usda ye nébalhúhizye-i, 'i gha sba nahutanyeh 'et hoonts'i sonookuk huwa bilh'a, 'et whuz un'a Yak'usda ooghuni k'uninyis whe' dini!”

⁴Ndunne dune Paul zih nudilhyanne 'uhuyúlhni, “Ndun Yak'usda oolubret 'uk'enus dízti'-un ooba dzoh 'udinja.”

⁵'Et Paul 'utni, “Sulhutsinke 'aw t'éoonuzúszun 'en lubret 'uk'enus dízti'-un 'unt'oh. Yak'usda ooghuni 'uk'u nusguz-i k'ut ndutni, ‘Nohmoodih 'en dzoh ts'e ooghu yaoolhduk junih.””

⁶'Et Paul 'ubunilh'en 'ilhozdílne whulohne Sadduceene 'uhint'oh 'ink'ez whulohne cha Phariseene 'uhint'oh whe la tube cho bubulh yátilhduk, “Sulhutsinke si cha Pharisee 'ust'oh! Pharisee ye' usdli, 'ink'ez sba 'alha 'uhoont'oh yaidlane dunáhudutádulh 'et huwa 'andit sba nahutideh-un huba susda!” ⁷'Et ndúdiya whe Phariseene 'ink'ez Sadduceene te lhéwhehundunidulh 'et huwa 'ilhozdilne nawh 'uhudija sulí'. ⁸'Et Sadduceene yaidláne dunahudutádulh 'ink'ez lizas cha, nudúdehne cha hoonli 'et 'aw buba 'álha' lhe'hóot'oh, 'et hoonts'i Phariseene nahoolt'oh 'et buba 'álha' hoont'oh.

⁹'Et 'on nus 'ulcho-i be 'a whe húnildzul 'ink'ez Moses ooghuni 'uk'u néyuzguz-i hodulh'ehne, Pharisee didowhne, 'enne dodindil 'ink'ez tube cho whuch'a 'uhutni, “Ndun dune 'aw hoonts'i'-un ooghú nalhts'uhóo'al. Lizas tilah k'us nududeh-i tilah yulh yáldulh whutilah 'utni! 'Et huwa Yak'usda bulh dulhyoh 'uzdooni' 'ait'oh.” ¹⁰Whuz tube lhdulhyoh 'uhutni k'et, Roman lhuganne moodih whénilhjoot Paul yahayidólhch'oolh la ninzun 'inka dulhuganne Paul bugha ha náhuyoltelh 'ink'ez lhuganne dilhts'i ts'e whuz hitoolhte' ubúlhni.

23:1 Ndi khuni, “Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,” 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun ts'utni whe' ts'utni.

¹¹ 'Et 'ulhdzis za neMoodihti Paul yuzih usyin 'ink'ez uyúlhni, “Ndo 'udunilt'i. Njan Jerusalem nts'en'a la si sghun ts'ih'un ubudáni' 'et Rome cha whuz un'a za 'udutánelh.”

Whulohne Lizwifne Paul hituzilhghelh hukwa' huninzun

¹² 'Et 'om bun budada' whulohne Lizwifne 'ilhúhozdil 'ink'ez 'alghoh nahúhizya whe nduhútni, “Lhé'ts'oos'al 'ink'ez too cha lhts'oosdnai' Paul ts'utuzilhghelh whuts'un.” ¹³ 'Alghoh dit whunizyane 'on 'un 'uhuniltsuk 'enne hukw'u núhuhilhye'. ¹⁴ 'Et Lizwif lubret 'uk'enus dízti'ne 'ink'ez butso whúdilhzulhne cha bugho nindil 'ink'ez 'ubuhútni, “Ts'iyawh 'alghoh nats'úhizya 'aw hoonli lhts'utis'ulh Paul ts'utuzilhghelh whuts'un. ¹⁵ 'Et huwa 'andit 'et nohni 'ink'ez nahíyilhne tubulh ndun Roman lhganne moodih 'en oots'ótl'a khuni uh'aih 'onilha Paul ndiz náhitoolhte' 'on nus soo cho be 'ut'en k'oh t'ewhuntihzeh 'et wheni doohni' la. 'Et wheni ooba lhazdoot'e' njan nenátidalh whuts'o la ts'uzoolhghelh,” hubuhútni.

¹⁶ 'Et hoonts'i Paul bulhtus ooye' 'en la khuna bundunáts'o 'inka lhuganne dilhts'i ts'e oozya 'ink'ez Paul dáni'.

¹⁷ 'Et Paul 'ilhoghun neilhchuk-un, “'Anih,” yudáni' 'ink'ez uyúlhni, “Ndun chilh lhuganne moodih ts'un ílhtelh hoonliyaz yudutánelh.” ¹⁸ 'Et neilhchuk-un yílhchoot 'ink'ez lhuganne moodih ts'u whe yalhti 'ink'ez uyúlhni, “Paul 'adin'ai-un, 'anih sulhni 'ink'ez ndun chilh nts'u tóoste' súlhni, hoonliyaz nyudutánelh 'inka.”

¹⁹ 'Et nyoon lhuganne moodih yula ilhchoot 'ink'ez disoh ts'e neínilhti 'ink'ez yoodulhkut, “Dahoont'oh-un huwun sudutánelh?” yúlhni.

²⁰ 'Et uyúlhni, “Nyoonne Lizwif moodihne bunde nyuhóodútálhkut Paul nahíyilhne ts'un tolhte' nyodutánelh, 'onilha 'on nus soo cho highu t'ewhuntizeh, 'et wheni hudutinelh. ²¹ 'Et hoonts'i khun te uboozólhhts'ai' junih! Dit whunizyane 'on 'un Lizwifne, 'enne ti hika óodilhhts'i, 'enne ts'iyawh hituzilhghelh whuts'un 'aw lhe'hutis'ulh 'ink'ez too lhotisnel hutni whe nahúhizya. 'Andit 'aho 'uhutinelh huba lhahúdint'oh nyun nahútanyeh-un za ubahilh'i,” yúlhni.

²² 'Et lhuganne moodih 'utni, “Khun te 'uyoonne dóni' junih, njan sudáni'-un huwun.” 'Et 'awet chilh whenáyalh'a'.

Paul Felix yun moodih ts'u whe húyalhti

²³ 'Et ndun lhuganne moodih neilhchukne moodih nane, 'enne buka' dani' 'ink'ez ubúlhni, “200ne lhuganne lhábudahleh keyoh Caesarea ts'e tidulhne, lhtak'ant'i whunizyane yeztli be nudilhne cha, 'ink'ez 200ne sohtuz nudúlene cha, 'ulhdzis de 'ilho hooloh sadzi hukw'é hunint'o de at'en (9:00) 'et whe húdutadulh wheni lhahúdoot'e'. ²⁴ Paul cha yeztli ooba lhadáhleh soo cho ooghohle' whe Felix, yun moodih, 'en ooghu yólhtelh.”

²⁵ 'Et lhuganne moodih yuts'o k'eyanguz-i ndutni,

²⁶ “Felix yun moodih dízti'-un si Claudius Lysias nts'ó k'e'usges, hadih. ²⁷ Lizwifne ndun dune huyílhchoot 'ink'ez hituzilghelhel ínle'. Rome keyoh whut'en-un unli 'et whulh 'údusts'o 'inka sulh lhuganne úschoot 'ink'ez bugha hunaínuzti. ²⁸ Ndet huwa huyílhchoot 'et nahootás'alh 'inka bunahíyilhne ts'u whésti.

²⁹ 'Aw hoonliyaz tank'us 'út'en-un ooghu nálhuwhús'al datítsah k'us huwa 'átilts'ulh huba. 'Ants'i duk'un'a hiba nahooyeh hukwa' hutni. 'Et huwa hich'az yálhduk. ³⁰ 'Ink'ez ndet la Lizwifne ndun dune hituzilghelhel-un huwa yahulhduk sodáni' whe, 'aho nts'u whes'a', 'Ink'ez mbene la yuch'az yalhdukne cha, nyun whulh nts'o tooya' 'ubudúsni. 'Awet za.”

³¹ 'Et lhuganne dahóot'en ubúlhni te, 'oh te ne'hust'en, Paul huyílhchoot 'ink'ez 'et 'ulhdzis za keyoh Antipatris huwhútne ts'e huyoolhti. ³² 'Et 'om bun lhuganne núdilhne ts'iyawh lhuganne dilhts'i ts'e nahoosdil 'ink'ez yeztli be 'út'enne za 'enne Paul bulh hútoodilh ha. ³³ 'Et keyoh Caesarea ts'e huyóolhti, 'et yun moodih cha yuts'ó k'eyanguz-i hitl'á hayan'ai, 'ink'ez Paul cha hitl'a háyalhti. ³⁴ 'Et yun moodih nyoo yuts'o k'eyanguz-i yuk'uyailhduk 'ink'ez Paul oodulhkut, “Nts'ez de yun k'ut haínya?” yúlhni. 'Et yun k'ut Cilicia huwhútne ts'e haínya t'éoonanzin whe, ³⁵ 'et 'utni, “Nyoonne nch'az yálhdukne whusahándil de, 'et la nyoozóst's'ai'.” 'Et Paul Herod ooyoh whucho ts'e hitoolhte', 'ink'ez highole' ubúlhni.

Lizwifne Paul ch'az yahalhduk

24 'Et 'awet kwulat dzin inle' whe la lubret 'uk'enus dízti'-un, Ananias huyúlhni, butso whúdilhhdzulhne te, 'ink'ez 'ilhoghun

dune yalhduk-un, Tertulus huyúlhni-un, 'enne Caesarea ts'e hoozdil. 'Enne yun moodih, Felix huyúlhni-un, hibut 'et Paul ch'az yáhalhduk. ²'Et Paul dáhinilhti 'ink'ez la nyoon Tertulus dune yalhduk-un, Paul ch'az yáwhenilhduk whe ndutni, "Uk'enus dízti'-un hoonih whe neghinli 'et huwa sa' whe neyun k'ut whudizghelh 'et ndúhont'e' 'ink'ez lhat-un cha neyun k'ut whe' ts'oot'e'-un neba na'hóonle. ³'Et huwa 'ahoolhyiz ts'uhóont'i' neyilh'i tube k'eke-un nts'uyútni. ⁴'Aw sda sa' nyostun 'aít'oh 'et hoontsi' hoondukw-unyaz yaztílhduk-un neoozílhts'ai nts'u tédusdlih.

⁵T'éts'onínzun ndun dune tube wheóonujut whe ntsi'-un dune unli. Yun k'ut ndulcho whe 'en gha Lizwifne cha lhtáhúwhút'aih 'ink'ez Nazarenne butso nuyá-un unli. ⁶'Ink'ez Lizwif bulugliz whucho 'et cha me neba whulhtsi 'inka ts'ílhchoot whenich'oh nek'un'a ooba nats'otiyeh hukwa 'uzninzun. ⁷'Et hoontsi' ndun lhuganne moodih, Lysias huyúlhni, danínya 'ink'ez negha ha náyulti. ⁸'Et Lysias 'en Paul ch'az yálhdukne nyun nts'ó toodilh ubúlhni. 'Et nyunch'oh ndun dune oodilhkut de tube lhat-un whe óoghu yats'ulhduk-un la t'éwhunonzeh."

⁹'Et Lizwifne cha Paul ch'az yalhduk-un ts'iyawh 'alha' hutni, hutni la.

Felix oobut Paul duba yanalduk

¹⁰'Et yun moodih Paul yatilhduk-un yutl'a hón'ai whe ndutni, "T'éoonúszun ndi yun k'ut lhat naoodizut 'et nahíyilh-un inle' 'et huwa hoonúst'i' mbut duba yanazduk. ¹¹'Et nyunch'oh la nahón'alh 'aw whunizyat 'on 'at nat dzin at'en inle' teni ntisdzilh ha Jerusalem ts'e tisyá. ¹²'Aw Lizwif bulugliz whucho 'et dune dulhyo 'údsni whe Lizwif sulh úhis'en, 'ink'ez bulugliz cha, 'ink'ez bukeyoh 'et dune lhebusdulh whe cha sulh úhis'en. ¹³'Aw daja suhútni-un ts'ih'un mba nehúho'alh 'aít'oh. ¹⁴'Et njan nyudúsní Jesus k'un'a 'uninzunne 'et whuz un'a si cha netso whudilhdzulhne buYak'usda oots'un teni nusdzun. 'Ink'ez Moses ooghuni 'uk'u nusguz-i 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne 'uk'u nuhúyuzguz-i cha sba 'alha' 'unt'oh. ¹⁵Ndunne yaidláne unzoo k'us ntsi' inle'ne ts'iyawh dunahudutádulh Lizwifne buba 'alha' 'uhoont'oh, whuz un'a si cha Yak'usda sba 'alha' 'unt'oh. ¹⁶'Et huwa si 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un 'ink'ez dune

cha ts'un neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'i gha ts'ih'un un'a oost'e' hukwa 'ust'en.

¹⁷'Et lhat nawhudizut Jerusalem whuch'oh 'ist'en inle' whe sulh whut'enne ba ndai sooniya buba lhunayost'ai-i butsu' naítus'ai 'ink'ez Yak'usda ts'un loodel k'ut 'udutásk'un wheni whuz naoozúsja. ¹⁸'Et bulugliz whucho Lizwifne bubuna'udeh k'un'a lhaóodusdla inle'. 'Et whutoh ndust'en whe suhan'en. 'Aw dune 'ilhozdil 'ink'ez 'aw lhts'u dé' hadulh iloh inle'. ¹⁹'Et ndunne njan mbut nehóodilh huba' hoont'oh 'ink'ez sch'az yáhoolhduk hoonliyaz whe sdulhyoh 'úhint'oh de. ²⁰K'us ndunne te nyodóni' ndet whe ninta'nust'én-un sghu náháhóon'ai nahíylh-un but susyin whe, ²¹'et hoonts'i 'ilhoghun za disni' nahíylh-un but susyin whe, 'Yaidláne dunahudutádulh sba 'alha 'uhoont'oh,' 'et huwa 'andit dzin 'et sba nahinyeh.”

²²'Et Felix ndai la Jesus k'un'a 'unt'oh-i ghun soo t'eóoninzun. 'Et Paul yuba nahooyeh hukwa lhe'nízun 'inka ubúlhni, “K'at le lhuganne moodih Lysias whusaínya de la mba nahoosyeh.” ²³'Et Paul neilhchuk-un yughunli-un 'ulhni, “'Ahoohyiz ooghinli hoonts'i, 'on nus k'úne' oot'en whute ook'ekoone hits'ú k'unaoodulh 'ink'ez ye ndunidzit-i be highole' ha.”

Paul Felix 'ink'ez Drusila bubut nenínya

²⁴'Et dzoh lhat dzin inle' whe Felix du'at Drusila bulh whúsain'az, 'en cha Lizwif 'unt'oh. 'Et Paul hikunáwhulh'a', nts'en'a la Christ ooba 'álha' 'unt'oh-un 'et huwun bubulh yálhduk, 'ink'ez huyoozílhts'ai. ²⁵'Et Paul, be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, 'ink'ez whenich'oh khuts'udli-un cha, 'ink'ez neba nahutideh dzin whusáwhutilts'ulh de huwun whúbunoolhtun hukwa 'utni. 'Et Felix nílhjoot 'ink'ez 'utni, “'Awet 'andit naindalh, doo cha nkana'doosni' la sghá whults'ut de.” ²⁶'Et yalhduk whutoh la, “Khun tilah Paul sooniya sgha óo'alh, 'et la oola nadoosnih,” ninzun. 'Et huwa lhat whe yuka'dunih 'ink'ez yulh yálhduk.

²⁷'Et hoonts'i nat yus k'ut naoodizut inle' la, Porcius Festus huyúlhni-un, 'en Felix yun moodih k'enádija. Felix 'en la Lizwifne dune unzoo donózin ninzun 'et huwa za Paul 'aidilh'ai.

24:16 Ndi khuni, “Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,” 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni whe' ts'utni.

Paul lerwe 'uk'enus dízti'-un but neóoya'-un yuts'u húkwa' 'utni

25 ¹Ink'ez tat dzin inle' Festus yun moodih Judea yun k'ut ts'e oozya. ²'Et hukw'elh'az keyoh Caesarea whédinya 'ink'ez Jerusalem ts'e oozya. ³'Et lubret 'uk'enus dízti'-un 'ink'ez Lizwif bumoodihne Festus ts'u hoozdil whe Paul hich'az yálhduk 'ink'ez Festus highu tédudlih, ⁴Paul Jerusalem ts'e naitoolh'a' hukwa' hunínzun 'et whe dula' ooneh huyúlhni, 'onilha highun lhaóodinla ti whuya uyalh de 'et hituzilhghel'h 'et wheni. ⁵'Et Festus 'utni, “Paul Caesarea 'et 'adin'ai-un unli whe 'unt'oh. 'Et sich'oh cha 'aho 'et whuz natísdalh. ⁶'Inka nohmoodihne sulh náhutoodilh 'et si hich'az yaóolhduk Paul ninta'unt'en-un hoonli de,” ubúlhni.

⁷'Et whunizyat dzin at'en 'et butoh nada' 'ink'ez Caesarea ts'e whenya. 'Et 'om bun 'awet dune ba nahidilh-un hukw'é tl'a dida' 'ink'ez, “Paul daháyolhtelh,” ubúlhni. ⁸'Et Paul danínya whe Lizwifne Jerusalem ts'e haíndilne higha óozdil 'ink'ez lhat-un hooncha 'et ninta'unt'en huyúlhni whe hich'az yálhduk 'aw ts'ih'un 'alha' hutni huhoolhtselh 'aít'oh.

⁹'Et hoonts'i Paul duba yanalduk whe uyúlhni, “'Aw Lizwifne be buba nahisda-i cha, 'ink'ez bulugliz whucho cha, 'ink'ez Rومانne bulerwe cha buts'un cha ninta lhe'ust'el.”

¹⁰'Et Festus Lizwifne soo cho soo nubana'a 'inka Paul yoodulhkut, “Jerusalem ts'e ndi hiye nch'az yálhduk-i, 'i gha whuz sbut tanyin hukwa' ninzun eh?”

¹¹Paul 'utni, “Njan lerwe 'uk'enus dízti'-un dich'oh nahíyilh-un, 'et mbut susyin 'et sba nahoodeh huba' 'ust'oh. Lizwifne buts'un nintalhe'úst'el nyunch'oh soo cho t'eeonínzun. ¹²'Et be ba nahisda-i k'unusyuz de k'us hoonliyaz hukw'elha daóosah huba' hoont'oh-un 'usja de, 'aw whuch'a ne'óost'en 'aít'oh. 'Et 'aw daja 'úhutni-un 'alha' lhe'hóot'oh de 'aw dune but'l'a sóolhtelhne hooloh. Lerwe 'uk'enus dízti'-un 'en but neóosya' 'et nts'u húkwa' dusni.”

¹³'Et Festus dugha utníné naboodalkut hukw'elh'az, 'et Paul 'ulhni, “Lerwe 'uk'enus dízti'-un but netányalh-un hukwa' ninzun 'et huwa lerwe 'uk'enus dízti'-un, 'en la but neóonya'!” yúlhni.

Festus Lerwe Agrippa 'en Paul ghun yulh yálhduk

¹³Aw sa' iloh hukw'elh'az Lerwe Agrippa huyúlhni-un 'ink'ez ts'eke yúlh na'as-un, Bernice huyulhni-un cha, Caesarea ts'e hooz'az Festus k'eke hidutatnelh wheni.

¹⁴Lhat dzin 'et hanke' hukw'elh'az Festus Lerwe Agrippa Paul ghun dáhoont'oh ts'iyawh yulh náhoolnuk, “Njan 'awhuz 'ilhoghun 'adin'ai-un 'et usda, 'en la Felix 'ayan'ai ínle'. ¹⁵'Ink'ez Jerusalem ts'e oozúsya whe Lizwif lubret 'uk'enus dízti'ne 'ink'ez butso whudilhduzhne cha hich'az yálhduk 'ink'ez datítsah huba ooba nahoosyeh ha sts'u téhududlih.

¹⁶'Et hoonts'i 'ubudusni, ‘Romanippe buk'un'a 'et ndúlhuhoot'oh, dune ninta'unt'en dáhni-un 'udechoo yuch'az yálhdukne bubut inyin 'ink'ez duba yaooduk huba' hoont'oh, 'aw 'et de za ooba nahutideh.’ ¹⁷'Et whusahándil whe 'om bun 'ahoh dune ba nahudeh-un, 'et nátl'a disda' 'ink'ez, ‘Nyoon dune daháyolhtelh,’ 'ubudúsni. ¹⁸'Et yuch'az ditnine dodindil tube la 'uhidóni' nuszun whe 'aw daja lhuhidínel. ¹⁹Lizwif dulugliz huwun 'ink'ez 'ilhoghun dune, Jesus huyúlhni-un, dazsai ínle' 'et hoonts'i Paul 'utni, ‘Khuna,’ ni. 'Oh huwun za lhdulhyoh 'uhuditni'. ²⁰'Aw whe náhos'alh ts'e hooloh njan 'uwhutni-un huwun, 'inka Paul oodaskut, soo tilah Jerusalem ts'e tooya' 'et nahíyilh-un but ootáldzih huba. ²¹'Et Paul buts'u húkwa' dani' 'adodoolh'a' 'ink'ez lerwe 'uk'enus dízti'-un, 'en duba nahooyeh ni, 'inka lerwe 'uk'enus dízti'-un, 'en ts'un tís'alh 'et whuts'un 'adoo'a' dusni,” ni Festus.

²²'Et Agrippa Festus 'ulhni, “Ndun dune sich'oh ootuzasts'ilh hukwa' nuszun,” yúlhni.

'Et Festus 'utni, “Bunde si oozólhts'ai,” yúlhni.

²³'Et 'om bun Agrippa Bernice bulh soo buba hodílhti' whe whusahán'az. 'Et lhugan moodihne 'ink'ez keyoh whumoodihne cha dune 'ilhodulh-un bubulh dahánindil. 'Et Festus, “Paul daháyolhtelh,” ubúlhni, 'inka dáhinilhti. ²⁴Festus 'utni, “Lerwe Agrippa 'ink'ez nohni dune njan dilhts'ine ts'iyawh ndun dune nulh'en. Lizwifne njan 'ink'ez Jerusalem cha sulh náwhuhulnuk whe Paul tank'ús ne'ust'en, hutni. Soo tube cho 'uhutni, 'aw khoona' huba lhe'ít'oh. ²⁵'Et hoonts'i 'aw tank'us ne'ust'en-un hukw'elha daóotsa-un ooghu nalhuwhús'al 'ink'ez dich'oh lerwe 'uk'enus dízti'-un yuts'u húkwa' dani' 'et huwa 'en oots'ítis'alh. ²⁶'Et lerwe 'uk'enus dízti'-un oots'o k'etisgus hoonts'i 'aw Paul whe tank'us 'uja-un ts'ih'un ooghun

nálhuwhús'al. 'Et huwa njan nohbut nenústi, nyun soo Lerwe Agrippa mbut nenústi, khun si hoonli ooghun náwhuh'ai de, 'et la 'uk'ehóosges. ²⁷'Aw ndun dune hoonli ooghun nalhts'oohóo'al whe whuz whe ts'álh'a' de 'aw ts'ih'un sba lhe'hóot'oh.”

Agrippa oobut 'et Paul duba yanalduk

26 'Et Agrippa Paul 'ulhni, “Duba yanatalduk 'et ngha óonus'ai.” Paul dudilne 'ink'ez duba yanawhénilduk whe ndutni, ²“Lerwe Agrippa, Lizwifne lhat-un sk'ehúhoonla-un huwun, sich'oh mbut duba yanatizduk 'andit dzin sgha óonin'ai 'et huwa tube sba' hóolya nuszun. ³'Et 'alha 'uhoont'oh nyunch'oh soo t'eóoninzun nts'en'a la Lizwif duk'oh ts'e dune hinli 'ink'ez huwulh dulhyoh 'uhudutni 'oh cha 'et huwa soo cho soo zólhts'ai'-un nts'u húkwa' dusni.

⁴Usóol da' whuts'un yinka susda-un Lizwif ts'iyawh t'éhonínzun soo 'udéchoo whuts'un sich'oh skeyoh 'ink'ez Jerusalem cha 'oh za dune usdli 'et t'éhonínzun. ⁵'Udechoo whuts'un soo 'uk'enus dulugliz hukw'un né'ut'enne, Phariseene, 'enne bubulh dísdoh 'et t'éhonínzun 'et huwa hukwa' huninzun de 'et da' sla' hudooni' oole'. ⁶'Ink'ez ndai la Yak'usda netsodá'ne buts'ú yoozi-i, si cha ooká tse hóosdli 'et huwa 'andit njan ootázdziha mbut susyin. ⁷Whunizyat 'on 'at nawh didowhne dune, 'enne ndi khuni buts'ú yoodzi bugha ítalts'ulh 'et hukwa tse huhooli dzin 'ink'ez 'ulhdzis whulh Yak'usda ts'u téni' 'uhunilhdzun whutoh 'ink'ez lerwe dínti'-un, ndet ndunne Lizwifne, hukwa tse húhooli-un si cha hukwa tse hoosdli, 'et hukwa sk'ehúhoon'ai. ⁸'Et ndet huwa nohba 'alha' hot'e' 'aít'oh njan Yak'usda yaidláne dunabudile-un huwun?

⁹Ndun Jesus Nazareth whut'en-un ts'iyantsuk whe ooch'az dosni nuszun ínle'. ¹⁰Jerusalem 'et ndust'en inle', lubret 'uk'enus díziti'ne stl'a háhon'ai whe lhane Yak'usda ooch'e'ne 'abisdla 'ink'ez yahitádla wheni buba nahisda whe, si cha buch'az dasni'. ¹¹Si 'udusni huwa lugliz totsuk dune dzoh nubuhulhdeh Jesus Christ hich'az naóol'ah hukwa' bus'en. Whuz tube bubulh húnuzch'oh k'et nilhdza' keyoh hoonts'i bubúnunúsya dzoh nubutisdzut ha.”

26:7 Ndunne whunizyat 'on 'at nawh didowhne, 'enne Jacob buzkehne 'uhant'e'. Lizwifne, 'enne ndunne buts'u ha hánde whe' hint'oh.

Paul Jesus ts'un dudzi náhunduniz'ai-un hukw'u náwhutilnuk

¹²“Njan 'et wheni lubret 'uk'enus dízti'ne stl'a hóhon'ai 'inka Damascus ts'e tísya, ¹³'ink'ez lerwe dínti'-un, dzetniz at'en 'et ti ts'idulh whe kwun ndult'oh-i sa anus 'ultus-i, 'i dune sulh 'udulhne bulh nenat núdiznat. ¹⁴'Et ts'iyawh yun nats'ánkat whe Hebrew k'un'a sulh yáztihduk whe nduwhútni, 'Saul, Saul, di ha 'int'en, dzoh nusílhduz? Tutsus nulé-un ook'ú nulhe'zint'en de nyunch'oh za dzoh nuná'dudutaldzut,' súlhni.

¹⁵'Et ooduskut, 'Moodihti mbe inli?' dúsni. 'Si Jesus 'ust'oh. Si 'usilh'en sezínla.

¹⁶'Et hoontsi'i dudinyaih 'ink'ez sinyin, njan nyunalhts'et hasya sba 'int'en nyutiselh ha. 'Andit dzin san'en 'ink'ez 'udun cha nus de whúnyuntistun, 'et cha huwun 'uyoonne ubudóni'. ¹⁷Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buts'un 'únyutis'alh. Dzoh nunyotihduz 'et hoontsi'i nla'tist'elh. ¹⁸Whúbuntalhtun, tsálhgus yáhahudutidulh 'ink'ez hoot'en-un nehútidulh 'ink'ez hitán'en ubulhts'elh Satan uboontúnne Yak'usda ts'un náhutilyalh. 'Enne Si buba 'alha' 'ust'oh huwa bulubeshi bubunaitidoh 'ink'ez Yak'usda ba 'udun nebuninlane butoh 'et bugha óotalts'ulh,' súlhni.”

Paul dude 'ut'en k'oh huwu yalhduk

¹⁹“'Et huwa, Lerwe Agrippa, njan ndus de kwun diznukw-un 'ink'ez whudasts'o-un 'aw whudulhyoh lhe'úsnel. ²⁰'Udechoo Damascus 'et 'ink'ez Jerusalem cha 'et hukw'elh'az Lizwifne buyun k'ut ndulcho whe, 'udun yun k'ut whut'enne butoh cha, dudeni nahondunooleh huba' hoont'oh 'ink'ez Yak'usda ts'u náhoolyeh 'ink'ez dudzi náhundunizdla ts'e whuz un'a za ne'hóot'en, 'ubudúsni. ²¹'Et njan huwa lugliz whucho 'ust'en whe Lizwifne suhílhchoot 'ink'ez sozoolhghelh hukwa' hít'en. ²²'Et 'oh da' 'andit dzin whuts'un Yak'usda sla 'ít'en. 'Ink'ez 'andit njan nohbut susyin ts'iyanne dósni' ha, tel'enne cha 'ink'ez dízti'ne cha. 'Ink'ez daja dusni-un Yak'usda be nus hoo'enne 'ink'ez Moses cha daóotanelh hutni-un, 'et za 'uwhudúsni. ²³Christ 'en dzoh nutizut 'udéchoo dune 'utinilh, datítsah, 'ink'ez 'ilhiz dunadutádalh whuz un'a ooneh huba' hoont'oh. 'Et whe la Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne hudutijih. Be hoot'en, 'i be ndi tsálhgus hiyáhanadutidulh.”

²⁴'Et Paul whuz un'a la' dutni whe, 'et Festus yúlh dilhtulh, “Paul nyeni hooel! 'on nus hodal'e' k'et, nyeni hooloh sulí!”

²⁵'Et Paul 'utni, “Festus dízti'-un 'aw seni hooloh iloh, ndi khuni be yásduk-i, 'i khuni 'álha' 'unt'oh-i 'unt'oh 'ink'ez ts'ih'un un'a 'udusni.

²⁶Lerwe Agrippa soo ts'et whucho nyudúsni, nyunch'oh cha soo t'éooninzun hoonliyaz nts'oh te ne'whust'en soo ts'iyawh nyunalh 'úhoot'en, 'aw whunist'i whe 'et ndulhúhoot'el. ²⁷Lerwe Agrippa, Yak'usda be nus hóo'enne khuni 'uk'u nuhúyuzguz-i mba 'álha' 'utni eh? T'éoonúszun mba 'álha' whutni.”

²⁸'Et Agrippa Paul 'ulhni, “'Andit 'atsulyaz 'et 'ankw'us Jesus Christ uniyálh-un susílhtsi.”

²⁹'Et Paul 'utni, “Dawhulduk k'us dawhuldzoh nyun cha 'ink'ez mbene la soo zílhts'aine ts'iyawh sunduhult'oh uncha nuszun whe nohba tenadusdli. Ndi lhuztih tl'ool be suzghel-i, 'i za nohba ooka lhe'núszun.”

³⁰'Et 'awet lerwe, 'ink'ez yun k'ut moodih, 'ink'ez Bernice, 'ink'ez 'uyoonne cha ts'iyawh dunahudidil, ³¹'et whenáhidil hukw'elh'az 'ulhodútni, “Ndun dune 'aw hoonli hukw'elha datítsah k'us 'aduti'alh-un hubalhe'it'oh.”

³²'Ink'ez Agrippa Festus 'ulhni, “Ndun dune lerwe 'uk'enus dízti'-un yubut ooyin-un hukwa lhe'dínel de, 'uda' da' oola nazditni óole'.”

Paul Rome ts'e whe húyalhti

27 'Et 'awet lhgha 'úhudija whe Italy ts'e luwel be uztóoke' hutni. 'Inka Julius huyúlhni 'en Roman lhuganne moodih unli, nyoonne lhuganne, 'enne lerwe dízti'-un oodune'ne lhuganne 'ubuhútni, 'en Paul 'ink'ez 'uyoonne 'adinlane cha, Julius 'en hitl'á banla. ²Ts'i cho, keyoh Adramyttium ts'e haínkez, 'i Asia ts'e yatoo ba ts'i yanákuk-un whutunutíkwus, 'i be ts'ándil 'ink'ez 'awet uztizki. 'Ilhoghun dune Aristarchus huyúlhni-un, 'en keyoh Thessalonica Macedonia yun k'ut whuz'ai ts'e whuz de haínnya, 'en cha nebulh 'úja.

³'Om bun 'et 'awet keyoh Sidon ts'e ts'ozki. Julius 'en Paul ts'un unzoo duk'ekene naboot'en ha 'et yugha óonin'ai, ndai la ye ndunindzit-i higha óolelh 'et wheni. ⁴'Et whuch'a ts'uzki whe nedudzits'i 'et whuch'a noo Cyprus 'i oo'ih lhuts'úzki. ⁵Yatoo Cilicia 'ink'ez Pamphylia huyúlhni 'ohwhi hukw'u ts'oozki 'ink'ez keyoh Myra, 'et Lycia yun k'ut whuz'ai,

'et yats'úzki. ⁶'Et ndun lhuganne moodih ts'i cho keyoh Alexandria ts'e haínkez-i, Italy ts'e tíkwus, 'i ye néanla. ⁷Lhat dzin 'et nánilhtsa za ts'ikelh tube huwa whulna' whe ts'ikelh. 'Et 'udek'ez keyoh Cnidus 'et whuzih lhuts'úzki. Nedudzits'i huwun 'aw 'á uztooke' 'ait'oh. 'Et huwa nus sih noo cho Crete huyúlhni 'i oots'un 'úts'uja, Salmone huwhútni, 'oh whuya lhuts'úzki, 'ink'ez noo oo'ih za ts'ut'en whe, ⁸no whuzih za ts'íkelh, tube huwa whulna' whe Tl'oh Dizghel huwhútni-un, 'et keyoh Lasea huwhútni-un, 'et huwu nilhdza' iloh, 'et yats'úzki.

⁹'Et sa' whe 'et 'uzdálts'i. 'Et 'awet Lizwifne soo húhooni-un dzin 'et cha 'uda' whengho dizut, tube huwa 'óodli-un whudizulh nuts'úke huba. 'Inka Paul bugha dáni' whe njan ndúbuhni, ¹⁰“Dunene 'awet njan whuts'un tube huwa oodli tileh. Ts'i cha 'ink'ez be yuzdla-i cha ninta'tit'elh, 'ink'ez whulohne cha yaitádlah whe' hoont'oh.” ¹¹'Et hoonts'i nyoon lhuganne moodih Paul yuba 'alha' lhe'dusnih. Ts'i niz ts'e usda-un, 'ink'ez ts'i ooch'e' yinlí-un, 'enne za hiba 'álha' 'utni. ¹²Nyo hudilhts'í-un khít hudutálts'ilh huba nek'e' hoot'oh. 'Inka nyoonne dune k'us lhane, 'enne nus hutikelh hukwa' huninzun, soo' hutinelh de keyoh Phoenix ts'e hutikelh hutni. 'Et noo cho k'ut tl'oh whucho whuz'ai, yándzuz nilhts'i 'ink'ez nus nilhts'i cha ch'a whu'ih whuz'ai, 'et khít hutileh hukwa' huninzun.

Yatoo k'ut whudutilhts'ut

¹³'Et nánilhtsulyaz yandzuz tizts'i 'ink'ez nyoonne dune soo' hutinelh huninzun 'inka ts'i bulh too 'us'ai-i too ha nahayan'ai 'ink'ez nus huzki 'ink'ez noo cho Crete 'i soo oozih k'ut za hutizki. ¹⁴'Et 'aw lhotuszit whuza nilhts'i ulhtus, ndaz danus huyúlhni-i, noo soo oots'u haínts'i whe tizts'i. ¹⁵Ts'i udilhts'ut whe 'aw nilhts'i dulhyoh uztooke' 'aít'oh sulí'. 'Inka hukwa ts'ut'en-un 'etsul 'uts'uja 'ink'ez whute nilhts'i be uzdutílhduz. ¹⁶'Uyoo nooyaz Clauda huyúlhni-i, 'i oo'ih ts'ánki, 'et 'ankw'usyaz neba' hónt'e'. 'Et soo 'uznut'en whe ts'iyaz dézdilt'i-i duts'o ts'úlhtsi, ¹⁷'ink'ez dets'ántan. 'Et ts'i cho tl'oolh be oonane'ts'uzguz. Luwel nanáhayanla, Lybia 'oh ho taba desk'ut 'ink'ez teh whudutle 'i hik'é talulh 'et whe hunuljut 'et huwa. 'Ink'ez 'ants'i nilhts'i be uzdildus. ¹⁸Whéwhunujut whe nilhts'i za' whut'en 'inka 'om bun ts'i be 'usdla-i ooloh táwhehinilhdil. ¹⁹'Et doo cha whulh tat dzin nyoo ts'i bet be ne'whut'en-i cha whenich'oh

tats'álhdil. ²⁰Lhat dzin inle' 'et sa cha 'ink'ez sum cha 'aw lhts'ís'en 'ink'ez whuz tube nílhts'i za' whut'en. 'Udek'ez 'awet 'uzdutijih-un whula nízduande.

²¹'Et sa' whe dune 'aw lhe'hus'al whe Paul butoh usyin 'ink'ez ubúlhni, “Dunene soo sólhts'ai' huba' hoont'oh, noo cho Crete 'aw whuch'a ts'ooke' huba lhe'hóot'oh. 'Et 'uts'úja de, 'et de da' 'aw hoonli nech'a ninta lhe'oost'el 'ink'ez nintalhe'ts'ílel oole' da'. ²²'Et hoonts'i 'andit nohghu tédusdlih, nohdzi ulhtus cho ulh'i! 'Aw nohtoh 'ilhoghun hoonts'i dálhtisa, ts'i za ninta'tit'elh. ²³Yak'usda ooch'e' usdli-un, 'ink'ez ooba ne'ust'en-un, 'en 'ulhdzis da' oolizas 'en szih be hóodiltsai ²⁴'ink'ez 'utni, ‘Paul whéniljut iloh! Lerwe dízti'-un oobut tanyin whe' hoont'oh, 'ink'ez Yak'usda nyudánts'o whe ye únzoo-i, 'i gha nyulh dédilhts'ine yalhotásdla.’ ²⁵'Et huwa dunene nohdzi ulhtus cho oole!' 'Et sba 'álha' hoont'oh nts'en'a Yak'usda 'usúlhni, whuz un'a la 'uhót'e'. ²⁶'Et hoonts'i 'ilho nooyaz k'ut 'et yázdutaldus.”

²⁷'Awet nat lisman inle' 'et Adria yatoo k'ut 'awhuz uzdildus. 'Et tuzniz at'en nyoonne ts'i bet 'ut'enne yun enghoh 'uts'ut'en huninzun. ²⁸Tl'oolh ndaz-i huyé díguz 'ink'ez tahúyan'ai. 'Et nahuhoon'ai tube takhulh 120 feet 'et ta'dikhulh. 'Et hukw'elh'az 'et doo cha za whunduna'hoolhdzai, 'et 90 feet ta'dikhulh. ²⁹Tse k'ets'ítal'ulh-un whéznuljut 'inka dunghi ts'i bulh too 'usdla-i, 'i ts'i niz ts'e taháyanla 'ink'ez soo 'a úncha yulhkai húninzun. ³⁰Ts'i bet 'ut'enne neghu déhahunool'ilh hukwa' hút'en. Ts'iyaz tahítitelh 'ink'ez ts'i bulh too 'usdla-i nus tahítilelh nahahoolh'i. ³¹'Et Paul nyoonne lhuganne 'ink'ez bumoodih cha ubúlhni, “Nduenne dune 'ut'enne 'aw ts'i be lhódilts'ih de, 'aw doohjih 'aít'oh.” ³²'Inka nyoonne lhuganne tl'oolh k'uhinínt'az 'ink'ez ts'iyaz hila ditni.

³³'Awet yutílhkalh whe Paul ubúlhni, “Uhoo'alh, 'awet nat lisman hubalh'e' 'et ndúhoolyiz whe 'aw hoonli lhuzah'al. ³⁴Nohghu tédusdlih 'ah'alh! 'Et whut'az dutihjih whe' hoont'oh. Nohtsigha' 'ilho hoonts'i nintalhdutáskwus.” ³⁵'Et ndudáni' hukw'elh'az, Paul lhes yílhchoot ts'iyawh bubut Yak'usda ts'un, “Musi,” dani', taídanyuz 'ink'ez whe nin'al. ³⁶'Et budzi ulhtus násdli' 'ink'ez 'ilhoghun hinli whe 'úhan'al. ³⁷'Alhghoh 276ne tsinli whe ts'i bez dilhts'i. ³⁸Ts'iyanne soo 'ultsuk nahít'al hukw'elh'az, ts'i ndza oole' ha, lhes ha níyeh-i desdzai-i tahúyalhdil.

Desk'éhinki whe tatsi be ts'i yaijut

³⁹Et 'awet yulhkai whe ts'i bet 'út'enne no yun nalhúhuhóoltsulh. Tl'oh taba hoonli-un, 'et hotilh'en, soo' hutinelh de whute ts'i yahítajooch huninzun. ⁴⁰Et 'inka ts'i bulh too yuzdla-i k'unuhúyuzt'az 'ink'ez nyo 'awet hila ditni. Tl'oolh ts'i be nuhunukes-i be dint'i 'i cha k'unuhúyuzt'az 'ink'ez nus luwel 'i whe náhidintsi nilhts'i be no yádoldis ha. 'Et 'awet no hudutilhduz. ⁴¹Nyo lhedli ndúwhult'oh sai dutlé-i haín'a 'i ts'i yuk'énkez 'ink'ez nus ts'i bintsit duts'o súli' 'aw nuhóotnah 'aít'oh. 'Ink'ez niz ts'e 'et 'awet tatsi be yawhínan'il.

⁴²Et lhuganne nyoonne 'adinlane hubotighan ha lhahódinla, doo ka la yaháhl'il 'ink'ez ninta nahoolghas. ⁴³Et hoonts'i lhuganne moodih Paul yutilhyih hukwa' ninzun 'inka, “Dah,” bubúlhni. “Mbene la dune núl'ilh t'éwhunínzunne, ts'iyawh 'enne cho tahóollhat 'ink'ez no hútool'ilh,” bubúlhni. ⁴⁴Et 'onghunne, 'enne dzihtel k'us ts'i oots'u há nidistuk-i 'ohwhi hit'az yahúlh'il. 'Et whuz un'a ts'iyawh dálhts'inel whe yats'úzdil.

Paul Malta whut'enne bula'tit'elh

28 Soo yats'úzdil ndi noo 'i Malta huyúlhni 'et t'ets'onanzin. ²Et whut'enne tube nets'un hínzoo. Náwhewhunilhtan 'ink'ez whuzk'uz. Kwun neba húdulhk'an 'ink'ez soo cho nene'hulh'en. ³Paul tsuz naidalhdzoo-i nus tsídule whe tl'ughus oolhch'oolh-i kwun be nílghaz whe Paul yula súlhch'ulh. ⁴Et whut'enne nyoo tl'ughus Paul yula yé dint'i hinilh'en 'et 'ulhodútni, “Ndun dune ughan-un la 'unt'oh. Wheni neyak'usda, 'en boози', 'i 'ahoolhyiz 'uk'elháhoolh'i-un ts'útni, 'en hutinalh-un yughá ho'alh 'aít'oh, yatoo k'ut dujih hóonts'i.” ⁵Et hoonts'i Paul 'aw dálhinel whe kwun k'ut dula yuzghat 'et tl'ughus oots'a ha yánkat. ⁶Hiba sulh'i 'ólk'et tilah k'us khuntsul tilah nadílduz 'ink'ez daóotsa. Sa' hiba 'ilh'e' hukw'elh'az 'aw hoonli lhe'ínel 'inka 'uts'un un'a na'hunudzun 'ink'ez ndun duyak'usda bulh 'ilhoghun la 'unt'oh huninzun.

⁷'Aw bughu nilhdza' iloh 'et tl'o k'ut whuzdla, noo k'ut whudayi, Publius huyúlhni, 'en ooch'e' hoonli. Soo oo'ih te ooghu dázndil 'ink'ez tat dzin oozih 'uzdálts'i'. ⁸Publius oobá lili k'ut sulhti dada be cha 'ink'ez dubut k'edzoh nuzut. Paul sulhtí-un, 'et yughu danínya 'ink'ez tenadidli, yuk'událni, 'ink'ez soo ná'yinla. ⁹Et ndúhooja hukw'élh'az noo k'ut

whut'enne ndudáne ts'iyawh whusahándil 'ink'ez 'enne cha soo ná'huja.
¹⁰ 'Et hoonliyaz lhai nets'ótilhdil 'ink'ez uztizki whe ndai la ooka' ts'un
 tizilh-i cha netl'a náhayilya.

Malta whuts'un Rome ts'e hutizki

¹¹ Ta sanun inle' hukw'elh'az, keyoh Alexandria ts'e haínkez-i, 'i
 Lhulhutsin Lht'udánke' huyúlhni, 'i ts'i khít noo k'ut intan, 'i be uztízki.
¹² 'Ink'ez keyoh Syracuse huwhútni 'et uzninki 'ink'ez tat dzin 'et 'uzdálts'i'.
¹³ 'Et whezdinki 'et doo cha keyoh Rhegium huwhútni-un whuz ts'oozki.
 'Et 'om bun 'et n'az ha tists'i 'et nat dzin inle' 'et keyoh whuyaz Puteoli
 huwhútni 'et yats'úzki. ¹⁴ Whulohne ooba 'álha' hoont'ohne nabuts'ínla
 whe 'ilhoh lisman 'et duzih 'uzdólts'i' nehútni. 'Et 'awet no 'uts'uja
 whe Rome ts'e ts'oozdil. ¹⁵ 'Et ndunne neulhutsínkene Rome 'et nebulh
 'úhudants'o whe, 'e'óoket-un, Appius huwhútni-un, 'ink'ez ts'uztez bayoh
 cha tat-un 'ut'alh-un huwhútni-un, 'et lhe'hooldzoh ts'e whuz nedodizdil.
 'Et Paul 'ubutilh'en whe, Yak'usda, “Musi,” yudáni' 'ink'ez 'awet oodzi
 doná'uja.

Paul Rome 'et Jesus Christ ghun dune bubulh yálhduk

¹⁶ 'Et Rome ts'e ts'oozdil whe Paul ndun lhugan-un 'ilhoghun za
 yughunli whe dich'oh whút'i-un higha óonin'ai.

¹⁷ 'Et hukw'elh'az tat dzin inle' whe Paul 'et whut'enne Lizwif dune
 unchane bubulh yátilhduk ha usda ts'e toodilh ubúlhni. Whusahándil
 whe 'et ubúlhni, “Dunene 'ink'ez sulh Lizwifne 'aw hoonli sulh didowhne
 buch'a nulhé'ust'el 'ink'ez netsodá'ne buk'oh ts'e né'whut'en-un 'oh cha
 whuch'a nulhé'ust'el. 'Et hoonts'i Jerusalem 'et 'asodilh'ai 'ink'ez Rome
 whut'enne, 'enne butl'á sahalhti. ¹⁸ 'Et 'enne suhoodalhkut 'ink'ez hoonli
 whe nín'ta' nust'en-un hukw'elha datísah sghun nálhuhuhóo'alh 'et huwa
 sla nahudutitnih hukwa' huninzun. ¹⁹ 'Et hoonts'i Lizwifne whanch'az
 nehúnindil 'ink'ez sulh dunene 'aw whe tank'us un'a bughu yaoosduk
 'ait'oh 'et hoonts'i oosneh huba' hoont'oh 'et huwa lerwe dízti'-un oobut
 netísyalh 'ink'ez oots'u tédutisdlih. ²⁰ Ndi Israel oots'u hainzutne hika tse
 hóoli-un, 'et sba 'álha' 'unt'oh huwa ndi lhuztih tl'ool be suzghel. 'Et huwa
 nohtis'elh 'ink'ez nohbulh yátisduk-un hukwá' dísni.”

²¹ 'Et njan nduhúyulhni, “'Aw nyun nghun yun k'ut Judea whuts'un 'udustl'us nets'ó t'l'a lhúhusdloh, 'aw neulhutsinkene cha whuz de haíndilne cha nyun hoontsi' k'un'a nghu yalhuhulhduk. ²² 'Et hoontsi' daja dutanelh-un nts'u yootuzalhts'ilh hukwa ts'uninzun. T'ets'onínzun dune'ne buts'ú dintnine ndulcho whe yun ka buch'az yáhalhduk 'et huwa.”

²³ 'Et Paul ts'un lhahódinla ndet dzin hits'u tídulh-un. 'Et 'on nus 'ultsukne, 'enne 'et dzin hits'u whúsaindil. 'Et bundada' hulhgha whuts'un Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun hubodulh'eh. Yak'usda be nus hoo'enne 'uk'u nuhúyuzguz 'ink'ez Moses 'uk'u núyuzguz-i cha 'i gha Jesus buba 'alha 'oot'e' hoole' ubúlhni. ²⁴ Whulohne buba 'alha' dija 'et hoontsi' 'onghunne, 'enne 'aw buba 'alha' lhe'dusnih. ²⁵ 'Et Lizwifne lhdulhyo 'uhudutni. 'Et 'az náhidulh whe Paul njan dúbulhni, “Dalcho-i be Ndoni 'en Yak'usda be nus hoo'en-un Isaiah huyúlhni-un, yudáni' ndi khuni nohtsodá'ne butl'a ídoo'alh ha. ²⁶ 'Et 'utni,

‘Inyalh 'ink'ez ndunne dune ndubudini,
soo cho oozúlhts'ai 'et hoontsi' 'aw t'éoonoozhaz 'aít'oh;
soo cho whunulh'en 'et hoontsi' lhozíh'en.

²⁷ Ndunne dune budzi dúts'o,
dudzeh cha whudá'hudinla,
'ink'ez hunílhts'ul cha 'uhint'oh.

'Et njan 'aw ndulhúhit'oh de soo da' huhoo'en,
'ink'ez 'uhudóts'o, 'ink'ez bubeni cha da' t'éoonoozeh óole'.
'Et de da' sts'un náhalhya 'ink'ez da' soo ná'boosdleh,
ni Yak'usda.”

²⁸ 'Ink'ez Paul 'udek'ez ubúlhni, “'Et huwa njan t'éoonohzin huba' hoont'oh, Yak'usda ooghuni be uzdujih-i 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buts'o t'l'aidan'ai 'ink'ez huyoozólhts'ai' la!”

²⁹ 'Ink'ez Paul 'et ndudáni' hukw'elh'az tube cho lhdulhyo 'uhudutni whe Lizwifne whenáhidil. ³⁰ Nat yus k'ut 'et Paul nyo hukw'elha hoolh'i-un 'et hoot'e'. Mbene la yughundilhne du'ih te bubutulh'ih, ³¹ ts'et whucho Yak'usda dune k'úne' bul'en-un, 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti 'en ghun cha dune hodulh'eh. 'Aw dune whuch'a lhinúsyoot whe ndutni.

Paul, Rome Whut'enne Buts'ó K'eyanguz-i

Paul be 'udustl'us Rome ts'e ooba 'álha' hoont'ohne buts'ó k'eyanguz-i

1 Si Paul Jesus Christ be 'ulhna-un, 'en ba za whel'a'-un 'úst'oh. Ndi khuni unzoo-i dune dósni' huba, Yak'usda 'udun nésunilhti whe 'ust'oh. ²Tube 'uda' whe ndi Yak'usda be 'udustl'us lubeshi ooghu hooloh-i, 'i Yak'usda be nus hoo'enne bugha nets'ú yoozi, 'ink'ez ndi Yak'usda ooghuni 'i neba 'uk'ehíyinguz. ³Yak'usda nets'ú hoozi-un duYe' ghun, 'en Jesus Christ neMoodihti 'unt'oh. 'En lerwe David yukédinzut. 'Et huwa dune 'únt'oh 't'és'onínzun. ⁴Yak'usda cha unli. Yak'usda ye ulhtus-i gha dazsai 'ink'ez dunadija. 'Et whe Ndoni whunéniltan 'en Yak'usda ooYe' 'únt'oh. ⁵'En ye únzoo-i, 'i gha whel'a'-un ts'inli 'ink'ez ooba 'ust'en. Khuni unzoo-i ndi yun k'ut ts'iyanne dune budutásnelh highuni hiyólhchoot ha, 'ink'ez boozii' gha ook'une' ts'oot'en, ⁶'enne butoh nohni cha Jesus Christ oodune' suhli'.

⁷Nohni Rome dilhts'ine, Yak'usda nohk'ensi' 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne nohúlhtsi. NeBá Yak'usda 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti nohgha inin'ai whe nohdzi dóghel 'ink'ez Yak'usda ye únzoo-i nohbulh óot'e' ha.

Paul mbene la ooba 'alha 'uhoont'ohne Rome ts'e buts'un nutiyalh hukwa' ninzun

⁸'Udechoo nohdutásnelh, yun k'ut nduhoolcho whe dunene nohbulh 'uhudits'o Jesus Christ ts'un be 'alha 'uhoont'oh-i ghun. 'Et huwa nohni nohghun Jesus Christ gha sYak'usda nohba musi dusni. ⁹Syughi be Yak'usda ba ne'ust'en, 'uyoonne ndi khuni unzoo-i budúsni ooYe' ghun. 'Ink'ez oonalh 'unohdúsni, 'ahoolhyiz nohba tenadusli, 'aw 'etsul lhe'duzisni. ¹⁰'Ink'ez Yak'usda ooduskut, 'et nduwhútanelh hukwa' ninzun de, 'et de la nohts'u tóosya'.

¹¹Tube nohtis'elh hukwa' nuszun Jesus Christ be 'ut'en bunóh huntistun ha. 'I gha la ulhtusne oohle' 'ink'ez 'aw ooch'az naóolhyeh 'aít'oh. ¹²'Aw

---

1:7 Mbene la Jesus Christ hik'úne' 'ut'enne, 'enne Yak'usda ooch'e'ne hinli.

nohni za íloh, nohba 'alha 'uhoont'oh-i 'ink'ez si cha be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be la 'alghoh nusúznoot'i. ¹³ Sulhutsinke 'et t'ewhunoozhzeh hukwa' nuszun, lhat nohts'u tísyalh wheni lhadúst'ih 'et hoonts'i 'aw 'oosneh 'ait'oh. Nts'en'a la 'uyoonne 'udun yun k'ut whut'enne dahúja la, 'et la ndóhneh, si sgha la ts'iyawh Jesus Christ ts'u naóolhyeh ha.

¹⁴ Njan 'et ndósneh huba' hoont'oh, khuni unzoo-i, 'i Greek k'uyalhdukne 'ink'ez 'uts'iz de haíndene cha, mbene la whuníhne cha k'us lhuhoónihne cha, 'enne hubodoos'eh ha. ¹⁵ 'Et huwa nohni Rome whut'enne nohts'u tísyalh wheni lhadúst'oh, 'et de la khuni unzoo-i bunóhnoostun.

Khuni unzoo-i Jesus Christ ooghun 'i Yak'usda ye ulhtus-i 'unt'oh, 'i be dune hudutijis

¹⁶ 'I khuni unzoo-i Christ ooghun 'aw hukwaya lhusdloh whe be yásduk. Yak'usda ye ulhtus-i 'unt'oh 'ink'ez 'i gha Lizwifne k'us 'udun yun k'ut whut'enne buba 'alha 'uhoont'oh de, 'et de hudutijih. ¹⁷ Ndi khuni unzoo-i yunénilhtan nts'en'a la neba 'alha 'uhoont'oh de za, ninta'uts'ut'ih-un Yak'usda ts'iyawh neba gak whutilhtselh 'et huwa ts'ih'un dune ts'uzdli'. 'Et Yak'usda be 'udustl'us 'uk'u nusguz ndutni, “Mbene la Yak'usda ooba 'alha' 'unt'ohne 'et whe ts'ih'un na'ujane, 'enne 'ilhiz huhutinalh,” whula dutni.

¹⁸ Ndi Yak'usda ye hunilch'oh-i yunénilhtan mbene la Yak'usda dulhyoh 'ink'ez tank'us 'ít'elhne, 'enne ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ehinínzun tank'us 'uhut'en whe yo hinilht'i. ¹⁹ 'Inka ndai la Yak'usda be' 'ut'en Yak'usda whunénilhtan, 'et huwa ts'iyanne t'einínzun. ²⁰ 'Aw Yak'usda yi'enne hooloh 'et hoonts'i dant'oh la t'ehonínzun. Ndi yun 'uyínla 'andit whuts'un ndet la Yak'usda dát'en huwhunalh'en. 'Et huwa Yak'usda 'únt'oh 'ink'ez ye ulhtus-i 'aw oola tunalhuhoó'oh ts'iyanne t'ehonínzun. Njan t'ehonínzun-un 'et huwa Yak'usda but huzyin de, 'aw t'éwhunuzúszun hudooni' 'aít'oh.

²¹ Yak'usda t'ehinínzun 'et hoonts'i 'aw lhehidíhlhti' 'ink'ez 'aw musi lhuhidúsni. 'Et huwa 'ants'i íloh te nuni hunuzut 'ink'ez tank'us 'uhuninzun, 'et huwa 'aw ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un t'ehonúszun. ²² Whunihne dune na'hundunúdzun 'et hoonts'i 'aw t'e honínzun-un hooloh. ²³ Yak'usda ye dízti' 'ink'ez 'ahoolhyiz khuna hits'u ténadoodli huba' hoont'oh k'us 'et 'uk'eltsi 'uhuyulh'en-i dune, dut'ai, khuna-i, 'ink'ez

tl'ughus te, 'ohwhi yaidláh-i 'unt'oh, 'i 'ohwhi ook'eyiltsi-i, 'i hits'un ténahududli.

²⁴'Et huwa Yak'usda bula ditni whe hukwa' huninzun k'un'a la yinka hudólts'i'. 'Ut'en dutsun-i 'uhulh'en. Lhtoh duyust'e hukwayá hoonli hiye ne'ut'en. ²⁵Yak'usda ye ts'ih'un 'utni-i buba 'ants'i 'úhoont'oh 'ink'ez whuts'it-i buba 'alha' yint'oh. Yak'usda ts'u ténahududli hutni whe, k'us ndai la 'uyalh'en-i, 'i ts'u ténahududli. 'Et hoonts'i Yak'usda 'en za dóti' huba' hoont'oh.

²⁶'Et huwa Yak'usda buba 'ants'i yúzdli' 'et huwa Yak'usda bula ditni hukwa' huninzun k'un'a la yinka hudólts'i' ha. Lhat-un whudutsun-un 'uwuhulh'en. Dune ts'ekoo bulh Yak'usda wheni 'ubinla-un, 'et whula hudutni 'ink'ez whulohne ts'ekoo dudulh ts'ekoo 'enne 'uhulh'en. ²⁷Whulohne dune cha whuz un'a za' hut'en. Dune ts'ekoo bulh Yak'usda wheni 'ubinla-un, 'et whula hudutni. Hudízk'un k'un'a dudulh dune buka' huninzun 'ink'ez hukwaya hoonli te bubulh ne'hut'en. 'Et ndahút'en-un 'et huwa buyust'e dada za dubih, 'et bugha whúlts'uk.

²⁸'Ink'ez 'aw Yak'usda ghun nuní hunoozut hukwa lhe'hunízun. 'Et huwa Yak'usda bula ditni. Bubeni ntsi' súli'. Nts'oh la né'hut'en-un, 'aw 'et ndoohóot'en huba lhe'hít'oh. ²⁹'Ahoohyiz 'aw ts'ih'un un'a nulhe'hust'en. Lubeshi hukwaya hoonli 'i la 'uhuyulh'en, 'uyoonne ch'e' ha' huninzun, 'uyoonne hundílhдах, 'uhoolnih, dune hughan, lnehúdulh, e'whuhulhts'it, huhuske, dudulh dune ts'iyawh lhghu yahulduk, ³⁰dudulh dune ch'az yáhulhduk, Yak'usda hits'u dutni, dune ba dzoh 'úhutni, 'uhududílti', duba na'hudzoo, 'ahoolhyiz tank'us 'úhoot'en huninzun, 'aw dulusneke buk'únulhe'hust'en, ³¹'aw Yak'usda be 'ut'en t'ehinúszun, 'aw dughuni lhuhuyóotun, bubulh dune 'ants'i buba hinli, 'aw dune k'eke nahooltselh 'aít'oh, 'ink'ez 'aw telhe'hunízun. ³²'Enne dune 'et ndut'éenne dahútitsah whe' hoont'oh. Njan t'ehonínzun 'et hoonts'i, whuz un'a za 'uhit'elh. Mbene la buba hóont'i'ne, 'enne cha Yak'usda ts'ih'un un'a buba nahutiye.

Yak'usda ts'ih'un un'a dune ba nahiyilh

2'Et nyun ndi 'udustl'us k'uyailhduk soo cho dints'o? K'us mbe nohtoh dudulh dune ghu yalhduk-un tank'us 'úhut'en huwun, 'et nyunch'oh cha 'alha tank'us 'ut'en. 'Et nyunch'oh cha khúyanalduk whe 'utni. Nyunch'oh cha whuz un'a za ne'ut'en. ²Whunulh'en, t'ets'onínzun,

Yak'usda dunne tank'us un'a 'ut'enne de, ts'ih'un un'a buba nahutiyehe whe' hoont'oh. ³Nyun cha tank'us un'a 'int'en 'ink'ez nyulh dune ba nahinyeh de, 'et Yak'usda whuz un'a mba nalhotisyeh ninzun eh? ⁴Khun tilah, Yak'usda lhe'whuldzoh nts'un únzoo 'ink'ez 'aw nyulhónulhch'e. 'Et 'ants'i eh mba' hoont'oh? 'Awhuz eh t'ewhunuzínzun Yak'usda nts'un únzoo-i, 'i be nyeni nahandunon'ah huba' hoont'oh?

⁵'Et hoonts'i 'aw ndzi nálhodunín'al. 'Et za 'iltsi'. 'Et huwa 'on nus mba hootátsi'. Yak'usda ye hunilch'oh-i, 'i be ts'ih'un un'a dune ba nahuyeh de, ⁶'et whe 'ilhone uhli whe noh'e'ut'en gha Yak'usda nohba 'uk'elha whutilhtselh. ⁷Whulohne 'aw whuts'u lhodít'ni whe ts'ih'un un'a 'uhut'en. 'Et nduhút'en-un huwun Yak'usda budólhti', híncha uboolhtselh, 'ink'ez 'ahoolhyiz dalhótisa 'et hits'u húkwa' ninzun. 'Et ndunt'óhne dune Yak'usda 'ilhiz wheni huhutinalh-un bugha whúta'alh. ⁸'Et hoonts'i mbene la dune k'úwhulh'aine didutch'oh za duk'oh ts'e ne'hutit'en hukwa' huninzun. 'Ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i k'unulhé'hust'en, tank'us za 'uhit'elh. Ndunne Yak'usda tube huske whe buba nahutiyehe. ⁹'Enne whe whunujut whe dzoh notideh. K'us mbe unli whe tank'us 'una nduhut'en, Lizwif 'udechoo 'ink'ez 'udun yun whut'enne cha. ¹⁰'Et hoonts'i Lizwif 'udechoo 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne butoh ts'ih'un 'it'el'ne, 'enne Yak'usda budutálhti', 'ink'ez híncha butilhtselh, 'et whe 'aw budzi lhúduntisdoh. ¹¹'Enne hoonts'i 'et ndúbutileh. Yak'usda ndi yun k'ut dune ts'iyanne 'alhgoh lhgha nenilh'en.

¹²'Et huwa mbene la Moses be 'udustl'us t'einúszunne, lubeshi 'uhulh'en de, 'ilhiz wheni dzoh notidoh. Mbene la Moses be 'udustl'us t'einínzunne, lubeshi 'uhulh'en de, 'uk'u nusguz-i, 'i gha buba nahutideh. ¹³Mbene la Moses be 'udustl'us 'ants'et yoozílhts'aine, 'aw Yak'usda ba ts'ih'un lhe'hít'oh. 'Et hoonts'i mbene la Moses be 'udustl'us hik'úne' 'ust'enne, 'enne ninta'hunt'en-un Yak'usda buba gak whutilhtselh. ¹⁴'Udun yun k'ut whut'enne Moses be 'udustl'us 'aw lhuhuyít'el. 'Et hoonts'i yinka hudilhts'i huwa ndi 'udustl'us hik'úne' 'ust'en de, 'ants'i t'ehinínzun buba le' hoont'oh. ¹⁵'Enne Moses be 'udustl'us k'un'a hik'úne' 'ust'en de, 'ants'i budzi k'ut 'uk'u náwhusguz buba le' hoont'oh. 'Et whe neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-un buba 'álha' hoont'oh. 'Et whuz un'a nts'en'a la dahút'en t'ehonínzun, whuloh te tank'us un'a 'uhoont'oh, k'us ts'ih'un

---

2:15 Ndi khuni, “Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,” 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun ts'utni whe' ts'utni.

un'a 'uhoont'oh, 'et dudzi yo whe t'ehonínzun. ¹⁶Ndet dzin Yak'usda 'udun neonin'ai-i, nts'oh la whu'iz whe ne'hust'en, 'et Jesus Christ buba nahutiye. 'Et ndi sghuni unzoo-i, dune be hodus'eh-i 'et ndutni.

Lizwifne Yak'usda ooghuni 'aw hik'ú nulhe'it'el

¹⁷Lizwif inli 'ink'ez ndi k'ooyailhduk de, hoonliyaz nyudutásnelh. Nyun Moses be 'udustl'us oot'a nínintan, 'et Yak'usda ts'u ténadusli dini 'et whe duba na'inzoo'. ¹⁸Nyun Yak'usda ndet nts'u hukwa' ninzun-un t'ewhunínzun. Moses be 'udustl'us huwun nyunilhtan 'et whe tank'us 'uhoont'oh 'ink'ez ts'ih'un un'a 'uhoont'oh t'ewhunínzun. ¹⁹'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne hodilh'eh ninzun, 'et huwa dune hoos'enne ndult'óhne bula óontun ninzun, 'ink'ez dune tsalhgus yo dilhtsi' dult'óhne, 'enne be hóot'en buba usli ninzun. ²⁰'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne ts'oodunne whusn'íne nduhúlt'oh bubunínzun 'et huwa whuz un'a hubodolh'eh ninzun. Moses be 'udustl'us int'i, 'et huwa 'i gha ts'iyawh t'eeonínzin na'duníndzun. Ndai la tank'us un'a 'ink'ez ts'ih'un un'a 'unt'oh-i t'eeonínzun na'dunínzun. ²¹'Uyoonne hodilh'eh dini. Di ha nyunch'oh whunálhe'dunuziltun? Lhe'díni, 'uyoonne dune ubudíni, “Udunooht'ih junih!” Nyun cha tilah 'undunint'ih? ²²'Uyoonne cha ndúbudini, “Ts'ekoo k'us dune bulh ninta'ooht'en junih!” Nyun cha tilah 'et dint'en? “'Uk'eltsi ts'u dusni,” dini, 'et hoontsi' 'uk'eltsi ts'u ténahududli-un ts'e 'alha' eh 'aw bulugliz hoonliyaz lhizílhchoot bé' tant'elh wheni? ²³Dune dini Moses be 'udustl'us daldzoo' la, 'et hoontsi' ooghuni k'inyus de, Yak'usda 'aw lhdílhti' whé' int'en. 'Aw eh huwun nuní lhnuzinzut? ²⁴Nohni nohundult'ohne, 'enne bugha 'udun yun k'ut whut'enne Yak'usda ch'az yahalhduk. 'Et whuz un'a Yak'usda be 'udustl'us k'uninyuz.

²⁵'Et hukwa ooka dune inli-i k'ut nyuhúzt'us de, 'et whe la nye whéhoodat'en Lizwif 'int'oh. 'Ink'ez Moses be 'udustl'us ook'úne' zint'en de, nyuhúzt'us-un mba hóonzoo. 'Et hoontsi' Moses be 'udustl'us 'aw ook'ú nulhe'zint'en de, nyuhúzt'us-un 'aw hoonli lhuhóoloh. ²⁶'Et 'udun yun k'ut whut'enne ndet la Moses be 'udustl'us butsu' húkwa' ninzun tuné' hut'en de, 'et 'ants'i buhúzt'us le' hoont'oh, 'et ndulhúbuhilel hoontsi'. ²⁷'Et 'udun yun k'ut whut'enne ndet la Yak'usda butsu' húkwa' ninzun

tuné' hut'en de, 'et whe la ts'iyanne t'ehontázin nohni Lizwifne, ooh't'az 'et hoonts'i, lubeshi 'ulh'enne uhli, Moses be 'udustl'us k'unahyuz huwa.

²⁸ Mbene la Lizwif unline 'ink'ez buhúzt'us Moses be 'udustl'us k'un'a de, 'et nduhúja hoonts'i, 'aw ts'ih'un Yak'usda oodune'ne lhuhfíloh. ²⁹ 'Et hoonts'i mbene la ndet Moses be 'udustl'us but's'u húkwa' ninzun 'oh túne' hust'en de, 'enne za soo Yak'usda oodune'ne hinli. 'Enne soo Lizwif 'uhint'oh. Ndoni gha 'ants'i oodzi k'ut huyúzt'us k'un'a be hóodat'en, 'aw Moses be 'udustl'us k'un'a íloh. 'Enne Yak'usda budutálhti', 'aw dune iloh.

3 'Et njan nohoodutaskut, di ha Lizwifne, 'enne 'on nus buba hoonzoo? 'Ink'ez di ha buba húzt'us-un 'et huwun 'udun yun k'ut whut'enne buba ndo 'uhint'oh? ² Lhat-un whe buba hoonzoo. Yak'usda dughuni but'l'a ídan'ai, 'i be ts'iyanne hubohodoolh'eh ha.

³ 'Alha' hoont'oh, whulohne Lizwifne Yak'usda ooghuni 'aw hik'ú nulhe'ust'en. 'Et ndunt'óhne gha Yak'usda 'onghohne Lizwifne bula dutitnih ninzun eh? ⁴ Nts'en'a? Gak whe' hoont'oh! Dunene ts'iyawh whuhuts'it 'et hoonts'i Yak'usda 'aw lhuwhusts'it whe' 'unt'oh. Lerwe David Yak'usda ghun 'uk'u náwhuzguz ndutni,

“Nghuni gha 'uyoonne dune 'alha' dini t'ehontázin.

'Uyoonne ndulhyoh 'uhutni de,

buch'a' talhdoh,” ni.

⁵ Wheni Lizwifne tank'us 'úts'ut'en de, 'et whe 'uyoonne dune 'aw huwa lhúhoolna' whe t'ehonínzun Yak'usda ts'ih'un 'unt'oh. Tank'us 'úts'ut'en huwa Yak'usda neba nahutiyeh de, ts'ih'un lhe'ust'en ninzun eh? ('Ants'i 'oh dune k'un'a 'udusni.) ⁶ Yak'usda wheni Lizwifne ts'ih'un un'a neba nalhúhusye de, nts'en'a suba ndi yun k'ut dune ts'ih'un un'a buba nahooyeh? 'Aw 'uhót'e' 'aít'oh whe' hoont'oh! ⁷ Si whusts'it huwa Yak'usda ooghuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i 'on nus dízti' sulí' de, 'et huwa 'uyoonne 'aw Yak'usda lhuwhusts'it 'et t'ehontázin. 'Et di ha si lubeshi 'ulh'en-un sudutáhnelh? ⁸ 'Et hoonts'i whulohne dune, nech'az yáhalhduk whe hutni, “Tank'us 'úhoot'en but's'útni Yak'usda dízti' t'ehonoozeh ha,” 'et whe nech'az yáhalhduk. 'Et 'alha' 'uhoont'oh njan hohonts'it-un 'et hukw'elha Yak'usda buba nahutiyeh, bubulh dawhútanelh-un ts'ih'un 'uhoont'oh.

Ndi yun k'ut dune 'aw ts'ih'un un'a 'unt'ohne hooloh

⁹Wheni Lizwifne 'udun yun k'ut whut'enne buba nus sóo ts'inzoo ninzun eh? 'Aw whuz un'a lhe'hóot'oh! 'Uda' whúnyunistan nahúlt'oh Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne lubeshi 'ulh'enne 'uhint'oh. 'Et huwa Yak'usda buba nahutiyeh. ¹⁰Daja dusni-un Yak'usda be 'udustl'us k'ut cha 'uk'u whusguz 'et ndutni,

“'Aw ndi yun k'ut 'ilhoghun

dune ts'ih'un un'a 'unt'óh-un hooloh.

¹¹'Aw 'ilhoghun dune t'ooninzun-un hooloh.

'Ink'ez dune huwu dalhódit'oh.

¹²Ts'iyanne Yak'usda ch'az náhulhya. Ts'iyanne hintsi' s'úli'.

'Aw 'ilhoghun dune unzoo-un hooloh.

¹³Bughuni untsi'. Dune zi ulhjut za bunawhultsun le' hint'oh,
ni whe 'utni bughuni untsi' ni-un.

Huwhuts'it-un za 'uwuhulh'en.

Khuni hiye yálhduk-i 'ants'i tl'ughus lubezo ndult'oh.

Whuz un'a dughuni be dune hundílhдах.

¹⁴'Ahoohyiz buze hoontsi' 'ink'ez buk'ehuhayih.

¹⁵'Ahoohyiz dune hughan, 'et za huba hilh'i.

¹⁶Nts'oh la nuhúdilh te ts'iyaitsuk ninta'hulh'ih,
'ink'ez dune dzoh nuhulhdeh.

¹⁷'Aw ts'ih'un un'a yinka hudilhts'í-un 'aw t'ehonúszun.

¹⁸'Aw Yak'usda hiye lhniljut cha' hint'oh,”

ni whe 'utni.

¹⁹'Alha' t'ets'onínzun Moses be 'udustl'us hik'úne' 'ut'enne 'udustl'us daja ni la, ts'iyawh hik'úne' oot'en huba' hoont'oh. 'Et whula gha ts'e ts'iyanne Yak'usda hibut neníndil de, lubeshi 'uhulh'en t'éhonínzun, 'et huwa 'aw hoonli 'uhudooni' 'aít'oh. ²⁰Mbene la Moses be 'udustl'us k'úne' 'ut'enne 'aw 'et huwa lubeshi 'uhulh'en-un huba gak hoolhtselh 'aít'oh. Moses be 'udustl'us 'i gha lubeshi 'uhulh'enne 'uhint'oh t'ehonínzun.

**Jesus Christ neba 'alha' 'unt'oh de,
ninta'ts'unt'en-un Yak'usda neba gak whutilhtselh**

²¹ 'Awet 'andit Moses be 'udustl'us ooyit, ts'iyanne Yak'usda nalh ts'ih'un 'uhutit'elh 'et whúbunilhtan. Moses be 'udustl'us cha 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha whuz un'a 'uwhutánelh hutni. ²² Yak'usda nalh ts'ih'un 'uhutit'elh, mbene la Jesus Christ ooba 'álha' 'unt'ohne, 'enne za ts'ih'un na'ujane hinli nasdli'. 'Et hukwa' huninzun de, Yak'usda ts'iyanne ts'ih'un un'a na'butilelh, Yak'usda yun k'ut dune 'alhgoh lhgha úbunilh'en 'et huwa. ²³ 'Et wheni ts'iyawh lubeshi 'uts'alh'en. 'Et huwa Yak'usda ye diziti'-i 'et nduts'óot'e' 'ait'oh. ²⁴ Christ, 'en Jesus ts'utni, 'en gha lubeshi ch'a naneonket. 'Et huwa ninta'ts'unt'en-un, Yak'usda ye unzoo-i, 'i be gak neba whulhtsi. 'Ants'i negha óonin'ai le' neinla. ²⁵ Yak'usda duYe' ndi yun k'ut whut'enne yúbunilhtan Yak'usda soo cho butsu naitot'en ha. 'Et Jesus Christ buzkai' gha neba 'alha' 'uhoont'oh 'et whe Yak'usda duk'eke naneulhtsi. 'Et whuz un'a dich'oh ts'ih'un 'unt'oh-un, 'et whunenilhtan. 'Uda' dune lubeshi 'uhalh'en-un Yak'usda buba 'un yutilhdil. ²⁶ 'Ink'ez 'aw dzoh nulhúbilhdoh, ndi yun k'ut whut'enne duYe' bugha ínilhti 'et whuts'un. 'Et whe dich'oh ts'ih'un 'unt'oh 'et dunábunilhtan. 'Et 'andit Jesus yuba 'alha' 'unt'ohne ts'ih'un un'a Yak'usda ninta'hunt'en-un 'et buba gak whulhtsi.

²⁷ 'Aw eh hoonliyaz 'óont'e' bulh ooghu yats'oolhduk-i hooloh? Soo gak! Ndet dáhoont'oh-un 'et huwa? 'Ut'en gha tilah? 'Awundooh! 'Et Jesus Christ neba 'alha' 'unt'oh-un, 'i be 'uts'óont'e'-un gak nawhusli'. ²⁸ 'Et huwa whuts'odul'eh, Yak'usda buba 'alha' 'unt'ohne, ninta'hut'ih-un buba gak whulhtsi. 'Aw 'on 'un Moses be 'udustl'us hik'ú nulhe'oost'en huba' hoont'oh. ²⁹ Daja nuhzun? Yak'usda Lizwifne za buYak'usda unli, k'us 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha tilah buYak'usda unli nuhzun eh? 'Alha' 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha buYak'usda 'unt'oh. ³⁰ Yak'usda 'ilhoghun za unli. 'Et huwa Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne buba 'alha' 'uhoont'oh de, 'et de ninta'hunt'en-un buba gak whutilhtselh. ³¹ 'Et whula gha ts'e, wheni Yak'usda ooba 'alha' ts'int'oh ts'ih'un un'a na'ts'uja, 'et nduts'ínt'oh de, Moses be 'udustl'us oonats'odutilnoh nuhzun eh? 'Awundooh! 'Awhuz 'et diz'ai. 'I cha Yak'usda ooghuni 'unt'oh.

**Abraham Yak'usda ooba 'alha' 'unt'oh
'et whe oolubeshi ooba gak nasdli'**

4 Wheni Lizwifne netsoda'-un Abraham ooghu dája 'uzninzun? Yinka inda' huwa ndet suba nahoon'ai? ²Yinka inda' 'et huwa eh Yak'usda ninta' 'unt'en-un yuba gak whulhtsi? 'Et 'alha 'uhoont'oh de, Abraham whé' ot'e' da', 'et hoonts'i 'aw Yak'usda nalh íloh. ³Yak'usda ooghuni 'uk'éguz-un 'i daja? “Abraham Yak'usda ooba 'alha' 'unt'oh 'et huwa ts'ih'un dune unli yúlhni,” ni whe 'utni.

⁴Dune 'ut'en de 'aw ye unzoo-i iloh whe 'uk'elha hole', k'us be 'ut'en ba 'uk'elha hole' la, 'aw 'ants'et oogha lhoohoolts'ulh. ⁵'Et hoonts'i dune Yak'usda dája ni la ooba 'alha 'uhoont'oh de, 'et de ninta 'ut'íh-un Yak'usda yuba gak whulhtsi. Yuba' whutilelh 'aw hoonli yuba lhe'ílel 'et hoonts'i. Whuz un'a Yak'usda idutánelh ts'ih'un dune inli. ⁶Lerwe David 'en cha 'et huwu yalhduk, mbe la Yak'usda yúlhni, “Nyun ts'ih'un dune 'int'oh,” 'aw 'ut'en 'uyalh'en-i, 'i gha iloh, 'et hoonts'i 'en 'alha' 'uk'enus hoonzoo-un ooghá whults'ut whe' 'unt'oh. ⁷Njan 'et ndutni,

“Mbe la tank'us 'ít'enne bulubeshi buba 'ún yutilhdilne
'ink'ez bulubeshi 'aw lhist'en sulí' l'é'uja de,
'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut.

⁸Mbe la dune Yak'usda 'aw lubeshi 'ulh'en-un lhinízun,
'en dune 'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut whe 'unt'oh,”
ni whe 'utni.

⁹'Et daja nahzun? 'Et dune buhúzt'us whe be hóodat'enne, 'enne za tilah Yak'usda gha 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut? K'us ndunne luhít'usne, 'enne cha tilah Yak'usda gha 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut? Njan 'et duts'út'ni, Abraham Yak'usda daja ni ooba 'alha 'uhoont'oh 'et huwa ts'ih'un dune unli yúlhni. ¹⁰Nkeda' Yak'usda yudáni' ts'ih'un dune unli? Hitit'us whutso tilah k'us hukw'elh'az tilah? Hitit'us whutso 'et be hóodat'en 'aw hukw'elh'az iloh. ¹¹Abraham Yak'usda daja yudáni' 'et ooba 'alha 'uhoont'oh, 'et huwa 'utni Yak'usda ts'ih'un dune yulhni. Yak'usda yudáni' hitit'us-un whutsoda'. Hukw'elh'az huyúzt'us 'et whe be hóodat'en-un ts'ih'un dune 'unt'oh. 'Et huwa mbe la Yak'usda daja ni ooba 'alha 'uhoont'ohne, 'aw buba lhe'hít'us whe bube hóodat'en hoonts'i, 'enne Abraham butso whudilhdzulh ínle'. 'Enne cha Yak'usda ubúlhni, ts'ih'un 'unt'ohne. ¹²'Ink'ez whulohne Lizwifne, 'enne cha Abraham butso

whudilhdzulh unli. Lizwifne ts'iyawh bubuhúzt'us whe bube hóodat'en. 'Et hoonts'i mbe la Lizwifne Abraham k'un'a Yak'usda ooghuni buba 'alha' 'unt'ohne, 'enne za Abraham butso whudilhdzulh-un unli.

¹³ Abraham Yak'usda daja yudáni' 'et ooba 'alha' 'uhoont'oh 'ink'ez Yak'usda yúlhni ts'ih'un dune unli. 'Et whula gha ts'e Yak'usda Abraham 'ink'ez yukédindene buts'ú yoozi. 'Et ndi buts'ú yoozi-i gha ndi yun buch'e' whutaleh. Ndi buts'ú yoozi-i 'aw Moses be 'udustl'us gha íloh whe butl'a ídan'ai, 'et k'us Abraham Yak'usda dája yudáni' ooba 'alha' yint'oh. 'Et huwa ndi buts'ú yoozi-i butl'a ídan'ai. ¹⁴ Mbene la Moses be 'udustl'us yuk'úne' 'ut'enne 'aw 'et huwa íloh ndi yun buch'e' whutaleh. 'Et whuz un'a za 'uts'ut'en de, 'et de Yak'usda yuts'ú hoozi-un gak nawhutádleh, 'ink'ez Yak'usda ooghuni neba 'álha' hoont'oh-un 'ants'et 'uwhutát'elh. ¹⁵ 'Et hoonts'i ndi Moses be 'udustl'us 'i be dune bulubeshi ghun buba nahutideh. 'Et hoonts'i dune Moses be 'udustl'us luhuyít'i de, 'et de Yak'usda highuni hidulhyoh ne'út'en de, 'aw buba nahodeh 'aít'oh.

¹⁶ 'Et huwa Yak'usda ye únzoo-i gha highuni dune yílhchoot de, 'en Yak'usda nalh ts'ih'un dune unli. 'Et whe Yak'usda dune ts'ú hoozi-un ts'iyanne Abraham yukédindene, 'enne buch'e' whutaleh. Mbene la Lizwifne Yak'usda ooghuni ooba 'alha' 'unt'ohne, 'aw 'enne za íloh, ts'iyanne Abraham k'un'a Yak'usda ooghuni hiyílhchoot de, 'alha' ts'iyanne netso whudilhdzulh-un unli. ¹⁷ Yak'usda ooghuni 'uk'éguz-i Yak'usda Abraham ndúyúlhni, “Dune lhelhdoh didohne butso whudilhdzulh-un nyuzúsi.” 'Et huwa Yak'usda Abraham lhelhdoh didohne butso whudilhdzulh-un unli yuba lé'unt'oh. Yak'usda yuts'ú hoozi-un 'aw lhuwhúsní 'uyulhni, 'et hoonts'i ts'ih'un un'a 'uhooja k'un'a ooba 'álha' hoont'oh. Yak'usda 'en 'unt'oh 'en gha yaidláne cha za huhuna, 'ink'ez ndai la 'uyínla-i musai be 'uyínla.

¹⁸ Yak'usda yuts'ú hoozi-un lhane didowhne butso whudilhdzulh-un tileh. 'Uhóneh 'aít'oh le' hoont'oh, 'et hoonts'i ooba 'alha' 'uhoont'oh 'et nduwhútanelh. 'Et Yak'usda uyúlhni, “Nyukédindene hutildlai,” 'Et huwa. ¹⁹ Tube duneti súli', nts'en'a suba buzkeh hole'? 'Ankw'us 100 yus k'ut be sulí'. Oo'at Sarah 'en cha buzkeh whutáleh-un 'on 'un ha níjan. 'Et hoonts'i, njan 'aw soo cho howu ni lhíloh, Yak'usda daja yudáni', 'et tube cho ooba 'alha' 'uhoont'oh 'et huwa. ²⁰ Yak'usda ndet yuts'ú hoozi-un 'aw 'uts'un un'a lhe'nízel 'ink'ez 'aw nawh ooba lhe'hóot'oh. Yak'usda ooba 'alha' 'unt'oh, 'et whe ulhtus sulí', 'ink'ez Yak'usda dílhiti'. ²¹ Yak'usda ndet yuts'ú

hoozi-un 'et ye úlhtus-i be ndutínelh t'eeonínzun. 'Aw nawh lhe'hóot'oh whe ooba 'alha 'uhoont'oh. ²²'Et huwa 'utni Yak'usda, “Ts'ih'un dune inli,” yúlhni. ²³Yak'usda ooghuni 'uk'éguz-i Yak'usda Abraham ndúyulhni, “Ts'ih'un dune inli.” Ndi 'aw Abraham za iloh ooba 'uk'éguz, ²⁴wheni cha neba 'unt'oh. Yak'usda Jesus Christ neMoodihti dazsai whe dunaidilhti 'et neba 'alha 'uhoont'oh de, 'et de Yak'usda nedutánelh, “Ts'ih'un dune ts'inli.” ²⁵Tank'us 'úts'ut'en huwa Yak'usda Jesus Christ butl'a yálhti, 'ink'ez dazsai whe dunaidilhti. 'Et huwa ninta'ts'ut'ih-un Yak'usda neba gak whulhntsi.

Yak'usda ook'eke nats'usli'

5 Yak'usda daja nedáni' 'et neba 'alha 'uhoont'oh. 'Et whe la ninta'ts'ut'íh-un Yak'usda neba gak whulhntsi. 'Et whula gha ts'e Jesus Christ neMoodihti 'en gha Yak'usda ts'un nedzi dizghel. ²Jesus Christ neba 'alha' 'unt'oh, 'et huwa Yak'usda ye únzoo-i nech'e' unli whe' 'unt'oh, 'ink'ez 'i be 'ilhiz wheni 'et néznindil. 'Et ts'uhóont'i' whe huba ts'ilh'i ndet la whusawhútilts'ulh-un Yak'usda dádizti' la t'ets'ontizeh. ³'Ink'ez 'aw 'et za iloh, 'et huwa dzoh nuts'udeh hoonts'i, ts'uhóont'i', 'ink'ez whulh ts'úzyin-un whunénilhtan. ⁴'Ink'ez ts'iyanne t'ehonózin dant'óhne dune ts'inli. 'Et whuz un'a dune ts'inli huwa, huba ts'ilh'i ndet la whusawhútilts'ulh-un Yak'usda dádizti' la t'ets'ontizeh. ⁵Yak'usda Ndoni nets'ó t'l'aidan'ai 'ink'ez neyudílt's'ut. 'En gha Yak'usda dalcho 'i be nek'ensi' t'ets'onínzun. 'Et huwa 'et dzin whusawhútilts'ulh-un whe huba ts'ilh'i.

⁶Whutsoda' 'aw be ts'ílhtus-i lhts'ít'ih inle', Yak'usda ts'ih'un un'a ooba yinka uzdutált's'ilh huba. 'Et hoonts'i ndet dzin Yak'usda 'udun néwhunin'ai-un, 'et dzin Christ ts'iyanne lubeshi 'ulh'enne buba dazsai. ⁷Howu nuní nuhzut, 'aw dune ts'ih'un 'unt'oh-un ba daóotsah hukwa' ninzunne hooloh. Nohtoh 'ilhoghun tilah hoonli oodzi hóonli-un, 'en dune unzoo-un ba datítsah huba. ⁸'Et hoonts'i wheni 'awhuz lubeshi 'ulh'enne ts'inli inle' whe Christ neba dazsai. 'Et whe Yak'usda whunénilhtan dalcho-i be nek'ensi'.

⁹'Aw 'et za íloh, Jesus Christ buzkai' be Yak'usda ninta'ts'unt'en-un neba gak whulhntsi. 'Et huwa Yak'usda lubeshi 'ulh'enne whe whunujut-un whe buba nahutiye. Jesus Christ 'en be Yak'usda ye húnilch'oh-i, 'i

ch'az 'uzdutijih. ¹⁰ 'Awhuz Yak'usda ooch'az úzditni inle' whe ooYe' neba dazsai. 'Et huwa 'aw Yak'usda 'awhuz nebulh lhónulhch'eh. 'Et 'on 'un cha, Jesus ye khúna-i, 'i be uzdutijih 'et huwa. ¹¹ 'Aw 'et za íloh, Jesus Christ neMoodihti 'en gha Yak'usda bulh ts'uhóont'i', 'aw 'on 'un nebulh lhuntalhch'oh 'et huwa.

**Adam 'en la gha ts'e lubeshi 'uts'ulh'en, 'ink'ez Jesus Christ
'en gha Yak'usda nelubeshi neba gak yulhtsi**

¹² Huwú nuní nuhzut, Adam lubeshi ílhchoot, 'i la gha ts'e ts'iyanne ndi yun k'ut lubeshi 'ulh'enne huzdli'. Lubeshi 'uts'inla de, dáztsisah. Ts'iyawh lubeshi 'uts'inla, 'et huwa ts'iyawh yats'adlah. ¹³ Yak'usda Moses dughuni yutl'a ídan'ai. 'Et whuts'un dune lubeshi 'uhulh'en. Dunene Moses be 'udustl'us 'aw lhahuyít'ih, 'et huwa bulubeshi ba nahutideh-un k'at le wheni 'et néwhunin'ai. ¹⁴ 'Et hoonts'i Adam yinka inda' da' Moses yinka nenínya 'et whuts'un, dune lubeshi 'uhulh'en, 'et huwa yahadlah. Adam Yak'usda ooghuni t'einínzun, 'et hoonts'i k'einínyuz, 'et whe lubeshi ílhchoot. 'Et ts'iyanne lubeshi 'uhulh'en. Nduhne dune 'aw Adam k'un'a lubeshi lhe'hílel, 'et hoonts'i lubeshi 'uhulh'enne hinli inle' 'et huwa yahadlah. Adam 'en whusatíyalh-un ndult'oh.

¹⁵ 'Et hoonts'i Yak'usda ndun whusayalh'a'-un, 'en gha nelubeshi neba yunawhudilhnoh. 'I 'ants'i negha ínin'ai. Ndi 'ants'i negha ínin'ai-i 'aw Adam la gha ts'e 'uts'úja-un whundúlhilt'oh. Adam lubeshi ílhchoot 'et huwa ts'iyanne yahadlah suli'. 'Et hoonts'i Yak'usda ye únzoo-i gha nelubeshi yunawhudilhnoh. 'Et huwa Yak'usda ye únzoo-i Jesus Christ gha 'i lhane ghalts'ut. ¹⁶ 'Et Adam lubeshi ílhchoot whe dáhooja, Yak'usda ndi negha ínin'ai-i, 'i 'aw 'et whundúlhilt'oh. 'Alha' hoont'oh whe ndi 'ilho lubeshi 'ulya 'i gha Yak'usda ye náhutiye'h 'inla-i ts'iyanne dune dahútitsah. Lubeshi lhai 'uts'inla hoonts'i, Yak'usda 'ants'i negha ínin'ai-i, 'i be ninta'ts'unt'en-un neba gak whulhtsi. ¹⁷ Adam oolubeshi 'i gha ts'iyanne dune yahitádlah. Ndi dune yé datsah-i 'aw hila gha óoya' 'aít'oh. 'Et hoonts'i Yak'usda ye néts'un unzoo-i, 'i 'on nus unzoo. Mbene la yílhchootne, 'enne 'i gha, 'ants'i negha ínin'ai-i ndult'oh, whe Yak'usda neúlhni, ts'ih'un dune ts'inli. 'Ink'ez nedutálhti' cha whe 'ilhiz wheni huztinalh. 'Et Jesus Christ whuz un'a neba hoonla.

¹⁸ 'Et huwa Adam lubeshi ílhchoot, 'en gha ts'iyanne dune yahitádlah k'un'a buba nahisda. 'Et Jesus Christ whuz un'a za ts'ih'un 'uhoont'oh k'un'a neba 'uja. Njan hukwa 'uzninzun de ninta'ts'unt'en-un Yak'usda neba gak whulh'tsi, 'ink'ez 'ilhiz wheni huztinalh whe' hoont'oh. ¹⁹ Adam 'aw khuni k'únulhe'it'el, 'et huwa 'en oogha' hooja ts'iyanne dune lubeshi 'ulh'enne huzdli'. 'Et hoonts'i Jesus Christ 'úk'une' 'ust'en-un huwa lhane dune ts'ih'un 'uhint'oh tileh.

²⁰ 'Et 'on 'un cha Yak'usda dughuni Moses t'l'a ídan'ai, 'et whe la whunenulhtun dáhoaltsuk whe Yak'usda ooghami k'úzninyuz. Ndet la t'ets'onínzun lubeshi 'ulh'en ntsi'ne ts'inli de, 'et de nats'uhoo'aih Yak'usda ye néts'un únzoo-i, 'i 'on nus ulhtus whe nelubeshi yuch'a' nilhde. ²¹ 'Oh da' lubeshi gha dune ye dátsah-i 'aw yula gha óoya' 'aít'oh. 'Et hoonts'i 'andit Yak'usda ye únzoo-i, dune huyílhchoot de, 'i gha 'ilhiz huhutinalh. NeMoodihti Jesus Christ 'en gha whuz un'a neba' hoonla.

Netsudule ooch'az náts'oolyeh 'ink'ez Jesus Christ ook'úne' ts'oot'en

6 T'ewhunúhzun eh dája nohdásni? Lubeshi 'uts'ulh'en za eh 'uztit'elh, Yak'usda dalcho-i be nets'un únzoo t'ets'ontázin huba? ² Nts'en'a 'uwhutát'elh? Nts'en'a lubeshi 'uts'ulh'en-un whulazditni, 'ink'ez doo cha za lubeshi 'uztilh'elh? 'Aw 'uhót'e' 'ait'oh! ³ 'Awhuz eh t'ewhunuzúhzun? Mbene la Jesus Christ gha too be' hulya de, 'et de dune t'ehontázin Jesus Christ oodune'ne hinli. 'Et duts'úja de 'ants'i 'en bulh dats'úzsai lé'ts'int'oh. ⁴ 'Et huwa too be' ts'ulya 'i gha 'ants'i Christ bulh dats'úzsai, 'ink'ez hiyulh ánealhti le' ts'int'oh. 'Ink'ez neBá ye ulhtus-i be yaidláne toh dunaidilhti da', 'et whuz un'a za wheni 'uyoon nats'usli' k'un'a yinka 'uzdólts'i' huba' hoont'oh.

⁵ 'Ants'i Jesus Christ hiyulh ánealhti bulh 'ilhoghun nduts'últ'oh de, 'et whuz un'a dunadija da' bulh 'ilhoghun ts'inli lé'uztit'elh. ⁶ T'ets'onínzun, 'uda' dats'int'oh la, 'et Jesus Christ tulalhgus k'ut whulh dazsai. 'Et whe lubeshi 'uztilh'elh hukwa 'uzninzun-un gak neba whutaleh. 'Et huwa niz de néts'ust'en-un, 'aw 'on 'un hukw'ú ne'ts'oot'en 'aít'oh. 'Aw 'on 'un netsudúle be 'ulhna lhts'utisle, 'ink'ez 'aw 'on 'un lubeshi 'uztilh'elh-un hukwa lhe'ts'untiszil. ⁷ Mbe la Jesus Christ yúlh dazsai le' 'uja-un, 'en oolubeshi ts'u ha nálti whe 'unt'oh.

⁸'Et huwa wheni Christ bulh dats'úzsai de, 'et de 'en bulh huztinalh, 'et neba 'alha 'uhoont'oh. ⁹'Et t'ets'onínzun, Christ yaidlane toh danadija 'ink'ez 'ilhiz hutinalh. 'Aw whulh nat daóotsa 'aít'oh whe' hoont'oh. ¹⁰'Ilhoh za ts'iyanne ba dazsai. 'Et hoontsi 'andit khuna 'ink'ez Yak'usda bulh khuna.

¹¹Nohni cha lubeshi be yaihdla nuhzun, 'et hoontsi Yak'usda, Jesus Christ neMoodihti 'en bulh, khuhna whe 'aht'oh. ¹²'Et huwa lubeshi nohmoodih oole' junih, 'ink'ez k'une' nohool'en junih! ¹³'Aw 'on 'at nohyust'e tank'us un'a 'utit'elh wheni ootl'á' dudoolhyelh junih, 'et k'us khahna hukw'un'a ootl'a' dudulhye 'ink'ez Yak'usda ba nohyust'e ts'ih'un un'a 'ut'en oolh'en. ¹⁴Moses ooghuni nohtl'a ídan'ai-i inle', 'i oot'a nínnohtan junih. Yak'usda ye únzoo-i, 'i za oot'a nínnohtan. 'Et de lubeshi nohmoodih oole' 'ait'oh.

¹⁵Daja nuhzun? Niz de khuni netl'a ídan'ai-i, 'i 'aw 'on 'un oot'a níznootan huba lhe'hóot'oh. 'Et Yak'usda ye únzoo-i, 'i za t'anízntan de, lubeshi 'uztilelh-un netl'a hóot'ai nahzun eh? 'Aw 'uhót'e' 'aít'oh. ¹⁶'Aw t'ewhunuzúhzun? 'Et 'ilhoghun dune ootl'á' dudilhya de, ndet hukwa' ninzun-un 'oh tene' tiht'en, 'et de 'en be 'ulhna 'aht'oh. 'Et whuz un'a za lubeshi ootl'á' dudilhya de, lubeshi be úlhna 'aht'oh, 'ink'ez 'ilhiz wheni kwuncho yo 'et ts'u tíhdulh, 'i nohba k'elha tileh. 'Et hoontsi Yak'usda ootl'á' dudilhya de, Yak'usda be 'ulhna tihleh, 'ink'ez Yak'usda nohdutánelh ts'ih'un 'aht'oh, 'et whuz un'a nohba k'elha whutáleh. ¹⁷'Ink'ez sulhutsinke tube nohba hoonúst'i' 'et huwa Yak'usda, "Musi," dusni. Niz de lubeshi be 'ulhna ulhi ínle', 'et hoontsi nohdzi ndulcho-i be ndet la whunoh hodalh'e'-un hukw'úne' zuht'en. ¹⁸'Et 'andit lubeshi ch'a duhjij, 'ink'ez Yak'usda be 'ulhna suhli'.

¹⁹Tetsun whe 'aht'oh, 'et huwa whuz un'a nohbulh yásduk. 'Et huwa daja nohdutásnelh-un 'aw nohba huwa lhúhoolna' whe sudutáhts'o. Niz de nohyust'e lubeshi be 'ulhna tihleh huba ootl'a' dudilhya ínle'. 'Ink'ez hoontsi-un 'uhoolh'en-un nus za lhé'hooltsi' whulh'i. 'Andit Jesus Christ oodune' uhli 'inka whuz un'a za Yak'usda nohyust'e ootl'a ítihlelh be 'ulhna tihleh huba. Whuz un'a 'uht'en de, ts'ih'un 'utiht'elh, 'ink'ez ts'iyanne t'ewhutázin Yak'usda ba 'udun nebuninlane suhli'. ²⁰Lubeshi be 'ulhna ulhi da', 'aw ts'ih'un un'a 'utiht'elh lhnúhzil ínle'. ²¹'Et hukwayá hoonli tune' zuht'en ínle'. 'Aw whe soo lhe'uht'el 'ink'ez 'et hukw'elha 'ilhiz wheni kwuncho yo ts'e tíhdulh whe' hoont'oh. 'Et whuz un'a dune ulhi ínle'.

²² 'Et 'andit Yak'usda be 'ulhna uhli. Whuz un'a 'uht'én-un 'et hukw'elha Yak'usda ba 'udun nebuninlane suhli', 'ink'ez hukw'elh'az 'ilhiz wheni yak'uz ts'e tíhdulh. ²³ Lubeshi 'uts'alh'en-un, 'i k'elha daztitsah. 'Et hoonts'i neMoodihti Jesus Christ, 'en gha Yak'usda 'ilhiz be ts'uhutinalh-un, 'et 'ants'i negha óonin'ai.

Jesus Christ k'úne' 'ut'enne 'aw Moses be 'udustl'us 'i gha iloh buba nahutideh

7 Sulhutsinke, Yak'usda dughuni Moses t'l'a ídan'ai-i soo ts'ih'un t'enuhzun, 'et huwa' dusni be nohbulh yasduk. Dune khuna whutoh ndi khuni Yak'usda butl'a ídan'ai hik'úne' 'oot'en huba 'unt'oh. ² Njan whunulh'en, ts'eke dune ghusda de, yinka usda whutoh, yulh 'ilhoghun lhíh. 'Et ooki dátsaih te, 'et 'aw yulh 'ilhoghun lhíloh nawhudlih. 'Et whuz un'a Moses be 'udustl'us ni whe' 'utni. ³ 'Et ooki dazsai de, 'et Moses be 'udustl'us gha ndun ts'eke soh natisja whe 'unt'oh. Hukwa' ninzun de, 'uyoon dune ghu natidalh 'ink'ez 'aw lubeshi ooba lhuhóloh. 'Et hoonts'i ooki 'awhuz khuna whe 'uyoon dune zih usda de, lubeshi 'ulh'en-un 'unt'oh.

⁴ Sulhutsinke ndet la whunoh hodis'e'-un 'et huwa t'eeonáhzun nts'en'a la Jesus Christ k'úne' 'uht'enne ulhi. Nohni 'ants'i Christ bulh dasáhtsai lé'uht'oh íne!. 'Et huwa 'aw 'on 'un Moses be 'udustl'us oot'a nínoohtan-un huba lhe'hóot'oh. Christ bulh dats'uzsai, 'et huwa Moses be 'udustl'us yuch'a naneuzdla. 'Et 'alha' 'andit mbe la dazsai 'ink'ez dunadija-un, 'en bulh 'ilhoghun tihleh. ⁵ Niz de Moses be 'udustl'us lubeshi yech'a nenizyoot 'et hoonts'i nedzi hukwa' ninzun k'un'a yinka uzdilhts'i. Neyust'e lubeshi ootl'a ts'íyalhti le' ts'inla, 'et nduts'úja huwa kwuncho 'i neba k'elha tileh. ⁶ Niz de Moses be 'udustl'us oot'a níznintan íne!. 'I gha 'ants'i ts'úlghel lé'ts'int'oh íne!. 'Et hoonts'i Jesus Christ bulh dats'úzsai da' nela nawhuditni lé'ts'uja. 'Et 'andit Ndoni ooghuni 'andidi-i, 'i be 'ulhna ts'inli whe ook'úne' ts'oot'en huba' hoont'oh, 'aw 'on 'un Moses be 'udustl'us oot'a niznootan 'ait'oh.

Moses be 'udustl'us unzoo eh?

⁷ Moses be 'udustl'us ooghu dája 'uznoozin sába? Moses be 'udustl'us 'i ghá eh lubeshi 'uts'ulh'en? 'Awundooh! 'Aw 'uhót'e' 'aít'oh. 'I gha lubeshi 'ulh'en-un usli t'éwhunúszun. Moses be 'udustl'us k'uyasduk whe 'utni. “Uyoonne ch'e' ha' nonzin junih,” 'i gha nawhus'ai lubeshi 'ulh'en-un usli. ⁸ 'Et whutsoda' Moses be 'udustl'us ooyit lubeshi 'us'en-un inle' 'aw t'eóonuzúszun. 'Et hoonts'i Yak'usda khuni netl'a ídan'ai-i t'eniszin whe, 'et dalcho-i be syust'e lubeshi ts'u nín'ti-un 'et nawhus'ai. ⁹ 'Et whutsoda' Moses be 'udustl'us ooyit kwuncho yo ts'e tísyalh t'eóonuzúszun. 'Et hoonts'i Yak'usda khuni netl'a ídan'ai-i t'eniszin whe lubeshi 'ulh'en-un usli, 'ink'ez kwuncho yo ts'e tísyalh 'et nawhus'ai. ¹⁰ Yak'usda khuni netl'a ídan'ai-i, 'i 'ilhiz ts'uhutinalh-un whunénilhtan, 'et hoonts'i ook'u yasduk huwa kwuncho yo ts'e tísyalh-un nawhus'ai. ¹¹ 'Et Yak'usda khuni netl'a ídan'ai-i t'eniszin whe syust'e lubeshi ts'u nín'ti 'i khasúnint'a whe nanist'a 'et huwa kwuncho yo ts'e tísyalh t'eooniszin. ¹² 'Et huwa Moses be 'udustl'us lubeshi ooghu hooloh, 'ink'ez nankilt'oh 'uyoo khuni netl'a ídan'ai-i, 'i cha lubeshi ooghu hooloh ts'ih'un un'a 'ink'ez unzoo whe 'unt'oh.

¹³ Dája ts'untizilh 'et huwun? N dai sba unzoo-i, 'i gha kwuncho yo ts'e tísyalh tóleh? 'Aw 'uhót'e' 'aít'oh! Ndi Yak'usda khuni netl'a ídan'ai-i nela 'oot'en ha negha íninla. 'I gha lubeshi dáltsi' t'eniszin. Sich'oh lubeshi ts'u núst'i 'et huwa lubeshi 'ulh'en-un usli 'et nawhus'ai, 'ink'ez whula gha ts'e kwuncho yo ts'e tísyalh inle'.

Neyust'e 'ahoolhyiz lubeshi ts'u nín'ti, 'et huwa neba huwa whulna' 'aw Moses be 'udustl'us ook'úne' ts'oot'en 'aít'oh

¹⁴ Ndoni gha Moses be 'udustl'us neghá yunle, 'et hoonts'i syust'e lubeshi ts'u nín'ti, 'ink'ez lubeshi e'ulhna tisleh 'et t'eoonuszun. ¹⁵ 'Ink'ez syust'e lubeshi ts'u nín'ti te, si sba 'aw lhe'hóozoo' whe' hoont'oh. N dai la 'óos'en hukwa lhe'núszun 'i za 'us'en, 'ink'ez ndai la 'uk'enus whuts'u dusní-un, 'oh te za ne'ust'en. ¹⁶ 'Et ndet la hukwa lhe'nuszun-un 'ust'en te, 'et Moses be 'udustl'us sba ts'ih'un 'unt'oh t'ewhunúszun. ¹⁷ 'Et hoonts'i, 'aw si hukwa' nuszun íloh whe 'ust'en, ndi lubeshi syust'e ts'u nín'ti-un, 'i gha 'ust'en. ¹⁸ 'Aw syust'e hoonzoo-un whuts'úlhnit'i. Hoonzoo te né'tist'en

hukwa' nuszun 'et hoontsi' 'aw oosneh 'ait'oh. ¹⁹'Et hoonzoo te né'tist'en hukwa' nuszun te, 'aw 'uhóosle 'aít'oh. 'Ink'ez hoontsi' 'uwhutis'elh hukwa lhe'núszun hoontsi, 'aw huwa lhúhoolna' whe 'oh te ne'úst'en. ²⁰Hoontsi' te ne'úst'en de, 'aw hukwa lhe'núszun, 'et hoontsi' 'aw si hukwa' nuszun floh whe 'ust'en, ndi lubeshi syust'e ts'u nín'ti, 'i gha 'ust'en.

²¹'Et ndet ts'ih'un 'utist'elh hukwa' nuszun totsuk, ndi lubeshi ts'u núst'i 'i whuch'az súnilt'i. 'Et nduwhút'en-un nawhus'ai. ²²Sdzi be Yak'usda ook'oh ts'e hoonúst'i'. ²³'Et hoontsi' 'uts'un un'a cha t'eóonúszun. 'Et syust'e seni dulhyo né'tit'en whuts'u nín'ti. 'I be lubeshi soontun 'et ndust'oh, 'ink'ez syust'e whuz za nint'i. ²⁴Tube tez'en. Ndi syust'e lubeshi za ts'u nín'ti. 'I gha kwuncho yo ts'e tísyalh. Mbe 'et whuch'a sútilhyih? ²⁵Jesus Christ 'en za 'utinelh. 'Et huwa tube cho Yak'usda, “Musij,” dusni.

'Et ndiz un'a 'ust'oh, seni be Yak'usda ook'oh ts'e za ook'úne' 'ust'en, 'et hoontsi' syust'e 'awhuz lubeshi ts'u nín'ti za 'unt'oh.

Jesus Christ Ndoni gha 'ilhiz ts'uhutinalh-un 'et neghá whunin'ai

8 'Awet 'andit, mbene la Christ oodune' unlíne, 'aw kwuncho yo ts'e wheni buba nalhuhídil. 'Et ndunt'ohne 'aw buyust'e nint'i ts'e hukw'u nulhe'hust'en, 'et k'us Ndoni ook'oh ts'e za hukw'u ne'hut'en. ²Ndoni gha 'ilhiz hutisnalh whe Christ bulh 'ilho usli, 'ink'ez Ndoni ook'oh ts'e ook'une' 'ust'en-un 'i be lubeshi ch'a nasulhti. 'Et huwa 'aw dalhtuzisa. ³Neyust'e lubeshi ts'u nín'ti, 'et huwa Moses be 'udust'l'us 'aw nela 'ooneh 'aít'oh. 'Et hukw'elh'az Yak'usda duYe' nets'ítilh'a'. 'En ooyust'e neyust'e ndult'oh, 'et hoontsi' neyust'e 'i lubeshi bulh 'únt'oh. 'Ink'ez datítsah-un whutl'a' dudilti ndi yun k'ut dune bulubeshi k'elha whutilhtselh 'et wheni. ⁴'Et whe ndai la Moses be 'udust'l'us nets'u húkwa' 'utni-un, ts'iyawh neba lhaóodinla. Wheni 'uts'int'oh, 'aw neyust'e nint'i ts'e hukw'u nulhe'ts'ust'en, 'et k'us Ndoni ook'oh ts'e za hukw'u ne'ts'ust'en.

⁵Mbene la lubeshi za ghu nuní nuzutne 'ahoolhyiz lubeshi 'uhulh'en. 'Ink'ez mbene la Ndoni k'oh ts'e za nuní nuzutne, 'enne Ndoni k'oh ts'e za hukw'ú ne'hut'en. ⁶'Et mbene la lubeshi ts'u nín'tine, 'enne kwuncho yo ts'e hutidulh, 'ink'ez mbene la Ndoni k'oh ts'e dune unline, 'enne Yak'usda whudizghel-un buch'e' whutaleh 'ink'ez 'ilhiz huhutinalh. ⁷Njan huwa' dusni, mbene la 'ahoolhyiz lubeshi ghu nuní nuzutne, 'enne Yak'usda ch'az ditnine hinli 'ink'ez Yak'usda ook'oh ts'e k'úne' hoot'en-un whutl'a

lhé'hududulhti, Yak'usda k'úne' hutit'en 'aw 'úhóoneh 'aít'oh 'et huwa. ⁸'Et huwa buyust'e lubeshi ts'u nín't'ine, 'aw Yak'usda ba lhe'hízoo'.

⁹'Et Yak'usda ooyughi nohyudínda de, Ndoni oodune'ne ulhi 'ink'ez nohyust'e lubeshi ts'u nín't'i-un 'aw ook'ú nulhe'zuht'en. 'Et hoonts'i mbene la Christ ooyughi lhit'ihne, 'enne 'aw oodune'ne lhuhíloh. ¹⁰Nohyust'e lubeshi gha datítsah, 'et hoonts'i Christ nohyudínda de, 'et de nohyughi 'ilhiz hutinalh Yak'usda ba ts'ih'un 'uht'oh suli' 'et huwa. ¹¹Christ dazsai whe ndun 'en gha Yak'usda dunaidilhti, 'en ooyughi nohyudínda de, 'en gha nohyust'e doo cha hutinalh-un yughá oota'alh.

¹²Sulhutsinke, njan dúhoont'oh whe' hoont'oh, nohyust'e lubeshi ha' ninzun de, 'aw whuz un'a oohneh huba lhe'hóot'oh. ¹³'Et whuz un'a dune ulhi de, 'et 'alha 'uhoont'oh whe kwuncho yo ts'u tíhdulh. 'Et hoonts'i Ndoni 'en gha nohyust'e lubeshi ha' ninzun-un 'etsul 'uhla de, 'et de 'ilhiz wheni hutihnalh. ¹⁴K'us mbene la Ndoni buts'u húkwa' ninzun hukw'un'a 'uhut'enne, 'enne Yak'usda oodune' hinli. ¹⁵'Et Ndoni nohyudílt'sut whe 'aw Yak'usda be ntilhjut wheni 'ulhna lhunohíhtsel. 'Et nohyudílt'sut whe Yak'usda oodune' nohulhtsi. 'Et huwa whélhts'uniljut whe bulh yáts'ulhduk 'ink'ez, "Abba, 'uBá," ts'utni. ¹⁶Ndoni 'en 'unt'oh neyughi whubunulhtun, wheni Yak'usda buzkeh ts'inli. ¹⁷'Ink'ez Yak'usda buzkeh unlíne, ndai la Yak'usda buts'ú yoozi-i, 'i buch'e' whutaleh. 'Et whuz un'a Christ bulh 'úztit'elh, Christ bulh dzoh nuts'uzut de, 'en bulh uzdutáti' 'et huwa.

K'at le Yak'usda nedutálhti'

¹⁸'Et njan ndunuszun, Yak'usda ye dizti'-i whuneuntilhtun-un hooncha k'et njan 'andit Jesus Christ ooba dzoh nuts'uzut-un, 'et 'ants'i 'uhoont'oh. ¹⁹Ndai la Yak'usda 'uyinla-i, ts'iyawh dudune'ne whubuntilhtun-un, 'et soo hukwa tse húhoolih. ²⁰Ndi yun k'ut 'ulya-i, 'i 'atsul wheni 'uyínla, 'aw dich'oh 'utahalhúhoo'al, Yak'usda dich'oh 'utahahón'ai whuz un'a 'uhót'e' ha. 'Et huwa ndi yun k'ut 'ulya-i hukwa tse húhoolih 'uts'un un'a na'whutátnelh. ²¹Ndi yun k'ut 'ulya-i, njan whusahóolts'ut de, 'et nuján-un 'etsul 'uwhutánelh. Tube la whudízti' hóle'. 'Et Yak'usda buzkeh k'un'a buk'unahutinelh.

²² T'ets'onínzun, ndai la Yak'usda 'uyinla-i, 'ohwhi 'andit whuts'un khun dutso, nts'en'a la ts'ekoo buyaz whutále whuz un'a dzoh nuzut. ²³ 'Aw 'i za íloh, whenich'oh cha ts'ukhun dutso Yak'usda buzkeh gaih za uztileh 'et whuts'un. 'Et 'oh de de, neyust'e 'ants'i kw'u na'it'oh lé'tinelh. 'Et Ndoni nets'ú whusayalh'a' inle', 'et whe t'ets'onínzun Yak'usda nedání'-un whuz un'a 'et nduwhútanelh. ²⁴ 'Et ndi Yak'usda oots'u húkwa tse ts'úhooli, whuz un'a uzdijiz. 'Et hukw'u nuní nulhzut, ndet la hukwa tse ts'úhooli-un 'uhóoja de, 'aw 'on 'at hukwa tse ts'úhole' 'aít'oh. Ndet la dune honalh'en-un, 'aw 'on 'at hukwa tse húhole' 'aít'oh 'et huwa. ²⁵ 'Et hoontsi'i Yak'usda ndi nets'ú hoozi-un 'awhuz lhts'úhoos'en de, 'alha' hukwa tse ts'úhole' za' ts'oot'e'.

²⁶ Lhawh hukw'un'a 'aw lhts'ílhtus. Ndoni nela 'ut'en. 'Aw whuloh te ndet huba tenazdutidli-un 'aw t'éts'onúszun. 'Et hoontsi'i Ndoni neba tedudli, khun dutso le' 'utni, khuni 'aw be yaóoduk 'ait'oh, 'i be neba tenadudli, 'et whe nela 'ut'en. ²⁷ Mbe la nedzi yo nunúta-un, 'et Ndoni dája ninzun-un t'éwhunínzun. Yak'usda hukwa' ninzun hukw'un'a. Ndoni Yak'usda ooch'e'ne, buba tedudli 'et huwa.

²⁸ 'Et huwa t'ets'onínzun mbene la Yak'usda k'ensí'ne ts'iyantsuk hoonzoo k'un'a za buba whulhih. 'Enne 'uhint'oh, Yak'usda dutijih ha buka' daní'ne hinli. ²⁹ 'Udechoo whuts'un Yak'usda ooch'e' tilehne ts'iyawh t'ebunínzun. 'Et huwa whutsoda' buba lhawhúdinla duYe' lé'hutit'elh. 'Et whuz un'a Jesus Christ neulhutsinke lhanne butoh 'udéchoo-un buba unli. ³⁰ Mbene la whutsoda' duch'e' tilehne t'ebunínzun 'enne hutijih ha buka' dani'. 'Et tank'us 'uhut'en-un buba gak whulhtsi, 'ink'ez 'enne bubudálhti'.

Jesus Christ 'en gha Yak'usda nek'entsi'

³¹ 'Et njan daja 'uzdooni' suba? Yak'usda nets'ún ditni de, mbe suba nech'az dotni? ³² 'Aw Yak'usda duYe' buch'a lhúyootun whe neba datítsah wheni butl'a yálhti. 'Et Yak'usda neba 'edúja de, 'et duYe' bulh 'et hóont'i' whe ts'iyaitsuk negha tílelh. ³³ Mbene la Yak'usda 'utahábanlane, mbe 'udutinelh lubeshi 'uhulh'en budutánelh? Gak! Yak'usda 'en 'uja tank'us 'úhut'en-un buba gak whulhtsi. ³⁴ Mbe 'udutinelh hoontsi' k'un'a neba nahutiyeh? Gak! Christ 'en 'uja neba dazsai. 'Aw 'et za íloh, 'en dunadija 'ink'ez Yak'usda naílhni ts'e yughusda 'ink'ez neba tenadudli. ³⁵ Mbe 'útinelh Christ ye nék'ensi'-i yuch'a nanetálhtelh? Nech'a húhoolh'i, k'us

howa whúlna'-un neghá oohunkat-un, k'us dune neúzula-un, k'us dai ts'ínli-un, k'us tube tets'ul'en, k'us nebulh howa 'óodli-un uzdilhts'i, k'us nehutuzilhghelh tilah? 'Aw hoonli ooneh-i hooloh! ³⁶Ndi Yak'usda be 'udustl'us njan ndutni,

“'Usbai nahituzilhghelh-i k'un'a 'uts'int'oh.

Nyun ngha dzin totsuk nehutuzilhghelh le' hoont'oh,”
ni whe 'utni.

³⁷Hoontsi'-un nebulh 'uwhut'en 'et hoontsi'i, nek'ensi'-un, 'en gha 'aw nech'a' oodeh 'aít'oh. ^{38–39}Christ 'en gha Yak'usda nek'entsi', 'inka 'aw nek'entsi'-i yuch'a náneólelh-i hooloh. 'Et whuz un'a sba' hooja. Dats'úzsai-un tilah k'us dzoh nuts'úzut-un tilah, lizasne k'us ndi yun k'ut hiye úlhtus-i be tilah nemoodih hutileh, 'andit dzin 'uhoont'oh-un k'us nus de dawhútat'elh-un, ntsi'-i ndi yun k'ut nudúdeh-i tilah k'us ntsi'-i kwuncho yo ts'e nudúdeh-i tilah, ndai la Yak'usda 'uyinla-i, ts'iyawh Yak'usda ye nek'ensi'-i, Jesus Christ neMoodihti bulh 'unt'oh, 'aw yuch'a náneólelh-i hooloh.

**Ndai la hoonliyaz Yak'usda Lizwifne buts'ú yoozi-i 'aw bugha
lhíyikulh, Yak'usda hits'u disni 'ink'ez ooghuni
'aw lhuhuyóotun 'et huwa. 'Inka 'uja Yak'usda
'udun yun k'ut whut'enne dudune'ne hoole' ni**

9Njan nohdutásnelh-un Christ oonalh 'úusni. 'Aw lhozusts'it whe' dusni. Dája nohdutásnelh-un Ndoni oonalh syo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'et cha 'álha' hoont'oh. ²Sdzi únduda, 'ink'ez 'ahoolhyiz bughuni usli. ³Lizwifne sulh húdidowh 'et huwa bula' tiselh hukwa' nuszun. 'Et whe bula 'e' whudutánelh de, whute Yak'usda sk'ehooyih 'ink'ez Christ ch'a naosja' doosni' oole' da'. ⁴Israel oots'u haindene Yak'usda 'utahábanla dudune' hoole' ha. 'Enne 'uhint'oh Yak'usda budálhti' 'ink'ez buts'ú nahizya-un, 'et buba nahoosdzi. 'Enne 'uhint'oh Moses be 'udustl'us butl'a ídan'ai 'i be Yak'usda ts'ih'un un'a hiba 'oot'en ha. ⁵Israel oodune'ne 'uda' dune tso whúdilh dzulhne ts'u ha hánde whe' hint'oh, 'ink'ez Christ buts'u haínzut. 'Et huwa ooyust'e dune k'un'a 'uchainya inle'. 'En 'unt'oh ts'iyantsuk whuYak'usda unli. 'Et huwa 'ilhiz wheni whe hidílhiti'. 'Et ndo honeh.

⁶'Oh da' Israel khuni ye buts'u nahizya-i, ts'iyawh lhaoodutatneh whe' hoont'oh. Mbene la Israel oots'u haindene, 'aw ts'iyawh iloh Israel whudune'ne hinli. ⁷'Ink'ez Abraham ye kédinzutne 'aw ts'iyawh iloh Israel whudune'ne hinli. Yak'usda Abraham yudáni', "Isaac 'en gha nyukédindene hootádzilh." ⁸Njan 'et 'udúsní-un, Yak'usda oodune'ne 'aw dune yust'e ts'u haíndene, 'enne íloh 'uhint'oh. Mbene la khuni ye buts'u nahizya-i, buba 'alha' yint'ohne, 'enne Yak'usda oodune'ne 'uhint'oh. ⁹Yak'usda Abraham yuts'u náhizya, "Ndet la hoozúsi-un 'et whusanátisdalh 'ink'ez n'at Sarah dune ooyaz tileh," yúlhni.

¹⁰'Aw njan 'et za íloh, Rebecca buzkeh lht'udánke'ne, 'enne bubá, netsoda'-un Isaac, 'en 'únt'oh. ¹¹⁻¹²'Aw lhahuwhusdle whutsoda' whuts'un 'aw hoontsi' k'us hoonzoo-un lhe'whuhusle da' Yak'usda Rebecca yudáni', "Udechoo-un, 'en duk'oh-un yuk'úne'tit'en." 'Et whe Yak'usda hukwa' ninzun-un, 'et whuz un'a 'uhóoja. ¹³'Et Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'ú whusguz, ndutni, "Jacob 'ink'ez bulhutsin cha Esau huyúlhni, 'en ookw'esi', 'et hoontsi' Esau 'en 'ants'i sba unli."

Mbene la yuka' ninzunne, 'enne Yak'usda bugha té'untazeh

¹⁴'Et huwa dája uzdutinelh nuhzun? Yak'usda 'aw ts'ih'un lhi'ít'oh uzdutinélh eh? 'Aw whuz un'a 'uhót'e' 'aít'oh! ¹⁵'Inka Yak'usda Moses yudáni'-un,

"Mbe la oogha té'untaszeh huba 'utahásti-un,
'en oogha té'untaszeh,
'ink'ez mbe la ooghu sdzi dúntida'-un,
'en ooghu sdzi dúntida'."

¹⁶'Et huwa Yak'usda ye 'ugha té'nizeh-i, 'i gha, mbene buka' ninzunne, 'enne 'utahábanla. 'Aw dune dich'oh hukwa' huninzun iloh huwa 'uhooja, 'ink'ez 'aw hukw'elha 'uhoot'en cha 'aít'oh. ¹⁷Yak'usda ooghuni 'uk'u nusgúz-i k'ut Pharoah njan ndúyulhni, "Njan 'et huwa Egypt whulerwe nyuzúsi, nyun ungha ndet la whéustus-un dune whúntistun. 'Et huwa soozi' ndi yun k'ut ndulcho whe t'entádzin," yúlhni. ¹⁸'Et huwa t'eeonóhzin hukwa' nuszun, mbene la Yak'usda 'utahábanlane, 'enne bugha te'untazilh. 'Et mbene la 'uts'un úninzunne, 'enne cha whuz un'a 'uhint'oh ubilh'i.

¹⁹Whulohne nohtoh 'et tilah sudóhni', “Nts'en'a la Yak'usda ne'úst'en-un 'aw whudulhyoh 'uts'oot'e' 'aít'oh de, 'ink'ez lubeshi 'uts'ulh'en te, 'et di ha Yak'usda nek'éhoota'alh?” ²⁰Mbe ulhi whe Yak'usda oodulhyoh 'udutíhnelh? 'Et dune 'uyínla-i ndi 'uyínla-i nts'en'a 'udutinelh, “Di ha 'inja whuz un'a 'usínla dutinelh?” ²¹Nja whunilh'en, dune whutl'us be oosa' 'inla de, 'ilho unzoo yulh'tsi de ye' dudutá'ti' huba, 'ink'ez 'ilho yé' tit'el'h wheni 'uyinla. 'Et whuz un'a 'uyínla de, didutch'oh za ooba' hoont'oh.

²²'Et whuz un'a Yak'usda lhelhyoone whe lhelh'ts'un un'a buba 'uhóonla. Whulohne bulubeshi gha Yak'usda kwuncho yo ts'e whébule, dich'oh kxaná huwhut'alh huwa' bulh'ih. Sa' buba sulh'i 'et hoonts'i dzoh nubutilhdzut. 'Enne bugha Yak'usda dáltus ts'iyanne t'éhontázin, 'ink'ez dalcho-i be lubeshi yuts'u dutni, 'et cha ts'iyawh t'ehontázin. ²³'Ink'ez whutsoda' 'utahanéanla negha te'untazilh ha. 'Et whuz un'a wheni cha uzdutá'ti'. Wheni negha ts'iyanne t'ehontázin Yak'usda yé dizti'-i dáldzoo' whe 'unt'oh. ²⁴Wheni Yak'usda dutijih ha neka' dani'ne ts'inli hoonts'i, 'aw Lizwif butoh za íloh, 'udun yun k'ut whut'enne cha. ²⁵Yak'usda 'et 'utni nus hoo'en-un Hosea be 'udustl'us k'ut 'utni, whuz un'a 'uwhutánelh whe 'utni,

“Aw sdune'ne iloh 'enne sdune'ne budutásnelh,
'ink'ez buk'elhúsi'ne, 'enne buk'etisi'.

²⁶Nts'oh la yun k'ut whudune'ne, 'aw sdune'ne iloh
'aht'oh hubudáni'ne, 'enne hoonts'i Yak'usda
khuná-un dudune'ne bubudutánelh.”

²⁷'Et nus hoo'en-un Isaiah Israel oodune'ne bughu yalhduk whe 'et khuni ulhtus-i be ndutni,

“Israel oodune'ne taba sai nduhuniltsuk hoonts',
whulohneyaz za hudutijih.

²⁸'Ink'ez nts'oh la hudilh'ts'í-un ndet la Yak'usda ubudáni'-un
khuntsul 'et ndutínelh,
'ink'ez 'ilhiz wheni buba nahutiyeh,”

ubúlhni.

²⁹Nts'en'a la nus hoo'en-un Isaiah ndutni,
“Mbe la ts'iyaitsuk whuMoodih unlí-un,

Lizwifne oolóhne lhubílhyiz de, 'et de Sodom 'ink'ez
Gomorraah whut'enne 'et da' bubulh dahooja
la, wheni cha 'et da' nduts'ooneh.”

Israel oodune'ne Yak'usda 'aw highuni lhuhuyilhchoot 'et huwa bula ditni

³⁰Daja uzdooni' suba? 'Udun yun k'ut whut'enne 'uda' Yak'usda nalh 'aw ts'ih'un un'a 'uhoot'e' hukwa lhe'hust'en, 'enne 'uhint'oh 'andit Yak'usda nalh ts'ih'un 'uhint'oh, be 'alha' nudzun hut'i, 'i gha 'uhuja. ³¹'Et hoonts'i Israel oodune'ne 'aw Yak'usda ook'oh ts'e ts'ih'un un'a hukwa' hit'en, 'et hoonts'i 'aw lhe'huhóolel. ³²'Et di ha nduhóoja? Yak'usda ooghuni 'aw buba 'alha' lhe'yít'oh, 'et huwa 'aw ts'ih'un lhe'hít'el. Moses be 'udustl'us, 'i za hik'úne' hoot'en hukwa' hit'en. ³³'Et soo whuz un'a 'uhóoja nus hoo'en-un Isaiah whutsoda' Yak'usda dája bubúlhni la whe 'utni,

“Whunulh'en, keyoh Zion ts'uwhútni-un, 'et tse 'et nedúntas'alh,
'i la dune hinedúntidaih. 'Et mbene la Yak'usda
ooghuni lhuyúlhchootne, ndi tse buba lhe'yízoo'.
'Et hoonts'i mbene la ooba 'alha' 'uhoont'ohne, 'enne
'aw hukwaya hoole' 'aít'oh.”

Israel oodune'ne, 'aw khuni unzoo-i hiyit 'oohoot'e' 'ait'oh

10 Sulhutsinke Yak'usda oots'u ténadusli khun tilah Israel oodune'ne hudoojih. 'Et sdzi yo whe hukwa' nuszun. ²'Enne bughun 'alha' dusni whe' dusni. Tube ncha-i be Yak'usda ndet la but's'u húkwa' ninzun-un hukw'ú ne'hutit'en hukwa' huminzun 'et hoonts'i 'aw t'éhonúszun nts'en'a 'aw soo ts'ih'un un'a 'uhutit'el. ³Ts'ih'un un'a Yak'usda k'úne' hutit'en-un 'et 'aw t'éhonúszun. 'Et nts'en'a la dich'oh 'uhuhóonla whuz un'a ts'ih'un un'a 'uhint'oh na'hududil'i. 'Ink'ez ndet la Yak'usda but's'u húkwa' ninzun-un 'aw hukw'un'a lhe'hínel. ⁴Moses be 'udustl'us nets'u húkwa' ninzun-un, ts'iyantsuk Christ neba 'etsul 'uhóonla. Neba 'alha' 'unt'oh de, 'en gha Yak'usda nalh ts'ih'un dune ts'inli.

⁵'Et Moses be 'udustl'us gha ts'ih'un dune hik'un'a 'uhoot'en hukwa 'uhut'en de, 'et Moses 'uk'u núwhuzguz whe ndutni, “Ndi khuni nohts'u húkwa' ninzun-un, whuz un'a ooht'e' huba' hoont'oh.” ⁶'Et be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i gha Yak'usda nalh ts'ih'un un'a 'uts'int'oh, njan 'uk'ehónguz, “'Aw na'ts'oodudolkut 'aít'oh, ‘Mbe 'utinelh ndo tiyalh Jesus Christ ndus de haítihltelh?’ ⁷K'us mbe 'utinelh, ‘Christ neba whusaítihltelh, yaidláne tuz tíyalh 'et wheni?’” ⁸'Et Yak'usda ooghuni daja ni whe 'utni? Njan 'et 'uk'ehóguz, “Ndi khuni oogha ts'ih'un un'a 'uztit'elh, 'i ne-enghoh diz'ai whe 'unt'oh, neze cha 'ink'ez nedzi yo cha diz'ai.” 'I khuni be 'alha 'uhoont'oh-i be nohbulh yáts'ulhduk, 'i 'unt'oh. ⁹'Et 'uyoonne Jesus Christ 'en sMoodihti unli, budíni de, 'ink'ez ndzi yo whe mba 'alha 'uhoont'oh Yak'usda Jesus Christ dazsai whe dunaidilhtih, 'et de dutanjih whe' hoont'oh. ¹⁰'Et ndzi yo whe mba 'alha 'uhoont'oh de, Yak'usda nalh ts'ih'un un'a 'int'oh. 'Et 'uyoonne dune budíni de, 'et de dínjih whe 'int'oh. ¹¹Yak'usda ooghuni 'utni, “Mbe la neMoodihti ooba 'alha' yint'oh-un, 'aw yooya ulhtisle.” ¹²Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne 'aw lhelhts'un un'a lhe'hít'oh. Yak'usda ts'iyanne buMoodihti unli. 'Et huwa mbene la oola' whudóneh hits'u húkwa 'utnine, 'enne buts'un tube te'ninzun whe 'unt'oh. ¹³'Et huwa neMoodihti hudoojih hits'u húkwa' 'utni de, 'et 'alha 'uhoont'oh whe hudutijih.

¹⁴'Et mbene la Jesus Christ buba 'alha' lhe'ít'ohne, 'et nts'en'a 'uhudutinelh huboolhyis-un hits'u hukwa' dutinelh? 'Aw hiyulh é'dusts'o de, 'et nts'en'a buba 'alha' yutát'elh? 'Uyoonne dune budáni' de za. ¹⁵Dune buts'ó whehalh'a' ubudutánelh huba, 'et de za hiyulh údutats'o. Njan huwun Yak'usda be 'udustl'us k'ut ndutni, “Dáwhuldzoo' whe' hoont'oh dune khuni unzoo-i whuneuntilhtun, nts'en'a la nedzi yo whudutághel 'ink'ez Yak'usda be 'ut'en unzoo-i ts'olhchoot huba.”

¹⁶'Et hoonts'i 'aw ts'iyanne íloh khuni unzoo-i hik'úne' 'ust'en. Nus hoo'en-un Isaiah 'utni, “NeMoodihti ndunne dune daja buts'útni-un 'aw buba 'alha' lhe'hóot'oh.” ¹⁷'Et 'inka Jesus Christ neba 'alha' tít'elh de, bulh 'úzdits'o de za. 'Et ndi khuni 'i Yak'usda ooghuni 'unt'oh. ¹⁸'Et hoonts'i 'et hukwa nohooduskut, Israel oodune'ne 'aw eh ndi khuni hiyulh lhe'dits'il? A, huyulh 'údants'o. Njan Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'et 'utni,

“N dunne nughúni nu'áne bughuni ts'iyanne ndi yun k'ut
 hudánts'o 'et ooghuni dune hiyubodulh'eh-i nts'e la
 dune huwhut'í-un ts'iyawh hidánts'o.”

¹⁹'Et cha za nohooduskut, 'et Israel oodune'ne 'aw lawk njan whulhéh'hudusts'o? A, huyulh 'údants'o. 'Udechoo Moses ndutni,

“Mbene la dune ookeyoh hooloh ninzúnne,

'enne bughe' ootalhnih nohtíselh.

'Et ndunne keyoh whut'enne iloh tune' hut'enne,

'enne bugha tube huntálhch'oh nohtíselh,”

ubúlhni.

²⁰Nus hóo'en Isaiah 'aw whélniljut dája dutinelh la, Lizwifne bubulh yaílhduk da' 'ink'ez Yak'usda ba yalhduk whe ndutni,

“Mbene la 'aw ska lhe'hoodulhkútne,

'enne nasilhti.

Mbene la 'aw skúlhnust'ohne,

'enne la bubuná' duniztan.”

²¹'Et hoonts'i Yak'usda Isaiah 'en gha Israel oodune'ne njan 'et 'úbulhni,

“Dzin dulyiz whe nohka'dúzni khun tilah sts'u tóohdilh ha.

'Et hoonts'i 'aw 'uk'ú nulhe'ust'enne 'ink'ez 'uts'un

'uninzunne hinli.

'Ink'ez 'aw sts'ó tooya' hukwa lhe'hunízun.”

Yak'usda Israel oodune'ne 'awhuz bugha té'ninzun

11 'Et doo cha za nuhooduskut, Yak'usda dudune'ne 'ilhiz eh 'ún ubutilhdil? 'Awundooh! Si cha 'ilhoghun Israel oodune' 'ust'oh. Abraham be dusya 'ink'ez Benjamin bulh díszulh. ²'Awúndooh, 'aw Yak'usda dudune'ne ts'iyawh iloh 'ún ubutilhdil. 'Et whutsoda' t'ebuninzunne. 'Et 'aw eh whunalhuzulhni Yak'usda be 'udustl'us k'ut dája ni nus hóo'en-un Elijah 'en ghun? Nts'en'a la Yak'usda yuts'u tédudli Israel oodune'ne, 'enne buch'a 'útni, ³“SMoodihti nye nus hóo'enne cha buba hanghan 'ink'ez nloodel cha nanáhinanyuz. Si za 'et nenúts'ut. Si cha suhutuzilghelhel ha ska hunuta,” whe yuts'u tédudli. ⁴'Et hoonts'i ndet Yak'usda yadáni'? Njan 'et dé yulhni, “'Awhuz 7,000 dunene 'et buzúsdla. 'Enne 'aw ndi 'uk'el'tsi Baal 'aw 'i hits'u téninoolhzin 'ink'ez hits'u ténadoodli 'aít'oh.” ⁵'Et hoonts'i 'andit dzin 'awhuz whulohne Israel oodune'ne dujihne hoonli. 'Enne Yak'usda ye únzoo-i be 'utahábanlane, 'enne 'uhint'oh. ⁶'Ink'ez Yak'usda ye únzoo-i be uzdijiz, 'aw khuni netl'a dít'ai-i ookw'úne! ts'ut'en-un 'aw 'et huwa iloh. 'Aw ndulhúhoot'el de,

Yak'usda ye únzoo-i hootáloh whe' hoont'oh. 'Et ndi khuni netl'a dít'ai-i ook'úne' ts'ut'en huwa uzdujih ts'utni de, 'ink'ez nts'en'a Yak'usda ye únzoo-i be 'uzdutijih uzdutínelh? 'Et dune howu yahalhduk nts'en'a hudutijih, khuni Moses be 'udustl'us gha netl'a dílts'ut-i ook'úne' ts'ut'en hoonts'i, 'i gha uzdoojih 'aít'oh, 'et 'uw'húlhni.

⁷Khuni njan ndutni whe 'utni, Israel oodune'ne budzi duts'un, 'et huwa hukwa húnuta-un 'aw nalhuhuhóo'al. 'Et hoonts'i 'utahalyane, 'enne nahooohon'ai. ⁸'Et Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'u núwhusguz-un soo whuz un'a 'uhóoja.

“Yak'usda dune 'ants'i stézne dune lé'binla.

Buna hóoni 'et hóonts'i 'aw hiye lhúhoos'en.

Budzo cha hoonli 'et hoonts'i 'aw hiye lhédusts'o.

'Andit dzin whuts'un 'et za nduhínt'oh,”

whe ndutni.

⁹David 'en cha njan bughun ndutni,

“Ndai la Yak'usda ncha-i bugha ínínla-i whute bilh 'ink'ez tsayilh buka néyults'ut lé'uja. Ndai bughá ínínla-i, hikayá oole' buboolhtselh.

'Et whuz un'a bulubeshi dich'oh hik'elha whutilhtselh.

¹⁰Buna whute hiye lhuhoos'en Yak'usda ye únzoo-i hiye nóolh'en whuch'a. 'Ink'ez hiyé dzoh nudeh-i, 'i be yo húnoot'i dune ndaz-i nuhughe k'un'a,” ni.

Yak'usda Israel oodune'ne 'aw 'ilhiz iloh bula ditni

¹¹'Et doo cha za nohooduskut, Lizwifne 'et tse gha huntízghal, 'et 'ilhiz wheni nintá hutilts'ulh ha eh nahílt'sut? 'Aw whuz un'a 'uhót'e' 'aít'oh! Yak'usda ooghuni hikalhe'nízun 'et huwa 'udun yun k'ut whut'enne 'et 'andit hiye dújis. 'Et whuz un'a 'uhutinelh Lizwifne 'udun yun k'ut whut'enne ghe' hootálnih. ¹²'Et tank'us un'a 'uhut'en-un 'et huwa hut'en, 'uyoonne Yak'usda ye únzoo-i be huhóont'i' suli' de, 'et de ndet la Yak'usda Lizwifne buch'a hóontun-un 'i be 'udun yun k'ut whut'enne tube huhóont'i' 'ubulhtsi. 'Et 'oh de whusahóolts'ut de, Lizwifne, 'enne cha Yak'usda buzkeh huzdli' de, 'et 'on nus hoonzoo tileh.

¹³'Awet nohni 'udun yun k'ut whut'enne nohbulh yásduk, Yak'usda 'utáhasálhti nohni nohba whel'a'-un naóosdle' ha. Tube sba tube hooncha.

¹⁴Njan nohdutásnelh-un, 'et whe sulh Lizwifne huwe' hoolnih huwa tilah whulohne hudoojih. ¹⁵Yak'usda Lizwifne 'ún ubutilhdil, 'ink'ez Jesus Christ 'en gha nohni 'udun yun k'ut whut'enne 'aw 'on 'un nohbulh lhónilch'oh. 'Et Lizwifne Jesus Christ hits'u nálhya buboolhyih ha de, 'et Yak'usda nabitálhchulh whe' hint'oh. 'Ants'i dune yaidlane doo cha za dune nahusli' le' hutinelh. ¹⁶'Et whunóhuntistun nts'en'a la 'uwhutánelh. Whunulh'en, lhes nantílhdo de, 'udechoo-i unzoo 'únt'oh de, 'et whuloh cha ts'iyawh unzoo tileh. 'Et 'udun, duchun ooghih unzoo de, 'et oozischum cha ts'iyawh tizoo'.

¹⁷'Et ndi duchun unzoo-i oolohkhi oozischum k'unúdistuk. 'Et nohni 'udun yun k'ut whut'enne, 'et duchun 'oh núnilhye'-i olive duchun huyúlhni, 'i le' 'aht'oh. 'Et ndet la oozischum k'unúdistuk-un 'et nohni hik'enánohdanla. 'Et huwa ndi duchun ooghih gha 'ink'ez ook'unih unzoo-i nohch'e' sulí'. ¹⁸Ndi oozischum k'unúdistuk-i ooch'az dóhtni junih! Whuz un'a 'ududúlhti' de, 'aw t'ewhunuzúszun ndi 'ughih 'aw oolalhe'zuht'en k'us 'ughih 'i nohla 'ut'en. ¹⁹Ndi 'uzooschum k'unúdistuk wheni ook'enázdoodilh ha doohtni' la. ²⁰Soo' dihja. Lizwifne 'aw Yak'usda ooghuni lhahuyílhchulh 'et huwa 'uhuja k'unódistuk. 'Et nohni Yak'usda ooghuni úlhchoot 'et huwa 'áhja Lizwifne buk'enánohodanla. 'Et whe' dudolhti' junih, 'ants'i whenoolhjut. ²¹Ndi duchun soo oozischum 'aw Yak'usda yugha télhe'nizil de, 'et de nohni cha tilah nohgha télhe'nooszin.

²²'Et huwa whudáhts'o-un 'et hodulh'e', Yak'usda dalcho-i be nets'un únzoo 'ink'ez 'uyoonne dálcho-i be bubúlh huske. Mbene la Yak'usda ooghuni lhahuyílhchulhne, 'i be nahílt's'ut, 'enne but's'un ooghuni tube duts'un whe 'unt'oh. 'Et nohni 'udun yun k'ut whut'enne ooghuni úlhchoot, 'et Yak'usda ye únzoo-i be whuz un'a za 'aht'oh de, 'et huwa 'unt'oh noht's'un únzoo. 'Et Yak'usda ook'un'a 'aw hukwa lhe'núszun de, nohni cha k'únudútihtuk, 'uzooschum k'un'a. ²³'Ink'ez Lizwifne Yak'usda hits'u nátidulh hukwa' huninzun 'ink'ez highuni hitalhchulh de, 'et de 'uzooschum k'unúdistuk-un 'et Yak'usda yuk'enábudutileh, Yak'usda dich'oh za 'et ndutínelh 'et huwa. ²⁴Nohni 'udun yun k'ut whut'enne ndi duchun olive

---

11:16 Paul 'en Abraham yughu yalhduk. 'En 'udechoo-un Yak'usda nalh ts'ih'un un'a 'unt'oh whe 'unt'oh. Yak'usda ooghuni ooba 'alha' yant'e' 'únt'oh-un whe 'unt'oh. 'En k'un'a yuk'élh'az tizdíne Yak'usda buzkeh huzdli', ni whe 'utni. **11:17** Ndi 'uzooschum k'unúdistuk-i Lizwifne le' hint'oh. 'Et mbene la hik'enádidíne 'udun yun k'ut whut'enne e'hint'oh ni whe' 'utni.

'oh nunulhye'-i, 'i oozischum le' 'aht'oh. Yugha 'óoli whe k'unídizsel 'ink'ez olive duchun unzoo-i, 'i yughun nenaídinla, 'aw whuz un'a lhe'hust'en 'et hoonts'i. 'Et Lizwifne ndi duchun dinzoo-i 'et duhínt'oh. 'Et huwa Yak'usda 'aw ooba howa l húhoolna' ndi 'owhi 'uzooschum k'unúdistuk-i duchun unzoo-i ghu nenaídutalelh.

²⁵ Sulhutsinke njan whe' hoont'oh ooyoh-un, 'et t'ewhutihzeh nohba hukwa' nuszun, doo ka la ts'iyantsuk t'ets'onínzun na'dudólh'e'. Njan 'et dúhoont'oh, 'et whulohne Lizwifne budzi duts'un hutileh, ndet la 'udun yun k'ut whut'enne whudizulh-un, 'enne buba 'etsul 'uwhutánelh 'et whuts'un. ²⁶ 'Ink'ez hukw'elh'az Israel oodune'ne ts'iyawh hudutijih. 'Et Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'u whusguz 'et ndutni,

“Neulhyis-un 'et keyoh whuti Zion huwhútni ts'e whuz de ha tíyalh. 'Et Jacob oodune'ne nts'en'a la tank'us 'úhut'en-un whuch'a nabutálelh.

²⁷ 'Et bulubeshi buba 'ún tisdil de,
'et 'oh de whuz un'a buts'un khuni lhadúsdlá inle',
'et huwa tiselh.”

Yak'usda ts'iyanne gha te'ninzun

²⁸ Ndi khuni unzoo-i be nóhbulh yasduk, 'i 'aw Lizwifne hiyólhchoot hukwa lhe'hunízun, Yak'usda ch'az ditnine hinli. 'Et huwa nohni 'udun yun k'ut whut'enne duhjij. 'Et hoonts'i Yak'usda butsoda'ne 'utahábanla. 'Et 'enne bugha Yak'usda Lizwifne buk'ensi'. ²⁹ Mbene la Yak'usda dutijih ha buka' dani'ne, 'ink'ez ndai la Yak'usda bughai únle-i, 'aw 'uts'un un'a na'ootneh 'aít'oh. ³⁰ 'Et nohni 'udun yun k'ut whut'enne niz de haóodanzut-un Yak'usda 'aw ook'ú nulhe'zuht'en. 'Et hoonts'i 'andit dzin whuts'un 'et Lizwifne, 'enne Yak'usda 'aw hík'unulhé'ust'en. 'Et huwa lubeshi 'ulh'en-un nohba 'ún whutilhdulh-un nohghá whults'ut. ³¹ Ndunne Lizwifne, 'aw 'uk'ú nulhe'ust'enne, 'enne bugha Yak'usda nohgha te'ninzun. 'Et whuz un'a za Yak'usda 'ilhudzin 'enne cha bugha té'nozeh. ³² Ts'iyanne yuk'ú nulhe'ust'en 'et huwa 'adinlane lé'binla, didut bugha té'nozeh ha.

**Yak'usda dáldzoo' la Lizwifne 'ink'ez 'udun
yun k'ut whut'enne butilhyis huba**

- ³³Yak'usda ye néts'un unzoo-i,
ye whúnihi-i 'ink'ez ndet la ts'iyantsuk t'ewhunínzun-un,
'et tube hooncha whe' hoont'oh.
Nts'en'a la be 'ut'en k'oh 'ink'ez 'utáhawhúle-un,
'aw dune t'ehonózinne hooloh 'ink'ez 'aw nahó'alhne cha hooloh.
- ³⁴Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'u núwhusguz-un 'et ndutni,
“Yak'usda dája ninzun, 'aw dune t'ehonínzun-un hooloh.
'Ink'ez 'aw yugha dóoni'-un cha hooloh.
- ³⁵Yak'usda ts'iyaitsuk negha 'unle,
'aw ooba 'uk'elha ts'ooloolhtselh 'ait'oh.”
- ³⁶Ts'iyaitsuk 'inla, 'ink'ez 'en oogha ts'iyaitsuk 'uyínla k'un'a
'unt'oh, 'ink'ez 'en ba ts'iyaitsuk 'ulya.
'Et huwa nohdúsni 'ilhiz wheni Yak'usda 'en za
uzdólhti'. 'Et ndó honeh.

**Yak'usda oodune'ne nts'en'a la Yak'usda hukwa'
ninzun, whuz un'a 'uhoot'e' huba' hoont'oh, 'aw
dich'oh hukwa'huninzun-un huwa iloh 'uhut'en**

12 Sulhutsinke Yak'usda ye negha te' ninzun-i, 'i be nohts'u tédusdlih,
lubeshi yit whe be huhna-i 'ilhiz wheni Yak'usda oogha ínah'aih.
'Et nduhja de, Yak'usda hootát'e' 'ink'ez whuz un'a ts'ih'un un'a ooba'
tiht'elh. ²'Ink'ez dune 'andit dzin dahínt'oh bubun dóht'e' hukwa ooht'en
junih. 'Et k'us 'andit noheni 'uts'un un'a na'ahleh. 'Et nduht'en de, 'et la
t'éwhunóhzin ndet la Yak'usda nohts'u húkwa' ninzun-un. Yak'usda be
'ut'en k'oh ts'iyawh hoonzoo, ts'iyanne ba hoonzoo, 'ink'ez ts'ih'un un'a
'uhoot'oh.

³Yak'usda yé sts'un unzoo-i, 'i gha nohdúsni, nohni mbe la Jesus Christ
k'úne' 'ut'enne duba nadóhti' junih. Yak'usda nalh dune nchane ulhi, 'et
whe' dudolhti' junih, 'et k'us noheni 'uts'un un'a 'oolhdzin. 'Uyoonne ghú
nuní nuhzut te, whulohne 'on nus hoolhtus whe Yak'usda buba 'alha'
'unt'oh. ⁴Neyust'e 'ilho za unli, 'et hoonts'i lhai ooghu hoonli. 'Et 'i
ts'iyawh neyust'e lhelhdun huba 'unt'oh. ⁵Christ oodune'ne whuz un'a za

'uts'int'oh. Wheni ts'uldlai hoonts'i, ts'iyawh Christ ooyust'e ooch'e' ts'inli, 'et huwa 'ilho za ts'inli. ⁶'Et hoonts'i ts'iyawh lhelhts'un un'a Yak'usda ba 'uts'ut'en, ye únzoo-i gha 'úja 'ut'en lhelhyoo neghalya 'uts'oolh'en ha. Whulohne Yak'usda be nus hoo'en-un, 'et bugha óonin'ai, dahoolcho la Yak'usda bugha óonin'ai-un, whuz un'a za yahoolhduk huba' hoont'oh. ⁷Whulohne huye 'ut'en 'utilh'elh oole' ha buka' dani'. Whulohne whunih bubulhtsi 'uyoonne huhodoolh'eh ha. ⁸Whulohne 'uyoonne dune budzi úlhtus ubólh'e' ha bughá whunt'ai, whulohne huyut'i-i 'uyoonne hiye bulá' oot'en ha 'ink'ez 'aw highu yaloolhduk. Whulohne mbene la dune tso whudilhdzulhne soo cho huwa hinli whe nduhóot'e'. Whulohne cha budzi hóont'i' whe 'uyoonne gha te'hunozeh ha, 'et cha bughá whunt'ai.

⁹Whuhts'it whe 'uyoonne k'oohsi' junih. Tank'us 'úhoont'oh-un whuts'u doohni', Ts'ih'un 'uhoont'oh-un 'et hoohtun. ¹⁰Nts'en'a lhulhutsinke lhk'ehusi', 'et whuz un'a soo ts'ih'un un'a lhk'ehsi'. Ts'ih'un un'a né'lhoolh'en nohgha whúlts'uk totsuk. ¹¹Ndai la 'ut'en oogha ítahnalh-i, soo cho 'oolh'en. Ndoni ye nohla 'ut'en-i, 'i be soo hoonáht'i' whe Yak'usda ooba 'ooht'en. ¹²Ndet la Yak'usda oots'u húkwa tse hoolhlí-un 'et huwa tube hóht'e'. Ndet la Jesus Christ ook'úne' 'uht'en huwa dune nohezúla de, 'etsul 'oohneh junih, 'ahoolhyiz neMoodihti oots'u tenádahdli. ¹³Mbene la Yak'usda ooch'e'ne 'en dunidzítne, ndai la 'uht'í-i whuloh be bula 'uht'en. 'Ahoohlyiz huba nohyoh 'udun udólh'tan.

¹⁴Dune nohezúla de, buts'un oohzoo' 'ink'ez buk'ehoohyih junih. ¹⁵Mbene la hóont'i'ne bubulh hóonaht'i', 'ink'ez mbene la utsóne bubulh úhtso. ¹⁶Ts'iyawh lhulh unoolh'en. Tel'enne buba nus dáhti' noohzin junih. Whuníhne dune na'dudólh'e' junih.

¹⁷Dune tank'us un'a nohts'u ne'hut'en de, nohni cha tank'us un'a buts'un ne'ooht'en junih. 'Et k'us ts'iyanne nalh 'ahoolhyiz Yak'usda ba ts'ih'un un'a za ne'ooht'en. ¹⁸Ndet la soo 'on 'un oohneh 'aít'oh whe ts'iyanne dune ts'ih'un un'a lhts'un ooht'e'. ¹⁹Sk'ekene khun k'unabol'en junih. Yak'usda 'en oot'l'a wháh'aih. Yak'usda ooghuni 'et 'utni, "Be k'uz nudzun-i, si sch'e' 'unt'oh. Si k'unaboozen si," ni.

²⁰'Et huwa nohch'az ditni-un ooye'ílts'ul de, oogha óoh'alh.

'Et ta'óosda de, too oogha óolhdzeh.

'Et diz un'a nduht'en de,

'et de 'ants'i kwuntsit ootsi la dahdzaih le' tiht'elh.

²¹ 'Uyoonne tank'us 'úhut'en 'i be nohch'a' hoolhdeh junih k'us hoontsi'-un 'ut'en unzoo-i be whuch'a' oolhdeh.

Keyoh whumoodih buk'úne' oot'en

13 Jesus Christ oodune'ne ndet la keyoh hudilh'ts'í-un, mbene la keyoh huwunline buk'une' hoot'en huba' hoont'oh, 'et whuz un'a Yak'usda 'uhóonla 'et huwa. ² Ndet la keyoh dune hudilh'ts'í-un, dája hubuhútni la, 'et whudulhyoh 'uhut'en de, 'et de Yak'usda 'uhóonla-un, 'et whudulhyoh 'uhut'en whe' hut'en. 'Et ndut'enne, 'enne ndi yun k'ut buba nahutiyeh. ³ Ts'ih'un un'a ndi yun k'ut dúlhts'i de, 'et de nohmoodihne bubé noolhjut 'ait'oh. 'Et ts'ih'un un'a nohghu yaooduk. Hoonzoo k'un'a 'uht'en de, 'et ndai la khuni nohtl'a ídan'ai-i, 'i be noolhjut huba lhe'hóot'oh. ⁴ 'Et nohmoodihne, 'enne Yak'usda ba 'ut'enne lé'hint'oh. 'Et tank'us ne'áht'en de, 'et de bube noolhjut. Ndai la hiye úlhtus-i butl'á yuz'ai 'i be dzoh nunóhotilhdzut 'et huwa. 'Aw 'ants'i íloh 'uhint'oh. ⁵ 'Et huwa nohmoodih unline buk'une' oohten huba' hoont'oh. Nohbulh huhuntalch'oh, 'et huwa za iloh, nohyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i nohba hoonzoo whutilhtselh de, 'et ndi khuni ook'úne' ooht'en huba' hoont'oh.

⁶ 'Et huwa Yak'usda ba nohmoodih unlíne, 'enne 'ahoolhyiz 'uhut'en. Ndi 'ut'en 'uhuyulh'en-i 'et buba 'uk'elha hole' huba' hoont'oh. ⁷ 'Et huwa ndet la nohts'ú whuz'ai-un 'uk'elha whulh'ih. Ndet la nohnich'oh 'ink'ez nohyun cha nohts'ú whuz'ai-un, ts'iyawh hukw'elha whulh'i. Nohmoodihne sóo ne'bulh'en 'ink'ez budólhti'.

Jesus Christ oodune'ne nts'en'a la dich'oh k'enahutsi', whuz un'a dudulh dunene buk'é hootsi'

⁸ 'Uyoonne nohts'ó holh'a' junih, 'uyoonne dune k'etihts'í-un 'et whe za nohts'ú whuz'ai. 'Et nyulh dune k'ents'i' de, 'et Yak'usda khuni whutl'a ídan'ai-i, 'i ts'iyawh ook'úne' 'int'en whe 'int'oh. ⁹ 'Et khuni Yak'usda whutl'a ídan'ai-i, 'i dune úlhni,

“Ts'ekoo k'us dune bulh ninta'ooht'en junih,

12:20 'Et 'ut'en unzoo-i buts'un áhla, 'ink'ez lubeshi ch'az nálhuhil'al de, 'et de Yak'usda yé k'utitnelh whe 'unt'oh. 'Et whuz un'a howu nuni hunoozut, ni whutílah 'utni.

dune soolhghelh junih,
 'undunooht'ih junih,
 'uyoonne ba hoohts'it junih,
 'uyoonne ch'e' ha' noohzin junih.”

Nts'en'a la k'enats'usi', whuz un'a nohbulh dune buk'ehts'i' de, 'et de ndi Yak'usda khuni whutl'a ídan'ai-i 'ink'ez 'onghoh-i cha, ts'iyawh ookw'úne' zuht'en whe' hoont'oh.

¹⁰Mbe la dudulh dune k'ents'í'-un, 'aw yuts'un tank'us un'a ooneh 'aít'oh. 'Et huwa nohbulh dune buk'ehsi' de, ndai la Yak'usda ook'oh ts'e nohts'u húkwa' ninzun-un ts'iyawh lhaoodulhla whe' hoont'oh.

¹¹'Et ndi t'ewhunáhzun ndet la whudizulh-un 'awet neba whula toh tileh. 'Uda' Jesus Christ neba 'alha' 'unt'oh íne!. 'Oh da' whézdutijih-un nilhdza' whuz'ai íne!. 'Et 'andit 'on nus nilhdukw hoolts'ulh, 'et huwa ts'e ts'oodeh huba' hoont'oh. ¹²'Awet yutilhkai, 'et huwa ndai la 'ut'en tsalhgus yo 'uts'ulh'en-i, 'etsul 'uts'ooleh 'ink'ez ndai la 'ut'en 'uztilh'elh-i dzenis 'uts'oolh'en. 'Et nduts'út'en whe soo cho netsudule ets'udulh le' ts'oot'en. 'Et de 'aw nech'a' oolhdeh 'aít'oh. ¹³Ndai la dzenis 'ul'en-i, 'i za 'uts'oolh'en. 'Et whuz un'a za ts'ih'un un'a yinka uzdólts'i!. Tátnaine bulhe'ts'oost'en, taznutnai-un 'et cha 'etsul 'uts'ooneh, 'ink'ez ts'ekoo k'us dune bulh lubeshi 'uts'ulh'en-un, 'et cha 'etsul 'uts'ooneh. Lhe'ts'údulh-un 'ink'ez 'uts'oolnîh-un 'et cha 'etsul 'uts'ooneh. ¹⁴'Et hoonts'i 'ut'en ntsi'-i, 'i ook'et neMoodihti Jesus Christ 'en za ook'ún'a 'uts'oot'e', 'ink'ez 'aw 'on 'at neyust'e lubeshi ts'úlhnoost'i.

Jesus Christ oodune'ne 'aw buba nats'oohooyeh huba lhe'hóot'oh

14 Jesus Christ be 'ut'en k'oh huwun, mbe la ye be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be soo lhe'iltus de, whute nohbulh tenadoodli, 'ink'ez oodulhyoh 'udoohni' junih. ²Whulohne Jesus Christ unidúlhne, hiyé 'alha' ninzun-i tetsun huwa, buba 'álha' hoont'oh 'aw 'utsung lhus'al. 'Et whulohne

---

13:12 Ndi khuni whunénulhtun whe 'utni, tsalhgus yo 'ut'en-i, netsudule be 'ut'en, dzenis 'ut'en-i, Yak'usda be 'ut'en 'unt'oh ni whe 'utni.

ts'iyaitsuk ha 'alh-un, 'et buba 'alha 'uhoont'oh. ³Mbe la ts'iyaitsuk 'a'álh-un, ndun dune 'utsung lhús'al-un, 'et hukwa yuts'u dootni junih. 'Ink'ez mbe la 'utsung lhús'al-un, ndun ts'iyai 'a'álh-un, 'en cha 'aw ooba nahoohyeh junih. Yak'usda hóont'i' whe ts'iyawh hubílhchoot 'et huwa. ⁴Mbe na'dunúhdzun Yak'usda ba 'ut'en-un ooba nahutihyeh nahzun? Oomoodih 'en za' idutánelh soo 'int'en k'us 'aw soo lhe'zint'en. Didutch'oh soo tiyin, Yak'usda 'en yula tit'elh 'et huwa.

⁵Whulohne dune 'uhuninzun whuloh dzin-un 'on nus whudízti', 'et whulohne 'uhuninzun dzin totsuk buba lhghazá' 'uhoont'oh. 'Et ts'iyanne dája huninzun-un, 'et buba 'alha' hot'e' la. ⁶Ndun dune whuloh dzin 'on nus whudízti' ninzún-un, 'en 'et dzin neMoodihti yudólhti' ha, 'udun neóonin'ai huwa 'útni. Ndun dune dzin 'on nus lhodíti' ninzun-un, whuz un'a la neMoodihti wheyúdilhti'. Ndun dune ts'iyaitsuk 'a'álh-un Yak'usda musi yúlhni 'ink'ez yunalh 'et yu'alh. Mbe la 'utsung lhús'al-un, 'en cha Yak'usda musi yudáni'. ⁷Yinka uztidalh 'ink'ez dáztsisah, 'aw whenich'oh 'utáhats'óhoo'alh 'aít'oh. 'Aw whenich'oh duba moodih nalhts'ídloh 'et huwa. ⁸Yinka uzdilhts'i de, neMoodihti ookw'úne' ts'oot'en huba' hoont'oh. 'Et dáztsisah de, Jesus Christ yununúdilhne k'un'a dats'óotsah. 'Et huwa ts'ukhuna k'us daztsisah de, neMoodihti ooch'e' ts'inli.

⁹Christ dazsai, dunadija, 'ink'ez doo cha za yinka nada'. 'Et yinka dilhts'íne 'ink'ez yaidláne cha buMoodihti tileh ha 'uja. ¹⁰'Et di ha Jesus Christ be nohulhutsinke unline buba nahahyeh, k'us 'et di ha 'enne buka lhe'nahzun? Wheni ts'iyawh Christ neba nahutihyeh ha oobut núzdutalyalh whe' hoont'oh. ¹¹Njan huwun Yak'usda be 'udustl'us 'uk'ehóoguz-un 'et 'utni,

“NeMoodihti njan ndutni, nts'en'a la khusna hukw'un'a,
ts'iyanne sbut dugwutsi be hóoyin. 'Ink'ez ts'iyanne
ooba 'álha' hot'e' Yak'usda usli.”

¹²'Et huwa 'ilhoghun ts'inli whe dats'it'en-un, 'et Yak'usda uzdutánelh.

14:2 'Et 'oh da' 'udun yun k'ut whut'enne buk'eltsi hits'u tenadudli-i, 'i khuna-i hits'u dilhk'un. Whuloh 'i la loodel k'ut hidílhk'un 'et 'on 'un-i, 'i huye 'óoket. Whulohne Jesus Christ unidúlhne 'utsung be 'óoket-i me 'únt'oh huninzun. 'Et whula gha ts'e huyoo'alh 'aít'oh. 'Ink'ez whulohne Lizwifne cha Jesus Christ hits'u nálhyane hukw'elh'az Moses be 'udustl'us gha 'aw gugoos tsung hoo'alh hukwa lhe'hunízun.

¹³ 'Et huwa 'andit whuts'un 'aw 'uyoonne ba nalhts'uhooosye. Ts'iyawh whuz un'a za 'uznoozin, 'aw 'on 'at neyulhutsinke Jesus Christ hich'az naóol'ah ha whuz lhubuznoolht'i, k'us buba dzoh 'uzdooni' junih.

Nyun ngha te nyulhutsin Jesus Christ ch'az naóol'ah junih

¹⁴ Jesus Christ 'en gha t'ewhunúszun 'alha 'uhoont'oh 'aw 'ut'alh-i me ts'utni-i hooloh. 'Et hoonts'i whulohne 'uhuninzun 'i 'ut'alh-i me 'únt'oh 'uninzun de, 'et de 'en dune ooba me yinli whe 'unt'oh. ¹⁵ Ndai la uh'álh-i, 'ink'ez nohulhutsinke yuch'a nijoot ninzun de, 'ink'ez bunalh yah'alh de, 'et de be nék'ets'insi-i yit yinka dúlhts'ih whe 'uht'oh. Ndai la 'ah'álh-i, 'i gha Christ buba dazsaíne ninta'bólh'en junih. ¹⁶ 'Et huwa nts'en'a yinka dúlhts'i-un nohba 'alha 'uhoont'oh de, 'et 'uyoonne tank'us un'a howu yahutilhduk de, 'ants'i whula doohtnih. ¹⁷ Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun, 'aw ts'a'álh-i k'us ts'utnai-i, 'i ghun íloh 'uhoont'oh. Ndoni neyudílt's'ut 'et huwa Yak'usda nalh ts'ih'un 'úts'ut'en, 'en gha nedzi dóghel, 'ink'ez ts'ohót'e'. ¹⁸ Mbe la Christ ndiz un'a yuba 'ut'en-un Yak'usda tube yúlh hoont'i' 'ink'ez dune cha buba ts'ih'un 'ut'en.

¹⁹ 'Et huwa ndiz un'a yinka uzdólt's'i' huba' hoont'oh, 'ahoolhyiz neba whudizghel ts'úznoot'i 'ink'ez lhla ts'oot'en. ²⁰ 'Ut'alh-i gha Yak'usda be 'ut'en gak hoolhtselh junih. 'Et 'alha 'uhoont'oh 'aw hoonliyaz me unli hooloh. 'Et hoonts'i mbe la yuti'ulh-i ooba náwh 'uhoont'oh de, yan'al de, 'et ooba lubeshi 'uhoont'oh. ²¹ 'Utsung tíh'ulh, k'us ts'ekoo too' tihnelh, k'us ndai la 'ilh'en-i, 'i gha nohulhutsin ooba nawh 'uwhut'ih, k'us ooba dzoh cha lhah, k'us ye 'alha' ninzun-i cha tetsun lhah de, 'et ndaht'en de, 'aw nohba ts'ih'un lhe'hóot'oh.

²² Nts'oh te ndaht'en-un, be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be ndaht'en de, nohni 'ink'ez Yak'usda bulh za nohba' hoont'oh. Mbe ndahút'en-un, tank'us 'úhut'en lhonízunne de, 'enne hóont'i'ne 'uhint'oh. ²³ 'Et hoonts'i dune 'utsung ú'alhne 'aw buba 'alha' lhe'hóot'oh ninzunne, 'et hiyu'alh de, 'et dudzi yo whe t'ehontázin ninta'hant'en, hiyé 'alha' ninzun-i gha 'et ndulhúhinel 'et huwa. 'Ink'ez ndai la hoonli 'uts'ulh'én-i be 'alha' uzninzún-i gha lhe'ts'ulh'en de, 'et neba lubeshi hoonli.

'Uyoonne dzi óolhdzoo' za hukwa'ooht'en

15 Wheni mbene la Jesus Christ ba ulhtúsne, ndunne Jesus Christ ba tetsúnne bubodin'ai le' hint'oh, 'enne bula ts'oot'en. 'Aw whenich'oh za nedzi ts'ilhdzoo' hukwa lhe'ts'oost'en. ²'Ilhone ts'inli whe nebulh dunene bula ts'oot'en. 'Et de la Jesus Christ ooba ulhtusne hoole'. ³Christ 'en 'aw dich'oh k'únulhe'it'el. Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'u núsuguz whuz un'a 'it'en. 'Et ndutni, “Mbe la nch'az yálhdukne ndai la hiye nch'az yálhduk-i, 'i ts'iyawh si sts'e' hutni.” ⁴Ndet 'uda' Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'ehóoguz-un oogha whúts'o dool'eh ha 'uk'éguz. 'Et whe ndet la Yak'usda nets'u hoozi-un 'i ooba ts'ilh'i 'ink'ez ooba ts'ilh'i za' ts'int'oh.

⁵Njan 'et nohba hukwa' nuszun, Christ Jesus 'en ook'un'a ts'ih'un un'a lhulh yínka dólhts'i'. Yak'usda nalhtsulyaz neba sulh'i, 'ink'ez nedzi ílhdzoo, whuz un'a uncha lhts'un 'uht'oh. ⁶Nduht'en de 'et sih lhgha za' uznudzun 'ink'ez lhgha za' lhulh yáts'oolhduk. 'Et 'ilhoh 'alghoh Yak'usda Jesus Christ neMoodihti oobá uzdólhti'.

⁷'Et huwa nts'en'a la Christ nenilh'en, whuz un'a za lhunoolh'en. 'Et ndaht'en de, Yak'usda dutálhti'. ⁸Ndi nohdúsni, Jesus Christ Lizwifne buba ne'ut'en-un sulí' whunéoolhtun ha ndet la butsoda'ne Yak'usda buts'u hoozi-un 'et 'alha 'uhoont'oh. ⁹'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne 'enne gha Yak'usda ye te' ninzun-i yúbunilhtan, 'et huwa hidílhti'. Yak'usda be 'udustl'us k'ut njan ndutni,

“'Et huwa 'udun yun k'ut whut'enne butoh khuni 'alha'
'unt'oh-i be nyun nghun bubulh yaóosduk,
'ink'ez nyoozi' 'i la dósti'.”

¹⁰'Ink'ez doo cha za 'utni,

“'Udun yun k'ut whut'enne
'ink'ez oodune'ne bulh whunulhni.”

¹¹Njan cha 'et dutni,

“'Udun yun k'ut whut'enne ts'iyawh Moodihti dúlhti'
'ink'ez nohni ts'iyanne dúlhti'.”

¹²Isaiah be 'udustl'us k'ut doo cha 'et dutni,

“Jesse 'en ye kédinzut tileh.

'En 'alha whusatíyalh 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne
bumoodih tileh. 'Ink'ez ndet la butsu'u
hoozi-un 'et huba 'utit'elh.”

¹³'Et nohba tenadusli, ndet la Yak'usda nohts'u hoozi-un huba sulh'i whutoh, 'en gha 'et ncha nohdzi sóo nedinzut ndet la nohts'un hoozi-un nohba 'alha 'uhoont'oh huwa. 'Et whuz un'a la 'ilhiz bulh 'óoht'e', 'ink'ez ndet la nohts'u hoozi-un 'on nus ulhtus whe la huba oolh'e! Ndoni ye úlhtus-i be nohídan'ai huwa.

Paul 'udustl'us butsu'o k'e'uges-i, 'i ghun 'aw lhníljut whe butso k'e'uges

¹⁴Sulhutsinke 'alha' t'éwhunúszun lhat-un hoonzoo-un 'uwuhulh'en, lhat-un cha t'éwhunúhzun, 'ink'ez Jesus Christ be 'ut'en k'oh dune whúntilhtun-un 'et huba cha soo 'úlhdzoo'. ¹⁵Ndi 'udustl'us k'ut whulohkhi 'aw lhnúzjut whe nohts'ó k'e'usgus, whunaoolhni ha Yak'usda ye únzoo 'et sghá whunt'ai-un 'i gha 'ust'en. ¹⁶'Et de la Jesus Christ ooba 'ust'en-un usli, 'udun yun k'ut whut'enne Yak'usda ooghuni ghun bubulh yaoosduk ha. 'Et de la Ndoni Yak'usda ba 'udun nelyane huzdli' 'ink'ez Yak'usda hoont'i' whe la ubólhchoot.

¹⁷'Et huwa 'ust'oh hoonúst'i', ndai la Yak'usda ba' uyus'éni, 'i be Jesus Christ dústi' huwa. ¹⁸'Ink'ez ndet la Christ dája la si sgha 'udun yun k'ut whut'enne hik'úne' oot'en ha, 'i be za nohbulh yátisduk. Dája budásni' la 'ink'ez buba dást'en la, ts'iyawh si sgha Christ buba daja-un, 'et huwun 'aw lhnúzjut whe nohbulh yátisduk. ¹⁹Ndoni ye ulhtus-i, 'i be hoolhtus 'ink'ez huwa 'ít'en te cha ne'zust'en, 'et Jerusalem Ilyricum keyoh dúwhulyiz ts'e ts'iyanne 'et Christ ooghuni unzoo-i ts'iyawh budásni'. ²⁰Ndi khuni unzoo-i mbene la dune lhidústs'one Christ ghun 'enne tube budutásnelh hukwa' nuszun. 'Aw 'uyoon dune yoh whulh'aí-un, 'aw 'et yoh neóohos'alh hukwa lhe'núszun. ²¹'Et hoonts'i ndiz un'a Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'u núwhusguz,

“Mbene la 'aw highun lhudúfnelne,
'enne huwhutí'elh, 'ink'ez mbene la hiyulhé'dits'ilne,
'enne t'ehontizeh.”

Paul 'ubulhni Rome ts'e tíyalh hukwa' tit'elh

²² Lhat nohts'u tísyalh hukwa' nuszun inle', 'et hoonts'i Jesus Christ be 'ut'en 'us'en inle' 'et huwa 'aw nohts'ún lhtuzusyai.

²³ 'Et hoonts'i 'awet Jesus Christ be 'ut'en 'us'en-i ndoh keyoh ndulcho whe ts'iyawh lhadúsdla. 'Et lhat yus k'ut whuts'un nohts'un tísyalh hukwa' nuszun. ²⁴ Ndet la Spain yun k'ut ts'u tisyá de, 'atsul wheni nohts'ú nutisyalh. Whuz nusya de, 'et hukwa' nuhzun de, 'et la 'on 'un tisyalh huba sla 'oohneh. ²⁵ 'Et hoonts'i 'andit 'aho Jerusalem ts'u tísyalh 'et la Yak'usda ooch'e' unline bula' oosneh ha. ²⁶ Jesus Christ yunidúlhne, ndunne Macedonia 'ink'ez Achaia whut'enne huhoont'i' whe sooniya be ndunne tehul'en Yak'usda ooch'e'ne Jerusalem dilhts'íne bula' hutinelh, 'et huwa whuz tisyalh. ²⁷ Tube huhóont'i' whe sooniya bugha húnin'aih. Ndunne Jerusalem whut'enne butso húwhulh'ai le' hint'oh 'et huwa. Lizwifne, 'enne gha 'udun yun k'ut whut'enne Yak'usda ooba 'ut'en-i be hoonzoo' huja de, 'et de 'udun yun k'ut whut'enne Lizwifne hiye ndunidzit-i be bula' hooneh 'inka. ²⁸ Ndi 'ut'en lhadúsdla de, 'ink'ez ndai la bugha íyulya-i ts'iyawh butl'a yísla de, 'et de Spain ts'e tisyalh. 'Et nohk'osya'. ²⁹ 'Et nohghu nusya de, Christ ooghuni unzoo-i ts'iyawh 'i bulh la oosneh. 'Et t'ewhunóhzin ndi khuni unzoo-i dáldzoo' la.

³⁰ Sulhutsinke neMoodihti Jesus Christ 'en be Ndoni gha lhk'ets'usi', 'et huwa nohooduskut Yak'usda tube cho súlh oots'u tenadoohdli. ³¹ 'Et ndunne Judea whut'enne 'aw ooba 'alha' lhe'hóot'ohne dasúlhuhoosle, 'ink'ez se' 'ut'en Jerusalem Yak'usda ooch'e'ne bube 'ut'én-i, 'i la hiyólhchoot. ³² 'Ink'ez Yak'usda hukwa' ninzun de, hoonúst'i' whula nohts'un tóosya'. 'Et la 'ilhoh 'uts'oot'e' nohts'óozusya de. ³³ 'Ink'ez ndi be whúdizghel-i, Yak'usda huwa yú'aih-i, ts'iyawh uncha nohbulh 'únt'oh. 'Et ndo honeh.

Paul, Rome dilhts'ine hadih ubúlhni

16 'Et Cenchrea keyoh Jesus Christ gha 'ilhozdílné butoh 'ilhoghun ts'eke unzoo-un, Phoebe huyúlhni, 'en 'ahoolhyiz wheni neba 'ut'en-un. ² Nohts'óozya de hoonúht'i' whe Jesus Christ boozi' gha yoh daóolhtelh. Yak'usda ooch'e'ne ulhi, whuz un'a ts'ih'un un'a nohba hoont'oh 'utihnelh huba. Ndai la ye ndunidzit-i cha be óola ooh'ten. Lhane la 'it'en whe 'unt'oh. Si cha sla 'it'en.

- ³Priscilla 'ink'ez Aquila sba bózo budóhni'. Christ Jesus ts'utni-un, 'enne sulh 'úhut'en inle'.
- ⁴'Enne hiye khúna-i, 'i 'ants'i buba 'unt'oh whe suhúlhyih inle'. 'Et ndahúja huwa, si 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne Jesus Christ ooba 'ilhozdíline, ts'iyawh musi buts'útni.
- ⁵Mbene la Christ ooba buyoh 'ilhozdíline, 'enne cha ts'iyawh sba bózo budóhni'.
- Sk'eke Epaenetus 'en cha sba bózo dóhni'. 'En Achaia yun k'ut 'udechoo Christ ooba 'alha' yint'oh suli'-un.
- ⁶Mary 'en cha sba bózo dóhni'. 'En cha tube ncha-i be nela 'it'en íne'.
- ⁷Andronicus 'ink'ez Junias 'enne cha sba bózo budóhni'. Snatneke 'uhint'oh, sulh 'áhudan'a' íne'. Whel'a'ne butoh dune ncháne hinli 'ink'ez stso da' Christ hits'u nálh'a inle'.
- ⁸Amplias 'en cha Jesus Christ uniyalh-un 'unt'oh. Tube ook'esi', sba bozo dóhni'.
- ⁹Urbanus dune, 'en cha nebulh 'ít'en Christ be 'ut'en 'uts'ulh'en whe 'ink'ez sk'eke Stachys 'enne cha sba bózo budóhni'.
- ¹⁰Christ uniyálh-un, Apeles, ts'iyanne ba unzoo-un, 'ink'ez Aristobulus 'et ooyoh dilhts'íne, 'enne cha sba bózo budóhni'.
- ¹¹Snadun Herodion 'ink'ez mbene la Narcisus ooyoh dilhts'íne Jesus Christ unidúlhne, 'enne cha sba bózo budóhni'.
- ¹²Tryphaena 'ink'ez Tryphosa 'enne cha Jesus Christ be 'ut'en 'uhulh'en, 'ink'ez sk'eke Persis tube ncha-i be Jesus Christ be 'ut'en tube yughaizna' íne!, 'enne cha sba bózo budóhni'.
- ¹³Rufus 'en 'uk'enus soo Jesus Christ ba 'ut'éen-un, ooloo cha 'ants'i sloo le! 'únt'oh, 'enne cha sba bózo budóhni'.
- ¹⁴Asyncritus, Phlegon, Hermas, Patrobas, Hermes, 'et 'onghohne neulhutsinke bubulh 'út'enne, 'enne cha sba bózo budóhni'.
- ¹⁵Philologus 'ink'ez Julia cha, Nereus 'ink'ez bulhtus cha, 'ink'ez Olympas 'ink'ez mbene la Yak'usda ooch'e'ne bubulh 'út'enne, ts'iyawh sba bózo budóhni'.
- ¹⁶'Et bózo lhudáhni de, 'et sih lubeshi ooghu hooloh-i be nalhudohts'oos.
- 'Et mbene la njan Christ gha 'ilhozdíline,
Rome whut'enne bózo nohts'útni.

**Paul ubúlhni, mbene la Yak'usda ooghuni 'ats'un un'a
wheyodulh'éhne buka tse hólhle'**

¹⁷ Sulhutsinke njan huwun nohgha dúsni, nohtoh mbene la whunohodalh'e' whuch'az yálhdukne, 'enne bugha lhch'az nedutahdulh 'ink'ez nohba hoontsi' tileh. 'Et ndunt'óhne buka huwolhle' 'ink'ez buch'az naóolh'ah. ¹⁸ 'Et dunt'óhne dune neMoodihti Jesus Christ hik'ú nulhe'ust'enne. Dich'oh k'un'a 'uhut'en, 'ink'ez nts'en'a la dich'oh hukwa' huninzun hukw'une' 'ut'enne. Nanuhona'ah whe khuni unzoo-i be nohbulh yáhalhduk, 'et hukwa tse lhuhoodihne whuz un'a nabonti'ah. ¹⁹ Nts'en'a la Jesus Christ be 'ut'en k'oh hukw'úne' 'aht'éen-un ts'iyanne whulh 'údants'o. 'Et huwa tube nohba hoonúst'i'. Whunihne oolhle' nohba hukwa' nuszun 'ut'en unzoo-i ghun, 'ink'ez la lubeshi k'únulhe'zooht'en.

²⁰ Yak'usda 'en whudizghel-un negha whu'aih-un, 'aw lhotuszit whe Satan nohketl'ah gak yutilhtselh. 'Et nohba tenadusli neMoodihti Jesus Christ ye únzoo-i, 'i nohbulh 'óot'e' ha.

²¹ Timotheus, sulh 'út'en-un, bozoo nohúlhni. 'Ink'ez snatneke Lucius, Jason, Sosipater, 'enne cha bózoo nohuhútni.

²² Tertius suhútni, si 'usja ndi 'udustl'us Paul ba 'uk'u neízusguz. Si cha bózoo nohdúsni.

²³ Gaius, 'en duyoh dásunilhti, 'en cha bózoo nohúlhni. 'En ooyoh 'et Jesus Christ unidúlhne 'ilhuhozdil. Erastus, 'et keyoh whut'i sooniya ghundli-un, 'ink'ez neulhutsin Quartus, 'enne cha bózoo nohuhútni.

²⁴ NeMoodihti Jesus Christ ye únzoo-i ts'iyawh nohbulh óot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul, 'awhuz 'ilhoghun budutánelh-un whuz'ai

²⁵ Yak'usda uzdólhti'. 'En 'unt'oh ye ulhtus-i ut'i Jesus Christ ooba ulhtusne nohoolhtselh ha. Nts'en'a la nohdásni' whuz un'a 'utihnelh, ndet la whunohdus'eh Jesus Christ ooghuni unzoo-i ghun. 'Uda' 'aw dune ndi khuni unzoo-i highu t'ehonúszun. 'Oh da' Yak'usda ndi yun k'ut 'uyinla, 'et whuts'un njan whe' hoont'oh hooyoh-un buch'a nónut'i' inle'. ²⁶ 'Et 'andit ts'iyawh t'eeonidzin. 'Ink'ez Yak'usda ooghuni nus be t'eeonudzun-i dune didohne ts'iyanne t'ehinanzin. Yak'usda 'ilhiz wheni khuna-un, 'i khuni netl'a ídan'ai, 'i ndi yun k'ut dunene ts'iyawh t'éhinanzin. 'Et t'éhonínzun

Jesus Christ ooghuni hiyólhchoot whe hik'úne' 'oot'en ha. ²⁷Yak'usda 'en za whunih whe 'unt'oh. Jesus Christ 'en gha 'ahoolhyiz uzdólhti' 'ilhiz wheni. 'Et ndo honeh.

Paul, Corinth Whut'enne 'Udechoo 'Udustl'us Buts'ó K'eyanguz-i

Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne keyoh Corinth ts'e, Paul hadih 'ubulhni

1 Si Paul Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a, 'i be Jesus Christ oosal'a'-un suhutni, 'ink'ez neulhutsin Sosthenes huyulhni, 'en cha.

²Keyoh Corinth ts'e Yak'usda ba 'ilhunaoodilne hinli, nohni ndi 'udustl'us k'ut nohts'o k'e'usges. Christ Jesus 'en ooch'e'ne 'ahli 'inka 'et whe Yak'usda ba 'udun nenohinla. Yak'usda ooch'e'ne nohuwhutni. Nohni 'ink'ez mbene la neMoodihti Jesus Christ yoozi' be yuts'u tedudlihne, 'enne cha Yak'usda ooch'e'ne 'uhint'oh. 'Enne buMoodihti unli 'ink'ez wheni cha neMoodihti unli.

³NeBá Yak'usda 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti ts'un nohba tenadusdli 'et whe nohdzi doghel 'ink'ez ye unzoo-i nohbulh oot'e'.

Yak'usda 'en gha ts'iyaintsuk nohghalts'ut

⁴Jesus Christ ooch'e'ne 'ahli 'et huwa Yak'usda ye unzoo-i nohghalts'ut. 'Et huwa sYak'usda ts'un 'ahoolhyiz musi dusni. ⁵Yak'usda ye unzoo-i nohghalts'ut. 'Et huwa 'en ghun t'oonihzin 'ink'ez nts'en'a la ooghu yalhduk, 'et whuz un'a 'en gha ts'iyaintsuk whe 'on nus unzoone suhli'. ⁶Nts'en'a la Christ ghun nohdasni'-un, 'i ts'ih'un un'a nohdzi yudilts'ut. ⁷'Et huwa 'aw hoonliyaz nohgha unt'ai-i 'aw nohba ndukw lhiloh whe neMoodihti Jesus Christ netoh be hoodutaltsilh-un, 'et hukwa ts'e hooli. ⁸'Et 'udek'ez dzin whuts'un, 'et 'en gha be ts'ilhtus-i be nudutalhyalh 'et whuts'un. 'Et whe la neMoodihti Jesus Christ oodzin de, 'et dzin 'aw be nohk'eholts'it-i hootaloh. ⁹Yak'usda 'aw nohla dootnih 'ait'oh. 'Et huwa duYe' bulh 'ilho oohle' ha nohka' dani'. NeMoodihti Jesus Christ 'en 'unt'oh.

Lhch'az úzdotni-un Christ neba hukwa' ninzun eh?

¹⁰ Sulhutsinke, neMoodihti Jesus Christ 'en boozi' gha nohts'u tédusdlih, 'et nohnihch'oh nohtoh lhch'a natihdulh whuch'a, 'et huwa nohni 'ilho h k'un'a za nuni untihzut nohts'u hukwa' nuszun. 'Et whe 'ilhone 'ahli hukw'un'a 'utihnelh 'ink'ez ts'iyantsuk whe lhgha nuni untihdeh 'ink'ez lkh'un'a za 'utiht'elh. ¹¹ Sulhutsinke Chloe ooyoh dilhts'ine, whulohne, 'enne bula toh ts'e nohni lhedahdulh-un whulh 'údsts'o. ¹² Njan 'et 'uwhudusni, whulohne nohtoh njan duhutni, “Paul ooch'e' usdli,” k'us “Apollos ooch'e' usdli,” k'us “Cephas ooch'e' usdli,” k'us “Christ ooch'e' usdli,” 'et whuz un'a hukwa lhedahdulh.

¹³ 'Et ts'ih'un 'uhoont'oh nuhzun eh? Christ ch'az ditni eh? K'us Paul 'en eh tulalghus k'ut nohba dazsai? K'us Paul boozi', 'i gha eh too be 'ulhya? ¹⁴ Yak'usda musi dusni whe nohni nohtoh 'aw 'ilhoghun hoonts'i too be lhe'usdleh whe' hoont'oh. Crispus 'ink'ez Gaius 'enne za too be' busdla, ¹⁵ doo ka whulohne 'uhudooni', sich'oh soozi' gha dune too be' ís'en hudooni' tilah. ¹⁶ 'Ink'ez Stephanas ooyoh dilhts'ine, 'enne cha too be' busdla. 'Uyoonne cha tilah too be' 'usdla 'et 'aw whunalhuzuzni. ¹⁷ 'Aw dune too be' oos'en huba iloh whe Christ whuz de sutilh'a'. Khuni unzoo-i be bubulh yatisduk huba 'usinla. 'Aw dune khuni whunih be iloh njan nohbulh yasduk, doo ka la Christ ootulalghus 'ants'i 'unt'oh oole'.

Yak'usda ye ulhtus-i 'ink'ez ye whunih-i, Christ 'en 'unt'oh

¹⁸ Mbene la ninta'nisdilne ndi khuni tulalghus ghun 'enne whusni khuni za buba yinli. 'Et hoonts'i wheni 'i be uzdutijihne ts'oole' huba' hoont'oh, ndi khuni 'i Yak'usda ye ulhtus-i neba 'unt'oh. ¹⁹ 'Et whuz un'a Yak'usda ooghuni 'uk'eguz,

“Whunih na'dudil'ine, 'enne hiye whunih-i musai tiselh,
 'ink'ez mbe la ts'iyantsuk t'ooninzunne, 'enne
 hiye t'ooninzun-i gak tiselh.”

²⁰ Nts'e 'uhoont'oh whunihne hoonli? 'Ink'ez nts'e 'uhoont'oh Moses be 'udustl'us 'uk'u nunáguzne hoonih? 'Ink'ez nts'e 'uhoont'oh 'uk'enus whunih na'dunudzunne hoonli? 'Et 'alha 'uhoont'oh ndai la ndi yun k'ut whut'enne ye whunih-i, 'i Yak'usda ts'iyawh be ts'uwhusnih yulhtsi? A, 'alha 'uhoont'oh. ²¹ 'Et huwa Yak'usda whunih whe 'unt'oh 'et huwa

whunenulhtun, ndi yun k'ut whut'enne, ndai la hiye whunih-i, 'i be 'enne 'aw Yak'usda t'ehinuzun. 'Et k'us ndi khuni unzoo-i ooba 'alha' lhe'hoot'ohne, 'enne buba whusni k'un'a be yats'ulhduk le' hoont'oh, 'et hoontsi 'i be Yak'usda hoont'ii' whe mbene ooba 'alha' uhoont'ohne, 'enne hubulhyih. ²²'Et Lizwifne huwa 'it'en-un za hukonuta 'ink'ez ndunne Greekne, 'enne hiye whunih-i za ha' hoozilhts'ai. ²³'Et hoontsi' wheni Christ tulalhgus k'ut dazsai-un, 'et za howu yats'ulhduk. Lizwifne 'ankw'us buba dzoh suli', 'ink'ez ndunne Greekne, 'enne ndi khuni whusni buba yuzdli'. ²⁴'Et hoontsi' mbene hudutijih ha buka' dani' Lizwifne 'ink'ez Greekne, Christ 'en Yak'usda ye ulhtus-i buba unli, 'ink'ez ye whunih-i cha buba unli. ²⁵Yak'usda ye whusni-i, 'i dune ye whunih-i, 'i anus 'ultus, 'ink'ez ndai la Yak'usda ye tetsun-i, 'i dune ye ulhtus-i, 'i anus 'ultus 'et huwa.

NeMoodihti 'aw 'en za ncha ts'óolh'e' huba' hoont'oh

²⁶Sulhutsinke nohni 'oh da' dutihjih ha nohka' dani' inle', 'et dant'ohne 'ahli t'loonuhzun. Yun k'ut whut'enne whuz un'a 'uninzunne ts'iyawh, 'aw lhane iloh nohtoh duba whunihne unli, 'ink'ez 'aw lhane iloh nohtoh dune be hoolhtus unline, 'ink'ez 'aw lhane iloh nohtoh dune nchane unli. ²⁷'Et hoontsi' Yak'usda hukwa' ninzun, ndi yun k'ut ndai la whusni-i, 'i be ndunne duba nawhutnihne, 'enne yooya ubutilhtselh. 'Ink'ez ndi yun k'ut ndai la huye tetsun, 'i be duba naltusne, 'enne yooya ubutilhtselh. ²⁸'Et tel'en whe whuzdli, 'ink'ez mbe la yuch'a yo nenilya, 'enne Yak'usda 'utahabanla. 'Ink'ez doo cha ndai la 'ants'i unli hoontsi, 'i cha 'utahayanla, 'i be ndai la yun k'ut 'unt'oh unli-i, 'i be gak yutilhtselh. 'Et whuz un'a Yak'usda hukwa' ninzun. ²⁹'Et whe 'aw 'ilhoghun hoontsi' Yak'usda nalh ncha na'dudol'e' 'ait'oh. ³⁰'Et huwa Yak'usda gha Christ Jesus 'en ooch'e'ne 'ahli. 'En 'unt'oh Yak'usda gha be ts'uwhunih-i neba yulhtsi, 'ink'ez be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-i cha neba yulhtsi, 'ink'ez 'en gha 'udun neneninla, 'ink'ez naneoket cha 'uja. ³¹'Et 'uk'eyanguz whe ndutni, "Mbe la ncha na'dudotal'e' hukwa 'ut'en, 'et 'aw 'uhot'e' 'ait'oh. NeMoodihti 'aw 'en za uzdólhti' huba' hoont'oh."

**Jesus Christ tulalhgus k'ut neba dazsai-un, 'et
huwun za nohbulh yatisduk**

2 Sulhutsinke ndet la nohts'o whusasya-un whe Yak'usda ghun nohbulh yasduk, 'aw 'ududiti' khuni 'i be 'ink'ez 'aw ndi yun k'ut huye whunih-i be cha nohbulh yalhusdih. ²'Et huwa seni lhadusdla 'udechoo nohtanusya whe 'aw 'udun seni toh whudo'a' hukwa lhe'nuszun. Jesus Christ ghun 'ink'ez tulalhgus k'ut neba dazsai-un, 'et za seni toh whudo'a' hukwa'nuszun inle'. ³Nohtanusya da', 'et whenuzjut 'ink'ez syust'e dutlut whe 'ink'ez tesun whe ⁴sghuni be nohbulh yasduk, 'aw ndi yun k'ut dune ye whunih-i khuni ulhtus-i, 'i be nohbulh yalhusdih. 'Et k'us t'eeonahzun sghuni Ndoni ts'e hadilts'ut 'ink'ez dilhtus sulii'. ⁵'Et whe Yak'usda ye ulhtus-i, 'aw dune ye whunih-i, 'i be iloh nohba 'alha' hote'.

Yak'usda ye whunih-i, 'i be yats'ulhduk

⁶'Et hoonts'i mbene la dune sulii'ne, 'enne khuni whunih-i be bubulh yats'ulhduk. 'Et hoonts'i ndai la yun k'ut be whutnih-i k'us ndi yun k'ut whumoodihne, 'enne hiye whunih-i, 'aw 'i be iloh bubulh yats'ulhduk. Nduune 'ants'i gaih gak hutileh. ⁷'Et k'us Yak'usda ye whunih-i, 'i be yats'ulhduk. Ndi neghuni buba whe' hoont'oh hooyoh-un 'ink'ez nunut'i' bulh 'unt'oh. Yak'usda ndi yun itilelh whutso 'et whuz un'a lhaoodinla. 'I neba diziti' whe 'unt'oh. ⁸Ndi khuni neba whe 'unt'oh hooyoh, 'i ndi yun whumoodihne 'aw 'ilhoghun daja ni t'eeininzunne hooloh. 'Et ndi khuni neba whe 'unt'oh hooyoh t'ehininzun de, 'et de neMoodihti whudiziti'-un, 'en 'aw da' tulalhgus k'elhuhiyilhtel oole'. ⁹'Et hoonts'i ndiz un'a Yak'usda neba lhaoodinla. Nts'en'a la 'uk'ehooguz-un, 'et huwa 'uhooja whe ndutni,

“Mbene la Yak'usda k'ensi'ne,

ndet whe Yak'usda buba lhaoodinla, 'i ts'iyawh duna
be lhuhuhoos'en, 'ink'ez dudzeh whe 'aw
lhuhodits'il, whuz buba hooncha k'et 'aw
howu nuni hunoozut 'ait'oh.”

¹⁰'Et hoonts'i Yak'usda ooyughi 'i be whunenilhtan. 'Et Yak'usda ghun Ndoni neba nahoole-un ts'iyawh whunenulhtun, ndai la yoo yoh 'unt'oh-i, 'i hoonts'i 'i yunenulhtun.

¹¹ 'Et nohtoh nts'en'a la dune dahint'oh 'aw dune ts'ih'un t'ebuninzunne hooloh. Ooyughi ooyudin'ai-un 'i gha za t'oonínzun. 'Et whuz un'a Yak'usda dant'oh la 'aw t'e ininzun-un hooloh, Ndoni 'en za t'einínzun. ¹² 'Aw ndi yun k'ut ne'whut'en-un huwa iloh Yak'usda ghun t'ets'oninzun, Yak'usda ooyughi negha din'ai. 'Et Yak'usda 'ants'i negha íyanlih-i, 'i ts'iyawh t'ets'unoozeh ha. ¹³ Di ooghu yats'ulhduk-i, 'aw dune ye whunih-i iloh 'unt'oh whe whuneodulh'eh. Ndoni 'en gha whuts'odul'eh. 'I za ghu yats'ulhduk. 'Et whuz un'a nts'en'a la be 'alha' nudzun-i Ndoni ts'u ha dulsts'it-i 'ink'ez nts'en'a la Ndoni ye yalhduk-i, 'i ts'iyawh lhzih neztilelh. 'Et whuz un'a Ndoni 'en whuneodulh'eh. ¹⁴ 'Et hoonts'i mbe la Ndoni lhit'ih-un, ndai la Yak'usda ooyughi oots'u ha dulsts'it-i, 'i 'aw lheyulhchoot, whusni be hoonli k'un'a ooba' yint'oh 'et huwa. Soo Ndoni 'en gha za t'ehontizeh, 'et huwa Ndoni daja ni 'aw t'eeonoozeh 'ait'oh. ¹⁵ 'Ink'ez Ndoni yuk'une' 'ut'en unli-un, 'en ts'iyawh t'eeoninzun. 'Aw 'uyoonne dune yuba nahooyehne hooloh. ¹⁶ 'Et whuz un'a 'uk'eguz whe ndutni,

“Mbe t'eeoninzun neMoodihti daja ninzun,

k'us mbe whuyodalh'e' whe hoonli t'ewhuntizeh?”

'Et hoonts'i wheni Christ beni neghu diz'ai, 'et huwa wheni t'ets'oninzun.

Ndoni ook'u nulhe'zaht'enne 'ahli

3 'Ink'ez sulhutsinke nohni Ndoni k'une' 'ut'enne k'un'a, 'et 'aw whuz un'a nohbulh yaosduk 'ait'oh. 'Et hoonts'i nohyust'e lubeshi oots'u nint'ine k'un'a, 'et whuz un'a nohbulh yasduk. Christ ooch'e'ne 'ahli 'et hoonts'i 'ants'i 'awhuz chalhts'ul 'ahli hukw'un'a 'aht'oh. 'Et whuz un'a nohbulh yaosduk huba' hoont'oh. ² Lilet nohgha sdzoh. 'Ink'ez 'aw duts'un-i iloh nohghas'aih, 'aw tih'ulh huba soo lhe'ulhcho 'et huwa. 'Ink'ez 'awhuz tih'ulh huba soo lhe'aht'oh. ³ 'Awhuz nohyust'e lubeshi ts'u nint'i. Nohni ts'iyawh eh t'eeonuhzun? Nohtoh 'oonih-i, 'i hoonih, 'ink'ez lhedádulh, 'ink'ez lhendowh nenahdil hukw'un'a 'ahja. 'Et whuz un'a ndaht'en de, 'et 'alha' 'awhuz nohyust'e lubeshi ts'u nint'i whe 'aht'oh. Ndi yun k'ut whut'enne k'un'a ne'áht'en. ⁴ 'Ilhoghun 'utni, “Si Paul ooch'e' 'ust'oh,” 'ink'ez 'uyoon cha 'et dutni, “Apollos ooch'e' usdli.” 'Et whuz un'a ndudahni de, 'et 'alha' 'awhuz nohyust'e lubeshi ts'u nint'i?

Yak'usda 'en gha za ts'untiyeh. Soo cho khahdli, ndet dzin whusahoolts'ut de, 'et ts'iyawh 'ilho 'ut'en kwun be t'entidzeh

⁵'Et huwa sudutahnelh hukwa' nuszun, Paul mbe unli, k'us Apollos 'en cha mbe 'unt'oh? 'Ants'i Yak'usda ba ne'ut'enne za 'uhint'oh. 'Enne bugha nohni nohba 'alha 'uhoont'ohne suhli'. Nts'en'a la neMoodihti Yak'usda ba ne'ut'enne 'ilhone whe bugha oonin'ai. ⁶'A' nusdle, Apollos too be nainulhtsul, Yak'usda ha inulhyeh. ⁷'Et 'inka mbe la 'a' nanla-un, k'us mbe la too be nainulhtsul-un, 'enne 'ants'i 'uhint'oh. Yak'usda 'en gha za ha ntiyeh. ⁸'Et 'awet 'a' nanla-un 'ink'ez too be nainilhtsul-un, 'enne 'ilhoh za 'uhint'oh. 'Ink'ez nts'en'a la 'ilhone whe dich'oh 'uhit'en hukw'un'a, 'et whuz un'a buba 'uk'elha whutaleh. ⁹'Et wheni Yak'usda bulh 'uts'ut'en 'ink'ez 'en ba lhulhut'enne tsinli. 'Ink'ez nohni Yak'usda oohaniyeh k'et 'ahli 'ink'ez Yak'usda ooyoh cha 'ahli.

¹⁰Yak'usda ye unzoo-i, nts'en'a la sgha inin'ai, 'et 'i gha si, yoh 'uwuhlh'en-un be whunih-i k'un'a, ndi yoh ook'oh whuz'ai-i, 'i lhadusdla. 'Ink'ez ndo un'a 'uwhtilh'elhne huwolhle' nts'en'a la yoh 'uwuhlh'en hukw'un'a. ¹¹'Aw dune, 'udun yoh ook'ehoolts'uk-i ooleh 'ait'oh. 'Ilho 'uda' 'uja, 'ink'ez ndi yoh ook'oh whuz'ai-i, 'i Jesus Christ, 'en 'unt'oh. ¹²'Et ndi yoh ook'oh whuz'ai-i mbe la ndo un'a 'uwhtilh'elh whe gold, silver, tse dizti'-i, k'us duchun, tl'o, tl'o zukw, 'et 'i be hoolya de, ¹³'et ndet dzin whusahoolts'ut de, 'et ts'iyawh 'ilho 'ut'en kwun be t'entidzeh. Ndi be 'uhoolya-i kwun be t'enidzin hukw'un'a. ¹⁴Ndi be' hoolya-i kwun be lhdik'il de, 'et de 'enne za huba 'uk'elha whutaleh. ¹⁵Yoh hoolya-i whudank'un de, 'et de 'en ts'iyawh ninta hotalelh. 'Et hoontsi yoh 'uhoonlane kwun toh ha nabanla hukw'un'a 'ubutilhyih.

¹⁶'Aw t'eeonuzuhzun nohni Yak'usda oolugliz whucho 'ahli 'ink'ez Ndoni nohyudinda? ¹⁷Mbe la Yak'usda ooyoh ninta'whunilh'en-un, 'en cha Yak'usda ninta'yutalh'elh, Yak'usda oolugliz whucho lubeshi huwu hooloh 'et huwa. 'Ink'ez nohni ndi lugliz whucho 'ahli.

Ndi yun k'ut ye whunih-i, 'i Yak'usda ba whusni 'unt'oh

¹⁸Khun nyunch'oh na'dunont'ah junih. 'Et nohtoh 'ilhoghun ndi yun k'ut ye whunih-i be dune whunih na'dunudzun de, 'et de dich'oh ndi yun k'ut whusni hininzun-i, whuz un'a na'dudooltselh huba' hoont'oh. 'Et

whe ts'ih'un un'a whunih-un dune utileh. ¹⁹Ndi yun k'ut ye whunih-i, 'i Yak'usda ba whusni k'un'a 'unt'oh. 'Et whuz un'a 'uk'ehóoguz, “Nyoonne whunihne dich'oh huye duzoh-i, 'i be Yak'usda ubilhgooh.” ²⁰Doo cha za 'uk'eíguz whe ndutni, “Nyoonne whunihne nuni hunuzut-un, neMoodihti t'eeoninzun 'i 'ants'i gaih unli.” ²¹Ts'iyawh nohch'e' 'unt'oh. 'Et huwa 'aw 'ilhoghun dune 'on nus unzoo 'uzdooni' 'ait'oh. ²²Paul, k'us Apollos, k'us Cephas, k'us ndi yun k'ut, k'us be ts'ukhuna-i, k'us be yats'adlah-i, k'us 'andit ndai ts'ut'i-i, k'us ndet whusaootilts'ulh-un, 'i ts'iyawh nohch'e' 'unt'oh. 'Et huwa 'aw 'ilhoghun dune 'on nus unzoo 'uzdooni' 'ait'oh. ²³'Ink'ez nohni Christ ooch'e'ne 'ahli, 'ink'ez Christ, Yak'usda ooch'e' unli.

Yak'usda ghun buba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et whunohts'unoolhtun ha netl'a hon'ai

4 'Awet dune 'et ndiz un'a neghu nuni noozut, 'ants'i Christ la' 'ut'enne 'uts'int'oh, 'ink'ez Yak'usda ghun buba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et whunohts'unoolhtun ha netl'a hon'ai. ²'Aw 'et za iloh, mbe la yutl'a hon'ai-un, 'et ndun dune hit'aninootan huba' hoont'oh. ³'Et nohni sba nahizahya de k'us 'uyoonne cha but nenusya, 'ink'ez sba nahuhizya de, 'et hoonts'i ts'iyawh 'ants'i sba' hoont'oh. 'Aw sich'oh hoonts'i duba nahoosdeh 'ait'oh. ⁴'Et seni toh diz'ai-i 'aw lhditsun 'et hoonts'i 'aw 'et whe iloh ts'ih'un dune usdli. 'Et neMoodihti 'en sba nahuyeh-un 'unt'oh. ⁵'Et huwa ndet dzin whusaootilts'ulh whuts'un, 'aw hoonliyaz buba nahoohyeh-un hooloh. NeMoodihti whusatiyalh whuts'un huba sulh'i whe tsalhgus yo ts'e nunu'i-i, 'i ts'iyawh ts'et ha naítilelh. 'Ink'ez dune budzi yo ts'e 'uhuninzun-un, ts'iyawh ts'iyanne bunalhts'et ha óotilelh. 'Et Yak'usda 'ilhone hinli whe hoonzoo whe bubulh whudutalhti'.

'Ilhoghun dúlhti', k'us 'ilhoghun nohba 'ants'i oole' junih

⁶Sulhutsinke wheni si 'ink'ez Apollos bulh ndai la oogha' ts'ut'en-i k'un'a nohni nohba 'unt'oh. 'Et whe wheni negha 'on nus hodoolh'eh. Ndi 'uk'eguz-i 'on 'un khuni ootaná'doh'alh junih. 'Et whe 'ilhoghun dúlhti', k'us 'ilhoghun nohba 'ants'i oole' junih. ⁷Mbe 'unohinla 'uyoon dulhulht'oh nohulhtsi? Gak! Di 'int'i ndai la nghá lhikulh-i? Gak! 'Et

hoonli ngha ninkat de, 'et di ha howindloh whe 'aw hoonli sgha lhikulh dutanelh?

⁸'Awet lhai aht'i. 'Uda' hoonzoo' 'aht'oh. Wheni neyit hoonts'i lerwene k'un'a 'aht'oh. 'Et 'alha' uncha 'et whuz un'a 'aht'oh. 'Et whe la wheni cha nohbulh lerwene ts'oole'. ⁹'Et ndunuszun wheni whel'a'ne hukw'e'i' 'uts'ultus 'et whuz un'a Yak'usda 'uneinla. 'Ants'i ts'iyanne nalh daztitsah hukw'un'a ne'inla. Ts'iyanne ndi yun k'ut nehunilh'en 'uneinla hukw'un'a whe nehunilh'en, lizasne 'ink'ez dunene cha 'enne ts'iyawh nehunoolh'en ha. ¹⁰Wheni Christ ba whusnine tsinli, 'et nohni Christ bulh whunihne 'ahli. Wheni tets'utsun 'ink'ez nohni ulhtus. Nohni dune nchane 'ahli, 'et wheni 'aw lhdí'ti'ne tsinli. ¹¹'Andit dzin whuts'un neye 'ults'ilh 'ink'ez t'a'ts'óosda. Nenaih lhe'izoo' 'ink'ez 'ants'i 'oh nuts'iya yoh cha lhts'uhoot'ih, 'ink'ez dunene ne-ehuzula. ¹²Whenich'oh nela be 'uts'ut'en. Hoonts'i-i khuni be neghu yahalhduk 'et hoonts'i wheni khuni unzoo-i be bubulh yáts'ulhduk. Dzoh nunehulhdzut 'et hoonts'i soo whulh ts'uzyin. ¹³Nech'az yahalhduk 'et hoonts'i wheni k'eke be bubulh yats'ulhduk. Ndi yun k'ut whuzukw le' ts'uja. 'Andit whuts'un ndi yun k'ut 'utsi'-iyaz k'un'a 'uts'ínt'oh.

Suzkeh k'un'a nohk'esi', 'et huwa khuni ulhtus-i be nohbulh yasduk

¹⁴Ndi 'uk'u nusuguz-i 'aw be yooya nohtiselh huba iloh 'usdla. Suzkeh k'un'a nohk'esi', 'et huwa khuni ulhtus-i be nohba dusni whe' dusni. ¹⁵Soo 'uk'enus dune lhane whe Christ ghun whunohodulh'ehne hoonli de, 'et hoonts'i 'aw lhane iloh la nohbáke k'un'a lhunohonílh'en. Christ Jesus 'en ooghuni unzoo-i, 'i be si sgha be ts'ukhuna-i aht'i 'et huwa nohba susdli'. ¹⁶'Et huwa nohts'u tedusdli si sk'un'a ooh'te'. ¹⁷'Et huwa ndun Timothy nohts'o whes'a'. 'En neMoodihti gha sye' k'us ook'esi'-un 'unt'oh. 'Ink'ez Christ ghun 'i ts'iyawh 'aw yula dootnih 'ait'oh. 'En si neMoodihti bulh be 'ut'en k'oh, 'et nohba whunatilnih. 'Ink'ez ndulcho whe ndet la Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, nts'en'a whubodus'eh si, 'i ts'iyawh nohba whunatilnih.

¹⁸'Et nohtoh whulohne 'uhududilti', Paul 'aw whusalhtisyal huninzun 'et huwa. ¹⁹'Et hoonts'i neMoodihti hukwa' ninzun de, 'et sih 'aho nohts'o tísyalh. 'Et nohghu nusya de, 'et de ndunne 'ududilti'ne, 'aw bughuni iloh k'us huye ulhtus-i dant'oh, 'et nahootas'alh. ²⁰Yak'usda nohtoh k'une' yul'en-i 'aw khuni be iloh k'us ye ulhtus-i, 'i be 'unt'oh 'et huwa. ²¹'Et ndet

hukwa' nahzun whe nohts'u tisyalh? Tutsus tilah k'us be nék'ets'insi'-i 'ink'ez nalhtsulyaz ne'nohtis'en tilah whe nohts'u tisyalh?

'Ilhunaoodulhne butoh lubeshi ninta'bulh'ih

5 'Et ts'iyanne whulh 'uhudits'o, nohtoh dune ts'eke bulh lubeshi 'uhulh'en. 'Et nduhut'en-un, hukwaya hoonli k'et 'onghohne 'udun yun k'ut whut'enne 'aw howu yahutooldih 'ait'oh. Ts'iyanne whulh 'udits'o dune dubá oo'at 'en yuchan t'esti. ²'Ink'ez nohni 'ududúlhti' 'et hoonts'i soo cho huwu ni oohle' huba' hoont'oh, 'et mbe la ndut'en, 'en nohtahanaóolh'a' huba' hoont'oh. ³Syust'e be nohtoh lhe'ust'oh 'et hoonts'i sich'oh syughi be nohtoh 'ust'oh 'ink'ez 'ants'i nohzih susda le 'ust'oh. 'Et huwa si ndun mbe la lubeshi 'ulh'en-un, 'en 'uda' ooba nahisda. ⁴'Et huwa Jesus Christ neMoodihti boozí' gha 'ilhunaoozahdil de, 'ink'ez sich'oh syughi cha, 'ink'ez Jesus Christ ye ulhtus-i, 'i be, ⁵'et 'ilhunaoodulh te, 'et ndun nduja-un, 'en Satan oot'l'a itilhtelh ooyust'e ninta'yutalh'elh 'et wheni. 'Et la Jesus Christ neMoodihti oodzin de, 'et de ndun ooyughi yutilhyih whe' hoont'oh.

⁶Huwahdloh-un 'aw lhe'hoozoo'. 'Aw t'eeonuzuhzun eh 'ants'i lhes ilhjut, 'i nilhtlus de, lhe'tinelh untildoh. ⁷'Et huwa ndi lhes ilhjut-i ts'iyawh 'untulhdil. 'I ooyit 'et whe la nohni 'andit lhes lhuntildoh-i k'un'a ooht'e'. Nohni 'andit lhes lhuntildoh-i k'un'a 'aht'oh 'et huwa. Christ, 'en Yak'usda be 'usbai neba unli, 'et wheni neba hizilhghi 'et huwa. ⁸'Et huwa ts'onólhni whe 'alhgoh na'ts'oot'alh le' ts'oot'en, 'aw lhes ilhjut-i bulh iloh. Ndi lhes ilhjut-i, 'i hoonts'i-un 'ink'ez lubeshi 'uts'ulh'en-un 'i k'un'a 'unt'oh. 'Et hoonts'i ndi 'andit lhes lhuntildoh-i, 'i 'unt'oh be ts'ih'un 'uhoont'oh 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i k'un'a 'unt'oh.

Mbene la nebulh 'unt'ohne, 'enne za buba nats'oohooyeh huba' hoont'oh

⁹'Et 'uda' 'udust'l'us be nohdasni' mbe la dune ts'eke bulh lubeshi 'uhulh'en 'enne khun 'ilhiz oole' buch'oh ooht'e'. ¹⁰'Et hoonts'i mbene la ooba 'alha' lhe'hoot'ohne 'aw 'enne iloh buch'oh ooht'e' whe dune ts'eke bulh lubeshi 'ulh'enne, k'us 'uyoonne ch'e' ha' ninzunne, k'us

'undunut'ihne, k'us 'uk'eltsi ooba 'alha' 'unt'ohne cha, 'aw 'enne iloh buch'oh ooh't'e' iloh whe nohdúsní. 'Et whuz un'a ndaht'en de, 'ants'i ndi yun ooch'a tihyalh hukw'un'a 'utiht'elh le' hoont'oh, ts'iyanne ndi yun k'ut 'et nduhút'en 'et huwa. ¹¹'Et 'awet nohts'o k'e'isguz mbe la Jesus Christ gha neulhutsinke buts'útnine, 'ink'ez dune ts'eke bulh lubeshi 'ulh'en-un, k'us 'uyoonne ch'e' ha' ninzun-un cha, k'us 'uk'eltsi ooba 'alha' 'unt'ohne, k'us 'uyoonne dzoh ne'duni'-un cha, k'us tanutnai-un cha, k'us 'undunut'ih-un cha, 'et mbe la Jesus Christ gha neulhutsinke buts'útnine ndunt'ohne dune, 'enne 'et nduhút'en de, 'aw 'en ubulh lhe'zooht'en, 'aw bubulh 'utih'ulh-un 'et hoonts'i 'aw 'uhot'e' 'ait'oh.

¹²'Ink'ez mbene la nebulh lhe'it'ohne, 'enne si sba lhe'hoot'oh buba nahutisyyeh huba. 'Et nebulh 'unt'ohne, 'enne za buba nats'otiyeh huba' hoont'oh. ¹³'Et ndunne mbene la nebulh lhé'it'ohne, 'enne Yak'usda buba nahutiyeh. 'Et hoonts'i neulhutsin tank'us ne'út'en-un, 'en nohnich'oh nohtahanaóolh'alh.

Khun te Yak'usda ba nohulhutsin unli-un, 'en ndi yun k'ut nahiyilh-un but neóolhtelh junih

6 'Et mbe nohtoh ooba 'alha' 'uhoont'oh-un, 'uyoon bulh dulhyoh 'uhutni de, 'et nts'en'a 'uwhutat'elh whe ooba 'alha' lhe'hoot'ohne but nebutalhtelh buba nahooodeh ha? 'Aw nduhóot'en huba lhe'hóot'oh! 'Ink'ez nts'en'a 'uwhutat'elh whe Yak'usda ooch'e'ne 'aw bubut neyolhtelh 'ait'oh? ²'Aw t'eeonuzáhzun yak'usda ooch'e'ne ndi yun k'ut ooba 'alha' lhe'hoot'ohne, 'enne buba nahotiyeh? 'Et nohni ndi yun k'ut ooba 'alha' lhe'hoot'ohne buba nahutihyeh de, 'et nts'en'a ndi hoonliyaz lhdulhyoh 'unt'oh-i nohni ba nahutihyeh huba soo lhe'aht'oh? ³'Aw eh t'eeonuzáhzun Lizasne, 'enne hoonts'i buba nats'otiyeh? 'Et 'alha' 'uhoont'oh. 'Et huwa ndi yun k'ut lhdulhyoh 'unt'oh-i ghun nats'otiyeh huba soo' ts'uldzoo' whe 'uts'int'oh? ⁴'Et ndi yun k'ut whe 'ut'en lhdulhyoh 'unt'oh-i ghun buba nats'otiyeh de, 'et de nohni Yak'usda ba 'ilhunaosdilne toh, mbene la nohba soo lhe'ildzoo'ne ooba 'alha' 'uhoont'ohne hoonts'i, 'enne za nohba nahutiyehne ubuzulhtsi. ⁵Yooya oohle' 'inka' nohdusni. 'Aw lakw nohni nohtoh 'aw 'ilhoghun hoonts'i dune whunih-un nohba nahutiyeh-un hooloh? ⁶'Et hoonts'i lhe'ahja! 'Ilhoghun dune dulhutsin ooba nahutideh

ts'e yoolhti. Ndunne nahiyilhne ooba 'alha' lhe'hoot'ohne hoonts'i bubut nenilhti?

⁷'Ink'ez njan dune ba nahutideh ts'e yoolhti, 'et whe 'uda' nohnich'oh ch'a na'nulhde whuzdli'. Dune 'uts'un un'a ne'nohulh'en de, di ha lhoohoozulhchoot? K'us dune noh'e'huwhulhts'it de, whute 'uhoont'oh. ⁸'Et hoonts'i ndaht'en-un, 'et whe ninta'aht'i 'ink'ez nohulhutsinke 'e'whulhts'it.

⁹'Aw t'oonuzahzun Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et mbe ts'ih'un lhe'it'ohne, 'enne 'aw bugha lhuhootas'al? Khun nohnich'oh na'dunooht'ah junih! Mbe dune ts'eke bulh lubeshi 'ulh'enne, k'us 'uk'eltsi ooba 'alha' 'unt'ohne, k'us mbene la lhghu dilhts'ine lubeshi ts'u nint'ine hinli, k'us dudulh dunene hoontsi' k'un'a bulh ninta'ut'ihne 'ink'ez ts'ekoo dudulh ts'ekoo bulh ninta'ut'ihne, ¹⁰k'us 'undunut'ihne, k'us 'uyoonne ch'e' ha' ninzunne, k'us tanutnaine cha, k'us 'uyoonne dzoh ne'duni'ne, k'us 'on nus dáhatnine cha, 'enne ts'iyawh ndunt'ohne Yak'usda lerwe unli-un, ndai la Yak'usda ooch'e' unli-i, 'i 'aw huyólhchoot 'ait'oh. ¹¹'Ink'ez nohni whulohne nohtoh 'et ndaht'en inle'. 'Et hoonts'i tunanohuzguz le' 'aht'oh. Yak'usda ba 'udun nenohninla cha, 'ink'ez ts'ih'un dune nohulhtsi. 'Et ndi ts'iyawh Jesus Christ neMoodihti booz'i gha 'ink'ez neYak'usda ooyughi gha cha 'et whuz un'a 'unohínla.

Neyust'e 'ink'ez neyughi te, 'i be Yak'usda uzdólhti'

¹²'Et 'aw hoonliyaz whuch'a nusjoot-un hooloh, 'et hoonts'i whulukhun sba lhe'hoozoo'. Hoonliyaz whuch'a nusjoot-un hooloh, 'et hoonts'i 'aw hoonli k'une' sool'en-i hooloh, 'ilhiz wheni 'et ndutist'elh. ¹³'Ut'alh-i nebut ba 'unt'oh 'ink'ez nebut t'alh-i ba 'unt'oh, 'et hoonts'i 'et ndi nankult'oh 'i Yak'usda 'ants'i 'unt'oh yutilhtselh. 'Et whuz un'a nduhoont'oh, neyust'e 'aw dune k'us ts'eke bulh lubeshi 'uhulh'en hukw'un'a be' ts'oot'en huba lhe'yilel. 'Et neyust'e neMoodihti ba 'ulya 'ink'ez neMoodihti neyust'e ba 'unt'oh. ¹⁴'Et Yak'usda ye ulhtus-i, 'i be neMoodihti dunaidilhti, 'ink'ez wheni cha ye ulhtus-i, 'i be dunedutalelh. ¹⁵'Aw eh t'oonuzáhzun nohyust'e Christ ooyust'e ooloh unli? Nts'en'a 'uwwhutat'elh whe Christ ooyust'e ooloh unli-i whe 'ul'en-un ts'eke ooyust'e whuloh tiselh? 'Aw whuz un'a lhe'hoot'oh! ¹⁶'Aw eh t'oonuzáhzun dune ts'eke 'ul'en-un ts'u nedinja 'et buyust'e 'ilho suli' hukw'un'a 'uhint'oh? 'Et whuz un'a

'uk'ehooguz whe ndutni, “Nanki 'ilho yust'e suli?” ¹⁷ 'Et mbe Jesus Christ ts'u nedinja-un, ooyughi cha 'en bulh 'ilho suli' whe 'unt'oh.

¹⁸ 'Et huwa dune k'us ts'eke bulh lubeshi 'uhulh'en 'et whuch'a ne'ooht'en. 'Et 'uyoo lubeshi 'aw neyust'e gha lhtasnal, 'et hoonts'i mbene la dune k'us ts'eke bulh ninta'ant'en de, 'et de dich'oh duyust'e lubeshi be ninta'yulh'ih. ¹⁹ Nohyust'e 'i Ndoni oolugliz whucho 'unt'oh 'ink'ez nohyudinda, 'aw t'eeonuzáhzun eh? 'En 'unt'oh Yak'usda nohgha inin'ai 'et huwa 'aw nohnich'oh ch'e' lhalloh. ²⁰ Lhe'hoolcho whe 'uneinla 'et whe Yak'usda naneonket 'inka nohyust'e be 'ink'ez nohnich'oh nohyughi be cha Yak'usda ba whudolhti' ooch'e'ne suhli' 'et huwa.

Lhghu dilhts'ine huwun

7 'Et 'awet ndai la sts'o k'ehguz-i, 'i ghun 'unohdutasnelh, dune ts'eke bulh ninta lhe'ust'i 'et hoonzoo. ² 'Et hoonts'i dune k'us ts'eke bulh lubeshi 'uhulh'en 'et whuch'a 'et huwa dune 'ilhone hinli whe didutch'oh bu'at hóle' 'ink'ez ts'ekoo cha dich'oh buki hóle' huba' hoont'oh. ³ 'Et dune du'at ts'ih'un un'a yuk'eootsi' yughusda huwa 'ink'ez ts'eke cha 'et duki whuz un'a za yuk'eootsi' huba' hoont'oh. ⁴ Ts'eke ooki hoonli-un, 'en duyust'e yumoodih lhiloh, ooki 'en za yumoodih unli. 'Ink'ez whuz un'a za dune oo'at hoonli-un, 'en duyust'e yumoodih lhiloh, oo'at 'en za yumoodih unli. ⁵ 'Aw lhch'oh oohke' huba lhe'hoot'oh. 'Et hoonts'i 'atsulyaz whe soo hootahni 'ink'ez tenadutihdli hukwa' nuhzun de, 'et nanulht'o soo lhgha hoonuht'i' de, 'et soo' whutat'elh. 'Et hukw'elh'az doo cha za lkh'eoohsi' 'ink'ez lhzih nenaooht'as, doo ka la 'aw nohyust'e ooghu tihle huba soo lhe'aht'oh de, 'et Satan nohootalhdzih. ⁶ 'Aw 'oh te ne'ooht'en ha iloh 'unohdusni. 'Ants'i 'et whuz un'a 'et doht'en hukwa' nuhzun de, 'et huwa dusni. ⁷ 'Et ts'iyanne dune si sk'un'a za nducha 'uhint'oh 'et whuz un'a hukwa' nuszun. 'Et hoonts'i Yak'usda ts'iyanne 'ilhoghun hinli whe ndai la huwa yu'aih-i, 'i bugha inin'ai. Ts'iyawh 'ilhoghun hinli lhendowh didowh-i, 'i bugha inin'ai.

⁸ 'Et mbene la soh núdilhne 'ink'ez tsandilhne cha, 'enne diz un'a 'ubudúsní, si sk'un'a za 'uhint'oh de, 'et de buba hootazoo'. ⁹ 'Et hoonts'i 'aw 'oohududotun 'ait'oh de, lhgho dólts'i'. Kwun k'un'a lhts'onint'i de, lhgho dilhts'i de, 'et 'on nus soo' hoont'oh.

Lhghu dilhts'ine 'aw lhch'a nahoodilh 'ait'oh

¹⁰ 'Et lhghuskene, 'aw si iloh dusni, neMoodihti ndi khuni yutulhuhizye' 'i 'unt'oh, 'aw ts'eke duki ch'a naooja' junih. ¹¹ 'Et hoonts'i duki ch'a nasja de, 'e 'aw 'uyoon ghu naooda' junih. Hukwa' huminzun de, huhoont'i' whe lhzih nenahoot'as huba' hoont'oh. 'Ink'ez dune du'at 'ún yutooneh junih.

¹² 'Et 'awet whulohne nohtoh, si nohdutasnelh, 'aw neMoodihti iloh 'utni. Mbe neulhutsin 'en oo'at ooba 'alha 'uhoont'oh-un lhiloh de, 'et hoonts'i duki 'ilhiz oole' hizih ooda' hukwa' ninzun de, 'et de du'at 'ún yutooneh huba lhe'hoont'oh. ¹³ 'Ink'ez ts'eke ooki ooba 'alha 'uhoont'oh-un lhiloh de, 'ilhiz wheni yuzih tidalh hukwa' ninzun de, 'et de duki 'ún yutooneh junih. ¹⁴ 'Et ooki ooba 'alha 'uhoont'oh-un lhiloh, oo'at gha Yak'usda ba 'udun nelti whe 'unt'oh. 'Et whuz un'a oo'at ooba 'alha 'uhoont'oh-un lhiloh, 'et hoonts'i ooki 'en gha Yak'usda ba 'udun nelti whe 'unt'oh. 'Et whuz un'a ndulhúhoot'oh de, buzkehke Yak'usda ba 'ats'un un'a 'uhutit'elh whe' 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i Yak'usda ba 'udun nelyane huzdli'.

¹⁵ 'Et hoonts'i mbe la ooba 'alha 'uhoont'oh-un lhiloh whenája de, whute natooja'. 'Et whuz un'a nduhooja de, mbe la neulhutsin k'us neulhtus unline, 'aw lhts'u nóhnoolht'ine hooloh huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i nedzi doghel-i, 'i be ndi yun k'ut uzdolts'i', 'et huba Yak'usda 'utáhanéanla. ¹⁶ 'Et nohni nohgha tilah nohkike hudoojih. 'Ink'ez nohni nohgha tilah noh'atke hudoojih, 'inka' dusni.

Dant'ohne 'ahli whe Jesus Christ ts'u nálhyane suhli', 'et whuz un'a za ooht'e'

¹⁷ 'Et nts'en'a Yak'usda ba 'ilhunaosdilne bube' 'ut'en k'oh buba 'uwhusdla, 'et nohni cha 'et whuz un'a nohba whutat'elh. 'Et nts'o whuda' Yak'usda nohba 'utahanohanla 'ink'ez nts'en'a la ndi yun k'ut dolhts'i', 'et whuz un'a ndi yun k'ut dulhts'i. ¹⁸ Mbe la 'uda' yuka dune unli-i k'ut huyuzt'us 'ink'ez 'ut'ahayalhti de, 'et de lhit'us hukw'un'a oot'e' junih. K'us mbe lhit'us-un unli da', 'ink'ez 'ut'ahayalhti de, 'et de yuka dune unli-i k'ut huyuzt'us hukw'un'a oot'e' junih. ¹⁹ 'Et yuka dune unli-un k'ut huyuzt'us k'us lhit'us-un, 'et 'ants'i 'uhoont'oh. Yak'usda ooghuni netl'a ídan'ai ook'une'ts'ut'en de, 'et za neba hooncha whe' hoont'oh. ²⁰ Nts'en'a

la 'ilhone hinli whe dahint'oh la whe 'utahabalhti, 'et whuz un'a 'uhoot'e' huba' hoont'oh. ²¹Nyun 'ulhna inli whe 'utahanyalhtih de, 'et huwu ni 'onle' junih. 'Et hoonts'i nyumoodih nladutitnih de, 'et de ndineh. ²²'Et mbene la neMoodihti 'ut'ahayalhti-un 'ulhna unli whe 'en neMoodihti yula naditni k'un'a 'unt'oh 'et huwa. 'Et whuz un'a mbe la neMoodihti dutijih ha yuka' dani', 'ulhna lhiloh hoonts'i, Jesus Christ ye 'ulhna unli. ²³Dahoolcho whe nanohonket, 'et huwa 'aw dune be 'ulhna oolhe' junih. ²⁴Sulhutsinke nts'en'a la daht'oh dune 'ahli whe Yak'usda 'utahanohanla, 'et whuz un'a za ooh't'e' huba' hoont'oh.

Mbe la 'aw dune k'us ts'eke t'elhnusze-un, 'enne bughun yatilhduk

²⁵'Et mbe la 'aw dune k'us ts'eke t'elhnusze-un, 'enne bughun nohbulh yatisduk. 'Enne bughun neMoodihti 'aw khuni st'alhdi'al 'et hoonts'i neMoodihti sgha te'ninzun whe st'a ninintan-un ooba whutisdleh 'et huwa ndiz un'a nohbulh yatisduk. ²⁶Ndi 'andit be dzoh nahdeh-i 'et whula gha ts'e dune nts'en'a 'uhint'oh, 'et whuz un'a za 'uhoot'e' huba' hoont'oh nuszun. ²⁷Ts'eke ghu sinda de, ooch'a natandalh hukwa 'ont'en junih. 'Et oola nadintni de, 'et de 'uyoon ha' nonzin junih. ²⁸'Et hoonts'i lhghu sahke de, 'aw lubeshi lhuholoh. 'Ink'ez ts'eke 'aw dune t'elhnusze-un ki yut'i de, 'aw ooba lubeshi lhuholoh. 'Et hoonts'i mbene la lhghu dilhts'ine, ndi yun k'ut dzoh notideh, 'ink'ez 'et whuch'a whuz un'a nohba hukwa' nuszun.

²⁹Sulhutsinke 'andit ts'ih'un un'a nohdutasnelh, ndet nohts'u hoolts'ulh-un 'awet nilhdukw whe 'uhoont'oh. 'Inka njan whuts'un njan duztitelh whe 'uhoont'oh. Mbe la bu'at hoonline, 'enne hoonts'i bu'at hooloh k'un'a 'uhoot'e'. ³⁰Mbe la 'uk'enudlehne, 'aw 'uk'elhnusdlene k'un'a 'uhint'oh. 'Et mbe la huhoont'i'ne, 'aw lhuhoont'i'ne k'un'a 'uhint'oh. 'Et mbe la hoonli oocketne, 'aw buch'e' lhiloh le' hint'oh. ³¹'Ink'ez mbene la ndi yun k'ut whuch'e' huyut'i de, 'aw buch'e' lhiloh k'un'a 'uhint'oh. Ndi yun k'ut uzdilhts'i-un hukw'un'a gak whutileh 'et huwa.

³²Howu ni 'ahli-un, 'et whuch'a nohts'u hukwa' nuszun. Whunilh'en, mbe la soh nuyá-un, 'en neMoodihti be 'ut'en k'oh 'ink'ez ooba hootazoo', 'et za howu ni 'aztan. ³³'Et hoonts'i mbe la oo'at hoonli 'en ndi yun k'ut uzdilhts'i-un hukw'un'a 'ink'ez du'at ooba hootazoo' ninzun-un, 'et za howu ni 'aztan. ³⁴'Et mbene la ooki hoonli-un 'ink'ez 'aw dune t'enuszun-un

bulh lhelhts'un un'a 'uhint'oh. Ndun 'aw dune t'enuszun-un neMoodihti 'en za ghun nuninuzut. 'Et whe 'en duyust'e 'ink'ez dich'oh ooyughi bulh 'i cha lubeshi ooghu hooloh-un unli. 'Et mbe la ooki hoonli-un, 'en ndi yun k'ut uzdilhts'i-un hukw'un'a, 'ink'ez ooki ba hootazoo', 'et za howu nuninuzut. ³⁵'On 'un nohba hootazoo'-un, 'et huwa ndi khuni unohdusni. 'Aw k'oh nónust'i iloh whe' dusni. 'Et hoonts'i ndai nohnich'oh be tihzoo'-i 'ink'ez 'aw whelhahtsaz whe nohdzi ndulcho 'i be neMoodihti oogha' dunulhya, 'et huwa ndi khuni unohdusni.

³⁶'Et 'aw dune t'enuszun-un ndun dune yulh ninta'tit'elh ninzun de, 'ink'ez 'awet k'éinyai whe 'uda' teninya whe 'unt'oh, 'et de whute lhghu hooke' huba' hoont'oh, 'aw lhuhóotsi'. ³⁷'Et hoonts'i mbe la dune dudzi dulcho-i be dant'oh whe dune tileh 'et t'eeoninzun de, 'ink'ez 'et huwa 'aw 'at tit'elh hukwa lhe'ust'en whe dich'oh hukwa' ninzun hukw'un'a 'unt'oh de, 'et ndiz un'a dudzi be nahizya 'et whe soo' tit'elh. ³⁸'Et whe la mbe la 'at tit'elh-un 'et dúja de, 'et hoonzoo whe' hoont'oh. 'Ink'ez mbe la 'at lhít'el de, 'et 'on nus hootázoo'.

³⁹'Et Moses be 'udustl'us ndutni, “Mbe la ooki hoonli-un, 'et ooki 'awhuz khuna de, 'et 'ilhiz oole' lhulh 'uhoot'e' huba' hoont'oh. 'Et ooki dazsai de, mbe yuka' ninzun ghu natidalh, 'et whuz un'a oot'e', hukwa' ninzun de.” 'Et hoonts'i Yak'usda ooba 'alha' yint'oh-un, 'en za yughu nooda' huba' hoont'oh. ⁴⁰'Et hoonts'i nts'en'a la hoont'i' whe dant'oh de, whuz un'a za oot'e'. 'Et whuz un'a nahizusya. 'Ink'ez si cha Yak'usda dich'oh ooyughi 'ust'i nuszun.

Nohulhutsinke bugha te'noohzin

8 'Et 'awet ndi t'alh-i 'uk'eltsi gha t'añh-i 'et huwun nohbulh yátisduk. Soo t'ets'onínzun be t'eeonudzun-i ts'ut'i 'ink'ez ndi be t'eeonudzun-i 'et whuloh te 'uzdudílti' neilh'i. 'Et hoonts'i be nek'ensi'-i, 'i be 'on nus Yak'usda ba ts'ilhtus neilh'i. ²'Et mbe ts'iyantsuk duba t'enaonóudzun-un, 'en ndet t'eóonózin huba' hoont'oh-un, 'et 'aw t'eóonúsun. ³'Et hoonts'i mbe Yak'usda k'ensi'ne, 'en Yak'usda t'ebunínzun.

⁴'Et ndi t'alh-i 'uk'eltsi gha t'aih-i 'uzti'ulh, 'i ghun nohbulh yatisduk. 'Et 'uk'eltsi 'ants'i unli 'i t'ets'onínzun. 'Ink'ez 'uyoo Yak'usda lhiloh, 'ilhoghun za Yak'usda unli. ⁵Lhane 'et nduhútni, yak'uz ts'e yak'usda huldlai. 'Ink'ez 'alha 'uhoot'oh ndunne nduhutni yak'usda huldlai 'ink'ez

moodihtine cha huldlai hutni. ⁶Et nduhútni 'et hoonts'i, wheni neba Yak'usda 'ilhoghun za unli, neBá 'en 'unt'oh. 'En za ts'iyaitsuk oots'u ha yúkat whe' hoont'oh. 'En za ba ts'oot'en ha ndi yun k'ut uzdilhts'i. 'Ink'ez neMoodihti 'ilhoghun za unli, Jesus Christ 'en 'unt'oh. 'En gha ts'e ts'iyaitsuk 'ulya, 'ink'ez wheni cha 'en gha za ts'ukhuna.

⁷Et hoonts'i 'aw ts'iyanne ndi be t'eeonudzun-i lhuhít'i'. 'Ink'ez 'andit whuts'un ndi t'alh-i 'uk'eltsi gha t'aih-i, 'i huya'alh whe nyoo 'uk'eltsi ooch'e' huninzun 'ink'ez 'awhuz buba 'alha 'uhoont'oh. 'Et huwa 'et ndi huya'alh 'et whe buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i tetsun-i, 'i be hintsi' hulih. ⁸Et hoonts'i 'ants'i 'ut'alh-i 'aw 'i be Yak'usda nalh unzoone lhts'íloh. Ts'an'al de, 'et whe 'aw 'on nus ts'inzoo' ts'ooole' 'ait'oh. 'Et 'aw lhts'i'ulh de, 'et whe 'aw 'on nus neba hoonts'i' le lhe'ts'it'oh.

⁹Nohnich'oh khahdli doo ka la khuni nohtl'a idan'ai-i gha ndunne tetsunne tank'us hunoot'i. ¹⁰Soo cho whunilh'en, nyun be t'eeonudzun-i 'int'i, 'ink'ez nyulhutsin buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i tetsun de, 'en 'uk'eltsi lugliz 'et higha hiya'aih-i 'et sinda whe nyunilh'en 'ut'alh-i 'uk'eltsi gha t'aih-i, 'i 'in'alh de, 'et 'alha' lakw 'en cha whuz nilht'i ndi t'alh-i 'uk'eltsi gha t'aih-i 'uti'ulh eh? A, 'alha' 'en cha whuz ntalht'i yuti'ulh wheni. ¹¹Et 'inka nyulhutsin 'uk'eltsi ghuun beni toh diz'ai-i tetsun-un unli, 'en be t'eeonudzun-i 'int'í-i, 'i be ninta'whutálh'elh, Christ yuba dazsai hoonts'i. ¹²Et nohulhutsinke nohni nohgha lubeshi 'uhulh'en de, buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i cha undólhdah la. 'Et whuz un'a ndutiht'elh de, 'et de Christ ooch'a lubeshi itálhchulh. ¹³Et huwa ndi 'ut'alh-i huwa t'aih-i, 'i gha sulhutsin tank'us óoneh de, 'et de 'aw 'on 'at 'utsung óos'alh 'ait'oh, doo ka la si sgha sulhutsin tank'us óoneh.

Paul didutch'oh khuna yalduk nts'en'a la Jesus Christ ba whel'a'-un unli

9 'Et 'alha' lakw si whel'a'-un usdli? 'Et 'alha' lakw ndai Yak'usda ba 'utis'elh-i, 'i ts'iyawh stl'a hon'ai? 'Et 'alha' lakw neMoodihti Jesus Christ 'us'en? 'Et 'alha' lakw ndi 'ut'en neMoodihti 'en ba 'us'en-i, 'i be buba 'alha 'uhoont'ohne suhli? ²Et 'onghohne buba whel'a'-un lhusdloh de, 'et hoonts'i 'alha' nohni nohba whel'a'-un usdli. 'Ink'ez ts'iyanne

8:7 Ndi khuni, “Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,” 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us un'a 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni whe' ts'utni.

t'ehinozin si whel'a'-un 'ust'oh, 'et neMoodihti nohyudinda 'ink'ez 'et whe snutsi k'oh ts'e 'aht'oh.

³'Et mbene la sch'az ditnine, 'enne 'et njan dubudutasnelh, ⁴'et 'alha' lakw hukwa' 'uzninzun totsuk 'uzti'ulh 'ink'ez 'uztitnelh, 'et Yak'usda neba' hoonla? ⁵'Ink'ez wheni cha eh neba' hoonla whe neulhtuske buts'utni hukwa' 'uzninzun de, 'enne hoonts'i bughu ts'ooda' huba' hoont'oh? 'Et 'onghunne whel'a'ne cha, neMoodihti bulhutsinke, 'ink'ez Cephas cha, 'enne cha bu'at hoonli. 'Et 'enne buk'un'a 'uts'oot'e' ha eh 'uneinla? ⁶'Et k'us si 'ink'ez Barnabas 'aw wheni za eh lhe'ts'oost'en? Nohba ts'ih'un 'uhoont'oh eh? 'Awundooh!

⁷'Et mbe la salda unli whe ndai la ye ndunidzit-i dich'oh yuk'elha lhuhooh'ih eh? K'us mbe la soo ha' nulhyeh-un, 'en ndai la ha inulhyeh-i, 'i yuloh ti'ulh eh? K'us mbe la musdoos yughunli-un unli whe oolilet yuloh 'utnai eh? ⁸'Et njan nohbulh yasduk-un dune k'un'a iloh 'unohdusni. Moses be 'udust'us 'i k'un'a 'unohdusni. ⁹'Et ndutni, "Ndet la musdoos dune tl'o mai' 'uzti'ulh wheni 'uyulh'en te, 'aw 'uti'ulh whuch'a 'enol'a' 'ait'oh," ni. ¹⁰Yak'usda musdoos dune yughu ni unli k'us wheni neba 'et ndi ts'iyawh 'utni eh? 'Et 'alha' wheni neba ndi 'uk'u neyuzguz. 'Et whe la 'et mbe la ha niyeh k'et 'et whulh ch'ul-un, 'ink'ez mbe la tl'o mai' oonuyin-un khun la whuloh buts'u natookat huninzun. ¹¹'Ink'ez wheni nohtoh Yak'usda ooghuni nohnat 'a' uznule le' 'uja de, 'et de nohba hooncha eh whe nohts'un ndai be uzdunidzit-i whuloh be neghohle' huba' hoont'oh? A, 'alha' 'uhoont'oh. ¹²'Et 'uyoo nohghunline, hoonli bughahle, di ha wheni negha lhe'zahloh? 'Et hoonts'i ndai la Yak'usda negha ooninla 'aw 'et whuz un'a ndulhts'it'el inle'. 'Et k'us ts'iyawh whulh ts'uzyin doo ka la khuni unzoo-i Christ ghun ninta'ts'uholh'en.

¹³'Aw t'eeonuzáhzun mbene Lizwifne bulugliz whucho bez ts'e 'ut'enne, 'enne ndi lugliz whucho huwa t'aih-i hiloh oo'alh huba' hoont'oh. 'Ink'ez mbene loodel nat 'ut'enne, 'enne ndi loodel k'ut huwa t'aih-i 'enne cha 'et whuz un'a za, hiloh buchat'áih? ¹⁴'Et whuz un'a mbene khuni unzoo-i be yalhduk unline, ndai la hiye ndunidzit-i, ndi khuni unzoo-i, 'i gha 'i bughá iyunkat. 'Et whuz un'a neMoodihti nets'u hukwa' dani'.

¹⁵'Et hoonts'i ndai la Yak'usda khuni 'et net'l'a ídan'ai-i, 'et 'i be 'unohdusni, 'et hoonts'i 'aw hoonli 'ants'et nohghu lhuschulh inle'. 'Ink'ez 'aw 'et whuz un'a iloh nohts'o k'elhe'usgus. Soo hoonust'i' whe njan duhoont'oh-un, 'et howu yasduk te, 'i 'ants'i hóle' hukwa lhe'nuszun. 'Et

hoonts'i 'et ndudútsinelh de, 'et whutso unducha dasusai 'et de sich'oh 'on nus sba hootazoo'. ¹⁶'Aw whe' duduzti' iloh whe ndi khuni unzoo-i be nohbulh yasduk. Ndi khuni stl'a dílts'ut-i 'ants'i 'oh whuya ist'elh-un 'etsul oosdleh 'ait'oh. 'Et ndi khuni unzoo-i be yalhuzusduk de, dawhultsi'-un 'et whuch'a ootasdoh! ¹⁷Ndi 'us'en-i, sdzi ndulcho 'i be 'us'en de, 'et de sba 'uk'elha whutaleh. 'Et hoonts'i ndi 'us'en oosdleh huba' hoont'oh de 'ink'ez 'et huwa 'us'en de, 'et de 'ants'i 'ut'en stl'alts'ut-i k'un'a 'us'en hukw'un'a 'uwhutat'elh. ¹⁸'Et di za sba 'uk'elha tileh? Ndi khuni unzoo-i Christ ghun, 'i be nohbulh yatisduk, 'aw 'uk'elha iloh be nohbulh yatisduk. Whel'a'-un 'ust'oh 'et huwa stl'a hóolts'ut whe ndi 'ut'en 'us'en-i ha nohni sba 'uk'elha hoolhtselh huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i 'aw ndulhust'oh. 'Et sghuni ulhchoot de, 'et 'awet sba k'elha whuzdli' whe 'uhoont'oh.

Ts'iyanne ba 'ulhna na'duzúzi, ni Paul

¹⁹'Et 'aw 'ulhna lhusdloh 'et hoonts'i ts'iyanne ba 'ulhna na'duzuzsi. 'Et whe 'on nus 'ultsukne uboosyih. ²⁰Lizwifne bulh 'ust'oh te, 'et Lizwif k'un'a na'duzuzsi, 'et tilah Lizwifne 'on nus lhane uboosyih. 'Ink'ez Moses be 'udustl'us yuk'une! 'ut'enne, 'enne buk'un'a 'ust'oh te, 'et tilah ndunne 'on nus lhane uboosyih. ²¹'Et mbene Moses be 'udustl'us yuyit 'unt'ohne, 'enne buk'un'a 'ust'oh na'duzuzsi. 'Et tilah mbene Moses be 'udustl'us yit 'unt'ohne, 'enne cha uboosyih. 'Et hoonts'i ndet Yak'usda neba luhizye' 'et 'aw whuyit lhe'duzusni, 'Et Christ ndet la neba 'utni-un hukw'un'a 'ust'oh 'et huwa. ²²'Ink'ez tetsunne toh 'ust'oh te, 'enne buk'un'a si cha tesun usdli, 'et whé tilah uboosyih. 'I be la whuch'a bósdeh. 'Et huwa njan 'et ndust'en-un niz de ha oodanzut ndai la 'is'en-i 'et whe whulohne tilah uboosyih. ²³'Inka ndi khuni unzoo-i, 'i gha 'ust'en. 'Et de la unzoo-i negha ninla, 'i 'alghoh ts'ólhchoot.

Whuch'a' tisdoh hukwa' nuszun, ni Paul

²⁴'Aw t'oonuzuhzun mbe la lhghu natulwusne butoh 'ilhoghun za whuch'a 'alhdoh. Nohni cha 'et whuz un'a whuch'a oolhdeh k'un'a hukwa 'aht'en. ²⁵Mbe la soo hoolhdzihne dich'oh khadli. 'Et lhghu natilwusne ndi whuch'a italhdoh-i 'utsi' tileh. 'Et hoonts'i wheni be whuch'a ts'otalhdoh-i 'aw 'utsi' oole' 'ait'oh. ²⁶'Et 'inka si cha whuz un'a ndo whuya uzgih.

'Ants'i 'oh whunilhchoh núzgaih iloh whe 'ust'en. 'Ink'ez ndai la be whesyaih-un, 'aw 'ants'i 'oh nuduzchus iloh whe 'ust'en. ²⁷ Sich'oh syust'e be syaih 'et whe sk'une' tit'en. 'Et 'aw ndulhuzust'en de, lhelhyoone khuni unzoo-i be bubulh yasduk hoonts'i sich'oh sba dzoh naóodle' la.

Netsoda'ne, 'enne bugha whuts'odul'eh

10 'Et 'awet sulhutsinke netsoda'ne, 'enne bunats'odoolnoh hukwa lhe'nuszun. Soo kw'us yanyus ts'e 'unt'ohne, yatoo' toh lhuhúzdil. ²'Et netsoda'ne kw'us 'ink'ez yatoo' 'i bulh ts'iyawh Moses ts'un too be' binla. ³Ts'iyawh t'alh-i yak'uz hainkat-i, 'i ndunne ts'iyawh huyan'al. ⁴'Ink'ez ts'iyawh ndai huyitnai' yak'uz ts'e ha huyanla 'i 'alghoh huyitnai'. Ndi yak'uz whutse' 'i buwhusaínilts'ut, 'et huwa 'i oots'u ha yíjul-i, 'i ts'iyawh 'alghoh huyitnai'. 'Ink'ez ndi tse 'i Christ unli 'unt'oh. ⁵'Et hoonts'i k'us lhane Yak'usda ba 'aw lhe'hízoo'. 'Et huwa dune lhuhoot'ih-un ts'e buzi ndulcho whe núdeist'ai suli'.

⁶'Et ndi ts'iyawh oogha t'ets'oninzun-i hukw'un'a 'uhooja. 'Et huwa la 'aw 'enne buk'un'a lubeshi 'uztilh'elh hukwa 'uznoozin 'ait'oh. ⁷'Ink'ez whulohne, 'enne buk'un'a 'uk'eltsi nohba 'alha 'oot'e' junih. 'Et whuz un'a 'uk'une' úsgus whe ndutni, “Dunene hudilhts'i, na'hit'al 'ink'ez 'uhitnai' cha' huja. 'Et dodindil 'ink'ez 'uk'enus hoonts'i' k'un'a nahúwhulhya.” ⁸'Enne buk'un'a ts'ekoo bulh lubeshi olhchoot junih! Whulohne 'et whuz un'a lubeshi 'uhinla. 'Et huwa 'ilhudzin 23,000ne 'et 'ultsukne yaidla. ⁹'Enne buk'un'a Christ ts'oolhdzih le' ts'oot'en junih. Whulohne huyóolhdzai 'et huwa tl'ughus be higan. ¹⁰'Ink'ez 'enne buk'un'a howu tádohtni tuzai junih! Whulohne 'et whuz un'a nduhuja 'et huwa mbe la musai ulhtsih-un ndunne ts'iyawh gak hubulhtsi.

¹¹'Et ndi 'i ts'iyawh buba 'et ndúhooja 'i ts'iyawh ooghá t'ets'onozin ha ndóohooja, 'ink'ez neba 'uk'eyanguz whe wheni 'uneúlhni. Wheni 'uts'int'oh ndi yun k'ut uzdilhts'i-un hukw'un'a, wheni neba 'awet whula toh suli'. ¹²'Et huwa mbe la soo usyin unli-un na'dunúdzun-un, 'en soo cho howole' doo ka la naoolts'it. ¹³'Et ndet whe netsudule dunene ubóolhdzih, whuz un'a za nohni cha nohóolhdzai. 'Et hoonts'i Yak'usda 'aw nela dootnih 'ait'oh. Ndet whe netsudule nohóolhdzih, 'et dáwhultsuk ulhts-i be whulh áhyin, 'et za Yak'usda ba soo' whutat'elh. 'Et nohóolhdzih de, 'et de Yak'usda whuch'a tilhdoh 'ink'ez nohba' whutilelh.

¹⁴ 'Inka ook'esi'ne, 'uk'eltsi nohba 'alha' 'unt'oh-i, 'i ooch'a ne'ooht'en.

'Uk'eltsi ts'u teni' noolhdzin junih

¹⁵ Whunihne k'un'a nohbulh yasduk. Nohnihch'oh soo cho ts'ih'un neónah'aih daja dusni-un. ¹⁶ 'Et ndi lubot 'i be musi ts'utni, 'et 'alha' Christ duzkai' bulh 'úts'int'oh nuhzún eh? A! 'Ink'ez ndi lhes lhts'e uzdanyuz 'et 'alha' Christ ooyust'e bulh 'uts'int'oh nuhzun eh? A! ¹⁷ 'Et daltsukne tsinli, 'et hoonts'i lhes 'ilho za 'uts'int'oh 'ink'ez yust'e 'ilho za unli. Ndi lhes 'ilho wheni ts'iyawh bulh 'uts'int'oh 'et huwa.

¹⁸ Israel oodune'ne k'oh ts'e t'eóonúhzun eh? Soo cho whunulh'en, mbe la loodel gha t'aih-i huyan'alne, 'enne ndi loodel bulh 'úhint'oh. ¹⁹ Daja dusni 'et t'eóonúhzun eh? Daja nuhzun? 'Uk'eltsi hoonli 'unt'oh eh? K'us 'uk'eltsi gha t'aih-i, 'i cha eh hoonli unli? 'Awundooh! ²⁰ 'Et 'udun yun k'ut whut'enne ndai la 'uk'eltsi gha huya'aih-i, 'i ntsi'ne nududehne, 'enne butsu hitulhdilh 'aw Yak'usda ts'un iloh. 'Ink'ez nohni ntsi'ne nududehne bulh 'utiht'elh nohba hukwa lhe'núszun 'et huwa. ²¹ NeMoodihti oolubot 'ink'ez ntsi'ne nududehne bulubot bulh 'aw lhtohts'ootnai' 'aít'oh. 'Et neMoodihti ooludab 'ink'ez ntsi'ne nududehne buludab bulh 'aw nankilt'oh ook'ut 'uts'oo'alh huba lhe'hóot'oh. 'Aw whuz un'a 'uhóneh 'aít'oh! ²² 'Et neMoodihti 'óotálnih uztilhtselh eh? 'Aw 'et nduts'óot'en huba lhe'hóot'oh. 'En ba nus ts'ilhtus nahzun eh? 'Awundooh!

Yak'usda whe dulhti'-un, 'et whuz un'a dune oohle' huba' hoont'oh

²³ 'Et 'aw hoonliyaz whuch'a nusjoot-un hooloh, 'et hoonts'i whulukhun sba lhe'hóozoo'. Hoonliyaz whuch'a nusjoot-un hooloh, 'et hoonts'i whulukhun ndutist'elh de 'aw dune whe bula 'e'whudóneh 'ait'oh. ²⁴ 'Wheni za neba unzoo-i, 'i ha' ts'oot'en 'aít'oh. 'Et hoonts'i 'uyoonne ba unzoo-i, 'i za ha' ts'oot'en.

²⁵ 'Et ndai la 'ilhunaoodulhne huye 'óoket-i, 'i ts'iyawh 'ah'alh. 'Ink'ez nohyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, ooka' oodolhkut junih. ²⁶ 'Ndi yun k'ut 'ink'ez ndai la hoonli-i, 'i ts'iyawh neMoodihti ooch'e' 'et huwa.

²⁷ 'Et ooba 'alha' lhe'hoot'ohne, ndet la nohghu nuhúzya 'ink'ez whuz tanyalh de, ndai nohbut néhininla-i, 'i ooh'alh 'ink'ez nohyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i hoonts'i ooka' oodolhkut junih. ²⁸ 'Et hoonts'i dune

nohdutánelh, “Ndi 'uk'eltsi gha t'aih-i 'unt'oh,” 'et de 'aw lhuzooh'al. Mbe la nohdutáni-un 'ink'ez ooyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'et huwa 'et la 'aw lhuzooh'al. 'Et hoontsi'i ndi yun k'ut 'ink'ez ndai la hoonli-i, 'i ts'iyawh neMoodihti 'en ooch'e! 'unt'oh. ²⁹Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i ooghu yasduk-un, 'aw nohni nohyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, 'et iloh howu yasduk. Ndun ooyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, 'i ghu yasduk whe' dusni. 'Et di ha 'uyoon ooyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, 'i be 'aw hoonli whe whuch'a nusjoot-un, nts'en'a 'uyoonne beni tidiz'ai 'i sba nahutiyelh? ³⁰'Et 'ut'alh-i ha musi dusni whe us'al 'et hoontsi'i sghu yahalhduk. 'Et di ha sghu yahalhduk musi dusni 'et hoontsi'i?

³¹'Et 'inka ndet la 'ah'alh totsuk, 'ink'ez 'ahtnai de cha, k'us nts'oh daht'en 'i cha, 'et ts'iyawh 'i be 'et Yak'usda whé dulhti'-un huba' hoont'oh. ³²'Et huwa Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha, 'ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne, 'enne cha, mbene hinli hoontsi'i, 'et hoonli whe tank'us uboolhtselh junih. ³³Si cha whuz un'a 'et ts'iyanne ts'un oosoo' hukwa 'ust'en. Sich'oh hootást'e' hukwa lhe'zust'en. K'us ndet la ts'iyanne ba hoonzoo 'oh tene! 'ust'en, 'et huwa 'enne tilah hudoojih.

11 Nts'en'a la Christ k'un'a 'ust'oh, 'et nohni cha si sk'un'a ooh't'e'.

Netsi k'e'uzbal-i whe tenazdudli huwun

²'Et 'awet sulhutsinke njan ndudusni soo 'iht'en. Ts'iyantsuk whe snalnih. 'Et whunohodus'eh-un ts'iyawh hoohtun.

³Njan t'ewhutihzin hukwa' nuszun, Christ 'en za dunene ts'iyawh ando 'unt'oh. Dunene, 'enne za ts'ekoo ando 'úhint'oh. 'Ink'ez Yak'usda 'en Christ ando 'unt'oh. ⁴'Et mbe la dunene ootsi k'e'uzbal whe tenadudli 'ink'ez k'us nus hoo'en de, 'et de mbe la dunene ando 'unt'oh-un, 'en yooya yilh'i. ⁵'Et mbe la ts'eke ootsi k'ulhe'ibal whe tenadudli 'ink'ez k'us nus hoo'en de, 'et de mbe la ts'eke ando 'unt'oh-un, 'en yooya yilh'i. 'Ants'i ootsigha' hooloh le' tit'elh 'et huwa. ⁶'Et 'aw dutsi k'et tilhbal hukwa lhe'nizun de, 'et dutsi nahinoozo. 'Et hoontsi'i hukwaya unli ootsigha' dune k'un'a ha nit'az k'us ha nidzo de, 'et de dutsi k'e'oolhbal huba' hoont'oh. ⁷'Et 'alha' dunene, 'enne Yak'usda k'eguz-i k'un'a 'uhint'oh, 'ink'ez ye diziti-i k'un'a 'uhint'oh. 'Et huwa dutsi k'e'oolhbal 'ait'oh. 'Et ts'ekoo 'enne dune ye diziti'ne 'uhint'oh. ⁸Dune, 'en 'aw ts'eke ts'u ha lhizulh, 'et ts'eke 'en dune ts'u hainzut 'et huwa. ⁹'Ink'ez Yak'usda dune 'aw ts'eke

ba lhe'yilel, 'et ts'eke 'en dune ba 'uyinla. ¹⁰'Et huwa Lizasne, 'enne bula toh ts'e ndet la ts'ekoo buba' hoonla-un 'i butsi k'eoobal huba' hoont'oh.

¹¹'Ink'ez neMoodihti ooch'e'ne 'uts'int'oh. 'Et huwa dunene, 'enne ts'ekoo yit 'uhoot'e' 'ait'oh, 'ink'ez ts'ekoo cha 'enne dunene yit 'uhoot'e' 'ait'oh. ¹²'Et ts'eke dune ts'u hainzut 'ink'ez dune ts'eke gha whuzdli, 'ink'ez ts'iyawh Yak'usda ts'u hainde-i, 'i 'unt'oh. ¹³Nohnich'oh ts'ih'un un'a whe duba nahutihdeh. 'Et ts'ekoo tenahududli de 'aw dutsi k'ulhehilhbal de, 'et nohba ts'ih'un 'uhoot'oh eh? 'Et nohba dahoont'oh? ¹⁴Njan ndet za whuts'odil'e' ndi yun k'ut? Soo cho whunulh'en, dune ootsigha' dinyiz de, 'et ooba hukwaya hoonli whe' hoont'oh. ¹⁵'Et hoontsi' ts'eke ootsigha' dinyiz de, 'et whe 'en ba hoonzoo, ootsigha' dinyiz-un, 'et ooghá whunt'ai ootsi k'e'uzbal le' oot'e' ha. ¹⁶'Et mbe la njan whudulhyoh 'udutinelh hukwa' ninzun de, 'et ndiz un'a za njan ndudusni, 'et ndiz un'a za neba' hoont'oh whe' hoont'oh. Wheni cha 'ink'ez yun k'ut dune ts'iyawh mbene la Yak'usda unidulhne 'ilhunahodulh totsuk.

NeMoodihti hulhgha na'ut'alh-un huba

¹⁷'Et 'awet ndi be bunohodus'eh-i ulhtus whe be nohbulh yasduk. Ts'iyawh 'ilhunaoozahdil de, 'aw soo 'áht'en lhdususni. 'Et 'uts'un un'a 'aht'en nohdusni. ¹⁸'Udechoo khuni dusts'o-i ndet la Yak'usda ba 'ilhunaoohdulh totsuk, ndet la 'ilhunaoohdulh te, 'et hoontsi' whulohne nohtoh lhdulhyoh 'udahni, 'et whulh 'údusts'o. 'Ink'ez sba 'alha' 'utni. ¹⁹'Et nohtoh lhelhts'un un'a didohne hinli 'et whuz un'a 'et dó tanelh. 'Et whe la mbene nohtoh Yak'usda ba unzoone, 'enne ts'iyanne t'ebuntizeh whe' hoont'oh. ²⁰'Et huwa ndet la 'ilhunaoozahdil whe 'et hulhgha neMoodihti na'ut'alh-un huba, 'aw 'et huba iloh whusahdil. ²¹Lhe'ahja nohnich'oh 'onghohne butso hulhgha t'alh-i ah'al. 'Et huwa whulohne buye 'ilts'ul 'ink'ez whulohne cha tahanísnai'. ²²'Aw yoh lhuwhaht'i 'utih'ulh 'ink'ez tatihtnelh whuba whe 'aht'en? K'us ndi Yak'usda ba 'ilhunaoohdulh te 'ants'i nohba hoonli eh? 'Ink'ez mbe la hoonliyaz lhit'ih-un be yooya ubutilhtselh. Daja uncha nohdosni'? Soo 'aht'en nohdusni eh? Gak! 'Aw soo 'aht'en lhdususni.

NeMoodihti whusanatidalh whuts'un, ndi lhes ts'oo'alh 'ink'ez ndi lubot be ts'ootnai', 'et whuz un'a neba dazsai-un oonaztilnih

²³ 'Et neMoodihti khuni stl'a dan'ai 'ink'ez 'i nohtl'adis'ai whe ndutni, neMoodihti Jesus Christ 'ulhdzis da' ndet da' butl'a ihitilhtelh whutso, 'et lhes yilhchoot. ²⁴ 'Udechoo musi ni 'ink'ez lhts'e danyuz. 'Et ndubulhni, "Ndi lhes ulhchoot 'ink'ez 'ah'alh. Ndi syust'e 'unt'oh. 'I nohni nohba lhts'ehidanyuz. 'Et ndulh'en whe snalhnih." ²⁵ 'Ink'ez ndi lubot 'et whuz un'a za 'uja. 'Uhan'al hukw'elh'az ubudani', "Ndi lubot 'i 'andidi khuni nohba lhadúsdlai 'unt'oh. Suzkai' gha nohba 'usdla. 'Et 'ahnai totsuk, 'et ndaht'en whe snalhnih." ²⁶ 'Inka ndi lhes tih'ulh 'ink'ez ndi lubot tihnelh de, 'et ndutilh'elh totsuk, neMoodihti whusanatidalh whuts'un 'et za ndólh'en. 'Et 'i be neba dazsai-un whubuznoolhtun.

Jesus neba dazsai-un oonaztilnih whutso, na'uzdunool'en, 'awhuz tilah lubeshi bulh 'uts'int'oh

²⁷ 'Et huwa mbe la ndi lhes yuti'ulh 'ink'ez neMoodihti oolubot yutitnelh whe hiba soo lhe'hildzoo' whe huyilhchoot de, 'en neMoodihti ooyust'e 'ink'ez buzkai' bulh 'i gha lubeshi ilhchoot. ²⁸ 'Et dune dich'oh na'dunul'en 'et hukw'elh'az ndi lhes huyoo'alh 'ink'ez ndi lubot huyootnai'. ²⁹ 'Et mbe la yuba 'ants'i whe ndi yu'alh 'ink'ez yutnai' de, 'et Yak'usda yuba nahutiyeh, 'et dich'oh khaná whunt'ai. Dich'oh 'aw ts'ih'un un'a whe neMoodihti ooyust'e ghun t'ewhunúszun 'et huwa. ³⁰ 'Et huwa lhane nohtoh tehutsun sulí', whulohne hunduda cha sulí', 'ink'ez lhane 'ilhiz nahunistez. ³¹ 'Et t'ena'uzdunudzun whe whenich'oh na'uzdunil'en de, 'et de neMoodihti 'aw neba nahooyeh 'ait'oh. ³² 'Ink'ez neMoodihti neba nahuyeh de, 'et neoolhtsas. 'Et whe 'aw ndi yun k'ut whudune'ne bubulh neba nahoodeh 'ait'oh.

³³ 'Et huwa sulhutsinke, nkede la 'utih'ulh huba 'ilhunaoohdulh te, lhba sulh'i. ³⁴ 'Mbene la ooye'ilts'ulne duyoh 'et 'uhoo'alh. 'Et whe la nkede la 'ilhunaoohdulh de, 'aw nohba nahoodeh 'ait'oh. 'Ink'ez 'udun cha whunohodutis'eh-un ndet la nohts'óozusya de, 'et ts'iyawh ts'ih'un un'a nohba neootas'alh.

Lhelhyoo neghankat-i 'et 'ilhoghun Ndoni 'en za ts'iyawh negha yúle

12 ¹Et 'awet sulhutsinke dant'oh-i Ndoni negha yú'aih, 'i ghun 'et cha t'eóonóhzin nohba hukwa' nuszun. ²T'eóonúhzun ooba 'alha 'uhoont'ohne lháhloh inle'. Ndi yun k'ut dalhtsi' hukw'un'a, 'et ndi 'uk'eltsi yalhúlhdük-i ook'oh ts'e ook'úne' 'aht'en ínle'. ³Et huwa noheni taóodutalts'ulh hukwa' nuszun. 'Aw 'ilhoghun dune Yak'usda ooyughi gha Jesus Christ 'en untsi' dooni' 'ait'oh. 'Aw ndúzdooni' 'aít'oh whe' hoont'oh. 'Ink'ez Ndoni 'en gha za ts'utni Jesus Christ 'en neMoodihti ts'ilh'i.

⁴Et lhelhyoo neghankat-i 'et hoonts'i 'ilhoghun za Ndoni 'en za ts'iyawh negha yúle. ⁵Et lhat-un whe neMoodihti ooba ne'ts'ut'en 'et hoonts'i 'ilhoghun za neMoodihti 'unt'oh. ⁶Lhat-un whe Yak'usda ba 'uts'oot'en huba' hoont'oh 'ink'ez Yak'usda za ts'iyawh ye 'út'en lhaídulh'ih.

⁷Et ts'iyawh 'ilho whe Ndoni be hóodiltsih le' hoont'oh whe wheni ts'iyawh neba hoonzoo 'ulh'ih. ⁸Et 'ilhoghun dune, 'en Ndoni gha khuni be whunih-i, 'i yugha nín'ai. 'Et 'uyoon dune cha whuz un'a za Ndoni 'en khuni be t'eoonudzun-i yugha óonin'ai. ⁹Et 'uyoon cha Ndoni 'en be 'alha 'uhoont'oh-i yugha nínla 'ink'ez doo cha 'uyoon, 'en cha Ndoni 'en ulhtus-i whe dune soo na'ulh'en-un, 'et yugha óonin'ai. ¹⁰Et 'uyoon 'en ulhtus-i be huwa 'ít'en tuné' tit'en 'et yutl'a hón'ai. 'Et 'uyoon buba nus hoo'en 'et yugha óonin'ai. 'Et 'uyoon 'et nahootá'alh nts'en'a la buyughi lhelhts'un un'a 'unt'oh 'et yugha óonin'ai. 'Et cha 'uyoon lhelhts'un un'a yahatilhduk-un yutl'a hón'ai. 'Et 'uyoon doo cha lhelhts'un un'a yahalhduk-un, 'et t'ewhüntázin 'et yutl'a hón'ai. ¹¹'Ink'ez ndi ndunt'oh-i ts'iyawh 'ilho Ndoni za nts'en'a la hukwa' ninzun k'un'a, 'et whuz un'a buba lhk'é hónla. 'Ink'ez ndet la butaonínla 'ilho Ndoni 'en be za 'uwhut'en.

Christ ooyust'e lhai unli, 'et hoonts'i 'ilho za unli

¹²Ndiz un'a njan dúhoont'oh, dune yust'e 'ilho za unli. Neyust'e lhat-un wheni 'ulya whe 'unt'oh, 'et hoonts'i 'ilho za unli. Christ 'en cha 'et whuz un'a 'unt'oh. ¹³'Ink'ez 'ilho Ndoni 'en gha wheni ts'iyawh too be' ts'ulya whe 'ilho yust'e ts'uzdli'. 'Et Lizwifne tsinli, k'us 'udun yun k'ut whut'enne tsinli, k'us 'ulhnane tsinli, k'us oola naditnine tsinli, nts'oh dant'ohne tsinli hoonts'i 'ilho Ndoni 'i gha ts'iyawh ts'itnai' neyulhtsi.

¹⁴ Neyust'e 'ilho za unli 'et hoonts'i lhat-un wheni 'ulya whe 'unt'oh. ¹⁵ Nulh'en dune ke 'i 'utni, "Aw úla lhusdloh, 'et huwa yust'e ooch'e' lhe'ust'oh." 'Et whuz un'a yalhduk de, 'et yust'e ooch'e' lhiloh eh? 'Awundooh! ¹⁶ 'Ink'ez dune dzo 'i 'utni, "Aw 'una lhusdloh, 'et huwa yust'e ooch'e' lhe'ust'oh." 'Et whuz un'a yalhduk de, 'et 'uyust'e ooch'e' lhiloh eh? 'Awundooh! ¹⁷ 'Et dune yust'e ts'iyawh 'una unli de, 'et de nts'en'a suba hoonliyaz dóts'o? K'us yust'e ts'iyawh 'udzo unli de, 'et de nts'en'a suba hoonli 'oolhtsun? 'Aw 'uhót'e' 'ait'oh! ¹⁸ 'Et 'inka Yak'usda neyust'e lhat-un wheni 'ulya yulhtsi, 'et whuz un'a hukwa' ninzun 'inka 'et 'úyinla. ¹⁹ Nts'en'a suba 'ilho za oole'? 'Et 'úja de, 'et nts'en'a suba yust'e oole'? 'Aw 'uhót'e' 'ait'oh! ²⁰ 'Et whe la 'uyust'e lhat-un wheni 'ulya unli 'et hoonts'i 'ilho za unli.

²¹ 'Ink'ez 'una 'ula, "Aw nka' nooszin 'aít'oh," dooní' 'ait'oh. 'Ink'ez cha 'utsi 'uke, "Aw nka' nooszin 'aít'oh," dooni' 'ait'oh. ²² 'Et k'us ndi 'uyust'e whuloh tube tetsun unli 'uzninzun 'et hoonts'i 'i ooyit 'aw 'uts'oot'e' 'aít'oh. ²³ 'Ink'ez ndi 'uyust'e whuloh ndai la 'aw lhdíti' 'uzninzun, 'i 'unt'oh 'on nus unzoo 'ink'ez sóo ne'ts'oolh'en huba' hoont'oh. 'Ink'ez ndi 'uyust'e whuloh-i ndet la 'aw dune nalhts'et huba lhe'hóozoo' 'i 'uk'enus sóo ne'ool'en huba' hoont'oh. ²⁴ 'Et 'uyust'e soo ot'en de, soo 'únt'oh. 'Et hoonts'i Yak'usda ts'iyawh lhkayánla. 'Et whe la ndai la 'uyust'e whuloh ootoh huyooloh-i, 'i ba 'on nus ooba idíztí' k'un'a 'uyínla. ²⁵ 'Et diz un'a yust'e 'aw lkh'eookat 'aít'oh. 'Et hoonts'i ndai la yust'e whuloh ts'iyawh lhgha hudli. ²⁶ 'Et yust'e whuloh 'ilho hoonts'i dzoh nuzut de, ts'iyawh 'alhgoh dzoh nudeh. 'Et 'ilho yust'e ooloh hidílhiti' de, ts'iyawh 'alhgoh lhba hóont'i'.

²⁷ 'Et whuz un'a za nohni cha Christ ooyust'e 'aht'oh. 'Ilhone 'ahli whe 'i yust'e ooloh 'aht'oh. ²⁸ 'Ink'ez 'ilhunaoodulhne butoh, Yak'usda 'utahábanla whe whél'a'ne, 'enne 'udechoo nébuninla. 'Et nus hoo'enne whulh nat-un nébuninla. 'Et dune hodulh'ehne whulh tat-un nébuninla. 'Et 'on 'at-un huwa 'ít'en túne' 'ut'enne nébuninla. 'Et 'on 'at-un dune soo na'yulh'enne nébuninla. 'Et 'on 'at-un 'uyoonne la' 'ut'enne nébuninla. 'Et 'on 'at-un dune moodihne nébuninla, 'ink'ez whulohne lhelhts'un un'a yahalhdruk nébuninla. ²⁹ 'Et wheni ts'iyawh eh whél'a'ne tsinli? Wheni ts'iyawh eh nus hoo'enne tsinli? 'Et wheni ts'iyawh eh dune hodulh'ehne tsinli? Wheni ts'iyawh eh huwa 'ít'en túne' 'uztit'elh? ³⁰ 'Et wheni ts'iyawh eh netl'a hóolts'ut dune soo ná'ts'ulh'en? Wheni ts'iyawh eh lhelhts'un un'a

yaztilhduk? Wheni ts'iyawh eh lhelhyoo khuni t'eznuzih netl'a hóolts'ut? 'Awundooh! ³¹ 'Et 'uk'enus 'uzoo'-i negha nt'ai-i soo cho hukwa' nuhzun, 'et hóontsi' 'on nus hoonzoo-un, 'et whunóhuntistun.

Be nék'ets'insi'-i, 'i 'uk'enus dizti' whe' hoont'oh

13 'Et dune bughuni hiye yalhduk-i 'ink'ez lizasne hiye yalhduk-i cha, ts'iyawh be yasduk, 'et hoontsi' be nék'ets'insi' lhúst'ih de, 'et de luglos cho 'ink'ez luglosyaz 'alghoh lhendunuts'o le' dutisnelh. ² 'Et dune ba nus hoos'en de, 'ink'ez buba whé' hoont'oh hooyoh-un ts'iyawh t'eóonúszun de, 'ink'ez khuni be t'eóonudzun-i 'et cha t'eeoniszin de, 'ink'ez ts'iyawh be 'alha 'uhoont'oh-i 'ust'i de whe dzulh hoontsi' 'udun netís'alh de, whuz un'a 'et hoontsi' be nék'ets'insi'-i lhúst'ih de, 'et de 'aw hoonli lhúsloh. ³ Ndai la ook'edune tsinli ts'iyawh howa núsdlá de, 'ink'ez syust'e cha duták'un huba butl'a yísti, 'ink'ez be nék'ets'insi'-i ooyit 'ust'oh de, 'et de 'aw sba k'elha hole' 'aít'oh.

⁴ Be nék'ets'insi'-i, 'i gha hoonli talhódini. 'I gha nedzi unzoo hukw'un'a 'uts'int'oh. 'I gha 'aw howu lhe'ts'oolhni 'ink'ez 'aw dune 'uzdudil'i whe yalhts'ulhduk cha, 'ink'ez 'aw lhe'uzdunilti'. ⁵ Ndi be nék'ets'insi'-i, 'i gha 'aw 'uyoonne hoontsi' k'un'a bubulh úts'oot'e' 'ait'oh. 'Aw whenich'oh hukwa 'uzninzun te néts'oot'en 'aít'oh. 'I gha 'aw 'a cho ts'onólch'e 'aít'oh 'ink'ez 'aw hoontsi'-un huwun nuní uznoozut 'aít'oh. ⁶ 'Aw ts'ih'un un'a lhe'ít'oh de, 'aw ts'uhót'e' 'aít'oh. 'Et hoontsi' ndai la khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i be ts'uhóont'i'. ⁷ Be nék'ets'insi'-i, 'aw whe 'etsul 'uts'ooneh 'aít'oh. Ts'iyantsuk neba 'alha 'uhoont'oh. Nts'oh dáhoont'oh whe hukwa ts'e ts'úhooli, 'ink'ez 'et ts'iyantsuk whúlh ts'úzyin.

⁸ Be nék'ets'insi'-i 'aw oolatoh hooloh. 'Et hoontsi' ndi be nus t'eeonudzun-i 'et 'etsul 'uwhutánelh. 'Et lhelhts'un un'a yaduk-un, 'et cha gak whutaleh. 'Ink'ez ndi be t'eeonudzun-i, 'i cha 'etsul 'utinelh. ⁹ 'Andit be t'eeonudzun-i ooloh za ts'ut'i 'ink'ez be nus t'eeonudzun-i, 'i cha ooloh za ts'ut'i 'et huwa. ¹⁰ 'Et hoontsi' 'oh de oolatoh tileh de, nkede la whusahóolts'ut de, 'et de ndet la whuloh za unli-i, 'i ts'iyawh 'etsul 'uwhutánelh. ¹¹ 'Et ts'oodun usdli da', 'et ts'oodun k'un'a yasduk, ts'oodun k'un'a nuní nuszut, 'ink'ez ts'oodun k'un'a lhtahawhúsdle. 'Et dune susdli' whe ts'oodunne k'úne' zust'en-un, ts'iyawh 'udun neóonusdla. ¹² 'Et be ná'uzdunul'en be dzoh na'dunuz'en lé'ust'oh. 'Et 'awet whusahoolts'ut

de, 'et whuzis'en-un, 'et soo ts'ih'un nts'en'a la ts'unul'en, 'et whuz un'a ts'uhoo'en suli'. 'Et 'awet whulukhun za t'eóonúszun 'et hoonts'i ndet la whusahoolts'ut de, 'et de nts'en'a la Yak'usda t'esunínzun, 'et si cha whuz un'a za ts'iyantsuk t'ewhuntsizéh.

¹³'Et ndi tawh whúdidoh-un, be 'alha 'uhoont'oh-i, be hukwa tse hóodli-i, 'ink'ez be nék'ets'insi'-i 'et ta whult'oh 'awhuz 'et njan whuzdla. 'Ink'ez 'uk'enus dízti'-i, 'i bé lhk'ets'usi'-i, 'i 'unt'oh.

Bé nus hoot'en-i, 'i 'uk'enus ooka' noohzin huba' hoont'oh

14 'Et ndi be nék'ets'insi'-i, 'i ts'unáht'i. 'Ink'ez ndai la Ndoni negha íninla-i, 'i ooka' noohzin. 'Et ndi be nus hoot'en-i, 'i 'uk'enus ooka' noohzin huba' hoont'oh. ²'Et mbe la lhelhyoo khuni be yalhduk-un, 'en Yak'usda ts'un yálhduk, 'aw dune ts'un yalhduk iloh whe 'utni, daja ni-un 'aw dune t'ehonúszun 'et huwa. 'Ants'i buba whe' hoont'oh hooyoh-un, duyughi gha yálhduk 'et huwa. ³'Et hoonts'i buba nus hoo'en-un, 'en dune ts'un yalhduk. 'Et 'on nus Yak'usda ba hilhtus oole', budzi yo hoolhtus lneh, 'ink'ez budzi do óot'e' ha. ⁴'Et lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un, dich'oh 'on nus Yak'usda ba ulhtus na'dudulhtsi. 'Et hoonts'i ndun nus hoo'en-un, 'en ndunne 'ilhunaoodulhne 'on nus Yak'usda ba hilhtus hoole' 'ubulhtsi. ⁵Ts'iyawh unducha lhelhts'un un'a khuni be yalhduk 'et hoonts'i nus hoo'enne oohle' 'et 'on nus nohba hukwa' nuszun. Mbe la nus hoo'en-un, 'en nohni nohba lhelhts'un un'a yalhduk-un anus ncha whe 'unt'oh. Mbe la lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un, ndet 'uw'húlhni 'aw t'ets'onuszun. 'Et daja ni t'eeoniszin de, 'et de za ts'ih'un un'a daja ni t'ets'ontizeh. 'Et whe 'ilhunaoodulhne Yak'usda ba hilhtus hútile.

Mbe lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un, 'et 'uyoo khuni ye yátilhduk-i daja ni whe 'utni t'einoozeh

⁶'Et 'awet sulhutsinke nohghu nusya de lhelhts'un un'a be yaduk-i be nohbulh yásduk de, 'et de nts'en'a suba nohba hózoo'? 'Et hoonts'i ndai la nohba whe 'útni hooyoh-i, k'us be t'eóonudzun-i, k'us bé nus hoot'en, k'us be whúnohts'odulh'eh-i, 'et whuz un'a nohbulh yasduk de, 'aw 'et de za nohba hootázoo'. ⁷Ndai la nulhúkhusna-i 'ants'i ndai la oolaz dunul'ai whe be ts'ujun-i k'us 'ult'o-i, 'i bé' dists'ai 'ink'ez 'ilhooh k'un'a za dusts'o

de, 'et nts'en'a suba shun t'eznoozeh? ⁸'Ink'ez be ts'ujun huyejih-i 'uts'un un'a bé' dists'ai de, 'et de nts'en'a suba lhutiganne lhahádootneh eh? ⁹Nohni cha 'et whuz un'a za lhelhts'un un'a yalhduk de, 'et nts'en'a suba daja dahni-un t'ets'onoozeh? 'Ants'i tazai k'uz yalhduk le' dutihnelh. ¹⁰'Et lhat-un ndi yun k'ut lhelhts'un un'a khuni be yats'ulhduk. 'I ts'iyawh 'ilho whe hoonli 'uwhúlhni. ¹¹'Et huwa daja ni 'aw t'eóonuzúszun de, 'et de mbe la lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un, 'en lhelhdowh didowh-un sba le 'unt'oh 'ink'ez si cha lhelhdowh didowh-un ooba lé'ust'oh. ¹²'Et whuz un'a nohni ndai la Ndoni negha óonin'ai-un soo cho ooka' nahzun 'ilhunaoodulhne hilhtus huboolhts'elh ha. 'Et huwa ndet la Ndoni ts'un 'uk'enus nohba hootázoo'-un, 'i soo ts'ih'un ooka' oohzin. 'Et whuz un'a ooh't'e' huba' hoont'oh.

¹³'Inka mbe lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un, 'et 'uyoo khuni ye yátilhduk-i daja ni whe 'utni t'einoozeh 'et huba soo cho tenadoodli. 'Et la daja ni-un t'ehonoozeh. ¹⁴'Et lhelhts'un un'a khuni be tenadusdli de, 'et de sich'oh syughi 'i be tenadutisdli 'et huwa. 'Et hoonts'i sich'oh seni ba 'et 'ants'i whutále. ¹⁵Nts'en'a 'uk'enus neba hootázoo'? Diz un'a 'on nus soo' hoont'oh, 'et sich'oh syughi cha 'ink'ez sich'oh seni be cha tenadutisdli. 'Et sich'oh syughi cha 'ink'ez sich'oh seni be shun be cha tisjun. ¹⁶'Et nyunch'oh nyughi 'i be za khuni be yailhduk, 'et Yak'usda dílhti' whe yailhduk de, 'et whe 'ilhoghun t'eoonuszunne butoh usda-un, ndi khuni dizti'-i be yailhduk de, nyudits'o de, 'et de nts'en'a ndo honeh dooni', daja dini-un 'aw t'eoonuszun 'et huwa. ¹⁷'Et 'alha' nghuni dizti'-i, 'i tube únzoo. 'Et hoonts'i ndun t'elhonusze-un, 'et huwa Yak'usda ba 'aw ulhtus oole' 'aít'oh.

¹⁸Yak'usda musi dusni ndi lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un si nohanus lhat-un whe lhelhts'un un'a yasduk. ¹⁹'Et hoonts'i 'ilhunaooosdilne butoh, kwulai' khuni be hoonts'i nohbulh yátisduk de, 'et lhai cho lhelhyoo khuni be nohbulh yátisduk-un, 'et whanus hoonzoo. 'Et hukwa' nuszun.

**Lhelhyoo khuni be yaduk-i, ooba 'alha' lhe'hóot'ohne,
'enne za buba whe hoodal'en 'unt'oh**

²⁰Sulhutsinke noheni be ts'oodunne k'un'a ooh't'e' junih noheni be. 'Et chalhts'ul dahínt'oh la 'aw hoontsi'-un t'ehonuszun, 'et whuz un'a ooh't'e'.

'Et hoonts'i dune suli' k'un'a nuní noohzut. ²¹ 'Et Yak'usda ooghuni k'ut 'uk'u nuzguz 'et ndutni,

“Lhane lhelhyoo khuni be yalhduk,
 'ink'ez dune 'ats'un keyoh whut'enne,
 bughuni be Lizwifne bubulh yátisduk,
 'et hoonts'i 'aw sodóts'o hukwa lhe'hunízun.”

²² 'Et huwa ndi lhelhyoo khuni 'i be Lizwifne, 'enne buba whe hóodal'en. Mbene la ooba 'alha 'uhoont'ohne ba lhe'ít'oh. Ooba 'alha' lhe'hóot'ohne, 'enne za buba 'unt'oh. 'Et hoonts'i dune Yak'usda buba nus hoo'en-i, 'i be ooba 'alha 'uhoont'ohne ba 'unt'oh, ooba 'alha' lhe'hóot'ohne, 'enne ba lhe'yít'oh. ²³ 'Et huwa Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne ts'iyawh 'ilhoh 'ilhunahootádulh de, 'ink'ez ts'iyawh 'ilhohone whe lhelhyoo khuni be yahutilhduk de, 'et whuz un'a 'uhóoja whe whulhodulh'ene k'us ooba 'alha' lhe'hóot'ohne, 'enne nohgho nindil 'ink'ez nohzih hudilhts'i de, 'et 'aw lakw nohni whusnine 'ahli nohódutánelh eh? ²⁴ 'Et hoonts'i ts'iyawh Yak'usda be nus húhoo'en de, 'ink'ez 'ilhoghun butoh whulhodulh'e-un k'us 'aw ooba 'alha' lhe'hóot'oh-un nohghu ninya 'ink'ez nohzih usda de, 'et ndunne nus hoo'enne, 'enne bugha ndet whe ninta'ut'ih-un unli, 'et nahootá'alh. Uboozílhts'ai huwa ts'iyanne hiba nahizya. ²⁵ 'Et whe la dudzi yo whe yuntilh'i-i, 'i ts'iyanne nalhts'et ha óotilts'ulh whe' hoont'oh. 'Et huwa nachánitno, Yak'usda ts'un teni' untilhdzilh, 'ink'ez 'alha' Yak'usda nohtoh 'únt'oh dutinelh.

Yak'usda ba 'ilhunaoohdulh de, ndiz un'a dutihnelh

²⁶ 'Et sulhutsinke, 'et whula gha ts'e, nkede la 'ilhunaootáhdulh, 'oh de de, 'Ilhoghun 'ahli whe Ndoni nohgha whunin'ai-un, whuz un'a ooh't'en. 'Et 'ilhoghun Yak'usda ts'un uztijun-un whut'i, k'us 'ilhoghun whubodutilh'eh-un whut'i, k'us 'ilhoghun 'uyoo khuni bé nohtoh yatilhduk-un whut'i, k'us 'ilhoghun ndai la Yak'usda ts'un be hóodiltsih-un whut'i, k'us 'ilhoghun ooghuni daja dutinelh-un whut'i. ²⁷ Mbe la 'uyoo khuni bé nohtoh yatilhduk de, yuba yatilhduk-un 'ut'i de, 'et ndudóoni'. 'Et nane k'us tane 'uyoo khuni be yatilhduk de, 'enne za 'udooni'. 'Ilhoghun hinli whe 'et 'uhudooni'. ²⁸ 'Et hoonts'i yuba yatilhduk-un hooloh de, 'et de 'ilhunaooosdilne butoh t'edoonsih. Didutch'oh dudzi yo whe 'ink'ez Yak'usda ts'un yaoolhduk.

²⁹ 'Et mbe la nus hoo'enne nane k'us tane, 'enne za Yak'usda ooghuni be yahoolhduk. 'Et ndai la hiye yaílhduk-i, 'et 'onghohne, 'enne daja hutni-un, 'uyoonne buba ts'ih'un un'a 'unt'oh tilah k'us 'ats'un un'a tilah 'unt'oh. ³⁰ 'Ink'ez butoh 'ilhoghun hoonliyaz be nghun néwhults'ut, 'et howu yatilhduk de, 'et 'udechoo yatilhduk-un, 'en t'edoosnih. ³¹ 'Et whuz un'a 'ilhoghun 'ahli whe nus hoo'h'en de, 'et de si ts'iyawh 'on nus soo t'ewhunoozhéh, 'ink'ez ts'iyawh buba nus whúnulht'i whe bula ooht'en. ³² 'Ink'ez dich'oh ooyughi 'i be nus hoo'en, dich'oh za k'úne' whul'en. ³³ 'Et Yak'usda 'en be nédzi dizghel-i 'en oots'un ha yúkat. 'Et hoonts'i dune ye dulhyoh 'uhudutni-i, 'aw 'en oots'u ha lheyuskat. 'Et whuz un'a nts'oh tula Yak'usda ooch'e'ne 'ilhunahodulh-un, 'et nedzi dizghel-i diz'ai.

³⁴ 'Et 'ilhunaoohdulh te, 'et nohts'ekoo 'enne t'ehudoosni huba' hoont'oh. 'Enne yahutilhduk huba lhe'hóot'oh, dune anyo 'uhint'oh 'et huwa. Moses be 'udustl'us k'ut 'i cha 'et whuz un'a za 'et ndutni. ³⁵ 'Et ts'ekoo hoonli hodutil'eh hukwa' huninzun de, duyoh ts'e dukike 'enne hubuhoodolhkut. Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne butoh, ts'eke yalhduk de, nohba hukwaya hoonli whe' hoont'oh.

³⁶ Daja nuhzun, Yak'usda ooghuni nohni eh nohts'un ha dílt's'ut? K'us nohni za eh nohghudinkat? ³⁷ 'Et mbene la nus hoo'en na'dunúdzunne k'us Ndoni hoonliyaz 'enne bugha ínin'ai, 'et whuz un'a dó ninzun de, 'et ndiz un'a cha ndunóozin, ndai ghun nohts'o k'e'isguz-i, 'i Yak'usda khuni netl'a ídan'ai-i, 'i za 'unt'oh. ³⁸ 'Et hoonts'i mbene la hoonli t'eóonínzun na'dunúdzunne, 'enne cha whute whuz un'a 'uhoot'e'.

³⁹ 'Et sulhutsinke nus hoo'enne tihle soo cho hukwa' noohzun, 'ink'ez mbene la lhelhyoo khuni be yálhdukne, 'enne cha whuch'a bunáhyoot junih. ⁴⁰ Ts'iyawh hoonzoo hukw'un'a 'ink'ez ts'ih'un un'a 'uhót'e'.

Christ dunadija-un 'alha 'uhoont'oh

15 'Et 'awet sulhutsinke ndi khuni unzoo-i be nohbulh yásduk. Soo cho t'entihzeh hukwa' nuszun. 'Uda' úlhchoot 'ink'ez 'et huwa 'i be yun k'ut dúlhts'i. ² 'Ink'ez ndi khuni be nohbulh yásduk-i, 'i soo cho oohtun de, 'et 'i be dahjih. 'Et hoonts'i nohba 'alha' lhe'hoot'oh de, 'aw ook'edóohjih 'aít'oh.

³ 'Et 'udechoo da' nohni nohtl'a hoos'ai ndet la stl'a hoolts'ut-un, nts'en'a la Christ nelubeshi k'elha dazsai. 'Et whuz un'a Yak'usda ooghuni

'et ndutni. ⁴'Ink'ez 'ahuyalhti. 'Et whulh tat dzin dunadija. 'Et whuz un'a Yak'usda ooghuni 'et ndutni. ⁵'Ink'ez Cephas yunalhts'et hainya, 'et hukw'elh'az whunizyai 'on 'at nane, 'enne bunalhts'et hainya. ⁶'Et hukw'elh'az 500ne neyulhutsinke 'et ts'iyawh 'alghoh bunalhts'et hainya. 'Et k'us lhane 'awhuz hukhuna, 'et 'onghohne nahunistez. ⁷'Et James 'en cha yunalhts'et hainya, 'ink'ez whél'a'ne, 'enne ts'iyawh bunalhts'et hainya. ⁸'Ink'ez 'udek'ez, si cha, 'aw 'oh whuya whudizulh whe whúzusdli iloh, 'et hoonts'i snalhts'et hainya.

⁹Whel'a'ne butoh si 'uk'enus buk'e'i 'ust'oh na'dunúsdzun. 'Et Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne dzoh nubusdeh inle', 'et huwa 'aw whél'a'-un sodutánelh-un 'et huba soo lhe'uzdzoo'. ¹⁰'Et hoonts'i Yak'usda ye unzoo-i, 'i gha nts'en'a dast'oh, 'et whuz un'a za 'ust'oh. 'Ink'ez Yak'usda whe sts'un únzoo-i, 'aw 'ants'i lhe'hóot'oh. 'Et whel'a'ne butoh buba nus 'ultus-i be 'ist'en. 'Aw si iloh, Yak'usda ye unzoo-i sulh 'únt'oh, 'i be 'úst'en. ¹¹'Et huwa si sgha k'us 'onghohne bugha, Yak'usda ooghuni be nohbulh yáts'ulhduk, 'et whuz un'a za neghuni nohba 'alha' 'unt'oh.

T'tets'oninzun Christ yaidlane toh dunadija

¹²T'eóonúhzun Christ yaidlane toh danadija. 'Et wheni nelatoh ts'e whudáhts'o. 'Ink'ez di ha whulohne nohni yaidlane 'aw dunadudódilh 'aít'oh dahni? ¹³Yaidlane 'aw dunahudódilh 'aít'oh de, 'et de Christ 'aw dunalhdídal. ¹⁴'Ink'ez Christ 'aw nalhehítal de, 'et de 'en ghun neghuni 'aw hoonli lhiloh whé 'unt'oh, 'ink'ez be nohba 'alha' 'uwhutát'elh, 'i cha 'ants'et 'uwhutát'elh. ¹⁵'Et yaidlane dunalhodídulh de, Christ 'en cha 'aw dunalhdídal. 'Ink'ez wheni cha Yak'usda ghun whuts'it be yaztilhduk whe' hoont'oh. 'Et ts'iyanne toh be hódiltsai, wheni 'uts'utni Yak'usda 'en gha Christ nahítnah whe dunadija 'et huwa. ¹⁶'Et yaidlane dunalhodídulh de, Christ 'en cha 'aw dunalhdídal whe' hoont'oh. ¹⁷'Ink'ez Christ 'aw dunalhdídal de, 'et de be nohba 'alha' 'uhoont'oh-i 'aw hoonliyaz lhiloh whé 'unt'oh 'ink'ez 'awhuz nohlubeshi bulh 'áht'oh. ¹⁸'Ink'ez mbene la Christ ooch'e'ne hinli whe yaidlane, 'enne ts'iyawh 'ilhez wheni ninta'ninkatne hinli. ¹⁹'Et Christ ts'un ooka tse ts'úhooli ndi yun k'ut uzdilhts'i-un huba za 'unt'oh de, 'et de ts'iyanne toh wheni 'uk'enus tel'enne tsinli.

Dats'utsah-i, 'i 'udek'ez 'uch'az ditni-i unli, 'i musai tileh

²⁰ 'Et hoontsi 'i 'alha' yaidlane toh Christ 'en dunadija. 'Ilhiz nanistezne toh 'en 'udechoo dunadija-un whuzdli'. ²¹ Dune, 'en gha dune yahadlah 'ink'ez dune, 'en gha nahahít'naih 'et huwa. ²² 'Et Adam 'en gha ts'iyanne yats'adlah, 'et whuz un'a Christ, 'en za dunabudile 'ink'ez nahuhít'naih. ²³ 'Et hoontsi 'i 'ilhoghun hinli whe nts'oya buba hoozulh whe bugha óonin'ai, 'et whuz un'a 'uhutit'elh. Christ 'en 'udechoo-un sulí'. 'Et hukw'elh'az mbene la Christ ooch'e'ne hinli whe buba whusanátidalh, 'et de 'enne cha dunahudutádulh 'ink'ez nahuhít'naih. ²⁴ 'Et whula toh sulí' de, nduwhi ts'iyawh 'uda' 'uhooja tileh. 'Et 'oh de de oolatoh whutáleh de, ts'iyanne moodihtine, ndi yun k'ut be ts'ilhtus cha, ndet la ndi yun k'ut 'ink'ez yat cha, 'i ts'iyawh 'alhgoh musai yutilhtselh. 'Et hukw'elh'az ndai Jesus Christ dich'oh za yugha lerwe unli-un, 'i ts'iyawh Yak'usda t'la ítileh. 'Et whuz un'a 'udek'ez dzin whutáleh whe' hoont'oh. ²⁵ 'Et ndet whuts'un la duYe' yuch'a ne'ut'enne, 'enne duBá duketl'ah nébutalelh 'ink'ez buk'edútat'us de, 'et whuts'un 'ink'ez ts'iyaitsuk ando 'unt'oh. 'Et whe lerwe tileh huba' 'unt'oh. ²⁶ 'Ink'ez be dats'utsah-i, 'i 'udek'ez 'uch'az ditni-i unli, 'i musai tileh. ²⁷ 'Et huwa njan ndutni, "Ts'iyaitsuk dudanyo 'unt'oh yulhtsi." 'Et hoontsi 'i 'oh da' 'uk'eyánguz whe ndutni, "Ts'iyaitsuk dudanyo 'unt'oh yulhtsi," 'et hoontsi 'i 'aw Yak'usda duYe' Jesus Christ anyo ne'dudoltelh 'ait'oh ni whe 'utni. ²⁸ 'Et 'oh de de, nkede ts'iyaitsuk dudanyo 'unt'oh yutilhtselh de, 'et de si ooYe' 'en cha duBá yanyo 'unt'oh 'udutiltselh. 'En 'unt'oh ts'iyaitsuk dudanyo 'unt'oh yulhtsi-un. 'Et whe Yak'usda dich'oh ts'iyaitsuk ando tileh.

Whulohne Jesus Christ dunadija-un 'awhuz buba 'alha' lhe'hoot'oh

²⁹ 'Et yaidlane dunalhodídulh de, 'ink'ez ndunne yaidlane 'uyoonne, 'enne buba too be' buhulh'en, 'ink'ez 'et de dahútinelh? 'Et di ha ndunne yaidlane 'uyoonne, 'enne buba too be' buhulh'en? Gak 'ants'et 'uhut'en. ³⁰ 'Ink'ez di ha wheni cha dzin totsuk neba huwa oodli whe yinka ts'udilhtsi'i? ³¹ 'Ink'ez hootáht'e'-un si cha 'et whuz un'a Christ neMoodihti, Jesus, 'en gha hootást'e'. 'Ink'ez nohdusni, ndi khuni be yasduk, 'i gha dzin totsuk dásaih. ³² 'Et keyoh Ephesus ts'e dune k'un'a si khuna-iti bulh lhesdulh. 'Et dahoont'oh huwa 'usja nuhzun? Nts'en'a 'uhoont'oh sba hootázoo'?

'Et yaidlane dunalhodídulh de, whute 'uts'oo'alh, tats'ootnai', bunde yats'itádlah 'et huwa. ³³ Nanooht'ah junih! Ntsi'ne bubulh 'aht'en de, 'et de noh'e'ut'en k'oh hoonzoo-un ts'iyawh ninta'tit'elh. ³⁴ N dai la ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i doo cha za noheni tánadih'aih hukwa 'ulh'en. Lubeshi 'ulh'en-un 'etsul 'ahneh! Whulohne 'awhuz Yak'usda ghun ts'ih'un t'ehonúszun. Yooya oohle' ha 'unohdúsní.

Yaidlane dunahudutádulh de, dant'oh-i yust'e be whusanáhutidulh?

³⁵ 'Et whulohne nduhútni, “Nts'en'a yaidlane dunáhudutádulh? Dant'oh-i yust'e be whusanáhutidulh?” ³⁶ Tube whuzahnih! Di la 'ananla-i, dazsai de za, 'et whuz un'a za nahitátnalh. ³⁷ 'Ink'ez di whé 'ílh'en 'aninle, 'et ndai tileh ha nányai de, 'et 'ananla-i, 'i iloh 'unt'oh 'ants'i oomai' za 'unt'oh. ³⁸ 'Et hoonts'i Yak'usda nts'en'a hukwa' ninzun, 'et whuz un'a 'uyulh'ih. 'Ink'ez ndi oomai' ts'iyawh lhelhdoh didowh 'i 'unt'oh. ³⁹ 'Ink'ez khuna-i tsung ts'iyawh 'aw lhk'un'a lhe'ít'oh. Dune tsung 'i 'uyoo 'unt'oh. Khuna-i tsung 'i cha 'uyoo 'unt'oh. 'Et lho tsung 'i cha 'uyoo 'unt'oh. 'Et dut'ai tsung 'i cha 'uyoo 'unt'oh. ⁴⁰ 'Et yak'uz whut'enne buyust'e hoonli 'ink'ez ndi yun k'ut whut'enne, 'enne cha buyust'e hoonli. 'Et hoonts'i yak'uz whut'enne buyust'e hiyé dizti'-i 'ink'ez yun k'ut whut'enne buyust'e hiyé dizti'-i, lhelhyoo 'unt'oh. ⁴¹ 'Et sa 'i cha be yé dizti'-i hoonli. 'Ulhdzis ooza' 'i cha be yé dizti'-i hoonli. Sum 'i cha be yé dizti'-i hoonli. 'Et ndi sum ts'iyawh be yé dizti'-i, 'i lhenyoo unli.

⁴² 'Et yaidlane dunahudidil de, 'enne cha lhelhts'un un'a 'uhint'oh. Buyust'e 'abahanla whe tilhjut whe 'unt'oh. 'Et dunahudidil de, 'aw buyust'e lhilhjut. ⁴³ 'Et buyust'e lhdíti' whe 'ahuyalhtih. 'Et hoonts'i dizti'-i whe dunádutádulh. Tetsun whe 'ahuyalhti, 'et hoonts'i ulhtus whe dunádutádulh. ⁴⁴ Yinka dune yust'e unli whe 'ahuyalhti. 'Et dunahudutádulh de, 'et yak'uz huba 'uyoo buyust'e natidleh. 'Et ndi yun k'ut uzdilhts'i huba, neyust'e ts'ut'i. 'Et yak'uz huba 'uyoo neyust'e natidleh.

⁴⁵ 'Et whuz un'a 'uk'ehóoguz whe ndutni, “'Et 'udechoo dune Adam 'et oozul khuna sulí.” 'Et 'udek'ez-un Adam 'en gha neyughi khuna, 'et whuz un'a 'uneínla. ⁴⁶ 'Et hoonts'i neyust'e 'aw yak'uz huba lhe'ít'oh. Neyust'e ndi yun k'ut whuch'e' 'unt'oh. 'Et dats'uzsai hukw'elh'az yak'uz huba 'uyoo neyust'e nádlih. ⁴⁷ 'Et Yak'usda 'udechoo dune ndi yun k'ut whutl'us 'i dune yulhtsi. 'Et whulh nat-un dune, 'en neMoodihti, 'en yak'uz ts'e

hainzut whe 'unt'oh. ⁴⁸'Et dune whutl'us be 'ulya whutl'us be 'ulyane, 'enne 'en k'un'a 'uhint'oh. 'Et whuz un'a ndun yak'uz ts'e hainzut-un, dant'oh-un unli, 'et yak'uz huba 'unt'ohne, 'enne 'en k'un'a 'uhint'oh. ⁴⁹'Et ndun whutl'us be 'ulya-un, 'et wheni cha 'en bundúts'últ'oh. 'Et whuz un'a ndun yak'uz ts'e hainzut-un, 'en dant'oh dune unli 'et whuz un'a wheni cha 'en bunduts'últ'oh 'uztileh.

Bé dats'utsah-i, 'i cha hooloh tileh

⁵⁰'Et sulhutsinke njan 'unóhdusni, Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et yun k'ut neyust'e 'i be iloh Yak'usda ndai yut'i-i 'aw ts'ólhchoot 'ait'oh. Ndi yun k'ut neyust'e tilhjut-i, ndai lhiljhut-i, 'i be iloh ts'uhootálhchulh 'et huwa. ⁵¹'Et soo zúlhts'ai. Ba whé' hoont'oh hooyoh-i, 'i ghun nohbulh yátisduk. Whulohne 'aw 'ilhiz nalhts'untistus, 'et hoonts'i ts'iyawh lhelhts'un un'a na'uztitnelh. ⁵²Tube khun 'uwhutánelh, 'ants'i ts'oonults'ilh hukw'un'a 'uwhutánelh. 'Oh de de 'udek'ez be ts'újun huyejih-i be' dists'ai de, 'et whuz un'a 'uwhutánelh. 'Et yaidlane, buyust'e 'aw lhilhjut whe dunáhudutádulh, 'ink'ez wheni ts'iyawh lhelhts'un un'a na'uztitnelh. ⁵³'Et ilhjut-i, 'i 'aw lhilhjut natidleh. 'Ink'ez ndi bé dats'utsah-i, 'i 'aw be dalhts'utsa-i natidleh. ⁵⁴'Et nkede ilhjut-i, 'aw lhilhjut nasdli' de, 'ink'ez bé dats'utsah-i, 'i cha hooloh sulí' de, 'et 'oh whuya whudizulh de, 'uk'ehooguz-un ts'iyawh 'et lhaóodutanelh. 'Et njan ndutni, “Bé dats'utsah-i, ooch'a' ninde whe 'unt'oh.”

⁵⁵'Et huwa 'uts'utni, bé dats'utsah-i 'aw 'on 'at be dats'ootsah 'aít'oh.

'Ink'ez be dats'utsai-i,
'aw ooch'a' ninde.

⁵⁶Ndi bé dats'utsah-i, 'i lubeshi 'i gha 'uhooja. 'Ink'ez Moses ooghuni k'uz ninyuz-un, 'i be 'ets'onanzin lubeshi dáltus whe 'unt'oh. ⁵⁷'Et hoonts'i neMoodihti Jesus Christ, 'en gha Yak'usda whuch'a ts'ulhdehne neulhtsi. 'Et huwa tube cho musi 'uzninzun.

⁵⁸'Et huwa sulhutsinke, ulhtusne oohle'. Khun nahóohtnah junih! 'Ahoohyiz neMoodihti be 'ut'en k'oh soo cho 'uwuhulh'en. T'eóonúhzun neMoodihti ba 'aht'en, 'aw 'ants'et iloh 'aht'en whe' hoont'oh.

Yak'usda ooch'e'ne sooniya buba 'ilhunats'o'ai-i

16 'Et 'awet ndi Yak'usda ooch'e'ne sooniya buba 'ilhunats'o'ai-i, 'i ooghu yatisduk. 'Et yun k'ut Galatia 'ilhunahodulh, nts'en'a butoh budásni' da', 'et nohni cha 'et whuz un'a ndóht'en. ²'Et 'ilhoghun 'ahli whe daltsuk at'en be hoonzoo' 'ahja, 'et lisman 'udechoo dzin, 'i whuloh lhadáhle. 'Et de nohts'óozusya de, 'et 'oh whuya whudizulh-un 'aw 'ilhuna'óh'alh huba lhe'hóot'oh. ³Ndet nohts'óozusya de, 'et nahootás'alh nohe'dustl'us 'i be mbene la nohka' nahzun, 'enne ndi sooniya Yak'usda ooch'e'ne buba bugha ínah'ai-i, 'i bulh Jerusalem ts'e 'ubutis'alh. ⁴'Et si cha whuz tisyalh huba hootázoo' de, 'et de 'enne sulh hútidulh.

Paul datínelh

⁵'Et yun k'ut Macedonia 'et 'oh whuya lhutísyalh. 'Et 'oh whuya lhusúsya de, 'et nohts'u tísyalh. ⁶'Atsul whuba tilah 'et nohzih oosda' k'us khit duwhulyiz tilah nohzih oosda'. 'Et whe la nts'e la tisyalh ts'e, nohni sla ooh't'en ha. ⁷'Oh whuya usyalh de, 'aw nohk'ulh túzisyal. 'Et huwa 'aw 'andit nohoos'en 'ait'oh. 'Et hoonts'i sMoodihti usunínzun de, 'et 'atsulyaz nducha nohzih usda'. ⁸'Et hoonts'i dzin Pentecost, 'et whuts'un keyoh Ephesus tisdalh. ⁹'Et dati k'us úncha-i, 'i sba dáhaidahankez lé'hooja, 'ink'ez lhane sch'az ditnine hoonli.

¹⁰'Et Timothy nohghu ninya de, 'aw hoonli whe lhníljut whe nohzih ooda'. 'Et ts'iyawh nohni nohba 'uhoont'oh. Si sk'un'a neMoodihti be 'ut'en k'oh ne'ut'en 'et huwa. ¹¹'Et huwa nohni nohtoh 'en 'ants'i nohba oole' junih. 'Et hoonts'i oodzi dizghel whe sts'un nátoolh'a'. Si 'ink'ez lhulhutsinke tubulh ooba ts'ilh'i.

¹²'Et neulhutsin Apollos 'en ghun 'unohdutásnelh. 'Andit neulhutsinke bulh nohts'un tóoya' 'et ooba hukwa' nuszun, 'et hoonts'i 'aw hukwa lhe'nizun. 'Et huwa sa' howu bulh yásduk. 'Et hoonts'i nts'owhuya whudizulh-un ndet ooba hoonzoo de, 'et de nohts'un tóoya'.

Soo cho huwahli

¹³'Et soo cho huwahli. Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be whuduts'o whe sahyin. Nohni nohdzi hóoni whe 'et núdolhya'. Ulhtusne oohle'. ¹⁴Ndai la ooghahna-i, 'i ts'iyawh be nék'ets'insi'-i bulh oolh'en.

¹⁵'Et sulhutsinke soo cho 'unohdusni. T'eóonáhzun Stephanas 'ink'ez ooyoh dilhts'ine, 'enne yun k'ut Achaia 'et 'udechoo ooba 'alha 'uhoont'ohne huzdli'. 'Ink'ez t'eóonáhzun nts'en'a la Yak'usda ooch'e'ne buba né'hutit'en-un huwa 'uhududulya. ¹⁶'Et huwa nohdutásnelh, ndunt'ohne 'ink'ez mbene la soo cho hoolhtus whe nebulh 'út'enne, 'enne nohnich'oh butl'á' dudulhye. ¹⁷Nkeda' Stephanas, Fortunatus, 'ink'ez Achaicus, 'enne sgho nindil da', 'et huwa whunúsni. Ndai la sghá lhikulh-i 'enne bugha sgha níngat. ¹⁸'Et whula gha ts'e sich'oh syughi 'ink'ez nohnich'oh nohyughi cha 'enne bugha do na'uja. 'Et huwa ndunt'ohne, 'enne ts'ih'un un'a ne'boolh'en.

Yak'usda yé unzoo-i nohbulh óot'e'

¹⁹'Et yun k'ut Asia dunne 'ilhunahodulh-un, 'enne cha ts'iyawh hadih nohuhútni. Aquila, Priscilla, 'ink'ez duyoh Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne, 'enne cha soo cho hadih nohuhútni. ²⁰Ts'iyawh neulhutsinke, 'enne cha hadih nohuhútni. Lubeshi yit nalhudahts'oos. 'I be hadih lhudahtni.

²¹Si Paul sich'oh sla be 'uk'u nusúsguz. 'I be hadih nohdúsni.

²²NeMoodihti Jesus Christ mbene la 'en yuk'elhísi'-un, 'en Yak'usda ye huske-i be ook'ehóotalts'ulh. O sMoodihti 'a cho nets'ínyalh!

²³NeMoodihti Jesus Christ ye unzoo-i nohbulh óot'e' 'et za nohba hukwa' nuszun.

²⁴Be nóhk'esi'-i Christ Jesus 'en gha, 'i ts'iyawh nohbulh óot'e' hukwa' nuszun. 'Et ndo honeh.

Paul, Corinth Whut'enne Whulh Nat 'Udustl'us Buts'ó K'eyanguz-i

**Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, keyoh
Corinth ts'e, 'enne Paul hadih 'ubulhni**

1 Si Paul Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a, 'i be Jesus Christ ba whel'a'-un 'ust'oh. 'Ink'ez neulhutsin Timothy, 'en cha sulh 'ut'en. 'Et la keyoh Corinth ts'e Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne hinli, 'ink'ez yun k'ut Achaia dilhts'ine, mbene la nohbulh Yak'usda ooch'e' unline, 'et nohni ts'iyawh ndi 'udustl'us k'ut nohts'o k'e'usguz.

²NeBá Yak'usda 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti ts'un nohba tenadusdli 'et whe ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi dóghel nohbulh óot'e'.

Yak'usda ts'iyai-i be k'enaneni'oh

³Yak'usda, Jesus Christ neMoodihti ooBá 'unt'oh 'et whe uzdílhiti'. NeBá 'en gha be négha té'nidzeh-i, 'En za Yak'usda 'unt'oh ts'iyai be k'enaneni'oh. ⁴'Et dzoh nuts'udeh-un whuch'a k'enaneni'ah. 'Et huwa whuz un'a 'uyoonne hoontsi'-un bughá honkat de, 'et de wheni cha Yak'usda ye k'enaneni'ah-i, 'i gha k'enábuzno'ah huba' hoont'oh. ⁵'Et Christ whe dzoh nusúzut-un, 'et whe wheni cha 'en gha dzoh nuts'uzde. 'Et whuz un'a wheni cha Christ ye k'enaneni'ah-i 'et neghun hoonli whe 'uwultsuk-un k'enaneni'oh. ⁶'Et hoonts'i ndet la dzoh nuts'udeh de, 'et 'i gha k'enanohuzní'ah 'ink'ez dahjih. Ndi hoontsi'-un nohts'u hóolts'ulh whe dzoh nahdeh 'et hoonts'i ndi k'enanenin'a-i, 'i be wheni cha 'ink'ez nohni cha ts'iyawh whulh nuzdilhya. 'Et whuz un'a 'uwút'en. 'Ink'ez ndet la k'enanenin'a de, 'et nohni za nohba 'uhoont'oh. 'Et 'i be k'enanohuzní'ah 'ink'ez dahjih. ⁷'Ink'ez t'ets'onínzun nts'en'a la nohni dzoh nuts'udeh whe nets'ú nedihdil, 'et 'uwultus 'i be za ndi ye k'enanenin'a-i, 'i be nets'ú nedihdil.

Daztitsah-un, Yak'usda whuch'a neúlhyis

⁸Sulhutsinke 'et whunulh'en, nyan-i Asia yun k'ut ndi hoontsi'-un negha óoninkat, 'et nebulh dahooja-un la t'ewhunoozhéh hukwa' nuszun. Whuz ts'e nebulh dahooja-un la tube hoontsi' k'et 'aw 'uzdooni' 'ait'oh. 'On nus neba hoondaz k'et 'aw whúlh nuzdolya' 'ait'oh. Neba hoontsi' k'et yats'itádlá uznanzin neba le' hooja. ⁹'Ahoohlhyiz daztitsah-un hukwa tse ts'úhólih. 'Et whuz un'a nebulh ndúhooja de, 'et whula gha 'aw whenich'oh t'aníuznotan 'ait'oh. Yak'usda za t'aniuznootan. 'En za yaidlane dunadilh-un 'unt'oh. ¹⁰'En ndi tube hoontsi' daztitsah-un, 'ink'ez 'et whuch'a neúlhyih. 'Et 'ahoolhyiz whuz un'a 'uwhutát'elh. 'Et whuz un'a lhan'un te neilelh za' tit'elh, 'et 'ilhiz hukwa tse ts'uholeh. ¹¹Nohni cha tenadudli be nela 'aht'en whe nela tenadoohdli. Lhane neba tenadudli 'et whe hoonliyaz neghá honkat. 'Et huwa nebulh dáhooja lhane Yak'usda ts'un musi neba hutni.

Ndet la neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i di la whunénulhtun, 'i gha ts'uhóont'i'

¹²'Et neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i ndi whunénulhtun, 'i za ts'uhóont'i' whe howu yats'oolhduk. 'Et whe whunénilhtan ndi yun k'ut uzdalts'i'. Yak'usda oobé 'alha' nudzun-i, 'ink'ez 'aw nanki khuni be yalhts'usduk, 'et whuz un'a za 'uk'enus nohtoh 'uzdálts'i'. Ndi yun k'ut whut'enne be whútnih-i, 'i be lhe'ts'ilel. Yak'usda ye unzoo-i, 'i gha 'uts'it'en. 'Et whuz un'a ne-eni toh whudiz'ai-i whunénilhtan. ¹³'Et ndi la ook'u yalhduk-i, 'ink'ez ndet t'eeonihzin, 'et whuz un'a za nohts'o k'e'ts'uges. 'Et whula toh whuts'un 'i t'ewhutihzeh nohba hukwa' nuszun. ¹⁴'Et whuz un'a hoontsool-unyaz dats'int'oh la 'et neghun t'ewhunihszin. 'Et huwa Jesus Christ neMoodihti oodzin whusahóolts'ut de, 'et de nohni nebe 'oonáht'e', wheni cha nohni nohbe' ts'oont'e'.

'Aw nohundósdah hukwa lhe'nuszun

¹⁵'Et huwa soo 'alha' nuszun whe nohts'u tísyalh inle'. 'Et whe la whulh nat-un hoonzoo-un nohgha hólts'it. ¹⁶'Et whuz un'a Macedonia yun k'ut ts'e 'et 'oh whuya nohk'utisyalh inle'. 'Et Macedonia ts'e ha násja

de, doo cha za nohk'unatisdulh inle'. 'Et whuz k'onásdadh whe Judea yun k'ut ndai la be ndunusdzit-i be sla tihnelh inle'. ¹⁷'Ants'i 'oh ne'dusni' nuhzun eh? K'us nts'en'a la neyust'e ts'u nín'ti-un, 'et whuz un'a seni be lhaóodusdla nuhzún eh? 'Et whuz un'a ndust'oh de, 'et de si whuloh te, “A” doosni' 'ink'ez whuloh te, “Awundooh” doosni' la.

¹⁸'Et hoonts'i Yak'usda 'aw nela dootnih 'ait'oh. 'Et neghuni 'aw, “A” 'ink'ez, “Awundooh” lhiloh! 'Aw nawh yalhts'ulhduk. ¹⁹'Et Jesus Christ Yak'usda ooYe' 'unt'oh. 'Et 'oh da' Sylvanus, Timothy, 'ink'ez si cha 'en ghun 'i be nohbulh yáts'ulhduk da', 'aw, “A” 'ink'ez, “Awundooh” lhts'u dínel inle', 'en be, “A” za 'unt'oh 'et huwa. ²⁰'Et Yak'usda yé nets'u nahizya-i, 'i ts'iyawh, “A” ni, 'ink'ez 'en be, “Ndo honeh” ts'utni. 'Et wheni negha Yak'usda uzdólhti'. ²¹'Et mbe la Christ bulh soo cho 'ilhiz nohbulh núzdilhya neulhtsi, 'en Yak'usda 'unt'oh. 'Ink'ez Yak'usda 'en za 'uneinla Ndoni ye ulhtus-i 'et negha óonin'ai whe 'unt'oh. ²²'Ink'ez 'en cha be 'e hóodal'en-i, 'i be wheni cha neye hóodat'en neulhtsi. 'Ink'ez Ndoni nedzi yidan'ai. 'I be yuloh neba 'uk'elha whulhtsi.

²³Yak'usda ooka' disni' szul ghun st'a tiyin huba, 'aw nohundósDAH hukwa lhe'núszun. 'Et huwa 'awhuz Corinth ts'e lhoozúsyai. ²⁴'Aw nohba 'alha 'uhoont'oh-un whumoodih 'uztileh hukwa lhe'ts'ust'en. 'Et k'us ndet hoonáht'i' hukw'un'a 'unohts'oolhzin. Bé 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Yak'usda ba núdulhyai 'et huwa.

2 'Ink'ez si cha seni lhadúsdla 'aw ts'odi bulh nohts'u tísyalh hukwa lhe'núszun. ²'Et si sgha nohdzi ts'odi susi de, mbe suba hoonust'i'-un sghá ho'alh? Nts'en'a suba nohni ts'odi 'ahli de, hoonúst'i'-un sghá hoh'alh? 'Aw 'uhót'e' 'ait'oh!

Mbe la ninta'ant'en-un, ooba whunats'odoolnoh huba' hoont'oh

³'Ink'ez njan nohdúsní-un 'i ghun za 'uda' nohts'ó k'e'isguz inle'. 'Et nohts'óozusya de, doo ka la nohni nohghan ts'odi oosdle'. 'Et hoonts'i nohni nohghan hoonúst'i'-un sghá holts'it, 'et za hukwa' nuszun. 'Et huwa 'awhuz nohts'úlhtuzusyai. Be hoonust'i'-i, 'i ts'iyawh nohni cha be whúnolhni hukwa' nuszun. 'Et ndaht'oh-un, 'et sba 'alha 'uhoont'oh. ⁴'Et sdzi ts'odi unli whe snatsul too' hoonli whe nohts'ó k'e'isguz. 'Aw nohdzi ts'odi ooselh huba iloh nohts'ó k'e'isguz. 'Et be nek'ets'intsi'-i ncha-i nohba 'ust'i, 'et t'ewhutihzeh hukwa' nuhzun ha nohts'ó k'e'isguz.

⁵'Et hoonts'i 'aw si za ts'odi lhúsdloh, nohni cha ts'iyawh 'et huwun 'en daja la 'et huwa ts'odi 'ahli. 'Et huwa 'andit nohdúsní-un doo ka la 'aw tube cho nohba dzoh 'udoosni' junih. ⁶Nohni cho olhtsus de, 'et 'awet soo' hoont'oh. ⁷'Et ts'iyawh ooba 'ún ts'otooldhilh 'ink'ez 'uk'enázno'ah, doo ka si 'on nus oodzi ts'odi unli de, 'et whe ooch'a'oodeh. ⁸'Et huwa khuni ulhtus-i be nohdúsní, ndun dune ba 'ún ts'uhutulhdilh de, 'i be 'et whuz un'a la t'eeonózin ook'ehsi'. ⁹'Et ts'ih'un un'a t'ewhuntsizéh hukwa' nuszun nts'en'a la nohdásni'-un, ts'iyawh tilah hukw'u ne'zaht'en. 'Et huwa nohts'ó k'e'isguz. ¹⁰'Ink'ez mbe hoonli ooba 'ún whutulhdilh de, si cha ooba 'ún whutisdulh. Hoonli ooba 'ún whutusdilh-un, mbe la ooba 'ún whutusdilh-un, 'en Christ oonalh nohni cha nohba 'ún whutusdilh 'et huwa. ¹¹'Et nduts'ut'en de, 'et Satan 'aw nech'a' oolhdeh 'ait'oh. Ndet whe nech'a' tilhdoh-un, ts'iyawh t'ets'onínzun.

'Et neMoodihti dáti sba dáhaidantan le' 'uja

¹²'Et keyoh Troas ts'uwhútni-un, 'et nusya whe 'et Christ ooghuni unzoo-i, 'i be bubulh yatisduk 'et wheni whuz oozúsyá. 'Et Moodihti dáti sba dáhaidantan le' 'uja. ¹³'Et sulhutsin Titus 'en ookwa itús'en, 'et hoonts'i 'aw naóostelh 'ait'oh. 'Et whe syughi be sba ts'ih'un lhe'hóot'oh le 'ust'oh. 'Et whe dusya whe 'et huwa Macedonia ts'e 'óozusya.

¹⁴'Et Yak'usda ts'un musi dusni. 'En gha Christ 'en be 'ahoolhyiz whuch'a' ts'ulhdeh. 'Ink'ez 'en ghun be t'ets'oninzun-i, 'ants'i sooltsun-i k'un'a wheni negha n'un ndulcho whe whedándi le' 'unt'oh. ¹⁵'Et Christ 'en ba Yak'usda ts'un ooba sooltsun-i le' ts'int'oh. 'Ink'ez mbe la dijizne 'ink'ez mbe la kwuncho yo ts'u tidulhne, 'enne butoh whuz un'a 'uts'int'oh. ¹⁶Whulohne dahútitsah-un whunahultsun. 'Et 'onghunne cha be ts'ukhuna-i nahultsun 'i be 'ilhiz wheni huhutinalh, 'et whuz un'a buba le' ts'int'oh. 'Ink'ez mbe 'unt'oh 'et huba soo 'úldzoo'? ¹⁷'Et lhane Yak'usda ooghuni 'uts'un un'a náhuyulh'en. 'Et whe sooniya 'uhulh'en. 'Et wheni 'aw ndúlhts'it'oh. 'Et ts'ih'un un'a Yak'usda ba yats'ulhduk whe' ts'utni, 'et whuz un'a oonalh whe Christ 'en be yats'ulhduk.

Nohni Christ whuts'ó k'éyanguz-i lé'aht'oh

3 Doo cha za 'uztit'elh ts'ih'un dune tsinli nohts'u dutánelh eh? 'Awundooh! 'Et whulohne njan nduhut'en, nohni nohba 'udustl'us k'ut nohba na'oodudosdzi'. 'Ink'ez nohni nohts'un 'udustl'us k'ut, 'i cha buba na'oodutasdzi'. 'Et wheni 'aw ndúlhts'ust'en. ²Nedzi k'ut 'uk'u sahguz whe ts'iyanne hukw'u yahalhduk. 'Et whuz un'a ts'iyanne dune t'enuhonínzun. ³Whunulh'en whe Christ whuts'ó k'éyanguz-i lé'aht'oh. Ndai la 'uk'eguz-i 'aw bé k'uneguz be lhé'inel, Yak'usda ye khuna-i, 'en ooyughi 'en be 'uk'éguz whe 'unt'oh. 'Aw tse k'ut 'uk'u lhíguz, dune budzi k'ut 'uk'éguz whe 'unt'oh.

'Uda' khuni 'uk'eguz-i, 'i gha dune yáhádlah, 'et hoonts'i Yak'usda ooyughi be dune hukhuna

⁴Christ 'en gha Yak'usda 'en za oot'a níuznintan, 'et huwa whuz un'a yats'ulhduk. ⁵'Et hoonts'i ndi 'ut'en huba whenich'oh duba sóo uzdutneh whe ndi 'ut'en 'uts'ulh'ih, 'et 'aw whuz un'a lhts'unízun. 'Et k'us Yak'usda 'en gha za neghalts'ut whe ndi 'ut'en huba sóo uzdutneh 'et huwa. ⁶'En gha neghalts'ut whe wheni cha huba sóo uzduja. Ndi 'andit nets'u hoozi-un neba neónin'ai-un, 'et huba Yak'usda ba ne'úst'enne tsinli. Njan ndi 'andit nets'ú hoozi-un, dich'oh duyughi gha 'útni. 'Aw 'uda' khuni 'uk'eguz-i 'aw 'i gha iloh. 'Et ndi 'uda' khuni 'uk'eguz-i, 'i gha dune yáhádlah, 'et hoonts'i Yak'usda ooyughi be dune hukhuna nasdli' 'et huwa.

⁷'Et ndi 'uda' khuni 'uk'u nusguz-i, tse k'ut ook'é yiguz-i. 'Ink'ez ndi khuni 'i gha yaidláne le' binla. 'Et ndai la ndi yé dizti'-i, 'i be 'uyinla. 'Et whe Moses oonin k'ut oots'u ha yánduz suli'. 'Et oots'u ha náwhendunide whe 'et hoonts'i Israel oodune'ne 'on nus buba hoolhtus 'et whe 'aw hinoohl'en 'ait'oh. ⁸'Et hoonts'i Yak'usda ooyughi, nts'en'a nela 'ut'en, 'et 'on nus neba yé dizti'-i 'unt'oh. ⁹'Et ndi 'uda'-i, 'i gha yaidlane le' binla, 'i dízti' de, 'et de ndi 'andit be nela 'ewhudut'en-i whe ts'ih'un dune tsinli, 'i 'on nus dízti' whe 'unt'oh. ¹⁰'Et ndi 'uda' 'unt'oh-i, 'i 'aw 'on nus 'uk'enus yé dizti'-i 'unt'oh. Ndi 'andit yé dizti'-i, 'i gha la ndi whutsoda' yé dizti'-i hukw'e-i 'unt'oh 'et huwa. ¹¹'Et ndi 'uda' 'unt'oh-i, 'i dizti' hoonts'i, 'i gak whe ninle' de, 'et ndi 'andit 'unt'oh-i, 'i 'ilhiz wheni 'unt'oh. 'Et huwa 'i 'uk'enus dizti' whé 'unt'oh.

¹² 'Et huwa ndai la Yak'usda ts'un hukwa tse ts'uhooli-un, 'et hooncha. 'Inka lhts'óojoh whe nohbulh yáts'ulhduk. ¹³ 'Aw Moses k'un'a lhe'ts'ust'en. Ndi oots'u ha yánduz-i hooloh whéninle', 'et whuch'a dunin yuts'o álhbal. 'Et whula toh tileh-i, Israel oodune'ne 'aw 'ahoolhyiz hinoohl'en 'ait'oh. ¹⁴ 'Et hoonts'i bubeni duts'o sulí'. 'Et 'andit dzin whuts'un ndi ndai la 'uda' buts'u hoozi-un hik'u yalhduk-i, 'i oots'oh yuzbal-i, 'ahoolhyiz 'et ndunt'oh. 'Aw whusanálhuhuyulhchooz. Christ 'en za whusanaítilhchus. ¹⁵ 'Et hoonts'i 'andit dzin whuts'un ndi Moses 'uk'u néyuzguz-i huk'u yalhduk de, budzi 'awhuz oots'oh úzbal le' hint'oh. ¹⁶ 'Et hoonts'i 'ilhoghun neMoodihti ts'u nálh'a de, 'et de ndi oots'oh yuzbal-i whusanaítilhchus. ¹⁷ 'Et neMoodihti 'en Yak'usda ooyughi 'unt'oh. 'Ink'ez neMoodihti ooyughi nts'e diz'ai-un, 'et whe nelawhuditni. ¹⁸ 'Et wheni ts'iyawh nenin oots'oh lhe'ibal whe be na'uzdunul'en 'i be ts'onilh'en, 'et whuz un'a neMoodihti yé dizti'-i, 'ahoolhyiz uznilh'en. 'Ink'ez ndi 'uk'eguz-i uznilh'en-i, 'et 'i k'un'a 'uts'uja. NeMoodihti yé dizti'-i, 'i 'on nus yé dizti'-i k'un'a 'uts'int'oh. Dzin totsuk nusyaz za lhé'ts'it'elh. 'Ink'ez neMoodihti ooyughi, 'en gha whuz un'a 'uhóoja.

Christ ooghuni unzoo-i, 'i neba be hoot'en-i unli

4 'Et huwa ndi 'andit nets'u hoozi-un, 'et huba Yak'usda ba ne'út'enne tsinli. 'Et Yak'usda ye te' ninzun-i neghalts'ut, 'et whe 'aw 'etsul 'uts'ooneh 'ait'oh. ² 'Et hoonts'i dune nunúl'i'ne hukwaya hoonli, 'et huwa wheni ts'iyawh 'et whuch'a dah ts'utni. Dune nazna'ah-un, 'et wheni 'aw ndúlhts'ust'en. 'Ink'ez Yak'usda ooghuni 'aw whuts'it bulh lhtalhts'usdlöh. 'Et hoonts'i khuni 'alha' 'unt'oh-i búbuznultun. 'Et whuz un'a Yak'usda nalh ts'iyanne buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, 'i ts'un buba nats'oodutadzi'. ³ 'Et ndi khuni unzoo-i be yats'ulhduk-i ook'e'uzbal de, mbene kwuncho yo ts'u tídulhne, 'enne buch'a ook'e'uzbal whe 'unt'oh. ⁴ Ooba 'alha' lhe'hóot'ohne 'uhint'oh. 'Ink'ez ndi yun k'ut whuyak'usda, dudeni be lhuhoos'en 'ubulhtsi. 'Et whula gha ts'e Christ ooghuni unzoo-i yé dizti'-i, Christ, 'en Yak'usda k'éguz-i, ndai la oots'u há yanduz-i dudeni be lhuhoos'enne doo ka si dudedodi huninzun. ⁵ 'Aw whenich'oh khuyanats'ulduk iloh. Christ, 'en Jesus neMoodihti, 'en ghun 'unohts'útni. 'Et Jesus 'en ba nohe'ustlenne tsinli. ⁶ 'Et Yak'usda tsahólhgus be hoot'en-i yuka' dani' ibulh hoot'en sulí'. 'Et Yak'usda yé dizti'-i ghun t'ezninzun-i, 'i

neba be hóot'en-i whe 'unt'oh. 'Et 'i nedzi bé dindi. 'Ink'ez ndi yé dizti'-i, 'i Jesus Christ oonin oots'u ha yánduz whe 'unt'oh.

**Ts'iyaitsuk hoontsi'-un nets'ó tukat 'et
hoontsi' 'aw nech'a' oodeh 'ait'oh**

⁷'Et be' tilalh-i lhadzeh be 'ulya, neyust'e 'et whuz un'a 'únt'oh. Ndi ye hoonzoo 'unt'oh-i ts'ut'i-i, 'i Yak'usda negha ininla. 'Aw whenich'oh nech'e' iloh. 'Et Yak'usda oots'u haíyankat-i 'unt'oh, 'aw wheni nets'u haínkat iloh. ⁸Ts'iyaitsuk hoontsi'-un nets'ó tukat 'et hoontsi' 'aw nech'a' oodeh 'ait'oh. Tube whets'íntsz 'et hoontsi' 'awhuz uznint'i za' ts'int'oh. ⁹Whuloh te nech'a ne'whut'en 'et hoontsi' Yak'usda 'aw nela dootnih 'ait'oh. Khuni be nanéhulhdulh de, 'et hoontsi' 'aw nech'a' oodeh 'ait'oh. ¹⁰Jesus neMoodihti neba dazsai-un, 'et 'ilhiz neyó whudiz'ai. 'Et 'i be ts'iyanne t'ewhuntizeh Jesus ye khuna-i, 'i neyust'e ootoh 'uyint'oh. ¹¹Wheni 'ilhiz be khútna 'ut'ine, wheni ts'iyawh Jesus 'en ooba daztitsah 'et wheni butl'azdudilya 'et huwa. 'Et neyust'e, 'i be Jesus ye khúna-i ts'iyanne t'ehontizeh. ¹²'Et wheni be daztitsah-i, 'i neyust'e ghu hoonli. 'Ink'ez nohni 'ilhiz be khútna-i, 'i nohni nohghu hoonli.

¹³'Ink'ez nohni be nohba 'alha 'uhoont'oh-i 'ink'ez wheni cha be neba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i bulh lhgha za' 'unt'oh. 'Et huwa 'uda' 'uk'eguz-i ndet 'uwuhlhni, 'et ndiz un'a njan ndutni whe ndutni, "‘Et sba 'alha' 'unt'oh 'et huwa 'i khuni be yasduk." 'Et wheni cha neba 'alha' 'unt'oh 'et huwa 'i khuni be yats'ulhduk. ¹⁴'Et huwa nduts'útni, mbe Jesus neMoodihti dunaidilhtí-un, 'et wheni Jesus 'en bulh dunánedutálelh. 'Et wheni 'ink'ez nohni cha ts'iyawh 'ilhunaneoozdla whe dubut nenétableh. ¹⁵Whunilhchoh nebulh ne'whut'en 'et whe nohba hootázoo' 'et huwa. 'Et ndi 'uk'enus yé unzoo-i, nohtoh hoonli, 'et whe nohni nohgha 'on nus Yak'usda ts'un musi ts'utni. 'Et whe ooba whudízti'.

Ndai la lhts'is'en-i, 'i hoontsi' be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be uznilh'en

¹⁶'Et huwa 'etsul lhe'ts'oone. Neyust'e whénilhjut 'et hoontsi' neyughi unli-i, 'i dzin totsuk 'andidi nadleh. ¹⁷'Et ndet la hóontsi'-un neghá whunkat-un, 'et 'atsulyaz za neba 'uwhut'ih 'et huwa. 'Et neba 'ants'i le' 'uhoont'oh. 'Et k'us ndi be hóontsi'-un neghá whunkat, 'et 'i be 'on nus

neba be óodizti'-i neba yulhtsi. 'Ink'ez ndi be óodizti'-i, 'ilhiz wheni 'uyínla. ¹⁸Ts'i'en-i, 'i neba 'ants'i unli. 'Aw lhts'is'en-i, 'i za neba ts'ih'un 'unt'oh. Ts'i'en-i, 'et 'atsulyaz neba whutát'elh 'et huwa. 'Et hoontsi'lhíst'en-i, 'i 'ilhiz wheni 'unt'oh.

**'Aw ts'an'en-i, 'i bé iloh whe ndi yun k'ut uzdilhts'i, be 'alha
'uhoont'oh-i, 'et 'i be za ndi yun k'ut uzdilhts'i**

5 'Et 'alha' t'ets'oninzun ndi nimbali, 'i neyust'e unli k'un'a be ts'uwhut'i ndi yun k'ut, 'et whénilhjut de, 'et cha Yak'usda 'udun yoh neba whulh'ai. 'Aw dune dula be 'uhóonla-un iloh, 'et 'ilhiz ndo yak'uz 'et 'úhoont'oh. ²'Inka 'alha ndi nimbali be ts'uwhut'i whe ts'ukhun dutsó le' ts'utni. 'Ink'ez neyoh yak'uz whuz'ai 'et ookw'éznintai. 'Et huwa nedzi be nek'eyítalhbilh oots'o hukwa' 'uzninzun. ³Nek'éyilhbun 'i be soo nanedinla le' neyínla, 'et de za 'aw 'ust'et lhts'íloh le' ts'int'oh. ⁴Wheni nimbali be whut'ine, wheni lhat-un hoontsi'-un nek'ut whuz'ai, 'et huwa khun duts'utso. 'Aw nenaih bé ha ts'ooya' hukwa lhe'uznínzun. 'Et k'us 'on nus 'uyoo lhai be' ts'oot'e' hukwa' 'uzninzun. 'Et whuz un'a be ts'ukhuna-i be dáztitsah-i 'ants'i whélnó le' tit'elh. ⁵'Et mbe la njan wheni 'et huba lhanédinla-un, Yak'usda 'en 'unt'oh. 'Uda' Ndoni be lhanédinla 'et whe whulokhun neba 'uk'elha whulhtsi.

⁶'Aw whélhts'uniljut. T'ets'onínzun neyust'e be nduts'int'oh de, 'aw neMoodihti bulh lhe'ts'it'oh. ⁷'Aw ts'an'en-i, 'i bé iloh whe ndi yun k'ut uzdilhts'i, be 'alha 'uhoont'oh-i, 'et 'i be za ndi yun k'ut uzdilhts'i. ⁸'Et huwa nedzi hoonli. 'Ink'ez neyust'e yoh lhts'uhoot'ih de, 'et k'us neMoodihti bulh uzdilhts'i, 'et whe 'on nus soo ts'uhootát'e'.

Yak'usda ooch'e'ne, Christ 'en nahiyilh-un oobut néztiyalh

⁹'Et huwa ndi yun k'ut uzdilhts'i k'us yak'uz uzdilhts'i, Yak'usda nets'o hukwa' ninzun, 'et 'ahoolhyiz ooba 'uts'uwhulh'en whuz uznint'i. ¹⁰'Et 'ilhóne tsinli whe Christ 'en nahiyilh-un oobut néztiyalh. 'Et huwa ndi yun k'ut dats'últsi', k'us dats'úldzoo' la, 'et whuz un'a neba 'uk'elha whutaleh.

¹¹'Ink'ez neMoodihti bé whunujut-un, 'et huwun 'et t'ets'onínzun. 'Et huwa ts'iyanne dune whúz ubuznilht'i. 'Et Yak'usda 'ilhóne tsinli

whe wheni t'enenínzun. 'Ink'ez 'et uncha wheni cha nohyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i whe t'enenáhzun.

Yak'usda Christ yudinda whe yinka dune'ne ts'iyawh ts'un nenábudilya

¹²'Et wheni cha doo cha za nohba nats'oodudodzi' 'ait'oh. 'Et k'us nohni neyé ootaht'e'-un, 'et nohts'u hukwa' 'uzninzun. 'Et whe 'onghohne 'uyoonne dune buzoo' k'un'a 'et whe huhóont'i', 'ink'ez 'et dahínt'oh la budzi be di hut'i, 'aw howu nuní lhonusde, 'et mbene la nohdulhyoh 'utnine, dats'ínt'oh la soo ts'ih'un un'a ubudutáhnelh whe' hoont'oh. ¹³'Et ne-eni hooloh le' ts'int'oh de, 'et Yak'usda ooba' hoont'oh. 'Et ts'ih'un nuní nudehne tsinli de, 'et nohni nohba' hoont'oh. ¹⁴Christ ye nek'ensi'-i, 'i be 'on nus úzdunult'i 'et huwa. 'Ilhohun ts'iyanne ba dazsai de, 'et de ts'iyanne yahadlah le' hint'oh, 'et whuz un'a t'ets'oninzun. ¹⁵'Ink'ez ts'iyanne ba dazsai 'et huwa wheni mbe khunáne, 'aw whenich'oh neba za iloh whe ndi yun k'ut uzdilhts'i. 'Et k'us mbe neba dazsai 'ink'ez dunadija-un, 'en ba ndi yun k'ut 'uzdólts'i'.

¹⁶'Et 'inka 'andit dzin whuts'un ndi yun k'ut dune nena be uznilh'en dahínt'oh la, 'et 'aw whuz un'a iloh whe dune t'ebuzninzun. 'Et hoonts'i 'et whuz un'a Christ 'en ghun t'ezninzun. 'Et hoonts'i 'andit 'aw whuz un'a za 'en ghun t'ets'onínzun. ¹⁷'Et huwa mbe la Christ yudínda-un, 'en cha ndúwhulcho 'ándidi nawhúsdlí'. 'Et whutsoda' hukw'un'a, 'et ts'iyawh ba gak whuzdli'. ¹⁸Ts'iyawh Yak'usda ts'un hakat. Jesus Christ 'en gha ts'un nenánedilya. 'Ink'ez dune ts'un nenánedilya-un, 'et huwun dune bulh yáztihduk, 'et Yak'usda negha óonin'ai. ¹⁹'Et whuz un'a, Yak'usda Christ yudinda whe yinka dune'ne ts'iyawh ts'un nenábudilya. Ts'iyantsuk whe hich'a ne'ust'en, 'et 'aw 'on 'un buk'elhúhoo'al. 'Ink'ez ndi khuni dune yé ts'un nenábudilya-i, 'i negha ínin'ai. ²⁰'Et huwa Christ 'en ba khuni na'áne tsinli. Yak'usda wheni nebe nohbulh yálhduk le' utni. 'Et whe nohts'un tézdudli, 'andit whuts'un soo Yak'usda ts'un naóolhyeh! ²¹Christ, lubeshi ooghu hooloh-un, 'en Yak'usda wheni neba lubeshi suli' 'et huwa. 'Et whe 'en gha Yak'usda ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i k'un'a 'uts'int'oh ha.

Yak'usda ba ne'ts'ut'en-un

6 'Ink'ez wheni Yak'usda bulh 'ilhoh ne'ut'enne tsinli' nats'utez dudlih, Yak'usda ye unzoo-i 'ants'i 'et ólhchoot junih. ²'Et njan ndutni, "Soo 'et neóninzut-un, 'et nyudásts'o.

Ndet dzin dinjih-un,

'oh whuya hoozulh 'et nla 'usja," ni.

Whunulh'en 'et 'awet 'et neóninzut. Whunulh'en ndi dzin 'et 'awet ndúhooja.

³'Aw nohba dzoh-un nohghá ts'úho'alh-un hukwa lhe'uznízun. 'Et huwa Yak'usda ba ne'ut'enne tsinli, 'aw whe hukw'é holts'it-un hooloh. ⁴'Et hoonts'i ndúwhulcho whe ts'ih'un un'a Yak'usda ba ne'ut'enne 'uts'int'oh. 'Et 'uts'oot'e' 'ait'oh 'et hoonts'i whulh ts'ooyin. Nek'éhoot'oh-un nets'u hóolts'ulh-un, hoonli ha' ezdunidzut, whulokhun neba howa whúlna'-un, ⁵'ink'ez nehoolhtsas-un, 'anehudilh'ai-un, nebulh hódutulhzuk-un cha, 'ut'en howa whúlna'-i cha. Lhts'itoh-un cha, soo ts'úhooni-un, 'et cha. ⁶Lubeshi ch'a khuts'udlí-un, be t'eeonudzun-i, khun lhuts'onúsch'e-un, 'uyoonne ts'un ts'inzoo-un, 'i cha, 'ink'ez Ndoni be ts'ukhuna-un cha, 'et ts'ih'un un'a be nék'ets'insi'-i, 'et cha. ⁷Khuni be 'alha' 'unt'oh-i be yats'ulhduk-un, Yak'usda ye ulhtus-i, 'i be ts'ut'en-un, be lhts'ugan-i, 'i ts'ut'i whe ts'ih'un un'a, 'et lhalhch'az ts'e nela be nuts'úle-un. Whuz un'a Yak'usda ba ne'út'enne tsinli. ⁸Dunne ba uzdízti' k'us buba lhts'u díti', hoonts'i k'un'a neghu yahulhduk k'us hoonzoo k'un'a neghu yahulhduk, 'ink'ez dune uzna'ah nehutni, ts'ih'un un'a khuni be 'uts'utni 'et hoonts'i. ⁹Dune t'enehunúszun huninzun, 'et hoonts'i ts'iyanne t'enenínzun. Daztitsah le' ts'int'oh 'et hoonts'i dáhooja la, 'et whulh ts'úkhuna. Nehutuzilhghelh hukw'un'a nehoolhtsas de, 'et hoonts'i whulh ts'úkhuna. ¹⁰Dats'int'oh whula ts'odi tsinli 'et hoonts'i nedzi be ts'uhóont'i'. Dats'int'oh whula tets'ul'en 'et hoonts'i ts'ih'un hiye hoonzoo oot'e'-i, 'i lhane gha ts'úaih. Hoonli be téts'ul'en 'ink'ez lhts'ít'i' 'et hoonts'i ts'iyaitsuk ts'ut'i. 'Et hoonts' ts'iyai 'i ts'ut'i.

Yak'usda ooba tsun unli-i, 'i oot'a óohnalh junih

¹¹Nohni Corinth whut'enne ts'et whucho nohuzdáni'. Nohni nohts'un nedzi unzoo cho ts'úlhtsi. ¹²'Aw wheni neghá iloh k'oh náht'i'. Dunne

ts'un daht'oh-un, 'et huwa k'oh naht'i'. ¹³Ts'oodunne 'ahli hukw'un'a nohbulh yásduk. Nohts'un 'úts'int'oh, nohni cha 'et whuz un'a nets'un óoht'e'.

¹⁴Ooba 'alha' lhe'hoot'ohne, 'enne buts'ú nedohdilh junih. Nts'en'a suba ts'ih'un un'a ne'ut'en-un 'ink'ez ts'ih'un 'un'a nulhe'ust'en-un, 'en 'aw lhulh 'uhoot'en 'ait'oh. 'Aw whuz un'a 'uhót'e' 'ait'oh! Nts'en'a suba hoot'en usda-un 'ink'ez tsalhgus yo usda-un bulh, lhzih hooke'? ¹⁵Nts'en'a suba Christ, 'en Beliar 'en bulh 'ilhoh 'uhoot'e'? 'Et nts'en'a suba ooba 'alha' 'uhoont'oh-un 'ink'ez ooba 'alha' lhe'hóot'oh-un, bube 'ut'en k'oh lhgha 'úwhutat'elh? ¹⁶Nts'en'a suba Yak'usda oolugliz whucho 'ink'ez 'uk'eltsi bulh lhgha' tit'elh? Soo cho whunulh'en Yak'usda whe khúna-un, 'en oolugliz whucho 'ahli. 'Et Yak'usda ndutni,

“Budzi yo 'ust'oh 'ink'ez butunusya.

BuYak'usda tisdleh 'ink'ez 'enne sdune'ne hutileh.”

¹⁷'Inka neMoodihti nets'u náhizya whe ndutni,

“Nohni 'enne butoh ts'u ha náhdilh

'ink'ez buch'oh 'aht'oh.

Tsun unli-i, 'i oot'a óohnalh junih,

'et de nohitáschulh.

¹⁸'Et Si nohBá tisdleh,

'et nohni sye'ke 'ink'ez stse'ke tihleh.

NeMoodihti ts'iyantsuk whe ulhtus-un, 'en 'utni.”

7 'Et huwa ook'esi'ne soo zúlhts'ai, ndi yé nets'u nahizya-i, 'i neghun hoonli. 'Et huwa neyust'e 'ink'ez neyughi 'i ndai lubeshi be dutsun sulí, 'i ts'iyawh buna'ts'oolhdeh. Yak'usda 'en bé uznuljut huwa 'et 'i be ndi lubeshi ooghú hooloh-un, ts'oole'.

'Aw 'ilhone hoonts'i dach'e núlhe'ts'ust'en

²Nohdzi neba oodáha' dahtih. 'Aw 'ilhone hoonts'i dach'e núlhe'ts'ust'en. 'Aw 'ilhone hoonts'i ninta lhe'ts'us'i. 'Aw 'ilhoghun hoonts'i gha ha lhe'ts'undunist'a. ³'Aw nohk'ehos'alh hukwa iloh 'udusnih. 'Oh da' nohdásni' nedzi yo 'ahli whe nohbulh yáts'itadlah k'us nohbulh ts'uhutinalh. ⁴Tube cho 'aw whelhusaz whe 'et huwun nohbulh yátisduk, nohbe hoonust'i' whe nohghu yasduk. Bé k'enaznit'ah-i sdzi dizbun. Hoontsi'-i sk'uz nín'ti 'et hoonts'i tube cho be ts'úhoont'i'-i sdzi dizbun.

⁵Soo ts'ih'un un'a whunulh'en, Macedonia yun k'ut néznindil whe ts'iyaitsuk be nech'a tuza né'whut'en. 'Et whulohne neghun lhdulhyo 'uhudutni. Ts'iyantsuk whe uznuljut, 'et huwa 'aw nats'ooolyis 'ait'oh. ⁶'Et hoonts'i Yak'usda budzi undudane k'ena'bunan'a. 'Et Titus neghu ninya whe, 'et whe wheni cha k'enánenin'a. ⁷'Aw 'et huwa za iloh. Nohni ts'iyawh sk'é nihtai 'et whe la sk'elh'o neónah'ai, 'ink'ez sk'enaih 'ahli. 'Et tube ncha-i be si ba hukw'úne' tiht'en hukwa' nahzun. Titus ts'iyawh 'et hukw'un nebulh náhoolnuk, 'et whe 'on nus whunúsni suli'.

⁸Soo cho nulh'en, ndi 'udustl'us nohts'o tl'as'ai 'et huwun ts'odi 'ahli ínle'. 'Aw whuts'ulh dusni 'et hoonts'i sdzi únduda whe 'uk'ú nusúsguz. 'Et hoonts'i 'aw sdzi lhúndidowh. T'éoonúszun ndi 'udustl'us be nohdzi dúntida', 'et hoonts'i 'atsulyaz huba za nohdzi unduntida'. ⁹'Et 'andit 'awet whunúsni. Ts'odi 'ahli 'aw 'et huwa iloh whunúsni. Ndi ts'odi gha nohdzi k'oh na'ahla 'et huwa whunúsni. Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a ts'odi 'ahli inle' 'et huwa. 'Et 'atsulyaz ts'odi 'ahli hoonli huwun wheni negha nitálhowháh'al. ¹⁰Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a ts'odi tsinli de, 'et lht'anaznoodilh uzdoojih ha, whuz un'a 'aw nedzi úndooda' 'ait'oh 'et huwa. 'Et hoonts'i ndi yun k'ut ts'odi, 'i be yats'adlah. ¹¹Howu nuní nuhzut, Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a ts'odi 'ahli inle'. 'Et dahooja la ts'iyawh 'a cho ndutíhnelh hukwa' nahzun. Yak'usda 'en ts'uk'eke dutihnelh hukwa' nahzun. 'Et nohba dzoh whuzdli'. 'Et huwun whenulhjut lé'aht'oh, 'et whe sk'enihtai. Tube cho ts'ih'un nenaóotah'alh hukwa' nahzun. Nohba dzoh 'uhoont'oh-un, 'et cha ts'iyawh. 'Et whe ndúwhulcho whe lubeshi nohghu hooloh suli'. ¹²'Udustl'us nohts'ó k'ésguz-i, mbe la ninta'ant'en-un 'ink'ez mbe tsun ninta'ant'en-un 'aw 'enne bugha iloh nohts'ó k'éisguz. 'Et hoonts'i Yak'usda nalh ts'ih'un un'a whunoh uznulhtun, 'et huwa nohts'ó k'e'isguz.

Titus nedani'-un tube hoonúst'i'

¹³'Et whula gha ts'e k'enániht'a. 'Et 'i be za wheni cha k'enánit'a. 'Et 'on 'un cha, Titus ooyughi nohni nohgha 'et whe 'andidi nasdli' lé'uja. 'Et huwa 'on nus ts'onílhni.

¹⁴'Et nts'oh te la Titus ts'un nohé'oonust'e' whe za nohghu yasduk-un, 'aw 'et hukwayá lhusdloh. 'Et k'us ndi khuni be 'alha' 'unt'oh-i be yats'ulhduk-i, 'i be za nohbúlh yats'ulhduk. 'Ink'ez 'et whuz un'a za nts'oh

te la Titus ts'un nohé'oonust'e' whe za nohghu yasduk-un, 'et cha 'alha 'uhoont'oh whe Titus nahoon'ai. ¹⁵'Et whunalnih khuni k'une' 'aht'en. 'Et nohyust'e dutlut 'ink'ez nohba wheóonujut whe n'az de nohts'óyalh whe nulh'en. 'Et whe 'on nus nohk'esi' suli'. ¹⁶'Et ts'iyantsuk whe ne'aht'en ts'ih'un un'a ne'aht'en, 'et huwa 'i be tube cho whunúsnih.

Ts'iyaitsuk 'ilh'en-i, 'i 'uk'enus hoonzoo k'un'a 'uhóonla

8 'Et 'awet sulhutsinke unline, 'et Macedonia yun k'ut Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne, Yak'usda ye unzoo-i 'et butl'a hóolts'ut, 'et huwun ts'iyawh 'et t'ewhutihzeh hukwa' 'uzninzun. ²Tube te'hil'en-un whutoh 'et hoont'i tube huhóont'i'. 'Et hoonts'i bula hoonli whe 'onghohne bula' huja. ³'Ink'ez cha dahínt'oh whe dáwhultsuk-un bugha húwhunle, 'et hoonts'i 'et 'on nus 'uwultsuk-un, 'et za bugha' hunin'a, whuz un'a hukwa' huninzun 'ink'ez 'et whuz un'a nduhuja. 'Et t'ewhuniszin 'et ts'ih'un un'a 'uhoont'oh. ⁴Ndi ye unzoo-i, 'et butl'a hón'ai 'et whe Yak'usda ooch'e'ne lhulh 'uhint'oh hukw'un'a whe bula hutinelh. 'Et hukwa soo cho nehoodulhkut 'et Yak'usda ooch'e'ne buba ts'uyílhchoot. ⁵'Et ndahúja, 'aw hukwa tse lhts'uhoolih k'un'a unehínla. 'Udechoo dich'oh Yak'usda gha' hududulya. 'Et 'ink'ez Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a negha' hududulya. ⁶'Et 'inka Titus khuni ulhtus-i be uzdáni', 'ut'en unzoo-i nohni 'udechoo nohbulh whe' yudilh'en, 'et ts'iyawh lhaóodooleh ha. ⁷Ts'iyaitsuk 'ulh'en-i, 'i 'uk'enus hoonzoo k'un'a 'uwuhla. Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be, 'ink'ez nohghuni cha. Be t'éoonudzun-i, 'i cha. 'A cho ndutihnelh-un, 'et cha. 'Et be nek'ehsi'-i, 'i cha. 'I ts'iyawh 'uk'enus hoonzoo hukw'un'a 'uhóonla. 'Et whuz un'a ndi ye unzoo-i, 'i be hoonzoo whuzúlhtsi.

Christ 'en k'un'a 'uts'oot'en

⁸'Aw 'et ndahneh nohdusni iloh. 'Et hoonts'i 'uyoonne 'enne 'a cho 'uhudutinelh-un, 'ink'ez be nék'ensi'-i whunéuntalhtun, 'et whuz un'a 'unohdusni. ⁹NeMoodihti Jesus Christ, 'en ye unzoo-i ooghu t'eeonáhzun 'et huwa. Dalcho-i be la hoonzoo' 'unt'oh, 'et hoonts'i nohni nohba tel'en suli'. 'Et whe ndai la ye tel'en-i, 'i nohni be hoonzoo' oohneh.

¹⁰Ndi daja nuszun la 'et ts'ih'un nohdutasnelh, 'et 'uk'enus nohba hootázoo'. Nada' nohni hukwa' nahzun 'ink'ez hoonáht'i' whe ndaht'en,

'et 'awhuz 'et ndaht'en. ¹¹'Andit 'et lhaóodoohleh huba' hoont'oh. 'Et noheni lhadáhla, whuz un'a lhaóodoohleh. ¹²'Et dune dudeni lhaídinla whe sooniya daltsuk huwa íta'alh, 'i 'aw 'et soo 'úlsuk whe 'unt'oh. Huwa íta'alh-i 'on 'unyaz huwa íta'alh hukwa' ninzun hoonts'i, 'aw ooneh 'ait'oh-un, 'et soo' hoont'oh.

¹³'Et nohni nohba howa whulna' 'ink'ez 'onghunne 'aw hoonliyaz lhe'hust'en, 'aw 'et 'uwhudúsní iloh. ¹⁴'Et k'us ts'iyanne ba lhgha' hot'e'. 'Et nohni lhái aht'i te, ndunne lhe'ít'ihne, 'enne whuloh bughah'aih. 'Et whuz un'a lhla ts'oot'en huba' hoont'oh. ¹⁵'Et whutsoda' 'uk'ehóoguz whe ndutni, "Et ndun mbe la k'us lhái ilhehoot-un, 'en 'aw ch'uditízkati hoonts'i lhít'i', 'ink'ez ndun mbe hukw'e-i ilhchoot-un, 'aw hoonliyaz ye ndunidzit-i hóoloh."

Yun k'ut Judea ts'e Christ ooch'e'ne, 'enne buba sooniya ilhunats'ootá'alh

¹⁶Yak'usda ts'un musi ts'utni. Titus oodzi lhtus yulhtsi, 'et whe soo cho nohla tit'elh 'et hukwa' ninzun. ¹⁷'Aw neghuni ulhtus-i ilhchoot 'aw 'et za iloh huwa, 'et dich'oh hukwa' ninzun huwa nohts'ú whinya. ¹⁸'Ink'ez 'uyoon neulhutsin, khuni unzoo-i be yalhduk-un, 'et huwa Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne, 'enne ts'iyawh hiba oodílhiti'. 'En cha Titus bulh whuz nohts'ún whe ts'alh'a'. ¹⁹'Aw 'et za iloh, ndun 'en Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne neba 'utahá'yálhiti nebulh tí'us 'ink'ez nela' tit'elh whuba. 'Et ndi 'ut'en unzoo-i 'onghohne buba ne'ut'enne tsinli. 'I be neMoodihti dich'oh ye diziti-i t'ehinoozeh. 'Ink'ez 'i be la noheni lhadínt'oh t'ets'onózin. ²⁰Ndi huwant'ai-i whutaztilelh-i 'aw ooka nek'éholts'i junih. 'Et whuch'a ne'ts'ut'en. ²¹'Et neMoodihti nalh 'ink'ez ts'iyanne nalh cha soo ts'ih'un un'a 'uts'otilelh.

²²'Ink'ez neulhutsin, 'en cha, 'enne bubulh whe ts'alh'a'. Ndun lhat whe ts'óolhdzai 'et whe t'ets'onínzun 'ahoolhyiz huba sulh'i tube cho 'et ndutínelh huba. 'En za nohbulh oodzi hoonli whe nohni 'a cho nohts'utíyálh hukwa' ninzun.

²³'Et mbe la Titus há' 'oodulhkutne, 'en ts'úditni-un, nohni nohba sulh 'ut'en-un 'unt'oh, budóhni. 'Et mbene la neulhutsinke há' 'oodulhkutne, 'enne Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne khuni buba na'áne 'ink'ez Christ ye diziti'ne 'uhint'oh, budóhni. ²⁴'Et 'inka Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne

whubunulhtun be nek'ets'insi'-i aht'i, 'ink'ez si nohba ts'odilhti'-un, 'et ts'iyawh te' hontizeh.

Lhadóoh't'e' ndi sooniya huwa tih'alh-un

9 'Et Yak'usda ooch'e'ne bula tihnelh, 'aw 'uyoo khuni nohts'o k'e'oosges huba lhe'hoot'oh. ² 'Et ndutíhnelh hukwa' nahzun t'oonuszun. 'Et huwa ndunne Macedonia whut'enne ts'un nohdústi' whe nohghu yasduk. Achaia yun k'ut nohwhenghoh whut'enne lhahódutileh-un, 'et nada' lhahódinla budásni' 'et huwa. 'A cho 'uwhutánelh hukwa' nahzun 'et t'éoonúszun. 'Et huwa nohni nohgha ndunne Macedonia whut'enne k'us lhane sooniya howa húti'alh 'et huhóost'et. ³ 'Ink'ez be nóhdusti'-i, 'i 'aw howu t'eduzoosnih 'ait'oh, 'et huwa neulhutsinke nohts'un whebis'a'. 'Et whutsoda' nohdúsní, 'inka nohzooneya be lhadóoh't'e'. ⁴ 'Et whulohne Macedonia whut'enne, khun la sulh hútooya', 'et nohni 'aw lhalhduzahne de, be nóhdusti'-i, 'i wheni ookwaya 'uztileh. 'Ink'ez nohni, 'et do', nohba dáhoont'oh? ⁵ 'Et huwa ndunúszun whe neulhutsinke 'uda' stso nohts'ó toodilh 'ubudúsní. 'Et hoonáht'i' whe howa tíh'alh, 'et de la nk'udada huwa tih'alh-i lhadooleh. 'Et whuz un'a ndi huwa tít'alh-i, hoonáht'i' whe huwa tíh'alh, 'et te 'aw soo 'a ndahneh nohts'udóne' 'ait'oh.

Hoonáht'i' whe sooniya huwa óoh'alh. Whuz un'a Yak'usda nohts'o hukwa' ninzun

⁶ 'Et njan ndudusni, mbe la ntsool-i 'a nuleh-un, 'en ntsool-i ha ntilelh. 'Ink'ez mbe la lhai 'ananla-un, 'en lhai há ntilelh. ⁷ 'Ilhone hinli whe dudzi be hukwa' huninzun huwa híta'alh, 'et 'ultsuk-i huwa hóo'alh. 'Aw dantsi' be iloh k'us whuz hinilht'i huwa iloh. Mbe la hoont'i' whe huwa 'á'aih-un, 'en Yak'usda yuk'ensi' 'et huwa. ⁸ Yak'usda soo 'últus whe ye unzoo-i, 'i 'on nus 'ultsuk-i negha nántikulh. 'Et whe be ndunahdzit-i, 'i 'on 'un lhai tiht'elh. 'Et 'ut'en unzoo-i 'ulh'en-i, ts'iyaitsuk nohanus 'uniltsuk-i, 'i nohtl'a nátikulh. ⁹ 'Et khuni 'uk'eguz-i 'et ndutni,

“Ndulcho whe dune la 'uja, tel'enne,

'enne cha bula 'uja.

Ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'ilhiz wheni 'unt'oh.”

¹⁰'Et nohgha íyunle-un, 'en 'on nus lhai úncha nohghale. 'Et la noh'e'ut'en ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i 'on nus lhai tileh. ¹¹'Et ndúwhulcho whe soo dah'a 'et lhts'un ahzoo-un, 'i be 'onghohne but's'un nohla hoonli. 'Et whe Yak'usda musi ts'utni.

¹²'Et dahoont'oh huwa nohsooniya gha noh'e'ut'en be ne'ut'enne 'ahli, 'et whe Yak'usda ooch'e' unline huye ndunidzit-i buba soo' yunoltsuk. 'I gha la lhane Yak'usda ts'un tube cho musi ts'utni. ¹³'Ink'ez 'uyoonne noh'e'ut'en k'oh whe whubuntalhtun, 'i be, 'et ndúwhulcho whe 'onghohne Yak'usda 'on nus buba whudálhti'. Christ ooghuni unzoo-i daja dahni-un, 'et hukw'úne' 'aht'en. 'Et huwa nohla hoonli whe Jerusalem whut'enne, 'enne bula 'aht'en, 'ink'ez n'un whut'enne, 'enne cha bula 'ahja. ¹⁴Yak'usda ye unzoo-i, hóont'i' whe nohyé dan'ai-i, 'et huwa nohk'eni hinli 'ink'ez nohba tenahududli. ¹⁵Ndi Yak'usda 'ants'i negha óonin'ai-un, unzoo k'et, 'aw 'uzdooni' 'ait'oh. 'Inka tube cho musi ts'utni.

Be lhts'ugan-i, 'aw ndi yun k'ut whuts'u haínzut-i, 'i iloh 'unt'oh

10 'Et Si, Paul, nohghu tédusdli. Christ ye yo 'ududaldzin-i, 'ink'ez yé soo ne'ust'en-i, 'i be' dusni. Dast'oh whe nohtoh susda' da', 'aw lhoojoh-un lhúsdloh. 'Et hoont'si lhe'hutni, nohch'oh 'ust'oh te, 'et nohélhoosjoh. ²'Et neyust'e whuts'u nín'ti hukw'un'a, 'et whuz un'a za 'uts'ut'en huninzun. 'Et nohtoh ndunt'ohne, wheóonujut whe bubut nenátisdalh. 'Et huwa noht'su tedusdli ndet nohbulh 'ust'oh de, 'aw noht'sun lhootásjoh hukwa lhe'núszun whulohne za but's'un lhootásjoh. ³'Et ndi yun k'ut uzdilhts'i-un, neyust'e whuts'u nint'i whuz un'a iloh nuts'íya. ⁴Whunulh'en ndi be lhts'ugan-i, 'aw ndi yun k'ut whuts'u haínzut-i, 'i iloh 'unt'oh. 'Et Yak'usda be ts'ílhtus-i, 'i be lhts'ugan-i 'unt'oh. 'Et whe ndi be néch'az whuditni-i, 'i ts'iyawh náninizyuz. ⁵Lhtoh 'alhgoh howa yahalhdruk-un, 'i cha ts'iyawh hooloh whé nilhtsi. Yak'usda ye whunih-i, 'i cha huyando oot'e' hukwa' hut'en, 'i cha ts'iyawh hooloh yutilhtselh. 'Ink'ez daja huninzun-un, 'et cha nahuhootálhchulh, 'et whe la Christ hik'oh ts'e nuni hunoozut. ⁶'Et 'awet ts'iyantsuk hukw'u ne'zaht'en de, 'et de mbene hukw'ú nulhe'it'elne, ts'iyantsuk whe dzoh notideh-un bugha ts'óta'alh.

Wheni cha Christ ooch'e'ne 'uts'int'oh

⁷Ndet hooh'en, 'et za eh whunulh'en? Mbene Christ ooch'e'ne na'dunúdzunne, dáhoont'oh whe Christ ooch'e'ne 'uhint'oh, 'et whuz un'a za, wheni cha Christ ooch'e'ne 'uts'int'oh. Doo cha soo cho howu nuní hunoozut! ⁸'Et neMoodihti dune ando 'uts'int'oh-un negha óonin'ai, 'i be ulhtus nohuztilhtselh, 'aw musai tihleh k'un'a iloh unohts'uleh. Ndet negha óonin'ai-un, óont'e' be howu yasduk, 'et 'aw hukwayá lhusdloh. ⁹Njan ndunóhdusni-un, 'aw 'et whe nohwhe'oonusjoot iloh whe' dusni. ¹⁰'Et huwa ndiz un'a njan ndudúhútni, “Paul 'udustl'us 'uk'u neyuzguz-i tube be óonujut 'ink'ez ulhtus. 'Et hoonts'i netoh usda te, ooyust'e tetsun 'ink'ez ye yalhduk-i 'ants'i 'unt'oh,” hutni. ¹¹'Et hoonts'i whuz un'a howu yalhdukne, soo cho howu ni hotan, ndi ne-e'dustl'us, 'i be neghuni daja ni, 'et nkede wheni nohtoh 'uts'int'oh de, whuz un'a 'uztit'elh.

Ndai 'ut'en negha ínin'ai, 'i za 'uts'oolh'en huba' hoont'oh

¹²'Et whulohne didutch'oh ts'ih'un dune na'hududútni. 'Et huwa 'aw wheni ndúlhts'udoosnih. Didutch'oh dutoh dahínt'oh la 'et 'enne buk'un'a nulhé'ts'oost'en. 'Et hoonts'i didutch'oh dutoh duba na'udzoo'ne, 'et ndunt'ohne 'aw huwhunih iloh whe' hint'oh. ¹³'Et wheni 'ut'en Yak'usda neba yoozi-i, 'i ts'uhóont'i' whe howu yats'ulhduk. 'Et ndi 'ut'en neba yoozi-i, nohni soo nohbulh 'utni. 'Et 'uyoo 'ut'en ghu yats'oolhduk huba lhe'hóot'oh. ¹⁴'Et ndet whuts'un neba hoozi-un, 'et whan 'un ha' ts'oot'en 'ait'oh. 'Et huwa nohni cha Christ ooghuni unzoo-i, 'i bulh nohghuznindil. ¹⁵'Uyoonne dune Yak'usda 'ut'en buba yoozi-i 'et 'uts'óont'e' whe ooghu yats'oolhduk 'ait'oh. 'Et ndet 'uwhutánelh whe nohba 'alha' 'unt'oh-i, 'on nus 'ulcho nohba tileh, 'et de wheni cha nohtoh 'on nus nohba ts'incha tileh. Ndai 'ut'en neba yoozi-i be nohni nohba ts'incha tileh. ¹⁶'Et 'on 'un yun k'ut ndi khuni unzoo-i be yats'oolhduk. 'Ink'ez 'uyoonne 'ut'en buba yoozi-i 'et cha 'aw 'uts'óont'e' be 'oh ho yats'oolhduk 'ait'oh. ¹⁷'Et hoonts'i mbene 'ududálti'ne, 'enne neMoodihti, 'en be 'ududólti' huba' hoont'oh. ¹⁸Mbe dich'oh duba na'hoodudzi, 'et ndunt'ohne, 'enne 'aw soo huyulh nelhuhoo'al inle'ne. Mbe neMoodihti yoozi-un, 'en za 'ódzilh huba' hoont'oh 'et huwa.

Paul bughuni unli

11 Ndi khuni 'ants'i 'oh be neyasduk nuhzun la, 'et huwa 'atsulyaz nducha 'on 'unle sgha óonah'aih. 'Ink'ez 'alha' 'i be whuz un'a soo zúlhts'ai. ²'Et Yak'usda be 'oonih be si cha nohba 'ooznih. Nohba nahizúsyá 'ilhoghun dune ooghu tihdalh, Christ 'en 'unt'oh. Nohni 'aw dune t'enuszun-un nohtsun hoolohne le' 'aht'oh whe Christ gha nóhnusdla. ³'Et hoonts'i 'uda' nyoo t'l'ughus ye 'uts'un 'uninzun-i, 'i be Eve yunan'a, 'et whenuzjut nohni cha 'et whuz un'a noheni ninta'itálh'elh. 'Et ndúhooja de, noheni Christ ts'un 'aw 'ilho oole' 'ait'oh. ⁴'Ink'ez lhe'ahja nulh'en, 'ilhoghun dune nohghu ninya whe 'uyoon Jesus ghun nohbulh yalhduk, 'aw 'en whuz un'a Jesus nohyulh yalhts'ilhdih. K'us 'uyoo 'uyughi úlhchoot de, 'aw wheni neghá iloh úlhchoot. K'us 'uyoo khuni unzoo-i úlhchoot de, 'aw wheni neghá iloh úlhchoot. 'Et 'alha 'uhoont'oh nahzún eh?

Whel'a' na'dudil'ine

⁵'Ink'ez whel'a' nchane, 'aw buba nyo lhe'ust'oh na'dunusdzun. ⁶'Et yasduk-un t'oonuzúszun 'et hoonts'i lhat-un t'éoonuszun whe 'ust'oh. 'Ink'ez ts'iyawh t'éoonóhzun nohzúsi.

⁷Yak'usda ooghuni unzoo-i 'aw 'uk'elha iloh bé nohbulh yasduk. Te'duduz'en 'et whe 'i be nchane tihle. 'I be lubeshi úschoot nahzun eh? ⁸'Uyoonne Yak'usda ba 'ilhozdilne 'enne buzooneya sba 'uk'elha hohoolh'i. 'Et hoonts'i bughi ndunust'ih le 'ust'en, 'et nohni nohba ne'úst'en whutoh. ⁹'Oh da' nohtoh susda whe hoonliyaz be ts'uwhuzdoh-i, 'et hoonts'i 'aw nohts'u de' lhduzusnih. 'Et sulhutsinke Macedonia ts'e ha hándil whe ts'iyaitsuk be sla' hit'en. 'Et huwa nohts'u de' dusni-un whuch'a' 'ududuzdzun. 'Et whuz un'a za ndutist'elh 'ahoolhyiz. ¹⁰Christ khuni yé 'alha' 'unt'oh-i, 'i be dúsun. 'Et huwa njan Achaia yun k'ut ndulcho whe bé oonust'e'-i, 'aw 'etsul 'udósnih 'ait'oh. ¹¹Di ha 'ududúsní? 'Aw nohk'elhúsi' nahzún tilah? Yak'usda t'éoonínzun nohk'esi'. ¹²'Ut'en 'us'en-i, 'i k'elha nohts'u dé' doosni' 'ait'oh, 'et za ndutíst'elh. 'Et nyoonne wheni nek'un'a huhóolhdzih hukwa' hut'enne 'ink'ez óont'e' be howu yahulhduk de, 'et 'etsul 'ahudutánelh ubutiselh.

¹³'Et ndunt'ohne 'aw ts'ih'un whel'a'ne iloh 'uhint'oh. Dich'oh dude 'ut'en k'oh hukw'un'a 'uyoonne nahuna'ah. Christ oowhel'a'ne na'hududil'i.

¹⁴Khun te nohba hooncha oole' junih! Satan 'en lizas be hoot'en-un na'dudil'i 'et huwa. ¹⁵'Et huwa yula 'ut'enne, 'enne dich'oh ts'ih'un un'a ne'út'enne na'hududil'i. 'Et hoonts'i 'aw lhuhóocha-un 'uhoont'oh. 'Et ndut'enne dich'oh bube 'ut'en k'oh hukw'un'a buba 'uk'elha whatáleh!

Si whusni-un usdli noohzin junih

¹⁶'Et doo cha za nohdusni, 'aw dune whusni-un 'unt'oh sonózin junih. 'Et hoonts'i whuz un'a za 'unahzun de, whute, whusni k'un'a nesúnulhti 'et whe hoont'um-unyaz óont'e' be yatisduk. ¹⁷Daja nohdusni-un, 'aw neMoodihti yalhduk hukw'un'a iloh 'udusni. 'Ants'i whusnine k'un'a 'unohdusni. Sdzi hoonli whe óont'e' sghu diz'ai. ¹⁸Lhane ooyust'e ts'u nín't'ine hukw'un'a óont'e' be yahalhduk. 'Et si cha whuz un'a óont'e' be 'et yatisduk. ¹⁹Noheni hoonli 'et hoonts'i ndunne dune 'aw lhe'hoot'oh k'un'a dune unline nohtoh hudilhts'i, 'et hoonts'i 'aw nohba dalhúhoot'oh. ²⁰Lhe'aht'en, 'ilhoghun nohtoh usda whe de 'ustlenne nohulhtsi, k'us 'ilhoghun nohúlhgooh, k'us 'ilhoghun aht'i-i nohghu yílhchoot, k'us 'ilhoghun nohtoh ncha na'dudulhtsi, k'us 'ilhoghun nohóonúkat, 'et ndúwhulcho nohba dalhúhoot'oh. ²¹Hukwaya usdli whe nohbulh yatisduk. 'Oh da' nohtoh úzdilhts'i da' 'ants'i tets'utsun lé'ts'int'oh. 'Et hoonts'i mbe la huwun lhoojoh-un, 'en ook'un'a, si cha lhóosjoh whe yatisduk.

Christ 'en ba dzoh nususzut-un

²²Ndunne Hebrew bughuni yalhdukne na'hududútni, 'et si cha 'ilhoghun 'ust'oh. Israel whudune'ne na'hududutni, 'et si cha 'ilhoghun 'ust'oh. Abraham oots'u haíndene na'hududútni, 'et si cha 'ilhoghun 'ust'oh. ²³Ndunne Christ ba ne'ut'enne eh 'uhint'oh? 'Ants'i seni hooloh hukw'un'a yasduk, 'et hoonts'i si 'on nus 'ust'oh. Si 'on nus 'ut'en buba nus 'ultus 'i be 'ust'en. 'On nus lhat suhólhtsus k'et 'aw 'uzdooni' 'ait'oh. 'On nus lhat sch'az dá' dan'a', 'ink'ez k'us lhat-un whe 'ankw'us dasúsai. ²⁴Nyoonne Lizwifne 'alghoh kwulat sts'o holhtsus. 'Ilhoh suhoolhtsas totsuk, tat whunizyat 'on 'at 'ilho hooloh stsé' hulhtsus. ²⁵Tat tut'oh be suholht'o. 'Ilhoh tse be sozoolhghelh hukwa' sahalh'en. Tat ts'i sulh nádizghuz. 'Ilhoh yatoo' k'ut lhulcho nusúsdat, 'ilhe 'úlhdzis 'ink'ez 'ilhudzin. ²⁶Lhat te nukediszut. 'Et 'ukoh cha tube sba whe whunujut. 'Undunt'íne 'enne

buts'un sba howa 'óodli-un. Sulh didohne, 'enne hoonts'i, buts'u tse hoosli. 'Udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha buts'u tse hoosdli. Keyoh susda-un, sba howa 'óodli. Dune hooloh-un susda de, 'et cha sba howa 'óodli. Yatoo k'ut 'et cha sba howa 'óodli. 'Ink'ez mbene la sulh didowh na'dudil'íne, 'enne butoh cha sba howa 'óodli. ²⁷'Ut'en ulhtus-i be 'ust'en. 'Et huwa whuloh te tube nenúsi. Lhat 'aw lhústoh. Lhat sye'úłts'ilh 'ink'ez ta'óosda. Lhat-un whe sóo hoosnih, k'us lhat hukw'uz yo nusúsyá dzoh 'et dune usdli whe. ²⁸'Aw 'et za iloh, Yak'usda ba 'ilhunaoodúłhne bughusdli, 'et whe 'ants'i dutuszás le 'ust'oh. ²⁹'Aw t'eeonuzáhzun eh 'ilhoghun oodzi tetsun sulí' de, si cha sdzi tetsun lhih. 'Ink'ez mbe la nebulh dune 'onghohne lubeshi be nalts'uk le' 'ut'ihne 'et huwun huzúske 'ink'ez 'ants'i dusk'un le 'ust'oh.

³⁰Hoonli huwun ootást'e' de, 'et dast'oh whe tesun, 'et la whé 'ost'e'. ³¹Yak'usda, Jesus Christ 'en neMoodihti ooBá, 'en za 'ilhiz wheni uzdíłhti', 'en t'eeonínzun 'aw lhozusts'it. ³²'Et lerwe Aretas huyulhni-un, ookeyoh Damascus, 'et humoodih-un dune, 'en setálhchulh hukwa' huwunli. ³³'Ink'ez sih dadint'az k'et, 'et chalhyal cho be súhalhti. 'Ink'ez nanásahalhđlukw. 'Et whe oola k'éhanasja.

Yak'usda dune yunalhts'et ha hón'ai-un

12 'Alha' ndi 'ududítí' khuni be yasduk-un, 'aw sba lhe'hóozoo' whe' dusnih. NeMoodihti be nghun newhúkat-un 'ink'ez ba be hóodiltsih-i, 'i ghun nohbulh yátisduk hukwa' nuszun. ²'Ilhoghun Christ uniyalh-un, 'en t'enuszun. 'Et ndun 'oh da' whunizyat 'on 'at dit yus k'ut inle' whe 'en whulh tat-un yak'uz 'et khun be' dúzgooh le' 'uja. Ooyust'e bulh k'us ooyit, 'aw si t'éoonuzúszun, Yak'usda 'en t'éoonínzun. ³'Et ndun 'en t'enuszun. Ooyust'e bulh k'us ooyit, 'aw si t'éoonuzúszun, Yak'usda 'en t'éoonínzun.

Yak'usda 'unt'oh whe wheni ts'iyai-i be k'enáneni'oh

⁴K'us hoonzoo-un neltí lé'uja, 'et 'ants'i khun be' dúzgooh hukw'un'a 'unt'oh. 'Et whuts'un ndai la khuni 'aw ye yátoolhdih 'ait'oh, 'et whudánt's'o. 'Aw huwu yátılhđuk-un oogha lhoos'al 'et huwa. ⁵'Et ndunt'oh-un dune, 'en bé' oonust'e' whe ooghu yátisduk. 'Et hoonts'i 'aw se' 'ut'en k'oh huwa

whe' oonust'e' k'un'a howu yaoosduk 'ait'oh. Dast'oh whe tesun, 'et za whe 'óonust'e' whe howu yasduk. ⁶'Et be' 'oonúst'e'-un k'un'a yatisduk hukwa' nuszun de, 'et hoontsi' 'aw whuzusni tisdleh hukwa lhe'núszun. 'Et huwa ndai la khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i gha za yatisduk. Be' 'óotast'e' whuch'a whuz un'a 'utist'elh. Doo ka la n'awh dunene sonilh'en 'ink'ez sulhódits'o de, 'et whuz un'a za dune unli sontázin.

Satan ntsi'-un nududeh-un, 'en gha 'ust'en dzoh nuszut

⁷'Et njan ndet la senghun newhúncat-un, 'et whula 'ududutázi' whuch'a 'ink'ez ncha-un na'dudutizselh 'et whuch'a, 'et whula gha ts'e whus cho soo dulhkaih le 'ust'en. Satan ntsi'-un nududeh-un, 'en gha 'ust'en dzoh nuszut. 'Et whuz un'a 'aw 'ududózi' 'ait'oh. ⁸Tat neMoodihti oots'u tédisdli, khun la whus cho sts'uhanaóokat. ⁹'Ink'ez 'usúlhni, “Be úszoo-i 'awet 'i mba soo 'únt'oh. Be ústus-i, 'i be teinsun-i, 'i ts'iyawh lhaóoduja 'et huwa.” 'Et huwa hoonúst'i' whe be tesun-i, 'i gha 'et whe oonust'e'. 'Et whe Christ ye ulhtus-i sulh óot'e'. ¹⁰'Inka ndet tesun-un, 'ink'ez sghu hudloh, 'ink'ez hoonli sba howa whúlna', 'ink'ez ndet la dzoh nusahalhdzut, 'ink'ez hoontsi'-un sghá honinla, 'i ts'iyawh 'alhgoh Christ 'en gha sba 'uhóoja de, 'et de 'oonúst'e'. 'Et whuz un'a be tesun-i, 'i be ústus nasdleh, 'et huwa hoonúst'i'.

Whel'a'ne bube 'ut'en k'oh-un

¹¹Nja whe oonust'e'-un, 'et 'i be whuzusni le 'ust'oh. Nohni whuz sunulht'i 'et ndósni ha. 'Et nohni nohgha buba na'óodudosdzi' huba' hoont'oh. Whél'a' nchane, 'aw hoonli whe buk'elh'ih lhe'úst'oh, 'ants'i 'ust'oh 'et hoontsi'. ¹²'Et 'alha' whél'a'-un be whe hóodal'en-i, 'i ts'iyawh si sgha lhawhúdint'oh nohba whuzúsi. Dzoh nusuzut-un whulh súsyin, 'ink'ez huwa 'ít'en-un cha, 'ink'ez hooncha túne' zust'en cha, hoolhtus-un cha túne' 'ust'en, 'et ts'iyawh nohtoh huwhúsdlá. ¹³'Onghohne Yak'usda ba 'ilhunaosdilne, nohnih nts'en'a hukw'e'ih 'ahtah? 'Et 'aw hoonli nohts'e 'úkalhe'duzusnih. 'Et huwa eh ninta'ust'ih nahzún eh? Ndi 'uts'un un'a be ne'zust'en-i, 'et ts'iyawh sba whunawhudoohlnoh!

Dahoont'oh huwa buk'entsi'

¹⁴'Et 'awet lházduja whe whulh tat nohts'u nátsidalh. 'Aw ndai la aht'i ookwa' lhe'núszun, nohni za nohka' nuszun. 'Et huwa nohts'u dátiso ha íloh. 'Et ts'oodunne 'aw dudusneke ubonoolhyeh huba lhe'hóot'oh. K'us budusneke duzkeh 'enne ubonoolhyeh huba' hoont'oh. ¹⁵'Ink'ez 'uk'enus be nohk'esi', nohni hukw'e'ih sk'ehsi' 'et hoonts'i sba 'uts'un un'a lhe'hóot'oh. Nohzul 'i ba hoonúst'i' whe ookw'elha whutiselh. Be khusna-i, 'i hóonts'i kw'elhá yutiselh. ¹⁶Nts'oh dája nahzun 'et hoonts'i hoonliyaz whe nohch'a nulhé'zust'en, nohnich'oh t'éoonúhzun. 'Et hoonts'i lhe'usja, nunúz'i'-un hukw'un'a whuts'it bulh nohúschoot lé'usja. ¹⁷Mbe nohts'ú whes'aihne, 'enne bugha 'et whe nohgha há' dunust'ah nahzun tilah? ¹⁸'Et Titus khuni ulhtus-i be dásni' whe ndun neulhutsin 'en bulh nohts'ó whebis'a'. 'En cha eh nohgha há' dunit'ah? 'Awundooh! Ts'uhóont'i' whe lhgha za whe nohtoh 'uts'ut'en? Lhk'un'a za eh uzdit'us?

¹⁹'Et doo cha za nohoodutaskut, wheni nohts'u k'úzdutitnelh nahzun eh? 'Awundooh! Yak'usda nalh Christ 'en gha 'uts'útni, ook'esi'ne ndai la hoonliyaz nohtoh 'uts'alh'en-i, 'et ndúwhulcho whe nohni za nohba' ts'it'en. 'Et whe nus za lhé'tilhtus oohle'. ²⁰'Et tube whesaz whe doo cha za nohts'u nátsidalh. Khun 'et ndusja de, 'et si ndiz un'a tilah nahós'alh. 'Et ndet la nohts'o húkwa' nuszun, 'et 'aw whuz un'a tilah lhe'zoozne. Nohni cha sts'o hukwa' nahzun-un, 'aw whuz un'a lhe'ust'oh-un tilah nahóh'alh. Nohghu nusya de, 'et ndiz un'a tilah ooht'e', ts'iyawh lhedáhdulh 'ink'ez lhghe' oolhni. 'Et lhulh húnulhch'oh 'ink'ez lhch'az nedahdulh. Lahoot'oh whe lhch'á nedahni'. Ts'iyawh lhghune' dahtni'. Nchane na'dudulh'i 'ink'ez ts'iyantsuk hoontsi'-un nohba lht'a'whúnt'en. ²¹'Inka whesaz whe doo cha za nohts'u natsidalh. K'us lhane nohtoh lubeshi 'uhínla tilah. Lhe'hóozoo' tune' hut'en. Dune ts'eke bulh ninta'ut'i 'et whe lubeshi 'ulh'en. 'Ink'ez lubeshi dutsun-i 'uhulh'en. 'Et 'awhuz tilah budzi k'oh nalhe'huyilel. 'Et whuz un'a 'et ndúhoont'oh de, 'et howa sdzi yo 'útinelh 'ink'ez howu ni tisdleh. 'Enne bugha Yak'usda 'et yo úsutileh.

Paul buba ndo 'unt'oh-un, Yak'usda yutl'a hón'ai

13 'Et 'awet whulh tat nohts'u nátsidalh. Nane k'us tane 'enne bunalh ne'whut'en, ts'iyantsuk nohni nohtoh, di be 'uk'ehoot'aih-i, 'enne

bughuni gha ts'iyantsuk lhaóodutanelh. ²Whutsoda' nohdasni'-un whusdloh 'et hoontsi'i nohzih susda hukw'un'a whulh nat nohts'o k'e'usges 'ink'ez nanohdúsní, mbene la lubeshi 'alh'en 'ink'ez 'onghohne tubulh nanohdúsní whe dzoh notizut-un, 'aw hukw'ut dodóya' 'ait'oh whe' hoont'oh. ³Si sgha Christ yalhduk t'ewhúntáhzin hukwa' nahzun, 'inka whuz un'a nohdásni'. 'Ink'ez 'alha' 'en 'unt'oh nohts'un telhítsun, 'ink'ez nohtoh 'uk'enus úlhtus-un 'unt'oh. ⁴'Et Christ 'en ye tésutsit-i whe tulalhgus k'ehúyilhti, 'et hoontsi'i Yak'usda yé ulhtus-i, 'i gha khuna. 'Ink'ez wheni cha, 'et whuz un'a za ooyuzdúts'i' hoontsi'i tets'utsun. 'Et hoontsi'i ndi Yak'usda yé ulhtus nohbulh 'uhoont'oh-un, 'et be ts'ukhuna. 'Et huwa Christ 'en bulh ts'ótinalh.

⁵Na'ooduzúlhdzih! Ndi bé 'alha 'uhoont'oh-i, 'i bulh 'áht'oh tilah, nohnich'oh na'dunulh'en. Jesus Christ nohyó 'unt'oh, 'aw t'éoonuzáhzun eh? 'Aw soo cho t'éoonuzáhzun de, 'et de 'et tilah n'ún tizkatne 'ahli. ⁶'Et hoontsi'i 'aw n'ún tizkatne 'aw 'enne iloh 'uts'int'oh. Soo cho nducha t'éoonáhzun.

Nohni soo ts'ih'un un'a lhadínt'ohne tihle, 'et whuz un'a nohba tenazdudli

⁷'Et hoontsi' hoontsi'-un 'utiht'elh, 'et whuch'a, Yak'usda ts'un nohba tenadusdli. 'Aw nohba nats'oodududzi hukw'un'a iloh tenadusdli. 'Et hoontsi'i nohni hoonzoo k'oh ts'e 'utiht'elh, 'et whuz un'a nohba tenadusdli, 'et hoontsi'i 'ants'i 'ún tizkatne hukw'un'a nohba le' ts'int'oh hoontsi'i. ⁸'Et ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'aw be ts'ílhtus-i lhts'ít'ih whe oodulhyoh 'uzdooni' 'ait'oh. 'Et k'us khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i za howu yats'oolhduk. ⁹'Et wheni tets'utsun 'ink'ez nohni ulhtusne 'ahli de, wheni ts'uhóont'i'. 'Ink'ez soo ts'ih'un un'a lhadínt'ohne tihle, 'et whuz un'a nohba tenazdudli. ¹⁰'Et huwa nohch'oh 'úst'oh whe whuz un'a nohts'ó k'e'isguz. 'Et nohbulh 'úst'oh de, ndet whe dune ando 'ust'oh 'et neMoodihti sgha óonin'ai, 'i be 'aw nohdách'e ne'doosni' 'ait'oh. Ndi be 'udedo 'ust'oh, 'i be Yak'usda ba ulhtus tihle. 'I 'aw be nóhundosda' 'ait'oh.

Nohbulh 'úhot'e'-un

¹¹ Sulhutsinke 'udek'ez nohdusni. Whunólhni! Soo ts'ih'un un'a lhadulyane tihleh. Yak'usda k'enaínin'ane tihleh. 'Ilho za noheni tihleh. Whudizghel-i, 'i be ndi yun k'ut dúlhts'i. 'Ink'ez Yak'usda, mbe nek'ensi'-un, 'ink'ez nedzi bé dizghel-i negha ínin'ai-un, 'en nohbulh óot'e'.

¹² 'Et lubeshi ooghu hooloh-i be nalhudahts'oos. ¹³ Yak'usda ooch'e'ne nezih dilhts'ine, 'enne cha ts'iyawh hadih nohuhútni.

¹⁴ Jesus Christ neMoodihti ye unzoo-i, 'ink'ez Yak'usda ye nek'ensi'-i cha, 'ink'ez Ndoni bulh 'ilhoh ts'indli-un, 'et 'i ts'iyawh nohbulh 'úhot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul, Galatia Whut'enne Buts'ó K'eyanguz-i

**Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, Galatia yun
k'ut dilhts'ine Paul hadih 'ubulhni**

1 Si Paul whel'a'-un usdli. 'Aw dunene, 'enne bugha iloh 'usja, k'us 'ilhoghun dune za iloh gha 'usja. 'Et hoonts'i Jesus Christ 'ink'ez Yak'usda neBá, 'en 'unt'oh Jesus yaidlane toh dunaidilhti, 'en gha whel'a'-un 'ust'oh. ²'Ink'ez neulhutsinke mbene la szih dilhts'ine, 'enne ts'iyawh nohni yun k'ut Galatia ts'e Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne 'ahli, nohni ts'iyawh hadih nohts'utni.

³Yak'usda neBá 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti, 'en ye unzoo-i 'ink'ez dzi dinghel-i, nohgha óonin'ai, bulh óoht'e'. ⁴'En 'uja nelubeshi gha huwa' dudulti. 'Et whe ndi yun k'ut ntsi'-i yuch'a naneoozdla. Yak'usda neBá, 'et whuz un'a hukwa' ninzun. ⁵'Ilhiz wheni ooba ts'odílhti', 'et ndo honeh.

'Aw 'uyoo khuni unzoo-i hooloh

⁶Tube sba hooncha whe 'aht'en. Christ ye unzoo-i, 'i be dutihjih ha nohka' dani, 'et hoonts'i 'en 'ahoh ooch'az násulhya 'ink'ez 'uyoo khuni unzoo-i nahzun, 'i ts'u násulhya. ⁷'Et hoonts'i 'aw 'uyoo khuni unzoo-i hooloh. Whulohne dune nohba lhtanahuhólelh hukwa' hut'en. Christ ooghuni unzoo-i 'uts'un un'a nohba na'huyooleh hukwa' hut'en. ⁸'Et hoonts'i wheni k'us yak'uz whulizas hoonts'i, 'uyoo khuni unzoo-i 'uts'un un'a 'unt'oh-i, 'i be nohbulh yats'ulhduk de, 'et de Yak'usda hoontsi' ts'e yulhni whutoolts'it. ⁹Nts'en'a nohts'udáni', 'et doo cha za nohts'utni, ndi khuni unzoo-i 'uda' ulhchoot, 'ink'ez mbe 'uts'un un'a nohulhni de, mbe hoonts'i 'utni-un, Yak'usda hoontsi' ts'e yulhni whutoolts'it.

¹⁰Daja nuhzun? Yak'usda tilah k'us dune tilah ba whudósti'? Soo cho whunulh'en, dune ba 'uszoo na'duduz'i de, 'et de Christ be 'ulhna-un tisdleh, 'aw oosdle' 'ait'oh.

Yak'usda 'utahásalhti 'en ba whel'a'-un tisdleh

¹¹ 'Et sulhutsinke njan nohdúsní 't'eeonóhzin ha ndi khuni unzoo-i be nohbulh yasduk, 'aw dune ghuni be lhe'duzusnih. ¹² 'Et 'aw ndi dune ts'un uschoot iloh, 'ink'ez 'aw dune whusodalh'e' cha iloh, Jesus Christ 'en gha whusunilhtan.

¹³ 'Et whuts'o da' si lizwifne bube 'ut'en k'oh huwasna inle', 'et ts'iyawh whulh 'udahts'o. Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne tube dzoh nubusdeh 'ink'ez musai ubooselh hukwa 'ust'en inle'. ¹⁴ 'Ink'ez stsoda'ne dahánt'e' la 'et 'onus hostun hukwa 'ist'en. 'Et whe lizwifne bube 'ut'en k'oh huwun, ndunne sulh didowhne, mbene la sundult'ohne, 'et hoonts'i ts'iyawh buba nus unzoo-un susdli' inle'. ¹⁵ 'Et 'awhuz chadusda whe, 'et Yak'usda ba hoonzoo whe 'utahasálhti 'ink'ez ye unzoo-i be dutisjih ha ska' dani', ¹⁶ 'ink'ez duYe' yusunilhtan. 'Et 'en ghun 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne ndi khuni unzoo-i be bubulh yátisduk ha. 'Et sulh dizulhne 'aw huwun bubulh yalhusdih ¹⁷ ndo Jerusalem ts'e hoonts'i lhtúsyal whe ndunne, mbene la stso whel'a' online, 'enne bubulh yalhusdih. 'Et hoonts'i yun k'ut Arabia ts'e whesya. 'Et hukw'elh'az doo cha za keyoh Damascus ts'e naoozúsja.

Dat'en keyoh whuti Jerusalem ts'e

¹⁸ 'Et tat yus k'ut hukw'elh'az, 'et ndo Jerusalem ts'e whesya. Peter 'en tis'elh ha 'ink'ez whunizyat 'on 'at kwulat dzin oozih usda. ¹⁹ 'Et 'onghohne whel'a'ne, 'enne 'aw lhubus'el. NeMoodihti bulhutsin James, 'en za 'us'en. ²⁰ 'Ink'ez ndi nohts'o k'esges-i, Yak'usda nalh 'unohdúsní, 'aw lhozusts'it. ²¹ 'Et hukw'elh'az yun k'ut Syria 'ink'ez Cilicia, 'oh ho nususya. ²² 'Et Judea yun k'ut ts'e, mbene la Christ ba 'ilhunaoodulhne, 'enne 'awhuz sulh lhuhis'en. ²³ 'Ants'i sulh 'uhudants'o. Ndiz un'a hodants'o, "Whuts'o da' dzoh nuneulhdzut inle'-un, 'en 'awet be 'alha 'uhoont'oh-i ghun, ts'iyanne khuni unzoo-i be bubulh yalhduk sulí, 'uda' musai yoolhtselh hukwa' yalh'en hoonts'i." ²⁴ 'Ink'ez si sgha Yak'usda hudálhti'.

Khuni unzoo-i ts'ih'un un'a ooghu yasduk

2 'Et whunizyat 'on 'at dit yus k'ut hukw'elh'az, Barnabas bulh doo cha ndo Jerusalem ts'e natit'az. Titus 'en cha uschoot 'ink'ez nebulh tiz'az. ²Senghun ne'whults'ut-un, 'et huwa doo cha za Jerusalem ts'e nunásusja whe Jerusalem 'et whunilhchoh 'ubudásni'. Ndi khuni unzoo-i, 'i be ndunne 'udun yun k'ut whut'enne bubulh yasduk, 'et whunilhchoh 'ubudásni'. 'Ink'ez nchane unline, 'enne whu'iz 'et bubulh yasduk. 'Et whe 'aw 'ants'et lhe'úst'el whuzdli'. ³'Et hoonts'i Titus, sulh 'ut'en-un, 'en Greek whut'en-un unli, 'et hoonts'i 'aw yuka dune unli-i hitit'us whuts'un lhehinilht'i. ⁴Whulohne neulhutsinke na'hududil'i. 'Enne bugha 'uhooja nunút'i' be netabonínla. Neghu hoole' ha dats'int'oh whe dune tsinli. Christ Jesus 'ants'i nek'una'an'oh ne'le'neyinla. Wheni doo cha Moses be 'udustlus k'ut 'i be 'ulhnane nehoollhtselh hukwa' hut'en. ⁵'Et hoonts'i ndunt'ohne 'aw 'ilhooh sadzi ook'oh whuntát'oh 'et hoonts'i butl'a 'uzdudooyelh 'ait'oh. 'Et whe ndi khuni unzoo-i be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be whuz un'a za ooht'e'.

⁶'Et ndunne nchane unli buts'utni, 'enne lhgha za ubunus'en. Mbe hinli 'et hoonts'i sba dalhúhit'oh. Yak'usda nalh lhgha za 'uts'int'oh 'et huwa. ⁷'Et hoonts'i Peter ndi khuni unzoo-i yutl'a idan'ai whe 'i be yuka dune unli-i k'ut huyuzt'usne, 'enne bubulh yatilhduk ha, 'et whuz un'a si cha ndi khuni unzoo-i stl'a idan'ai, 'i be 'udun yun k'ut whut'enne bubulh yaóosduk ha. 'Et ndunne nchane, 'enne ts'iyawh ts'ih'un un'a t'ehonanzin. ⁸Nts'en'a Yak'usda Peter lizwifne buba whel'a'-un yulhtsi, 'et whuz un'a si cha 'udun yun k'ut whut'enne buba whel'a'-un sulhtsi 'et huwa. ⁹Inka James, Cephas, 'ink'ez John, 'enne buts'utni keyoh whuduchun unline, 'enne ndi ye unzoo-un 'et stl'a hón'ai, 'et ts'ih'un un'a t'ehonanzin, 'et de Barnabas 'ink'ez si cha 'et huwa nela nahúz'ai. 'Et whuz un'a ts'iyanne whúbuznilhtan, wheni 'ink'ez James, Cephas 'ink'ez John te lhulh 'uts'int'oh za búznidulh. Wheni 'udun yun k'ut whut'enne buts'úztidulh, 'ink'ez 'enne Lizwifne buts'u hutidulh. ¹⁰Mbe la tel'enne, 'enne 'aw bunalh ts'odulhnoh 'et za hukwa' huninzun, 'ink'ez si cha whuz un'a hukwa' nuszun.

Moses be 'udustl'us 'aw doo cha ook'une' ts'oot'en huba lhe'hóot'oh

¹¹ 'Et Peter 'oh da' keyoh Antioch ts'e oozya whe 'uts'un un'a 'uja. 'Et huwa oonin ts'e dásni'. ¹² Whulohne James yulh 'ut'enne, 'enne keyoh Antioch nehútidulh whutso, Peter 'udun yun k'ut whut'enne 'ahoolhiz bula 'á'alh. 'Et hoonts'i James yulh 'ut'enne whusahándil whe, 'et Peter buch'a nasja. Nduhne Lizwifne bube nuljut 'et huwa. ¹³ 'Ink'ez 'onghohne Lizwifne, duba na'udzoo'ne 'enne cha Peter bulh buch'a nahusdil. 'Ink'ez Barnabas, 'en hoonts'i, hinalh nduhút'en 'ink'ez 'en cha bubundul'en suli'.

¹⁴ Ndi khuni unzoo-i 'alha' 'unt'oh-i, 'i daja ni, ndunne Lizwifne 'aw ts'ih'un hik'ú nulhe'ust'en. 'Et nawhus'ai whe, ts'iyanne nalh 'et hukwa Peter njan dúdusni, “Nyun Lizwif 'int'oh 'et hoonts'i 'udun yun k'ut whut'enne k'un'a dune inli. 'Ink'ez di ha 'udun yun k'ut whut'enne Lizwif k'un'a dune hoole' hukwa' bilh'en?

¹⁵ Wheni Lizwif tsinli whe ts'uwhuzdli. 'Aw 'udun yun k'ut whut'enne k'un'a lhe'ts'ít'oh. ¹⁶ Moses be 'udustl'us 'i gha za 'uts'ut'en de, 'aw ts'ih'un dune lhts'iloh. Jesus Christ neba 'alha' 'unt'oh 'et huwa ts'ih'un dune tsinli 'et t'ets'oninzun. 'Ink'ez Christ Jesus 'en neba 'alha' 'unt'oh-un unli 'et whe Christ neba 'alha' 'unt'oh-un, 'et 'i be ts'ih'un dune ts'uzdli'. Moses be 'udustl'us k'une' 'uts'ut'en de, 'aw 'et huwa iloh ts'ih'un dune ts'uzdli'. Moses be 'udustl'us k'une' 'ut'enne, 'aw 'ilhoghun hoonts'i ts'ih'un un'a lhe'ínel 'et huwa.

¹⁷ Wheni Lizwifne, Christ 'en be ts'ih'un 'unt'ohne ts'oole' 'et za hukwa' 'uzninzun de, 'et hoonts'i lubeshi 'ulh'enne tsinli, 'et nats'uhoon'ai de, Christ 'en cha eh lubeshi ts'u nóhnilht'i unli? Nts'en'a 'uwhutát'elh? 'Aw 'uhót'e' 'ait'oh! ¹⁸ 'Et ndi Moses be 'udustl'us k'ut 'udun nenúsdla 'ink'ez doo cha za náschoot 'ink'ez ook'une' tist'en de, 'et de khuni k'unusyuz whe' tiselh. ¹⁹ Moses be 'udustl'us k'ut, whulh dasúsai le 'ust'oh, 'aw 'on 'at ook'ú nulhe'tuzist'el 'et huwa. 'Et whuz un'a Yak'usda ba khusna za' tist'elh. ²⁰ Christ tulalhgus k'ut bulh dasusai le 'ust'oh, 'et 'aw 'on 'un lhuúsnoh le 'ust'oh, 'et hoonts'i Christ syudinda. 'Ink'ez ye khuna-i, 'i be khusna. Yak'usda ooYe' sba 'alha' 'unt'oh-un, 'et 'i gha yun k'ut khusna. 'En 'uja sk'ensi' k'et sba whutl'a' dudilti. ²¹ 'Aw Yak'usda ye unzoo-i 'aw 'udun neos'alh 'ait'oh! Moses be 'udustl'us k'ut, 'i be ts'ih'un dune ts'oole' 'ait'oh. 'Et whuz un'a 'uhoont'oh de, 'et Christ 'ants'et whe neba dazsai le'whutat'elh,” Peter 'et ndudúсни.

Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be za Yak'usda nalh ts'ih'un dune ts'uzdli'

3 O Galatia whut'enne whuzahni! Mbe duyun-un nist'i whe nohnan'a ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i ook'u nulhé'zooht'en ha? Nohnich'oh Christ tulalhgus k'ut neba dazsai-un, whunilh'en le' hoont'oh. 'Et whuz un'a nohba be hóodat'en. ² 'Ilhoghun 'et sudutáhnelh hukwa' nuszun. Nts'en'a Ndoni nohyudíłts'ut? Moses be 'udustl'us ook'une' 'uht'en k'us whudahts'o-un tilah nohba 'alha 'uhoont'oh? ³ Whuz un'a stabe whuzahni! Ndoni 'en be whe' daht'en. 'Ink'ez 'andit nohyust'e dalh'en-un, 'et whuz un'a ts'ih'un 'unt'ohne tihleh, nahzún eh? 'Awundooh! ⁴ Nohni lhat-un whe dzoh nusahde whe' hoont'oh. 'Et ndúwhulcho whe 'ants'i 'uhoont'oh nahzun eh? 'Et nts'en'a 'ants'i nohba 'uwhutát'elh! ⁵ 'Et huwa Yak'usda Ndoni nohyeídan'ai 'ink'ez nohtoh huwa 'it'en tune' 'ut'en. Di ha 'uhoonla? Moses be 'udustl'us ook'une' 'uht'en k'us ndet whudahts'o-un nohba 'alha 'uhoont'oh?

⁶ Abraham Yak'usda yuba 'alha' 'unt'oh whe Yak'usda ts'ih'un dune unli yúlhni, ⁷ 'et whuz un'a nohni cha ts'ih'un un'a t'ewhunoozhéh 'et nohts'u hukwa' nuszun. Mbe oobe 'alha 'uhoont'oh 'ut'ine, 'enne za Abraham buzkeh hinli. ⁸ Yak'usda ooghuni nus de dawhútanelh, 'et whunénulhtun. Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Yak'usda 'udun yun k'ut whut'enne ts'ih'un 'unt'ohne ubutilhtselh. 'Et whutso 'uwhutánelh-un, 'et Yak'usda Abraham njan ndúyulhni, “Nyun nga 'udun yun k'ut whut'enne, ts'iyawh dáwhuldzoo'-un bugha hóotalts'ulh.” ⁹ 'Inka Abraham Yak'usda yuba 'alha' 'unt'oh 'et huwa 'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut. 'Ink'ez mbe la Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne, 'enne cha whuz un'a za njan 'uk'enus hoonzoo-un bugha hóotalts'ulh.

Moses be 'udustl'us 'i be 'aw dune Yak'usda nalh ts'ih'un hoole' 'ait'oh

¹⁰ 'Et Moses be 'udustl'us yut'a ninintanne, 'enne ts'iyawh Yak'usda musai butilhtselh-un, 'et whuts'e' hut'en. 'Et ndiz un'a 'uk'ehóoguz whe ndutni, “Moses be 'udustl'us, 'uk'eyanguz-i, 'i ts'iyawh mbene la ts'iyawh hik'u nulhe'ust'en de, 'et de musai ubutilhtselh-un, ts'iyawh huwhuti'elh.” ¹¹ 'Ink'ez ndi Moses be 'udustl'us 'i be 'aw dune Yak'usda nalh ts'ih'un 'uhoot'e' 'ait'oh. 'Et Yak'usda ooghuni njan ndutni, “Mbene ts'ih'un 'unt'ohne, 'enne be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be ts'ukhuna.” ¹² 'Et

Moses be 'udustl'us be 'alha 'uhoont'oh-i 'aw 'i gha iloh. 'Et mbe dune Moses be 'udustl'us yuk'une' 'ut'en de, 'et de 'i be 'et whuz un'a ndi yun k'ut huhutinalh. ¹³Mbe Moses be 'udustl'us k'unyisne, musai hoole' huba' hoont'oh. 'Et whuch'a Christ naneoket. Ndet musai netilhtselh-un dich'oh k'éhoot'ai. 'Et whuz un'a 'uk'ehonguz whe ndutni, “Mbe duchun undunilt'o-un, 'en musai tileh whe 'unt'oh,” ni. ¹⁴'Et huwa Abraham dawhuldzoo'-un ooghá whults'ut, 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha Christ Jesus gha bugha whútalts'ulh. 'Et neba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Ndoni nets'u yoozi neyudoolts'it ha.

**Yak'usda ndet la khuni neba lhaídanla-i,
'aw 'ats'un un'a nahótneh 'ait'oh**

¹⁵Sulhutsinke ndi yun k'ut dune k'un'a 'et huwun nohbulh yasduk. Nduhne lkh'oh ts'e nehónin'ai de, 'et huwun lhgha huhoont'i' 'ink'ez 'uk'ehooguz de, 'aw dune 'udun nehóho'alh 'ait'oh. 'Ink'ez dune 'udun whutanahó'alh-un 'ait'oh. ¹⁶'Et Yak'usda Abraham 'ink'ez oots'u ha yáanzut-un, ndai ye yuts'u náhizya, 'aw 'en za 'ink'ez oots'u ha yáanzut-un, 'enne za but's'ú yoozi. 'Aw Abraham ts'u haíndene, 'enne iloh 'ubudusni. 'Aw lhane iloh 'ulhni. 'Et hoonts'i Yak'usda 'ilhoghun dune za ghu yalhduk whe 'utni. 'Et whuz un'a 'udija whe Abraham, “Nts'u haíanzut-un,” yúlhni. 'Ink'ez ndun Christ 'en Abraham ts'u hainzut-un 'unt'oh. ¹⁷Daja nohdusni-un, 'et ndi khuni be yuts'u náhizya, 'uda' Yak'usda Christ bulh lhahódinla whe' hoont'oh. 'Et 430 be yus k'ut hukw'elh'az 'et Moses 'udustl'us 'uk'u neyuzguz. 'Et huwa njan Abraham khuni ooba lhaíndanla-i, ndi khuni 'aw gak nahooselh 'ait'oh. ¹⁸'Et Yak'usda yut'i-i negha ítalelh-i, nts'en'a Moses be 'udustl'us gha negha ítalelh? Gak! 'Aw 'uhot'e' 'ait'oh. 'Et hoonts'i Yak'usda Abraham yuts'u náhizya-un, 'i be yughá whunin'ai.

Moses be 'udustl'us 'i ndet huba unzoo?

¹⁹'Et Moses be 'udustl'us ndet huba 'uzoo' nahzun? Ninta'ts'ut'ih-un 'et whuch'a neba 'uhóonla. 'Ink'ez nkede 'uwhutánelh whe whusawhútilts'ulh, Abraham oots'u ha yáanzut-un whusatiyalh whuts'un, 'et whuts'un neba' hóonla. 'Ink'ez mbe yuts'u haíanzut-un, ndi yé nets'u nahizya-i, 'en ghun 'uhoont'oh. 'Et mbe la dune eguz unli-un, 'et lizas daja hidáni'-un, 'et 'on

'un budáni'. ²⁰ 'Et mbe dune eguz unli-un, 'aw 'ilhoghun za ba lhe'ít'oh. 'Et hoonts'i Yak'usda 'en 'ilhoghun za unli.

²¹ Daja nahzun? Moses be 'udustl'us 'ink'ez Yak'usda Abraham yuts'u nahizya-un, 'et lhghe' 'uts'un un'a eh 'unt'oh? 'Awundoo! 'Et hoonts'i Moses be 'udustl'us daja ni, 'et butl'a hón'ai. 'Et 'i be dune 'ilhiz wheni hukhuna de, 'et de 'alha' Moses be 'udustl'us 'i be dune ts'ih'un un'a 'uhint'oh hutileh inle'. ²² 'Et hoonts'i Yak'usda ooghuni ndutni, ts'iyanne dune lubeshi bulh 'uhint'oh inle'. 'Et ndi ye buts'u náhizya-i, 'i mbe Jesus Christ buba 'alha' yint'ohne, 'aw 'enne za bugha whútakulh.

²³ 'Et hoonts'i be 'alha 'uhoont'oh-i 'uztit'elh whutsoda', Moses be 'udustl'us 'i be 'ants'i 'azdanla' le' ts'ant'e'. 'I be duts'o nehulh'tsi, nkede be 'alha 'uhoont'oh-i buneuntitun 'et whuts'un. ²⁴ 'Et huwa Moses be 'udustl'us nehodalh'e'-un inle'. 'Et whe Christ ts'un neoozdla. 'Ink'ez be 'alha 'uhoont'oh-i 'i be ts'ih'un dune ts'oole' ha. ²⁵ 'Et be 'alha 'uhoont'oh-i ts'ut'i. 'Et huwa ndi whuneodalh'e'-un 'aw 'on 'un ook'une' ts'oot'en huba lhe'ít'oh.

Nohni ts'iyawh Christ Jesus 'en be 'ilhoghun za 'ahli

²⁶ 'Et nohni ts'iyawh Christ Jesus 'en gha 'et be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Yak'usda buzkeh uhli. ²⁷ 'Et nohni nohtoh mbene Christ ba too be 'ulyane, bulh 'áht'oh suhli'. ²⁸ 'Inka 'aw lizwifne k'us 'udun yun k'ut whut'enne hooloh. 'Ink'ez 'aw 'ulhnane k'us oola naditnine cha hooloh. 'Ink'ez 'aw dune k'us ts'ekoo cha hooloh. Nohni ts'iyawh Christ Jesus 'en bulh 'ilhoh 'aht'oh. ²⁹ 'Et Jesus Christ oodune' 'ahli de, 'et Abraham ts'u haindene cha 'ahli. 'Ink'ez ndi Yak'usda Abraham ye yuts'u náhizya-i, 'i gha ts'iyawh nohts'u whutikulh.

Dune 'awhuz ts'oodun unli de, 'ants'i 'ulhna-un unli le' 'unt'oh, 'et hoonts'i 'ilhudzin moodih tileh

4 'Et ndiz un'a nohdusni, mbe la 'uk'elhutizulh-un, 'en 'awhuz ts'oodun unli de, 'ants'i 'ulhna-un unli le' 'unt'oh, 'et hoonts'i 'ilhudzin moodih tileh. ² Nkede la oobá yuba hoozi-un whusawhútilts'ulh 'et whuts'un, yughunline 'ink'ez yoh huwundline, 'awhuz highunli. ³ Wheni cha 'et za 'et duts'ánt'e'. Ts'oodunne nduts'ult'oh whe 'uts'ant'e'. Ndi yun k'ut

'ut'en be tank'us úznant'i. 'Et huwa ndi yun k'ut whe 'ulhna ts'anle'.
 4 'Et hoonts'i whusahóolts'ut whe Yak'usda duYe' whusayálh'a'. Ts'eke
 'en yulhtsi, Moses be 'udustl'us yuk'úne'tit'en ha. 5 'Et whuz un'a mbene
 Moses be 'udustl'us k'úne' 'ut'enne, 'enne ts'iyawh nabonket. 'Et whe
 wheni Yak'usda buzkeh ts'oole' ha. 6 'Ink'ez Yak'usda buzkeh suhli'. 'Et
 huwa Yak'usda duYe' ooyughi, 'en nohts'un whusayálh'a', nohdzi yoh
 ooda' ha. Tube cho “Abba” ni. 'UBá ni whe 'utni. 7 'Et huwa 'aw 'on 'un
 'ulhnane lháhloh, 'en buzkeh suhli'. 'Ink'ez buzkeh suhli' de, 'et Christ
 'en gha Yak'usda yut'i-i nohch'e' tileh.

**Paul Galatia whut'enne 'ubulhni, “'Et nohba whénuzjut! 'Oh da'
 nohba 'uw'húsdla-un, 'et 'ants'i 'ist'en whutaleh”**

8 'Et hoonts'i niz de whudizulh da' 'aw Yak'usda t'enuzahzun inle'.
 Whulohne Yak'usda lhílohne, 'enne hoonts'i buba 'ulhnane 'aht'oh inle'.
 9 'Ink'ez 'andit 'awet Yak'usda t'enihzin, k'us ndiz un'a tilah 'udoosni',
 Yak'usda nohni ts'iyawh soo cho t'enohnanzin. 'Et di ha nohni doo cha
 ndai la ndi yun ye tetsun-i, 'ink'ez lhe'ízoo'-i, 'i ts'iyawh oots'u nátilhye
 hukwa' 'aht'en? 'Ohwhi doo cha za eh be 'ulhna tihleh hukwa' nahzun eh?
 10 Lhe'uht'en! Whuloh dzin, sanun te, 'ink'ez hoonli nts'owhuya whudizulh
 k'us whulukhun yus k'ut cha, 'i ts'iyawh neba whudiziti' duhni! 11 'Ants'i
 'et tilah nohba 'ist'en, 'et huwa nohba whénuzjut.

12 Sulhutsinke nohni nohts'un tedusdlih sk'un'a oot'e' ha. Nohni
 si nohk'un'a 'ust'oh 'et huwa. 'Aw hoonli whe sulh lhundúlhdal.
 13 T'eeonahzun bé syust'e tetsun-i, 'et huwa soo 'udechoo ndi khuni
 unzoo-i be nohbulh yasduk inle'. 14 'Ink'ez nts'en'a la syust'e be dzoh
 nuszut, 'et hoonts'i nohba dalhúhoot'oh. 'Et huwa 'aw tenásulhnahyulh.
 'Et hoonts'i Yak'usda oolizas usdli nohba le 'ust'oh. 'Et whuz un'a nohyoh
 ts'e dasunulhti. Christ Jesus 'en nohba le 'ust'oh, 'et huwa 'anah sudahni.
 15 Ndet whe ndi 'uk'unus hoonzoo-un nohgha whulst'ut? 'Et dáhooja?
 Ts'ih'un un'a 'unohdusni, nohna ha níhla 'ink'ez da' sgha nóhlelh oole'
 da'. 16 'Et dahooja? Ts'ih'un nohdusni. 'Et huwa nohch'az nedisja nahzun
 eh?

17 'Et 'uyoonne nunút'i' be khaónhot'ah hukwa' hut'en, buts'un
 nenádohdilh ha. 'Et 'udun nenohoninla. 'Et la buka' nooszin ha. 18 'Et
 ts'ih'un 'uhoont'oh-un, 'et soo cho hukwa' 'aht'en nohbulh 'ust'en k'us 'aw

nohbulh lhe'zust'en 'et hoonts'i. ¹⁹Suzkehke nkede whusaootilts'ulh soo ts'ih'un un'a Christ nohbulh 'utit'elh 'et whuts'un, 'ants'i ts'oodun ha sulh 'ults'ulh nohba le 'ust'oh. ²⁰'Andit 'aho nohbulh 'utist'elh hukwa' nuszun. 'Et khuni 'uts'un un'a nohbulh yaoosduk hukwa' nuszun. Nohbulh nawh 'unuszun 'et huwa.

**Nane ts'ekoo, Sarah 'ink'ez Hagar, 'enne nawh
hukw'un'a khuni neba lhadulya-i hinli le' hint'oh**

²¹Nohni mbe 'ahli whe Moses be 'udustl'us ook'une' tiht'en hukwa' nuhzun, 'et suduhni, ndi Moses be 'udustl'us daja ni la, soo ts'ih'un un'a t'eoonúhzun eh? ²²'Et ndiz un'a 'uk'eyanguz whe njan ndutni, Abraham nane buzkeh ooye'ke, 'ilhoghun, 'en 'ustle-un, 'en ooyaz. 'Et 'ilhoghun 'aw 'ustle-un lhíloh, 'en ooyaz. ²³'Et hoonts' ndun ts'eke 'ustle-un ooyaz, 'en neyust'e k'oh ts'e whuzdli. 'Et hoonts'i ts'eke 'ustle-un lhiloh ooyaz, 'en Yak'usda Abraham yuts'ú hoozi, 'et hukw'un'a whuzdli.

²⁴'Et ndi 'i ts'iyawh oogha ne'ts'ut'en-i neba unli. Njan dahoont'oh whe ndunne ts'ekoo 'enne nawh hukw'un'a khuni neba lhadulya-i hinli le' hint'oh. 'Et ndi 'ilho khuni, 'i dzulh Sinai ts'un hadilts'ut-i le 'unt'oh. 'Ink'ez mbene la 'et whuzdline, ts'iyawh 'ulhnane hinli. 'I nyoon ts'eke 'ustle-un Hagar huyulhni, 'en k'un'a 'unt'oh, ni whe 'utni. ²⁵Ndiz un'a njan dúhoont'oh, ndun ts'eke Hagar, 'en ndi dzulh Sinai, yun k'ut Arabia ts'uwhutni-un, 'et whuz un'a 'unt'oh. 'Ink'ez njan keyoh Jerusalem, 'et ndun Hagar k'un'a 'uhoont'oh. Njan keyoh, 'et 'ulhnane keyoh 'uhoont'oh. 'Ink'ez mbene 'et whuzdline, 'enne ts'iyawh 'ulhnane 'uhint'oh. ²⁶'Et hoonts'i 'udun keyoh Jerusalem ndo yak'uz 'uhoont'oh, 'et 'ulhnane keyoh lhe'hoot'oh 'ink'ez wheni ts'iyawh njan keyoh neloo 'uhoont'oh le' hoont'oh. ²⁷'Et whe Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'et ndutni,

“Whunilhni ts'eke!

Nyuzkeh hooloh. Nyun 'int'oh 'aw nyuzkeh hóle' 'ait'oh.

'Aw nyaz whutaleh hukw'un'a whéldintnih.

'Awet hootánt'e! Tube cho hoonáht'i! Mbe

buzkeh hooloh-un, 'en ooki hoonli-un, anus

buzkeh lhai tileh 'et huwa,” ni.

²⁸'Et sulhutsinke, wheni Isaac k'un'a 'uts'int'oh. Wheni cha Yak'usda Abraham yuts'u hoozi-un, 'en buzkeh tsinli. ²⁹'Et hoonts'i 'oh da' ndun

neyust'e k'oh ts'e whuzdli-un, 'en Ndoni ye ulhtus-i be whuzdli, 'et ndet huwa dzoh nuyulhdzut 'et 'andit dzin 'awhuz 'et za neba ndúhoont'oh. ³⁰ 'Et hoonts'i Yak'usda be 'udustl'us daja ni la? 'Et Sarah Abraham njan yulhni, “'Et 'ustle-un ts'eke, duye! bulh tenabuninyoot. 'Alha' ndun 'ustle-un ts'eke ooye', 'aw nk'elhe'toolelh 'ait'oh. Ts'eke 'ustle-un lhusdloh, sye' 'en za nk'élhe'tilelh,” yulhni. ³¹ 'Et huwa sulhutsinke wheni 'aw 'ustle-un ts'eke buzkeh lhts'iloh. 'Et 'ustle-un ts'eke lhiloh-un, 'en buzkeh 'uts'int'oh.

Christ ye nék'un'a 'an'oh-i, 'i be 'et whuz un'a nelanaditni. 'Et whe whulh núdolhya'

5 'Et huwa ndi Christ ye nék'un'a 'an'oh-i, 'i be 'et whuz un'a nelanaditnih. 'Et soo cho whulh núdolhya'. 'Aw 'on 'at 'ulhnane k'un'a oolghel junih.

² Soo zulhts'ai. Si Paul njan nohdusni, 'et nohni ooka dune 'ahli-i k'ut nohotit'us de, ndet Christ nohba 'uhoonla-un, 'aw hoonli nohba luhóoloh tileh. ³ Doo cha za whunoh untistun. Mbe la dune yuka dune unli-i k'ut huyuzt'us de, 'et ndunt'oh dune, 'en Moses be 'udustl'us, 'i ts'iyawh yuk'une' oot'en huba' hoont'oh. ⁴ Nohni ndi Moses be 'udustl'us 'i be Yak'usda nalh ts'ih'un un'a ooh'te' hukwa' 'aht'en de, 'et de Christ ooch'a nasulhye whe 'aht'en. Ye unzoo-i, 'i cha ooch'a sahkát whe 'ahja. ⁵ Ndoni gha za wheni ooka tse ts'úhooli whe ts'ih'un un'a whe dune ts'oolé' ha, 'et huba ts'ilh'i 'et huwa. ⁶ 'Et wheni ts'iyawh Christ Jesus 'en bulh 'uts'int'oh de, 'et de yuka dune unli-i k'ut huyuzt'us, k'us 'aw lhít'us-un, 'et 'aw 'ants'i 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i be 'alha' 'uhoont'oh-i, 'i hooncha whe' hoont'oh. 'I gha 'on nus lkh'ets'usi'.

⁷ Soo úlhwas inle! Mbe gha njan khuni 'alha' 'unt'oh-i ooch'a nasahdil? ⁸ Ndun nohoolhgooh-un, 'aw 'anih nohulhni-un, 'en ts'un iloh 'unt'oh. ⁹ Lhes oogha untuldoh-i, ntsool-iyaz 'i lhes ncha-i oogha yuntuldoh. ¹⁰ NeMoodihti sba 'alha' 'unt'oh 'aw 'uts'un un'a 'unoozhin 'ait'oh. Mbe dune tank'us nohnihlt'i-un, 'en mbe unli hoonts'i, Yak'usda yuba nahutiyeh. ¹¹ 'Et sulhutsinke ndi ooka dune ulhli-i 'awhuz hiyot'as dusni de, 'awhuz 'et za ndudúsní de, 'et di ha 'awhuz hukwa dzoh nusulhdzut? 'Et whuz un'a howu yasduk de, 'et Jesus Christ tulalhgus k'ut dazsai-un howu yasduk de, 'aw da' buba dzoh lhe'duzoosnih oole'. ¹² Mbene la tank'us nohnihlt'ine, 'enne didutch'oh úncha na'hoodudut'as.

¹³ Sulhutsinke Moses be 'udustl'us hik'úne' 'ust'enne oola naditnine 'ahli whé 'aht'oh. 'Et hoontsi' 'aw 'ilhoghun za nohba whuz'ai. Ndi whe oola naditni-un 'et whaht'i, 'et hoontsi' soo cho khohdle'. Nohyust'e ninta'tit'elh-un, 'et whuts'u nint'i de, 'et hólhchoot junih! 'Et k'us be nék'ets'insi'-i, 'i be lhba ne'óoht'en. ¹⁴ Moses be 'udustl'us 'et whunílhcho 'ilho khuni be lhaooduja, 'et ndutni, "Nts'en'a la nyunch'oh k'enainsi', whuz un'a nyulh dune cha buk'eoonsi'," ni. ¹⁵ 'Et hoontsi' 'ants'i llike k'un'a lhehdulh de, doo ka sih ninta'lhólh'en. 'Et whuch'a huwohle'!

Ndoni 'en be ndi yun k'ut dulhtsi'

¹⁶ 'Et njan nohdusni, Ndoni 'en be ndi yun k'ut dulhtsi'. 'Et nduht'en de, nohyust'e 'uts'un nóot'i 'ait'oh. ¹⁷ 'Et neyust'e Ndoni ch'az nint'i. 'Et doo cha Ndoni neyust'e ch'az nint'i. 'Et whe lhch'a húhool'i. 'Et huwa hukwa' nahzun te, ne'ooht'en junih. ¹⁸ 'Et Ndoni 'en za ook'oh tune' 'aht'en de, 'et de Moses be 'udustl'us daja ni, 'aw 'on 'un k'únunoh noojoot 'ait'oh.

¹⁹ 'Et neyust'e be 'ut'en k'oh-un, 'et whunilhchoh t'ets'oninzun. 'Uyoonne 'at bulh ninta'ts'ut'ih, k'us lhghu lhikohne, 'enne bubulh ninta'ts'ut'ih, k'us lubeshi dutsun-i 'uts'ulh'ih. 'Ink'ez 'ahoolhyiz dune k'us ts'ekoo bulh lubeshi 'uztilelh whuts'úznint'i. ²⁰ 'Et 'uk'eltsi neba 'alha' 'unt'oh-un, dune dezdulih-un cha. Lhts'uzdutni 'ink'ez lhch'a ts'úhooli. Lhghe' ts'oolnih, ts'uhuzke, nek'oh ts'e za' 'uts'it'elh. 'Et lhelhdoh 'uts'int'oh whe 'ilho didohne, wheni ts'iyawh whenich'oh nek'un'a 'onghohne whubuts'odulh'eh de, ²¹ 'uyoonne dune ch'e' ha' 'uzninzun 'ink'ez dune ts'ughan. 'Ahoohyiz taznutnai 'ink'ez ts'iyantsuk whe hoontsi' tune' ts'ut'en. Ndi ndunt'oh-i, 'ink'ez ndet la tank'us neyust'e whuts'u nint'i-un, 'et whutso nohdusni, 'uda' cha nohdasni'. Mbene la 'et ndúhoont'oh tune' 'út'enne, 'aw Yak'usda whulerwe unli-un, butl'a hólts'it 'ait'oh.

²² 'Et hoontsi' Ndoni neba' yinla-i, 'i 'unt'oh, be lhk'ets'usi'-i, be ts'ónilhni cha, be nédzi dizghel, hoonli talhts'odini-un, 'ink'ez 'uyoonne ts'un ts'ínzoo 'i cha. 'Et ts'iyaitsuk unzoo-i 'uts'ulh'en, Yak'usda neba 'alha' 'unt'oh-un cha. ²³ 'Uyoonne gha' ts'ole', 'ink'ez k'ohuzdunoolt'i. 'Et nduts'int'oh de, 'et de 'aw hoonli whe nek'ehootalts'ulh-un hooloh. ²⁴ 'Ink'ez mbene Christ ooch'e' online, 'et dáhoont'oh neyust'e lubeshi ts'u nint'i, 'et 'ants'i lubeshi ts'uznint'i-un le' ts'int'oh, 'et ts'iyawh tulalhgus 'uts'odunilht'o. ²⁵ Ndoni 'en be ts'ukhuna. 'Et huwa Ndoni 'en be za bulh

úztoodilh huba' hoont'oh. ²⁶Khun te whe' dudolhti' junih, ts'úhoske' junih, 'ink'ez 'uyoonne ch'e' ha' 'uznoozin junih.

Ndet huwa whúlna'-un lhla 'aht'en

6 Sulhutsinke nohni Ndoni k'une' 'ut'enne 'aht'oh, 'ink'ez mbe la nohtoh lubeshi be ulhgooh-un, 'en nalhchoot. Nánilhtsul ts'ih'un nenánulhtih. Nohnich'oh na'dunulh'en, doo ka sih nohni cha tank'us nóoht'i. ²Ilhone 'ahli ndet la nohba howa whulna' hoonts'i lhla ooh't'en. 'Et de la Christ, ooghuni netl'a dílts'ut-i, ook'une' tiht'en whe' hoont'oh. ³Mbe la hoonli 'ust'oh na'dunudzun-un, 'en dich'oh na'dunut'ah. 'Aw hoonli lhiloh whe 'unt'oh 'et huwa. ⁴'Et 'ilhoghun 'ahli whe dude 'ut'en k'oh soo cho honoolh'en. 'Et 'ut'en unzoo-i 'inla de, 'et la didutch'oh duba hót'e', 'ink'ez 'aw 'uyoonne ba iloh. ⁵'Ilhone tsinli whe whenich'oh ne-e'ut'en 'uts'oolh'en huba' hoont'oh.

Tube cho dahzoo 'ink'ez hoonzoo tune' 'aht'en

⁶'Et mbe la Yak'usda ghuni hodulh'eh-un, 'en mbe la whuyodalh'e'-un, 'en ndai la unzoo-i yut'i, 'i yuloh ye yula'oot'en huba' hoont'oh.

⁷Khun nanooht'ah junih. 'Aw Yak'usda ooghoht'oh 'ait'oh. 'Et ndai la dune 'ainulih-i, 'i za ha yuntilelh whe 'unt'oh. ⁸'Et nts'e la dune ooyust'e nint'i ts'e, 'et ooyust'e whuts'u nint'i-un, whuz un'a datitsah. 'Et hoonts'i mbe la Ndoni yunilht'i k'un'a ne'ut'en-un, 'en Ndoni gha 'ilhiz hutinalh. ⁹'Et hoonzoo-un 'uts'uwhulh'en 'et huwa néznotsilh junih. 'Et 'aw whula lhts'udustni de, whusahóolts'ut de, 'et de ha 'úznoolelh. ¹⁰'Et huwa negha whultsuk te, 'uyoonne la' ts'oot'en. Mbene la be 'alha 'uhoont'oh online, 'enne 'uk'enus bula' ts'oot'en huba' hoont'oh. 'Et 'ilhoh 'uts'int'oh whe' ts'int'oh.

Jesus Christ tulalhgus k'ut dazsai-un, 'et whe ts'ohót'e'

¹¹Ndi nulh'en sich'oh nohts'o k'eusguz-i 'unt'oh. Lhelcho susi whe ook'u ne'zuguz.

¹²'Et mbene la ooyust'e 'et huba soo 'uldzoo'ne, 'enne 'et hukwa' hut'en, 'enne 'uhint'oh, nohni ooka dune 'ahli-i k'ut nohotit'us whuts'u

nohonilht'i. 'Et njan huwa hut'en, Christ tulalhgus k'ut neba dazsai-un huwa yats'ulhduk-un, 'et huwa dzoh nunéhulhdzut, 'et whuch'a ne'hoot'en-un hukwa' hut'en. ¹³'Et ndunne yuka dune unli-i k'ut ust'úsne, 'enne hoonts'i Moses be 'udustl'us 'aw hik'u nulhe'ust'en. 'Et hoonts'i whuz un'a ooka dune 'ahli-i k'ut nohotit'us whuz nohonilht'i. 'Et ndunóhohinla de, 'et da' whe' hot'e' oole' da'. ¹⁴'Et Jesus Christ tulalhgus k'ut neba dazsai-un, 'et za whdúst'i' whe' hoont'oh. NeMoodihti Jesus Christ ootulalhgus, 'i gha za sdzi do 'úja. 'En bulh dasusai le 'ust'oh. 'Et huwa ndi yun 'ants'i sba whuzdli'. 'Ink'ez si cha 'ants'i whuba usdli suli'. ¹⁵Wheni ts'iyawh Christ Jesus 'en bulh 'uts'int'oh de, 'et de yuka dune unli-i k'ut 'ust'usne, k'us dune lhit'usne, 'et 'ants'i 'uhoont'oh 'et huwa. 'Et hoonts'i wheni mbene la Christ Jesus 'en bulh 'unt'ohne, doo cha za ts'uwhuzdli whe' ts'int'oh. ¹⁶'Ink'ez mbene la ndi khuni 'i gha yuk'úne' 'úst'enne de, 'et de be nedzi dizghel-i, 'ink'ez be negha te'nidzeh-i, 'ohwhi la huyulh oot'e'. Israel oots'u haínzutne, mbene la Yak'usda oodune' unline, 'enne cha.

Yak'usda ye unzoo-i, 'i nohbulh óot'e'

¹⁷'Andit whuts'un 'aw dune dzoh nusoolhdzut junih! Jesus Christ ooba 'ust'en whe dzoh nusúsdzut, 'et huwa syust'e ndulcho whe be hóodat'en whe 'unt'oh.

¹⁸Sulhutsinke, neMoodihti ye unzoo-i, 'i nohbulh oot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul, Ephesus Whut'enne Buts'ó K'eyanguz-i

Ephesus whut'enne Paul hadih 'ubulhni

1 Si Paul Jesus Christ 'en gha whel'a'-un usdli. 'Et Yak'usda sts'u hukwa' ninzun.

Nohni Yak'usda ooch'e'ne keyoh Ephesus whut'ine, nohni Jesus Christ 'aw oola doohtni 'ait'oh ndet la nohba 'alha 'uhoont'oh-un, nohni ts'iyawh hadih nohdusni.

²Yak'usda neBá 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti, 'en ts'un ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi dizghel-un nohgha óonin'ai, nohbulh óot'e'.

Christ, 'en naneonket

³Yak'usda, Jesus Christ neMoodihti ooBá, 'en uzdlíhti'. 'En 'unt'oh Jesus Christ be yak'ut whudizti'-un, 'et whunilhchoh Ndoni gha ndi negha nt'ai. ⁴NeBá ndi yun 'uitilelh whutso 'utahanéanla Jesus Christ ooyúzdutilts'ilh huba. 'Et whe lubeshi ooghu hoolohne ts'oole' si, 'ink'ez 'aw nek'ehootalts'ulh-un hooloh. Ndi be lhk'ets'usi'-i, 'i be neBá oobut 'et ts'oozoo' ha. ⁵'Et whe neBá 'uda' neba lhaóodinla, wheni Jesus Christ 'en be dich'oh buzkehke 'uztileh ha. NeBá 'en ooba hoonzoo, didutch'oh hukwa' ninzun, 'et whuz un'a 'uhoonla. ⁶'I gha ye unzoo dizti'-i, 'i uzdlíhti'. 'Et whuz un'a duYe' yuk'ensi'-un, 'en ooba soo' ts'uldzoo' nesulhtsi. ⁷Yak'usda neBá Jesus Christ 'en be duduzkai' be naneonket. 'Ink'ez ninta'ts'unt'en-un neba whuna'alhde. Ye unzoo-i dádziti', 'et whuz un'a 'uniltsuk whe neba 'uhóonla. ⁸Ye unzoo-i, 'i be lhan'un te ye whunih-i 'ink'ez be t'oonudzun-i, ts'iyawh 'i be 'et whuz un'a neba 'uhóonla. ⁹Ndet la Yak'usda didutch'oh hukwa' ninzun-i, neba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et cha whunénilhtan. Dich'oh dudeni lhadínla, 'et whe hoont'i', 'et whuz un'a 'uhóoja. ¹⁰'Et whe nts'oya hoozulh whula whusahóolts'ut de, 'et de

ndet la yak'uz dilhts'ine, ndi yun dilhts'ine cha, 'enne ts'iyawh Christ 'en be 'ilho za ubutilhtselh.

¹¹ Yak'usda dich'oh dudeni lhaídinla, 'et whuz un'a 'uwhut'en 'et huwa. 'Et 'uda' neba lhaoodinla whe Jesus Christ 'en be nets'ó tikulh-un nech'e' whuzdli'. ¹² 'Et wheni Lizwifne 'udechoo Christ, 'en ooka tse ts'uhooli. 'Et huwa wheni negha Yak'usda ye diziti'-i dóti'. ¹³ 'En be khuni 'alha' 'unt'oh-i dáhts'o. 'Et Jesus Christ nohba 'alha' 'uja. Ndi khuni, 'i gha duhjih. Jesus Christ hukw'elh'az nohba 'alha' 'uja, 'et Ndoni, nets'ú yoozi-un, 'en be nohehóodat'en Yak'usda ooch'e' suhli'. ¹⁴ NeBá yut'i-i nets'u whutikulh-un, Yak'usda Ndoni negha ídin'ai. 'I be 'et whuloh neba 'et nelts'ut, mbene Yak'usda dich'oh duch'e' ubulhtsine, 'enne nabootakulh 'et whuts'un. 'Et whe Yak'usda ye diziti'-i, 'i dutáti'.

Yak'usda ye whunih-i nohgháido'alh, 'et huba tenadahdli

¹⁵ 'Et Jesus Christ neMoodihti nohba 'alha' 'unt'oh, 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne, 'enne ts'iyawh buk'ehsi', 'et nohbulh 'údusts'o. ¹⁶ 'Et huwa si cha nohba tenadusdli-un whe nohba musi dusni, 'aw 'etsul 'udósnih 'ait'oh. 'Ahoohyiz stenadudli toh nohghuni zástan. ¹⁷ NeMoodihti Jesus Christ ooYak'usda, 'en ooBá ye diziti'-i bulh 'unt'oh, 'en ts'un nohba tenadusdli whe Ndoni 'en be be whutnih-i 'ink'ez noheni taoodutakulh-un, 'et nohtl'a hón'ai. 'Et whe Yak'usda dant'oh-un unli, 'on nus t'entihzeh. ¹⁸ 'Et noheni be whunul'en k'un'a 'on nus hooch'en whe soo ts'ih'un un'a lhat-un whuntilh'elh. 'Et whuz un'a njan uzdoojih ha neka' dani'-un negha óonin'ai, 'et hukwa itoh'en, 'et t'ewhutihzeh. 'Ink'ez Yak'usda ooch'e'ne bulh ndi yut'i-i nets'ú whutikulh-un ts'uwhut'i, dáwhuldzoo' whe' hoont'oh, 'et t'ewhutihzeh. ¹⁹ Wheni mbe ooba 'alha' uhoont'ohne, Yak'usda ye ulhtus-i daltus whe nets'un 'unt'oh, ndi hooncha whe yé ulhtus-i, 'i be 'ut'en. 'Et whuz un'a nohba tenadusdli. ²⁰ 'Oh da' Christ, 'en yaidlane toh dunadilhiti. 'Ink'ez ndo yak'uz dughu nailhni ts'unk'us nátl'a idallda'. ²¹ 'Et whuts'un Christ ts'iyawh buba ndo 'unt'oh. Mbene 'udetso whudilh dzulhne, butso whudilh dzulh. Mbene dune ando 'unt'ohne, buba ndo 'unt'oh. Mbene la ulhtusne, 'enne cha k'une' bul'en. 'Ink'ez mbene la moodih online, 'enne bumoodihti 'unt'oh. 'Andit 'aho 'ink'ez whuz de whudizulh-un, 'et hoonts'i mbene la boozil' nchane, 'enne ts'iyawh Christ buba ndo 'unt'oh. ²² 'Ink'ez Yak'usda 'uk'enus ye ulhtus-i, 'i be ts'iyaitsuk

Christ duketl'ah neíninla. 'Ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne ts'iyai be 'enne ts'iyawh butso whudilhdzulh. ²³Yak'usda ba 'ilhunaoodilne, 'enne ts'iyawh Christ ooyust'e 'uts'int'oh. Ooyust'e lhadúlyane tsinli. 'En ts'ut'i de, 'aw 'uts'un un'a 'uts'oot'e' hukwa lhe'ts'untiszil.

Ye unzoo-i, 'i be dahjih

2 'Ink'ez nohni ninta'naht'en 'ink'ez nohclubeshi be dasáhtsai inle', 'et khahna nohulhshi. ²'Et 'oh da' ndi yun k'ut whe 'ut'en k'un'a yinka dúlhts'i inle'. Mbe tazai k'uz ye ulhtus-i whe moodih tileh-un, 'et yutl'a hón'ai, 'en netsudule 'en k'une' nohul'en-un inle'. Mbene 'awhuz Yak'usda yuk'unulhe'ust'enne, 'enne buyudinda. ³'Oh da' wheni cha whuz un'a za buk'un'a 'usts'int'oh inle'. Neyust'e lubeshi ts'u nint'i, 'et whuz un'a za neyust'e 'utit'elh hukwa' ninzun, 'ink'ez ne-eni cha, 'et ts'iyawh 'uts'uholh'en inle'. 'Ink'ez Yak'usda ndet whe bubulh hunilch'e-un, 'et cha neba whusaóotikulh ínle' 'uyoonne k'un'a. ⁴'Et hoonts'i Yak'usda dalcho-i be nek'ensi', 'et huwa tube cho negha te'ninzun. ⁵'Oh da' ninta'ts'unt'en-un 'et whe yaidlane le' ts'ant'e'. 'Et hoonts'i Christ 'en be Yak'usda ts'ukhuna nesulhshi. Ye unzoo-i, 'i be dahjih. ⁶'Ink'ez yak'uz ts'e Christ Jesus 'en bulh Yak'usda dunedinla. Lhelhdun ndo yak'uz ts'e 'en yuzih nenéninla. ⁷'Et whe neBá dalcho ye unzoo-i nus de whudizulh-un whusaootilts'ulh, nduwhulyiz Christ Jesus 'en be neBá whunéuntilhtun. 'I be nets'un tizoo' whe' hoont'oh. ⁸Ye unzoo-i, 'i be be neba 'alha 'uhoont'oh-i gha uzdujih 'et huwa. 'Aw whenich'oh negha iloh whe uzdujih. Yak'usda 'en negha óonin'ai. ⁹'Aw 'ut'en unzoo-i, 'i gha iloh uzdujih. Doo ka la whulohne whe' hududólti'. ¹⁰Wheni Yak'usda 'uyinlane 'uts'int'oh 'et huwa. Christ Jesus 'en ooyúzdults'i whe 'en be 'andidi nats'usdli', 'ut'en unzoo-i 'uztilh'elh ha. 'Et whe whutso Yak'usda neba lhaóodinla. 'Et ook'oh nuts'óodilh ha.

Christ duzkai' 'i be Yak'usda be nghoh nenóhninla

¹¹'Et huwa whunalhnhih, nohyust'e be 'udun yun k'ut whut'enne 'aht'oh. Ndunne Lizwifne, mbe dune dula be hika dune unli-i k'ut ust'úsne, 'enne ooka dune 'ahli-i k'ut 'aw lhít'us nohuhútni. ¹²'Et 'oh da' nohni Christ ooyit 'aht'oh inle'. Israel oots'u haíndene 'aw butoh lhe'áht'oh inle'. Ndai Yak'usda dudune'ne dughuni buba lhaídinla-i buts'ú yoozi buts'un

whusaootikulh-un, 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i hooh'en 'ait'oh inle'. 'Aw hukwa' itoh'en-un hooloh 'ink'ez Yak'usda ooyit 'aht'oh inle'. ¹³ 'Et 'andit Christ Jesus 'en bulh 'aht'oh. 'Oh da' Yak'usda ooghu nilhdza' 'aht'oh inle', 'et hoonts'i Christ, 'en duzkai', 'i be 'andit be nghoh 'aht'oh.

Christ 'en gha nedzi dizghel

¹⁴ Christ 'en gha nedzi dizghel. Ndi sih le' 'unt'oh 'i ne-eguz, 'i be lhelhdun uzdilhts'i inle'. Ndi sih 'i neba hooloh yulhtsi. 'Et whe 'ilho didowhne nats'usdli' 'et huwa. ¹⁵ Moses be 'udustl'us 'uk'u nusguz-i, 'i be Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne lhch'az uzditni inle', 'et neBá Jesus Christ duyust'e be neba gak whulhtsi. 'Et huwa wheni whutsoda' nawh uzdidowh inle' whe 'andit Jesus Christ bulh 'uts'int'oh. 'Et whuz un'a nawh didowhne 'ilho uzdidowh za neulhtsi. 'Et huwa netoh whudizghel whulhtsi. ¹⁶ 'Ink'ez dutulalhgus 'i be nawh didowhne 'ilho za neulhtsi. 'Et whe lhc'ke nabalhtsi. 'Et whuz un'a Yak'usda ts'u neozdla. Ndi lhch'az uzditni-un, dutulalhgus be 'et ts'iyawh neba gak whulhtsi. ¹⁷ 'Ink'ez nohni 'aw Yak'usda ghu nuní lhnuszutne, 'ink'ez mbene Yak'usda ghu nuní nuzutne cha, Jesus Christ whusainya 'ink'ez 'enne ts'iyawh khuni unzoo-i be ts'ih'un un'a lhts'un 'uhoot'e' ha, 'et ubudáni'. ¹⁸ 'Et huwa Jesus Christ 'en be wheni nawh didowhne 'ilho za ts'uzdli' whe Ndoni, 'en be neBá netl'a hón'ai whe ts'iyawh oots'uztoodilh ha.

Christ 'en tse yoh ook'u whuz'ai-i unli

¹⁹ 'Et huwa 'uts'un whut'enne 'ink'ez 'uts'un keyoh whut'enne 'ahli inle', 'et 'andit 'et 'aw ndúlhaht'oh. 'Et k'us Yak'usda ooch'e'ne bubulh 'aht'oh. Yak'usda ooyoh dilhts'ine butoh 'aht'oh suhli'. ²⁰ Nohni Yak'usda ooyoh lé'aht'oh. Whel'a'ne 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne, ts'iyawh yoh ook'u whuz'aine hinli. 'Ink'ez nohni whunohodalh'e', 'et huwa bubulh 'áht'oh. Christ 'en dich'oh 'uk'enus tse yoh ook'u whuz'ai-un unli whe 'unt'oh. ²¹ Jesus Christ 'en be yoh ts'iyawh whuduts'o whe 'uhóolya. 'Et 'i be neMoodihti ooyoh 'on nus whudiziti' sulí'. ²² Nohni cha 'en be za lhadúlyane 'ahli. 'Et whe Yak'usda Ndoni be nohyudinda.

Whe' hoont'oh hooyoh-un ts'et ha hóolts'ut

3 'Et whula gha ts'e Si Paul nohni 'udun yun k'ut whut'enne nohba Christ Jesus 'en ba 'ust'en. 'Et huwa 'adin'ai-un usdli.

²'Et Yak'usda dich'oh ye unzoo-i, 'i nohni nohba sghant'ai, 'et whulh 'údahts'o de. ³'Ink'ez sba whe hóodiltsai-un, 'et 'i be dahoont'oh-un huwa Yak'usda sut'eoonalhdzin, ndi buba whe' hoont'oh hooyoh-un huwun. 'Et Whutsoda' khuni ntsool-iyaz be nohts'ó k'e'isguz. ⁴'Et ook'u yalhduk de, Christ 'en gha buba whe' 'unt'oh hooyoh-i t'eoonúszun, nohni cha whuz un'a t'ewhutihzeh. ⁵'Uda' niz yun k'ut whut'enne ndet 'uw'húlhni-un, 'aw t'eluhonízil inle'. 'Et 'andit dzin ts'iyawh t'ets'onanzin. Ndoni be Yak'usda ba whel'a'ne 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne, ts'iyawh bubut'eoonalhdzin. ⁶'Udun yun k'ut whut'enne 'ink'ez Lizwifne, 'enne cha 'ilho yust'e hoole' huba' hoont'oh. 'Ink'ez Yak'usda, Christ 'en be ndi khuni unzoo-i, 'i be nets'u hooszi. Wheni ts'iyawh neba' hoont'oh whe' hoont'oh.

⁷Khuni unzoo-i be 'ustle-un susdli'. Dahoont'oh hukw'un'a Yak'usda ye ulhtus-i, 'i be 'uw'whut'en, 'et whuz un'a ye unzoo-i, 'i be st'l'a hóolts'ut.

Whe' hoont'oh hooyoh-un ts'et ha hóolts'ut 'et huwun

⁸Si hoonts'i, Yak'usda ooch'e'ne buba nyo 'unt'ohne, 'enne buba nyo 'ust'oh hukw'un'a 'ududuzdzun. 'Et hoonts'i ndi Yak'usda ye unzoo-un, 'et sghá whults'ut. 'Et 'i be 'udun yun k'ut whut'enne, khuni unzoo-i be ndúwhulcho budutásnelh. Christ Ye dizti'-i hooncha k'et, 'aw whula toh hooloh, 'et huwun budutásnelh. ⁹'Et whe la buba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et 'i be ts'iyanne 'alhgoh 'ilho didowhne ts'ooole'. Soo 'udechoo whuts'un, Yak'usda ts'iyanne buch'á whuntiz'i. 'Ink'ez ts'iyanne dune honilh'en ubutiselh ha. 'En 'uja Jesus Christ 'en be ts'iyaitsuk 'inla. ¹⁰'Et whe yak'uz ts'e mbene la 'udetso whudilhduzhne, 'ink'ez mbene la moodihne, 'enne ts'iyawh Yak'usda ba 'ilhunaosdilne bugha ndo Yak'uz dilhts'ine, Yak'usda ye whunih-i ts'iyawh ndet 'uw'húlhni-un bubut'ewhuntilhzeh. ¹¹'Udechoo whuts'un neBá 'uninzun-un, whuz un'a Christ Jesus neMoodihti, 'en gha 'uhóonla. ¹²'En be 'aw whélhts'oojoh whe be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i gha 'aw whelhts'uniljut whe neBá oobut néztiyalh. ¹³'Et huwa nohts'u tedusdli, nohba dzoh nusuzut-un huwa, nohdzi k'oh ooneh junih, 'et nohts'u hukwa' dusni. 'Et whe whunólhni.

Whe' hoont'oh hooyoh-un ts'et ha hóolts'ut neba hooncha

¹⁴ 'Et huwa Jesus Christ neMoodihti ooBá, 'en oobut sgwutsi be nenúsyá.
¹⁵ Boozi' gha mbene yak'uz dilhts'ine 'ink'ez ndi yun k'ut khunane cha, 'enne ts'iyawh buzkehke hoodzi. ¹⁶ 'En ts'un nohba tenadusdli, Ye diziti'-i, 'i hooncha k'et 'aw 'uzdooni' 'ait'oh, 'et 'uwultsuk Ndoni gha ye ulhtus-i nohgha íta'alh. 'Et whe nohyughi unli-i, 'i be ulhtus t'íleh. ¹⁷ Be nebe 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Christ nohdzi yo whutit'elh. 'Ink'ez be nek'ets'insi'-i, 'i be yoh ook'u whuz'ai-i, ooghih hoonli k'un'a duts'o. ¹⁸ 'Et whe Yak'usda ooch'e'ne bubulh nohni cha Jesus Christ be nek'ets'intsi'-i, soo cho be t'éwhuntihzeh, dádiltel 'ink'ez dadilyiz, dádiltai cha 'ink'ez ndo dawhuldzoh ts'e cha, 'et 'ulcho-i be. ¹⁹ Christ ye nék'ensi'-i, hooncha k'et, 'aw t'ets'onózin 'ait'oh, 'i be la t'eoonohzeh. 'Ink'ez ndai Yak'usda yé dizbun-i, 'i be la doohbun.

²⁰ 'Et neBá ndet la oots'o hukwa' ts'utni-un 'ink'ez howu nuni uznuzut-un cha, 'et 'on nus 'ultsuk-i negha tilelh whe 'unt'oh. Ndoni ye ulhtus-i neyoh 'unt'oh, 'et 'i be' whut'en. ²¹ 'Inka ndi yun 'etsul 'utinelh whuts'un 'ink'ez hukw'elh'az 'ilhiz wheni, 'et Christ Jesus 'en ba 'ilhunaoodúlhne neBá uzdólhti' huba' hoont'oh. 'Et ndo honeh.

'Ilho oohle'

4 Si, neMoodihti ooba 'adin'ai-un 'ust'oh. Njan Yak'usda dutihjih ha nohka' dani', 'et huba soo 'úlhdzoo' whe whuz toohdilh, 'et nohts'u hukwa' dusni. ² 'Ahoohyiz yo 'údudulhdzun, 'ink'ez nanilhtsulyaz né'lhoolh'en. Dzoh nahdeh-un whuts'u doohтни junih. Lhk'ehsi' whe 'ilho dune oohle'. ³ Ndoni 'en be ts'iyawh lhulh dune oohle'. Ts'ih'un un'a lhts'un 'aht'e', 'i be 'ilho oohle'. 'Et 'i be nohdzi ndulcho-i be whuz un'a za hukwa'ooht'en. ⁴ 'Ilho yust'e ts'uzdli' 'ink'ez 'ilho Ndoni neyudinda. Nts'en'a Yak'usda dutihjih ha nohka' dani' 'et hukwa tse hóhle'. ⁵ 'Ilhoghun neMoodihti 'ink'ez be néba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i cha 'ilho za. 'Ink'ez 'ilho za be too be' ts'ul'ih-i hoonli. ⁶ 'Et 'ilhoghun Yak'usda, 'en ooba 'alha 'uhoont'ohne, ts'iyawh buBá unli. Ts'iyai ando 'unt'oh 'ink'ez wheni ts'iyawh netoh 'ut'en. 'Ink'ez nohni ts'iyawh, 'ilhoghun 'ahli whe nohyudinda.

Ndai la Christ negha íninla-i

⁷'Et Christ, 'ilhone tsinli whe ndi yun k'ut lhelhdun huwa ts'ana-un, ye unzoo-i, 'i be negha óoninla. ⁸'Et huwa Yak'usda ooghuni ndutni, 'oh da' Christ yoo do whenya whe nyoonne nabilhchukne, whuz whe nábanla.

'Ink'ez dunene butl'a hón'ai.

⁹'Et ndi “ndo whenya,” daja ni whe 'utni? Tulalhgus k'ut dazsai whe yaidlane toh ts'e whenya, 'et 'uwhúlhni. ¹⁰Ndun nyo whenya-un, 'en za 'udedo yak'uz whenája. Whuz ts'iyaitsuk lhadútileh ha. ¹¹'En za 'ut'en, whulohne cha whel'a'ne butl'a hón'ai. Whulohne cha nus hoo'enne butl'a hón'ai. 'Et whulohne cha khuni unzoo-i be yahutilhduk-un, 'et butl'a hón'ai. 'Ink'ez whulohne cha Yak'usda ba 'ilhunaosdilne bughu tilehne 'ink'ez dune hodutilh'ehne, 'et cha butl'a hón'ai whe' hut'en. ¹²'Et whe Yak'usda ooch'e'ne lhadúlyane 'ubulhtsih. 'Et whuz un'a Jesus Christ be 'ustléne 'ut'en 'uhuyulh'en 'ink'ez Christ ooyust'e nus za lhe'iltus, 'et wheni 'uhut'en. ¹³'Et whuts'un ndet be neba 'alha 'uhoont'oh-un cha, 'ink'ez ndet t'ets'oninzun Yak'usda ooYe' ghun, 'et whuts'un ts'iyawh 'ilho 'uztileh. 'Et whuz un'a soo lhadúlyane 'uztileh. 'Ink'ez Christ 'et ndunt'oh whe 'en ook'oh ts'e hukw'un'a 'uztinelh.

¹⁴'Aw 'on 'un ts'oodunne k'un'a lhe'ts'oost'e' 'et huwa. Dune buka hóodilhts'i nabonti'ah ha. Lhents'un un'a dune hubohodulh'eh, 'i be 'ants'i nilhts'i k'un'a lhelh ts'u náhutukuk le' hut'en. ¹⁵K'us khuni 'alha' 'unt'oh-i, be lhk'ets'usi'-i, 'i be yats'ulhduk, 'ink'ez Christ netso whudilhduh-un, 'en ts'un soo cho uznooyeh hukwa' ts'oot'en. ¹⁶'En be ooyust'e ndulcho lhkayánla. Whuz un'a ye ulhtus-i be lhootun. 'Et ts'iyawh lhghu naoodilhghuz-un 'i be' whut'en 'Et whuz un'a za 'uw'whut'en de, 'et de ooyust'e be lhk'ets'usi'-i, 'i be 'on nus ulhtus 'ink'ez unzoo tileh.

'Andidun-un dune

¹⁷'Et huwa njan huwun nohdusni, neMoodihti nalh 'udusni, 'udun yun k'ut whut'enne 'aw lahoot'oh hukw'un'a nuni hunudeh. 'Enne buk'un'a ooh't'e' junih. ¹⁸Bubeni tsalhgus yo 'unt'oh, 'et huwa Yak'usda ye khuna-i ch'oh 'uhint'oh. 'Aw hoonli t'ehonuszun, budzi duts'un suli' 'et huwa. ¹⁹'Aw ts'iyantsuk hukw'u nuní lhonulhdzut. Ts'iyantsuk whula huditni.

Buyust'e whuts'u nint'i-un, 'et za hukwa' huninzun. Soo 'ut'en dutsun-i 'uhutilh'el, 'et za whuts'ó nint'i.

²⁰'Et hooonts'i nohni Christ 'aw ndoohoont'oh-un ooghun luhodúlh'el. ²¹'Alha' tilah, 'en ghun whulh 'údahts'o 'ink'ez 'en be hodilh'e' inle' de, nts'en'a whula Jesus be 'alha' nudzun-i unli 'et huwa. ²²'Et 'uda' dats'int'oh la inle', 'et ts'iyawh 'etsul 'uwahleh 'ink'ez ch'az whúnulht'i. 'Et nduhoont'oh-un, 'et ts'iyawh tube hoontsi' whe' hoont'oh. Ndet la whuts'u náht'i-un, 'et whe naniht'a. ²³'Ink'ez noheni be howu nuní nahzut-un, 'et ndúwhulcho 'andit-i nahoolhtselh. ²⁴'Et 'andit hukw'un'a yun k'enaihdi, 'et whuz un'a whulhchoot. Yak'usda be 'ut'en k'oh 'uhoolya. Ndiz un'a Yak'usda 'uhóonla, ts'ih'un 'uhoont'oh-un, 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i 'et whe lubeshi ooghu hooloh, 'et whuz un'a neba 'uhóonla.

Yak'usda ooyughi khun oodach'e oohneh junih

²⁵'Et huwa 'ilhone 'ahli whahts'it-un 'etsul 'udóhni! 'Ink'ez 'andit whuts'un 'ilhone 'ahli whe nohenghoh whut'ine bulh, 'enne cha khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i be bubulh yaoolhduk, ts'iyawh 'ilho didowhne tsinli, 'et huwa. ²⁶Nohuhuske be lubeshi olhchoot junih. Khun te hunúlch'e whe te sa yo tóo'alh junih. ²⁷Khun te netsudule hukwa' ninzun tune' nohoolh'en junih. ²⁸Ndunne 'undunut'ihne, 'enne ts'iyawh 'etsul 'uhooneh, 'ants'i 'uhoot'en, 'et de la buba 'uk'elha hole'. Dula be hoonzoo-un huwaóona'. 'Et de la dune hoonli undunidzitne hoonli be bula' ooneh.

²⁹Khuni ntsi'-i be yaoolhduk junih. 'Et khuni unzoo-i hiye yalhduk-i, 'i be 'on nus hilhtus hutileh, 'i be yalhduk. 'Et de la mbene la nohoozilhts'aine, 'enne buba hootázoo'. ³⁰Yak'usda ooyughi khun oodach'e oohneh junih. 'En nohbe hóodat'en nohulhtsi ndet dzin nanohootakulh-un 'et wheni. ³¹Ndet nohba dzoh 'uhoont'oh-un, huske k'et 'ants'i nohdzi dízk'un le' 'aht'oh, huske cha, 'ink'ez 'i be 'ahoolhyiz lhulhúzahke cha, 'ink'ez 'ahoolhyiz lhghú yalhduk, 'ink'ez dune ts'u dahni-un cha, 'i ts'iyawh ch'a nasulhye. ³²'Ink'ez ts'iyawh lhts'u 'oóhzoo', 'ink'ez ts'iyantsuk whe nohdzi óolhdzoo' whe lhgha te'untihdzin, 'ink'ez nts'en'a Christ, 'en be Yak'usda nohlubeshi nohba yuna'alhde, 'et nohni cha whuz un'a za 'ilhone 'ahli whe lhba 'un whutooldhilh.

Be lhk'ets'utsi'-i, 'i be ndi yun k'ut dúlhts'i

5 ¹Et nohni Yak'usda yuk'entsi'ne 'aht'oh, 'ink'ez 'en buzkeh 'aht'oh. ²Et huwa ook'oh túne' ooht'en. ²Be lhk'ets'usi'-i, 'i be ndi yun k'ut dúlhts'i. Nts'en'a Christ nék'ensi' whe neba butl'a' dudílti, nohni cha whuz un'a za 'et ndóhneh. Neba daja whe Jesus whe khuna-un, 'et Yak'usda ba 'et whula ditni wheni neba. Christ neba daja la Yak'usda ooba hoonzoo whe' hóont'i'.

³Et hoonts'i ndet whe ninta'aht'ih-un, 'ink'ez 'ut'en dutsun-i cha, k'us 'uyoon dune ch'e' ha' nahzun cha, 'aw hoontsool-unyaz, hoonts'i nohni nohtoh ndunt'i-i nohtoh hóle' junih. Nohni Yak'usda ooch'e'ne 'ahli 'et huwa whuz un'a ndi yun k'udólhts'i' huba' hoont'oh. ⁴Et ndai la dutsun-i 'ink'ez la hoot'oh-i be yats'ulhduk. Hoontsi' whe dlo k'unezduni'-un cha, 'et ts'iyawh 'aw whuz un'a nohba lhe'hóot'oh. 'Et k'us tube cho Yak'usda ts'un musi dahni. ⁵Ndi t'eeonahzun, mbene ninta'ut'ihne, k'us 'ut'en dutsun-i 'ulh'enne, k'us 'uyoon dune ch'e' ha' ninzunne, 'enne 'uk'elsti ts'un tenadudline bubúlh hulhgha 'uhint'oh, 'et 'enne ts'iyawh, Yak'usda 'ink'ez Christ, lerwe unli-un 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i 'aw bughá hokat 'ait'oh. ⁶Khun dune khuni lait'óh-i be nohnoo'ah junih. Ndunt'ohne Yak'usda yé huske-i, Yak'usda yuk'unulhe'ust'enne buk'é dutalts'ulh whe' hint'oh. ⁷Et huwa buts'ú nedohdilh junih.

Hoot'en-i niz nohdilh

⁸Oh da' tsálhqus yo dúlhts'i inle' 'et huwa. 'Et 'andit neMoodihti, 'en be hoot'en-i nohba suli'. 'Inka ts'oodunne be hoot'en-i niz nuhúdilh 'et ndóht'e' huba' hoont'oh. ⁹Ndoni be 'ut'en k'oh, ts'iyantsuk ndet hoonzoo-un, ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un cha, 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i ts'iyawh Ndoni búlh oots'un ha whúkat 'úhoont'oh whe' hoont'oh 'et huwa. ¹⁰Et ndaht'en de, 'et whuz un'a neMoodihti hoont'i' tilhtselh. ¹¹Tsalhqus yo dilhts'ine bube 'ut'en k'oh 'aw lhe'hóozoo'. Khun buts'u nedohdilh junih, k'us ndut'enne hukwa' budáhni. ¹²Ne'hut'en-un, 'et hukwaya hoonli k'et, 'aw whulohkhun whunist'i be hoonts'i howu yats'oolhduk 'ait'oh. ¹³Et hoonts'i ts'iyanne t'ewhunilhdzin-un, 'et Yak'usda be hoot'en-i, 'i be t'eeonudzih. 'Et ts'iyanne t'ehonanzin, ndi Yak'usda be hoot'en-i, 'i be 'uwhut'ih. ¹⁴Et huwa njan ndutni,

“Mbe 'usti-un ts'enindzit!
 Yaidlane toh dunadindaih.
 'Et de la Christ oots'u ha yánduz-i,
 'i nk'édodi.”

Whunih be yinka dúlhts'i

¹⁵ 'Et huwa soo cho khahdli. Whunih be yinka dúlhts'i. Whusnine k'un'a iloh. K'us whunihne k'un'a ooht'e'. ¹⁶ 'Andit dzin whudizulh-un 'ahoolhyiz dune tank'us 'uhit'elh za 'uhut'en. 'Et huwa dzin hoondukw-unyaz neba 'et whuz'ai-un, 'et ts'ih'un un'a 'uts'uhooleh hukwa' ts'oot'en. ¹⁷ 'Et huwa khun ilóh tune' ooht'en junih. K'us neMoodihti 'en nohts'u hukwa' ninzun-un, 'et za t'oonahzeh hukwa' 'aht'en. ¹⁸ Khun te tanoohtnai' junih. 'I be be khahna-i ninta'ulh'ih. 'Ants'i Ndoni be dahbun. ¹⁹ Yak'usda ooghuni be 'ahjun. Shun teni' 'uznilhzun-i, be cha 'ahjun, 'ink'ez Ndoni shun be 'ahjun. Nohdzi yo whe nohMoodihti shun be dúlhti', 'et whuz un'a lhulh yalhduk. ²⁰ Jesus Christ neMoodihti, 'en boози' be Yak'usda 'en 'uBá, 'en ts'un ts'iyantsuk huwun 'ahoolhyiz musi dahni.

²¹ Yak'usda be nulhjut whe 'alhgoh lhudúlhti' whe 'ilhoh dune oolhle'.

Ndi yun k'ut lghuzdilhts'ine, Christ 'ink'ez oolugliz nduwult'oh

²² Nohni ookike hoonline, nohnich'oh nohkike buk'une' 'aht'en. 'Et neMoodihti ooghuni ulhchoot, 'et whuz un'a ooht'e'. ²³ Nohkike nohtso hudilhdzulh 'et huwa. Christ, Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne butso-un unli, 'et whúz un'a 'et ndúhoont'oh. 'Ink'ez Christ, wheni ooyust'e 'uts'int'oh, 'en neulhyis-un 'unt'oh. ²⁴ 'Et huwa wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, nts'en'a Christ neando 'unt'oh ook'une'tsut'en, 'et whuz un'a ts'ekoo cha dukike ts'iyantsuk whe buk'úne' hoot'en.

²⁵ Nohkike, noh'atke buk'eoohsi'. Nts'en'a Christ wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne nek'ensi' 'ink'ez neba huwá' dudulti. ²⁶ 'Et Christ neba daja la, wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne Yak'usda ba 'udun nenéninla. Too za-i k'un'a dughuni be ootsun hoolohne naneulhtsi. ²⁷ 'Et whe wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne soo 'uk'enus lhadint'ohne ts'inle whe Christ dich'oh dubut nenétalelh. 'Aw tsunyaz hoonts'i nek'ut be lhuhóodast'en. 'Ink'ez 'uts'un un'ayaz hoonts'i lhe'ts'ít'oh. 'Ink'ez lubeshi ooyit 'uztit'elh,

'aw whuz un'a nek'ehóota'alh-un hootaloh. ²⁸'Et whuz un'a dunene du'atke buk'ehoosi'. 'Et dahint'oh la dich'oh k'enahusi', whuz un'a za du'atke buk'ehoosi' huba' hoont'oh. ²⁹'Et 'aw 'ilhoghun dune dich'oh duyust'e ts'u dutnine hooloh k'us dich'oh duyust'e soo né'yulh'en. 'Et whuz un'a za neMoodihti Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne ts'iyawh bughunli. ³⁰Christ ooyust'e ndulcho whe wheni ts'iyawh ooloh tsinli 'et huwa. ³¹Njan 'et huwa, dune dubá 'ink'ez duloo cha buch'a ooya' 'ink'ez du'at za yulh oot'e' 'ink'ez nahúlt'o 'ilho za hoole'. ³²Ndi buba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et hooncha whe' hoont'oh. 'Et daja dusni whe' dusni, mbe la Christ ts'utni-un 'ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne 'udúsni. ³³Njan 'et doo cha za nohdutasnelh, dáhoont'oh whe ts'iyawh nohnich'oh k'enahsi', 'et whuz un'a za noh'atke buk'eoohsi' huba' hoont'oh. 'Ink'ez nohni ts'ekoo nohkike soo cho ubudólhti'.

Ts'oodunne uznulhyeh-un

6 Ts'oodunneyaz nohni cha neMoodihti 'en gha nohdusneke buk'une' 'ohten. 'Et ts'ih'un un'a 'uhoont'oh. ²Nohbá nohloo bulh budólhti'. 'I khuni 'i 'udechoo netl'á idan'ai-i 'ink'ez nets'u hoozi-un whulh 'unt'oh. ³'Et huwa 'i be sa' ndi yun k'ut khutihnalh 'ink'ez ts'iyantsuk whe sóo' tiht'elh, 'et nohts'ú hoozi.

⁴'Ink'ez nohni dune buzkeh hoonline, nohuzkeh khun hubunólhch'eh junih. 'Et hoonts'i neMoodihti Whuneoodulh'eh-un, 'et 'i be soo cho bugha dahni, 'et whuz un'a dubun dunólhyeh.

'Ulhane 'ink'ez moodihne cha soo cho ne'lhulh'en

⁵'Ulhane nohni cha, Christ nohdzi ndulcho-i be ook'une' 'aht'en, 'et ndunne ndi yun k'ut nohmoodih unline, 'enne cha whuz un'a za nujut be dahtlut whe buk'une' ohten. ⁶Nohmoodih nohnilh'en whe 'ahcha na'dudulh'i de, 'et whuz un'a ndaht'en iloh, k'us Christ be 'ulhnane suhli' whe ndet Yak'usda nohts'u hukwa' ninzun-un, 'et hukw'un'a ooh't'en. ⁷Noheni hoonáht'i' whe neMoodihti ba 'ulhnane 'ahli, 'aw dune ba 'ulhnane lháhloh. ⁸'Et ts'iyawh t'eeonáhzun, dune 'ulhnane k'us 'ulhnane bula nahuditnine hoonts'i, 'ut'en unzoo-i 'ahla, 'et whuz un'a neMoodihti ts'un nohba 'uk'elha whutilhtselh.

⁹'Ink'ez mbe la moodih unline, nohni cha nohdutasnelh, nohbe 'ulhnane bube' 'oonulhjoot-un whula dahtnih. T'oonuhzun nohnich'oh nohMoodihti, 'en ndo yak'uz usda 'ink'ez 'en oonalh ts'iyanne lhulh hulhgha 'uts'int'oh whe' ts'int'oh.

Nts'en'a netsudule ooch'a 'uznilhde

¹⁰Sulhutsinke, ndi khuni 'udek'ez-i 'unt'oh 'i be nohbulh yatisduk. NeMoodihti, 'en bé ts'ilhtus. Yé ulhtus-i, 'i be ts'ílhtus. ¹¹Lhts'utigan wheni be sóo nazdutitneh-i huba, Yak'usda negha ininla-i be soo nadahtneh. 'Et de netsudule ye 'uyoo unli-i, 'aw nohch'a' oolhdeh 'ait'oh. ¹²'Et ndi yun k'ut yinka dune'ne iloh bubulh Lhe'ts'údulh. 'Et hoontsi'i ntsi'-i nududehne, ndus de haándilne cha, 'ink'ez 'udetso whudilhdzuhlne cha, ntsi'ne yat whumoodihne cha, 'ink'ez ndi yun k'ut tsálhgus yo whumoodihne, 'enne ts'iyawh 'et bubulh Lhe'ts'údulh whe' ts'ut'en. ¹³'Et huwa lhts'utigan wheni be sóo nazdutitneh ha negha íninla-i, 'i ts'iyawh be soo nadoohtneh huba' hoont'oh. 'Et whe 'oh de hoontsi'-un whusahónzut de, 'aw nohch'a oodeh 'ait'oh. Ts'iyawh lhadáhja de, 'et de nudútalhyalh! ¹⁴'Et huwa dudahdilh 'ink'ez nohtsi'i toh ndai la khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i be soo cho tsunadulh'oo. Nohyust'e be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-i, 'i cha be náhdilh. ¹⁵'Ink'ez khuni unzoo-i whe nedzi ba be soo' hoont'oh-i, 'i be óoh'es le' oohneh. ¹⁶'Et ndi neba be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i 'ants'i ne'i súbal le' 'unt'oh ólhchoot. 'I be k'aza kwun le' 'unt'oh, 'i ntsi'-un nets'ítutsoh. Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be la nanoolhnoh. ¹⁷'Ink'ez be uzdujis-i, 'i be úznilh'ai le' ts'int'oh. 'Ink'ez Ndoni oosaluzti, 'ohwhi ulhchoot. 'I Yak'usda ooghuni 'unt'oh. ¹⁸Tenadudli 'ink'ez Yak'usda ts'un teni' uznilhdzun-i cha, 'et whuz un'a tenadahdli. Ndoni 'en be 'ahoolhyiz 'etsul lhe'duzíhni whe tenadahdli. 'Ink'ez nts'oh dawhut'en 'et hoontsi'i, huwahli whe Yak'usda ooch'e'ne, 'enne ts'iyawh buba tenadahdli.

¹⁹'Ink'ez si cha sba tenadahdli. 'I be khuni unzoo-i sgha tíkulh 'ink'ez 'aw whelhusaz whe yatisduk. 'Et whe la be whe' hoont'oh hooyoh-i, 'i ghun 'onghohne daja ni-un, 'et ts'iyawh whubuntistun. ²⁰'Et whe Yak'usda ba usyin-un 'ust'oh, 'adus'ai hoontsi'i. 'Inka soo cho sba tenadahdli. 'Et whe 'aw whelhusaz whe 'uyoonne cha bubulh yatisduk 'ink'ez si ts'ih'un un'a 'uwhutisdlelh.

Ye unzoo-i nohbulh óot'e'

²¹ Si nts'en'a la dast'en 'ink'ez si sts'un sulh dahooja la, 'et Tychicus 'en ts'iyantsuk nohdutánelh. 'En 'unt'oh neulhutsin ook'ets'insi', neMoodihti ts'ih'un un'a ba 'ustle-un, 'en 'unt'oh. ²² 'Et huwa ndun nohts'ú tis'a'. 'Et de dats'út'en-un t'eeonohzeh. 'Ink'ez soo cho nohdzi hoont'i' yoolhtselh.

²³ Nohni sulhutsinke ts'iyawh be nédzi dizghel-i nohgha t'íkulh. Yak'usda neBá 'ink'ez Christ neMoodihti be nék'ets'insi'-i, 'ink'ez be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i bulh nohgha tít'alh. ²⁴ Mbene la Christ neMoodihti soo 'alha' 'i be yuk'ensi'ne, 'enne ye unzoo-i bubulh 'utit'elh. 'Et ndo honeh.

Paul, Philippi Whut'enne Buts'ó K'eyanguz-i

Paul Philippi whut'enne, hadih, 'ubulhni

1 Paul 'ink'ez Timothy 'et Jesus Christ be 'ulhnane ídli. Keyoh Philippi whut'enne Christ Jesus 'en gha Yak'usda ooch'e'ne 'uht'oh, 'ink'ez huwunline 'ink'ez yula 'ut'enne cha, nohni ts'iyawh hadih nohdítni.

²Yak'usda neBá 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti 'en ts'un ye unzoo-i 'ink'ez be nedzi dizghel-i nohgha ínin'ai, 'i ts'iyawh nohbulh óot'e' nohba hukwa' nuszun.

Nohnaznih totsuk 'et huwa Yak'usda ts'un musi dusni

³Nohnaznih totsuk, 'et huwa Yak'usda ts'un musi dusni. ⁴Tenadusdli totsuk hoonúst'i' whe nohni ts'iyawh nohba tenadusdli. ⁵'Udechoo dzin 'ink'ez 'andit whuts'un ts'iyanne khuni unzoo-i be yasduk, 'et whe sla 'uht'en. ⁶Njan 'et sba nawh lhe'hoot'oh, nohni nohbulh 'ut'en unzoo-i whe' yudilh'en-un Jesus Christ oodzin de, 'et de lhaídutileh.

⁷Ts'ih'un 'uhoont'oh hukw'un'a huwun nuni nuszut. 'Inka sdzi yo 'unohusdzun. Nts'en'a dast'oh njan lhuztih tl'ool be whédust'i, 'et hoonts'i khuni unzoo-i, 'i ba susyin 'ink'ez ts'iyanne sulh be 'alha 'uhoont'oh oohtun. ⁸Yak'usda nalh nohdusni, nts'en'a la Jesus Christ dudzi ndulcho-i be nek'etsi'-i, 'et whuz un'a si cha tube nohk'énsli.

⁹Nohba tenadusdli, be t'éoonudzun-i, 'i be cha 'ink'ez ye whunih-i cha ts'iyawh, 'et whuz un'a be nek'ets'insi'-i, 'et lhat-un lhk'uz te nohba whutáleh. ¹⁰'Et 'uk'enus hoonzoo-un, 'et t'ewhutihzeh. 'Et huwa Christ oodzin whusahóolts'ut de, 'et de nohtsun hooloh 'ink'ez 'aw hoonli-unyaz nohk'é holts'it-un hootáloh. ¹¹'Ink'ez Jesus Christ 'en gha 'ut'en ts'ih'un 'unt'oh-i, 'et ndutiht'elh. 'Et whuz un'a Yak'usda ba ts'odólhti' 'ink'ez 'on nus uzdólhti'.

Christ 'en ooghu yaduk

¹² Sulhutsinke sulh dahooja la, 'et whula gha ts'e 'on nus lhane dune ndi khuni unzoo-i huyoozilhts'ai suli'. 'Et t'ewhuntahzin hukwa' nuszun. ¹³ 'Et huwa lerwe ooyoh whucho, ndunne saldanne 'ink'ez 'onghohne cha, 'et ts'iyanne t'ehoninzun Christ 'en gha lhuztih tl'ool be whédust'i lé'ust'oh. ¹⁴ 'Ink'ez neMoodihti be lhulhutsinke unline, 'enne ndi sluztih tl'ool 'i gha 'on nus 'ulcho-i be whélhoniljut Yak'usda ooghuni unzoo-i yahutilhduk ha.

¹⁵ 'Alha' whulohne sghe hoolnih, 'ink'ez sondólhdah hukwa hut'en. 'Et hoonts'i whulohne si sts'un budzi unzoo. 'Et whuz un'a Christ 'en ghu yahalhduk. ¹⁶ Nduunne sghe 'oolnihne, dich'oh 'ahuninzun hukw'un'a, Christ 'en ghu yahalhduk. 'Aw ts'ih'un un'a iloh 'uhut'en. 'Adus'ai-un 'on nus sba hoonts'i huhoolhtselh hukwa' hut'en. ¹⁷ 'Et hoonts'i whulohne 'enne be nek'ets'insi'-i, 'i be Christ 'en ghu yahalhduk. T'ehonínzun ndi khuni unzoo-i ba njan susyin, 'et hukwa 'asodilh'ai. ¹⁸ 'Et nts'en'a yahalhduk 'et whunilhchoh sba 'ants'i 'uhoont'oh. Dich'oh duk'un'a tilah yahalhduk k'us khuni 'alha' 'unt'oh-i tilah 'uhutni. Christ 'en ghu yahalhduk 'et huwa hoonust'i'. 'Et nduwihulyiz 'et whuz un'a za hoonúst'i'.

Ts'ukhuna-un, 'et Christ 'unt'oh

¹⁹ T'enoohnuszun, mbene sba tenadudline, 'ink'ez Jesus Christ ooyughi 'i be sla ewhudíja, 'et 'i be 'et huwa sla nahudutitnih. ²⁰ Ndet hukwa tse hoosdli-un, 'et daoduzni nts'oh ne'ust'en, 'et hoonts'i 'aw hukwaya oosdle' 'ait'oh. 'Et 'andit whuz un'a za 'utist'elh, 'et huwa 'aw hukwaya lhotisdleh. Khusna k'us dasusai 'et whuz un'a za be khusna-i, 'i be Christ 'et whe dústi'. ²¹ Sba njan nduhoont'oh, 'awhuz khusna za 'ust'oh de, Christ, 'en za 'unt'oh. K'us dasúsai de, 'et de whuch'a hootásdoh. ²² 'Et 'awhuz khusna za 'ust'oh de, se' 'ut'en 'i mai le' tinelh. Nts'en'a 'utahaootisalh 'aw t'oonuzúszun. ²³ 'Et sba nawh 'uhooja 'et 'ants'i whulhetoh nenúts'ut. Nts'e suba hoolhtus oole', 'et whuz un'a la oosneh. Ndo Christ bulh 'utist'elh hukwa' nuszun. 'Et 'uk'enus hootázoo' whe' hoont'oh. ²⁴ 'Et hoonts'i dálhusal de, 'et 'on nus nohni nohba hootázoo'. ²⁵ 'Et whuz un'a 'uk'enus soo' hoont'oh, 'et sba 'alha 'uhoont'oh. 'Et huwa t'oonuszun dálhusal de, 'ink'ez njan za susda de ts'iyawh nohbulh za tist'elh. 'Et be

nohba 'alha 'uhoont'oh-i 'on nus untiyeh, 'ink'ez 'on nus hootáht'e'. 'Et whuz un'a 'uwhutát'elh. ²⁶'Et sba hoonah't'i' 'ink'ez nohghu nánusja de, 'et de si sgha lkh'uz te Jesus Christ dutálhti'.

Christ ba soo uznoot'i 'ink'ez 'en ba dzoh nuts'oozut

²⁷Nts'oh dahooja hoonts'i, Christ ooghuni unzoo-i, nohba hukwa' ninzun hukw'un'a za yun ka dúlhts'i. Khun nohbulh 'ust'oh de, k'us nohch'oh 'ust'oh de, ts'iyantsuk whe nohbulh údutasts'o nohyughi 'ink'ez nohzul bulh 'ilho za 'unt'oh. 'Et whuz un'a za Jesus ba oohyin. Ndi khuni unzoo-i, 'et 'i be be 'alha 'uhoont'oh-i ts'ut'ih, 'et 'i be 'alhgoh 'ants'i 'ilho za lé'aht'oh 'et 'i be hukwa' 'aht'en. ²⁸'Ink'ez nohch'az ditnine, 'enne bube noolhjut junih. 'Et ndaht'oh de, 'et soo ts'et whucho whúbunulhtun, 'enne musai tilehne 'uhint'oh. 'Et hoonts'i nohni dujihne 'ahli. Yak'usda 'en nohba' hoonla. ²⁹'Et Christ 'en ba nohtl'a hóolts'ut, 'aw nohba 'alha' 'unt'oh za iloh, ooba dzoh nahdeh-un cha. ³⁰'Et ndet whe dzoh nusuzut-un, 'et whunulh'en 'ink'ez whulh 'udahts'o, 'et ndust'oh.

Te'uzdudil'en whe 'alhgoh 'ilho za ts'oole'

2 'Et huwa Christ 'en nohbulh 'unt'oh nohla' tinelh ha eh? Christ ye nohk'ensi'-i, 'i be eh k'enánohni'ah? Ndoni 'alhgoh eh nohbulh 'únt'oh? 'Ink'ez nohts'un únzoo eh? 'Ink'ez nohgha te'ninzun eh? ²'Et whuz un'a 'uhoont'oh, 'inka be hoonust'i-i ts'iyawh lhadáhla. 'Et noheni ts'iyawh 'alhgoh oot'e'. Be lkh'ehs'-i, 'i cha 'ilho za 'utit'elh. Nohzul bulh 'ilho suhli' le' ooh't'e'. 'Et whe daja nahzun, 'et 'ilhoghi za tileh. ³Nohnich'oh hukwa' nahzun te za ne'óoh't'en junih. 'Ants'i yo 'údudulhdzun 'ink'ez 'uyoonne nohanus hinzoo noohzin. ⁴Nohnich'oh za khun nuni noohdzut junih. 'Et k'us 'uyoonne cha bughu nuní nahzut bula tiht'elh ha.

Christ, Yak'usda unli, 'et hoonts'i te'dudil'en whe ndi yun k'ut inda'

⁵'Et ndet Christ Jesus 'en howu nuninuzut, nohni cha 'et za howu nuni noohdeh.

⁶Yak'usda dant'oh, whuz un'a za 'unt'oh.

'Ink'ez Yak'usda yundult'oh whe 'unt'oh.

- Dich'oh Yak'usda yulh hulgha 'unt'oh-un 'aw whe lhé'dudilti'.
 'Et huwa 'aw Yak'usda gho tiz'ai lhnízun.
- ⁷Et k'us ts'iyawh whula ditni whe be 'ulhnane dahint'oh la,
 'et hóolhchoot, 'ink'ez dune dót'en suli'.
- ⁸Ink'ez dune dót'en whe hinilh'en
 'ink'ez dich'oh ts'iyanne anyo 'unt'oh na'dudulhtsi.
 Datítsah whuts'un duBá yuk'une' 'ut'en tulalhgus
 k'ut datítsah 'et hoontsi'.
- ⁹Et huwa Yak'usda ts'iyantsuk whando whe yudálhti'
 'ink'ez ts'iyai oozí' ando 'unt'oh hukw'un'a yoozi' whulhtsi.
- ¹⁰Et huwa Jesus boozi',
 'i gha ts'iyanne dugwutsi be hits'un nudútalyalh whe' hoont'oh.
 Yak'uz whut'enne 'ink'ez ndi yun k'ut whut'enne,
 'ink'ez yun t'ah 'unt'ohne, 'enne cha ts'iyawh.
- ¹¹Ink'ez lhelhyoo khuni be yalhdukne,
 'enne ts'iyawh njan duwhúdutinelh,
 Jesus Christ neMoodihti 'unt'oh.
 'Et whe Yak'usda neBá,
 'en hidílhiti' whe' hutni.

Be hoot'en-i nulene

¹²Et huwa ook'esi'ne nts'en'a daht'oh nohbulh 'ust'en inle' whe Yak'usda k'une' 'aht'en. 'Andit 'aho 'aw nohbulh lhe'ust'oh 'et hoontsi' 'on nus 'uk'une' 'ut'enne tihleh. 'Et huwa soo ts'ih'un un'a nohdusni, nts'en'a la dihjiz inle', 'et whénulhjut 'ink'ez nohyust'e dutlut, 'et whuz un'a lhadáhleh hukwa' 'uht'en. ¹³Yak'usda 'en 'unoh'ulh'en. Ndai yuka' ninzun 'ink'ez nts'en'a hukwa' ninzun, 'oh te né'nohulh'en.

¹⁴Ts'iyantsuk whe lhdulhyoh 'udoohni' junih. 'Ink'ez khun te lhch'a holh'e' junih. ¹⁵Nohk'ehóotalts'ulh-un, 'et whuyit 'uht'oh 'ink'ez ootsun hoolohne oohle', 'et whuz un'a Yak'usda buzkeh tihleh 'et whe 'aw nohk'e' holts'it 'ait'oh. Ndunne tank'us 'únt'ohne 'ink'ez lubeshi 'uk'enus ntsi'-i ooleh hukwa' 'ut'enne, 'enne butoh 'ulhdzis be hoot'en-i k'un'a ooht'e'. ¹⁶Ndi khuni be ts'ukhuna-i, 'i za soo cho oohtun. 'Et whuz un'a Christ oodzin de, dalcho-i be hootást'e'. 'Oh de de, whusúntilhtun niz de ndet la hukwa 'ist'en-un 'ink'ez ndai 'is'en-i, 'i ts'iyawh 'aw 'ants'et lhe'úst'el.

¹⁷ 'Et hoonts'i be nohba 'alha 'uhoont'oh-i, 'ink'ez Yak'usda ba 'aht'en-un, 'ohwhi 'ants'i Yak'usda gha t'aih-i le' 'unt'oh. 'I k'ut be khusna-i 'ants'i nadísjul le 'ust'oh, 'et huwa hoonúst'i', 'ink'ez ts'iyawh nohbulh whúnusni. ¹⁸ 'Et huwun za nohni cha hoonáht'i' 'ink'ez sulh whunulhni.

Paul Timothy ghu yalhduk

¹⁹ 'Et Jesus neMoodihti 'en oot'a ninustan whe Timothy 'aho nohts'un tis'alh. 'Et whusanája de, daht'oh la sudáni' de, 'et la hóst'e'. ²⁰ 'Aw dune yundult'ohne hooloh. 'En la soo cho nohghole'. ²¹ 'Uyoonne ts'iyawh didutch'oh dude 'ut'en k'oh za hukwa hunuta, 'aw Jesus Christ be 'ut'en k'oh iloh. ²² 'Et hoonts'i Timothy nts'en'a dune unli, nohni ts'iyawh t'eeonúhzun. Dune ooye' nts'en'a dubá yula 'ut'en, 'et whuz un'a za 'ulhna k'un'a ndi khuni unzoo-i, 'i be lhla 'ít'en. ²³ 'Et huwa 'et njan nts'en'a sulh daootanelh-un, 'et nawhus'ai de, 'aho la nohts'ún tóos'a'. ²⁴ 'Et hoonts'i neMoodihti 'en oot'a nínustan si cha 'aho nohts'un tisyalh nuszun.

Paul Epaphroditus yudálhti'

²⁵ 'Et howu nuni nuszut, Epaphroditus 'en nohts'un tóos'a' huba' hoont'oh. 'En neulhutsin 'unt'oh. Sulh 'ut'en-un cha 'unt'oh 'ink'ez 'iloh salda ídli. 'Et nohni nohba khuni na'á-un cha unli. 'En 'unt'oh ndet hukwa' nuszun-un, 'et whunilhchoh whe sla 'ut'en. ²⁶ 'Oh da' ndun bulh 'údahts'o nduda inle'. 'Et huwun oodzi únduda 'ink'ez nohni nohk'éninli. ²⁷ 'Ink'ez 'alha' tube ndida'. 'Ankw'us dazsai, 'et hoonts'i Yak'usda yugha té'ninzin. 'Aw 'en za iloh, si cha sgha té'ninzun. 'Et huwa 'on 'un lhan'un te ts'odi lhúsdloh. ²⁸ 'Et huwa 'aoodunih be nohts'un whes'a'. Ah'en de, 'et de la hóht'e'. 'Ink'ez la 'aw tube sdzi lhundoosdoh. ²⁹ 'Inka neMoodihti 'en gha hoonáht'i' whe yoh danúlhtih. 'Et ndunt'ohne, ubudúlhti'. ³⁰ 'Et Christ 'en be 'ut'en k'oh huwa, 'ut'en ooba lhai k'et, 'ankw'us dazsai. Dich'oh ye khuna-i, 'i hoonts'i ooba 'ants'i yint'oh. 'Et huwa ndet whe sla tihnelh inle', ndai la be sla lhe'áhnél-i, 'i ts'iyawh dich'oh ye sla 'uja.

Christ 'en za ba ts'oot'en

3 Sulhutsinke 'udek'ez-un nohdusni. NeMoodihti 'en bulh ts'ónilhni! Nohts'ó k'ergus-i, 'i za 'unt'oh. 'Et hoonts'i sba 'ants'i hoonli, 'ink'ez bé dóohjih sih.

²Mbene lhike ndult'ohne buch'a huwahli. 'Ink'ez 'ut'en ntsi'-i 'ulh'enne cha buch'a huwahli. 'Ink'ez yané'dudut'asne cha buch'a huwahli. ³'Et wheni ts'ih'un un'a ts'ot'az 'et huwa. 'Ink'ez Ndoni 'en be Yak'usda ts'un teni' uznilhdzun. 'Ink'ez Christ Jesus ooba ts'odilhti'. 'Ink'ez neyust'e k'oh ts'e 'et 'aw whut'anílhts'unítan. ⁴'Et hoonts'i si cha hukwa' nuszun de, syust'e k'oh ts'e, 'et za whut'arinustan 'et hoonts'i hukwa lhe'núszun. 'Et 'uyoonne duyust'e k'oh ts'e 'uhint'oh, 'et si 'on nus whuz un'a 'ust'oh.

⁵Whuzusdli whuts'un lhk'u dit dzin 'et ooka dune tsinli k'ut nehoot'as, 'et ndusíhinla. Israel oots'uhainzut-un usdli. Benjamin bulh didowhne, 'ilhoghun 'ust'oh, 'ink'ez Hebrew bughuni k'oh ts'e yasduk-un 'ust'oh. 'Ink'ez pharaseene, dahoont'oh whe Moses be 'udustl'us k'une' hut'en, 'et si cha bubulh didowh-un 'ust'oh. ⁶Tube hoolhtus whe 'ust'en. 'Ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne dzoh nubusdeh inle'. 'Ink'ez dune Moses be 'udustl'us be ts'ih'un 'unt'oh-un tileh de 'et huwa 'aw whe sk'ehóotalts'ulh-un hootáloh whe 'ust'oh.

⁷'Et hoonts'i ndóohoolcho whe sba hoonzoo sutilhtselh inle', 'et Christ 'en ba 'ants'et 'íst'en whuzdli' 'et nawhus'ai. ⁸'Aw 'et za iloh 'uwhudusni, Christ Jesus 'en sMoodihti dant'oh la t'ezninzun-un, 'et hooncha k'et 'aw 'uzdooni' 'ait'oh. Dáhoont'oh ooghu t'eeonúszun-un sghu hóolhchoot-un, 'et whunilhchoh whula disni. 'I ts'iyawh 'un tukat-i sba unli 'et huwa 'on nus Christ t'enooszeh ha. ⁹'Ink'ez 'en ooyudúsda. Moses be 'udustl'us, 'aw 'i gha ts'ih'un dune lhúsdloh inle'. 'Et k'us Christ sba 'alha' 'unt'oh 'et huwa ts'ih'un dune susdli'. Be ts'ih'un un'a be dune tsinli-i, be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Yak'usda ts'un ha whúlt'suk. ¹⁰'Et Jesus Christ 'en t'entiszeh hukwa' nuszun. Ye ulhtus-i, 'i be dunaidilhti, 'ink'ez dahoont'oh whe dzoh nusuzut, 'et cha t'ewhuntsizeh. 'Et dazsai, si cha whuz un'a za 'utisnelh. ¹¹'Et 'alha 'uhoont'oh, si cha yaidlane toh ye dunadija-i, si cha uncha ndúsja.

Ndo whuz za hukwa' ts'oot'en

¹²'Awhuz 'aw whunilhchoh huba soo lhe'ust'oh. 'Ink'ez soo 'et lhadúlya-un susdli'. 'Et hoontsi'i nust'i za 'ust'oh. Di ha Christ Jesus 'en silhchoot, 'et whuz un'a si cha itáschulh. ¹³Sulhutsinke sich'oh 'awhuz whuschoot lhnúszun, 'et hoontsi'i 'ilhoghun huba za 'et ndust'en. Ndet la senghu hooskat-un, 'et 'aw howu nuní lhnuzuszut whe whunaoodíznoh. 'Ink'ez stso ts'e hoonli-i, 'i za óschoot hukwa' 'ust'en. ¹⁴Yak'usda Christ Jesus ndo negha whúta'alh-un, 'et whuts'un za hukwa' 'ust'en.

¹⁵'Et huwa lhadulyane, 'enne cha whuz un'a za nuni hunoodeh, 'ink'ez nohni 'uts'un un'a 'unahzun de, 'et hoontsi'i ts'iyawh Yak'usda t'enohwhuntilhdzeh. ¹⁶'Et hoontsi'i ndet la 'uda' neghá whults'ut-un, whuz un'a za nuts'óodilh 'ink'ez lhk'un'a za nuni uznoodeh.

'Awet yun k'ut uzdilhtsi'i 'et hoontsi'i yak'uz nekeyoh whe' hoont'oh

¹⁷Sulhutsinke sk'un'a 'aht'en. 'Ink'ez 'uyoonne si sk'un'a neMoodihti ba yinka dilhtsi'ine, 'enne cha bunulh'en. Wheni nek'oh ts'e ooh't'e' ha 'uts'int'oh. ¹⁸'Et lhane 'aw whuz un'a yinka hudílts'ih. Lhat nohdásni'. Doo cha za snatsul too' hoonli whe nohdúsní, 'enne Christ ootulalhgus ch'az ditnine 'uhint'oh. ¹⁹Ooba 'alha' lhe'hoot'ohne ninta'hutit'elh. Bubut 'i buba Yak'usda unli. Ndi yun k'ut yooya ts'iyawh hiyulh 'unt'oh 'ink'ez 'i za hiba whudílhti'. Ndi yun k'ut hoonli-i, 'i za ghu nuni hunudeh. ²⁰Wheni 'et yak'uz nekeyoh whe' hoont'oh 'et huwa. 'Et whuts'un neulhyis-un nets'u tiyalh, 'et huba néznisdil. Jesus Christ neMoodihti, 'en 'unt'oh. ²¹'Ink'ez neyust'e tel'en-i, 'i duyust'e diziti-i k'un'a 'unt'oh yutilhtselh. Ye ulhtus-i, 'i be ts'iyantsuk ook'une' whut'en, 'i be 'uyoo yust'e neba itilhtselh.

4 'Et huwa sulhutsinke ook'esi'ne nohk'énisli cha 'ust'oh. Nohni nohgha hoonúst'i', 'ink'ez nohni sba be whuch'a whundeh-i 'ahli. Ook'esi'ne, neMoodihti 'en ba soo cho núdulhya.

²Nohni ts'ekoo Euodia 'ink'ez Syntyche, nohghu tedusdli, neMoodihti 'en be lhk'un'a za nuni nuhzut.

'Ilhoh za 'uts'oot'e', 'alhgoh ts'uhót'e', 'ink'ez tenazdoodli

³Ink'ez nyun ts'ih'un sts'ú ditni-un inli, nts'u tedusdli, ndunne ts'ekoo, khuni unzoo-i be sla 'it'enne, 'enne bula 'int'en. Clement, 'en cha, 'ink'ez 'onghohne cha sla 'it'enne, 'enne ts'iyawh ndi 'udustl'us khunane buboozi' ook'usguz-i, 'i k'ut 'enne cha buboozi' 'uk'usguz.

⁴NeMoodihti 'ahoolhyiz 'en be whunúlhni! Doo cha za 'udusni, whunúlhni! ⁵Ts'iyanne dune soo ne'bulh'en. NeMoodihti whusanátidalh-un 'awet whenghoh 'úhoont'oh. ⁶Hoonli huwu ni oohle' junih! 'Et k'us ts'iyaitsuk ooba tenadahdli. 'Ink'ez tedahdlih, 'ink'ez musi dóhni'. Be ndunihzut-i, 'i ts'iyawh Yak'usda ts'un ooka' dahni. ⁷'Ink'ez Yak'usda be nedzi dizghel-i, hooncha k'et 'aw t'eznoozeh 'ait'oh. 'Et Christ Jesus 'en be nedzi dizghel-i, 'i nohdzi yo 'ink'ez noheni cha 'et ts'iyawh yughu tileh.

Ts'iyawh nohba whudizti'-un, 'et howu nuni nuhzut

⁸Sulhutsinke 'udek'ez nohdusni. Ndai la 'alha' 'unt'oh-i, ndai la k'us hóoncha-un, ndet la ts'ih'un 'uhoont'oh-un cha, di la ootsun hooloh-i, di la 'uzoo'-i, ndet la 'et nduhoont'oh-un hoonzoo whe howu yats'ulhduk, ndi ts'iyawh nohba whudizti'-un, 'oh za howu nuni nahdeh. ⁹Ndet si sgha whe hodilh'e'-un, 'ink'ez ndai sghuni ulhchoot-i, 'ink'ez whudáhts'o-un, 'ink'ez nohnal'h 'ist'en-un, 'et cha, whuz un'a ne'ooht'en. 'Ink'ez Yak'usda be whúdzghel-un, 'en si nohbulh óot'e'.

Philippi whut'enne bula hooni

¹⁰'Et sa' inle' whe doo cha za sghu nuní nahzut 'ink'ez 'ahoolhyiz snalnhni 'et hoonts'i whe sla' tiht'elh 'aw nogha lhuwhulhtsit. 'Et huwa neMoodihti 'en be hoonúst'i'. ¹¹'Aw be ndunusdzit-i, 'i ooghu yalhuzusduk. Nts'en'a la dast'oh, 'et hoonts'i hoonúst'i'. 'Et whuz un'a hodiz'e'. ¹²T'eoonuszun hoonliyaz 'endunidzit, 'ink'ez lhai 'ust'i-un, 'et cha t'eoonuszun. 'Et huwa nts'oh dahoont'oh hoonts'i sye'últ'silh-un, 'ink'ez unusdai-un cha, 'ink'ez 'uzdlai-un cha, 'ink'ez 'endunisdzit-un, ts'iyawh t'eoonuszun. ¹³Christ 'en 'uja be stus-i sgha nín'ai. 'En be ts'iyantsuk 'uwhus'en.

¹⁴'Et hoonts'i dzoh nusúszut-un huwa, 'et hoonzoo whe 'ahja sla 'iht'en. ¹⁵Philippi whut'enne, nohni za sla 'áhja. 'Udechoo khuni unzoo-i be yawhenusduk whe, 'ink'ez hukw'elh'az yun k'ut Macedonia howu natsíja whe, ndunne Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne ts'iyawh, 'aw 'ilhoghun hoonts'i hoonliyaz sgha lhi'al. Nohni za 'et ndúsahla. ¹⁶Keyoh Thessalonica 'et susda whe, ndai lhúst'i inle', nat lkh'elh'az stso tl'a'ih'ai. ¹⁷'Aw hoonliyaz sgha' tih'alh-un, 'et hukw'úlhuzust'oh. Nus de nohba 'uk'elha tileh-i, 'i za nohba ooka' nuszun. ¹⁸'Alha' ts'iyai lhai 'ust'i. Epaphroditus 'en be ndi stso tl'ahla-i, 'i ts'iyawh úschoot, 'ink'ez 'unísdaí. Sooltsun-i, 'i ndulcho whe oonawhultsun le' 'únt'oh. 'I huwa t'aih-i 'unt'oh. 'Et huwa Yak'usda tube cho hoont'i'. ¹⁹'Ink'ez Christ Jesus ye dizti-i, 'i gha sYak'usda be ndunihdzit-i, ts'iyawh nohgha ítalelh.

²⁰'Et neYak'usda 'ink'ez neBá, 'en ts'un 'ilhiz wheni tube cho uzdlíhti'. 'Et ndo honeh.

Ts'iyanne Yak'usda ooch'e'ne, ts'iyawh hadih budohni

²¹Mbene la Christ Jesus 'en be Yak'usda ooch'e'ne, ts'iyawh hadih sba budohni. 'Et sulhutsinke szih dilhts'ine, 'enne cha hadih nohuhútni. ²²'Ink'ez Yak'usda ooch'e'ne njan dilhts'ine, 'enne ts'iyawh hadih nohuwhutni. Mbene Ceasar ooyoh dilhts'ine, 'enne soo hadih hutni.

²³NeMoodihti Jesus Christ ye unzoo-i, nohni ts'iyawh nohbulh oot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul, Colossia Whut'enne Buts'ó K'eyanguz-i

Colossia whut'enne Paul hadih 'ubulhni

1 Si Paul Jesus Christ 'en be whel'a'-un 'ust'oh. Yak'usda whuz un'a sba hukwa' ninzun. 'Ink'ez neulhutsin Timothy bulh.

²Nohni Colossia whut'enne Christ unidulhne hadih nohts'útni. Christ 'en ooyudúlhts'i. Yak'usda ooch'e' 'ahli. Nohni neulhutsinke ooba 'alha 'uhoont'ohne 'ahli. Yak'usda neBá 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti, 'en ts'un nohdzi dóghel 'ink'ez ye unzoo-i cha nohbulh óot'e' ha, 'et whuz un'a za ooh't'e' hukwa' nuszun.

Dahoont'oh whe Christ Jesus 'en nohba 'alha' 'unt'oh

³Et Yak'usda Jesus Christ neMoodihti ooBá, 'en ts'un musi ts'utni, 'ink'ez 'ahoolhyiz nohni nohba tenazdudli. ⁴Nohni nohbulh uzdits'o dahoont'oh whe Christ Jesus 'en nohba 'alha' 'unt'oh 'ink'ez Yak'usda ooch'e' unline, 'enne ts'iyawh buk'ehsi'. ⁵Ndai yak'uz ts'e nohba 'ilhozkat-i, 'i ooka tse hóhle'. 'Et huwa buk'eooh'tsi', 'ink'ez khuni unzoo-i whutsoda' bulh 'údahts'o. ⁶Ndi khuni unzoo-i ndi yun k'ut ndulcho whe núdilh'ts'ut 'ink'ez 'i be 'unizt'ai le' hint'oh. Nohni cha whuz un'a za nohghu dilts'ut. Ndet dzin 'udechoo whudáhts'o whe khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i gha Yak'usda ye unzoo-i t'ewhunihzin, 'ink'ez 'on nus soo náhyeh. ⁷Epaphras 'en 'ilhoghun be 'ustle-un, 'en nebulh 'ut'en-un 'unt'oh 'ink'ez ook'ets'intsi'. 'En gha ye unzoo-i hodilh'e'. 'En nohni nohba Christ 'en yuba ne'ut'en-un unli 'unt'oh, 'ink'ez 'aw nohla dootnih 'ait'oh. ⁸'Ink'ez Ndoni be ts'iyanne k'ehsi', neúlhni.

Christ 'en ts'iyantsuk whe 'uk'enus dizti'-un 'unt'oh

⁹'Et whula gha ts'e 'oh da' ndet dzin whulh 'úzdants'o, 'oh da' whuts'un nohba tenazdudli-un 'aw 'etsul lhe'ts'udísni. Whuz un'a Yak'usda nohba ts'oodulhkut whe nohts'o hukwa' ninzun-un, soo ts'ih'un un'a t'ewhunoozhéh. 'Et whe Ndoni 'en be, be whutnih-i 'ink'ez be t'oonudzun-i cha, 'i ts'iyawh 'i be dut'íhbun. ¹⁰'Et neMoodihti 'en ba ts'ih'un un'a ndi yun k'ut dúlhts'i. Ndai 'ulh'en-i ts'iyawh yé hot'e'. 'Ut'en unzoo-i 'i oots'u ha yóokat, 'ink'ez Yak'usda 'on nus t'entihzéh. ¹¹Ye ulhtus-i dizti'-i, ts'iyawh 'i be 'on nus ulhtus óohle. 'Ink'ez hoonáht'i' whe soo hoonli talhodahni 'ink'ez dzoh nahdeh-un whulh nudulhya. ¹²'Ink'ez neBá musi dahni. Yak'usda ooch'e'ne be hóot'en-i toh nudilhyanne, 'en yut'i-i bugha ítalelh-i, 'i ooloh negha tikulh, 'et wheni soo' ts'uldzoo' nesulhtsi. ¹³NeBá ndi tsalhgus yo ulhtus-i ts'u ha náneanla, 'ink'ez duYe' yuk'ensi'-un, nts'e whulerwe unli-un, 'et nenáneninla. ¹⁴'En duduzkai' be naneonket. 'Et whe nelubeshi ts'iyawh neba 'un yutilhdil.

¹⁵'Et Yak'usda 'aw lhist'en whe 'unt'oh 'et hoonts'i ooYe' 'en yundult'oh whe 'unt'oh t'ets'oninzun. Ndi ts'iyaitsuk 'ulya-i, 'i 'udechoo whuzdli-un unli, 'et huwa ts'iyawh whumoodih unli. ¹⁶'En be ts'iyaitsuk 'ulya 'et huwa. Ndai yat 'ink'ez yak'uz cha 'unt'oh-i, 'ink'ez ndi yun k'ut cha. Ndai uznilh'en-i 'ink'ez lhts'is'en-i cha. Yak'uz ts'e kw'uts'uzda cho dizti'-i k'udilhts'ine, 'ink'ez nududeh-i ulhtus-i, 'i cha 'uyínla. Ndet la whe hooncha tune' whut'en-un, 'ink'ez whulohne nududeh-i 'uyoo nududeh-i k'une' yul'en, 'ohwhi cha 'uyínla. 'En oogha 'úhoolya 'ink'ez ooba 'uhóolya. ¹⁷'Ink'ez 'en 'unt'oh ts'iyai tso unli, 'ink'ez 'en gha ts'iyai lhootun le' 'unt'oh. ¹⁸'Ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, hiyust'e hinli, 'en butso whudilhdzulh-un 'unt'oh. Mbe 'udechoo whe' whudit'en-un, 'en 'unt'oh. 'Ink'ez yaidlane butoh, 'en 'udechoo whuzdli-un 'unt'oh. 'Et 'en ts'iyaitsuk yanus dizti'-un 'unt'oh.

Christ Yak'usda duts'un nenánedilya

¹⁹Yak'usda hoont'i' whe nts'en'a la dant'oh, ooYe' yulh hulhgha 'unt'oh whe 'unt'oh. ²⁰'En gha ts'iyaitsuk 'ink'ez wheni cha Yak'usda duts'un nenánedilya. Ts'iyaitsuk ndi yun k'ut 'unt'oh-i, 'ink'ez yak'uz cha 'et

hoontsi'i, tulalhgus k'ut buzkai' ooch'a yuntsus-i, 'i be whudizghel neba whulhtsi.

²¹ 'Ink'ez 'oh da' nohni cha Yak'usda ooch'oh 'aht'oh inle'. Noheni be ooch'az ditnine 'ahli inle', 'ink'ez hoontsi' tune' zaht'en. 'Et hoontsi' dughu nanohnínla. ²² OoYe' ndi yun k'einya whe wheni nek'un'a ooyust'e whuzdli', 'ink'ez 'i be neba dazsai. 'Et huwa 'aw 'on 'un nebulh lhúhiskoh. 'Et whe nohtsun hooloh tileh. Nohk'éholts'it cha 'ait'oh. 'Ink'ez 'aw 'on 'un nohch'az yaooduk 'ait'oh. 'Et whuz un'a duBá ts'un nohtileh. ²³ Be nohba 'alha 'uhoont'oh-i, soo duts'o-i whe oohtun. 'Ink'ez whuduts'o-un yoh ook'u whuz'ai-i le' 'aht'oh. 'Ink'ez khuni unzoo-i bulh 'udahts'o-un, ndi khuni ooka tse hóohli khun oola doohtnih junih. Ndi yun k'ut ndulcho whe ndi khuni unzoo-i bugha ídilt's'ut. 'Et huba si, Paul, Christ ba ne'ut'en-un susdli'.

Soo hooltus whe 'ust'en

²⁴ 'Et 'andit Christ 'en gha nohba dzoh nuszut-un hoonúst'i'. 'Et syust'e k'oh 'uhoont'oh-un 'i be 'en ooyust'e ba lhaoodutisdleh. Ndi ooyust'e, 'i Yak'usda ba 'ilhunaoodulh-un, 'et 'uw'húlhni. ²⁵ 'Et huba ooba ne'ut'en-un susdli'. Yak'usda ye soo' whulh'en-i, nohni nohgha sgha whunt'ai, 'et whe nohba oola 'ust'en-un susdli'. 'Et Yak'usda ooghuni ts'ih'un un'a lhadutisdleh. ²⁶ Ndi whe' hoont'oh hooyoh-un, 'aw niz de ha oodanzut whuts'un, ts'iyanne buch'a whunist'i. 'Et hoontsi' 'awet Yak'usda ooch'e'ne, wheni ts'iyawh ts'et gaih whunénilhtan. ²⁷ Ndi whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et t'ets'ontizeh 'et nets'u hukwa' ninzun. Dawhuldzoo' 'ink'ez dawhulcho 'uhoont'oh 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buba' hoont'oh. Christ 'en nohyudinda, 'et huwa Yak'usda ye dizti'-i, 'i ooka tse hoohli.

²⁸ 'En ghun ts'iyanne bulh yats'ulhduk. Be whutnih-i, 'i be ts'iyanne bugha ts'út'ni, 'ink'ez ts'iyawh whubuts'odulh'eh. 'Et whe ts'iyanne Christ Jesus 'en be lhadulyane 'uhoot'e'. 'Et whuz un'a za 'uhint'oh whe neBá oots'un buztileh. ²⁹ 'Et huba soo hoolhtus whe 'ust'en. Nts'en'a ye ulhtus-i, 'i ye sílhtus whe 'ust'en, 'et 'uw'hultus whe 'ust'en.

Ndi yun k'ut khuni, 'i 'ants'i 'únt'oh, Christ 'en 'udetso 'unt'oh

2 'Et nohni Laodicea whut'enne, 'ink'ez mbene la 'aw sulhi'elne, nohni ts'iyawh t'ewhutihzeh 'et nohts'u hukwa' nuszun, dawhulcho-i be hoolhtus whe nohba hukwa' 'ust'en. ²'Et budzi do na'ootneh 'ink'ez be lhk'ets'usi'-i be 'ilho nahoodle'. 'Et whuz un'a ndi Yak'usda be whe' hoont'oh hooyoh-un, daltsuk 'uzoo'-i, 'i be' hoont'oh, 'i ts'iyawh soo ts'ih'un un'a t'ewhuntiszeh. NeBá 'ink'ez Christ cha, 'enne bughun 'uhoont'oh. ³Dawhuldzoo'-i be ts'uwhunih-i 'ink'ez daldzoo'-i be t'eeonúdzun-i cha, 'i ts'iyawh 'en ooyo ts'e neba whuntih'i. ⁴Njan nohdusni khun 'uyoonne soo yahalhduk whé nanohonoo'ah junih. ⁵'Aw syust'e be nohbulh lhe'ust'oh. 'Et hoonts'i syughi 'i be nohbulh 'ust'oh. 'Ink'ez hoonust'i' whe ts'ih'un un'a ne'aht'en-un 'ink'ez Christ ulhtus-i be nohba 'alha' 'unt'oh, 'et ts'iyawh t'eeonúszun.

⁶'Et huwa nts'en'a Christ Jesus 'en neMoodihti úlhchoot, 'et whuz un'a ndi yun k'ut dúlhts'i. ⁷'En be 'ants'i nohghih whuzdli' le' 'aht'oh, 'ink'ez 'en be ulhtus sáhli. 'Et whuz un'a nohba 'alha 'uhoont'oh-un, 'en bulh 'ilho oohle' ha. 'Et whunanohodalh'e', 'et whe 'on nus ulhtusne tihle. 'Et huwa lhk'uz te musi dáhtni.

⁸Huwahli doo ka la 'uyoonne nanohonoo'ah buk'úne' ooh't'en ha. Dune dich'oh duk'un'a nuní hunuzut-un, k'us 'ants'i khuni be yáhalhduk-un, k'us dune didutch'oh duk'oh ts'e huhutni, k'us ndi yun k'ut huwu ni hukw'un'a dune hohodulh'e'. 'Aw njan Christ ook'un'a iloh.

⁹Yak'usda dant'oh la unli, 'et Christ 'en ts'iyawh 'ilho just'e za yudinda 'et huwa. ¹⁰'Ink'ez nohni cha ooyudúlhts'i, 'et whe lhadínt'ohne suhli'. Njan dune 'udetso whudilh dzulh-un 'ink'ez dune ando 'uhint'oh-un, Christ 'aw 'en za ts'iyantsuk k'une' whul'en.

**Moses be 'udust'us ook'une' ts'ut'en-un,
Christ ts'iyawh neba gak whulhtsi**

¹¹'Ink'ez 'en be nohuhúzt'us le' 'aht'oh. 'Aw dune oola be lhe'hóonel. Lubeshi nohyust'e be 'ulh'en-i, ts'iyawh nohyust'e yuch'a nayuzdla. Whuz un'a Christ 'unohínla. ¹²Too be 'úlhneh whe 'et 'ants'i hiyulh ánohalhti lé'aht'ih. 'Ink'ez Yak'usda be 'ut'en-i, 'i be yaidlane toh Christ dunabudinla,

'et nohba 'alha 'uhoont'oh. 'Et 'i be dunabudinla, 'et whuz un'a nohni cha hiyulh dúnanuhodinla whe' hoont'oh.

¹³'Ink'ez nohni ninta'aht'ih-un 'ink'ez nohyust'e k'ut 'aw lhunohuhít'us, 'et huwa dazahtsai whe 'aht'oh. 'Et hoonts'i 'andit 'en bulh nakhíhtna' whe 'aht'oh. Ts'iyawh whe tank'us 'úts'it'en-un neba whula ditni. ¹⁴Dune ne'hutit'en-un Moses ooghuni 'uk'u neyuzguz-i nedulhyoh 'uhoont'oh'un, 'et ts'iyawh neba whusanáhon'ai. Ndi 'uk'ehóoguz-un, 'et nedulhyo ts'e hoont'oh. 'Aw whenghu ts'óya' 'ait'oh. Ndi khuni yílhchoot 'ink'ez tulalhgus k'ut wheyundunilht'o whe ts'iyawh neba gak whulhtsi. ¹⁵Ndunne ntsi'-i nududehne 'udetso whudilh dzulhne, 'ink'ez dune ando 'uhint'oh-un cha, 'et whe hilhtus-un ts'iyawh bughu nahóolhchoot. Ts'iyanne nalh yooya 'ubulhtsi. 'Et whe buch'a' nilhde.

¹⁶'Et huwa ndai 'ah'alh-i 'ink'ez ndai 'ahtnai cha, k'us budzenis whuti, 'ink'ez sa i'aih-un cha, 'ink'ez Lizwif nahulyis dzin cha, ndi 'i ts'iyawh 'et huwun nohodoolhtsi' junih. ¹⁷'Ohwhi 'ants'i tsa whus'ih le' hoont'oh. 'Et hoonts'i nus de whusawhutilts'ulh-un, Christ ooch'e' 'uhoont'oh, 'et za ts'ih'un 'uhoont'oh. ¹⁸Ndet whuch'a oonúlhde-un nohghá whults'ut khun 'uyoonne nohghu ha óodunit'ah de, khun buk'oh ts'e oohneh junih. Ndut'enne huhoont'i' whe huwhuts'it whe dudzi yo 'uhilhdzun na'hududil'i. 'Ink'ez lizas ts'un tenahududli. 'Ink'ez ndet la 'aw lhuhuhóo'el-un cha t'ehonínzun na'hududil'i. 'Ink'ez buyust'e whuts'un nint'i-un, 'et whuz un'a 'uhuninzun. 'I be 'ants'i nahúchun le' hut'en. ¹⁹'Ink'ez Jesus netso whudilh dzulh-un, 'en ooyust'e 'uts'int'oh. 'En 'aw soo cho lhuhuyootun. 'Et 'en gha 'on nus ts'ilhtus lneh. 'Ink'ez 'en gha ts'iyawh 'ilho 'uztileh. 'Et whuz un'a ooyust'e nuyeh. Nдай nuyeh-i, 'i Yak'usda 'en 'uhóonla, ²⁰'udek'ez ndi yun k'ut nohba 'alha 'uhoont'oh-un, 'et whuch'a Christ 'en bulh dasáhtsai le' 'ahja. 'Ink'ez 'andit dzin 'et di ha 'awhuz hukw'une' 'aht'en? ²¹Oot'a oohnalh junih! Khun oonahóhlih junih! Nóhle' junih! 'Et za whunohodalh'e'. ²²Ndi ndunt'oh-i, 'i ts'iyawh gak whulhih. Khuni netl'a dit'ai-i 'ink'ez dune whuneoodalh'e'-un, 'et whuz un'a za 'uhoont'oh. ²³'Et ts'iyawh be ts'uwhunih-i bulh 'unt'oh le' 'unt'oh. 'Et whe dune dich'oh duk'un'a tenahududli huwhulhtsi. Te'hududil'en na'hududil'i. 'Ink'ez duyust'e dzoh nahuyulhdzut. 'Et hoonts'i 'ohwhi 'aw hoonli lhuhooloh. 'Et ndúhoont'oh-un ts'iyawh 'aw neyust'e lubeshi whuts'u nint'i-un, 'aw 'et whuch'a nela 'ewhudoneh 'ait'oh.

**Neyust'e lubeshi whuts'u nint'i-un whulazdootni k'us Christ
nets'u hukwa' ninzun-un, 'et za hukwa' 'uznoozin**

3 'Et huwa Christ 'en bulh dunadahdil de, 'et ndo Yak'uz ts'e dahoont'oh la 'et za hukwa' 'untihzilh. 'Et Christ Yak'usda nailhni ts'unk'us usda. ²Ndo yak'uz ts'e dahoont'oh la 'et za noheni toh whudólh'a', ndi yun k'ut 'uhoont'oh'un, 'et iloh huwun nuní nahzut. ³Dasáhtsai le' 'aht'oh 'ink'ez 'ilhiz be háhna-i, 'i Christ 'en bulh Yak'usda bulh 'ilho sahle'. ⁴Christ 'en be ts'úkhuna-i 'unt'oh. 'Ilhudzin be hoodutaltsilh 'et 'oh de nohni cha ye dizti'-i, 'i be 'en bulh whuz un'a 'utihnelh.

⁵'Et huwa ndi yun k'ut nohyust'e daootsah-un howa núlhtih. Ninta lhe'zooh't'en, ninta'ts'ut'ih-un, 'ink'ez whudutsun tune' ooht'en junih, 'ink'ez ninta'uztit'elh'un, 'et hukwa lhe'nuzooszin, hoontsi' tune' utiht'en-un hukwa' noohzin junih, 'ink'ez 'uyoonne ch'e' ha' noohzin junih, 'et 'uk'eltsi neba 'alha' 'unt'óh-un le' hoont'oh. ⁶'Et whula gha ts'e, mbene la ndut'enne, 'enne bugha Yak'usda ye hunilch'e-i, yuk'unulhe'ust'enne, 'enne ts'iyawh buts'u hóolts'ulh. ⁷'Oh da' nohni cha 'et za ndáht'en inle'. ⁸'Et hoontsi' 'andit njan ndaht'en-un ts'iyawh whula doohtni huba' hoont'oh. Huzahke-un, hunulhch'oh cha, k'unáhdzun, Yak'usda ch'az yalhduk-un, khuni untsi'-i bé yalhduk, ⁹'ink'ez lhunooh't'ah junih. 'Et 'uda' dats'int'oh la inle', 'un whutulhdil 'et huwa. ¹⁰'Ink'ez 'andit 'uyoonne nasahdli'. 'Et mbe whuz un'a 'uneyinla, ndet ooghun t'ets'oninzun-un, 'et 'i be 'on nus ulhtusne nats'usdli'. 'Et whe nts'en'a Christ unli-un, 'en ook'un'a 'uts'oot'e' ha. ¹¹Mbene la ooba 'alha' 'uhoont'ohne, 'enne ts'iyawh lhunduhúlt'oh. 'Aw Greekne k'us Lizwifne hooloh. 'Aw yuka dune unli-i k'ut 'ust'usne k'us 'aw lhit'usne cha, 'uts'iz de haindene k'us Scythia whut'enne cha, 'ulhnane k'us bula nahuditnine dune cha, 'enne ts'iyawh. 'Et hoontsi' Christ 'en za ts'iyai unli 'ink'ez ts'iyawh nebulh 'únt'oh.

'Andit dune nasdli'-un dant'oh la

¹²Yak'usda 'utahanóhanla 'et whe ooch'e' 'ahli, 'ink'ez nohk'ensi'. 'Et huwa ndiz un'a ooht'e'. 'Uyoonne gha te'noohzin, 'uyoonne ts'un oohzoo', yo 'ududólhdzin, 'ink'ez 'uyoonne nanilhtsulyaz ne'boolh'en. 'Ink'ez ts'iyantsuk sa' whe dzoh nutihzut-un whulh oohyin. ¹³Lhulh soo' ts'int'oh, 'ink'ez ts'iyantsuk lhba whunawhudulhneh. Nohtoh 'ilhoghun

'uyoon k'ehoon'ai de, nts'en'a Christ nohba whunaoodilhnoh, nohni cha whuz un'a za buba whunaoodoolhnoh. ¹⁴ Be lhk'ets'usi'-i, 'i 'udetso nets'óo'alh. 'I be 'uk'enus hoonzoo whe 'ilhoh 'uts'int'oh.

¹⁵ 'Ink'ez Yak'usda be nedzi dizghel-i, 'i be nohdzi yo k'une' hool'en 'utahanóhanla 'ilho yust'e oole' ha. 'Ink'ez musi noohzin. ¹⁶ Christ ooghuni be whutnih-i cha soo cho nohdzi yo hóle'. Yak'usda ooghuni be 'ahjun. Shun be teni' uznilhdzun-i cha. 'Et Ndoni be 'ahjun. Whulhodulh'eh 'ink'ez lhgha dáhtni. Be hoonzoo-i, 'i be nohdzi yo hóle', 'ink'ez neMoodihti ts'un 'ahjun. ¹⁷ 'Ink'ez daht'en nohghuni 'ink'ez noh'e'ut'en whe cha, Jesus neMoodihti boozí', 'i be ndaht'en. 'Ink'ez 'en be Yak'usda neBá, 'en ts'un musi dahni.

Lhuzkehkene Yak'usda ooba 'alha' 'unt'ohne

¹⁸ Nohni ts'ekoo nohkike butl'a' dudulhye, 'et neMoodihti ba hoonzoo whe' hoont'oh.

¹⁹ Dune noh'atke buk'eoohsi'. 'Ink'ez bube zóohla' junih.

²⁰ Ts'oodunne ts'iyantsuk whe nohdusneke buk'une' oohten. 'Et ndaht'en de, neMoodihti hoont'i'.

²¹ 'Ink'ez dunene nohuzkehke hubunólhch'eh junih! Doo ka si iloh tune' hut'en hoole'.

²² Nohni 'ustlenne unline, ndi yun k'ut nohmoodih unline, 'enne ts'iyawh buk'une' ooht'en. Nohmoodih nohnilh'en te za ooht'en junih. 'Et hoontsi' nohdzi ts'ih'un un'a whe Yak'usda bé nulhjut, 'ink'ez nohmoodihne buk'une' ooht'en. ²³ 'Ink'ez daht'en-un nohdzi ndulcho-i be ndóht'en. Ndaht'en-un neMoodihti za ba 'aht'en 'aw dune ba iloh 'aht'en. ²⁴ T'eeonúhzun neMoodihti nohts'u yoozi-i, 'i nohgha ítalelh. Christ neMoodihti 'en be 'ulhnane 'ahli 'et huwa. ²⁵ 'Et hoontsi' tank'us ít'elhne, 'enne whuz un'a buba 'uk'elha whutaleh. 'Ink'ez neBá nalh ts'iyawh lhgha za 'uts'int'oh 'et huwa.

4 'Ink'ez nohni moodih unline, nohe'ustlenne ts'ih'un 'unt'oh-i 'ink'ez lhgha 'unt'oh, 'i buba k'elha yulh'i. T'eeonuhzun nohni cha ndo yak'uz ts'e nohMoodihti hoonli.

Ye unzoo-i, 'i bulh Christ ba ts'oot'en

²Ahoolhyiz tenadahdli. 'Ink'ez musi dahni. ³Wheni cha neba tenadoohdli. Yak'usda neba dáha' dootan ooghuni be yats'oolhduk ha. 'Et Christ ghun whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et ts'iyanne, ts'un howu yats'oolhduk. 'Andit 'et huwa 'adus'ai. ⁴'Ink'ez sba tenadoohdli, yatisduk-un ts'ih'un un'a 'udoosni' ha. ⁵Ooba 'alha' lhe'hoot'ohne, 'enne soo cho bughohle'. Ndet 'andit nohghá whults'tut-un, whunih be 'uhoolh'en. ⁶'Ahoolhyiz nohghuni unzoo-i be bubulh yaoolhduk. 'Et huwa t'eeonóhzin buba hootazoo' k'un'a, 'et 'ilhoghun hinli whe bubulh yátilhduk.

'Udek'ez khuni butl'a nádit'ai

⁷Ndun Tychicus, 'en neulhutsin ook'ets'insi'-un, 'ink'ez neMoodihti 'en ba ts'ih'un un'a nela 'ut'en, 'ink'ez Jesus Christ ba sulh 'ulhna unli. 'En si sghun ts'iyawh nohdutánelh. ⁸'Inka 'et huwa nohts'ú tís'a'. 'Et datoht'oh-un soo cho t'ewhuntizeh ha, 'ink'ez nohdzi do na'yooleh. ⁹Onesimus 'en yulh ti'us. 'En cha ts'ih'un un'a neulhutsin 'ink'ez wheni ts'iyawh ookw'ets'insi', nohbulh 'ilhoghun 'unt'oh. 'Enne bugha njan ts'iyawh dawhut'en-un t'ewhuntihzeh.

¹⁰Aristarchus, 'en cha sulh 'adin'ai 'ink'ez hadih nohúlhni. 'Et Barnabas oonat-un, Mark, 'en cha hadih nohúlhni. Ootsun datít'elh-un, 'et 'uda' t'eeonáhzun. Nohghu ninya de, soo cho hoonáht'i' whe nohghoya'. ¹¹'Et Jesus, Zoosta cha huyulhni, 'en cha hadih nohúlhni. 'Enne ts'iyawh yuka dune unli-i k'ut 'ust'usne 'úhint'oh. 'Enne za Yak'usda dune k'úne' bul'en-un, 'et huba sla' hut'en, 'ink'ez sóo sla' hut'en. ¹²Epaphras 'en cha nohbulh 'ilhoghun 'unt'oh, 'ink'ez hadih nohúlhni. Christ ooba 'ulhna 'unt'oh. Soo k'us hooncha whe nohba tenadudli. 'Et whe Yak'usda nohts'un hukwa' ninzun-un, ts'ih'un un'a 'en ba nudútalhyalh 'ink'ez lhadúlyane cha tihleh. ¹³'Alha 'udusni, hooncha whe nohba nint'i. 'Aw nohni za iloh, ndunne Laodicea whut'enne cha 'ink'ez ndunne Hierapolis whut'enne, 'enne cha. ¹⁴Luke 'en yoo be duyun unli, 'en ts'iyawh ook'ets'insi' 'ink'ez Demas 'en cha hadih nohúlhni. ¹⁵Ndunne Laodicea whut'enne neulhutsinke, 'enne ts'iyawh hadih neba budóhni. 'Ink'ez Nymphas, 'en cha, ooyoh Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne cha hadih sba budóhni.

Ye unzoo-i nohbulh óot'e'

¹⁶ Nohnich'oh nohtoh ndi 'udustl'us ook'u yalhduk de, mbene la Laodicea Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne cha hik'u yaoolhduk huba' hoont'oh. 'Et ndai 'udustl'us butso t'l'a iyan'ai-i, 'i cha nohni cha ook'u yaoolhduk.

¹⁷ 'Ink'ez Archippus 'en dóhni', “NeMoodihti ndet ntl'a hón'ai-un, ts'iyawh lhaoodonleh. 'Et whuz un'a la lhaoodonleh”.

¹⁸ Sich'oh sla be hadih dusni whe 'uk'u nusúsguz, “Paul”. Ndi sluztih t'l'oolh be 'adus'ai oonaoodoolhnoh junih. Ye unzoo-i nohbulh oot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul, Thessalonica Whut'enne 'Udechoo 'Udustl'us Buts'ó K'eyanguz-i

Thessalonica whut'enne Paul hadih 'ubulhni

1 Wheni tane tsinli Paul, Silvanus, Timothy, nohni keyoh Thessalonica ts'e Yak'usda neBá 'en ba 'ilhunaoodulhne, hadih nohts'utni. NeBá Yak'usda 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti ts'un nohba tenazdudli, 'et whe ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi dizghel nohbulh oot'e'.

Hoonzoo k'un'a ne'hut'en

²Ahoolhyiz nohni nohghun Yak'usda ts'un musi ts'utni. Netenadudli toh nohnats'ulnih. ³Nohnats'ulnih-un 'aw 'etsul lhe'ts'usne, be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i ghun noh'e'ut'en. 'Ink'ez be nék'ets'insi'-i be soo cho 'aht'en. 'Ink'ez neMoodihti Jesus Christ 'en ghun hukwa tse hoohli-un, 'aw whula lhduzahni. Yak'usda neBá 'en oonalh 'et ndaht'en.

⁴Neulhutsinke t'ets'oninzun Yak'usda nohk'entsi' 'ink'ez 'utáhanóhanla. ⁵'Et neghuni unzoo-i, 'aw khuni za iloh unli whe nohtl'a dílts'ut. 'Et hoonts'i be hoolhtus-i be 'ink'ez Ndoni gha cha, 'et nohtl'a dílts'ut. 'Et nts'en'a nohtl'a dílts'ut 'et whe la t'oonuhzun ndi khuni 'i ts'ih'un un'a 'unt'oh. 'Et huwa 'oh da' nohtoh uzdilhts'i whe nohni nohba dant'ohne dune tsinli, 'et ts'iyawh t'oonáhzun. ⁶'Et wheni 'ink'ez neMoodihti cha, nek'un'a 'aht'oh suhli'. Tube dzoh nusuhde whe Ndoni ye whunilhni-i, 'i be Yak'usda ooghuni unzoo-i hoonáht'i' whe ulhchoot. ⁷'Et nohni nohgha nts'oh tune' 'aht'en-un, 'et ndunne Macedonia 'ink'ez Achaia yun k'ut cha, ndunne Jesus Christ ooba 'alha' 'unt'ohne, 'enne nohk'un'a 'uhint'oh huzdli'. ⁸'Et Macedonia whut'enne 'ink'ez Achaia whut'enne cha, 'enne neMoodihtih ooghuni, 'i ts'iyawh nohni nohgha huyulh 'udants'o. 'Et hoonts'i 'aw 'et za iloh, Yak'usda ts'un nohba 'alha' 'unt'oh-un, 'alghoh ndulcho whe t'ehinanzin, 'et huwa wheni 'aw 'on 'un daja 'uzdooni' 'ait'oh. ⁹'Enne didutch'oh nohni nohghun nebulh nahuhoolnuk 'et whe k'eke nedáhtni.

'Ink'ez nts'en'a 'uk'eltsi nohba 'alha' 'unt'oh-un, 'et whuch'a nasahdil whe Yak'usda ts'u nasulhya. Yak'usda, mbe khuna-un, 'ink'ez 'alha' Yak'usda unli-un, 'en za ooba ooh't'en ha. ¹⁰'Ink'ez ooYe', yak'uz ts'u hainya-un, 'en cha ooba sulh'i. Jesus 'en 'unt'oh. 'En yaidlane butoh dunaidilhti 'ink'ez Yak'usda ye nebulh hunilch'e-i negha tikulh-i, 'i ch'a neulhyis-un, 'en 'unt'oh.

Paul Jesus Christ ba be 'ut'en k'oh 'unt'oh

2 Neulhutsinke nohnich'oh t'oonahzun 'aw 'ants'et nohts'un nalhts'utidulh. ²'Et keyoh Philippi, 'enne bugha tube dzoh nuts'uzde, 'et ts'iyawh t'oonuhzun. 'Et hoonts'i hukw'elh'az Yak'usda 'en gha 'aw whelhts'itsaz whe ooghuni unzoo-i be nohbulh yats'ulhduk, lhat-un whe nedulhyoh 'uhant'e' 'et hoonts'i. ³'Et ndi khuni ulhtus-i be nohbulh yaduk inle', 'aw tank'us lhe'it'oh, k'us dutsun-i bulh lhe'it'oh, k'us 'aw ntsi-i cha ootoh hooloh, whuz un'a nohbulh yats'alhduk inle'. ⁴'Et hoonts'i Yak'usda nebulh soo neoonin'ai whe ooghuni unzoo-i, 'i be netl'a hon'ai, 'et whuz un'a za yats'ulhduk. 'Et hoonts'i dune hodutáts'o 'et hukwa' huninzun, 'i khuni 'aw whuz un'a iloh yats'ulhduk. 'Et k'us Yak'usda nets'u hukwa' ninzun-un, 'et za howu yats'oolhduk. Yak'usda 'en nedzi yoolhdzih. ⁵T'oonahzun 'aw khuni 'uyoo unli 'i be iloh nohbulh yats'ulhduk. 'Aw hoonli aht'i-i, 'i negha óohlelh, 'et whuz un'a iloh nohbulh yats'ulhduk. 'Et Yak'usda nalh ts'ih'un un'a nohdusni. ⁶Nohni k'us 'uyoonne cha nedutalhti' hukwa lhts'etí'en, Christ ooba whel'a'ne tsinli 'ink'ez netl'a hon'ai 'et huwa be hoolhtus-i, 'i be nohando 'uts'int'oh.

⁷'Et hoonts'i nohtoh uzdilhts'i da', nohts'un ts'inzoo. Nts'en'a ts'eke duduzke nulhyeh 'ink'ez buk'ehintsi', 'et whuz un'a nánilhtsulyaz nunóhts'ulh'en. ⁸Nohk'enitsinli, 'et huwa ts'uhoont'i' whe Yak'usda ooghuni unzoo-i be nohbulh yats'ulhduk. Be ts'ukhuna-i, 'i hoonts'i nohni nohgha huwáztí'alh, nohk'ets'intsi' 'et huwa. ⁹Neulhutsinke soo cho whunalhnih, 'oh da' nts'oh tune' ts'ut'en 'ulhdzis 'ink'ez dzin 'i bulh lhla ts'óodat'elh! Tube neba howa whulna' t'oonahzun, doo ka la nohba howa whulna' ts'uhoohltselh 'et whuch'a. 'Et whuz un'a Yak'usda ooghuni unzoo-i be nohbulh yats'ulhduk.

¹⁰Nohni nohnalhts'ut'en, Yak'usda cha, dalcho-i be teni' uznilhdzun 'ink'ez ts'ih'un un'a ne'ts'ust'en whe nohni ooba 'alha' uhoont'ohne nohtoh

nek'éholts'it whuch'a. ¹¹ T'eeonuhzun nts'en'a la nohbáke nohk'entsi' whe nohgha hanle', 'et whuz un'a nohbulh 'uts'int'oh. 'Et huwa khuni ulhtus-i be nohbulh yats'ulhduk, 'ink'ez k'enánohts'uni'a. Datiht'elh-un, 'et whunoh uznulhtun. ¹² 'Ink'ez Yak'usda ba soo' whuldzoo' k'un'a toohdilh. 'En 'unt'oh nts'e la usda-un, 'et lerwe unli, 'et whe ts'iyantsuk whe k'une' whut'en unli, 'ink'ez ye dizti'-i cha bulh 'unt'oh. 'Et whuz de 'anìh nohúlhni.

Jesus Christ hits'u nalhya-un

¹³ 'Et huwa wheni negha Yak'usda oogghuni dáhts'o 'et ts'iyawh hoonáht'i' whe ulhchoot. Yinka dune ghuni iloh k'un'a úlhchoot. 'Alha' hoont'oh Yak'usda oogghuni 'unt'oh. Ndi khuni 'i be 'on nus ulhtus nóhulhtsi. Nohni ooba 'alha' yint'ohne, ndi khuni ulhchoot 'et huwa 'etsul lhe'ts'udísni whe Yak'usda musi ts'utni. ¹⁴ Neulhutsinke nyoonne Christ Jesus 'en ooch'e' unline, mbene Judea yun k'ut whe Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne buk'un'a 'aht'oh. 'Et ndunne Judea dilhts'ine, 'enne 'onghoh Lizwifne dzoh nubuhulhdeh, 'enne buk'un'a za nohbulh keyoh whut'enne, 'enne dzoh nunóhohulhde. ¹⁵ Lizwifne, 'enne 'uhuja neMoodihti Jesus Christ hizilghhi. 'Ink'ez mbene la buba Yak'usda be nus hoo'enne, 'enne cha buhuhangan. 'Ink'ez wheni cha duyun k'ut hukw'u nanehuntízyoot. Ts'iyanne ch'az huditni, 'et huwa 'aw Yak'usda hoont'i' hukw'un'a nulhé'hust'en. ¹⁶ 'Udun yun k'ut whut'enne hudoojih ha bubulh yaztilhduk, 'et whuch'a nehuniyoot. N dunne Lizwifne 'uhuyulh'en-i 'et whe lubeshi be hudizbun. 'Et huwa Yak'usda ye bubulh hunilch'e-i, 'i 'ilhiz wheni huyulh 'utit'elh.

Buk'eninli

¹⁷ 'Et neulhutsinke, 'atsulyaz wheni nohch'a nehunízyoot, 'et hoonts'i' nedzi be nohbulh 'uts'int'oh. Tube cho nanohts'utit'elh-un, 'on nus hukwa ts'uninzun. ¹⁸ 'Et huwa tube nohts'uztidulh hukwa' uznanzin. 'Alha' si, Paul, nat whucho nohts'u toosya' hukwa 'ist'en, 'et hoonts'i' Satan 'en nedádinya. ¹⁹ 'Et ndet 'uhoont'oh hukwa tse ts'uhooli, k'us ndai be ts'uhooont'i'? N dai la neba 'uk'elha tileh-i, 'i be eh ts'oohootat'e'? NeMoodihti Jesus Christ nkede whusanatidalh 'ink'ez nohni cha ts'iyawh oobulh 'utiht'elh, 'et za 'uhoont'oh! ²⁰ Nohni be uzdizti'-i, 'ink'ez be ts'úhoont'i'-i 'ahli 'et huwa.

Buba 'alha 'uhoont'oh-un, 'et huwu ninli

3 'Et huwa 'aw 'on 'un whulh ts'ooyin 'ait'oh suli'. 'Et neba hoonzoo nídzun whe whenich'oh keyoh Athens íke'. ²'Inka ndun neulhutsin, Timothy Yak'usda ba ne'ut'en-un, 'en nohts'u whe ts'alh'a'. 'En 'unt'oh Christ ooghuni unzoo-i ooghá ts'ana nela 'ut'en-un. 'En gha nohba 'alha 'uhoont'oh-un, 'et whuz un'a 'ilhiz oole' hukw'un'a za 'utiht'elh, 'ink'ez dughuni be nus nohnilt'i.

³'Et njan dune dzoh nuneulhdeh-un whe nohba dzoh oole' junih. Nohnich'oh t'oonahzin njan neba' hóolya whe' hoont'oh. ⁴'Et nohzih íke' whe dzoh nuztideh whe' hoont'oh nohdátni' inle'. 'Et whuz un'a 'uhooja 'ink'ez k'an 'et t'oonahzun. ⁵'Et huwa si cha 'aw 'on 'un whulh óosyin 'ait'oh. 'Et huwa Timothy, 'en nohts'u whes'a' whe be 'alha 'uhoont'oh-i ghu daht'oh ts'iyawh neba nahoota'alh. Doo ka si mbe la neóolhdzih-un, nohni cha tilah nohóolhdzai de, 'et de ne-e'ut'en 'ants'et 'utit'elh.

Timothy daja nedani'-un, 'et huwa nedzi hoont'i'

⁶'Et 'andit Timothy nohts'u ha nája. 'Ink'ez daht'oh la 'et hukw'un nebulh nahoolnuk. Ndi be 'alha 'uhoont'oh-i, be nek'esi'-i cha, 'et ts'iyawh nawhus'ai. 'Et nets'un ahzoo 'ink'ez wheni netih'elh hukwa' nahzun, 'et cha hukw'un nebulh nahoolnuk. 'Ink'ez wheni cha whuz un'a za nohuzti'elh hukwa' 'uzninzun. ⁷'Et huwa neulhutsinke 'uyoonne gha dzoh nuts'udeh 'ink'ez dzoh nebulh 'uhoont'oh, 'et hoonts'i be 'alha 'uhoont'oh-i aht'i, 'et 'i be nedzi do na'uja. ⁸'Et neMoodihti 'en ba ulhtus whe núdulhya de, 'et ts'ukhuna. ⁹Ndai be ts'oohoont'i'-i, 'i be ts'iyawh Yak'usda but nohba ts'uhoont'i'? Nts'en'a suba soo 'ulcho-i be Yak'usda nohba musi uzdóni'? ¹⁰Be 'alha 'uhoont'oh-i aht'i-un, ndet la ts'ih'un t'oonuzahzun 'et ts'iyawh nohba lhats'odutileh. 'Et huwa 'ulhdzis 'ink'ez dzenis 'i bulh tube Yak'usda oots'o hukwa' ts'utni. Nohts'uti'elh hukwa' ts'uninzun.

Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne buba tenahududli

¹¹'Et Yak'usda 'en dich'oh neBá, 'ink'ez neMoodihti Jesus Christ, 'en nohts'un nétoolh'a' ha tenazdudli. ¹²'Ink'ez nts'en'a whe nohk'ets'insi', 'et whuz un'a neMoodihti 'en gha tube cho lhk'uz te lhk'ehsi'. 'Ink'ez

'uyoonne cha 'enne ts'iyawh nducha buk'ehsi'. ¹³Et whe neMoodihti Jesus Christ 'ink'ez ooch'e' unline, 'enne ts'iyawh whusanahidil de, 'et de la neBá, Yak'usda, 'en nalh, 'aw nohdzi be ye nohk'eho'alh-i hootaloh, 'ink'ez nohlubeshi cha hootaloh.

Lubeshi bughu hooloh 'et butsu hukwa' ninzun

4 'Et huwa neulhutsinke, ndi 'udek'ez khuni be nohbulh yáts'ulhduk-i, neghuni úlhchoot whe Yak'usda hót'e' ha tóohdilh nohts'útni inle'. 'Et doo cha za whuz un'a za Jesus neMoodihti, 'en be khuni ulhtus-i be nohts'utni, tube cho lhan'un te oohzoo', 'ink'ez whuz un'a ooh't'e'. ²T'eoonuhzun neMoodihti Jesus khuni netl'aídaanla, 'i ts'iyawh nohts'udani'. ³'Et Yak'usda ba 'udun nenohninlane, lhghu lhdúlhts'i whe lhulh ninta'ooht'en junih, 'et whuz un'a Yak'usda nohba hukwa' ninzun. ⁴Ts'iyawh 'ilhoghun 'ahli nohyust'e 'i Yak'usda ba 'udun neóolhtelh huba' hoont'oh 'ink'ez soo cho ooghohe'. ⁵Nohyust'e hoolhtus whe lubeshi ts'u nint'i, 'et 'aw whuz un'a 'aht'oh iloh! 'Udun yun k'ut whut'enne, Yak'usda t'enuszunne, 'aw 'enne buk'un'a iloh 'aht'oh. ⁶Khun te neulhutsin unline neghá whunist'en whe bu'at bulh ninta'ts'oot'en junih. 'Et whuz un'a za whutsoda' nohdasni'. 'Ink'ez doo cha za nohdusni, neMoodihti 'en za ndóohoont'oh-un huwun k'útneh-un 'unt'oh. ⁷Yak'usda 'aw 'ut'en untsi'-i 'uztilh'elh huba iloh uzdoojih ha neka' dani' 'et huwa. 'En ba lubeshi ooghu hoolohne 'uztileh ha neka' dani'. ⁸'Et huwa mbe la ndi khuni hidots'o hukwa lhe'hunizun, 'aw dune ch'az nult'ine lhuhiloh. Yak'usda ch'az nult'ine za 'uhint'oh. 'Ink'ez Yak'usda Ndoni 'en cha negha inin'ai-un unli.

Ndi yun k'ut whut'enne, 'enne bunalh ts'ih'un un'a toohya'

⁹Lhulhutsinke yé lkh'esi'-i, 'i ghun 'aw nohts'o k'e'oosges huba lhe'hoot'oh, Yak'usda dich'oh whunohodalh'e' lkh'eoohsi' ha. ¹⁰'Et whuz un'a ndaht'en ts'iyawh neulhutsinke Macedonia yun k'ut dilhts'ine, 'enne butsu'un. Neulhutsinke khuni ulhtus-i be nohts'utni, lhan'un te lkh'eoohsi'.

¹¹'Ink'ez cha, nánilhtsulyaz yun k'ut dólhts'i', 'ink'ez noh'e'ut'en za noolh'en. Nohnich'oh nohla be ooh't'en. 'Et whuz un'a edóht'en nohts'udáni'. ¹²'Et whuz un'a ndaht'oh de, 'et de mbene la ooba 'alha' lhe'hoot'ohne,

'enne bunalh soo ts'ih'un un'a toohya'. 'Et whe 'aw hoonliyaz ets'uhólhdoh 'ait'oh.

Jesus Christ whusanatidalh-un, 'et whut'aniznintan

¹³'Et sulhutsinke, ndunne 'uda' nanistezne, 'enne bughun t'ewhutihzeh nohba hukwa' nuszun. Ooba 'alha' lhe'hoot'ohne 'aw buba whula nalhuhóo'oh hukw'un'a ts'odi hinli, doo ka si whuz un'a ndoht'e'. ¹⁴Jesus dazsai 'ink'ez dunadija-un, 'et neba 'alha' 'uhoont'oh de, 'et whuz un'a za mbene la Jesus ooba 'alha' yint'oh whe yahadlane, 'enne ts'iyawh Yak'usda Jesus bulh whusanahutidulh. ¹⁵'Ink'ez neMoodihti ooghuni be njan nohdusni, neMoodihti neka whusanatidalh-un, nts'en'a la dawhutanelh-un, mbene la 'awhuz khunane, 'et ndunne nanistezne, 'enne 'aw butso uztoodilh 'ait'oh. ¹⁶'Et neMoodihti dich'oh soo 'ultus-un hutiyih, 'ink'ez lizas 'uk'enus dizti'-un, 'en cha dutinelh, 'ink'ez Yak'usda ba be ts'ujih-i, 'i cha 'udutinelh. 'Et whuz un'a Jesus Christ yak'uz ts'e whusanatidalh. 'Ink'ez ndunne Jesus Christ ooba 'alha' yint'ohne, 'et whuz un'a yaidlane, 'enne cho dunahudutádulh. ¹⁷'Et hukw'elh'az wheni 'awhuz khunane, 'ink'ez ndunne cha, 'alhgoh 'aw lhts'odutílh'el whe khun be' ne-eduzgooh le' ts'uja whe ndo kw'us toh 'alhgoh neMoodihti tazai ooduzdutádulh. 'Et whuz un'a 'ilhiz wheni neMoodihti bulh 'úztit'elh. ¹⁸'Et huwa ndi khuni 'i be ts'iyawh k'únulhunooh'tah.

NeMoodihti oodzin dawhútanelh-un

5 Neulhutsinke nkede 'uwhutanelh 'ink'ez nts'oya hoozulh whe' whutanelh, 'aw 'et huwun nohts'o k'e'oosges 'ait'oh. ²Nohnich'oh soo ts'ih'un un'a t'oonahzun 'undunut'ih-un k'un'a 'ulhdzis whusanúl'ih, whuz un'a neMoodihti oodzin neba whusaootilts'ulh. ³Dalhúhoot'oh 'ink'ez 'aw howa lhe'oodli, hutni te, 'et khuntsul bubulh ha oodults'uk. Ts'ekoo ulchane bubulh 'útults'ulh, 'et whuz un'a 'et nduwhutanelh. 'Et de ndutnine, 'enne 'aw buyit 'uhóneh 'ait'oh.

⁴'Et hoonts'i nohni sulhutsinke 'aw tsalhgus yo lhdúlhts'i. 'Et huwa njan dzin whusahoolts'ut de, 'aw 'undunut'ihne k'un'a nogha óonol'ih 'ait'oh. ⁵Nohni be hoot'en-i 'ink'ez dzenis be hoot'en-i, 'i niz dulhts'i.

'Aw wheni 'ulhdzis 'ink'ez tsalhgus yo lhts'u díłts'ih. ⁶'Et huwa 'uyoonne k'un'a lhts'oostez, whenich'oh khuts'oodle'. ⁷'Et huwa mbene la stezne, 'enne 'ulhdzis hoot'ez. 'Ink'ez ndunne tatnaine, 'enne 'ulhdzis tahunutnih. ⁸'Et hoonts'i wheni dilhts'ine, soo whunih be 'uts'oot'e' huba' hoont'oh. Neba 'alha' 'unt'oh-i, 'ink'ez be lhk'ets'usi'-i, 'i lhuztih dzoot k'un'a nohba le' tit'elh. 'Ink'ez be uzdujih-i, ooka tse ts'uhooli-i, 'i ts'oh duts'un-i k'un'a nézdol'a'. ⁹'Aw Yak'usda ye huske-i, ba iloh 'uneinla, 'et huba iloh 'udun neneninla 'et huwa. 'Et k'us neMoodihti Jesus Christ 'en gha be úzdutijih-i, 'i ts'itálhchulh. ¹⁰Neba dazsai. 'Et huwa nts'oh dahooja hoonts'i, 'awhuz ts'ukhuna k'us yats'adla, wheni ts'iyawh 'en bulh 'uts'oot'e' huba' hoont'oh. ¹¹'Inka 'ilhone 'ahli whe k'únulhunaht'ah 'ink'ez lhba nus lhúnulht'i. 'Andit daht'en la whuz un'a za 'et ndaht'en.

Lhelhts'un un'a ndi yun k'ut 'uzdólts'i'

¹²Neulhutsinke wheni soo cho nohts'u tezdudli, mbene la nohtoh Jesus Christ ba 'ut'enne, 'enne neMoodihti gha nohghu hinli 'ink'ez nohba huwhunih nunats'uhulye', 'enne 'unt'ohne nohba hoole'. ¹³'Et bube 'ut'en gha nchane ubulh'ih. Be nek'esi'-i, 'i gha ndaht'en. Ts'iyawh nanilhtsulyaz lhtoh dune 'ahli. ¹⁴'Ink'ez neulhutsinke khuni ulhtus-i be njan dunohs'utni, ndunne nohtoh tsedutnine soo cho bugha dahtni. Mbene la oodzi yo 'unt'ohne, soo nenabunih'ah. Yak'usda ba tetsunne cha bula 'aht'en. Ts'iyanne nánilhtsulyaz né'boolh'en. ¹⁵Mbe la hoontsi' nohts'un 'uja-un, khun te hoontsi'-i be buba 'uk'elha hoolhtselh junih! 'Et k'us nohnich'oh cha 'ink'ez 'uyoonne ba cha, ndai unzoo-i ts'unóht'i, 'i za lhunihdulh.

¹⁶'Ahoohlhyiz whunulhni. ¹⁷Tenadahdli-un, 'etsul 'udóhnh junih. ¹⁸Ts'iyantsuk whe musi dahni. Jesus Christ 'en gha 'et whuz un'a Yak'usda nohts'u hukwa' ninzun 'et huwa.

¹⁹Ndoni whunóhnuhltun-un khun te dah noohzin junih. ²⁰Khuni be nohba nus be hoot'en-i, khun te 'ants'i 'uhoont'oh noohzin junih. ²¹Ts'iyantsuk naoodúlhdzih. Ndai la unzoo-i duts'o cho oohtun. ²²Ntsi'-i ts'iyawh ooch'oh 'aht'oh.

Yak'usda ye unzoo-i nohbulh óot'e'

²³ 'Et 'awet Yak'usda, be nedzi dizghel-i negha nin'ai-un, 'en nohni dich'oh duba 'udun nenóholelh-un. 'Ink'ez nohyust'e, nohzul, nohyughi, 'alhgoh 'aw hoonli whe nohk'é holts'it-un hooloh whe neMoodihti Jesus Christ whusanatidalh whuts'un, 'et whuz un'a Yak'usda nohba' hooleh nohba hukwa' nuszun. ²⁴ Mbe la dutijih ha nohka dani'-un, 'en 'aw nela dootnih 'ait'oh, 'en nohba' whutilelh.

²⁵ Neulhutsinke neba tenadahdli. ²⁶ 'Et lhulhutsinke nalhutulh'ih te soo cho dushih be' lhoolhtun whe lubeshi ooghu hooloh-i be nalhudahts'oos. ²⁷ NeMoodihti nalh 'unohdusni, neulhutsinke 'enne Yak'usda ooch'e' unline, 'enne ts'iyawh ndi 'udustl'us buba ook'u yaoolhduk.

²⁸ NeMoodihti Jesus Christ, 'en ye unzoo-i, 'i nohbulh óot'e'. 'Et ndo honeh.

5:26 Whuz keyoh 'et whuz un'a lhlá nuhút'a.

Paul, Thessalonica Whut'enne Whulh Nat 'Udustl'us Buts'ó K'eyanguz-i

Thessalonica whut'enne Paul hadih 'ubulhni

1 Wheni tane tsinli Paul, Sylvanus, Timothy, nohni keyoh Thessalonica ts'e Yak'usda neBá 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti ba 'ilhunaoodulhne, hadih nohts'utni.

²Ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi dóghel, 'et Yak'usda neBá 'ink'ez neMoodihti Jesus Christ oots'u ha yúkat-i, 'i nohbulh óot'e'.

Yak'usda 'udek'ez neba nahutiyeh 'ink'ez yé dizti-i

³Ooba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i lkh'uz te aht'i 'ink'ez 'ilhoghun 'ahli lhan'un te lkh'ehsi'. 'Et huwa neulhutsinke 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un nohba musi uzdóni' huba' hoont'oh. ⁴'Et huwa 'onghohne Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'et huwun 'uk'enus nohba ts'uhóont'i' nohni nohghun. Dune dzoh nunohulhdeh 'ink'ez howa whulna'-un nohghá whunkat-un, 'et hoonts'i ooba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be ndai la be nohba whuts'ulhdáhni whe whulh nudulhya.

⁵Inka ts'iyanne t'ehininzun Yak'usda ts'ih'un nahiyilh-un 'unt'oh. 'Et huwa ndet Yak'usda lerwe unli, 'et soo 'úlhdzoo' oole' ook'élh'otih'alh. 'Et huba 'andit dzoh nahdeh. ⁶Mbene la dzoh nunóhulhdehne, 'enne Yak'usda buk'elha whutilhtselh. Yak'usda ts'ih'un un'a ne'ut'en-un 'unt'oh 'et huwa. ⁷'Ink'ez nohni dzoh nudehne nebulh nátilhyis. Whuz un'a neba 'uk'elha whutilhtselh. Ndet la neMoodihti Jesus Christ 'ink'ez oolizas cho bulh, 'et yak'uz ts'e bube hódutaltsilh. ⁸'Et 'oh de ndunne Yak'usda t'enuszunne 'ink'ez neMoodihti Jesus Christ ooghuni unzoo-i k'únulhe'ust'enne, 'enne kwun tluk be buba 'uk'elha whutaleh. 'Et whuz un'a 'enne buts'un k'utitnelh. ⁹NeMoodihti 'ink'ez 'uk'enus ye dizti-i, 'i 'ilhiz wheni yuch'a nabutálelh. 'Et 'ilhiz wheni hiye dzoh nutideh 'ink'ez 'aw buba oolatoh nalhuhóo'oh. 'Et whuz buba 'uk'elha whutilhtselh. ¹⁰'Et dzin whusanája

de, 'et nduwhutanelh. 'Et dzin, Yak'usda ooch'e' unline, 'enne ts'iyawh buba whudutálhti'. 'Ink'ez ndunne buba 'alha 'uhoont'ohne, 'enne buba hooncha tileh. Wheni neghuni gha nohba 'alha 'uhoont'ohne, nohni cha bubulh 'útiht'elh.

¹¹'Et huwa 'alhoohyiz Yak'usda ts'un nohba tenazdudli. Yak'usda dutihjih ha nohka' dani', 'et whe soo 'úlhzoo' nohulhtsi. Ts'iyaitsuk unzoo-i ooghunli, 'ink'ez 'ut'en 'ulh'en-i, be 'alha 'uhoont'oh-i be 'ulh'fh-i, 'i ts'iyawh ye úlhtus-i bulh 'únt'oh, 'et ts'iyawh lhaóodutihleh. ¹²'Et whuz un'a neMoodihti Jesus Christ boozi', nohni nohgha dutáti'. 'Ink'ez nohni cha 'en gha 'ahcha tileh. Yak'usda 'ink'ez Jesus Christ ye unzoo-i, 'i gha nduwhutanelh.

Whuch'a nahusdilh whutáleh-un

2 'Et neulhutsinke, neMoodihti whusanátidalh-un 'ink'ez 'en ts'un ooba 'ilhunats'ootádulh, 'et huwun soo cho neoozúlhts'ai. ²Dune Ndoni gha nohbulh yalhduk na'dudil'i whe 'unohúlhni Christ oodzin, 'et dzin 'uda' whusahoolts'ut. K'us dune dich'oh dughuni be nohbulh yálhduk, k'us 'uyoon nohts'o k'e'anguz 'ink'ez si 'usdla le' 'únt'oh de, 'et nduhúja de, khun huwun khun nantoohdilh junih, 'et nohts'un tezdudlih. ³Khun te dune nanohnoo'ah junih. Jesus Christ oodzin whusaóotilts'ulh 'et whutso, 'et 'udechoo whuch'a nahusdilh whutáleh, 'ink'ez ndun lubeshi 'ulh'en-un, 'en ts'iyanne nalh be hoodutaltsilh. Ndun lubeshi 'ulh'en-un, musai yulhtsi-un, 'en ooye' 'unt'oh. Hukw'elh'az 'et de za 'et dzin whusaóotilts'ulh. ⁴Yak'usda ch'az ditni, 'ink'ez yando 'unt'oh na'dudil'i-un, 'en ts'iyanne budutanelh, "Si za Yak'usda usdli. 'Uyoon Yak'usda oots'u tenadoohdli junih!" 'Et whuz un'a Yak'usda oolugliz whucho 'et dayaih 'ink'ez 'et Yak'usda buba na'dudil'i.

⁵'Aw eh whunalhuzulhni? Nohbulh 'ust'en da' nohdasni' inle'. ⁶'Et 'awet ndai k'oh yúnilt'i-i, 'i nohni t'enahzun. 'Et 'oh de ndun lubeshi 'ulh'en-un ts'iyanne ba be hoodat'en tileh. ⁷'Et ndi dune hukw'un nulh'é'ust'en ubulhtsih-un, 'et whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et 'uda' 'andit nduwhút'en whe' hoont'oh. 'Et hoonts'i ndun k'oh 'únilt'i-i-un, 'et za ndutit'elh whusanátiltelh whuts'un. ⁸'Ink'ez 'et de ndun uk'unulhe'ust'en-un, 'en be hóodutaltsilh. 'En itileh neMoodihti dich'oh ye 'usjiz-i, 'i be ndun gak yutilhtselh. 'Et whuz un'a neMoodihti whusanátidalh-un, ndi oots'u

ha yánduz-i, 'i be ndun yuk'unulhe'ust'en-un, 'en 'ilhiz wheni hooloh yutilhtselh. ⁹Ndun yuk'ú nulhé'ust'en-un whusatiyalh-un, 'en be 'ut'en k'oh, nts'en'a Satan 'ut'en, 'et whuz un'a za 'utit'elh. Hoolhtus tuné' tit'en, 'ink'ez hooncha tuné' tit'en cha 'utit'elh. 'Ink'ez 'uk'enus whuts'it-un, 'et buba hooncha tíleh. ¹⁰Ndunne kwuncho yo ts'u tudilhne, 'enne ts'iyawh ts'ih'un un'a lhe'hoot'oh-i, 'i be nabuna'ah. Khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i hik'elhísi', 'et huwa 'aw hudoojih 'ait'oh. ¹¹'Et huwa hoonli nabuna'ah-i, 'et Yak'usda whuz un'a white bula dutitnih. 'Et ndi whuts'it-i, 'i za buba 'alha' yutát'elh. ¹²'Et ndunne khuni 'alha' 'unt'oh-i, ooba 'alha' lhe'yit'ohne, 'et ndunt'ohne, 'enne ndet ts'ih'un lhe'hóot'oh-un, 'oh ho za 'et huhoont'i' whe 'oh te ne'hut'en, 'enne ts'iyawh Yak'usda buba nahutiye.

Soo cho whulh núdolhya'

¹³'Et hoontsi' neulhutsinke neMoodihti nohk'ensi'. 'Et 'udechoo whuts'un 'utáhanóhanla dutihjih ha. 'Et huwa Yak'usda 'ahoolhyiz musi nohba ts'utni. Ndoni be Yak'usda ba 'udun nenóhniinla 'ink'ez ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i nohba 'alha' 'unt'oh. ¹⁴'Et whuz un'a neghuni unzoo-i, 'i be Yak'usda dutihjih ha nohka' dani'. 'Et neMoodihti Jesus Christ ye diziti'-i, 'i nohgha tíkulh. ¹⁵'Et 'inka neulhutsinke, soo cho núdulhya. 'Ink'ez nts'en'a la ndi hiye hodulh'eh-i, 'et wheni negha hodilh'e', neghuni gha, k'us nedustl'us gha cha, 'i ts'iyawh soo cho oohtun.

¹⁶'Et neMoodihti Jesus Christ dich'oh, 'ink'ez Yak'usda neBá, 'en nek'ensi'. 'En ye unzoo-i, 'i be 'ilhiz wheni whuz nenilht'i whe 'et ooka tse ts'uhole'. ¹⁷Nohdzi óozoo', 'ink'ez khuni unzoo-i, 'ink'ez 'ut'en unzoo-i toh nenóholelh.

Neulhutsinke neba tenadoohdli

3 Sulhutsinke 'udek'ez nohdusni, neba tenadoohdli. NeMoodihti ooghuni 'a cho nohtadókat 'ink'ez nohba dóti' nohni dáhja la, whuz un'a. ²Mbene la tank'us ne'út'enne 'ink'ez dune ntsi'ne, buch'a naneólelh. 'Aw ts'iyawh iloh buba 'alha' 'uhoont'oh 'et huwa. ³'Et hoontsi' neMoodihti oot'a níuznootan huba' hoont'oh. 'En ulhtus-i be núdulhya nohulhtsi. 'Ink'ez ndun ntsi'-un, 'en ch'a nohghunli. ⁴'Ink'ez nohni nohghun neMoodihti

oot'a níuznintan nohba nuts'úhizye'-un, 'et ndaht'en 'ink'ez 'et za ndóht'en.
⁵Yak'usda ye nék'ensi'-i 'ink'ez Christ hoolhtus whe usyin-un, 'et whuz
 un'a nducha neMoodihti nohdzi wheínulhtun.

Tsedohtni junih

⁶'Et 'awet neulhutsinke, neMoodihti Jesus Christ boozi' gha njan dunohts'utni, ndunne ooba 'alha 'uhoont'ohne neulhutsinke hinli, tsedutni 'ink'ez 'ants'i ooghá' tikulh za huba sulh'i de, 'et ndunt'ohne, 'enne ts'iyawh buch'a nasahdilh, 'ink'ez buyit 'aht'oh. Ndi Yak'usda ooghuni whubuts'odalh'e'-un, 'aw lhuhuhóotun 'et huwa' hint'oh. ⁷'Et wheni nohbulh 'uts'ut'en whe 'aw tselhts'udítni. 'Et t'eeonihzin wheni nek'un'a ooht'e' huba' hoont'oh. ⁸Aht'i-i, 'aw 'ants'et lhts'i'ulh. Neba howa whulna' whe 'ulhdzis 'ink'ez dzenis 'i bulh 'uts'ut'en. 'Et noht'a nílhts'unoostan. ⁹Ts'iyai be nela ooht'en huba' hoont'oh 'et hoonts'i 'aw ndúlhts'ust'en. Nek'un'a ooht'e' ha whuz un'a 'uts'int'oh 'et huwa. ¹⁰'Et 'oh da' nohbulh 'uts'int'oh whe nohba nuts'úhizye', 'et whulohne 'aw 'uhutit'elh hukwa lhe'hunízun de, 'aw 'uhoo'alh huba lhe'hóot'oh.

¹¹'Et nohni nohtoh whulh 'úzdzits'o, tsedutnine cha hoonli 'ink'ez 'aw lhe'hust'en. 'Et hoonts'i 'uyoonne e'ut'en k'oh huwu hinli. ¹²'Et ndunt'ohne neMoodihti Jesus Christ boozi' gha khuni ulhtus-i be ndunóhts'utni, nánilhtsulyaz 'uhoot'en whe didutch'oh huya'alh-i nahólelh. ¹³'Et nohni neulhutsinke, 'ut'en unzoo-i 'ulh'en, khun 'etsul oohneh junih.

¹⁴'Ink'ez ne'e'dustl'us be, neghuni yuk'unulhe'ust'en-un, 'en t'enoohzeh 'ink'ez bulh lhe'zooht'en. 'Et de si yooya oole'. ¹⁵Khun nohulhutsinke 'uts'un un'a ne'hut'en de, 'aw nohch'az ditni-un nóohzin junih. Nohulhutsin k'un'a oogha dóohni'.

Yak'usda ye unzoo-i nohbulh óot'e'

¹⁶Nedzi whúdzighel-un whuMoodihti, 'en dich'oh 'ahoolhyiz 'ink'ez ts'iyantsuk nohdzi whúdoghel nohghá holelh. 'Et nohni ts'iyawh neMoodihti nohbulh óot'e'.

¹⁷Si, Paul, sich'oh sla be 'uk'u nusúsguz-i, 'i be hadih nohdúsni. Nohts'o k'e'usgus totsuk 'et ndunóhdusni.

¹⁸NeMoodihti Jesus Christ ye unzoo-i, 'i nohni ts'iyawh nohbulh óot'e'.
'Et ndo honeh.

Paul, 'Udechoo 'Udustl'us Timothy Ts'ó K'eyanguz-i

Paul, Timothy hadih yúlhni

1 Si Paul si cha Jesus Christ ba whel'a'-un 'ust'oh. Yak'usda, neulhyis-un, 'en ooghuni gha whel'a'-un susdli'. 'Ink'ez neMoodihti Jesus Christ oot'a niuznintan-un, 'en cha ooghuni gha whel'a'-un susdli'.

²Timothy ts'un be 'alha 'uhoont'oh-i 'i gha soo sye' inli. 'Ink'ez ndi 'udustl'us nts'o tl'a s'aih-i, Yak'usda neBá 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti, 'en gha ye unzoo-i be 'ugha te' nudzun-i, 'ink'ez be nedzi doghel-i cha, 'i 'ont'e' hukwa' nuszun.

Khuni whuts'it-i whuch'a khondle'

³Macedonia yun k'ut ts'u tisyá whe keyoh Ephesus 'et nenyunusti. Soo cho 'ut'en 'utalh'elh huba mba must'i. Whute, 'et za sinda. Daja nyudasni', 'et doo cha za nyudutasnelh, khuni ulhtus-i be whulohne dune whuts'it be dune hubohodoolh'eh 'et whuch'a. ⁴'Enne 'udada' buba 'alha' yint'oh, 'ink'ez lhelhdun butsoda'ne buba 'alha 'uhoont'oh-un. Ndoohoont'oh huwa hukwa lhdulhyoh 'uhudutni. 'Aw Yak'usda be 'ut'en k'oh iloh 'uhoont'oh. Be 'alha 'uhoont'oh-i Yak'usda negha inin'ai-i, 'i gha 'on nus ts'inzoo 'et huwa. ⁵Budzi lhditsun, 'ink'ez buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i unzoo-i be cha, 'ink'ez 'i be buba 'alha' hot'e' cha, 'et whuz un'a lhk'ehoosi'. 'Inka ndi khuni Yak'usda netl'a ídan'ai. ⁶'Et whulohne 'ants'i iloh ts'e whehanya. 'Et huwa tank'us 'uhuja 'ink'ez la hoot'oh-un howu yahalhduk. ⁷Ndunne Moses be 'udustl'us k'ut 'uk'u nusguz-i hubodutilh'eh hukwa' huninzun 'ink'ez daja hutni-un, 'aw t'ehonuszun 'et hoonts'i 'alha 'uhoont'oh hutni.

⁸'Et hoonts'i t'ets'oninzun Moses be 'udustl'us 'uk'u neyuzguz-i mbene la soo ts'ih'un un'a hiye 'ut'en te, 'enne buba yinzoo. ⁹Moses be 'udustl'us 'uk'u

---

1:5 Ndi khuni, "Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i," 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni whe' ts'utni.

neyuzguz-i 'aw dune ts'ih'un 'unt'ohne ba lhe'it'oh 'et cha t'ets'oninzun. 'Ink'ez ndunt'ohne, 'enne buba' yilya mbene la 'i k'uneyuzyuzne, ndi khuni netl'a dilts'ut-i 'aw hik'u nulhe'it'elne cha, budzi dutsunne cha, lubeshi 'ulh'enne cha, Yak'usda ghudlohne cha, ooze hoontsi'ne cha, duloo, dubáke ughanne, 'enne cha, dune ughanne cha, ¹⁰ ts'ekoo k'us dune bulh ninta'ut'ihne, whulohne dune dudulh dune ts'un bubeni untsi'ne cha, dune 'ulhnane cha, whuts'itne cha, dich'oh dughuni k'unuyuzne cha, 'enne Moses be 'udustl'us buba' yilya. Yak'usda ooghuni unzoo-i, 'i ts'iyaitsuk unzoo whe dune whubodulh'eh. 'Et 'udun huwa ts'ih'un khuni huyodil'e-i, 'i hich'az ditni de, 'enne cha buba' yilya. ¹¹ Ndi khuni unzoo-i 'uk'enus diziti', 'ink'ez Yak'usda za unzoo-un, 'en ghun za 'unt'oh. 'Et st'a ninintan whe stl'a idan'ai.

Yak'usda ye unzoo-i, 'i gha uzdólhti'

¹² Christ Jesus neMoodihti 'en st'a ninintan whe 'ustus sulhtsi 'ink'ez de 'ut'en k'oh ooba' 'utist'elh-un, 'et stl'a hon'ai, 'et huwa 'en ts'un musi dusni. ¹³ Niz de ha oodanzut Yak'usda ch'az dasni 'ink'ez ooba 'alha 'uhoont'ohne, dzoh nubuzusde. Ts'iyanne ba dzoh 'udusni inle'. 'Et hoontsi 'aw t'oonuzuszun-un, sba 'alha' lhe'hoot'oh 'et huwa 'ist'en, 'et hoontsi sgha te'duninzin. ¹⁴ 'Et neMoodihti ye sts'un unzoo-i tube lhai whe 'unt'oh, 'ink'ez Christ Jesus 'en ye nek'ensi'-i, be 'alha 'uhoont'oh-i, cha lhai whe yut'i.

¹⁵ Ndi khuni be nyulh yasduk-i, 'i 'alha' 'unt'oh 'ink'ez 'i soo ts'iyawh oot'a ninintan, 'et ndutni: Christ Jesus 'en ndi yun k'uz nusiya lubeshi 'ulh'enne bubutilhyih wheni, 'ink'ez si 'uk'enus dune unsi'-un usdli inle'. ¹⁶ 'Et hoontsi Jesus Christ, 'en sgha te'ninzin. 'Et 'ink'ez 'en ba 'udechoo 'oh te ne'ust'en-un oosdle'. 'Et huwa sgha te'ninzin. Nduanne 'awet nilhdukw buba 'alha' yint'oh whe 'ilhiz huhutinalh-un hotit'elh, 'enne whubunilhtan-un usdli. ¹⁷ 'Et 'andit ndun 'ilhiz wheni whulerwe unli-un, 'en ba ts'odilhti'. 'En 'uk'enus diziti'-un unli. 'En 'unt'oh dalhtisa 'ink'ez 'aw ts'oo'en 'ait'oh. 'En za Yak'usda whunih-un unli. 'En 'ilhiz wheni ba ts'odilhti'. 'Et ndo honeh.

Netsudule soo cho be óonyaih

¹⁸ Timothy sye' inli. Di khuni ulhtus-i Yak'usda be nus hoo'enne, 'uda' nghu yahalhduk inle', 'et si cha whuz un'a ntl'a hoos'ai. 'I be netsudule ch'a ts'ih'un un'a bube óonyaih. ¹⁹ Be 'alha 'uhoont'oh-i 'ink'ez nyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i ndi 'ut'en wheni, 'i be soo ubontun. Whulohne bubeni toh yudiz'ai-i, 'i ts'iyawh hukwa lhe'hunizun. 'Et huwa be buba 'alha 'uhoont'oh-i ninta'honilh'en. ²⁰ Nduhne Hymenaeus 'ink'ez Alexander 'enne duhulya. 'Enne Yak'usda ch'az yahalhduk. 'Et t'ehonozin ndulhuhoost'en ha, 'et huwa Satan t'l'a bisti inle'. Ts'iyanne ba tenadondli.

2 'Et huwa soo cho nyudusni, 'udechoo Yak'usda ts'un ts'iyanne buba oots'u tedindli. 'Et whuz un'a bula tit'elh, 'ink'ez Yak'usda ts'un musi dini. ² Lerwene cha 'ink'ez ts'iyawh neando 'unt'ohne cha buba tenadindli. 'Et de la t'ezdusni 'ink'ez nedzi doghel whe ndi yun k'ut uzdolts'i'. 'Et Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' 'ink'ez ts'iyanne ba ts'inzoo oole'. ³ 'Et whuz un'a yinka uzdilhts'i-un, 'et hoonzoo whe' hoont'oh 'ink'ez Yak'usda neulhyis-un oonalh nduts'oot'e'. ⁴ 'En ts'iyanne butilhyih hukwa' ninzun 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ehinoozeh ha. ⁵ Yak'usda 'ilhoghun za unli. Yak'usda 'ink'ez ndi yun k'ut dilhts'ine hubulheguz 'ilhoghun buba yalhduk-un za unli, ndun dune Christ Jesus 'en 'unt'oh. ⁶ Wheni ts'iyawh naneootakulh ha butl'a' dudilti. Ndet la whusahools'tut-un soo 'et 'uja, ts'iyanne whunilhtan 'et whuz un'a. ⁷ 'Et wheni Yak'usda 'utahasalhti whel'a'-un tisdleh 'ink'ez ooba yatisduk ha. Si 'utisnelh 'udun yun k'ut whut'enne be 'alha 'uhoont'oh-i 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i cha 'et whúbuntistun ha. 'Et Christ oonalh daja dusni 'alha' 'unt'oh-i be' dusni, 'aw lhozusts'it.

Dune 'ink'ez ts'ekoo ooba 'alha 'uhoont'ohne Yak'usda ba 'ilhunhodulh-un dahutit'elh-un

⁸ 'Et huwa ndi yun k'ut ndulcho whe dunene tenahudoodli. 'Et bula lubeshi ooghu hooloh whe dodolnih. 'Aw huske bubeni toh hooloh 'ink'ez buba nawh lhe'host'e' whe tenahudoodli. 'Et whuz un'a buba hukwa' nuszun.

⁹Ink'ez whuz un'a ts'ekoo cha ts'ih'un un'a whe soo nahudoot'ih. Huwhunih hukw'un'a soo hudoot'e', buyust'e ts'iyawh ook'e'uzdla hukw'un'a. Dutsigha' lhat te cho nahídoolhtsi' junih. Gold, k'us kw'usul nehídilya-i, k'us naih 'on nus dizti'-i, 'et ndóohoont'oh-un 'et huwa whulohne dune tank'us hunint'i, 'et huwa 'utni, ¹⁰'et hoonts'i ts'ekoo, Yak'usda ts'un teni nilhdzunne, 'ut'en unzoo-i 'uhutilh'elh, 'i be, 'et whuz un'a ts'ekoo soo ot'enne hutileh.

¹¹'Et ts'ekoo dune butl'a' hududoolyelh 'ink'ez t'ehudusnih whe O Yak'usda ooghuni huyodool'eh. ¹²'Et ts'eke 'aw dune hodoolh'eh ha, 'ink'ez yumoodih oole' ha ootl'a lhuwhus'al. 'Ink'ez t'edoosnih huba' hoont'oh. ¹³Yak'usda Adam 'en cho 'uyinla, 'et hukw'elh'az Eve 'inla 'et huwa. ¹⁴'Ink'ez Adam 'aw nalhniit'oh, k'us ndun ts'eke 'en nainan'a 'ink'ez tank'us 'uja. ¹⁵'Et hoonts'i ts'ekoo ts'ih'un un'a dudeni be khuhudli whe be 'alha 'uhooont'oh-i hut'i, Yak'usda k'ehinsi', 'ink'ez buyust'e lubeshi ooghu hooloh de, 'et ndihint'oh de, buyaz whulhah te hudutijih.

Yak'usda ba huwunli-un, 'et diz un'a dune oole' huba' hoont'oh

3 Ndi khuni oot'a niuznintan-i 'et ndutni: Mbe la Yak'usda ba huwunli-un tileh hukwa' ninzun de, 'et de 'en 'ut'en unzoo-i 'utilh'elh hukwa' ninzun whe 'unt'oh. ²'Ink'ez Yak'usda ba huwunli-un, 'aw dune hoonli whe tank'us lhe'oost'e'. 'Ilhoghun za oo'at oole'. Duba whutnih. Ts'ih'un ni nizulh. Dune yoh dalih. Soo dune hodulh'eh-un unli, ³'ink'ez ts'ekoo too' cha ha dalhatni. 'Aw khun lhonulhch'e cha 'unt'oh. 'Aw sooniya ha dalhatni. Dune dach'e nulhe'ust'en. Dune dulhyoh lhe'dusnih. 'Uyoonne dune ch'e' ha lhe'nizun. ⁴Ts'ih'un un'a duyoh dilhts'ine bughole' 'ink'ez duduzke cha dich'oh budzi be hik'une' 'ut'en uboolhtselh. ⁵'Et ts'ih'un un'a duyoh dilhts'ine bughunli 'aw t'oonuszun de, nts'en'a Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bughu tileh? ⁶'Aw 'andit ooba 'alha' hooja-un iloh oot'e'. Doo ka si ut'udilti'-un oole', 'ink'ez netsudule be ooba nahisda-i, 'et doo ka la didut cha whuz un'a ooneh. ⁷'Ink'ez cha ndunne ooba 'alha' lhe'hoot'ohne, 'enne cha soo highu yaoolhduk, doo ka si tank'us 'uja 'ink'ez netsudule yoolhgooh.

Yak'usda ba ne'út'en-un, 'et nts'en'a dune tileh

⁸Whuz un'a za Yak'usda ba ne'út'en hukwa 'ut'enne, 'enne Yak'usda buba dóti'. 'Aw nanki bughuni lhiloh. 'Aw ts'ekoo too' cha ka dalhatni, 'ink'ez 'aw sooniya cha ka dálhatni. ⁹'Et whe' hoont'oh hooyoh-un, be neba 'alha' whutat'elh 'i bulh, buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, soo ootsun hooloh 'et ha hotun. ¹⁰'Et hoonts'i ndunne Yak'usda ba ne'út'enne, 'udechoo soo cho dune t'ebunoozeh 'ink'ez 'aw hoonliyaz whe hik'eho'alh-un hooloh de, 'et de Yak'usda ba ne'tit'en.

¹¹Whuz un'a za bu'atke cha Yak'usda buba dóti', 'uyoonne ch'az yalhoohoolhduk, duba whutnihne hoole', ts'iyantsuk whe but'aniuznootan ha.

¹²'Ink'ez ndunne Yak'usda ba ne'út'enne, 'ilhoghun za oo'at oole'. Duduzke 'ink'ez duyoh dilhts'ine cha ts'iyawh ts'ih'un un'a bughole' huba' hoont'oh. ¹³Mbe la soo Yak'usda ba ne'ust'enne, 'uyoonne toh soo cho Yak'usda ba hooyin, 'ink'ez Christ Jesus ye 'alha' 'unt'oh-i, 'aw whelhnijut whe 'i ghun 'uyoonne bulh yaoolhduk.

Hooncha whe' hoont'oh hooyoh-un

¹⁴'Awet nilhdukw nts'un tisyalh hukwa' nuszun 'et hoonts'i nts'o k'e'usges. ¹⁵'Et hoonts'i sa'yaz ne'zust'en de, 'et de ndi 'udustl'us 'i gha la t'eeononzin whe Yak'usda ooyoh dahutit'elh-un. Yak'usda gha 'ilhodulhne, 'enne Yak'usda khuna-un ooyoh hinli whe' hint'oh. N dunne 'ilhunaoodulhne ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i be highunli 'ink'ez ts'ih'un un'a highu yalhduk. ¹⁶'Ink'ez 'aw huwun lhdulhyoh lhe'ts'udusnih whe Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha, 'et hooncha whe' hoont'oh. 'Et Yak'usda dich'oh dune suli' 'et whe whubunilhtan. Ndoni ts'ih'un 'unt'oh unli yulhni. Lizasne huyan'en. 'Udun yun k'ut whut'enne, 'en ghun whulh 'uhudants'o. Ndi yun k'ut whut'enne, ooghun ooba 'alha' yint'oh suli', 'ink'ez yak'uz ts'e huhoont'i' whe danahinilhti.

Whuch'a nahusdilh whutáleh-un

4 'Et Ndoni soo ts'ih'un un'a ts'et gaih yalhduk whe ndutni, k'at le ntsi'-i nududehne whulohne dune nabunti'ah. 'Et huwa ndet

la whubodutilh'eh-un, 'et za huhootuzalhts'ilh. 'Ink'ez ndi be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i hila dutitnih whe' hoont'oh, ²duba na'udzoo' whe whuts'it-i be za yahalhduk. 'Et buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'ants'i kwun be k'eyiguz le' hut'ih, ³lhghu dutalhts'ilh-un, 'et cha whuch'a hontayoot, 'ink'ez whulohkhi 'ut'alh-i, 'i cha hich'a buntáyulh. 'Et hoonts'i ooba 'alha 'uhoont'ohne 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i t'eininzunne, 'enne hika' ninzun-i ts'iyawh huyoo'alh huba' hoont'oh, Yak'usda 'uyinla 'et huwa. 'Et ndi t'alh-i ha Yak'usda ts'un musi hudooni' 'ink'ez huyoo'alh. ⁴Yak'usda 'uyinla-i, 'i ts'iyawh 'uzoo' whe 'unt'oh, 'ink'ez ookwa lhe'ts'unooszin junih. 'Et huwa Yak'usda ts'un musi ts'utni 'ink'ez ts'oo'alh. ⁵Yak'usda ooghuni 'ink'ez tenadudli bulh 'i be neba unzoo 'ulhieh whe ts'u'alh.

Jesus Christ ba soo ne'ut'en-un 'onle'

⁶Lhulhutsinke unline, 'enne Yak'usda ghun hubodilh'eh de, 'et de la Jesus Christ ba soo ne'út'en-un tanleh. 'Ink'ez ndi khuni be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i ghun t'eeonanzin, 'ink'ez 'i soo cho ook'une' zint'en. ⁷'Et hoonts'i khuni lhizoo'-i, 'ink'ez lait'oh-i khuni, 'i oozólhts'ai' junih! K'us Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha, 'i be ilhtus 'onle'. ⁸'Et neyust'e ba ne'uzdunuldze' te, 'atsul za neba hootazoo', 'et hoonts'i Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha, 'et ts'iyantsuk whe whudízi'. 'I gha la ndi yun k'ut uzdilhts'i-un nela' 'ewhudutit'elh 'ink'ez yak'uz neztiyalh 'et cha nela' 'ewhudutanelh.

⁹Ndi khuni be nyulh yasduk-i, 'i oot'a nínontan 'ink'ez itálhchulh huba soo 'uldzoo' whe 'unt'oh. ¹⁰'Et wheni 'uts'ut'en 'ink'ez dzóh nuts'udeh. Yak'usda khuna-un, 'en oot'a niuznitan 'et huwa. 'En ts'iyanne butilhyis hukwa' ninzun, ndunne yuba 'alha' yint'ohne, 'enne soo ubulhyis.

Yak'usda ba ne'int'en-un, soo cho howinli

¹¹'Et ndohwhi 'ubudini 'ink'ez hubodilh'eh. ¹²Chilh inli hoonts'i 'uyoonne ba 'ants'i 'onle' junih. K'us ooba 'alha 'uhoont'ohne, nyun nyuhunilh'en de, 'et huwa huhodool'eh. Ndai khuni be yailhduk-i, 'i be nts'en'a la ndi yun k'ut sinda, nts'en'a la 'uyoonne k'einsi', nyughi be cha, mba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i cha, 'ink'ez nts'en'a la lubeshi ch'az 'un dunilt'i cha. 'Et 'ohwhi be sih ooba 'alha 'uhoont'ohne whubunolhtun.

¹³ 'Et ndet la nts'un tisyalh whuts'un, khun ndi Yak'usda ooghuni buba ook'u yailhduk-un, 'et 'etsul lhe'duzonih. Khuni be hoolhtus ha be bubulh yailhduk, 'ink'ez khuni ts'ih'un un'a 'i be hubodulh'e. ¹⁴ 'Et 'oh da' ndunne 'utso whudilhdzulhne dula ntsi k'ut hudalni. 'Et whe mba nus huhon'en 'ink'ez 'i nghant'ai-i 'ants'i mba oole' junih.

¹⁵ 'Et njan howun nuni ninzut 'ink'ez whutl'a'dudiltih. 'Et de la oot'az ninyeh-i, ts'iyanne hinoolh'en. ¹⁶ Nyunch'oh soo cho khindli 'ink'ez khuni be whuts'odul'eh-i cha. 'I be bulh za 'ont'e'. 'Et ndint'oh de, 'et de nyunch'oh 'uduzilyih 'ink'ez ndunne nyudits'one, 'enne cha ubalhyiz whe 'int'oh.

Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, soo cho né'bilh'en

5 Dune nyanus whudilhdzulh-un hoonli hukwa dóni' junih. K'us mbá k'un'a bulh yailhduk. Dune nk'oh whudilhdzulhne, nyulhutsinke k'un'a bubulh yailhduk. ² Ts'ekoo nyanus whudilhdzulhne, nloo k'un'a bubulh yailhduk. 'Ink'ez ts'ekoo nk'oh whudilhdzulhne, nyulhtuske k'un'a khuni ootsun hooloh-i be bubulh yaoolhduk.

Mbene la soo tsandilh unline ubuzdólhti'

³ N dunne soo ts'ih'un tsandilh unline, 'enne cha ubudólhti'. ⁴ 'Et hoonts'i ndunne tsandilh buzkeh hoonline, k'us oochaike hoonline, ndunne tsandilh yuts'u haindene, 'enne duloo ts'ih'un un'a highole'. 'Et whe Yak'usda be 'ut'en k'oh whutaleh. 'Et 'udechoo duyoh dilhts'ine bubodólhti', 'ink'ez dudusneke bula' hoot'en. 'Et hoonzoo whe' hoont'oh 'ink'ez Yak'usda buts'u hukwa' ninzun. ⁵ Ndun soo ts'ih'un tsandilh unli-un 'ink'ez oonat 'e hooloh de, Yak'usda t'anintan yula' tit'elh huba. 'Et dzin 'ink'ez 'ulhdzis ibulh Yak'usda ts'un teni' nilhdzun whe tenadudli. ⁶ 'Et hoonts'i tsandilhne, dich'oh duk'un'a za whe ndi yun k'ut usda, ndunt'ohne hukhuna whe dahuzsai whe' hint'oh. ⁷ Daja nyudasni' la 'i khuni ulhtus 'i be ts'iyanne bubulh yailhduk. 'Et whe buk'eholts'it-un hooloh. ⁸ 'Et hoonts'i mbene 'aw dunatneke ghu lhilohne, 'ink'ez duyoh dilhts'ine, 'enne ghu lhuhiloh de, 'et ndunt'oh-un ndi be 'alha 'uhoont'oh-i yuch'az nal'alh, 'ink'ez ooba 'alha' lhe'hoot'ohne ba nus lhe'hizoo' whe 'unt'oh.

⁹Tsandilh lhk'u tat whunizyat 'on 'un be yus k'ut (60) de, 'ink'ez 'ilhoghun za ghinda' de, 'en za boozi' 'uk'oguz huba' hoont'oh. ¹⁰Unzoo-i 'ut'en 'ulh'en ooghu t'eohunoodzun. Ts'oodunne nilhyai de, dune t'ebunuszunne, 'enne hoontsi'i yoh dabulih, Yak'usda ooch'e'ne buke tunagus, dzoh nuzutne la 'ut'en de, 'et ndi 'ut'en unzoo-i soo cho ts'iyawh 'uyalh'en de.

¹¹'Et hoontsi'i ndunne tsandilh t'et online, 'enne buboozi' 'uk'eonges junih. 'Ut'en ntsi'-i ha' huninzun sulii, 'ink'ez Christ ch'az nahulh'a de, ki hutit'elh hukwa' huninzun. ¹²'Ink'ez 'udechoo dughuni huye nahizya-i k'ahininyuz de, 'et de buba nahutideh. ¹³'Ink'ez cha tsehudutni-un huhodil'e' 'ink'ez kwun toh nuhuya. 'Ink'ez 'aw tsehudutni za iloh, 'ughu yahulhduk 'ink'ez 'uyoonne e'ut'en k'oh huwu hinli cha' hint'oh. 'Aw ne'hudooni' huba lhe'hoot'oh, 'oh te ne'huduni'. ¹⁴'Et huwa butsu hukwa' nuszun, ndunne tsandilh 'aw yoo 'un lhiszuhlne, ki náhoot'e' 'ink'ez bubuzkeh hole', 'ink'ez duyoh cha huwo hoole'. 'Et njan nduhut'en de, 'aw nech'az ditni-un yatilhduk-un ooghá holts'it 'ait'oh. ¹⁵Whulohne 'uda' Jesus Christ hich'az nalh'a whe Satan hik'une' 'ut'en 'et huwa.

¹⁶Mbe dune k'us ts'eke 'en ooba 'alha 'uhoont'oh unli-un, 'ink'ez ooloo tsandilh unli de, 'et de ndai la ye ndunidzit-i, 'i be bula' hoot'en. 'Et whuz un'a 'onghohne Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne hoonliyaz bugha hoo'alh 'ait'oh. 'Et nduhut'en de, 'et de la soo ts'ih'un tsandilh unline, ndai hiye ndunidzit-i, 'i be bughu hoole'.

Mbene la netso whudilhdzulhne ubuzdólhti'

¹⁷Netso whudilhdzulhne soo dune tso nuyane, nawh whe ubudólhti'. Mbe 'ut'en ulhtus-i be 'ut'en whe Yak'usda be 'ut'en k'oh dune hodulh'eh 'ink'ez Yak'usda ooghuni be yalhdukne, 'enne 'uk'enus soo ne'boolh'en. ¹⁸Yak'usda ooghuni 'et cha ndutni, "Ndet la musdoos dune t'l'o mai' 'uzti'ulh wheni 'uyulh'en te, 'aw 'uti'ulh whuch'a 'enol'a' junih." 'Ink'ez 'et cha ndutni, "'Ut'en-un be 'ut'en ooba 'uk'elha whutaleh whe' hoont'oh."¹⁹Ndunne 'utso whudilhdzulhne hoonli huwun buk'ehuhoota'alh de, 'et nane k'us tane te, 'enne hiyulh t'ewhuninzun de, 'et de za huwu yahoolhduk huba' hoont'oh. ²⁰Mbene la lubeshi ilhchootne, ts'iyanne nalh whe ninta'hant'en-un hukwa' bodóni' huba' hoont'oh. 'Et de la 'onghohne whe hunooljut.

²¹ Yak'usda cha, Jesus Christ neMoodihti cha, 'ink'ez lizas 'utahalyane cha, 'enne ts'iyawh bunalh soo ts'ih'un un'a nyudusni, ndi khuni be daja nyudasni' 'et huwa 'ilhiz oole' ontun. Ndai la 'utalh'elh-i, 'i ts'iyawh dune dach'e hole' hukw'un'a 'oneh junih. 'Ink'ez 'aw 'ilhoghun za k'entsi' 'ink'ez hoonli oots'u nolht'i junih.

²² Soo 'a dune k'edolnih junih. 'Ink'ez 'uyoonne lubeshi 'ulh'enne e'ut'en bubulh 'oneh junih! Nyunch'oh lubeshi yit 'ududoldzin.

²³ 'Et lhat whe mbut gha ndinda, 'et huwa 'aw too za ontnai' junih, ts'ekoo too' nt'um-iyaz ts'ekoo too' ontnai'.

²⁴ Whulohne bulubeshi ts'iyanne yunilh'en, 'et huwa ndai la ye buba nahutideh whutso, 'i dahaja la, ts'iyanne t'ehontazin. 'Ink'ez whulohne bulubeshi nahinu'i, 'et hukw'elh'az ndai la ye nahizya-i, 'i dahaja la, ts'iyanne t'eyuntizeh whe' hoont'oh. ²⁵ 'Ink'ez whuz 'un'a za mbene 'ut'en unzoo-i 'ulh'enne ts'iyanne t'ewhuntizeh 'ink'ez 'ut'en unzoo-i nahinu'i de, 'i hoontsi' ts'iyanne t'ewhuntizeh.

'Ulhna unline, 'enne cha dumoodihne hubodólhti'

6 'Et mbene 'ulhna unline cha dumoodihne ts'ih'un un'a bughu nuni hunoodeh whe soo cho ubodolhti'. 'Et nduhut'en de, 'et de Yak'usda boozii' 'ink'ez ye whubodalh'e' 'i cha 'aw 'uyoonne yuch'az dotni 'ait'oh. ² 'Et 'ulhnane bumoodih ooba 'alha 'uhoont'oh hinline de, 'enne butsu hudootni junih, lhulhutsinke hinli 'et huwa. K'us ndunne 'ulhnane, 'enne 'on nus ulhtus-i be buba' hut'en. Ndunne bumoodihne, 'enne Jesus Christ ghun ooba 'alha' yint'ohne hinli 'ink'ez buk'ensi'. 'Et huwa 'on nus ulhtus-i be buba' hut'en whe dude 'ut'en be bula' hut'en whe' hut'en. 'Et ndi khuni be nyulh yasduk-i, 'i 'uyoonne soo cho hubodilh'eh 'ink'ez budzi dona' 'inleh.

Sooneya nohyak'usda oole' junih

³ 'Et dune whuts'it be dune hodulh'eh-un, 'en Jesus Christ neMoodihti ooghuni unzoo-i italhchulh hukwa lhe'nizun-un. 'Ink'ez Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha hukw'un'a ubodutilh'eh hukwa lhe'nizun de, ⁴ 'en dune 'ududilti' whe 'unt'oh. Hoonli 'eoonuszun. 'Et huwa 'ahoolhyiz dune dach'e za 'udinelh 'ink'ez khuni ghun dune dulhyoh 'utni. Ndunt'ohne dune

'oonih ooghu diz'ai whe 'uhint'oh. 'Uyoonne cha dulhyoh 'uhutni, khuni ntsi'-i be 'uyoonne cha ghu yahalhduk. 'Et 'uyoonne lubeshi e'ut'en za ghu nuni hunudeh. ⁵Ndunne bubeni ntsi' sulii' whe 'ahoolhyiz lhdulhyoh 'uhunudzun. Khuni 'alha' 'unt'oh-i lhuhit'i'. 'Enne 'uhuninzun mbe la Yak'usda be 'ut'en koh hukw'u ne'ut'en-un, 'en 'utinilh hoonzoo' tinelh. Ndunt'one buch'az nasindaih.

⁶'Et soo ts'uhoot'i' whe Yak'usda be 'ut'en k'oh 'uts'uwhulh'en de, nedzi hoont'i' whe 'et neba 'uk'elha whuzdli' whe' hoont'oh. ⁷Ts'uwhuzdli' da', 'aw hoonliyaz whusalhts'ilel, 'ink'ez 'alha' neba dzin whula toh sulii' de, 'aw hoonli 'uztoola' 'ait'oh. ⁸'Et huwa 'ut'alh-i 'ink'ez be dune tsinli-i ts'ut'i de, 'et neba soo' hot'e'. ⁹'Et hoonts'i ndunne hoonzoo' tinelh hukwa' ninzunne, 'enne whunih ooghu lhd'i'ohne 'ink'ez hoonli hiye ninta'tit'elh, 'i 'aw 'i za highu nuni nudeh. 'Et whula gha ts'e yo ubonilht'i 'et whe ndi yun k'ut hudilhts'i-un ninta'whutat'elh 'ink'ez hoonts'i' ts'e hutidulh. ¹⁰Sooneya ooba diti'-i, 'i lhat-un hoonts'i' oogha whe' whududit'ih. 'I gha whulohne dahatni k'et be 'alha 'uhoot'oh-i ch'a hudulh 'ink'ez lhat-un budzi unduda-un kha'á huwhut'ai.

Dune hodilh'e'-un cha 'ink'ez nyunch'oh cha soo cho khondle'

¹¹'Et hoonts'i Timothy Yak'usda oodune' inli. Nyun ndowhi, 'i ooch'a tilgaih, 'ink'ez be ts'ih'un 'uhoot'oh-i, be Yak'usda k'une' whut'en-i, be 'alha 'uhoot'oh-i, be nek'ets'insi'-i cha, be whulh ts'uzyin-un cha, 'ink'ez be yo 'uzdudildzun-i cha, ndi 'i ts'iyawh whunanyalh hukwa 'int'en. ¹²Neba 'alha' 'unt'oh-i, 'i gha 'on 'un 'oneh 'ait'oh whe hukwa 'int'en. Nyun cha 'on 'un ooneh 'ait'oh-un hukwa 'ont'en. 'Ilhiz be ts'ukhuna-i, 'i duts'o cho hontun. Nyun cha dutanjih ha nka hisda 'et huwa. 'Ink'ez lhane nalh soo hoonzoo-un budani'. ¹³'Et Yak'usda oobut nyudusni ts'iyaitsuk khuna 'ink'ez Christ Jesus 'en Pontius Pilate oonalh soo hoonzoo-un dunne budani'. 'Et huwa Yak'usda 'ink'ez Christ Jesus 'en nalh soo cho nyudutasnelh, ¹⁴khuni ntl'a dís'ai-i ookw'une' 'ont'en. Khun naoolts'it junih. 'Uyoonne dzoh ts'e nghu yahutilhduk, 'et 'oh te ne'ont'en junih. 'Et neMoodihti Jesus Christ whusatiyalh whuts'un, 'et za ndont'e'. ¹⁵Jesus Christ whuz de tiyalh-un, ndet 'uwhutanelh, 'oh de neMoodihti 'en hukwa' ninzun-un 'uwhutanelh. 'En 'uk'enus unzoo 'ink'ez neMoodihti 'en za k'une' 'ut'en-un unli. Lerwene ts'iyawh bulerwe unli 'ink'ez moodihne

cha ts'iyawh bumoodih unli. ¹⁶'Aw 'en za be dalhts'utsa-i yut'i. Ndet usda-un, 'et ndi oots'u ha yanduz-i, 'aw dune yuzih neooya' 'ait'oh. 'Aw dune lhuyis'en 'ink'ez 'aw dune yoo'enne hooloh. 'Aw 'en za 'ilhiz be hoolhtus-i yut'i. 'Et huwa uzdilhti'. 'Et ndo honeh.

Hoonzoo' 'unt'ohne 'ududólhti' junih

¹⁷Ndi yun k'ut hoonzoo' 'unt'ohne, 'enne khuni ulhtus-i be budoni', 'aw ndi yun k'ut be' hoonzoo' ts'int'oh-i hoonli lhiloh. 'Aw sooniya oot'a ninintan-i iloh 'unt'oh. 'Et k'us Yak'usda mbe la khuna-un, 'aw 'en za oot'a ninoohtan. Yak'usda 'en oola hoonli whe ts'iyaitsuk be ts'ohot'e' ha negha yunleh. ¹⁸Ts'ih'un un'a 'uhoot'en budoni'. Bula hoonli whe 'ut'en unzoo-i 'uhoolh'en. 'Ahoohyiz 'uyoonne hiye ndunidzit-i, 'i be bula' hutit'elh-un huba lhahúdoote'. Soo hoont'i' whe lhta'ts'oolyelh. ¹⁹'Et nduhut'en de, 'i be ndo yak'uz diziti-i dich'oh duba 'ilhe'hosdle, whusaootilts'ulh-un wheni. 'Et de 'ilhiz be ts'ukhuna-i huyitálhchulh.

Be 'alha 'uhoont'oh-i soo cho ooghonle'

²⁰Sye' Timothy ndi khuni ntl'a dis'a-i, 'i soo cho ook'une' tant'en, 'et wheni 'usdla. 'Ants'i 'oh neyalhdukne 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhdukne, khun buzih nonya' junih. Ndunne whuz un'a yalhdukne, t'ehoninzun huninzun hoonts'i, 'enne nech'az ditnine hinli. ²¹'Et huwa be 'alha 'uhoont'oh-i whuz un'a highu yalhdukne, 'enne tank'us hidulh whe' hutni. 'Et Yak'usda ye unzoo-i, 'i nyulh oot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul, Bulh Nanki 'Udustl'us Timothy Ts'ó K'eyanguz-i

Paul, Timothy hadih yulhni

1 Si Paul, Jesus Christ ba whél'a'-un usdli. 'Ilhiz be ts'úkhuna-i, 'i Christ Jesus 'en yut'i 'ink'ez 'ilhiz wheni 'unt'oh. 'I gha Yak'usda ndet sts'u hukwa' ninzun 'et huwa whél'a'-un susdli'.

²Timothy sye' ook'esi'-un inli ndi 'udustl'us nts'o tl'a s'aih-i. Yak'usda neBá 'ink'ez Christ Jesus 'en neMoodihti, 'en gha ye unzoo-i cha, be úgha te' nudzun-i 'ink'ez be nedzi dizghel-i cha, 'i 'ont'e' hukwa' nuszun.

Paul, Timothy yuba whunalni Jesus Christ ts'u nalh'a-un

³Et Yak'usda ts'un musi dusni. Stsoda'ne k'un'a, syo ts'e sgha t'ets'oninzun-i, lubeshi ooghu hooloh whe Yak'usda ooba' ne'ust'en. Dzin 'ink'ez 'ulhdzis ibulh, tenadusdli totsuk nghu ni zástan. ⁴Nyunats'ultoo' nus'en 'et whunaznih 'ink'ez tube nyutiselh hukwa' nuszun, 'et la hóst'e'. ⁵Ndi soo be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i nyulh 'unt'oh, 'i oonaznih. Ntsoo Lois, 'en 'udechoo be 'alha 'uhoont'oh-i yulh 'unt'oh inle', 'ink'ez nloo, Eunice 'en cha. 'Ink'ez nyun cha 'et whuz un'a za 'int'oh, 'et sba 'alha 'uhoont'oh. ⁶Et huwa mba whunazni ndet da' ntsi k'et duznih whe Yak'usda huwa ya'aih-i, 'i ntl'a ídan'ai. 'I 'ants'i bulh ne'hilhnahe le' 'ilh'en. ⁷Yak'usda Ndoni neyídan'ai whe 'aw lhst'uníljut. 'Et huwa be ts'ílhtus be lhk'ets'usi'-i, 'ink'ez ne-eni be whunih tsinli.

Khuni unzoo-i khun hukwaya 'onle' junih

⁸Et huwa 'uyoonne neMoodihti ghun bubulh yailhduk de, khun hukwaya 'onle' junih. 'Ink'ez si cha 'adus'ai-un, 'et cha khun hukwaya 'onle' junih. K'us 'uyoonne khuni unzoo-i be bubulh yailhduk whe dzoh ninzut de, 'et de Yak'usda ye ulhtus-i, 'i gha 'ínt'en. ⁹En 'uja neulhyih.

Nedzi lubeshi ooghu hootáloh 'et whuz un'a neka' ninzun. 'Aw neye 'ut'en k'oh gha iloh neka' dani'. Dich'oh ye unzoo-i, 'i gha 'uzdutijih ha neka' dani', 'et whuz un'a hukwa' ninzun. 'Ink'ez ye unzoo-i, 'i Christ Jesus 'en oots'u ha yílt'sut whe neghalts'ut. 'Et 'udechoo whe' whudutát'elh, 'et whutsoda' 'uhoonla. ¹⁰'Et 'awet Jesus Christ netaninya. 'Et Yak'usda dich'oh hukwa' ninzun-un 'ink'ez ye unzoo-i cha, 'i yunénilhtan. Wheni bé dáztitsah-i, 'i Jesus Christ neba gak yulhtsi 'ink'ez khuni unzoo-i, 'i be 'ilhez be ts'úkhuna-i negha ínin'ai. Ndi 'aw dálhts'utisa-un, 'et neba whusahón'ai, 'et whe whunénilhtan. ¹¹'Et wheni si 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne but's'u tisyalh. 'Enne bubulh yásduk, 'ink'ez whubodus'eh, 'et whuba but's'u whel'a'-un susdli'. ¹²'Et huwa si cha dzoh nuszut, 'et hoont's'i 'aw hukwaya lhusdloh. Mbe sba 'alha' 'unt'oh-un t'enuszun 'et huwa. 'Ink'ez ndet oot'l'a hoos'ai-un, 'udek'ez dzin whuts'un soo 'ultus whe sba hootatun, 'et sba 'alha' 'uhoont'oh.

Ndi khuni unzoo-i soo cho oontun

¹³Ndi khuni ulhtus-i oogha 'uts'ut'en-i, si sts'un dants'o, 'i duts'o cho oontun. Ndi be 'alha' 'uhoont'oh-i 'ink'ez be lhk'ets'usi'-i, 'i Christ Jesus 'en yulh 'unt'oh. ¹⁴Ndai unzoo-i ntl'álya-i, 'i ts'iyawh Ndoni be ulhtus-i, 'i be soo cho hoontun. 'En 'unt'oh neyudínda.

¹⁵Njan t'ooninzun ts'iyanne Asia whut'enne sch'az nahulhya. Phygellus 'ink'ez Hermogenes cha.

¹⁶Onesiphorus 'en lhat sdzi dona' yulh'ih. 'Ink'ez ndi lhuztih tl'ool be whe dust'i-i, 'aw yukaya lhiloh whe sunalh'en. 'Et huwa 'en ooyoh dilhts'ine neMoodihti bugha te'nozeh. ¹⁷'Et keyoh Rome ninya whe soo cho skunúta whe nasilhti. ¹⁸'Et dzin neMoodihti yugha te'nozeh. 'Ink'ez keyoh Ephesus ts'e lhat whe sla 'uja ínle', 'et cha soo t'ooninzun.

Ndi Jesus Christ ye unzoo-i, 'i be soo ilhtus ónle'

2 'Et huwa sye' nyun Jesus Christ ye unzoo-i, 'i be soo ilhtus ónle'. ²'Ink'ez lhane nalh daja nyudásni'-un, ndi khuni Jesus Christ ts'u ditnine tl'a dínle, 'on 'un 'uyoonne huye hódoolh'eh ha. ³'Et huwa Jesus

---

1:18 'Et ndi boozi' neMoodihti, 'i 'ilhoghun Yak'usda 'unt'oh 'ink'ez 'ilhoghun Jesus Christ 'unt'oh ni whe 'utni.

Christ oosalda unzoo-un k'un'a, howu whúlna'-un hoonts'i whulh ónyin.
⁴Dune salda unli-un, 'en dumoodih ba za 'ut'en. 'Aw 'udun 'ut'en-i gha lhasnoh. ⁵'Ink'ez cha, mbe la noye toh whuch'a' 'ulhdeh-un, ts'ih'un un'a whuch'a' nilhde de, 'et de za hiba k'elha whulhtsih. ⁶Mbe la tube 'ut'en-un ha' nulhyeh-un, 'en haínalhyai-i, 'en cho yuloh yolhchoot huba' hoont'oh. ⁷Ndet la nyudúsní-un howu nuní ninzut. 'Ink'ez neMoodihti, 'en nla 'ut'en whe ts'iyantsuk t'eeononzeh ngha ho'alh.

⁸Whunailnih, Jesus Christ yaidlane butoh dunadija. David oots'u haínzut-un cha 'unt'oh. 'Et ndi sghuni unzoo-i 'unt'oh whe nyudásni'. ⁹'Et huwa dune unsi'-un k'un'a 'adus'ai whe dzoh nuszut. 'Et hoonts'i Yak'usda ooghuni 'i 'aw lhilghel whe 'unt'oh. ¹⁰'Et huwa 'utahalyane, 'enne buba whulh susyin. 'Et de la 'ut'ahályane, 'enne cha Christ Jesus 'en ye néulhyis-i, 'i huyólhchoot 'ink'ez 'ilhiz huhót'e'.

¹¹Ndi khuni 'i soo cho oot'a niuznootan 'et ndutni,

“En bulh dats'uzsai de,

'et de 'ilhiz wheni bulh 'úztit'elh cha 'uztit'elh.

¹²Nts'oh dawhut'en hoonts'i whulh ts'úzyin de,

'et de 'en bulh lerwe 'uztileh.

Ooch'az nats'ulh'a de,

didut cha nech'az nátil'a.

¹³Oolazditni de,

'et hoonts'i 'aw didut nela dootnih 'ait'oh,

'ink'ez 'aw 'ats'un un'a na'ootneh 'ait'oh 'et huwa.”

Jesus Christ ba ne'ut'enne, 'enne whulohne hinzoo 'ink'ez whulohne cha hintsi'

¹⁴'Et ndi khuni 'i buba oonailnih. NeMoodihti nalh budutánelh, 'et khun 'i khuni gha hukwa lhdulhyoh 'uhudootni' junih. Ts'iyawh buba lhe'yízoo'. Mbe yudánts'one ts'iyawh ninta'butáhl'elh. ¹⁵'Et Yak'usda ba dune unzoo-un 'onle', whuz un'a hukwa 'int'en. Nye 'ut'en 'aw la hukwa yálhuzonle'. Ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i ts'ih'un un'a dune hubodilh'eh. ¹⁶'Et hoonts'i 'ants'i 'oh nuyáldukne 'ink'ez Yak'usda ghudlónhe, 'enne buzih nónya' junih. Ndunt'ohne, 'enne 'uyoonne 'on nus Yak'usda ch'az yalhdukne ubuhutilhtselh. ¹⁷Bughuni, dada k'un'a la butaidózit. Nyoonne Hymenaeus 'ink'ez Philetus cha, ndunt'ohne hinli. ¹⁸'Et ndunt'ohne dune

ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i tank'us 'uhint'oh huwa hich'a súdil. 'Enne 'uhutni, ndi dunahudutádulh-un, 'uda' 'uhooja hutni. 'Et whula gha ts'e whulohne be 'alha 'uhoont'oh-i, ts'iyawh buba musai suli'. ¹⁹'Et hoonts'i Yak'usda ooyoh ook'u whuz'ai-i whuduts'o. 'Aw gak hóle' 'ait'oh. 'I k'ut khuni 'uk'eyánguz-i ndutni, “Mbene la neMoodihti ooch'e' unline, 'enne ts'iyawh t'ebunínzun.” 'Ink'ez cha, “Mbene la 'uhutni, Christ oodune'ne tsinli de, 'enne 'ut'en 'utsi'-i ts'u nín'tine, 'et ndoohoont'oh-un, 'et ts'iyawh whuch'az náhoolyeh.”

²⁰Nts'e yoh whucho whambez ts'e ts'iyaitsuk 'et 'usdla. Be' ts'utnai-i 'ink'ez bé uzut'alh-i, whulohkhi gold, 'ink'ez silver cha, 'i be 'ulya. Whulohkhi duchun 'ink'ez whutl'us be 'ulya, 'i cha 'et 'usdla. Whulohkhi unzoo 'ink'ez whulohki 'aw lhízo'. ²¹'Et huwa mbe dich'oh lubeshi 'uch'az nálh'a de, 'et de duMoodihti ba 'udune'ududulti 'ink'ez ooMoodihti ye' tit'elh, 'ut'en unzoo-i ts'iyawh yeni lhadínt'oh whe 'unt'oh.

²²'Ink'ez nts'en'a chilke ntsi'-i buyust'e oots'i nint'i-i, 'i ooch'a tilgaih. K'us ts'ih'un 'uhoont'oh-un, be 'alha 'uhoont'oh-i, be lhk'ets'usi'-i be nedzi soo óot'e'-i cha, ts'iyawh bunanyalh. 'Ink'ez ndunne budzi yo lubeshi ooghu hooloh whe neMoodihti ts'u dedudline, 'enne bubulh ín'us. ²³'Et hoonts'i whusni ghuni 'ink'ez khuni t'enusdzun-i, 'i hoonts'i be yáhalhduk, 'i ts'iyawh ooch'oh 'onle'. T'eeonínzun ndi khuni ndunt'oh-i, 'i dune huyé lhdulhyoh 'utni-i, 'i 'unt'oh. ²⁴'Et neMoodihti be 'ulhna-un, 'en 'aw dune élhdoosyaih. K'us ts'iyanne dune dach'e núlhe'ust'en 'ink'ez soo dune hodulh'eh-un 'onleh. Ts'iyanne nanilhtsulyaz ne'boolh'en. ²⁵Yo 'údudildzun 'ink'ez buch'az ditnine ts'ih'un bubulh nenáhoho'alh. 'Et tilah Yak'usda dudeni nahundunizdla uboolhtselh. 'Et de sih khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ehinoozeh. ²⁶'Ink'ez 'et la bubeni bugha nádolts'it, 'ink'ez netsudule hubilhchoot inle' hik'une' oot'en ha, 'et la nts'oh whe tank'us hunint'i-un whuch'a nahooja'. 'Et 'udek'ez dzin whenghoh de, tube howa whútilna'.

3 'Et njan t'eeononzin, 'et 'udek'ez dzin whenghoh de, tube howa whútilna'. ²'Et dune dich'oh k'enahutisi', sooniya ka dáhadatni, ts'iyantsuk whe hududílti, 'uhududílti, Yak'usda 'ink'ez oodune'ne, buch'az yahatilhduk, dudusneke cha k'únulhe'hutist'en, 'aw musi lhontiszin, 'ink'ez Yak'usda ghudlohne cha hutileh. ³Dudulh dune k'elhihítsi', 'aw hoonli lhba whunalhnohodulhnoh. Dudulh dune dzoh ne'huduni' hukwa' huninzun te za ne'hut'en. 'Ants'et 'uyoonne dzoh nuhulhdeh, 'ink'ez ndet

hoonzoo-un hukwa lhe'huntiszil. ⁴ 'Uyoonne k'ehintsi' nahoooolh'i 'ink'ez yoo yoh whe dune hundulhda, 'ink'ez butsi dunuts'un. Duba na'hutidzoo', Yak'usda k'eluhísi', 'ink'ez ndet la whuníni-un, 'et za hukwa' huntizilh. ⁵ 'Et Yak'usda ba ndi yun k'ut hudilhts'i na'hududil'i 'et hoonts'i Yak'usda yé ulhtus-i hits'oodidlai. Timothy ndunt'ohne, 'enne buch'a nasindaih.

⁶ Ndunt'ohne 'uyoonne yoh ts'e dahánul'ih 'ink'ez ts'ekoo whusnine, lubeshi be dizbunne, 'enne 'ilhiz ubihilhchuk. Lelhdowh 'ut'en dutsun-i, 'ohwhi za hits'u nint'i. ⁷ 'Ahooolhyiz hohodul'eh 'et hoonts'i khuni 'alha' 'unt'oh-i daja ni 'aw t'ehonoozeh 'ait'oh. ⁸ 'Et nyoonne Jannes 'ink'ez Jambres bulh Moses hich'az nín'ti inle'. 'Et whuz un'a ndunne khuni 'alha' 'unt'oh-i, hich'az nint'i. 'Enne bubeni soo 'uk'enus untsi' sulí'. 'Ink'ez ndi be 'alha' 'uhoont'oh-i ghun buba 'ants'i hoont'oh. ⁹ 'Et hoonts'i 'aw 'on 'un hutooya' 'ait'oh. Whe ninta'hunt'en-un ts'iyanne t'ewhüntázin. Nts'en'a Jannes 'ink'ez Jambres bubulh dahooja la, 'enne buk'un'a hiye whusni-i, ts'iyanne bughun t'ewhüntizilh.

Yak'usda uniyalhne dune bube túzilalh

¹⁰ 'Et hoonts'i huwa 'óonli whe khuni bunyodis'e-i ook'un'a 'ant'en. Timothy nyunch'oh njan t'ewhunínzun. Nts'en'a dune usdli-un, nts'e hukwa' 'ust'en-un, 'ink'ez Yak'usda sba 'alha' 'unt'oh. Howa whúlna'-un whulh susyin, 'ink'ez ts'iyanne be k'ési' 'i cha, 'aw hoonli talhódusni. ¹¹ Dune sezula inle', 'ink'ez dzoh nusuhulhdzut. 'Et whuz yun k'ut Antioch, Iconium, 'ink'ez Lystra, whuz sulh 'et 'úhooja inle', 'i ts'iyawh t'eeonanzin. Dune sezula whulh susyin, 'ink'ez neMoodihti ts'iyawh whuch'a sla 'uja. ¹² 'Alha' hoont'oh k'us mbe Christ Jesus 'en gha Yak'usda ba hutinalh hukwa 'ut'enne, 'enne dune bube hütuzilalh whe' hoont'oh. ¹³ 'Et dune ntsi'ne, 'uyoon na'dudil'íne, 'enne 'on nus hintsi' tileh 'ink'ez 'on 'un cha hintsi' hutileh. 'Et 'uyoonne nahunti'ah 'ink'ez dich'oh cha na'hunduntit'ah. ¹⁴ 'Et hoonts'i nyun ndet la hodal'e'-un whe 'i ts'iyawh 'alha' 'unt'oh t'enínzun whuz un'a za 'int'oh. 'Ink'ez mbene la oogha hodal'e'ne t'ebuninzun. ¹⁵ 'Et nyun ts'oodun inli da' whuts'un ndi Yak'usda ooghuni lubeshi ooghu hooloh whe 'uk'éguz-i t'enananzin. 'I gha be whutnih-i 'int'i whe dinjih, Christ Jesus 'en mba 'alha' 'unt'oh 'et huwa. ¹⁶ Yak'usda ooghuni 'i ts'iyawh Yak'usda ye sjiz-i bulh 'únt'oh. 'Ink'ez oogha whúts'odul'eh huba unzoo, ninta'ts'ut'ih-un whunénulhtun, neba ts'ih'un newhu'aih cha, 'ink'ez 'et

whuneodulh'eh ts'ih'un un'a yinka 'uzdólts'i' ha. ¹⁷I be Yak'usda oodune lhadúlya-un tileh, 'ut'en unzoo-i ts'iyawh wheni lhadint'oh.

Yak'usda ooghuni bé bubulh yaílhduk

4 'Et huwa Yak'usda 'ink'ez neMoodihti Jesus Christ 'en oobut nyudusni, 'en 'utinelh ts'iyanne nalh be hóodutaltsilh, ndai k'úne' yul'en-i, 'i bulh. 'Oh de khunane 'ink'ez yaidlane cha, 'enne buba nahutiyeh. ²'Ahoohyiz lhadínt'oh Yak'usda ooghuni bé bubulh yaílhduk. Whúbunilhtun ndet whe ninta'hut'ih-un, 'ink'ez tank'us 'uhut'en-un hukwa budíni, 'ink'ez budzi do ná'ineh. Howa whúlna'-un whulh sinyin, 'ink'ez dune hodilh'eh. ³Whuz de whúdizulh, ndi khuni ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i 'aw huyodool'eh hukwa lhe'huntiszin. K'us dich'oh hukwa' huninzun k'un'a, 'et za hodutats'o hukwa' huninzun. Mbene la didutch'oh hukwa' huninzun te za dune hodulh'ehne, 'enne za uboohootuzálhts'ilh hukwa' huntizilh. ⁴'Ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i 'aw hidóts'o hukwa lhe'huntiszil. 'Et k'us khuni 'ants'i unli-i, 'ohwhi za hika 'untizilh. ⁵'Et hoonts'i nyun ts'iyantsuk whunih-i be whuch'a soo cho khindli. Yak'usda be 'ut'en k'oh whulukhun mba howa whulna' 'et hoonts'i nilht'i za 'ilhdzun. 'Ink'ez Yak'usda ooghuni be yaílhduk whe dune ilhyís-un, 'et za ndónt'en. 'Ink'ez Yak'usda be ooba 'int'en-i, 'i ts'iyawh lhadónleh.

Paul datítsah-un howu yalhduk

⁶Si 'awet be khusna-i Yak'usda ba huwa t'aih k'un'a nadiusjulh le' 'usneh. 'Ink'ez ndo tisyalh-un 'awet nilhdukw suli'. ⁷Hoonzoo whe ts'ih'un un'a lhisgan. 'Awet Yak'usda be 'ut'en k'oh 'uwhus'en-un ts'iyantsuk lhaoodusla. Ts'ih'un un'a be 'alha 'uhoont'oh-i hostun. ⁸'Udek'ez khuni be' dusni, ndet ts'ih'un un'a hoont'oh whe whuch'a oonusde-un, 'et sba 'us'ai. NeMoodihti ts'ih'un nahiyilh-un, 'en yutilhtselh-i, 'et dzin sgha íta'alh. 'Ink'ez 'aw si za iloh. Mbene la dudzi ndulcho-i be bunalh be hóodutalhtsilh 'ink'ez yuti'elh hukwa' ninzunne, 'enne 'ilhoghun hinli whe ts'iyawh si sk'un'a za 'úbutileh.

4:6 Ndaí la ts'ekoo too' diziti-i loodel oozih nahidiyulh-i inle', 'i Lizwifne bube 'ut'en 'unt'oh. 'Ink'ez ndi nahidiyulh-i, 'i Paul khuna le' 'unt'oh ni whe 'utni.

Ts'iyanne sla ditni

⁹A cho sts'u tónya'. ¹⁰Demas 'en sla ditni. Ndi yun k'ut núkat-i 'on nus yuka' ninzun. 'Et huwa keyoh Thessalonica whuz whinya. Crescens 'en Galatia ts'e whinya 'ink'ez Titus 'en cha yun k'ut Dalmatia ts'e whinya. ¹¹Luke 'en za szih usda. Mark 'en ookunainda 'ink'ez ndiz nyulh tóo'as, 'en sba 'ut'en huba unzoo 'et huwa. ¹²'Ink'ez Tychicus 'en keyoh Ephesus ts'e whes'a'. ¹³Ndiz tanyalh de, sdzoot sba tolhchoos. 'I Carpus keyoh Troas ts'e 'en da' oozih neínuschooz. Nyoo khuni úk'éguz-i, 'i cha ton'a', 'ink'ez khuna-i zuz ook'u ne'úsguz-i, 'i oonaoodolnoh junih. 'I soo ooka' nuszun.

¹⁴Nyoon lhuztih 'ulti'uz 'ut'en-un, Alexander huyulhni, 'en tube lhat-un whe sundílhda'. Be 'ut'en k'oh huwa uncha neMoodihti yuba 'uk'elha whulhtsi. ¹⁵Nyun cha ookwa huwonle'. 'En dune ulhtus-i be neghuni dulhyoh 'it'elh-un 'unt'oh 'et huwa.

NeMoodihti 'aw nela dootnih 'ait'oh

¹⁶'Et 'udechoo ooduzkut da', 'aw 'ilhoghun hoontsi st'a nélhíyal. K'us ts'iyanne sla huditni, 'et hoontsi 'aw buk'eholts'it hukwa lhe'núszun. ¹⁷'Et hoontsi neMoodihti szih inyin 'ink'ez 'en ye ulhtus-i, 'i gha 'ustus inle'. 'Et ndi ulhtus-i, 'i be si sgha la ndi Yak'usda be ba yaduk-i, 'i ts'iyawh ts'ih'un un'a huyoozálhts'ai'. 'Et de la 'uyoonne 'udun yun k'ut whut'enne cha ts'iyawh huyoozólhts'ai'. 'Ink'ez cha neMoodihti 'en khuna-iti sutuzilhghel'h-i yuch'á sulhyih. ¹⁸'Ink'ez yak'uz neMoodihti 'en lerwe unli, 'et wheni sghunli, 'ink'ez oozih tisdalh whuts'un, 'ut'en untsi-i ts'iyawh yuch'a sutálhtelh. 'Et huwa 'en 'ilhiz wheni 'ink'ez 'on 'un cha uzdólhti'. 'Et ndo honeh.

Khit whutso whusaóonya'

¹⁹Ndunne Prisca 'ink'ez Aquila, 'ink'ez cha Onesiphorus ooyoh dilhts'ine, ts'iyawh hadih sba budóni'. ²⁰Erastus 'en keyoh Corinth 'et usda. Trophimus

---

4:13 Paul khuna whe 'oh da' khuna-i zuz lhahidulh'ih-i, lhts'enuhuyut'az 'ink'ez 'i hik'u ne'uguz inle'. **4:17** Ndi khuna-iti sutuzilhghel'h-i 'et whuz un'a Lerwe Caesar lhane Jesus Christ yulh 'ut'enne, 'enne cha ubuhangan, ni whe 'utni.

'en nduda 'inka keyoh Miletus ts'uwhútni, 'et nenústi. ²¹ 'Et khít tileh whuts'o, 'et soo 'int'oh whe sts'un tonya'. Eubulus, 'en cha hadih nyulhni, 'ink'ez Pudens, Linus, Claudia, 'ink'ez ts'iyawh lhulhutsinke, 'enne cha hadih nyuhútni.

Ye unzoo-i nyulh óot'e'

²² NeMoodihti Jesus Christ 'en ndzi yo ooda' 'ink'ez 'i nyulh óot'e'. 'Et Yak'usda ye unzoo, 'i nuhwheni ts'iyawh nohwhulh 'óot'e. 'Et ndoh honeh.

Paul, Titus Ts'ó K'eyanguz-i

Paul, Titus hadih yulhni

1 Si Paul Yak'usda be 'ulhna-un 'ink'ez Jesus Christ ba whel'a'-un usdli. Nyoonne Yak'usda buba 'alha' yint'ohne, 'et wheni 'utahabanla. 'Ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ehonozin ha Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha. ²'Ilhiz be ts'ukhuna-i ooka tse hoodli-i, 'i Yak'usda 'aw lhuwhusts'it 'ink'ez soo 'udechoo da' whuts'un 'i nets'u yoozi. ³'Et 'awet nts'oya whudizulh Yak'usda hukwa' ninzun-un, 'et whusahoolts'ut. 'Ink'ez ndi Yak'usda be ba yaduk-i, 'i yubunilhtan. 'Et Yak'usda, neulhyis-un, ndi khuni 'i stl'a ídan'ai.

⁴Titus ndi be neba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i gha sye' sinli'. 'I ghu nts'o k'e'usges. Yak'usda 'ink'ez neMoodihti Jesus Christ, neulhyis-un, 'en gha ye unzoo-i, be negha te' nudzun-i, 'ink'ez be nedzi dizghel-i, 'i ts'iyawh nyulh oot'e'.

Yak'usda ba 'utso whudilhdzuhlne, whuz un'a 'uhoot'e' huba' hoont'oh

⁵'Et wheni Crete 'et nenyunusti, ndi khuni ntl'a dis'ai-i, 'i be ndet lhalhodit'oh-un ts'iyawh ts'ih'un un'a lhaoodutanleh 'ink'ez lhelhdun keyoh 'oh 'utso whudilhdzuhlne 'utahabinle. ⁶Dune ook'é hot'alh-un ooghu hooloh-un, 'ilhoghun za oo'at unli. Buzkeh cha buba 'alha 'uhoont'ohne hinli, 'aw nzulhuhoodil'ih, 'ink'ez khuni k'une' 'ut'enne hinle', 'et ndunt'oh-un dune oole'. ⁷Dune huwunli-un unli de, 'en Yak'usda be 'ut'en k'oh-un yutl'á whulh'ai, 'et huwa ook'ehóotalhts'ulh-un whuyit 'oot'e'. 'Aw dich'oh duk'un'a za hukwa' noozin huba lhe'hóot'oh. 'Aw khun lhonúlhch'e, ts'ekoo too' cha ka dálhatni. 'Et dune 'eyaih-un cha lhiloh oole', 'ink'ez 'aw sooniya cha ha dálhatni. ⁸'Et k'us dune yoh dalih-un oole'. 'Ink'ez hoonzoo-un ts'iyawh hóont'i'. Ts'ih'un ni nizulh, 'ink'ez ts'ih'un dune unli-un cha. 'Et oodzi lubeshi ooghu hooloh whe 'ink'ez dich'oh ts'ih'un un'a khudli-un cha oole'. ⁹Ndi khuni 'i be Yak'usda neba

'alha' 'unt'oh-i, nts'en'a huyodil'e', 'i ts'iyawh yotun. 'Et whe la ndi ts'ih'un un'a be whuts'odul'eh-i, 'i be 'uyoonne 'on nus budzi ulhtus hitilhtselh. 'Ink'ez cha mbene la ndi be whuts'odul'eh-i, 'i yuch'az yalhdukne, 'enne ndi khuni 'i be ninta'hut'ih-un 'et whubuntilhtun.

'Utso whudilhdzuhlne bube 'ut'en

¹⁰ Tube lhane ndi khuni hik'úne' tit'en hukwa lhe'hunizun 'ink'ez 'ants'i lahóot'oh te nuyahalhduk. 'Ink'ez 'uyoonne nahuna'a, butoh Lizwif online, 'enne 'uk'enus hintsi'. ¹¹ Ndunt'ohne yahalhduk-un whuch'a bontayulh. Ndut'enne 'enne tank'us un'a dune huhodulh'eh. 'Et 'i be 'uyoonne dune duyoh dilhts'ine ninta'buhulh'ih. 'Enne huduzoh hukw'un'a bughá' tizulh 'et wheni 'uhutni. ¹² 'Et Crete whut'enne butoh, 'ilhoghun dune nus hoo'en-un 'en 'utni, “Crete whut'enne 'ahoolhyiz howhuts'it, khuna-i untsi'-i nduhult'oh, tsehudutni cha' 'uhint'oh, 'ink'ez bucha hooncha cha' hinli.” ¹³ 'Et daja ubúlhni-un, 'alha' 'uhutni. 'Et huwa tube cho hukwa' budini. 'Et de sih be neba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be 'on nus hilhtus oole'. ¹⁴ Lizwif be 'udada' 'aw buba 'alha' lhe'yóoste'. 'Ink'ez ndunne khuni 'alha' 'unt'oh-i ch'az nálhyane, 'enne bughuni uboozólhts'ai' junih. ¹⁵ 'Et mbene la buyo ts'e lhoditsunne, 'enne hoonli buba me lhiloh. 'Et hoonts'i mbene la budzi dutsun suli'ne, 'ink'ez buba 'alha' lhe'hóot'ohne, ts'iyai buba me yinli. 'Ink'ez bubeni 'ink'ez buyo ts'e 'i gha t'ets'oninzun-i, 'i ts'iyai dutsun whe 'unt'oh. ¹⁶ Ndunt'ohne, “Yak'usda t'eznínzun,” hutni, 'et hoonts'i dude 'ut'en be hich'az ditni. 'Enne butsu hoontsi'ne hinli, 'ink'ez dich'oh k'une' hutit'en-un 'et za hukwa' huninzun. 'Et 'ut'en unzoo-i 'uhutilh'elh-un, 'aw huba soo lhe'hildzoo' whe' hint'oh.

Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bube 'ut'en k'oh

2 'Et hoonts'i Titus ndi ts'ih'un un'a be whuts'odul'eh-i, 'et za bududóni'. ² Ndunne yoo 'un uzulhne dune, talhonoosnai' huba' hoont'oh, te'hunoolhdzin, 'ink'ez ts'ih'un ni hunidoh. Whuduts'o whe buba 'alha' hot'e'. Be lhk'ets'usi'-i 'ink'ez 'aw hoonli talhohodinine, 'et whuz un'a 'úhoot'e'.

³ Ts'ekoo yoo 'un uzulhne, 'enne cha whuz un'a 'uhoot'e'. 'Enne teni' nilhdzunne hoole'. 'Uyoonne hoontsi' k'un'a bughu yalhuoolhduk. Ts'ekoo

too' ghu dalháhatni. 'Ink'ez hoonzoo-un za 'uyoonne huhodoolh'eh. ⁴'Et cha t'edukoo dukike 'ink'ez duduzkehke cha buk'ehoonsi', whuz un'a bugha hudooni'. ⁵Ts'ih'un ni hunidoh, Yak'usda ba 'udun nebuninlane hutileh. Duyoh cha ts'ih'un un'a howu hinli, hoozoo', 'ink'ez dukike buk'une' hoot'en. 'Et de la 'uyoonne 'aw Yak'usda ooghuni ch'az yahoolhduk 'ait'oh.

⁶'Et chilke unline, 'enne cha ts'ih'un ninidohne hoole'. ⁷'Ink'ez Titus nyun cha ts'iyantsuk whe ngha 'ut'en unzoo-i 'uhoolh'en, whuz un'a 'ont'e'. 'Et ndi be whuts'odul'eh-i, 'i ts'iyawh 'aw lhdoosun, dólhti', 'ink'ez 'aw hoonliyaz whe 'ats'un un'a oot'e' junih. ⁸Khuni duts'o-i ooba nahoodeh 'ait'oh-i, 'et nch'az ditni-un yooya oole'. 'Aw khuni ntsi'-i be nghu yaooduk 'ait'oh.

⁹'Ulhane 'enne cha dumoodihne buk'une' hoot'en budini. Budzi hóolhdzoo' 'oh te za ne'hoot'en. 'Ink'ez 'aw budulhyoh cha lhe'hudoosnih. ¹⁰'Ink'ez 'aw bughu lhe'hundunoost'i. K'us dumoodihne ts'un ts'ih'un un'a 'uhoot'e', hoonzoo k'un'a whúbunilhtun-un 'et la whut'az 'uhoot'e'. 'Et de la Yak'usda neulhyis-un, ooghuni be whuts'odul'eh-i ts'iyantsuk whe 'on nus unzoo oole'.

Yak'usda ye unzoo-i, 'i ts'iyanne nalhts'et ha hoolts'ut

¹¹'Et Yak'usda ye unzoo-i be uzdujih-i, 'i ts'iyanne nalhts'et ha hoolts'ut. ¹²'Et whuneoodulh'eh, ndet Yak'usda be 'ut'en luhooloh-un, 'ink'ez whenich'oh ndi yun k'ut hukwa' 'uzninzun-un, 'et ts'iyawh dah 'uzdooni'. 'Et k'us ts'ih'un ni uznizulh-un, ts'ih'un dune tsinli-i, 'i cha, 'ink'ez Yak'usda ts'un teni' uznilhdzun k'oh ts'e za ts'oot'e', 'andit whuz un'a za 'uts'oot'e', ¹³'et neYak'usda 'uk'enus diziti'-un, 'ink'ez Jesus Christ neulhyis-un, oots'u ha yánduz-i, 'et nenalhts'et ha óotilts'ulh whuts'un, ndi 'uk'enus hoonzoo-un huba ts'ilh'i. ¹⁴Jesus Christ neba huwa' dudulti nelubeshi ch'a nenaootakulh ha. 'Ink'ez wheni dich'oh oodune'ne dune 'ut'en unzoo-i za 'uts'oolh'en.

¹⁵Titus ndúhoont'oh-un huwun bubulh yailhduk, buba nus whunilht'i, 'ink'ez mba' hoont'oh, 'et huwa whe nín'ta' hut'ih-un hukwa' budini. Dune 'ants'i buba 'onle' junih.

Ye unzoo-i be ndi yun k'ut uzdilhts'i-un

3 'Et nyoonne Crete whut'enne bula 'ineh njan huwu ni hotan ha. Nduinne keyoh huwunline 'ink'ez bumoodih unline, 'enne buk'une' hoot'en. 'Ahoohyiz 'ut'en unzoo-i, 'uhutilh'elh wheni lhahúdoote'. ² 'Uyoonne hoontsi' k'un'a bughu yahoolhduk junih, 'ink'ez 'aw lhdulhyoh 'uhudootni' junih. K'us ts'iyanne nalhtsulyaz né'boohoolh'en 'ink'ez 'uyoonne ts'un yo 'úhududoldzin.

³ Wheni cha whuz un'a za ts'uwhusni ínle'. Khuni k'unulhe'ts'ust'en. Naznut'ah. Lhelhdun ts'uhóont'i' whe hoontsi' te ne'ts'ust'en. Ts'intsi' whe ndi yun k'ut 'uzdálts'i', 'ink'ez 'oonih bulh cha' 'uts'ant'e'. 'Uyoonne ts'uzdutni 'ink'ez ts'iyawh lhts'uzdutni. ⁴ 'Et hoontsi' 'oh da' 'uja neYak'usda neulhyis-un, 'en nets'un yé nek'ensi'-i 'ink'ez yé nets'un unzoo-i 'i bulh, 'i ts'iyanne nalh be hódiltsai, 'et whe uzdijiz, ⁵ ts'ih'un un'a 'uts'it'en-un ínle', 'aw 'et huwa íloh uzdijiz. 'Et hoontsi' ye te' ninzun-i gha, 'i be neúlhyih. 'Et 'ants'i tunáts'usguz 'et whe doo cha za ts'uwhuzdli, 'ink'ez Ndoni be 'andit-un nats'usdli', ⁶ 'ink'ez Yak'usda nets'un oola hoonli whe Ndoni nets'itilh'a'. Jesus Christ neulhyis-un, 'en be 'uja, ⁷ 'et whe ye unzoo-i gha nelubeshi ts'iyawh neba hooloh yulhtsi. 'Ilhiz be ts'ukhuna-i hukwa tse hoodli-un, 'et nech'e' whutaleh 'et huwa. ⁸ Ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i 'unt'oh. 'Ink'ez 'ahoolhyiz 'et za ndudóni' nts'u hukwa' nuszun. Mbene Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne, huwu hinli whe 'ut'en unzoo-i za 'ahoolhyiz higha oona'. Ndi khuni ts'iyanne ba unzoo 'ink'ez dune whe soo' hutit'elh.

Lhdulhyoh 'udoohni' junih

⁹ 'Et hoontsi' Moses ooghuni 'uk'u neyuzguz-i ghun, whusni khuni cha, 'ink'ez lhenyoone whutsoda'ne huye yailhduk-i, 'i cha, 'ink'ez lhdulhyoh 'uhudutni, 'et ts'iyawh ooch'oh 'ont'e'. 'Aw ts'iyanne ba lhe'hoozoo' 'ink'ez 'ants'i hoonli whe' hoont'oh. ¹⁰ Mbe dune lhch'az nilht'i-un, 'et whulh nat-un dah dání' de, 'ink'ez 'aw lhunyudústs'o de, teneóolh'a'. ¹¹ T'eeonínzun ndunt'oh-un dune 'en dudeni be tank'us úninzun 'ink'ez lubeshi 'ulh'en-un 'et za hoont'i'. 'Et huwa 'i be dich'oh ninta'dudulti whe 'unt'oh.

'Udek'ez khuni yé bubulh yánalduk

¹²'Et Artemas k'us Tychicus 'ilhoghun nts'u tís'alh de, 'et 'aho diz tonya', njan keyoh Nicopolis ts'uwhútñi-un. 'Et khít wheni njan tisdalh-un lhaóodusdla 'et huwa. ¹³'Et Zenas dune ba yalhdük-un 'ink'ez Apollos, 'enne khun nk'uhun'as de, di la hika' ninzun-i, 'i butl'a yónlelh, 'a cho hutoo'as. 'Ink'ez khun hoonli 'e hundunóts'it junih. ¹⁴'Ink'ez nets'u ditnine, t'ehonoozeh 'ut'en unzoo-i za 'uhoolh'en. 'Uyoonne hiye ndunidzit-i huye búla' hoot'en. 'Et sih ndi yun k'ut 'ants'i 'et lhodólhts'i.

Ye unzoo-i nohbulh óot'e'

¹⁵Mbene la szih dilhts'ine, 'enne hadih nyuhútñi. Mbene la ooba 'alha 'uhoont'ohne nek'ensi'ne, 'enne cha ts'iyawh neba hadih budíni. 'Et Yak'usda ye unzoo-i nohni ts'iyawh nohbulh oot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul, Philemon Ts'ó K'eyanguz-i

Paul, Philemon hadih yúlhni

1 Si Paul 'ust'oh. Jesus Christ ba 'adus'ai. Timothy neulhutsin, sulh 'unt'oh. Philemon nyun nts'o k'etisgus. Neulhutsin, nk'ets'insi'. Nek'eke 'ink'ez nebulh 'ut'en-un inli.

²Et Apphia 'en cha ook'ets'insi'. 'Ink'ez Archippus neBá ba nebulh lhugan-un unli. 'Ink'ez nyoh Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne ts'iyawh hadih buts'utni.

³Yak'usda neBá 'ink'ez Jesus Christ neMoodihti, 'en ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi doghel-i nohbulh óot'e'.

Jesus Christ mba 'alha' 'unt'oh 'ink'ez ook'ensi'

⁴SYak'usda musi dusni. Tenadusdli totsuk nghu nuní nuszut. ⁵Whulh 'údusts'o Jesus Christ mba 'alha' 'unt'oh 'ink'ez ook'ensi'. 'Ink'ez Yak'usda ooch'e'ne, 'enne cha whuz un'a za buk'entsi'. ⁶Et be mba 'alha' 'uhoont'oh-i, 'i be óodutnih sih. 'Et whe Christ Jesus 'en gha 'ut'en unzoo-i ooghá izana'-i, 'et la t'eeonoodzeh. ⁷Sulhutsin nyun ngha Yak'usda ooch'e'ne budzi doná'uja. 'Et be nék'ets'insi'-i 'int'i-i, 'i gha tube ts'uhóont'i' 'ink'ez sóo k'unuznut'ah cha' 'i gha ts'ut'i.

Paul Onesimus ba tedidli

⁸Et huwa Christ 'en be lhoostoh whe nts'o hukwa' dusni-un 'oh tune' 'ont'en. 'Et whuz un'a ts'ih'un 'uhoont'oh. ⁹'Et hoonts'i be nek'éts'insi'-i, 'i gha nts'u tédusdli. Sunilh'en nts'en'a dast'oh yoo 'un uzulh-un usdli. 'Ink'ez 'andit Jesus Christ 'en ba 'adus'ai. ¹⁰Sye' Onesimus 'en ba nts'un tedusdli. 'En 'unt'oh lhuztih t'l'ool be suzghel whe ooba 'alha' 'uhoont'oh susi. ¹¹Whuts'o da' nyun nts'un 'aw hoonli huba unzoo-un hooloh inle'. 'Et 'andit nyun 'ink'ez si sba cha unzoo sul'i'.

¹² 'Andit 'en nts'u whenas'a' 'ink'ez naóolhchoot. 'Et 'ants'i sich'oh sdzi ilhchoot le' tanelh. ¹³ Njan szih tidalh hukwa' nuszun inle', njan khuni unzoo-i gha suzghel. 'Et da' nyun ngha snat ne'óot'en oole' da'. ¹⁴ 'Et hoonts'i nyun, "A'a," lhduzinih de za, 'aw hoonli 'uwhutislelh-un hukwa lhe'nuszun. 'Et whuz un'a nyunch'oh hoonínt'i' de za. ¹⁵ 'Et huwa tilah 'atsulyaz nghu whinya inle'. 'Et de 'ilhiz wheni naóolhchoot de, 'ilhiz la nzih ooda', ¹⁶ 'aw 'on 'un nye 'ulhna lhtisdle. 'Et 'andit 'ulhna unli-un whanus 'unt'oh. Neulhutsin ookw'ets'insi'-un unli. Si tube sba dízti' 'et hoonts'i dalcho-i be suba nyun 'on nus mba dízti'. 'Et náwhult'oh, ndi yun k'ut huba cha 'ink'ez neMoodihti ba cha.

Si sk'un'a nailhchoot

¹⁷ Si nyulh 'úst'en suninzun de, si nasilhchoot hukw'un'a nailhchoot. ¹⁸ 'Et ndun hoonliyaz whe nts'u nínta' 'ant'en de, k'us nts'u whulh'ai de, si sba 'uk'ehoonges. ¹⁹ Si, Paul, sich'oh sla be nts'o k'e'usges. Si la ook'elha hooselh. 'Et hoonts'i hoonliyaz mba whunatzini, nyunch'oh be khina-i, 'i be hoonts'i nts'ún whuzus'ai le' hoont'oh. ²⁰ A, sulhutsin neMoodihti be nyun ngha 'on nus hoonzoo-un nts'un hukwa' nuszun. Nts'en'a la syo ts'e whedúsní, 'et neMoodihti be sdzi dona' 'inleh. ²¹ Nts'ó k'esges-i, ook'un'a 'utanelh-un sba 'alha 'uhoont'oh. Daja dusni-un, 'i be 'on nus 'utant'elh nuszun.

²² 'Et hoonts'i tisdálh-un sba lhaóodonleh. Nohtenadudli gha la 'et ndó honeh. 'Ink'ez la nts'un sla nahudootnih.

Ye unzoo-i nyulh óot'e'

²³ Epaphras, Jesus Christ gha sulh 'adin'ai-un, 'en cha hadih nyulhni. ²⁴ Mark, Aristarchus, Demas, 'ink'ez Luke cha, sulh 'ut'enne, 'enne ts'iyawh hadih nyuhutni.

²⁵ NeMoodihti Jesus Christ 'en ye unzoo-i nyughi bulh óot'e'. 'Et ndo honeh.

Hebrew K'uyalhdrukne Buts'ó K'eyiguz-i

'Andit 'udek'ez dzin whe Yak'usda duYe' 'en be nebulh yaílhduk

1 Lhat-un 'ink'ez lhelhts'un un'a, niz haóodanzut, Yak'usda be nus hoo'enne, 'enne bube netsoda'ne bubulh yaílhduk. ²'Et njan 'andit 'udek'ez dzin whe Yak'usda duYe' 'en be nebulh yaílhduk. 'En ooBá yut'i-i, 'i ts'iyawh ooch'e' yutileh, 'et whuz un'a ooBá yutl'a hón'ai. OoYe' 'en be 'uja ts'iyaitsuk 'uhóonla. ³'En za 'unt'oh ooBá ye dizti'-i, 'i whunénulhtun. 'Ink'ez ooBá dant'oh la, 'et ooYe' 'en soo ts'ih'un yundult'oh. 'Uhóonla-un, ooghuni ulhtus-i be yalhdruk-un, 'i be ndulcho hoontun. 'En za 'uja, nelubeshi 'i ts'iyawh neba yuna'alhde. 'Et hukw'elh'az 'et yak'uz ts'e Yoodoghun ncha-un, 'et nailhni ts'e yughu nátl'a dida'. ⁴'Et lizasne buba nus ncha-un 'unt'oh. Ndi boozi' oogha ídilt'sut-i, 'i lizas buboozi' ba nus dizti' whé 'unt'oh. 'Et 'uhoolcho whe buba ndo 'unt'oh.

Yak'usda ooYe' 'en lizasne buba ndo 'unt'oh

⁵Njan ndúhoont'oh, Yak'usda 'ilhoghun lizas 'aw ndulhúbudinel,
“Nyun sYe' 'int'oh.

'Inka 'andit dzin sYe' sinli',
whuz un'a nyoozúsi.”

'Ink'ez njan cha Yak'usda 'utni,

“'En ba 'uBá tisdleh
'ink'ez si sba sYe' tileh.”

⁶'Ink'ez 'udechoo whuzdlí-un, Yak'usda doo cha ndi yun k'ut néítalhtelh whe 'et ndutni,

“Yak'usda oolizas,
'enne ts'iyawh hits'u teni' noolhdzin.”

⁷'Et dulizas bughu yalhdruk whe njan ndutni,

“Oolizas nilhtsi k'un'a 'ubinla.
'Enne yuba 'ut'enne 'uhint'oh
'ink'ez kwun nudúnat-i k'un'a nabalhtsi.”

⁸Et hoonts'i duYe' yughu yalhduk whe ndutni,

“O Yak'usda whulerwe inli-un,

'et 'i 'ilhiz wheni 'unt'oh.

'Ink'ez ts'ih'un un'a k'une' whutal'en.

⁹Ts'ih'un 'uhoont'oh-un za hukw'ensi',

'uk'ú nulhe'ust'en-i, 'i oots'u dintni.

'Et huwa O Yak'usda,

nYak'usda ndi khe 'ilho didowh-i,

'i dune be ba ts'odilhti'-i 'unt'oh,

'i gha budzi hoont'i',

'i nts'ún nditnine buba nus lhai be nyúlhtlo.”

¹⁰'Ink'ez 'udun cha ooghuni 'uk'eguz whe 'et ndutni,

“Moodihti nyun 'udechoo whe' whudit'en 'et whuts'un,
ndi yun cha 'inla.

Nla be yat cha 'uhóonla.

¹¹'I ts'iyawh gak whutáleh,

'et hoonts'i nyun 'ilhiz wheni 'int'oh.

Ndai la 'inla-i, 'i 'ants'i naih 'ujut 'ulhieh te whuz
un'a 'uwhutanelh.

¹²'Ink'ez nahuyits'uz-i, 'i k'un'a lhenántanlelh,

'ink'ez 'uyoo natidleh.

'Et hoonts'i nyun whuz un'a za 'et ndint'oh.

Nye yus k'ut 'aw whulátanálhuhóo'oh.”

¹³'Et hoonts'i Yak'usda oolizas 'aw 'ilhoghun hoonts'i 'et ndúlh budinel,

“Nch'az ditníne ts'iyawh nke buk'ut natalhyis-un mba butisdlelh.

'Oh de 'et whuts'un 'et duhóoja de,

nailhnih ts'e sughu tandalh.”

¹⁴'Et ndunne lizasne, 'enne nudúdeh 'ink'ez be 'ustlenne 'uhint'oh.

Yak'usda whébalh'a' 'et de mbene la ndi bé uzdujis-i nets'u tíkulh, 'et
huba neba ne'ut'enne 'uhint'oh.

Ndi 'ilhiz be ts'uhutinalh-i, whulazdootnih junih

2 'Et huwa Yak'usda ooghuni ndet whulh 'úzdants'o-un, 'et soo ts'ih'un
un'a ts'uhotun 'ink'ez nedzi yo nets'ú ho'alh doo ka la ookw'úne'
ts'ut'en-un whulazdootni. ²'Et 'oh da' ndai la khuni lizasne, 'enne Yak'usda

ba yahalhdruk, 'i khuni ts'iyawh 'ilhiz wheni 'utni. 'Ink'ez mbene ndi khuni hidutáts'o hukwa lhe'nízunne 'ink'ez k'uyuyúsne, 'enne hoontsi' k'un'a buba k'elha whuzdli'. ³'Ink'ez ndi whe uzdujis-un, 'et hooncha whe' hoont'oh. 'Et ts'iyawh neba 'ants'i 'uhoont'oh de, 'et de 'enne buk'un'a neba k'elha whutaleh. Nemoodihti ndi yun k'ut nuséya-un, 'et whuts'un ndi whézdujis-un howu yalhdruk, 'ink'ez ndunne mbene la whudánts'one, 'enne ndi khuni ts'iyawh whunehunilhtan 'et ts'ih'un 'uhoont'oh. ⁴'Et lhat-un hoolhtus-un huwa 'ít'en-un tune'hust'en, 'ink'ez nts'en'a la Ndoni hukwa' ninzun k'un'a butl'a hón'ai, whuz un'a mbene la nebulh yalhdrukne, 'enne Yak'usda bubulh 'ut'en whe whunéhunilhtan daja nehudáni'-un ts'ih'un 'uhoont'oh.

Yak'usda ooYe' lizasne 'atsulyaz buba nyo 'ant'e'

⁵'Et njan howu yats'ulhdruk ndi 'andit-i yun 'i ookw'uzdutáts'ilh huwa, neba whuz de hóolts'ulh, 'et Yak'usda 'aw lizas 'udedo 'uhoot'e' lhududínel.

⁶'Et hoontsi' 'udun cha 'uk'ehooguz-un whe 'et ndutni,

“Dunene di hinli whe' hint'oh?

Yak'usda di ha bughu nuní ninzut?

K'us dune ye' di ha ooghu tanleh?

⁷Lizas anyo 'unt'oh silhtsi inle'.

'Unt'oh-un silhtsi 'ink'ez whe dizti'-un,

'et cha ootl'a hón'ai.

Ndai nla be 'inla-i,

'et ts'iyawh whe whando 'únt'oh-un ootl'a óonin'ai.

⁸Ts'iyaitsuk ooke t'ah nenínla yumoodihti oole' ha.”

'Ink'ez ndi ooke t'ah nenínla-i, 'aw hoonliyaz yit lhe'ínel. 'Et hoontsi' t'ets'oninzun 'awhuz ts'iyaitsuk ooke t'ah nelhúskat.

⁹'Et hoontsi' mbe la 'atsulyaz huba lizas anyo 'unt'oh yulhtsi-un, 'en uznilh'en. Jesus 'en 'unt'oh. Dzoh nusuzut whe dazsai 'et huwa soo 'unt'oh-un yulhtsi 'ink'ez whe dizti'-un, 'et cha yutl'a hón'ai. 'Et whuz un'a Yak'usda ye unzoo-i, 'i be ts'iyanne buba dazsai.

Yak'usda ooYe' 'en gha lhane Yak'usda ba 'uduné' dudulyane huzdli'

¹⁰ 'Et Yak'usda 'en gha ts'iyaitsuk 'uhoont'oh, 'ink'ez ts'iyantsuk oots'u ha honkat. Lhane duduzke Jesus whe dizti'-un, 'et butl'a óoti'alh hukwa' ninzun. Jesus 'en whezdujtijih-un neba tso nuya-un 'unt'oh. 'Et huwa Yak'usda 'en ooba ts'ih'un 'uhoont'oh whe Jesus whe dzoh nusuzut-un, 'et 'i gha ts'ih'un 'ulya-un suli' yulhtsi. ¹¹ 'Et mbe Yak'usda ooba 'uduné' dudulti-un, 'ink'ez mbene la Yak'usda ba 'uduné' dudulyane cha wheni ts'iyawh lhgha za' 'uts'int'oh. 'Et Jesus 'aw hukwaya lhiloh whe sulhutsinke neúlhni. ¹² 'Et duBá uyúlhni whe njan ndutni,

“Nyoozi' 'uwhulhni-un,

'i ghun sulhutsinke budutásnelh.

Yak'usda ooba 'ilhunaoodulhne butoh,
mba whudutásti' whe mba tšjun.”

¹³ 'Ink'ez doo cha ndutni,

“Si, oot'a níuntistan.”

'Ink'ez doo cha za ndiz un'a cha ndutni,

“Njan si 'ust'oh.

Ndunne ts'oodunne Yak'usda sghá buninlane,

'enne cha ts'iyawh sulh 'úhint'oh.”

¹⁴ 'Et wheni yinka dune tsinli neyust'e 'i 'uskai' bulh 'úlya. 'Et huwa Jesus Christ ooyust'e wheni nek'un'a 'unt'oh. 'Et whe tulalhgus k'ut neba dazsai-un, 'i be ndun yé datitsah-i ye ulhtus-i ut'í-un, 'en yuch'a' nilhde, 'en netsudule 'unt'oh. ¹⁵ 'Ink'ez ndi yun k'ut khunane, 'enne dzin totsuk dahútitsah whe húnuljut, 'et huwa netsudule dude 'ulhnane 'ubulhtsi, 'enne ts'iyawh Jesus Christ tulalhgus k'ut dazsai-un, 'et whe whuch'a nabuzdla. ¹⁶ 'Ink'ez 'aw Jesus Christ lizasne la tit'elh huwa iloh whusainya, 'et hoontsi' Abraham ts'u haíndene, 'enne bula tit'elh, 'et huwa whusainya. ¹⁷ 'Et huwa dudulhutsinke k'un'a ts'iyantsuk whuz un'a dune k'un'a 'oolneh huba' hoont'oh. 'Enne buba lubret 'uk'enus dizti'-un tileh, 'et whe Yak'usda ooba bugha te'ninzun 'ink'ez 'aw bula dootnih 'ait'oh. 'Et whuz un'a Yak'usda ooba ne'ut'en. 'Et buba dazsai-un huwa lubeshi 'ulh'enne Yak'usda buba 'un whutoolhdilh, 'et de soo cho buka naítat'elh. ¹⁸ 'Et neMoodihti Jesus Christ lhat-un whe óolhdzai, 'et whe dzoh nusuzut. 'Et huwa ndunne óolhdzaine, nts'en'a bula tit'elh-un t'ewhuninzun.

Jesus Christ yula dootnih 'ait'oh-un 'unt'oh

3 'Inka sulhutsinke, nohni Yak'usda ooch'e'ne 'ahli. Soo hoonzoo hukw'un'a ndi yun k'ut dólhtsi'i 'et nohts'u hukwa' ninzun. 'Et huwa nohni ts'iyawh Christ Jesus 'en za ooghuni záhtan 'ink'ez 'en ook'un'a ooh'te'. 'En whel'a-un 'unt'oh, 'ink'ez be neba 'alha 'uhoont'oh-un, 'et huba neba lubret 'uk'enus dizti'-un unli. ²'Et Yak'usda 'utaháyalhti. 'Et huwa nts'en'a yuts'u hukwa 'utni, 'et ts'iyawh lhaóodinla. Yak'usda Moses duyoh datit'elh 'et yuts'u hukwa' ninzun-un, ts'iyawh lhaóodinla. Jesus 'en cha Moses k'un'a 'unt'oh. ³Mbe la yoh 'uwuhulh'en-un, 'en yoh whanus dizti'-un 'unt'oh, 'et whuz un'a za Jesus Christ Moses anus dizti'-un 'unt'oh. ⁴'Et yoh totsuk lhenyoone 'uhóonla, 'et hoonts'i Yak'usda 'en za ts'iyantsuk 'uhóonla. ⁵'Ink'ez Yak'usda ooyoh 'et Moses 'en ooba 'ustle-un unli, 'ink'ez Moses ts'iyawh lhaóodinla. 'Et whuz un'a 'en ghun ts'iyaitsuk lhaóodutatneh, 'et de Moses dat'en inle'-un, whunenulhtun hukw'elh'az t'ewhutidzeh. ⁶'Et hoonts'i Christ, 'uYe' k'un'a whe duBá ooyoh huwunle'. 'Et ooka tse ts'úhooli-i, nedzi yoo do cho whe ts'odólhti', 'ink'ez oot'a niuznintan, 'ink'ez 'udek'ez dzin whuts'un soo cho ts'oontun de, 'et de ooyoh whut'i-un tsinli whe 'uts'int'oh.

Wheni cha whula lhts'udoostnine ts'oolle'

- ⁷'Et huwa Ndoni 'alha' 'utni whe njan ndutni,
 "Andit dzin Yak'usda ooghuni dahts'o de,
⁸khun nohdzi doolhts'un junih!
 'Et whuz un'a 'uhóoja whe 'oh da' mbene la sch'az ditníne,
 'aw ska lhe'hunízun.
 'Et dzin dune Yak'usda 'en huyóolhdzai-i huyúlhni.
 'Et dune lhuhóot'ih-un,
 'et whuz un'a 'uhóoja.
 Khun nohdzi 'aw 'enne buk'oh ts'e oolhleh junih!
⁹'Et whuz un'a nohtsoda'ne suhóolhdzai inle'.
 Dit whunizyat (40) yus k'ut 'et ndúwhulyiz whe
 se' 'ut'en k'oh honalh'en.
¹⁰'Et huwa ndunne, 'enne bubulh húnuzch'e,
 'ink'ez buts'u nahizusya njan dudúsní,

'ahoolhyiz dudzi yo ninta'huwhulh'ih
 'ink'ez se' 'ut'en k'oh 'aw t'ehonúszun.

¹¹ 'Et huwa bubulh húnuzch'e whe buts'u nahizusya whe njan
 dudúzni, 'Dune nalyis huba 'aw dahóodilh 'ait'oh,'” ni.

¹² Sulhutsinke nohnich'oh soo cho huwahli! Nohni nohtoh whulohne
 tilah nohdzi tank'us 'unt'oh 'et whe 'aw nohba 'alha' lhe'hóot'oh. 'Et huwa
 Yak'usda 'ilhiz wheni 'unt'oh-un, doo ka si 'en ooch'az naóolhyeh. ¹³ 'Et
 hoonts'i dzin totsuk, 'awhuz khahna da', 'et ts'iyawh lhba nus whunoolht'i
 whe lhla ooh't'en. Doo ka si lubeshi gha naniht'a de, nohdzi duts'un
 oole!. ¹⁴ 'Et 'udechoo whuts'un Christ ook'úne' ts'ut'en-un, 'et whula toh
 whuts'un whulh ts'uzyin de, 'et de za Christ oots'u ditnine 'uztileh. ¹⁵ 'Et
 whuz un'a 'uk'u neyuzguz whe 'et ndutni,

“'Andit dzin Yak'usda ooghuni dahts'o de,
 khun nohdzi doolhts'un junih!

Ndunne Yak'usda ch'az yailhdukne 'aw 'enne buk'un'a
 ooh't'en junih.”

Dune luhoot'i ts'e dilhts'ine, 'enne whula ditnine hinli

¹⁶ 'Et whulohne ndunne Yak'usda ooghuni dánt's'one 'ink'ez 'et hoonts'i
 hich'az datni. Moses yun k'ut Egypt ts'e ha nábanlane 'uhint'oh. ¹⁷ Ndunne
 ndut'enne, 'enne dit whunizyat (40) yus k'ut ndúwhulyiz whe Yak'usda
 bubúlh huske. Ndunne 'enne dune luhóot'ih ts'e lubeshi ílhchootne, 'et
 huwa whuz yahadla. ¹⁸ 'Enne 'uhint'oh Yak'usda ooghuni hik'u nulhe'it'el,
 'et huwa ndiz un'a Yak'usda buts'u hoozi-un, Yak'usda nalyis-un, 'aw
 dahóoya' 'ait'oh. ¹⁹ 'Et huwa whuts'odil'e', ndunne mbene la ooba 'alha'
 lhe'hóot'oh, 'et huwa ndet la Yak'usda buts'u hoozi-un, 'aw dahóoya'
 'ait'oh.

Yak'usda oodune'ne 'awhuz nahutilyis-un 'et buba whuz'ai

4 Wheni Yak'usda nalyis-un nets'u hoozi-un, nohni nohtoh 'aw tilah
 lhuwhulhchulh. 'Aw wheni ts'iyawh whéznooljut huba' hoont'oh.
² 'Alha' 'enne buk'un'a wheni cha ndi khuni unzoo-i be nebulh yaínduk.
 'Et hoonts'i ndi khuni be bubulh yaínduk-i, 'aw luhidits'il, 'aw buba
 'alha' lhe'hóonel 'et huwa. 'Et huwa 'aw bubeni tálheidikulh. 'Et huwa 'aw

bula lhewhudínel. ³Et wheni mbene la ooba 'alha 'uhoont'ohne, wheni za Yak'usda nalyis-un nets'u hoozi-un negha whútalts'ulh. 'Et hoonts'i ndunne ooba 'alha' lhe'hoot'ohne, 'enne ndiz un'a 'et Yak'usda ndúbulhni,

“Bubulh húnuzch'e whe buts'u nahizusya,
ndet nazyis-un, 'aw dahóoya' 'ait'oh.”

'Et hoonts'i nts'e la 'udechoo whe' whudit'en-un ndi yun 'ulya da', 'oh da' 'et dude 'ut'en lhaídinla.

⁴Et 'ilhoghun Yak'usda oogghuni 'uk'u nusguz-un, 'et whulh lhtak'ant'it whudzin (7) whuneodalh'e' whe ndiz un'a njan ndutni, “Yak'usda ts'iyawh dude 'ut'en lhaidinla 'ink'ez whulh lhtak'ant'it dzin (7) 'et nalyiz.” ⁵Ink'ez ndi 'udustl'us doo cha ndutni, “Nts'en'a buts'u nahizusya dune nahutilyis, 'aw dahóoya' 'ait'oh.”

⁶Mbene la ndi khuni unzoo-i 'udechoo yudánts'one, 'enne 'aw 'oh da' hik'ú nulhe'it'el. 'Et huwa ndet la nalyis-un, 'et 'aw dalhihiyal. 'Et hoonts'i whulohne, 'enne 'awhuz bugha whútalts'ulh whe' hoont'oh. ⁷Et huwa Yak'usda 'et 'ilhoh dzin neba 'udun newhúnin'ai. 'Et sa' hukw'elh'az 'et Yak'usda David be yailhduk whe njan ndutni,

“Andit dzin oogghuni dahts'o de,
khun te nohdzi doolhts'un junih!”

⁸Et Joshua huyúlhni-un, 'en Moses k'edanya, 'en Israel ts'u hainzutne Yak'usda nalyis-un, 'et bugha whúta'alh de, 'et de Yak'usda hukw'elh'az 'udun dzin nalyis-un 'aw doo cha 'on 'un howu yaoolhduk 'ait'oh. ⁹Et huwa t'ets'onínzun Yak'usda oodune'ne 'awhuz nahutilyis-un, 'et buba whuz'ai. ¹⁰Ndiz un'a njan dúhoont'oh, mbe la Yak'usda nalyis-un ooggha whults'ut-un, Yak'usda dude 'ut'en lhaidinla, 'en cha whuz un'a za dude 'ut'en lhadinla.

'Et Yak'usda oogghuni khuna whe 'unt'oh, 'ink'ez hoolhtus túne' 'ut'en

¹¹Et huwa Yak'usda oodune'ne nahulyis-un, nedzi ndulcho 'i be whuz un'a ts'uhólhchoot. 'Et 'aw ndúlhts'ust'en de, 'et de ndunne 'uk'u nulhe'ust'enne whuz un'a wheni cha 'enne buk'un'a za ninta'ts'ota'alh whe' hoont'oh.

¹²Et Yak'usda oogghuni khuna whe 'unt'oh 'ink'ez whe 'unt'oh. 'I saluzti lhch'az ook'a hoonli-i, 'i ooba nus khundiyyin whe 'unt'oh. Saluzti nets'un lhghu nunádiz'a-un 'ink'ez neyúnghe' 'i ndi lhts'itit'us, 'et whuz

un'a za Yak'usda ooghuni nezul 'ink'ez neyughi lkh'eítilelh. Nedzi yo whe daja 'uzninzun 'ink'ez nts'en'a dáztit'elh hukwa' ts'ut'en, 'et ts'iyawh whunénulhtun, 'et 'uhoolcho whe Yak'usda ooghuni khundiyyin whe 'unt'oh. ¹³'Ink'ez ndai la ndi yun k'ut 'uts'ulh'en-i 'aw 'ilhoghi Yak'usda ooch'a ntist'i-i hooloh. Ts'iyantsuk whunilh'en, 'ink'ez 'ants'i 'i kw'un'a'tizbal le' 'unt'oh. Yak'usda 'en dats'it'en-un, 'et ts'iyawh uzdutánelh whe' hoont'oh.

Lubret 'uk'enus dizti'-un te' ninzun-un

¹⁴'Et huwa 'ilhoghun lubret 'uk'enus dizti'-un neba 'unt'oh. 'En 'uja yat nduhoolcho whutoh lhuséya. Jesus Yak'usda ooYe' 'en 'únt'oh. 'Et huwa neba 'alha 'uhoot'oh-un, ts'iyawh duts'o cho ts'uhotun. ¹⁵Nelubret 'uk'enus dizti'-un, 'en be tets'utsun-i, 'i bulh 'alhgoh negha te'ninzun dats'int'oh la t'ooninzun. 'En lubeshi yit 'unt'oh 'et hoonts'i 'en cha wheni nek'un'a ts'iyantsuk tank'us óoneh ha óoldzih inle'. ¹⁶'Et huwa Yak'usda ookw'uts'uzda cho dizti'-i whuz de ye únzoo-i negha yú'aih. 'Et huwa 'aw whelhts'uniljut whe whuz uztooya'. 'Et whuz de negha te'ninzun, 'ink'ez whé nets'un unzoo-un, 'et nduwulcho whe ts'uhootálhchulh. 'Et whuz un'a la 'en ba ndi yun k'ut uzdilhts'i-un, ndet la whe nela 'e' whudutánelh 'et negha óotalts'ulh.

Lubret 'unk'enus dizti'-un datít'elh la

5 'Et ts'iyawh lubret 'uk'enus dizti'ne bubulh didowhne butahayálhti, Yak'usda but buba netíyalh ha. 'Et whe bulubeshi gha 'et huba loodel k'ut huwa t'aih-i hidutálhk'un 'ink'ez Yak'usda gha t'aih-i buba loodel ts'un wheyúlih. ²Yak'usda yuk'un'a t'oonúszunne 'ink'ez tank'us ít'elhne, 'enne bughun oodzi únduda, didutch'oh cha lhat-un whe tetsun 'et huwa. ³'Et huwa 'onghohne bulubeshi k'elha huwa íta'alh-i whuz buba wheya'aih, 'et whuz un'a za 'en hoonts'i didutch'oh dulubeshi ba huwa íta'alh-i, 'i cha whuz wheyá'aih. 'Et ndót'en huba' hoont'oh.

⁴'Et lubret 'uk'enus dizti'ne hulih te, 'aw dune dich'oh 'et nduhóot'en 'ait'oh. 'Et hoonts'i nts'en'a Yak'usda Aaron 'ut'ahayalhti, 'en k'un'a za lubret 'uk'enus dizti'-un 'utahaóoltelh huba' hoont'oh.

Christ 'en 'ilhiz wheni lubret 'uk'enus dizti'-un 'unt'oh

⁵Et whuz un'a za Christ, 'en cha 'aw lubret 'uk'enus dizti'-un 'ududooltselh 'ait'oh. 'Et hoonts'i mbe la yadáni'-un, 'en 'et ndúyulhni, "Nyun sYe' 'int'oh.

'Inka 'andit dzin sye' nyuzúsi."

⁶'Ink'ez 'udun cha 'uk'ehóoguz whe ndutni,

"Melchizedek nts'en'a whe lubret unli,

nyun cha 'en k'un'a 'ilhiz wheni lubret inli."

⁷'Ink'ez 'oh da' Jesus Christ ndi yun k'ut nuseya da', 'et whe ooBá 'en ye ulhtus-i 'ut'i, 'et hukwa' ninzun de datítsah whuch'a yutilhyih yuts'u tenadidli. Tube oodzi tel'en 'ink'ez oonatsultoo' hoonli whe Yak'usda yuts'u téduelih yula' ooneh ha. OoBá yudíhlti', 'et huwa yudánts'o daja ni.

⁸OoYe' yinli 'et hoonts'i ndet whe dzoh nasúzut-un, 'et whe yuk'úne' 'út'en hodil'e'. ⁹'Ink'ez ts'ih'un 'ulya-un sulí'. 'Inka mbene yuk'úne' 'ut'enne, 'enne 'ilhiz wheni hudujis-un, 'et bugha óonin'ai. ¹⁰'Et Yak'usda boozi' yugha ídin'ai whe yudáni', "Melchizedek whe lubret 'uk'enus dizti'-un 'unt'oh, nyun cha 'en k'un'a 'ilhiz wheni lubret 'uk'enus dizti'-un inli."

¹¹'Et lhat-un nohuzdutánelh 'et hoonts'i nedutáhts'o nohba 'ants'i hoonli. 'Et huwa neba howa whúlna' whe ndi khuni ts'ih'un un'a t'ewhunoozhch k'un'a nohts'utni.

**Mbene la Yak'usda ooghuni huyoozilhts'ai-un
tahodiznih 'ants'i chalhts'ul nduhúlt'oh**

¹²'Et 'andit dune hodoolh'eh-un oohle' huba' hoont'oh, 'et hoonts'i soo 'udechoo be whuts'odil'e'-i, 'i Yak'usda ghuni daja ni, 'et whulohne, 'enne doo cha za ndúwhulcho whe whunanohodutilh'eh huba' hoont'oh. 'Andit ts'oodunne k'un'a lilet 'i za ookwa' khahna, 'aw but duts'un-i, 'i iloh. 'Et whuz un'a 'ahja. ¹³Mbene la lilet za k'udune unline, 'enne ndi Yak'usda ooghuni ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i dzoh tsulyaz za t'ehininzun. 'Awhuz chalhts'ulne hinli 'et huwa. ¹⁴'Et hoonts'i but duts'un-i, 'i nchane ba' 'unt'oh. Nduenne hodul'eh howun nuni nuzutne 'ink'ez hik'une' hut'en 'et whe bubeni ulhtus l'eh, 'enne 'uhint'oh. 'Enne unzoo-i 'ink'ez ntsi'-i bulh t'ehinínzun.

Yak'usda ooghuni buts'odool'eh 'ink'ez 'on 'un cha 'ink'ez 'on 'un cha

6 'Et huwa ndi 'udechoo Christ ghun hodilh'e'-un, 'et za hodoolh'eh junih, k'us 'on 'un cha hodoolh'eh. 'Et de soo ts'ih'un un'a lhadulyane k'un'a ooh't'e'. Ndi 'udechoo whuts'odil'e'-un, 'et yoh ookw'uwhuz'ai-ndúwhult'oh, 'ink'ez 'i whenich'oh 'aw 'uyoo na'ts'ooleh hukwa lhe'uzn'izun. Ndi 'udechoo whuts'odil'e'-un, ndai la 'uts'alh'en-i 'ants'et 'uhoont'oh, 'aw nela ooneh 'ait'oh, 'i ts'iyawh ooch'az náts'ool'ah. 'Et nts'en'a 'uhoont'oh Yak'usda neba 'alha' 'unt'oh-un, 'et cha. ²'Ink'ez nts'en'a dune too be 'úl'en-un, nts'en'a la 'uyoonne dune k'ehúdilnih-un, 'ink'ez 'et nts'en'a 'uhutinelh dune yaidlane toh dunahudutádalh, 'ink'ez nts'en'a 'ilhiz neba nahutideh-un whuz uztidulh. Njan 'udechoo hodilh'e'-un, 'et 'uhoont'oh. 'Et cha za 'on 'un whunohts'unoolhtun 'ait'oh. ³'Ink'ez Yak'usda netl'a hón'ai de, 'et sih ts'ih'un un'a lhadulyane 'uztileh.

⁴'Et ndunne Christ ghun hodil'e'ne 'ink'ez t'ehon'izun, ndi yak'uz howat'aih-i, 'i huyílhchoot 'ink'ez Ndoni cha buyudinda, ⁵'ink'ez Yak'usda ooghun 'et daldzoo' la, 'i cha huyílhchoot, 'ink'ez ndet ye úlhtus-i whuz de hoolts'ulh, 'et cha t'ehinanzin. ⁶'Et tank'us hutizya de 'ink'ez Yak'usda ch'a nahusja de, dulubeshi yughu ni oole', 'aw doo cha za whuz un'a dudzi nahondunooleh 'ait'oh. Ndunt'ohne dich'oh Yak'usda ooYe' tulalhgus k'enáhuyilhti le' huyulh'en, 'ink'ez ts'iyanne but highudloh.

⁷Soo cho whunulh'en, 'et nawhúlhtih te ha níyeh ba hoonzoo. 'Ink'ez ts'iyaitsuk t'alh-i neba ha núlhyeh de, 'et de whuz un'a Yak'usda nets'un unzoo. ⁸'Et hoonts'i, 'i yun whus 'ink'ez 'ut'antsi', 'i za ha níyeh de, 'et de 'aw hoonli lhiloh whe 'unt'oh. 'Et huwa ookalhe'ts'un'izun. K'at le ts'iyawh uzdutálhk'un. 'Et soo cho howu ni óhtan!

Yak'usda ooba ne'ts'ut'en-un 'aw whunaoodoolnoh 'ait'oh

⁹Nek'ekene nohni ndi khuniti be dunóhts'utni, 'et hoonts'i Yak'usda ch'a nasdilne lhahloh, 'et neba 'alha 'uhoont'oh. 'Et k'us be uzdujis-i, 'i gha 'on nus hoonzoo hukw'un'a 'utiht'elh, 'et neba 'alha 'uhoont'oh. ¹⁰Yak'usda ooch'e'ne, 'enne nohni ooba ne'út'enne 'ahli ínle', 'ink'ez 'awhuz 'et za nduht'en. Noh'e'ut'en 'ink'ez Yak'usda ook'ehsi' whe 'aht'en, 'et ts'iyawh Yak'usda whunilh'en. Yak'usda ts'ih'un un'a 'unt'oh, 'et huwa 'aw whunaoodoolnoh 'ait'oh. ¹¹'Ilhone 'ahli whe 'et whula toh

whuts'un, nohdzi ndulcho-i be 'et ndóht'en, 'et nohba hukwa' 'uzninzun. 'Et whuz un'a ndet la hukwa tse hooqli-un, 'et nawh lhe'hoot'oh nohts'un whutikulh. ¹²'Ink'ez tse dahtni oohle' junih. 'Et k'us ndai Yak'usda whe nets'u náhizya-un, 'et mbene bé 'alha 'uhoont'oh-i 'ink'ez sa' huba whulh huzyin whe 'enne bugha íta'alh whuts'un, 'et nohni cha 'enne buk'un'a ooh't'en.

Yak'usda didutch'oh nets'u hoozi Christ ooka tse ts'uhooli-un 'unt'oh

¹³'Aw dune Yak'usda ando 'unt'ohne hooloh. 'Et huwa 'oh da' 'et Yak'usda Abraham yuts'u náhizya-i, dich'oh dudoozi' be yuts'u náhizya, ¹⁴'ink'ez Yak'usda Abraham yudáni', "Tubeh nts'un tíszoó'. Si sgha nts'u haíndene hutildlai." ¹⁵'Ink'ez 'et whuz un'a 'uhooja. Yak'usda Abraham ts'u nahizyai-un sa' whe yubailh'e', 'et hoonts'i whe yuts'u náhizya-un ooghá whults'ut.

¹⁶'Et ndet la dune hoonli-unyaz huwun 'uyoon dune yuts'u nahutiyeh de, 'et ts'ih'un néhota'alh hukwa' huninzun de, 'et de mbe yando 'unt'oh-un, 'en boozii' be ts'ih'un nehoho'alh huba' hoont'oh. ¹⁷'Et Yak'usda ndunne mbene la ndai la butsu hoozi, 'enne bugha íta'alh. Ndet butsu hoozi-un, 'aw 'ats'un un'a nahótneh 'ait'oh. Soo ts'ih'un un'a t'ehonoozeh buba hukwa' ninzun, 'et huwa dudoozi' be butsu náhizya. ¹⁸Yak'usda 'aw hoots'it 'ait'oh. 'Et huwa ndet la howu yalhduk-un 'ink'ez butsu náhizya-un, 'et náwhult'oh 'aw 'ats'un un'a na'hotneh 'ait'oh. 'Et huwa t'ets'oninzun Yak'usda 'aw nela dootnih 'ait'oh. Wheni cha ndet la hukwa tse ts'úhooli-un, 'et ts'ohótun huba' hoont'oh. 'I gha nedzi do ná'ut'i. ¹⁹Ndet hukwa tse ts'úhooli-un, 'i ndi yun k'ut uzdilhts'i-un 'ants'i neba tse dooh le' 'unt'oh. 'Et 'ilhiz duts'o 'ink'ez 'aw nuhóotnah 'ait'oh. 'Ink'ez ndi tse dooh, 'i whúlh nat-un whutsoh súb-al-un, whuzai. ²⁰'Et Jesus Christ 'uda' 'uja netso nusiya-un, 'en whuz danínya. Melchizedek 'en k'un'a 'ilhiz wheni lubret 'uk'enus diziti'-un sulii'.

Melchizedek lerwe 'uk'enus ts'ih'un ne'ut'en-un

7 'Et ndun Melchizedek 'ilhoghun keyoh Salem huwhútni-un whulerwe unli. Yak'usda ts'iyantsuk whando 'unt'oh-un, 'en oolubret unli. 'Oh da' Abraham 'en lhane lerwene bulh lhígan 'ink'ez lhane hángan. 'Et

hukw'elh'az dukeyoh ts'u náhutisdil whe Melchizedek Abraham yududziza whe Yak'usda ts'un yuba tenadidli, 'uk'enus hoonzoo-un yughá ho'alh ha. ²'Ink'ez ndunne buhanghane ndi hiye ánt'e'-i, 'i ts'iyawh huyílhchoot. 'Et ndi whuloh, 'i 10% ts'utni, 'i Abraham Melchizedek ts'ú be' yunilhni. 'Et Melchizedek boozii-i ndi 'unt'oh, ts'ih'un un'a lerwe unli. 'Ink'ez keyoh Salem whulerwe cha unli. 'I ts'ih'un un'a lhts'un be' ts'int'oh-i lerwe unli ni whe 'utni. ³Ooloo hooloh 'ink'ez oobá cha hooloh. Mbe édinzut-un cha hooloh. 'Aw lhuhóolel 'ink'ez 'aw dálhitsal. Yak'usda ooYe' k'un'a 'ulya whe 'ilhiz wheni lubret unli.

⁴Ndun 'en Melchizedek nts'en'a la dune ncha-un unli, 'et howu nuní nuhzut. Netsoda'-un 'unt'oh-un Abraham 'en lhane yé dinzut, 'et hoonts'i ndai la dune hiyudanghan-i, 'i 10% ts'utni, 'i Melchizedek ts'ú tl'a yanla. ⁵'Ink'ez 'alha 'uhoont'oh, Levi ts'u haindene, 'enne za lubret hulih. Yak'usda butl'a hón'ai whe dunene 10% huyut'i-i, 'i lubretne hitl'a náhuyoo'alh huba' hoont'oh. 'Enne Abraham édinene 'uhint'oh 'ink'ez bubulhutsinke hinli, 'et hoonts'i 'enne whuz un'a 'et nduhút'en inle'. ⁶'Et Melchizedek 'aw Lizwifne buts'u hálhizulh, 'et hoonts'i Yak'usda Abraham ye yuts'u náhizya-i yugha óonin'ai 'ink'ez Abraham 10% ts'u be' yunilhni. 'Ink'ez Melchizedek Yak'usda ts'un yuba tenadidli 'uk'enus hoonzoo-un yughá ho'alh ha. ⁷'Et nawh lhe'hoot'oh mbe la k'us 'unt'oh-un unli-un, 'en duk'elh'ih 'unt'oh-un, 'en ba tenadidli. ⁸'Et diz un'a 'et 'úhoont'oh, nyoonne Levitne, 'enne cha 'ants'i yinka dune za 'uhint'oh, 'ink'ez yahadlah, 'et hoonts'i ndi 10% 'i cha whuz un'a za nahuyulhdzoo. 'Et Melchizedek 'ilhiz wheni khuna-un huyúlhni, 'en 'uyinla Abraham 10% yugha'aih. ⁹'Et ndiz un'a njan dúzdutinelh, Levi 'en 10% nalhdzoo-un 'unt'oh, 'en hoonts'i Abraham gha Melchizedek 10% yugha'aih. ¹⁰Whunulh'en, whutsoda' Melchizedek Abraham ghu ninya whe, 'et Levi 'awhuz lhuwhusdle whe.

'Uyoon lubret whusatíyalh

¹¹'Et huwa ndunne Levi ts'u háindene, 'aw 'enne za dune buba lubret hulih 'ink'ez 'enne bugha Yak'usda dughuni butl'a ídan'ai, 'et hoonts'i 'enne bugha Yak'usda dunne hizoo sulí' de, dahoont'oh huwa 'uyoon lubret Melchizedek didoh-un whusatíyalh lubret. Ndun lubret whusatíyalh-un, 'aw Aaron lubret oot'e' huba' hoont'oh. 'Ink'ez Melchizedek k'un'a ootadzi'. ¹²'Et ndet howa mbene za lubret huli, 'et Yak'usda lkh'enaóodan'ai de, 'et

de 'et huwun dughuni butl'a ídan'ai, 'et cha 'uts'un un'a na'whutátnelh huba 'uhoont'oh. ¹³'Et ndun ooghu yats'ulhduk-un, 'en neMoodihti 'unt'oh, 'en 'udoh didowhne butsu haínzut-un 'unt'oh. 'Ink'ez ndunne 'udoh didohne 'aw lubret hoole' 'ait'oh. 'Enne loodel k'ut 'aw hoonli hudólhk'un huba lhe'hit'oh. ¹⁴'Et neMoodihti 'en Judah didowhne ts'u hainzut-un 'unt'oh, 'et ts'iyanne t'ehonínzun. 'Ink'ez 'enne lubret hutileh huwun, Moses 'aw howu yalhtíldih. ¹⁵'Ink'ez 'on nus soo t'ewhunidzin, Melchizedek k'un'a 'uyoon lubret whusatíyalh de, ¹⁶ye khuna-i be 'aw gak huyoolhtselh 'ait'oh, whuz un'a Jesus Christ lubret suli'. 'Et hoontsi nts'en'a la Yak'usda ooghuni be dune Levi ts'u hainzut whe lubret tileh, 'aw 'et huwa iloh. ¹⁷Jesus Christ ghun Yak'usda ooghuni njan ndutni,

“Ndun Melchizedek, k'un'a,
nyun cha 'ilhiz wheni lubret inli.”

¹⁸'Et ndiz un'a njan dúhoont'oh, 'udechoo khuni butl'a dílts'ut da', 'aw dune la oot'en 'ait'oh. 'Et huwa Yak'usda 'udun newhunin'ai. ¹⁹'Et ndai la 'udechoo Yak'usda dughuni netl'a ídan'ai-i, 'i be 'aw dune soo lhadúlyane hoole' 'ait'oh. 'Et hoontsi 'uyoo khuni netl'aidiltsut, 'i be 'on nus hoonzoo-un hukwa tse ts'úhole'. 'Et de 'on nus Yak'usda be nghoh 'uztit'elh.

Jesus 'en 'andit lubret 'unt'oh

²⁰Yak'usda dich'oh dughuni be Jesus Christ yuts'u náhizya whe yudáni', “Nyun 'ilhiz wheni lubret inli.” ²¹'Et hoontsi ndunne Aaron lubretne Yak'usda 'aw whuz un'a buba nalhihíyel whe lubret anle'. 'Et hoontsi dich'oh yuts'u náhizya-un, 'et whe Jesus Christ lubret unli. Whuz un'a ndutni Yak'usda ooghuni,

“Moodihti dughuni yutl'a ídan'ai,
dudeni 'aw 'ats'un un'a na'yooleh 'ait'oh.

'Ink'ez 'uyulhni,

‘Melchizedek k'un'a nyun cha 'ilhiz wheni lubret tanleh.’”

²²'Et whuz un'a ndi 'andit khuni nets'un lhaidinla-i, Jesus Christ neba dazsai-un, 'i be nets'u whutikulh whe' hoont'oh.

²³Ndunne lubret lhane hinli 'et hoontsi 'ilhoghun hinli whe ts'iyawh yahadlah. 'Et huwa 'aw 'ilhoghun 'ilhiz wheni lubret hoole' 'ait'oh. ²⁴'Et hoontsi Jesus Christ 'ilhiz wheni khuna, 'et huwa neba lubret unli-un,

'aw 'uuyoon dune yuk'edóoya'-un hooloh. ²⁵ 'En 'ilhiz wheni khuna 'ink'ez neba tenadudli, 'et huwa nawh lhe'hóot'oh ts'iyanne, 'en be Yak'usda hiyenghoh hutit'elh, ts'iyawh 'enne buba ye ulhtus-i 'ut'i whe 'ilhiz wheni ubutilhyis ha.

²⁶ Jesus Christ lubret 'uk'enus dizti'-un neba unli. Lubeshi ooghu hooloh, 'aw whe ook'eholts'it-un cha hooloh. 'Ink'ez tank'us 'uhoont'oh-un 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i ookw'uz lhíst'en. Lubeshi 'ulh'enne bubulh 'ut'en inle', 'et hoonts'i 'aw 'enne buk'un'a ndi yun k'ut lhidal. Buch'a nasja, 'ink'ez yak'uz whanus dízti' sulí'. ²⁷ 'Aw Lizwifne buba lubret 'uk'enus dizti'ne bubundúlh lhilt'oh. Ndunne lubretne dzin totsuk dulubeshi ba loodel k'ut 'uhudílhk'un. 'Et hukw'elh'az dudulh dunene ba loodel k'ut 'uhudílhk'un inle'. 'Et hoonts'i 'andit Jesus Christ ts'iyanne ba didutch'oh 'et 'iloh za 'ink'ez 'ilhiz wheni nelubeshi k'elha dazsai. ²⁸ Dune bulubeshi gha tehutsun 'et hoonts'i ndai la 'oh da' Yak'usda khuni netl'a ídan'ai, 'i be dune lubret 'uk'enuz dizti'ne hutileh. Yak'usda ooghuni Moses 'uk'u néyuzguz-i, 'i ook'elh'az, Yak'usda duYe' 'en ghun nets'u nahizya lubret 'uk'enus dizti'-un tileh. 'En 'unt'oh, duYe' 'en 'ilhiz wheni soo 'et lhadulya-un sulí'.

Jesus 'andit lubret unli whe dude 'ut'en k'oh huwana

8 'Et 'awet niz de daja uzdani', njan 'et 'uw'húlhni, wheni neba lubret 'uk'enus dizti'-un ts'ut'i, mbe la yak'uz k'us úncha-un, 'en ookw'uts'uzda cho dízti'-i, 'i nailhni ts'un'k'us yughu nátl'a dida'. ² Ndi ndai nimbali cho neMoodihti nénin'ai-i, 'i ts'ih'un un'a 'unt'oh-un 'uhoont'oh. 'I 'aw dune iloh nénin'ai. 'Et huwa 'udéni' nimbali bet whambez, 'ink'ez 'et 'uk'enus whudízti'-un, 'et Jesus Christ neba ne'ut'en.

³ 'Et ndunne lubret 'uk'enus dizti' unline, 'enne loodel k'ut 'uhudilhk'un 'ink'ez Yak'usda gha hoo'alh huba' hoont'oh. 'Et whuz un'a ndun dune ooghu yats'ulhdruk-un, 'en cha hoonli huwa oo'alh huba' hoont'oh. ⁴ 'Et lhane lubretne ndi yun k'ut, 'enne Moses ooghuni k'un'a, 'et whuz un'a 'et nduhút'en. 'Et huwa Jesus Christ 'awhuz ndi yun k'ut usda de, 'aw da' lubret lhiloh oolé'. ⁵ Ndunne nimbali cho t'ah ts'e dunene buba ne'hut'en te, 'et ndi nimbali cho 'et yak'uz whuz'ai-un, 'et whunduhúl'en whe' hut'en. 'I yak'uz dahoont'oh-un 'ants'i 'et whunduhúl'en le' hut'en. 'Oh da' Moses nimbali cho netí'alh whe, Yak'usda yudáni', "Dzulh k'ut nimbali

cho netíłts'ulh-un whunyunistan-un, 'et wheni ooghá ne'tant'en-i mba 'usdla, 'i k'un'a 'onleh.” ⁶'Et hoonts'i Jesus Christ ndunne 'on nus soo buba soo ne'út'en-un suli'. Ndi 'uk'enus hoonzoo khuni nets'un lhaídinla-i, 'et huwa Jesus Christ 'en neba 'uk'elha whulhıtsi-un unli. Yak'usda 'on nus hoonzoo k'un'a nets'ú hoozi-un, 'et whuz un'a neba 'uhóonla.

'Andidi khuni lhaídinla-i

⁷'Et khuni 'udechoo khuni buts'u lhaídinla-i buba hoolhtus, 'aw hik'u nelhe'hít'el. 'Inka 'i gha dune Yak'usda nalh ts'ih'un lhe'hit'oh. 'Et huwa doo cha za whulh nat-un nets'u nahizya. ⁸'Ink'ez Yak'usda oodune'ne, ts'iyawh hukwa' budáni' whe njan ndutni,

“Soo zulhts'ai,

'ilhudzin whusahóolts'ut de,

'et de Israel buyun k'ut dilhts'ine

'ink'ez Judah buyun k'ut dilhts'ine cha,

'oh de ndi 'andidi whulh nat-un khuni bubulh lhadutisdleh.

⁹Ndet la butsoda'ne 'udechoo khuni buba lhaíusdla,

'et whulh nat-un 'aw 'et hukw'un'a iloh 'uti'el.

'Oh da' bula úschoot

'ink'ez Egypt yun k'ut hukw'u nabutísdla.

'Et hoonts'i sghuni 'aw lhuhuyílhchulh,

'et huwa bula disni, ni neMoodihti.

¹⁰'Ink'ez hukw'elh'az Israel buzkehke 'andidi-i,

'i khuni buba lhaídutisdle.

Nus de, ni neMoodihti, sghuni bubeni táwhudutasdlel,

'ink'ez budzi k'ut cha 'uk'ehóotasgus.

'Ink'ez si buYak'usda tisdleh,

'ink'ez 'enne sdune'ne hutileh.

¹¹'Oh de de ts'iyawh 'ilhoghun hinli whe dudulh

whut'enne k'us dudulh dunne

'ink'ez yoo 'un udohne bulh 'alghoh, Si t'esontizeh.

'Et huwa datíst'elh-un,

'et huwa dudenghoh whut'íne,

k'us dudulhutsinke 'aw 'ilhoghun hoonts'i,

doo cha za 'neMoodihti ghun hodulh'eh!'

hudooni' huba lhe'hoot'oh.

¹²Dáhoont'oh la 'aw ts'ih'un lhe'hust'en de,
bugha té'untaszeh.

'Ink'ez bulubeshi 'ink'ez sk'ú nulhe'ust'en-un,
'i ts'iyawh 'aw 'on 'un 'aw whunaooznih 'ait'oh.”

¹³Yak'usda ndi soo 'andit-i khuni neba lhaídinla-i howu yailhduk, 'et ndutni, 'i gha njan 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'aw whe lhé'hoot'oh sulí, Yak'usda neba lhk'enaoodan'ai, 'ink'ez 'aw 'on 'un ook'une' ts'oot'en 'ait'oh.

'Oh da' nimbali cho 'ulya-un

9 'Ink'ez njan 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'i be whubúniltan lubretne Yak'usda ba ne'hóot'en huba' hoont'oh. 'Ink'ez ndet la nimbali cho 'uhuhóonla-un, 'et Yak'usda ts'un teni' hunilhdzin-un 'uhoont'oh. ²'Ink'ez nimbali cho be 'uhóolya-un. 'Udechoo-un whambez ts'e, 'et lhtak'ant'i kwun ook'u dizk'un-i 'et skai. 'Ink'ez ludab lhes nul'en-i huyulhni ookw'usdla cha 'et skai. 'Et 'udechoo-un whambez ts'e, 'et whudízti'-un 'uhoont'oh. ³'Et 'on ni' whulh nat whutsoh subal-i, 'et 'on nus whudizti', 'ink'ez 'uk'enus whudizti' whe' 'uhoont'oh. ⁴Whambez ts'e ludab gold huyalh'uz-i, 'i ndulcho whe ooghá yosduz, 'et 'uskai. 'I k'ut ooluts sooltsun-i hudílhk'un. 'Ink'ez ndi chunkelh cho, 'i cha bez ts'e 'ink'ez yoo 'az ts'e, 'et ndulcho whe ndi gold ndulcho ooghá yosduz, 'i cha 'et 'us'ai. 'Ink'ez 'i Yak'usda khuni buba lhaídinla-i oochunkel 'unt'oh. 'I bez ts'e gold oosa' cha be 'us'ai. Ndi gold oosa', lhes manna huyulhni, 'i bé yuz'ai. Aaron ootuz, 'ut'an oots'u ha nálhyai inle', 'i cha be ídiztan. 'Ink'ez ndi whunizyai khuni netl'a ídan'ai, tse k'ut 'uk'u nusguz, 'i cha be ídiz'ai. ⁵'Ink'ez ndi chunkelh cho k'ut, ndunne Cherubim ubuts'útnine, 'enne bube Yak'usda yé dizti'-un t'ets'oninzun. Buts'unt'a' whutus lht'aítnaih huyulhntsi, 'i t'ah, 'et 'i k'ut 'uskai' yuk'unídilht'ih whe Yak'usda soo cho nets'u náitot'en ha ts'uwhútni. 'Aw 'andit howu yats'oolhduk 'ait'oh.

**'Udechoo nimbali cho 'ulya-un, 'i t'ah loodel k'ut hidilhk'un-i 'aw
'et whe ninta'ts'unt'en-un neba 'un whutookat 'ait'oh**

⁶Et nduwahi oola' huba' hoont'oh-un, 'et nehíninla. 'Et 'udechoo whambez ts'e 'et ndunne lubretne, 'enne dzin totsuk ne'hut'en. ⁷Et hoonts'i lubret 'uk'enus dizti'-un, 'en naoodizulh totsuk 'ilhoh za 'on ni' whulh nat-un ts'e nuyaih. 'Uskai' yit de, 'aw whuz tooya' 'ait'oh. 'Et 'uskai' dich'oh duba cha 'ink'ez mbene 'aw t'ehonúszun whe lubeshi hilhchuk, 'enne buba cha, ts'iyawh bulubeshi huwa whuz Yak'usda nalh wheyúkaih. ⁸Ndiz un'a Ndoni whuneoodulh'eh, ndi nimbali cho 'awhuz 'et 'us'ai de, 'et de 'uk'enus whudízti' ts'e, nts'e Yak'usda 'unt'oh-un, 'aw whuz dats'óoya' 'ait'oh. ⁹Et dúhoont'oh-un, 'et huwa hoonli whuts'odul'eh-un huba' hoont'oh. Mbe Yak'usda ba huwa íta'alh-i 'ink'ez loodel k'ut yadutálhk'un, ndun Yak'usda ba ne'tit'en, 'et hoonts'i 'awhuz hoonli-unyaz buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i hinzoo oole' 'ait'oh whe' hoont'oh. ¹⁰'Ants'i hiti'ulh-i, hititnelh-i, lhelhts'un un'a la tunáhududugus, 'ink'ez ndai la buyust'e ba ts'ih'un 'unt'oh-i, ndi 'i ts'iyawh nus de 'andit-un Yak'usda ba ne'hutit'en, 'oh de buba whusawhútilts'ulh-un, 'et whuts'un, whuz un'a 'uhoot'en huba' hoont'oh inle'.

**Jesus Christ didutch'oh duzkai' be
ninta'ts'unt'en-un neba gak whulhtsi**

¹¹Et hoonts'i Christ lubret 'uk'enus dizti'-un unli whe whusainya. Hoonzoo-un whusaóotikulh-un, 'en 'et negha whútaelh. Ndi nimbali cho 'uk'enus ncha-i 'ink'ez 'on nus ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, 'et whe neba ne'ut'en. 'Aw dune iloh 'uyinla. 'Aw ndi yun k'ut iloh 'uhóolya. ¹²'Usbai 'ink'ez musdoosyaz bubuzkai', ndi 'uk'enus whudizti' ts'e 'aw whuz whelhúyikaih. K'us dich'oh duduzkai', 'i be 'uk'enus whudizti' ts'e whuz whinya. 'Ilhoh za 'ink'ez 'ilhiz wheni, whuz whinya. Ndúja whe 'ilhiz wheni naneoket. ¹³Moses be 'udustl'us gha dahúja la 'et huwa 'aw nimbali cho 'us'ai ts'e 'aw whuz hutoodilh 'ait'oh, ndunt'ohne musdoos dune 'ink'ez dube buzkai' buk'ehídutalht'ih. 'Ink'ez musdoos hidálhk'un-i oolez 'i buk'unuhítidzih, Yak'usda nalh buyust'e 'aw lhoditsun nahudlih.

9:9 Ndi khuni, "Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i," 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni whe' ts'utni.

'Et whuz un'a 'et nduhúja de za nimbali cho 'us'ai-i whuz hutidulh. ¹⁴'Et hoonts'i Christ 'en dich'oh duduzkai' 'i be 'on nus dáwhulcho whe neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'et ts'iyawh neba whuna'alhde. 'Uts'ulh'en-i, 'aw nela 'oot'en 'ait'oh, 'ants'et 'uhoont'oh. 'Et huwa Yak'usda, mbe la khuna-un, ooba né'ts'oot'en huba' hoont'oh. Christ 'en 'uja 'aw hoonliyaz bulh lhodí'oh whe Ndoni mbe la 'ilhiz khuna-un, 'en be Yak'usda yutl'a' dudilti, neba datítsah ha.

¹⁵'Et huwa ndi 'andit-i khuni neba lhaídinla-i, 'et Christ 'en neba 'uk'elha whulhtsi-un unli. Nduinne njan 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'et hukw'úne 'uhoot'en hukwa 'uhit'en, 'et hoonts'i lubeshi 'uhalh'en, 'enne ts'iyawh tulalhgus k'ut buba dazsai 'et whe njan 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'et whuch'a whula naditnine huzdli'. 'Et whe la mbene la 'ilhiz wheni hudutijih ha buka' dani', 'enne ndi 'andit khuni buba lhaídinla-i, 'i huyólhchoot ha.

Dune hoonli mba nayoosdzi de, 'en dune dazsai de za nts'u tíkulh

¹⁶Dune hoonli mba nayoosdzi-i, 'en dune dazsai, 'et de za nts'u tíkulh, whuz un'a 'uhoont'oh. ¹⁷'Et hoonts'i 'awhuz khina de, ndi dune ba naoozindzi-i, khina whutoh, 'et 'awhuz nch'e' unli whe 'unt'oh. ¹⁸'Et huwa 'oh da' 'udechoo whe Yak'usda ndi 'udechoo khuni buba lhaídinla-un, loodel k'ut 'ink'ez dunene buk'ut cha, Moses 'uskai' be buk'eídilht'ih. ¹⁹'Et Yak'usda dughuni Moses yutl'a ídan'ai, 'i 'uwhúlhni-un, ts'iyawh Moses budáni'. 'Et hukw'elh'az musdoosyaz 'ink'ez dube buzkai' too bulh 'unt'oh, 'i yílhchoot. Dube gha dulk'un-i, 'i duchunyaz 'i hyssop huyúlhni, 'i ooozoschum, 'i yula ídalh'oo 'ink'ez 'uskai' yé tunayuzsi 'ink'ez Yak'usda be 'udustl'us yuk'uné'dilht'ih 'ink'ez dunene cha, ts'iyawh buk'uné' dilht'ih. ²⁰'Et ndúbulhni, “Yak'usda khuni nohba lhaídinla-i, ndi 'uskai' 'i be 'et whuz un'a 'andit whuts'un nohba 'uhóonla,” ni Yak'usda. ²¹'Ink'ez nimbali cho, 'i cha, 'ink'ez bez ts'e Yak'usda bé ba 'uwhut'en-i, 'i cha ts'iyawh, ndi 'uskai' yuk'unídilht'ih. ²²'Et Moses be 'udustl'us 'i be 'ankw'us ts'iyaitsuk 'et ndi 'uskai' 'i be whuz un'a lhoditsun nahudlih. 'Aw 'uskai' buk'élhdulht'i de, 'aw lubeshi bubunayoodeh 'ait'oh.

Christ 'ilhoh za neba dazsai-un dáhoolcho whe' hoont'oh

²³ 'Et huwa ndi yun k'ut hoonli-i, ts'iyawh yak'uz 'usdla-i ndult'oh whe 'unt'oh. Nts'en'a la Moses dát'en, 'et whuz un'a lhditsun suli'. 'Et hoonts'i soo yak'uz ts'ih'un 'unt'oh-i, ndai 'et 'unt'oh-i dutsun oole' whuch'a, 'i 'on nus hoonzoo be huwa t'aih-i hóle' huba' hoont'oh. ²⁴ 'Et Christ 'en ndi yun k'ut nimbali cho bet, ndet k'us whúdziti'-un, dune dula be 'uhuhóonla-un, 'aw 'et dálhiyal. Njan yak'uz whundóhot'en huwhulhutsi 'et huwa. 'Et k'us ndo yak'uz ts'e whuz whenya. 'Et whuz un'a Yak'usda but neba nenínya. ²⁵ 'Et njan lubret 'uk'enus dizti'-un, 'en khuna-i 'uzkai' be, naoodizulh totsuk, njan 'uk'enus whudízti'-un, whuz k'unádaih. 'Et hoonts'i Christ 'aw dich'oh lhat cho huwá dudótelh huba lhe'hóot'oh. ²⁶ 'Et ndúja de, ndi yun 'ulya da' whuts'un 'andit whuts'un, 'et de tube lhat da' daootsah oole'. 'Et 'andit 'awet ndi yun 'etsul 'utinelh-un nilhdukwh whuzdli', 'et 'ilhoh za ndi yun k'ut nuseya, 'ink'ez neba huwa' dudulti. Whuz un'a nelubeshi neba yunaoodilhnoh. ²⁷ 'Ink'ez dune 'ilhoh za dahútsisah, whuz un'a 'uhóolya, dahúzsai hukw'elh'az 'et de buba nahutideh. ²⁸ Whuz un'a Christ za, 'en 'ilhoh za huwá' dudulti, lhane bulubeshi bughu yílhchoot 'i yuk'elha dazsai. 'Et hoonts'i whulh nat-un, 'aw lubeshi gha iloh whusanatidalh. 'Et k'us ts'iyanne mbene yuka tse hooline, 'enne bunalhts'et be hóodutaltsilh, 'et whe hudutijih.

Khuna-i loodel k'ut huídilhk'un-i, 'i be 'aw bulubeshi buna'oodeh 'ait'oh

10 'Et Moses 'uk'ehonguz-un daldzoo'-i la whuz ha tikulh-un, 'et 'aw soo cho lhunedinel. Mbene ndi khuni yuk'une' 'ust'enne, 'enne naoodizulh totsuk ndai huwa t'aih-i whe loodel k'ut hidutálhk'un-i, 'et hoonts'i 'aw Yak'usda nalh lhadulyane uboolhtselh 'ait'oh. ² Lhadulyane ubutilhtselh de, ndai huwa t'aih-i 'etsul 'uhuyoooleh huba' hoont'oh. 'Et doo cha bulubeshi bubunayide de, 'et sih buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, 'i be t'ehontizeh. ³ 'Et hoonts'i naoodizulh totsuk, ndai huwa t'aih-i, 'i be 'et whe ts'iyawh t'ehonínzun 'awhuz lubeshi hut'i. ⁴ Musdoos dune 'ink'ez dube buzkai', 'i nts'oh dáhoont'oh 'et hoonts'i bulubeshi 'aw 'i be buna'oodeh 'ait'oh 'et huwa.

Christ duzkai' 'i be za nelubeshi yuna'alhde

⁵Et huwa nkeda' Jesus Christ ndi yun k'eínya whe, 'et njan ndutni,
 "O Yak'usda ndai huwa t'aih-i,
 'ink'ez loodel k'ut hidílhk'un-i,
 'i ts'iyawh ookwa lhe'nínzun. 'Et hoonts'i 'ilho yust'e 'i sba lhadinla.

⁶Loodel k'ut lubeshi ba dízk'un-i,
 'ink'ez 'uyoo huwa huyulih-i cha,
 'i 'aw mba soo lhe'ildzoo'.

⁷Et huwa njan dúdusni,
 'O Yak'usda ndi 'udust'l'us sghun 'uk'une' 'úsguz 'et 'alha 'uhoont'oh.
 Nyun hukwa' ninzun-un te ne'tist'en 'et huwa whusásya.”

⁸Udechoo dutni, “Ndai loodel k'ut lubeshi ba dízk'un-i, 'ink'ez 'uyoo huwa huyulih-i inle' cha, ts'iyawh 'aw mba soo le' ildzoo',” 'et hoonts'i Moses be 'udust'l'us 'i gha 'et nduwhut'en inle'. ⁹Et huwa Jesus Christ 'et njan cha ndutni, “O Yak'usda nyun hukwa' ninzun-un te ne'tist'en huwa whusásya.” 'Et whuz un'a Yak'usda ndi 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'i gak yulhsti. 'Ink'ez bulh nanki khuni buba lhaídinla-i, 'i yuk'enaídan'aih. ¹⁰'Ink'ez Yak'usda ndet hukwa' ninzun, 'et whe 'ilhoh 'ink'ez 'ilhiz wheni Jesus Christ duyust'e be neba huwa' dudulti. 'Et whuz un'a 'uda' ooch'e' ts'uzdli'.

Christ neba dazsai-un, 'i be 'utahalyanne, 'enne lhadúlyane 'ubulhsti

¹¹'Ink'ez ndi loodel k'ut hidílhk'un-i, 'et dzin totsuk 'i za ndunne lubret whusaháyuli. 'Ink'ez whuz un'a za dunene buba ne'hut'en. 'Et hoonts'i 'et nduhút'en-un 'aw bulubeshi buna'oodeh 'ait'oh. ¹²'Et hoonts'i Jesus Christ nelubeshi k'elha 'ilhoh za 'ink'ez 'ilhiz wheni 'uja dich'oh huwá' dudulti. Hukw'elh'az Yak'usda nailhni ts'e yughu nátl'a dida. ¹³Andit 'et usda nkede 'uwhutanelh whe yuch'az ditnine, 'enne 'ants'i ook'ut neke nályis-i, 'i k'un'a duke t'ah nébutalelh, 'et huba sulh'i. ¹⁴Ndunne Yak'usda ba 'udun nebuninlane, 'enne buba Jesus Christ 'ilhoh za huwa dudulti. 'Et whe 'i be 'ilhiz wheni lhadúlyane huzdli'.

¹⁵Ndoni 'en cha whuz un'a za nduneúlhni. 'Oh da' 'et ndutni,

¹⁶“NeMoodihti njan ndutni,
 'Et dzin hukw'elh'az ndi khuni buts'un lhadutisdleh.

'Et 'on 'un cha 'utni,
 Sk'oh ts'e budzi yo cha newhudutas'alh
 'ink'ez bubeni toh cha 'uk'ehóotasgus.'”

¹⁷ 'Ink'ez cha 'utni,

“Bulubeshi 'ink'ez 'uk'ú nulhé'ust'en-i,
 'i ts'iyawh 'on 'un buba whunaooznih 'ait'oh.”

¹⁸ 'Awet ndai nelubeshi ts'iyawh neba whunaoodilhnoh, 'ink'ez 'aw
 'on 'un nelubeshi ba 'udólk'un 'ait'oh.

Jesus Christ neba daja la, khun te neba nawh 'ohot'e' junih 'ink'ez soo cho ts'uhotun

¹⁹ 'Et huwa sulhutsinke, Jesus buz kai' gha tube nedzi hoonli whe ndet
 'uk'enus whudízi' ts'e 'ahoolhyiz whuz uztoodulh, 'et netl'a hon'ai. ²⁰ 'Et
 ndi ti, 'i 'awhudit-i 'ink'ez ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-i neba whulhtsi. 'Et
 didutch'oh neba dazsai-un, 'et whe whutsoh súbál-i neba lhch'az yilhchoot
 duyust'e be. ²¹ 'Ink'ez Yak'usda ooyoh dilhts'ine, 'enne buba 'en lubret
 'uk'enus dizti'-un unli. ²² 'Et huwa wheni cha soo cho neba 'alha 'oot'e'
 'ink'ez nedzi ts'ih'un 'unt'oh whe oots'úztooya'. 'Ink'ez duzkai' be 'uda'
 nedzi tunayuzguz. 'I be ndet neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i whudutsun-un
 neba whuna'alhde. 'Ink'ez neyust'e too unzoo-i be tunásguz le' ts'oot'e'.
²³ Ooka tse ts'úhooli-un, 'et neba 'alha 'uhoont'oh ts'utni, khun te neba
 nawh huhot'e' junih 'ink'ez soo cho ts'uhotun. Mbe nets'é' oozi-un, 'en 'aw
 nela dootnih 'ait'oh 'et huwa. ²⁴ 'Ink'ez ts'iyawh lhghu nuní uznoozut 'et
 de nus lhts'un noolt'i, 'et de la ts'iyanne buk'ets'oosi' 'ink'ez 'ut'en unzoo-i
 be bula ts'oot'en. ²⁵ Nts'en'a la 'ahoolhyiz 'ilhunats'odulh-un khun te
 whulazdootnih junih! Whulohne 'etsul 'uhut'ih. 'Et hoontsi' 'awet 'udek'ez
 dzin whuz de hóolts'ulh-un 'awet neba nilhdukw suli'. 'Et huwa 'on nus
 soo cho nus lhts'unoolt'i whe 'ahoolhyiz Yak'usda ba 'ilhunats'ódilh huba'
 hoont'oh.

Ts'ih'un un'a 'unt'ohne, 'enne be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be ndi yun k'ut hudóltsi'

²⁶ 'Et huwa khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ezninzin whe ts'iyawh ts'ilhchoot,
 'ink'ez hukw'elh'az 'onilha lubeshi ts'ilhchoot de, 'et nduts'út'en 'et whe

'aw be húwa 'ut'aih-i, 'i neba lhe'ít'oh sulí'. ²⁷ K'us ndet neba nahutideh-un, wheoonujut k'et 'aw 'uzdooni' 'ait'oh, Yak'usda ye hunilch'oh-i, 'i be neba nahutideh. 'Ink'ez ndi ye hunilch'oh-i, 'i kwun ulhtus k'et be' duldi le' 'utni, 'i k'un'a ndunne Yak'usda ch'az ditnine, ts'iyawh 'i be huduták'un. ²⁸ Ndi Moses be 'udustl'us k'ut 'uk'eguz-i, mbe n'un whutulhdulhne, 'enne nane k'us tane te nalh 'et nduhút'en de, 'et de be 'ugha te'nidzeh-i, 'i yit dahútitsah inle'. ²⁹ 'Et hoonts'i 'on nus hootátsi'. Mbene Yak'usda ooYe' 'ants'i yuba unli whe yuk'unuya de, 'ink'ez Jesus buzkai' be 'andit khuni buba lhaídinla-i huwhut'i, 'ink'ez Yak'usda 'udun nebuninla, 'et hoonts'i buzkai' 'aw hoonliyaz buba lhíloh de, 'ink'ez Ndoni 'en cha 'en unzoo-i oots'u haídults'uk-un, hich'az yalhduk de, ts'iyawh mbene whuz un'a ndut'enne, 'on nus whéoonujut whe buba nahutideh. ³⁰ 'Et neMoodihti, 'en ook'oh ts'e t'ets'oninzun. 'En 'utni, “Be k'uz nudzun-i, si sch'e' 'unt'oh! Si hukw'elha whutiselh.” 'Ink'ez cha 'utni, “NeMoodihti dudune'ne, buba nahutiyeh.” ³¹ Yak'usda khuna-un, oola k'ets'ults'uk te, whe whunujut whe 'uhoont'oh.

³² 'Et hoonts'i nohni whunalhnih ndi khuni niz dak'ez daja hutni la, soo cho t'eeonáhzun 'ink'ez ulhchoot. Hukw'elh'az dzoh nusahde 'et hoonts'i 'aw nohch'a lhe'íldoh. 'Et ts'iyawh whutulh usáhdil. ³³ Whuloh te Yak'usda gha ts'iyanne nalh dzoh nunóhuhulhdeh 'ink'ez nohch'az yahalhduk. Whuloh te whuz un'a Yak'usda ba dzoh nudehne, 'enne buts'ú nedahdaih te 'et hukwa cha dzoh nunohulhdzut. ³⁴ 'Ink'ez 'oh da' 'asuhan'ai whe sgha te'nahzun 'ink'ez sla 'aht'en inle'. 'Et ndai aht'i-i, 'i 'ants'i nohghu ha yílhchoot 'et hoonts'i hoonáht'i!. T'eeonáhzun nohnich'oh 'on nus hoonzun-un 'ink'ez 'ilhiz 'uhoont'oh, 'et yak'uz nohba whuzdla 'et huwa.

³⁵ Be nóhzi ulhtus-un khun whula doohtnih júnih! 'I gha hooncha-un nohgha whutalts'ulh 'et huwa. ³⁶ 'Et njan 'et ts'iyawh oola doohtnih junih! 'Et Yak'usda nohts'u hukwa' ninzun-un, lhaoodihla de, 'et nóhts'u nahizya-un, 'et nohgha whútakulh. ³⁷ 'Uda' khuni 'et njan ndutni,

“Ndun whusatíyalh-un,

'aw sa' iloh whusatíyalh.

³⁸ 'Et ts'ih'un un'a 'unt'ohne,

'enne be 'alha 'uhoont'oh-i,

'i be ndi yun k'ut hudólts'i' huba' hoont'oh.

'Et hoonts'i k'oh na'huja de,

'et de 'aw si buba hóst'e' 'ait'oh.”

³⁹Ndunne mbene la Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne 'ink'ez k'oh na'huja de, 'enne ndai la Yak'usda bugha whúta'alh-un, 'aw huyólhchoot 'ait'oh. Wheni 'aw 'enne buk'un'a lhe'ts'ít'oh. 'Et k'us wheni Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne tsinli, 'et whe dijizne 'uts'int'oh.

Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be t'ets'oninzun

11 'Et ndai la ooka tse ts'úhooli-i, be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be t'ets'onínzun neba whusatíkulh. 'Ink'ez nduwhi ndet la lhts'uhos'en-un, 'et hoontsi be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be t'ets'onínzun 'et whuzúsdla whe' hoont'oh. ²Ndi be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be ndunne Yak'usda ba 'utso whudilhdzuhlne, 'enne soo ts'ih'un un'a bughu yaduk.

³Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be za t'ets'onínzun Yak'usda ooghuni be ts'iyaitsuk ndi yun k'ut 'ulya. Ndai lhts'is'en-i, 'i hoontsi, dughuni 'i be ts'iyawh 'uyinla-i whe' hoont'oh.

Yak'usda ndi yun 'uyinla 'oh da' whuts'un be neba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i gha za Yak'usda oonalh ts'ih'un 'uts'int'oh

⁴Abel Yak'usda ooba 'alha' yint'oh. 'I be 'uja dulhutsin Cain 'en anus unzoo-i Yak'usda loodel k'ut yuba ídalk'un. Ndi huwa ínin'ai-i, 'et Yak'usda hoonzoo k'un'a yughu yalhduk. Abel dazsai hukw'elh'az hoontsi nts'en'a daja-un, 'et ooghun nebulh yaínduk, Yak'usda ts'ih'un dune 'unt'oh yulhni.

⁵Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Enoch Yak'usda yuts'u hukwa' ninzun-un, 'et 'uhóonla 'et whuz un'a ooghun t'ewhunúdzun. 'Aw dalhitsal. Khuna whe Yak'usda yak'uz whe yalhti. Yak'usda ooghuni 'et ndutni, “Yak'usda yak'uz ts'e whenáyalhti. Hooloh. 'Et huwa huyulh 'ut'enne 'aw lhahuyis'en sulí.” ⁶Bé 'alha 'uhoont'oh-i, 'i ooyit de, 'aw Yak'usda ooba dzoh ts'oozoo' 'ait'oh. Mbene Yak'usda ts'un hutidulh hukwa' huninzun, Yak'usda hoonli whe' hoont'oh, 'et buba 'alha' hot'e' huba' hoont'oh. 'Ink'ez soo ts'ih'un dudzi huwa' hooli whe hik'oh ts'e hukwa hítis'enne, 'enne za buba 'uk'elha whutilhtselh.

⁷Noah 'en cha Yak'usda ooba 'alha' yint'oh. 'I be 'awhuz lhuhoos'en-un Yak'usda yúlhni, “Huwonle' 'awet whuz de hóolts'ulh.” Whe nuljut 'inka

ts'i cho 'uyínla. 'Et huwa Noah hiyoh dilhts'ine, 'enne ts'iyawh ubúlhyih. Ndi ts'i cho 'uyínla-i, 'i gha ndi yun k'ut dúlcho whe dunene buba nahisda. 'Ink'ez be 'alha 'uhoont'oh-i be ts'ih'un un'a 'unt'ohne tsinli, Noah 'en cha whuz un'a Yak'usda ooba 'alha' yint'oh-un suli', 'i be ts'ih'un dune inle'.

Abraham ooba 'alha 'uhoont'oh-un

⁸ Abraham, 'en cha Yak'usda uyúlhni, “'Udun yun k'uz tonya'. K'at le de njan yun k'ut 'et nch'e' whutaleh.” 'Et be 'alha 'uhoont'oh-i be Abraham whuz un'a yuk'úne' 'ust'en. Nts'e tiyalh 'aw t'éoonúszun 'et hoonts'i 'awet tizya. ⁹ Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be yun yuts'e ooziya, 'i ooch'e' tileh. 'Uts'un keyoh whut'en-un unli njan yun k'ut usda. Nimbali bet za whut'i. Isaac 'ink'ez Jacob 'enne cha 'en k'un'a nimbali be za huwhut'i. 'Enne cha Abraham ye yuts'u náhizya-un, 'enne bubulh buch'e' whutaleh. ¹⁰ 'Et njan keyoh 'ilhiz 'uwhutat'elh-un, 'et Yak'usda, 'en 'uwhutileh, Abraham huba sulh'i whe nimbali be za hoot'e' inle'.

¹¹ Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Sarah 'en cha Yak'usda ye ulhtus-i yut'l'a nahon'ai oolchan ha. Tube yoo 'un uzulh 'aw ooyaz hóle' ooba lhe'hóot'oh. 'Et hoonts'i Yak'usda yuts'ú hoozi-un Sarah t'eeoninzun Yak'usda 'aw yula dootnih 'ait'oh. ¹² 'Et huwa 'ilhoghun dune nisjan k'et 'ants'i dazsai le' 'unt'oh, 'et hoonts'i yé dindene huldlai. Ndoghi sum 'i bundeíniltukne 'ink'ez taba sai 'aw oonolto 'ait'oh, 'et 'uhuniltuk 'enne hiye ndunne hinli.

'Uda'ne Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne, 'enne ts'iyawh 'awhuz buba 'alha 'uhoont'oh whe whulh yahadla

¹³ 'Uda'ne Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne, 'enne ts'iyawh buba 'alha 'uhoont'oh whe whulh yahadla. 'Et ndai Yak'usda yé buts'ú nahizya-i, 'i 'aw butl'a lhéyizulh. 'Et hoonts'i ndai la nus huhon'en-i, 'et huwa 'aw nawh buba lhe'hóot'oh. Budzi hóont'i' whe huhoontun. 'Ink'ez ts'iyanne hutni, 'aw ndi yun k'ut whut'enne lhuhíloh. 'Ants'i ndi yun k'ut whuk'uhundilh whe' hint'oh. ¹⁴ 'Et dahutitsa whutso ndunne whuz un'a yalhdukne whe ts'iyanne whubuhonulhtun, dich'oh duyun k'ut za hukwa' huninzun. ¹⁵ 'Alha' ndet yun k'ut whuch'a huzdil-un, 'et howu nuní hunudeh de, 'et whuz da' nahutoodilh oole'. ¹⁶ 'Et hoonts'i 'on nus keyoh hoonzoo-un

hukwa' huninzun. Njan keyoh 'uwuhúlhni-un, 'et yak'uz whuz'ai. 'Et huwa Yak'usda 'en duYak'usda hidáni'. 'Ink'ez Yak'usda 'en duYak'usda huyulhni, 'et 'aw hukwaya lhiloh, keyoh whuti 'et buba lhaóodinla 'et huwa.

'Uda' dunene unzoone buba 'alha 'uhoont'oh-un

¹⁷ Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be 'oh da' Yak'usda Abraham yóolhdzai whe 'aw 'ilhoghun duye' Isaac loodel k'eyilhti 'ink'ez Yak'usda ba yutuzilhghelha. Ndet Yak'usda yuts'ú hoozi-un whe ooye' oots'u haindene hutildlai, 'et ts'iyawh hóolhchoot. ¹⁸ 'Ink'ez whutso 'uja 'en Yak'usda Abraham yudáni', "Isaac 'en gha nyédinde ts'iyawh whusahátidulh." ¹⁹ 'Et hoontsi Isaac loodel k'eyítalhtelh whutso Abraham whunalni Yak'usda daja yudáni'. 'Et huwa 'et dunínzun, Yak'usda 'en soo 'últus whe Isaac dazsai de, 'et hoontsi yaidlane butoh dunaidutálhtelh. 'Ink'ez 'alha 'uhoont'oh, 'ants'i yaidláne ha náyalhti le' yinla.

²⁰ 'Ink'ez be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be ndet la ts'iyantsuk whusaóotikulh-un, Isaac Yak'usda yoodalhkut, nus de huba Jacob 'ink'ez Esau bulh buts'un óozoo' ha.

²¹ Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Jacob dawhénintsai whe Yak'usda yoodalhkut Joseph ooye'ke buts'un óozoo' ha. Dutuz la chándunuti whe Yak'usda ts'un teni' nalhdzin.

²² 'Ink'ez be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Joseph 'awet ooyiz la toh whéninle' whe Israel whudune'ne Egypt yun k'ut whuch'a nahutidulh whe huwun bubulh yaílhduk. 'Ink'ez oots'un cha dahítilelh, 'et ubudáni'.

Moses ooba 'alha 'uhoont'oh-un

²³ Moses whuzdli da', ts'oodun daldzoo' la, 'et huwa be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be oodusneke lerwe daja ni-un, 'aw hik'un'a lhe'inel, k'us ta sanun ndúwhulyiz 'et oodusneke nuhínilh'i'.

²⁴ Moses k'éninyai whe Pharaoh ootse', 'en ooyaz huyúlhni, 'et be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be nduhúyulhni-un 'ilhiz ch'a bunísjoot. ²⁵ 'Et k'us Yak'usda oodune'ne, 'enne bulh lhat-un hoontsi'-un dzoh nutizut, 'et whuz un'a Moses 'utahahón'ai. 'Atsulyaz lubeshi be hootát'e'-un, 'aw 'et iloh 'utahahón'ai. ²⁶ Christ 'en gha ndunne Egypt whut'enne, Israel ts'u

haindene buch'az yahalhduk. 'Et Moses nduninzun buch'az yahalhduk-un, 'et Egypt whulerwe daltsuk sooniya, 'i ts'iyawh ba nus yinzoo. Yak'usda ooch'e'ne buba 'uk'elha whutaleh-un, 'et buba neónin'ai, 'et huwa 'et dúhoont'oh-un za Moses hukwa itís'en. ²⁷ Yak'usda lhist'en-un, 'en 'ants'i yan'en hukw'un'a 'uja, 'et huwa ooba howa whulna'-un whulh usyin. 'Et huwa be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be yun k'ut Egypt whuch'a nasja. 'Aw lerwe ye hunilch'oh-i, Moses 'aw yé lhnijut. ²⁸ Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Moses ts'iyantsuk Yak'usda k'une' 'ust'en. 'Et huwa yoh 'uskai' be whe hoodal'en-un, 'et lizas whutus lhuseya. 'Et huwa 'udechoo whuzdline, 'enne ndun lizas buzoolhghel'h 'ait'oh.

²⁹ Yatoo' dulk'un-i, Yak'usda buba lhch'az 'úyinla 'ink'ez yun whudizgih-un whe be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be hik'ut naníndil. Egypt ba lhuganne, 'enne cha buba huntizdil whe ts'iyawh too 'ubanghan.

'Uda' lhane buba 'alha 'uhoont'oh-un, 'et whe whuch'a honílhde

³⁰ Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Jericho keyoh lhtak'ant'it dzin whunahudidulh whe tse dutai-i whunanilhyo-i nanánkat.

³¹ Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be ndun 'ul'en-un Rahab huyúlhni, 'en ndunne Moses ba nunúl'i'ne, 'enne bula' tinelh ha duyoh dábuninla. 'Et huwa mbene la Yak'usda k'unulhe'ust'enne 'aw bubulh dalhitsal.

³² 'Awet lhe'whultsuk be 'alha 'uhoont'oh-i k'une' hust'en, ndunne huldlai k'et 'aw ts'iyawh bughun nohdósni' 'ait'oh. Gideon ndet 'uhóonla. Barak 'en cha. Sampson, Jephthah, David, Samuel, 'ink'ez nus hoo'enne, 'enne ts'iyawh, ³³ be 'alha 'uhoont'oh-i, lhelhdun keyoh whut'enne, ts'iyawh buch'a' hunilhde. Ndet ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be 'uhuhóonla. Ndet Yak'usda buts'ú hoozi-un, be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be buch'e' whutaleh t'ehoninzun. Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Yak'usda ndi khuna-iti, lion huyúlhni-i, 'i hize lhts'una' hoonla bundólhda whuch'a. ³⁴ Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be kwun dizk'un-i cha nahinilhno. Yak'usda ch'az dítnine, 'enne oodune'ne, 'enne saluzti be bubuhutighan inle', 'et hoonts'i be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be buch'a hudujih. Tetsunne, 'enne cha 'i be hilhtus suli'. Lhuhutigan whe 'et cha be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be hilhtus suli'. 'Ink'ez bubulh lhúhuganne, 'enne cha bube nújut hudan'ai 'et whuz un'a whenábuhunanyoot. ³⁵ Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be whulohne ts'ekoo bughu yaidlane cha za dunahudidil 'ink'ez bughu nahundil. 'Ink'ez

'uyoonne cha dzoh nubuhulhde, 'et hoonts'i be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be za didutch'oh 'aw bula nahudutitnih hukwa lhe'hunízun. 'Et whe 'on nus hoonzoo hukw'un'a dunabudutálelh 'et nahohootá'alh. ³⁶'Uyoonne cha 'enne bughu hudlo 'ink'ez whulohne bubuhoolhtsas. 'Ink'ez whulohne tl'oolh be bubuhulhghel 'ink'ez 'abahanla. ³⁷Whulohne tse be buba ha nghan. Whulohne be dugut be buyust'e tánuhidizghut. Whulohne cha ninta'hutit'elh-un whuts'ú bonalht'i. Whulohne saluzti be bubuhangan. 'Ink'ez whulohne khuna-i zuz, dube te, 'usbai te, 'i ts'iyawh lhenyoo zuz 'i za be dune hinli. 'Ink'ez 'ants'i 'oh nuhudilh. Hik'u khútinalh-i, 'i hoonts'i lhuhuyít'i' inle'. Dunene dzoh nubuhulhde, 'ink'ez tebehilh'en. ³⁸'Et ndunt'ohne ndi yun 'aw buba soo lhe'yildzoo'. 'Aw dune lhuhóot'ih-un 'ink'ez dzulh toh te 'oh ho lhelhts'un náhutudulh. Tse'an te k'us yun 'an te, 'oh huwhut'i.

³⁹'Et ndunne ts'iyawh be buba 'alha 'uhoont'oh-i, 'et huwa hoonzoo k'un'a bughu yainduk. 'Et hoonts'i ndet buts'u hoosdzi-un, 'aw butl'a lhúhoozulh. ⁴⁰Whuz un'a wheni ts'iyawh nús de Yak'usda 'on nus hoonzoo-un neba' 'uhóonla. N dunne ts'iyawh wheni ts'uhooloh 'et huwa Yak'usda buts'u hoozi-un, neyit 'aw ts'ih'un un'a lhadúlyane hoole' 'ait'oh.

Neba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be lhghu naztoolghas

12 'Et huwa nohdutásnelh, ndunne bughun nohdásni'ne, 'enne Yak'usda be 'ut'en k'oh whunénulhtunne. Huldlai k'et, nenat ndúlcho 'ants'i kw'us le' hint'oh. 'Et huwa neba ndaz-i k'oh nenilht'i-i, 'ink'ez lubeshi 'aw huwa lhúhoolna' whe neilhchuk, 'i ts'iyawh 'un ts'utoolhdilh. Yak'usda ba lhghu naztulwus-i, 'i nebut néwhults'ut-i, nelhts'unisi whe uztoolghas. ²Netso ts'e Jesus Christ uznoolh'en. 'Aw 'en za neba bé 'alha 'uhoont'oh-un dant'oh la, 'en ts'ih'un un'a whunénulhtun-un 'unt'oh. 'Ink'ez ndi yun k'ut usda-un, 'et ye khuna-i, 'en dúwhulcho whe neba 'alha 'uhoont'oh-i neba lhaoodulh'ih-un 'unt'oh. Nus de ye whúntalhni-i, oots'u yíkulh, 'et huwa tulalhgus yulh ínyin inle'. Yugha yooya sulí-i ooba 'ants'i 'uhoont'oh inle'. 'Ink'ez Yak'usda ookw'uts'uzda cho dizti-i, 'et naílhni ts'e huwun nátl'a dida'.

Yak'usda khuni yé nebulh yalhduk-i, khun te 'ants'i nohba oot'e' junih

³Et Jesus daja la, soo cho huwun nuní noohzut. Lubeshi 'ulh'enne, 'enne hich'az ditni, 'et hoonts'i soo whulh ínyin. Nohni cha ts'iyawh 'en za ooghu nuní nahdeh de, 'et huwa 'aw nénohtsilh junih 'ink'ez 'aw tehtsun oohle' junih.

⁴Nohni lubeshi ch'a ne'aht'en-un, tube nohba huwa whúlna 'et hoonts'i 'aw hukw'e yalhizahdla. ⁵Yak'usda khuniti be duye'ke k'un'a nohbulh yalhduk-un, whunaoodoolhnoh junih. Ndiz un'a nohMoodihti 'unohúlhni, "Sye'ke khuni be nohbulh yasduk-i oots'u doohtni junih.

Ninta' 'aht'ih-un hukwa' nohúlhni de,
khun yo whú'un 'etsul oohneh junih.

⁶Mbene la neMoodihti buk'ensi'ne,
'enne ts'iyawh khuniti be bubulh yalhduk.
Mbene buzke unline,
'enne ts'iyawh uboolhtsas."

⁷Et Yak'usda khuni ulhtus-i be nohbulh yalhduk, 'ink'ez 'aw whulh nuzulhti de, 'et de duzkehke k'un'a nohnulhyeh. Mbe dune suba 'unt'oh ooye' tank'us 'uja de yuts'a halhoohoos'al? ⁸Et nohni nihyilh whe Yak'usda khuni ulhtus-i be nohbulh yalhduk de, 'ink'ez ts'iyawh whuz un'a 'ilhoghun tsinli whe uznizyai, 'aw ook'u nulhe'zaht'en de, 'aw nohbá hooloh, 'ink'ez Yak'usda buzkeh lhahloh whé 'aht'oh. ⁹Nja 'on 'un cha nohdusni, ndi yun k'ut nebáke 'enne khuni ulhtus-i be nebulh yahalhduk 'ink'ez buk'úne' ts'ust'en. 'Ink'ez Yak'usda, 'en neyughi oobá ts'utni-un, 'en neBá 'uk'enus dízti'-un 'unt'oh, 'en 'on nus oot'l'a' úzdudoolyelh ndi yun k'ut uzdutahts'ilh huba. ¹⁰Ndi yun k'ut nebáke 'atsulyaz za bubulh 'uts'int'e', ndet 'uk'enus neba hoonzoo-un, 'et t'ehoninzun, whuz un'a khuni ulhtus-i be nehunilhyai. 'Et hoonts'i Yak'usda neBá, 'en 'ilhiz wheni neba whutizoo' k'un'a khuni ulhtus-i be nebulh yailhduk. 'En k'un'a 'on 'un lubeshi neghu hooloh ts'ooole' ha. ¹¹Nts'en'a ts'ih'un un'a khuni ulhtus-i be nebulh yainduk whe uznizyai, whuloh te whuts'uzdutni, 'et hoonts'i hukw'elh'az whuz un'a uznizya de, 'et de soo ts'ih'un 'unt'ohne dune 'uztileh whe Yak'usda nalh ts'ih'un un'a lhst'un 'uztit'elh.

Yak'usda ooghuni khun te oola doohtnih junih

¹²Et huwa nénihtsai le' 'aht'oh whe nohgan naintle 'ink'ez nohwut cha tetsun suli' de, soo 'on 'un oohneh 'ait'oh whe ulhtus naoolhtselh. ¹³Ink'ez nohke ba ti cha lhts'e oodiz'a nahoolhtselh. Mbene nohtoh tetsunne, 'enne tinch'u hooya' 'ait'oh, 'et k'us soo hilhtus na'hutitleh.

¹⁴Ts'iyanne buts'un ts'ih'un un'a lhts'un ooht'e' hukwa'ooht'en. Lubeshi ooghu hoolohne dune oohle' hukwa'ooht'en. 'Aw 'et de za neMoodihti uzti'elh. ¹⁵Soo cho nohtoh nohnich'oh nohulhutsinke bughohle'! Doo ka si Yak'usda ye unzoo-i hiye nghoya'. 'Et de la whulohne nohtoh nuk'oz hudoole' 'ait'oh. Ndiht'oh de, 'et 'enne bugha lhane 'i be hintsi' hulih whe' hoont'oh. ¹⁶Doo ka si nohtoh whulohne, 'uyoonne ts'ekoo k'us dune bulh lubeshi olhchoot whuts'u noht'i. K'us Esau k'un'a Yak'usda ooghohtloh. 'En 'udechoo whuzdli-un 'unt'oh 'ink'ez di la oobá yuts'u yoozi-i, 'i ooch'e' yataleh, bubá nahuyoosdzi-i didut oots'itikulh-i, 'i 'uyinla, 'ilho yuti'ulh-i za k'elha yutiz'ai. ¹⁷T'eoonáhzun hukw'elh'az dáhooya. Ndi hoonzoo-un yuk'elh'oti'alh-un hukwa' ninzun, 'et hoonts'i oobá yuch'az nálh'a. Lhat whe huwintse, 'et hoonts'i 'aw oobá dudeni nahundunoo'ah 'ait'oh. Nts'oh dát'en hoonts'i, 'aw yuba lkh'enaóodoo'alh 'ait'oh.

Yak'uz dilhts'ine buts'un ts'ilwus

¹⁸Et ndunne Israel buzkehke, 'aw 'enne buk'un'a iloh whe dzulh Sinai dune yut'ainaih-i, 'aw whuz ulhtáhyal. Ndi dzulh dizk'un, 'ink'ez tsahólhgus cha' hoont'oh. 'Aw hoonli huhoo'en 'ait'oh, 'ink'ez nilhtsi dus cho cha hoonli. ¹⁹Et Yak'usda ba be ts'újih-i, 'i cha hudánts'o 'ink'ez Yak'usda yalhduk-un, 'et cha huwhudánts'o. Nyoonne yudánts'one, 'aw 'on 'un hidóts'o hukwa lhe'hunízun. 'Et whuz un'a hits'u tedudli 'aw 'on 'at huwhudutáts'o-un hukwa lhe'hunizun 'et huwa. ²⁰Yak'usda khuni butl'a ídan'ai-i, 'aw whulh hooyin 'ait'oh 'et huwa. Khuni njan ndutni, "Khuna-i hoonts'i ndi dzulh yut'aiznai de, 'et de tse be hizoolhghel, k'us k'aza be huyooch'ih huba 'uhoont'oh." ²¹Ink'ez hohon'en whe tube whe húnilhjoot. Moses 'en hoonts'i, "Whenuzjut 'ink'ez dustlut," ni.

12:18 'Et 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'i k'ut whunulh'en Moses dzulh Sinai nusúya-un huwun. Ex 19:21,22; 20:18-21; Dt 4:11,12; 5:22-27.

²²Ndi dzulh ooghun nohuzdáni'-i, 'aw whuz whe lhahdulh. K'us ndi dzulh Zion ts'utni, 'i oots'óozahdil. Yak'usda khuna-un, 'en ookeyoh whuti 'uhoont'oh. 'Ink'ez keyoh whuti Jerusalem ts'uwhútni. 'Et yak'uz whuz'ai. Lizas huldlai k'et, 'aw 'uzdooni' 'ait'oh. ²³'Ink'ez ndunne Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne ts'iyanne 'ilhunaoodulh buba whuz'ai. Mbe 'udechoo whuzdli-un oosdzi-un, 'en mbene ooch'e' yinline, 'enne yak'uz ts'e buboozi' 'uk'usguz, 'enne cha 'et hudilh'ts'i. Yak'usda 'en ts'iyanne ba nahiyilh-un, 'en cha 'et usda. 'Ink'ez mbene la ts'ih'un un'a lhadúlyane, 'enne buyughi-i, 'i cha 'et 'unt'oh. ²⁴'Ink'ez Jesus ooghu nahya, 'en ndi 'andit khuni neba lhaídlna-i, 'en neba 'uk'elha whulh'tsi-un, 'en cha 'et usda. 'Ink'ez ndi 'uskai' neba nadílt'i, 'i be nelubeshi ts'iyawh neba gak sulí, 'et Abel yuzilhghi whe buzkai' yun nadílt'i, 'i anus hoonzoo-un whunénilhtan, 'et cha 'et whuz'ai.

Yak'uz whuts'un nebulh yalhduk-un ts'oozólhts'ai'

²⁵Yak'usda nohbulh yálhduk-un, 'et huwun nohbulh yalhduk-un, khun dah doohtni' junih. Soo cho whunulh'en, yun k'ut 'et ndúbulhni 'et hoon'ts'i 'aw hik'u nulhe'it'el, 'et huwa hoolhtus whe buba nahizya. 'Et 'andit yak'uz whuts'un nebulh yalhduk-un, 'en ooch'az náts'ulhya de, 'et 'on nus dáwhultus whe neba nahutideh. ²⁶'Oh da' Yak'usda bubulh yálhduk whe ndi yun ditlut. 'Ink'ez doo cha za nets'ú hoozi whe njan dúttni, “Doo cha za ndi yun dutistlut. 'Aw 'i za iloh, yat cha ndúwhulcho whe whudútistlut.” ²⁷'Ink'ez ndi khuni, “Doo cha za,” 'utni-un, 'et whunénulhtun, ts'iyai ndai la 'ulya-i, 'i ts'iyawh dutitlut. 'Et whuz un'a ditlut-i gak whutaleh. 'Et ndai la 'aw dootlut 'ait'oh-i, 'i 'ilhez wheni 'utit'elh.

²⁸'Et huwa nts'e Yak'usda lerwe unli-un, 'et 'aw nohóohootnah 'ait'oh. 'Et nets'u whutikulh. 'Ink'ez ye unzoo-i, 'i be si Yak'usda, 'en neba dízti'-un 'ink'ez neba be óonujut-un, 'en ooba ne'ts'oot'en. ²⁹Wheni neYak'usda kwun ts'iyai dilhk'un-i ndunt'oh whe 'unt'oh 'et huwa.

Ndi yun k'ut lubeshi ooch'az nálhyeh

13 Lhulhutsinke k'un'a lhk'ehsi'. ²Mbene whutsoda' lhuzih'enne, hoonáht'i' whe nohyoh dáboohlelh. Whulohne lizasne tilah 'uhint'oh 'aw t'oonuzahzun 'et huwa. ³Ndunne Jesus Christ unidulhne

'et huwa 'adinlane, bunalhnih 'ink'ez bula ooht'en, 'enne bubulh 'adahla lé'ooht'oh. Ndunne be zútlane, 'enne cha whuz un'a noheni toh ubulhdzun. Ts'iyawh 'ilho yust'e za' ts'int'oh 'et huwa.

⁴Lhghuzdilhts'í-un, ts'iyanne ba 'uhoont'oh, 'ink'ez whudízi'. Lhghu dilhts'ine whu'iz whe dulili k'ut duhut'en-un, 'aw lhuhóhtsi' whe' hoont'oh. 'Et hoontsi' mbe 'uyoonne ts'ekoo k'us 'uyoonne dune bulh ninta'ut'ihne, 'enne Yak'usda buba nahutiyehe whe' hoont'oh. ⁵Ndi yun dulhts'i-un huwahli. Ndai 'andit aht'i-i, 'on nus 'uyoo ka daohtni junih. 'Et huwa neMoodihti njan ndutni,

“'Aw nohghu toosya' 'ait'oh,
'ink'ez nohla doosnih 'ait'oh.”

⁶'Inka nedzi ulhtus whé 'uzdooni',
neMoodihti 'en nela 'ut'en-un 'unt'oh.
Dune danehulh'en 'et hoontsi' 'aw lhts'unoolhjut.

Lhelhts'un un'a hodulh'ehne, 'enne buk'une' ooht'en junih

⁷Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne ndunne nohtso whudilhdzulhne, 'enne bunaoolhnih. Yak'usda ooguni be nohbulh yáhalhduk. Nts'en'a niz dak'ez ndi yun k'ut hudálhts'i' da' bubulh dáhooja, 'et howu nuní noohzut. 'Enne hiye 'alha' 'unt'oh-i, 'i ook'un'a ne'ooht'en. ⁸Jesus Christ 'en hulhda', 'ink'ez 'andit dzin cha, 'ink'ez 'ilhiz wheni, 'et za ndunt'oh.

⁹Lhelhts'un un'a 'ink'ez hoontsi' hukw'un'a dune hohodulh'eh, 'enne buboozólhhts'ai' 'ink'ez buk'une' ooht'en junih. Ndai lizwifne huya'alh-i, 'i 'ants'i unli whe 'unt'oh. Mbene buk'un'a 'ut'enne, 'aw bula 'e'whudóne' 'ait'oh. 'Et huwa ye unzoo-i, 'i be whuz un'a nedzi diz'ai de, 'et de za ts'ih'un 'uhoont'oh. ¹⁰Wheni Jesus Christ ooba 'alha' yint'ohne 'uyoo loodel ts'ut'i. 'Ink'ez loodel neba k'ínkat-i, 'i ts'oo'alh huba' hoont'oh. 'Et hoontsi' ndunne ndi yun k'ut nimbali cho oot'ah ne'út'enne, 'aw huyoo'alh 'ait'oh whuz un'a butl'a lhuhoolt'ulh.

¹¹'Et lubret 'uk'enus dizti'-un khuna-i 'uzkai', ndet 'uk'enus whudizti'-un, lubeshi ba 'et whuz dainikai. Ndi khuna-i oozi, dune whut'i-un, yoo 'az ts'e hidálhk'un. ¹²'Et whuz un'a za Jesus keyoh whut'i whunanistl'oo datí-un whan 'az ts'e 'et dzoh nuhuyulhdzut. 'Et whe dich'oh duduzkai', 'i be Yak'usda ba 'udun nenéninla. ¹³'Et huwa ts'uwhut'i-un whan 'az ts'e, nts'e Jesus Christ 'unt'oh-un, whuz oots'uztoodilh. 'Ink'ez yooya huyulhtsi-un,

wheni cha ts'uhólhchoot. ¹⁴Ndi yun k'ut 'aw keyoh 'ilhiz 'uwhutat'elh-un neba hooloh whe' hoont'oh. 'Et hoonts'i keyoh 'ilhiz 'uwhutat'elh-un, whuz de hoolts'ulh, 'et za hukwa ts'itó'en.

¹⁵'Et huwa Jesus Christ boozí' gha 'ahoolyiz Yak'usda musi uzdoni'. Whuz un'a Yak'usda uzólhti'. ¹⁶'Et hoonzoo-un 'uwuhulh'en 'ink'ez ts'iyawh 'alhgoh lhla 'aht'en, 'et khun whunaoodoolhnoh junih. 'Et whuz un'a Yak'usda gha whut'aih-un, ts'iyawh 'et tube hóont'í'.

¹⁷Nohtsó whudilhduhne, 'enne buk'une' ohten 'ink'ez butl'á' dudoolhyelh. 'Enne nohzul nohba yughunline 'uhint'oh 'et huwa. 'Ink'ez nts'en'a nohba highunli, 'et whuz un'a Yak'usda but nohba hutiyin. Soo ts'ih'un un'a newhúnah'aih, daht'en-un, 'et huwa ndunne whutso whudilhduhne huhót'e' whe Yak'usda ba nohghú hoolé' huba' hoont'oh. Khun te nohni nohgha khunani hoodle' junih. 'Et ndaht'en de za, 'et de za nohba hootázoo'.

Neba tenadoohdli

¹⁸Neba tenadoohdli. Ts'ih'un un'a t'ets'oninzun neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'aw hoonli-unyaz hoonts'i'-un whughu hooloh. Whuz un'a za ts'uhootátun hukwa 'uzninzun. ¹⁹'Et 'on 'un cha nohts'u tédusdli, sba tenadoohdli, 'et de 'aho Yak'usda nohts'ó t'l'a nasoolhtelh.

Ye unzoo-i nohbulh óoht'e'

²⁰'Awet Yak'usda be nedzi dizghel-un oot'e' negha óonin'ai-un, 'en neMoodihti Jesus Christ buzkaí' be neba nadílt'i'-i, 'et huwa yaidlane toh dunaidilhti. 'En 'usbai ghunli ncha-un 'unt'oh. 'Ink'ez ndi 'uskai' 'i be 'ilhiz wheni khuni neba lhaídínla-i whe 'unt'oh. ²¹Yak'usda ook'une' oot'en nohoolhtselh whe nohba tenadutisdli. 'Et whe Yak'usda nts'en'a nohts'u hukwa' ninzun-un, 'et ts'iyawh ooba 'oohooleh. 'Ink'ez ndai Yak'usda Jesus Christ be 'et nohba 'uwuhulh'en-un, 'et 'uhóonla de, 'et whunílhcho whe hootát'e'. 'En za 'ilhiz wheni ooba ts'odólhti'. 'Et ndo honeh.

²²'Et sulhutsinke, soo cho nohts'u tédusdlih ndi khuni 'i be nus nóoht'i, 'i ts'iyawh soo cho oozólhts'ai' 'ink'ez nohba 'alha 'oot'e'. 'Et hoonts'i 'aw lhat-un 'uk'elhúwhusgus.

²³Neulhutsin Timothy 'adin'ai-un 'awet tenánja 'et t'ewhunoohzeh hukwa' nuszun. Whusanája de, 'en bulh nohts'úntat'us.

²⁴Nohtso whudilhdzulhne cha, 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne, 'enne cha sba hadih budóhni. Yun k'ut Italy whut'enne, 'enne cha hádih nohuhútni.

²⁵Yak'usda ye unzoo-i nohbulh oot'e' nohba hukwa' nuszun. 'Et ndo honeh.

James, Ndi 'Udustl'us 'Uk'u Néyuzguz-i

Mbene la Lizwifne ooba 'alha 'uhoont'ohne James hadih 'ubulhni

1 Si James, Yak'usda 'ink'ez neMoodihti Jesus Christ ba 'ulhna-un usdli. Nohni Lizwifne, mbene la Jesus Christ ooba 'alha' yint'ohne, nohkeyoh whuch'a nohonízyootne 'ahli, ndi 'udustl'us nohts'ó k'esges-i, ndi yun k'ut whut'enne ts'iyawh be hadih nohdúsní.

Dzoh nuhudeh-un huwa hóhodul'eh

²Sulhutsinke lhat-un whe lhelhts'un un'a dzoh nahdeh de, 'et hoonts'i hoonah't'i' whe whuz un'a za ooht'e'. ³T'ewhunáhzun Yak'usda oot'a ninahtan whe lhelhts'un un'a dzoh nahdeh, 'et whuz un'a hodoolh'eh soo ulhtus whe núdolhya' 'et huwa. ⁴Yak'usda ba ulhtusne suhli', ts'ih'un un'a ts'iyawh hodoolh'eh. 'Et de la Yak'usda ba lhadúlyane oohle'. 'Ink'ez ts'ih'un un'a 'ut'en k'oh lhaóodahla. Yak'usda ba hoonliyaz whuyit lhe'áhnél. ⁵'Et nohni whulohne Yak'usda be whútnih-i 'aw lhaht'ih de, 'et de Yak'usda hika huyoodolh'kut. 'Et de ye dánzoo whe bugha íta'alh. 'Ink'ez 'aw yooya uboolhtselh 'ait'oh. ⁶Mbene la yoodulkutne, bé 'alha 'uhoont'oh-i be hudoontni. Khun te buba nawh 'uhot'e' junih. Mbene ooba nawh 'uhoont'ohne, nilhts'i too bubulh nudutun le' hint'oh. ⁷Ndunt'ohne dune khun te neMoodihti 'aw hoonli-unyaz bugha óota'alh hunoozin junih! ⁸Ndunt'ohne, 'ahoolhyiz nawh 'uhit'elhne hinli.

Hoonzoo 'unt'ohne 'ink'ez tel'enne cha Yak'usda ba lhgha za' 'uhint'oh

⁹Neulhutsin tel'en-un, 'en Yak'usda 'unt'oh-un yulhtsi de, hót'e' huba' hoont'oh. ¹⁰'Et hoonts'i hoonzoo 'unt'oh-un duzooneya be do 'údudildzun-un, 'en Yak'usda yo na'yitilalh, 'et huwa hót'e' huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i t'ewhunónzin nts'en'a la 'indaiyaz dátsaih, whuz un'a za ye hoonzoo 'unt'oh-i, 'i gha khoona' 'ait'oh. ¹¹'Et sa ha 'aih te 'i be tube whúnilwus. 'I be 'indai chun dugih te, bindai nakuk. Lheldzoo' whundoút'en

'et hoonts'i hooloh lhih. Whuz un'a za hoonzoo 'unt'ohne 'awhuz dude 'ut'en 'uhulh'en whe didutch'oh hoonts'i huhooloh hutileh.

Dzoh nuts'uzut 'et hoonts'i Yak'usda ook'ets'oosi'

¹² Mbe la óolhdzai-un, 'awhuz whulh usyin, 'en 'uk'enus hoonzoo-un oogha whutalts'ulh. 'En 'unt'oh 'ilhiz ye khútinalh-un ooghá whunt'ai. Whuch'a' whunílhde-un, 'et cha oogha whútalts'ulh. Mbene la neMoodihti yuk'ensi'ne, whuz un'a buts'ún hoozi.

¹³ 'Ilhoghun lubeshi ts'u nint'i de, khun te Yak'usda sóolhdzih dooni' junih. 'Aw Yak'usda ntsi'-i be óldzih 'ait'oh. 'Ink'ez didutch'oh cha whuz un'a za 'uyoonne hoonts'i' ts'e 'ubunoolht'i 'ait'oh. ¹⁴ 'Et hoonts'i wheni 'ilhone tsinli whe whenich'oh hukwa' 'uzninzun 'et huwa lubeshi 'uztilh'elh-un ts'e whuts'úznint'i. ¹⁵ Nduts'ut'en de, 'et nts'en'a la hukwa' 'uzninzun k'un'a whe lubeshi 'uts'ulh'ih-un, 'et lubeshi whedit'i'. Lubeshi 'uts'ulh'en te, 'i gha dats'útsaih.

¹⁶ Sulhutsinke ook'esi'ne, nanooht'ah júnih! ¹⁷ NeBá, 'en yak'uz be hoot'en-i ts'iyawh 'uyinla. Ndi be hoot'en-i whuloh te 'uts'un un'a na'ut'ih 'ink'ez tsawhús'ih le' whulh'ih. NeBá 'aw nawh huninizun-un unli iloh. 'Et huwa dai la ndus de negha nukat-i unzoo 'ink'ez soo ts'ih'un 'unt'oh, 'i ts'iyawh 'en za ts'u ha whúkat whe' hoont'oh. ¹⁸ Dich'oh hukwa' ninzun-un, 'et whuz un'a 'uja whe ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'et 'i be doo cha ts'uwhuzdli. 'Et whuz un'a ndúhooja ndai la 'uyalh'en-i ootoh whe wheni 'udechoo ooch'e'ne ts'uzdli'.

'Ilhoghun 'ahli whe 'a cho ohts'o

¹⁹ 'Et huwa sulhutsinke ook'esi'ne, 'ilhone 'ahli whe Yak'usda ooghuni soo 'a cho dohts'o. Nánilhtsulyaz hukw'u nuní nulhzut whe yatulhdih. Khun te hunólhch'eh junih. ²⁰ Huzáhke de, Yak'usda ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'aw ook'une' ooh't'en 'ait'oh.

Yak'usda ooghuni ook'une' 'aht'en 'ants'i oozúlhts'ai iloh

²¹ 'Et 'inka ts'iyai whudutsun k'un'a ne'aht'en, 'ink'ez lhat-un whe tank'us un'a 'aht'en-un, 'et 'i ts'iyawh whula doohtnih. 'Ink'ez Yak'usda

ooghuni nohyudánde-i, 'i nohdzi yo úlhdzun whe ólhchoot. Ndi khuni 'i be za nohtilhyih.

²²Yak'usda ooghuni daja ni la, whuz un'a ook'une' ooht'en. 'Ants'i oozúlhts'ai iloh. 'Et ndaht'en de, nohnich'oh na'dunaht'ah whé 'aht'en. ²³'Et mbene ndi khuni 'ants'i hidits'o 'et hoonts'i lheyúlhchootne, 'enne ndunt'ohne, 'enne 'uhint'oh, ndai la be na'uzdunul'en 'i be na'hundunul'en, huk'o ts'e 'uhint'oh. ²⁴Dich'oh na'dunul'en, 'ink'ez daoot'en 'aho whunahoodulneh. ²⁵'Et hoonts'i Yak'usda ooghuni lhaidinla-i, 'i be lubeshi ch'a naneulhti, soo cho hik'u yalhduk 'ink'ez whunalhuhodulhnoh, 'ink'ez daja ni 'ahoolhyiz hukw'ú ne'hut'en de, ndut'enne, whuz un'a dude 'ut'en k'oh huwa 'uk'enus hoonzoo-un bugha whutalts'ulh.

²⁶Mbene la nohtoh Yak'usda ba ne'hut'en huninzun, 'et hoonts'i 'aw dughuni gha lhé'oolihne, dich'oh na'hundunut'ah. 'Et 'ants'et ndunt'ohne Yak'usda ba hut'en-un, 'et 'aw hoonli lhuhóoloh. ²⁷'Et ts'ih'un 'uhoont'oh, 'ink'ez 'alha 'uhoont'oh whe Yak'usda neBá, 'en ba né'ts'ut'en-un, 'et njan dúhoont'oh: ts'unohne 'ink'ez tsandilhne, 'enne dzoh nahudeh huwa buzih nuts'oodilh huba' hoont'oh bula ts'oot'en ha. 'Ink'ez cha ndi yun k'ut dawhút'en lubeshi 'ul'en, 'et whuch'a khuts'oodle'.

Khun te 'ilhoghun, 'en 'uyoon anus unzoo whe 'unt'oh noohzun junih

2 Sulhutsinke, neMoodihti Jesus Christ dízti'-un, 'en nohba 'alha' 'unt'oh, 'et huwa khun te ndi yun k'ut 'uyoon anus unzoo-un noohzin junih. ²Khuntsul tilah 'ilhoghun dune nohlugliz nohghu danínya whe latult'o dízti'-i nedúlya, 'ink'ez naih unzoo-i be dune unli. 'Ink'ez 'et za 'uyoon dune yuniyalh. 'En tel'en-un 'ink'ez oonaih 'utsi'-i be dune unli. ³'Et ndun oonaih unzoo-un hoonáht'i' whe, “Njan hoonzoo-un sinda,” dahni, 'ink'ez tel'en-un, 'en 'udahni, “Njan yun neke zih sinda k'us 'ants'i tedut ti 'et sinyin.” ⁴'Et whuz un'a ndaht'en de, 'et 'alha' nohni 'ilhoghun 'en 'uyoon anus unzoo nahzun. 'Et noheni untsi'-i be 'uda' buba nahizahya.

⁵Sulhutsinke ook'esi'ne, soo zúlhts'ai. Ndi yun k'ut tel'enne, Yak'usda k'ensi'ne, 'enne 'utahábanla buba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be hoonzoo 'unt'ohne 'ubulhtsi. 'Aw ndi yun k'ut be 'uts'int'oh-i iloh. 'Ink'ez nts'e Yak'usda lerwe unli-un, neBá yut'i-i bugha ítalelh-i, 'et 'i bugha ootakulh. 'Et whuz un'a mbene la yuk'ensi'ne, 'enne cha bugha ítalelh. ⁶'Et ndun tel'en-un nohghu ninya whe oots'e' dudalhti'. 'Et hoonts'i hoonzoo 'unt'ohne, hoontsi'

hukw'un'a nuné'nohuhulh'en. 'Ahoohyiz nahíyilh-un but nenóhohugus. ⁷Nohoozi' unzoo-i, 'i be nohúlhni, 'alha' 'i ch'az yahalhduk.

⁸Yak'usda nelerwe, ndi ooghuni netl'a ídan'ai-i neba 'uk'eyánguz-i, 'et njan ndutni, “Nts'en'a la nohnich'oh k'enahsi, whuz un'a za 'uyoonne buk'eoohsi'.” 'Et nduht'en de, 'et soo' hoont'oh. ⁹'Et hoonts'i 'ilhoghun 'uyoon anus unzoo-un nahzun de, lubeshi 'ahla whe 'aht'oh. 'Et whuz un'a ndi Yak'usda ooghuni netl'a ídan'ai-i whunóhnulhtun khuni k'unyisne 'ahli. ¹⁰'Et ndi Yak'usda ooghuni netl'a ídan'ai-i, 'i hoontsool-unyaz k'uz ninyuz de, ts'iyawh k'uz ninyuz 'et za 'uhoont'oh. ¹¹'Et ndutni, “Dune k'us ts'eke bulh ninta'ooht'en junih.” 'En njan cha ndutni, “Dune solhghelh junih.” 'Et njan dúhoont'oh, 'uyoonne 'at bulh ninta'lhe'ínt'el de, 'et hoonts'i dune sílhghih de, 'et ndi Yak'usda ooghuni netl'a ídan'ai-i, 'i ts'iyawh k'uninyuz whe' hoont'oh.

¹²Yaooduk 'ink'ez whuz un'a za ne'oohte khuni Yak'usda nohtl'adan'ai-i be nohba nahutde 'i nela nahutitnih-i 'unt'oh. ¹³'Inka ndet dzin suba neba nahutideh-un whusaóotilts'ulh, mbene lhgha t'elhenízun-un, 'en oogha telhe'whunídzun whe Yak'usda buba nahutiyeh. 'Et mbe 'uyoon gha té'ninzun-un, 'en Yak'usda yugha te'untazeh whe yuba nahutiyeh.

Be 'alha 'uhoont'oh-i 'ut'en unzoo-i yit de, 'aw hoonli luhóoloh whe' hoont'oh

¹⁴Sulhutsinke, mbe dune 'utni, “Be 'alha 'uhoont'oh-i 'ust'i,” 'et hoonts'i Yak'usda 'aw yuk'ú nulhé'ust'en de, 'i 'aw ooba lhe'hóozoo' whe' hoont'oh! Ndunt'oh-i be 'alha 'uhoont'oh-i, 'ubutilhyih nahzun eh? 'Awundooh! ¹⁵'Et neulhutsinke k'us neulhtuske, naih luhít'i, k'us 'andit dzin huba hoonts'i, 'aw huyoo'alh-i luhít'i' de, ¹⁶'et 'ilhoghun nohni nohtoh ubúlhni, “Soo óoht'e' la. Noolhwus la. Soo cho na'ooht'alh.” 'Ink'ez hoonli hiye ndunidzit-i 'aw hiye bula lhe'áhnél de, nts'en'a nohba hootázoo'? 'Aw khuni za hik'u khoona' 'ait'oh. ¹⁷'Et whuz un'a za dune 'utni, “Be 'alha 'uhoont'oh-i 'ust'i,” 'et hoonts'i Yak'usda ba 'ut'en unzoo-i yit de, 'aw hoonli lhloh.

¹⁸'Et hoonts'i 'ilhoghun tilah ndiz un'a njan dusúdoni, “Nyun be 'alha 'uhoont'oh-i 'int'i, 'ink'ez si 'ut'en 'ust'i. Nye 'ut'en ooyit be, be mba 'alha 'uhoont'oh-i whusunilhtun, 'et de si cha se' 'ut'en be, 'i be sba 'alha 'uhoont'oh-un whunyunoostun.”

¹⁹ 'Ink'ez cha sudóni, “Yak'usda 'ilhoghun za 'unt'oh.” 'Et mba 'alha 'uhoont'oh, 'et huwa 'ut'en unzoo-i 'ilh'en. Ntsi-i nududeh-i 'enne hoonts'i, buba 'alha 'uhoont'oh whe nujut bulh hudutlut.

²⁰ 'Et nyun tube whuzini! 'Awhuz eh t'eóonuzínzun? 'Ut'en yit de, be 'alha 'uhoont'oh-i, 'aw hoonli lhiloh whe 'unt'oh. ²¹ Netsoda'-un, Abraham, 'en duye', Isaac, 'en loodel k'eyilhti, Yak'usda ba yutuzilhghelh ha. 'Et huwa dude 'ut'en be ts'ih'un dune sulí'. ²² Whunulh'en eh? Abraham be 'ut'en k'oh, be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be 'uja. 'Et be 'ut'en k'oh huwa, be 'alha 'uhoont'oh-i soo ts'ih'un un'a lhadúlya sulí'. ²³ Yak'usda ooghuni daja ni 'en ghun, 'i ts'iyawh lhaooduja. Njan ndutni, “Abraham 'en Yak'usda yuba 'alha' 'unt'oh. 'Et huwa Yak'usda ts'ih'un dune inli,” yúlhni. 'Ink'ez Yak'usda ook'eke sulí'-un, huyúlhni. ²⁴ T'ewhunúhzun eh? Njan ndúhoont'oh. 'Aw be 'alha 'uhoont'oh-i gha za iloh whe ts'ih'un dune ts'ulih. Ne-e'ut'en gha cha, ts'ih'un dune ts'ulih.

²⁵ Ndun lubeshi 'ulh'en-un, Rahab huyúlhni, 'en dich'oh dude 'ut'en k'oh huwa, dune nalh ts'ih'un 'unt'oh-un sulí'. 'Et ndiz un'a ndúja, ndunne Joshua ba khuni na'áne, 'enne dábúninla whe 'et hukw'elh'az 'udun tetí-un tenábuninla. ²⁶ 'Et 'inka njan ndúhoont'oh, neyust'e neyughi ooghu whe yooloh de, 'aw lhts'uhínoh. 'Et whuz un'a za be 'alha 'uhoont'oh-i, 'ink'ez ne'ut'en unzoo-i k'oh ooghu whe yooloh de, be 'alha 'uhoont'oh-i 'aw hoonli luhóoloh.

Neghuni ooghu lhts'iloh de

3 Sulhutsinke nohtoh khun te stalhane dune hodulh'ehne oohle' hukwa'ooht'en junih. Wheni dunne hodulh'ehne, 'on nus hooncha whe neba nahutideh 'et huwa. ² Lhat-un whe lubeshi 'uts'ulh'en 'et huwa. Dune dich'oh dughuni be 'aw lubeshi lhilhchulh de, 'en dune soo lhadúlya-un sulí'. Duyust'e dulcho whe ts'ih'un un'a yughunli de.

³ Nja howu nuní noohzut, ndi yeztli ooze yuzdla-i ooza ts'uyulih te, nts'oh núnzulht'i', ooyust'e 'oh túne' 'ut'en. ⁴ Njan 'et cha howu nuní noohzut, lubaz ncha-i be ts'ikelh 'ink'ez tube nilhts'i de, 'oh te nulhts'i. Nts'oh ts'i dalcho 'et hoonts'i ts'i bulh too yuzdla-i lheltsool 'et hoonts'i whuz un'a za yuk'úne' 'ut'en. ⁵ 'Ink'ez netsoola lhe'ultsool, 'et hoonts'i hooncha-un howu yalhduk. 'Ink'ez whunulh'en, kwun nt'um-iyaz dik'aih te, dáwhulcho chuntoh be whúdutak'un whe' 'uhoont'oh. ⁶ Netsoola 'ants'i

kwun le' 'unt'oh. Ndai la khuni ts'ih'un un'a lhe'ít'oh be yats'ulhduk-i, 'i be dubih. 'I be ndulcho neyust'e ninta'yulh'ih. Ndi yun k'ut neyust'e whuts'u nint'i-un, 'ants'i kwun k'un'a hoolhtus whulhtsih. 'Ink'ez netsoola 'i kwuncho yo whumoodih, 'en be dik'aih.

⁷'Et ndi yun k'ut khuna-i didowh-i, dut'ai cha, ndai yun k'ut núlh'as-icha, 'ink'ez ndai toot hoonli, 'i cha, wheni ndi yun k'ut dunene, 'i ts'iyawh k'une' ts'ul'en. ⁸'Et hoontsi'i 'aw 'ilhoghun netoh, khuni be yats'ulhduk-un, 'aw k'une' ts'uhool'en 'ait'oh. 'Ahoohyiz bé hoontsi' tune' uzduni'-un 'aw 'etsul uzdónih 'ait'oh. Neghuni lubezo le' 'unt'oh, 'i be 'uyoonne ts'ugghan le' ts'ut'en.

⁹Neze whe Yak'usda neBá tube cho ooba ts'odílhiti'. 'Ink'ez 'et whe za nebulh dunene bubézduyaih, Yak'usda duk'un'a 'ubínla, 'enne hoontsi'i neghuni be 'et dúbuts'utni. ¹⁰'Et whuz un'a za nawh k'un'a yats'ulhduk. Whuloh te hoonzoo k'un'a neuzduni'. 'Ink'ez whuloh te hoontsi' whe tune' uzduni'. Sulhutsinke 'et 'aw whuz un'a lhe'hóst'e' huba' hoont'oh. ¹¹Too unzoo-i 'ink'ez too tsulki'-i 'aw 'ilhoghun za haóoli 'ait'oh. ¹²Sulhutsinke, ndi duchun fig huyulhni, 'i oomai' olive cha oots'u ha nóoyeh 'ait'oh. 'Ink'ez mai chun, 'i cha 'aw oomai', fig huyulhni, oots'u ha nóoyeh 'ait'oh. 'Et whuz un'a za too tsulki'-i 'ink'ez too unzoo-i bulh nankult'oh 'ilhoghun za haóoli 'ait'oh.

Yak'usda ye whunih-i 'ink'ez netsudule ye whunih-i

¹³Mbe la nohtoh whunih-un dune unli 'ink'ez lhat-un t'ewhunínzun? 'Et ndunt'óh-un hoonzoo k'un'a nohtoh dune oole'. Whuz un'a oobe 'ut'en k'oh whunih-i be 'ink'ez yo 'ududildzun whuz un'a huba 'uhoont'oh. ¹⁴'Et hoontsi'i nohni 'uk'enus lhghe' oolhnihne 'aht'oh, 'ink'ez 'ahoolhyiz k'une' tiht'en hukwa' nahzun. 'Et whuz un'a nohdzi diz'ai de, 'et whe óont'e' be howu yaoolhduk junih! Ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i, khun te huwun hoohts'it junih. ¹⁵'Aw ndi be whútnih-i, 'aw yak'uz ts'e hálhdihts'ulh. K'us ndi yun k'ut hiye whunih-i, 'i 'unt'oh. Nts'en'a la neyust'e whuts'u nint'i-un hukw'un'a 'úhoont'oh. Ntsi'-i nududeh-i, 'en ye whunih-i, 'i 'unt'oh. ¹⁶Nts'e 'uhoont'oh dune lhghe' oolnih 'ink'ez 'ahoolhyiz dich'oh za khununi hunudzut, 'et whuz un'a ts'iyawh buba whe' hoont'oh hooyoh dawhútanelh suba, 'ink'ez ts'iyaitsuk hoontsi'-un 'oh 'uwahulh'en.

¹⁷ 'Et hoonts'i ndus de be whutnih-i, 'udechoo-i netsun hooloh neilh'i, 'ink'ez nedzi dizghel cha yulhtsi, 'ink'ez nánilhtsulyaz né'ts'ut'en. 'Et whe 'uyoonne hukwa' huninzun k'un'a bugha ts'úwhunle. Be te' nudzun-i, cha 'uztit'elh, 'ink'ez 'uyoonne ba cha 'ut'en unzoo-i 'uts'oolh'en. 'Ink'ez ts'iyanne lhgha za nebutsoolh'en, 'ink'ez 'aw nawh lhe'ts'unizun whe ne'ts'oot'en. ¹⁸ Mbene la 'uyoonne gha ts'ih'un 'uhoot'e' 'et buba hukwa' huninzun, 'i bube 'ut'en gha ts'ih'un un'a buba ne'hoot'en. 'Et de lhane ts'ih'un un'a lhts'un 'uhútit'elh.

'Ududíti'-i, 'i be dune lhdulhyoh nehúwhulyih

4 Nohni nohtoh di ha ts'iyawh lhdulhyoh 'udahnih, 'ink'ez lhédulh? Nts'ez de ha hóolts'ut whe' hoont'oh? Ts'iyanne duk'un'a za hukwa' huninzun, 'et whuz de ha hóolts'ut whe' hoont'oh. ² Tube hoonli-unyaz ooka' nuhzun 'et hoonts'i 'aw lháht'ih. 'Et huwa dune sulhghih. Dune ghe' oolhnih 'et hoonts'i ndet la hukwa' nahzun-un 'aw lhuwháht'ih. 'Et huwa lhdulhyoh 'udahnih 'ink'ez lhedulh, 'ink'ez Yak'usda 'aw ooka lhe'yooduzulhkut, 'et huwa 'aw lháht'ih. ³ Yak'usda ooka yoodulhkut 'et hoonts'i 'aw nohghá yo'alh 'ait'oh. Hoontsi' hukw'un'a ooka yoodulhkut. 'Ants'i nohnihch'oh nohba hoonzoo hukwa' nahzun te, bé ne'tiht'en, 'et huwa 'aw nohghá yo'alh 'ait'oh.

⁴ Nohni dune 'ink'ez ts'ekoo lhulh ninta'aht'ihne lé'aht'oh, soo zúlhts'ai, ndi yun k'ut hoontsi' túne' 'aht'en-un, 'et hoonáht'i' de, 'et de Yak'usda ch'az ditnine 'ahli. 'Et huwa mbene la ndi yun k'ut hoontsi' tune' tit'en hukwa' ninzunne, 'enne Yak'usda ch'az ditnine na'hududulhtsi. ⁵ Yak'usda ooghuni 'ants'et lhe'dusni whe njan ndutni “Ndoni neyudinda-un, 'en tube cho 'uyoonne neba ha lhe'nizun.” ⁶ 'Et Yak'usda lhan'un ye unzoo-i negha ínín'ai, 'inka ooghuni njan ndutni,

“Mbene la 'ududílti'ne,

'enne Yak'usda budulhyoh 'unt'oh.

'Et hoonts'i yo údudildzunne,

'enne ye unzoo-i bugha yú'aih whe 'unt'oh.”

**Be yo 'uzdudildzun-i, 'i ndi yun k'ut hoonli za ghu
nuni uznuzut de, 'et whuch'a' 'ulhdeh**

⁷'Et huwa Yak'usda ootl'a' dudulhye. Netsudule, 'en oodulhyoh oohyin, 'et de nohghu nátsetilyalh. ⁸Yak'usda be nghoh nenahya de, 'et de Yak'usda didut cha nohenghoh netiyalh. Nohni ninta'ut'ihne, 'et whuch'a nohla tunáhghus. Nohni nawh ninidohne, nohdzi ootsun hooloh naoolhtselh. ⁹'Et dáhja la, 'et nohnich'oh tube cho yoo yo 'ududolhdzin! 'Ink'ez howu ni oohle! Ndet la hoontsi'-un howahdloh-un, 'et 'etsul 'udóhnih, 'et huwohtso! Be hóonaht'i'-i, 'i ts'iyawh whula doohtni, 'ink'ez nohdzi undooda'. ¹⁰NeMoodihti oobut yo 'ududoolhdzin, 'et de la nohdólhti'.

Nyulhutsin ooba nahonye junih

¹¹Sulhutsinke lhdulhyoh yaoolhduk junih! Mbe dulhutsin dulhyoh yalhdruk-un 'ink'ez yuba nahizya de, 'en Yak'usda dughuni netl'a ídan'ai-i, 'i yudulhyoh yalhdruk whe 'utni. 'I ba nus unzoo na'dunúdzun. 'Et ndint'en de, 'aw Yak'usda khuni netl'a ídan'ai-i, 'aw kw'unulhe'zint'en, 'ants'i Yak'usda k'un'a nahiyilh-un 'int'oh na'duníndzun. ¹²'Aw 'ilhoghun za 'unt'oh ndi khuni netl'a ídan'ai-un. 'Aw 'ilhoghun za dune ulhyis-un k'us kwuncho yo ts'e butilh'alh. 'Et huwa mbe inli na'duninzun whe 'uyoonne ba nahanyelh?

Bunde datánt'elh-un whe' 'ont'e' junih

¹³Nohni ts'iyawh soo zúlhts'ai. Whulohne diz un'a tilah njan ndudóohtni', "Bunde k'us 'om bun tilah nguz keyoh ts'uztidulh, k'us nguz tilah 'uts'ooneh. Whuz 'ilheyus k'ut whuz uzduátls'ilh, whuz la sooniya lhai 'uts'ooleh." ¹⁴'Et hoonts'i bunde 'aw dawhútanelh-un t'eóonuzáhzun. Be háhna-i, 'i di whé 'unt'oh? 'Ants'i lhut lé'unt'oh. 'Atsulyaz ndo whe dudoh, 'ink'ez gak lhih. ¹⁵K'us ndiz un'a njan dudóohtni' huba' hoont'oh, "NeMoodihti hukwa' ninzun de, 'ink'ez 'awhuz ts'ukhuna de, 'et de ndi k'us ndi, 'et whuz un'a njan dúztinelh." ¹⁶Nohni 'ududílti'ne ndet 'ududíti' be yalhdruk, 'et ndi ts'iyawh hoontsi' whe' hoont'oh. ¹⁷'Et huwa mbe t'ehoninzun ts'ih'un un'a ne'hoot'en huba' hoont'oh, 'ink'ez ndulhúhust'en de, 'et de ooba lubeshi 'uhoont'oh.

Hoonzoo 'unt'ohne tel'enne teilh'enne buba nahutideh

5 'Et nohni hoonzoo' 'unt'ohne soo zúlhts'ai. Dawhultsi'-un nohts'u hóokulh, 'et huwa tube cho 'ahtso 'ink'ez 'alhdzul. ²Whe soo dah'a-un, ts'iyawh holhjut. Nohnaih 'i cha musdziyaz ts'iyawh ya'alh. ³Nohgold 'ink'ez silver 'i bulh, ts'iyawh k'enáditsan. 'Ink'ez ndi k'enáditsan-un, 'et whe nahohootá'alh dant'ohne 'ahli. Ndi kwun gak ilh'i-i, 'et whuz un'a ndaht'en-un ninta'nohtálh'elh. 'Udek'ez dzin 'et huba 'aohli! ⁴'Et tl'o nohba nadulhdzóohne, 'enne cha ts'iyawh bube' whulhts'it. 'Et huwa nohch'a tsó yahalhduk. 'Ink'ez mbene nohba whut'ásne, 'enne cha whuz un'a za 'ubulh'en. 'Ink'ez Yak'usda, mbe la ts'iyantsuk whuMoodih unli-un, 'en nohch'a húnahutso whe ts'iyawh 'ubudánts'o. ⁵Nohni hoonzoo' 'unt'ohne, ndi yun k'ut hoonah'ti'-un za 'uwhulh'en, 'ink'ez hoonzoo hukw'un'a za dune 'ahli. 'Et nohni 'et ts'iyawh hukwa' nahzun tune' 'aht'en. Nts'en'a musdoos nats'uzulghih te whutso 'et naznulhk'oh, 'et whuz un'a nohni cha 'et ndaht'en. ⁶Mbene ts'ih'un un'a 'ut'enne, 'enne nohni buk'é whah'ai, 'ink'ez 'et whe ubahghan, 'et hoonts'i 'aw k'úlhonidzun, nohnich'oh hukwa' nahzun huwa 'áht'en.

Dzoh nahdeh-un nohba huwa whúlna' 'et hoonts'i whulh sahyin

⁷'Inka sulhutsinke neMoodihti whusanátidalh whuts'un, 'et huba sulh'ih. Dune ha níyeh 'ulh'en-un, ndi haínulhyeh-i, 'i soo 'úlcho tileh whuts'un, sa' whe yuba sulh'i. 'Olulh 'ink'ez dak'et naootilhtelh-un, 'et huba sulh'i. ⁸Nohni cha neMoodihti whusanatidalh-un, whuz un'a za huba oolh'e', 'ink'ez nohdzi soo cho ulhtus óolh'e'. 'Awet neba nilhdukw sulih' 'et huwa. ⁹Sulhutsinke lhch'a ne'doohtni' junih, doo ka si nohk'éholts'it. Nulh'en Yak'usda, nahiyilh-un, 'en dati usyin 'et huwa.

¹⁰Sulhutsinke ndunne nus hoo'enne, ndunne neMoodihti boozih' be yaylhdukne, 'enne dude 'ut'en k'oh huwa dzoh nuhúde inle'. 'Et hoonts'i neMoodihti datinelh, 'et huba hih'i. 'Enne bugha hodoolh'eh! ¹¹Soo zúlhts'ai, ndunne howa whúlna' hoonts'i whulh huzyin, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bubulh 'úhooja buts'utni. 'Et ndun Job ts'utni, 'en cha nts'en'a dzoh nusuzut, ooba howa whúlna' hoonts'i whulh ínyin. 'Ink'ez nts'en'a la neMoodihti tube yugha te'ninzi, 'ink'ez hukw'elh'az hoonzoo 'unt'oh-un yutl'a náhon'ai, 'et ts'iyawh whulh údahts'oh.

¹²'Ink'ez sulhutsinke ndi 'uhoont'oh-un 'unohdúsní, hoonliyaz dune ts'u nahizinya de, khun te yak'uz whunalh 'udúsní k'us ndi yun k'ut whunalh 'udusní, k'us 'uyoo khuni be, whuz un'a te yatoolhdih junih. 'Et k'us, "A," dutihnelh de, 'ants'i, "A," doohtni'. 'Et, "Dah," dutihnelh de, 'et cha, "Dah," doohtni'! Doo ka si nohba nahoodeh.

Lhla ts'oot'en

¹³Nohtoh dzoh nuzutne hoonli de, 'enne tenahudoodli. 'Ink'ez nohtoh hoont'i'ne hoonli de, 'enne cha shun 'i be Yak'usda hudólhti'. ¹⁴Nohtoh hunduda de, ndunne Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne nohtso whudilh dzulhne, 'enne 'anih budóhni'. 'Ink'ez la ndi khe neMoodihti boozi' be 'i ndun tetsun-un, 'et ookw'ut ububoolhlho 'ink'ez hiba tenadoodli. ¹⁵'Ink'ez be 'alha 'uhoont'oh-i bulh tenahudoodli. 'Et de nduda-un soo na'ootneh. 'Et de la neMoodihti do ná'yooleh. Lubeshi 'ut'i de, 'i yuba whunawhudoolnoh. ¹⁶Lhts'un tank'us 'aht'en de, lhudóhni 'ink'ez lhba tenadoohdli. 'Et ndaht'en de, 'et de la soo na'oohtneh. Ts'ih'un dune, 'en ts'ih'un un'a whe tenadudli de, 'et whuz un'a ootenadudli gha lhat-un hooncha túne' whutit'en 'et huwa.

¹⁷Elijah 'en wheni nek'un'a dune unli inle'. 'En 'uja soo chan ch'a tenadidli. 'Et tat yus k'ut 'on 'at lhúhoolcho, 'et 'aw nalhúhoolhtel, ndi yun k'ut. ¹⁸'Ink'ez doo cha za tenadidli whe chan yak'uz ts'e hájulh 'Et yun doo cha za mai ook'ut ha nanyai.

Tank'us nánt'i-un nahundunooya' ha oola'oohneh

¹⁹Sulhutsinke nohtoh 'ilhoghun khuni 'alha' 'unt'oh-i yuch'anasja de, nohtoh neMoodihti ghu nainilhti de, ²⁰'en 'et nduja-un, njan dudóhni', "Mbe la lubeshi 'ulh'en-un, be 'alha' nudzun-i yuch'anasja de, ndújan-un neMoodihti ghu nainilhti de, 'en ndi yun k'ut datítsah-un whuch'a nayulhti whe 'unt'oh. 'Ink'ez 'en gha lhai lubeshi ook'é 'imbal le' tinelh."

'Udechoo 'Udustl'us Peter 'Uk'e Yánguz-i

Lizwifne lhelhdun keyoh whut'enne
huzdli', 'enne Peter hadih 'ubulhni

1 Si Peter Jesus Christ 'en gha whel'a'-un usdli. Nohni Lizwifne dukeyoh whut'enne 'ahli inle'. 'Awet lhelhdun keyoh whut'enne suhli'. Pontus, Galatia, Cappadocia, Asia, 'ink'ez Bithynia cha. 'Et 'óh ho ndulcho whe 'atsulyaz huba nenáhtna. Yak'usda ba 'utahalyane 'aht'oh. Nohni nohts'o k'e'isguz.

²Yak'usda neBá nus whudizulh-un ts'iyawh t'eeoninzun. 'Et huwa 'utahalyane 'aht'oh. Ndiz un'a nohba 'et 'úhooja, Ndoni Yak'usda ba 'udun nenóhninla Jesus Christ ook'une' tiht'en ha, 'ink'ez buzkai' nohba nadílt'i' 'i be nohlubeshi ts'iyawh nohba gak suli'. Ye unzoo-i 'ink'ez Yak'usda ts'un be ts'ih'un 'aht'oh-i, 'i lhan'un te nohgha óokat.

Yak'uz ts'e neba 'et 'uzdla-un

³Yak'usda, Jesus Christ neMoodihti ooBá, 'en uzdílhiti'. Hooncha whe negha te'nanzin whe nanehílhna'. 'Et huwa hoonzoo-un hukwa tse ts'úhole' huba' hoont'oh. Jesus Christ 'en yaidlane butoh dunadija. 'Et huwa wheni cha 'ilhiz ts'uhutinalh-un hukwa tse ts'úhooli. ⁴'Andit 'awet neBá yut'i-i negha ítalelh-i, 'i cha wheni neba 'unt'oh. 'Aw oolhjut 'ait'oh. 'Aw ntsi' cha oole' 'ait'oh, 'ink'ez dutoodeh 'ait'oh. 'I 'uda' yak'uz ts'e nohba 'et whuzdla. ⁵Nohni nohba 'alha 'uhoont'oh-un be Yak'usda ye ulhtus-i búghudli whe whéhudutijih-un huhootálhchulh. 'Et 'udek'ez dzin de, yak'uz ts'e 'et neba whuzdla-i, 'i ts'iyawh ts'et ha óotikulh 'et wheni lhaóodint'oh. ⁶'Et whe hoonáht'i'. 'Et hoonts'i 'andit 'atsulyaz wheni tilah lhelhdun whe dzoh nahzut-un, 'et whe nohóolhdzi. ⁷'Et whuz un'a whe nohba 'alha 'uhoont'oh-un, 'et nohba 'on nus hoonzoo tileh. Gold kwun 'i be 'uzoo' huyulhtsi, 'et whe soo ts'ih'un oozai za lhih, 'et hoonts'i 'i cha hooloh tileh. Nohba 'alha 'uhoont'oh-un gold anus whudízt'i' whe' hoont'oh. Whuz un'a za ndet dzin Jesus Christ nenalhts'et be hóodiltsai de, 'et de bé nohba

'alha 'uhoont'oh-un huwa Jesus Christ nohba whudutálhti', 'ink'ez nohba hooncha tileh. ⁸Jesus Christ 'aw lhuzih'en 'et hoonts'i ook'ehsi'. 'Aw lhuzih'en 'et hoonts'i nohba 'alha' 'unt'oh. 'Ink'ez ndi be ts'uhoot'í-i ncha k'et 'aw 'uzdooni' 'ait'oh, 'ink'ez tube dizti' whe 'unt'oh. 'Et huwa hoonáht'i'. ⁹'Udek'ez dzin de nohba 'alha 'uhoont'oh 'et whe nohzul dutijih whe' hoont'oh.

¹⁰Ndunne Yak'usda be nus hon'enne, 'enne ndi ye unzoo-i nohts'u hóolts'ulh-un, 'et huwun nus huhon'en. Ndi whézdujis-un, 'et huwun 'et soo ts'ih'un 'uk'enus huwa' hooli whe nahahootá'alh hukwa' hut'en. ¹¹'Oh da' Christ ooyughi buyudinda 'ink'ez 'uwhutanelh whutso, 'en bugha yalhduk nts'en'a la Christ dzoh nutizut, 'et hukw'elh'az ooba hooncha tune' tit'en-un 'uwhutanelh. 'Et nduhoont'oh-un nkede njan 'et nduwhutanelh, 'ink'ez nts'en'a 'uwhutanelh, ndunne nus hon'enne nahahootá'alh hukwa' hut'en. ¹²'Ink'ez ndunne nus hoo'enne, 'enne Yak'usda whubunilhtan 'aw 'enne buba lhe'hoot'oh. 'Et k'us wheni za neba nus húhon'en. 'Et 'awet ndunne khuni unzoo-i be yalhdukne, 'enne Ndoni yak'uz ndus de hál'a'-un, 'en be nohodáni'. 'Ink'ez nduhoont'oh-un, lizasne, 'enne hoonts'i nahahootá'alh hukwa' huninzun.

Yak'usda neBá, 'en ook'un'a za 'uts'oot'e'

¹³'Et huwa noheni lhadáhle. Huwahli. 'Et whuz un'a ye unzoo-i nohts'u tihkulh, whula toh whuts'un ooka tse hóohli. Ndet dzin 'utinelh Jesus Christ nenalhts'et be hóodutaltsilh. 'Oh de whézdujis-un, 'et nohgha whútalts'ulh. ¹⁴Ts'oodunne k'un'a 'uk'une' 'ut'enne oohle'. 'Aw niz de ha 'íht'en, Yak'usda t'enuzahzun, 'et huwa hoontsi' ts'unáht'i. 'Aw 'on 'un ndóht'en junih. ¹⁵'Et hoonts'i mbe la dutihjih ha nohka' dani'-un, 'en lubeshi ooghu hooloh, nohni cha ndaht'en-un la 'en ook'un'a za toohdilh. ¹⁶Whuz un'a 'uk'ehóoguz whe njan ndutni, "Si lubeshi ooghu hooloh-un 'ust'oh. 'Et huwa nohni cha 'et dóht'e' huba' hoont'oh."

¹⁷'Ilhoghun tsinli whe nts'en'a la dats'it'en-un, neBá 'aw lhdít'ni whe neba nahutiyeh. 'Inka 'en ts'un za tenadahdli de, soo cho khahdli. 'En be nulhjut whe ndi yun k'ut 'oh whuya lhóhdilh. ¹⁸'Oh da' ndet la nohdusneke whunohodalh'e'-un, whulohkhun 'aw hoonli lhuholoh inle'. Silver, gold nduwhi, 'i be iloh Yak'usda nanohoket. 'I ts'iyawh hooloh tileh 'et huwa. ¹⁹'Et hoonts'i Christ buzkai' dizti'-i, 'i be naneonket. 'En 'usbaiyaz

'aw hoonli-unyaz bulhodí'oh k'un'a 'unt'oh. ²⁰'Uda' ndi yun 'utilnelh, whutsoda' Yak'usda daóotanelh-un 'uda' t'ewhunínzun. 'Et njan 'udek'ez dzin nohba whuz'ai-un, Jesus Christ 'andit nohba ts'et ha hóolts'ut. ²¹'En gha Yak'usda oot'a ninahtan. 'En 'uja yaidlane butoh dunaídilhti 'ink'ez ye dizti'-i, 'i cha yugha nín'ai. 'Et Yak'usda oot'a ninahtan, 'ink'ez ndet la hukwa tse hoohli-un, 'et Yak'usda 'en gha ts'iyawh whusaóotilts'ulh.

Khuni 'ilhiz 'unt'oh-i

²²Ndoni 'en be ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i ook'une' 'aht'en, 'i be nohdzi 'aw lubeshi ooghu hooloh sulhtsi. Nohdzi ndulcho-i be ooba 'alha 'uhoont'ohne buk'ehsi'. Nohdzi 'aw lhdutsun whe 'ilhoghun 'ahli whe soo cho lhk'eohsi'. ²³Yak'usda ooghuni 'i be doo cha za nawhuzáhdli. Nedusneke gha 'ilhiz ts'ukhoona' 'ait'oh. Yak'usda ooghuni 'i be za 'ilhiz ts'uhutinalh whe' hoont'oh. ²⁴'Et huwa ndi khuni njan ndutni,

“Ts'iyanne 'ants'i tl'o le' hint'oh.

Ndi tl'o 'atsulyaz 'unt'oh.

'Ink'ez dune ye dizti'-i,

'i oomai' le' 'unt'oh.

Tl'o bisdai dugih 'ink'ez nakuk.

²⁵'Et hoontsi' neMoodihti ooghuni 'ilhiz wheni 'et diz'ai.”

Ndi khuni 'i khuni unzoo-i be nohbulh yainduk, 'i 'unt'oh.

2'Et huwa 'uyoonne ts'un noheni untsi'-i, whuts'it be yalhdük-un, 'ink'ez duba na'ahdzoo'. 'Ink'ez 'uyoonne ghe oolhni, 'ink'ez khuni untsi'-i be yálhdük-un cha, 'et ts'iyawh 'ilhiz wheni whula doohtnih. ²'Andit ts'oodunne whuzdline lilet 'i za hika dátni, nohni cha buk'un'a ndi khuni ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i za ookwa daóohtni 'on nus ulhtus tihleh ha. ³NeMoodihti daldzoo' la 'et nawhah'ai de, 'et de ndi khuni 'i za ookwa daóohtni.

Jesus Christ 'en 'utahayálhti-un, 'ink'ez wheni cha 'utaháltine 'uts'int'oh

⁴Jesus 'en tse khuna-i ndult'oh. Lizwifne, 'enne lhane 'un hitizno le' hujá. 'Et hoontsi' Yak'usda 'utahayálhti-un 'ink'ez 'en tube dizti' whe 'unt'oh. 'En za oots'u tóohdilh. ⁵'Ink'ez nohni cha tse khuna-i, 'i k'un'a

'aht'oh. 'Et whuz un'a Ndoni 'en lugliz whucho nohni nohbé' whulneh. 'Ink'ez 'en be nohnih Yak'usda ba lubretne 'aht'oh. 'Et whe ndai la Ndoni nohts'o hukwa' ninzun-un, 'et Jesus Christ 'en be ndai la Yak'usda ooba soo' yint'oh-i, 'i oogha ióhleh. ⁶'Et huwa Yak'usda ooghuni ndutni whe 'uk'u nusguz,

“Whunulh'en, nohni keyoh Zion whut'enne,
'et koontl'at tse,
soo 'uk'enus ookwa dahotni-i 'et nédis'ai.

'En 'utahasti, 'ink'ez dizti' whe 'unt'oh, 'ink'ez mbene buba
'alha' yint'ohne, 'aw yooya hoole' 'ait'oh.”

⁷'Et huwa mbene la nohba 'alha' uhoont'ohne, nohba dizti' whe 'unt'oh. 'Et hoonts'i mbene la hik'u nulhe'ust'enne, 'enne bughun njan ndutni,
“Ndunne yoh 'uwhulh'enne ndi tse 'un hidutl'uz le' huja,
ndi koontl'at tse 'uk'enus ookwa dahotni-i sulí'.”

⁸'Ink'ez ooghuni ndutni,

“Ndi tse 'i hit'az nunughalh
'ink'ez 'i be 'ahoolhyiz buba dzoh lhih.”

Yak'usda ooghuni hik'u nulhe'ust'en, 'i gha nónuughalh. 'Et whuz un'a Yak'usda buba' hoonla.

⁹'Et hoonts'i nohni dune 'ut'ahályane 'ahli. Yak'usda lerwe oolubretne 'ahli. Yak'usda ooch'e'ne 'aht'oh. Nohni oodune' 'unt'ohne 'ahli. 'Onghohne, 'enne ts'ih'un un'a daldzoo' whe 'unt'oh, ts'iyawh budutáhnelh ha. 'Awhuz tsalhgus yo dulhts'i whe 'anih nohdáni', oots'u toohdilh ha. Oogha 'ít'en-i be hoot'en-i 'et 'uhoont'oh. ¹⁰'Uda' Yak'usda oodune' lháhloh inle'. 'Et 'andit Yak'usda oodune' suhli'. 'Uda' 'aw bé nohgha te'whunizeh-i lhulhchulh inle'. 'Andit 'awet bé nohgha te'whunizeh-i nohghant'ai.

'Udun yun k'ut whut'enne toh ts'ih'un un'a yinka dólhts'i'

¹¹Nohni ook'esi'ne 'ahli, ookeyoh hoolohne k'un'a, 'atsulyaz za ndi yun k'ut dulhtsi. 'Et huwa nts'e nohyust'e whuts'u nint'i-un, whuyit ooh't'e, 'et hukwa nohts'u tédusdli. ¹²'Udun yun k'ut whut'enne toh ts'ih'un un'a yinka dólhts'i'. 'Et sih nohch'az ditnine, 'enne hoonts'i' tune' 'aht'en nohohútni, 'ink'ez 'ut'en unzoo-i 'ahla 'et honilh'en de, 'et de nkede Yak'usda whusanaja de, 'et huwa 'on nus hoonzoo k'un'a hidutálhti'.

**Nts'en'a la dune ne'hutit'en-un 'uk'ehonguz-un, 'et
ts'iyawh hukw'úne' ooht'en**

¹³'Inka neMoodihti, 'en gha dune ne'hutit'en-un 'uk'ehonguz-un, 'et ts'iyawh whuk'úne' ooht'en. Dant'ohne dune hinli 'et hoonts'i, buk'une' ooht'en. Lerwe unli-un, soo 'udetso whudilhdzulh-un, ook'une' ooht'en. ¹⁴K'us ndi yun moodihne, 'enne cha. Lerwe ba whel'a'ne 'uhint'oh. Keyoh huwunli k'unyisne lerwe ba bube' whutilhya-un 'Et hoonzoo-un 'uwuhlh'enne, 'enne budutálhti'. ¹⁵'Et whuz un'a Yak'usda hukwa'ninzun-un, ts'ih'un un'a ne'aht'en de, 'i be whusni be yalhdukne buze whudána'doh'alh. ¹⁶Jesus gha lubeshi ch'a nasdilne 'aht'oh. 'Et hoonts'i 'et whut'anínahtan whe nohba 'ants'i hoonli whe lubeshi oolh'en junih! 'Et k'us Yak'usda be 'ulhnane k'un'a yinka dólhts'i'. ¹⁷'Ink'ez ooba 'alha 'uhoont'ohne, ts'iyawh soo cho budólhti 'ink'ez buk'eoohsi'. Yak'usda be noolhjut 'ink'ez lerwe 'en cha dólhti'.

**Nohni 'ulhnane nohmoodih bube núlhjut whe
butl'a' dudoolhyelh huba' hoont'oh**

¹⁸'Ulnane nohmoodih bube núlhjut whe butl'a' dudoolhyelh huba' hoont'oh. Unzoone 'ink'ez soo ne'ut'enne, 'enne za iloh buk'úne' ooht'en. 'Aw ts'ih'un lhe'it'ohne, 'enne hoonts'i buk'úne' ooht'en. ¹⁹Ts'ih'un 'aht'oh 'et hoonts'i dzoh nunohohulhdeh de, 'ahoolhyiz Yak'usda ghu nuní nahzut-un huwa nohba 'ants'i hoonli whe dzoh nahdeh de, 'et Yak'usda ba hoonzoo whe' hoont'oh. ²⁰'Et huwa tank'us un'a 'ahja de 'et hukwa yanohahulhtsus de, t'ezahnih whe whúlhchoot de, di suba nohgha óokat? 'Et hoonzoo 'uwuhlh'en 'ink'ez 'ants'i nohba hoonli whe hukw'elha dzoh nahzut de, 'et Yak'usda ba hoonzoo whe' 'uhoont'oh. ²¹Njan 'et wheni nohka' whudani', Christ 'en cha neba dzoh nusúzut. 'En ook'un'a bune'úznoot'en ha whunénilhtan. 'Et huwa 'en za buts'un toodilh huba' hoont'oh.

²²'En 'aw lubeshi lhe'ilel,

'ink'ez 'aw whuts'it-i be yalhulhduk.

²³'Et khuni untsi'-i be hiyulh yalhduk 'et hoonts'i 'aw khuni untsi' be buts'un k'ulhditnel. 'Oh da' dzoh nusúzut whe, 'et hoonts'i 'aw bubulh lhe'oonilhjoot. 'Et k'us mbe la soo ts'ih'un un'a nahiyilh-un, 'en yutl'a'

dudilti. ²⁴Nelubeshi didutch'oh duyust'e be tulalhgus ts'ú yoozdla. 'Et huwa 'aw 'on 'un nelubeshi nemoodih oole' 'ait'oh. 'Et sih ts'ih'un un'a ts'ukhoona'. Ooka k'et 'et whe ts'iyawh soo ná'ts'ulya. ²⁵'Ants'i 'usbaiyaz ninta nilh'az-i le' 'aht'oh inle'. 'Et 'andit ndun 'usbai ghunli le' 'unt'oh-un 'ink'ez nezul ghúndli-un cha, Jesus 'en 'unt'oh, 'en ooghu nanahdil.

Ts'ekoo nohkike buba nyo 'udúdoolhdzin

3 Nohni ts'ekoo ndiz un'a za nohkike buba nyo 'udúdoolhdzin whe butl'a' dudoolhyelh. Whulohne Yak'usda ooghuni hik'ú nulhe'ust'en whe bu'atke, nts'en'a 'uhint'oh huwa tilah khuni yit hoonts'i dudeni náhondunoolelh. ²Dálhdzoo' la 'ink'ez Yak'usda enulhjut-un, 'et whuz un'a nohonilh'en de, 'et huwa la dudeni náhondunoolelh. ³Yoo 'az ts'e daóoht'en la, whuz un'a za iloh. Nohtsigha' dalhdzun, k'us gold nédulhya, k'us khusulhya, k'us naih unzoo-i be dune 'ahli de, 'ohwhi ts'iyawh 'ants'i 'unt'oh. ⁴'Et hoonts'i nohdzi yo dáhoont'oh la, nohyo ts'e t'ewhudusnih 'ink'ez soo ne'aht'en, 'et 'i be soo nadaht'ih le' hoont'oh. 'Ohwhi Yak'usda oonalh whudízti' whe' hoont'oh. ⁵Niz de haóodanzut ndunne ts'ekoo Yak'usda ooch'e'ne, 'enne Yak'usda t'aníhunantan whe 'enne cha soo cho soo nahudut'ih. Dukike butl'á' hududilya. ⁶Whuz un'a za Sarah Abraham yuk'une' 'ust'en whe, “Smoodih” yulhni. Nohni cha ooyatse'ke ulhi 'aw whelhnulhjut whe 'ut'en unzoo-i 'ulh'en de, 'et de nohni cha Sarah k'un'a 'utiht'elh. 'Aw hoonli whelhnujut de.

Nohni dune noh'atke ts'ih'un un'a ne'boolh'en

⁷Nohni cha dune noh'atke ts'ih'un un'a ne'boolh'en whe buzih dulhts'i, 'ink'ez ubudólhti'. Nálhtsayaz ne'boolh'en lhihíltus whe' hint'oh 'et huwa. Ndi 'ilhiz be ts'uhutinalh-i nohghant'ai nanúlht'oh be 'áht'oh 'et huwa. Ndúlhaht'oh de nohtenadudli-i Yak'usda 'aw yoozólhts'ai 'ait'oh.

K'unóohdzin junih

⁸Njan 'udek'ez-un nohdutásnelh. Nohni ts'iyawh noheni 'ilho za oole'. Lhgha te'nohdzin 'ink'ez ooba 'alha 'uhoont'ohne ts'iyawh lhk'eoohsi'. Lhts'un nohdzi oozoo' 'ink'ez soo cho lhts'ún k'eke oohle'. ⁹Uyoonne

nohts'un tank'us 'uhuninzun de, khun te k'unóohdzin junih. 'Uyoonne nohch'az yáhalhduk de, nohni khun buch'az yaóolhduk junih. K'us 'ants'i khuni unzoo-i be za bubulh yaóolhduk. T'eeonáhzun whuz un'a Yak'usda nohts'o húkwa' ninzun. 'Et de la Yak'usda yut'i-i, 'i nohghá holts'it.

¹⁰ Khuni 'uk'ehonguz whe njan ndutni,

“Mbene la 'andit khuna-un hóont'i'ne
 'ink'ez dzin totsuk ba hoonzoone,
 'et ndunt'ohne mbene la 'et whuz un'a hukwa' ninzunne,
 'enne hoontsi' túnulhe'hudoosnih,
 'ink'ez khuni whuts'it-i be yalhuoolhduk.

¹¹ Hoontsi' tune' hut'en whuch'az náhoolyeh

'ink'ez 'ut'en unzoo-i za 'uhoolh'en.
 Ts'ih'un un'a lhts'un 'uts'oot'e',
 'et za soo cho hukwa' hoot'en.

¹² 'Et 'alha' neMoodihti mbene ts'ih'un 'unt'ohne,
 'ahoolhyiz bughunli.

Hits'un tedudlih totsuk uboozilhts'ai.

'Et hoontsi' mbene la lubeshi 'ulh'enne,
 'enne buch'az nal'ah.”

**Ts'ih'un un'a 'aht'en hukw'elha dzoh nahzut de,
 'et 'uk'enus hoonzoo-un nohgha whútalts'ulh**

¹³ Ndet la hoonzoo hukw'un'a 'aht'oh de, 'et de mbe nohunduntálhdah?

¹⁴ 'Et hoontsi' ts'ih'un un'a 'aht'en hukw'elha, huwa dzoh nahdzut de, 'et 'uk'enus hoonzoo-un nohgha whútalts'ulh. 'Ink'ez nohé' hoonulhjoot de whénoolhjut junih, k'us huwu ni oolhle' junih! ¹⁵ 'Et hoontsi' Yak'usda neMoodihti, nohdzi be soo 'uk'enus dólhti'. 'Et whuz un'a mbe nohoodutalhkut ndet hukwa tse hoohli-un, 'et huwa 'ahoolhyiz khuni lhadóolhdzin. Ts'ih'un un'a bunulh'en 'ink'ez soo cho ne'bulh'en whe budóhni'. ¹⁶ 'Et lubeshi nohghu hooloh de, 'et 'uyoonne hoontsi' k'un'a nohch'az yáhalhduk, 'et hoontsi' t'ehoninzun Christ, 'en be hoonzoo hukw'un'a whe ndi yun dúlhts'i, 'et sih hukwaya hoole'. ¹⁷ 'Et Yak'usda, hukwa' ninzun de, 'ut'en unzoo-i huwa dzoh nahzut de, 'et nohba hoonzoo whe' hoont'oh. 'Et hoontsi' tank'us un'a 'aht'en-un huwa dzoh nahzut de, 'aw nohba lhe'hóozoo'.

Christ neba dzoh nusuzut-un, 'i be whuts'odul'eh

¹⁸ Christ 'en cha dich'oh 'ilhoh za nelubeshi k'elha dzoh nusuzut. 'En ts'ih'un 'unt'oh 'ink'ez wheni 'aw ts'ih'un lhe'ts'it'oh. Whuz un'a neba 'et ndúja whe Yak'usda ts'un néootalelh ha. Ooyust'e hizilhghi 'et hoontsi' Ndoni be ooyust'e nakhítna'. ¹⁹'Ink'ez cha 'en be nts'e la nududehne 'ahudinla ts'e, whuz buts'un whinya 'ink'ez ndet whe buts'un hóolts'ulh-un huwun bubulh yailhduk. ²⁰Ndunne 'oh da' 'aw hik'ú nulhe'it'el inle'. 'Et 'oh da' Noah ts'i cho 'uyuleh whe Yak'usda ubulh dzoh nuzut, 'ink'ez bubailh'e'. 'Alhgho lkh'udine, (8) 'aw 'enne za, too butighan whuch'az hudujih. ²¹'Et ndiz whuz un'a huwa' t'ets'onanzin. 'Et njan too be' ts'ulya-un whézdujih dult'oh. 'Aw neyust'e tsun buna'ts'ulhde, whuz un'a iloh. 'Et k'us Yak'usda ts'oodulhkut hoonzoo-un neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i whudo'a', 'et whuz un'a uzdujih. Jesus Christ dunadija-un, 'et huwa. ²²Yak'uz whe naja 'ink'ez 'andit Yak'usda yughu nailhni ts'e usda. 'Ink'ez ndunne lizasne, 'udedone, 'enne 'onghohne hiye óolhtus ha, 'enne cha, 'ink'ez ndunne hiye ulhtus-i 'ut'ine, 'enne ts'iyawh Jesus Christ hik'une' oot'en huba' 'ubínla.

4 'Inka Christ, duyust'e 'i be neba dzoh nusuzut. 'Et huwa nohni cha noheni ulhtus oolh'e' ook'un'a nuni noohzut. Mbene dich'oh duyust'e be dzoh nudehne, ts'iyawh lubeshi 'onidulh-un 'etsul 'uhuja 'et huwa. ²'Andit whuts'un ndi yun k'ut dutal'ts'ilh, 'aw 'uyoonne buk'un'a lubeshi ts'úlhts'unoost'i. 'Et k'us Yak'usda nets'o hukwa' ninzun hukw'un'a za ts'ukhoona' huba' hoont'oh. ³Niz de haóodanzut whuts'un, soo 'uwulhdzoh 'udun yun k'ut whut'enne buk'un'a tune'hust'en. 'Ut'en dutsun-i 'uts'alh'en, neyust'e whuts'u nint'i, 'ink'ez nzoodil'i be lhtoh 'uts'it'en, 'ink'ez 'ahoolhyiz ts'ekoo too' buznidulh whe taznutnai inle', 'ink'ez 'uk'el'tsi neba 'alha' 'unt'oh-un 'et huwa wheni cha neba whuch'a oonijoot-un, ts'iyawh lhtoh eduts'ít'en. ⁴Ndunne 'udun yun k'ut whut'enne t'ehonuszun ndet huwa 'etsul 'ahja. 'Aw 'on 'un zoodu'i bubulh lhé'tuzilh'el. 'Ink'ez 'aw 'on 'un lahoot'oh te bubulh nulhe'zaht'en. 'Et huwa hoontsi' k'un'a nohghu yahalhduk. ⁵'Et nahiyilh-un 'awet lhaduja. Mbene la yaidlane 'ink'ez khunane cha, hibut netidulh buba nahutiyeh ha. Dahit'en-un, 'et ts'iyawh hidutánelh. ⁶'Et huwa ndunne dahútsah whutso 'enne khuni unzoo-i be bubulh yainduk. 'Et whe nts'en'a la khunane buba nahutiyeh, 'et whuz

un'a za 'enne cha buba nahutiyeh. Yak'usda khuna-un, whuz un'a buyughi hutinalh.

Ne-e'ut'en be Yak'usda uzdólhti'

⁷'Awet ndi yun oolatos nilhdukw suli'. 'Inka nohnich'oh duba whahtnih 'ink'ez 'ahoolhyiz khahdli. 'Et whe la soo ts'ih'un un'a tenadoohdli. ⁸Soo 'uk'enus hooncha-un 'uhoont'oh. Tube cha lhk'eoohsi'. Nts'en'a dune tank'us nunóhulh'en whe nohundulhda de, 'et hoonts'i whutus buk'eoohsi' huba' hoont'oh. ⁹Nohdzi hoont'i' whe dune nohyoh bez ts'e ts'u daóohzoo'. ¹⁰'Ilhone 'ahli ndi ndai la Ndoni nohgha ínin'ai-i, 'i be lhla ooh't'en. Ndi Yak'usda ye unzoo-i lhat-un lhelhts'un un'a nohghant'ai. 'Et whe 'uyoonne whe bula whuz un'a ooh't'en. ¹¹Mbene dune yatilhdukne, 'enne Yak'usda khuni be yahoolhduk huba' hoont'oh. Mbene 'uyoonne dune ba ne'út'enne, ndai hiye ulhtus-i Yak'usda bugha ínin'ai be 'uyoonne la' hoot'én. 'Et huwa ts'iyanne Jesus Christ 'en be Yak'usda hidólhti'. Jesus Christ 'ilhiz wheni 'ink'ez 'ilhiz wheni, 'en 'on nus uzdólhti' 'ink'ez ooba' hoont'oh-un, ts'iyawh 'en ooch'e' 'uhoont'oh. 'Et ndo honeh.

Dzoh nuts'uzut-i, 'i be Yak'usda dóti'

¹²Ook'esi'ne 'uyoonne bugha dzoh nahzut-i, 'et whe óolhdzi, 'ants'i kwun k'un'a be dáhtni. Nohbulh 'et dúhooja de, khun te nohbulh 'et ndulhótasnel noohzin junih. ¹³K'us ndai Christ whe dzoh nusuzut-un, whuz un'a za dzoh nahzut de, 'et de soo cho hóht'e!' 'Et whe Christ ye dizti'-i, 'i nohnalhts'et ha hóolts'ut de, 'et la tube cho whunólhni. ¹⁴'Et Christ unidulhne 'ahli huwa nohodilhtsi' de, 'et de soo 'uk'enus hoonzoo-un 'uda' nohbulh 'úhooja. Yak'usda ooyughi ye dizti'-i, 'i 'ilhiz wheni nohbulh 'unt'oh 'et huwa. Ndunne, hich'az yalhduk, 'et hoonts'i nohni dúlhti' whuz un'a ooghu yalhduk. ¹⁵Dudulh dune ughánne, k'us 'undunut'ihne, k'us tank'us 'it'elhne, k'us 'uyoonne 'ahoolhyiz dahóot'en buhútni, 'enne ts'iyawh 'et ndunt'ohne, khun te 'enne buk'un'a ne'óoh't'en junih. Doo ka si buk'un'a dzoh nohzut. ¹⁶'Et hoonts'i ndun Christ oodune' unline 'ink'ez 'et huwa dzoh nuhúzut de, khun hukwaya hoole' junih! 'Et k'us njan huwa Yak'usda hidólhti'. ¹⁷'Awet neba whusahóolts'ut, wheni Yak'usda ooyoh tsinline, 'alghoh neba nahutiyeh. 'Et whenich'oh neba

nahutiye de, 'et de ndunne Yak'usda ooghuni unzoo-i daja ni hukwa lhe'nízunne, 'enne dahóoneh suba? ¹⁸'Ink'ez njan ndutni,

“Ts'ih'un un'a 'unt'ohne buba howa whulna' whe hudutijih de,
N dunne Yak'usda lhodílhiti'ne
'ink'ez lubeshi 'ulh'enne,
'enne dahútinelh nahzun?”

¹⁹'Et de mbene la Yak'usda hik'úne' 'ut'enne hukwa dzoh nuhudeh de, 'ut'en unzoo-i 'uhoolh'en. 'Et whuz un'a Yak'usda hiye khuna-i buba ghole'. 'En 'uja ts'iyaitsuk 'inla 'ink'ez 'aw nela dootnih 'ait'oh.

Nohni dune tso whudilhdzulhne, Yak'usda be 'usbaine bughahli

5 Nohni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, mbene nohtoh 'utso whudilhdzulhne, si cha nohbulh 'ilhoghun 'ust'oh. 'Ink'ez Christ, 'en dzoh nusuzut da', si cha 'et hoos'en. 'Ink'ez ndi ye diziti-i 'awet nilhdukwenalhts'et ha ootilts'ulh, 'et huwa si cha sulh 'uwhutanelh. 'Et huwa khuni ulhtus-i be nohtso hukwa 'udusni. ²Yak'usda be 'usbaine butoh dúlhiti, 'enne buba 'usbai ghundline oohle'. 'Uyoonne nanóhonuyoot 'et huwa 'et dóht'en junih. Nohnich'oh hukwa' nahzun huwa bughohle'. Nohba k'elha whutaleh noohzin junih, nohnich'oh hoonáht'i' huwa ooh't'en. ³Nohtl'ályanne bumoodih cho oohle' junih. N dunne 'ilhoh nuyehne, 'enne bunalh ts'ih'un un'a ooh't'en, 'et de la 'enne cha nohk'un'a 'uhoot'e'. ⁴'Ink'ez ndun Jesus Christ 'usbai ghundline butso whudilhdzulh-un, ndet la nenalhts'et haínya de, 'et de ndi whudíziti'-un be 'indindi-i, 'aw gak oodle' 'ait'oh, 'et nohgha óotalts'ulh.

Yak'usda ootl'a' dudulhye 'ink'ez netsudule ooch'az dahtni

⁵'Et whuz un'a za nohni niyilhne mbene yoo 'un udohne, 'enne butl'a' dudoolhyelh. 'Alha' nohni cha ts'iyawh whuz un'a lhtl'a' dudoolhyelh. Be yo úzdudildzun-i, 'ants'i naih k'un'a bé dolhts'i'. 'Uk'ehonguz whe njan ndutni,

“N dunne 'ududílti'ne,
'enne Yak'usda buch'az ditni.
'Et hoonts'i mbene la yo údudildzunne,
'enne ye unzoo-i bughá yú'aih.”

⁶'Et huwa Yak'usda soo cho oobut yo 'údudulhdzun. 'Et de la whusahóolts'ut de nohdólhti'. ⁷Ndet huwu ni 'ahli-un, ts'iyawh Yak'usda oot'l'a wháhle. 'Ahoohyiz nohghunli 'et huwa.

⁸Duba whahtnih 'ink'ez soo cho huwahli! Netsudule, nohch'az ditni-un, ndi khuna-iti, lion ts'utni, 'i k'un'a nohtunudúlgho. Ninta' butalh'elhne, 'enne bukunúta. ⁹Yak'usda oot'a nínohtan whe ndun ooch'az dohtni. T'eeonáhzun ndet la dzoh nahdeh, ndi yun k'ut ndulcho whe ooba 'alha' yint'ohne, 'enne cha whuz un'a za dzoh nuhudeh.

¹⁰'Et Yak'usda, ye unzoo-i, 'i ts'iyawh yulh 'únt'oh, 'i gha Christ Jesus neba daja la-un, 'et huwa 'uzdutijih ha neka' dani'. 'Et huwa 'ilhiz wheni yak'uz whudiziti' ts'e uzdualts'ilh. 'Et hoonts'i 'atsulyaz dzoh nutihdoh. 'Et hukw'elh'az dich'oh soo cho lhanóhdutileh. Ulhtus nóhtilhtselh 'ink'ez yoh ook'u whuz'ai-i k'un'a 'aw nahóohtnah 'ait'oh nohtilhtselh. ¹¹Yak'usda 'en ts'un ye diziti'-i 'ink'ez ye ulhtus-i, ts'iyawh ooch'e' 'unt'oh. 'I 'ilhiz wheni 'ink'ez 'ilhiz wheni, 'et ndo honeh.

Ts'iyawh nohdzi unzoo-un nohbulh 'uhot'e'

¹²'Et neulhutsin, Silvanus, 'en oot'a níwhunintan-un unli, daja nohdasni'-un, 'en sba 'uk'unéyuzguz. Khuniti be ndi Yak'usda ye unzoo-i, ts'iyawh huwun nohdásni'. 'I be núdulhya, 'ink'ez 'i soo ts'ih'un un'a 'alha' 'unt'oh.

¹³'Et keyoh Babylon, ndun ts'eke 'en cha nohbulh 'utahálti-un 'unt'oh, 'en cha hadih nohúlhni. Mark sye' 'en cha hadih nohúlhni. ¹⁴Lhk'ehsi'-i be nalhadahts'oos, 'i be hadih lhudahtni. Mbene Jesus Christ yulh 'unt'ohne, nohni ts'iyawh nohdzi unzoo-un nohbulh 'uhot'e'. 'Et ndo honeh.

Bulh Nanki 'Udustl'us Peter 'Uk'e Yánguz-i

Yak'usda soo hoolhtus whe yulh suyinne, Peter hadih 'ubulhni

1 Si Simon Peter Jesus Christ 'en be' 'ulhna-un 'ink'ez whel'a'-un cha usdli. NeYak'usda neulhyis-un Jesus Christ, 'en ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i be njan be 'alha 'uhoont'oh-i dízti'-i, nohni cha 'ink'ez wheni cha 'alhgoh neghalts'ut. 'Et huwun nohts'o k'e'usges.

²Yak'usda 'ink'ez Jesus neMoodihti, soo ts'ih'un un'a 'en ooghun t'ets'oninzun-un, 'et 'i be Yak'usda ye unzoo-i 'ink'ez ye ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i lhan'un te ooht'e'.

³Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha, Yak'usda dich'oh whéulhtus-un, 'i be nduwulcho negha óonin'ai. 'En ndet ooghun t'ets'oninzun 'i gha, neghá whults'ut. Yak'usda ye dizti'-i 'ink'ez 'aw hoonliyaz whanus hoonzoo-un hooloh, 'et whe 'uzdutijih huwa neka' dani'. ⁴'Et 'i be njan khuni k'us hooncha-un 'ink'ez khuni dizti'-un, 'et whulh nets'u náhizya. Njan 'et huwa Yak'usda dant'oh, 'et nohni cha whuz un'a za ook'un'a óoht'e'. 'Et whe ndai ndi yun k'ut ntsi'-i netilhtselh-i, 'et ndi yun k'ut whut'enne 'et za whuts'ó nint'i, 'et nohni 'uda' ts'iyawh ooch'a nasahdil.

Jesus Christ 'en ooghun t'eeonihzin-un, 'i be la 'on nus soo nóohyeh

⁵Njan 'et huwa, 'et 'uda' Yak'usda nohba 'alha' 'unt'oh, nohdzi ndulcho-i be ndiz whuz un'a cha ooht'e'. Ts'ih'un un'a dune unzoone oolhle', 'ink'ez 'on nus cha Yak'usda t'enoohzeh. ⁶Hoontsi'-un whuch'a khohdle', 'ink'ez howa whulna' hoonts'i whulh oohtyin. 'Ahoohlhyiz Yak'usda ooghu nuní noohzut, 'ink'ez ooba whudólhti'. ⁷Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne buk'eoohsi', 'i cha, 'ink'ez be lkh'ets'utsi'-i, 'i be lkh'eoohsi'. ⁸Ndowhi ts'iyawh be ndaht'en de, 'ink'ez 'i be 'on nus ulhtus lheh de, 'et sih ndi neMoodihti Jesus Christ 'en ooghun t'eeonihzin-un, 'i be 'on nus soo nóohyeh, 'ink'ez noh'e'ut'en soo ts'ih'un un'a oot'e'. ⁹Mbe ndowhi lhuyit'i'ne nilhdukwyaz

za k'et 'aw lhuhoos'en. Ndi njan dulhúhust'en de, 'enne nilhdukwyaz za húhoo'en le' hint'oh. 'Ink'ez niz dak'ez bulubeshi 'uhuyalh'en-i, 'uda' Yak'usda ts'iyawh bubunayalhde inle', 'et whunahodilhnoh.

¹⁰ 'Inka sulhutsinke nohdzi ndulcho-i be 'ink'ez 'on 'un cha, 'et nts'en'a la dutihjih ha nohka' dani', 'ink'ez 'utahalyane 'ahli soo ts'ih'un un'a njan 'et whunaoodoolhnoh junih. 'Et ndi ts'iyawh 'i be whuz un'a ndaht'en de, 'et de 'aw ntoohghalh 'ait'oh. ¹¹ Ndiz un'a neMoodihti 'ink'ez neulhyis-un Jesus Christ, nts'e 'ilhiz wheni lerwe unli-un, 'et hoonzoo whe nohba dáha' dutikwus.

Peter 'awet datísah-un

¹² 'Et huwa njan ts'iyawh t'eeonáhzun 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i cha úlhchoot whe soo cho ootun. 'Et hoontsi nohdásni'-un 'ahoolhyiz lkh'uz te nohnalhts'et ha náwhus'aih. ¹³ 'Et t'eeonúszun 'awhuz ts'ih'un 'uhoont'oh khusna 'et whuts'un, nohdásni'-un nohba whunaznih 'ink'ez nohnalhts'et nunáwhus'aih. 'I be la hoonnih oohle'. ¹⁴ T'eeonúszun 'awet nilhdukw whe datísah. Nts'en'a datísah-un, 'et neMoodihti Jesus Christ whusunilhtan. ¹⁵ 'Inka 'on 'un oosneh 'ait'oh-un 'et hukwa 'ust'en, 'et dust'en-un 'et huwa dasúsai hukw'elh'az njan hodilh'e'-un ts'iyawh la whunaoolhnih.

Yak'usda ooch'e'ne, 'enne nts'en'a Ndoni hubunulhtun yahutilhduk-un, 'et whuz un'a za yahalhduk whe 'uk'ehónguz

¹⁶ 'Et neMoodihti Jesus Christ, 'en ye ulhtus-i 'ink'ez whusanatidalh-un cha, 'et whunohuznilhtan. Ndunne tube whunist'i be yalhdukne, 'enne 'et whuz un'a whulohne ts'ih'un un'a khuni lhe'it'oh-i 'uhulh'en. 'Enne buk'un'a iloh wheni whunoh uznulhtun. 'Et k'us 'oh da' whenich'oh 'et nena be hooncha whe oots'u ha yanduz-un, 'et cha ts'onalh'en. ¹⁷ 'Et 'oh da' 'uhooja-un, neBá Yak'usda duYe' yudálhti' 'ink'ez dádiziti' whe 'unt'oh, 'et whunénilhtan. K'us hooncha-un, 'en ooch'e' 'uhoont'oh, 'et dich'oh duYe' yugha oonin'ai. Yak'uz ts'e whe 'uk'enus hooncha-un, 'et Yak'usda ooghuni ndus de ha dílt's'ut whe ndutni, "Ndun 'en sYe' ookw'esi'-un, 'en 'unt'oh. 'En be tube hoonúst'i.'" ¹⁸ 'Oh da' dzulh k'ut whudiziti'-un 'et, 'en bulh nuts'udilh whe ndi ooghuni, 'i yak'uz ts'e hadilts'ut-i, 'i 'uzdánt's'o.

¹⁹'Inka ndi Yak'usda be nus hoo'enne bughuni, 'i 'uk'enus oot'az 'uhoont'oh. 'Et ndi khuni soo cho ulhchoot de, 'et de 'uk'enus nohba hootázoo'. Nts'en'a tsahólhgus-un kwun be hoot'en, 'et ndi khuni nohba 'et ndunt'oh. Christ, sum cho ts'utni, 'en whusanátidalh, 'oh de 'et dúhooja de, nohdzi ndulcho-i be ndi khuni olhchoot. ²⁰Ndi soo 'uk'enus hooncha-un t'ewhunoozhzeh huba' hoont'oh. Yak'usda ooghuni nus t'eznanzin-i, ndet 'uwuhlhni-un, 'aw dune didutch'oh duk'un'a na'huyooleh 'ait'oh. ²¹'Et ndi khuni 'i be nus t'eznanzin-i, 'aw dune didutch'oh hukwa' huninzun huwa iloh whe neba 'uk'eguz. 'Et k'us Yak'usda oodune'ne, mbe la ooch'e'ne, 'enne nts'en'a Ndoni whubúnilhtan yahutilhduk-un, 'et whuz un'a za yahalhduk whe 'uk'ehónguz.

Khuni whuts'it-i be whubodulh'ehne

2 'Et 'oh da' ndunne whahuts'it whe nus hoo'enne, 'enne cha dune toh hudilh'it-i inle'. 'Ink'ez khuni whuts'it-i be whubodulh'ehne, 'enne cha nohtoh hudutáalts'ilh. N dunne whu'iz whe khuni whuts'it-i, bé nohba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i musai hitilhtselh hukwa' hutit'elh, 'et whuz un'a whunohodutilh'eh. NeMoodihti, mbe la naboket-un, 'en hoonts'i hits'oodutáldai. N dunne whuz un'a dune hodulh'ehne, 'enne 'ilhudzin de Yak'usda ye huske-i, 'i khuntsul bugha ítalts'ulh. ²'Ink'ez khuni duwhuts'it-i be lhane nahunti'ah bubuhuntoodilh ha. 'Et huwa 'enne bugha 'uyoonne njan Yak'usda buznidulh-un, 'et ts'uwhuts'it whe 'uts'ut'en, hudutinelh. ³'Uyoonne ch'e' ha' huninzun 'et whe bughuni whuts'it-i be nohgha há' hunduntat'o. 'Et hoonts'i Yak'usda 'en buba nahutiyeh-un, 'uda' buba lhadint'oh. 'Ink'ez 'en 'unt'oh ye huske-i bugha whúta'alh, 'en 'aw lhitoth whe 'unt'oh.

Dune nana'ahne Yak'usda dabutilelh la

⁴'Oh da' whuz un'a za njan dúhooja, nyoonne lizasne lubeshi inlane, 'enne Yak'usda 'aw buba whula lhdítnel. 'Et huwa tsa k'et whutl'ah hooloh-un, Tartarus ts'utni, whuz ts'e whébalhdil. 'Ink'ez whuz ts'e tsalhgus yo buba nahutiyeh whuts'un lhuzt'ih t'l'ool be whénubudizguz. ⁵'Ink'ez yoo niz de haóodanzut da', 'uda' yun k'ut whut'enne, mbene la Yak'usda ghu nuni lhnuszutne 'ink'ez 'aw lhahidilhti'ne, 'enne cha

'aw buba whula lhdítnel. 'Enne bugha ndi yun k'ut ndulcho whe too didilht'o 'ink'ez too 'ubanghan. 'Oh da' lhk'udine (8) 'aw 'enne za 'et whuch'a Yak'usda bubulhyih. Too didutálht'o whutso Noah, 'en Yak'usda ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i be dune ubulh yailhduk, 'en bubulh 'ilhoghun 'unt'oh. ⁶'Ink'ez nat-un keyoh Sodom 'ink'ez Gomorrah huwhútni-un, 'et nawhult'oh kwun nailhtan whe whudálhk'un 'ink'ez lhez gaih za whulhtsi. 'Et whuz un'a musai 'ubulhtsi 'et whe buba nahizya. Nus de mbene la Yak'usda highu nuní lhuntiszutne 'ink'ez 'aw lhahidutálhti'ne, 'enne huwa t'éhonozin ha 'inka' hoonla. ⁷'Ink'ez ndun ts'ih'un dune Lot, 'en keyoh whuduták'un whutso 'et whuch'a Yak'usda oolizas huyúlhyih. Nyoonne butoh inda'ne, 'enne bube 'ut'en k'oh whudutsun-un huwu ni inle'. ⁸'En dune ts'ih'un 'unt'oh-un, 'en butoh inda' inle', 'et 'ahoolhyiz 'aw khuni k'únulhe'hust'en whe whunilh'en-un 'ink'ez whudits'o-un, ndóohoont'oh-un huwun dzoh nuzut. ⁹Mbene Yak'usda énuljutne, 'enne lubeshi 'uhulh'en whuts'ó nint'i, nts'en'a whuch'a nabutálelh-un, 'et neMoodihti t'eeoninzun. 'Ink'ez ts'ih'un lhe'ít'ohne, 'enne cha ndet dzin buba nahutiyeh-un, 'et whuts'un bube' whuyah-un, 'et buboontun. ¹⁰Mbene soo 'uk'enus buyust'e whudutsun-un za whuts'u nint'ine 'ink'ez bumoodihne buba 'ants'i hinli whe buk'u nulhe'ust'en. 'Enne 'uhududílti' 'ink'ez hukwa' huninzun tune' hut'en. Nyoonne nchane 'aw whelhoniljut whe hoontsi' hukw'un'a bughu yahalhduk.

¹¹'Et hoontsi'i lizasne, ndunne khuni whuts'it-i be dune hodulh'ehne, 'enne buba nus hilhtus 'ink'ez buba nus hinchá whe' hint'oh. N dunne lizasne, 'enne hoontsi'i nyoonne nchane nduhut'en-un 'aw neMoodihti but hubodilhtsi' whe buk'elhúhowhus'ai.

Ndunne khuni whuts'it-i be dune hodulh'ehne, dahúltsi' whe' hint'oh

¹²'Et hoontsi'i ndunne khuni whuts'it-i be dune hodulh'ehne, 'enne chuntoh khuna-i nduhúlt'oh. Ndunt'ohne whulokhun 'aw t'ehonúszun, 'et hoontsi'i hoontsi' hukw'un'a howu yahalhduk. 'Et huwa chuntoh khuna-i k'un'a yahitadah, 'ink'ez ndi hiye untsi'-i, 'i bulh Yak'usda but hutiyin.

¹³Buyust'e whuts'u nint'i-un 'ahoolyiz 'et za 'uhúwhulh'en. Ts'ih'un lhe'hoot'oh tune' hust'en-un, 'et hukw'elha buba 'uk'elha whutaleh. Nohtoh bukaya hoonli. Tube huhoont'i' whe nanohona'ah 'et whulh hulgha nohla 'uha'alh. ¹⁴'Uyoonne 'at bulh ninta'hut'ih, 'et za hunilh'en.

Lubeshi 'uhulh'en-un, 'aw 'etsul 'uhooneh 'ait'oh. Mbene buzul soo lhe'íltusne, 'enne tank'us úbonilht'i. 'Uyoonne ch'e' ha' huninzun 'et whuz un'a budzi hodil'e'. Ndunt'ohne Yak'usda bubulh hunilch'e whe 'uda' buba nahizya whe' hint'oh. ¹⁵Ts'ih'un ti 'et tinch'u huzdil. Balaam, Beor ooye', 'en be 'ut'en k'oh huhóolhchoot. Dat'en inle' la 'et whuz un'a 'uhut'en. 'En ts'ih'un lhe'hoot'oh tune' 'ut'en-un, hoont'i' whe 'et sooniya be ooba 'uk'elha hoonli. ¹⁶'Et hoontsi' k'un'a 'it'elh-un 'et huwa. Ndun nus hoo'en-un, 'en whusni k'un'a ne'ut'en whe donkey dune k'un'a khuniti be yulh yalhduk whe Balaam, “Dah!” yulhni.

¹⁷'Et ndunne ndunt'ohne, 'enne 'ants'i too k'et naoodizgih whunduhúlt'oh. 'Et ndo kw'us búlh nodults'ut, le' uhint'oh. Soo nts'e la tsahólhgus 'ink'ez múgaih hoonli, 'et 'ilhiz wheni 'et buba 'udun whuz'ai.

Dune nana'ahne

¹⁸Mbene la ooba 'alha 'uhoont'ohne ndunne ndi yun k'ut tank'us 'it'elhne, 'enne buch'a nahusdil. Nyoonne khuni whuts'it-i hodulh'ehne, ndunne ooba 'alha 'uhoont'ohne hubuhoolhgooh hukwa' buhalh'en. Nts'en'a hoolhtus whe neyust'e lubeshi whuts'u nint'i-un, 'enne whuts'it-i khuni ncha-i be bubulh yahalhdruk whe tank'us úbonilht'i hukwa' ba halh'en. ¹⁹Ts'iyantsuk k'une' 'uhoot'en 'et buts'ú hoozi. 'Et hoontsi' didutch'oh whudutsun-un 'uhuwulh'en 'et whe netsudule be 'ulhna huzdli'. 'Et nawh lhe'hóot'oh, mbe whuch'a bunílhde-un, 'en bube 'ulhna hinli. ²⁰'Et neMoodihti 'ink'ez neulhyis-un Jesus Christ, 'en soo ts'ih'un highu t'ewhunínzun, 'i be ndi yun k'ut hoontsi'-un, 'et ts'iyawh whuch'a hudujih de, 'ink'ez doo cha za buch'a' ninde, 'ink'ez ntsi'ne butanahandil de, 'et de whutsoda' Yak'usda t'ehunuszun da', dahít'en la, 'et whanus buba hotátsi' tileh. ²¹'Et ndunt'ohne, 'enne njan ts'ih'un ti 'aw t'ehonuszun de, 'et de da' buba soo' hot'e' oole'. 'Et hukw'elh'az t'ehonanzin de 'ink'ez butl'a hidan'ai whe 'ants'i hich'az nálhya, 'et whuz un'a 'udek'ez 'i 'udechoo whanus hotátsi'. ²²'Ink'ez bubulh dahooja, ndi khuni 'i gha whuts'odul'eh, nts'en'a la daja ni, 'et whuz un'a 'uhooja whe ndiz un'a njan ndutni, “Lhike nahuyulkooh-i, doo cha za nahuyut'ulh.” 'Ink'ez njan ndutni, “Gugoos too be soo cho bubuna'hulhdoh, 'ink'ez hukw'elh'az whutl'us tanahalgok.” Ndunne 'et whuz un'a nduhint'oh.

Yak'usda dune ye ts'u nahizya-i k'oh nálhe'usne

3 Ook'esi'ne, ndi bulh nanki 'udustl'us nohts'o k'esges. 'I be noheni unzoo nohba whunaznih. ²'Et ndunne nus hoo'enne Yak'usda ooch'e' online, 'enne 'oh da' daja hudani'. 'Ink'ez wheni whel'a'ne 'uts'int'oh, neMoodihti neulhyis-un ooghuni, 'i be nohbulh yats'alhduk 'ink'ez nohuzdáni', 'et huwa la ts'iyawh whunaoolhnih.

³Njan 'et 'udechoo soo cho t'ewhunoozhzeh huba' hoont'oh. 'Udek'ez dzin de, Yak'usda ghudlohne, 'enne nts'en'a buyust'e whuts'u nínt'i-un, 'et whuz un'a za 'uhutit'elh hukwa' huninzun, 'enne cha nohtoh 'uhutit'elh. ⁴'Ink'ez 'uhudutinelh, "Alha eh Jesus Christ nohts'u nahizya doo cha whusanatidalh-un. Ndun 'udáhni-un, 'en nts'é 'ut'en? Netsoda'ne ts'iyawh yahadla 'et hoonts'i 'awhuz whusanálhusdai. Ndi yun 'ulya 'ink'ez 'andit dzin whuts'un, ts'iyantsuk dawhút'en, 'et za nduwhút'en." ⁵'Uda' dahooja la 'aw whunahoolnih hukwa lhe'hunízun. Yak'usda ooghuni, 'i be 'udechoo 'uda' ndo yat 'uhóolya inle'. 'Ink'ez ndi yun whuloh tehtl'ah 'unt'oh 'ink'ez whuloh yun unli inle'. ⁶Yak'usda ooghuni 'i be too dudilht'o. 'Et whe ts'iyawh gak whulhtsi. ⁷'Et hoonts'i 'andit yat 'ink'ez yun bulh Yak'usda ooghuni be za huwudli, k'at le whudutak'un. Yak'usda ba lhe'ust'enne buba nahutideh 'ink'ez musai hutileh.

⁸'Et hoonts'i nohni ook'esi'ne, njan 'ilhoghun whunaoodoolhnoh junih. NeMoodihti 'ilhudzin 'et 'ants'i 1,000 yus k'ut ooba ndúwhult'oh. K'us 1,000 yus k'ut 'et 'ants'i 'ilhudzin ooba ndúwhult'oh. ⁹NeMoodihti nts'en'a nets'u náhizya-un, 'aw sa' nulhé'ust'en. 'Et whulohne sa' sla 'ut'en huninzun. 'Et hoonts'i tube sa' neba sulh'i. 'Aw 'ilhoghun ninta oolts'it hukwa lhe'nizun. 'Et ts'iyanne dudzi nahondunooleh 'et za buts'u hukwa' ninzun.

NeMoodihti oodzin whusaótilts'ulh

¹⁰'Et ooka tse lhúhoodli whe dune 'undunut'ih-un 'ulhdzis whusayaih, 'en k'un'a ooka tse lhúhoodli whe neMoodihti oodzin whusaótilts'ulh. Ndet ndúhooja de, 'et ndo yat 'usdla-i kwun dilhtulh hukw'un'a gak whutaleh. 'Ink'ez ndai 'ulya-i, ts'iyawh kwun ulhtus-i be ts'iyaitsuk natilgheh. Ndi yun 'ink'ez ndai ook'eyuzdla-i, 'i bulh ts'iyawh duták'un.

¹¹ Ndowhi ts'iyawh gak tileh. 'Oh de 'et dó tanelh de? Lubeshi yit 'ink'ez Yak'usda be 'ut'en k'oh 'et za hukw'u ne'ooht'en, ndiz un'a dune unline oohle' huba' hoont'oh. ¹² Yak'usda oodzin whuz de hóolts'ulh-un, hubalh'i 'ink'ez 'a cho whusahóolts'it-un hukwa' hoolh'en. Ndo yat ndulcho whe kwun be gak whutaleh. Ndo ts'iyaitsuk 'ulya-i, kwun nulwus k'et 'i be ts'iyaitsuk natilgheh. ¹³ 'Et hoonts'i njan nets'u hoozi-un, ndi yun 'ink'ez yat 'et 'awhundidi-un, 'et 'ahoolhyiz hukwa tse ts'úhole'. Ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i 'et za 'ilhiz wheni 'et 'utit'elh.

Soo ts'ih'un za ooht'e'

¹⁴ 'Et huwa nohni ook'esi'ne ndi 'i ts'iyawh ooka tse hóhle'. Naht'i, 'aw hoonliyaz hukwaya lhuzoohle'. 'Et de la hoonliyaz nohk'elhúholts'it, 'ink'ez Yak'usda be ts'ih'un 'aht'oh-i, 'et whuz un'a 'en ba hóolhdzih. 'Et Jesus Christ whusanája de, bulh ts'ih'un ooht'e'. ¹⁵ 'Ink'ez neMoodihti tube sa' neba sulh'i, 'et lhane hudoojis huba, 'et whuz un'a huwu nuni noohdeh huba' hoont'oh. 'Ink'ez neulhutsin ook'ets'insi'-un, Paul, 'en ye whunih-i, 'i oogha yults'ut, 'et 'i gha Yak'usda ooghuni nohts'o k'e'anguz. ¹⁶ 'Et ts'iyawh be 'udust'lus 'i k'ut 'et howu yalhduk. Whulukhi khuni tube howa whúlna' whe t'eznuzih. 'Et mbene 'aw whulhodíl'elne, 'ink'ez 'aw soo lhe'íltusne cha, Yak'usda ooghuni 'i dich'oh hukwa' huninzun k'un'a na'huyínla. 'Onghoh-i ooghuni 'i cha 'et nduhúyinla. 'Et huwa hoontsi'-un, 'et dich'oh khaná huwhunt'ai.

¹⁷ 'Et huwa nohni mbene la ook'esi'ne, njan 'et nduwhútanelh whutso, 'uda' t'eeonáhzun. 'Et huwa howahli! Nts'en'a la 'aht'oh, whuz un'a za 'ooht'e'. Doo ka ndunne ntsi'ne, 'enne ninta'hut'ih-un, 'enne buk'un'a 'oohneh. Buk'un'a 'ahja de, 'et tehtsun tihleh. ¹⁸ 'Et hoonts'i neMoodihti 'ink'ez neulhyis-un Jesus Christ ye unzoo-i, 'ink'ez t'eeoninzun 'i be, 'on nus ooghun hodoolh'eh. 'En ts'un ye diziti'-i nawhult'oh 'andit 'ink'ez 'ilhiz wheni. 'Et ndo honeh.

'Udechoo 'Udustl'us John 'Uk'e Yánguz-i

Ndi khuni be ts'úkhuna-i, 'i ghun

1 Soo 'udechoo da' whuts'un hoonli-un soo ts'ih'un un'a whuzdánt's'o-un, nena be cha ts'onalh'en, 'ink'ez nela be cha oot'á ts'aznai khuni be ts'úkhuna-i, 'i ghun. ²Ndi be ts'ukhuna-i nenalhts'et halts'ut 'ink'ez ts'ohon'en 'ink'ez howu yats'alhduk. Ndi 'ilhiz be ts'ukhuna-i neBá bulh 'unt'oh. 'I nenalhts'et ha hóolts'ut, 'et huwun nohts'udáni'. ³Ndet ts'ohon'en-un 'ink'ez ts'odánt's'o-un, 'et huwun nohts'útni. 'Et la lhulh 'uts'int'oh ts'oole'. 'Et 'alha' neBá 'ink'ez ooYe' Jesus Christ bubulh 'ilhoh uzdidowh. ⁴'Ink'ez ndi ts'iyawh huwun nohts'ó k'e'ts'anguz, 'et sih tube cho whunólhni.

Ndi be hoot'en-i, 'i ooniz ts'idulh de, 'et de 'ilhoh 'uts'int'ohne tsinli

⁵Ndi khuni ts'odánt's'o-un 'i 'unt'oh, 'en ts'aháalts'ut-i, 'i ghun nohts'útni Yak'usda be hóot'en-i 'unt'oh, 'ink'ez 'aw tsálhgus ooghu hooloh gaih. ⁶'En bulh lhulh 'úts'int'oh ts'utni de, 'ink'ez tsálhgus yo ts'e ts'idulh de, 'et ts'uwhuts'it whe' ts'utni, 'ink'ez 'aw khuni 'alha' 'unt'oh-i ook'u nulhe'ts'ust'en. ⁷'Et hoonts'i be hoot'en-i bulh 'unt'oh, 'i ooniz ts'idulh de, 'et de 'ilhoh lhulh 'uts'int'ohne tsinli 'ink'ez ooYe' Jesus Christ buz kai' be nelubeshi ts'iyawh yuna'alhde.

⁸'Aw lubeshi lhts'it'ih ts'utni de, na'uzdunut'ah 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i neghu hooloh. ⁹Lubeshi 'uts'alh'en ts'utni de, 'aw nelalhdutisni 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh whe nelubeshi neba yunaoodutilnoh 'ink'ez tank'us un'a 'uhoont'oh-un, ts'iyawh whuch'a neyuna'tilhdoh. ¹⁰'Aw lubeshi lhe'ts'ílel ts'utni de, Yak'usda whuts'it-un 'unt'oh ts'utni whe' ts'utni, 'ink'ez ooghuni, 'aw neghu hooloh.

2 Suzkehkeyaz, lubeshi 'utilh'elh whuch'a 'et ndi khuni 'i be nohts'ó k'e'usges. Mbene lubeshi 'ulh'enne, 'enne buba neBá Yak'usda but neba yatilhduk-un, Jesus Christ, ts'ih'un un'a 'unt'oh-un, 'en 'unt'oh. ²'Ink'ez 'en 'unt'oh nelubeshi k'elha dazsai. 'Aw wheni za iloh. Yinka

ndulcho whe whulubeshi k'elha cha. 'I be la neBá soo cho nets'u naítot'en 'et hukwa.

Jesus Christ mbe unli, whuz un'a t'ezninzun

³Khuni netl'a idan'ai-i ook'une'tsut'en de, 'et whuz un'a t'ets'onínzun 'i gha Jesus Christ t'ezninzun. ⁴Dune 'utni, “'En t'enuszun,” ni de, 'ink'ez yughuni yuk'unulhe'ust'en de, 'en whuts'it-un 'unt'oh 'ink'ez ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i 'aw lhíyít'ih whe 'unt'oh. ⁵'Et ndan yughuni k'une' 'ut'en-un, 'en 'alha' Yak'usda ye nék'ensi'-i be ts'ih'un un'a lhadúlya whe 'unt'oh. 'Et whe t'ets'onínzun Jesus Christ ooyúzdułts'i whe' ts'int'oh. ⁶Mbe la ye yudínda-un ni de, nts'en'a la nusuya-un, 'et whuz un'a za nóya' huba' hoont'oh.

⁷Sulhutsinke 'aw khuni 'andidi-i netl'a idan'ai-i, 'i ghun iloh nohts'ó k'e'usges. 'Udechoo whuts'un t'enahzun ndi khuni 'uda-i 'unt'oh. Ndi khuni 'uda-i, 'udechoo whuts'un dahts'o-i, 'i 'unt'oh. ⁸Tsalhgus yo 'awet whedúdeh 'ink'ez ts'ih'un be hóot'en-i 'awet be hóot'en sulí'. 'Et huwa nohts'ó k'e'usges 'ink'ez doo cha 'unohdúsní, 'andit khuni netl'a ídan'ai-i, 'i ndi 'alha' khuni 'i yulh 'únt'oh, 'ink'ez nohni cha bulh 'áht'oh.

⁹Dune 'utni, be hóot'en niz 'unt'oh ni de, 'ink'ez dulhutsin ts'u dutni, 'en 'awhuz tsalhgus yo usda whé 'unt'oh. ¹⁰Mbe dudulhutsin k'ensi'-un, 'en be hóot'en toh 'unt'oh 'ink'ez 'aw tank'us 'utit'elh-un whuts'u nólht'i 'ait'oh. ¹¹'Et hoonts'i ndun dudulhutsin ts'u dutni-un, 'en tsálhgus yo 'unt'oh 'ink'ez tsálhgus yo nuya. 'Ink'ez nts'e tizya-un 'aw t'eeonúszun, ndi tsahólhgus-i be hoos'en sulí' 'et huwa.

Yak'usda ba ulhtusne huzdli'

¹²Ts'oodunneyaz Jesus Christ boozi' gha nohclubeshi nohba buna'ide,

'et huwa nohts'ó k'e'usges.

¹³Nebáke ndult'ohne ndun mbe 'udechoo whuts'un hoonli-un, 'en t'enahzun, 'et huwa nohts'ó k'e'usges.

Chilke ntsi'-un ooch'a' nulhde 'et huwa nohts'ó k'e'usges.

2:7 Ndi khuni, “Sulhutsinke,” mbene la Jesus Christ ooba 'alha' yint'ohne, 'enne 'ants'i lhuzkehke hinli le' hint'oh. 'Et huwa lhulhutsin 'ink'ez lhulhtuske hinli whe' hint'oh.

Ts'oodunne neBá t'enahzun,
 'et huwa nohts'ó k'e'usges. ¹⁴ Nebáke mbe 'udechoo whuts'un
 'unt'oh-un t'enahzun, 'et huwa nohts'ó k'e'isguz.
 Chilke ulhtus 'ink'ez Yak'usda ooghuni nohyudín'ai,
 'ink'ez ntsi'-un ooch'a' nulhde,
 'et huwa nohts'ó k'e'isguz.

Ndiz un'a ndi yun k'ut 'uzdólts'i'

¹⁵ Ndi yun k'ut tank'us 'uwhut'en-un 'ink'ez ndi yun k'ut hoonli, 'i cha, whuts'u nóoht'i junih. Mbe la ndi yun k'ut tank'us ne'whut'en ndóohoont'oh-un whuts'u nint'i de, 'aw neBá ye nék'ensi'-i ooghu whe yooloh whe 'unt'oh. ¹⁶ Neyust'e whuts'ú nint'i-un, 'ink'ez nena whuts'u nín'ti-un cha, 'ink'ez ndai la aht'i-un be 'ududulhti' de, 'owhi ts'iyawh ndi yun k'ut huba 'unt'oh, 'ink'ez 'aw neBá ts'u ha lhúhoolts'ut 'et huwa. ¹⁷ Ndi yun 'awet whewhúlts'it 'ink'ez oots'úznint'i-i cha, 'et hoonts'i Yak'usda hukwa' ninzun te ne'út'en-un, 'en 'ilhiz hutinalh.

Mbene la Christ ch'az ditnine, 'enne buch'a khóhdle'

¹⁸ Suzkehne 'awet 'et né'hunint'o whe' hoont'oh. Christ ch'az ditni-un whuz de úyalh whulh 'údahts'o whe' hoont'oh. 'Andit hoonts'i Christ ch'az ditnine huldlai whe' hoont'oh. 'Et whe t'ets'onínzun 'awet 'et né'hunint'o whe' hoont'óh. ¹⁹ Nets'u ha hándil whe' hint'oh 'et hoonts'i 'aw nebulh didowhne iloh 'uhint'oh. Nebulh didowhne 'uhint'oh de, nebulh za da 'uhoot'e' oole'. 'Et hoonts'i whehandil 'et huwa la ts'iyanne t'ebunózin 'aw nebulh didowhne lhuhíloh.

²⁰ 'Et hoonts'i ndun Christ lubeshi ooghu hooloh-un, 'en Ndoni nohyídan'ai 'ink'ez ts'iyaintsuk t'eeonáhzun. ²¹ Ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i t'enuzahzun huwa iloh nohts'ó k'e'isguz. Ndi khuni t'enahzun 'et huwa nohts'ó k'e'isguz 'ink'ez ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i whuts'it ooghu hooloh. ²² Mbe Jesus 'en Christ unli 'et whuts'oodidlai-un, 'en whuts'it-un 'unt'oh. 'En Christ ch'az ditni-un 'unt'oh. 'En 'unt'oh neBá 'ink'ez ooYe' bulh buts'oodidlai. ²³ Mbe la neBá ooYe' ts'oodidlai-un, neBá cha lhiyít'ih whe 'unt'oh. Mbe neBá ooYe' ooba 'alha' yint'oh de, oobá cha yut'i whe 'unt'oh.

'Udechoo whuts'un whudáhts'o-un 'ilhiz wheni bulh óoht'e'

²⁴ 'Et huwa 'udechoo whuts'un whudáhts'o-un 'ilhiz wheni 'óohtun. 'Et 'udechoo whuts'un whudáhts'o-un nohbulh 'úhoont'oh de, 'et sih neBá 'ink'ez ooYe' cha bubulh 'útiht'elh. ²⁵ Njan nets'ú hoozi-un, 'ilhiz ts'uhutinalh-un, 'et 'uwhúlhni.

²⁶ Mbene la nanohunti'ah hukwa' 'ut'enne, 'enne bughun ndi nohts'ó k'e'isguz. ²⁷ 'Ink'ez Ndoni neBá nohyeídan'ai-i, 'ilhiz nohbulh 'únt'oh, 'ink'ez 'uyoonne dune 'aw 'on 'un whunohodoolh'eh huba lhe'hóot'oh. 'Et k'us ndi nohyudílt'sut-i ts'iyantsuk whunohdulh'eh 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh, 'aw whuts'it-i iloh 'unt'oh. 'Et soo nts'en'a la whunohdalh'e', whuz un'a za bulh óoht'e'.

Wheni Yak'usda oodune'ne, 'aw hoonli hukwaya lhts'iloh whe la oobut núzdolya'

²⁸ Suzkehkeyaz ndun 'en za bulh óoht'e'. 'Et whe la nohnalhts'et hainya de, 'ink'ez whusanája de, nedzi ulhtus unli 'ink'ez 'aw hoonli hukwaya lhts'iloh whe la oobut núzdolya'.

²⁹ 'En ts'ih'un un'a 'unt'oh t'eeonáhzun de, t'eeonahzun mbene la ts'ih'un ne'út'enne 'enne Yak'usda yé ulhtus-i be huwhuzdli whe' hint'oh.

3 Dalcho-i be neBá nek'ensi'-un negha óonin'ai, Yak'usda dich'oh 'uneúlhni buzkeh 'uts'int'oh soo cho whunulh'en. 'Et huwa ndi yun k'ut whut'enne t'enehunúszun, didut 'aw t'ehinúszun 'et huwa. ² Ook'esi'ne 'andit Yak'usda buzkeh tsinli. Daztit'elh-un 'awhuz nenalhts'et ha lhúwhulhts'it. 'Et hoontsi' t'ets'oninzun ts'an'en de, soo bunduz tilt'elh, soo nts'en'a la dant'oh, whuz un'a 'uztilh'elh 'et huwa. ³ 'Ink'ez mbene whuz un'a hits'un hukwa tse hooline, dutsun hooloh na'hudutiltselh, dant'oh la ootsun hooloh, whuz un'a.

Lubeshi 'uts'ulh'en-un ts'iyawh whulazdootnih huba' hoont'oh

⁴ Mbe lubeshi 'ulh'en, 'aw Yak'usda ooghuni yuk'ú nulhe'ust'en-un whe 'unt'oh. 'Et khuni k'uts'uyus de, lubeshi 'uhoont'oh. ⁵ 'Ink'ez t'eeonáhzun nelubeshi neba 'ún yutoolhdilh ha ndi yun k'ut nusuya. 'Ink'ez didut 'aw lubeshi ooghu hooloh whe 'unt'oh. ⁶ Mbe ye yudinda-un, 'aw lubeshi

oolh'en 'ait'oh whe 'unt'oh. Mbe lubeshi 'ulh'en-un, 'aw lhuyí'el 'ink'ez 'aw t'eínúszun.

⁷Ts'oodunneyaz 'uyoon nanohnoo'ah junih. Mbe la ts'ih'un ne'ut'en-un, 'en ts'ih'un 'unt'oh. Dant'oh la Jesus Christ ts'ih'un 'unt'oh, whuz un'a ndunt'oh whé 'unt'oh. ⁸'Udechoo whuts'un netsudule lubeshi 'ulh'en. Mbe lubeshi 'ulh'en, 'en netsudule uniyalh-un 'únt'oh. Njan 'et huwa Yak'usda ooYe' ndi yun k'ut nusúya whe netsudule be 'ut'en musai yoolhtselh ha. ⁹K'us mbe Yak'usda yé ulhtus-i bé whuzdli-un, 'en lubeshi lhe'ulh'en. Ndi Yak'usda ts'u hainzut-i, 'i be 'ilhiz wheni ts'uhutinalh, 'ink'ez 'ilhiz wheni yulh 'unt'oh. 'Et mbene 'i be whuzdline, 'enne 'aw lubeshi 'uhoolh'en 'ait'oh.

Wheni Jesus Christ unidulhne ts'iyawh lhk'ets'ootsi'

¹⁰'Et ndiz un'a Yak'usda buzkeh 'ink'ez netsudule buzkeh cha t'ehunudzun: Mbe la ts'ih'un nulhe'ust'en, k'us dudulhutsin k'elhísi', 'en Yak'usda uniyalh-un iloh whe 'unt'oh.

¹¹Soo 'udechoo whe' whudit'en whuts'un ndi khuni dahts'o njan ndutni, lhk'ets'oosi', ni. ¹²Ndun Cain 'en k'un'a iloh. 'En ndun ntsi'-un uniyalh-un inle' 'ink'ez dudulhutsin yuzilghí. Ndet hukwa yinla yuzilghí? Be 'ut'en untsi' 'ink'ez bulhutsin 'en ts'ih'un ne'ut'en, 'et hukwa' yinla. ¹³Sulhutsinke ndi yun k'ut whut'enne nohts'o dutni de, khun te nohba hócha junih. ¹⁴Neulhutsinke buk'ets'insi', 'et huwa t'ets'oninzun dats'uzsai le' ts'int'oh 'ink'ez nats'ukhít'na' ts'int'oh. Mbe dulhutsin k'elhisi'-un, 'awhuz dazsai le' 'unt'oh. ¹⁵Mbe dulhutsin ts'u dutni-un, 'en neghan-un 'unt'oh. 'Ink'ez t'eeonáhzun mbe neghan-un, 'en 'ilhiz be ts'ukhuna-i ooghu whe yooloh whe 'unt'oh.

Jesus Christ neba daja la 'et huwa be lhk'ets'utsi'-i t'ezninzun

¹⁶Jesus Christ 'en ye khuna-i neba yula ditni, 'et huwa be lhk'ets'usi'-i t'ezninzun. 'Ink'ez wheni cha neulhutsinke be ts'úkhuna-i buba oolazdootnih huba' hoont'oh. ¹⁷'Et hoontsi' mbe ndi yun k'ut hoonli 'ut'i-un whe bulhutsin 'e'dunídzit de, 'ink'ez dudzi be 'aw yugha telhe'nizil de, nts'en'a Yak'usda ye nék'ensi'-i yulh 'útit'elh? 'Et dut'en de, nts'en'a Yak'usda k'etitsi'? ¹⁸Ts'oodunneyaz 'aw khuni be za lhk'ets'oosi' uzdoon'. Soo ts'ih'un un'a

ne-e'ut'en be cha lkh'ets'ootsi'. ¹⁹Njan 'et huwa t'ets'oninzun khuni 'alha' 'unt'oh-i bulh 'uts'int'oh. 'Et la oobut nedzi ts'ih'un oot'e'. ²⁰Nedzi gha neba nahisda de, Yak'usda 'on nus negha te'ninzun whe 'unt'oh, ts'iyantsuk t'eeonínzun 'et huwa.

²¹Ook'esi'ne nedzi neba nalhuhusye de, whélhts'uniljut whe Yak'usda oobut núzdilhya. ²²Di oots'o óoka' ts'utni-i, 'i negha íyunle, ooghuni ts'oontun 'ink'ez hoonzoo whe oonalh ne'ts'ut'en 'et huwa. ²³Ndi dughuni netl'a ídan'ai, ooYe' Jesus Christ mbe unli neba 'alha 'oot'e' 'ink'ez lkh'ets'oosi!. 'Et whuz un'a dughuni netl'a ídan'ai.

Soo cho huwohle' lhane whe nus hoo'enne na'hududil'i 'uda' netoh 'uhut'en whe' hoont'oh

²⁴Mbe yughuni oontun-un, 'en Yak'usda yudínda 'ink'ez Yak'usda yulh 'unt'oh. Ndoni neyídan'ai 'en be t'ets'onínzun neyo ts'e nebulh 'unt'oh.

4 Ook'esi'ne, nudúdeh-i ts'iyawh iloh nohba 'alha 'oot'e' junih. Ndi nududeh-i oozúlhdzih Yak'usda ba ts'ih'un 'unt'oh tilah. Lhane huwhuts'it whe nus húhoo'enne yun k'ehindil 'et huwa. ²Ndai nududeh-i Jesus Christ duyust'e be ndi yun k'ut nuseya, ni de, 'i Yak'usda ba ts'ih'un whe 'unt'oh. 'Et whe Yak'usda ooyughi mbe unli t'enoohzin. ³Ts'iyai nududeh-i Jesus Christ duyust'e be ndi yun k'ut nuseya, 'aw lhodusnih de, 'aw Yak'usda bulh lhé'it'oh whe 'unt'oh. Ndi nududeh-i, 'i Christ ch'az ditni-i, 'i 'unt'oh. Whusatiyalh whulh 'údahts'o 'ink'ez 'uda' ndi yun k'ut hoonli whe 'unt'oh.

⁴Ts'oodunneyaz Yak'usda ooch'e' 'ahli 'ink'ez ndunne Christ ch'az ditnine 'uda' buch'a' nulhde. Nududeh-i nohyudinda-un, 'en ndi yun k'ut 'unt'oh-un netsudule 'en 'unt'oh, yanus 'ultus whe 'unt'oh 'et huwa. ⁵Ndunt'ohne ndi yun k'ut whuch'e' hinli. 'Et huwa yun k'ut whut'enne buk'un'a yahalhduk 'ink'ez yun k'ut whut'enne buboohoozílhts'ai. ⁶Wheni Yak'usda ooch'e'ne tsinli. Mbene la Yak'usda t'eninzunne, 'enne nehudits'o. Mbene la Yak'usda ooch'e' lhilohne, 'enne 'aw lhunehoozílhts'ai. 'Et huwa njan nududeh-i ts'ih'un 'unt'oh-i 'ink'ez tank'us 'unt'oh-i nudúdeh-i t'ebuznínzun.

**Ts'iyanne lhk'esi'ne, 'enne Yak'usda yé ulhtus-i bé
huwhuzdli 'ink'ez Yak'usda t'ehinínzun**

⁷ Ook'esi'ne ts'iyawh lhk'ets'oosi'. Bé lhk'ets'usi'-i Yak'usda ts'u háłts'ut whe 'unt'oh. Ts'iyanne lhk'esi'ne, 'enne Yak'usda yé ulhtus-i bé huwhuzdli 'ink'ez Yak'usda t'ehinínzun. ⁸ Ndun dulh dune k'elhísi'-un, Yak'usda t'enuszun whe 'unt'oh, Yak'usda 'en nek'ensi'-un 'unt'oh 'et huwa. ⁹ 'Aw 'ílhoghun duYe' 'en ndi yun k'uz yútilh'a'. 'En be 'ilhiz wheni ts'ukhoona' ha. 'Et whuz un'a Yak'usda ye nék'ensi'-i yunénilhtan. ¹⁰ Njan nduwhutni, wheni Yak'usda ook'elhts'ísi' inle', 'et hoonts'i nek'ensi' 'ink'ez duYe' whusayálh'a' nelubeshi k'elha datitsa ha. 'I be soo cho nets'u náítat'en. ¹¹ Ook'esi'ne, 'et whuz un'a Yak'usda nek'ensi' de, wheni cha lhk'ets'oosi' huba' hoont'oh.

Lhk'ets'utsi' de, Yak'usda neyudínda

¹² 'Aw dune Yak'usda yan'enne hooloh. Lhk'ets'usi' de, Yak'usda neyudínda 'ink'ez ye nék'ensi'-i nedzi yo soo ts'ih'un un'a lhadulya.

¹³ Njan 'et huwa t'ets'oninzun Ndoni negha ínin'ai 'et whe Yak'usda bulh 'uts'int'oh 'ink'ez didut cha neyudínda. ¹⁴ Ndi yun k'ut whut'enne bubutilhyis-un ha neBá duYe' whusayálh'a'. 'Et ts'ohon'en 'ink'ez howu yats'ulhduk. ¹⁵ Mbe Jesus Yak'usda ooYe' 'unt'oh ni-un, 'en Yak'usda yuyudínda 'ink'ez didut cha Yak'usda bulh 'unt'oh whé 'unt'oh. ¹⁶ Yak'usda ye nék'ensi'-i t'eznanzin 'ink'ez neba 'alha 'uhoont'oh. Yak'usda nek'ensi'-un 'unt'oh. Mbe bé lhk'ets'usi'-i bulh 'únt'oh-un, 'en Yak'usda bulh 'unt'oh 'ink'ez Yak'usda yuyudínda whe 'unt'oh.

Ndiz un'a be lhk'ets'utsi'-i soo ts'ih'un un'a neba lhadúlya suli'

¹⁷ Neba nahudeh dzin 'et sih nedzi oolhtus ha, 'et whuz un'a be lhk'ets'usi'-i soo ts'ih'un un'a neba lhadúlya suli'. Christ 'et ndunt'oh huwa, wheni cha ndi yun k'ut 'et nduts'ínt'oh 'et huwa. ¹⁸ Bé lhk'ets'usi'-i 'aw nujut ooghu hooloh. 'Et hoonts'i bé lhk'ets'usi' soo ts'ih'un un'a lhadúlya suli'-i, 'i nujut 'un whenaínuyukw. Nujut dzoh nunéulhdzut whe 'unt'oh. Mbe la nuljut-un, 'en bé lhk'ets'usi'-i ooyo soo ts'ih'un un'a lhalhdit'oh whe 'unt'oh.

¹⁹Yak'usda didut 'udechoo nek'ensi' 'et huwa ook'ets'insi'.

Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Yak'usda ook'une' ts'oot'en

²⁰'Ilhoghun dune Yak'usda ook'esi' ni de, 'ink'ez dudulhutsin ts'u dutni, 'en whuts'it-un 'unt'oh. Nts'en'a dudulhutsin yunilh'en hoonts'i yuk'elhísi' de, Yak'usda 'aw lhuyis'en, 'ink'ez nts'en'a 'en yuk'etisi'?
²¹'Ink'ez ndi khuni netl'a ídan'ai-i, ndiz un'a njan dúhoont'oh; mbe Yak'usda yuk'ensi'-un, dudulhutsin cha k'eooosi' huba' hoont'oh.

5 Ts'iyanne Jesus, 'en Christ 'unt'oh, ooba 'alha 'uhoont'oh-un, 'en Yak'usda yé ulhtus-i be whuzdli-un 'unt'oh. Mbene la ndun 'ilhiz be ts'uhutinalh-un negha óonin'ai-un, hik'ensi' de, mbene la 'en be yé ulhtus-i whuzdline, 'enne cha buk'ehoosi' huba' hoont'oh. ²Yak'usda ook'ets'insi' 'ink'ez ooghuni ts'oontun de, 'et njan 'et huwa t'ets'oninzun Yak'usda buzkeh buk'ets'insi'. ³Ooghuni ts'oontun de, 'et whuz un'a Yak'usda ook'ets'insi'. 'Ink'ez ndi ooghuni 'aw oogha lhúhoolna' whe ook'une' ts'oot'en. ⁴Mbene Yak'usda yé ulhtus-i be whuzdline, 'enne ndi yun k'ut 'ut'en ntsi'-i ch'a' nilhde. Bé neba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be whuch'a' nilhde. ⁵Ndun Jesus 'en Yak'usda ooYe' unli ooba 'alha 'uhoont'oh-un, 'en ndi yun k'ut 'ut'en ntsi'-i ch'a' 'ulhdeh.

Yak'usda duYe' dant'oh-un 'unt'oh whunénulhtun

⁶Jesus 'en Christ 'unt'oh. 'En too 'ink'ez 'uskai' be whusainya. 'Aw too be za iloh. Too 'ink'ez buzakai' be whusainya. Ndoni ts'ih'un be' hoont'oh-i 'unt'oh. 'Et huwa 'en 'uja oonalh 'óohooja. ⁷'Et tane 'enne yak'uz whuts'un bunalh 'óohooja. NeBá, 'ink'ez ndun khuni cha, 'ink'ez Ndoni cha. Ndunne tane 'ilhoghun za hinli. ⁸'Et tane 'enne ndi yun k'ut bunalh 'uhooja. Ndoni 'ink'ez too 'ink'ez buzakai' cha. Ndi tane 'i lhghá 'uhudija. ⁹Dune oonalh 'óohoojane bughuni ts'ilhchoot de, Yak'usda oonalh 'óohooja-un 'on nus hooncha whe' hoont'oh, 'ink'ez ndi Yak'usda duYe' yughu yailhduk-i, 'i 'unt'oh. ¹⁰Mbe Yak'usda ooYe' ooba 'alha' yint'oh-un, Yak'usda daja ni-un, ooba 'alha 'uhoont'oh whuzdli'. Mbe Yak'usda ooba 'alha' lhe'yit'oh-un, 'en Yak'usda whuts'it ninzun. Yak'usda duYe' yughu yailhduk-un ooba 'alha' lhe'yít'oh 'et huwa. ¹¹Ndi oonalh 'óohooja-i, 'i Yak'usda 'ilhiz ts'uhutinalh-un negha óonin'ai. Ndi 'ilhiz be ts'úkhuna-i, 'i ooYe' bulh

'únt'oh. ¹²Mbe ooYe' 'ut'i-un 'ilhiz be ts'ukhuna-i 'ut'i whe 'unt'oh. Mbe la Yak'usda ooYe' lhit'ih-un, 'en 'aw 'ilhiz be ts'ukhuna-i lhit'ih whe 'unt'oh.

¹³Mbene Yak'usda ooYe' boozi' ooba 'alha' yint'ohne ndowhi nohts'ó k'esguz. 'Et whe la 'ilhiz khutihnalh-un whaht'i t'eeonóhzin, 'ink'ez Yak'usda ooYe' boozi' nohba 'alha 'oot'e' za ooh'te'.

**Yak'usda uniyalhne, 'enne ndet oots'o
hukwa' hutni-un, ts'iyawh ubudits'o**

¹⁴'Et whelhts'uniljut whe oots'un tezdudli, 'et 'i 'unt'oh, ndet hoonli oots'u hukwa' ts'utni de, hukwa' ninzun de, nedits'o. ¹⁵'Ink'ez nedits'o t'ets'oninzun de, ndet oots'o húkwa' ts'utni, ndi whutsoda' oots'u húkwa' ts'utni-un, 'et nawh lhe'hoot'oh negha t'íkulh.

¹⁶Mbe la bulhutsin lubeshi 'aw yuk'é dalhtisah-i 'ulh'en, yunilh'en de, Yak'usda yoodolhkut 'ink'ez nyoon lubeshi 'aw yuk'é dalhtisah 'ulh'en-un, 'en hutinalh-un yugha óota'alh. 'Et lubeshi ooghá daztitsah-i cha hoonli. 'Aw 'et huba tenadondli lhduzúsi. ¹⁷Ts'ih'un be nulhe'ts'ust'en-i, 'i ts'iyawh lubeshi 'unt'oh. 'Ink'ez lubeshi ooghá dalhtisah-i, 'i cha hoonli.

Mbe la Yak'usda yé ulhtus-i gha whuzdli-un, 'aw lubeshi lhe'ulh'en

¹⁸Mbe Yak'usda yé ulhtus-i gha whuzdli-un, 'aw lubeshi lhe'ulh'en, 'et t'ets'oninzun. 'Et hoonts'i mbe la Yak'usda yé ulhtus-i gha whuzdli-un didutch'oh khudli whe 'unt'oh, 'ink'ez ntsi'-un 'aw yut'aóonalh 'ait'oh. ¹⁹Wheni Yak'usda bulh 'úts'int'oh t'ets'oninzun. 'Ink'ez ndi yun k'ut whut'enne, ntsi'-un ts'iyawh k'úne' bul'en. ²⁰Yak'usda ooYe' whusainya 'ink'ez t'ets'onínzun njan t'ets'onózin-un, 'et negha óonin'ai. 'Et whe ndun 'alha' 'unt'oh-un t'eznoozeh ha. Ndun 'alha' 'unt'oh-un, 'en bulh 'uts'int'oh. OoYe' Jesus Christ 'en bulh 'uts'int'oh. Ndun 'en 'unt'oh soo 'alha' Yak'usda 'unt'oh 'ink'ez 'ilhiz be ts'úk'huna-i unli whe 'unt'oh.

²¹Ts'oodunneyaz 'uk'el'tsi-i ooch'a khahdli. 'Et ndo honeh.

Bulh Nanki 'Udustl'us John 'Uk'e Yánguz-i

Hadih nohdúsní, ní John

1 Si 'utso whudilhduh-un, ts'eke 'utahálti-un 'ink'ez buzkeh cha butsó k'e'usges. 'Enne buk'esi'. 'Aw si za iloh. Mbene khuni 'alha' 'unt'oh-i t'eninzunne, 'enne cha buk'ehinsi'.

²Ndi khuni 'alha' 'unt'oh neyúdizdla-i, 'ink'ez 'ilhiz wheni nebulh 'útit'elh-i, 'i gha 'udusni.

³Yak'usda neBá 'ink'ez neMoodihti Jesus Christ neBá ooYe', 'enne huye unzoo-i, huye té'ninzun-i, 'ink'ez nedzi whudizghel-i, 'ohwhi 'ilhiz wheni nebulh óot'e'. Khuni 'alha' 'unt'oh-i 'ink'ez be lhk'ets'usi'-i bulh.

NeBá khuni netl'a ídan'ai-i, lhk'ets'ootsi', ní

⁴NeBá khuni netl'a ídan'ai-i, ts'ilhchoot k'un'a, whuz un'a whulohne nohyuzkeh khuni 'alha' 'unt'oh-i bulh hídulh. 'Et nawhus'ai whe tube hoonúst'i'. ⁵'Ink'ez ts'eke 'andit nts'u tédusdlih. 'Aw khuni yugha né'ulh'ai-i, 'andidi be nts'ó k'e'usges iloh. Ndi khuni 'udechoo whuts'un t'ezninzun. Lhk'ets'oosi', ní. ⁶Ndai la khuni yugha néulh'a oogha nuts'óodilh huba 'unt'oh. Ndi 'i bé lhk'ets'usi'-i, 'i 'unt'oh. 'Udechoo whuts'un dahts'o ndi khuni yugha néulh'a, 'i ooghá nohdilh huba' hoont'oh.

Lhane dune nana'áhne yun k'éhindil, 'et huwa khahdli

⁷Lhane dune nana'áhne yun k'éhindil 'et huwa. Ndunt'ohne 'aw Jesus Christ ndi yun k'ut duyust'e be nuséya lhuhudusni. Ndunt'oh-un, 'en dune nana'ah-un 'unt'oh 'ink'ez Christ ch'az ditni-un cha 'unt'oh. ⁸Nohnich'oh khahdli! Ndai 'ut'en beni 'uts'it'en-i ninta ts'oooleh whuch'a. 'Et de la soo cho neba 'uk'elha hóle'. ⁹Mbe ninta'ut'ih-un 'ink'ez Christ khuni be ooghu yaduk-i, 'aw lhuyóotun de, 'aw Yak'usda cha lhít'ih. Mbe la ndi Christ

ooghu yaduk-i yoontun de, neBá duYe' bulh nahúlt'oh ubut'i whé 'unt'oh.
¹⁰Mbe Christ ooghu yaduk-i lhuyóotun-un whunoh dutilh'eh huba nohghu
 ninya de, ndunt'oh-un 'aw nohyoh daóoya' junih, k'us danínyaih dóhni'
 junih! ¹¹Mbe danínyaih yúlhni-un, 'en cha tank'us ne'út'en-un yula 'ut'en
 whe 'unt'oh 'et huwa.

John 'ubulhni, “'Ilhudzin de nohts'u tisyalh hukwa' nuszun”

¹²Lhat-un huwun nohts'ó k'etisgus, 'aw 'udustl'us 'ink'ez 'udustl'us
 too' be iloh. Nohts'u tisyalh 'ink'ez soo nohnin ts'e nohbulh yatisduk 'et
 hukwa' nuszun. 'Et de la tube cho ts'uhót'e'.

¹³Nohulhtus 'utahálti-un buzkeh, 'enne hadih nohuhútni. 'Et ndo
 honeh.

Bulh Ta 'Udustl'us John 'Uk'e Yánguz-i

John, Gaius ts'iyanne yuk'entsi'-un, 'en yuts'ó k'e'anguz

1 Si John 'utso whudilhdzulh-un Gaius ts'iyanne yuk'ensi'-un, 'en soo 'alha' ook'esi'-un, 'en oots'ó k'e'usges.

²Ook'esi'-un nzul dáldzoo' la whuz un'a ts'iyaitsuk be hoonzoo 'oneh 'ink'ez soo 'ónt'e', 'et whuz un'a mba tenadusdli. ³Daint'en la ts'ih'un un'a inyalh-un, neyulhutsinke whusahándil 'ink'ez ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i bulh 'int'oh-i, 'et hukw'ún nahuwhulnuk. 'Et huwa tube cho hoonúst'i'. ⁴Suzkehke online, 'enne khuni 'alha' 'unt'oh-i be ts'ih'un un'a hidulh-un whulh 'údusts'o te, 'et dáhoolcho-i be hoonúst'i' whe' hoont'oh.

Gaius 'ahoolhiz ts'iyanne bula 'ut'en

⁵Ook'esi'-un neyulhutsinke 'ink'ez 'uts'un whut'enne 'ahoolhyiz bula 'int'en. ⁶'Enne 'uhint'oh nts'en'a buk'ensi', Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne buts'un nk'unahuwhulnuk. Yak'usda hootát'e' hukw'un'a hutidulh ts'e whébilh'aih de, 'et tube soo 'int'en whe 'int'en. ⁷Yak'usda boozi' gha whe hándil 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne bula k'ez lhe'hílhchulh 'et huwa. ⁸Wheni cha ndunt'ohne neyoh dábut's'ooolelh huba' hoont'oh. 'Et de khuni 'alha' 'unt'oh-i ba 'ilhoh 'uts'ut'en ts'ooole'.

**'Ilhoghun dune, 'en hoont'i' whe Yak'usda ba
'ilhunaoodúlhne butoh dune 'unt'oh-un na'dudil'i, 'ink'ez
'ilhoghun dune, 'en ts'iyanne soo híghu yalhduk**

⁹'Et Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne buts'ó k'e'isguz. 'Et hoont's'i 'ilhoghun butoh usda-un, Diotrephe's huyulhni, 'en hoont'i' whe buba nus diziti' na'dudil'i hukwa' ninzun. 'En 'aw nekalhe'nízun. ¹⁰'En khuni ook'ewhúnduda 'i be 'ants'i ulgih le' 'utni nech'az yálhduk. 'Et huwa nohts'u tísyalh de, nts'oh te ne'ut'en-un nohnalh howu yatisduk. 'Aw 'et

za iloh ndut'en, neulhutsinke 'aw buka lhe'nízun. 'Ink'ez mbene buka' ninzunne, 'enne tenazdudli bayoh 'et tenábulh'aih.

¹¹ Ook'esi'-un ndai la ntsi'-i buné'ont'en junih. Unzoo-i za buné'ont'en. Mbe 'ut'en unzoo-i 'ulh'en-un, 'en Yak'usda bulh 'unt'oh. 'Et hoonts'i mbe tank'us 'ut'en-un, 'en 'aw Yak'usda lhí'el whe 'unt'oh. ¹² Ts'iyanne Demetrius soo híghu yalhduk. 'Ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i gha whunénulhtun dant'oh unli. 'Ink'ez wheni cha soo óoghu yats'ulhduk. 'Ink'ez 'alha' ts'utni t'eeonáhzun.

Ts'iyanne budzi whudoghel-un, 'et buts'u hukwa' ninzun

¹³ Lhat-un huwun 'uk'uné' tisguz inle'. 'Et hoonts'i 'aw 'udustl'us k'ut 'ink'ez 'udustl'us too' be iloh, ¹⁴ 'et hoonts'i 'a cho, nyutiselh hukwa tse hóosdli. 'Ink'ez soo lhuní'len whe yatálduk. Ts'ih'un un'a lhts'un óoht'e'. Nek'ekene nezih dilhts'ine, 'enne hadih nyuhútni. Nek'ekene nzih dilhts'ine, 'enne 'ilhoghun hinli hadih ubudíni.

Jude, Ndi 'Udustl'us 'Uk'u Néyuzguz-i

Yak'usda 'utahábanlane, Jude hadih 'ubulhni

1 Si Jude Jesus Christ be 'ulhna-un 'ink'ez James bulhutsin 'ust'oh. Nohni Yak'usda neBá, 'en ba 'udun nelyane 'ink'ez Jesus Christ 'en be uboontun. 'Et ndunt'ohne, 'enne 'ut'ahályane 'uhint'oh. Nohni ndi 'udustl'us nohts'ó k'esguz.

²Ye té'ninzun 'ink'ez be nedzi dizghel-i, 'i cha, 'ink'ez be lhk'ets'usi'-i cha, 'i ts'iyawh nohba lhk'uz lhutookat ha nohba tenadusdli.

Neba 'alha 'uhoont'oh-un, soo cho whulh núdolhya'

³Ook'esi'ne ndet whe whézdijiz-un, 'et huwun da' nohts'ó k'etisguz. 'Et hoonts'i be neba 'alha 'uhoont'oh-un, 'et huwun 'on nus nohts'o k'e'oosges huba' hoont'oh. Ndi neba 'alha' 'unt'oh-i, 'ilhoh za 'ink'ez 'ilhiz wheni Yak'usda ooch'e'ne, 'enne Yak'usda butl'a hónla, 'i ba soo cho núdolhya', 'et nohdutasnelh ha nohts'o k'e'isguz. ⁴'Et whulohne dune tube nist'i unline whe nohtáhunindil. Niz de whudizulh sa' inle' 'et whuts'un nts'én'a buba nahutiyeh, 'et ts'iyawh 'uk'u whusguz. 'Enne dune Yak'usda yit 'unt'ohne, 'enne 'uhint'oh. NeYak'usda ye unzoo-i, 'i 'uts'un un'a na'huyulh'ih whe 'et nduhútni, ndai ts'iyawh 'ut'en dutsun-i, 'i 'uts'ulh'en de, 'et soo' hoont'oh nehútni. 'Ink'ez Yak'usda 'en za k'únune'ul'en, Jesus Christ neMoodihti, 'en hits'oodidlai.

'Uda' 'ink'ez 'andit Yak'usda laditnine

⁵'Et hoonli nohba whunatiznih, 'uda' t'eeonáhzun 'et hoonts'i. Egypt yun k'ut 'et whuch'a neMoodihti dudune'ne, 'enne ts'iyawh ubulhyih. 'Et hukw'elh'az ndunne ooba 'alha' lhe'hoot'ohne, 'enne ts'iyawh gak 'ubulhtsi. ⁶'Et ndunne lizas, 'enne cha Yak'usda buba 'uhoonla-un, 'et whula huditni. 'Ink'ez ndunne neMoodihti tsálhgus yo ts'e 'enne buboontun. Tl'oolh 'ilhiz 'unt'oh-i, 'i be whénubudizguz, dzin hooncha-un whuz de

hóolts'ulh 'oh de buba nahutiyeh. ⁷ 'Et whuz un'a ndunne Sodom 'ink'ez Gomorrah whut'enne, whunat whudune'ne, 'enne cha, 'et whuz un'a za buk'oh ts'e 'uhut'en. 'Ut'en dutsun-i 'uhulh'en, 'et wheni dich'oh whutl'a' hududilya. Ts'iyai didowh-i bulh ninta'hutit'ih ndi kwun 'aw nalhnusne-i, 'i be dzoh nuhudeh whe' hoont'oh. 'Enne bugha t'ets'onanzin.

⁸ 'Et whuz un'a za ndunne 'et nduhutinelh-un ninzunne, 'enne buyust'e lubeshi be dutsun huyilh'i. 'Ink'ez ndai hik'úne' oot'en buba ando 'unt'ohne buk'unulhe'hust'en. 'Ink'ez ndunne butsu ha 'anduzne lizas, 'enne hoonts'i hukw'un'a bughu yahalhduk. ⁹ 'Et hoonts'i Michael 'en 'udedo lizas 'unt'oh-un, 'et 'oh da' netsudule 'en Moses dazsai whe hukw'elh'az oozi 'i ghun lhdulhyoh 'uhudutni. 'Aw dich'oh ooba' hoont'oh lhnízun whe yuch'az ditni be yalhduk 'ink'ez yuba nahutiyeh. 'Et hoonts'i Michael netsudule nduyúlhni, “NeMoodihti hukwa' nyudóni!” ¹⁰ 'Et hoonts'i ndunne ndet t'e honuszun-un, 'et hoonts'i hukw'un'a howu yáhalhduk. 'Ink'ez nts'en'a la neyust'e hukwa' ninzun, 'et nts'en'a za ts'ant'i ne'út'en, whuz un'a duyust'e ninta'huyulh'ih.

¹¹ Dawhultsi'-un butsu hóolts'ulh! 'Enne cha Cain duhul'en. 'Et huwa dawhultsi'-un butsu hóolts'ulh! 'Et ndun Balaam nanit'a hukw'un'a 'uja. 'Enne cha whuz un'a za tube sooniya ghu dahóodit'oh. 'Et ndun Korah dahoont'oh huwa Moses ch'az nedinja-un, 'enne cha 'en k'un'a ha hadla.

Yak'usda lanaditnine, 'enne tube hintsi' suli' 'ink'ez buba nahisda

¹² Lhk'ehsi' whe lhla na'aht'alh, 'et hoonts'i ndunne ooghu yasdukne 'aw whelhoniljut whe nohla' ha 'alh. 'Enne 'ants'i howa 'óodli-i teh noo duhúlt'oh. Dich'oh za soo ne'hududul'en. 'Ants'i kw'us too ooghu hooloh-i le' hint'oh. 'Et kw'us k'un'a ndulcho bubúlh nuts'i. 'Ants'i dak'et mai chun mai ooghu hooloh le' hint'oh. 'Ink'ez ooghih bulh 'ants'i há nahuyulhch'ulh le' 'únt'oh. Nat daházsai le' hint'oh. ¹³ 'Ants'i ndulcho tatsi nudútun le' hint'oh. Ndaí la dune buba hukwaya hooni-i, 'i huwus 'et ndunt'oh. Sum k'un'a lhtanahikulh le' hut'en. 'Et ndunt'ohne dune, 'enne soo tsalhgus t'es le' 'unt'oh-i, 'i 'ilhiz wheni 'et Yak'usda buba 'udun whulh'ai.

¹⁴ 'Et Enoch 'en whulh lhtak'ant'it Adam ts'u hainzut-un 'unt'oh, 'en ndunne dune, 'enne bughu nus hón'en whe ndutni, “Whunulh'en neMoodihti 'awet whusáinya! Oodune'ne, 'enne ts'iyawh ooch'e'ne, lhane k'et 'aw 'ubuts'olhto 'ait'oh, 'enne bubulh whusatiyalh. ¹⁵ Nyoonne

Yak'usda yit 'unt'ohne, 'enne ts'iyawh buba nahutiye. 'Enne Yak'usda yit 'unt'ohne, dahoont'oh hukw'un'a Yak'usda ch'az ne'ust'enne whuz un'a buk'ehóota'alh. 'Et ndunne Yak'usda yit 'unt'ohne, 'enne lubeshi 'ulh'enne 'uhint'oh. Nts'en'a khuni duts'un-i be hidulhyoh yahalhduk, 'et whuz un'a buba nahutiye!"

Yak'usda lanaditnine, 'enne njan dúhint'oh

¹⁶ Ndunt'ohne, 'enne tsanukhuni huldilhne, 'ink'ez whunílhcho whe buba dzoh hinli. Buyust'e nint'i ts'e hidulh. Khuni ncha-i be yahalhduk. 'Et whe hoonzoo hukw'un'a dune ghu yahalhduk 'et whe whuch'a nohotálhdoh hukwa hutit'elh.

¹⁷ 'Et hoonts'i ook'esi'ne, neMoodihti Jesus Christ ba whel'a'ne ndai khuni hiye yailhduk-i, soo cho oonaoolhni. ¹⁸ Nts'en'a la nohodani 'udek'ez whusaóotilts'ulh-un lhane neBá ook'oh ts'e huwudlohne whutaleh. Yak'usda ch'az nint'i ts'e 'et whuz un'a za hutidulh. ¹⁹ Ndunne, 'enne ndi yun k'ut whuba za 'uhint'oh. 'Enne dune lhch'az hunilht'i 'ink'ez Ndoni ooyit 'uhint'oh.

Soo cho Yak'usda bulh óoht'e'

²⁰ 'Et hoonts'i ook'esi'ne be nohba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be 'on nus ulhtus 'ududulhtsi. Ndoni 'en be tenadahdli. ²¹ Yak'usda ye nék'ensi'-i, 'i za bulh óoht'e'. NeMoodihti Jesus Christ ye te' ninzun-i, 'i be 'ilhiz ts'ukhoona'-un ts'uwhut'i, 'et za hukwa itóh'en.

²² Dune t'ebunoohzeh nts'en'a whe lhelhts'un un'a 'uhint'oh. Whulohne bugha te'nohzin. ²³ 'Et hoonts'i 'onghohne buba whenulhjut whe uboolhyih, kwun táhanabahle. Naih buyust'e t'aiznai, 'i hoonts'i oots'u doohni.

Yak'usda uzdólhti'

²⁴ 'Et 'awet mbe Yak'usda ch'az natil'ahne whuch'a nohghundli-un, 'ink'ez oots'u ha yánduz-i zih nenóhtalelh, 'aw be 'uk'ehóotalts'ulh-i yit. 'Et soo 'uk'enus hóont'i' whe whuz un'a nohba 'uwhutilelh. ²⁵ 'Aw 'en za Yak'usda whunih-un 'ink'ez neulhyis-un unli. 'Aw 'en za oots'u ha yánduz-i 'ink'ez k'us ncha-un 'unt'oh. 'Ink'ez 'en za k'únune'ul'en-un

'unt'oh. 'Ink'ez ts'iyaitsuk ando 'únt'oh-un 'unt'oh. 'Andit whuts'un 'ink'ez
'ilhiz wheni, whuz un'a 'uwhutát'elh. 'Et ndo honeh.

Revelation Be 'Udustl'us

1 Ndi khuni 'i Jesus Christ dune buba ts'et ha hónla-i 'unt'oh. Yak'usda yutl'a ídan'ai be 'ulhnane bunalhts'et ha hóokat ha. 'Awet nilhdukw daóotanelh-un, 'et huwun. Dulizas 'en dude 'ulhna-un John 'en yughe nílh'a'. ² John 'en Yak'usda ooghuni yughu yalhduk-un 'unt'oh. Jesus Christ ndet howu yailhduk-un huwun dune budáni', 'ink'ez ts'iyai hon'en-un, 'et cha ubudáni'. ³ Mbe ndi 'udustl'us yuk'uyalhduk-un 'ink'ez ndi nus be hoot'en-i khuni hidánts'one huyoontun de, tube 'uk'enus hoonzoo-un bughá whutalts'ulh, 'awet nilhdukw sulí 'et huwa.

Lhtak'ant'it-un dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, hadih 'ubulhni

⁴ Yun k'ut Asia ts'e Yak'usda ba lhtak'ant'it-un lhelhdun keyoh dune 'ilhunaoodúlhne, nohni si John nohts'o k'e'usges whe njan dudusni: Mbe la 'unt'oh 'ink'ez 'ant'e'-un, 'ink'ez whuz de tíyalh, 'en ye unzoo-i 'ink'ez nedzi bet whudizghel 'ink'ez lhtak'ant'i nududeh-i Yak'usda yuk'usda but 'unt'oh, 'enne cha ye unzoo-i 'ink'ez nedzi ba dóghel-i ooh't'e'.

⁵ Jesus Christ 'en cha whuz un'a 'unohúlhni. 'En 'unt'oh soo ts'ih'un un'a whunénulhtun-un unli. 'En 'uja 'udechoo whuzdli-un yaidlane toh dunadija-un 'unt'oh. Ndi yun k'ut lerwene k'une' bul'en. 'En nek'ensi' 'ink'ez duduzkai' be nelubeshi tunáyuzguz.

⁶ OoBá Yak'usda 'en ba lerwene 'ink'ez lubretne neyulhtsi. 'Ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni 'en dóti', 'ink'ez hoolhtus whe k'une' ne'ool'en. 'Et ndo honeh.

⁷ Whunulh'en! Kw'us toh whuz de tiyalh.

Ts'iyanne hiti'elh.

Mbene oola 'ink'ez ooke lugloo cho hikunúnilht'one,
'enne cha hiyutilh'elh.

'Ink'ez ndi yun k'ut lhelhdoh didowhne,
'en gha khuna hutitso.

'Et ndó tanelh, 'et ndó honeh.

⁸ NeMoodihti njan ndutni, "Si 'ust'oh Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udechoo whe' whudit'en-un 'ink'ez 'etsul 'uwhutánelh-un, 'en 'ust'oh.

Mbe usdli 'ink'ez 'ist'e'-un, 'ink'ez whusatíyalh-un 'ust'oh, 'ink'ez ts'iyai-i anus ulhtus-un 'ust'oh.”

John noo Patmos huyulhni, 'i k'ut 'adin'ai whe Jesus Christ in'en

⁹Si John nohulhutsin 'ust'oh. Dzoh nahdeh te si cha nohbulh dzoh nuszut. Yak'usda lerwe unli-un 'ink'ez Jesus Christ ooba howa whúlna' 'et hoonts'i neba whulh ínyin-un, si cha whuz un'a za nohbulh susyin. Yak'usda ooghuni be yáduk 'ink'ez Jesus Christ t'ehinoozeh huwa cha, 'et huwa ndi noo Patmos huyulhni-i, 'i k'ut 'ust'oh inle' whe, ¹⁰'et 'oh da' neMoodihti oodzin, 'et 'ants'i Ndoni bulh sulh wheóodande lé'usja. 'Et st'a ts'e dune tube yatilhduk, be ts'ujih-i k'un'a, 'et whudásts'o. ¹¹'Et njan ndutni, “Si Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udetso-un 'ink'ez 'udek'ez-un 'ust'oh. Ndet whunilh'en-un 'udust'l'us k'ut 'uk'é hoonges 'ink'ez lhtak'ant'it-un Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, yun k'ut Asia hudilh'is, 'enne ndi 'udust'l'us buts'o t'l'a yonlelh. Ndi bukeyoh hoozi' 'unt'oh: Ephesus, Smyrna, Pergamos, Thyatira, Sardis, Philadelphia, 'ink'ez Laodicea whuz cha.”

¹²Ndi khuni saniz de ts'e be yáduk-i dásts'o whe oots'u nasuz'a. Whuz nasuz'a whe ndi lhtak'ant'i-i be hoot'en-i nanusa'a-i gold be 'ulya, 'i tís'en. ¹³'Ink'ez nyoo lhtak'ant'i-i be hoot'en-i nanusa'a-i toh, Yinka Dune Ye' dult'oh-un 'et usyin. Oonaih ooke t'ayanaih-i, 'i be usda. Se gold bulh 'ulya-i, 'i be oots'i toh 'on doh whuya ye ts'udilh'oo. ¹⁴Ootsi 'ink'ez ootsigha' 'usbai gha k'un'a 'ulhyul, 'ink'ez yus k'un'a 'ulhyul. Oona 'ants'i kwun k'un'a tizdi doút'en. ¹⁵Ooke 'ants'i dulk'un t'eh tsáhazdan'ai-i ndoút'en. Ooghuni 'ants'i too natájilh lé'utni. ¹⁶Oola nailhni ts'un'k'us lhtak'ant'i sum 'i yoontun. 'Et saluzti 'i oozá huyan'a. Lhch'az ts'e ook'a hoonli. 'Ink'ez oonin sa ulhtus-i k'un'a be hóodat'en.

¹⁷Tís'en whe oobut dasúsai hukw'un'a nazts'ut. Dula nailhni ts'un'k'us 'i be sk'é dilni 'ink'ez 'usulhni, “Niljut íloh! 'Udechoo 'ink'ez 'udek'ez-un 'ust'oh. ¹⁸Khuna-un 'ust'oh. Dasúsai inle' 'ink'ez sunilh'en, 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khusna. 'Et ndo honeh! Hades 'ink'ez yats'adlah-un whulugli nudsle.

¹⁹Ndet la hon'en-un 'uk'é hoonges. Hoonli 'unt'oh-i 'ink'ez nduwhi hukw'elh'az nus dawhútanelh-un, 'et cha 'uk'é hoonges. ²⁰Ndi lhtak'ant'i sum snailhni slak'et in'en-i, 'ink'ez lhtak'ant'i nanusa'a-i gold be 'ulya-i be hoot'en-i cha, 'i ooghun whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et njan ndúhoont'oh:

Lhtak'ant'i sum 'i lhtak'ant'it-un Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne bulizas 'unt'oh. 'Ink'ez lhtak'ant'i be hoot'en-i, in'en-i, 'i lhtak'ant'it Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne 'unt'oh.”

Keyoh Ephesus dune Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne 'udechoo whe Jesus Christ 'ink'ez nohbulh dunene cha buk'ehtsi' inle', 'et whula dihtni, sba budóni'

2 “'Et keyoh Ephesus dune Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne bulizas 'en oots'ó k'einges:

Mbe la lhtak'ant'i sum nailhni oola k'et 'ink'ez lhtak'ant'i be hóot'en-i toh nuya-un, 'en njan ndutni:

²Noh'e'ut'en k'oh t'eeonuszun, noh'e'ut'en ulhtus-i cha. Nohba howa whulna' 'et hoonts'i whulh sahyin, 'ink'ez ndunne ntsi'ne 'aw bubulh óoht'e' 'ait'oh. Mbene la whel'a'ne na'dudil'ine, 'et hoonts'i 'alha' 'aw whel'a'ne luhíloh. 'Enne uboozílhdzai 'ink'ez t'ebunanzin whuts'itne 'uhint'oh.

³Soozi' gha soo cho whulh áhyin 'ink'ez 'aw hoonliyaz talhódahni whe tube 'iht'en 'et hoonts'i 'aw nélhnahtsil.

⁴'Et hoonts'i 'ilhughun whe 'uts'un un'a sba 'aht'oh. 'Udechoo Jesus Christ 'ink'ez nohbulh dunene cha buk'ehtsi' inle', 'et whula dihtni.

⁵'Et whunaoolhnih ndet nálhts'ut-un. Lht'ananahdaih 'ink'ez 'udechoo noh'e' ut'en-i nalhchoot. 'Aw lht'analhníhdil de, khuntsul nohts'un tísyalh 'ink'ez nyoo nohbe hóot'en-i nohghu naitáschulh.

⁶'Et hoonts'i 'ilhoghun hoonzoo-un, 'et whaht'i, Nicolas unidulhne bube 'ut'en oots'u dahni. Si cha tube whuts'u dusni whe' hoont'oh.

⁷Mbe 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, daja ubúlhni-un, 'en huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh. Mbene la 'ut'en ntsi'-i yuch'a' 'ulhdehne, ndi duchun oogha khutna-i oomai' huyoo'alh-un bugha óotas'alh. Ndi duchun 'i Yak'usda ookeyoh 'uk'enus hoonzoo-un, 'et whuniz ts'e nadán'a.”

**Keyoh Smyrna dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne,
noh'e'ut'en cha, be dzoh nahzut-i, 'ink'ez whe
télh'en-un cha, ts'iyawh t'eoonúszun, sba budóni'**

⁸“Et keyoh Smyrna dune Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne bulizas 'en oots'ó k'einges, njan ndudini:

Mbe 'udechoo-un 'ink'ez 'udek'ez-un, 'en dazsai inle', 'ink'ez nahítna', 'en njan ndutni:

⁹Noh'e'ut'en cha, be dzoh nahdeh-i, 'ink'ez whe télh'en-un cha, ts'iyawh t'eoonúszun. 'Et hoonts'i 'alha' hoonzoo' 'aht'oh. Ndunne nohch'az ditnine nduhutni, wheni lizwifne 'uts'int'oh, 'et hoonts'i lizwifne lhuhiloh. 'Enne ndun Satan huyúlhni-un, 'en oolugliz 'et whuch'e' hinli whe' hint'oh, 'et cha t'eoonúszun.

¹⁰Ndet la whe dzoh nutihzut-un, 'awet nilhdukw nohghu whutáts'ulh. Whénoohjut junih! Soo zúlhts'ai! 'Awet nilhdukw whulohne netsudule 'anohtilelh. 'Et whe ootáldzih. 'Et whunizyat dzin 'et dzoh nutihdeh. 'Et yaitahdlah whuts'un 'et nohba 'alha 'uhoont'oh za' hót'e'. 'Et hukw'elha 'ilhiz khutihnalh-un nohghá whuntas'alh. 'On 'un whuch'a oonúlhde, 'et cha nohgha whútas'alh.

¹¹Mbene 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája 'ubulhni, 'enne huyoozólhts'ai'. Mbene la 'ut'en ntsi'-i ch'a' nilhdene, 'et dune whúlh nat dahútitsah-un, 'i be 'aw hundódah 'ait'oh.”

**Keyoh Pergamos dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, se' 'ut'en
k'oh whulohkhun whula dihtni, sba budóni'**

¹²“Et keyoh Pergamos dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas 'en oots'ó k'einges. Ndi ndudini:

Mbe la saluzti lhch'az ts'e khundiyyin-i 'ut'i-un, 'en njan ndutni:

¹³Noh'e'ut'en k'oh 'ink'ez nts'e whaht'i-un t'eoonuszun. Ndet Satan ookw'uts'uzda cho dizti'-i 'us'ai-un, 'et whaht'i. Soosi', 'i dutsoo cho oohtun. Nts'e Satan whut'i-un 'ink'ez 'oh

da' ndun Antipas huyúlhni-un, 'en soozi' gha nohtoh hizilhghi. 'Et hoonts'i nohba 'alha' 'ust'oh-un 'aw whuts'ulhoodáhdlai.

¹⁴ 'Et hoonts'i oolohkhun 'uts'un un'a sba 'aht'oh. Whulohne nohtoh Balaam ooghuni 'i huyoontun 'et huwa. 'En 'unt'oh Balak hodalh'e'. 'En 'uja Israel oots'u haindene whubodalh'e' but 'uk'eltsi gha t'aih-i, 'i huyoo'alh 'ink'ez 'uyoonne ts'ekoo 'ink'ez 'uyoonne dune bulh cha ninta'hoot'ih whe uboolhgooh hukwa' 'ut'en.

¹⁵ Nohni nohtoh 'et cha Nicolas ooghuni oontunne hoonli. 'I tube oots'u dusni whe 'unt'oh.

¹⁶ Lht'ananahdilh! 'Et ndúlhahnel de khuntsul nohts'un tisyalh 'ink'ez saluzti szah hain'ai, 'i be ndunne Nicolas unidulhne, 'enne buch'az nedútasdahl.

¹⁷ Mbe la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, daja 'ubulhni, huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh. Mbene 'ut'en ntsi-i yuch'a' 'ulhdene, 'enne ndi 'ut'alh-i manna huyúlhni-i, 'i dune buch'a ntist'i-i, 'i whuloh bugha ítas'alh. 'Ink'ez tse dulyul-i cha bughá ntas'alh. 'Ink'ez ndi tse ook'ut 'andidi oozi' 'i ook'eitáguz. 'Aw dune boozii' t'ehinuszun. Ndun oogha ídilts'ut-un, 'en za t'eyuntázin.”

Keyoh Thyatira dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, whulohne tube tank'us ne'ut'enne, 'enne sba budóni'

¹⁸ “Et Keyoh Thyatira dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas 'en oots'ó k'einges. Njan ndudini:

Yak'usda ooYe' oona 'ants'i kwun k'un'a tizdi doút'en 'ink'ez ooke dulk'un t'eh unzoo-i doút'en, 'en 'utni:

¹⁹ Noh'e'ut'en t'enuszun, be lhk'ets'usi'-i, 'uyoonne la' 'aht'en, be nohba 'alha' uhoont'oh-i, 'ink'ez hoonli talhódahni. 'I 'ut'en 'udechoo whe' daht'en-un 'andit 'on nus soo 'aht'en. 'I cha ts'iyawh t'enuszun.

²⁰ 'Et hoonts'i hoontsool-unyaz whe sba 'uts'un un'a 'aht'oh. Nyoon ts'eke Jezebel nus hoo'en na'dudútni. Hubodulh'eh 'ink'ez se' 'ulhnane tank'us úbunilht'i. 'Uyoonne dune 'ink'ez

'uyoonne ts'ekoo bulh ninta'hoot'ih. 'Ink'ez 'uk'eltsi gha t'aih-i huyoo'alh hukwa' bulh'en. 'En ts'eke 'aw whuch'a lhnuzáhyoot.

²¹ Ndun ts'eke 'uyoonne dune bulh ninta'ut'ih-un, 'et 'etsul ooneh dúsni, 'et 'aw dudzi k'oh nalhe'yilel.

²² Soo zúlhts'ai, lili k'ut duntida'-un oogha óotas'alh. Mbene la dune yulh ninta'ut'ihne, 'enne cha nduhút'en-un, 'aw lht'analphonidulh de, dzoh nodideh-un bugha óotas'alh.

²³ 'Ink'ez ndun ts'eke buzkeh cha ubutisghan. 'Ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, ts'iyawh t'ehontázin, si 'ust'oh dune bubeni toh 'ink'ez budzi bet cha hoonli hukw'u nústa. 'Ink'ez 'ilhughun 'ahli whe noh'e'ut'en k'oh huwa nohba 'uk'elha whutiselh.

²⁴ 'Et hoonts'i nohni 'ink'ez 'uyoonne Thyatira whut'enne, ndun ts'eke ooghuni lhuhuyóotun de, 'ink'ez Satan be 'ut'en 'uk'enus yoo yo 'unt'oh-i, whuz un'a nduhutni, 'i cha t'ehinúszun de, nohdusni, 'aw 'on 'un howa whúlna'-un nohgha lhótuzas'al.

²⁵ 'Et hoonts'i whusatísyalh whuts'un, ndai 'ut'en unzoo-i 'ulh'en-i soo cho oohtun.

²⁶ Mbene la 'ut'en untsi'-i yuch'a' 'ulhdéhne 'ink'ez 'udek'ez whuts'un se' 'ut'en huyoontun de, 'enne lhelhdun keyoh whut'enne bumoodih hutileh-un, 'et bugha óotas'alh.

²⁷ Ndunt'oh-un lhuztih tuz be 'usbai k'un'a butso nutíyalh 'ink'ez lhent'us oosa' 'i k'un'a yanúbutiyuz. Whuz un'a 'et bughu tisdleh.

SBá si cha whuz un'a stl'a hón'ai. ²⁸ 'Ink'ez bundada' sum cha oogha yúntas'alh.

²⁹ Mbe 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája 'ubulhni, 'en huyoozólhts'ai'."

Keyoh Sardis dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, lhane dune 'uhutni, khahna whe 'aht'oh hutni, 'et hoonts'i yaidlane 'ahli whe 'aht'oh, sba budóni'

3 "Et keyoh Sardis dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas, 'en oots'ó k'einges. Njan ndudini:

Mbe Yak'usda lhtak'ant'i ndudeh-i 'ink'ez lhtak'ant'i sum cha nule-un, 'en 'utni:

Noh'e'ut'en k'oh t'eeonúszun. T'eeonuszun nohoozi' hooni, khahna hutni, 'et hoonts'i yaidlane 'ahli whe 'aht'oh.

²Yak'usda ba noh'e'ut'en 'aw soo lhe'ildzoo', 'et nawhus'ai. 'Et huwa soo cho huwahli! Whulohkhi 'ut'en unzoo-i nohbulh 'unt'oh, 'awet nilhdukw whe gak tileh. 'Inka 'ut'en unzoo-i cha 'on nus ulhtus 'ulhtsi.

³'Et huwa whunalhnih nts'en'a la ndi khuni dáhts'o 'ink'ez úlhchoot. Soo cho oohtun 'ink'ez lht'ananoohdilh! 'Et 'aw huwu lháhloh de, soo 'undunut'ih-un k'un'a nohgha óontaz'ilh. 'Ink'ez nts'owhúya 'uhunit'oh-un nohts'un tísyalh 'aw t'ewhuntutázhin.

⁴Whulohne nyulh 'unt'ohne Sardis whut'enne, whulohneyaz, 'enne 'aw dunaih lhuhudíhltsun. 'Enne 'ulhyul-i be hudilhts'i whe sulh nótidulh. 'Et huba soo' huldzoo' 'et huwa.

⁵Mbene la 'ut'en untsi'-i ch'a' 'ulhdehne, naih 'ulhyul-i be húdutalts'ilh. Ndi 'ilhiz ts'ukhuna-i be 'udust'l'us k'ut, 'aw buboozi' 'uk'u natoosges 'ait'oh. SBá 'ink'ez oolizas bulh 'enne bubut 'enne sch'e'ne hinli budutásnelh.

⁶Mbe 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája 'ubulhni, 'en huyoozólhts'ai.”

Keyoh Philadelphia dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dzoh nusahde-un soo whulh nudalhya', sba budóni'

⁷“'Et keyoh Philadelphia dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas, 'en oots'ó k'einges. Njan ndudini:

Ndun lubeshi ooghu hooloh-un, ts'ih'un 'unt'oh-un cha, 'ink'ez lerwe David oolugli na'a-un. Ndun dáha' da'aih-un, 'aw dune dana' do'alh 'ait'oh. 'Ink'ez dána' di'aih-un 'aw dune daha na'doo'alh 'ait'oh. 'En 'utni:

⁸Noh'e'ut'en t'enuszun. Whunulh'en dati 'udun 'udiztan-un nohbut neónus'ai. 'Ink'ez 'aw dune dána' dotan 'ait'oh. Be

ulhtus-i ntsool-iyaz aht'i, sghuni cha oohtun, 'ink'ez soози' 'aw oots'u lhoodáhdlai 'et huwa.

⁹Soo zulhts'ai, nyoonne Satan oolugliz whut'enne, 'enne lizwif hinli hutni 'et hoonts'i huwhuts'it whe' hutni, 'aw lizwif lhuhiloh. 'Aw nawh lhe'hoot'oh, nohghu bunúsdla 'ink'ez nohbut teni' hunilhdzun ubutiselh. 'Et huwa t'ehonózin nohk'esi' inle'.

¹⁰Nohdásni' dzoh nusahde-un soo whulh nudalhya'. Whuz un'a sk'une' zaht'en. 'Et huwa ndi yun k'ut ndulcho whe dune dzoh nutidoh-un whusaóotilts'ulh ubootáldzih ha. 'Et whutso whuch'a nanohtásdlelh.

¹¹Soo zúlhts'ai, khuntsul 'utisnelh whusatísyalh. Ts'ih'un 'aht'oh-un soo cho hoohtun. 'Et de whuch'a' whunílhde-un hukw'elha 'aht'en-un 'aw 'uyoonne nohgho hólhchoot 'ait'oh.

¹²Mbene la ndi 'ut'en untsi'-i ch'a' 'ulhdehne, ndunt'ohne sYak'usda oolugliz whucho whut'ah nain'a-i ubutiselh. 'Ink'ez 'aw tenálotisdulh. sYak'usda boozi', 'i buk'eyítasgus. 'Ink'ez sYak'usda ookeyoh whuti-un oozi', 'andit-un Jerusalem huwhutni, 'i cha buk'eyítasgus. Yak'uz ts'e sYak'usda oots'u ha ootilts'ulh. 'Ink'ez 'andit-i soози', 'i cha buk'eyítasgus.

¹³Mbe 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája 'ubulhni, 'en huyoozólhts'ai.”

Keyoh Laodicea dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, whulohne sghuni 'ants'i nohba 'unt'oh, sba budóni'

¹⁴“Et keyoh Laodicea dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas, 'en oots'ó k'einges. Njan ndudini:

Mbe la ndó honeh-un, 'ink'ez oonalh 'úwhut'en-un cha, 'ink'ez oot'a niuznintan-un cha 'ink'ez ts'ih'un un'a 'unt'oh-un cha. Ndi Yak'usda 'uyinla-i 'en 'udechoo whé' whudilh'en-un 'unt'oh, 'en 'utni:

¹⁵Noh'e'ut'en k'oh ts'iyawh t'eoonúszun. Nts'en'a Yak'usda ba 'aht'en-un, 'aw tube cha lhnáhk'uz 'ink'ez 'aw tube cha lhnúlhwus, soo cho náhk'uz k'us nulhwus 'et da' nohba hukwa' nooszin oole'.

¹⁶ 'Aw lhnáhk'uz cha 'aht'oh 'ink'ez 'aw lhnúlhwus cha 'aht'oh. Nulhwusyaz le' 'aht'oh. 'Et huwa sze whe n'un nohtisdzoh.

¹⁷ Lhe'dahni, 'Hoonzoo' ts'int'oh 'on nus cha hoonzoo ts'uja. 'Aw 'uyoo hoonliyaz ka lhe'uznízun,' dahni. 'Et dahit'oh dalhtsi' la ts'iyantsuk nohba nek'e' hoot'oh cha 'aht'oh. Teilh'en cha 'aht'oh. Whuzih'en cha 'aht'oh, 'ink'ez 'ust'et 'aht'oh.

¹⁸ Ndai gold kwun be 'on nus 'uldzoo' sul'i-i, 'i si sts'un óohket nohdusni. 'Et de la hoonzoo ooht'e'. 'Ink'ez naih 'ulhyul-i, 'i cha sts'un óohket. 'Et de la 'et dune oohle', 'ink'ez nohye 'ust'et 'ahli-un cha la hukwa yálhuzoohle'. Na yoo, 'i na k'et dúlhye, 'et de la soo hóoh'en.

¹⁹ Mbene la k'eke k'un'a buk'esi'ne, 'enne ts'iyawh khuni ulhtus-i be bubulh yasduk 'ink'ez ts'ih'un un'a nenábusdlih. 'Et huwa nohdzi ulhtus cho ulh'i 'ink'ez noheni náhandunoohlel.

²⁰ Soo zulhts'ai, dati susyin 'ink'ez dati dunuzkw'uz. Mbe sudits'o-un 'ink'ez sba dáha' dantan-un, ooghu datisyalh 'ink'ez bulh na'tist'ulh 'ink'ez didut cha sulh na'tit'ulh.

²¹ Mbe la ndi 'ut'en ntsi'-i ch'a' 'ulhdeh-un, skw'uts'uzda cho k'ut szih tidalh-un oogha óotas'alh. Whuz un'a Si cha cha whuch'a' nus de 'ink'ez 'uBá ookw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i k'ut oozih natl'a disda'.

²² Mbe la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája 'ubulhni, 'en huyoozólhts'ai'."

John ndo yak'uz 'ilho dati 'udun diztan whunilh'en

4 'Et hukw'elh'az whunus'en 'ink'ez ndo yak'uz 'ilho dati 'udun diztan whutís'en. 'Et 'udechoo yatilhduk-i duzústs'ai, 'ants'i be ts'ujih be yálhduk le' 'utni. "Ndiz sts'u dugha inyaih, 'ink'ez 'andit hukw'elh'az daóotanelh-un whúnyuntistun," sulhni. ² 'Et 'aho Ndoni bulh sulh wheóodande lé'usja. 'Ink'ez yak'uz kw'uts'uzda cho dizti'-i 'us'ai 'i k'ut 'ilhoghun yuk'usda, 'et whutís'en. ³ 'Ink'ez nyoon hukwusda-un 'ants'i tse dunízti'-i, jasper huyulhni, 'ink'ez carnelian tse cha, 'et ndoút'en. 'Ink'ez ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i ditni nayúgus-i, 'i oonayuzt'i, 'ants'i tse emerald huyulhni 'i ndoút'en. ⁴ Ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i oonat nat whunizyai 'on 'at dungghi kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i oonaidilhya. 'Ink'ez ndi kw'uts'uzda

cho dizti'-i nat whunizyai 'on 'at dine útso whudilhdzuhlne hik'u dilhts'i. Naih 'ulhyul-i be dune hinli. Gold nanizts'un-i butsi k'éyuzdla. ⁵Ditni oolhges, ditni cha, 'ink'ez lhai yaduk-i cha ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i oots'u haídukat. 'Ink'ez ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i oobut lhtak'ant'i be hoot'en-i dizk'un. 'I ndi lhtak'ant'i Yak'usda oonududeh-i, 'i 'unt'oh. ⁶'Et ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i oobut 'et bunghun whucho dizghel k'et too 'ants'i khe le' 'unt'oh, 'et whuz'ai le' hoont'oh. Lhum dant'oh la ookiúnt'en 'et ndó hot'en. Ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i ook'ut cha 'ink'ez oonat cha dunghi hoonliyaz 'usjiz-i, 'una za unli, bubut ts'e cha 'ink'ez but'a ts'e cha 'una bughu nizdla.

⁷Udechoo 'usjiz-i, 'i khuna-iti, lion, doút'en. Bulh nanki 'usjiz-i, 'i musdoosyaz doút'en. Bulh ta-i 'usjiz-i, 'i dune k'un'a oonin hoonli. Bulh dunghi 'usjiz-i, 'i 'ants'i tsibalyan ut'oh-i le' 'unt'oh. ⁸'I nyoo dunghi 'usjiz-i, 'ilho whe lhk'uta ye nut'o-i ooghu yuzdla. 'Ink'ez ndulcho whe 'una za unli ooyo ts'e cha. 'Aw 'ulhdzis 'ink'ez dzenis ibulh nalhuhulhyiz whe njan duhútni,

“Lubeshi ooghu hooloh-un,
 lubeshi ooghu hooloh-un,
 lubeshi ooghu hooloh-un,
 Yak'usda neMoodihti,
 'en ts'iyaitsuk anus ulhtus-un 'unt'oh.
 Mbe 'ant'e'-un, 'ink'ez 'unt'oh-un,
 'ink'ez whusatiyalh-un,” hutni.

⁹Ndun 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un, kw'uts'uzda cho dizti'-i usda-un, 'en ndowhi hoonliyaz 'usjiz-i, soo cho ne'hiduni', 'ink'ez hidilhti', 'ink'ez nenachail'en huyúlhni totsuk, ¹⁰'et ndunne nat whunizyane 'on 'at dine dune 'utso whudilhdzuhlne, mbe kw'uts'uzda cho dizti'-i k'ut usda-un, 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un, 'en hibut nacháhunuldulh, hits'u téni' hunilhdzun cha' hut'en. 'Ink'ez butsi k'éyuzdla-i hibut nehíninla, 'ink'ez 'uhutni,

¹¹“O neMoodihti nts'u ha 'ánduz, dínti', 'ink'ez ilhtus cha 'int'oh. 'I ts'iyawh 'et ndun ts'ídoni' huba soo 'íldzoo', ts'iyaitsuk 'inla 'et huwa. Nyun 'inla 'et huwa 'unt'oh, 'et whuz un'a hukwa' ninzun.”

'Udustl'us ook'u ne'úsguz-i, 'i Yak'usda be 'usbaiyaz yílhchoot

5 ¹Et whunus'en, mbe kw'uts'uzda cho dizti'-i yukusda-un, 'en nailhni ts'unk'us dula be 'udustl'us lhch'az ts'e ook'u ne'úsguz-i, 'ink'ez 'udustl'us lhyúnduniduz. 'Ink'ez lhtank'ant'it-un, 'et bune'dilhze. ²Et 'ilhoghun lizas soo ulhtus-un tís'en. 'Ink'ez tube cho njan ndutni, “Mbe soo 'uldzoo'-un, 'en ndi 'udustl'us yadáha' dutilhch'ulh 'ink'ez lhehaíduntidus?” ³Ndo yak'uz, k'us yun k'ut, k'us yun t'ah cha, 'aw 'ilhoghun soo lhé'ildzoo'-un hooloh ndi 'udustl'us yadáha' dutilhch'ulh k'us yuntilh'elh huba. ⁴'Ink'ez 'aw 'ilhoghun soo lhe'ildzoo' ndi 'udustl'us yadáha' dutilhch'ulh, 'ink'ez yuk'uyatilhduk k'us yuntilh'elh. 'Aw nahuyólhtelh 'ait'oh, 'et huwa tube huwose. ⁵Et 'ilhoghun 'utso whudilh dzulh-un, 'en 'usúlhni, “Intso iloh! Nilh'en Judah bulh didowhne bubukhuna-i cho, lion huyúlhni, mbe lerwe David ts'u haínzut-un, 'en 'uja ts'iyantsuk whuch'a' nilhde. 'En za soo 'úldzoo' ndi 'udustl'us yadáha' dutilhch'ulh, 'ink'ez ndi lhtak'ant'i be lhúnedilhze-i yadáha' dutilhch'ulh.”

⁶'Ink'ez ndet whutís'en tube sba hooncha. Ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i 'ink'ez ndi dunghi hoonliyaz 'usjiz-i, 'ink'ez 'utso whudilh dzulhne butoh, 'et 'usbaiyaz 'ilho hizilhghi-i doút'en 'et usyin. Oode lhtak'ant'i 'ink'ez lhtak'ant'i oona cha hoonli. 'I oona 'i 'unt'oh Yak'usda ooch'e' unli lhtak'ant'i nududeh-i. 'I ndi yun k'ut ndulcho whe whél'a'. ⁷Et 'usbaiyaz mbe kw'uts'uzda cho dizti'-i kusda-un, 'en nailhni ts'unk'us 'udustl'us yoontun-i, 'i yula k'éhayan'ai.

Yak'usda be' 'usbaiyaz 'aw 'en za soo 'uldzoo'

⁸Et ndi 'udustl'us yílhchoot ibulh, nyoo dunghi 'usjiz-i, 'ink'ez nat whúnizyane 'on 'at dine tso whudilh dzulhne cha, ndi 'usbaiyaz hibut nacháhunildil. 'Ilhoghun hinli whe nela be, be ts'ujun-i nuhúle, 'ink'ez tsets'ai gold unli-i, 'i dizk'un-i sooltsun-i bet whúdizbun. 'I ndi 'i 'unt'oh mbene Yak'usda ooch'e'ne butenadudli 'unt'oh. ⁹'Ink'ez 'andidi shun 'i hiyé whenijun whe njan duhutni,

“Ndi 'udustl'us itálhchulh

'ink'ez oodáha' datalhch'ulh 'et huba soo 'íldzoo'.

Dune nyozilhghi 'ink'ez 'uyoonne ts'iyanne didohne,

'ink'ez lhelhts'un un'a yalhdukne,

'ink'ez 'uyoonne dune,
 'ink'ez lhelhdun keyoh whut'enne cha,
 nyuzkai' be ts'iyawh Yak'usda ba naneonket, 'et huwa.

¹⁰'Ink'ez neYak'usda ba lerwene

'ink'ez lubretne nezilhtsi.

'Ink'ez ndi yun k'ut k'úne' ts'otil'elh ha uzdutáls'ilh.”

¹¹'Et njan whutís'en 'ink'ez whudásts'o ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'ink'ez hoonli 'usjiz-i cha, 'ink'ez 'utso whudilhhdzuhlne, 'enne cha, 'enne bunat lhane lizasne, 'enne whuz huldlai k'et 'aw buts'olhto 'ait'oh, ¹²'enne tube cho njan hultus whe duhútni,

“Ye ulhtus-i, hiye hoonzoo 'unt'oh-i,

be whútnih-i, 'ink'ez nut'i cha, be uzdzitzi'-i, 'ink'ez be
 hóot'en-i, 'ink'ez ts'uhoont'i' te bé ne'ts'ul'en-i,
 'usbaiyaz hizilhghi-i, 'en 'unt'oh ndowhi ts'iyawh
 huba soo 'úldzoo' whe uzdólhti'.”

¹³'Ink'ez ndai 'usjiz ndo yak'uz 'unt'oh-i, ndi yun k'ut cha, 'ink'ez ndi yun oot'ah ts'e cha, 'ink'ez dai la yatoo k'ut hoonli-i, 'enne ts'iyawh njan nduhútni whe ubudusts'o,

“Ts'uhóont'i' te bé ne'ts'ul'en-i,

be uzdzitzi'-i, be hóot'en-i,
 'ink'ez ts'iyantsuk ook'une' whut'en-i cha,
 mbe la kw'uts'uzda cho dizti'-i kusda-un,
 'ink'ez 'usbaiyaz hizilhghi-i cha,
 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni buch'e' yole'.”

¹⁴'Et nyoo dunghi 'usjiz-i, 'i 'utni, “'Et ndo honeh!” 'Ink'ez nat whunizyat 'on 'at dine 'utso whudilhhdzuhlne, hibut nacháhunildil 'ink'ez ndun 'ilhiz wheni khuna-un hits'u teni' nalhdzin.

'Udechoo 'udustl'us lhudildze-i

6 'Ink'ez nyoo 'udustl'us be lhídildze-i 'ilho 'i 'usbaiyaz yuts'u ha yálhch'ul 'et whutís'en 'ink'ez dunghi 'usjiz-i butoh 'ilhoghi 'i duzústs'ai. Ditni k'un'a 'utni 'ink'ez “'Anih 'ink'ez whunilh'en!” ni. ²'Et whunus'en 'ink'ez yeztli 'ulhyul-i tis'en. Mbe la yukusda-un k'aza nutun. 'Ink'ez ndai la netsi k'ustan-i nanizts'un-i, 'i ootl'a yílts'ut. Ts'iyanne ch'a' tilhdoh 'ink'ez whuch'a butálhdoh ha, 'et whuz whinya.

Bulh nanki 'udustl'us lhudildze-i

³Et bulh nanki 'udustl'us be lhídildze-i, 'i yudáha' dalhch'ul. 'Ink'ez bulh nanki 'usjiz-i, 'i 'utni dasts'o, “'Anih 'ink'ez whunilh'en!” ni. ⁴'Ink'ez 'uyoo yeztli, kwun k'un'a dúlk'un-i, whuz whelget. Mbe yukusda-un, 'en be ts'ih'un un'a lhts'un 'uts'int'oh-un, ndi yun k'ut whut'enne bughu hootálhchulh, 'et yutl'a hon'ai dune lhoohoogan ha. 'Ink'ez saluzti cho 'i ootl'a yánkez.

Bulh ta-i 'udustl'us lhudildze-i

⁵Ndet la bulh ta-i 'udustl'us be lhídildze-i yudáhaidalhch'ul. Ndi bulh ta-i 'usjiz-i dasts'o 'ink'ez 'utni, “'Anih, whunilh'en!” Whuz yutas'en 'ink'ez yeztli dulhk'us-i, 'i tis'en. Mbe yukusda-un, 'en bé ne'uldas-i, 'i oola k'ét yuzdla. ⁶'Ink'ez nyoo dunghi 'usjiz-i ootoh ts'e 'uwhutni, “Lhes ha núyeh-i oosa' 'ilho dizbun, 'i 'ilho sooniya denarius huyúlhni-i, 'i k'elha yutiz'ai. 'Ink'ez ta oosa' ndultsuk-i tl'o mai', barley huyúlhni-i, 'i 'ilho sooniya denarius, 'i k'elha yutiz'ai. 'Ink'ez khe be 'ut'es-i 'ink'ez ts'ekoo too' cha, 'i 'ohwhi khun te ninta'oolh'en junih.”

Bulh dunghi-i 'udustl'us lhudildze-i

⁷Et bulh dunghi-i 'udustl'us be lhídildze-i, 'i yudáha' dalhch'ul whe bulh dunghi-i 'usjiz-i 'et ndutni whe dást's'o, “'Anih 'ink'ez whunilh'en!” ⁸Whunus'en 'ink'ez yeztli 'ants'i bodande-i doút'en-i. 'Ink'ez yukusda-un booz'i, 'i be yáts'adlah-i huyúlhni. 'Et niz de yaidlane dilhts'i-un, Hades huwhútni-un, 'et buwhunilts'ulh. Ndi yun k'ut whut'enne hoontsool-unyaz, nedo k'oh, ¼ huwhutni-un, 'et 'uw hulcho-un ubuhutighan, 'et bughá whults'ut. Saluzti be, 'ink'ez dai, dada nudúzut-i, 'i cha, 'ink'ez chuntoh khuna-i, 'ohwhi be dune yahitádlah.

Bulh kwulai' 'udustl'us lhudildze-i

⁹Et ndet bulh kwulai'-i 'udustl'us be lhídildze-i yudáha' dalhch'ul whe mbene la Yak'usda ooghuni gha 'ink'ez highuni ghu yalhdukne dune ubanghanne buzul, 'enne loodel t'ah bubutís'en. ¹⁰Et tube cho njan

duhútni, “Nek'une' 'ul'en-un nyun lubeshi nghu hooloh-un, 'ink'ez ts'ih'un 'int'oh-un cha inli. Ndi yun k'ut mbene neanghanne dawhuldzoh neuzkai' gha buba nahutanyeh 'ink'ez neba k'utántnelh?” ¹¹ 'Ink'ez 'ilhoghun hinli whe 'ulhyul-i nahuyits'uz-i butl'a' húninla. 'Ink'ez 'ubuhútni, bubulh 'ulhnane 'ink'ez bubulhutsinke 'enne cha ts'iyawh 'enne buk'un'a za hubuhutighan, 'et lhaoodutanelh whuts'un, nahoolyis.

Bulh lhk'uta-i 'udustl'us lhudildze-i

¹² 'Et 'usbaiyaz 'et bulh lhk'uta-i 'udustl'us be lhidildze-i yudáha' dalhch'ul whutis'en whe khuntsul tube yun núkhisnai, 'ink'ez sa cha dulhk'us sulí', naih dulhk'us-i doút'en. 'Ink'ez 'ulhdzis ooza' cha, 'ants'i 'uskai' doút'en sulí'. ¹³ 'Ink'ez sum 'i cha yun k'ut nainkat. Ndi duchun, figs, mai' ntít'ai whutso nilhtsi ulhtus-i be yun nanukuk, 'et whuz un'a sum yun k'ut nainkat. ¹⁴ 'Ink'ez nts'en'a 'udustl'us lhenahinudus k'un'a, 'et whuz un'a yat'ah lhenawhuniduz 'ink'ez whuz un'a gak whuzdli'. Dzulh cha 'ink'ez noo te, ts'iyawh whuzdla-un 'udun neninkat.

¹⁵ Ndi yun lerwene, dune nchane, dune hoonzoo 'unt'ohne, lhuganne bumoodihne, dune ulhtusne, 'ulhnane ts'iyawh cha, 'ink'ez 'ulhnane bula naditnine, 'enne cha, 'enne ts'iyawh tse'an 'ink'ez dzulh toh tse t'ah, 'oh huntih'i. ¹⁶ 'Ink'ez 'uhutni, “Tse 'ink'ez dzulh tubulh nek'elhúhot'alh. 'Et de mbe kw'uts'uzda cho diziti-i kusda-un, 'en oonin 'ink'ez 'usbaiyaz ye húnilch'e-i, ch'a neúntoolh'i. ¹⁷ 'Alha' ye nebulh hunilch'e-i 'awet whudzin whusahóolts'ut. 'Aw 'ilhoghun hoonts'i whulh ooyin 'ait'oh.”

Israel ts'u haindene 144,000ne, 'enne buninta bube hoodat'en hutileh

7 'Et hukw'elh'az dine lizas ndi yun k'ut didun nódilhya whe ubutís'en. Ndi nilhtsi dunghi ndi yun k'ut 'ink'ez yatoo k'ut, 'ink'ez duchun cha, 'ohwhi ook'ut noolhts'i ha, 'et whuch'a k'oh húyoontun. ² 'Et 'uyoon lizas ndaz de ndo út'oh whe tís'en. Yak'usda khuna-un ye hóodalh'eh-i, 'i yi'alh. 'Et ndunne dine lizasne, 'ultus whe 'ubulhni 'enne yun 'ink'ez yatoo bulh ninta'hotálh'elh ha bughá whults'ut. ³ 'Et 'ubulhni, “Mbene la neYak'usda be 'ulhna unline, 'enne 'et Yak'usda ye 'e hóodalh'eh-i, 'i be buninta bube hóodat'en buts'u tilhtselh, 'et whutso ndi yun, yatoo cha, 'ink'ez duchun cha ninta'oolh'en junih!” ubúlhni. ⁴ 'Et dáltsukne buninta bube hóodat'en

suli'ne whudásts'o. Israel ts'u haíndene bubuzkeh, lhelhdoh didowhne, 'enne ts'iyawh 144,000ne hinli. 'Enne ts'iyawh buninta bube hoodat'en bubuhulhlsi.

⁵ Judah bulh didowhne ts'u haíndene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

Reuben bulh didowhne ts'u haíndene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

Gad bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

⁶ Asher bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

Naphtali bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

Manasseh bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

⁷ Simeon bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

Levi bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

Issachar bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

⁸ Zebulun bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

Joseph bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

Benjamin bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhlsi.

Ndunne 'ulhyul-i be dilhsts'ine

⁹ Et hukw'elh'az whunis'en 'ink'ez lhane dune, huldlai k'et 'aw 'ubuts'olhto 'ait'oh, 'enne ubunus'en. Lhelhdun keyoh whut'enne, lhelhdoh didowhne. Yinka dune'ne cha. Ts'iyawh lhelhsts'un un'a yalhdukne 'uhint'oh. 'Enne ts'iyawh kw'uts'uzda cho diziti-i 'ink'ez 'usbaiyaz hibut núdilhya. Ts'iyawh 'ulhyul-i nahuyits'uz-i be dune hinli 'ink'ez 'ul tl'otel, 'i nahídule.
¹⁰ Et 'enne tube cho 'uhutni

“NeYak'usda kw'uts'uzda cho dizti'-i kusda-un
'ink'ez 'usbaiyaz cha,

be uzdujih-i, 'enne buts'u ha hóolts'ut!”

¹¹ 'Ink'ez 'utso whudilhdzulhne, 'ink'ez dungghi 'usjiz-i cha, 'ink'ez lizasne cha, 'enne ts'iyawh ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i hinat núdilhya 'ink'ez hibut nacháhunildil 'ink'ez Yak'usda hits'u teni' nalhdzin. ¹² 'Ink'ez 'uhutni,

“Ndo honeh! Uzdólhti'.

Ye dizti'-i cha,

'ink'ez be whútnih-i,

be ts'ílhtus 'ink'ez nut'i cha,

be musi ts'utni cha,

'ink'ez be uzdizti'-i,

'ohwhi neYak'usda ooch'e' yole' 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni.

'Et ndo honeh!”

¹³ 'Awet 'ilhoghun 'utso whudilhdzulh-un, 'en 'usúlhni, “Ndunne 'ulhyul-i be dilhts'ine, mbene whe' hint'oh? 'Ink'ez nts'ez de ha hándil?”

¹⁴ 'Et 'udúsni, “SMoodih nyun t'eeonínzun.” 'Et 'usúlhni, “Oh de soo 'uk'enus dune dzoh nuhutidoh, whutoh tehudulya. 'Ink'ez 'usbaiyaz buz kai' be dunaih tunáhuyuzguz 'ink'ez 'ulhyul sul'i.

¹⁵ 'Et huwa Yak'usda ookw'uts'uzda cho dizti'-i hinat núdilhya.

'Ink'ez dzin 'ink'ez 'ulhdzis ibulh hilugliz whucho hiba ne'ut'en.

'Ink'ez ndun ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i yuk'ut usda-un,

'en butoh 'unt'oh 'ink'ez bughu tileh.

¹⁶ 'Aw 'on 'un buyelhé'tilhts'ul

'ink'ez 'aw 'on 'un ta'hósda 'ait'oh.

'Aw sa zul niz cha 'uhoot'e' buk'eidodi 'ait'oh,

'ink'ez 'aw tube cho buba whunoolwus 'ait'oh.

¹⁷ 'Et huwa 'ubinla, 'usbaiyaz kw'uts'uzda cho dizti'-i butoh 'unt'oh,

'en bughu tileh whe butso tiyalh

'ink'ez ndi too 'ilhiz wheni ook'u ts'ukhuna-i,

'i ts'un 'úbutileh.

'Ink'ez Yak'usda bunatsul too' ts'iyawh buna k'et yúnaitilhдох.”

Bulh lhtak'ant'i 'udustl'us lhudildze-i

8 'Et 'awet 'usbaiyaz ndi búlh lhtak'ant'it 'udustl'us be lhidildze-i yudáha' dalhch'ul whe sadzi lhóohoolcho ha' hunit'o whe 'et 'uwuhldzo at'en, 'et yak'uz t'eoodánel.

²Lhtak'ant'ine lizasne Yak'usda but núdilhyane ubutís'en. 'Ink'ez lhtak'ant'i be ts'újih-i, 'i butl'a yánkat.

³'Et 'uyoon lizas kwuntsit be nut'a-i, gold be 'ulya-i na'a, whusainya 'ink'ez loodel but usyin. Bet yudutálhk'un-i sooltsun-i lhai hitl'a indzai. 'I ndi Yak'usda ooch'e'ne butenadudli, 'i bulh loodel, gold be 'ulya-i, 'i k'ut néyoooleh ha. Ndi loodel 'i kw'uts'uzda cho dizti'-i but yuzkai. ⁴Ndi kwuntsit be nut'a-i sooltsun-i oolut 'ink'ez ndunne Yak'usda ooch'e'ne butenadudli 'i bulh, ndun lizas oola k'et ts'e Yak'usda ts'un whe dúkat. ⁵'Et ndun lizas kwuntsit be nut'a-i yílhchoot 'ink'ez loodel k'ut kwun 'i be yudilhbun. 'Ink'ez yun k'éyilhkat. 'Ink'ez khuni lhai, 'i be taooditni-un, ditni dutni cha, ditni oolhges cha, 'ink'ez yun cha núkhisnai.

⁶'Et ndunne lhtak'ant'ine lizasne, lhtak'ant'i be ts'ujih nulene, huye tijih wheni lhaháduja.

'Udechoo be ts'ujih-i yé' dija

⁷'Et 'udechoo lizas be ts'ujih-i yé' dija, 'ink'ez 'indloo tsan 'ink'ez kwun 'i 'uskai' bulh 'unt'oh-i, 'i yun k'ehíyilhkat. 'Et ndi yun k'ut whuduchun $\frac{1}{3}$ 'i dánk'un. 'Ink'ez yun whut'an niyilh-i ts'iyawh cha dánk'un.

Be ts'ujih-i bulh nanki-i yé' dija

⁸'Et lizas bulh náne-un be ts'ujih-i be 'udija. Dzulh cho ndult'oh-i kwun be dizk'un-i yatoo k'ut tahúyalh'uz. 'Et yatoo $\frac{1}{3}$ 'i 'uskai' za suli'. ⁹Yatoo k'ut khuna-i $\frac{1}{3}$ 'i yaidla. 'Ink'ez ts'i cho nukat-i $\frac{1}{3}$ 'i cha musai suli'.

Bulh tane be' ts'ujih-i yé' dija

¹⁰'Et bulh táne lizas be ts'ujih-i be 'udija. 'Ink'ez sum cho yak'uz ts'e halts'ut. Be nekwunult'a-i k'un'a dizk'un 'ink'ez 'ukoh $\frac{1}{3}$ 'et 'uwuhltsuk-un hukw'eílhts'ut. 'Ink'ez too yun ts'u há nusuli-un k'ut cha. ¹¹Ndi sum,

'i wormwood, 'i boozi'. Ndi boozi' ts'ulki', 'i huyúlhni. 'Ink'ez too ⅓ 'i wormwood, 'i sulí'. 'Ink'ez dune lhane ndi too hik'eyaídla, ts'iyawh ts'ulki' sulí 'et huwa.

Bulh dunghi be ts'ujih-i yé' dija

¹²'Et lizas bulh dinene be ts'ujih-i be 'udija whe dzenis ooza', 'ulhdzis ooza' cha, 'ink'ez sum cha ts'iyawh ⅓ 'i 'ohwhi oot'a'aznai. 'I ts'iyawh dulhghus sulí'. 'Et huwa dzenis ⅓, 'ulhdzis cha ⅓ tsahólhghus sulí'.

¹³'Et yat'ah ts'e 'ilhoghun lizas 'oh whúya ut'o, 'et nus'en, 'ink'ez soo 'ultus-un whe njan ndutni, “Nohni ndi yun k'ut dilhst'ine, 'uk'enus hoontsi'-un nohts'u hóokulh, 'uk'enus hoontsi'-un nohts'u hóokulh, 'uk'enus hoontsi'-un nohts'u hóokulh, ndunne tane lizasne be ts'ujih-i be 'awet hiye tǔjih 'et huwa!”

Bulh kwulai' be ts'ujih-i yé' dija

9 'Et bulh kwulane lizas be ts'ujih-i be 'udija, 'ink'ez sum ndus de yun k'élts'ut, 'et whunus'en. 'En ndi tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un whulugli, 'en ootl'a yílts'ut. ²'Ink'ez njan tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un whudáha' dan'ai. 'Et 'ants'i yoh be oonulwus-i cho k'un'a lhut nyus de ha nílido. 'I be dzenis ooza' cha 'ink'ez yat'ah 'i bulh ndulcho whe tsahólhghus sulí'. ³'Et tulk'us cho lhut tahaíndil 'ink'ez yun k'eíndil. Ndi tulk'us cho nts'en'a hukwa' ninzun ne'tit'en-un, 'et ooghá whulst'ut. Ndi scorpion, ndi yun k'ut nts'en'a hukwa' ninzun te ne'ut'en 'i k'un'a. ⁴Ndi tulk'us cho 'i khuni hitl'a dánla yun k'ut tl'o ha núyeh-i, k'us ha núyeh-i, duchun te, 'ohwhi ninta'yólh'en junih huyúlhni. Mbene dune Yak'usda ye 'e hóodalh'eh-i buninta buk'uhoolohne, 'enne za ubundólhdah huyúlhni. ⁵'Ink'ez ubutighan-un oogha lhuhoalts'ulh. 'Ants'i kwulai' sanun 'et tube cho dzoh nuboolhdzut. Ndi scorpion huyulhni ubooget-un whuz un'a hukw'e húduntida'. ⁶'Oh de dzin whusahóolts'ut de, 'et dune whe yahitadlah-un hukwa' huntitalh 'et hoontsi' 'aw nahohó'alh 'ait'oh. Yahitadlah-un tube hukwa' huntizilh 'et hoontsi' 'aw yahódlah 'ait'oh.

⁷Ndowhi tulk'us cho 'ants'i yeztli dune lhutigan ts'e tilh'az duhóotat'en. Ootsi k'eyuzdla gold doút'en-i, 'i ootsi k'éuzdla. 'Ink'ez oonin 'i cha dune nin doút'en. ⁸Ootsigha', 'i cha ts'ekoo tsigha' doút'en, oogho, 'i cha

khuna-iti, lion huyulhni, ooghoo 'et ndoút'en. ⁹'Ink'ez lhuztih dzoot ni'dilya-i hiyé dilhts'i. 'Ink'ez oots'unt'a' 'i cha 'ants'i yeztli lhai 'ilghooh-i dune lhugan ts'u tilghaz 'et ndutni. ¹⁰'Ink'ez ooche 'ants'i scorpion che ndoút'en. 'Ink'ez ooche be 'ooget 'ink'ez ook'ewhúnduda. 'Et dune kwulai' sanun dune ubundoolhda-un, 'et ooghá whults'ut. ¹¹'Ink'ez tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un whulizas 'en bulerwe unli. 'En Hebrew buk'un'a Abaddon huyulhni, 'ink'ez Greek buk'un'a Apollyon be húyoozi.

¹²'Et 'awet 'udechoo 'uk'enus hoontsi'-un whe hóolts'ut. Soo zúlhts'ai, nawh 'uk'enus 'on nus hoontsi'-un whuz de hóolts'ulh.

Bulh lhk'uta be ts'ujih-i yé' dija

¹³'Awet bulh lhk'utane lizas be ts'ujih-i be 'udija. 'Ink'ez loodel gold be 'ulya-i, Yak'usda but 'uskai-i, 'i loodel dunghi oode yinli-i, 'i bez 'uwhutni.

¹⁴Bulh lhk'utane lizas be ts'ujih nutún-un, 'en 'uts'utni, “Ndunne dine lizas 'ulghelne 'ukoh whucho Euphrates huwhútni-un, 'enne bula nadontnih.”

¹⁵'Et ndunne dine lizasne nts'owhuya 'uhunit'oh, ndet dzin, ndet sanun, 'ink'ez ndet yus k'ut, 'et wheni lhahúdt'oh ndi yun k'ut dune $\frac{1}{3}$ 'enne uboohooghan ha bula huditni. ¹⁶Ndunne lhuganne yeztli k'udilhts'ine, 200,000,000ne hinli, 'et 'uhultsuk-un whudásts'o.

¹⁷Njan hoos'en-un, 'et yeztli cha 'us'en. Mbene la yuk'udilhts'ine, lhuztih dzoot ni'dinla-i kwun le' 'unt'oh dulk'un, duldzan-i 'ankw'us dulh'us le' 'unt'oh-i, 'ink'ez sulphur k'un'a dultl'uz 'i be húdilhts'i. 'Ink'ez yeztli ootsi 'ants'i khuna-iti, lion tsi dó nat'en. 'Ink'ez ooze ts'e kwun, lhut, 'ink'ez sulphur 'ohwhi oozá ha idukat. ¹⁸Ndi ta hiye dzoh nutideh-i, 'i be ndi yun k'ut dunene $\frac{1}{3}$ ne, 'enne yahadla. Ndi kwun 'ink'ez lhut, 'ink'ez sulphur 'i yeztli oozá haidankat-i, 'i hik'eyaídla. ¹⁹'Et yé ulhts-i ooze cha, 'ink'ez ooche cha, whuz de ha idukat 'et huwa. Ooche 'ants'i tl'ughus doút'en 'ink'ez 'utsi oola ndunin'ai. 'I be dune hundílhdaih.

²⁰'Onghohne dunene, ndi hiye dzoh nutideh-i ye k'eyáhladlalne, 'enne dahút'en la 'aw lht'anahonídulh. 'Enne 'awhuz ntsi'-i nududeh-i hits'u teni' nilhdzun 'et huwa. 'Ink'ez 'uk'eltsi-i, gold, silver, dulk'un t'eh, tse, 'ink'ez duchun be 'ulya-i, nduwhi 'uk'eltsi-i hoos'en cha 'unt'oh, lhe'dústs'o cha 'unt'oh, 'ink'ez nulhúsyoh cha 'unt'oh, 'ohwhi hits'u teni' nilhdzun-un, 'etsul lhe'hinel. ²¹Dune hughan, 'ink'ez huduyun, k'us dune

'ink'ez ts'ekoo bulh ninta'hut'ih-un, k'us 'uhundunut'ih-un, 'et ts'iyawh whuch'a lht'analhonídluh.

'Uyoon lizas ncha-un 'udustl'usyaz 'i nuyúlhchoos

10 'Ink'ez 'uyoon lizas ncha-un ndus de yak'uz ts'e hainya-un tis'en. Kw'us toh 'unt'oh 'ink'ez ditni na'úlhgus-i ootsi k'ut na'ánguz. Oonin dzenis ooza' doút'en 'ink'ez ooke 'ants'i kwun doút'en. ²'Ink'ez 'udustl'usyaz 'i nulhchoos. Nailhni ts'e duke be yatoo k'edit'ez, 'ink'ez 'intl'us ts'e duke be yun k'edit'ez. ³'En lizas ncha-un soo khuna-iti lion dulgho, whuz un'a 'udija. Soo hanyih ibulh lhtak'ant'i ditni 'udija. ⁴Lhtak'ant'i ditni 'udija whe, 'awet 'uk'lune' tisguz. 'Et ndus de yak'uz ts'e sulh yáztisduk. 'Et 'usúlhni, “Lhtak'ant'i ditni daja dija-un, nyunch'oh za t'eoonónzin, 'aw 'uk'ehonges junih!”

⁵'Ink'ez ndun lizas ncha-un yatoo 'ink'ez yun k'ut usyin-un, 'en yak'uz ts'e dudilni nus'en. ⁶'Et yak'uz 'ink'ez ndai la 'et hoonli-i, yun 'ink'ez ndai la ook'ut wheyoonli-i, yatoo 'ink'ez ndai la ootoh wheyoonli-i, mbe la 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un ts'iyawh 'uhoonla-un, 'en boози' be lizas ncha-un njan ndutni 'awet neóodinzut! 'Aw 'on 'un huba oolh'e' 'ait'oh. ⁷'Et hoonts'i ndun bulh lhtak'ant'it lizas 'awet ndet dzin be ts'ujih-i be 'udutinelh whe Yak'usda whe' hoont'oh hooyoh-un lhaóodutatnelh. 'Et whuz un'a Yak'usda dude 'ulhna nus hoo'enne, 'enne 'et huwun ubudáni' inle'.

Ndi 'udustl'usyaz 'i John yan'al

⁸'Et whutsoda' yak'uz ts'e sulh yalhduk-un whudásts'o doo cha za sulh yatilhduk 'ink'ez 'utni, “Ndun lizas yatoo 'ink'ez yun k'ut usyin-un oots'inyalh 'ink'ez 'udustl'us nuyulhchoos-i, 'i ilhchoot.”

⁹'Ink'ez lizas ooghu nusya 'ink'ez 'udusni, “De' 'udustl'us stl'a ilhchoos.” 'Et 'usulhni, “Nah! Ilhchoot 'ink'ez 'in'alh! Mbut ba ts'ulki' tileh, 'et hoonts'i nze 'et ts'ihnatl'uz k'un'a mba tilki.” ¹⁰Lizas 'udustl'us oola k'ehayischooz 'ink'ez us'al. Tsást'ai whe ts'ihnatl'uz k'un'a sba lhki. 'Et whésno whe sbut bet ts'uwhulki' suli'. ¹¹'Ink'ez 'usulhni, “Lhane dune, lhawh didowhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez lerwene cha, doo cha za 'enne bughun nus hon'en-un bubudóni' huba' hoont'oh.”

Nane oonalh 'uhoojane

11 'Et doo cha ti'oghazilh be 'únduna'ooldzih-i duchun le' 'unt'oh, 'i stl'a idantan 'ink'ez lizas 'et usyin 'ink'ez 'utni, “Dudinyaih 'ink'ez Yak'usda oolugliz whucho, loodel cha 'ohwhi bunduná'oolhdzih. 'Ink'ez lugliz whucho Yak'usda ts'u teni' nilhdzunne, 'enne cha bubolhto. ²'Et hoonts'i lugliz whucho whuzih tse whunalhtun-i ba n'az ts'e, 'et 'aw whundulhe'zolhdzih. 'Et 'udun yun k'ut whut'enne bughá whunt'ai whe' hoont'oh. 'Ink'ez ndi yun k'ut Yak'usda ookeyoh whuti, 'et dit whunizyat 'on 'at nat sanun (42) 'et 'ants'i buba' hoonli whe ndulcho 'et 'uhutidulh whe' hoont'oh. ³'Et ndunne nane sba oonalh 'óohoojane, doso dulhk'us-i be húzke, 'enne 1,260 dzin 'et nus hótien-un, 'et butl'a óotis'alh. ⁴Ndunne nane, 'enne nanki duchun, olive huyúlhni, 'ink'ez nanki be hoot'en-i, neMoodihti, ndi yun k'ut whuYak'usda oobut nánuyuz'a-i hinli whe' hint'oh.” ⁵Ndunne oonalh 'óohoojane ubundólhdah hukwa' 'ut'enne, kwun buza ha dutinulh 'ink'ez buch'az ditnine gak hubuhutilhtselh. 'Et 'ink'ez mbe ubundólhdah hukwa' ninzun-un, whuz un'a hizoolghelh huba' hoont'oh. ⁶Ndunne nane, 'enne ndo yat chan ch'a whudána'huduta'alh buba' hoont'oh. Nus hoohoo'en whutoh 'et 'aw nalhótihlhel 'inka. 'Ink'ez ndi too 'i cha 'uskai' hitilhtselh. 'Ink'ez ndi yun k'ut hukwa' huninzun totsuk hiye dzoh nutideh-i nudútizut, 'et nduhóot'en ha butl'a hóolts'ut.

Ndunne nane bunalh 'úhoojane 'ubuhuzilghhi

⁷'Awet ndunne nane bunalh 'úhoojane dune bulh yáhalhduk-un, 'etsul 'uhudíja de, khuna-iti ntsi'-i tsa k'et whucho whutl'ah hooloh halget-i, bubulh lhútigan, buch'a' tilhdoh, 'ink'ez bubutuzilghelh. ⁸'Ink'ez buzi, keyoh whuti, 'ilhoghun ti 'et yun hútilhtelh. Njan keyoh whuti mbene la Ndoni buyudindane, 'et huwhútini, njan keyoh 'i keyoh Sodom 'ink'ez yun k'ut Egypt huwhutni. 'Et neMoodihti tulalhgus k'ehíyilhti inle'. ⁹'Et ndunne dune, lhelhdoh didowhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez lhelhdun keyoh whut'enne cha, ndunne buzi tat dzin 'on 'at lhoohoolcho dzin ubuhuntilh'elh. 'Ink'ez 'aw dune 'abutilhtelh-un butl'a hóohoo'alh 'ait'oh. ¹⁰'Ink'ez ndi yun k'ut whut'enne hoohootát'e' 'ink'ez huwhuntálhni. 'Ink'ez lhts'e' hutildulh. Ndunne nane nus hoo'en dazsaine, 'enne dzoh nunéhulhde hutni 'et huwa.

Ndunne oonalh 'uhoojane dune hubanghane dunahudidil

¹¹ Tat 'on 'at lhoohoolcho dzin inle' whe Yak'usda ooyiz be ts'ukhuna-i buye ídilt's'ut 'ink'ez dunahudit'az. Mbene ubunalh'enne tube hunílhjoot.

¹² 'Ink'ez ndus de yak'uz ts'e 'ultus whe 'uwhudija, “Ndiz áh'us!” ni. 'Ink'ez buch'az ditnine bunalh kw'us k'ut yak'uz ts'e whe hán'az.

¹³ 'Et 'oh whuya 'uhunit'oh whe za tube yun núkhisnai. 'Ink'ez keyoh whuti 1/10 'et nawhúnit'ai. 'Et yun núkhisnai whe 7,000ne dune higan. 'Et 'onghohne tube whéhunuljut 'ink'ez yak'uz whuYak'usda, 'en hidálhti'.

¹⁴ 'Et whúlh nat-un 'uk'enus hoontsi'-un whe hóolts'ut. Soo zilhts'ai whulh tat-un 'on nus 'uk'enus hoontsi'-un 'a whe whuz de hóolts'ulh.

Bulh lhtak'ant'i be ts'ujih-i yé' dija

¹⁵ 'Et 'awet whúlh lhtak'ant'it-un lizas be ts'újih-i be 'udíja. 'Et yak'uz ts'e lhane tube njan duhutni,

“Ndi yun k'ut lerwene bukeyoh neMoodihti 'ink'ez ooChrist, buch'e' whuzdli'.

'Ink'ez 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni lerwe tileh.”

¹⁶ 'Et nat whunizyat 'on 'at dine 'utso whudilhdzuhlne Yak'usda but dukw'uts'uzda cho dizti'-i k'udilhts'ine, 'enne Yak'usda but nachahunildil 'ink'ez hits'un teni' hunalhdzin. ¹⁷ 'Ink'ez 'uhutni,

“O Yak'usda neMoodihti 'uk'enus ulhtus-un inli.

Mbe inli, 'ink'ez mbe 'ant'e',

'ink'ez mbe whuz de tíyalh-un inli.

Ndai be ílhtus-i cho ílhchoot 'ink'ez lerwe inle' 'et huwa.

Musi nts'uyútni.

¹⁸ 'Udun yun k'ut whut'enne huhunílch'e

'ink'ez be húnilch'e-i 'awet whusahóolts'ut.

'Ink'ez yaidlane buba nahutideh-un whusahóolts'ut.

'Ink'ez nye 'ulhnane nus hoo'enne 'ink'ez nch'e'ne,

'ink'ez mbene la nyoozi' enuljutne,

ntsoolne 'ink'ez nchane cha,

'enne ts'iyawh buba 'uk'elha whutaleh.

'Ink'ez mbene ndi yun k'ut dune ninta'ant'enne,

'enne cha gak ubutilhtselh.”

¹⁹'Et Yak'usda oolugliz whucho yak'uz whuz'ai-un whudáha' dankez. Nyoo chunkelh dizti'-i, 'i bet khuni neba lhaáidinla-i, ndi nanki tse k'ut 'uk'u néyuzguz-i, 'i bé dizdla, 'i cha nyo oolugliz whucho nul'en. 'Ink'ez ditni oolhges cha, tube tawhúditni, ditni dutni cha' whutni. Yun nukhútna, 'ink'ez 'indloo tsan nincha-i cha nanánkat.

'Awet ndo yat'ah ts'e huwa 'ít'en-un, 'et whe hóodiltsai

12 'Awet ndo yat'ah ts'e huwa 'ít'en-un, 'et whe hóodiltsai, ts'eke oonaih 'ants'i sa ts'u hainduz-i doút'en, 'i be dune unli. Ooketl'ah 'et 'ulhdzis ooza' 'us'ai. 'Ink'ez whunizyai 'on 'at nanki sum 'i ootsi náyuzt'i. ²'Ink'ez ts'oodun bulh 'unt'oh. Ka' dutni 'awet ts'oodun whutileh. ³'Ink'ez doo cha 'uts'un un'a ndo yat'ah ts'e huwa 'ít'en-un, 'et whe hóodiltsai. Whunulh'en tl'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i dulk'un, lhtak'ant'i ootsi 'ink'ez whunizyai cha oode únli. 'Ink'ez lhtak'ant'i ootsi, 'i 'ilho whe lerwe ootsi k'éyuzdla-i doút'en, 'i butsi k'éyuzdla. ⁴Duche be ndo yat'ah sum $\frac{1}{3}$ 'ohwhi ndus de ha yáldhil 'ink'ez yun k'éyilhdil. Nyoon ts'eke 'awet ooyaz whutáleh-un, 'en yubut usyin, soo ts'oodun whuzdli ibulh yutilhnoh 'et hukwa. ⁵'Ink'ez ts'eke duneyaz sulhtsi. 'En ndi yun k'ut lhelhdoh didowhne, ts'iyawh lhuztih tuz be k'une' butil'en. Ooyaz 'en Yak'usda 'ink'ez ookw'uts'uzda cho dizti'-i whuz whe húyalhti. ⁶'Ink'ez ts'eke chuntoh ts'e whetsélhya. 'Et Yak'usda yuba lhaóodilhdzun-un, 'et usda. 'Et whe 1,260 dzin 'et 'uwuldzoh, 'et ya'alh-i be ooghu tidleh.

Satan yak'uz tenahinino

⁷'Ink'ez yak'uz whelhónigan. Michael 'ink'ez dulizas te tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i ch'az nehúndil. 'Ink'ez ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i, dulizas te buba nch'az nehúnindil. ⁸'Aw tl'ughus khuna-i k'un'a núlget 'ink'ez oolizas te, 'aw whuch'a lhe'híldoh. 'Ink'ez yak'uz hudilhts'i-un whuch'a buhunízyoot. ⁹'Ink'ez ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i ncha-un, 'en téhinino. Ndi 'uda' whutl'ughus, netsudule 'ink'ez Satan huyulhni. Ndi yun k'ut ndulcho whe dune nana'ah-un, 'en 'unt'oh. Oolizas tubulh ndi yun k'ébuhuninyoot.

¹⁰'Et ndo yak'uz ts'e tube cho njan nduhudija,
 “'Awet be 'uzdutijih-i, 'ink'ez be ts'ilhtus-i,

'ink'ez Yak'usda lerwe unli-un,
 'ink'ez ooChrist moodih tileh-un whusahóolts'ut.
 Netsudule mbe la neulhutsinke buk'eho'alh-un,
 'en ndi yun k'éhininyoot 'et huwa.
 Netsudule 'en 'ut'en Yak'usda but uzyin whe dzin
 'ink'ez 'ulhdzis ibulh neulhutsinke buk'u whulh'aih-un.
 11 'Usbaiyaz buzkai' be,
 ndi khuni Yak'usda ghu yalhduk-i cha,
 'i ndowhi ts'iyawh whe netsudule ch'a' humilhde,
 'ink'ez 'aw hukw'elha yahitadlah-un whelhuhuniljut.
 12 'Et huwa yak'uz whut'ine 'ink'ez Yak'usda oonimbali
 whucho t'ah dilhsts'ine,
 nohni ts'iyawh whunúlhni!
 'Et mbene ndi yun k'ut dilhsts'ine yatoo k'ut cha nohni ts'iyawh
 'uk'enus hoontsi'-un nohgha whutalts'ulh.
 Netsudule ndus de nohghu ninya tube hunilch'e.
 T'eeoninzun ooba nilhdukw suli' 'et huwa.”

Ts'eke dzoh nahuyulhdzut-un

13 'Et nyoo tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i ndus de ha hínanyoot
 t'ewhunanzin whe, 'et nyoon ts'eke duneyaz ooyaz suli'-un, 'en tube dzoh
 nuyulhdzut. 14 'Et hoontsi'i ndun ts'eke tsibalyan cho oots'unt'a' nanki
 ootl'a yáncat. 'I be keyoh dune luhóot'i ts'e usda-un whuz ntoot'a ha.
 'Et tat yus k'ut 'on 'at lhoohoolcho 'et ya'alh-i be ooghudli whe tl'ughus
 khuna-i k'un'a nulget-i, 'i ch'a 'et usda'. 15 'Ink'ez tl'ughus khuna-i k'un'a
 ts'eke ts'un too lhai oozá hayangoo. 'I be si nyoon ts'eke too bulh tóolt'ah
 ninzun ha. 16 'Et hoontsi'i ndi yun ts'eke yula 'uja. Yun lhch'az 'uja 'ink'ez
 ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i too oozá hayangoo-i, whuz 'ajul.
 17 'Ink'ez ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i tube ts'eke bulh húnilch'e,
 'ink'ez nyoon ts'eke oots'u hainzutne bubulh útigan ha butsu'ú whelget.
 Yak'usda ubudani'-un hik'une' 'ut'en 'ink'ez Jesus Christ ghu yalhduk-i,
 'i cha huyoontun, 'enne 'uhint'oh.

Khuna-iti ntsi'-i tooz haki

13 'Et yatoo k'ut taba susyin whe khuna-iti ntsi'-i tooz haki whe tís'en. Lhtak'ant'i ootsi únli 'ink'ez whunizyai oode únli. 'Ink'ez ndi oode whunizyai lerwe butsi k'éyuzdlai-i doút'en, 'i ook'eyuzdla. 'Ink'ez 'ilho whe ootsi khuni Yak'usda ch'a yalhduk-i ook'u néyusguz.

²Ndi khuna-iti ntsi'-i tís'en-i 'ants'i chuntoh boos cho, leopard huyúlhni, 'i doút'en. Ooke 'i cha sus ke doút'en. 'Ink'ez ooze 'ants'i khuna-i cho lion, 'i ooze 'et ndó hot'en. 'Ink'ez nyoo tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i whe úlhtus-un cha, kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'ink'ez ts'iyantsuk k'une' oot'en ha, 'et ts'iyawh yutl'a hónla. ³Ootsi 'ilho 'i tube ka sulí' l'é'unt'oh. 'I gha dazsai sba l'é'unt'oh. 'Et ooka whuzdli-un nahooje'. 'Et ndi yun k'ut ndulcho whe huwa' hi'en 'ink'ez ndi khuna-iti ntsi'-i hiyuntizdil. ⁴Ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i, khuna-íti ntsi'-i k'une' oot'en ha yugha óonin'ai-un, 'en hits'un teni' nalhdzin. Ndi khuna-iti ntsi'-i, 'i cha hits'un teni' nalhdzin 'ink'ez 'uhutni, “Ndi khuna-iti ntsi'-i 'aw yundult'oh-i hooloh. 'Aw yulhóoganne hooloh.”

⁵Ndi khuna-iti ntsi'-i tooz haki-i, 'i hooncha-un cha howu yalhduk 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhduk, 'et wheni ooze ooghá whults'ut. Dit whunizyat 'on 'at nat sanun (42) 'et ndúwhuldzoh whe k'une' oot'en ha ooghá whults'ut. ⁶Yak'usda ch'az yawhénilhduk. Oonimbali whucho cha whuch'az yawhénilhduk, 'ink'ez ndunne yak'uz dilhts'ine, 'enne cha, 'et ts'iyawh buch'az yawhénilhduk. ⁷Mbene Yak'usda ooch'e'ne, 'enne bubulh lhútigan 'ink'ez buch'a' tilhdoh, 'et ooghá whults'ut. Lhelhdoh didowhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez lhelhdun keyoh whut'enne, 'enne k'úne' butil'en ha ooghá whunt'ai. ⁸'Ink'ez ndi yun k'ut dilhts'ine, 'enne ts'iyawh ndi khuna-iti ntsi'-i hits'un teni' huntilhdzil. Ndun 'usbaiyaz 'udechoo ndi yun 'uhóolya whuts'un 'uda' lháoodint'oh hizilhghi, 'enne ndi 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni ts'ukhuna-un be 'udustl'us k'ut buboozi' 'uk'u lhíguzne, 'enne 'uhint'oh.

⁹Mbe la 'udits'one hoochozólhts'ai'.

¹⁰Mbe 'uyoonne 'ulhna 'ubulhtsi-un,
didutch'oh cha whuz un'a za 'ulhna tileh.

Mbe saluzti be dune ughan de,
didutch'oh cha saluzti be datitsah whe' hoont'oh.

'Et huwa Yak'usda ooch'e'ne, ndi 'et mbene hiye 'alha' ninzun-i 'ink'ez hoonli talhohodini, 'et 'uwhúlhni.

'Uyoo khuna-iti ntsi'-i yun ts'u hálget

¹¹ 'Et doo cha 'uyoo khuna-iti ntsi'-i 'et yun k'ut nyus de úlgwulh whe tis'en. 'Usbaiyaz k'un'a nanki oode unli 'ink'ez tl'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i k'un'a yalhduk. ¹² Ndun 'udechoo khuna-iti ntsi'-i, ye k'une' 'ut'en-i whuz un'a ts'iyawh yubut 'et ndut'en. 'Ink'ez ndi yun 'ink'ez yuk'ut whut'ine cha ndun khuna-iti ntsi'-i dazsai inle' 'ink'ez naje'-i, 'i hits'un teni' nilhdzun 'ubulhsti. ¹³ 'Ink'ez ndi bulh nanki khuna-iti ntsi'-i hooncha whe hóodat'en tene'út'en. Dune nalh ndus de kwun yun k'éyilhukuk 'et cha ndut'en. ¹⁴ Ndi bulh nanki khuna-iti ntsi'-i, 'i 'udechoo-i khuna-iti ntsi'-i nalh lhat te huwa 'it'en tene' 'út'en ooghá whunt'ai, 'et whe ndi yun k'ut whut'enne nabuna'ah. Nyoo khuna-iti ntsi'-i saluzti be ka sulí' inle' 'ink'ez hana' ndi yun k'ut whut'enne 'i ook'eyíltsi-i 'uhooleh 'ubulhni. ¹⁵ 'Ink'ez ndi 'uk'eltsi-i 'usjiz yutilhtselh, 'et ooghá whults'ut. 'Et de khuna-iti ntsi'-i ook'eyíltsi yalhduk cha yulhsti. 'Ink'ez mbene ndi 'uk'eltsi 'aw hits'un teni' noolhdzin 'ait'ohne, 'enne ts'iyawh bubuhooghan, ni. ¹⁶ Ntsoolne 'ink'ez nchane cha, hoonzoo 'unt'ohne 'ink'ez tel'enne cha, 'ink'ez 'ulhnane 'ink'ez oola naditnine cha, 'enne ts'iyawh nailhni bula k'us buninta te whe hóodat'en 'ubulhsti. ¹⁷ Mbene bube hóodat'en, k'us khuna-iti ntsi'-i boozí', k'us ndi be oolto-i boozí' be 'i buninta k'us nailhni ts'un'k'us bula 'aw 'uk'u lhuhooguz de, 'aw 'uhoket 'ink'ez 'e' hoket 'ait'oh.

¹⁸ Ndi 'i be ts'úwhunih-i, mbe la beni hooni-un, 'en ndi khuna-iti ntsi'-i boozí' yolhto huba' hoont'oh. Dune oozí' 'unt'oh. Ndi 'i lhk'uta lhk'uta lhk'uta (666) 'uyulhni.

144,000ne neBá boozí' buninta buk'uneyusguz, 'enne Yak'usda be' 'usbaiyaz hizih nudilhya

14 'Et soo zúlhts'ai, dzulh Zion huyulhni-i, 'i k'ut 'usbaiyaz usyin tís'en. 144,000ne neBá boozí' buninta buk'unéyusguz, 'enne hizih nudilhya. ² 'Ink'ez ndus de 'uwhútni. Too najilh-i le' whutni. 'Ink'ez ditni, tube dutni k'un'a le' 'utni. 'Ink'ez nela be, be ts'újun-i be 'ujunne, 'i cha dásts'o. ³ 'Et kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'ink'ez nyoo dunghi 'usjiz-i,

'ink'ez 'utso whudilhduhne cha, 'enne bubut 'andidi shun be hújun. Ndi shun yodool'ehne hooloh. Ndunde 144,000ne ndi yun k'ut nabuhonketne, 'enne za ndi shun huyodutil'eh. ⁴Ndunde, 'enne ts'ekoo bulh ninta'ut'ihne lhuhíloh, oot'a lhe'asnaine 'uhint'oh 'et huwa. 'Enne 'uhint'oh 'usbaiyaz nuya te totsuk huyununúdilh. Dune toh naooketne' 'uhint'oh. Yak'usda 'ink'ez 'usbaiyaz 'enne 'udechoo buch'e'ne hinli. ⁵'Ink'ez buze 'aw whuts'it-i hooloh. 'Alha' Yak'usda kw'uts'uzda cho dizti'-i yuk'usda 'en but 'aw whe tank'us 'uhint'oh-un bughu hooloh.

Tane lizasne, 'enne 'uhudíja

⁶Et doo cha 'uyoon lizas ndo yat nut'o whe nus'en. Ndi yun k'ut whut'enne, lhelhdun keyoh whut'enne, lhelhdoh didowhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez ts'iyanne, 'enne ndi khuni unzoo-i 'ilhiz 'unt'oh-i, 'i ghun budutánelh, 'et huba ndun lizas ndi khuni 'et yudilh'ai. ⁷'Ultus whe ndutni, “Yak'usda bé nulhjut 'ink'ez dúlhti'. Dune ba nahutiyeh-un 'awet 'oh whuya há' hunit'o 'et huwa. Yak'uz 'ink'ez yun k'ut, yatoo 'ink'ez yun ts'u hainli-un cha, ts'iyawh 'uhoonla, 'et huwa oots'un teni' nulhdzun.”

⁸'Ink'ez 'uyoon lizas yunit'oh 'ink'ez 'en cha njan ndutni, “Keyoh whuti Babylon 'awet musai whuzdli', musai whuzdli!! Nyo keyoh whuti soo nint'i whe 'uyoon dune bulh ninta'ut'ih, ts'ekoo too' k'un'a lhelhdun keyoh whut'enne bube yulhnaí.”

⁹Et bulh tane lizas bubunit'oh. Dultul whe njan ndutni, “Ndi khuna-iti ntsi'-i 'ink'ez ook'eyiltsi-i cha, mbene la yuts'un teni' nilhdzunne, 'ink'ez buninta k'us bula k'ut bube hóodat'en de, ¹⁰dich'oh cha Yak'usda ye húnilch'oh-i ts'ekoo too' k'un'a ulhtus-i, 'i hititnelh. Ndi lubot ts'ekoo too' k'un'a ulhtus-i dizbun-i, whuz un'a ndi Yak'usda ye húnilch'e-i be dizbun. 'Et mbene khuna-iti ntsi'-i hits'un teni' nilhdzunne, 'enne Yak'usda oolizasne 'ink'ez 'usbaiyaz bunalh kwun 'ink'ez sulphur huyúlhni dizk'un, 'et 'i be dzoh notideh. ¹¹Ndi huye dzoh nudeh-i whulut, 'ilhiz wheni ndo whedújoot. Mbene ndi khuna-iti ntsi'-i 'ink'ez ook'eyiltsi-i hits'un teni' nilhdzunne 'ink'ez buninta k'us bula k'ut bube hóodat'enne, mbene 'et ndut'enne, 'enne dzenis 'ink'ez 'ulhdzis ibulh nalhotilhyiz.” ¹²Et hoonts'i Yak'usda ooch'e'ne, Yak'usda dughuni netl'a idan'ai howa whulna' hoonts'i whulh huzyin whe Jesus Christ ooba 'alha' yint'ohne, 'enne 'uhint'oh.

¹³ 'Et ndo yak'uz ts'e 'usuhútni, “Ndi 'uk'inges, 'andit whuts'un mbene neMoodihti t'einínzun whe yahadlane, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bubulh 'úhooja.” Ndoni, “A,” ni. “'Ut'en 'uhalh'en-un, 'inka nahutilyis. 'Ink'ez dahít'en-un bube 'ut'en unzoo-i bubulh yutikulh.”

Ndi yun k'ut ha' nukat-un 'awet whusahónzut

¹⁴ 'Et whunus'en whe kw'us 'ulhyul-i tís'en. 'Ilhoghun dune ye' doút'en-un, 'en ndi kw'us yuk'usda. Ootsi k'éyuztan-i gold 'unt'oh, 'ink'ez tl'o be 'út'as-i khundiyyin-i nutun. ¹⁵ 'Et 'uyoon lizas lugliz whucho tenínya 'ink'ez soo 'ultus whe kw'us kusda-un dúyulhni, “Nyoo be 'út'as-i, 'i be 'int'as. 'Awet 'utant'us-un whusahóolts'ut. Ndi yun k'ut ha' nukat-un 'awet whusahónzut 'et huwa.” ¹⁶ 'Inka kw'us kusda-un nyoo be 'út'as-i yun k'ut ye whe whunint'az. 'Et ndi yun ndulcho whe 'ada' hont'az.

Yak'usda ye húnilch'oh-i

¹⁷ 'Et yak'uz whulugliz whucho, 'et 'uyoon lizas tenínya. 'En cha be 'út'as-i khundiyyin-i nutun. ¹⁸ 'Et doo cha 'uyoon lizas 'en loodel ts'u haínya. 'En kwun k'une' 'ul'en-un unli. Nyoon be whút'as-i khundiyyin-i nutún-un, 'en soo 'ultus whe njan ndúyulhni, “Nyoo be 'út'as khundiyyin-i, 'i be 'int'as 'ink'ez ndi yun k'ut mai oochun bulh oonujin-i nisch'iz-i ooninyin. 'Awet nizt'ai 'et huwa.” ¹⁹ 'Et 'awet ndun lizas dube whút'as-i be ndi yun k'ut hont'az 'ink'ez mai oochun bulh oonujin-i nayalhdzoo. 'Ink'ez njan tse cho ook'ut ha hóokai-un, 'et ndi mai 'ayalhkat, 'ink'ez ke yit ndi mai yuk'ununya whe ootoo' oots'u ha yútsus 'et hukwa. 'Et ndi Yak'usda ye húnilch'oh-i 'unt'oh. ²⁰ 'Et keyoh whuti whan 'az, 'et njan ts'ekoo too' 'ul'en-un whuz'ai, 'et mai hik'u núdilh 'ink'ez 'uskai' oots'u ha yíjul. Yeztli ooze yuzdla-i 'et 'uskai' ta'dikhulh suli'. 'I 200 miles at'en, 'et 'uwhulyiz.

Lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i, 'i Yak'usda ye húnilch'oh-i be dizbun

15 'Et doo cha yat'ah 'udun whe hóodat'en-un whutis'en. Hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en-un. Lhtak'ant'i lizasne, 'enne ndi Lhtak'ant'i 'udek'ez hiye dzoh nuzut-i be óonujut-i nahúyule. 'I be Yak'usda ye húnilch'e-i lhaóodutanelh. ² 'Et doo cha, yatoo whucho dizghel 'ants'i khe

le' 'unt'oh, kwun ootoh hoonli, 'i doút'en-i tis'en. Mbene la ndi khuna-iti ntsi'-i, ook'eyíłtsi-i, 'ink'ez be hóodat'en, 'ink'ez ndi be 'óolto-i boozi' ch'a' nilhdene, ndi bunghun whucho dizghel k'ut nódilhya. Nela be ts'ujun-i Yak'usda ooch'e' unli-i, 'i nahúyule. ³Moses 'en Yak'usda be 'ulhna-un, 'ink'ez 'usbaiyaz bulh buyun 'i be hújun. Ndi shun njan ndutni,

“NeMoodihti Yak'usda 'on nus ulhtus-un inli.

Nye' 'ut'en ncha 'ink'ez oogha 'ít'en.

Yak'usda ooch'e'ne bulerwe inli.

Nye' 'ut'en k'oh ts'ih'un 'ink'ez 'alha 'uhoont'oh.

⁴O neMoodihti mbe nye lhúntilhjut

'ink'ez nyoozi' lhedutálhti'?

'alha' 'i be nyunch'oh za lubeshi ooghu hooloh-un inli.

'Udun keyoh whut'enne ts'iyawh whusahátidulh

'ink'ez mbut nts'un teni' huntilhduz.

Dune ba nahinyeh-un 'awet hooltsai 'et huwa.”

⁵Et hukw'elh'az whunus'en 'awet yak'uz ts'e Yak'usda oolugliz whucho whut'ah, Yak'usda ooghuni chunkelh be dizdla-i ook'ut nimbali whucho 'us'ai, 'et dáha' dankez. ⁶'Ink'ez ndunne lhtak'ant'i lizasne lhtak'ant'i dune ye dzoh nudeh-i huyilelh whe lugliz whucho tehúnindil. Naih dizti'-i lhyul 'ink'ez be hóodat'en be húdilh'ts'i. 'Ink'ez but's'i toh 'on do se gold unli-i be tsuhudilh'oo. ⁷'Et nyoonne dunghi khuna-i 'usjiz-i, butoh 'ilho lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i gold unli-i, Yak'usda 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un, ye húnilch'oh-i be dizbun, 'i lizas lhtak'ant'ine butainínla. ⁸'Ink'ez Yak'usda oots'u ha yánduz-i 'ink'ez yé ulhtus-i oolut 'i be lugliz whucho whudizbun. Lhtak'ant'i dune ye dzoh nudeh-i lhtak'ant'i lizasne nahúyule-i, lhaóodutatneh whutso lugliz whucho dune daóoya' 'ait'oh.

16 'Et whudasts'o nyooz de lugliz whucho ts'e 'uwhutni, tube' whutni 'ink'ez lhtak'ant'i lizasne bubulh yatilhduk whe njan ndutni, “'Ahdulh 'ink'ez ndi oosa' nanizts'un-i Yak'usda ye húnilch'oh-i be dizbun-i ndi yun ook'ut nadulhkuk!”

'Udechoo oosa' nanizts'un-i

²'Inka 'udechoo lizas ndi oosa' nanizts'un-i yun k'ut naidílhkat. Mbene dune ndi khuna-iti ntsi'-i bé hoodat'en-i 'ut'ine, 'ink'ez ook'eyíłtsi-i ts'u

teni' nilhdzunne, 'enne ndai la yun k'ut naidílhkat, 'i be ntsi'-i 'ink'ez ooba' whuninzun-i be ndunne dune buka whehúnilhjut.

Bulh nanki oosa' nanizts'un-i

³'Et bulh nane lizas dude oosa' yatoo k'ut naidílhkat. 'Ink'ez ndi yatoo 'ants'i dune dazsai-un buzakai' doút'en suli'. 'Ink'ez ndi la toot khuna-i ts'iyawh yaidla.

Bulh ta-i oosa' nanizts'un-i

⁴'Et bulh tane lizas dude oosa' 'ukoh ts'iyawh 'ink'ez yun ts'u ha nusuli-un cha, 'ohwhi k'ut naidílhkat. 'Ink'ez too ts'iyawh 'uskai' suli'.

⁵'En lizas za njan nduti whe dusts'o,

“O neMoodihti ts'ih'un 'int'oh.

Nyun 'int'oh 'ink'ez nyun 'ant'e'

'ink'ez lubeshi ooghu hooloh-un inli.

Whuz un'a huba nahizínya 'et huwa.

⁶Ndunne Yak'usda ooch'e'ne

'ink'ez mbe nus hoo'enne buba ha nghan.

'Et huwa khuna-iti ntsi'-i unidulhne,

'enne 'uskai hootnai' ha buba' yínla.

Njan 'et whuch'a honílhde 'et huwa.”

⁷'Ink'ez loodel ts'e 'uyoon yatilhduk whudusts'o whe ndutni,

“Yak'usda neMoodihti,

ts'iyan whanus 'ultus-un inli.

'Alha 'uhoont'oh! Nyun ts'ih'un un'a

'ink'ez 'alha' hukw'un'a dune ba nahinyeh.”

Bulh dunghi oosa' nanizts'un-i

⁸'Et bulh dine lizas dude oosa' dzenis ooza' k'ut naidílhkat. 'Ink'ez dune kwun be buka nóduilk'un ha ooghá whunt'ai. ⁹'Ink'ez kwun tube núlwus-i be buka nódizk'an. 'Ink'ez Yak'usda boozi' hidulhyoh yalhduk. 'En ye úlhtus-i be ndowhi dune ye dzoh nudeh-i hoonli 'et huwa. 'Ink'ez 'aw lht'anahonídluh 'ink'ez 'aw lhuhidílhiti'.

Bulh kwulai' oosa' nanizts'un-i

¹⁰Et bulh kwulane lizas dude oosa' khuna-iti ntsi'-i ookw'uts'uzda cho diziti'-i yuk'usda-i k'ut naidílhkat. 'Ink'ez ookeyoh lerwe unli-un ndulcho whe tsahólhgus whuzdli'. 'I gha tube hukw'e húnduda k'et dutsoola hiduna'alh. ¹¹'Ink'ez Yak'usda yak'uz usda-un, 'en hidulhyoh yalhduk. Stabe buka whunduda 'i be bubulh 'últ's'ulh 'et huwa. 'Ink'ez dahút'en-un 'aw whuch'a nalhehídulh.

Bulh lkh'uta-i oosa' nanizts'un-i

¹²Et bulh lkh'utane lizas dude oosa' 'ukoh whuti-un Euphrates huwhútni-un, 'i k'ut tayálhkat. 'Ink'ez too hooloh suli'. 'Et whe nyoonne lerwene ndaz de ha tídulhne, 'oh whéya lhuhutidulh 'et wheni 'et buba 'uhóonla. ¹³'Ink'ez tl'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i, 'ink'ez khuna-iti ntsi'-i, 'ink'ez whuts'it whe nus hóo'en-un tane hult'oh nudúdeh-i ntsi'-i, dulkw'ah doút'en-i, buzá ha yandil 'et whutís'en. ¹⁴Ndowhi netsudule oonudúdeh-i 'unt'oh, whe huwa 'ít'en tune' 'ut'en. Yun k'ut ndulcho whe whulerwene 'ilhubootálelh. Yak'usda whanus 'ultus-un oodzin, 'et dzin, 'en bulh lhútigan 'et wheni lhadútneh.

¹⁵“Soo zúlhts'ai, 'undunut'ih-un k'un'a whuz de níz'ilh. Mbene 'ahoolhyiz khudline 'ink'ez dunaih lhadilhdzunne, 'enne 'et nduhút'en de, 'aw 'ust'et nohooya' 'ait'oh 'ink'ez bube 'ust'et óot'en 'ait'oh, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh.”

¹⁶Et Hebrew bughuni k'un'a Armageddon huwhútni-un, 'et wheni netsudule oonudúdeh-i ndi yun k'ut whulerwene 'ilhubohozdla.

Bulh lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i

¹⁷Et bulh lhtak'ant'itne lizas dude oosa' ndo tazai k'uz naidílhkat. 'Ink'ez ndo yak'uz whulugliz whucho kw'uts'uzda cho diziti'-i 'us'ai ts'e, whuz 'uw'hultus 'uw'hútni, “'Awet lhaóoduja!” ¹⁸'Ink'ez tawhúditni, ditni 'ink'ez ditni cha oolhges, 'ink'ez hooncha whe yun núkhisna. Ndi yun k'ut dune whúzdi' 'et whuts'un 'aw ndulcho-i be whuz un'a yun nulhúkhusnai. ¹⁹'Ink'ez ndi keyoh whuti tawh lkh'eonkat. 'Ink'ez 'udun keyoh whut'enne bukeyoh whuti, 'oh cha nawhúnankat. 'Ink'ez nyoo keyoh whuti Babylon,

'et cha Yak'usda whunalni, 'ink'ez Yak'usda ye húnilch'oh-i, ts'ekoo too' k'un'a ulhtus-i, 'i yugha ítalhdzoh 'inka. ²⁰'Et 'ink'ez noo ts'iyawh cha hooloh suli', 'ink'ez dzulh cha hooloh suli'. ²¹'Ink'ez ndus de yak'uz ts'e 'indloo tsan nincha-i cho, 'i dune k'ut naílhtan. 'Ilho 'indloo tsan 100 lbs 'et 'uldaz. Ndi 'indloo tsan be óonujut k'et 'i gha dune Yak'usda hiyulh huyih.

Ts'eke 'ul'en-un khuna-iti ntsi'-i soo dulk'un-i, 'i k'usda

17 'Awet ndunne lhtak'ant'i lizasne lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i nulene, bubulh 'ilhoghun sghu ninya 'ink'ez 'usulhni, “'Anih ndun 'uk'enus 'ul'en-un, lhat-un too kusda-un, ooba nahisda-un whúnyuntistun. ²Ndi yun k'ut whulerwene bubulh nínta' 'ut'ih. 'Ink'ez ndi ye nínta' 'ut'ih-i 'ants'i ts'ekoo too' k'un'a, 'i be ndi yun k'ut whut'enne bube inílhnai' le' 'uja.”

³'Et Ndoni be dune lhuhóot'ih ts'e soolhti. 'Et njan whunus'en, ts'eke khuna-iti ntsi'-i soo dulk'un-i, 'i k'usda. Yak'usda hiyulh huyih khuni, 'i khuna-i ntsi'-i ooyust'e ndulcho whe ook'eyusguz. Lhtak'ant'i ootsi unli 'ink'ez whunizyai oode únli. ⁴Dulk'un-i 'ankw'us dulhk'us-i 'ink'ez soo dulk'un-i, 'i ndun ts'eke ye usda. 'Ink'ez gold 'ink'ez tseyaz dunizti'-i, 'ink'ez kw'usul dunizti'-i cha, 'ohwhi be núdilhtsi'. Lubot gold unli-i, 'i nuyúka. Ndai ndi yun k'ut whut'enne tank'us whudutsun te bubulh ne'húst'en-un 'ink'ez bube 'ut'en ooba' whuninzun-i, 'i be ndi lubot dizbun. ⁵Ooninta 'et oozí' 'uk'usguz, 'ink'ez ndiz un'a njan ndutni,

Whe' hoont'oh hooyoh Babylon uncha-un,

'ul'enne buloo 'ink'ez ndi yun k'ut 'uk'enus hoontsi'-un cha whuloo, ni.

⁶'Et ndun ts'eke tís'en. Jesus ba yaidlane 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne bubuzkai' 'i be tanísnai', 'us'en whe sba hooncha k'et 'aw sba 'alha' lhe'hóot'oh.

Ts'eke 'ul'en-un 'ink'ez khuna-iti ntsi'-i daja ni whe 'utni-un

⁷'Et lizas 'usúlhni, “Di ha mba hooncha? Ndun ts'eke, 'ink'ez ndi khuna-iti ntsi'-i lhtak'ant'i ootsi unli 'ink'ez whunizyai oode únli k'usda, 'et ooghun whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et nyudutásnelh. ⁸Ndi khuna-iti ntsi'-i nalh'en-i, 'i 'ant'e' inle' 'ink'ez 'andit hooloh, 'ink'ez tsa k'et whucho

whutl'ah hooloh-un whuz de ha tǐlgwulh 'ink'ez nts'e la musai tileh ts'un tilgwulh. 'Ink'ez ndi yun 'udechoo 'ulya whuts'un, ndunne ndi yun k'ut whut'enne, ndi 'ilhiz ts'ukhuna-i be 'udustl'us k'ut, 'i k'ut 'aw buboozi' 'uk'u lhíguzne, ndi khuna-iti ntsi'-i 'ant'e' inle', 'ink'ez 'andit hooloh, 'et hoonts'i hoonli 'unt'oh, 'enne huyan'en de buba hootácha.

⁹Mbe beni whúnih-un njan huwu nuni noozut. Ndi lhtak'ant'i 'utsi, 'i lhtak'ant'i shusyaz 'unt'oh. 'I k'ut ts'eke usda. ¹⁰'Ink'ez lhtak'ant'ine lerwene hoonli. Kwulane, 'enne huhooloh suli'. 'Ilhoghun 'en 'awhuz lerwe unli 'ink'ez 'ilhoghun 'awhuz whusalhúsyai. Whusainya de, 'atsulyaz za lerwe tileh. ¹¹'Ink'ez ndi khuna-iti ntsi'-i 'ant'e' inle' 'ink'ez 'aw 'andit hooloh, 'en lhk'udunghi-un unli. 'Et hoonts'i ndunne lhtak'ant'ine, 'en bubulh 'ilhoghun 'unt'oh 'ink'ez ndet la musai tileh ts'u tilgwulh.

¹²Ndi whunizyai 'ude in'én-i, 'i whunizyai lerwe, 'awhuz lerwe hutileh-un butl'a lhúwhuskatne 'uhint'oh. 'Et hoonts'i 'ilho sadzi ha' hunit'o 'uwuldzoh-un, 'et ndi khuna-iti ntsi'-i 'en bulh k'une' hutit'en-un bugha óotalts'ulh. ¹³'Enne ts'iyawh lhgha za' nuni hunudeh. Hiye ulhtus-i 'ink'ez hiye k'une' 'ut'en-i, ndi khuna-iti ntsi'-i 'et higha óotalelh. ¹⁴Ndunne 'usbaiyaz bulh lhotigan. 'Ink'ez 'usbaiyaz buch'a' tilhdoh! 'En 'unt'oh moodihne buMoodihti unli 'ink'ez lerwene bulerwe cha unli 'et huwa. Ndunne yulh 'únt'ohne, 'enne 'utahálya 'ink'ez ooghu nusjáne, 'enne 'aw Jesus hilalhditnelne hinli.”

¹⁵'Et lizas 'usúlhni, “Nyo lhat-un too k'ut 'ul'en-un yukusda-un whunalh'en-un, ndi too, 'i lhane dune, lhelhdoh didowhne, 'ink'ez lhelhts'un un'a yalhdukne hoonli whuz un'a ndi too 'enne 'uhint'oh. ¹⁶Ndi khuna-iti ntsi'-i oode whunizyai in'en-i, nyoon 'ul'en-un hits'u dutitni. Ndai la yut'i, 'i ts'iyawh higha ha hitalyelh 'ink'ez 'ust'et gaih tileh. Hiyust'e hiti'ulh 'ink'ez kwun be hidutálhk'un. ¹⁷Yak'usda nts'en'a daóotanelh-un hukwa' ninzun-un, 'et budzi yo danla soo lhk'un'a za nuni hunoozut ha. 'Ink'ez lerwene hiye k'une' 'ut'en-i, ndi khuna-iti ntsi'-i hitl'a óotilelh, ndet la Yak'usda ooghuni lhawhúdutitneh 'et whuts'un.

¹⁸'Ink'ez nyoon ts'eke in'en-un, 'en njan keyoh whuti unli whe 'unt'oh. Ndi yun k'ut whulerwene bumoodih unli.”

Njan keyoh whuti Babylon 'awet musai whuzdli'

18 'Et ndo ho hukw'elh'az 'uyoon lizas yak'uz ndus de út'o whe tís'en. Soo ulhtus whe k'úne! 'ut'en doút'en. Oots'u há nuyuzduz-i ndi yun k'ut be hóot'en. ²'Ink'ez soo dultul whe njan ndutni,

“Njan keyoh whuti Babylon 'awet musai whuzdli',
musai whuzdli'.

'Ink'ez ntsi'-i nududeh-i lhai bukeyoh whúzdi'.
Nududeh-i dutsun-i ts'iyawh dilhts'i-un whuzdli'.
Ndaí dut'ai dutsun 'ink'ez oots'o dutni-i,
cha 'et dilhts'i.

³Soo nint'i whe 'uyoon dune bulh ninta'ut'ih,
ts'ekoo too' k'un'a 'udun yun k'ut whut'enne,
'et whuz un'a za bubu yulhnai.

Ndi yun k'ut whulerwene cha huyulh ninta'ut'ih inle'.

'Ink'ez ndi yun k'ut 'e'óoketne,
nyoon ts'eke whe hoonzoo 'unt'oh-un 'ink'ez whélhtus-un,
'et huwa hoonzoo 'uhuja.”

⁴'Et doo cha ndus de yak'uz ts'e 'uwhutni whudásts'o whe njan duwhútni,

“Sdune'ne oots'u ha náhdilh doo ka si 'en bulh lubeshi oolh'en.
'Ink'ez doo ka si ndi dune ye dzoh nudeh-i,
'i nohghá dolts'it.

⁵Oolubeshi ndo yat'ah ts'e 'udiltai sulí 'et huwa.
'Ink'ez yé tank'us 'unt'oh-i ts'iyawh Yak'usda yunalni.

⁶Danóhinla-un whuz un'a za ooba 'uk'elha hoolhtsilh.
'Ink'ez be 'ut'en nawh 'ultsuk ooba 'uk'elha hoolhtsilh.
Ndi lubot mbez nohba lhtainílhazo-i,
'i nawh 'et 'ultsuk 'i ooba lhtanaoolhdzeh.

⁷Duba nacha 'ink'ez whudízti' hukw'un'a za yinka usda,
whuz un'a dzoh nuzut 'ink'ez ts'odi unli-un oogha óonah'aih.

Dudzi yo whe njan ndutni,
'Lerwe ts'eke k'un'a susda.
'Aw tsándilh lhúsdloh,
'ink'ez ts'odi cha lhuzis'en.’

⁸'Et huwa dune ye dzoh nudeh-i,

'ilhoh dzin za 'et ndi ts'iyawh oogha whútalts'ulh.
 Bé dats'utsah-i, ts'odi,
 'ink'ez dai cha.
 'Ink'ez kwun be soo ts'iyawh dutak'un.
 NeMoodihti Yak'usda yuba nahuyeh-un,
 'en ulhtus 'et huwa.”

Ndun Babylon musai whuzdli'-un hukw'e hunudleh

⁹“Ndi yun k'ut whulerwene yulh ninta'ut'ihne, 'enne soo hiyulh
 hoonzoo 'ant'e'ne ndi dizk'un whe ooluh hinilh'en de, hik'etitso 'ink'ez
 hik'eni untileh. ¹⁰Ye dzoh nadinzut-i hinilh'en 'ink'ez hiye nuljut 'inka
 yoo 'un cho nódilhya 'ink'ez 'uhutni,

‘Keyoh whuti Babylon 'uk'enus hoontsi'-un huwá whults'ut,
 'uk'enus hoontsi'-un huwá whults'ut.

Nyo hoolhtus-un keyoh whuti-un,

'ilhoh sadzi huk'o hunist'o-un, 'et mba nahisda-un,
 whusahóolts'ut.’

¹¹'Ink'ez ndi yun k'ut 'e'óoketne hik'etitso 'ink'ez 'enne cha hik'entidleh.
 Ndai hiye ooket-i, 'aw dune lhuhuyoosket sulii' 'et huwa. ¹²Gold, 'ink'ez
 silver, 'ink'ez tse dunizti'-i, 'ink'ez kw'usul dunízti'-i, naih dízti'-i, naih
 dulk'un 'ankw'us dulhk'us, luswe soo dulk'un-i, khuna-i ncha-i oode, ivory
 huyúlhni, hoonliyaz hiyilh'i-i ts'iyai dizti'-i duchun, dulk'un 'eh, iron, tse
 marble huyulhni, ts'iyai dizti'-i, ¹³'ink'ez bulh buta'whut'en-i cinnamon
 huyulhni, 'ink'ez sooltsun-i dizk'un-i, khe sooltsun-i, yoo Frankencense
 huyulhni, ts'ekoo too', 'ink'ez khe olive huyulhni, lhes 'ink'ez lhes ha
 núyeh-i, 'ink'ez musdoos 'ink'ez 'usbai, yeztli 'ink'ez nuyúlhgoo-i tubulh,
 dune yust'e 'ink'ez buzul cha, ts'iyawh be 'óoket.”

¹⁴'Et 'uhutni, “'Ink'ez mai unzoo-i za kúndunut'a, ndi la tube hika'
 ninzun-i, 'i cha ts'iyawh nch'a hooloh sulii'. Ndai la dizti'-i 'ink'ez soo'
 ot'en-i, 'ohwhi ts'iyawh nch'a hooloh sulii', 'aw naóonlelh 'ait'oh.” ¹⁵Mbene
 ndowhi be óoketne, 'enne nyoon ts'eke hoonzoo 'unt'oh ubulhtsine, nyoon
 ts'eke ye dzoh nuzut-i, 'i hiyé nuljut 'inka yoo 'un cho highu núdilhya
 'ink'ez tube cho hutso, 'ink'ez hukw'e ni nahunudleh. ¹⁶'Ink'ez cha 'uhutni,
 “'Uya! 'Uya!

Nyo keyoh whut'i naih dulk'un-i 'ankw'us dulhk'us,

'ink'ez dulk'un-i be húdilh'ts'i,
gold, tseyaz dunízti'-i,
'ink'ez kw'usul dunizti'-i be nódilh'tsi'.

17 'Ilhoh sadzi ha' hunit'o-un ndi whe' hoonzoo' hoont'oh-i
cho, gak whuzdli'."

'Ink'ez mbene ts'i cho be nukene, 'ink'ez bumoodihne cha, mbene la
whuz un'a 'e' hooket 'ink'ez 'oohooketne, 'enne ts'iyawh yoo 'un cho
nuhúdhilhya.

18 'Ink'ez nyoo dizk'un oolut, 'et hinalh'en whe tube cho njan duhútni,
"Aw ndóohoont'oh-un keyoh whuti 'aw 'udun whuz un'a keyoh whuti
hooloh!" 19 'Ink'ez lhez dutsi k'ehúyidzeh 'ink'ez 'ahúldzul whe hutso
'ink'ez 'uhutni,

"'Uk'enus hoontsi'-un ooghá whul'ts'ut!

'Uk'enus hoontsi' ooghá whul'ts'ut!

Nyo keyoh whuti ts'i yatoo k'ut núkat-i ts'iyawh
hoonzoo' hint'oh 'ubulh'tsi.

'Ilho sadzi ha' hunit'o-un 'et gak whuzdli'."

20 "Nohni yak'uz whut'enne 'ink'ez nohni Yak'usda
ooch'e'ne, whel'a'ne cha,

'ink'ez nus hoo'enne cha ndun ts'eke 'ul'en-un bulh dahooja,
'et huwa soo cho whunúlhni!

Nts'en'a nohba nahizya whuz un'a Yak'usda nohba
yuk'elha whulh'tsi 'et huwa."

Keyoh whuti Babylon 'awet 'ilhiz 'etsul 'uhóoja

21 'Et lizas ulhtus-un tse cho ook'ut lhes dunutsut-i ndoút'en-i, 'i
yílhchoot 'ink'ez yatoo k'ut taínalh'uz. 'Ink'ez 'utni,

"Soo wheóonujut whe keyoh whuti Babylon whuz un'a Yak'usda
nawhúntiyus 'ink'ez 'aw 'on 'at dune nahó'alh 'ait'oh.

22 Nela be ts'ujun-i,

'ujune cha, duze whé huyejun-i

'ink'ez be ts'újih be hújihne,

'aw 'on 'at dune ubuhudóts'o 'ait'oh.

Mbene lhelhdowh didowh 'ulh'enne,

'enne cha 'ilhiz huholoh tileh.

'Ink'ez tse k'ut lhes hundunutsut-un be duts'o-i 'et cha
 'ilhiz 'etsul 'uwhudutánelh,
 'aw 'on 'at dune whudóts'o 'ait'oh.
 23 'Aw be hóot'en-i cha hootáloh.
 'Aw nyo dune lhghu dilhts'i-un,
 'et cha 'etsul 'uwhutanelh.
 Mbene la mba 'e'óoketne ndi yun k'ut dune nchane 'uhant'e'.
 Duyun-un k'un'a ndi yun k'ut dune lhelhdowh didowhne
 nyun nabunan'a 'et huwa.
 24 'Ink'ez nus hoo'enne 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne bubuzkai',
 'ink'ez ndi yun k'ut dune ubanghane,
 'enne cha ts'iyawh bubuzkai' 'et 'unt'oh!"

ni, lizas ulhtus-un.

**Keyoh whuti Babylon gak whuzdli-un, 'et yak'uz
 dilhts'ine 'et huwun huwhunílhni**

19 'Et njan hukw'elh'az whudusts'o ndo yak'uz ts'e tube lhane
 'uwhultus whe njan duhútni,
 "Yak'usda uzdólhti!"
 Be uzdujih-i, 'ink'ez ye dizti'-i,
 'ink'ez ye úncha-i,
 'ink'ez ye úlhtus-i,
 'ohwhi ts'iyawh neMoodihti Yak'usda ooba' yint'oh.
 2 Ye nahuyeh-i ts'iyawh 'alha' 'unt'oh
 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh 'et huwa.
 Ndun 'uk'enus 'ul'en-un hoontsi' tune' 'ut'en-un,
 'et whe ndi yun k'ut dune ninta'bunílh'en,
 'ink'ez Yak'usda be 'ulhnane bubuzkai' whulhtsi,
 'et hukw'elha Yak'usda yuba nahizya."
 3 Doo cha za 'uhutni,
 "Yak'usda uzdólhti!"
 Nyoon ts'eke 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni oolut ndo whedújoot!"
 4 'Et ndunne nat whunizyat 'on 'at dine 'utso whudilhdzulhne, 'ink'ez
 nyowhi dunghi 'usjiz-i nacháhunildil 'ink'ez Yak'usda dukw'uts'uzda cho

diziti'-i, 'i yuk'usda whe, hibut dugwutsi be nachahunildil 'ink'ez hits'un
teni' hunalhdzin whe nduhútni,

“Et ndo honeh!

Yak'usda nts'idílhiti!”

⁵Et kw'uts'uzda cho diziti' ts'e njan nduwhútni,

“Nohni ts'iyawh Yak'usda be 'ulhnane

'ink'ez hiye nuljutne cha,

ntsoolne 'ink'ez nchane cha,

neYak'usda dúlhiti!”

⁶Et whudusts'o 'ants'i dune lhane 'illoh yahatilhduk le' hutni. 'Ants'i
natájilh k'un'a 'uwhutni. 'Ink'ez tube cho ditni dutni lé'whutni, whe njan
duhútni,

“Yak'usda uzdólhiti!

NeMoodihti Yak'usda 'uk'enus ulhtus-un,

'en ts'iyantsuk k'une' whul'en 'et huwa.

⁷Ts'ohót'e' 'ink'ez ts'onólhni 'ink'ez uzdólhiti'.

'Usbaiyaz 'at tit'elh-un huba whusahónzut

'ink'ez oo'at yutáleh-un 'awet dich'oh lhadúja.

⁸Nyoo naih diziti'-i,

lhdítsun 'ink'ez be hóodat'en,

'i ye tídalh ha ooghá whults'ut.”

Nyoo naih diziti'-i, 'i Yak'usda ooch'e'ne bube 'ut'en ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i
'unt'oh.

⁹Et ndun yalhdruk-un, 'en 'usúlhni, “Njan 'uk'ehoonges, 'usbaiyaz 'at
tit'elh-un na'hutit'ulh-un, mbene ooghu nusjane, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un
bugha whútalts'ulh.” 'Ink'ez 'usulhni, “Ndi 'i soo ts'ih'un Yak'usda ooghuni
'utni.”

¹⁰'Ink'ez oobut nachánisno oots'un teni' untisdzilh ha. 'Et 'usúlhni,
“'Et ndint'en iloh! Nyulh 'ulhna-un usdli. 'Ink'ez nyulhutsinke, 'ink'ez
Jesus ooghuni ghu yalhdrukne, 'enne bubulh 'ulhna-un usdli whe 'ust'oh.
Yak'usda 'en za oots'un téni' nilhdzun!” súlhni. “Ndi khuni Jesus be ghú
yaduk-i, 'i mba nus hón'en whe' hoont'oh.”

Christ yeztli 'ulhyul-i 'et k'usda

¹¹ 'Et yak'uz dáha' dankez 'et whutis'en, 'ink'ez yeztli 'ulhyul-i tís'en. Yukusda-un, 'en oot'a núznintan-un 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh-un huyúlhni. 'Ink'ez soo ts'ih'un un'a dune ba lhugan 'ink'ez whuz un'a za buba nahuyeh. ¹² Oona 'ants'i kwun k'un'a tizdi doút'en. Ootsi k'ut lerwe butsi k'eyúzdla doút'en, 'i lhai ootsi k'usdla. Boozi' ook'eyusguz, 'aw dune t'einúszun, didutch'oh za t'einínzun. ¹³ Nayits'uz-i 'uskai' be túnalhchooz, 'i be dune unli. 'Ink'ez boozi', 'i Yak'usda Ooghuni ts'utni. ¹⁴ 'Ink'ez yak'uz lhuganne, naih dizti-i 'ulhyul 'ink'ez lhdítun-i be húdilh'ti. Yeztli 'ulhyul-i k'ut dilh'ti whe huyunidulh. ¹⁵ 'Et saluzti, khundiyyin-i oozá ha yiki. Ndi 'i be 'udun yun k'ut whut'enne ye but ts'e' tilht'oh ha. Dich'oh lhuztih tuz be k'une' butil'en. 'Ink'ez Yak'usda 'uk'enus ulhtus-un, 'en ye huske-i 'ink'ez ye húnilch'oh-i, 'et ts'ekoo too' 'ul'en-un whuz'ai k'un'a-i, 'i dich'oh 'i yuk'unutíyalh. ¹⁶ Nayits'uz-i 'ink'ez oowuz k'ut 'et oozí' 'uk'usguz whe ndutni,

Lerwene buLerwe 'ink'ez moodihne buMoodihti, ni.

Khuna-iti ntsi-i ooluganne tubulh buch'a' ninde

¹⁷ 'Et doo cha lizas sa niz usyin whe tís'en. 'Ink'ez soo dultul whe ndai la dut'ai ndo núdilh-i, 'i 'uyulhni, "Ndiz 'ilhoozáhdilh Yak'usda ncha-un, ndi tih'ulh-i nohba lhaídínla. ¹⁸ 'Et lerwene buzi, lhuganne bumoodihne buzi cha, dune nchane buzi cha, yeztli 'ink'ez yuk'udilh'tine, 'ink'ez ts'iyanne zi cha 'ulhnane 'ink'ez oola whuditnine, ntsoolne 'ink'ez nchane cha, buzi ts'iyawh tih'ulh."

¹⁹ 'Et khuna-iti ntsi-i tis'en, 'ink'ez ndi yun k'ut whulerwene lhuganne tubulh 'ilhuhozdil 'ink'ez yeztli kusda-un 'ink'ez yuba lhuganne, 'enne buch'az nehúdíndil bubulh lhahutigan ha. ²⁰ 'Et ndi khuna-iti ntsi-i huyílhchoot. 'Ink'ez whuts'it whe nus hoo'en-un, 'en cha huyílhchoot. 'En 'unt'oh khuna-iti ntsi-i nalh huwa 'ít'en te ne'úst'en. 'I be mbene khuna-iti ntsi-i oonutsi be bube hóodat'enne 'ink'ez mbene ook'eyíltsi ts'un teni' nalhdzinne, 'enne ts'iyawh nabunan'a. 'Et ndunne nahúlt'oh hukhuna whe kwun sulphur be dízk'un-i bunghun dúwhulcho-un, 'et tsúbodano. ²¹ 'Et 'onghunne khuna-iti ntsi-i ba lhuganne, 'enne nyoon yeztli kusda-un,

saluzti oozá ha yiki, ndi saluzti 'i be ts'iyawh 'ubanghan. 'Ink'ez dut'ai ts'iyawh dune zi húnisdai.

Satan 1,000 yus k'ut 'et 'ulhghel

20 ¹Et yak'uz ndus de ts'e lizas ut'oh whe tís'en. Lhuztih tl'oolh cho 'ink'ez nyo tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un whulugli bulh yilelh. ²Et nyoo tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i, 'uda' whútl'ughus, 'en netsudule huyúlhni 'ink'ez Satan cha huyúlhni. 'En yílhchoot 'ink'ez 1,000 yus k'ut wheni yulhghel. ³Tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un, 'et 'ayano 'ink'ez yuch'az dána' din'ai 'ink'ez whudána'dilhdze. 'Et whuz un'a 1,000 yus k'ut lhaóodutaneh 'et whuts'un, ndi yun k'ut ndulcho whe lhelhdoh didohne dune 'aw 'on 'un nabunoo'ah 'ait'oh 'inka. 'Et hoonts'i 'et hukw'elh'az de 'atsulyaz hila nadootnih huba' hoont'oh.

Christ ooch'e'ne, 'enne 1,000 yus k'ut huyulh lerwe hanle'

⁴Et kw'uts'uzda cho diziti-i lhai tís'en. 'Ink'ez yuk'udilhst'ine, 'enne dune ba nahutiyeh-un, 'et bughá whunt'ai. 'Et ndunne Jesus ooghuni ghu yalhdukne, 'ink'ez Yak'usda ooghuni cha, 'et huwa 'enne 'oh da' butsi k'unónutselh. 'Ink'ez mbene nyoo khuna-iti ntsi-i k'us ook'eyíltsi-i ts'un tenelhe'nílh dzilne, 'ink'ez mbene oonutsi be buninta k'us bula k'ut buk'ulhe'íguzne, 'enne ts'iyawh buzul nus'en. 'Enne nahukhítina' 'ink'ez 1,000 yus k'ut ndúwhulyiz whe Christ 'en bulh moodih hinli. ⁵Njan 'et 'udechoo dunazdutáduh-un 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i 'onghohne yaidlane, 'enne 1,000 yus k'ut lhaóoduja de za dunahudutáduh. ⁶Mbene la njan 'udechoo dune dunadutáduh-un bubulh 'uhooja de, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh, 'ink'ez lubeshi ooghu hootalohne hutileh. 'Ink'ez whulh nat dune yaitádlah-un, 'aw 'enne buba lhe'hóot'oh. 'Et k'us Yak'usda 'ink'ez Christ bulubret hutileh 'ink'ez 1,000 yus k'ut huyulh moodih hutileh.

**Netsudule ndi kwun, sulphur be dizk'un-un
bunghun dúwhulcho-un, 'et ts'u hídano**

⁷'Et 1,000 yus k'ut lhawhúduja de, Satan tsa k'et usda-un hila nadutitnih. ⁸'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne ndi yun k'ut ndulcho whe dilhts'ine, 'enne nabunti'ah. Gog 'ink'ez Magog whut'enne, 'enne lhotigan ha, Satan 'ilhubootálelh. 'Enne yatoo ba sai 'et 'uhuniltsuk. ⁹'Et yun k'ut ndulcho whe whudune'ne whusahátidulh 'ink'ez njan keyoh whuti 'et Yak'usda ooch'e'ne huwhut'i-un, 'et 'uhoont'oh keyoh whuti Yak'usda hukw'ensi'-un, Jerusalem huwhutni 'et whunat 'et 'ilhuhootáduh. 'Ink'ez ndo yak'uz Yak'usda usda-un whuz de kwun ha tíkulh. 'I be ntsi'ne ts'iyawh gak hutileh. ¹⁰'Et ndi kwun, sulphur be dizk'un-un bunghun ndúwhulcho-un, 'et khuna-iti ntsi'-i 'ink'ez whuts'it-i be nus hoo'en-un 'et huzke, 'et netsudule, dune nana'ah-un, 'en cha 'et tsu hídano. 'Et dzenis 'ink'ez 'ulhdzis ibulh 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni dzoh nuhutideh.

**Kw'uts'uzda cho 'ulhyul-i, Yak'usda 'i k'ut usda whe
yuk'unulhe'it'elne buba nahutiye**

¹¹'Et 'awet ulhyul-i kw'uts'uzda ncha-i cho dizti'-i, 'ink'ez mbe yukusda-un tís'en. Ndi yun k'ut 'ink'ez yat'ah cha Yak'usda usda-un, 'et ooch'a whúzkat, 'i 'ink'ez ts'iyawh gak whuzdli'. ¹²'Ink'ez yaidlane ntsoolne, nchane cha Yak'usda but nuhúdilhya hubutís'en. 'Ink'ez 'udustl'us lhai ook'u ne'úsguz-i, 'i lhk'enankat. 'Ink'ez 'uyoo 'udustl'us ook'u ne'úsguz-i, 'i ts'ukhuna whe' 'udustl'us, 'i cha lhk'enankat. 'Ink'ez yaidlane bube 'ut'en k'oh huwa ndi 'udustl'us lhai 'uk'u husguz-un, 'i gha buba nahisda. ¹³'Et yatoo k'ut yaidlane, 'ink'ez be yats'adlah-i, 'i be yaidlane 'ink'ez Hades dilhts'ine cha, 'enne ts'iyawh whutl'ábahanla buba nahutideh ha. 'Ink'ez 'ilhoghun hinli whe bube 'ut'en gha buba nahisda. ¹⁴'Et be yáts'adlah-i 'ink'ez Hades bulh njan sulphur be dizk'un-un bunghun ndúwhulcho-un tsú bodalhdil. Njan 'et whulh nat yats'itádlah-un 'uhoont'oh. ¹⁵'Ink'ez mbene la ts'ukhuna-i 'udustl'us k'ut buboozi' 'uk'u lhíguzne, 'enne ts'iyawh ndi kwun bunghun dulcho-i 'et tsú buhudalhdil.

Ts'iyaitsuk 'andidi nasdli'

21 ¹Et 'awhundidi yat'ah 'ink'ez yun cha 'awhundidi-un, 'et whutís'en. ¹Udechoo yat'ah yak'uz 'ink'ez 'udechoo yun 'et whehónkat 'et huwa. 'Ink'ez 'aw yatoo cha hooloh sulí'. ²Et si, John, njan keyoh whuti whulubeshi hooloh-un, 'andit-un Jerusalem huwhútni, 'et ndus de yak'uz ts'e Yak'usda ts'un ha hóolts'ut, 'et whutís'en. 'Ants'i ts'ekeyaz ki tit'elh-un ooki yutaleh-un ba soo naduja, 'et ndó hot'en. ³Et ndus de yak'uz ts'e tube cho 'uwhutni, njan nduwhútni, “Nilh'en 'et Yak'usda dune bubulh whutit'elh, 'ink'ez bubulh dune tileh, 'ink'ez hidune' tileh. 'Ink'ez Yak'usda dich'oh bubulh 'útít'elh 'ink'ez buYak'usda tileh. ⁴Ink'ez Yak'usda bunatsul too' buna k'et whunaitilhdoh. Yats'adlah-un cha 'etsul 'uwhutanelh. Ts'odi tsinli-un 'ink'ez ts'utso-un cha 'etsul 'uwhutanelh. 'Aw 'on 'un hukw'e ts'unduda-un cha hootáloh. Whuts'o da' 'uhoont'oh-un ts'iyawh gak whuzdli' 'et huwa.”

⁵Et kw'uts'uzda cho dizti-i kusda-un 'utni, “Soo zilhts'ai ts'iyaitsuk 'awhundidi 'uwhusdleh.” 'Ink'ez 'usúlhni, “Ndi khuni ts'ih'un 'unt'oh 'ink'ez oot'a niwhunintan whe 'unt'oh, 'et huwa 'uk'e'inges.”

⁶Ink'ez 'usulhni, “'Awet lhaóoduja! Si Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udetso whe' whudit'en 'ink'ez lhawhúdulya-un usdli. Mbene ta'óosdane ha tájilh-un ts'ukhuna-un whutoo' 'ants'i bugha ítasdzoh. ⁷Mbene la 'ut'en ntsi-i ch'a' 'alhdehne ts'iyaitsuk buba' yutát'elh. BuYak'usda tisdleh 'ink'ez suzkeh hutileh. ⁸Et hoonts'i mbene la whénuljutne, ooba 'alha' lhe'hóot'ohne, huba' whuninzun tune' 'ut'enne, neghanne cha, hoonts'i túne' 'ut'enne, duyunne, 'uk'eltsi ts'un tenadudline, 'ink'ez whuts'itne cha, 'enne ts'iyawh nyo bunghun dúwhulcho-un kwun sulphur be dizk'un-un, 'et 'uwhutit'elh. 'Et whúlh nat yats'itádlah-un 'uhoont'oh.”

Keyoh whuti Jerusalem 'awhundidi nawhusdli'

⁹Et nyoonne lhtak'ant'ine lizas, lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i hiye dzoh nutideh-i, lhtak'ant'i didowh-i, 'i be dizbun-i, 'en bube 'ilhoghun lizas sghu ninya 'ink'ez sulh yailhduk. Njan ndúsulhni, “'Anih ndun 'usbaiyaz oo'at tileh-un búnyuntistun.” ¹⁰Et Ndoni be dzulh yoo do hadit'ai-i whuz whe salhti. 'Ink'ez keyoh whuti Jerusalem 'aw whulubeshi hooloh-un, yak'uz ts'e Yak'usda ts'un ndus de hóolts'ulh, 'et whusúnilhtan. ¹¹Yak'usda

oots'u ha yánduz-i, 'i bulh 'óohoont'oh. 'Ink'ez be hoot'en-i 'ants'i tseyaz dunizti'-i, jasper huyulhni, 'i 'uyoo tse oonohóot'en-i, crystal huyulhni, 'ohwhi bundúyot'en. ¹²Sih dutai 'ink'ez duts'o 'ink'ez yoo do 'unt'oh. Whunizyai 'on 'at nanki 'et ndati. 'Ink'ez whunizyane 'on 'at nane lizas dati-un nuhúdilhya. 'Et whunizyai 'on 'at nane Israel oots'u haindene didowhne, 'enne buboozi' dati 'uk'usguz. ¹³Tat-un dati-un nda' whudinla. Tat-un dati-un no whudinla. Tat-un dati-un nyan whudinla. 'Ink'ez tat-un dati-un noo' whudinla. ¹⁴Nyo keyoh whuti sih whunasa'a-i, 'i whunizyai 'on 'at nanki tse lhelhdoh didowh-i ook'u whuz'ai. 'Ink'ez whunizyane 'on 'at nane 'usbaiyaz ba whel'a'ne buboozi' hukw'usguz.

¹⁵Nyoon sulh yalhduk-un gold tl'ozilh 'ut'i, keyoh whuti whudati 'ink'ez whusih cha whunduná'ootalhdzih ha. ¹⁶Keyoh whuti oosih ts'iyawh lhundúwhulcho. Dáwhulhyiz-un, 'et za 'uwhultel. 'Ink'ez keyoh whuti tl'ozilh be whunduna'oolhdzai. Dawhulhyiz-un, dahooltel-un, 'ink'ez dayóodo-un, ndoohoolcho whe whunduna'oolhdzai. 12,000 furlongs 'uwuhulyiz. 12,000 furlongs 'uwuhultel, 'ink'ez 12,000 furlongs ná'daldzah. ¹⁷'Et sih doo cha whunduna'oolhdzai. 'I 144 cubits huyulhni. Dune whunduna'oolhdzih, whuz un'a lizas whunduna'oolhdzai. ¹⁸'Ink'ez sih jasper huyulhni-i, tse 'i be 'uhoolya. 'Ink'ez nyoo keyoh whuti soo dadint'az ookiúnt'en-i ndunt'oh-i, soo gold gaih za keyoh whuti be' hoolya-un 'uhoont'oh. ¹⁹'Ink'ez keyoh sih whunasa'a-i, 'i oot'ah soo ts'iyaitsuk tseyaz dunizti'-i, 'i be nyoo keyoh whusih whunasa'a-i ook'u whuz'ai-i, 'i be ook'ut nodilhsti'. 'Udechoo tse whutl'ah diz'ai-i, 'i jasper 'unt'oh. Bulh nanki tse, 'i sapphire huyulhni-i, 'i 'unt'oh. Bulh ta-i tse, 'i chalcedony huyúlhni. Bulh dunghi tse, 'i emerald 'unt'oh. ²⁰Bulh kwúlai' tse, 'i sardonyx huyúlhni. Bulh lhk'uta tse, 'i sardius huyúlhni. Bulh lhtak'ant'i tse, 'i chrysolite huyúlhni. Bulh lhk'udunghi tse, 'i beryl huyúlhni. Bulh 'ilho hooloh tse, 'i topaz huyulhni. Bulh whunizyat tse, 'i chrysoprase huyulhni. Bulh whunizyai 'on 'at 'ilho tse, 'i jacinth huyulhni. 'Ink'ez bulh whunizyai 'on 'at nanki tse, 'i amethyst huyúlhni. ²¹'Ink'ez whunizyai 'on 'at nanki dati, 'i whunizyai 'on 'at nanki kw'usul dunizti'-i 'unt'oh, pearl huyulhni, 'et 'ilho kw'usul dunizti'-i cho, 'i 'ilho dati unli. 'Ink'ez ooti keyoh whuti nówhuz'a-un, soo dadint'az k'un'a ookiúnt'en-i, soo gold gaih za 'uhoont'oh.

**Keyoh Jerusalem 'awhundidi-i, 'i Yak'usda
oots'u ha yánduz-i be hoot'en tileh**

²²'Et hoonts'i 'aw lugliz whucho lhuwhús'el. NeMoodihti Yak'usda 'uk'enus ulhtus-un, 'ink'ez 'usbaiyaz bulh nyo keyoh whulugliz hinli 'et huwa. ²³'Aw 'ulhdzis ooza' cha 'ink'ez dzenis ooza' cha 'aw nyo keyoh ooka lhe'whunízun Yak'usda oots'u ha yánduz-i, 'i be hoot'en. 'Ink'ez 'usbaiyaz 'en whuniz be hoot'en. ²⁴Mbene la 'udun yun k'ut whut'enne butoh hudijizne, 'enne hiniz nutidulh. 'Ink'ez ndi yun k'ut whulerwene hiyé dizti'-i 'ink'ez hiyé ncha-i, 'i dich'oh lerwene dahítalelh. ²⁵Dzin ndúwhulyiz whe whudati 'aw dádola' 'ait'oh 'aw 'ulhdzis lhotasdle 'et huwa. ²⁶Lhelhdowh didowhne hiyé dizti'-i 'ink'ez hiyé úncha-i, 'i dahítalelh. ²⁷'Et hoonts'i hoonliyaz dutsun-i 'et daóolts'it 'ait'oh. K'us mbe la huba' whunizun tune' 'ut'enne, 'ink'ez whuts'itne cha, 'aw dahóodilh 'ait'oh. Mbene la 'usbaiyaz ts'ukhuna be 'udustl'us k'ut 'uk'usguzne, 'enne za buba' hoont'oh 'et huwa.

'Ukoh bugha ts'úkhuna

22 'Ink'ez 'ukoh soo too unzoo-i, oogha ts'ukhuna-i soo unzoo k'et teh ndulcho whe hoot'en, 'et whusúnilhtan. Yak'usda 'ink'ez 'usbaiyaz bukw'uts'uzda cho dízti'-i, 'i 'ukoh oots'u ha yánli. ²Ti soo whuniz 'oh whúya lhusúli. 'Ukoh lhch'az ts'e taba 'et duchun oogha ts'ukhuna-i nánudiz'a. 'I whunizyai 'on 'at nanki oomai' yinli. 'Ilho duchun 'i sanun totsuk oomai' whulhah. 'Ink'ez duchun oot'an 'i lhelhdun yun k'ut whut'enne huye naóojeh ha 'unt'oh. ³'Aw ndai Yak'usda yuk'ehanya-i, 'i hootáloh. 'Et k'us Yak'usda 'ink'ez 'usbaiyaz bukw'uts'uzda cho dizti'-i, 'et ti'alh. 'Ink'ez be 'ulhnane hinat né'tit'en 'ink'ez hiba ne'hutit'en whe hits'un teni' 'untilhdzun. ⁴Hinin hiyuntilh'elh, 'ink'ez boozil' buninta hukw'u duta'alh. ⁵'Ink'ez 'ulhdzis cha hootáloh. 'Aw be hoot'en-i k'us sa be hoot'en-i cha hiyit 'utit'elh. NeMoodihti Yak'usda oots'u ha yánduz-i, 'i ooniz 'uwhutát'elh 'et huwa. 'Ink'ez 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni huyulh dútati'.

'Awet neba nilhdukw sulí'

⁶'Ink'ez lizas 'usúlhni, “Ndi khuni oot'a níwhunintan 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh.” 'Ink'ez ndunne buMoodihti Yak'usda be nus hoo'enne, daóotanelh-un, 'awet nilhdukw sulí'. 'Inka, dude 'ulhnane but'eoonoolhdzeh ha dulizas buts'ún whe yalh'a'.

⁷“Soo zilhts'ai, nilhdukw whusatísyalh. Ndi 'udustl'us 'i k'ut khuni be nus hoot'en-i, mbene huyoontun de, tube 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh.”

⁸'Ink'ez si, John, ndo ho hoos'en 'ink'ez whudásts'o whe lizas whusúniltan-un, 'et huwa 'en oobut nachánisno oots'un teni' untisdzilh ha. ⁹'Et 'usúlhni, “'Et ndint'en iloh! Nyulh 'ulhna-un usdli whe 'ust'oh. 'Ink'ez nyulhutsinke nus hoo'enne, 'ink'ez mbene ndi 'udustl'us ooghuni óontunne, 'enne cha bubulh 'ulhna usdli whe 'ust'oh. Yak'usda, 'en za ts'un teni' nilhdzun!”

¹⁰'Ink'ez 'usulhni, “Ndi 'udustl'us nus hoo'en-i khuni oodána'dolhdzeh junih! 'Awet nilhdukw sulí' 'et huwa. ¹¹Mbe ts'ih'un lhe'it'oh-un, whute 'et za ndót'e'. Mbe dutsun-un, whute 'et za ndót'e'. 'Ink'ez mbe ts'ih'un 'unt'oh-un, 'et za ndót'e'. Mbe Yak'usda ba 'udun nelya-un, 'et za ndót'e,'” ni lizas.

Jesus 'utni, “Ts'iyanne bube 'ut'en gha buba 'uk'elha yutiselh-i, 'i usdleh”

¹²“Whunilh'en, nilhdukw whusanátisdalh 'ink'ez ts'iyanne bube 'ut'en gha whuz un'a buba 'uk'elha yutiselh-i, 'i nusdle. ¹³Si 'ust'oh Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udechoo whe' whudit'en-un 'ink'ez 'etsul 'uwwhutánelh-un, 'en 'ust'oh. 'Udetso-un 'ink'ez 'udek'ez-un 'ust'oh.”

¹⁴Mbene la yughuni k'une' 'ut'enne, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh. Ndi duchun oogha khútna-i, 'ink'ez njan keyoh whuti whudati-un dahútidulh-un, 'enne za bughá whunt'ai whe' hoont'oh. ¹⁵'Et hoonts'i njan keyoh whuti yoo 'az ts'e, 'et lhike ndult'ohne, 'ink'ez duyunne, dune k'us ts'ekoo bulh nín'ta' 'ut'ihne, neghane cha, 'ink'ez 'uk'eltsi ts'un tenadudline cha, 'ink'ez mbene hoohóont'i' whe huwhuts'itne, 'enne ts'iyawh yoo 'az ts'e 'uhint'oh.

¹⁶“Si Jesus slizas nohni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'en nohts'ún whes'a'. Ndi khuni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne 'ubudóhni' ha David oots'u ha yándene, 'enne bube diszut whe 'ust'oh. Bundada' sum tube be hóodat'en, 'i le 'ust'oh!” ni Jesus.

¹⁷'Et Ndoni 'ink'ez Jesus ghu tidalh-un bulh, “'Anih!” hutni. 'Ink'ez mbe whudits'o-un, 'en cha, “'Anih!” hudooni'. Mbe la ta'óosda-un cha diz tóoya' 'ink'ez ndi be ts'úkhuna-i whutoo', ndet hukwa' ninzun totsuk, hiyootnai'.

Ts'iyanne bugha 'utni

¹⁸Ndi 'udustl'us be nus hoot'en-i, be 'udustl'us dits'one, huwahli nohdúsi. Mbe dich'oh khuni 'uyoo cha yulanaidanla-un, ndi dune ye dzoh nuzut-i ndi 'udustl'us k'ut ooghun 'uk'u nusguz-i, 'i 'on 'un cha ye dzoh nuzut-i, Yak'usda bugha óota'alh. ¹⁹'Ink'ez ndi 'udustl'us be nus hoot'en-i, mbene whuloh khuni 'uk'u naitizguzne, ndi be ts'úkhuna-i be 'udustl'us, njan keyoh whuti whulubeshi ooghu hooloh-un cha, 'ink'ez ndi duchun be ts'ukhuna-i, ndai la buch'e' yutaleh-i, 'ohwhi ts'iyawh Yak'usda bughu nahootálhchulh.

Khuntsul whusanátisdalh, ni Jesus

²⁰Mbe ndowhi nohdáni'-un, 'en 'utni, “'Alha' 'awet nilhdukwh whuz de úsyalh!” 'Et ndo honeh! NeMoodihti Jesus, whuz un'a za dizínyalh!

²¹NeMoodihti Jesus Christ ye unzoo-i ts'iyawh nohbulh óot'e'. 'Et ndo honeh.